AVCTARIVM OPERIS CONCIONVM TRIPARTITI, ADIECTVM

AB EIVSDEM OPERIS

AVTHORE R. P. MATTHIA FABRO

E Societate IESV.

PARS SECVNDA,

QVÆ EST

DE SANCTIS.

I.C.I.

ANTVERPIÆ,

Apud HIERONYMVM & IOAN. BAPT. VERDVSSEN.

Anno M. DC. LXIII.

Cum Gratia & Priuilegio.

INDEX THEMATVM
CONCIONVM PARTIS ALTERIVS DE SANCTIS.

IN FESTO S. ANDREÆ.

Themata.

1. *Mundus similis mari Tiberiadis.*
2. *Crucem quæ faciant amabilem.*
3. *Andreas virilis seu fortis.*
4. *Crux Andreana, in qua boni malè, mali bene habent, mitigatur.*
5. *Mira Andreæ & aliorum Apostolorum vocatio.*

IN FESTO S. NICOLAI.

1. *Vitra perniciosa qui parentes imponant filijs suis.*
2. *Nicolaus quomodo victor populi fuerit.*
3. *Virga tribulationis honesta, vtilis, iucunda.*
4. *Quis fidelis Dei seruus.*
5. *Quid non imponere debeant liberis parentes.*

IN FESTO CONCEPTIONIS B. V. M.

1. *Genealogia Christi effigies.*
2. *Genealogia Christi ludo Latrunculorum similis.*
3. *Beata Virgo castitatis, humilitatis & paupertatis Magistra.*
4. *Qualis sit hic liber generationis Christi.*
5. *Beata Virgo Lunæ comparatur.*

IN FESTO S. THOMÆ APOSTOLI.

1. *Plures in mundo Didymi.*
2. *Quinam pertinaces Thomæ asseclæ.*
3. *Christus quomodo Dominus noster & Deus noster peculiari titulo.*
4. *Fides melior ac beatior quàm scientia & sensuum notitia.*
5. *Quomodo excipiendus in S. communione Christus verbis S. Thomæ.*

IN FESTO NATIVITATIS CHRISTI.

1. *Christi natiuitas cordi nostro imprimenda.*
2. *Gaudium hodierni diei ex nato Saluatore.*
3. *Quare Christus in terram pauper & humilis venerit.*
4. *Portenta Incarnationis Christi.*
5. *Gloria Christi nati qua in re cernatur.*

IN

IN

Index Thematum.

IN FESTO PVRIFICATIONIS B. V. M.

1. *Processio hodierna ordinatur.*
2. *Varij virtutum cerei varijs distributi.*
3. *Mutua coniugum officia à columbis præscripta.*
4. *Turtures Christianum hominem instruunt.*
5. *Quarum rerũ nos admoneãt cerei sacri manibus gestati hodierna die.*

IN FESTO S. MATTHIÆ APOSTOLI.

1. *Iugum mundi Ægyptiacum.*
2. *Iugum libidini seruientium durissimum.*
3. *Liberalia seu peculiaria Dei dona grato animo excipienda.*
4. *Indurati qua ratione frangendi.*
5. *Christus mitis, sed quandoque etiam seuerus.*

IN FESTO S. IOSEPHI.

1. *Ioseph genuinus filius Dauid.*
2. *Quâ ratione S. Ioseph creuerit in eximiam sanctitatem.*
3. *Nobilium symbola & monita, applicata veris etiam Christianis.*
4. *Virtutem magis nobilitare, quam sanguinem ostenditur.*

IN FESTO ANNVNTIATIONIS B. V. M.

1. *An & quomodo meruerit B. V. vt esset mater Dei.*
2. *Verbo* Fiat, *quanta effecerit B. Virgo.*
3. *Quanta beneficia B. Virgo suo assensu nobis contulerit.*
4. *Beata Virgo verè ancilla Domini.*
5. *Quomodo captus à B. Virgine, & à nobis in S. Communione capiendus Dei filius.*

IN FESTO S. GEORGII.

1. *Quos Dracones necârit S. Georgius.*
2. *Contra relapsũm strenuè pugnandum.*
3. *Agricolas per patientiam fieri posse Equites S. Georgij.*
4. *Quædam agricolarum præscripta seu regulæ.*

IN FESTO S. MARCI.

1. *Sectatores alij terræ, alij cœli.*
2. *In processionibus quomodo eundum.*
3. *Qui potissimum operarij à Deo postulandi.*
4. *In processionibus quæ obseruanda.*

IN FESTO SS. PHILIPPI ET IACOBI.

1. *Quomodo Philippi; hoc est, equorum amatores & quorum esse debeamus.*

IN FESTO INVENTIONIS S. CRVCIS.

IN FESTO S. IOANNIS BAPTISTÆ.

IN FESTO SS. PETRI ET PAVLI.

IN FESTO S. MARIÆ MAGDALENÆ.

IN FESTO S. IACOBI.

IN FESTO S. ANNÆ.

4. Quis

IN FESTO S. MICHAELIS.

1. *Nomine Michaëlis terrentur 4. Luciferi.*
2. *Cur Angeli iuuenili ferè specie tantum appareant.*
3. *Germani sint Michaëles.*
4. *Astrologia iudiciaria reprobatur.*
5. *Angelorum lapsus terribilis, eruditio nostra.*

IN FESTO SS. SIMONIS ET IVDÆ.

1. *Quando Iudæ seu Confessores esse debeamus.*
2. *Iudæ proditori qui non absimiles.*
3. *Cur, quomodo & quando Zelotæ esse debeamus.*
4. *Obedientia quibus maximè commendata esse debeat.*
5. *Inferiores ne dominentur superioribus.*

IN FESTO OMNIVM SANCTORVM.

1. *Octo beatitudines distribuuntur in varios.*
2. *Merces beatorum in cœlis quanta.*
3. *Quales cœli ciues.*
4. *Octo beatitudines totidem signa prædestinationis.*
5. *Fructus huius Festi.*

IN FESTO S. MARTINI.

1. *Anser boni serui typus, Martinus exemplar.*
2. *Ab ansere & Martino multi instruuntur.*
3. *Anseres aliquot assati vitandi.*
4. *S. Martinus quo iure Martyr appellari queat.*
5. *Cœlum quî aspiciendum.*

IN FESTO S. CATHARINÆ.

1. *Puritas mentis quantum bonum.*
2. *Gladius S. Catharinæ seu castitas virginalis commendatur.*
3. *Fueritne Catharina virgo sapiens.*
4. *Magna Sanctæ Catharinæ fortitudo.*
5. *Pœna inferorum cur æterna.*

IN FESTO S. ANDREÆ.

Themata Concionum.

I. Mundus similis mari Tiberiadis.
II. Crucem quæ faciant amabilem.
III. Andreas virilis seu fortis.
IV. Crux Andreana, in quâ boni malè, mali bene habent, mitigatur.
V. Mira Andreæ & aliorum Apostolorum vocatio.

THEMA PRIMVM.

Mundus similis mari Tiberiadis.

1. *Quia æstimat magna, quæ parua sunt.*
2. *Quia eandem rem aliis & aliis tribuit.*
3. *Quia varius & inconstans.*
4. *Quia in vitâ se dilatat, in morte angustatur.*

Ambulans IESVS iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres. *Matth.* 4.

Nullus in sæculo locus securus à periculo.

ANacharsim Scytham virum sapientem, quidam percōtabatur, quænam naues essent tutissimæ. Respōdit ille: *Quæ in siccum protracta sunt.* Non exspectârat alter hoc responsum, sed an naues onerariæ, an actuariæ, an myoparones, & aliæ tutiores essent. Verùm Anacharsis dicere voluit, omnes naues periculo expositas, omnem nauigationem intutam esse. Laërt. l. 1. c. 3. Si me percontetur aliquis, quinam homines totius mundi omnium securissimo loco sint, respondebo & ego: Qui è mundo extracti sunt. Dicet alius quispiam illos omnium tutissimos esse, qui in munitionibus, turribus, Insulis, cauernis petrarum, vel in montibus habitant. Verùm ego assero, neminem tutiorem esse illô, qui de mundo extractus est: cæteros verò omnes periculoso loco esse. Quæ enim causa est, cur Dominus noster primos suos & præcipuos discipulos extrahat è mari, nec quærat eos in eorum ædibus aut in plateis; nisi quia mare illud typus mundi erat, vbi perpetuò fluctuant homines, & innumeris periculis subiacent? Vnde alibi eis dicit: *Ego elegi vos de mundo.* Quare qui tutiorem in mundo locum quærunt, exeant è mundo, si non effectu, saltem affectu. Quod vt fiat, videamus vtrum mare Tiberiadis typum huius mundi nobis exhibeat.

I. Quia æstimat magna, quæ parua sunt.

I. Mare hoc Tiberiadis, nomine quidem maris efferebatur à Iudæis, reuerà tamen non mare, sed stagnum tantùm erat, vti & appellatur à Luca c. 5. seu lacus, vt à Iosepho; quemadmodum & mare mortuum, quod item non nisi lacus erat. Sed cur mare appellatus lacus Tiberiadis, qui non nisi leucam vnam in latitudine, tres verò in longitudine superaret? Nim Hebræi, quia vastiorem aquarum colluuiem in terrâ suâ non habebant; & plerique forsan mare non viderant, lacus illos suos, maria esse putabant. Sic omninò mundus decipit & decipitur: Maria esse putat, quæ tantùm stagna sunt; miratur res viles, & æstimat esse magnas; quia maiores & maria verorum bonorum non vidit. Alcibiadem Atheniensium ducem cùm videret Socrates insolescere ob fundorum vastitatem & prædiorum multitudinem; adduxit ad tabulam Geographicam, & iussit quærere Atticam, deinde in eâ fundos suos, qui cùm ibi nusquam extarent, dixit ei: *E cur ergò te effers fundorum possessione, qui nulla pars sunt terræ?* Ælian. l. 3. Var. c. 28.

Longa, quæ sunt breuia.

Adhæc quemadmodum mare Tiberiadis videbatur in terrâ stantibus esse mare spatiosum, sed nauigantibus apparebat paruum, quòd celerrimè id traiicerent. Sic vitæ huius spatium v. g. 60. & 70. annorum iuuenibus videtur esse longissimum; at senibus apparet esse breuissimum: quia vident se celerrimo cursu id pertransiisse. Vnde dicit Iob cap. 9. *Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt & non viderũt bonum: pertransierunt sicut naues poma portantes.* q. d. celerrimè. Aquæ maris salsæ sunt & crassæ, vnde fortiùs sustinent naues, & minùs mergi patiuntur: sed aquæ maris Tiberiadis dulces erant, vnde & periculosiores nauigantibus. Consimili modo mundus fingitur esse mare & habere aquas marinas, hoc est, delicias omni periculo carentes, quasi nemo facilè in iis perire possit; cùm tamen sint aquæ dulces & periculô plenæ, quæ plerosque mergunt ad interitum. Inuitat mundus homines ad sui amorem, quo modo Iahel Sisaram Ducem in fugâ sitibundum & desiderantem aquæ potum, illis verbis inuitauit: *Intra ad me domine mi: intra, ne timeas*: deditque ei lac ad bibendum. postea somno sopitum clauo per tempora transfixit & terræ affixit. Iudic. 4. Iahelem agit mundus inuitans ad se homines, terram sitientes, & promittit securitatem, quasi nihil haberet periculi, mox tamen inebriatos lactis sui dulcedine, terræ affigit & necat.

II. Quia eandem rem aliis & aliis tribuit.

II. Mare Galilææ varia sortitum est nomina, iuxta varietatem adiacentium regionum. Olim enim appellatum fuit mare Cenereth, à vicino oppido Cenereth. Num. 34. & Ios. 13. Hoc euersum & à Tiberio Imp. reædificatũ, Tiberias appellatum fuit; sicque mare etiam illud, cum nouâ ciuitate & Principe nouum nomen acquisiuit *Tiberiadis*. (Sic debet hominibus mare seruire, & ad eorum nutum no-

men mutare.) Adhæc eundem lacum tam multi sibi attribuunt & quasi rapiunt : Terra Genesar appellat eum à se *lacum Genesareth*:Galilæa *mare Galilaæ* : ciuitas Tiberias *Tiberiadis*; quasi dicant singuli : meus est hic lacus. Ita ergò mundus eandem rem diuersis temporibus diuersis tribuit hominibus ; quod præcessori abstrahit, dat successori, pòst & huic sua detrahet, & dabit alteri. Vna cathedra, domus, ager, quot dominos habuit? sic vnâ eademque raninâ pelle plurimæ capiuntur ranæ. Hæc vna cogitatio potuit nobilem virum Romaricum de partibus Austrasianorum è sæculi fluctibus eripere, & ad militiam Christi aptare. Cùm enim ad eum diuertisset ex itinere S. Amatus Monachus Agaunensis, & ab eo reuerenter exceptus esset, petiit Romaricus in mensâ ab eo auidè verbum aliquod salutis. Cui Amatus: *Cernis hunc discū argenteum? quam multos is ante hac habuit, & deinceps habiturus est seruos? Et tu ipse velis nolis, eius nunc seruus es; siquidem seruandi causâ eum possides. Et ille quidem nunc ex se edētibus aqualem nauat operā: sed à te, qui eum nunc seruas, de illo quandoq́; ratio exigetur. Scriptū nāq́; est: Aurum & argentum vestrum æruginauit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit. Et ipse Dominus ait: Væ vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram.* His auditis Romaricus afflatu diuini Spiritûs commotus aliquot diebus Amatum apud se detinuit, moxq; consilium de mutandâ vitâ capessiuit, spretisq; opibus ac sæculo, monasticæ disciplinæ sub Amato se subiecit. Lipel. 13. Sept. Putant sæculares se suorum bonorum dominos, cum reuerà serui sint, Deoq; rationem de iis reddere debeant. Sciant ergò se in mundo non esse nisi hospites & peregrinos. Hospes vnius diei non amat vel curat argentea vasa cauponis, è quibus edit aut bibit, quia nouit se ea cras alteri cessurum, succedenti sibi hospiti: sic agant & ipsi.

III. Quia varius & inconstans.

III. Mare hoc Tiberiadis inquietum erat, nec semel Christi discipulis interitum minabatur, vt habemus ex Euangelio. Talis etiam mundus est. In vrbe Rhegio, sitâ in Italiâ è regione Siciliæ Consul fuit Fabatus nomine, qui intra 70. annos numquam ex vrbe suâ traiecit Messinam, primam, quæ ingredientibus occurrit, Siciliæ ciuitatem, vix duobus milliaribus nostris distantem. Dicebat enim nauim esse stultam: quòd perpetuò se moueat; nautam esse stultum, quòd perpetuò sua consilia mutet; ventos esse stultos, quòd semper se vertant; aquam esse stultā, quòd semper inquieta sit. *Iam si in terrâ me vni stulto non concredo*, inquit, *quomodo in mari credam me quatuor stultis?* refert Antonius de Gueuara Ep. l. 2. Eadem quadruplex instabilitas in mundo est. Prima est nauiculæ, tui ipsius, qui iam lætus, iam tristis; iam audax, iam timidus; iā perspicax, iam cæcutiens es; iam vis, iam non vis. Secunda nautarum h. e. superiorum tuorū, qui tibi iam bene, iam malè volunt; iam hoc imperant, iam vetant; iam bene, iam malè gubernant. Tertia aquæ, id est, vulgi mobilis, quod iam huc, iam illuc te impellit; iam laudat, iam vituperat; iam amat, iam odit. Quarta venti, fortunæ iam fauentis, iam aduersantis. Neque enim tibi semper erit sanitas, iuuentutis vigor; domûs prosperitas, liberi desiderati, opes, amici. Repente veniet tibi paupertas, subrepet tristis senectus, domus turbabitur, vxor aut liberi morientur, penuria aderit, amici deserent. Posuit se aliquando Christus, in mari Tiberiadis vectus, paulùm ad dormiendum. Sed en repentè mare turbatur, & fit clamor: Perimus, perimus; sicq; Christus è dulci somno excutitur. Itaque ipsi Christo se opponere ausum est hoc mare. Et si Christi discipuli vix in eo saluati sunt, quomodo saluabuntur homines dissoluti & carnales? nonne totus porcorum grex in eo submersus est? Nauigauit aliquando per medium pelagus S. Amandus Traiectensis Episcopus, cùm subitò apparuit miræ magnitudinis piscis. Nautæ ergò misso in mare reti, piscem illum ceperunt, & in conuiuium pararunt; cumque epularentur & mutuis plausibus exultarent, inopinata mox orta est tempestas, quæ omne eorum gaudium vertit in luctum; ita vt non modò piscem cæterosque cibos, omniaque victualia, sed etiam nauis armamenta cæteraque subsidia in mare proiicere cogerentur; nec iam aliud, remigando fracti, nisi præsentissimam mortem exspectarent; quam tamen S. Amandus precibus auertit. In vita 6. Feb. Sur. Idem quotidie nauigantibus contingit. Videre est ex littore maris, naues sæpe fluctibus, quasi in cacumen montis euehi, ibique aliquantisper quasi in aëre volare, sed en in ictu oculi iterū deprimuntur, nec vllum earum vestigium apparet, quasi in profundum demersæ essent. Ita etiam mundus sectatores suos repente quidem ad summa eleuat, sed plerumque iterum deiicit: vti fecit ciuitatibus opulentis, mari Tiberiadis adiacentibus, Betsaidæ, Corozain & Capharnao de quibus Dominus Lucæ 10. ait. *Væ tibi Corozain. Væ tibi Bethsaida, &c. & tu Capharnaum vsque ad cœlum exaltata, vsque ad infernum demergeris.* Quæ enim erant totius Iudææ vrbes florentissimæ, nunc adeò vastatæ ac desertæ sunt, vt Bethsaida non nisi sex domos, Capharnaum 7. piscatorum casas habeat, teste Adricomio & aliis.

IV. Expandit & dilatat se id mare ex tenuissimo exordio duorum Fontium, Ior & Dan, coëuntium originem trahens, cinctum olim amænis ciuitatibus, sed post tres, vt dixi, leucas, iterum contrahitur in fluuium Iordanem, à quo intersecatur; ac licet ex monte Libani originem ducat, tandem tamen prope Iericho in mare mortuum defluit, vbi dulces & claras aquas perdit, & in amarissimas ac sordidissimas conuertit, seu vt Plinius lib. 5. c. 15. ait: *aquas laudatas perdit, pestilentibus mixtas.* Ita nimirum homines mundani se quidem in hac vitâ expandunt, ambiunturque à seruis & amicorum cateruis, velut mare Tiberiadis à ciuitatibus & vicis, interim tamen originem & interitum habent angustissimum; quia eadem illis nascendi & moriendi conditio cum pauperibus. At licet è Libano supremæ nobilitatis monte oriantur, desinunt tamen omnes in mare mortuum, vbi dulces aquas suas

IV. Quia in vita se dilatat, in morte angustatur.

cum

cum mortiferis commiſcent. Nonné talis fluuius fuit Epulo, Luc. 16. qui in vitâ ſe dilatans induebatur purpurâ & byſſo & epulabatur quotidie ſplendidè, at poſt mortem *ſepultus eſt in infernum*? Quomodo in infernum? ob fœtorem fortè carnis delicatiùs nutritæ, ne inficeret aërem. Aſpicite & fœminam Epuloni non abſimilem. Dux Venetiarum Syluius duxerat in vxorem fœminam Conſtantinopolitanam quæ tàm delicatâ; ſuperſtitioſâ & artificioſâ iucunditate ſe mulcebat; vt non communibus aquis, ſed rore cœli vndique conquiſito manus ablueret & balneum ſibi pararet. Cibos non manu tangebat; ſed ab eunuchis ſciſſo fuſcinulâ aureâ ori ingerebat. Eius cubile plenum odoramentorum & thymiamatum erat, vt eius fragrantia non aſſuetos tantùm non ſtupidos faceret. Sed vide vltionem DEI. Corpus eius omne computruit, vt totum cubile intolerabili fœtore impleret; nec quiſquàm famulorum eum ferre poſſet, & vix vna ancilla non ſine ſpeciei redolentis auxilio in eius obſequio permaneret; quæ & raptim accedebat & protinùs fugiens abſcedebat. Diutiſſis ergò hoc fætore decocta & miſerabiliter cruciata amicis etiam lætantibus diem clauſit extremum. Ità B. Pet. Damiani l. 7. epiſt. ad Blancam Comitiſſam ep. 19. Qui addit: *Quid ergò ſit caro, doceat ipſa caro, quodq; perhibet mortua, teſtetur & viua.* En tibi dilatatum mare dulce, demerſum tandem in mare mortuum fœtidiſſimũ, in quo nullum animal viuere, in cuius vicinia nec homines degere ob fœtorem poſſunt.

Sed quid hoc diſcurſu quæro? num extrahere è mundo omnes & facere Chriſti diſcipulos ſeu religioſos? non quidem iſtud molior, tametſi optare poſſim; ſed ad minus illud; vt inprimis non credamus mundo, qui plerumque hominibus imponit faciendo è lacu mare, è bonis paruis magna, è ſordidis ſpecioſa; è vilibus pretioſa. Simus ſicut capillus Veneris, (herba, dicta **Fraùwen haar**) qui inter aquas enaſcitur, aquis tamẽ non infunditur aut aſpergitur. 2. Vt ne amemus mundum, nec nobis attribuamus bona mundi, quæ tam multis aliis communia & veriùs mutuò data, quàm donata ſunt, adeoque nec amemus multùm; quia aliis relinquenda, vti ab aliis accepta ſunt; velut ſupellex hoſpitij, quâ vtimur vno die. 3. Vt ne fidamus mundo, ſuccedentibus & à puppi flantibus proſperis ventis, ſed exſpectemus etiam aduerſos, à prorâ nos adorientes, morbos, orbitatem, paupertatem, mortem, &c. 4. Vt ne efferantur, ſed meminerint potentes, qui ſe in vitâ expandunt, eandem ſe habere naſcendi & moriendi conditionem cum pauperrimis quibuſque. Medium vitæ noſtræ variare poſſumus, principium & finem non poſſumus, vti fatetur Salomon. Sap. 7. *Sum & ego mortalis homo, &c.* denique ſubdit: *vnus ergò introitus eſt omnibus ad vitam; & ſimilis exitus.* Ergò *neceſſe vt varietas illa, quæ verſatur in medio, tanquam volax fugacis ſomnij vanitas contemnatur*, vt inde concludit Petrus Damiani l. 7. epiſt. 5. Quando itaque videmus maris huius pericula, qui ſapit, extrahat nauim ſuam, ſaltem affectu, vt ne mundo credat, ne amet, ne fidat, ne ſe efferat.

THEMA SECVNDVM.

Crucem quæ faciant amabilem.

1. *Crux pons ad cælum viſa Andreæ.*
2. *Crux ſceptrum regium.*
3. *Crux currus triumphalis.*
4. *Crux eſt Sycomorus.* 5. *Crux vexillum Chriſti.*

Venite poſt me. *Matth.* 4.

IVre merito Petrus & Andreas appellantur fratres in hoc Euangelio: non tantùm quia ſecundùm carnem tales, ſed etiam quia ſecundùm ſpiritum & virtutem. Quid enim Petrus; niſi petra & ſaxum? quid Andreas niſi virilem ſeu fortem Græcâ linguâ ſignificat? Et certè tales non ſolùm appellati, ſed etiam effecti ſunt, dum vterq; poſt Magiſtrum & Dominum ſuum crucem aſcendit. Petrus cùm piâ quadam ambitione voluit capite in terram verſo crucifigi: Andreas verò cum ingenti deſiderio & gaudio à longè crucem velut ſponſam dilectiſſimam ſalutauit iis verbis: *O bona crux diu deſiderata, ſolicitè amata, ſine intermiſſione quæſita, & nunc concupiſcenti animo præparata! ſuſcipe me, &c.* nec ab eâ deponi voluit. Id quod iure miratur S. Bernardus ſer. 2. de S. Andrea dicens: *Obſecro fratres, homo eſt, qui loquitur hæc? an non eſt homo, ſed Angelus aut noua creatura aliqua? homo planè ſimilis nobis, paſſibilis;* quia ſcilicet ad tormenta ſicut ad ornamenta, ad pœnas ſicut ad delitias properat; vti idem ait ſer. de triplici genere bonorum. Videamus ergò nunc, quid Andreas in cruce viderit, vt adeò geſtiret eam amplecti. *Petrus & Andreas ſinceri fratres.*

Reperiuntur interdum imagines, vt memini me vidiſſe, quæ duplices vel triplices referunt figuras, ſi diuerſis ſtationibus, ex leuâ vel dextrâ vel directâ aſpiciantur. v. g. à ſiniſtris aſpecta repræſentabit mortem; à dextris viſa iuuenem decorum; illic ruſticum, hìc Regem. Talis icon crux eſt, quæ aliter quidem à nobis aſpicitur, aliter à S. Andreâ aſpecta fuit. Nobis apparet eſſe patibulum, Andreæ viſa eſt eſſe pons ad cœlum, ſceptrum regium, currus triumphalis, ficus Zachæi, vexillum militare.

I. Aſpexit Andreas crucem veluti pontem publicum, omninò tranſeundum omnibus, qui ad cœlum tendunt. Audiit enim à Chriſto dictum Matth. 10. *Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus.* q. d. nõ eſt dignus, vt diuidat mecum ſpolia, qui non vult pugnare mecum. Sciuit id; quod Paulus & Barnabas Chriſtianos docuerunt: *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei,* Act. 14. Vnde infert S. Hieronymus ep. ad Oceanum: Ergò *illis vtique clauditur, qui nolunt ſuſtinere vel paucas.* Cruces in viis erectæ vias regias demonſtrant: viam cœli omnibus communem Crux Chriſti oſtendit. Errat ergò, qui per aliam viam venturum ſe ad cœlum ſperat. Nemo in terram promiſſionis niſi per aſperos montes & ſolitudines introductus fuit. Vide montem Caluariæ; tres ibi cruces ſunt: vna *I. Crux põs ad cœlum viſa Andreæ.*

vna Christi innocentissimi, altera latronis pœnitentis, tertia impœnitentis. Ergò vndique crux à dextris & à sinistris, apud bonos & malos. sed mali crucem inutilem; boni vtilem habent. Quis inter illas tres non mallet eligere crucem Christi? nonnè præstat innocentem pati, quàm nocentem? quod vel ipse Socrates vidit: Hic enim ab Atheniensibus iniustè ad necem damnatus, vxori dicenti: *Mi vir num innocens morieris?* respondit. *Quid? num malles me nocentem mori? Stob. ser. 1. Bruson l. 2. c. 1.* Quòd si innocentes non sumus, præstat crux latronis pœnitentis, quàm impœnitentis, qui de cruce ligneâ iuit ad crucem igneã. Benè Hugo de S. Victore ait: *Si culpâ pateris, erubesce: si sine culpâ, gloriare. Latro magis esse vis, quàm Christus?* Clamabat etiam populus pro Andreâ contra Iudicem: *Innocens eius sanguis sine causâ damnatur.* Sed hoc ipsum erat, quod Andream ad mortem animabat eamque maximè ornabat.

II. Crux sceptrum regium.

II. Aspexit crucem velut sceptrum Assueri regium, quod ad osculum accedentibus porrectum regiæ beneuolentiæ signum erat; vti contigit Estheri Reginæ, Esth. 5. Est autem reuerà crux, cùm à Deo alicui porrigitur, diuinæ beneuolentiæ luculentum testimonium, adeò vt eam S. Paulus ad Phil. 2. *donum Dei* appellet: *Vobis donatum est pro Christo*, inquit, *non solùm vt in eum credatis, sed vt etiam pro illo patiamini.* Causam dat Chrysostomus in eum locum: *Quia illic quidem Deo debitor sum: hic autem debitorem habeo Christum.* Cuius rei figura erat ludus ille Iosephi, quem cum fratribus suis lusit Gen. 44. cùm omnium quidem fratrum saccos impleri frumento iussit; verùm calicem suum argenteum, è quo ipse bibebat, in solius Beniamini, couterini & dilectissimi fratris, sacco imponi. *Triticum multis datur*, ait S. Ambrosius lib. de Ioseph. cap. 11. *scyphus vni, qui prophetico & sacerdotali donatur munere. Nõ enim omnes, sed propheta ait: Calicẽ salutaris accipiam, &c.* Possumus hoc idem explicare cum eo, quod intellexit etiam Seneca lib. de constantiâ Sapientis. *Hanc rationem*, inquit, *sequitur Deus in bonis viris, quã in discipulis suis præceptores, qui plus laboris ab his exigunt, in quibus certior est spes: & quam in militibus duces, qui optimos milites ad durissima mittunt, &c. Dicant hi ergò* (pergit auctor:) *Digni visi sumus Deo, in quibus experiretur, quantum humana natura* (imò gratia & amor Dei) *possit pati. Ecce spectaculum Deo dignum.* Appositè ad id Pauli 1. Cor. 4. *Spectaculum facti sumus mundo & Angelis & hominibus.* Certè Christus etiam non nisi heroibus & magnis amicis suis, veluti suis discipulis & cordatis Confessoribus, passionis calicem donauit; quemadmodum & Abraham lignorum fasciculum non imposuit seruis aut asino, sed dilecto suo filio; & hunc solum eduxit ad montem immolandum: illos infra montem stare seque iussit expectare. Gen. 22. Qui vt filij Devm colunt ac timent, illos onerat Devs fasciculo crucis suæ, & ad montem perfectionis ducit; nõ, qui vt serui vel vt asini verberibus cogẽdi.

III. III. Velut currum triumphalem, in quo suauiter vectus cœlum ingrederetur. S. Ambrosius lib. 10. in Lucam, de Christo crucifixo ait: *Currum suum triumphator ascendit.* Est igitur, ipso teste, crux triumphalis currus, in quo ad cœli Capitolium, non modò gloriosè, sed suauiter etiam ac securè ascenditur. Grauis quidem est currus, sed inunctus leuior fit, nec difficilè trahitur; sine vnguento stridet. Iam verò qui dat currum, dat etiam vnguentum. Vnde S. Probus martyr, cùm neruis crudis cæderetur, diceretque Demetrius Centurio: *O homo vide sanguinem tuum in terram effundi, & tibi propitiare*; respondit: *Corpus meum ante vos est, mihi autem tormenta vnguentum sunt.* vt in eius Actis apud Sur. 11. Octob. Quare S. Bernardus serm. 1. de dedicat. crucem religiosorum comparat cum crucibus in templi parietibus depictis; quæ ab Episcopo inunctæ sunt, tametsi in illis vnctio non apparet, sed præcisè crux: *Homines vident crucem nostram*, inquit, *sed non vnctionem nostram.* Quid de S. Quintino martyre dicam? huius ori cùm acetum, calx & sinapi infunderetur, aiebat: *Domine Deus quamuis hæc amarissima & exitialia sint, ori tamen meo pro mellis dulcedine & faui reputo suauitate.* 31. Oct. apud Lipel. Nimirum sicut Simon Cyrenensis alleuiauit crucem Iesv, retrò eam subleuando; vel, vt aliis placet, totam post Iesvm in se suscipiendo & portando: ita Devs seruis suis mitigat solatiis, quas imponit, cruces. Sic ad læsum membrum accurrit sanguis: sic mater ægroto filio totam se impendit. Sed audiamus S. Martyrem Philemonem dictum Choraulen, qui priùs arte tibicen & gentilis, cùm loco vnius Christiani per ludum sacrificare pararet, in ipso actu diuinitùs immutatus & seriò Christianum se professus fuerat, crucis currum describentem in Actis S. Thyrsi & Soc. 14. Dec. apud Sur. Is cùm tormenta Ariani præsidis contemneret, causam rogatus, iussit expediri currum muliebrem æneo velamine tectum, *adduciq; puellum & in eum immitti, diligenterq; includi: congregari verò omnes, qui erant in ciuitate periti sagittandi & ad currum iaculari, tanquam ad scopum & non cessare iaculari donec totus currus esset tectus sagittis. Atque illi quidem congregati sic faciebant: Æs autem intùs illæsum conseruabat puerum, cùm verò & ipsi sagittandi essent defessi, & tela eos defecissent, puer educitur illæsus, & stabat quidem Præses dubius, cur hæc fierent. Dicit autem Martyr Ariano: Hæc tibi ô Præses, euidens est imago meæ salutis. Quomodo enim hic puer etiamsi sibi ad nihil possit esse vtilis, nihil tamen graue passus est à tam multis viris & iaculis, ære optimè munitus: eodem modo ego quoque, etiamsi mihi innumerabilia inflicta fuerint supplicia, nullius horum curam geram. Ea enim obtundit & hebetat mei Christi virtus, quæ me circum circa muro munit adamantino: propter hæc irâ impletur Arianus, & cùm vellet verba martyris conuincere, facit vt ea potiùs deducantur ad effectum; nam cùm è quadam arbore suspendisset iustum, quæ stabat quidem iuxta tribunal, vocabatur autem Persei, circa eum ex omni parte statuit sagittarios, & illi quidem fortiter torquebant, ille verò suâ ad dominum oratione, omnia tela similiter depellebat; nam alia quidem*

Crux currus triumphalis.

cadebant

cadebant in terram, alia verò figebantur in arbore, alia autem admirabiliter pendebant in aëre. Ita in actis citatis.

IV. Crux est Sycomorus. IV. Velut Sycomorum, è quâ videatur Christus veniens in gloriam suam. Sycomorus ficus fatua exponitur & crucem Christi repræsentat, vt docet S. Augustinus ser. 8. de verbis Apostoli: *Apprehendat Zachaus Sycomorum*, ait, *ascendat humilis crucem.* Crux mundo fatua & acerba est, sed Zachæo sapientissima & dulcissima fuit: in quâ Christum & vidit & apprehendit. Nullum enim certius testimonium propinquæ gloriæ cœlestis est, quàm pro Christo pati. In hac arbore latro pœnitens & vidit & apprehendit Christum; ita vt reliquo, quod supererat, tempore, in cruce pendens summâ cum pace, silentio & gaudio perseueraret, non velut reus, sed vt martyr, proximam exspectans mercedem, eo die sibi dandam. In eâdem existens Stephanus vidit Christum à dextra Patris surgentem, ad coronam sibi porrigendam. Et cur S. Andreas ab eâ deponi noluit, nisi quia virtutem S. Crucis agnouit, & iam lumine cœlesti circundatus, introspicere in gloriam Dei cœpit? Generosus ille molossus, Alexandro M. à Sophite Indo rege donatus, comprehensum mordicùs leonem nequaquam dimisit, tametsi interim à venatore crus ei abscinderetur. Tantū sc. potuit prædæ iam delibatæ suauitas. Diod. l. 17. Spreuit etiam Andreas crucis dolores, nec ab eâ deponi voluit, quia in ipsâ Christum iam comprehenderat. Quando vrsus alueare rapuit, & mordicùs comprehensum aufert, nequaquam id dimittit, licet apum aculeis vndique pungatur; pluris enim facit mellis dulcedinem, quàm dolorem ex aculeis. Comprehenderat iam Andreas alueare cœlestis dulcedinis, quando crucem apprehendit; vnde eam sibi eripi non est passus, nihili faciens probrum & dolores eius. Vidit etiam exemplum Magistri sui, *qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contemptâ.* ad Hebr. 12.

V. Crux vexillum Christi. V. Tanquam vexillum Christi in cæli arce fixum, & in spolium propositum, ad quod rapiendum Andreas contendebat, omnes acies perrumpens & impedimenta amoliens, summo sibi honori ducens, quòd discipulus Magistrū, miles ducem suum in pari certamine sequeretur. Celebratur 1. Mach. 6. Eleazar ille, qui per confertam hostium multitudinem penetrauit ad elephantem, in quo vectari putabat regem; sicque occisâ, & in se concidente bestiâ obtritus, gloriosè occubuit. Celebratur & Albertus Marchio Brandeburgicus, *Achilles Germanicus* dictus, qui in hostium (Norimbergenses erant) turmam cum 12. equitibus inuolauit, & ad vexillum eorum inter centum gladios in se strictos solus penetrauit, idque amplexus ambobus brachiis dixit: *Nusquam honestiùs moriar quàm hîc.* refert Æn. Syluius lib. 2. Comment. in Panorm. Et hoc iste ob humanam & fluxam gloriam. Longè gloriosiùs Andreas ad crucem penetrauit per confertam & reluctantem populi multitudinem, necem eius impedire molientem, quam ipse fregit, amplexusque crucem ambobus brachiis, noluit dimittere, precatus Christum, ne pateretur se à cruce reuelli; verè *Achilles Apostolicus*; quasi diceret: *Nusquam honestius moriar quàm hîc*, in cruce Domini & Magistri mei. Andream secutus Lambertus Consul Harlemensis, qui à tumultuantibus Caluinistis, quòd Ecclesiæ Romanæ auctoritatem tueretur, patibulo adiudicatus, cùm à longè id aspiceret, monitus ne timeret: *Quid extimescimus lignum?* inquit. *Etenim si olim Dominum gloriæ crucifixerunt, quid nobis eius seruis exspectandum? Anne maior seruus domino suo?* Refert Opmerus in Martyrol. Holland. Accedit P. Iosephus Anchieta, qui in orbe nouo agens cum comite, nudis pedibus, aspero itinere, stagnantibus aquis & luto corrupto affatus comitem: *Hieronyme Soari frater; optant aliqui vt officiosâ fratrum charitate circumsepti maiorem animo extremum illum agonem in hoc vel illo collegio obeant: ego verò id assero nullum mortis genus esse melius, quàm per obedientiam, lucrandarum animarum causâ in aliquâ harum lacunarum, cæno lutoq́, obrutum vitam relinquere. l. 3.* vitæ Sebast. Berettarius q. d. *Nusquam honestiùs mori est*, quàm in tali lacunâ propter Christum.

Quia verò non omnium est hæc sequela, demus operam, vt saltem animus noster mundo crucifixus sit & mortuus; ita videlicet, vt eius leges non audiamus. Cùm verbo aut exemplo inuitat ad superbiam hypocrisin, simulationem, conuenticula, vindictam, duella, compotationes, luxum, iniqua lucra & munera, aures occludamus ac dicamus, nos Christo eiusque legi affixos & crucifixos esse: *Nusquam honestiùs moriemur*, quàm in istâ cruce. Quod nobis impetrare Andreas, & donare dignetur Deus, qui est benedictus in sæcula.

THEMA TERTIVM.

Andreas virilis seu fortis.

1. *Fuit vir, quando primus omniū Christū secutus.*
2. *Quādo vocatus ad munus Apostolicū, secutus est.*
3. *Quando dixit: Est puer vnus hîc, &c.*
4. *Quando Ægeam redarguit.*
5. *Quando blanditias & minas Ægeæ contempsit.*
6. *Quando ad crucem festinauit.*

Vidit duos fratres: Simonem, qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius. *Matth.* 4.

Solent Romani Pontifices, cùm inaugurantur, mutare nomen suum, exemplo sancti Petri, cui electo Apostolo & designato sūmo Pontifici Christus nomen mutauit. Anno tamen 1555. Marcellus Ceruinus vir doctissimus, & inter Cardinales sanctissimus, cùm Iulio tertio in pontificatu successor electus esset, & de more nouum nomen assumere iuberetur: *Nec nomen, nec mores*, respondit: *Marcellus fui, Marcellus ero.* Et hoc vel ob honorem Marcelli sanctissimi martyris, vt Ciaconius scribit, vel quia à mare nomen Marcellus dedu- Cur Andreæ nomen à Christo non mutatum. ctum virilem sonat. Mirū Audit. quòd Christus Dominus Petro quidem, ab Andreâ fratre ad

ad se adducto, nomen mox mutarit dicens: *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*: Andreæ verò priùs se sequenti nomen non mutârit. Ioan. 1. An quia nomen Andreæ strenuum virum, seu virilem significat, à græco ἀνὴρ, quod est vir: & ἀνδρεία, quod est virilitas, deductum? Fuit enim Andreas certè vir virilis, & in vitâ & in morte. Iure ergò dicere poterat: *nec nomen nec mores mutabo. Andreas fui, Andreas ero.* Videamus ergò quomodo talis fuerit.

I. Fuit vir, quando primus omnium Christum secutus.

I. Virilem se ostendit quando demonstratum sibi à Ioanne Baptistâ Magistro suo Christum, velut agnum pro nobis immolandum, primus omnium secutus est, & mox præ aliis adduxit etiam fratrem suum, Petrum. Ioan. 1. Audierant & alij discipuli Ioannis, Magistrum de Christo dicentem: *Ecce agnus Dei, sed auribus corporis tantùm, non animæ*, ait Euthymius, nec secuti sunt Christũ, sed æmulabantur honorem Magistri sui, præferendo eum Christo. At verò Andreas auribus etiam animæ Ioannem Magistrum suum audiit vnà cum alio anonymo, primusque Christi sectator & fratris sui adductor fuit. Rari sunt, qui præire ad arduam viam velint: viri illi sunt, non pueri; vnde singulari gloriâ digni. *Antiocho Regi vadum experienti fluminis, renuit transuadare Aiax elephantus, alioquin dux agminis semper: tum pronunciatum, eius fore principatum, qui transiisset; ausumq; Patroclum, ob id phaleris argenteis, quo maximè gaudent, & cætero apparatu donauit. Ille qui notabatur, inediâ mortem ignominiæ prætulit*; vt scribit Plinius libro 8. capite 5. Detrectârunt alij Ioannis discipuli ad inuitationem Magistri sui transire ad Christi discipulatum. Primus Andreas transiit. Quis dubitet eum propter hoc singularem in cœlo gloriam & principatum esse consecutum? Pueri nos plerumque sumus, ac velut Aiax elephas, timidi præcedere ad arduam virtutem nolumus; alios præmittimus dicentes: Cur alij hoc non faciunt? At si vir es, non attende quid alij faciant, sed quid te facere deceat. Idcircò cùm tantæ hominum multitudini promulgaretur Decalogus, non fuit dictum in plurali: Non habebitis Deos alienos, non assumetis nomen Domini in vanũ, honorate patrem & matrem, non occidetis, &c. sed in singulari: *Non habebis, non assumes, honora patrem, non occides, &c.* Exodi. 20. vt moneremur non curandum, quid alij & vulgus faciant, sed quid tibi faciendum sit. Quando quid pretiosum reperis in viâ, nonné illud tollis, etiamsi alij pertransierint, qui id non sustulerunt? num dicis: egoné tollam, quod alij non sustulerunt? minimè gentium. Pretiosa res est virtus, quisquis illam videt, tollat, licet alij negligant: magnam enim sibi in cœlo gloriam comparabit & Principatum super alios.

II. Quando vocatus ad munus Apostolicum, secutus est.

II. Quando vocatus à Christo ad perfectam sequelam & munus apostolicum, mox relictis omnibus secutus est eum, vt in hod. Euangelio audiuimus. Arduum fuit hoc & virile, præsertim illo tempore quo talia exempla non extabant: Christum pauperem sequi omnibus relictis, & se totum ipsi cõmittere. Quod patet inprimis ex Legisperito illo Matthæi 8. qui magno quidem animo concepto statuerat Christum sequi, dicens: *Magister sequar te, quocumque ieris.* Viderat enim populum confluere ad Christum, ob sanitates ei collatas, indeque sperabat sibi lucra comparare. Verùm Christus ostendit ei paupertatem suam: *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet, vbi caput reclinet.* Quâ voce mox absterritus, se subduxit ac discessit, vt docet S. Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus eo loco, & insinuat Matthæus. Deinde exemplo illius iuuenis Matth. 19. qui cùm legem à puero semper seruâsset, vocatus tamen à Christo ad bonorum suorum abdicationem, adeò consternatus fuit, vt ne verbo quidem respondere posset, sed tristis abiret.

Accedit quòd Christus Andream vocans nullam promissionem addat, sed pericula & difficultates tantùm ostendat. Quid enim illud: *Faciam vos fieri piscatores hominum*, nisi: debebitis maximis laboribus & periculis homines à voluptatibus & vitiis abstrahere, libertate suâ priuare, & captiuos meos facere; interim à Barbaris verbera, carceres & supplicia dira pro mercede vestrâ accipere? Admiratus fuit Alexander magnus celsitudinem animi in Diogene, qui datâ optione, regium munus petendi, non nisi Solis lumen sibi permittendum petiit, ita vt Rex diceret: *Si Alexander non essem, Diogenes esse vellem.* At maior longè animi celsitudo in Andreâ fuit, qui solo paupere Christo contentus, nihil prætereà quæsiuit. Abrahami virtus celebratur, quòd vocatus à Deo spe magnæ promissionis, vt exiret de terrâ & cognatione sua in terram ignotam nesciens quò duceretur, statim sine morâ obedierit. Gen. 11. Cur nõ magis Andreas, qui & ipse à Christo ad paupertatem euangelicam vocatus, nesciens quo ducendus esset, nullâ propositâ mercede, mox secutus est?

III. Quando dixit: Est puer vnus hic, &c.

III. Quando interroganti Christo: *Vnde ememus panes, vt manducent hi*? respondit: *Est puer vnus hic, qui habet quinque panes hordeaceos & duos pisces; sed hæc quid sunt inter tantos?* Ioan. 6. Dices videri hîc Andream non se ostendisse virilem, sed potiùs puerilem, vtpote diffidentem. Sed respondeo cum sancto Chrysostomo (eo loco) non habuisse quidem eum prudentiam senilem, neque etiam puerilem; sed mediam, scilicet virilem. Puerilem in Philippo potiùs inuenimus, qui ante Andream dixerat: *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt, vt vnusquisque modicum quid accipiat.* Requisiuit ergò Philippus plus quàm ducentorum denariorum panes, sed Andreas non tam multum: quinque panes adesse ait, quanquam insufficientes tantæ multitudini, insinuans posse Christum eos augere per miraculum, si paulò plures essent: quemadmodum Elisæus 20. panibus hordeaceis pauit centum viros 4. Reg. 4. Vnde Chrysostomus ait eo loco: *Prudentior quàm Philippus, Andreas, non tamen penitùs rem intellexit. Puto autem eum adductum prophetarum miraculis, vt Helisæi ex panibus. Præcessit ergò Andreas Philippum, non tamẽ in ipsum cacumen.*

cumen euasit. putabat enim ex paucioribus paucio-ra, ex pluribus plura facturum miraculorum aucto-rem, in quo decipiebatur. Defuit igitur illi prudentia & fides senilis, non defuit virilis; quia credidit Christum multiplicare posse miraculo panes, alioquin tam paucorum panum mentionem non fecisset. Vtinam vel tanta fides in multis reperiretur, vt in DEO confidentes crederent, posse eum pauperes etiam census ita benedicere, vt commodè vitam sustinere possint, crederent, inquam, id, quod prouerbio dicimus: **Mit vil halt man hausz / mit wenig kombt man auch ausz.**

Sed quàm plurimi similes Philippo, nisi plusquam denarios ducentos, nisi horrea & cellaria omnia plena habeant, se vitam ac familiã sustentare non posse existimant. Vnde interdum ad desperationem diuites aguntur, cùm vini aut frumenti pretium decrescit; aut pauperes, cùm crescit. Huius rei exemplum stolidissimum fuit Apicius ille Romanus, qui cùm quindecies centena millia aureorum possedisset & omnia helluando consumpsisset, præter centum millia, quæ remanserant, in desperationem actus, quasi hoc modico viuere non posset, veneno mortem sibi attulit. Dion Nicæus in Tiberio, & Martialis in Satyr. Æneanes ciues vrbis Æneæ ex oraculo sibi persuadebant fore, vt patriam terram amitterent, si vel particulam aliquam egentibus largirentur, teste Plutarcho in quæstionibus Græcanicis, q. 14. tales sunt auari, qui secum actum putant, si vel modicum eis decedat, aut largiri debeant: pueri, non viri.

IV. Quando Ægeam redarguit.

IV. Quando Ægeam proconsulem Achaiæ de impietate suâ & Christianorum persecutione, redarguit, primò quidem modestè sed grauiter, dicens: *Oportebat te quidem, qui hominum index esse comprobaris, summum illum & incorruptum viuorum ac mortuorum iudicem agnoscere & colere, animumq; ab impio Deorum cultu reuocare.* Deinde vbi eum surdum ad suam prædicationem atque induratum vidit, acriter: *Audi fili mortis & stipula æternis parata incendijs, audi me seruum Domini & Apostolum IESV Christi. Hactenùs censurâ fidei mitiùs tecum egi, vt idola vana contemneres, sed quia in imprudentiâ tuâ perseuerans, me existimas tuas minas formidare posse: age, quidquid tibi in supplicijs maius videtur, excogita.* Aspicite hîc virilem Andreæ animum. Cogita Andrea, quid Christo Scribas & Pharisæos, Ioanni Herodem, Stephano Iudæos arguenti euenerit. Quotusquisque est, qui viros principes de peccato audeat corrigere. Quando Saul furibundus innocentes sacerdotes ferro impij Doëg concidendos tradidit, nemo vnus ex eius aulicis pro sacerdotibus loqui, & Regis iniquum furorem mitigare ausus est; 1. Reg. 22. cùm tamen priùs cap. 14. quando Ionatham filium, ob præuaricationem mandati, morti addixerat, omnes pro Ionathâ se interposuerint: quia nimirum hîc non timuerunt offensam Regis incurrere, ibi timuerunt. At pueri sunt isti, qui anserum sibilos timent, ab igne & aquâ sibi non cauent; hominem timent, DEVM non timent, ne gratiam eius perdant. Quòd si æqualis aut inferior est, qui corrigendus est, multò adhuc puerilior es, si non corrigas. Quid enim gratiæ ab ipso speres, vel ingratiæ metuas? Nec minùs se virilem præstitit Andreas, quando senem, Nicolaum nomine, fornicationi assuetum, vt planè iam emergere desperaret, pro eius conuersione sex horis lachrymando & vsque ad quintum diem inediâ se conficiendo, è cœno libidinis extraxit, iramque DEI ab eo cohibuit; à quo & audiuit: *Tua operâ, Andrea, Nicolaum, quem perdideram inueni.* Refert Abdias in eius vitâ. Vir certe est, qui non sine difficultate ab incendio aut naufragio quempiam eripit. Hoc Andreas fecit; & facit, quicumque peccatorem ad sanam mentem reducit.

V. Quando blanditias & minas Ægeæ côtempsit.

V. Quando blanditias & minas Ægeæ proconsulis contempsit. Proposuit ille Andreæ gaudia huius vitæ, quibus frui securè posset, si Christum abnegaret. Sed Andreas: *Gaudijs tecum fruar sempiternis, si execrabili Deorum cultu relicto, mecum Christo credas & animæ tuæ curam geras.* Quare Ægeas cùm blanditiis & promissis nihil efficeret, ad minas se conuertit, & crucem ei intentat. At Andreas: *Ego crucis Christi seruus, crucis trophæum optare potius quàm timere debeo.* Voluit aliquando Pyrrhus Epirotarum Rex C. Fabricium Romanum virum bello strenuum, etsi pauperem, ad se missum à Romanis ad suas partes trahere. Et primo die obtulit aurum, sed non accepit Fabricius. Altero die dum cum eo loquitur, iussit extra aulæa retro ipsum adduci ingentem elephantem, vt eum terreret. Amotis igitur aulæis, apparuit ei à tergo bellua, quæ cum horribili barritu proboscidem super caput eius extendit. At nihil commotus Fabricius: *Neq; heri*, inquit Pyrrho, *aurum tuum, neq; bellua hodie me commouit.* Plutarch. in Pyrrho. Idem dicere Ægeæ poterat Andreas: Neq; heri promissa tua gaudia, neque hodie minæ tuæ crucis me à Christo diuulserunt & ad Deos tuos traxerunt. Hoc imitemur Christiani, vt nec blanditiis nec plagis ab æquo & recto vnquam diuellamur. Imitata est certè etiam mulier vna, S. Anastasia, Publij viri clarissimi, sed gentilis, coniux, quæ sub Diocletiano tentata ab Vlpiano, Capitolij pontifice, de fide abnegandâ, propositis hinc opibus, honoribus, vestium ornatu, gemmarum splendore, lectis argento incrustatis & stragulis ornatis: inde ensibus micantibus, vinculis, flagellis, lampadibus, lebetibus æneis, sartaginibus, vngulis in medium allatis; neque tamen illorum illecebris, nec horum minis emolliri potuit (vt in eius Actis apud Surium 25. Dec.) pulcherrimo exemplo mulieribus, vt castitatem suam similiter nec minis nec blanditiis expugnari sinant.

VI. Quando ad crucem festinauit.

VI. Quando ad crucem festinauit, nec à populo impediri se est passus; & quando ad crucem ductus, à longè exultans eam salutauit illis suauissimis verbis: *O bona crux, diu desiderata, solicitè amata, sine intermissione quæsita, & aliquando cupienti animo præparata, &c.* nec ab

ab eâ post biduum se deponi vllâ ratione permisit. Tanta enim alacritate inprimis perrexit ad crucem, quantâ homines alij pergunt ad messem aut vindemiam, nuptias aut choreas; adeò vt S. Bernardus de eo dicat: *Obsecro fratres, homo est, an Angelus, aut noua aliqua creatura, quæ hæc loquitur?* sermone 2. de S. Andreâ. Cumque fortitudo constantiam requirat, ecce tibi Andream, biduo in cruce pendentem & Christum prædicantem; cùm videret aduentantes, qui se à cruce soluerent, fortiter resistentem & precantem Christum, ne id fieri pateretur. Sciuit enim Dominum & Magistrum suũ Christum, de cruce euocatum à Iudæis, minimè descendisse. Sciuit sibi à Ioanne Apostolo dictum: *Andrea, poculum Petri bibes*; vt refertur in lib. de passionibus Apostolorũ c. 20. apud Baronium anno 69. Petrum autem fratrem in cruce vitam clausisse. Sciuit id vulgatum Pythagoræ dictum: *In poculi fundo residuum ne relinquito.* Sciuit denique sibi dictum à Christo: *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis regnum &c.* Lucæ 22. Celebratur mira fortitudo Milonis illius Crotoniatæ, qui cùm disco perunсto institisset, omnes ludibrio habebat, qui se quouis impetu facto detrudere conabantur, apud Pausan. lib. 6. Andreas in cruce stans, ita se firmârat, rogans Christum ne deponi se permitteret, vt nec Ægeas nec carnifices soluere aut attingere eum possent.

Superest Audit: vt nos quoque Andreæ & viriles simus. Non enim decet in Ecclesiâ Christi pueros moribus esse; vti prædixit Isaias c. 65. *Non erit ibi ampliùs infans dierum: & senex qui non impleat dies suos.* h. e. qui ætate quidem grandis & grandæuus, moribus autem sit paruus & puerilis. Additque: *Quia puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit.* h. e. tales pueri morte æternâ punientur & maledicti erunt, quòd in tam virili tot heroum Ecclesiâ pueri fuerint; quod à nobis auertat DEVS.

THEMA QVARTVM.

Crux Andreana, in quâ boni malè habent, mitigatur.

1. *In læuâ aduersitatis securiùs degitur.*
2. *Prosperitas malorum exilis.*
3. *Malorum prosperitas permixta miserijs.*
4. *Breui durat vtraque fortuna.*
5. *Infœlix prosperitatis finis.*

O bona crux! vox S. Andreæ.

Boni sæpe hic malè, mali benè habent.

HAbet S. Andreæ crux figuram peculiarem, similem litteræ X. qualem expressit Iacob benedicens filios Iosephi, cùm transpositis decussatim manibus posuit dextram super caput Ephraim, stantis ad sinistram eius: læuam super caput Manasse, stantis ad dextram Gen. 48. Quæ sanè commutatio manuum indicabat diuino instinctu & mysterio, sæpe in hoc mundo constitui ad sinistram aduersitatis eos, qui sunt filij dexteræ seu electi; & contrà ad dextram prosperitatis eos, qui sunt filij sinistræ seu præsciti. Multi enim boni in fame, carcere, seruitute, tormentis vitam exigunt, dum intereà improbi omnibus huius mundi bonis ac suauitatibus circumfluunt. Visa est hæc crux non paulò asperior & mirabilis, viris etiam perfectis, vti S. Iob. c. 21. *Quare impij viuunt,* inquit, *subleuati sunt, confortatiq́, diuitijs, &c?* Ipsi etiam Dauidi Ps. 72. dicenti: *Quia Zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns, &c.* Rursum Ieremiæ cap. 12. *Quare via impiorum prosperatur? benè est omnibus, qui præuaricantur & iniquè agunt &c.?* Nec non Habacuc cap. 1. *Quare respicis super iniqua agentes, & taces deuorante impio iustiorem se?* Denique in hunc scopulum impegerunt Gentiles, qui inde coniectabant aut DEVM non esse, aut saltem non curare res terrenas, vti sensit Plinius lib. 2. cap. 7. aut certè summa tantùm curare, minora negligere, vti Balbus Stoicus apud Ciceronem lib. 2. de nat. Deorum, sed errârunt isti; nec habent boni, cur conquerantur, si hîc ad læuam ponantur, adeoque in cruce cancellatâ cum S. Andreâ patiantur. Quin imò si eius vtilitatem, ac DEI suauem prouidentiam intelligerent, exclamarent vtique cum Apostolo illo: *O bona crux, diu desiderata, soliciè amata, &c.* nec ab eâ deponi vnquam desiderarent. Quare vt ipsis ea crux mitigetur, pauca videamus, ipsis cogitanda.

I. Cogitent se in læuâ aduersitatis longè securiùs degere, quàm qui in dextrâ sunt prosperitatis. Nam vt Ps. 90. dicitur: *cadent à latere tuo* (sinistro) *mille, & decem millia à dextris tuis.* Per sinistram Propheta intelligit aduersitatem, prosperitatem per dextram. Ex hac cadunt decem, antequam vnus ex sinistrâ. Patet in pluribus regibus V. T. qui in prosperitate DEVM obliti sunt & miserè perierunt. Patet in Ecclesiâ, quæ tempore persecutionis magnâ sanctitate floruit, cessante persecutione defloruit, teste S. Gregorio Naz. orat. 14. *Nos,* inquit, *qui ex persecutionibus robur comparauimus, atque in vnum collecti sumus, diffluximus atque dilapsi sumus.* Vnde colligit hanc sequelam: *Faciliùs esse videtur aduersam fortunam ferre, quàm prosperam conseruare.* Illa siquidem nos reddit humiles, ista superbos; in illâ confugimus ad DEVM, in istâ DEI obliuiscimur. Homo enim habet se instar limacis, qui exiguo rore aut humore delapso è cœlo ita extenditur, vt quodammodò extra se ipsum exire, ac domum suam, cui affixus est, deserere videatur: prodit in vias publicas, vbi cum fugere nesciat, terræ adhærens à transeuntibus conculcatur, qui in domunculâ suâ si se contineret, inter vepreta securus viueret. Sic, inquam, homo, quando aliquo fortunæ radio tangitur, statim extra se suique cognitionem, & rectæ rationis limites egreditur, committit se periculis & in peccata labitur ac proteritur. Equus bene pastus est prospera fortuna; talis equus mordet, calcitrat, in altum se erigit, sessorem excutit, ad præcipitia abripit: malè pastus contrà, pacatissimè incedit, & tametsi quidem molestior est, securior tamen. Hinc Moyses Deuter. 32. ait: *Incrassatus est dilectus & recalci-*

I. In læuâ aduersitatis securiùs degitur.

recalcitrauit. Quid, quòd & stultus apud Ecclesiasten cap. 4. rem hanc intellexit dicens; *Melior est pugillus cum requie, quàm plena vtraque manus cum labore & afflictione animi.* Mensa paupercula cum constanti sanitate & longæuitate melior ipsi visa est, quàm mensa diuitum opulenta cum continuis morbis, podagrâ, cholicâ, hypochondriacâ; quæ tot egent medicinis: & immaturâ morte.

II. Prosperitas malorum exilis.

II. Cogitent prosperitatem huius sæculi, quâ carent ipsi, gaudent reprobi, exiguam & puerilem esse, adeoque nec inuidiâ dignam. Christus imprimis bona huius sæculi, siue in magno siue in paruo numero, asserit esse pauca, in parabolâ talentorum Matth. 25. nam & ei cui duo, & ei, cui quinque talenta dederat, ait: *Quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam.* Et tamen quinque talenta magnam certè pecuniæ summam conficiunt. Vnum enim auri talentum continebat apud Hebræos duodecim millia coronatorum Francicorum, vt docet Corn. à Lap. in Pentat. append. de pond. quinque igitur talenta facient 60000. coronatorum: quæ vnà cum lucro totidem talentorum facient duplum; & tamen hoc Christo parum est; quia vt obseruat ibi S. Hieronymus, *omnia, quæ in præsenti habemus, licet magna & plurima videantur, comparatione futurorum parua & pauca dicuntur.* Psalmista Ps. 16. appellat ea *abscondita*: *de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.* Rationem ibi dat Didymus, quòd vilia sint & indigna oculis DEI: quo modo nobis sterquilinia, quæ ab oculis abscondi solent. Et propterea forsan DEVS aurum, argentum ac gemmas in profundo terræ abscondit; vt non nisi terram esse sciremus amore nostro indignam & vilissimâ. Idcircò etiam Ps. 8. dicitur DEVS omnia subiecisse *sub pedibus nostris, oues & boues, &c.* vt sciamus omnia terræ bona, non corde amplectenda, sed pedibus substernenda & calcanda esse. Id quod fecere Act. 4. primi Christiani, veri contemptores mundi, ac rerum cœlestium æstimatores, quando pretia possessionum suarum attulerunt & abiecerunt ad pedes Apostolorum: *vt ostendant pecunias esse calcandas & nihili faciendas*, ait S. Hieronymus in Ep. ad Paulinum. Salomon appellat ea *infantiam* & crepúdia puerilia: *vsquequò paruuli diligitis infantiam?* Prouerb. 1. Ludunt illi par impar, equitant in arundine, fabricant domos luteas, ex aquâ & smigmate bullas flando excitant, quæ mox in tenues auras vanescunt. Pari ineptiâ mundani ludicras & pueriles nugas tractant. *Illis* (pueris) *talorum nucumq;*, ait Seneca tr. quodan. sap. non cad. iniu. cap. 12. *& æris minuti auaritia est, his auri argentiq; & vrbium: illi inter ipsos magistratus gerunt & tribunal imitantur, hi eadem in campo foroq; & in curiâ ludunt: illi in littoribus, arenâ congestâ simulachra domuum excitant, hi vt magnum aliquid agentes in lapidibus ac parietibus, & tectis moliendis occupati, ad tutelam corporum inuenta, in periculum verterunt.* Salomonis sententiam confirmat pater eius Dauid, qui Ps. 4. mundi bona vocat *vanitatem & mendaciũ Filij hominũ vsquequò graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium?* Mendacium est mulier ornata, quia saccus stercorum. Mendacium est aurum, quia gleba terræ, curas & insidias parans. Mendacium est splendor vini generosi, quià *in fine mordebit vt coluber.* Mendacium est honor, quia fumus & opinio. Denique Sanctum è morte resuscitatum audiamus, qui & terrena & cœlestia bona vidit. Is est S. Saluius Episcopus Albigensis, qui de morte, quasi de graui somnio excitatus, cõvocatis tertio die monachis & matre ait: *Verè cuncta, quæ in mundo cernitis, vanitas sunt, fumus deniq; & vmbra. Felix ille, qui ea hîc meditatur & agit, vnde Dei gloriam in cœlo cernere mereatur.* refert S. Greg. Turon. l. 7. Hist. Franc. c. 1.

III. Malorum prosperitas permixta miseriis.

III. Cogitent malorum prosperitatem multis malis & miseriis esse permixtam. Asilus piscis est araneæ magnitudine, qui cæteros pisces vexat, maximè verò thynnos & Xiphias mari tranquillo, similiter Excœtus piscis tranquillo mari ex alto emergit aureâ ridentis cœli serenitate illectus. Sed nec ipse tunc quietem invenit; nam ecce ad Solem apricanti & nihil tale cogitanti Parendistæ aues insidiantur & sæpiùs eum inuadunt. Ath. lib. 6. Caussin. symb. lib. 8. cap. 19. & 45. Quæ maior in hoc mundo fælicitas reperiri potest, quàm ea, quâ gaudent Reges? At hi tamen conqueruntur vel qui maximè, de molestiis & miseriis. Quantus Rex fuit Salomon? At is tamen fatetur in omnibus se reperisse vanitatem & afflictionem spiritûs. Eccles. 2. Quàm potens ac sapiens erat Alphonsus Rex Aragoniæ, Siciliæ & Neapolis? at hic tamen (Idem Sigismundo Imp. tribuunt alij, vt Beyrl. in Apopht. Christ.) asinos prædicabat fæliciores esse Regibus; nam eos clitellis quidem, dum edunt, exonerari aiebat: Reges verò nec, dum mensæ assident, posse quiescere. Idem videns rusticum humi recubantem & vvas comedentem: *vtinam* inquit, *mihi isto otio comedere datum à Deo esset!* Peroptabat etiam vt popularium suorum vnusquisque aliquando Rex extitisset, quò demum illi, vtpote experti, cognoscerent Principum occupationes & curas. Panormit. de dictis & factis eius. Carolus V. cùm Bruxellæ suas ditiones resignaret Philippo filio, coram senatu cum lachrymis protestatus est, se toto regni tempore nec ad vnum horæ quadrantem habuisse puram meramque lætitiam, sed illam multis curis & felle amaritudinis inspersam. Ratio est, quia sicut omnia mixta constant IV. elementis inter se contrariis, ita omnia bona sublunaria contrariis qualitatibus. Hoc si Reges & confitentur & experiuntur, multò magis sentient alij, quibus fortuna non tam multum dedit. Quis igitur eorum sortem vel desideret, vel ipsis inuideat?

IV. Breui durat vtraque fortuna.

IV. Cogitent malorum prosperitatem & suam aduersitatem breui duraturam. Ex hoc capite vult Dauid Psal. 72. non inuidendum fortunæ improborum, cùm ait: *Veruntamen propter dolos posuisti eis: deiecisti eos, dum alleuarentur.* Hieronymus ex Hebr. vertit: *Veruntamẽ in lubrico posuisti eos, deiecisti eos in interitũ.* Vult ergò dicere, quia per dolos ascenderũt ad fælicita-

fælicitatem suam, per dolos etiam cadent, velut in ludibrio positi & quidem repentè, dum alleuantur. Quam deiectionem mox miratur: *Quomodo facti sunt in desolationem! subitò defecerunt!* Quemadmodum enim qui in glacie labuntur, celerrimè instar sagittæ prætervehuntur, & si cadant, periculosè admodum cadunt, maximâ sui læsione & ad terram allisione: ita qui prospero vtuntur fælicitatis vento, celerrimo cursu ad grauissimum lapsum feruntur. Addit Psalmus: *perierunt propter iniquitatem suam, velut somnium surgentium Domine:* Quemadmodum enim aliqui homines noctu in somno è strato surgunt, & ascendunt tecta; aliaque loco edita, ibique dormientes obambulant, maximo suo periculo & spectantium terrore: ita qui fælicitati suæ immersi & in eâ sopiti sunt, instar dormientium in summis honorum fastigiis quaquauersùm ambulant. Magis igitur commiseratione quàm inuidiâ digni; quia ruinæ proximi, & quidem eo maiori, quo fæliciores aliquando fuerunt. Et quid somnium, nisi res apparens tantùm? somniat homo se edere, ludere, imperare, &c. transacto somnio, nihil se habuisse videt. Et quàm citò transit somnium, tam citò euanescit imaginaria fælicitas. Tandem concludit Dauid, melius sibi esse duci à manu & voluntate Dei sub disciplinâ, quàm sibi relictum liberè vagari in prosperis: *Vt iumentum factus sum, apud te*, inquit, *& ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tuâ deduxisti me.* Boues qui iugum trahere debent, domi continentur sub manu possessoris, securi à macello: etsi duram seruitutem seruiunt. At illi, qui per pascua liberè vagari vndique permittuntur, ad macellum destinantur, & postquam saginârunt se, illico ducuntur. Vnde S. Augustin. in eum Ps. ait: *Attende illos superbos indisciplinatos, attende taurum deuotum victimæ, permissum errare liberè & vastare quæ potest, vsque ad diem occisionis.* Qualem fuisse Israëliticum populum testatur Oseas cap. 4. dicens: *Sicut vacca lasciuiens declinauit Israel. Nunc pascet eos dominus, quasi agnum in latitudine.* h. e. in pascuis spatiosis & vberrimis, quàcumque euagari volent, vt impinguati statim mactentur, & sint præda Assyriis. Macello enim destinatæ oues permittuntur ad breue tempus ire ad pinguia pascua: aliæ victuræ coguntur ad arida & montosa. Vnde S. Hieronymus ibi: *Pascentur in latâ & spatiosâ viâ, quæ ducit ad mortem: & patientia Domini, boniq; pastoris eos enutriet ad interitum.* Putatis iam, si oues, quæ in monte, paucis & aridis herbulis contentæ esse debent, intelligentes essent, inuiderentne iis, quæ in vallibus lasciuientes vno alteroue mense saginantur ad macellum? non opinor.

V. Infælix prosperitatis finis. V. Cogitent infælicem, quem communiter sortiuntur fælices, exitum. Et hunc potissimùm considerandum esse volunt sancti illi, quos initio diximus, vti Iob, cùm descriptâ impiorum prosperitate subiicit: *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Dauid verò: *Intelligam in nouissimis eorum*, Ieremias similiter, cùm eorundem prosperitatem demiratus esset, subdit: *Congregâ eos quasi gregem ad victimam, & sanctifica eos in die occisionis.* Hæc vna consideratio sufficere debet, vt omnem impiorum prosperitatem auersemur, eorumque vitam & mores detestantes, ad eorundem interitum potiùs oculos figamus. Videmus sæpe nubes è terrâ eleuari, in sublimi ferri, radiare, tumere, tonare, fulgurare; non illis inuidemus: scimus enim breui vel à vento pellendas ac dispergendas, aut in aquas ac denique in lutum resoluendas, nostrisque pedibus calcandas. Impij quasi nubes in altum efferuntur per prosperitatem. Vnde Iob c. 20. ait Sophar: *Gaudium hypocritæ ad instar puncti, si ascenderit vsque ad cælum superbia eius & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur, & qui eum viderant, dicent: Vbi est!* Quis inuideat naui, quantiscunque licet diuitiis onustæ & deliciis circumfluenti, dum videt eam vehementi ventorum impetu deferri in medios scopulos ad certum naufragium? Erat huiusmodi nauis, quam describit Plutarchus in Antonio, per Cydnum Cleopatram vehentem, auratâ puppi, velis passis purpureis, remigio argenteis ducto remis, ad tibiarum, fistularum & cythararum modos, &c. Similem nauim opulentæ illius & fastuosæ Tyri describit ad longum Ezechiel c. 20. Tyrus enim in mari sita, instar nauis quasi natare in gloriâ & opibus suis videbatur, cui prædicit exterminium Ezechiel à Chaldæis inferendum: *In aquis multis*, inquit, *adduxerunt te remiges tui*, h. e. Gubernatores tui ad magnam gloriam te peruexerunt. *Ventus Auster contriuit te in corde maris.* Auster est ventus calidus & suauis à meridie & dextrâ mundi regione veniens: vnde prosperitatem denotat; quæ sanè perdidit Tyrum, dum in altum vitiorum deduxit. Vnde & Nabuchodonosor ab australi parte, videlicet ab expugnatâ Ierusalem venit Tyrum ad eius vastationem. Fuit sanè huiusmodi rostrata nauis Emmanuelis Sosæ cognomine Sepuluedæ, qui nomine Regis Lusitani in Indiâ arci Diensi præfuerat, summâ fælicitate ac dignitate diu perfruitus, quam pressam implетamque diuitiis cum coniuge, liberis, & familiâ Cocini rediturus in Lusitaniam inscendit, sed circa bonæ spei promontorium naufragio cum omnibus rebus perdidit, in littus cum suis magnâ difficultate eiectus, vbi Æthiopum reguli iussu (vt refert Maffeius lib. 16. hist. Ind.) non solùm exarmati, sed etiam vestibus spoliati in sabulo nudi, & omni auxilio rebusque necessariis orbati, & fame, atque siti, in aridâ regione ferè enecti essent, metu ac pudore confusis, qui ex infælici naufragio restabant, atque à tantâ rerum vicissitudine, & indignitate, stupentibus similis auertentibus oculos, Eleonora coniunx Sepuluedæ, Garziæ Salæ prætoris Indiæ filia, quum barbaros in detrahendis & exuendis vestibus occupatos, generis, dignitatis ac pudoris memor, vltrò pugnis colaphisque ad necem suam nequicquam irritâsset; huicque castæ Matronæ nudæ, tristior omni morte lux videretur, è vestigio sese defodit arenæ,

&

& partes corporis,quæ extabant,soluto raptim fusoque obtexit crine. Mox abire,sibique ipsis consulere iussis superstitibus ex infelici comitatu viris, mœstum silentium immobilis tenuit. *Cara tantùm intuenti pignora, iuges riui lachrymarum, denso cum gemitu & singultis profluebant. Sepulueda item altus mœror ac dolor vocem incluserat,quum defixo intuitu in terram,aliquamdiu attonito,ac stupenti similis, astitisset,paternâ demum exstimulante curâ, proximam in syluam,quærendo qualicumque nutrimento secedit. Inde regressus Eleonoram coniugem cum triduano ieiunio, fletuq́, penè consumptam, è filiolis alterum prorsus extinctum offendit, eumq́, suis ipse manibus terræ mandauit. Postridie eodem pabulandi functus officio,coniugem vnà cum filio,exanimem reperit & lamentabili circum vociferatione complorantes ancillas. Hisce confestim summotis,in dextram iacentis manum aliquamdiu reclinato capite incubuit. Dein iisdem adiuuantibus ancillis, cadauer vtrumque sepeliit,nihil vnquam effatus. Postremò sese iterum abdit in syluas, ibi laniatum à feris putant, nunquam deinde comparuit* Videmus ergò non ad ingressum blandientis fortunæ,sed ad egressum potiùs & finem conuertendos esse oculos. Id quod faciunt DEI serui, qui idcirco Zach. 3. *viri portendentes*, seu vt legunt 70. *portentorum spectatores* dicuntur. Instar enim Astrologorum prædicunt in futurum eclipses fortunarum. Dat se videndam peccatoris fælicitas? mox inde coniiciunt infælicem eius interitum. Vident fortè pauperem à potentiori oppressum, aut Lazarum pauperculum ad diuitum fores neglectum? statim hinc diuinant ab Angelis suscipiendum & deferendum in paradisum. Talis Astrologus & somniorum interpres fuit Iosephus, qui quòd fratres accusâsset de crimine pessimo, odium illorum incurrit, vnde per somnia prædixit eis tristia, sibi verò læta. Gen. 37. Triumphabant illi quidem ad breue tempus sedentes & edentes, dum Ioseph in cisternâ lugeret. Verùm pòst mutatâ fortunâ, iacuerunt illi ad pedes fratris dolentes & lachrymantes. Similem Catastrophen sentient in fine boni cum Iosepho, mali cum eius fratribus.

THEMA QVINTVM.

Mira Andreæ & aliorum Apostolorum vocatio.

1. *Respectu Christi vocantis.*
2. *Respectu eorum, qui vocantur, discipulorum.*
3. *Respectu finis, ad quem vocantur.*
4. *Respectu effectus secuti.*
5. *Respectu stipendij.*
6. *Respectu dignitatis ad quam euocati.*

Venite post me: & faciam vos fieri piscatores hominum. *Matth.* 4.

Magis mira vocatio & obedientia Andreæ, quàm Abrahami.

MIra quidem fuit vocatio, quâ DEVS Abrahamum euocauit è patrio solo, vt in alieno peregrinaretur Gen. 12. Mira quoque Abrahæ obedientia, quâ vocantem mox secutus est. Sed magis adhuc mira fuit vocatio S. Andreæ eiusque sociorum in hoc Euangelio, magis etiam mira eius obedientia. Abraham euocatus fuit ex Vr, ciuitate Chaldæorum gentili: Vr autem ignem significat; (vnde 2. Esdræ c. 9. dicitur Abraham eductus de igne) qui, vt videtur, in eâ vrbe pro DEO colebatur. Andreas cum sociis euocatus est ex aquâ, dum in eâ piscaretur. Abraham ire iussus est in terram Chanaan,tametsi ignoraret,in quâ eius parte habitandum sibi esset: Andreas omninò nesciit, quorsum à Christo ducendus esset: Abrahamo magna illecebra & merces est proposita: *Faciam te in gentem magnam & benedicam tibi & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus.* Verùm Andreæ & fratri eius nihil aliud dictum est,nisi id: *Faciam vos fieri piscatores hominum.* Quales piscatores? quorumnam hominum? quanto periculo? quâ mercede? Nihil de his dictum; & tamen Andreas cum sociis mox relictis omnibus Christum secutus est. Mira est ergò hæc vocatio, mira & obedientia Andreæ & sociorum, plusquam Abrahami. Sed plura alia miranda sunt in hac vocatione, vti nunc videbimus.

I. Respectu Christi vocantis.

I. Mira profectò est hæc vocatio, primò si spectemus eum, qui vocat. Est enim homo pauper, solus circa mare obambulans, qui nihil stipendij aut lucri pollicetur, nec, vt videbatur, præstare poterat; cùm in alieno territorio degens, nec domum quidem propriam haberet. Itaque non nisi ad inopiam,contemptum, verbera & martyria inuitabat. Qui seruos vult conducere aut conscribere milites, aurum dare vel stipulari debet, vel spe diuitis prædæ allicere. Nihil horum habuit, dedit aut promisit Christus, & tamen vnico verbo; *Venite post me*: mox acquirit seruos, qui relictis omnibus ipsum sequantur. Nimirum Christus suâ luce illustrauit mentes illorum, vt intelligerent quantum & quàm bonum dominum sequerentur; quo modo Sol radiis suis gignit margaritas in conchis. Hæ in maris recessu iacent ad littus, tamen Solis radiis in ipsas influentibus aperiuntur, & mox concrescit humor chrystallinus, vnde generantur margaritæ, vt scribit Didacus Stella in c. 5. Lucæ. Sic discipuli isti simplices, adeoq; clausi & ignorantes,reperti à Christo ad littus maris,collustratique eius radiis, sese aperuerunt, cumque agnoscere cœperunt; hinc in eorum cordibus prognata est margarita fidei, spei & amoris diuini: margarita inquam illa, *quam qui inuenit,abiit & vendidit omnia,quæ habuit, & emit eam.* Relictis enim omnibus secuti sunt Christum. Adhæc absque dubio per diuinam illustrationem cognouerunt mundi vanitatem, & suarum, quas possidebant, facultatum tenuitatem; quas comparatione margaritæ cœlestis nihili reputârunt. Quemadmodum enim columba dimissa à Noë, cùm non inuenisset, *vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad arcam*, & facilè passa est apprehendi se à Noë & inferri in arcam. Gen. 8. (quod tamen aliàs non ferunt columbæ:) ita & Andreas cum sociis à Christo illustratus, vidit se in mari, non tam Tiberiadis,quàm insani huius mundi constitu-

constitutum, nullibi inuenire, vbi pedem figeret & salutem reperiret, nisi in hoc vno Noë & consolatore Christo, quem priùs iam nôsse cœperat. Quare libens statim manum dedit, seque à mari extrahi & collegio eius inseri permisit. Non ita iuuenis ille, qui à Christo vocatus, *abijt tristis*: Matth. 19. inhærens possessionibus ac diuitiis suis; ad instar illius corui, qui emissus à Noë, non rediit ad arcam; quia insedit cadaueribus, in diluuio natantibus. Viderint hîc, qui Dei vocationem audiunt quidem, sed non sequuntur; præsertim qui ad arcam Ecclesiæ catholicæ, in quâ vna salus reperitur euocati ab hæresi, non accedunt, post tot argumenta & testimonia fidei.

II. Respectu eorum, qui vocantur, discipulorum.

II. Si spectemus eos qui vocantur. Erant enim piscatores, homines rudes, plebeij, pauperes, vocati ad hoc à Christo, vt mundum ab erroribus ad viam veritatis reducerent Christoque subiicerent. Quid autem mirabilius, quàm rudibus piscatoriis velle conuincere eruditos in omni scientiâ, nobiles trahere per ignobiles? diuites per pauperes? armatos per inermes? lupos capere agnis? totum mundum inuertere & ad Christum ab Idolis conuertere per homunculos duodecim? Mirandum iure erat, quod elegisset Deus Moysen hominem pastorem ineloquentem, ad subigendum & conterendum Pharaonem Regem. Sed Moysi cum vno tantùm Rege negotium erat, Apostolis cum toto mundo. Nimirum voluit Deus tales eligere, vt non ipsis, sed diuinæ virtuti adscribendam scirent homines mundi conuersionem. Si doctos elegisset, doctrinæ & eloquentiæ eorum, si potentes armis: si nobiles, fauori adscripta illa fuissent. At dum rudes & viles elegit, cui adscribetur nisi Deo, qui Ecclesiam suam non aheneis fulcris, non marmoreis columnis sustentare voluit, sed arundinibus piscatoriis? Sic confundere & superare Magos Pharaonis voluit, non in grandibus signis, sed in productione sciniphum Exod. 8. *Sic arena imbecillitate*, inquit D. Chrysostomus hom. 4. in 1. Cor. *muniuit mare: sic Platonem non per alium sapientiorem philosophum superauit, sed per indoctum piscatorem.* Porrò rudes & indoctos illos discipulos Christus erudiit cœlesti sapientiâ non humanitùs acquisitâ, & armauit miraculorum potentiâ: quo modo balbutienti Moysi posuit verba in ore eius, & armauit eum virgâ, quâ supra humanas vires mira plurima patraret. Et hæc est virga illa, de quâ Isa. 11. dicitur. *Percutiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium.* Noluit Deus vt Dauid in armis Saulis debellaret Goliathum, ne non Dei assistentiæ, sed Saulis armis victoria adscriberetur. 1. Reg. 17. sicut obseruat Chrysostomus hom. 1. in Ps. 50. pari modo noluit ad conuersionem mundi adhibere sapientes aut potentes, ne hominibus tribueretur, quod Dei opus est.

III. Respectu finis, ad quem vocantur.

III. Si spectemus finem, ad quem vocantur, videlicet vt fiant piscatores hominum. Difficilis sanè & insitata res est, homines piscari: & quis hoc facilè audeat? & quâ arte faciat? Aliud est venari, aliud piscari. In venatione coguntur feræ in retia canibus, clamoribus, sclopорum explosione; non item in piscatione, quæ suauiter cingit pisces retibus, aut allicit oblatis escis. Piscatores voluit Christus, non venatores; neque terroribus aut cædibus, sed sanctis moribus & suauibus doctrinis homines ad fidem trahi. Hoc autem quî efficere poterant piscatores? Phrynonem Ducem Atheniensem clarissimum Pittacus Mytilenæus singulari contendens certamine, reti sub clypeo latenti inuoluit, atque hoc modo implexum tenuit ac superauit. vt Strabo l. 13. Polyænus lib. 1. referunt. Christus armauit discipulos suos reticulo sermonis in ore ipsorum abscondito, quo in auditores iniecto, eos irretierunt atque ceperunt; quemadmodum promiserat eis Lucæ 21. *Dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes aduersarij vestri.* Traxit hæc res in admirationem Magistratus Iudæorum, cùm viderent Apostolos loqui de rebus diuinis, & quidem variis linguis, cùm essent homines *sine literis, & idiotæ*, vt dicitur Act. 4. quia nimirum non videbant eum, qui ex ipsis loquebatur, Spiritum sanctum. Adhæc piscatores cauti esse debent dum piscantur, ne ipsi in aquas incidentes, pisces fiant & mergantur. Hoc idem agendum erat Apostolis, in mundo peccati luto ac sordibus pleno conuersandum, & circumeundum; eâ tamen cautelâ, vt ipsi nihil sordis contraherent, nec in aquis delitiarum sæcularium mersi mundanis similes fierent; quod sanè præstiterunt. Vnde S. Ambrosius l. de Isaac c. 4. ait: *Apostoli fœcunditate prædicationis suæ, totius orbis terrarum spatia reserserunt: & quamuis in corpore constituti, nulla tamen cursûs spiritualis sensêre stipendia.*

IV. Si spectemus effectum, qui vocationem, hanc secutus est. Totum enim penè orbem tunc habitabilem peragrârunt, & in præcipuis eius regionibus retia prædicationis expanderunt, atque ita fidem per totum orbem disseminârunt. Magnum sanè miraculum fuit, quo sacerdotes tubis clangentes deiecerunt muros Iericho. Ios. 6. sed quanto maius istud, quo 12. Apostoli tubis euangelicis præconio prostrauerunt Idola & Idolorum phana per totum ferè orbem? Mira & plusquam humana fortitudo Samsonis fuit, quâ mille Philisthæos cecidit maxillâ asini. Iudic. 15. At verò Christus ore discipulorum suorum inerudito & penè asinino, quot hominum & quidem efferatorum ac barbarorum veluti Scytarum, Anthropophagorum & similium myriades salubriter prostrauit ad pietatem, gratiam & salutem! Mirandum prorsus fuit quod 300. milites Gedeonis innumeros fugarent ac funderent Madianitas non aliis armis, quàm confractis inter se lagenulis fictilibus, vnde lampades effulserunt; & tubarum sonitu. Iudic. 7. Maius longè, quòd Apostoli lucernis miraculorum & tubis prædicationum fugârint Idololatras, totum orbem obsidentes: non cædendo hostium corpora, sed frangendo propria, per atrocissimorum suppliciorum tolerantiam. Neque

IV. Respectu effectûs secuti.

solùm

solùm morientes, verùm etiam mortui ceperunt homines viuos partim miraculis, partim scriptis suis, partim vitæ exemplis, quæ reliquere posteris. Vnde S. Augustinus in Euang. Ioan. ser. 59. ait: *Leguntur modò verba piscatorum, & colla subduntur Oratorum.* Et S. Chrysostomus ser. de S. Andreâ exclamat: *Quis vnquam vidit à mortuis piscatoribus viuentes homines tamquam pisces capi? O magnam crucifixi potentiam! ô diuinæ dignitatis præstantiam! ô Apostolorum summa beneficia!*

V. Respectu stipendij.

V. Si spectemus stipendium & viaticum illis promissum. Viaticum erat hoc: *Nolite possidere aurum atque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, neque peram in viâ, neque duas tunicas, neque calceamenta, &c.* Matth. 10. De quo Tertullianus l. 4. contra Marcion. c. 21. *Quis,* inquit, *hoc mandasset, nisi qui & coruos alit, & flores vestit?* Quid reliquerunt Apostoli? Qui Christo dederunt? *Quid magni Petrus dedit?* inquit Chrysostomus ho. 7. in ep. ad Rom. *nonne rete confractum & calamum & hamum solùm? sed tamen terræ illi vniuersæ domos Deus aperuit: & terram & mare expandit, ac nemo non illum in suas ædes vocauit, atque adeò omnia bona sua à se diuendita ad illius pedes deferebant.* Act. 4. & in ep. ad Gal. 4. *Quem enim vt Angelum ciuitates suscipiebant, pro quo oculos erutos dedissent* (ad Gal. 4.) *pro quo suam ceruicem subiecissent; quomodo hic non omnia, quæ illorum erant possidebant?* Sic ille: Quin etiam in illâ suâ paupertate Episcopatus fundârunt, Ecclesias ędificârunt, pauperes aluerunt; vt verè possent dicere, *sicut egentes, multos autem locupletantes, tamquam nihil habentes & omnia possidentes.* 1. Cor. 6. Stipendium & merces in fine laborum danda, erat crux, serra, cultri, gladius, lapides, perticæ, lanceæ, feruens oleũ & similia. Poterant hoc Apostoli facilè diuinare: non enim pari periculo capiuntur pisces, ac homines; sed hi multò periculosiùs. Resistunt cùm capiuntur, capturos cædunt, vulnerant, mactant; quod non faciunt pisces. At hoc nihil Apostolos terruit, quin potiùs illorum ludus & delectatio fuit, quò nimirum Christo Magistro & Domino suo conformes fierent, vti videre est in S. Andreâ inprimis, crucem ita salutante ac si thronus gloriæ eius, non instrumentum mortis esset.

VI. Respectu dignitatis, ad quam euocati.

VI. Si dignitatem, ad quam è tam humili loco euecti sunt. De ipsis enim dicitur Ps. 44. *Constitues eos Principes super omnem terram.* Et Ps. 46. *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham; quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati sunt.* Et Ps. 38. *Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum.* Nimis ait, quia in cœlo superiorem inter Sanctos, non habent nisi Christũ Regem eiusque sanctissimam Matrem. Hi sunt, qui cum ipso in iudicio sessuri sunt super sedes 12. orbem iudicaturi. Hi sunt, quibus potentissimi Reges supplices facti sunt, in quorum honorem Constantinus M. diademate deposito sumptoque ligone terram eruit & 12. terræ cophinos humeris suis extulit, Basilicam eis structurus. *Eundem magno se honore affecturum existimauit eius filius Constãtinus,* inquit S. Chrysostomus hom. 26. in post. ad Corint. *si in vestibulis collocaret piscatoris. Et quod in regijs ianitores sunt Regibus, id in sepulchro Reges sunt piscatoribus. Et illi quidem velut ipsius loci Domini intùs habitant: hi verò tamquam accolæ ac vicini, præclarè secum agi putant, si ianua ipsis assignetur vestibularis.* Reges huius sæculi magni sunt, dum viuunt, post mortem nesciuntur. At Apostoli in vitâ nulli erant: post mortem & sciuntur, & in summo honore sunt. In eorundem honorem viguit olim consuetudo, sortitò vnum ex Apostolis deligendi sibi in Patronum, quòd testatur præter Bonfinium de rebus Hung. dec. 2. lib. 7. Cæsarius Heisterbacensis l. 8. miracul. cap. 56. his verbis: *Consuetudo est maximè prouinciæ nostræ matronis, vt tali sorte specialem sibi Apostolum eligant: in duodecim candelis duodecim Apostolorum nomina, singula in singulis scribuntur, quæ à sacerdote benedictæ, altari simul imponuntur: accedens verò fœmina, cuius nomen per candelam extrahit, illi plus cæteris & honoris & obsequij impendit. In hunc modum cùm quædam matrona sanctum Andream extraxisset, & non ei placuisset, repositâ candelâ alium habere voluit, sed iterum idem occurrit: quid plura? tandem traxit sibi placentem; cui cùm multum exhibuisset obsequij, per omnes dies vitæ, & ad extrema perueniens esset moritura, non illum sed beatum Andream sibi assistere vidit. En, inquit, ego sum ille despectus Andreas. Ex quo colligitur, quòd nonnunquam sancti etiam vltrò se ingerunt humanæ deuotioni.* pergit idem author c. seq. *Quantum beatus iste Apostolus se inuocantibus succurrere valeat, sequens narratio declarat. Erant duo iuuenes iuxta Ecclesiam sancti Andreæ habitantes, qui pro suis mercationibus remotas prouincias petere solebant. Tempore quodam cùm profecturi essent in Norwegiam, frater Reinerus monachus noster, tunc Canonicus sancti Andreæ in Coloniâ, sicut ipsi mihi retulit; quinque solidos illis dedit, petit vt ex eis compararent pellem vrsi albã, quales regio illa gignit, ad substratorium coram altari Sancti Andreæ; Quod cum fecissent, & reuerterentur, tanta orta est in mari tempestas, vt omnes mitteret in desperationem. Hoc ideò factum reor, vt Dominus Apostoli sui virtutem ostenderet. Recordati verò prædicti iuuenes pellis S. Andreæ contra procellas intumescentes, ventosq́; frementes illam cum fide leuauerunt: & ecce Dominus Apostoli sui meritis, quem de mari vocauit, suffragantibus imperauit mari & ventis, & facta est in ipsa horâ tranquillitas magna, vt omnes qui in naui erant mirarentur. Reuertentes verò Coloniam denarios reddiderunt, pellem beato Andreæ gratis offerentes, collati non inmemores beneficij.* Ita ille. Quid hac re mirabilius? Pellis vrsi, ad cultum S. Andreæ destinata & coëmpta mare compescit; quid non faciet ipse Apostolus? Hunc ergò & nos Audit. veneremur & inuocemus in nostris necessitatibus, &c.

IN FESTO S. NICOLAI.

Themata.

I. Vitra perniciosa qui parentes imponant filiis suis.

II. Nicolaus quomodo victor populi fuerit.
III. Virga tribulationis honesta, vtilis, jucunda.
IV. Quis fidelis Dei seruus.
V. Quid non imponere debeant liberis parentes.

THEMA PRIMUM.

Vitra perniciosa qui parentes imponant suis filijs.

1. Qui magnas diuitias eis conquirunt. 2. Qui delicatè eos educant. 3. Qui vinum teneræ ætati indulgent. 4. Qui liberis suis laqueos ponunt.

Vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua. *Matth. 25.*

Nicolaus Germ. Nitglasz.

NOn dubium consuetudinem illam, quâ parentes hodie munuscula donant filiis suis tractam à laudabili exemplo S. Nicolai, passim iam noto. Verùm optarem ego, vt munuscula illa, alia non essent, quàm quod Germanis sonat nomen Nicolai, quem appellant Nitglasz / quasi dicas, non vitrum. Ipsum ergò Nicolaum cuperem donari liberis à parentibus: nolo vitra dari. Sed quæ sunt illa vitra? Audiamus.

I. Qui magnas diuitias eis conquirunt.

I. Reperiuntur parentes, qui opes magnas corrogant, & ad hoc solùm attendunt, vt filios diuites post se relinquant. Sed hæ diuitiæ, quid sunt nisi vitra? Friderico III. Imperatori, cùm aliquando Venetiis ageret, obtulit Senatus pro munere abacum, plurimis affabrè factis vitris adornatum. Imperator vt doni leuitatem legatis ostenderet; innuit morioni, vt in abacum impingat. Fecit, euertit & omnia vitra confregit. Tunc Imperator subridens: *Nunquam aurea vel argentea*, inquit, *tam citò fracta fuissent.* Dubrau. l. 28. Iam parentes qui hoc solùm agunt, vt filiis magnas opes relinquant, nihil aliud agunt. Sed nos aurum & argentum, inquiunt, non vitrum eis paramus. Respondeo, etiam aurum & argentum illis quasi vitrum esse: quia aurum & argentum facilè perdi & prodigi potest, præsertim si in id impingant stulti filij: facilè enim filij profundunt opes, quas suo labore non parârunt, ideòque æstimare nesciunt. Apicius Romanus quindecies centena coronatorum millia à parentibus in hæreditatem accepit: & cùm 1400000. abligurisset, rationeque initâ restarent ei solùm centena millia, sibi ipsi manus intulit. Dion in Tiberio. Salomon multas vtique diuitias filio Roboam reliquit, sed is quia stultus fuit, stultorum adolescentum consilia secutus, decem tribus à se abalienauit; & quia timidus, impius, & ignauus fuit, posteà Sesac Rex Ægypti ascendit Ierusalem & abstulit omnes thesauros regios, nec non Domûs Domini, quos reliquerat Salomon, scuta quoque aurea, pro quibus Roboam fecit deinde ærea scutariis suis, 2. Regum 14. præ egestate scilicet: (Sic aurum mutauit in cuprum) quia hosti aduentanti sine pugnâ mox se dedidit, vt nocet Salianus. Quare eius Pater id quasi præuidens ait in Ecclesiaste c. 2. *Detestatus sum omnem industriam meam, quâ sub cælo studiosissimè laboraui, habiturus post me heredem quem ignoro, vtrum sapiens an stultus futurus sit.* Quin & ipse Salomon ingentes opes à patre sibi relictas, in plurimas vanitates prodegit, sicque in eis animâ suam grauissimè vulnerauit; tametsi aliter longè à parentibus institutus fuisset, vt videlicet sapientiam sibi compararet: *Posside sapientiam, posside prudentiam*; dicebat ei, vt fatetur ipse Prou. 4. Atque hæc est optima possessio & hæreditas si ad sapientiam instituantur filij; sine hâc euertent opes; quæ & ipsis plus oneris afferent, quàm honoris aut commoditatis. Memphidi compertus est aurifex, qui aureâ catenulâ pulicem alligauit, teste Leonio de reb. Africæ, nec defuêre nostro sæculo huiusmodi artifices. Sed quàm hic stultus labor! ad quid enim pulici aurea catenula? nonné magis impedimento est, quàm commodo? Nihil ab hoc diuersum agunt parentes, quando insipientes filios onerãt diuitiis, quæ plus eis nocebũt, quàm proderunt, eruntque quasi gladius in manu furiosi; vel spinæ in manibus stulti: sicut fuerunt Salomoni, ita vt plus potuerint ad eum euertendum, quàm parentum monita ad seruandum. Ad quid filio comparas equos generosos, si non doceas eum artem equitandi? cur naues, si non doceas nauticam? cur bibliothecam, si non litteras? Desiderant parentes à filiis in senio foueri & benignè haberi. Hoc vt obtineant, non onerent eos opibus, sed ad sapientiam informent: sic enim filij erunt memores quarti præcepti; vti apparuit in Tobiâ iuniore, qui senium parentum diues factus subleuauit, quia ad pietatem ab eis instructus fuit. Desiderant parentes habere filios sibi similes, sed dum eis magnas conquirunt opes, faciũt eos sibi in moribus dissimillimos; vtpote ignauos & vitiosos. Hinc Phocion Atheniensis oblata sibi ab Alexandro Macedone munera contempsit, & cùm moneretur, vt ea vel pro filiis suis reciperet, respondit: *Si mihi similes habebo filios, ager hic paruus, qui me ad hanc dignitatem euexit, illis erit satis; quòd si mihi similes non habebo, absit vt meis sumptibus lasciuias & vitia illorũ sustentare velim.* Responsio sanè Christiano homine, non Ethnico, digna.

II. Reperiuntur parentes, qui putant se benè consulere filiis, si eos delicatè educent, splẽdidè vestiant, nobilitari curent, aulicis moribus informent; equitare, saltare, digladiari, vt coram mundo eos exaltent, doceant; si diuites præbendas eis acquirant. Sed & ista, quid nisi vitrum sunt? Venit quidam impostor ad coniugem Imperatoris Gallieni junioris, venditque ei vitreas gemmas pro veris. Patefactâ fraude, questa est apud maritum, & impostorem reum capitis depoposcit. Imperator ridens ait, se eum leoni obiecturum: sed en dum miser exspectat leonem, prosiliit caper. Risu orto, ait Imperator: *Imposturam fecit, imposturam passus est*, apud Trebell. Pollion. Quid illa, quæ diximus, inania liberorum ornamenta, nisi gemmæ vitreæ? Non vitreæ (Nitglasz) sed veræ gemmæ, vera virtutum ornamenta illis II. Qui delicatè eos educant.

com-

comparanda sunt. Decipientur enim aliàs parentes in filiis, sicut Imperatrix, nec non vti impostor ille; dum enim sperant reducem ex Galliâ v. g. filium prodituram aliquando velut leonem & Reipublicæ ornamentum; prosiliet quidam caper, in altis crepidis & cornuto pileo, fœtidus amator, aleator, luctator aut saltator. Porrò vana sunt illa ornamenta, quia corporis tantùm, & breuis possessionis, certè in altero sæculo vitro viliora erunt. Solæ virtutes amitti nequeunt, solæ ad sepulchrum & alteram vitam filios comitantur, vbi & maximi fiunt. Aliter longè Tobias instruxit filium suum: ad solam enim virtutem stimulauit, in toto libro suo pietatem ei inculcans. Mater filiorum Zebedæi hoc vnum petiit filiis suis, vt possent Christo ad latus semper adhærere; & tamen quia ad terrenum Christi regnum respexit, vt in eo fierent magni & prænobiles, à Christo in filiis reprehensa est. Quid dixisset Christus, si eis mundi vanitates, fauorem Principum, beneficia pinguia petiisset?

III. Qui vinũ teneræ ætati indulgent.

III. Reperiuntur, qui filiis tenellis vinum pro libitu permittunt. Quid hoc nisi vitrum? Sic enim Prouerb. 23. dicitur: *Ne intuearis vinum, cùm splenduerit in vitro color eius, ingreditur blandè, sed in nouissimo mordebit vt coluber, & sicut regulus venena diffundet.* Non ait: ne exhaurias, sed, *ne intuearis*; siquidem color æquè ac sapor vini allicit ad bibendum. Huiusmodi venenum instillauit duobus filiis suis Henricus Comes Goritiæ, qui mediâ nocte eos sæpè vocabat, & an sitirent rogabat, cùmque illi dormirent nec responderent, vinum eis infundebat; illisque respuentibus ac vinum reuomentibus, ait vxori: *Ex alio concepisti meretrix; neque enim filij mei sunt, qui noctem integram nihil sitientes dormiunt.* Refert Æn. Syluius in Comment. in Panorm. l. 1. Quid hîc dicemus? Nonné iste vitris mactare volebat filios? Quid enim aliud egit, quàm quod Ægyptius ille, qui aspidem domi suæ vnà cum liberis suis aluit, cuius tandem catulus vnus filium hospitis occidit? Refert Philarchus apud Plin. Sic nimirum vinum blandè in liberos ingreditur, sed in fine *mordebit vt coluber & sicut regulus, &c.* Et nonné magnum dedecus, quòd hæc talia de tanto viro in libris scribantur, in mensis narrentur, in cathedris explodantur & rideantur? Hoc ergò consequuntur tales parentes vt passim cum ignominia traducantur vnà cum suis liberis, & demum ab ipsis maledicantur, siue in hac vitâ, siue in gehennâ.

IV. Qui liberis suis laqueos ponunt.

IV. Reperiuntur etiam, qui liberis suis offendicula ponunt, dum varias peccandi illecebras, vti choreas & similia eorum oculis proponunt. Quid hæc nisi vitra? Augustus Imperator cùm apud Vedium Pollionem cœnans vidisset seruum ab eo, ob confractum vitrum, ad murænas condemnatum, ad se confugisse; bacillo omnia eius vitra comminuit, ne deinceps occasionem haberet tam graue tamque stultum aliquid statuendi. Suet. & Dio in Aug. Similiter Cotys Rex Thracum, cùm sciret se pronum ad iram erga seruos, sibique oblata essent ab hospite prætiosa vitra, munera dedit, sed vitra mox confregit, ne ansam iracundiæ præberent. Plut. in Reg. apopht. Vitra igitur offendicula sunt filiorum; quæ confringi & auferri eis debent, non proponi. Sanè Balac Rex Moabitarum non difficilè pellexit Hebræos primò ad stuprum, dein ad idololatriam, quando eis proposuit ex consilio Balaami puellas speciosas, quæ ante eorum castra obambularent, cibos idolis priùs immolatos offerrent, posteà ad stuprum, & denique ad idola illorum colenda eos prouocarent; vti Num. 25. habetur & fusè Iosephus l. 3. antiq. cap. 6. refert. Itaque sufficit iuuenibus proponere tales imagines: iam enim quasi capti sunt. Queritur Deus apud Ieremiam c. 7. de talibus parentibus: *Filij colligunt ligna, inquit, patres succendunt ignem, mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentas Reginæ cœli* (h. e. Lunæ) *& libent Dijs alienis & me ad iracundiam prouocent.* Faciunt hoc parentes, quando ignem prauæ concupiscentiæ excitant in liberis suis, proponendo eis scandala, incitando consilio, vt adorent Lunam, stultum & inconstantem mundum, lunâ mutabiliorem. Neque dicant parentes non esse in tali conuersatione periculum, eò quòd sint statu valdè dispari, iuuenes probi, vel etiam clerici. Quis enim credidisset, quòd Hebræi, tot præsidiis diuinis vallati, tam benè in Dei cognitione instructi, tam facilè ad tantum scelus impelli possent à puellis gentilibus? Quæ res inter se magis distant quàm cœlum & terra? è cœlo tamen, si pluuia decidat & iungatur terræ, fit lutum & cloaca. *Pluuia bona est, & terra bona, ex vtràque tamen iunctâ fit lutum:* Pari modo boni etiam, imò & religiosi, cum altero sexu cohabitantes aut familiaritatem contrahentes, tandem in lutum vertuntur, vt dicebat B. Iordanes Generalis Ord. Prædicat. vt in eius vitâ 13. Febr. apud Surium.

Rogo igitur parentes omnes, vt vel ipsum nomen & vocabulum Nicolai benè expendant, atque inde discant nihil perniciosum quærere suis filiis, nihil fragile, nihil inutile. *Quid æstuas pietas paterna,* inquit Saluianus Massil. l. 1. ad Eccl. *ad conquirenda terrena & peritura? nihil maius filijs tuis præstare possis, quam si hoc bonum per te habeant, quod nunquam penitus amittant. Non ergò necesse est vt filio tuo terrenos thesauros abscõdas: nulla re eum facies ditiorem, quam si filiũ tuum thesaurum Dei feceris.* Sic ille. Sunt ferè iã parentes, quales describit suo tempore S. Augustinus l. de disciplina Christ. cap. 11. *Parentes nostri, inquit, quando nos in scholam mittebãt, non hoc nobis dicebant: Discite litteras, vt habeatis, vnde legere possitis codices dominicos: Discite litteras vt sitis vtiles Ecclesiæ, vtiles Reipublicæ, nec ipsi Christiani filijs suis hoc dicunt. Sed quid dicunt? Disce litteras mi Fili, vt sis homo (hoc est) eminens inter homines, illustris & conspicuus vnde & illud prouerbium: Quantum habebis, tantum eris.* Hæc Aug. Praua hæc est doctrina: terram quærit filiis, cælum verò negligit. Non ergò sic doceant filios parentes nec dicant: *Vide vt sis homo;* sed vt Dei seruus & amicus, hæres cœli & Angelorum ciuis.

THEMA SECVNDVM.

Nicolaus quomodo victor populi fuerit.

1. *Infans coluit ieiunium.*
2. *Adolescens fugit mundi illecebras.*
3. *Vir templum frequentabat.*
4. *Factus Episcopus abstinentia miraculum fuit.*
5. *Operibus misericordia mirè addictus.*
6. *Iudices iniquos arguit intrepidus.*

Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum. *Matth.* 25.

ITa ferè nos Germani comparati sumus, vt res exteras pluris faciamus quàm patrias. Equos Turcicos, Neapolitanos, Frisianos longè nostris præferimus: fructus Italicos, telas Belgicas & pannos Britannicos, corium Prutenicum, vina extera præ nostris æstimamus. Meministis me ante annum vobis imposuisse Germanicum Nicolaum, quem Germani appellamus Kitglaß: hoc igitur anno peregrinum alium quæram, & quidem Græcum *Nicolaum*. Est enim hoc nomen Græcum, significans victorem vel victoriam plebis, à τὸ νικος vel νικη quod est victoria & λαὸς, quod est populus. Fuit enim reuerà S. Nicolaus iuxta nomen suum, victor plebis, quia popularem viuendi & agendi morem multis parasangis superauit. Peregrinus itaque Sanctus est, magnoperè admirandus; quem si imitari non poterimus, eius saltem ex aspectu nostram paruitatem & humilitatem metiemur.

I. Infans coluit ieiunium. I. Nicolaus vix natus infans coluit ieiuniũ. Quartâ enim & sextâ feriâ, cum aliis diebus crebriùs lac nutricis sugeret, non nisi semel,& quidem serò sub vesperum sugebat, nec vllis lenociniis adduci poterat, vt hanc consuetudinem mutaret. Magna certè est hæc populi victoria. Vbi enim terrarum similes huic infantes? Sed non est cur adstringamus ad ieiunium infantes. Illud saltem à Nicolao discere adolescentuli deberent, vt à pueritiâ assuefaciant se paulatim ad ieiunium Ecclesiasticum, vel saltem ad abstinentiam à carnibus, vt cùm annos requisitos habuerint, sine difficultate præceptum ieiunij implere possint. De Mose adhuc infante scribit Iosephus l. 2. c. 5. quòd lac Ægyptiarum mulierum auersatus fuerit, Hebrææ nutricis verò libenter admiserit. Decet etiam paruulos ab ineunte ætate repudiare carnem in ieiunij diebus; auersari luxum hæreticorum,& catholico ritu vesci. Scimus Dauidem pastoritium puerum æneo Saulis thorace indutum incedere non potuisse, nedum in eo pugnare, *quia non vsum* habebat, hoc est, non tantùm non assuetus fuit, sed contrà ad vestitum leuem & rusticanum assuefactus. 1. Reg. 17. Pari ratione quomodo ieiunabũt adolescẽtes ab anno 21. si priùs non tantùm non ieiunârunt, sed contrà potiùs ingurgitare se, & quiduis promiscuè,adeoq; carnes, deuorare didicerunt? Meminit Alexander ab Alexandro l. 2. c. 25. Hybernas olim mulieres infantibus suis primos cibos gladio admouisse; quò nimirùm à teneris discerent arma non timere, sed intrepidè tractare. Doceant etiam matres nostræ liberos suos cibum ex præcepto Ecclesiæ sumere, adeoque carnibus abstinere ieiunij & abstinentiæ diebus, quò ieiunare discant. Viderint verò illi, qui pro cibo gladium eis porrigunt, & pro abstinentiâ luxum & ebrietatem instillant.

II. Adolesc. ẽs fugit mũdi illecebras. II. Adolescens iam factus, malorum consortia, ludos, conuiuia, choreas mulierum præsertim consuetudinem velut pestem fugiebat: carnem prætereà ieiuniis & vigiliis domabat, sicque magnam perfectionem consecutus est. Altera hæc est, nec parua plebis victoria, eaq; rara, vt patet exemplo S. Tobiæ senioris, de quo adhuc iuuene dicitur: *Cùm irent omnes ad vitulos aureos, quos Ieroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat cõsortia omniũ, sed pergebat in Ierusalẽ ad templum Domini, & ibi adorabat Dominũ Deum Israel.* Tob. 1. vnde ad magnam sanctitatem peruenit. Econtrà adolescentes, si malis se associent, breui omnem virtutem perdent; non secus ac equi, si in vestigiis lupi ambulent, ilicò torpescunt, sudant, & timidi redduntur, teste Plinio l. 28. c. 10. Si equi in vestigiis lupi torpent; non torpebunt iuuenes in semitis reproborum? Lupi non absimiles sunt canibus pastoritiis, interim tamen lupi & raptores, non custodes gregum sunt: ita seductores simulant se amicos, interim tamen semper sæui sunt & noxij, vt lupi. Quare bene monet adolescentes Sapiens Prou. 1. *Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à semitis eorũ*(Hebr. *à vestigijs eorũ;*) *Pedes enim illorum ad malum currunt, & festinant, vt effundant sanguinem.* Tres illi pueri Hebræorum in Babulone non curârunt, quòd omnes alij prociderent & adorarent statuam auream Nabuchodonosoris, sed dixerunt Regi: *Statuam tuam non adoramus.* Dan. 3. Inuitabat quidem eos lupus ille Nabuchodonosor cum symphoniâ & variis instrumẽtis musicis ad profanentã adorationẽ: *Nunc ergò quacunque horâ audieritis sonitum tubæ, fistulæ, cytharæ, &c. prosternite vos, & adorate statuam.* Sed surdis canebat: *Notum sit tibi Rex*, aiebant, *quia Deos tuos non colimus, & statuam auream, quam erexisti, non adoramus.* Horũ exemplo ô Iuuenes spernite mundi & sociorum illecebras, fides, choros, ludos, licet alij sectentur.

III. Vir templum frequentabat. III. Vir, sed nondum Episcopus factus, summo manè ad templũ itare consueuit. Hinc enim cuidam Episcopo prouinciali reuelatum, illum eligendum Myræ Episcopum, qui primus omnium summo mane templum oraturus intraret. Quo signo edito deprehensus est Nicolaus, quis non videt hîc nouam plebis victoriam? qui enim, & vbi illi, qui etiam sacerdotes manè præueniant in templo? Fuit quidem olim commune Christianis etiam ad nocturnas horas, vel saltem summo manè Ecclesiam intrare, sed iam tales albo coruo rariores sunt. Fecit hoc Dauid, qui Ps. 5. ait: *Manè exaudies vocem meam: manè astabo tibi & videbo.* quasi diceret, quia video, quòd eos potissimùm audias, qui impigrè te orant, & manè te præue-

veniunt, ideò manè astabo ad tuum conclaue audientiam petiturus. Atqui Christiani Iudæos vincere suâ iustitia debent. Illis in deserto summo manè exeundum erat, ad colligendum manna, alioquin Sole superueniente liquefiebat;& hoc, *vt notum omnibus esset, quoniam oportet præuenire Solem ad benedictionem* DEI acquirendam, vt dicitur Sap. 16. Quare voluit DEVS præueniri Solem in collectione mannæ, nisi quia voluit, vt præueniremus ipsum precibus, & ne indulgeremus carni ac voluptati aut diutino somno? Vesperè liquescit manna, perit deuotio ad res spirituales. DEVS ergò noluit dare manna ignauis, qui lecto adhærent ad multam vsque lucem. Vbi verò manna nostrum colligimus nisi in templo, siue id sit Sacramentum Eucharistiæ, siue DEI Verbum? Ad hæc igitur Christiani, si nolint esse primi, saltem non sint vltimi, vt alios perturbent. Quantum enim DEVS hortatur, vt benedictionem eius præueniamus, tantum vicissim laborat Dæmon, vt eam negligamus, vel tardiùs quæramus. Fassus enim iam olim est Sancto Dominico, in chorum inductus, se ibi maximè tentare fratres, vt tardiùs veniant & citiùs exeant; vti refert S. Antoninus 4. P. hist. tit. 23. c. 4. §. 6. Vtrum ergò potiùs sequendum censebitis: DEVM Israel, an Baal & Dæmonem?

II. Adolescens fugit mundi illecebras.

III. Vir templum frequentabat.

IV. Factus Episcopus abstinentiæ miraculũ fuit.

IV. Factus Episcopus, vnicâ per diem refectione, eâque vespertinâ contentus, consuetudinem hanc constanter tenuit, totum reliquũ diem publicis negotiis impendens. Hoccine vulgare est? Vtinam saltem in ieiunij diebus, prout Ecclesia præscribit, vnâ refectione contenti essent omnes Christiani! Quod certè adhuc tempore S. Bernardi ante annos 500. obseruârunt, ipso teste ser. 3. de quadrag. scribente: *Hactenus usq; ad nonam ieiunauimus soli, nunc usq; ad vesperam ieiunabunt nobiscum pariter vniuersi: Reges & Principes, populus & Clerus; nobiles & ignobiles, simul in vnum diues & pauper.* Miror quod Christiani nostri non possint vel raro, quod olim Gentiles potuerunt semper. Nã in vsu non fuisse apud Gentiles aliquos prandia, testatur S. Isidorus l. 20. Etymol. c. 2. Similiter Cassiodorus in Ps. 14. scribit antiquis morem fuisse, semel tantùm in die comedere. Platoni nullo modo placuit bis in die saturum fieri; in ep. ad Dionis propinquos. Quid istis respondebunt Christiani nostri sæculi? Quanquam videntur & nunc tales reperiri: sed quales? qui ab initio prandij epulantur vsq; ad tẽpus cœnæ, & ita vnâ sessione prandent simul & cœnant. Sed quid aliud agerent Epicurei? Nõne hoc è diametro pugnat cum S. Nicolao, qui totũ diem negotiis salutaribus impendit, vespere primùm refectionem admisit: cùm illi totum ferè diem comedant & bibant, & vix ante prandium aliquid expediant? Malũ certè signum: saginari nimirum tales ad macellum.

V. Operibus misericordiæ mirè addictus.

V. Operibus misericordiæ supra communem hominum consuetudinem magnoperè addictus fuit. 1. enim calamitosis mox in puncto opem tulit. Tribus nobilibus sororibus, cùm à patre pauperculo iam prostituendæ forent, in tempore adfuit vt honesto matrimonio locarentur. Bis tribus innocentibus iamiam supplicio afficiendis vitam seruauit. Nautis periclitantibus inuocatus mox succurrit; nauim penè iam demersam erexit, ac gubernaculum tenens rexit. Rarum hoc etiam est, differuntur plerumque auxilia postulata & ferè extorqueri importunitate debent, contra id Prouerb. 3. *Ne dicas amico tuo; vade & reuertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare*: quia crastinum incertum. 2. Cedit liberaliter non vnum vel alterum nummum, vt fit communiter, sed dedit tribus vicibus, quantum sufficeret dotandæ honestæ & nobili puellæ; vnde aurei globi tres ei appinguntur. Nostro tempore homines ferè dant eleemosynam, sicut olim Sinitæ; qui quisquilias hostiarum, puta, porcini capitis imas auriculas, reliquarum altilium vngues, vini guttas aliquas in arâ simulachris Deorum suorum apposuerunt, cæteras ipsi dapes magno cum tripudio & effusâ lætitiâ deuorabant, Maffeio teste in Historiâ Indicâ lib. 6. Vilissima enim quæque, ac ferè iam corrupta cibaria, attrita vestimenta vel obuli solùm dantur pauperibus, quibus nihil aut parum iuuantur; quæ satius esset emere, quàm precibus exorare. 3. Dedit occultè, & noctu clam iniecit pauperi pecuniam in ædes, & mox fugit. Quod certè non faciebant Pharisæi, qui tubâ ante se canebant, cùm eleemosynam dabant: multi etiam nunc negligunt, dum nomina ac titulos suos affigunt suis muneribus, ædificiis &c. contra id Eccles. 29. *Conclude eleemosynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit.* Conclude, hoc est, absconde, vt legit Optatus Mileuit. sicut absconditur semen iactum in agro, per occasionem, ne ab auibus deuoretur. Insidiantur piis operibus aues diabolicæ vt per inanem gloriam ea extinguant.

VI. Iudices iniquos arguit & corripuit. Inprimis Eustachium vrbis Andriacæ Præfectum, qui calumniatorum quorundam auro victus, tres viros innocentissimos ad suppliciũ trahi iussit. Mox enim ad supplicij locum cum tribus legatis Constantini Imper. contendit, & tres illos viros, iam ad necem excipiendam paratos, grauiter increpato carnifice, extortâque è manu eius securi; Præfecto verò sæuerissimè obiurgato, ita vt cum lachrymis veniam peteret, liberauit. Nec multo pòst tres antedictos Constantini legatos calumniis circũuentos & iam ad mortem damnatos eripuit, dum in somnis Imperatori apparuit terribilis, monens, vt tres illos innocentes viros absolueret, & pristinæ dignitati restitueret; quod & fecit statim Imperator atque insuper Nicolao dona misit. Rari admodum sunt tales nunc æmulatores iustitiæ, qui potentiâ, opibus, ac dignitate præditos, à iustitia & virtutibus aliis deflectentes, audeant corrigere. Quemadmodum enim nihil magis necessarium, quàm tectum domûs resarcire, interim nil magis periculosum: ita nil magis necessarium, quàm potentum errores arguere, nil tamen interim periculosius: ideò nemo ferè hoc munus vult subire. Audistis, ni fallor, aliquando fabulam de muribus, qui videntes se à domestico ca- VI. Iudices iniquos arguit intrepidus.

to passim capi & deuorari, consilium inierunt, quomodo cati insidias declinarent, ne sensim ab eo omnes deuorarentur. Incidit eis consilium, vt nolam cato appenderent; ex cuius tinnitu, aduentantem tacito gressu, deprehenderent, sicque fugâ sibi tempestiuè consulerent. Laudarunt omnes consilium, veluti oportunissimum. Ingrediente cato, rem effectui daturi iterum consultant, quis eorum appendere cato nolam deberet. At hoc qui facere vellet, nullus reperiebatur. Seniores aiunt iuuenculis: ite vos, appendite, quia celeres estis pedibus & facilè vos subducere per minimum foramen potestis. Sed hi se excusant, quòd veluti rudes nesciant facere nodum, alligando sc. funiculo. Iuniores ad seniores: ite vos, appendite, quia magis experti estis quàm nos. Sed hi se excusant, quòd præ senio iã tardigradi, quodque corpulentiores non tam facilè per foramina effugere queant. Aiunt ergò ad mediæ ætatis mures: vos iure debetis, quia fortiores. Sed hi excusant se ob coniuges & proles, quibus nutriendis viuere debeant; nec se periculo exponere possint. Sicque dum omnes se excusant, irruente in eos cato consilium omne dissipatur & in nihilum abit. Simillimâ ratione agunt ferè homines. Sunt aliqui prædiuites & in officiis constituti, qui non confitentur toto anno, viuunt inter scorta; cum pellice vel adulterâ, quotidie se inebriant, iniustitias committunt publicas. Veniunt querelæ & concluditur arguendos & puniendos esse: Sed quis illos arguet? Iuniores dicunt se carere authoritate; seniores, non diu se victuros, proinde parum hæc curare; alij dicunt: magnum iste in aulâ amicum habet: quis vult eum corrigere? alius timet vxori & liberis suis. Summa, nemo est, qui appendere cato nolam velit. Sed quid de his Scriptura? *Omnes bestiæ agri venite ad deuorandum: vniuersa bestiæ saltûs*, ait Isaias ca. 56. sed ad quos tam dira? *Speculatores eius cæci omnes: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes & amantes somnia.* Contingit interdum canes dormientes in somnio parum mutire & caput attollere; sed mox iterum obdormiunt. Sic ignaui magistratus vanis timoribus absterrentur à vitiorum reprehensione. Vidimus Nicolaum verè plebis victorem; videamus iam nosipsos, an illum imitemur. Paruuli solent hodie inspicere & ostendere munuscula sua. Inspicite & vos vestra. Peregrina sunt & mira, pulchræ & magnæ victoriæ; pueri discant abstinere: iuuenes mundi illecebras fugere: viri templum frequentare: senes misericordiæ operibus vacare: Magistratus vitia corrigere. Sic eritis Nicolai, & aliquando vt victores triumphaturi cum victore Nicolao.

THEMA TERTIVM.

Virga tribulationis, honesta, vtilis, iucunda.

1. *Tribulatio honestatem habet.*
2. *Habet vtilitatem.*
3. *Habet & iucunditatem.*

Vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua. *Matth.* 25.

NOstis Audit. nocte hac imponi liberis à parentibus varia munuscula. Sed quid est, quòd ea munuscula comitetur semper virga? Siue enim morigeri, siue immorigeri sint filij, semper in munusculis suis virgam reperiunt. Itanè verò etiam virgam munus quoddam est? Est sanè Auditores, & ita quidem necessarium omnibus non solùm filijs, sed etiam quibuscunque hominibus, vt planè velut munus DEI pretiosum, & insigne quoddam talentum acceptari debeat. Bonus certè Deoque morigerus fuit Dauid, & tamen ille suam virgam & quidem multiplicem accepit; vnde dixit Psalm. 22. *Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* Virga hæc tribulatio omnibus necessaria. *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*, aiunt Paulus & Barnabas Actorum 14. *Non est in loco nostro*, ait Laban Genes. 29. *consuetudinis, vt minores* (filias) *ante tradamus ad nuptias*: scilicet pulchram Rachelem ante deformem Liam. Sic etiam in hoc mundo non consueuit DEVS dare regnum suum ante tribulationem, mercedem ante laborem, dulce ante amarum. Lia priùs ducenda est, & tribulationis virga exosculanda, quàm tradatur Rachel, gloria cœlestis. Sed amara est herba ista, dices. Quid ni? etiam amaræ sunt potiones medicæ, & tamen salutares. Quid si igitur tribulatio non solùm vtilis, sed & honesta & iucunda sit, num bonam esse negabimus, quæ omnem boni rationem habet? Id verò nunc ostendamus.

Virga tribulationis præcedere debet beatitudinem.

I. Honestatem & decorem habet, quod ex Zachariâ cap. 11. probari potest, vbi DEVS vnam virgarum, quas assumpsit, appellat *decorem.* Sed quâ ratione? Quia tribulatio ostendit hominem esse DEO charum & modo aliquo similem, adeoque eius filium genuinum, & non spurium. Ita enim Apostolus ad Hebr. 12. ait: *Quem diligit Dominus, castigat: flagellat autẽ omnẽ filium quem recipit.* Quod desumpsit ex Prou. c. 3. secutus 70. Interpretes, vbi noster legit: *Quẽ diligit Dominus, corripit; & quasi pater complacet sibi in filio.* Quem scilicet vnicè diligit, velut similem sibi ac legitimum filium. Castigat autem tribus de causis potissimùm. 1. Vt puerilem leuitatem & vitia ab eo resecet, ac virtutibus exornet, quò is verus eius filius, nullâ re deformis, sed integer ex omni parte euadat. Vnde subdit Apostolus: *Quod si extra disciplinã estis, ergò adulteri* (græcè νόθοι) hoc est, *spurij & adulterini & non filij.* Pater enim spurios, velut modo aliquo alienos negligit, nec tantâ curâ educat, sed aliis relinquit educandos. Iam ergò sicut ignominia est esse spurium, ita econtra decus est esse genuinum & legitimum Regis filium. Tribulatio & paterna castigatio talem ostendit. Vnde S. Gregor. Nazianz. orat. in plagam grandinis, habitâ ad populum Arianzi, grandinis plagâ percussum, inter alia: *Recepisti monile ingenuorum*; ac proinde dilectorum filiorum. Ionathas indicaturus Dauidi, an ipse in patris (Saulis) gratiâ esset, necné, ta-

I. Tribulatio honestatem habet.

Castigat suos Deus.

1. Vt puerilia vitia ab eis resecet.

tale signum dedit: *Tres sagittas mittam iuxta lapidem & iaciam quasi exercens me ad signum: mittam quoque & puerum dicens ei: Vade & affer mihi sagittas: si dixero: sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax tibi est: & nihil est mali, viuit Dominus. Si autem ita locutus fuero, ecce sagittæ vltra te sunt; vade in pace: quia dimisit te Dominus.* 1. Regum 20. Sagittæ *intra te* sunt, quando Dominus castigat te, & tunc signum est te diligi à DEO & castigari ad correctionem ex amore. Si autem *vltra te* sint, & te peccantem minimè feriant; signum profectò malum est, te nimirum deseri velut adulterinum.

2. Vt euadant & inuicti, — 2. Vt euadat durus & robustus tam corpore quàm animo, quasi athleta ad ferendos labores & parandas victorias. Neque verò exercet tali modo eos, qui ignaui & molles sunt, sed qui masculos habent animos, à quibus magna sperari possunt. Hoc verò nonné decorum & honorificum esse dicemus? Intellexit hoc etiam Seneca, qui lib. de prouidentiâ capite 4. quærit: *Quare Deus optimum quemque aut mala valetudine aut alijs incommodis afficit?* Et respondens: *Quare, ait, in castris quoque periculosa fortissimis imperantur? Dux lectissimos mittit, qui nocturnis hostes aggrediantur insidijs, aut explorent iter, aut præsidium loco deijciant. Nemo eorum, qui exeunt, dicit: male de me Imperator meruit, sed benè iudicauit. Idem dicant, quicunque iubentur pati timidis ignauisq; flebilia: Digni visi sumus Deo, in quibus experiretur, quantum humana natura possit pati.* Sic ille. Consonat ei, quod Paulus 2. Thimoth. 2. scribit suo discipulo: *Labora* (Græcè κακοπάθησον, hoc est, *afflictiones & mala perfer*) *vt bonus miles Christi Iesu.* Et quod Canticorum 8. dicitur de sponsa: *Soror nostra parua & vbera non habet: quid faciemus sorori nostræ in die, quâ alloquenda est?* (de sponsalibus vtique cum Christo contrahendis) *Si murus est*, inquit, *ædificemus super eum propugnacula argentea.* Propugnacula non struuntur nisi super murum solidum; qui possit sustinere hostium impetum & iacula. Quando ergò DEVS struit super aliquem huiusmodi propugnaculum, quando onerat eum tormentis & plagis; signum est, quòd eum velut strenuum & inexpugnabilem athletam velit demonstrare, qui nullis concutiatur ictibus. Argentea sunt hæc propugnacula & onera, quibus premuntur hi athletæ, adeoque maximum illorum ornamentum. Intellexit sanè hoc Secunda Virgo & Martyr, quæ cum Ruffinam sororem iussu Iudicis videret flagellis cædi, sacrâ indignatione commota: *Quid est*, inquit, *quòd sororem meam honore, me autem afficis ignominiâ? Iube ambas simul cadi, quæ simul Christum confitemur*, vt in Breuiario, quasi diceret. Itané soror mea murus erit propugnaculo dignus, & ego non ero? Itané illa fortis & magna, ego infirma & paruula? Gratuletur ergò sibi, qui se premi calamitatibus videt: vult enim DEVS supra ipsum velut supra murum fortem struere propugnaculum patientiæ, & inde excutere omnia inimici tela, adeoque eum victoriosum reddere.

3. Vt digni fiant gloriâ. — 3. Vt dignus fiat magnâ in cœlo gloriâ, ad quam ipsum destinauit Ita sanctus Augustinus in Ps. 93. *Duos filios, inquit, habet homo: alterum castigat, alterum dimittit: facit vnus malè & non corripitur à patre: alter mox vt se mouerit, flagellatur. Vnde ille dimittitur, & ille cæditur, nisi quia huic caso hæreditas seruatur: ille autem dimissus exhæredatus est? videt eum non habere spem, & dimittit eum vt faciat quod vult.* Annulus quo desponsatur sponsa viro magnifico v. g. Principi aut Comiti, non sanè ei probrum, sed honorem affert. Huiusmodi est tribulatio, quæ despondet hominem Christo & arrham hæreditatis eius præbet. Hoc annulo tangens Christus oculum S. Gertrudis, perpetuum ei dolorem inflixit; vnde illa didicit, quòd sicut annulus signum est desponsitionis, sic aduersitas signum est & arrha diuinæ electionis. Idem sensit S. Agnes quæ dicebat: *Annulo suo subarrhauit me Dominus meus Iesus, & tamquam sponsam decorauit me coronâ*; coronâ primò martyrij, posteà gloriæ. Quis neget vulnera Christi S. Francisco impressa summum illi honorem attulisse? at illa tamen eum continuò cruciabant & sanguinem stillabant. Decorem igitur & honestatem plurimam adfert homini tribulatio.

II. Habet vtilitatem. — II. Habet vtilitatem & quidem multiplicem. 1. enim (vt pauca dicamus) aperit homini oculos, quos peccatum ei clausit. Scimus oculos Tobiæ cæcos, felle curatos esse; ita enim docuerat Raphael Tobiam iuniorem: *Fel valet ad vnguendos oculos, in quibus fuerit albugo, & sanabuntur.* Tob. 6. Albugo quæ colore albumen oui refert, oculum cæcat, & peccatum notat; mentis oculos claudens & à DEO auertens; fel amarum quid nisi tribulationem significat? Hæc ergò reddit visum homini, vt peccata sua agnoscat, velut causam tribulationis sibi immissæ; quia *vexatio dabit intellectum auditui*, ait Isaias cap. 28. & Ieremias c. 31. *Castigasti me Domine & eruditus sum quasi iuuenculus indomitus.* Illuminauit planè fratres Iosephi, & peccatum eorum in memoriam eis reduxit, quando à Iosepho coniecti sunt in carcerem; vnde dicunt: *Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum minimum &c. idcircò venit super nos ista tribulatio.* Gen. 42. Verè enim S. Gregorius ait: *Oculos quos culpa claudit, pœna aperit.* Illuminauit & edomuit Manassen, Prophetarum contemptorem, imò & interfectorem crudelissimum, postquam vinctum abduxit in Babylonem & multo ferro grauauit. *Tunc enim cognouit Manasses, quòd Dominus ipse esset Deus.* 2. Par. 33. Taceo Nabuchodonosorem Dan. 4. v. 34. Antiochum 1. Mach. 6. 12. filium prodigum Luc. 15. v. 17.

1. Aperit homini oculos.

2. Reducit illum ad Deum. — 2. Conuertit hominem & reducit ad Deum per pœnitentiam. Leo non nisi igne & facibus compellitur in retia & caueam è quâ fugit, vti scribit Plinius l. 8. c. 16. & vidimus alibi ex historiâ Ludo. Landgrauij in vitâ S. Elisabetæ. Efferatum etiã peccatorem nõ nisi ignis tribulationis reducit ad Deum & legem diuinã. Ita enim Thr. 1. dicitur: *De excelso misit ignẽ in ossibus meis, & erudiuit me, expãdit rete pedibus meis,* con-

Infra F. S. Ioannis Apostoli.

conuertit me retrorsum. quando scilicet abduxit me in captiuitatem Babylon. vnde sequitur: *Posuit me desolatam, toto die mœrore confectam.* Sic ad DEVM se conuertit Andronicus Imperator Græcorum, cùm à nepote imperio deiectus & detonsus atque in monasterium detrusus, præ mœrore visu amisso, intrans monasterium dixit: *Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi.* Gregoras lib. 9. Nimirum sicut pia mater videns filium aberrare in alienis domibus, ludere & potitare, rogat eos, ad quos diuertit filius; vt eum expellant, nihilque ipsi ad ludendum aut potandum porrigant; ita DEVS videns peccatores oberrare & amorem suum conuertere ad creaturas, mandat illis, ne eius desideriis seruiant, sed potiùs affligant eum, grandine, pruinâ, fame, morbis, peste, bello, vt ab eis repulsus reuertatur ad DEVM suum; iuxta id Osc. 2. *Sepiam viam tuam spinis &c. & sequetur amatores suos & non apprehendet eos, & quæret eos & non inueniet, & dicet: Vadam & reuertar ad virum meum priorem.*

3. Cogit feruenter orare. 3. Docet & cogit hominem feruenter orare. In Troglodytis fons est, qui *Solis fons* appellatur: is feruente Sole circa meridiem maximè friget: in mediæ noctis frigore maximè feruet. Refert Pomp. Mela & Plinius l. 2. Nos huic fonti similes sumus: in meridiano calore, cùm res prosperè eunt, frigidi prorsus in oratione & ignaui ad orandum sumus: in nocte demum aduersitatis incipimus feruere & magna contentione ad DEVM clamare. Hinc Isaias cap. 26. dixit: *Anima mea desiderauit te in nocte:* hoc est, in tribulatione, vt exponit ibi Sanchez. Patet in Hebræis seruitute Ægyptiacâ pressis; tum enim *vociferati sunt, ascenditq́ clamor eorum ad Deum ab operibus.* Exod. 2.

4. Delet pœnas. 4. Delet pœnas, quas peccando contraximus. Ita enim docet Concil. Tridenti. sess. 14. cap. 9. non modò nos satisfacere pœnis, spontè à nobis pro vindicando peccato susceptis: sed etiam temporalibus flagellis à DEO inflictis & à nobis patienter toleratis. Animæ nostræ vestium instar facilè contrahunt sordes & puluerem pœnarum; quare vti puluis è vestibus virgâ excutitur: ita pœnæ nobis debitæ plagis à DEO inflictis. Vnde Petrus Blesensis epist. 31. ait: *Flagello Domini puluis excutitur, quem ad deformitatem animæ iniquitas assiduata congessit.* Benè igitur ille, qui dixit Ps. 22. *Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* nam *magna electis Dei est consolatio ipsa diuina percussio: quia per momentanea flagella, quæ perferunt ad nanciscendam supernæ beatudinis gloriam, firmæ spei gressibus conualescunt.* ait B. Petrus Damiani lib. 8. epist. 6. Hanc ob causam asserit sanctus Augustinus serm. 82. de temp. Iacob Patriarcham nec à DEO edoctum, nec à filio Iosepho certiorem factum, de charissimi filij vitâ, incolumitate & euectione ad principatum, sed per 23. annos relictum esse in mœrore & planctu; *quia sine minutis peccatis Iacob esse non potuit, volens Deus ipsa parua peccata in hoc sæculo tribulationis igne consumere, implet in eo, quod ipse per Spiritum Sanctum dixit: Vasa figuli probat fornax & homines iustos tentatio tribulationis.* Et mox: *Priùs ab illo omnes maculas peccatorum abstersit, vt in eo ignis ille arbiter, quod exureret, inuenire non posset.* Consentit sanctus Bernardus de modo bene viuendi ad sor. cap. 43. *ô sponsa Christi,* inquit, *vis à peccatis tuis purgari? in pœna te accusa & iustitiam Dei lauda. Ad purgatorium tuum sufficit, si ea, quæ pateris, ad iustitiam Dei retuleris.*

III. Verum quâ ratione virgam hanc iucundam esse probabimus? Sanè Raphael ingressus ad Tobiam cæcitate laborantem, ita eum alloquitur: *Gaudium tibi sit semper.* Tobiæ 5. Fatigatus ille quadam die à sepulturâ mortuorum, venit domum & iactauit se iuxta parietem atque obdormiuit; interim ex nido hirundinum calida stercora inciderunt in eius oculos, ipsumque excæcârunt. in hac tribulatione iubet eum gaudere Angelus, sed quâ ratione gaudeat miser in tali, & vt videbatur, iniquâ afflictione? Imò verò multò maximè. Nonné videmus gaudere & cantare agricolas, quando boues eorum agros sulcant & arant? sperant enim inde messem aliquando vberem. Tribulationes aratra, boues sunt illi, qui tribulant nos. Hinc Psalm. 128. dicit quidem afflictus. *supra dorsum meum fabricauerunt peccatores*; Chald. *arauerunt arantes.* Arantes boues sunt peccatores, qui tametsi scindunt & sulcant nos, lætam tamen segetem nobis virtutum producunt ac messem gloriæ promittunt. Vnde Diuus Chrisostomus homilia 4. ad pop. malos appellat *bonorum agricolas*; quia vt agricolæ terram aratro proscindentes fæcundant: ita mali lacerantes bonos, efficiunt meliores. Nec obstat huic eorum gaudio, quod Psalm. 125. dicitur: *Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua.* Tametsi enim inter afflictiones etiam dolent & flent, hic tamen ipse dolor & fletus gaudij materiam eis præbet, quia & ipse lucrum suum habet: non secus ac tibicines illi, qui Matth. 9. vocati ad plangendum lugubri carmine funus puellæ: & lamentatrices illæ Ier. 9. v. 17. dum nænias suas canebant; interim gaudebant, quia lucrum ex eo luctu parabant. Hac ratione S. Paulus ad Coloss. 1. ait: *Gaudeo in passionibus.* Et 2. Corinth. 1. *Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundat & consolatio nostra.* In quem locum S. Chrysostomus hom. 1. ait: *Itaque ne doleas, cùm affligeris, cogitans primùm, qui cùm habeas societatem, deinde quomodo per tentationes repurgeris, denique quantum lucri facias. Nihil enim aliud molestum est, quàm Deum habere infensum.* Et paulò post: *Beatus Paulus cùm videret quasi niuis cumulos tentationes quotidie ingruentes, non aliter, quàm si in medio paradiso vixisset, ita gaudebat gestiebatq́.* Sanè adolescentes dum se inuicem per hyemem niueis pilis impetunt, gaudeo perfruuntur, tametsi interim frigent, & subinde iaculis niueis feriuntur. Talis Paulo ludus erant quotidianæ afflictiones, quibus impetebatur. Talis mirabili illi Danieli Stylitæ, pœnitentiæ causâ anno Domini 460. stanti in columnâ, asperrima hyemis tempestas, III. Habet & iucunditatem.

in

in quâ sæuientibus ventis & niuibus condensis penè in glaciem concretus, habitu ventis excusso stetit immotus; cùmque in tertium diem cessante tempestate, eius discipuli scalis admotis ad ipsum ascendissent, quasi dormientem repererunt; quibus ipse: *Cur mibi negotium facessitis & suauiter dormientem vexatis? Dum enim tam precarer, accidit vt parum dormitarem.* Sur. 11. Dec. in eius vitâ. Talis etiam ludus erat densa

III. Habet & iucunditatem.

nix B.P. Francisco Borgiæ, qui ex Duce Gandiæ societatem nostram ingressus, *Pintiâ aliquando seriùs egressus, moráq; in itinere iniecta, Septimancam intempestâ nocte, altero inde lapide dissitam, accessit. Fores Collegij pulsat, multa tum cœlo nix decidebat: frustra tamen ad alteram noctis vigiliam, captis arctissimo somno Socijs, exspectat dũ fores paterent: domus enim longiùs à portâ aberat. Tandem aliquando intromissus, tantum abest vt molestè moram cœliq; intemperiem tulerit, vt magnũ & inde fructum pietatis reportarit. Credo equidem aiebat, vt Princeps, ferâ stimulis & arundine in arenâ & venatione agitatâ, summam capit voluptatem: sic Deum, me feris ipsis nihilo meliorem, mollibus dum petijt niuium globis, hodie delectatum: qui tamen non me læderent, sed vrgerent atque impellerent. Sic enim Vates ait: Qui dat niuem sicut lanã, nebulã sicut cinerem spargit.* Ita author vitæ eius.

Habemus igitur virgam tribulationis inter bona DEI non minima numerandam esse. Quare sicut boni filij virgam exosculantur, postquam à parentibus castigati sunt: ita decet facere bonos & morigeros DEI filios, cùm tribulatione aliquâ tanguntur. Ea enim non tam virga quàm regium Assueri sceptrum est, gratiam & beneuolentiam Dei denuncians, ideoque pronis labiis deosculandum & instar pretiosi talenti grato animo acceptandum.

THEMA QVARTVM.

Quis fidelis Dei seruus.

1. *Qui bona Domini sui administrat tamquam herilia.*
2. *Qui res Domini sui fideliter custodit.*
3. *Qui bona Domini sui fideliter dispensat.*
4. *Qui herum suum non magis quam Deum timet.*

Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam. *Matth.* 25.

Præclara dos serui, fidelitas.

NOn caret admiratione, quod Deut. 15. legimus, præceptum fuisse à DEO, vt seruo Hebræo, qui cum septimo anno liber esse posset, amore tamen Domini sui manere apud ipsum mallet, auris perforaretur subulâ ad ostium herilis domûs, sicque seruus esset perpetuus. Ego sanè arbitror, seruum istiusmodi debuisse esse domino admodum fidelem; sed interim opinor raros fuisse tales, qui sibi paterentur aurem perforari. Præclarissima dos serui est, si qua vlla, fidelitas erga herum, expetita ab omnibus dominis, quam etiam in seruis suis DEVS requirit in hod. Euangelio, vbi non nisi seruo bono & fideli promittit mercedem. At verò vbi serui tales? certè ipse Dominus paulò antè, Matthei videlicet 24. dixit, *Quis, putas, est fidelis seruus?* In quæ verba Titus Bostrenus in Luc. c. 12. ait: *Non ignorans dixit: quis putas, est? sed vt, quod rarum est, & multo honorẽ dignum, demonstraret.* Similiter loquitur Apostolus 1. Cor. 4. *Iam nunc quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.* Nec nõ Sapiens Prou. 20. *Virum fidelem quis inueniet?* & Eccles. c. 33. *Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua.* Docuit nos non ita pridem S. Martinus, quomodo boni DEI serui esse debeamus: docebit nunc S. Nicolaus, quomodo fideles seruos esse nos oporteat.

I. Qui bona Domini sui administrat tamquam herilia.

I. *Quis putas, est fidelis seruus?* Respondet Theophilactus in 1. Cor. 4. *qui bona Domini sui administrat tamquam herilia, non tamquam sua.* S. Bernardus verò ser. 13. in Cant. *Fidelis reuera famulus es, si de multâ gloriâ domini tui transeunte per te, nihil tuis manibus adhærere contingat.* Fidelis huiusmodi seruus fuit Ioab domino suo Dauidi, heroico planè exemplo. Cùm enim ciuitatem Rabbath circumdedisset, iamiam occupandam, misit ad Dauidem, vt ipse cum reliquo milite veniens obsideret & caperet ciuitatem: *Ne, inquit, cùm à me vastata fuerit vrbs, nomini meo adscribatur victoria.* 2. Reg. 12. Parẽ fidelitatem nos debemus DEO, vt in conuersione animarum & omni bono opere dicamus semper illud Ps. 113. *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Typus huius fidelitatis est Ioseph, quando seruiens Pharaoni omnem pecuniam, comparatam ex frumento Regis reposuit in ærarium, non suum, sed Regis Gen. 47. Deinde cùm seruiens Putiphari, & sollicitatus ab eius coniuge, restitit fortiter, eo motus argumento, quod omnia ei dominus in fidem commisisset, præter coniugem suã, Gen. 39. At verò DEVS quoque nobis commisit bona sua, ad vsum nostrum applicanda, solam gloriam sibi reseruari voluit. Ita enim ait Isa. 48. *Gloriam meam alteri non dabo.* Et iure, quia vt Apostolus ad Rom. 11. ait: *Ex ipso & per ipsum & in ipso* (græcè *in ipsum*) *sunt omnia,* subditque *ipsi gloria in sæcula.* Ex ipso, quia DEVS est causa mouens ad benè agendum, & dans, velut fons, omne bonum. Per ipsum, quia adiuuat operantes, & cooperatur cum illis, sine quo nihil possent. In ipso seu in ipsum, quia omnia fecit propter se & gloriam suam, vt in ipsum vltimatè omnia redeant, sicut flumina in mare, vnde & exeunt. Ferrum ignitum vim vrendi & splendendi, non sibi, sed igni attribuere debet: ita & homo, quidquid agit vel habet, DEO, à quo habet omnia, non sibi tribuat necesse est. Separetur ignis à ferro, quid vret? quomodo splendebit? frigidum & nigrũ remanebit: sic absque Deo homo nihil potest, nihil habet. Agnouit hoc B. Iob, quando c. 31. dixit: *Si osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima.* hoc est, si manui & industriæ meæ attribui prosperos successus! Alexander Tyrannus hastam suam, quâ Poliphranem occidit, coronis ornauit, & quasi Deum sacrificiis coluit, apud Plut. in Pelopida. Non sic Dauid gladium quo Goliatho caput amputauit. Nam Deo illum consecrauit, cuius ope se victorem agnouit 1. Reg. 21. Nicolaus ne gloriam Deo debitam sibi raperet, Eleemosinam

nam suam in domum pauperis, noctu iniecit, & fugit, sed vltimâ vice deprehensus, seriò cauit, ne, dum viueret, res publicaretur. Idem, cũ à nautis in tempestate inuocatus, eis absens licet succurrisset, & ad clauum sedisset, illique postea Myram pergentes, ei gratias agerent, respondit: *Date Deo gloriam filij. Ego peccator sum & seruus inutilis*: vt habet Ribadeneira in eius vitâ. Sed ex orbe nouo exemplũ audiamus. Ex prouincia Goæ & missione Magor scripsit P. Hieron. Maiorica anno 1620. fuisse ibi Principem quendam, nomine Mirzam, qui fame grassante distribuit eleemosynas largas in pauperes, per manum opulenti alicuius Ethnici. Causam interpellatus dedit, quòd in ea ciuitate Christiani omnes essent pauperes; quare mox palàm fieret se authorem eleemosynæ esse, si eam per illorum vnum distribueret. At si per opulentum barbarum id fiat, ad scripturum populum liberalitati barbari. Qualis & quam sancta adinuentio! Ex litteris annuis Romæ impressis anno 1627.

II. Qui res Domini sui fideliter custodit.

II. *Quis, putas, est fidelis seruus?* Qui res Domini sui, honorem & vitam fideliter custodit & seruat; siquidem seruus à seruando dictus est, quod res Domini seruet; non secus ac canis herum eiusque domum. Vnde Isaiæ c. 56. reprehendit Devs pastores Hebræorum, quòd non latrent in peccatores: *Canes muti*, inquit, *non valentes latrare*. Olim etiam miles, qui non vigilâsset, & seruus, qui non custodisset dominum suum, canem in humeris circumferre cogebatur; vt à canibus videl. redargutus cõfunderetur. Maiol. to. 4. Fidelis erat Abisai, seruus seu miles Dauidis, qui audiens impium Semei maledicentem Dauidi, ferre id non valens: *Quare*, inquit, *maledicit hic canis mortuus Domino meo Regi? vadam & amputabo caput eius*. Quasi licentiam ad hoc à Rege petens. 2. Reg. 16. Vicissim ipse Dauid exprobrauit Abneri Principi militiæ Saulis, quòd suum dominum non custodierit; cui ipse dormienti abstulisset scyphum & hastam: *Numquid non vir tu es? & quis alius tui similis in Israel? quare ergo non custodisti dominum tuum Regem? ingressus est enim vnus de turbâ, vt interficeret Regem, dominum tuum*. 1. Reg. 26. Quasi diceret, mulierem te potiùs, quàm virum præbuisti, qui domini tui honorem & vitam non custodisti. Quid diceremus de seruo, qui videns domum heri sui à maleuolis inflammatam ardere, incẽdium restinguere non curaret, aquam non afferret, opem vicinorum non imploraret? Quãdo Valens Imp. Arianus Catholicos vexare & eijcere, Arianos autem introducere & promouere in Ecclesiam cœpit. Aphraates, monachus senex & incuruus eo intellecto ex eremo egressus, Antiochiam iuit, vt huic malo occurreret. Visus à Valente & interrogatus, cur non intra cellam suam maneret? respondit: *Dic mihi quæso Imp. si filia alicuius essem, & sederem in conclaui absconditâ, vt ædes patris curarem, atque adeò cernerem flammam in eas incidisse, ædesq; paternas iam cõflagrare, quid me facere oporteat? intusné manere, & ædes incensas negligere? an relicto conclaui sursum deorsumq; cursitare, & aquam afferre, quâ flammâ extinguerem? atque hoc ipsum nos agimus Imp. Etenim cùm tu iam in patris nostri ædes flammã inieceris, nos circumcursitamus, quò eam maturè possimus extinguere*. Quæ cum locutus esset Aphraates, Imperator ei interminatus conticuit. Theodoret. l. 4. c. 26. Quoties videmus honorem Dei eiusque Ecclesiæ violari publicis peccatis, cogitemus flammam iniici in domum Patris & Domini nostri. Ergò si filij, si serui Dei sumus, conemur ignem extinguere, incendiarios repellere ac compescere. Non simus sicut ignaui qui domorum incendia stantes aspiciunt, eò quòd illæ domus nihil ad se spectent, sed *Prohibe quos potes, terre quos potes, quibus potes blandire, noli quiescere tamen si amicus est admoneatur leniter, vxor est, seuerißimè refrænetur, ancilla est, & verberibus compescatur*, inquit S. Augustinus tr. 10. in Ioan. Arsit hoc zelo Sanctus Nicolaus, qui Licinio per decretum Myrensibus Christianis pietatem inhibente, omniaque tormenta minitante, & Ecclesiæ ignem iniiciente, nihilò seciùs ac priùs res Christianorum defendere & Dei cultum liberâ voce prædicare perrexit; etiam postquam eapropter comprehensus & in carcerem missus fuit. Vnde tamen non ita multò post, sublatâ per Constantinum M. Licinij victorẽ & imperij successorem, persecutione, restitutus est Myrensibus. Habuit etiam viros prudentes, qui de publicis peccatis populi sui eum admonerent, vt ea corrigere posset. Ribad. in eius vitâ.

III. Qui bona Domini sui fideliter dispensat.

III. *Quis, putas, est fidelis seruus?* qui bona domini sui, quando & quibus debet, fideliter dispensat. Hoc enim ipse Dominus indicat, cùm addit: *Quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram*. Matth. 24. subditque: *Si autem seruus malus manducet & bibat cum ebriosis, &c. veniet dominus serui illius & diuidet eum, &c.* Vbi indicat malum dispensatorem esse seruum illum, qui in luxum & ebrietatem bona sua expendit; vt obseruat S. Chrysostomus hom. 34. ad pop. *Plura in impensas inutiles expendis, in conuiuia & ebrietatem & extremam prodigalitatem: nunc quidem vocans, nunc verò vocantem sequens: nunc quidem expendens, nunc autem alios cogens expendere, vt & duplex tibi fiat vltio ex his, quæ ipse facis, & ex his, ad quæ cæteros inducis. Et hoc enim seruo vide vitio datum. Ait enim: commedit & bibit cũ ebrijs, &c.* Quid dicerent parentes, si filio, in exteram regionem studiorum gratiâ misso, magnam pecuniarum summam mitterent, ille verò eas expenderet in conuiuia, aleas, chartifolia, gladios, sclopos, crepundia? Sed neque illi fideles dispensatores sunt, qui in diuites sunt profusi, in egentes verò parci. Si enim Sigismundo Imp. hoc vitio datum, multo magis id reprehendet in seruis suis Devs. Ille iter faciens, torrentem equo traiiciebat. Equus consistens meiare cœpit. Tum quidem aulicorum, Cæsaris equum, naturam Cæsaris habere palàm asseruit, causam rogatus: *Quoniam*, inquit, *equus aquam torrenti addit. Cæsar habentibus dat*. Carion l. 3. Chronici. Non ita S. Nicolaus, qui opes sibi à parentibus relictas distribuit in egẽtes solùm & quidem tales, quorum & animas

&

& corpora seruaret, vti patet in trium sororum dote; in se parcus, in pauperes profusus; ac quod mirum est, auctus dignitate Episcopali; non auxit pompam sed minuit. Erat ei vestis vilior quàm anteà, semel in die, nullis tamen carnibus vescebatur. Dicebat enim; *ô Nicolae, dignitas hæc aliam vitam postulat, hucusque tibi vixisti, nunc etiam alijs viuendum est.* Ribad. in Vitâ.

IV. Qui herum suum non magis quam Deum timet.

IV. *Quis putas, est fidelis seruus?* Qui herum suum non magis quàm DEVM timet, sed delinquentem vel errantem admonere & corrigere audet. Ita respondit Fridericus III. Imp. interrogatus quos aulicos charissimos haberet? *Qui me non magis quam Deum timent*, inquit. Æn. Syluius l.4. in Panorm. Alioquin enim nec DEVM amant, nec herum. Quod si vitam & honorem heri sui seruare seruus tenetur, quantum in ipso est; vtique tenetur etiam ab errore eum reuocare. Certè si herus malè tectus sederet in theatro in sui derisionem, nonné iure merito obiurgaret seruum velut infidelem, qui id videns, ipsum non moneret? Sedit aliquando in auctione Philippus Macedo Rex, parùm decorè vestitus; vidit hoc vnus è seruis, qui vendebantur, & in aurem ei indicauit, dicens: *Dimitte chlamydem aliquantulùm, nam ad istum modum indecenter sedes.* Tantum hoc Philippo placuit, vt seruum non modò liberum esse voluerit, sed etiam pro vero amico habuerit. Plut. in Apopht. Si indecoræ sessionis admonitio verum prodidit amicum, quid nō correctio grauissimorum errorum? Augustus Cæsar, cùm aliquando ius diceret, adessetque Mæcenas, nobilis Eques Romanus, Augusto charus; videns hic eum multos condemnaturum, cùm præ multitudine accedere nequaquam posset, ad eum scripsit in hæc verba: *Tandem surge Carnifex*: Quæ verba posteaquam Cæsar perlegit, à tanto amico admonitus, statim surrexit. Dion. Cassius in Augusto. Viderint hîc officiales & consiliarij Principū, qui graues eorum errores corrigere non audent. Quòd si gentiles isti displicent, videant Nicolaum, qui primò tres ciues innocentes ad necem ductos aduolans eripuit, carnifici gladium extorquendo, iudicem accerrimè increpando. Deinde Constantinum M. tres tribunos morte, contra fas & æquum per errorem condemnātem, noctu ei æquè ac Ablauio Præfecto, cuius consilio seductus Imperator, eos damnauerat, apparens, magnâ libertate corripuit, & à sententia deterruit, minas ei belli intentans atque interitum. Nec solùm paruit Imperator, sed etiam munera per eos templo Myrensi ad Nicolaum misit, vt in eius vitâ. Non dico tam audacter corrigendos à subditis Principes, sicut Mæcenas fecit, sed modestè, quo modo serui Naaman Principis illius 4. Reg. 5. monuerunt dominum suum, vt ne sperneret consilium Elisei. *Pater*, inquiunt, *etsi rem grādem dixisset tibi Propheta, certè facere debueras.* Quo fidelissimo monito, Hero certè auctores fuerunt, vt à leprâ sanaretur. Nos igitur qui serui DEI sumus, & esse volumus, demus operam, vt *fideles* serui simus. Non deseramus Dominum nostrum, sed affigamus potiùs nos ad ostium domûs eius, & dicamus: *in vmbrâ tuâ viuemus.* Thr. 4. quia meliorem dominum reperire nusquam possumus. Audiamus promissam nobis mercedem: *Esto fidelis vsque ad mortem & dabo tibi coronam vitæ.*

THEMA QVINTVM.

Quid non imponere debeant liberis parentes.

1. *Non praua exempla.* 2. *Non blandimenta noxia.*
3. *non vinolentiam.*
4. *Non saltus & choreas.*
5. *Non austeritatem nimiam.*

Vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua. *Matth. 25.*

MOris est vt parentes hodie comparent liberis suis varia munuscula, & de nocte imponant sub titulo S. Nicolai. Benè est, si bona, non mala eis comparent. Si enim Dominus in hod. Euangelio seruis suis tradidit bona sua, quanto magis pater debet bona & non mala dare filiis suis? Sic etiam Dominus Lucæ 11. *Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* Id quod tamen sæpe faciunt parentes, de quo S. Chrysost. ho. 20. Op. imperf. queritur dicens: *Desiderant illos* (parentes filios) *valere in sæculo isto, & non curant, quid passuri sint in alio. Alij diuitias filijs suis prouident, alij honores, & nemo filijs suis prouidet Deum; perditionem illorum cum magno pretio comparant; & salutem illorum nec dono accipere volunt. Si viderint illos pauperes, tristantur & suspirant: si autem viderint illos peccantes, nemo tristatur: vt ostendant quia corporis sunt parentes & non animarū.* Ita Chrysost. At verò nonne indignum & graui supplicio dignum est, si parentes & quidem Christiani salutem liberorum negligant, & insuper perniciem eis struant, faciantque vt ait Dominus Matth. 23. *filios gehennæ?* Nonné vnà se cū ipsis præcipitant in gehennam? Quare operæ pretium est, videre saltem, quid non dare liberis debeant; quid emere non debeant.

Parentes sæpe terrena, non cælestia prouident filiis.

I. Non praua exempla.

I. Non emant neque imponant eis turpes imagines, h. e. mala exempla, quibus peruertantur. Solent enim liberi obseruare mores parentum, idque rectum existimare ac pulchrum, quod vident à parentibus fieri, vnde id imitantur. Exemplum eius rei refert Ælianus l. 13. var. hist. cap. 2. de Macareo, sacrificulo Gentili impiissimo, qui ob depositam pecuniam hominem in templo interfecit, & in loco depositi clam ibi sepeliuit. Post eo absente duo eius filij domo relicti patris immolationem imitari conati sunt, accendentes ad aram paternam. Ardentibus adhuc sacris iunior collum præbebat, adultior verò, cùm inuenisset temerè positum alicubi ensem, fratrem ceu victimam mactauit. Familia conspectu facinore vociferata est: mater audito clamore exsiliit, vidensq; trucidatum filium alterum, alterum, ensem recenti sanguine conspersum manu tenentem, arrepto ex altari torre, superstitem filium interfecit. Allatus est huius rei nuncius

ad

ad Macareum, qui furibundus in ædes insiliit, & hastâ seu thyrso, quem tenebat, vxorem interemit. Ipse demum euulgato scelere, tormentis subiectus, confessus est quæ in templo quõdam perpetrârat; in ipsis verò quæstionibus vitam amisit. En quanta mala ex malo parentis exemplo. Qui pecuniam adulterat, imprimendo cupreæ v. g. monetæ effigiem Imperatoris aut alterius Principis, capitali pœnæ subiicitur. At hoc faciunt parentes, dum peccatis suis speciem honestatis imprimunt, vt ea imitentur filij. Qui Idolum in altari ponit ab aliis adorandum; quid non merebitur? (vti Ieroboam, cùm in scandalum Hebræorum proposuit vitulos aureos, ipsis adorandos) Parentes istud faciunt, cùm liberis suis praua dant exempla: cùm blasphemant, inebriantur, lasciuiunt. Imitentur saltem auem illam, quam veteres *Iustam* nuncuparunt, eâ fortè de causâ quod sua abscondat excrementa; ne iis quia nouit perniciosa, quisquam inficiatur, apud Photium in Biblio. Cautè saltem viuant, si castè non volunt: memores eius, quam Christus protulit, terribilis sententiæ: *Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.*

II. Non blā-dimenta noxia. II. Non glycyrrhizam (Suesholtz) hoc est, blandimenta noxia. Ita monet Eccl. c. 30. *Lacta filium & pauentem te faciet: lude cum eo & contristabit te. Non corrideas illi, ne doleas, & in nouissimo obstupescant dentes tui.* Glycyrrhiza iuxta nouellas oleas sata, obest illis At filij Ps. 127. comparantur nouellis oleis: *Filij tui sui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ.* Ratio; quia sicut oliuæ, vt oleum dent, immaturè decerpi & premi debent, teste Plinio l. 15. c. 3. vbi maturuerint, non dant amplius oleum, ita liberi à tenerâ ætate premendi & curuandi sunt, vt oleum disciplinæ ab illis exprimatur: frustrà est, cùm iam adoleuerint. Ergò iuxta has oliuas glycyrrhiza non serenda, nimiæ indulgentiæ: Bitterholtz/virga moderata salubrior ipsis est. Expertus est Heli, qui grauiter delinquentes filios, nimis leniter reprehendit: *Nolite filij mei, non est bona fama, quam audio.* 1. Reg. 2. *Oportebat eos post primam & secundam admonitionem, si perseuerâssent in nequitiâ, à templi ambitu expellere*, inquit Theodoretus q. 10. in eum locum. Propterea vterque filius eodem die in prælio est occisus, & pater accepto nuntio consternatus, cecidit è sellâ retrorsùm & ceruicem fregit. 1. Reg. 4. Dauid etiam quia non corripuit filios Amnon & Absolon, multa ab eis passus est; & ambo miserè perierunt. Amnonem ob incestum, quia contristare noluit, impegit in gladium Absolonis; Absolonem in lanceas Ioabi; Adoniam, quia *non corripuit aliquando*, in gladium Salomonis 3. Reg. 1. In lectulo aut gremio matris moritur filius viduæ illius 3. Reg. 17. In lectulo Eliæ, vitæ austeræ viri resuscitatur.

III. Non vinolentiā. III. Non vini poculum, hoc est, vini vsum indiscretum. ita monet Apostolus Titum Episcopum velut patrem iuuenem spiritualem, ad Titum 2. *Iuuenes hortare, vt sobrij sint.* Perdunt enim aliàs eorum corpora & animas, vt ex eo patet, quòd filij Noë, qui vinum inuenit adeóque posteris suis tradendo, quasi imposuit, plerique omnes ipso adhuc viuẽte per 350. annos, ad Idololatriam deflexerint, Deumque obliti grauissimas discordias & bella concitârint, non sine dolore & gemitu Noë; qui tamen à filiis suis iusiurandum exegerat, teste Epiphanio, de seruando veri DEI cultu & mutuâ concordiâ, vt refert P. Cornelius à Lapid. Genes. 9. Cui malum vinum non minimam dedit causam, qui *vinum apostare facit Sapientes*, Eccl. 19. Et Exodi 33. *sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere.* hoc est, vitulum adorare. Fuit inter Bohemos proceres Huldricus à casâ nouâ, qui liberos vix ablactatos ad vsum vini generosissimi assuefecit. Causam rogatus à Friderico Imperatore: *Vt adulti facti*, ait, *securè & sine damno possint bibere, quantum volunt.* Cui Imperator: *Sapis: hoc ipsum Mithridates fecit* (Hic enim à teneris veneni potioni sensim assueuit, vt deinceps à veneno nihil sentiret damni.) *At mihi*, inquit, *si filius aliquando fuerit, nec vinum oderit, ego ipsum oderim.* refert Æn. Sylui. l. 1. Commen. in Panor. Trip. Dō. 2. post Epiph. C. 7. B.

IV. Non saltus & choreas. IV. Non tibiam, hoc est, saltationis studium. Ab hoc enim dehortatur tum filios tum parentes (illos ne exerceant, hos ne permittant) Iob cap. 21. dicens: *Egrediuntur quasi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum & cytharam, & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Prôh, quam nefarius est saltus, qui ad infernũ deducit! Sanè hoc euenit saltatrici illi Herodiadi, quæ postquam saltando Ioa. Baptistæ caput obtinuisset, ad extremũ suum quoq; perdidit. Cùm enim brumali tempore fluuium glacie concretum transiret, ruptâ glacie in aquas collo tenus incidit, & ibidem in aquis saltus edidit; quemadmodũ & caput eius glacie resectum suprà glaciem saltauit, vt scribit Nicephor. l. 1. hist. c. 20. Et Luc. Dexter in Chro. Anno Domini 34. qui addit trãsisse eam Sicorim fluuium Ilerdæ. Nonné hæc saltatrix in puncto ad inferna descendit? neq; tamen illa iuuenem aliquem manu in choreâ ducebat: sola ipsa coram Herode saltabat. Parum igitur dicunt, qui saltus tanquam honestos sæpe excusant, quasi periculo careant. sed neque spectare securum est; siquidem is saltus etiam Herodis animum emolliuit, vt contra rationẽ, imò & voluntatem suam quodammodò plecteret capite Ioannem. Pastinacæ pisces tibiarũ sonum audire & saltationes videre amant. Quare piscatores ad littus saltationem instruunt; ad tibias ergò illectos & littori appropinquantes, saltibusque attendentes pisces retibus interim circumdant; teste Æliano l. 1. c. 56. Imò piscator in cymbâ, si Pastinacam vnam conspiciat, moxque tibiam inflans, in cymbâ saltare incipiat, illa mox adnatat, aut ex profundo ad summum aquæ enatat, interim ab altero nassâ intercipitur, eodem authore l. 17. ca. 18. non minus periculi habet choreas spectare, nisi quod Pastinacæ capiuntur ad culinam tantùm: iuuenes ad gehennam.

V. Non fustem, hoc est, non sæuitiam

&

& austeritatem nimiam. Docet hoc Saluator in parabolâ illâ Lucæ 11. *Quis ex vobis patrem petit panem? nunquid lapidem dabit illi? aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem?* Lapidem ei pro pane dabit, si victum necessarium neget; si aptos & cupidos à studiis litterarum & pietatis arceat. Serpentem pro pisce, si eum linguâ maledicâ seu maledictis & imprecationibus configat. Scorpionem pro ouo, si verberibus non paternè sed hostiliter atque immaniter tractet aut laboribus opprimat. Ciuis quidam Mediolanensis filio vnico mortis auctor fuit eam ob causam. Quem enim in tenerâ ætate non correxerat, posteà adultum vidit rebus ludicris & manibus addictum: vnde præter consuetudinem eum increpare cœpit. Filius correctionis inassuetus, aduersus insolita patris monita contumax, obtemperare noluit. Pater indignatus maledictis eum inuadit dicens: *Egredere è domo meâ nequam, nunquam te videant oculi mei, nisi in terram euectum, opto tibi, vt hoc die gladio occumbas.* Filius velut furiis actus instar Cain, patris consortium fugiens, in quendam debitorem impegit, à quo importunè pecuniam exigens, eodem die percussus & occisus, atque in domum patris illatus est. Ob quam causam pater velut amens, capillos sibi euellere & se ipsum flebiliter redarguere, velut parricidam; quòd filium priùs neglectum, pòst grauius obiurgatum & diris deuotum in desperationem & mortem impegisset. Iuo Magistri in Theatro Exempl. tit. 86. §. 5. Quare benè monuit S. Paulus ad Eph. 6. *Et vos Patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros.* Nesciunt enim sana consilia sibi dare iuuenes, maximè cùm perturbatæ mentis sunt & in præceps ruunt. Denique Scorpionem pro ouo dant, qui adigunt aut inclinant liberos ad certum vitæ statum contra eorum voluntatem. In Manariâ quadam Insulâ S. Maclouius, dictus Machutes, inuenit hominem giganteâ staturâ, in tumulo quodam sepultum, qui ad vitam ab eo resuscitatus dixit se à parentibus, partim blanditiis, partim imperiis impulsum, vt de scopulo quodam, more patrio à Sacrificulis ad honorem Thyrmæ, Idoli sui, excogitato, in imum se præcipitaret. Honorius Philopon. in nouâ nauig. Ind. Occid. ann. 1492. Nihil aliud agunt parentes, quando liberos suos impellunt inuitos in periculosum ipsis statum. In scopulum enim honoris primùm, deinde ex hoc impellunt in mortis præcipitium. Quid igitur ad extremum eis imponendum? piscis fidei, ouum spei, panis charitatis. Ita S. Sophia matrona Romana tres filias suas, Fidem, Spem, Charitatem vocatas ad martyrium armauit iisdem virtutibus, à quibus nomina acceperant, & promouit ad victoriam. Metaphrastes apud Sur. 1. Aug. Has etiam imposuit filio suo Tobias; Fidem, cùm ait: *Omnibus diebus vita tua in mente habeto Deum.* Spem, cùm dixit: *Multa bona habebimus, si timuerimus Deum.* Chraritatem, cùm ait: *Caue ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini tui.* Tob. 4. Hi sunt tres aurei illi globi, quos præferre manu solet S. Nicolaus: tria aurea talenta, quibus vos parentes ditare potestis liberos vestros, vt simul cum ipsis vos quoque omnibus ac veris diuitiis circumfluatis in cœlis.

IN FESTO CONCEPTIONIS B.V.M.

Themata.

I. Genealogiæ Christi effigies.
II. Genealogia Christi ludo Latrunculorum similis.
III. B. Virgo castitatis, humilitatis & paupertatis Magistra.
IV. Qualis sit hic liber generationis Christi.
V. B. Virgo Lunæ comparatur.

THEMA PRIMVM.

Genealogiæ Christi effigies.

1. *Est scala Iacob.* 2. *Est templum Salomonis.*
3. *Est cœmiterium plenum ossibus.*
4. *Est horologium artificiosum.*

Liber generationis IESV Christi. *Matt. 5.*

REperiuntur imagines æri incisæ ex arte opticâ, quæ in chartâ cóspectæ nullam vllius rei speciem exhibent, & crederes esse meras trabes ex ruinâ collapsæ domûs sine ordine iacentes. Verùm si eis speculum concauum opponas, repentè assurgent in effigies varias, hæc palatij, illa horti, alia templi, alia campi, alia aciei. Talis mihi videtur hodierna Genealogia, quæ primò aspectu mera proauorum Christi nomina, adeoque domum & familiam eius iam dudum collapsam ostendit: Sed si speculum considerationis ei opponamus, varias variarũ rerum videbimus picturas; & inprimis aliquid, quod ad splendorem familiæ Christi spectat; sed multò plura, quæ ad depressionem nostram, miserias & vanitatem generis humani. Quia ergò conceptio Deiparę, per singulare priuilegium immaculata, nos admonet conceptionis nostræ maculatæ & calamitosæ, eaque nobis bellè satis repræsentatur in hac Genealogiâ, inspiciamus eam. *Quid hæc Genealogia nobis ostendat.*

I. Ecce tibi scalam Iacob Gen. 28. cuius duo latera sunt Abraham & Dauid, velut principes, quibus promissus in specie Christus gradus infimus est Adam; medij, cæteri Patres: supremus seu cacumẽ tangens cœlum, est S. Ioseph cum B. Virgine. Huic ergò scalæ debemus (post DEVM) descensum Dei ad nos, & nostri ad DEVM. Ipsâ enim deficiente, vbi reperisses Virginem cœlo tam coniunctam? voto virginitatis obstrictam? tot virtutum stellis coruscam? ab omni terrenâ labe tam puram ac remotam? vbi domus alia DEO *I. Est scala Iacob.*

tam digna? Ergò huic ſcalæ innititur DEVS; quia inde ortus Chriſtus. Per eam aſcendunt & deſcendunt Angeli; quia familia eius modò ad paſtoritiam depreſſa eſt in Ieſſe, modò ad regiam dignitatem euecta in Dauide, modò rurſum inclinata in Ioſepho eiuſque parentibus. Apparet ergò verum eſſe, quod Plato dixit, neminem non Regem è ſeruis, & neminem non ſeruum è Regibus ortum eſſe. Videre eſt Oeniponti rythmum Curiæ inſcriptum: **Da Adam hackt vnnd Eva ſpann / Wo war aſzdann ein Edlmann:** Cui verſiculo Maximilianus Oeniponti Princeps, ſe quoque eo carmine tangi aduertens ſubſcripſit: **Ich bin ein Mann / Wie ein anderer Mann; Allein mir GOTT der Ehren gann.** Vnde patet à DEO hominum generationes dirigi, iam deprimi, iam exaltari, vt ne ſummi infimos deſpiciant atque inſoleſcant: & vt infimi ſummos venerentur tanquam à DEO exaltatos ad digniorem ſtatum. Hinc Satyricus: *Dij ſicut pilas habent homines.* q.d. iam in altum ſuſtollunt, iam ad terram allidunt. Et Iſaias c. 22. de Sobnâ Præpoſito templi ſuperbiâ inflato: *Sicut pilam mittit te in terram latam.* Et paulò antè: *Ecce Dominus aſportari te faciet, ſicut aſportatur gallus gallinaceus.* ſcilicet in Aſſyriam, quaſi in forum, vt vendaris; quia domi tuæ, veluti gallus in fimeto ſuo, triumphabas, & omnes ſpernebas. Apparet id factum Græciâ & Vngariâ, quà hodie Turcis ſubiectâ: vbi omnes nobiles defecerunt, &, vt ſcribit Auger. Buſbequius in legatione ſuâ, venduntur nobiles viri ac fæminæ decorâ ſpecie à Turcis in ſeruitutem, nullaque habetur ratio nobilitatis, ſed militiæ tantùm. Rurſum ex hac ſcalâ alij aſcenderunt ad cœlum, alij deciderunt, & deſcenderunt ad infernum; tametſi de progenie Chriſti forent. Adeò nullus locus ſecurus extra cœlum; & fidenter dico: ſi etiam ipſa B. Virgo peccaſſet, cecidiſſet ex hac ſcalâ. Vnde patet nihil ſub Sole terribilius eſſe quàm peccatum, vt ſcribit ſanctus Chryſoſtomus pluribus in locis.

II. Eſt templum Salomonis.

II. Ecce tibi templum Ieroſolymitanum. Nam primò ante fores templi erant duæ columnæ Iachin & Booz (h. e. firmitas & fortitudo) deſignantes duos primarios patres Chriſti, Dauid & Abraham, firmiſſimâ fide Meſſiæ ſibi promiſſi præditos. His impoſitum erat lilium, quo deſignabatur Chriſtus, eorum filius, qui eſt *lilium conuallium* (Cant. 2.) ob depreſſam in eius parentibus ſtirpem, in quâ velut in conualle natus & educatus fuit. In templo erant vaſa varia, menſæ & candelabra aurea, quales hîc Patriarchæ & Reges: alia minora & ignobiliora; vti emunctoria; quales alij obſcuriores Chriſti progenitores; vt ſciamus in Eccleſiâ Chriſti varios eſſe ſtatus, ipſi ſeruientes & gratos, ſublimes & humiles, nullumque ab ipſius amicitiâ excludi, qui ſe in vocatione & ſtatu ſuo benè geſſerit. Sic etiam in Comœdiâ non laudantur illi, qui Regum vel Pontificum: nec vituperantur, qui ruſticorum aut mendicorum perſonas egerint; ſed qui ſuas optimè, qualeſcumque tandem. Ad extremum templi locum erat Sanctum ſanctorum, in quo erat Arca ex lignis Setim, auro vndique obducta; iuxta quam ſtabant duo Cherubim, expandentes alas ſuper eam: ſuper Arcam erat Propitiatorium, h. e. tabula ſeu operculum arcæ totum aureum, de quo reddebat Deus oracula per Angelum. Arca eſt Deipara, iuxta Diuum Bern. ſerm. de Deip. propitiatorium Chriſtus; qui eſt *propitiatio noſtra*, Rom. 3. Duo Cherubim iuxta arcam, ſunt duo cuſtodes Deiparæ, Ioſeph, eoque mortuo Ioannes. Lapides huius templi ſunt varij progenitores Chriſti, ſublimes olim plerique, nunc autem omnes collapſi, quemadmodum & lapides templi Salomonis. Vbi enim nunc Patriarchæ illi, Reges, Duces? ruerunt omnes. Marci 13. c. vnus diſcipulorum monſtrat Chriſto templum: *Magiſter aſpice quales lapides, & quales ſtructuræ!* Cui Chriſtus: *Vides has omnes magnas ædificationes? non relinquetur lapis ſuper lapidem.* Qualis lapis Abraham, Dauid, Salomon, Ioſias, Ioſaphat, Ezechias? Omnes hi iam collapſi ſunt. Non iuuit Abrahamum Dei familiaritas, non Dauidem belliccoſitas, non Salomonem ſapientia, non Ioſiam innocentia, non Ioſaphatum ſanctitas, non Ezechiam opes. Mirabantur olim homines Salomonis aulam, diuitias, delicias, ſapientiam; ita vt Regina Saba longiſſimo itinere venerit ad videndum & audiendum eum. Et vbi nunc illa pompa aulica? nuſquam. Vbi horti? cantores? currus? equi? nuſquam. Vbi illi pauones, ſimiæ, ebur, aurum, vltra maria aducta? nuſquam. Non eſt lapis ſuper lapidem. Et quis iam æſtimat vel caſsâ nuce pompam Salomonis? quanti iam æſtimaret ipſe Salomon?

III. Eſt cœmeterium plenum oſſibus.

III. Ecce tibi cæmeterium, plenum ſepulchris & oſſibus mortuorum. Vides enim hîc in vno quaſi campo iacere promiſcuè Reges, Duces, opiliones, fabros, per mortem omnes complanatos. Cùm viuerent iſti omnes, magnum inter eos diſcrimen erat: Vnus ſedebat in regio throno, vti v. g. Salomon; quò alius pauper, v. g. S. Ioſephus, ne propè quidem accedere auſus fuiſſet: vnus in curru & palatio, alter in terrâ & tugurio: vnus in auro & gemmis, alter in centone ingrediebatur. Nunc omnes pares facti, iacent in oſſium congerie, nec alter ab altero dignoſcitur. In exercitu Sennacherib erant 185000. milites, in acie ſtantes, diuerſorum ordinum & officiorum: at vbi Angelus vnâ nocte omnes interemit, & quidem ſecundùm Hieron. & Hebræorum traditionem, igne quodam interno combuſſit atque in cineres redegit (quod Iſaias cap. 10. inſinuat illis verbis: *Succenſa ardebit quaſi combuſtio ignis*) poſtero manè omnes reperti ſunt æquales, vtpote in cinerem redacti 4. Reg. 19. Benè ergò Alphonſus Rex Aragoniæ interrogatus: quæ res principes ac priuatos, diuites ac pauperes exæquaret: *cinis*, reſpondit. apud Panorm. l. 4. geſt. eius. Eccur ergò inflatur vnus aduerſus alium? *Quid ſeruo? quid Duci? quid Regi? quid clienti iraſceris?* ait

Seneca

Seneca lib. 3. de irâ. *Sustine paulùm: venies ecce mors, quæ nos pares facit.*

IV. Est horologium artificiosum.

IV. Ecce tibi horologium quoddam artificiosum, quale cernitur in quibusdam Imperialibus ciuitatibus & alibi, vbi sonante horâ prodit chorus Regum, Imperatorum, Principum ex vnâ portâ, & dum in gyrum circumeunt, ac se obiter spectandos præbent, mox per aliam portam rursum ingrediuntur, seque abscondunt. Pulchrè hoc insinuat Matthæus & Lucas. Ille enim describit Genealogiam Christi verbo *genuit*: hic verò verbo *fuit*. Ille ergò introducit eam in mundum, iste, rursum educit. Talis est vita nostra gyrus est è tenebris in lucem, & rursum à luce in tenebras: hominem ad spectandum producens, & mox iterum subducens. Quod insinuauit quidam Philosophus rogatus, quid esset homo: vertit enim se in gyrum, quasi diceret: vna rotatio. Et alius, qui se paulùm conspiciendum dedit, mox è conspectu hominum subduxit. Rudolph. Agricola lib. 1. Inuent. Quibus accedit Seneca dicens ep. 59. *Hunc ipsum, quem agimus diem, cum morte diuidimus: mox vt in vitam ingredimur, statim aliâ portâ exire incipimus.* Quod si hoc modò nō agnoscamus, agnoscemus certè in morte & æternitate. Audiamus testes ex altero sæculo. Sap. 5. *Quid nobis profuit superbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? transierunt omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuntius velociter percurrens, tanquam nauis*, auis, sagitta; *sic & nos nati continuò desiuimus esse.* Sed quomodo, inquies, hæc vera sunt? nimirum sicut nos nihili æstimamus vitam scarabæi, qui vno tantùm mense viuit, vel ephemerorum, ad fluuium Hypanim, vel piscium, qui *dies* vocantur, quia vnicum diem viuunt: sic qui in altero sæculo & æternitate sunt, nihili æstimant vitam nostram 60. aut 70. vel etiam mille annorum. Et quanti nos iam æstimamus vitam patrum illorum? nihili. Vixit Abraham 175. annis, Isaac 180. Iacob 147. sed illi anni nobis iam quasi somnium sunt. Vita ergò hominum, maximè Regum, est quasi comœdia, vti dixit Ferdinandus II. piissimæ memoriæ Imperator, in quâ Regum variæ personæ prodeunt in theatrum, mox vbi spectatæ, & aliquid prolocutæ fuerint, per aliam portam ingrediuntur & personas suas exuunt, cum hoc solo discrimine, quòd illæ ad paucas horas, veri Reges ad paucos annos spectantur. Bene etiam quidam Optimatum Eduini Regis Anglorum, dum de Regis baptismo, & gentis conuersione agebatur, consultus aiebat, videri sibi præsentem hominum vitam similem passeri, qui tempore brumali in cœnaculum Regis calefactum, Rege ad mensam sedente, inuolaret & celerrimo volatu per aduersam cœnaculi ianuam iterum euolaret ad priorem brumam; qui eo quidem tempore, quo per cœnaculum volaret, caloris aliquid ac nidoris è cibis sentiret, pòst tamen immediatè iterum frigore & fame cruciaretur. In vitâ S. Paulini Episcopi Eboracensis 10. Oct. apud Surium & V. Bedam l. 1. hist. Angl. Ita nimirum homines in hunc mundum per ianuam natiuitatis ingrediuntur, & ibi modicum ali-

quid fomenti ac refectionis percipiunt, præsertim in aulis Principum & mensis nobilium: verùm celerrimè iterum per ianuam mortis egrediuntur ad priorem egestatem & miseriam. Cumque hæc ita sint, vt apertè monstrat hodierna Genealogia, nihilominùs tamen miseri mortales; velut stulti passerculi breuissimum hunc volatum, calorem ac nidorem tantâ contentione ambiunt, eoque inescantur; vt præ amore huius momentaneæ oblectatiunculæ obliuiscantur & negligant æterna gaudia. Hypanis fons seu riuus, ad quem reperiuntur ephemera illa, vt diximus, per dies quinque fluens fundit aquam dulcem, sed exilem; posteà amarissimam & copiosam, Herodoto teste l. 4. Sic vitæ huius tam breuis amatores exilem & breuissimam delectationem sectantur; nec curant amarissimas aquas æternùm secuturas. Quando ergò vita nostra tam varia & inconstans; tam nihil supra communem cinerem habet; tamque citò euanescit, quid superest, nisi vt eò contendamus, vbi vita sine morte sineque miseriâ æternùm stabilis est?

III. Est cœmeterium plenum ossibus.

THEMA SECVNDVM.

Genealogia Christi ludo Latrunculorum similis.

1. *Per obliquam tribulationum viam omnes pergere debent.*
2. *Tolluntur è medio qui alteri temerè appropinquant.*
3. *Includuntur sæpe ignaui.*
4. *Sæpe manent minores, subtractis maioribus.*
5. *Promouentur sensim inferiores, donec fiant reges.*
6. *In fine omnes inter se æquantur.*

Delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum. *Prou.* 8.

CONsideranti mihi Genealogiam istam, videor mihi videre ludum quendam, seu potiùs tabulam lusoriam ludi, qui appellatur latrunculorum seu Quintanæ. Illic enim cernere est latrunculos aliquos altiori staturâ coronatos, velut Reges; alios mediocri velut equites; alios infimâ, velut rusticos aut milites gregarios: qui omnes inter se variè dimicant, & colludunt, atque insidias inuicem ponunt. Ita enim in hac Genealogiâ alij sunt summi, vti Reges: alij medij, vt Iudices & Patriarchæ: alij infimi, vt rustici, pastores & opifices; quorum omnium fortunam variè DEVS vertit reuertitque, vt meritò dicatur Prou. 8. ludere in hoc mundo, & in eo ludo etiam delectari, ludereque *omni tempore.* Alios enim deponit, alios includit, alios promouet & exaltat, vti hîc videbimus. (Videtur in hoc mundo Deus ludere latrunculis.)

I. In ludo illo omnes latrunculi per obliquas vias progredi & ascendere debent, si prædam capere, aut Reges fieri volunt: per rectam nemo ascendere potest. Ita etiam quotquot sunt in hac Genealogiâ, præsertim iusti & (I. Per obliquam tribulationū viam omnes pergere debent.)

conuertit me retrorſum. quando ſcilicet abduxit me in captiuitatem Babylon. vnde ſequitur: *Poſuit me deſolatam, toto die mœrore confectam.* Sic ad DEVM ſe conuertit Andronicus Imperator Græcorum, cùm à nepote imperio deiectus & detonſus atque in monaſterium detruſus, præ mœrore viſu amiſſo, intrans monaſterium dixit: *Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi.* Gregoras lib. 9. Nimirum ſicut pia mater videns filium aberrare in alienis domibus, ludere & potitare, rogat eos, ad quos diuertit filius; vt eum expellant, nihilque ipſi ad ludendum aut potandum porrigant; ita DEVS videns peccatores oberrare & amorem ſuum conuertere ad creaturas, mandat illis, ne eius deſideriis ſeruiant, ſed potiùs affligant eum, grandine, pruinâ, fame, morbis, peſte, bello, vt ab eis repulſus reuertatur ad DEVM ſuum; iuxta id Oſe. 2. *Sepiam viam tuam ſpinis &c. & ſequetur amatores ſuos & non apprehendet eos, & quæret eos & non inueniet, & dicet: Vadam & reuertar ad virum meum priorem.*

3. Cogit feruenter orare. 3. Docet & cogit hominem feruenter orare. In Troglodytis fons eſt, qui *Solis fons* appellatur: is feruente Sole circa meridiem maximè friget: in mediæ noctis frigore maximè feruet. Refert Pomp. Mela & Plinius l. 2. Nos huic fonti ſimiles ſumus: in meridiano calore, cùm res proſperè eunt, frigidi prorſus in oratione & ignaui ad orandum ſumus: in nocte demum aduerſitatis incipimus feruere & magna contentione ad DEVM clamare. Hinc Iſaias cap. 26. dixit: *Anima mea deſiderauit te in nocte:* hoc eſt, in tribulatione, vt exponit ibi Sanchez. Patet in Hebræis ſeruitute Ægyptiacâ preſſis; tum enim *vociferati ſunt, aſcenditq́ue clamor eorum ad Deum ab operibus.* Exod. 2.

4. Delet pœnas. 4. Delet pœnas, quas peccando contraximus. Ita enim docet Concil. Tridenti. ſeſſ. 14. cap. 9. non modò nos ſatisfacere pœnis, ſpontè à nobis pro vindicando peccato ſuſceptis: ſed etiam temporalibus flagellis à DEO inflictis & à nobis patienter toleratis. Animæ noſtræ veſtium inſtar facilè contrahunt ſordes & puluerem pœnarum; quare vti puluis è veſtibus virgâ excutitur: ita pœnæ nobis debitæ plagis à DEO inflictis. Vnde Petrus Bleſenſis epiſt. 31. ait: *Flagello Domini puluis excutitur, quem ad deformitatem animæ iniquitas aſſiduata congeſſit.* Benè igitur ille, qui dixit Pſ. 22. *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* nam *magna electis Dei eſt conſolatio ipſa diuina percuſſio: quia per momentanea flagella, quæ perferunt ad nanciſcendam ſupernæ beatudinis gloriam, firma ſpei greſſibus conualeſcunt.* ait B. Petrus Damiani lib. 8. epiſt. 6. Hanc ob cauſam aſſerit ſanctus Auguſtinus ſerm. 82. de temp. Iacob Patriarcham nec à DEO edoctum, nec à filio Ioſepho certiorem factum, de chariſſimi filij vitâ, incolumitate & euectione ad principatum, ſed per 23. annos relictum eſſe in mœrore & planctu; *quia ſine minutis peccatis Iacob eſſe non potuit, volens Deus ipſa parua peccata in hoc ſæculo tribulationis igne conſumere, implet in eo, quod ipſe per Spiritum Sanctum dixit: Vaſa figuli probat fornax & homines iuſtos tentatio tribulationis.* Et mox: *Priùs ab illo omnes maculas peccatorum abſterſit, vt in eo ignis ille arbiter, quod exureret, inuenire non poſſet.* Conſentit ſanctus Bernardus de modo bene viuendi ad ſor. cap. 43. *ô ſponſa Chriſti,* inquit, *vis à peccatis tuis purgari? in pœna te accuſa & iuſtitiam Dei lauda. Ad purgatorium tuum ſufficit, ſi ea, quæ pateris, ad iuſtitiam Dei retuleris.*

III. Habet & iucunditatem. III. Verum quâ ratione virgam hanc iucundam eſſe probabimus? Sanè Raphael ingreſſus ad Tobiam cæcitate laborantem, ita eum alloquitur: *Gaudium tibi ſit ſemper.* Tobiæ 5. Fatigatus ille quadam die à ſepulturâ mortuorum, venit domum & iactauit ſe iuxta parietem atque obdormiuit; interim ex nido hirundinum calida ſtercora inciderunt in eius oculos, ipſumque excæcârunt. in hac tribulatione iubet eum gaudere Angelus, ſed quâ ratione gaudeat miſer in tali, & vt videbatur, iniquâ afflictione? Imò verò multò maximè. Nonné videmus gaudere & cantare agricolas, quando boues eorum agros ſulcant & arant? ſperant enim inde meſſem aliquando vberem. Tribulationes aratra, boues ſunt illi, qui tribulant nos. Hinc Pſalm. 128. dicit quidem afflictus. *ſupra dorſum meum fabricauerunt peccatores;* Chald. *arauerunt arantes.* Arantes boues ſunt peccatores, qui tametſi ſcindunt & ſulcant nos, lætam tamen ſegetem nobis virtutum producunt ac meſſem gloriæ promittunt. Vnde Diuus Chriſoſtomus homilia 4. ad pop. malos appellat *bonorum agricolas;* quia vt agricolæ terram aratro proſcindentes fæcundant: ita mali lacerantes bonos, efficiunt meliores. Nec obſtat huic eorum gaudio, quod Pſalm. 125. dicitur: *Euntes ibant & flebant, mittentes ſemina ſua.* Tametſi enim inter afflictiones etiam dolent & flent, hic tamen ipſe dolor & fletus gaudij materiam eis præbet, quia & ipſe lucrum ſuum habet: non ſecus ac tibicines illi, qui Matth. 9. vocati ad plangendum lugubri carmine funus puellæ: & lamentatrices illæ Ier. 9. v. 17. dum nænias ſuas canebant; interim gaudebant, quia lucrum ex eo luctu parabant. Hac ratione S. Paulus ad Coloſſ. 1. ait: *Gaudeo in paſſionibus.* Et 2. Corinth. 1. *Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per Chriſtum abundat & conſolatio noſtra.* In quem locum S. Chryſoſtomus hom. 1. ait: *Itaque ne doleas, cùm affligeris, cogitans primùm, qui cùm habeas ſocietatem, deinde quomodo per tentationes repurgeris, denique quantum lucri facias. Nihil enim aliud moleſtum eſt, quàm Deum habere infenſum.* Et paulò poſt: *Beatus Paulus cùm videret quaſi niuis cumulos tentationes quotidie ingruentes, non aliter, quàm ſi in medio paradiſo vixiſſet, ita gaudebat geſtiebatq́ue.* Sanè adoleſcentes dum ſe inuicem per hyemem niueis pilis impetunt, gaudeo perfruuntur, tametſi interim frigent, & ſubinde iaculis niueis feriuntur. Talis Paulo ludus erant quotidianæ afflictiones, quibus impetebatur. Talis mirabili illi Danieli Stylitæ, pœnitentiæ causâ anno Domini 460. ſtanti in columnâ, aſperrima hyemis tempeſtas,

in quâ sæuientibus ventis & niuibus condensis penè in glaciem concretus, habitu ventis excusso stetit immotus; cùmque in tertium diem cessante tempestate, eius discipuli scalis admotis ad ipsum ascendissent, quasi dormientem reperierunt; quibus ipse: *Cur mihi negotium facessitis & suauiter dormientem vexatis? Dum enim tam precarer, accidit vt parum dormitarem.* Sur. 11. Dec. in eius vitâ. Talis etiam ludus erat densâ nix B.P. Francisco Borgiæ, qui ex Duce Gandiæ societatem nostram ingressus, *Pintiâ aliquando seriùs egressus, moráq; in itinere iniecta, Septimancam intempestâ nocte, altero inde lapide distitam, accessit. Fores Collegij pulsat, multa tum cœlo nix decidebat: frustra tamen ad alteram noctis vigiliam, captis arctissimo somno Socijs, exspectat dũ fores paterent: domus enim longiùs à portâ aberat. Tandem aliquando intromissus, tantum abest vt molestè moram cœliq; intemperiem tulerit, vt magnũ & inde fructum pietatis reportarit. Credo equidem aiebat, vt Princeps, ferâ stimulis & arundine in arenâ & venatione agitatâ, summam capit voluptatem: sic Deum, me feris ipsis nihilò meliorem, mollibus dum petijt niuium globis, hodie delectatum: qui tamen non me læderent, sed vrgerent atque impellerent. Sic enim Vates ait: Qui dat niuem sicut lanã, nebulã sicut cinerem spargit.* Ita author vitæ eius.

III. Habemus igitur virgam tribulationis inter bona Dei non minima numerandam esse. Quare sicut boni filij virgam exosculantur, postquam à parentibus castigati sunt: ita decet facere bonos & morigeros Dei filios, cùm tribulatione aliquâ tanguntur. Ea enim non tam virga quàm regium Assueri sceptrum est, gratiam & beneuolentiam Dei denuncians, ideoque pronis labiis deosculandum & instar pretiosi talenti grato animo acceptandum.

III. Iubet & ... (margin note, partly illegible)

THEMA QVARTVM.

Quis fidelis Dei seruus.

1. *Qui bona Domini sui administrat tamquam herilia.*
2. *Qui res Domini sui fideliter custodit.*
3. *Qui bona Domini sui fideliter dispensat.*
4. *Qui herum suum non magis quam Deum timet.*

Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam. *Matth.* 25.

Præclara dos serui, fidelitas.

NOn caret admiratione, quod Deut. 25. legimus, præceptum fuisse à Deo, vt seruo Hebræo, qui cum septimo anno liber esse posset, amore tamen Domini sui manere apud ipsum mallet, auris perforaretur subulâ ad ostium herilis domûs, sicque seruus esset perpetuus. Ego sanè arbitror, seruum istiusmodi debuisse esse domino admodum fidelem; sed interim opinor raros fuisse tales, qui sibi paterentur aurem perforari. Præclarissima dos serui est, si qua vlla, fidelitas erga herum, expetita ab omnibus dominis, quam etiam in seruis suis Devs requirit in hod. Euangelio, vbi non nisi seruo bono & fideli promittit mercedem. At verò vbi serui tales? certè ipse Dominus paulò antè, Matthei videlicet 24. dixit, *Quis, putas, est fidelis seruus?* In quæ verba Titus Bostrenus in Luc. c. 12. ait: *Non ignorans dixit: quis putas, est? sed vt, quod rarum est, & multo honore dignum, demonstraret.* Similiter loquitur Apostolus 1. Cor. 4. *Iam nunc quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.* Nec nõ Sapiens Prou. 20. *Virum fidelem quis inueniet?* & Eccles. c. 33. *Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua.* Docuit nos non ita pridem S. Martinus, quomodo boni Dei serui esse debeamus: docebit nunc S. Nicolaus, quomodo fideles seruos esse nos oporteat.

I. *Quis putas, est fidelis seruus?* Respondet Theophilactus in 1. Cor. 4. *qui bona Domini sui administrat tamquam herilia, non tamquam sua.* S. Bernardus verò ser. 13. in Cant. *Fidelis reuera famulus es, si de multâ gloriâ domini tui transeunte per te, nihil tuis manibus adhærere contingat.* Fidelis huiusmodi seruus fuit Ioab domino suo Dauidi, heroico planè exemplo. Cùm enim ciuitatem Rabbath circumdedisset, iamiam occupandam, misit ad Dauidem, vt ipse cum reliquo milite veniens obsideret & caperet ciuitatem: *Ne, inquit, cùm à me vastata fuerit vrbs, nomini meo adscribatur victoria.* 2. Reg. 12. Parẽ fidelitatem nos debemus Deo, vt in conuersione animarum & omni bono opere dicamus semper illud Ps. 113. *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Typus huius fidelitatis est Ioseph, quando seruiens Pharaoni omnem pecuniam, comparatam ex frumento Regis reposuit in ærarium, non suum, sed Regis Gen. 47. Deinde cùm seruiens Petiphari, & sollicitatus ab eius coniuge, restitit fortiter, eo motus argumento, quod omnia ei dominus in fidem commisisset, præter coniugem suã, Gen. 39. At verò Devs quoque nobis commisit bona sua, ad vsum nostrum applicanda, solam gloriam sibi reseruari voluit. Ita enim ait Isa. 48. *Gloriam meam alteri non dabo.* Et iure, quia vt Apostolus ad Rom. 11. ait: *Ex ipso & per ipsum & in ipso* (græcè *in ipsum*) *sunt omnia*, subditque *ipsi gloria in sæcula.* Ex ipso, quia Devs est causa mouens ad benè agendum, & dans, velut fons, omne bonum. Per ipsum, quia adiuuat operantes, & cooperatur cum illis, sine quo nihil possent. In ipso seu in ipsum, quia omnia fecit propter se & gloriam suam, vt in ipsum vltimatè omnia redeant, sicut flumina in mare, vnde & exeunt. Ferrum ignitum vim vrendi & splendendi, non sibi, sed igni attribuere debet: ita & homo, quidquid agit vel habet, Deo, à quo habet omnia, non sibi tribuat necesse est. Separetur ignis à ferro, quid vret? quomodo splendebit? frigidum & nigrũ remanebit: sic absque Deo homo nihil potest, nihil habet. Agnouit hoc B. Iob, quando c. 31. dixit: *Si osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima*, hoc est, si manui & industriæ meæ attribui prosperos successus! Alexander Tyrannus hastam suam, quâ Poliphranem occidit, coronis ornauit, & quasi Deum sacrificiis coluit, apud Plut. in Pelopida. Non sic Dauid gladium quo Goliatho caput amputauit. Nam Deo illum consecrauit, cuius ope se victorem agnouit 1. Reg. 21. Nicolaus ne gloriam Deo debitam sibi raperet, Eleemosinam

I. Qui bona Domini sui administrat tamquam herilia.

& corpora seruaret, vti patet in trium sororum dote; in se parcus, in pauperes profusus; ac quod mirum est, auctus dignitate Episcopali; non auxit pompam sed minuit. Erat ei vestis vilior quàm anteà, semel in die, nullis tamen carnibus vescebatur. Dicebat enim; *ô Nicolae, dignitas hæc aliam vitam postulat, hucusque tibi vixisti, nunc etiam alijs viuendum est.* Ribad. in Vitâ.

IV. Qui herum suum non magis quàm Deum timet.

IV. *Quis putas, est fidelis seruus?* Qui herum suum non magis quàm DEVM timet, sed delinquentem vel errantem admonere & corrigere audet. Ita respondit Fridericus III. Imp. interrogatus quos aulicos charissimos haberet? *Qui me non magis quàm Deum timent*, inquit. Æn. Sylvius l. 4. in Panorm. Alioquin enim nec DEVM amant, nec herum. Quod si vitam & honorem heri sui seruare seruus tenetur, quantum in ipso est; vtique tenetur etiam ab errore eum reuocare. Certè si herus malè tectus sederet in theatro in sui derisionem, nonné iure merito obiurgaret seruum velut infidelem, qui id videns, ipsum non moneret? Sedit aliquando in auctione Philippus Macedo Rex, parùm decorè vestitus; vidit hoc vnus è seruis, qui vendebantur, & in aurem ei indicauit, dicens: *Dimitte chlamydem aliquantulùm, nam ad istum modum indecenter sedes.* Tantum hoc Philippo placuit, vt seruum non modò liberum esse voluerit, sed etiam pro vero amico habuerit. Plut. in Apopht. Si indecoræ sessionis admonitio verum prodidit amicum, quid nî correctio grauissimorum errorum? Augustus Cæsar, cùm aliquando ius diceret, adessetque Mæcenas, nobilis Eques Romanus, Augusto charus; videns hic eum multos condemnaturum, cùm præ multitudine accedere nequaquam posset, ad eum scripsit in hæc verba: *Tandem surge Carnifex*: Quæ verba posteaquam Cæsar perlegit, à tanto amico admonitus, statim surrexit. Dion. Cassius in Augusto. Viderint hîc officiales & consiliarij Principũ, qui graues eorum errores corrigere non audent. Quòd si gentiles isti displicent, videant Nicolaum, qui primò tres ciues innocentes ad necem ductos aduolans eripuit, carnifici gladium extorquendo, iudicem acerrimè increpando. Deinde Constantinum M. tres tribunos morte, contra fas & æquum per errorem condemnãtem, noctu ei æquè ac Ablauio Præfecto, cuius consilio seductus Imperator, eos damnauerat, apparens, magnâ libertate corripuit, & à sententia deterruit, minas ei belli intentans atque interitum. Nec solùm paruit Imperator, sed etiam munera per eos templo Myrensi ad Nicolaum misit, vt in eius vitâ. Non dico tam audacter corrigendos à subditis Principes, sicut Mæcenas fecit, sed modestè, quo modo serui Naaman Principis illius 4. Reg. 5. monuerunt dominum suum, vt ne sperneret consilium Elisei. *Pater*, inquiunt, *etsi rem grãdem dixisset tibi Propheta, certè facere debueras.* Quo fidelissimo monito, Hero certè auctores fuerunt, vt à leprâ sanaretur. Nos igitur qui serui DEI sumus, & esse volumus, demus operam, vt *fideles* serui simus. Non deseramus

III. Qui bona Domini sui fideliter dispensat.

Dominum nostrum, sed affigamus potiùs nos ad ostium domûs eius, & dicamus: *in vmbrâ tuâ viuemus.* Thr. 4. quia meliorem dominum reperire nusquam possumus. Audiamus promissam nobis mercedem: *Esto fidelis vsque ad mortem & dabo tibi coronam vitæ.*

THEMA QVINTVM.

Quid non imponere debeant liberis parentes.

1. *Non praua exempla.* 2. *Non blandimenta noxia.*
3. *non vinolentiam.*
4. *Non saltus & choreas.*
5. *Non austeritatem nimiam.*

Vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua. *Matth.* 25.

Moris est vt parentes hodie comparent liberis suis varia munuscula, & de nocte imponant sub titulo S. Nicolai. Benè est, si bona, non mala eis comparent. Si enim Dominus in hod. Euangelio seruis suis tradidit bona sua, quanto magis pater debet bona & non mala dare filiis suis? Sic etiam Dominus Lucæ 11. *Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* Id quod tamen sæpe faciunt parentes, de quo S. Chrysost. ho. 20. Op. imperf. queritur dicens: *Desiderant illos* (parentes filios) *valere in sæculo isto, & non curant, quid passuri sint in alio. Alij diuitias filijs suis prouident, alij honores, & nemo filijs suis prouidet Deum; perditionem illorum cum magno pretio comparant; & salutem illorum nec dono accipere volunt. Si viderint illos pauperes, tristantur & suspirant: si autem viderint illos peccantes, nemo tristatur: vt ostendant quia corporis sunt parentes & non animarũ.* Ita Chrysost. At verò nonne indignum & graui supplicio dignum est, si parentes & quidem Christiani salutem liberorum negligant, & insuper perniciem eis struant, faciantque vt ait Dominus Matth. 23. *filios gehennæ?* Nonné vnà se cũ ipsis præcipitant in gehennam? Quare operæ pretium est, videre saltem, quid non dare liberis debeant; quid emere non debeant.

Parentes sæpe terrena, non cœlestia prouident filiis.

I. Non emant neque imponant eis turpes imagines, h. e. mala exempla, quibus peruertantur. Solent enim liberi obseruare mores parentum, idque rectum existimare ac pulchrum, quod vident à parentibus fieri, vnde id imitantur. Exemplum eius rei refert Ælianus l. 13. var. hist. cap. 2. de Macareo, sacrificulo Gentili impiissimo, qui ob depositam pecuniam hominem in templo interfecit, & in loco depositi clam ibi sepeliuit. Post eo absente duo eius filij domo relicti patris immolationem imitari conati sunt, accendentes ad aram paternam. Ardentibus adhuc sacris iunior collum præbebat, adultior verò, cùm inuenisset temerè positum alicubi ensem, fratrem ceu victimam mactauit. Familia conspectu facinore vociferata est: mater audito clamore exsiliit, vidensq; trucidatum filium alterum, alterum, ensem recenti sanguine conspersum manu tenentem, arrepto ex altari torre, superstitem filium interfecit. Allatus est huius rei nuncius ad

I. Non praua exẽpla.

ad Macareum, qui furibundus in ædes insiliit, & hastâ seu thyrso,quem tenebat, vxorem interemit. Ipse demum euulgato scelere,tormentis subiectus, confessus est quæ in templo quondam perpetrârat;in ipsis verò quæstionibus vitam amisit. En quanta mala ex malo parentis exemplo. Qui pecuniam adulterat, imprimendo cupreæ v. g. monetæ effigiem Imperatoris aut alterius Principis, capitali pœnæ subiicitur. At hoc faciunt parentes,dum peccatis suis speciem honestatis imprimunt, vt ea imitentur filij. Qui Idolum in altari ponit ab aliis adorandum;quid non merebitur? (vti Ieroboam, cùm in scandalum Hebræorum proposuit vitulos aureos, ipsis adorandos) Parentes istud faciunt, cùm liberis suis praua dant exempla: cùm blasphemant, inebriantur, lasciuiunt. Imitentur saltem auem illam, quam veteres *Iustam* nuncuparunt, eâ fortè de causâ quod sua abscondat excrementa;ne iis quia nouit perniciosa,quisquam inficiatur,apud Photium in Biblio. Cautè saltem viuant, si castè non volunt: memores eius,quam Christus protulit,terribilis sententiæ: *Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis,expedit ei,vt suspendatur mola asinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.*

II. Non blãdimenta noxia.

II. Non glycyrrhizam (Süeßholtz) hoc est, blandimenta noxia. Ita monet Eccl.c.30. *Lacta filium & pauentem te faciet:lude cum eo & contristabit te.Non corrideas illi,ne doleas,& in nouissimo obstupescant dentes tui.* Glycyrrhiza iuxta nouellas oleas sata, obest illis. At filij Ps. 127. comparantur nouellis oleis: *Filij tui sui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ.* Ratio; quia sicut oliuæ, vt oleum dent, immaturè decerpi & premi debent, teste Plinio l.15.c.3.vbi maturuerint, non dant amplius oleum, ita liberi à tenerâ ætate premendi & curuandi sunt, vt oleum disciplinæ ab illis exprimatur: frustrà est, cùm iam adoleuerint. Ergò iuxta has oliuas glycyrrhiza non ferenda, nimiæ indulgentiæ: Bitterholtz/virga moderata salubrior ipsis est. Expertus est Heli,qui grauiter delinquentes filios,nimis leniter reprehendit: *Nolite filij mei,non est bona fama, quam audio.* 1.Reg.2. *Oportebat eos post primam & secundam admonitionem,si perseuerâssent in nequitiâ, à templi ambitu expellere,* inquit Theodoretus q.10. in eum locum. Propterea vterque filius eodem die in prælio est occisus,& pater accepto nuntio consternatus,cecidit è sellâ retrorsùm & ceruicem fregit. 1. Reg. 4. Dauid etiam quia non corripuit filios Amnon & Absolon, multa ab eis passus est;& ambo miserè perierunt. Amnonem ob incestum,quia contristare noluit,impegit in gladium Absolonis; Absolonem in lanceas Ioabi; Adoniam, quia *non corripuit aliquando*, in gladium Salomonis 3. Reg. 1. In lectulo aut gremio matris moritur filius viduæ illius 3. Reg. 17. In lectulo Eliæ, vitæ austeræ viri resuscitatur.

III. Non violentiã.

III. Non vini poculum, hoc est,vini vsum indiscretum.ita monet Apostolus Titum Episcopum velut patrem iuuenem spiritualem, ad Titum 2. *Iuuenes hortare,vt sobrij sint.* Perdunt enim aliàs eorum corpora & animas, vt ex eo patet,quòd filij Noë,qui vinum inuenit adeoque posteris suis tradendo,quasi imposuit,plerique omnes ipso adhuc viuẽte per 350. annos, ad Idololatriam deflexerint, Deumque obliti grauissimas discordias & bella concitârint,non sine dolore & gemitu Noë; qui tamen à filiis suis iusiurandum exegerat,teste Epiphanio, de seruando veri DEI cultu & mutuâ concordiâ, vt refert P. Cornelius à Lapid. Genes. 9. Cui malum vinum non minimam dedit causam, qui *vinum apostare facit Sapientes*, Eccl. 19. Et Exodi 33. *sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere.* hoc est, vitulum adorare. Fuit inter Bohemos proceres Huldricus à casâ nouâ,qui liberos vix ablactatos ad usum vini generosissimi assuefecit. Causam rogatus à Friderico Imperatore: *Vt adulti facti,* ait, *securè & sine damno possint bibere,quantum volunt.* Cui Imperator: *Sapis:hoc ipsum Mithridates fecit* (Hic enim à teneris veneni potioni sensim assueuit, vt deinceps à veneno nihil sentiret damni.) *At mihi,* inquit, *si filius aliquando fuerit, nec vinum oderit,ego ipsum oderim.* refert Æn. Sylui. l. 1. Commen. in Panor. Trip.Dõ. 2.post Epiph.C. 7.B.

IV. Non saltus & choreas.

IV. Non tibiam,hoc est,saltationis studium. Ab hoc enim dehortatur tum filios tum parentes (illos ne exerceant, hos ne permittant) Iob cap.21. dicens: *Egrediuntur quasi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum & cytharam, & gaudent ad sonitum organi,ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Prôh, quam nefarius est saltus,qui ad infernũ deducit! Sanè hoc euenit saltatrici illi Herodiadi, quæ postquam saltando Ioa. Baptistæ caput obtinuisset,ad extremũ suum quoq; perdidit. Cùm enim brumali tempore fluuium glacie concretum transiret, ruptâ glacie in aquas collo tenus incidit,& ibidem in aquis saltus edidit;quemadmodũ & caput eius glacie resectum suprà glaciem saltauit, vt scribit Nicephor.l.1.hist.c.20. Et Luc. Dexter in Chro. Anno Domini 34. qui addit trãsisse eam Sicorim fluuium Ilerdæ. Nonné hæc saltatrix in puncto ad inferna descendit? neq; tamen illa iuuenem aliquem manu in choreâ ducebat: sola ipsa coram Herode saltabat. Parum igitur dicunt,qui saltus tanquam honestos sæpe excusant, quasi periculo careant. sed neque spectare securum est; siquidem is saltus etiam Herodis animum emolliuit,vt contra rationẽ, imò & voluntatem suam quodammodò plecteret capite Ioannem. Pastinacæ pisces tibiarũ sonum audire & saltationes videre amant. Quare piscatores ad littus saltationem instruunt; ad tibias ergò illectos & littori appropinquantes,saltibusque attendentes pisces retibus interim circumdant; teste Æliano l.1.c.56. Imò piscator in cymbâ, si Pastinacam vnam conspiciat, moxque tibiam inflans, in cymbâ saltare incipiat, illa mox adnatat, aut ex profundo ad summum aquæ enatat,interim ab altero nassâ intercipitur,eodem authore l.17.ca. 18. non minus periculi habet choreas spectare, nisi quod Pastinacæ capiuntur ad culinam tantùm: iuuenes ad gehennam.

V. Non fustem, hoc est, non sæuitiam

& austeritatem nimiam. Docet hoc Saluator in parabolâ illâ Lucæ 11. *Quis ex vobis patrem petit panem? nunquid lapidem dabit illi? aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem?* Lapidem ei pro pane dabit, si victum necessarium neget; si aptos & cupidos à studiis litterarum & pietatis arceat. Serpentem pro pisce, si eum linguâ maledicâ seu maledictis & imprecationibus configat. Scorpionem pro ouo, si verberibus non paternè sed hostiliter atque immaniter tractet aut laboribus opprimat. Ciuis quidam Mediolanensis filio vnico mortis auctor fuit eam ob causam. Quem enim in tenerâ ætate non correxerat, posteà adultum vidit rebus ludicris & manibus addictum: vnde præter consuetudinem eum increpare cœpit. Filius correctionis inassuetus, aduersus insolita patris monita contumax, obtemperare noluit. Pater indignatus maledictis eum inuadit dicens: *Egredere è domo meâ nequam, nunquam te videant oculi mei, nisi in terram euectum, opto tibi, vt hoc die gladio occumbas.* Filius velut furiis actus instar Cain, patris consortium fugiens, in quendam debitorem impegit, à quo importunè pecuniam exigens, eodem die percussus & occisus, atque in domum patris illatus est. Ob quam causam pater velut amens, capillos sibi euellere & se ipsum flebiliter redarguere, velut parricidam, quòd filium priùs neglectum, pòst grauius obiurgatum & diris deuotum in desperationem & mortem impegisset. Ito Magistri in Theatro Exempl. tit. 86. §. 5. Quare benè monuit S. Paulus ad Eph. 6. *Et vos Patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros.* Nesciunt enim sana consilia sibi dare iuuenes, maximè cùm perturbatæ mentis sunt & in præceps ruunt. Denique Scorpionem pro ouo dant, qui adigunt aut inclinant liberos ad certum vitæ statum contra eorum voluntatem. In Manariâ quadam Insulâ S. Maclouius, dictus Machutes, inuenit hominem giganteâ staturâ, in tumulo quodam sepultum, qui ad vitam ab eo resuscitatus dixit se à parentibus, partim blanditiis, partim imperiis impulsum, vt de scopulo quodam, more patrio à Sacrificulis ad honorem Thyrmæ, Idoli sui, excogitato, in imum se præcipitaret. Honorius Philopon. in nouâ nauig. Ind. Occid. ann. 1492. Nihil aliud agunt parentes, quando liberos suos impellunt inuitos in periculosum ipsis statum. In scopulum enim honoris primùm, deinde ex hoc impellunt in mortis præcipitium. Quid igitur ad extremum eis imponendum? piscis fidei, ouum spei, panis charitatis. Ita S. Sophia matrona Romana tres filias suas, Fidem, Spem, Charitatem vocatas ad martyrium armauit iisdem virtutibus, à quibus nomina acceperant, & promouit ad victoriam. Metaphrastes apud Sur. 1. Aug. Has etiam imposuit filio suo Tobiæ; Fidem, cùm ait: *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum.* Spem, cùm dixit: *Multa bona habebimus, si timuerimus Deum.* Charitatem, cùm ait: *Caue ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini tui.* Tob. 4. Hi sunt tres aurei illi globi, quos præferre manu solet S. Nicolaus: tria aurea talenta, quibus vos parentes ditare potestis liberos vestros, vt simul cum ipsis vos quoque omnibus ac veris diuitiis circumfluatis in cœlis.

IN FESTO CONCEPTIONIS B. V. M.

Themata.

I. Genealogiæ Christi effigies.
II. Genealogia Christi ludo Latrunculorum similis.
III. B. Virgo castitatis, humilitatis & paupertatis Magistra.
IV. Qualis sit hic liber generationis Christi.
V. B. Virgo Lunæ comparatur.

THEMA PRIMVM.

Genealogiæ Christi effigies.

1. *Est scala Iacob.* 2. *Est templum Salomonis.* 3. *Est cœmiterium plenum ossibus.* 4. *Est horologium artificiosum.*

Liber generationis IESV Christi. *Matt.* 5.

Quid hæc Genealogia nobis ostendat.

REperiuntur imagines æri incisæ ex arte opticâ, quæ in chartâ cōspectæ nullam vllius rei speciem exhibent, & crederes esse meras trabes ex ruinâ collapsæ domûs sine ordine iacentes. Verùm si eis speculum concauum opponas, repentè assurgent in effigies varias, hæc palatij, illa horti, alia templi, alia campi, alia aciei. Talis mihi videtur hodierna Genealogia, quæ primò aspectu mera proauorum Christi nomina, adeoque domum & familiam eius iam dudum collapsam ostendit. Sed si speculum considerationis ei opponamus, varias variarũ rerum videbimus picturas; & inprimis aliquid, quod ad splendorem familiæ Christi spectat; sed multò plura, quæ ad depressionem nostram, miserias & vanitatem generis humani. Quia ergò conceptio Deiparę, per singulare priuilegium immaculata, nos admonet conceptionis nostræ maculatæ & calamitosæ, eaque nobis bellè satis repræsentatur in hac Genealogiâ, inspiciamus eam.

I. Est scala Iacob.

I. Ecce tibi scalam Iacob Gen. 28. cuius duo latera sunt Abraham & Dauid, velut principes, quibus promissus in specie Christus gradus infimus est Adam; medij, cæteri Patres: supremus seu cacumẽ tangens cœlum, est S. Ioseph cum B. Virgine. Huic ergò scalæ debemus (post DEVM) descensum Dei ad nos, & nostri ad DEVM. Ipsâ enim deficiente, vbi reperisses Virginem cœlo tam coniunctam? voto virginitatis obstrictam? tot virtutum stellis coruscam? ab omni terrenâ labe tam puram ac remotam? vbi domus alia DEO tam

tam digna? Ergò huic scalæ innititur DEVS; quia inde ortus Christus. Per eam ascendunt & descendunt Angeli; quia familia eius modò ad pastoritiam depressa est in Iesse, modò ad regiam dignitatem euecta in Dauide, modò rursum inclinata in Iosepho eiusque parentibus. Apparet ergò verum esse, quod Plato dixit, neminem non Regem è seruis, & neminem non seruum è Regibus ortum esse. Videre est Oeniponti rythmum Curiæ inscriptum: **Da Adam hact vnnd Eva spann / Wo war aszdann ein Edelmann:** Cui versiculo Maximilianus Oeniponti Princeps, se quoque eo carmine tangi aduertens subscripsit: **Ich bin ein Mann / Wie ein anderer Mann; Allein mir GOTT der Ehren gann.** Vnde patet à DEO hominum generationes dirigi; iam deprimi, iam exaltari, vt ne summi infimos despiciant atque insolescant: & vt infimi summos venerentur tanquam à DEO exaltatos ad digniorem statum. Hinc Satyricus: *Dij sicut pilas habent homines.* q.d. iam in altum sustollunt, iam ad terram allidunt. Et Isaias c. 22. de Sobnâ Præposito templi superbiâ inflato: *Sicut pilam mittit te in terram latam.* Et paulò antè: *Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus.* scilicet in Assyriam, quasi in forum, vt vendaris; quia domi tuæ, veluti gallus in fimeto suo, triumphabas, & omnes spernebas. Apparet id factum Græciâ & Vngariâ, quà hodie Turcis subiectâ: vbi omnes nobiles defecerunt, &, vt scribit Auger. Busbequius in legatione suâ, venduntur nobiles viri ac fœminæ decorâ specie à Turcis in seruitutem, nullaque habetur ratio nobilitatis, sed militiæ tantùm. Rursum ex hac scalâ alij ascenderunt ad cœlum, alij deciderunt, & descenderunt ad infernum; tametsi de progenie Christi forent. Adeò nullus locus securus extra cœlum; & fidenter dico: si etiam ipsa B. Virgo peccasset, cecidisset ex hac scalâ. Vnde patet nihil sub Sole terribilius esse quàm peccatum, vt scribit sanctus Chrysostomus pluribus in locis.

II. Est templum Salomonis.

II. Ecce tibi templum Ierosolymitanum. Nam primò ante fores templi erant duæ columnæ Iachin & Booz (h. e. firmitas & fortitudo) designantes duos primarios patres Christi, Dauid & Abraham, firmissimâ fide Messiæ sibi promissi præditos. His impositum erat lilium, quo designabatur Christus, eorum filius, qui est *lilium conuallium* (Cant. 2.) ob depressam in eius parentibus stirpem, in quâ velut in conualle natus & educatus fuit. In templo erant vasa varia, mensæ & candelabra aurea, quales hîc Patriarchæ & Reges: alia minora & ignobiliora; vti emunctoria; quales alij obscuriores Christi progenitores; vt sciamus in Ecclesiâ Christi varios esse status, ipsi ferruentes & gratos, sublimes & humiles, nullumque ab ipsius amicitiâ excludi, qui se in vocatione & statu suo benè gesserit. Sic etiam in Comœdiâ non laudantur illi, qui Regum vel Pontificum: nec vituperantur, qui rusticorum aut mendicorum personas egerint; sed qui suas optimè, qualescumque tandem. Ad extremum templi locum erat Sanctum sanctorum, in quo erat Arca ex lignis Setim, auro vndique obducta; iuxta quam stabant duo Cherubim, expandentes alas super eam: super Arcam erat Propitiatorium, h. e. tabula seu operculum arcæ totum aureum, de quo reddebat Deus oracula per Angelum. Arca est Deipara, iuxta Diuum Bern. serm. de Deip. propitiatorium Christus; qui est *propitiatio nostra*, Rom. 3. Duo Cherubim iuxta arcam, sunt duo custodes Deiparæ, Ioseph, eoque mortuo Ioannes. Lapides huius templi sunt varij progenitores Christi, sublimes olim plerique, nunc autem omnes collapsi, quemadmodum & lapides templi Salomonis. Vbi enim nunc Patriarchæ illi, Reges, Duces? ruerunt omnes. Marci 13. c. vnus discipulorum monstrat Christo templum: *Magister aspice quales lapides, & quales structuræ!* Cui Christus: *Vides has omnes magnas ædificationes? non relinquetur lapis super lapidem.* Qualis lapis Abraham, Dauid, Salomon, Iosias, Iosaphat, Ezechias? Omnes hi iam collapsi sunt. Non iuuit Abrahamum, Dei familiaritas, non Dauidem bellicositas, non Salomonem sapientia, non Iosiam innocentia, non Iosaphatum sanctitas, non Ezechiam opes. Mirabantur olim homines Salomonis aulam, diuitias, delicias, sapientiam; ita vt Regina Saba longissimo itinere venerit ad videndum & audiendum eum. Et vbi nunc illa pompa aulica? nusquam. Vbi horti? cantores? currus? equi? nusquam. Vbi illi pauones, simiæ, ebur, aurum, vltra maria aduecta? nusquam. Non est lapis super lapidem. Et quis iam æstimat vel cassâ nuce pompam Salomonis? quanti iam æstimaret ipse Salomon?

III. Est cœmeterium plenum ossibus.

III. Ecce tibi cæmeterium, plenum sepulchris & ossibus mortuorum. Vides enim hîc in vno quasi campo iacere promiscuè Reges, Duces, opiliones, fabros, per mortem omnes complanatos. Cùm viuerent isti omnes, magnum inter eos discrimen erat: Vnus sedebat in regio throno, vti v. g. Salomon; quò alius pauper, v. g. S. Iosephus, ne propè quidem accedere ausus fuisset: vnus in curru & palatio, alter in terrâ & tugurio: vnus in auro & gemmis, alter in centone ingrediebatur. Nunc omnes pares facti, iacent in ossium congerie, nec alter ab altero dignoscitur. In exercitu Sennacherib erant 185000. milites, in acie stantes, diuersorum ordinum & officiorum: at vbi Angelus vnâ nocte omnes interemit, & quidem secundùm Hieron. & Hebræorum traditionem, igne quodam interno combussit atque in cineres redegit (quod Isaias cap. 10. insinuat illis verbis: *Succensa ardebit quasi combustio ignis*) postero manè omnes reperti sunt æquales, vtpote in cinerem redacti 4. Reg. 19. Benè ergò Alphonsus Rex Aragoniæ interrogatus: quæ res principes ac priuatos, diuites ac pauperes exæquaret: *cinis*, respondit. apud Panorm. l. 4. gest. eius. Eccur ergò inflatur vnus aduersus alium? *Quid seruo? quid Duci? quid Regi? quid clienti irasceris?* ait Seneca

Seneca lib. 3. de irâ. *Sustine paulùm: venitt ecce mors, quæ nos pares faciet.*

IV. Est horologium artificiosum.

IV. Ecce tibi horologium quoddam artificiosum, quale cernitur in quibusdam Imperialibus ciuitatibus & alibi, vbi sonante horâ prodit chorus Regum, Imperatorum, Principum ex vnâ portâ, & dum in gyrum circumeunt, ac se obiter spectandos præbent, mox per aliam portam rursum ingrediuntur, seque abscondunt. Pulchrè hoc insinuat Matthæus & Lucas. Ille enim describit Genealogiam Christi verbo *genuit*: hic verò verbo *fuit*. Ille ergò introducit eam in mundum, iste, rursum educit. Talis est vita nostra: gyrus est è tenebris in lucem, & rursum à luce in tenebras: hominem ad spectandum producens, & mox iterum subducens. Quod insinuauit quidam Philosophus rogatus, quid esset homo: vertit enim se in gyrum, quasi diceret: vna rotatio. Et alius, qui se paulùm conspiciendum dedit, mox è conspectu hominum subduxit. Rudolph. Agricola lib. 1. Inuent. Quibus accedit Seneca dicens ep. 59. *Hunc ipsum, quem agimus diem, cum morte diuidimus: mox vt in vitam ingredimur, statim aliâ portâ exire incipimus.* Quod si hoc modò nō agnoscamus, agnoscemus certè in morte & æternitate. Audiamus testes ex altero sæculo. Sap. 5. *Quid nobis profuit superbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? transierunt omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuntius velociter percurrens, tanquam nauis*, auis, sagitta; *sic & nos nati continuò desiuimus esse.* Sed quomodo, inquies, hæc vera sunt? nimirum sicut nos nihili æstimamus vitam scarabæi; qui vno tantùm mense viuit, vel ephemerorum, ad fluuium Hypanim, vel piscium, qui *dies* vocantur, quia vnicum diem viuunt: sic qui in altero sæculo & æternitate sunt, nihili æstimant vitam nostram 60. aut 70. vel etiam mille annorum. Et quanti nos iam æstimamus vitam patrum illorum? nihili. Vixit Abraham 175. annis, Isaac 180. Iacob 147. sed illi anni nobis iam quasi somnium sunt. Vita ergò hominum, maximè Regum, est quasi comœdia, vti dixit Ferdinandus II. piissimæ memoriæ Imperator, in quâ Regum variæ personæ prodeunt in theatrum; mox vbi spectatæ, & aliquid prolocutæ fuerint, per aliam portam ingrediuntur & personas suas exuunt; cum hoc solo discrimine, quòd illæ ad paucas horas, veri Reges ad paucos annos spectantur. Bene etiam quidam Optimatum Eduini Regis Anglorum, dum de Regis baptismo, & gentis conuersione agebatur, consultus aiebat, videri sibi præsentem hominum vitam similem passeri, qui tempore brumali in cœnaculum Regis calefactum, Rege ad mensam sedente, inuolaret & celerrimo volatu per aduersam cœnaculi ianuam iterum euolaret ad priorem brumam; qui eo quidem tempore, quo per cœnaculum volaret, caloris aliquid ac nidoris è cibis sentiret, pòst tamen immediatè iterum frigore & fame cruciaretur. In vitâ S. Paulini Episcopi Eboracensis 10. Oct. apud Surium & V. Bedam l. 1. hist. Angl. Ita nimirum homines in hunc mundum per ianuam natiuitatis ingrediuntur, & ibi modicum aliquid fomenti ac refectionis percipiunt, præsertim in aulis Principum & mensis nobilium: verùm celerrimè iterum per ianuam mortis egrediuntur ad priorem egestatem & miseriam. Cumque hæc ita sint, vt apertè monstrat hodierna Genealogia, nihilominùs tamen miseri mortales; velut stulti passerculi breuissimum hunc volatum, calorem ac nidorem tantâ contentione ambiunt, eoque insectantur; vt præ amore huius momentaneæ oblectatiunculæ obliuiscantur & negligant æterna gaudia. Hypanis fons seu riuus, ad quem reperiuntur ephemera illa, vt diximus, per dies quinque fluens fundit aquam dulcem, sed exilem; posteà amarissimam & copiosam, Herodoto teste l. 4. Sic vitæ huius tam breuis amatores exilem & breuissimam delectationem sectantur; nec curant amarissimas aquas æternùm secuturas. Quando ergò vita nostra tam varia & inconstans; tam nihil supra communem cinerem habet; tamque citò euanescit, quid superest, nisi vt eò contendamus, vbi vita sine morte sineque miseriâ æternùm stabilis est?

THEMA SECVNDVM.

Genealogia Christi ludo Latrunculorum similis.

1. *Per obliquam tribulationum viam omnes pergere debent.*
2. *Tolluntur è medio qui alteri temerè appropinquant.*
3. *Includuntur sæpe ignaui.*
4. *Sæpe manent minores, subtractis maioribus.*
5. *Promouentur sensim inferiores, donec fiant reges.*
6. *In fine omnes inter se æquantur.*

Delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum. *Prou.* 8.

Consideranti mihi Genealogiam istam, videor mihi videre ludum quendam, seu potiùs tabulam lusoriam ludi, qui appellatur latrunculorum seu Quintanæ. Illic enim cernere est latrunculos aliquos altiori staturâ coronatos, velut Reges; alios mediocri velut equites; alios infimâ, velut rusticos aut milites gregarios: qui omnes inter se variè dimicant, & colludunt, atque insidias inuicem ponunt. Ita enim in hac Genealogiâ alij sunt summi, vti Reges: alij medij, vt Iudices & Patriarchæ: alij infimi, vt rustici, pastores & opifices; quorum omnium fortunam variè Devs vertit reuertitque, vt meritò dicatur Prou. 8. ludere in hoc mundo, & in eo ludo etiam delectari, ludereque *omni tempore*. Alios enim deponit, alios includit, alios promouet & exaltat, vti hîc videbimus. Videtur in hoc mundo Deus ludere latrunculis.

I. Per obliquam tribulationũ viam omnes pergere debent.

I. In ludo illo omnes latrunculi per obliquas vias progredi & ascendere debent, si prædam capere, aut Reges fieri volunt: per rectam nemo ascendere potest. Ita etiam quotquot sunt in hac Genealogiâ, præsertim iusti &

& sancti; per obliquas multarum tribulationum vias ad sanctitatem & gratiam ac denique ad gloriam peruenerunt. Videamus tantùm paucos & quidem maximos Dei amicos. Abraham nonnè exire de terrâ & cognatione suâ debuit, & abire in terram peregrinam? nonnè ob vrgentem famem peregrinari in Ægyptum? nonnè ibi Saram coniugem charissimam vidit sibi ablatam à Rege Pharaone? nonnè Agar vxorem, impulsu Saræ, domo eiicere & diuortium ab eâ facere coactus est? nonnè Saram sterilem habuit vsque ad 100. ætatis suæ annum? nonnè ei secundò ablata fuit Sara à Rege Abimelech? nonnè rursum debuit eiicere domo Agar suam? nonnè iussus fuit immolare filium suum Isaac dilectissimum? Isaac eius filius innocentissimus nonnè à parente ductus & ligatus ac super struem compositus fuit in victimam? nonnè illusorem habuit, Ismaëlem in pueritiâ? nonnè totis 20. annis sterilem vxorem? nonnè pro eius sterilitate tollendâ Deum constanter orare debuit? nonnè & ipse propter famen ortam peregrinari in Palæstinam? nonnè ibi à Palæstinis, inuidentibus ei prosperitatem, plurima pati, & cum eis perpetuò de puteis contendere? nonné per 44. annos oculorum cæcitatem pertulit? Iacob verò quot ærumnas perpessus est? nonné fratrem Esau semper infestum habuit, cumque fugere, & quasi in exilium abire debuit? nonné pro vxoribus suis, 14. annis durissimè seruire, & oues pascere? nonné persecutionem à socero Laban, obiurgationem aliasque iniurias perferre? quantas filiorum delicta curas & anxietates ipsi creârunt? quantùm eum afflixit immatura mors Rachelis? quantùm amissio Iosephi? Simeon in carcere detentus? nonné ob famem iam decrepitus proficisci in Ægyptum patriamque deserere coactus fuit? Demùm ipse fatetur: *Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt, parui & mali.* Genes. 47. Mali, hoc est, miseri, laboriosi, ærumnosi. Atqui dicet aliquis, nonné de ipso dicitur Sap. 10. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas?* Ita est, sed sciendum est, vias illas rectas fuisse secundum mentem Dei, non iuxta sensum hominum. Rectæ enim fuerunt, quia ad fœlicem finem rectà & securè eum perduxerunt, tametsi aliàs obliquæ h. e. multis calamitatibus plenæ erant: quæ si ærumnosæ non fuissent, vtique à Deo illum abduxissent. Idem de aliis iustis, Dauide inprimis, & sanctissimis coniugibus, Ioseph & Mariâ ostendi potest. Denique filij Israël ad hoc indicandum nequaquam per viam rectam & breuem, sed per obliquam & anfractuosam, sterilem & montosam circumducti & inducti sunt in terram promissam: vt sciamus, *quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*, vti Paulus & Barnabas dixerunt Act. 14. Iter ex Ægypto in Chanaan non est nisi decem dierum, & tamen 40. annis circumduxit Devs Israëlem per desertum, priusquam introduceret in Chanaan: quia si breui illâ viâ ducti fuissent, incidissent in gladios Philistæorum. Exod. 13. Nimirum via recta, quæ est prosperitatis, admodum periculosa est, & obnoxia plurimis ac grauissimis tentationibus, quæ à paucis superantur. Obliqua tribulationum securior est.

II. In ludo illo tolluntur è medio latrunculi, qui collusoris latrunculis temerè appropinquant. Ita in Genealogiâ istâ sublati & expuncti sunt, Ochozias, Ioas & Amasias, tres Reges, posteri Regis Ioram, qui pernicioso & illicito matrimonio duxit Athaliam impiam & crudelem filiam impij Achab & Iezabelis, fœminæ Gentilis. Ochozias à Iehu, homine Gentili 4. Regum 9. Ioas nepos à propriis seruis 4. Regum 12. Amasias pronepos itidem à coniuratoribus interfectus est. 4. Reg. 14. Ecce quia Ioram per connubium, nimis vtique propè iunxit se impiæ domui Achab & Iezabelis, ab impio & idolorum cultore Iehu, & pòst ab aliis eius posteritas deleta est, vsque ad quartam generationem, scilicet Oziam. Ita nimirum: **Wer sich mischt vnter die Klew / Den fressen die Saw.** Ozias abnepos Iorami, cùm eleuatum esset cor eius, ita vt non erubesceret sacerdotū officium arripere & adolere incensum in domo Domini, contradicente Azaria sacerdote, adeoque nimis appropiare Deo, illicò leprâ in frōte tactus, moxq; è templo & regno eiectus, habitauit in separatâ domo omnibus diebus vitæ suæ; & filius eius administrauit pro eo regnum. 2. Par. 26. Præcepit Devs vt nemo appropinquaret monti Sion, cùm promulgaret legem, sub pœnâ mortis, Exod. 19. & Iosue, ne quis Arcæ. Iosu. 4. Appropinquant Deo, qui sibi adscribunt, quæ à Deo habent & dicunt: *Manus nostra excelsa, & non Dominus fecit hæc omnia.* Item qui se Ecclesiasticis negotiis ingerunt, vti Iustinianus Imp. ideò lapsus in hæresin; rursum qui sacerdotibus se æquiparant, vti Nobilis ille Mulser in Seueld Tyrolis, qui sacram hostiam, sacerdotali parem, sibi porrigi voluit, ideoque cum terrâ subsidit, quia supra terram sese exaltauit, vt alibi retulimus.

II. Tolluntur è medio, qui alteri temerè appropinquant.

III. In illo ludo includuntur sæpe latrunculi aliqui, cùm quasi ignaui nolunt egredi è statione suâ & profectum quærere. Ita in hac Genealogiâ, Hebræi aliquot Reges cum subditis quamplurimis ob contumaciam abducti sunt tribus vicibus in captiuitatem Babylonicam, & ibi inclusi. 1. Iechonias senior, qui & Ioacimus, propterea quòd librum Ieremiæ diuinas comminationes continentem, sibi prælectum indignatus sciderit, & in ignem coniecerit, nedum pœnituerit; vinctus enim catenis in Babylonem à Nabuchodonosore abductus, ibi captiuus detentus, tandemque occisus est. 2. Par. 36. Deinde Iechonias iunior, illius filius, in locum parentis à Nabuchodonosore suffectus: qui quòd patre nihilo melior esset, ab eodem post tres menses statim regno deturbatus, & ipse in Babylonem cum matre & vxore tractus est: & cum eo omnes viri (decies milleni) robore & nobilitate præcellentes; vbi in carcere annis 37. detentus fuit. Ierem. 24. & 4. Reg. 24. Denique eius loco constitutus est

III. Includuntur sæpe ignaui.

est in regno successor, eius patruus Sedecias ab eodem Nabuchodonosore; qui tamen tot domesticis calamitatum exemplis nihil eruditus, fecit malum in oculis DEI, nec erubuit faciem Ieremiæ Prophetæ loquentis ad se ex ore DEI, & rebellauit Nabuchodonosori, cui iuramentum præstiterat. Populus exemplum eius secutus & vniuersi principes polluerunt domum Domini, & subsannabant Dei nuntios, prophetas ad se missos. 2. Par. 36. Quare reuersus tertiò Nabuchodonosor vrbem cepit, & Sedeciam in fugâ comprehendit, abduxitque in Reblatam, vbi filios eius in conspectu patris occidit; ipsum deinde exoculatum in Babylonem duxit: vrbis mœnia deiecit, domum Domini & Regis succendit, populum omnem honoratiorem captiuum abduxit. 4. Reg. 25. En tibi ludum mirabilem æquè ac miserabilem, quem luxit in his tribus Regibus Ezechiel c. 19. maximè in Ioacimo: *Mater tua* (synagoga) *tulit vnum de leunculis suis, leonem constituit eum*, scilicet Ioacimum: *Qui incedebat inter leones* (h.e. Reges) *& factus est leo & didicit prædam capere, & homines deuorare, didicit viduas facere, & ciuitates eorũ in desertum adducere; & desolata est terra & plenitudo eius à voce rugitus eius. Et conuenerunt aduersũ eum Gentes vndiq; de prouincijs; & expanderũt super eum rete suum; in vulneribus earum captus est; & miserunt eum in caueam: in catenis adduxerũt eum ad Regem Babylonis, miseruntq; eum in carcerẽ, ne audiretur vox eius vltrà supra montes Israël.* Quis non miretur hunc ludum in tantis Regibus tam funestum? quis non exclamet cum Clothario Francorum Rege, acutâ febri cruciato: *Væ, quantus est ille Rex, qui sic affligit tam magnos Reges! Et nunc ergò Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram, seruite Domino in timore.* Psalm. 2. Talis etiam fuit Manasses Rex, qui instaurauit excelsa, quæ pater eius Ezechias demolitus fuerat; construxit aras Baalim; adorauit sydera; transire fecit filios per ignem; sectatus est auguria & somnia, habuit secum magos & ariolos; seduxit populum, & *sanguine innoxio repleuit Ierusalem vsque ad os*, singulis diebus vnum prophetam occidendo, teste Iosepho: & durarunt eius scelera per 40. annos; Monitus à Deo per Prophetas; audire eos noluit, vti & populus eius. 4. Reg. 21. 2. Par. 33. Itaque ferocem hunc & sæuientem latrunculum, seu potiùs latronem includere Deus statuit; & misit exercitum Regis Assyriorum, qui captum & vinctum catenis & compedibus, abduxit in Babylonem; vbi is coangustatus cœpit agnoscere peccata sua; ac seriam pœnitentiam agere & promittere emẽdationem. Habetur eius oratio, etsi non canonica, à multis tamen Patribus citata; in quâ inter alia ait; *Incuruatus sum multo vinculo ferreo, vt non possim attollere caput.* quasi dicat: **Ich bin eingeschlossen / kan nit mehr fahren.** Calamitas ergò eduxit aquam lachrymarum ex hac petrâ, quam nullus propheta, nulla vis humana poterat educere; neque solùm animam è captiuitate dæmonis, sed & corpus è captiuitate Assyriorum eripuit, & hominem restituit regno suo, mutauitque in alterum planè virum, ita vt simulachra omnia frangeret, & Deum deinceps sincerè coleret.

In quo videre est admirabilem Dei bonitatem & longanimitatem, nec non pœnitentiæ vim: Quem enim nullæ opes, nulli milites è captiuitate poterant eripere, eum pœnitentia eripuit.

IV. In eo ludo sæpè minores latrunculi, & infirmiores; qui appellantur rustici, manent in theatro; & finiunt ludum, sublatis maioribus & potentioribus, qui appellantur Reges. Idem in hac serie generationis, & quidem bis contigit. Inprimis quando in primâ captiuitate cum Ioacimo nobilissimi quique, & qui de stirpe regiâ erant, abducti in captiuitatem sunt, vti Daniel & tres socij, Dan. 1. Deinde in secundâ, Iunioris Iechoniæ scilicet, in quâ Nabuchodonosor abstulit cum Rege omnes principes; fortes & nobiles; omnes artifices; reliquit verò solos pauperes terræ; qui vineas & agros colerent. Denique in tertiâ, quæ fuit Sedeciæ; in quâ euersâ vrbe omnes translati sunt, exceptis pauperibus, qui nihil penitùs habebant; quibus dati sunt agri & vineæ diuitum, vt eos colerent, & censum inde Chaldæis soluerent. Ier. 39. & 4. Reg. 25. Vnde pauperes tunc soli possidebant terram Palæstinæ, dominis eiectis; & benè habuerunt, colligentes vinum & messem multam nimis. Ier. 40. Ita nimirum DEVS solet deprimere superbos, & exaltare humiles. Id quod & Gentiles agnouerunt, vti Æsopus ille, qui interrogatus à Chilone, quid faceret Iupiter: *Excelsa deprimit*, inquit, *exaltat humilia*: Quæ DEI prouidentia typus erat iudicij extremi; vbi pauperes spiritu possidebunt regnum cælorum, diuites auari in gehennæ captiuitatem abducentur. Vide etiam hîc, Regum lapsum multis nocere, præsertim propinquis & aulicis; siquidem cum Regibus semper ferè propinqui & nobilissimi quique captiui facti fuerunt; quo modo etiam in ludo latrunculorum Rex solus non capitur, vti dixit Ludouicus Crassus Rex Franciæ in prælio contra Anglorum Regem; ab equite quodam comprehensus & fræno tentus; vt se captiuum daret: Exempto enim gladio equitem obtruncat dicens: *At ne in latrunculorum quidem ludo solus Rex capitur.* Corozettus de dictis & factis memor.

IV. Sæpe manent minores, subtractis maioribus.

V. In eo ludo promouentur sensim minores latrunculi, qui dicuntur rustici, per varios gradus vsque ad summum tabulæ gradum, & tunc fiunt Reges vel Reginæ; & acquirunt potestatem ampliorem prædandi circa se, antè & retrò, quidquid occurrit. Ita in hac Genealogiâ mirè aliqui promoti sunt, ex infimis ad summos gradus & dignitates. Qualis inprimis Dauid, qui ex puero pastoritio paulatim ob virtutes suas ad regiam ascendit dignitatem. Magis adhuc S. Ioseph, qui ex fabro, Christi nutritius & suo modo Pater, ob eximias suas virtutes, factus est. Multò autem maximè Maria, quæ ex humili conditione & magnâ pauperie mater Dei effecta, per varios gradus

V. Promouentur sensim inferiores, donec fiãt reges.

gradus in DEI matrem & Reginam cœli promota, acquisiuit plenissimam potestatem rapiendi ad se eos, qui à facie, iusti: & qui à tergo; peccatores, ei occurrunt eiusque opem implorant. De iustis non est quod dubitemus; de peccatoribus afferamus exempla. Notum est illud inprimis B. Mariæ Ægyptiacæ peccatricis, per imaginem Deiparæ ter ab ingressu templi repulsæ, vt alibi dixi. Cui simillimum est, quod recenter anno 1620. in Goënsi prouincia Indiæ orientalis contigit in Mozambique, homini malæ vitæ, qui audito aliquando die Sabathi pulsu campanæ ad *Salue Regina*, in Ecclesia decantari solitum, perrexit eò & ipse: sed ad vestibulum portæ templi repentè perdit vsum pedum, adeò vt intrare minimè posset, cùm id sæpiùs tentasset. Constituit ergò domum redire, sed non potuit, quòd pedes plumbo grauiores attollere non valeret. Ad vicinum igitur murum se inclinans dum vicem suam dolet & miratur, videt ibi vicinam B. V. imaginem ad murum. Huic queritur suam miseriam, & fatetur se ob peccata sua vtique impediri ab ingressu Ecclesiæ, ad eius pium canticum audiendum. *Quid igitur domina, quid me vis facere? en paratum me.* Dum hæc ille; quidam Pater noster casu ei occurrens è vicino collegio, monet vt suæ salutis causam agat cum DEO; Cui ille: *Verum est Pater, debeo confiteri.* Et hoc emisso proposito sensit sibi restitutas ad ambulandum vires. Fecit ergò confessionem Patri à 13. annis, quibus confessus non fuerat, iussitque, vt Pater hoc collatum ei beneficium vndique diuulgaret. Ita scribit in Annuis Goënsibus P. Hieron. Maiorica Romæ impressis Anno 1627. En propter exiguum deuotionis opus sibi præstitum B. Virgo hominem penè in faucibus Satanæ constitutum eripit, & in statum salutis reponit. Et iure quidem obtinet hoc priuilegium Deipara; si enim apud Romanos olim, Vestales Virgines hoc iuris habuerunt, vt quoscunque reos, qui ipsis obuiâssent, absoluere à vinculis & vitâ donare possent, (teste Cælio l. 15. cap. 14.) non habebit hoc DEI mater, vt sibi supplices eripere à morte æternâ possit?

Vide Trip. in F. Concept. B. V. C. 6. E.

VI. *In fine omnes inter se æquantur.*

VI. Denique cùm ludus ille finitus est, omnes latrunculi de tabulâ auferuntur, & in sacculum iniiciuntur; vbi inter se promiscuè iacent, nec ampliùs ratio habetur, quis Rex aut rusticus fuerit. Ita contigit huic Genealogiæ, si temporalia spectemus. Dum viuerent hi progenitores Christi, magna inter eos discrimina erant: alij Iudices, alij Reges, alij Principes, alij plebei; alij diuites, alij pauperes. At nunc per mortem omnes de tabulâ sublati sunt, & in communem matrem, terram, reconditi, vbi promiscuè iacent, nec vnus ab alio discerni potest. Vbi nunc sceptra Regum illorum? vbi Regna? vbi aulæ? vbi opes & deliciæ? vbi robur Dauidis? sapientia & pompa Salomonis, horti, musici, palatia, equi, currus, piscinæ, gynecæum, opes & deliciæ? Quemadmodum Iudæi post vltimum exterminium omnes æquati sunt, vt iam inter eos nemo sit Pontifex, nemo sacerdos aut leuita, nemo Rex, nemo propheta, nemo iudex, nemo dominus, nemo princeps aut nobilis, sed omnes æquè abiecti sint: (id quod indicabat fæmur Iacob; Genes. 32. cùm emarcuit) ita patres illi per mortem omnes pares facti sunt. Intra in cœmeterium & vide ossa mortuorum ac discerne, quis nobilis, quis ignobilis, quis dominus, quis seruus fuerit; & inuenies cinerem esse, qui omnes adæquat. At si superna bona & solida spectemus, soli ij splendent, qui virtutibus excelluerunt, vti Patriarchæ, Dauid, Iosias, Ezechias, præ omnibus verò Deipara. Fœtet econtrà malorum fama, Salomonis, Roboam, Ioram, Oziæ, Iechoniæ. Quare omnes illi Reges multò plus gloriæ mutuantur à B. Virgine, tametsi pauperis fabri coniuge, quàm hæc ab illis. Imò sicut stellæ à Sole, ita illi à Deiparâ splendorem acceperunt. Dele Solem, & stellæ nihil erunt. Videamus ergò vt cognati fiamus Mariæ; quod fiet, si in eius Sodalitate quasi in spirituali eius Genealogiâ, peculiari eam cultu veneremur; tunc enim & nos eius beneficio fulgebimus, *sicut stellæ in perpetuas æternitates.*

THEMA TERTIVM.

B. Virgo castitatis, humilitatis & paupertatis Magistra.

1. *Magistra castitatis contra mundi immunditiam.*
2. *Humilitatis Magistra contra mundi superbiam.*
3. *Magistra paupertatis contra mundi auaritiam.*

Nondum erant abyssi, et ego iam concepta eram. *Prou.* 8.

MAgnum quid legitur in hodiernâ missâ de B. Virgine, nimirum eam conceptam fuisse, antequam mundus conderetur. Ita enim ex lib. Prou. legit & applicat ipsi Ecclesia verba illa Sapientis: *Dominus possedit me initio viarum suarum, antequam quidquam faceret.* Et mox: *Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram.* Quid hoc, & quâ ratione prædicari de matre DEI potest? Præclarè id explicat Andreas Episcopus Ierosolymæ cùm ait, DEVM ante mundum conditum præuidisse, eum tandem per peccata inueterandum. Itaque ante eius creationem prouidisse illi de conseruatrice & quasi reparatrice, quæ est Maria. Qui enim suæ domui bene prouisum vult, in eâ sibi parat pharmacorum apothecam, dum sanus est & iuuenis; quia cogitat futurum aliquando, vt eâ opus habeat, in morbis & senectute. Præuidit ab initio DEVS, fore aliquando vt mundus consenescat, nec aliter nisi peccatis, voluit ergò ante omnia prouidere ei de pharmaco, quo eius morbo, debilitati & senectuti cura adhiberetur. Hoc verò quodnam sit, edisserit nobis prædictus Andreas Episcopus in sermon. de Annunc. cùm ait: *Senio quasi confectus mundus per Mariam peccatorum senectam exuit.* Porrò sanctus Augustinus in libro de doctrinâ

Mundo inueterando prouisa & præuisa instauratrix Maria.

doctrinâ Christianâ scribit, tria omninò delicta in senescente mundo potissimùm regnare, & quidem illa ipsa, quæ ferè in senescente homine regnant: Primum est turpitudo, alterum fastus, tertium auaritia. Turpitudo enim licet iuuentuti propria sit, tamen illos, qui iuuentam in voluptatibus & libidinibus triuerunt, non deserit in senio; sed aliquando ardentiùs inuadit. Fastus, quia cùm honorem canis suis deberi putant, plus æquo illum affectant & ambiunt. De auaritiâ ait sanctus Augustinus in sermone 246. de tempor. *Nonne in frigidis senibus* (auaritia) *tanto ad acquirendum ferventiùs inardescit, quanto citius relictura est, quod acquirit; mirabili sanè dementiâ?* Eadem hæc in senescente mundo vehementer inualuerunt, & vigere nostro misero sæculo sat superque videmus. Tribus hisce morbis prouidit ac præuidit DEVS præclarissimam Medicatricem, Deiparam, quæ tribus antipharmacis ab eâ præparatis & à nobis vsurpandis, illos expugnaret.

I. Magistra castitatis contra mundi immunditiam.

1. Primam est castitas & virginitas, quæ in Deiparâ admiranda fuit. 1. Primò enim virginitatem amplexa est eo tempore, quo hæc virtus non ignota tantùm, sed & exosa fuit: sola fœcunditas, DEI benedictio putabatur, vti contrà sterilitas probrum, quasi ob aliquod delictum parentibus inflicta. Erat infœcunditas, quasi arbor in horto sterilis aut ager infœcundus, nullo in pretio. 2. Secundò tanto huius virtutis amore exarsit, ut non solùm virgo semper viuere, sed virginitatem etiam DEO vouere voluerit. Per votum autem præter ipsum actum datur etiam potentia, scilicet voluntas seu libertas: præter fructum arboris, ipsa etiam arbor. (Trip. hoc festo C.7. F.) Qui actum virtutis exhibet, obsequium vnum præstat: qui votum, perpetuo se eius obsequio addicit. 3. Tertiò, Prima omnium fuit, quæ virginitatem perpetuam vouerit. (Vnde Ecclesia canit: *Sola sine exemplo placuisti*) sicque adamauit eam, vt potiùs DEI maternitati, præcisè consideratæ, iuxta Diuum Bernardinum Senen. sermon. de concept. renuntiare parata esset, quàm virginitati. Nondum legerat id Matth. 19. *Sunt Eunuchi qui se ipsos castrauerunt*; nec id Pauli 1. Corinthior. 7. *Qui non iungit* (virginem suam matrimonio) *melius facit*; nec id Apocalyp. 14. *Sequuntur Agnum quocumque ierit: Virgines enim sunt.* Et licet in V. T. vitam cœlibem egerint aliqui, vt Elias, Elisæus, Ieremias, tres pueri; nulli tamen ex voto leguntur ad hoc sese obligâsse. Maria huius militiæ primum vexillum erexit, cuius asseclæ sunt tot millenæ SS. Virgines. Vnde Ecclesiæ primæuæ mos erat, vt virgines DEO se dicaturæ promitterent castitatem in nomine Mariæ, teste Basilio, Athanasio & Epiphanio. Ad eandem attraxit sponsum suum Iosephum, quem non aliâ lege accepit, nisi vt virgo cum virgine viueret; siquidem iam desponsata dixit: *Virum non cognosco.* Voluit ergò Maria Virgo sponsum habere virginem, nunquam acceptura illum, nisi virgo permansurus esset; cumque per mortem illum perdidit, non alterum custodem, nisi sanctum Ioannem, Virgo scilicet virginem à Christo accepit. Denique hac suâ virginitate traxit DEI filium in vterum suum, qui noluit habere matrem, nisi virginem, & quidem talem: non secus ac virgo dicitur attrahere Rhinocerotem, nullâ aliâ arte domabilem, vt deponat caput in sinum eius, vt scribit sanctus Gregorius lib. 31. mor. cap. 13. sanctus Isidorus 12. Etym. cap. 2. Refrixit in hac vltimâ mundi ætate vehementer castitatis & virginitatis amor: extra monasteria rarus est flos virginum: econtrà verò inualuerunt supra modum vitia carnis, iuxta id Os. 4. *Maledictum & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit*; scilicet per incestum, vt Rupertus exponit. Iam ergò quomodo non erubescunt neque resipiscunt, qui impudicè viuunt? Inprimis enim vident se sanctissimæ DEI Matri è diametro contrarios & dissimillimos esse. Quâ igitur fronte apparere, vel coram eius imagine? vel audire eius nomen possint? Hispalam, scortum Romanum, Bacchi sacris deuotam, accersitam à Sulpitiâ, matronâ castissimâ, aspectum eius subterfugisse, & productam penè exanimatam fuisse, scribit Liuius lib. 39. Considerent iam impudici homines, quales & quàm fœdi sint, si Deiparam aspiciant. Deinde quo iure possunt expectare patrocinium ab eâ, cui tam dissimiles tamque contrarij sunt? Maria Ægyptiaca adhuc impudica cùm Ierosolymis, in die exaltationis S. Crucis, ingredi templum ad videndam Christi crucem vellet, ab imagine Deiparæ ad ingressum templi stante, ter quaterque diuinitùs repulsa est, aliis omnibus sine difficultate intrantibus. Territa igitur videt tandem imaginem B. Virginis, eamque alloquens: *Domina Virgo*, inquit, *agnosco me peccatricem esse indignam, quæ te Virginem sanctam adorem, & vel oculis te aspiciam, quæ mente & corpore sanctissima & castissima es*, adeoque dignè à te proijci. *Tamen quia audio filium tuum venisse, vt peccatores saluos faceret, patefac & mihi ianuam: quia promitto emendationem, &c.* Quo dicto: nemine porrò obstante, in templum admissa est. Refert Sophronius Episcopus Ierosolymit. in vitâ. De S. Lamberto Episcopo Traiectensi scribit Stephanus Episcopus Leod. apud Lipel. 17. Sept. ipsum in conuiuio Pipini Regis Galliæ nullo modo adduci potuisse, vt eius pellici, Alpaidi, poculum benediceret aut propinaret, vel discedens eam salutaret. Quin & eius machinatione interfectus, omnes alios ad membrorum osculum admisit corpore iam mortuo; si qua verò pellex accederet, mox quasi turbine quodam exagitata retrocedere compellebatur: vnde apparebat quàm inuisa esset castissimo viro impuritas.

II. Humilitatis Magistra contra mundi superbiã.

II. Secundum est humilitas, quæ in Mariâ etiam admiranda fuit. Cùm enim cælesti nuntio salutata est ab Angelo: *Aue gratia plena,*

Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus; turbata est in sermone. Putabat enim talia præconia minimè ad se pertinere; ideò nec responsum dedit. Adhæc post intellectam confirmationem tantæ gratiæ, nequaquam insolescere cœpit; aut in altum tolli, sed in terram potiùs se posternens, fundumque humilitatis petens: *Ecce ancilla Domini*; ait: Ecce dum ab Angelo adeò extollitur & à Deo sic honoratur, ipsa adeò sese deprimit. Parum est se humiliare, cùm quis deprimitur; plurimum, dum honoratur.
2. 2. Post tantam exaltationem, ne suæ humilitatis obliuisceretur, præclarissimum humilitatis actum designauit; pergendo in montana ad cognatam, maior ad minorem: cui & seruiit per tres menses. Ibi ab Elisabethâ cùm beata prædicaretur, stupente illâ tantæ matris dignitatem; omnem laudem à se in Devm transtulit, dicendo: *Magnificat anima mea Dominum*:
3. 3. Vocata edicto Cæsaris in Bethlehem, sine morâ paruit, & cùm portaret Regem regum in vtero, neminem hospitio expulit; sed potiùs exclusa omnibus cessit, & extra vrbem in stabulum concessit, ibique per 40. dies in summa abiectione permansit.
4. 4. In purificatione non se aliis fœminis prætulit, sed quasi immũda foret, cæteris puerperis immiscuit.
5. Denique licet à Iudæis sæpiùs cauillis impetita esset propter filium, quòd esset coniux fabri; eorum conciuis, quæ nihil peculiare in se haberet; (cùm tamen 14. Reges in suâ prosapiâ numerare posset) nihil tamen illis cauillationibus commota fuit. Toto reliquo vitæ tempore, licet tam multa & magna de eius filio dicerentur, iamque orbis vniuersus in eum credere velut Devm suum inciperet, ipsa tamen nihilo elatior, in priore humilitatis statione permansit. Subtiliter id videtur indicare voluisse Lucas Act. 1. cùm eam Apostolis cæterisque Sanctis postponit dicens: *Erant perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre IESV*; siquidem sciebat Lucas, quòd ipsa semper postremum locum sibi deligeret. Quis iam non erubescat coram Deiparâ se extollere? Quis vnquam sic honoratus est vt ipsa? quis talia dona, tales virtutes habet? At ipsa in tantâ dignitate humi graditur, & tu, qui nihil simile habes, in curru aureo vehi velis? Augustus Imper. cùm Iulia eius coniux modesto habitu & comitatu: è regione Liuia eius filia, superbo luxu & iuuenum impudicorum agmine vallata, (non sine populi commotione, ob discrimen Augustæ & filiæ ortâ) in ludorum spectaculo starent, commonefecit filiam scripto, circumspiceret, quanta morum imparitas inter duas dignitate pares fœminas foret; insolentiã eius taxans. Macrob. l. 2. Saturn. c. 5. Videant nunc superbi se & Dei matrẽ, quanta inter hanc & ipsos sit disparitas, erubescant & se corrigant.

III. Magistra paupertatis contra mundi auaritiam.

III. Tertium fuit paupertas, quæ itidem in Deiparâ fuit planè admiranda. 1. Quia in tam nobili virgine maxima; vti colligitur partim ex sponso eius, fabro; partim ex angustâ eius domunculâ, paternâ sibi hæreditate relictâ; partim ex stabulo Bethlehemitico; partim ex pauperum dono, quod obtulit pro filio in purificatione. Duram autem valde esse nobilibus paupertatem, quis est qui nesciat? 2. Modicum id quod habuit, amore filij sui libenter & mox deseruit; domunculam scilicet vnà cum supellectile, quando ei de nocte surgendum & repentè migrandum fuit in Ægyptum. Multi quidem parum habent, sed id parum perditè amant. 2.
3. Nullas etiam opes concupiuit; quas cùm à filij potentiâ mille modis habere & impetrare posset, respuit. Sciuit eum ex aquâ vinum posse facere, & quidem excellentissimum: copiam piscium ingentem capere; thesauros incomparabiles comparare; nihil tamen vnquam tale poposcit. 3.
4. Dona trium Regum magnifica vel non admisit integrè; sed delibauit tantùm ob mysterium; vel admissa mox pauperibus distribuit, vt vult sanctus Bonauent. in vitâ Christi; siquidem in purificatione munus pauperum obtulit, non diuitum. 4.
5. In Ægypto inter ignotos, hostiles ac gentiles, quantam, putatis, passa est paupertatem; per 7. annos, cùm nihil in eam intulerit? At vbi hoc sæculo tantus paupertatis amor? Quis auream Nabuchodonosoris statuam non adorat? A minimo vsque ad maximum omnes illam venerati sunt; præter Hebræos adolescentes. Sic *à minore vsque ad maiorem omnes auaritiæ student*, ait Ieremias cap. 6. nimirum sicut anseres in prato, omnes carpunt. Solem olim & Lunam adorârunt Ægyptij, Persæ & Græci: Christiani nunc aurum & argentum adorant; illud eorum Sol, hoc Luna est; duo magna mundi luminaria. Nihil tam munitum quod asello auro onusto non expugnetur; pauper pulsat ianuam iudicis, & expectare iubetur, at quamdiu? pulsat diues, & mox admittitur. Iam verò vident auari Deiparam, paupertatis tam amantem, quomodo non confunduntur? Beatus Petrus Damiani adhuc sæcularis, cùm ad eum venissent duo fratres ab eremo Fontis Auellanæ, discedentibus obtulit argenteum scyphum, pro munere, rogans vt eum Abbati suo ferrent. Illi autem vasis amplitudinem cernentes, pondus incusant, viæ longioris impedimentum prætendunt (addit Augustinus Fortunius Camaldul. ord. recusâsse, quòd nec eorum Abbas in argento biberet, nec monachis fas esset aurum vel argentum secum habere) cumque ille precibus instaret, aiunt illi: *Si ergò nos tantoperè cogis, nec tuo vacuos prorsus munere abire permittis, præbe huiusmodi quidpiam aliud, quod nos absque via dispendio leuiùs pro tuâ deuotione ferre possimus.* Quod ille audiens, vehementer admirari secumque dicere cœpit: *Qui sunt isti, qui cùm videantur egeni, adeò quæ sunt mundi, despiciunt, vt in optimo vase ferendo vel minimum assumere laborem contemnant?* Quare super hac re plurimùm ædificatus, ad contemptum mundi aspirauit, tandemque fratribus illis per ingressum Ordinis se iunxit. Ita Ioannes

Monachus eius discipulus in vitâ. Si ergò hoc exemplum paupertatis duorum Eremitarum tantum potuit ad alliciendum Petrum, non poterit plus exemplum Deiparæ? Sanè Rex etiam Monomotapæ videns respui à Consaluo Sylueriâ S. N: ingentem auri copiam & plurimos boues sibi oblatos; vehementer admiratus & ad religionem Christianam amplectendam incitatus fuit. Tom. 2. Annal. Soc. Deinde quâ fronte possunt diuites despicere egenos, quos Deiparæ fratres & sorores debent agnoscere? Dic enim quæso, si Dei matrem sedere in cætu pauperum mulierum videres, habitu, vestitu & vultu ipsis quàm simillimam; num tu eâ insalutatâ transire velles? at quomodo non ob illam & cum illâ simul etiam alias, ei adstantes quàm simillimas? Si enim pauperem auersaris, ideò quia pauper est, necessariò etiam Dei matrem auersari debes; quia & ipsa talis fuit. Denique ipsi pauperes quantam consolationem habent, vel certè habere debent, quando cogitant ipsam Dei matrem sibi similem fuisse, & fortè ipsis pauperiorem! Diogenes Cynicus aliquando ab omnibus desertus & in summâ egestate constitutus cogitare cœpit de vitâ illâ, quam cœperat, pauperrimâ deserendâ; dumque panem mucidum rodit, ecce musculus accedit, & decidentes micas colligit comeditque. Tum subridens animo recepto lætior & tranquillior secum: *Mus hic*, inquit, *nihil indiget Atheniensium lautitiâ: & quid tu Diogenes ægrè fers te cum Atheniensibus non cœnare?* sicque in vitâ illâ miserâ se ipsum confirmauit. Ælian. lib. 13. cap. 26. Laert. lib. 6. Cogitate vos ô pauperes, habere vos Deiparam, vobis nihilo ditiorem; quæ nequaquam opus habuit huius mundi lautitiis, licet ipsi deberentur; & vos carere non poteretis. Vidimus ergò morbos & debilitatem senescentis mundi: vidimus & pharmaca, quibus illi occurramus subministrata nobis à Deiparâ; superest iam vt his vtamur. Ad quid enim Medicus & Pharmacopola, in vrbe, si eorum consilia & opem negligamus? Devs est, qui ante conditum mundum prouidit nobis Mediatricem illam magnam eiusque medicinam, & non fruamur illis? Nonnè dici nobis posset id Ier. 8. *Numquid resina non est in Galaad: aut Medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filiæ populi mei?* Excelluerunt in arte medicâ & chirurgicâ Galaaditæ & arabes, ob sua aromata & simplicia, herbas videlicet, ligna & fructus, quos habebant præstantissimos. Quæ præstantior Medicatrix Virgine Maria? vbi aromata & simplicia meliora virtutum reperiemus? His ergò qui non curatur, non adscribat Medico aut medicinis, sed sibi ipsi, qui hæc respuit; quia perire vult. Quod à nobis omnibus auertat Devs.

THEMA QVARTVM.

Qualis sit hic liber generationis Christi.

1. *Est liber Nomenclaturæ.*
2. *Est liber stemmatum.*
3. *Est liber Heroum.*
4. *Est liber Rationum.*
5. *Est liber Censuum.*
6. *Est liber Mortuorum.*

Liber generationis Iesu Christi. *Matth. 1.*

DVos, sibi è diametro contrarios, Reges reperio, Audit. in hod. Euangelio, & quidem patrem & filium, Iosiam & Iechoniam. Iosias pater cùm librum legis casu repertum, & Dei comminationes in eo contentas audisset coram se legi, *perterritum est cor eius*, & scidit vestimenta sua ac fleuit. Vnde dictum ei à Deo est, non visurum ipsum mala gentis suæ, sed quieturum in pace, vti factum est. 4. Reg. 22. & 2. Par. 34. Econtrà filius Iechonias cùm audisset coram se legi librum Ieremiæ; diuinas item continentem minas, iratus sacrum volumen cultello conscidit, & in ignem misit ac combussit. Ierem. 36. Sed non impunè; nam à Nabuchodonosore captus & occisus; ante muros Ierusalem in ferarum pabulum abiectus, & *sepulturâ asini* sepultus est, iuxta prædictionem Ieremiæ cap. 22. Proponitur & nobis hodie sacer Dei liber, liber inquam generationis Iesv Christi, & legitur coram nobis. Contingere potest, vt quis inueniatur, qui cultello linguæ suæ eum laceret & dicat: Ad quid mihi iste liber? quid enim doctrinæ continet? Ad fornacem potiùs calefaciendam, quàm ad cor meum accendendum facit. Absit hoc à nobis, absit vt imitemur pessimum Iechoniam: Iosiam potiùs sequamur, & demisso atque attento animo audiamus, quis & qualis sit hic liber. Forsitan non deerit causa, corda nostra scindendi & miserias deplorandi.

I. Est liber nomenclaturæ seu vocabulorum, **Ein Namenbuch**. Quid enim reperimus aut legimus in hac genealogiâ, de tot Ducibus & Regibus, nisi sola eorum nomina? Vbi regna & possessiones? vbi pompæ? vbi tituli? vbi sepulchra, epitaphia, ossa eorum? non commemorantur, quia nesciuntur; sola nomina remanserunt. Feruntur Regum cadauera ad sepulchra magno cum apparatu, sed vbi ad sepulchrum peruenitur, spoliantur omnibus, deseruntur ab omnibus, ac sola eorum nomina remanent marmori incisa. Memorat Athenæus lib. 14. & Strabo l. 14. Sardanapalum, Regem Assyriorum & Niniues, à Iona (vt probabiliter colligit Cornelius à Lap in cap. 3. Ionæ v. 6.) correctum, in morte docuisse, quod in vitâ nesciebat; monumentum enim sibi posuisse, in quo statua quædam consertis digitis, quasi sonum editura videretur. Quo symbolo aiunt significatum id, quod sanctus Gregorius Nazianzenus in

I. Est liber Nomenclaturæ. I.

in Odis ait: *Omnia esse strepitum manus plaudentis*, seu quod Psalmo 9. dicitur: *Perijt*
2. *memoria eorum cum sonitu.* Deinde fœda nomina non ponuntur in Vocabulorum libro; similiter in hac genealogiâ nomina trium posterorum Iorami, scilicet Ochoziæ, Ioæ & Amasiæ tacentur: quia parens Ioram miscuit se impiæ & gentili Iezabeli, cuius filiam Athaliam accepit in vxorem. Ita nimirum vitia parentum obscurant ac delent nomina filiorum, sicque verificatur id Sapientis Pro-
3. verb. 10. *Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorum putrescet.* Denique in illo puerorum libro quædam nomina ad faciliorem captum illustrantur imagunculis: in isto solus Dauid depingitur appellatione Regis, & quidem bis, cum tamen plures eum sequantur Reges; quia scilicet Dauid per virtutem suam ascendit ad dignitatem regiam: alij per natales suos, quod laudem non habet, sed fœlicitatem. Hinc cùm princeps quidem Vrbano IV. Papæ obscuritatem natalium obijceret, respondit Pontifex: *Non est artis nasci nobilem, sed fieri per virtutem.* In dict. memor. Io. Boteri.

II. Est liber stemmatũ.
II. Est liber stemmatum. **Ein Stammenbuch.** Ostendit enim stirpem Christi ab humili loco exaltatam, & sensim iterum depressam. Cœpit ab agricolis ac pastoribus, & ascendit ad regium sceptrum; tum paulatim iterum descendit, rediitque ad pastoritium baculum, & fabrilem securim. Ioachim enim auus Christi maternus fuit opilio; Ioseph dictus pater eius, faber lignarius. Imò stemma Christi per incestum ex parte Thamar, & per fornicationem ex parte Iudæ propagatum
1. est. Vnde duo colligenda sunt; primum, vt nemo insolescat ob prosapiam auorum, cùm ex iis multi tractàrint æquè forsitan ligones
Trip. in F Magd. C.6.E. & secures. Hinc Plato apud Senecam ep. 44. aiebat, *nullum non Regem ortum ex seruis, & nullum non seruum è Regibus.* Alterum vt nemo
2. erubescat ob suos natales & maiores quantumuis obscuros, viles aut etiam sceleratos; præsertim si dicere possit quis cum Cicerone: *Ego meâ virtute meis maioribus praeluxi.* Etenim in hac Christi Genealogiâ, non illi celebrantur, qui Duces fuêre vel Reges; sed qui sancti & iusti; vti S. Ioseph, Abraham, Isaac, Iacob, Dauid; tametsi vili loco nati essent. Nimirum *summa apud DEVM nobilitas est, clarum esse virtutibus*, inquit, S. Hieronymus ep. 14. ad Celantiam; & Deus per virum sanctum 1. Reg. 2. dixit: *Quicumque glorificauerit me, glorificabo eũ: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Patuit hoc in puero Samuele, quem virtus & Dei cultus nobilitauit, extulitque ad principatum super Israël; cùm tamen eius filij, quòd virtutum eius hæredes non essent, manserint ignobiles; quia scilicet libertate abusi, iudicia peruerterunt.

III. Est liber Heroũ.
III. Est liber Heroum. **Ein Ritterbuch.** Inprimis enim Genealogia Christi non contexitur per stirpem matris; quia hoc apud Iudæos aliasque gentes vsitatum non erat, vt ait S. Hieronymus, sed per stirpem patris, scilicet per Iosephum; quia notum erat Iosephum & Mariam secundùm legem ex eâdem familiâ fuisse. Deinde Patres tantùm progenitores Christi recensentur, non matres, nisi per accidens aliquando, cùm scilicet matres modo extraordinario viris iunctæ fuerunt, quales erant, Bethsabea, Ruth, Rahab. Solus Christus ex matre prognatus describitur; quia sine viri operâ natus. Monentur ergò nobiles, & qui suis genealogiis gloriantur, vt sint filij virorum, non verò mulierum; patrum, non matrum; ne commaculent genus suum. Sanè quando Saul maximè iratus fuit filio suo Ionathæ, propter amicitiam eius cum Dauide contractam, appellauit eum *filium mulieris*: *Fili mulieris virum vltrò rapientis*, 1. Reg. 20. quasi diceret: ignaue & effœminate fili: mulieris, amatores sectantis. Sardanopalo Assyriorum Regi subditi parêre noluerunt, quòd inter mulieres semper hæreret, colo nentes; vbi adeò effœminatus factus est, vt cùm bellum ei ex coniuratione inferretur, latebras primò instar mulierum circumspiceret, deinde cum paucis & incompositis in aciem progressus, victus in regiam se receperit; denique vnà cum omnibus rebus suis in pyram ardentem conieecerit; vnde datum illi nomen Sardanapali, hoc est, morionis, cùm aliàs Assyrio nomine vocaretur Tonosconcoleros. Iustin. lib. 1. & Herodotus in clio. Narseti, Duci Iustiniani Imp. adeò doluit ab Imperatrice se ad colum & fusum ablegatum fuisse, vt propterea totam Italiam turbârit. apud Æmil. libro 1. Quòd si tanta ignominia est virum nobilem ad colum ablegare, longè maior est, ad eam cum fœminis sedere, non virilia ac nobilia tractare.

IV. Est liber Rationũ.
IV. Est liber rationum. **Ein Rechenbuch.** Numerat enim primò tres tesseradecades, pri-
1. mam ab Abraham vsque ad Reges, quasi Democraticam; Secundam sub Regibus, quasi Monarchicam, tertiam post Reges vsque ad Christum, quasi Aristocraticam, sub Ducibus & Pontificibus. Et hoc primò, vt insinuet tempus Messiæ, expletâ tertiâ tesseradecade aduenisse, completis ter 14. generationibus. Hæ faciunt 42. generationes & totidem erant mansiones Hebræorum in deserto ad terram sanctam. Secundò populum 2.
etiam Israëliticum, DEO aliquando dilectum, eundem semper statum tenere non potuisse, sed mutationi obnoxium fuisse; ac sicuti medicorum iudicio dies decimaquarta critica est, in febribus & morbis periculosissimam variationem pati solita: ita Respublicæ sub diuturnâ pace sensim incipiunt languere ac corrumpi, veluti aquæ stagnantes. Tunc eas mutare incipit DEVS, & in aliam formam transfundere. Quare non mirandum, si tandem regna & dominia transferantur ac mutentur; quia languere inceperunt. Sic Assyrium regnum in Persicum, Persicum in Græcum, Græcum in Romanum transiit. Romanum à Latinis ad Græcos, ab his ad Francos, ab illis ad Germanos translatum; vt sciamus nihil sub

sub Sole stabile esse. Secundò numerat inter Reges plerosque malos, paucos admodum bonos. Inter omnes Reges Hebræorum, numero 39. dicuntur tantùm tres peccatum non fecisse, Eccles. 49. intellige peccatum idololatriæ; ita vt nec tolerârint illud; scilicet Dauid, Iosias, Ezechias. Boni vix supra quinque fuerunt, sicque solùm decima pars inter eos probata fuit; vt non omninò de nihilo dixerit Lutherus, Principes esse *carnem ferinam in cælo*. Adstipulatur ei Morio F. Claudij Imp. qui dixit, *se omnes Imperatores bonos in annulo suo exsculptu- rum*. Hæc nimirum lubrica sedes Regum est, repræsentata per thronum, quem fecit sibi Salomon *de ebore grandem*. 3. Reg. 10. Quis autem nescit sedem eburneam esse lubricam, vnde facilè excidas?

V. Est liber Censuum.

V. Est liber censuûm seu redituûm. **Ein Salbuch.** Recensentur enim in eo aliquot pauperes; recensentur & multi Reges, Principes, aliique diuites; non tamen isti ex hoc mundo plus secum abstulerunt, quàm illi. Huc pertinet illud Ecclesiastis 6. *Quid habet amplius sapiens à stulto, & quid pauper* (plus scilicet à diuite) *nisi vt pergat illuc vbi vita est?* Saladinus potentissimus Ægypti Sultanus testamento iussit interulam, cui inuoluendus esset post mortem, perticæ appensam, per castra circumferri cum hoc præconio: *Ex tantis operibus tantâ virtute partis Saladino, terrori Gentium, nihil quod se comitetur, reliqui esse*. Platina in Cælestino tertio. Barbarus is fuit; Christianum videamus. Ludouicus II. Franciæ Rex aliquando aulam suam lustraturus, culinam forte ingressus, vnicum puerum veru gyrantem vidit. Rogat ergò Rex, cuias sit, & quî vocetur. Respondit, è Regione Aquitaniæ esse se, & vocari Stephanum. Quærit iterum Rex, quid lucretur suo seruitio, Respondit puer: æquè multum ac ipse Rex (quem sibi loquentem non agnôrat.) Quomodo? ait Rex. Quia, inquit, habeo sustentationem meam æquè ac ille: & si Rex moriatur, nihilo plus secū efferet, quàm ego. Placuit ea responsio Regi, fecitque puerum breui suum cubicularium, refert Petrus Matthæus in vitâ. Interrogate quæso Reges huius Genealogiæ, quos ampliores reditus habuerint, quàm pauper aliquis quicunque. Respondebunt nihilo plures, quia victum & vestitum, quem habuit & pauper; cætera aliis cessisse, nec plus se hinc, quàm pauperrimum quemque extulisse. Quorsum ergò tam multa conquirunt auari? Et cur inflatur vnus supra alterum? Quis intulit in mundum plus quàm alter? quis efferet amplius?

VI. Est liber mortuorum.

VI Est liber mortuorum, baptizatorum (vt solet) libro annexus. Matthæus expressit librum baptizatorum verbo *genuit*: Lucas librum mortuorum verbo *fuit*. *Qui fuit Iacob, qui fuit Isaac, &c.* Matthæus introducit in mundum, Lucas educit. Speciatim verò inducuntur hîc aliqui Reges, qui miro fortunæ lusu ad gloriam euecti, & pòst vel in captiuitatem abducti sunt, vel aliàs miserè perierunt: vti Salomon à mulieribus euersus, Ozias leprosus factus, Iechonias in captiuitatem ductus & pòst occisus, frater eius Sedecias excæcatus à Nabuchodonosore, Ochozias Rex Israël per cancellos cænaculi lapsus & mortuus. Ita nimirum mundus luit cum Regibus, sicut lupus ludit aliquantisper cum pusrulo, quem raptum in syluam asportauit; lactat enim aliquamdiu circa eum, & quemadmodum catus murem, proiicit in altum, cadentemque dentibus excipit, ad extremum verò deuorat. Sic lusit mundus cum quibusdam huius Genealogiæ Regibus. In libro illo, non dignitatis, sed temporis, quo quisque mortuus est, ordo seruatur, nec idcircò Reges diutiùs vixerunt, quia in dignitate regiâ fuerunt, quo modo inter calices vitreos in abaco constitutos, non ille, qui stat loco inferiori, sed prior ille frangitur, qui prior in terram cadit, cùm omnes sint æquè fragiles. Quando igitur liber iste docet nos tam manifestè mundanæ gloriæ vanitatem; sit nobis liber salutis in cautelam & instructionem. Osculemur eum, eâ ratione & reuerentiâ, quâ sacerdos in fine Euangelij librum osculatur: scindamus non vestimenta, sed impedimenta omnia, quæ nos à Deo auocant, vt ita beneficio huius libri inscribamur in librum vitæ.

THEMA QVINTVM.

Beata Virgo Lunæ comparatur.

1. *Splendorem à Christo accipit, & in eum refundit.*
2. *Præcellit meritis & virtutibus omnes Sanctos.*
3. *Maximum in cœlo & terrâ dominatum habet.*
4. *Purissima est ab omni macula.*
5. *Quandoque quasi per eclipsin non rectis oculis nos aspicit.*

Quæ est ista quæ progreditur, pulchra, vt Luna? *Cant.* 6.

TAm gratum & salutare sydus mundo est Luna, vt eâ deficiente non modò viuentia, sed etiam inanimata multa vnà cum eâ deficere ac contabescere: ad eius verò reditum atque exortum omnia instaurari & reuiuiscere videantur, adeò vt Plinius lib. 2. c. 99. dicere non dubitârit ipsam esse quasi *rerum omnium spiritum*. Quare ad eius exortum exultant quodammodò variæ creaturæ: Lychnis lapis edit sonum modulatum: Clopias piscis, qui eâ decrescente nigrescit, recrescente albescit: Cynocephalo oculorum orbes dilatantur: Ibis infesta serpentibus, in interlunio abstinet, in nouilunio rursum comedit; vt scribit Anastasius Sinaita lib. 5. Hexam. tom. 1. Bibl. Sanctorum Patrum. Denique Elephantes exorientem Lunam, ramis proboscide arreptis & sublimè latis, gregatim in supplicationis modum vniti quasi venerantur & salutant; teste Æliano lib. 4. histor. anim. cap. 9. Quod Luna est orbi terræ, hoc est Mater Dei orbi

orbi Christiano, quæ & ipsa à Spiritu Sancto, Lunæ comparatur. Cant. 6. vt in Themate audiuimus. Hæc porrò cœlestis, imò, vt sic dicam, supercœlestis Luna hodie in mundum progressa, hodie exorta est. Iure igitur meritò, quotquot sumus Christiani, hodie exultamus, quia & cum hac Lunâ quasi renascimur & instauramur. Ne igitur vel bestiis vel inanimatis creaturis stupidiores dici possimus, eamus congregati & obuiemus huic nostræ Lunæ, eamque salutantes paulisper contemplemur.

I. Splendorem à Christo accipit & in eum refundit.

I. Luna suum lumen ac splendorem accipit à Sole, & refundit, teste Plinio lib. 2. cap 9. *Omnem suæ lucis haustum*, inquit, *eò regerit, vnde accipit*. Maria etiam Virgo omnem suam gratiam, dignitatem & splendorem à filio suo, qui est *Sol Iustitiæ*, accipit, à quo mater Dei esse cœpit, vti fatetur ipsa verbis illis: *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ; ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*. Luc. 1. Tanta verò est hæc dignitas, vt maior creaturæ conferri non possit, quàm scilicet esse Dei parentem. Ptolemæus primus Ægypti Rex dicere solebat: *Videri sibi omni regno pulchrius, Regis esse patrem*. Et de matre Alexandri magni, Olympiade, refert Iustinus lib. 12. eam quidem à maiorum suorum stirpe antiquissimâ & regiâ clarissimam; nullius tamen dotis causâ (vt lib. 16. refert idem) fuisse clariorem, quàm filij, cuius nomine facta sit omnium clarissima. Quemadmodum enim capsa, quæ aromata ac vnguenta continet, odorem ab eis concipit eumdemque retinet, etiam dum vacua est: sic etiam parentes ex filiorum, quos genuerunt, claritate, & ipsi inclarescunt, atque eò magis, quò origo & progenitores sunt clarissimarum sobolum. Quòd si tanti est esse parentem Regis, quanti est esse matrem Dei? Hinc ergò omnis splendor & ornatus Lunæ nostræ, Mariæ, à Sole scilic. Filio. Iam vti Luna suæ lucis haustum regit in Solem: Ita & Maria omnem suam dignitatem refundit in Filium, in cuius æquè ac Patris eius laudem, cùm *beata* appellata fuisset ab Elisabethâ, cecinit hymnum ac dixit: *Magnificat anima mea Dominum; & exultauit Spiritus meus in Deo Salutari* (hoc est, Iesv) *meo*. Quamobrem? *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ*. Quasi diceret, quia me cœlestis Sol respexit & luce suâ perfudit, ideò magnificat anima mea Dominum & exultat in eo. Sic egit etiam Anna illa Samuelis mater, quæ vbi filium, qui sacerdos & propheta futurus erat, singulari Dei beneficio nacta fuit, vt acceptum beneficium in Devm referret, carmen illi cecinit Eucharisticum: *Exultauit cor meum in Domino, &* (hoc est, quia) *exaltatum est cornu meum* (hoc est, gloria mea) *in Deo meo*. Quia scilicet confusio sterilitatis ab eâ sublata erat & substituta fœcunditatis gloria, vt tanti filij mater esset. Hunc ergò in modum, quoties beneficium aliquod, speciale præsertim, quoties honorem, quoties gratiam aliquam accipimus à Deo, toties in ipsum refundere eam decet; eique laudes canere; vti docet sponsa quæ à sponso dilaudata: *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es*; statim laudem hanc in sponsum reludit, subiiciens: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus*. Cant. 1.

II. Præcellit meritis & virtutibus omnes Sanctos.

II. Luna post Solem cætera astra omnia pulchritudine & splendore superat. Maria quoque vti in terris, meritis & virtutibus eminentissimè præcelluit omnes alios Sanctos: ita & in cœlo præcellit gloriâ & honore. Vtriusque eminentiæ testem habemus inter alios Beatum Petrum Damianum Cardin. prioris quidem in sermone de Assumptione Virginis cùm ait: *Pulchra vt Luna. Quid Lunâ pulchrius cùm stellis coruscantibus in signifero limite reliquorum syderum splendorem excedit? Considera quàm stellaris & serena vibratio, quàm luminosus fulgor circularem orbem tanti syderis superfundat, vt aliorum luminum claritatem non mediocriter offuscet. Sic & Virgo inter animas Sanctorum, & Angelorum choros supereminens & euecta, merita singulorum & titulos omnium antecedit. Quantumlibet aliæ stellæ reluceant, Luna tamen & magnitudine praeminet & splendore; Sic vtramque naturam Virgo singularis exuperat & immensitate gratiæ & fulgore virtutum.* Posterioris in sermone 1. de Natiuitate eiusdem: *Summa gloria est, post DEVM videre Virginem, adhærere illi & in illius perfectionis munimine commorari.* Hinc Sanctorum capitibus media Luna pro diademate imponi solet à pictoribus, Beatæ verò Virgini infra pedes subiici; quo ostenditur, coronas & merita Sanctorum summa, in Mariâ esse infima; & ibi ordiri Mariæ merita & virtutes, vbi illorum desinunt & fastigiantur. *Quia nimirum*, vt Hieronymus, vel quis alius auctor serm. de Assumpt. Virginis ait: *cæteris per partes præstatur: Mariæ verò simul se tota infundit plenitudo gratiæ.* Certè omnes stellæ noctu lucentes, absente Lunâ, tantum luminis non præbent nobis in terrâ, quantum vel vnica Luna. Pari mensurâ superat Deipara Sanctorum aliorum gloriam in cœlo.

III. Maximũ in cœlo & terrâ dominatũ habet.

III. Luna maximum dominatum habet in hæc sublunaria: idcircò *Regina cæli* appellata, & vt Dea culta fuit à Gentilibus, vt habetur Ier. cap. 7. v. 18. & c. 44. v. 17. Trahit enim suâ potentiâ mare ad affluxum & refluxum, suo incremento crescere facit animalia & herbas, implet conchylia, dominatur in corpora humana, & indirectè etiam in animos, vnde existunt aliqui Lunatici, &c. Beata etiam Virgo summum in cœlo, post Solem cœli, Christum, obtinet dominatum & imperium in hunc mundum. Vnde etiam ipsa à SS. PP. appellatur *mundi & cæli Regina.* vti à S. Bern. ser. in signum magnum: *Maria, eò quòd mater Dei est, Regina cælorum & Domina mundi iure esse probatur.* Et à Sancto Athanasio serm. 1. de natiuitat. V. Vnde non sine mysterio sola Arca in Sanctuario coronata existebat. Exod. 25. v. 11. quia, vt Lyranus in sensu mystico notat: *Cæteri Sancti, etiam supremi Angeli, sunt in cœlis sicut Dei ministri; ipsa verò sicut cælorum Regina.* Porrò sicut Luna trahit mare, implet humore & pinguedine plantas & ani-

& animalia, perficit margaritas (vnde margaritarum Idæa à quibusdam dicta est;) infesta & terrifica est nocturnis grassatoribus & furibus: ita Maria trahit ad se peccatores, implet humore gratiæ iustos, lætificat & exornat Angelos, terret & arcet Dæmones. Quæ eadem aliis symbolis exposuit sponsus Cant. 6. cùm dixit: *Progreditur quasi aurora* (peccatoribus) *Pulchra vt Luna*(iustis:) *electa vt Sol*(Angelis:) *terribilis vt castrorum acies*(Dæmonibus.) Quod ad peccatores attinet, Christus illis dominari videtur velut Sol, qui nimio suo splendore oculos, debiles præsertim & affectos perstringit ac lædit; quia velut Iudex hominum merita considerat; ad hunc igitur oculos suos ægrè ac timidè attollunt peccatores. At Luna blandum sydus est, quod non modò sine læsione, aut difficultate, sed etiam cum delectatione aspicitur ab omnibus. Ad hanc ergò peccatores refugiũ suum habent. Vnde S. Bernardus serm. in signum magnum, ait: *Peccatorem vereri accedere ad Deum, qui ignis consumens est: ne quemadmodum fluit cera à facie ignis, sic pereat à facie Dei.* Et mox: *Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? nihil austerum in eâ, nihil terribile: tota suauis est, omnibus offerens lac & lanam* Et infra: *Omnibus misericordiæ sinum aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuersi* Quare vt Luna noctu lucet, ideoque Sol nocturnus appellari potest, vt aduertit Plinius lib. 2. c. 32. Ita & Deipara peccatorum, qui in tenebris ambulant, solatium ac refugium est, eorumque Sol idcircò vocari potest. Porrò quantum habeat curam eorum, qui ipsius misericordiæ se commendant, patet ex vitâ S. Ioannis Eleemosynarij, Episcopi Alexandriæ. Hic enim *cùm audiuisset de filio viri misericordis, quòd ex quo pater eius decessisset, magnâ laboraret inopiâ, propterea quòd pater, quidquid habebat, lubenter in pauperes consumpsisset: eum autem soli Dei parenti commendâsset Mariæ (cuius templo assidebat noctu & interdiu;) accersit quendam Iurisperitum & clanculùm iubet, vt in veteri chartâ conscribat testamentum cuiusdam viri, nomine Theopempti, dicens id ostendere, me & patrem huius pueri esse veros & germanos huius consobrinos: & ostendat puero exemplum testamenti, vt certior factus de eâ, quæ illi mecùm intercedit, cognatione, nihil formidet, sed audacter ad meam veniat humilitatem. Festa sunt autem omnia, sicut eis visum fuerat, & cum adolescente venit ad Patriarcham Iurisperitus. Scriptum ostenditur testamentum. Confitetur magnus ille Pater cognationem, amplectitur adolescentem tanquam germani consobrini filium germanissimum. Dat ei pecunias, possessiones, alias multas facultates, coniungit eum matrimonio cuidã illustri fœminæ Alexandrinæ, & breui eum reddit ex obscuro nobilem: ex abiecto insignem: ex paupere diuitem: studens ostendere esse verissimum diuinum illud verbum, quod dicit se non vidisse iustum derelictum neque semen eius quærens panem.* Bene igitur Ioanni Apostolo visa est Luna sub pedibus mulieris, Ecclesiam designantis, Apoc. 12. quasi mulierem illam sustentans. Reuera enim Deipara suo potentissimo patrocinio & imperio sustentat Ecclesiam militantẽ; eos præsertim, qui ipsi se commendant, aut etiam commendantur

Fabri auctuarium de Sanctis.

ab aliis. Iam verò audite quid Gentiles fecerint: Faciebant placentas formâ rotundâ, & imprimebant eis figuras stellarum, immolabantque Lunæ velut Reginæ cœli & stellarum, vt habetur Ierem. 7. v. 18. (præsertim ex Hebr.) quod imitati quoque sunt Hebræi dicentes: *Sacrificemus Reginæ cœli & libemus ei libamina, sicut fecimus nos & patres nostri, &c. & saturati sumus panibus, & bene nobis erat, malumq; non vidimus.* Ierem. 44. Quia enim aduerterant Lunã potenter, influere & dominari in res sublunares, fruges & tempestates, ideò velut Reginam cœli ac Deam ipsam colebant. Nos verissimè agnoscimus Dei Matrem dominari vniuerso velut Reginam cœli, iure ergò meritissimo eius opem imploramus omniaque obsequia ei deferimus. Faciamus ergò nos Reginæ huic placentas, deuotiones inquam placitas.

IV. *Luna super omnia pura est luceq; plena,* ait Plinius lib. 2. cap. 10. Nihil etiam purius in creatis rebus Beatissimâ Virgine. De ipsa enim dictum volunt Patres & Doctores plurimi quod Cant. 4. Sponsæ dicitur: *Tota pulchra es amica mea & macula non est in te.* Cernuntur quidem in corpore Lunæ partes aliquæ opaciores reliquis, quas aliqui, sed immerito, maculas appellant, ideoque ex hac parte Luna superatur multum à Deiparâ, quæ nihil etiam opacum, nedum maculosum habet, ac propterea Apocal. 14. Lunam premere pedibus, quasi suâ puritate longè inferiorem, visa est. Quare Idiota in Comtempl. Virg. cap. 2. scripsit ante aliquot sæcula: *Tota pulchra es Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto, & macula peccati siue mortalis, siue venialis, siue originalis non est in te.* Et iure quidem hoc asserit, ac credit iam maior Christianorum pars, si enim Philisthæi solo lumine naturæ perspexerunt sacram fœderis Arcam non esse remittendam in terram suam nisi in plaustro nouo, quod nulli alteri ministerio seruiisset, ac vel minimâ labe infectum fuisset: eique non quaslibet vaccas, sed tales, quibus nunquam impositum esset iugum, iungendas esse, 1. Reg. 6. nonne etiam decuit vt viua & verissima fœderis, inter Devm hominesque sanciti, Arca humanitatis Christi; (huius enim typus erat Arca secundùm Gregor. M. hom. vltim. in Ezech. Cyrillum lib. 4. in Ioan. 28. Rupertum Exod. 15.) non in alio conciperetur ac gestaretur vtero, nisi qui ab omni labe immunis atque intactus esset? nec ab aliâ matre inferretur in hunc mundum, nisi ab eâ, cui iugum Dæmonis nunquam fuisset impositum? Obseruârunt idem sacerdotes, quandò Arcam è domo Abinadab ducturi in ciuitatem Dauid, imposuerunt plaustro nouo. Quo tempore percussit etiam Devs Ozam morte subitâ, ob temeritatem, quâ tetigerat Arcam. 2. Reg. 6. Iam si profana hominis manus (sic enim opinatur Sanctius eo loco, Ozam neque sacerdotem neque Leuitam fuisse) aut saltem leui peccato contaminata, non debuit Arcam tangere; vterus Virginis inquinatus debuit non modò Arcam illam viuam tangere, sed etiam gestare & concipere? An Adamum & Euam maiori honore dignabimur,

IV. Purissima est ab omni macula.

D quàm

quàm eorum Creatorem, Dei filium? Adam enim è *terrâ virgine*, vt ait Tertullianus l. de Carne Christi c. 17. hoc est, non maledictâ: Eua verò ex latere Adami, nondum vllâ peccati labe inquinati, formata est; quid nî etiam Dei filium decuit assumere carnem à tali matre, quæ nulli prorsùs peccato obnoxia fuisset? Verùm dicent aliqui Mariam Adami & Euæ, parentum iam peccato pollutorum filiam, proinde & peccati hæredem fuisse. Respondeo, quod Anniceris Cyrenaicus respondit aliquando ciuibus Æginæ. Cùm enim illi Platonem morti adiudicare vellent, quod Athenis Æginam (quod inter vtramque ciuitatem capitale erat) venisset: respondit Anniceris legem illam de hominibus tantùm latam esse, non de Philosophis, qui mediæ cuiusdam naturæ, velut heroës quidam, inter Deos & homines essent. Eo verbo persuasi Æginetæ Platonem liberum dimiserunt. Laërt. l. 3. Non diffiteor Mariam Adæ filiam esse, & per eius propaginem in hunc mundum venisse, nego tamen eam mortis imperio subjacere debuisse. Lex enim Dei in illos tantùm Adæ filios lata est, qui supra hominem nihil haberent, non verò in Dei matrem, quæ ob hanc præcellentiam supra homines euecta est ad mediam quandam conditionem, velut heroina inter Deum & homines.

V. Quandoque quasi per eclipsin non rectis oculis nos aspicit.

V. Luna suam eclipsin patitur, quam causat vmbra terræ ad ipsam vsque protensa, ipsique Lunæ transeunda subinde vel secanda saltem ac radenda. Terra igitur causa est, non Luna, si non semper eodem obtutu luminis aspiciatur & perfundatur à Lunari sydere. Contingere etiam facilè potest ac contingit, vt Deipara subinde non rectis oculis nos aspiciat, neque semper preces nostras audiat; quia nimirum nos vmbrâ vitiorum, aut certè languorum ac tepiditatum nostrarum hilarem ipsi vultum detrahimus, & mœstum ac lugubrem inducimus. Sensit hoc fidelissimus alioquin eius seruus & amicus, imò & *sponsus Deiparæ* ab Angelo appellatus, sanctus Hermannus, qui & Ioseph dictus, Canonicus Præmonstrat. de quo familiaris eius amicus, in vitâ apud Sur. 7. Apr. ita scribit: *Accidit iuuenem tanti profectûs, cuius conuersatio iam in cælis erat, & supra hominem, ex humanâ fragilitate aliquot diebus remissiori deuotione debitum officium Beatæ Virgini persoluere. Erat autem tepor ille tam exiguus, vt illum minimè sentiret, nec eum in se reprehenderet. Fuit eo tempore magna quorundam importunitas, qui monasteria & templa effringerent, & res pretiosas auferrent. Solicitus ergò Beatus Ioseph ne in monasterio ipsius curæ commisso sinistri aliquid eueniret, à precibus & laudibus Dominæ suæ se nonnihil subduxit & monasterij aditus obseruauit. Non ferens autē Beatissima Virgo deuotionem ergà se fidelis serui sui quacunque causâ imminui occurrit iuueni, non iam sibi sed custodiæ monasterij vigilanti, formam præ se ferens vetulæ cuiusdam, fronte rugis deformatâ. Videns illam Ioseph & non agnoscens, vehementer expauit propter nocturnos timores, & exclamans ait: Quid est hoc? At illa: Ego sum custos huius monasterij sicut multo iam tempore fui. Cognoscens illè vocem eius, cuius faciem non nouerat: Tunè es, inquit, ô rosa? Sic enim ex multâ familiaritate, suppresso eius nomine, eam appellare solebat Illa respondente: Ego sum; stupefactus Ioseph: Quid, inquit, sibi vult, quòd rugosæ anûs vultum sumpsisti? Respondit illa: Talis ego oculis appareo tuis, qualē me finxisti in animo tuo. Iam enim tibi vetula sum. Vbi est illa repræsentatio gaudiorum meorum? vbi salutationis Angelicæ iucunda commemoratio? vbi ille deuotionis feruor? vbi cætera spiritalia exercitia, quæ mihi hactenus obtulisti, quibus & ego tibi, & tu mihi inuenis reddebaris? Nolo equidē, vt prætextu custodiendi monasterij intermittas seruitium meum, quandoquidē ego multo melius illud custodiā. Correctus iuuenis castigatione seuerâ, tantæ custodi curam monasterij deinceps decreuit committere, & tam se quàm Dominam suam ad pristinā reuocare iuuentutem, eius cōmemorandis gaudijs & Angelicis salutationibus recitandis.* Quod, si vt vidimus, Deipara vultùm suum contrahit & obnubit seruis suis, qui vmbram terræ seu peccati alicuius vel modicam ipsi opponunt: quantò magis, si grandem in cœlum vsque projciamus? Quid enim aliud fiet nisi vt Luna illa tota nobis obscuretur & faciem suam à nobis prorsus auertat? Arcam illam fœderis non solùm Christi Domini, sed etiam sanctissimæ matris eius typum fuisse volunt S. Damascenus carm. de Annunciat. Sanctus Bernardus serm. de Beatâ Virgin. tom. 2. Sanctus Bonavent. in speculo c. 9. At verò quis ignorat Arcam illam in Hebræorum castra adductā contra Philisthæos, non modò eos non iuuisse aut defendisse in prælio, sed potiùs hostium gladijs permisisse, ita vt cæderentur ex ipsis 30000. peditum, quin & Arca Dei caperetur, & (quod immediatè adiungitur, quasi causa cladis) duo quoque filij Heli, Ophni & Phinees, in prælio occiderentur? Quia enim sacrilegi isti duo Arcæ custodes erant, eamque in castra aduexerant, maiorē Israël cladē ex Arcæ præsentiâ passus est, quàm prius in eius absentiâ. Ita sentit Theodoretus orat. 1. in Dan. *Nam postquam Ophni & Phinees*, inquit, *Heli sacerdotis filij & impij & detestabiles, eā (Arca) secum assumptâ ad suppetias cognatis ferendas exière, redarguit ipsorum impietatem Deus, nullâq; eos prouidentiâ dignatus, dignâ cæde interficiendos curat &c.* Iam si Arca lignea, non nisi vmbrâ Deiparæ, vultum tam funestum & horridum ostendit Hæbræis, propter eorum peccata, qui eam in maximâ veneratione habere debuerant; quid mirum si hoc idem faciat vera illa & viua Arca Christianis, qui cùm eius cultores esse deberent, impiatores sunt & hostes?

Vidimus Deiparam iure optimo à Spiritu S. Lunæ comparatam, adeoque eam verè orbi Christiano esse, quod est terræ Luna. Superest vt eam velut cœli Reginam omnes peculiari cultu veneremur, atque in nostris necessitatibus inuocemus, velut nostram inter nos & Christum mediatricem. Luna inter terram & Solem media intercedit: Maria inter nos & Christum, & si ob demerita nostra ad *Solem* illum *iustitiæ* accedere non audemus, non vereamur accedere ad Lunam misericordiæ, vt per eius interuentum æstus Solis illius non-

nihil

nihil temperetur. Sanè Iudæis præceptum fuit vt festum Neomeniæ seu nouæ Lunæ celebrarent singulis mensibus. Num.28. Eccur nos non celebremus, & quidem maiori iure ac solemnitate, festum exorientis Deiparæ, quæ pulchra est vt Luna, & longè potentiores in nos influxus habet per gratiam, quàm Luna illa per naturam? Faciamus ergò Reginæ nostræ singulis nouilunijs seu mensibus sacram placentam ex adipe frumenti; panem Eucharisticum, post exactam confessionem, deuotè sumendo, &c.

IN FESTO S. THOMÆ APOSTOLI

Themata.

- I. Plures in mundo Didymi.
- II. Quinam pertinaces Thomæ asseclæ.
- III. Christus: quomodo Dominus noster & DEVS noster peculiari titulo.
- IV. Fides melior ac beatior quàm scientia & sensuum notitia.
- V. Quomodo excipiendus in S. Communione Christus verbis S. Thomæ.

THEMA PRIMVM.

Plures in mundo Didymi.

1. *Tales Bicordes.*
2. *Tales Bilingues.*
3. *Tales Bicipites.*

Thomas autem qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus. *Ioan.* 20.

Thomas tripliciter Didymus fuit.

QVid est Auditores quòd Ioannes solius Thomę nomen interpretatur, & hoc quidem sępius, vti Ioan. c. 11. rursum c. 20. denique cap. 21. Respondet ad hoc Theophylactus, id Ioannem fecisse, vt significentur eius mores, quòd scilicet esset Didymus, hoc est, gemellus, varius, inconstans, dubius, duplex. Fuit sanè gemellus seu duplex aliquando Thomas; habuit enim duo corda: vnum audax & animosum, quando Ioan. 11. dixit *Eamus & nos, & moriamur cum illo*: alterum fugax & pauidum, quando Christum in Oliueti monte deseruit, & longiùs quàm alij profugit. Habuit & duo capita, vnum, quo credidit condiscipulis, asserentibus Christum in cruce clauis & lanceâ perfossum; alterum, quo credere noluit asserentibus eum resurrexisse, & sibi apparuisse. Habuit & linguas duas, vnam antequam videret Christum, qua dixit: *Non credam*; alteram postquam vidit, quâ ait: *Dominus meus & Deus meus.* En vobis Didymum iure merito à Ioanne ter hoc nomine nuncupatum, quia ter duplex fuit. Sed nō est, quod hoc Thomę succenseamus, quasi solus ipse talis aliquando fuerit; sunt adhuc complures huiusmodi inter Christianos, vti nunc videbimus.

I. Tales Bicordes.

I. Didymi appellari possunt Bicordes, qui se contrarijs partibus accommodant, cum Catholicis catholicè, cum hæreticis hæreticè viuunt: cum castis castè, cum incestis incestè, cum Deo & diabolo se conformare volunt: similes Paphlagoniæ perdicibus, quę duplex habent cor, teste Plinio lib. 11. cap. 37. Tales sunt inprimis secundùm diuum Augustinum tract. 7. in 1. cap. S. Ioann. qui Christiani cùm sint, Dæmonem per sortilegia & incantationes interrogant, vt futura sibi indicet, vel rogant, vt suis malis medeatur; quod sanè hodierno die, cum ingenti S. Thomæ iniuria faciunt aliqui iuuenes & iuuenculæ. Audiant ergo isti S. Augustinum. *Non vult Christus communionem, sed solus vult possidere, quod emit. Tanti emit, vt solus possideat: tu facis ei consortem Diabolum, cui te per peccatum vendideras. Væ duplici corde, qui in corde suo partem faciunt DEO, partem faciunt diabolo. Iratus DEVS, quia fit ibi pars diabolo., discedit, & totum diabolus possidebit.* sic ille. 2. Qui diuersis sectis se accommodant. Qualis fuit ille Consiliarius Elisabethæ Reginæ Angliæ, qui rogans quendam, quid de se sentirent transmarini; (volebat enim videri Orthodoxus, cùm Reginæ obsequeretur) respondentem audijt; *Domine dicunt te imitari planetas, qui præter motum proprium sinunt se rapi motu primi mobilis.* apud Cornelium à Lapide in Ecclesiast. cap. 2. Vbi ait Ecclesiasticus de talibus: *Væ duplici corde.* Quâ voce videtur minari Samaritis, qui modò ibant in Ierusalem ad adorandum DEVM verum, modò in Dan & Bethel, ad colendos vitulos aureos: sentiebant partim cum Gentilibus, partim cum Hæbræis. Quòd admodùm turpe esse indicat vel Samaritana illa, quæ audiens Christum petere à se aquam, mox ei obiecit: *Quomodo tu, Iudæus cum sis, bibere à me poscis, quæ sum mulier Samaritana?* Ioann. 4. quasi diceret, quâ fronte, quâ audaciâ cum Samaritanis communicare audes? Hinc ipsi Samaritani propter eam duplicitatem infames, & omnibus exosi erant, tam Gentilibus quàm Iudæis, quod ex parte cum vtrisque, cum neutris planè sentirent: similes inquilino, qui in mediâ domûs contignatione habitans, ab inferioribus fumo vexatur, à superioribus lotio perfunditur., vt dicebat Alphonsus Rex Aragoniæ de Neutralibus, apud Panorm. in eius gestis. Acriùs Elias inuehitur in tales Iudæos, qui DEVM verum colere se profitebantur, & tamen in gratiam Achab & Iezabelis, ad Idolum Baal supplices accedebant: *Vsquequò claudicatis in duas partes? Si Dominus est DEVS, sequimini eum: Si autem Baal, sequimini illum.* 3. Regum 18. Quod quidem mirandum est; quasi melius sit sequi solum Baal, quàm Baal simul & DEVM: & tamen à ratione non alienum: quia tales nec Baal nec DEVM quærunt, sed seipsos. Vtrique ergò imponunt. Nolebant illi offendere Baal ob timorem Regis & Reginę: timebant etiam offendere Deum, ne ab illo punirentur: neutrum ergò amabant, sed timebant seruiliter, quia se ipsos tantùm amabant.

Hoc est, quod Latini dicunt: *duabus sellis sedere*; quod sanè fieri nequit. Sed neque coram mundo successum habent isti gemini homines, teste eodem Ecclesiastico cap. 3. *Cor ingrediens duas vias, non habebit successus: & prauus corde in illis scandalizabitur.* Quia scilicet contrariis dominis se volens accommodare, dum vni vult placere, alterum offendat eiusque iram incurrat necesse est. Hinc Prouerbium: *Qui duos insequitur lepores neutrum capit.* Aristoteles libro 18. de animal. ait, inueniri animalia monstrosa, quæ duo habent corda, pectora, capita: sed illa diu viuere negat. Idem, iure timeant, qui duplex habent cor; ne mors eis immineat. *Væ enim duplici corde.*

II. Tales Bilingues.

II. Tales & Bilingues, quórum typus est gens in Australi quadam Insulâ, de qua Diodorus Siculus libro 3. scribit, quòd ab imâ fauce linguam naturaliter diuisam tamque volubilem habeat, vt non tantum humanas omnes voces, sed quarumuis auium cantus imitari, & vnus quidem ex illâ gente duobus commodè respondere possit. Pulchrum certè figmentum, huic tamen loco accommodatum, bilinguem hominem describens, qui ex eodem ore contraria, huic nigrum, illi album: modò bona, modò mala loquitur: palam laudat, clam vituperat: aliter in præsentiâ, aliter in absentiâ, aliter apud hunc, aliter apud alium loquitur de eodem.

1. Qui absentes vituperant, præsentes laudant.

Primò ergò quidam absentibus detrahunt, præsentibus laudes canunt, vel saltem mutiunt sicut ranæ, quæ appropinquante homine silent, recedente verò clamores extollunt, de quibus dicitur Prouerb. 27. *Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte consurgens; maledicenti similis erit.* Tales erant Pharisæi qui in faciem quidem Christum laudabant: *Magister scimus, quia verax es, &c.* Matthæi 22. à tergo verò culpabant.

2. Qui modò laudant, modò vituperant eandem.

Secundò alij eodem ore modò laudant, modò vituperant eandem rem, adinstar illius Satyri Æsopici. *Viator quidam, à Satyro inuitatus cum eo comedebat. Hyems verò & frigus cùm foret, homo manus suas admotas ori afflabat. Rogante autem Satyro, quam ob causam hoc faceret, ait, Manus meas calefacio propter frigus. Sed paulò post edulio calido allato & ad os admoto, rursum insufflat: Quod cur faceret interrogatus, vt frigescat,* inquit. *Tum continuò Satyrus viatorem eijciens: Nolo,* inquit, *in meo sit antro, cui tam diuersum est os, ex quo calidum prodit & frigidum.* Voluit author hoc apologo docere, nō esse tolerandum in conuictu & societate, qui contraria ex eodem ore loquitur. Confirmat idem Sapiens Prouerb. 8. *Viam prauam & os bilingue detestor.* Talis fuit improbus ille Propheta 3. Regum 13. qui ex eodem ore alteri simplici Prophetæ primò denunciat DEI iussionem, vt manducet: posteà DEI indignationem, quòd manducauerit contra eius præceptum.

3. Qui aliter huic, aliter alteri loquuntur.

Tertiò qui aliter huic, aliter alteri de eadem re loquuntur, vt inter eos inimicitias ferant. Quos etiam per Apologum depingit Phædrus, libertus Augusti Imperat. in suis mythis apud Pithæum. *Aquila*, inquit, *in arbore nidificans pullos excluserat: ad radices arboris aper suos in antro fouebat catulos: inter vtrumque felis suos alebat fœtus. Illa sibi suisq; tam ab aquilâ, quàm ab apro metuens, aquilam adit, indicat hostem subesse aprum, qui arborem euersurus sit; ab eo sibi suisq; caueat. Adit deinde aprum, idem illi de aquila intentans: Caue,* inquit, *ne aquila antro tuo supernè incubans, catulos tuos rapiat. Ita aquila timens aprum, & aper timens aquilam, vterque nido se continuit: quo factum, vt vterque fame cum fœtibus conficeretur. Feli ergò vterque in pabulum cessit.* Ita bilinguis duos inter se committit, vt se mutuò conficiant, eorum interim exitio ipse se locupletet. Iure ergò de ipso ait Ecclesiasticus cap. 5. *Denotatio pessima super bilinguem*, quasi dicat, turpissimum est, quando quis digito notatur de hoc vitio: additque peius id ac turpius esse furto. Fur enim pecunias tantùm & ferè ex egestate, bilinguis autem veritatem & fidem ac concordiam ex hominum societate aufert, merâ inuidiâ & odio.

III. Tales Bicipites.

III. Tertiò tales & Bicipites, cuiusmodi serpentes, Amphisbenæ dicti, reperiuntur, qui duo habent capita, vnum in suo loco, alterum in caudæ loco: sicque prorsum & retrorsum eunt, vt refert Solinus lib. 30. De his dicitur Eccli. 3. *Cor ingrediens duas vias, non habebit successus.*

1. Qui credunt, quæ volunt.

Tales autem sunt primò, qui, quæ volunt credunt ex rebus fidei, quæ nolunt, non credunt; vti Thomas initio, qui credidit asserentibus Christum in cruce vulneratum lanceâ & clauis, non credidit affirmantibus Christum resurrexisse. Volunt enim abstrahere à quibusdam fidei articulis per Cōcilia declaratis, solo Symbolo fidei Apostolico contenti: quoad alios articulos volunt esse quasi neutrales, vt ne displiceant hæreticis, & ne offendant Catholicos, quasi non Catholici. Sed isti scire debent, quod ait Dominus Matthæi 12. *Qui non est mecum, contra me est; & qui non congregat mecum, spargit.* Eadem est Ecclesia, quæ symbolum Apostolorum, & quæ alios articulos credendos proponit: aut ergò in vtroque aut in neutro ei acquiescendum.

2. Qui cum pijs & impijs sentiunt.

Secundò qui per simulationem cum religiosis & pijs sentiunt, reuerà tamen cum mundo & lupis vlulant; qui idcircò Ier. 17. comparantur virgulto myricę Tamarisch/ quę & in locis aquaticis reperitur, & in deserto seu sterilibus, ideò anceps & ambiuia dicta à sancto Basilio hom. 5. hexam. & S. Ambrosio in eodem hexam. lib. 3. cap. 16. *Sunt enim duplici corde viri*, ait Ambrosius, *vbique præsto sunt, & gratiam simplicitatemq; apud bonos prætendunt & vitiosissimis glutinantur: ita etiam in aquosis & desertis, contrario quodam vsu hæc virgulta nascuntur. Vnde & Ieremias, dubiam morum atque insinceram mentem myricis comparauit.* Pari modo cygnus amphibium est animal, in aquis & in terris degens: in pennis albus, in cute niger, duplici ratione simulatorem bicipitem repræsentans. Huiusmodi amphibium fuit Balaam ille, qui videbatur sentire cum Hebræis; quia illis benedicebat, & commori cupiebat, interim animoperuersus & auro superatus à par-

partibus Regis Balaac ſtabat, dans ei conſilium malum ad peruertendos Hebræos; quam ob cauſam poſtea gladio Hebræorum cecidit. Num. 25. Tertiò qui per dolum ad decipiendos homines duas inter ſe contrarias intentiones habent, aliam finis: aliam mediorum, à fine diſcrepantem & diſtortam. Quorum typus eſt vulpes, quæ doloſè incedens crebrò infert pedem, quò non direxit curſum, vt canes inſequentes ſe aut venatores decipiat. Talis fuit Herodes, de quo Chriſtus: *Dicite vulpi illi.* Luc. 13. quia quaſi iuriſiurandi religione obſtrictus Ioannem occidit, cum reuerà amore pellicis id egerit. *Triſtitiam præferebat in facie,* inquit Beda in Marci c. 6. *cùm lætitiam haberet in mente, ſcelusq́; excuſat iuramento, vt ſub occaſione pietatis impius fieret.* Sic & Abſalon ſub prætextu religionis rebellionem in patrem molitus eſt. 2. Regum 15. Qui proinde miſerrimè perijt, quemadmodum & Herodes in exilio.

3. Qui duas contrarias intentiones habent.

Quartò qui volunt & non volunt: volunt finem, ſed nolunt media ad eum requiſita, habent ergò quaſi duo capita, de quibus Prouer. 4. dicitur: *Vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.* quaſi diceret, vult impinguari & ſaturari piger, ſed non vult panem ſibi operando quærere. Huiuſmodi fuit Balaam ſupradictus, qui optabat quidem mori ſanctè cum iuſtis: *Moriatur anima mea morte iuſtorum.* Num. cap. 23. ſed non voluit viuere cum iuſtis. Huic fortaſſe ſimiles erunt hoc tempore non pauci, qui deſiderabunt vt naſcatur & diuertat in ipſorum corde Chriſtus, interim tamen non laborant, vt parent ei hoſpitium, euacuando conſcientiam à peccatis: deſiderant mori cum ſanctis, ſed volunt viuere cum reprobis: Didymi ſunt, monſtra ſunt. Quare reſipiſcant cum ſancto Thoma, & caput alterum deponant, ſi cum eodem recipi in gratiam & regnare in cœlo cupiunt.

4. Qui volunt & nolunt.

THEMA SECVNDVM.

Quinam pertinaces Thomæ aſſeclæ.

1. *Qui intellectum ſuum aliorum iudicio & Eccleſiæ ſubijcere nolunt.*
2. *Qui à ſtultis ſuis propoſitis nolunt auelli.*
3. *Qui paſſiones ſuas frænare nolunt.*

Affer manum tuam & mitte in latus meum & noli eſſe incredulus ſed fidelis. *Ioan.* 20.

PAtitur vſque hodie, bonus, vt ſic loquar, & ſanctus ille Thomas, & quidem à nobis, qui ipſius incredulitatem toties promulgamus; nec ſolùm in Eccleſia ac pulpitis, & quidem bis in anno exagitamus, ſed etiam in foro ſæpe & priuatis ædibus traducimus; adeò vt incredulos & pertinaces in ſuâ opinione appellemus *incredulos Thomas*, ein vnglaubigen Thoman/ vel *caput Thomæ*, ein Thomaskopff/ Equidem gauderet abſque dubio ſanctiſſimus hic Apoſtolus, ſi ſolus aliquando pertinax fuiſſet; ſed videt heu quamplurimos, qui non ſolùm ipſum ęquent, ſed & longè ſuperent. Etenim ipſe tandem conuictus, depoſuit caput & errorem ſuum; multi autem ſunt, qui etiam conuicti fateri errorem nolunt, neque deponere. Quinam verò tales? Audiamus.

1. Tales ſunt qui intellectum ſuum captiuare, aliorumque iudicio ſubijcere nullâ ratione volunt, vt inprimis hæretici, de quibus dixi alibi. Huiuſmodi fuit inter alios Macarius Patriarcha Antiochenus, qui in Concilio Conſtantinopolitano ſub Conſtantino iuniore ſolus ex 150. Patribus, duas in Chriſto voluntates pertinaciter negauit, addens ſe citius millies moriturum, quàm de ſententia receſſurum. Quare abreptâ de collo ſtolâ expulſus eſt è Concilio, & anathemate percuſſus; moxque eadem hora omnes aranearum atræ telæ è laquearibus conclauis delapſæ ſunt; omnium iudicio, viles hæreticorum doctrinas & importunas tunc euanuiſſe. Car. Sigon. lib. 2. de Reg. Italiæ numer. 681. Hæreſes ergò telæ aranearum ſunt, quibus hæretici velut muſcæ pertinaciter implexi, & à Diabolo intricati hærent. Secundò Catholici etiam aliqui diuinis quibuſdam teſtificationibus, ſatis manifeſtis; fidem adhibere nolunt. Quidam expectare videntur Prophetam è ſepulchro, vel Angelum de cœlo, qui diuinam illis explicet voluntatem; aliàs non credituri DEVM id velle, quod è SS. libris aut à confeſſarijs audiunt. Sed hic mos DEI non eſt ſemper, alioquin in contemptum venirent miracula, ſi crebra nimis eſſent; & qui tales ſunt, nec miraculis aut mortuis crederent, vti dixit Abraham epuloni: *Si Moyſen & Prophetas non audiunt, neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent.* Lucæ 16. Suſcitauit Chriſtus Iudæis Lazarum, & Saüli Samuelem; neuter tamen in admonendis illis quidquam profecit. Fuit huiuſmodi coniux Oſwaldi Milſeri nobilis viri, qui prope Seueld oppidum Tyrolis habitans, cùm ob temeritatem grandioris hoſtiæ ſacræ petitæ, dehiſcere cum terrâ cœpiſſet, ſed ob ſuam pœnitentiam ſeruatus fuiſſet, veniunt quidam de populo, & annunciant hoc coniugi, quæ tunc in horto ſuo iuxta aridum putridumque arboris ſtipitem ſtabat, nec adduci poterat à tot teſtibus oculatis, vt crederet, quod aſſerebant. Denique ex iracundiâ tam impoſſibile eſſe ait, quod dicunt, quàm impoſſibile eſt ex hoc ſtipite lilia excreſcere, quid fit? ſtatim tria integerrima lilia prodeunt è ſtipite. Ipſa tamen nihil mota dum adhuc perſiſtit in ſuâ pertinaciâ, abripitur à Dæmonibus, nec comparet amplius; vt habetur in libro eius loci aſſeruato, & in tabellâ ad parietem affixâ, anno 1384. refert Tilm. Bredenb. & Valent. Leuchtius in Virid. Regis. Rapta eſt à Dæmonibus, quia vel ipſi *Dæmones credunt & contremiſcunt.* Iac. 2. Illa autem nec credere, nec contremiſcere ad tam tremendum mariti periculum voluit. Tertiò qui ſana conſilia non audiunt, nec concionatoribus alijſque pijs monitoribus credunt, exiſtimantes ſe rem æquè benè aut melius intelligere. Quales erant Iudæi plerique, maximè

I. Qui intellectum ſuum aliorum iudicio & Eccleſiæ ſubijcere nolunt.

Trip. hoc Feſto. C. 7. B.

1. Hæretici.

2. Catholici fluctuantes.

3. Pertinaces.

mè Scribæ & Pharisæi; qui nec Ioanni nec Christo prædicanti fidem habebant. Vnde tam Christus quàm Ioannes appellat eos, *serpentes & genimina viperarum*: quia serpentes aures occludere dicuntur, ne incantatores audiant. Ioannes quidem de se ait, se esse vocem clamantis in deserto: sed quomodo in deserto? Si enim ibi nullus auditor fuit, quare prædicauit? aut si habuit auditores, quomodo in deserto? Quia licet audiretur à multis, perinde tamen erat, ac si in deserto loqueretur, saxis tantùm & arboribus. De Christo verò ait Ioannes: *Quod vidit & audiuit* (in sinu patris) *hoc testatur; & testimonium eius nemo accipit.* Ioannis 3. Hispinam, Perusinum adolescentem nobilem, sed admodum dissolutum, cùm probrum familiæ esset, Simon Cæculus cognatus eius, senex magnæ authoritatis & admodum prudens ad se vocauit, & cùm rationibus multis eum ad meliorem vitam hortatus esset, virtutum decorem, & vitiorum turpitudinem ei proponens; ille: *Ornatè admodum dixisti, verùm centies iam pulchriores orationes in hanc sententiam audiui, & tamen nullâ earum correctus vnquam fui.* refert Poggius in Facet. En quale caput Thomæ! Nimirum sicut mare non dulcescit, licet trecenta in id flumina dulcis aquæ influant: ita peruersus difficilè corrigitur. Sed audiant isti DEVM, si homines audire nolunt, Prouerb. 1. loquentem: *Despexistis omne consilium meum, ego quoque in interitu vestro ridebo.*

II. Quia à stultis suis propositis nolunt auelli.

II. Qui voluntatem suam frangere nolunt & à proposito suo diuelli nequeunt. Qualès primò captiosi, vti frater quidam sancti Francisci, qui prætextu sanctitatis perpetuum silentium sibi indixerat, ita vt nec ore confiteri, sed nutibus tantùm vellet. Franciscus, vt semel saltem in hebdomade confiteretur, iussit; sed persuadere non potuit, vnde malitiam eius intelligens prædixit fratribus, Diaboli imposturâ hominem decepi; idque breui patuit, cùm ad vomitum deserto Ordine regressus est. Marulus libro 4. capit. 6. Vtinam hîc non plures sibi similes haberet, qui in confessione pertinaciter, dum peccatum aliquod abscondunt, hostem suum occultant! Talis Diaboli Secretarius in suam perniciem fuit Iudas, qui toties notatus à Christo de suo scelere, id nec fateri nec abiurare voluit. Audijt dicentem Dominum: *Vos mundi estis, sed non omnes: manus tradentis me mecum est in mensâ. Tu dixisti. Quod facis, fac citiùs*; sed ipse quasi nihil sibi conscius esset, mutus remansit. Nimirum bene *Diabolus* à Christo appellatus, quia incorrigibilis vti Dæmon, de quo Iob 41. dicitur: *Stringetur quasi malleatoris incus.* hoc est, verberibus magis indurabitur. Secundò Contentiosi, qui tantùm ne victi putentur, cedere alteri nolunt. Qualis illa mulier, quæ merulas esse contendit, quas maritus turdos asserebat, vt alibi dixi. Tu si vincere cupias in contentione, cede alteri, iuxta doctrinam beati Ægydij Fratris sancti Francisci: *Quando*, ait, *quis contendit tecum, si vis vincere, perde.* ita & sanctus Gregorius Nazianz. orat. 3. de pace: *Cedamus vt superemus. Videte Palæstra leges, athletarum certamina; qui ex eo plerumque quod humi se deprimunt, aduersarijs supernè incumbentibus victoriam extorquent*, cùm scilicet aduersarium pedibus apprehensum in ruinam impellunt. Tertiò Indurati diuturnâ consuetudine, qui tandem nec blanditijs, nec promissis, nec verberibus, nec minis plecti ad bonum possunt. Huiusmodi fuisse narratur filius ille, cuius ebrietatem cùm pater sæpiùs nequicquam redarguisset, conspecto semel in viâ ebrio, turpiter instar porci in volutabro iacente, pueris quoque permultis eum irridentibus atque illudentibus, filium ad tam fœdum spectaculum vocauit, sperans eum hoc monstro ab ebrietate absterreri posse. Ille autem viso ebrio: *Rogo pater*, inquit, *vbi vanit vinum illud tam dulce & generosum, quo iste inebriatus est, vt ego quoque id gustem?* Poggius in Facet. Siue hoc confictum siue factum sit, certum est non deesse filios huiusmodi, de quibus dici possit id Prouerb. 27. *Si contuderis stultum in pilâ sicut ptisanas* (hordeum scilicet) *feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius.* Vnde non mirum, si contumacem filium qui potationibus, luxuriæ & conuiuijs vacat, nec parentum monita curat, iussit DEVS lapidibus obrui ab vniuerso populo ciuitatis, Deut. 21. quia lapideum caput habuit.

1. Captiosi.

2. Contentiosi. Trip. Dom. 5. post Pen. C. 6. D.

3. Indurati.

III. Qui passiones suas frænare nolunt.

III. Qui passionibus suis addicti, frænum inijcere nolunt. Quales 1. qui adduci nequeunt! vt iniurias condonent, & inimico pacem dent: vti Nicephorus Imperat. Græcorum, qui Crunno Bulgarorum Regi victo expoliatoque, proinde pacem suppliciter petenti, & quas vellet pacis conditiones offerenti, dare noluit, illud subinde repetens: *Quis ibit & decipiet Achab? quis siue DEVS, siue aduersarius trahet me nolentem?* quare Crunnus in furorem versus, per noctem eum obruit & occidit cum Ducibus & magnâ parte nobilitatis. Caput eius resectum per dies aliquot in ligno suspendit, postea in formam poculi argento vestijt & Principes Sclauinorum ex eo bibere suo exemplo docuit. Zonaras apud Baron. anno 811. Ita nimirum obstinatum illud caput iure punitum est; vt quod prius pacem dare noluit, postea vinum ministrare debuerit. De talibus Ezechiel cap. 32. dicit: *Descenderunt in infernum cum armis suis: & posuerunt gladios suos sub capitibus suis.* q. d. ideò descenderunt in infernum viri vindictam sperantes; quia quiescere non poterant, nisi super gladio & vindictâ, donec eam sumerent. 2. Qui affixi ad creaturam aliquam insano quodam amore, ad eam dimittendam & pœnitentiam agendam nequeunt adduci; vti Philisthæi, qui postquam ceperunt Arcam fœderis, & viderunt sibi plurima ab eâ inferri damna, prosterni Dagonem, vastari agros & villas, per murium copiam innumerabilem, fœdè etiam cruciari corpora sua, ita vt præ dolore vlularent in cœlum, nihilominùs tamen eam non reduxerunt in terram suam ad Isra-

1. Qui pacem dare roganti nolunt.

2. Qui insano amore creaturæ adhærent.

Iſraëlitarum DEVM, ſed retinuerunt per ſeptem menſes, & circumduxerunt in perniciem ſuam, vt vbique eos cæderet. 1. Regum 5. Sed quid miramur illos, cùm adhuc & quidem inter Chriſtianos multi tales reperiantur, qui animam ſuam in peccatis captiuam tenent ſub Dæmonis ergaſtulo; & licet inde plurima damna indies patiantur in bonorum operum hugibus, quæ omnes dum merito priuantur, à muribus deuorantur, quamdiu in tali ſtatu viuunt: in animâ per conſcientiæ vermem perpetuò rodentem & lancinantem cor; non tamē adduci poſſunt, vt eam DEO ſuo reſtituant quamprimùm, ſed quandoque ſeptem aut pluribus menſibus in corpore ſuo circumferunt, miſerabilem ac mortuam. Quis talibus non dicat id Eccli. 30. *Miſerere animæ tuæ*? Vidimus ergo Thomam multos habere ſocios in pertinaciâ, quos vtinam haberet & ſocios in pœnitentiâ. Tametſi enim Thomas diu reſtitit, ad extremum tamen ceſſit, & dedit mel de petrâ oleumque de ſaxo duriſſimo, limpidiſſimam ſcilicet & liquidiſſimam diuinitatis & humanitatis Chriſti profeſſionem: *Dominus meus & DEVS meus.* Sed quâ ratione & quibus mediis ſic emollita eſt hæc petra? Per quinque Chriſti vulnera: optimum remedium ad frangendos induratos. Bellè hoc præfiguratum fuit in pugna Dauidis cum Philiſthæo, qui per 40. dies exprobrabat Hebræis. Tulit enim Dauid quinque limpidiſſimos lapides de torrente, miſitq; in peram ſuam, quorum vnum fundâ rotatum proiecit & infixit in fronte Philiſthæi, ita vt in faciem corrueret. 1. Reg. 17. Torrens paſſionem Chriſti, breui tranſituram notabat; quinque lapides inde lecti, quinq; eius vulnera è paſſione ſublata. Dauid Chriſtum ſignat, qui vel vno lapide h.e. tactu vnius vulneris ſui duriſſimam Thomæ ceruicem fregit, vt is non reſupinus, ſed cum Philiſthæo pronus, in terram caderet, ad pœnitentiam & fidei profeſſionem. Quæ tam dura ceruix erit, quæ perfringi nequeat tam limpidis lapidibus, hoc eſt, liquidiſſimis amoris Dei erga noſtram ſalutem argumentis, ſi conſideret propter ſe vulneratum eſſe, & tam dirè quidem DEI filium? propter ſe aperuiſſe Sanctos illos fontes tam pretioſi ſanguinis? propter ſe mortem ſubiiſſe, vt ipſe viueret, non moreretur æternùm? Quantum enim ſupplicium expectare debet reprobos & obſtinatos peccatores, ſi ſuo tam graui ſupplicio DEI filius id redimere voluit? Quantum malum debet eſſe peccatum, quod DEI filium ita confecit? Quantum debet eſſe pretium vnius animæ; & quanta gloria cœleſtis, vt eam tanto pretio comparare voluerit? Ergò frangite capita veſtra; *Scindite corda veſtra* ô ſaxei peccatores: Erubeſcite in frontibus veſtris, cadite in terram, & palmam Chriſto cedite, ac dicite: *Dominus meus & DEVS meus.* Sic enim & vos palmam obtinebitis in cœlo.

THEMA TERTIVM.

Chriſtus quomodo Dominus noſter & DEVS noſter peculiari titulo.

1. *Quia noſter frater & conciuis.*
2. *Quia noſter cibus.*
3. *Quia noſtrum pretium.*
4. *Quia noſtrum præmium.*

Dominus meus & DEVS meus.
Ioannis 20.

QVid ſentit Diuus Thomas, cùm Saluatorem noſtrum, omnibus communem, appellat *Dominum ſuum & DEVM ſuum*? Nunquid nos excludere vult à Domino noſtro, & ſolus eo gaudere? minimè gentium, ſed vult indicare, (quod etiam in V. T. ſæpiùs inſinuatum eſt) Chriſtum Dominum eſſe propriâ & peculiari ratione *DEVM ac Dominum noſtrum*. Ita enim Pſalm. 109. ait Dauid: *Dixit Dominus Domino meo*, Chriſto, vti ipſe explicat. Rurſus Pſalm. 66. *benedicat nos DEVS, DEVS noſter, benedicat nos DEVS*. Deniq; Deut. 6. *Audi Iſrael DEVS, DEVS noſter, DEVS vnus eſt*; vt habetur in Hebr. Quibus in locis ſecunda in Deitate perſona conſtanter *DEVS noſter* dicitur. Quærendum igitur venit, quomodo Chriſtus Dominus, ſpeciatim *noſter DEVS & Dominus* ſit. Hanc quæſtionem videtur elucidare Eccleſia, dum in hymno Feſti Corporis Chriſti canit: *Se naſcens dedit ſocium, conueſcens in edulium, ſe moriens in pretium, ſe regnans dat in præmium.* Quibus quatuor conſiderationibus peculiari ratione Chriſtus eſt *DEVS noſter*, quo modo interdum dicimus: Hic eſt meus filius, hic meus equus, quem ſcilicet præ cæteris amo: hic eſt meus cibus, mihi nimirum maximè gratus: hic meus theſaurus.

I. Noſter eſt, quia noſter frater & conciuis, ob naturam humanam aſſumptam, imò & ſponſus noſter per fidem, & gratiam. De quo Eccleſia canit: *Se naſcens dedit ſocium.* Aſſumpſit Chriſtus naturam humanam, & quidem vinculo indiſſolubili, vt nec per mortem eius ſolui poſſet hoc matrimonium. Deſponſauit etiam ſibi animas per fidem & charitatem; quis neget illum eſſe Dominum, imò ſponſum & fratrem noſtrum? Vnde ſanctus Cyprianus ſer. de aſcenſione Chriſti ait: *Participes DEI ſumus, per creationem, noſter DEVS eſt per incarnationem. Dicit DEVS; meus eſt homo. Dicit homo, meus eſt DEVS. Homo, cuius DEVS eſt, quid ampliùs quærit? Si ſufficis tu DEO, ſufficiat tibi DEVS.* Hoc eſt quod miratur Dauid Pſalmo 9. *Quid eſt homo, quòd memor es eius, aut filius hominis, quoniam viſitas eum?* per incarnationem ſcilicet, de qua Zacharias: *Viſitauit nos oriens ex alto* Lucæ 1. Quantum verò hoc eſt, habere DEVM conſortem naturæ humanæ? Sanè Dauid, cùm à Saüle primùm, tùm à paranymphis offerretur ei filia Regis Saül in coniugium, obſtupuit dicens: *Quis ego ſum, aut quæ eſt vita mea, aut cognatio patris mei in Iſrael, vt fiam gener Regis?* poſteà ſeruis eius: *Num parum vobis videtur eſſe generum Regis? ego autem ſum vir pauper & tenuis* 1. Regum 18. quaſi diceret, ego homo paſtoritius & pauper ſine omni dote, ſponſam regiam accipiam? Paſtorculi ſumus nos; & en Dei filius, noſtram

I. Quia noster frater & conciuis.

sibi naturam, nostras etiam desponsauit animas tam pauperes & miseras? Quantum ergò nobis gratulari debemus, de hac DEI erga nos dignatione, nec Angelis quidem concessâ, & quàm cautè & sanctè viuere, ne hunc talem & tantum fratrem & sponsum nostrum labe aliquâ aspergamus? quàm sedulò ei seruire? Dauid vbi gener Saülis effectus fuit, mirum in modum gratiam soceri venari & conseruare studuit, se humiliando eique seruiendo, & in omnibus prudenter agendo: Ad eius petitionem non centum, vt petitum erat, sed 200. Philisthæos cecidit, numeratis Saüli eorum præputijs; vexato à malo spiritu psallebat; contra hostes eius in prælium exiit; pulicem & canem mortuum se, licet de ipso optimè meritus, appellauit, dum eius insidias sustineret. Quid ergò non decet facere nos DEO nostro? præsertim cùm ipse nobis se longè alium exhibuerit, clementissimum, benignissimum? Quid non fecisset Saüli Dauid, si ab ipso quæsitus fuisset, vt in regio eius solio collocaretur; qui hæc fecit quærenti se ad necem? At Christus sine nostris meritis, imò post magna nostra demerita propter nos de cœlo in terram venit, vt nos exaltaret; relictis in cœlo Angelis, oues perditas quæsiuit, postoritio indutus sago, per sentes & spinas currendo: nec commisit hoc opus Angelo vel alteri seruo suo. Quis non amet talem Dominum? quis non ad nutum ei seruiat? hoc enim est, quod admirabundus dicere voluit Thomas, *Dominus meus & DEVS meus!* Quasi diceret: Tu me quasi ouem perditam pastor quæsiuisti; quare vicissim ex intimis animi præcordiis te diligo & veneror, velut Dominum meum, DEVM meum, patrem meum, qui vitam mihi perdito reddidisti.

II. Quia noster cibus. II. Quia noster cibus, isque nobilissimus, nobis proprius, & proportionatus corpori & animæ, dum sub visibili specie se ipsum dat in alimentum animæ nostræ. Vnde Ecclesia canit: *Conuescens in edulium*; se nimirum dedit. Cibus Hebræorum in deserto proprius fuit manna per quadraginta annos; quem proinde de cœlo lapsum velut ingens beneficium meritò admirati sunt, clamantes, *Manhu, quid hoc!* quasi nescirent illum proprio nomine appellare præ reuerentiâ, appellâruntque *Panem Angelorum*; non quod in illo Angelus aliquis contineretur, sed quòd panis esset delicatissimus & Angelis dignus, ita vt si Angeli comederent, non alio pane vesci deberent: & quod ab Angelis confectus fuisset. At verò cibus & panis noster supersubstantialis non solùm à Christo conficitur, sed ipsum etiam continet. Vnde Dauid cibum hunc, velut ineffabilem, non potuit effari, sed præcisè ait: *Parâsti in dulcedine tuâ pauperi DEVS.* Psalmo 67. Quid parauit? tacet, quia tam sublimis est, tamque nobilis & delicatus, quem parauit panis, vt effari eum non potuerit. Inde forsan etiam antiqui Patres & Christiani nominare eum non solebant præ reuerentiâ; vti sanctus Augustinus illo subinde verbo eum insinuans: *Nôrunt fideles.* Et Sanctus Chrysostomus: *Nouistis vos, qui fideles estis.* Miratur Dauid Psalmo 8. quòd nobis DEVS omnis generis creaturas subiecerit, & in escam ac potum dederit: *Domine Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum! Quid est homo quod memor es eius? Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues vniuersas, insuper & pecora campi, volucres cœli & pisces maris.* Sed nihil sunt ista respectu ipsius creatoris, qui se ipsum nobis in cibum dedit. Hunc panem quotidie petimus, velut *nostrum* in oratione Dominicâ. Vnde sanctus Cyprianus in exposit. illius ait: *Panis vita Christus est, & panis hic omnium non est, sed noster est: & quomodo dicimus? Pater noster, quia intelligentium & credentium Pater est: sic & panem nostrum vocamus, quia Christus noster (qui corpus eius contigimus) panis est.* Quare qui hunc panem abominantur, ostendunt se vicinos esse morti & perditioni, quemadmodum ægri, qui escam omnem, alioqui dulcem, auersantur. Grauiter certè puniti sunt Hebræi, quòd nauseam ceperint illius manna, quod figura tantùm nostri panis erat: quantò magis punientur, qui nostrum auersantur? Deinde dum illi manna comederent, *non erat in tribubus eorum infirmus.* Nos infirmi sumus, quia obliuiscimur comedere panem nostrum. Adhæc quo delicatior & nobilior est cibus, eo delicatiora & nobiliora fieri ea, quæ illo nutriuntur, animantia solent. Patet in Ephebis Nabuchodonosoris, (extra miraculum) è regiâ mensâ nutritis; patet in pecoribus, quæ tanto sapidiorem & teneriorem carnem acquirunt, quo nobiliora terunt pascua. Itaque qui sanctitatem obtinere vult, crebrò & dignè ad hoc epulum veniat. Denique sicut manna non est datum; priusquam farina Ægypti consumpta fuit: defecit verò vbi cœperunt comedere de frugibus terræ, Ios. 5. sic cibus iste non sapit, nisi quibus sæculi deliciæ viluerunt.

III. Quia nostrum pretium. III. Quia nostrum pretium seu lytrum ad redimendas animas nostras è peccatorum debitis. Vnde Ecclesia: *Se moriens in pretium.* Immensum hoc & inexplicabile etiam est beneficium Christi, quo se in mortem tradere voluit, vt à morte nos redimeret. Quid enim si quis capitis reus in vinculis detineatur, quid non dabit pro redemptione & vitâ suâ? Darius Persarum Rex ab Alexandro Magno pro captiuis matre & duabus filiabus redimendis obtulit triginta millia talenta; non suffecit Alexandro. Addidit quidquid terrarum circa Euphraten esset; necdum sufficit. Adiecit se ei filiam vnam daturum in matrimonium; nihil effecit. Filium Ochum obsidem spopondit. Frustra erat; quia scilicet Darius necem ei per Medicum machinatus fuerat. Regnum Persarum habere voluit Curtius & Plut. in Alexandro. Peccator in tali captiuitate sedet, reus æterni ignis; vnde nullo pretio redimi queat, nisi oblato filio DEI. Demus DEO aurû nostrum: nihil erit. Demus fundos & omnem substantiam: non sufficit. Demus charissima

pi-

pignora ; demus vitam propriam : needum satis est, Filius DEI quæritur. Et en Christus se pro nobis obtulit Patri, moriens in cruce, nosque libertati restituit. Cogita supplicia, rotas, furcas, rogos, eculeos, tormenta, quæ inferuntur maleficis, cùm à Magistratu deprehensi sunt ; quàm ea grauia & horrenda sint. Et quàm multi talium rei non deprehenduntur ? quàm multa scelera à Magistratu etiam conscio minimè plectuntur; siquidem ferè ea tantùm, quæ iustitiam violant, mulctantur ? Quid iam tot alijs aliorum scelerum patratoribus fiet ? Nonné & ipsi sæpe capitis & gehennæ rei sunt ? Sunt certè, sed en tibi lytrum redemptionis, Christum. *Accipe me & redime te*, inquit. Celebratur passim inaudita charitas Sancti Paulini Episcopi Nolani, qui cùm sua omnia egentibus distribuisset, & à viduâ rogaretur pro subsidio pecuniario ad redimendum filium è Wandalorum captiuitate, se ipsum ei obtulit in seruitutem pro filio dicens: *Auri & argenti apud me relictum est nihil, sed me ipsum tolle, seruum me iuris tui profitere, atque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitutem trade.* Id quod & factum, redempto filio; vti scribit sanctus Gregorius Magnus & Vranius presbyter ei familiaris, 22. Iunij in Surio. Tanta hæc res fuit, vt fœmina se rideri putans, primò credere non potuerit Episcopum seriò loqui. Sed ecce rem magis mirам. Non Episcopus, sed DEI filius te sibi in lytrum offert, vti obtulit in cruce, ad redimendam animam tuam à seruitute Dæmonis & morte æternâ. Per illum namque te absoluit Confessarius à tuis delictis. Ac licet relapsis pœna aliqua temporalis exsoluenda restet, eam etiam per Christum, applicando tibi eius merita per satisfactionis opera, delere facilè poteris. Tantum est hoc beneficium, vt propter id omnes Angeli, (quia nos non sufficimus) vnà cum Beatis omnibus Deo laudem canere dicantur Apocalyp. 5. *Audiui vocem Angelorum multorum in circuitu throni & animalium & Seniorum: & erat numerus eorum millia millium dicentium voce magnâ: Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem & diuinitatem & sapientiam & fortitudinem, & honorem & gloriam & benedictionem.*

IV. Quia nostrum præmium.

IV. Quia nostrum in cœlo præmium, hoc est, obiectum beatitudinis corporum gloriosorum, secundùm suam humanitatem ; sicut secundùm diuinitatem, erit obiectum beatitudinis animarum & Angelorum. Vnde Ecclesia: *Se regnans dat in præmium* ; Peculiare videlicet & proprium Beatorum post resurrectionem. De quo intelligendus Christus Matthæi 24. dicens: *Vbicumque fuerit corpus, illic congregabuntur & Aquilæ*, significans ita conuolaturos ad se electos in die iudicij, sicut aquilæ conuolant ad cadauer, vt inde pascantur. Eò totis viribus contendebat & aspirabat sanctus Iob, hac vnâ consolatione suos dolores leniens : *Scio quod Redemptor meus viuit, & in carne meâ videbo DEVM Saluatorem meum* capit. 19. Hinc tantâ cum patientiâ inter vermes & vlcera in sterquilinio sedit, spe videndi Christum in gloriâ suâ. Similiter sanctus Paulus: *Desidero dissolui & esse cum Christo.* Phil. 1. sanctus Thomas Aquinas iussus petere à Christo mercedem scriptionis suæ : *Non aliam*, ait, *nisi te ipsum* Etenim *in ipso sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi*, ad Coloss. 2. Vani & ridiculi Iudæi fingunt Leuiathan maximum esse piscem, & pro ipsis reseruari in alterum sæculum, vt iusti inde saturentur, idque tam firmiter credunt plerique, vt suam partem non venderent pro magnâ auri & argenti quantitate ; vt testatur Hieronymus à S. fide, ex Iudæo Christianus, Medicus Benedicti 13. PP. anno 1412. in libr. 1. contra Iudæos capit. 9. Sic nimirum simiæ illæ illuduntur à Diabolo. Nos Christiani certissimâ veritate asserimus Christum fore electis, etiam secundùm humanitatem suam, præmium in cœlo & quasi conuiuium perpetuum. omnibus deliciis instructissimum. Pro eo sibi parando sanctus Ignatius Martyr, nihil non pati optauit : *Ignis, crux, bestiæ, confractio ossium, membrorum diuisio, & totius corporis contritio & tota tormenta Diaboli in me veniant: tantùm Christo fruar.* Beatos dixit Regina Saba seruos Salomonis, qui stant coram eo semper & audiunt sapientiam eius. 3. Regum 10. Sed quantò beatiores electi, qui non stabunt coram Christo velut serui, sed cum ipso mensę accumbent velut amici, omnium bonorum eius participes? Igitur & nos Christiani, si aquilę, si ingenui sumus, & in cœlo sedem quęrimus, toto pectore Christum amemus velut *fratrem, cibum, pretium & præmium nostrum.* Non demus partem nostram, quam in Christo habemus, alteri pro totius mundi opibus. Nec absterreant nos minæ & tormenta Diaboli : *tantùm Christo fruamur.*

THEMA QVARTVM.

Fides melior ac beatior quàm scientia & sensuum notitia.

1. *Quia fides magis honorat Deum.*
2. *Quia fides certior.*
3. *Quia vtilior est.*
4. *Quia fides securior.*
5. *Quia fides nobilior.*

Beati qui non viderunt & crediderunt. *Ioan. 20.*

SPonsa illa sancta suum cum sponso colloquium inchoans, ita canit : *Osculetur me osculo oris sui : quia meliora sunt vbera tua vino.* Canticorum 1. vers. 1. quibus verbis desiderat sponsa, Ecclesia, vel etiam Beata Virgo, videre DEI filium in carne, vt cum eo oretenùs loqui adeoque cœlestem eius doctrinam possit excipere. Eam verò doctrinam comparat lacti ; siquidem affingit ipsi vbera, è quibus sugat lac sapientiæ cœlestis, asseritque lac illud melius esse vino. Gregorius Nyssenus per vinum humanam sapientiam, per lac verò sapientiam diuinam, ex vberibus sacrarum Scripturarum expressam intelligit : & rectè : quia vti vinum, quod bi-

Melior fide quàm scientia vel sensuum experientia.

bibitur, oculis cernitur; lac verò quod ex vberibus sugitur, minimè videtur: ita quæ per humanam notitiam sciuntur, videntur: non ita, quæ creduntur. Vinum ergò scientiam humanam, lac autem fidem denotat. Non desiderat sponsa vinum scientiæ & rationum humanarum, sed lac fidei potiùs. Id quod cum dicto Christi Domini in hodierno Euangelio ad amussim conuenit: *Beati qui non viderunt & crediderunt*, hoc est, beatiores, qui per fidem, quàm qui per scientiam & oculos mysteria sacra intelligunt. Quà de re non parum gratulari nobis possumus, qui de Christo Domino quamplurima fide tenemus, quæ oculis non vsurpauimus, quemadmodum vsurpârunt Apostoli; quibus hac ex parte aliquantò fœliciores sumus. Sed percontabitur aliquis, quare in hac vitâ melius & beatius sit fide diuinâ mysteria credere, quàm oculis & ratione cognoscere? Cui hîc respondebimus.

I. Quia fides magis honorat Deum. I. Lac vino dulcius est: & fides scientiâ præstantior; quia magis Deo honorifica, maiorem ei honorem & quasi dulcedinem affert. Primò quia subijcit Deo eiusque verbo intellectum, præstantissimam hominis partem. Honorificum Regi est, si præcellentes Duces sub iugum suum mittat: vel munitissimas arces expugnet, & in iis vexillum suum figat. Talis est intellectus humanus, qui per fidem *in captiuitatem* redigitur, *in obsequium Christi*. 2. Corinthiorum 10. & in quo vexillum fidei defigitur. Secundò quia Dei veracitatem velut infallibilem extollit, dum ei fidem adhibet etiam in rebus difficillimis, quas nec oculis nec ratione capit. Præclarum & honorificum est homini, si quis eius dictis certissimam habeat fidem sine vllâ hæsitatione, & pro eâ mori ac dira quæque perpeti non dubitet. Ergò Deo maximum dat honorem, qui solis eius verbis tam firmiter adhæret, vt pro eorum veritate mori & cruciari paratus sit; sigillum enim quasi suum verbo Dei affigit, vt eius veritatem omnibus contestatam faciat. Hinc Ioannes Baptista dixit: *Qui accepit eius* (Christi) *testimonium*, (illi scilicet credendo) *signauit, quia DEVS verax est*. Ioannis 3. Græcè habetur, *sigillauit*; quasi diceret: fide suâ quasi sigillo obsignauit & confirmauit veracem esse Devm patrem, qui per filium, quasi per os proprium, loquitur verissima; vt ibi exponit Cornelius. Est autem sigillum hoc non cereum, quod modico ignis calore soluitur; sed aureum, quod nec à vehementi igne consumi potest, imò purius efficitur. Hinc sanctus Augustinus libro 2. conta Epistolam Parmen. ait: *Quomodo Catholici non clarificant DEVM, qui promissa eius nullis hominum sceleribus impediri posse confidunt? Qui Sacramenta eius tam debitâ veneratione prosequuntur, vt ea, si etiam ab indignis tractata fuerint, illis sua peruersitate damnatis, illâ intemeratâ sanctitate permanere demonstrent?* Econtrà Deo honorem detrahunt, qui eius dictis, quibuscunque tandem, fidem adhibere nolunt; vt ibidem expendit Augustinus dicens: *Quomodo clarificant DEVM, qui dicunt per orbem terrarum, impleri non posse eius promissa?* Faciunt enim isti Deum fallacem & impotentem; quæ summa Dei iniuria est. Quàm enim indignum est, vt humanis testimonijs de alio credamus, Dei autem testimonio de seipso non credamus? Pythagoræ discipulis sufficiebat assertio Magistri sui, vt assensum darent, apud Cælium libro decimonono cap. & audebunt homines diffidere oraculis diuinis? Huiusmodi erant (& sunt hodie Sacramentarij) qui Ioannis 6. dicebant: *Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum?* Certè Dauid graui bello & strage multorum millium vltus est iniuriam, quam acceperat ab Hanon Rege Ammonitarum, qui fidem Dauidis suspectam, & legatos eius ad consolandum eum missos, pro exploratoribus habuit, 1. Regum 10. Quanto grauius est fidem ipsius Dei in dubium, aut dicta eius ad trutinam reuocare? Duplici ignominiâ affecerat Hanon Legatos Dauidis, adeóque interpretatiuè ipsum Dauidem, cuius illi personam gerebant: nam barbas eis media ex parte raserat, & vestes talares ad dimidium præsciderat. Nihilo minùs faciunt Deo, qui eius fidei derogant? nam barbæ, hoc est, veracitati: & talari vesti, hoc est, omnipotentiæ eius detrahunt. Nemo honestorum virorum barbam sibi ab altero tangi, nedum velli patitur: & patietur illud Deus? Certè Moyses iussus à Deo petram percutere ad eliciendam aquam, cùm in hoc negotio dubitanter loqueretur: *Num de petrâ hac vobis aquam poterimus eijcere?* Dei manum in se prouocauit, adeò vt propter hoc mori in deserto debuerit, & aspectu terræ sanctæ priuari vnà cum Aaron: *Quia non credidistis mihi, vt sanctificaretis me coram filijs Israel: non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis*. Numerorum 20. Ecce qui credunt Deo, sanctificant eum: qui non credunt, derogant illi. Non dubitauit Moyses de Dei omnipotentiâ ad eliciendam aquam; sed de bonitate eius, an populo tam præfracto tantum exhibiturus esset beneficium, vt obseruat ibi Cornelius. Multo grauius est in dubium reuocare Dei veracitatem & omnipotentiam: quod aliud non est quàm immensum pelagus in paruum scrobem velle includere.

II. Lac vinum candore multis gradibus superat; quid enim lacte candidius? Candor veritatis, vti nigror falsitatis typus est: veritas diei, falsitas & mendacium nocti comparatur. Fides etiam veritatis certitudine superat rationem & sensus humanos. Hi enim æquè ac ratio persæpe falluntur, vti constat; at fides nequaquam, quia innititur verbo Dei, qui nec falli nec fallere potest. De ratione humanâ testatur Sapiens Sapient. 9. *Cogitationes* (Græcè *ratiocinationes*) *hominum timidæ, & incerta prouidentia nostra*; indicans scientiam hominum, præsertim de rebus humanis admixtam habere formidinem, da- II. Quia fides certior.

adeoque non tam scientiæ quàm opinionis mereri nomen. Hinc paucas habemus demonstrationes, non solùm practicas, sed etiam theoricas. Generalis enim ea est conditio ingenij nostri, vt ad ea, quæ manifestissima sunt, se habeat sicut vespertilionum oculi ad lumen diei, teste Philosopho 2. Metaphys. tomo 1. Prouenit ea sciendi difficultas partim ex rerum ipsarum subtilitate & obscuritate, partim ex intellectûs nostri tenuitate; quæ in obtusis quibusdam ingenijs maxima planè est. Vnde malè cum genere humano actum fuisset, si mysteria diuina, sibi reuelata, intellectu comprehendere ex DEI præcepto debuisset. Sensus etiam humani sæpissimè decipiuntur, vti patet in visu, qui Solem putat stare, nec maiorem rotulâ aratri esse: baculum rectum in aquâ fractum intuetur, &c. Fides quidem ex auditu est; sed hic præ reliquis sensibus omnium certissimus; vt patet in Isaac, qui explorans filium suum Iacob, in omnibus sensibus deceptus fuit, præterquam in auditu. Errauit in visu, quia caligauerant oculi eius: in odoratu, quia percipiens odorem Iacobi, dicebat: *Ecce odor filij mei*, nempe Esau, *sicut odor agri pleni*: in gustu, quia domesticos cibos pro venaticis edebat; in tactu, quia pelles hædinas reputabat esse pilosas manus Esau: solo auditu non errauit, dum ait: *Vox quidem vox Iacob est*. Genes. 27. Vnde S. Bernardus sermone 28. in Cantica ait: *Sapiens fuit Isaac, sed tamen errauit in sensibus: solus habet auditus verum, qui percipit verbum*. Cùm ergò fides in se certissima & infallibilis, ex asserente & reuelante DEO, per auditum habeatur, sensum maximè certum; inde certitudo fidei firmissima existit, adeò vt fides ob suam infallibilitatem sæpe scientia appelletur; vti à Samaritanis illis Ioann. 4. *Ipsi enim audiuimus, & scimus, quia hic est verè Saluator mundi*. Vnde illis hæc scientia, nisi ex verbis & prædicatione Christi, quam audierunt? Idem videre est Isa. 53. v. 11. Luc. 1. v. 17. Sicut enim scientia est certa, ita & fides; imò longè magis: quia scientia innititur rationi humanæ, quæ falli potest: fides diuinæ, quæ falli nequit. Illa ex lumine naturali, hæc ex infuso habet certitudinem.

III. Quia vtilior est.

III. Lac vtilitate & nutriendi facultate vino longè præstat: cibat enim & potat, vt patet in infantibus; cùm vinum non nisi sitim sedet. Similiter & fides vtilior nobis est, quàm scientia; quia habet meritum propter obscuritatem & inuidantiam suam. Vnde sanctus Gregorius homilia 26. in Euangelia ait: *Fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum*. Et sanctus Augustinus Psalmo 109. *Quæ esset merces fidei, nisi lateret, quod credimus?* Designata proinde fuit in columnâ nubis, quæ duxit Hebræos per desertum in terram promissam, de quâ Psalmo 58. dicitur: *In columnâ nubis loquebatur ad eos*. Columna enim illa & firmitatem indicat, quia columnæ speciem habebat: & obscuritatem, quia ex nube erat. Ad nos etiam loquitur DEVS in columnâ nubis, hoc est, in fide, quæ simul certitudinem seu firmitatem, & obscuritatem seu inuidentiam continet: firmitatem, ne fluctuemus: inuidentiam, vt mereamur. Quam ob caussam requirit fides piam quandam voluntatis affectionem, quæ inclinet eam, vt velit credere & captiuare intellectum ad credendum id, quod ipsi obscurum est; adeoque quandam complectitur obedientiam ad submittendam rationem humanam; quæ certè suum habebit meritum, & quidem maximum; quia nobilissimas duas hominis potentias in obsequium DEI inflectit, intellectum scilicet & voluntatem. Porrò meritum fidei præcipuum est illud, quod asserit sanctus Augustinus tract. 27. & 40. in Ioannem. *Fides est credere, quod non vides*, ait: *cuius veritas & merces est videre, quod credidisti*. Quidquid igitur fide tenemus, id pro mercede in cœlo coràm intuebimur ac consequemur. Significatum id est per velum sanctuarij, diuidens *Sanctum à Sancto Sanctorum*. Exod. 26. quod in morte Christi scissum est. Sic enim fides diuidit Ecclesiam militantem à triumphante, eaque in morte cuiusque scindetur, & tunc apparebit id, quod nunc credimus, *Sanctum* scilicet *Sanctorum*.

1. Habet meritum.

Prætereà etiam fides nihil non impetrat à DEO, vt patet in Chananæâ Gentili, quæ à Christo tandem audita impetrauit, quod voluit: licet Christus non ad Gentiles, sed ad Iudæos tantùm missum se esse diceret. Matthæi 15. Nimirum eius fides magna postulatum à Christo extorsit, vti indicat Christus dicens: *ô mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis*. Erat autem mulier illa è finibus Gentilium egressa, vt Christo obuiaret: ita qui è finibus intellectûs humani & rationis naturalis egrediuntur, altiusque tendunt, diuinâ authoritate nixi; impetrant quod volunt. Eâdem viâ Rahab salutem sibi & domui suæ obtinuit, fide videlicet, vt ait Apostolus Hebræorum 11. vers. 31. dum credidit terram suam Iudæis à Deo traditam & ab ipsis expugnandam atque occupandam fore. Iosu. 2. Denique ipse Dominus Marci 9. dixit: *Omnia possibilia sunt credenti*, hoc est, si credas, omnia à me impetrare poteris. Et Matth. 17. addidit: *Si habueritis fidem sicut granum sinapis*, (hoc est, humilem simul & ardentem) *dicetis huic monti: Transi hinc illuc: & transibit; & nihil impossibile erit vobis*.

2. Nihil non impetrat.

IV. Quia fides securior.

IV. Lactis potus securior est quàm vini: hoc enim inebriat, illud minimè. Pari modo fides securior est quàm scientia: nam *scientia inflat*, ait Apostolus 1. Corinthiorum 8. fides autem mentem & rationem humiliat, dum diuinæ authoritati subijcit & in captiuitatem redigit, ei persuadens, quod in rebus cœlestibus & supernaturalibus infans & cæca sit. Quo magis crescit scientia, eo magis crescit periculum superbiæ & proteruiæ: econtrà quo magis quis in fide proficit, eò magis in humilitate fundatur. Periculum scientiæ exprimitur Psalm. 130. ijs verbis: *Si non humiliter sentiebam, sed*

sed exaltaui animam meam: sicut ablactatus est à matre suâ: ita retributio in animâ meâ. hoc est, si altè nimis sensi & sensui meo tribui, abiiciar à Deo velut infans à lacte matris. Tales enim alta nimis sapientes, perdunt tandem & abiiciunt fidem, vel abiiciuntur ab eâ potiùs. Vinum, non lac, bibere voluit Pilatus, quando altam nimis captuque suo sublimiorem proposuit quæstionem: *Quid est veritas?* quasi è Christo velut è Philosopho sapientiam eius audire vellet. Vnde sanctus Bernardus sermone 13. ex paruis in eum locum scribit: *Sicut qui mel comedit multum, non est ei bonum* (Prouerb. 25.) *ita qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloriâ. Quid tu Pilate seorsum interrogas Dominum, vt tibi susurret in aurem, quid sit veritas? Multum est ad te, non dabitur sanctum cani, neque margarita parco. Quare potiùs fidei gustum, satietatem intelligentiæ interim ne requiras. Meritò autem fratres reuerberatâ acie protinùs resiluit: & responsum non sustinens egressus est ad Iudæos, quâ ambulare cœperat in magnis & mirabilibus super se, quid esset veritas, percontatus.* Quæ postrema verba sumpsit ex prædicto Psalmo, exponens eum de iis, qui scientiam potiùs quàm fidem sectantur. Non pauci docti viri perdiderunt fidem & in hæresim lapsi sunt, quia veritatem non per fidem, sed per suum ingenium & humanas ratiunculas inuestigare conati sunt.

V. Quia fides nobilior.

V. Lac vino nobilior est liquor; hoc enim à plantâ solùm, illud verò ab animante & homine gignitur atque exprimitur. Fides etiam scientiam nobilitate præcedit, quia versatur circa res cœlestes & diuinas: cùm scientia tractet tantùm terrenas & humanas. Nimirum voluit Devs per fidem inducere non solùm ad cognitionem, sed etiam ad amorem rerum supernaturalium, vt spretis his terrenis ad superna illa cœlestis patriæ nostræ bona euolaremus: quæ cùm omnem intellectum superent, necessariò per fidem ad eorum cognitionem eleuari debemus. Vnde sanctus Bernardus in Cant. ait: *Quid non inueniat fides? attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit nouissima: ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumcludit.* Econtrà scientia & sensus humanus humi repens non nisi terrena & sublunaria, eaque imperfectè nobis ostendit atque exhibet. *Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ non videntur, æterna*; ait Apostolus 2. Corinth. 4. Videntur autem hæc per fidem, quasi *per speculum in ænigmate*, vt ait idem 1. Corinthiorum 13. hoc est, obscurè, quasi per cancellos: sicut merces in officinis mercatorum videntur modo aliquo per crates vimineas aut ferreas. Fides ergò velut aquila cœlestia & æterna contemplatur & consectanda proponit, scientia verò & sensus hominis velut scarabæus in luto volutatur, & terrena solùm ac fluxa pertractat. Fides oculus dexter est, quo vti nos decet in militiâ huius vitæ ad tuenda & quærenda cœlestia: Scientia verò sinister, clypeo tegendus, dum pugnamus; iuxta id 2. Corinthiorum 4. *Non contemplantibus nobis, quæ videntur* (terrenis scilicet) *sed quæ non videntur* (cœlestibus) At verò hostis humani generis imitatur Regem illum Ammonitarum, Naas, qui non alia lege fœdus cum viris Iabes Galaad voluit ferire, nisi erutis eorum oculis dextris. 1. Regem 11. quò scilicet ad bellandum & sibi resistendum inutiles redderentur. Cùm enim in pugnâ clypeos manu sinistrâ gererent, necesse erat, vt sinistris oculis, clypeo tectis, impedirentur, quo minùs viderent hostem, & sine errore inferrent aut declinarent plagam. Quare dextris effossis oculis perinde erat, atque si cæci forent. Idem ergò molitur Satan cum hominibus, vt exponit sanctus Bonauentura in dietâ salutis, titul. de virtut. cap. 2. *Fides*, inquit, *comparatur oculo dextro, Sinister oculus est ratio, quæ solùm de naturalibus iudicat: dexter verò est fides, quæ omnia tam naturalia quàm miracula determinat, & intellectum in obsequium Christi captiuat*, vt dicit Apostolus 2. Corinthiorum 10. *Et sicut qui amisit oculum dextrum, inutilis est ad bella, quia scutum operit sinistrum, & sic nullum habet oculum, quo videat ferire, aut cauere aduersarium: sic qui non habet fidem, inutilis est ad pugnam spiritualem. Vnde Naas dicit hominibus, vel viris Iabes Galaad: In hoc feriam vobiscum fœdus, vt eruam omnium oculos dextros. Naas interpretatur serpens vel coluber, & signat serpentem antiquum; id est, Diabolum, qui nititur eruere oculum dextrum; id est, fidem, vt ad bellum spirituale hominem reddat inutilem.* Et quidem qui cum hoc Naas seu serpente venenato fœdus inierit, eique subesse potiùs elegerit, quàm cum eo ad mortem vsque pugnare, oculum dextrum iam effossum habet, quia cœlestia neque videt neque curat; adeoque vitam pecorum potius quàm hominum viuit, oculo suo sinistro non nisi terrena spectans & desiderans. Incidit hic in opprobrium, quod inferre conabatur Naas viris Iabes Galaad dicens: *Ponam vos opprobrium in vniuerso Israel.* Turpissimum enim est non modò coram Deo & Angelis, sed etiam coram hominibus, hominem cœlo natum abiicere se ad pastum velut mutæ animantes, & belluinam vitam degere. Talis fuit Nabuchodonosor Dan. 4. cui *datum est cor feræ*: vt fœnum velut bos comederet, neque præter fœnum aliud cogitaret, donec datus est illi oculus dexter, quo Deum agnouit & cœlum aspexit. Talis fuit etiam sinister ille latro, qui sinistro solùm oculo præditus, non nisi ea, quæ ad hanc vitam spectabant, exposcebat: *Si tu es Christus, saluum fac temetipsum & nos*; hoc est, libera te & nos à cruce, vt vitæ huius bonis frui possimus. Contrà verò dexter dextero oculo instructus, nonnisi cœlestia spectabat: *Domine memento mei, dum veneris in regnum tuum*; de terrâ & vitâ istâ nihil iam solicitus. Ille igitur infideles, hic fideles repræsentat. Cum hoc vos Auditores custodite oculum dextrum, custodite fidem vestram. Nolite inebriari vino scientiæ terrenæ: sed potiùs *velut modò geniti infantes rationabile sine dolo, lac* (fidei) *concupiscite, vt in eo crescatis in salutem.* 1. Petr. 2.

THEMA QVINTVM.

Quomodo excipiendus in S. Communione Christus, verbis S. Thomæ.

1. *Cum affectu intensæ fidei.*
2. *Cum affectu pudoris & timoris.*
3. *Cum affectu humilitatis & reuerentiæ.*
4. *Cum affectu gaudij spiritualis.*
5. *Cum affectu amoris.*

Dominus meus & DEVS meus. *Ioan.* 20.

QVando aliquis magnum adire dominum vult, primùm omnium cogitat vel interrogat: quid loquar, & quid dicam ei? Sic Moyses missus ad filios Israël à DEO, interrogat primùm: *Quid dicam eis?* Et Dominus ad eum: *Sic dices: Qui est, misit me ad vos.* Exod. 3. Post paucos dies plerique nostrûm adituri sunt Dominorum Dominum in S. Communione, & cum eo cænaturi. Prima ergò nostra cogitatio sit: quid loquar & quid dicam ei? Aliqui existimant longas sibi preces esse recitandas, quæ tamen quò longiores, eò ferè leviores sunt & ob evagationes DEO molestiores. Magni sanè Domini non libenter audiunt multa, sed pauca & sapientissima verba. Vnde etiam Christus Matth. 6. *Orantes nolite multum loqui, sicut Ethnici.* Et Paulus 1. Cor. 14. *In Ecclesiâ volo quinque verba sensu meo loqui, quàm decem millia verborum in linguâ.* Iuxta expositionem S. Anselmi vult dicere: malo in Ecclesiâ quinque verba loqui, quæ intelligam, quàm 10000. quæ non intelligam. Quinque igitur verba loquemur in Ecclesiâ, cùm accedimus ad Christum, quæ tamen intelligamus. Ea nobis in ore nostro ponit S. Thomas in hodierno Evangelio, nimirum: *Dominus meus & DEVS meus.* Quinque omninò verba, sed prægnantia & sapientia, quæ quidem clara in se sunt: quia tamen magno spiritûs impetu prolata, ideoq; incompleta sunt, varios affectus significant, vehementes & impetuosos, quos nunc declarabimus.

I. Cum affectu intensæ fidei. I. Affectum indicant intensæ fidei, quam clarè & intrepidè profitetur, verè nimirum resurrexisse Dominum, & quod inde sequitur, esse verum Deum. Tametsi enim sensibus apprehendit Christum rediuiuum, nihilominùs tamen credidit & firmissimè quidem, hunc eundem, qui crucifixus & mortuus fuit, esse resuscitatum, nec non Deum ac Dominũ suum. Vnde sanctus Gregorius hom. 26. ait: *Aliud vidit, aliud credidit: hominem vidit, sed* Deum *confessus est.* Deum non vidit, neque quòd propriâ virtute se suscitârit. Abjecit ergò mox hoc judicium sensuum, & amplexus est fidem. Nos quoque ante omnia cùm communicamus, eliciamus actum fidei, nec iam cum incredulo Thomâ sensus nostros interrogemus; quia Christus dixit: *Beati*, h. e. beatiores, *qui non viderunt & crediderunt*, sed potiùs cum fideli Thomâ altiùs ascendamus, credendo in Eucharistiâ esse verissimè Deum ac Dominũ nostrum, Christum scilicet cum diuinitate & humanitate suâ; nec non diuinâ virtute se posuisse ibi, vbi priùs erat panis. Aliud ergò dum videmus (species nimirum panis) aliud credamus, verum scilicet Christum Deum ac hominem sub illis latentem: sicque sensuum carnalium inuolucra deponamus. Docuit hoc Deus typicè in Moyse, cùm ostendit illi rubum ardentem, incombustum. Magna enim certè res est Rubus ardens, incombustus tamen; sicut etiam Christus in Eucharistiâ, manentibus panis speciebus illæsis. Ibi ignis circumdedit quidem rubum, non tamen inflammauit, nec consumpsit; quia Deus per miraculum suspendit ignis actionem, negando ei concursum suum: hîc in Eucharistiâ sub specie panis continetur corpus Christi, nec tamen eam consumit, quia illam suâ potentiâ per miraculum sustentat. sed hoc quia sensibus percipi nequit, fide credendum est. Vnde ad Moysen volentem rubi mysterium indagare, dicentique: *Vadam & videbo visionem hanc magnam*; respondit Deus: *Ne appropies huc, solue calceamentum de pedibus tuis; locus enim, in quo stas terra sancta est*, Exod. 3. Sed cur hoc S. Bernardus in sermon. super c. 12. Apoc. exponit: *Solue calceamenta de pedibus tuis, & involucra pone carnalium cogitationum, si accedere concupiscis.* Sensus ergò nostri corium seu pellis mortua sunt: judicia à sensibus formata, quasi calcei sunt è corio confecti. Hæc exuenda sunt in rebus fidei & mysterio isto. Quid enim calcei possunt, nisi humi ambulare? *Qui de terrâ est, de terrâ est, & de terrâ loquitur*, ait Ioan. Bapt. Io. 3. sicut calcei de terrâ sunt, & in terrâ ac luto ambulant. Deponendi igitur, quia in fide sanctâ stamus. Decet hoc maiestatem arcanorum diuinorum, vt noctuæ suis oculis ea non rimentur. Idcircò etiam Christus antequam Eucharistiam conficeret ac distribueret, lauit pedes discipulis, ac proinde calceos etiam detraxit, deinde sordes ac lutum abstersit; vt indicaret sensuum nostrorum judicia, velut calceos & sordes fætentes, coram hoc mysterio abijcienda esse.

II. Cum affectu pudoris & timoris. II. Affectum pudoris ac timoris ob antegressam pertinaciam incredulitatis; quasi diceret: O quid feci! peccaui in Dominum & Deum meum: quia agnoscere te nolui, neque diuinitatis tuæ potentiam credere; agnosco me reum. Sed nimirum præ doloris vehementiâ non potuit absoluere sermonem. Nos etiam in accessu ad Communionem agnoscamus nostram fœditatem ex peccatis, licet iam pœnitentiâ deletis, contractam. Tametsi enim vestis animæ nostræ resarta est, ostendit tamen assuturas & cicatrices scissurarum præteritarum. Resarcit pœnitentia vestem laceram, sed non delet habitus prauos, nec totum pœnę reatum. Quis autem vir honestus coram Rege non erubescit de veste lacerâ & resarta? Exemplo sunt fratres Iosephi, qui vbi audierunt, ipsum esse fratrem suum, quem vendiderant in Ægyptum, tamque inhumaniter tractârant, nimio pauore perterriti, (licet aduertissent sibi iam reconciliatum fratrem, ac dimissam culpam) nõ sunt ausi ad eum

propriùs

propiùs accedere; vnde præcipere eis debuit: *Accedite ad me.* Et hoc etiam facto, nec dum ei loqui poterant, nisi postquam omnes amplexatus esset, & plorâsset super singulos. Genes. 45. *Dolentes maximè quòd tam bonum fratrem offendissent*, ait Iosephus, lib. 2. Antiquitatum cap. 3. Cogitet ergò, qui accedit ad S. Communionem, quòd & ipse neque semel deliquerit in Dominum & fratrem suum amantissimum, ac Saluatorem Christum. Et licet sibi reconciliatum speret, erubescat nihilominùs ob admissa in ipsum scelera, tametsi iam remissa; nec audeat sine lachrymis ad ipsum accedere. In huius rei typum iussit DEVS Exod. 12. agnum paschalem comedi cum lactucis syluestribus. Hebr. al merorim, h. e. cum *amaris*, in signum scilicet amaræ seruitutis, quâ in Ægypto seruierant; vt sic eius memores essent. Vnde S. Ambrosius legit, *cum amaritudine.* Pari ergò modo nos ad Eucharistiam accedamus cum dolore & erubescentiâ, propterea quòd paulò ante seruierimus peccatis: sicque cum amaritudine aliquâ agnum comedamus.

III. Cum affectu humilitatis & reuerentiæ.

III. Affectum humilitatis & reuerentiæ, quem haud dubiè etiam indicant verba illa. Quare S. Augustinus tr. 121. putat probabile esse, quòd non ausus fuerit tangere Christum Thomas; idemque sentit Euthymius, & videtur colligi ex verbis illis Christi. *Quia vidisti me*; non ait, quia tetigisti; licet hoc incertum sit. Certum tamen est, si tetigit, cum magno pauore, reuerentiâ & humilitate, & haud dubiè prouolutum in genua tetigisse. Et quid sonant verba illa: *Dominus meus & DEVS meus*, nisi hoc: ô Domine, ego seruus tuus & creatura tua? Nos igitur simili modo accedamus magnâ cum reuerentiâ & humilitate, velut serui ad dominum, creaturæ ad DEVM suum; siquidem & ipse Dominus noster, tam humili specie nulloque apparatu ad nos venit. Sanè Rebecca quando ad sponsum Isaac ducebatur, videbatque eum à longè per agrum sibi obuiantem & in terrâ ambulantem, vbi audiuit esse sponsum suum, mox è camelo in terram desiliit, & tollens citò pallium, operuit se, sicque & ipsa pedibus illi obuiam iuit. Gen. 24. Ergo & tu conspecto sponso tuo cælesti, prodeunte in occursum tuum per agrum. h. e. in specie panis, desili quamprimùm de superciliosо camelo tuo, fastu scilicet & existimatione tui honoris, nobilitatis, scientiæ, opulentiæ; nihil enim hæc coram Deo. *Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum*; ait Deus Zach. 4. Zorobabel typus Christi erat, quia templi reparator fuit, & reduxit Hebræos ex captiuitate Babylon in terram promissam: Christus autem instaurauit Ecclesiam & reduxit nos è captiuitate Dæmonis in patriam. Mons respectu collis, altus videtur: sed respectu cæli nihilo altior colle deprehenditur: sic nos mutuò comparati, superamus alter alterum honore, opibus, dignitate: sed respectu Christi omnes pares sumus; quia punctum seu nihil. *In planum* ergò: ad terram vsque nos humiliemus, & si fieri potest, infra terram. Præclarum huius reuerentiæ exemplum dedit Ioannes Hunniades, regni Vngariæ gubernator; qui cùm ægrotaret, noluit Dominicum ad se corpus deferri: indignum esse dicens, serui domum intrare Regem, iussitque sese, quamuis deficientibus viribus in templum vehi, ibique de more Christiano confessus, diuinam Eucharistiam suscepit, atque inter sacerdotum manus, DEO animam reddidit. Ita Æn. Syluius in descript. Europæ c. 1. Qui sanè Princeps respectu plebis mons erat, coram Christo tamen nequaquam se altiorem plebe esse censuit. Faciant ergò colliculi, quod à monte factum audiunt. Arbor quædam Idololatrica, si credimus Sozomeno l. 5. hist. c. 20. apud Hermopolim culta, ad Christi in Ægyptum fugientis aduentum, se inclinauit vsque ad solum, eum venerata. Ergò arbores & dæmones Christum sic venerantur: tu non magis veneraberis?

IV. Cum affectu gaudij spiritualis.

IV. Affectum gaudij spiritualis, ob conspectum Domini & Magistri sui rediuiui; quo recepto & reperto omnia se habere credidit, adeoque exultans exclamauit: *Dominus meus & Deus meus*! Sic quoque & nos præ gaudio exsiliamus ob aduentum tanti hospitis in communione. De Themistocle Atheniensium peritissimo belli Duce, multisque inclyto victoriis scribit Plutarchus & Probus in Themistoc. quòd cùm è patriâ pulsus ad barbaros se recipere cogeretur, Xerxes Persarum Rex singulari cum honore lætitiâque exceperit, seque fælicem asseruerit ob tanti viri præsentiam & amicitiam. Vnde præ lætitiâ noctu in somnis sæpe dicebat: *Themistoclem habeo*; & subinde experrectus ministros interrogabat, an secum Themistocles esset? Vrbes ipsi prætereà aliquot & opes ingentes dono dedit. Iam si peritus belli Dux ita exhilarare potuit Regem potentissimum, quomodo non magis exhilaret nos præsens triumphator mortis & inferni, qui cælum nobis expugnauit & acquisiuit? Iure ergo 1. Cor. 5. ait Apostolus: *Epulemur*, (græcè ἑορτάζωμεν, h. e. *festum agamus* vel *tripudiemus*) *in azymis*; scilicet Eucharistiæ. Scimus Dauidem totis viribus exiliisse, saltâsse & cecinisse coram Arcâ, cùm eam induceret in domum suam, 2. Reg. 6. Quid autem Arca illa nisi figura tantùm Eucharistiæ fuit? Scimus Zachæum cum gaudio recepisse hospitio Christum Lucæ 19. eiq; ministrâsse. Quid autem minus nos habemus? Et sicut ipsius domui salutem Christus attulit ac reliquit, sic eam & nos possumus sperare.

V. Cum affectu amoris.

V. Affectum amoris, quo complexus est Dominum suum, quem priùs adeò amârat, vt cum eo mori non dubitaret, dicens: *Eamus & nos, & moriamur cum illo* Ioan. 11. præsertim quãdo cogitauit ipsum in sui gratiam iterum apparuisse; seque ipsi tangendum obtulisse; quo eius amore quasi in camino vstulatus exclamauit: *Dominus meus & DEVS meus.* Igitur & nos expenso amore Christi, quo se transformat in speciem panis, & descendit ad nos, vt nos pascat carne sua, rependamus amorem reciprocum. Ferunt aproxin herbam igne eminùs

conspecto collucescere, potiùs admoto ignescere; ignem viciſſim herbescere ad eius conspectum: vbi verò semel inuaserit, ne affuso quidem oceano extingui posse, donec totam in se conuerterit. Refert Pythagoras apud Plin.l.24. c. 17. Nos ad præsentiam tanti amatoris nostri non viciſſim accendemur reciproco amore? Quid enim? Itané me, Domine, carne tuâ alere, & in te vis transmutare? Magnum certè calorem concipere debemus, quando audimus Christum de cælo in terras ad nos descendisse,& carnem nostram induisse. Maiorem longè, cùm nobiscum conuersari, edere,bibere, nobis pedes lauare, denique pro nobis mori voluisse; tunc enim planè ignescere deberemus. At quando audimus, eum se nobis in cibum reliquisse, vt intimè cum eo vniremur, sicque ignem istum nos etiam inuasisse; tunc certè omninò ardere amore nos oporteret,& ita ardere, vt nulla vnquam ratione refrigescere poſſemus. Sic enim Cant.8. docemur, vbi cùm sponsi dilectio vehementi igni comparata esset: *Lampades eius, lampades ignis atque flammarum*, q.d. vehementiſſimè ardentes, subdit mox: *Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.* hoc est. Quia ego te sic dilexi, vt non poſſem magis; vtique tu quoque accenderis reciproco amore, ita vt hic amor noster mutuus nullis vnquam tentationibus, persecutionibus, aduersitatibus extingui poſſit. Atque hoc est, quod ait Ioannes Christum cùm cœnam vltimam institueret, *in finem dilexiſſe suos*;ita videlicet,vt non posset magis vniri nobis, quò & nos in finem vsque diligamus eum. Ergò quia sic nos diligit, redamemus eum, ne iure nobis obiicere poſſit, quod Pharisæo illi: *Intraui in domum tuam, & aquam pedibus meis non dedisti: nec osculum mihi dedisti: nec oleo caput meum vnxisti*.h.e.non honorasti, non amasti me,nec gauisus es propter me.

IN FESTO NATIVITATIS CHRISTI.

Themata.

I. Christi natiuitas cordi nostro imprimenda.
II. Gaudium hodierni diei ex nato Saluatore.
III. Quare Christus in terram pauper & humilis venerit.
IV. Portenta Incarnationis Christi.
V. Gloria Christi nati quâ in re cernatur.
VI. Quæ obsequia Christo nato deferenda.

THEMA PRIMVM.

Christi natiuitas cordi nostro imprimenda.

1. *Considerando Quis sit, qui ad nos venit.*
2. *Ad quos veniat.*
3. *Quo modo veniat?*
4. *In quem finem veniat?*

Fabri auctarium de Sanctis.

Transeamus vsque Bethlehem & videamus hoc verbum, quod factam est. *Luc. 2.*

PIetate ac doctrinâ vir insignis, Ludouicus Granatensis Conc. 3.in Natali Domini affirmat pretiosam & inusitatæ magnitudinis margaritam fuisse repertam in corde Margaritæ virginis, cui à Castello, Italiæ vrbe, nomen erat; postquàm ea defuncta est: in eo porrò vnione apparuisse impreſſam præsepis Christi nati imaginem, coram illi verò ipsam Virginem in genua prouolutam. Causa tanti miraculi creditur fuisse, quòd prædicta virgo natiuitatem Christi frequenter meditari, cordique adeò suo quasi insculpere consuesset. Seruari vnionem illum vsque hodie in sacrario S. Dominici & conspici affirmat. Præclarum hoc est miraculum, Audit. Quo quid aliud demonstrare voluit Deus, nisi quòd magnoperè ipsi placeat, si eius natiuitatem & præsepe frequenti & solerti meditatione cordi nostro imprimamus? Sic enim fore vt ipse in corde nostro quasi denuò nascatur, & in eo sibi domicilium adornet.Quid autem gloriosius quàm talem hospitem habere, domus & præsepe filij Dei fieri? Quare vt hæc gratia nobis etiam contingat, conuocemus omnes animarũ nostrarũ vires,& his quasi famulis stipati transeamus vsq; Bethlehem vnà cum pastoribus, & videamus hoc Verbum. *Præsepe Christi in corde S. Margaritæ à Castello.*

I. Quis est, qui hodie in terram venit? Dei filius de cælo descendens. Quis non obstupescat? Deum in visibili & humanâ specie de cælo descendere? Quanta cæli distantia à terrâ? quę illius cum hac communicatio?Et tamen hodie Deus *inclinauit cælos & descendit*, ait Psalmista ps. 17. quasi diceret, totam suam aulam detulit ac transtulit secum in terram, vt iam terra cœlo similis & quasi vnum quid cum ipso fieret. Vbi enim est Imperator, ibi & aula eius:vbi Deus, ibi & cælum. Atque ita sanè loquitur Clemens Alexandr. adhort. ad Gentes: *Terram mutat in cælum* DEI *agricola, &c.* Magni æstimant homines, si in suam ciuitatem Imperator transferat aulam suam, inde enim illi ciuitati quamplurima emergunt commoda, plurimæ diuitiæ,maximus honor, nominis splendor, Legatorum & nobilium confluxus, gratiosa spectacula, gratiæ & priuilegia, &c. Quid non putamus DEI filium detulisse secum in terram, quando ad eam inclinauit cælos? Hinc iam non mirum, toties Ecclesiam militantem appellari *Regnum cælorum* ab ipso Christo: non mirum in ipsâ reperiri priuilegia & gratias planè cælestes, panem Angelorum, viros sanctos, Angelorum cum hominibus commercia, virtutes plusquam humanas & Angelicas, sacerdotes cælesti & plusquam Angelicâ potestate consecrandi Eucharistiam & dimittendi peccata præditos, Sacramenta diuina, doctrinam & dogmata cælestia, conuersationem religiosorum Angelicam, tot in mundo templa & monasteria,plurima paſſim miracula,&c. Hæc enim omnia sequuntur DEI in terras descen- *I. Quis est, qui ad nos venit?*

 sum

ſum. Quantum verò eſt hoc vt ſummus cæli Imperator in hunc mundi pagum ſe demittere, ibique inter homines voluerit habitare! Quantum hoc nobis decus & ornamentum! quantus honor & diuitiæ! quantam parare lætitiam debet! Sanè Hebræi, quando viderunt in deſerto panem planè mirabilem, omni dulcedine præditum, de cælo ad ſe delapſum, præ admiratione exclamârunt: *Manhu! quid eſt hoc!* Exod. 16. quaſi dicerent: quale hoc donum? qualis panis in cælo ab Angelis confectus? qui ſumus nos, vt cæleſtem & Angelorum panem manducemus? At verò iſtud parum eſt, reſpectu doni illius, quod hodie percepimus, eſtque panis viuus de cælo deſcendens, ipſe DEI filius. Qui ſumus nos, vt hunc panem accipiamus? Si vel Angelus vnus ſpecie viſibili de cœlo ad nos veniſſet, miſſus à DEO, iure meritiſſimo gratulari nobis deberemus, nec non DEI clementiam maximoperè admirari & extollere; non ſecus ac Tobias cum familiâ ſua, quando audiens Raphaëlem de cælo ad ſe miſſum, coram ſe aſſiſtere, tremens cecidit in terram & tribus horis proſtratus iacens DEVM benedixit. Tob. 12. Quid enim plus eſt Angelum vnum, an Dominum Angelorum è cælo ad nos deſcendere? Gentiles erant Lyſtrenſes, hi tamen vbi viderunt claudum à Paulo erectum, in ſtuporem acti leuauerunt vocem ſuam Lycaonicè dicentes: *Dij ſimiles facti hominibus, deſcenderunt ad nos*, tauros quoque & coronas afferebant, vt Paulo & Barnabæ ſacrificarent. Act. 14. Errârunt quidem iſti in perſonis Apoſtolorum, ſatis tamen oſtendunt nobis, quid ſentire debeamus, quando cogitamus DEVM in perſonâ propriâ veriſſimè hominibus ſimilem factum, ad nos deſcendiſſe. Mirari enim & ſtupere ob tantum beneficium, DEVM benedicere, ſacrificijs & laudibus celebrare, toto pectore exultare, & calentibus lachrymis donum hoc cœleſte, quod Angelis ſtupendum eſt, excipere nos decet; vti fecit S. Auguſtinus ad fidem conuerſus, qui l. 9. Conf. cap. 6. ſic ſcribit, hoc beneficium expendens: *Nec ſatiabar illis diebus dulcedine mirabili, conſiderare altitudinem conſilij tui ſuper ſalutem generis humani. Quantum fleui in hymnis & canticis tuis, ſuaue ſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis & eliquabatur veritas tua in cor meum & currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis.*

II. Ad quos venit.

II. Ad quos venit & quorum gratiâ? Ad nos & propter nos homines, amicitiam ſingularem nobiſcum contracturus. Quis hîc non iterum & multò magis obſtupeſcat? *Quid enim eſt homo, quòd memor es eius*, ait Dauid, *aut filius hominis, quoniam viſitas eum*? Pſ. 8. Et Iob cap. 7. *Quid eſt homo, quia magnificas eum? aut apponis erga eum cor tuum? Viſitas eum diluculo.* Rurſum Dauid Pſal. 143. *Quid eſt homo, quia innotuiſti ei, aut filius hominis, quia reputas eum? Homo vanitati ſimilis factus eſt, &c.* Neque ſolùm vanitas eſt homo, ſed prætereà, quando à DEO viſitatus eſt, DEI ipſius inimicus & omni ſcelere contaminatus erat. Etenim mundus eo tempore, quo Chriſtus in terram venit, maximè corruptus erat & ſceleribus immerſus, vti indicat Apoſtolus ad Rom. 5. ijs verbis: *Vbi autem abundauit delictum, ſuperabundauit gratia.* Erant enim tunc per vniuerſum orbem omnia referta cymerijs tenebris, Idololatriâ, erroribus, ſuperſtitionibus & quæ inde oriuntur, vitijs omnis generis immanibus: Iudæi quoque plerique, qui tunc ſoli DEI veri notitiam habebant, plurimis fidei tenebris & ignorantijs ſcatebant, æquè ac peccatis; ita vt pauci valde inter illos rectè ambularent. Quam ob cauſam videtur Chriſtus naſci voluiſſe mediâ hyeme mediaque nocte, vt indicaret, quanta tunc in mundo ſterilitas bonorum operum, quantum frigus in DEI cultu, quantæ tenebræ & ignorantiæ tunc in terrâ forent. Quis enim mediâ nocte tunc orabat, aliáue pia opera faciebat? omnes ſuæ quieti vacabant, & quamplurimi in voluptatibus & libidinibus per noctem ſe volutabant. Tunc ergò venit Chriſtus, quod bene aduertit Iſaias cap. 9. dicens: *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis.* In vmbra mortis habitabant, quia vt vmbra corpori, ita tunc mortales proximi morti æternæ erant, tenebricoſi & nigri, deſtituti luce fidei & gratiâ. Iam ergò ad huiuſmodi homines deſcendit, ad impios, rebelles, refractarios; quod indicat idem Iſaias cap. 7. quando impio & contumaci Regi Achaz obtulit DEVS miraculum, in ſignum liberationis ab hoſtibus, ipſi concedendæ; & reſpuenti ac dicenti: *non petam*; nihilominùs dedit dicens: *propter hoc* (quia ſcilicet DEVM aſſiduâ veſtrâ impietate irritatis, & auxilio eius diffiditis) *dabit Dominus ipſe vobis ſignum: Ecce Virgo concipiet & pariet filium*; videlicet Meſſiam. Non ita ſanè mundus agit, qui perduellibus & præfractis omnem gratiam ſubtrahit, nedum vt in ſe illorum miſerias ſuſcipiat, aut pro eius liberatione aliquid expendat. Patet exemplo Mauritij Imperatoris, qui cùm expertus eſſet milites ſuos, contra Chaganum miſſos, crebras ſeditiones mouiſſe, & in parendo contumaces fuiſſe, ideoque non ſemel hoſti ſuccubuiſſe, poſteà ab eodem Chagano in prælio captos ſupra 12000. noluit redimere, licet hoſtis pro ſingulis non niſi ſingulos nummos, ac demùm dimidios tantùm poſtularet; ſed permiſit eos hoſtili gladio omnes enecari; vti refert Cuſpinianus. Quando hic Imperator ad ſuum militem liberandum in Pannoniam deſcendiſſet, qui nec obolo quidem redimere eum voluit? Verum quidem eſt, ſuccenſum id ipſi fuiſſe, quia auaritiam & crudelitatem ſapiebat; at nequaquam ſuccenſeri poterat DEO, ſi humano generi, quod ei toties rebelle contumaciter repugnârat & imperia detrectârat, ſeque ipſum temerè hoſtili gladio expoſuerat, nullum prorſus auxilium aut redemptionis lytrum, ne dicam proprium filium liberatorem miſiſſet. Certè Elias euocatus è monte Carmeli ad Ochoziam Regem, qui patrem Achab ſecutus, Deos alienos ſectatus erat, vt vitam & ſanitatem (iuxta opinionem Abulenſis)

sis) ipsi impetraret, noluit descendere, sed semel & iterum duas militum cohortes (vtique Rege Idololotrâ nihilo meliores) ad se missas igne cælesti perdidit, ac tertiò quidem descendit, sed non nisi mortem Regi annunciauit. 4. Reg. 1. At non ita cum genere humano egit DEVS, sed è cælesti suo habitaculo, etiam non vocatus, descendit ad rebelles, impios & refractarios mortales, vt salutem & liberationem ab æterna morte eis impertiret. Quis hanc tantam dignationem & clementiam satis admiretur & dignis extollat laudibus? Non petierunt illi signum, quo redimerentur: neque suis precibus euocârunt liberatorem; quin potiùs contrà nitendo quasi dixerunt: *Non petam.* Nihil tamen hoc obstante, ecce dedit eis signum, maximè stupendum: ex virgine Saluatorem.

III. Quo modo venit?

III. Quo modo venit? prorsus admirando.

1. In carne humana.

1. in carne humanâ & passibili, morti & doloribus, alijsque miserijs, frigori, æstui, fami, siti, lassitudini obnoxiâ. Poterat sanè DEI filius venire ad nos in corpore assumpto, quale efformant sibi Angeli, nullius passionis capaci; poterat in glorioso & quidē iure optimo, cùm originali culpâ vacaret, & animam beatam ac glorificatam haberet. At non ita venit, sed in corpore passibili, vt miserias nostras degustare, sicque infirmitatibus nostris compati, ac demum liberiùs ac confidentiùs nobiscum agere posset. Typum in hac re suum præmisit Moysen, qui cùm in monte Sinai ex consortio DEI splendidam nactus esset faciem, ita vt Hebræi non possent in eam intendere, (2. Cor. 3.) posuit velamen super faciem suam, vt liberioris colloquij daretur ei copia Exod. 34. Sic enim & ipse Christus Dominus velum carnis humanæ passibilis obduxit gloriæ suæ; quia si in glorioso corpore ad nos venisset, non potuissemus cum ipso tam liberè conuersari aut splendorem eius ferre, nec ipse pro nobis ad iustitiæ rigorem satisfacere. Quemadmodum ergò Dauid non in thorace æneo Saulis, sed in rusticano suo sago cum Goliatho congredi voluit: ita & Dei filius in passibili corpore ad prælium descendit contrà Diabolum. *Habemus ergò Pontificem, qui possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia.* Ad Hebr. 4.

2. In corpore infantili.

Secundò. In corpore infantili primùm, more aliorum hominum. Quis & hoc non admiretur? Poterat enim mox perfecti viri corpus assumere, quale Adam à Deo accepit, à Deo efformatum; sed magis ei placuit corpusculum infantile; tum vt per omnia fratribus suis assimilaretur (Hebr. 2. 17.) sicque dulciùs & teneriùs nos ad amorem suum traheret, nec quisquam ab eo iam refugeret; quem non gladio armatum, nec viribus pollentem, sed planè debilem, suauem & infantem cernimus: tum vt salutis nostræ negotium tractare à teneris inciperet, lachrymando, patiendo, obediendo & permittendo se aliorum manibus, alligandum, infasciandum, cibandum, tametsi quoad mentem & intelligentiam aliasque dotes vir iam perfectus erat; tum denique vt nobis ab ipsis incunabulis, humanitatis, patientiæ, mortificationis & obedientiæ præclarissima exempla daret, adeoque id doceret, quod posteà edixit: *Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum.* Matth. 18.

3. In summâ paupertate.

3. In summâ paupertate; quæ apparet ex alieno eoque vilissimo tugurio, ex præsepi & substrato fœno, ex vilibus panniculis, & defectu famulæ & obstetricis, cuius vicem obire ipsa eius mater debuit. Nimirum sicut pauperes defectu supellectilis rem eandem ad plures vsus adhibent: lodice pro pallio, tunicâ pro culcitrâ, scamno pro lecto, trunco pro mensâ vtuntur: sic etiam Saluator noster stabulum pro domo, præsepe pro lectô, fœnum pro plumis, pannos pro indusiolo, halitum bouis, & asini prò foco accepit; licet totius mundi dominus esset: quod profectò summè admirandum. Sed nimirum voluit nos docere sanctum & salutarem aulicismum, eligens in mundo postremum locum (sicut etiam posteà verbo docuit Luc. 14.) nobis relinquens honoratiorem: ipse intrare stabulum, cedere alijs diuersorium. Cuius etiam rei typum præmisit in Arcâ fœderis, quam vsque ad structuram templi permisit habitare sub pellibus. 2. Reg. 7. (quod non sine dolore sensit Dauid, dicens ad Nathan: *Videsné quòd ego habitem in domo cedrinâ & Arca DEI posita sit in medio pellium?*) & posteà quoque in templi obscurissimo & angustissimo loco, adeoque in caligine. 3. Reg. 8. Ita enim sibi angustum & obscurum in hoc mundo delegit locum, nobis laxum & lucidum permisit, vt obseruat Theodoretus. Denique paupertatis mundo priùs exosæ, præclara bona & commoda nobis commendare, diuitiarum verò pericula demonstrare voluit.

IV. In quem finem venit?

IV. Quem in finem venit? non sanè propter se aut vllum suum commodum cùm nullius indigeret, ditissimus in seipso; sed vt nos ditaret. Alij Reges veniunt vt tributa à subditis accipiant, aut pœnas à reis exigant, aut suæ voluptati operam dent. Non ita DEI filius, sed *factus est principatus super humerum eius;* ait Isaias cap. 9. de Christo nato loquens. Non posuit principatum suum super humeros subditorum, vti faciunt alij ferè principes, sed potiùs onera nostra super humerum suum: pœnas nobis debitas in suo corpore luiturus.

1. Vt nos saluaret.

Vidit nimirum genus humanum (in parabolâ illius hominis. Luc. 10.) descendisse ab Ierusalem in Iericho, & culpâ quidem ac temeritate suâ incidisse in latrones, ab ijsque miserum in modum esse non despoliatum modò, sed etiam plurimis vulneribus vndique concisum, adeòque morti proximum. Misericordiâ igitur motus descendit de equo gloriæ suæ & imposuit id in iumentum, corpus scilicet suum, vt sanitati restitueret. Sed non explicat parabolâ illa, quantùm illa sarcina grauârit ac sauciârit dorsum corporis Christi. Hoc igitur exemplo istud explicemus. Accidit superiore sæculo, anno 1542. vt Saxoniæ Dux Mauritius, profectus in Turcas, iuuenis

venis animosus è castris quodam die progressus, vno solo comitante ephebo velut armigero, cùm in Turcas aliquot irruisset, manus consereret, equoque confosso in terram effunderetur. Ita inter strictos Turcarum acinaces dum iacet, Ephebus eius fidelissimus toto corpore super eum incubuit, iacentemque protegens, tantisper hostem sustinuit, donec equites superuenere, qui principem eriperent. Ipse famulus multis vulneribus acceptis in castra relatus non multò pòst interijt. Refert Sleid. lib. 15. auctor alioquin de Catholicâ fide malè meritus. Fuit sanè genus humanum simile huic Principi; suâ enim culpâ & temeritate incidit in hostes suos capitales, Dæmones, à quibus equo gratiæ excussum & pessimè mulctatum, non nisi præsentissimam mortem inter eorum manus expectabat. At ecce tibi, Dei filius de cœlo delapsus, super id incubuit, dum carnem nostram suscepit, & in suo corpore tot vulnera excepit, quot posteà in passione inflicta ei fuêre. Sic ipse quidem nos seruauit, suam verò vitam interim amisit. Quis hoc tantum beneficium satis prædicabit? Quod Ephebus ille fecit, iure aliquo fecit, vtpote seruus domino. At quis vnquam audiit, quòd hoc dominus seruo fecerit? tantus præsertim tantillo? Devs homini? Facilè intelligimus neque miramur, quod egit Abraham, quando pro filio suo immolauit arietem; at quis capere posset, si pro seruando ariete immolâsset filium? Hominem pro Deo immolari decet: at Devm pro homine mori, quis non mirabitur? Huius porrò sacrificij schema iam exhibuit Dei filius in ipso præsepio. vt bene dixerit Isaias: *Paruulus natus est nobis & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius.* Principatus crux est; hanc iam à teneris gestare cœpit, vti expendit noster Alphonsus Salmeron in to. de Infantia Christi. *Nascitur infans ac velut Idiota, qui fari nescit: passionis tempore, vt stultus ac nesciens Herodi ac Pilato respondere, deridetur. Nascitur nudus coram matre: exaltabitur nudus in cruce coram omnibus. Cùm oritur, locum non habet in diuersorio: dum viuit, nec Hierusalem, nec alibi locum habebat, vbi caput suum reclinaret: in morte neque sepulturam propriam habuit. Rursus nascitur sub mediam noctem: morietur post meridiem in densissimis eclipsis tenebris. Natus à matre vincitur fascijs & ligatur: verùm instante nece crudeliter manibus pedibusq́; funibus constringetur. Dum infans est, finit se gestari à matre vt impotens & imbecillis: at post hac Iudæorum furore trahetur, & in alto crucis loco sustinebitur. Cœpit, vbi primùm natus est, vagitu & eiulatu & lachrymis genas perfundere: sed hunc planctum perfecit ac gemitum, quando, vt Apostolus ait, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro suâ reuerentiâ. Quærit, dum puer est, pectus matris; vt calore simul, & lacte foueatur alaturq́; : at nudus erit in passione, atque eius siti vehementissimæ acetum & fel porrigetur. Natus in stabulo, loco fœtenti, reclinatur in præsepio: moriturus proceditur in locum graueolentem, nempe in montem Caluariæ, & in aspero crucis lecto reclinatur. Nascitur in obedientiâ Augusti Cæsaris: morietur ex obedientâ Pilati vicem Imperatoris Tiberij gerentis. Natus inter duo animalia statuitur: acturus animam inter duos latrones collocabitur. Vides igitur quanta sit conuenientia inter Christum puerum, & inter Christum virum? inter præsepe, & crucem? inter exordium vitæ, & finem?*

Adhæc venit vt nouam viuendi normam nobis præscriberet, & in seipso primùm velut in exemplari delinearet. Idcircò enim Isa. 9. nomen Christi nati dicitur futurum: *Pater futuri sæculi*; quia Christianos, nouos scilicet homines, ad nouam viuendi rationem & sanctitatem futuri sæculi erat instituturus. Factus quidem erat ad imaginem Dei homo; sed quia astu dæmonis fœdârat imaginem illam, nec decebat vt prorsus periret, ideò reformatore eguit. *Vt enim forma aliqua*, ait Sanctus Athanasius libro de Incarnat. Verbi, *in tabulis depicta, sordibusq́; aliunde obiectis obliterata instaurari nequit, nisi eius præsentia adhibeatur, ad cuius speciem primitùs tabula depicta fuit: Eodem modo vndecumq́; ille bonus patris filius, imago & character patris ad regiones nostras profectus est, vt hominem ad sui similitudinem factum denuò reficeret.* Hoc autem mox ab infantiâ Christus agere cœpit, quando se in præsepio spectandum exhibuit, tam pastoribus quàm Regibus, tam pauperibus quàm diuitibus. Ibi enim videre est exemplar humilitatis in eius præsepio, paupertatis in eius stabulo, obedientiæ in eius fascijs, patientiæ in fœno & in rigore hyemis, contemptus mundi in alieno territorio. Ibi in vili tugurio damnat insana mundanorum ædificia: in fœno & præsepi aureos eorum lectos, mollitie refertos: in vilibus pannis vestium splendorem: in suis lachrymis immoderatos risus: in paruo lacte lauta conuiuia: in fœtore stabuli, suaues suffitus & vestium odores: in boue & asino prauas societates. Hic porrò est Rex noster, cuius exemplum sequi iure meritissimo subditi deberent. Surgent alioquin Niniuitæ in iudicio & accusabunt eos; siquidem ipsi videntes Regem suum ad prædicationem Ionæ surgere de solio suo, & abijcere vestimentum suum à se, indui sacco, & sedere in cinere: mox etiam ipsi Regis exemplum secuti, *prædicauerunt ieiunium & vestiti sunt saccis à maiore vsq́; ad minorem: & peruenit* (hoc est, quia peruenit, vt ibi explicat Cornelius) *verbum ad Regem.* Ion. 3. A rege igitur ad subditos deriuata est pœnitentia. Quid iam faciant Christiani, viso exemplari suo, Rege suo, qui de cœlesti solio suo surgens, neglectâ veste gloriæ suæ, induit se pannis, reclinauit se in fœnum & præsepe? Denique ad hoc de cœlo venit, vt nos in cœlum eueheret & assumptis miserijs nostris, cumularet, ac ditaret bonis suis. Regis filius Ionathas, vt amorem suum erga Dauidem demonstraret, expoliauit se tunicâ & vestimentis suis, vsque ad gladium, arcum & baltheum suum. 1. Reg. 18. Pastorculus erat Dauid & pastoritijs indutus vestibus, quare non satis firma fidaque videbatur

3. Vt nos in cœl m eueheret.

batur

batur futura amicitia inter filium Regis & pastorem. Itaque vt eam firmaret ac sanciret Ionathas, spoliauit se ornamētis suis, iisque Dauidem induit, vt quasi alter Ionathas fieret. Idem egit Dei filius cum humano genere, spoliauit enim se ornamentis glorię suę, & nudauit se in pręsepi, vsque ad indusiolum, deditq; illi tunicā gratiæ, vestimenta virtutum suarum, gladium verbi Dei, arcum orationis ad iaculandum in cęlum & impetrandum omnia in nomine eius, ipsum deniq; baltheum (qui erat insigne & gloria militis) glorię suę cœlestis & paternę hęreditatis. Sed quis impulit Ionatham, vt adeò se nudaret & Dauidem ornaret? Non nisi amor, quia *diligebat eum vt animam suam, & conglutinata erat anima eius, animæ Dauidis.* Idem vt Dei filius homini impertiret, impulit eum amor. Amor similis facit, & sua amato communicat, vt patet in coniugibus: idem erga hominem effecit in Dei filio. Amor captiuam facit voluntatem, intellectum quasi cęcat & insanire facit: idem dixerit aliquis effecisse in Dei filio. Quis enim non captiuum videt in pręsepi? quis non putet insipientem? vtpote amore nostri factum infantem, pauperem, nudum, miserum? Verè igitur dicere poterat illud Apostoli 2. Corin. 12. *Factus sum insipiens: vos me coëgistis.* Cur insipiens Domine? quia vilem & sordidum pastorculum adeò amâsti, quasi animam tuam, vt eius miserias assumeres, tuas opes ei donares. Vulgò dicitur: *Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.* Ranam amâsti Domine, & hanc ranam putâsti esse Dianam.

Nunc igitur Auditores considerate, quid vicissim vos Dei filio debeatis, tanto amatori vestro. Et quid nisi amorem reciprocum? Sane agnouit Dauid, quid Ionathę suo deberet, ideò vicissim tenerrimè eum amauit, adeò vt dum sibi in mutuo amplexu ambo valedicerent, ambo quidem flerent, Dauid autem ampliùs. 1. Reg. 20. Eius quoque amorem adeò cordi suo impressit, vt mortuo etiam impenderet, parentando multis lachrymis, posteris quoq; eius benefaciendo. Ergò & nos pariter imprimamus pectori nostro Ionatham nostrum, Dei filium, amore nostri nudatum & in pręsepi positum. Sit hic amor & memoria, velut margarita in corde nostro iugiter reposita, infixa & impressa.

THEMA SECVNDVM.
Gaudium hodierni diei ex nato Saluatore.

1. *Quia natus est nobis Redemptor.*
2. *Natus fideiussor.*
3. *Natus Cœlestis medicus.*
4. *Natus mundi Sol.*
5. *Natus viæ Dux.*
6. *Natus mundo altor.*
7. *Natus princips pacis.*
8. *Natus Saluator*

Euangelizo vobis gaudium magnum: quia natus est vobis hodie Saluator mundi. *Luc.* 2.

SAnctus ille & Seraphicus Franciscus singulari deuotione non tam ferebatur, quàm rapiebatur erga hodiernam festiuitatem, adeò vt cùm Solem oriri & prodire ex aurorâ cerneret, mirificè lætaretur, quòd in illo imaginem quandam & effigiem Christi, ex Virgine Maria nati, expressam intueri sibi videretur. Quin etiam fertur in ipsâ Natiuitatis Christi nocte non exiguam frumenti mensuram per agrum dissemināsse, vt auiculæ mane surgentes eo vescerentur, Christique nati laudes suo modo libentiùs atque liberiùs decantarent; vti refert noster Alphonsus Salmeron tom. 3. tr. 34. Mouit ad hoc, ni fallor, virum sanctum cantus ille Angelorum, quasi cœlestium auicularum, Christi laudes hodie suauiter canentium, & communem orbi lætitiam suo cantu nunciantium. Non tam enim sibi quàm hominibus applaudebant quorum gratiâ Christus natus est; vt suo illo plausu omne hominum genus ad communem inuitarent applausum. Quid iam igitur nos Auditores? Non etiam exultabimus & vnà cum SS. Angelis, imò plus quam Angeli, laudes DEO canemus? Nemo nostrûm sit lętitię huius exsors. Nostrum enim magis, quàm Angelorum est hoc Festum: nostrum est cantare & iubilare, non auicularum. Quod vt libentiùs ac liberiùs faciatis, spargam vobis semen & pabulum, ex quo intelligatis, quis & quantus sit, qui vobis natus est.

I. Natus est vobis hodie Redemptor, qui eripuit nos de seruitute Dæmonis ac peccati, omnium durissimâ. Quanto gaudio perfunderetur vir præsertim nobilis, captiuus apud Turcas, præsentissimam mortem semper expectans, si quis ad ipsum penetrans per mediam Turciam, lytro eum redimeret & in patriam reduceret? afflictissima fuit Hebræorum seruitus in Ægypto, quâ à Rege nouo & tyrannico premebantur & opprimebantur operibus luti & laterum faciendorum, palearum insuper conquirendarum, omnique famulatu alio, quo velut mancipia & iumenta occupabantur, interim crebrò obiurgabantur & in fine laborum sæpe flagellis cædebantur. *Ægyptus*, inquit D. Hieronymus Ezech. 29. *Hebraicè Misraim, & in linguâ nostrâ vertitur* [illegible]*, coangustans & tribulans*: rectè proinde mundum hunc significat, in quo nouus ille Rex, super omnes filios superbiæ, qui *nescit Ioseph*, hoc est, Saluatorem nostrum odit, pressit humanum genus sub peccati seruitute dementando & fallendo suis responsis & oraculis, proponendo & persuadendo fictitios DEOS, rapiendo in communi hominum cursu & impetu ad varias superstitiones, impellendo in quæuis vitia, vnde emergendi modus vix patebat, denique peccato semel obstrictos, firmiter retinendo, quoad in fine laborum & vitæ pœnas darent & scorpionibus inferni cæderentur. Quemadmodum etiam Pharao masculos Hebræorum omnes necari præcepit: ita etiam laborabat Dæmon, vt sub illâ seruitute opprimeret & exterminaret, si qui essent masculo animo, ad redarguendos aliorum errores, quales inter Iudæos erant Prophetæ: inter Gentiles verò

I. Quia natus est nobis Redemptor.

Anaxandrides, qui cùm Athenienses argueret, quòd optimas quidem leges haberent, sed vterentur pessimis, fame enectus est, teste Suidâ. Deinde Socrates, Seneca & similes, quos è medio per tyrannos sustulit, quòd peruersos aliorum mores corrigerent; nec erant, qui alios ab erroribus auocare, & ad veritatem ac virtutem reducere, etiamsi possent, auderent, postquam tam altas radices egerat impietas: suffocabat denique spiritum, & fouebat carnem eiusque concupiscentias. Ac licet essent, qui virtutem amarent ac sectarentur aliquando; ea tamen vera & solida non erat, sed inanis palea, gratiæ humore & merito destituta, ventoque vanæ gloriæ (cùm veram & æternam ignorarent) exposita & abrepta. Ergò quemadmodum Hebræi in illâ seruitute vociferabantur ad Devm, vt ab illâ tandem eriperentur, neque frustrà; nam liberatorem, seu vt sanctus Stephanus Act. 7. appellat, *Redemptorem* Moysen nacti sunt; qui ex illo ergastulo mirâ & diuinâ potentiâ, superato Pharaone, eduxit eos in terram lacte & melle manantem: ita contigit, multò tamen fœliciùs, generi humano. Postquam enim vidit Devs afflictionem eius, & veterum patrum gemitus ac clamores audijt, misit ei Redemptorem, Filium suum, qui propriâ suâ potentiâ Dæmonem compescuit, populumque suum non è fornace & officinâ laterum, sed è fornace gehennæ; non è corporum, sed animarum seruitute; non in terram lacte & melle, sed omni cœlestium bonorum copiâ manantem introduxit. Hoc est, quod per Isaiam cap. 52. prædixit Devs: *In Aegyptum descendit populus meus in principio, vt colonus esset ibi: & Assur,* (Pharao) *absque vllâ causâ calumniatus est eum: Et numquid mihi est hic? &c.* quasi diceret, veniam & redimam eum. *Quia ipse, qui loquebar, ecce adsum.* Iam nunc cogitate, quantam exultandi causam hodie habeamus ex tali Liberatore. Hebræi certè vbi audierunt & viderunt liberatorem suum Moysen à Deo ad se missum, & miraculis comprobatum, proni adorauerunt, Deo gratias agentes, quòd in afflictione sua eos visitâsset Exod. 4. Quantò iustiùs non proni & prostrati hodie adoramus eum, qui non misit seruum, sed in personâ propriâ ad nos redimendos venit, Dei filium? Cecinit Moyses & filij Israël carmen Deo lætissimum, postquam se viderunt è manu Pharaonis, per maris rubri transitum, erutos, ipsumque demersum. Exod. 15. Cogitate vos, quas laudes hodie Christo debeatis, qui per baptismum, sanguine suo purpuratum, vos eduxit è potestate Dæmonis, ipsumque in abyssum demersit.

II. Natus Fideiussor.

II. Natus est nobis Fideiussor, qui omnia vestra debita & quoscunque pœnarum reatus in se suscepit, luiturus in corpore suo. Nouum hoc maximumque beneficium est. Non enim quo quis è carcere aut captiuitate dimittitur, eo ipso ab omni debito liber est, sed lytrum soluere cogitur & damna illata resarcire, impensas soluere, &c. Quantùm exultaret vir honestus ob debita pecuniaria in vinculis detentus, nec habens, vnde solueret; si quis se ipsi sisteret, velut fideiussor, omne eius æs alienum ex suo soluturus? Venit ergò Christus, vt non solùm vos eriperet è potestate tenebrarum, sed vt pœnæ etiam reatum in se susciperet. Quis tam gratum nuncium non summis plausibus accipiat? *Vnusquisq; nostrûm*, ait Origines homil. 13. in Gen. *in his, quæ delinquit, debitor efficitur, & peccati sui literas scribit.* Quasi enim per chirographum se ad pœnas Deo obligat. At verò Christus Dominus venit, *donans nobis omnia delicta*, ait Apostolus ad Coloss. 2. *delens, quod aduersus nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci.* Quale chirographum? respondet Origenes, vbi supra: *Hoc chirographum peccatorum nostrorum cautio fuit.* Magnam populo Romano lætitiam creauit sibique apud eum gratiam & beneuolentiam conciliauit Hadrianus Imperator, quando ingentem auri summam (erant viginti septem milliones) priuatis debitoribus, quam fisco debebant, in vrbe prouincijsque remisit, combussitque eorum syngraphas in publico Traiani foro, ne vnquam ea summa repeti posset. Pontan. capite 19. de liberalitate. Debitum hoc pecuniarium erat, quod eorum fortunas tantùm concernebat, non sanguinem petebat; & dissolui aliquando à debitoribus poterat. Non ita debitum peccatorum contractum apud Deum, quod nemo soluere poterat, & vitam concernebat. Venit hodie, qui hoc debitum omnibus remitteret, & igne charitatis suæ combureret atque in publico Caluariæ monte cruci affigeret, hoc est, cruce suâ dissolueret, transfigeret, lacerâret. Quanta hinc exitit lætitiæ materia!

III. Natus cœlestis Medicus.

III. Natus est vobis Medicus cœlestis, qui omnes vestras infirmitates sanare paratus est & sanabit, quoties etiam relapsi in eas fueritis: sanabit absque mercede, absque cruciatu, vstione, scissione vel amarâ potione: absque vllâ dubitatione. Quis æger ad talis Medici aduentum non exhilaretur? non resumat animum? Est hic Christus Dominus, qui seipsum appellare Medicum nostrum voluit Matth. 9. *Non est opus valentibus Medicus.* Et Lucæ 4. *Medice cura te ipsum.* Ipse enim omnes animæ nostræ morbos sanare consueuit, & sanat quotiescumque in eos recidimus; & quidem suis, non nostris sumptibus, sanguine scilicet proprio, & quantum in ipso est, infallibiliter, modò ei vulnera & morbos ostendere velimus. Ita Ioannes Apocalipsis primo: *Dilexit nos*, inquit, *& lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo.* Lauit semel in baptismo, lauat adhuc quotidie in pœnitentiæ Sacramento; ita vt eius sanguis sit quasi alexipharmacum contra omnes ægritudines, & quasi sapo efficacissimus ad eluendas omnes animi maculas & sordes. Quis iam non exultet totis viribus ob aduentum talis Medici? quis non summo gaudio cum simul & honore excipiat?

Certè

Certè postquam Antonius Musa, peritissimus Medicus, Romam (vbi priùs per annos 400. nullus fuerat Medicus) venit, & ipsum Augustum Imperatorem aliosque fæliciter curauit, mirum in modum honoratus fuit, donatione aurei annuli, qui nobilitatis insigne erat, dedicatione statuæ alabastrinæ in foro, immunitate ab omnibus ciuilibus oneribus, multaque pecuniâ, apud Suet. in Augusto & alios. Quantò plus exultare decet nos in aduentu cœlestis nostri Medici, cumque omni honore & veneratione prosequi, qui ab exordio mundi vsque ad id temporis nullum habuimus Medicum, qui mederi posset morbo nostro? Maximum diuinæ pietatis argumentum fuit, quòd Isaias Dei iussu venerit ad Ezechiam Regem à morbo lethali sanandum; maius adhuc, quòd Raphaël Archangelus ad Tobiam missus sit, à cæcitate curandum; sed si omnes Angelorum Chori ad ipsum descendissent, nequaquam tantum fuisset, quantum est venire ad sanandum nos ipsum Angelorum Dominum.

IV. Natus mundi Sol.

IV. Natus est vobis Sol, imò Sole illustrior Illuminator mundi, priùs tenebris inuoluti. Ita eum appellat sanctus Ioannes capite primo: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum.* Et ipse Christus Ioan. 9. cæcum natum illuminaturus, *lucem mundi* se appellat: & meritissimò quidem. Quæ enim & quantæ tenebræ erant ante Christvm! Quàm pauci nouerant cur & cui viuerent! quantùm hallucinabantur in inuestigando summo bono! Vnus clamabat: *ô ciues, ciues quærenda pecunia primùm est: virtus post nummos.* Alius, *Ede, bibe, lude: post mortem nulla voluptas.* Quàm stulta & peruersa principia penè omnes habebant! Devm non curare res humanas: non esse post hanc vitam, alteram expectandam: animam vnà cum corpore interire: inimicos odio habendos & persequendos, ac similia! Denique sicut de Batauis suis affirmabat quidam, vrbanitatem omnem politiamque Romano Imperio tribuens: *Quid*, inquiens, *essemus nos Batavi, nisi lumen illud Imperij nobis affulsisset?* vtique rudes nautæ & piscatores tantùm (refert Octauian. Tuso in cap. decimo Ecclesiastici) ita & nos multò æquiore iure dicimus: Quid essemus nos mortales, nisi lumen illud mundi Christvs, nobis ortum fuisset? vtique velut cæci aut homines subterranei in speculis degentes. Venit ergò lux mundi, & ostendit nobis Devm Creatorem & summum bonum nostrum, vias quoque innumerabiles ad ipsum perueniendi. Illuminauit autem nos luto illo facto ex sputo & puluere, Ioan. 9. (significante Christvm in diuinâ & humanâ naturâ) quo illuminauit cæcum natum, designantem genus humanum, in cæcitate natum. Quod futurum vel Samaritana illa præuidit, quando dixit: *Cùm Messias venerit, ille nobis annunciabit omnia.* Ioan. 4.

V. Natus viæ Dux.

V. Natus est vobis Dux viæ ad veram & beatam vitam consequendam, viam aperiens & complanans, excitans & animans omnes ad sequendum. Magnum quidem bonum est lumen fidei, quo summum bonum cernimus, & viam ad consequendum id perspicimus. Quia tamen via ad cœlum, vbi bonum illum apprehenditur, ardua & difficilis est; hinc ductore indigemus. Sine hoc Hebræi in deserto pergere nolebant, ad terram promissionis. Exodi 33. En ergò vobis ducem Christum, vti eum appellant ex Michæâ, Principes sacerdotum & Scribæ Matth. 2. *Ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israël.* Dux, inquam, qui per ardua quæque nos antecessit & aspera complanauit, viamque cœli tritam & facilem nobis reddidit. Meministis opinor, quod alibi dixi, quantâ in angustiâ fuerit Maximilianus Austriacus, pòst Imperator, cùm sectando ibices in præcipiti loco interceptus de vitâ desperabat, modum emergendi non inueniens. At vbi ad ipsum iuuenis quidam descendit, qui lapides dimouendo, viam aperuit, ipsumque confidere & se præcedentem sequi iussit; ingenti lætitiâ perfusus princeps animum resumpsit, & ducis sui vestigia intrepidè secutus, periculum euasit. Quod Maximiliano, hoc humano generi contigit, quando sectando suas concupiscentias incidit in terribile inferni præcipitium, vnde non nisi diuinâ adiuuante manu poterat emergere. Et en vobis Dei filium hodie aduentantem, vt velut Dux vester educat vos è periculo isto, & in tutum beatitudinis locum inducat, de quo idem Michæas capite 2. prædixit. *Ascendet pandens iter ante eos.* Quomodo ergò non ingenti perfundi lætitiâ possumus omnes hodie? Si populus de insigni Principe, exercitus de magnanimo Duce sibi gratulantur; non gratulemur nobis de tali Duce, qui omnia perrumpere, aspera complanare & distorta potest dirigere? Trip. i. F. Cir cumcis. 9. A.

VI. Natus est vobis Altor & Paterfamilias, qui in viâ illâ virtutis vos confortabit & saturabit pane, non tam terreno quàm cœlesti, qui est partim verbum Dei: partim præclara virtutum exempla, quæ in ipso & Sanctis eius elucent ac mirificè nos confortant: partim Sacramenta, præsertim Eucharistia. Fuit ante aduentum Christi maxima huius panis penuria, exigentibus eius peccatis, de quâ Amos 8. dicitur: *Mittam famem in terram, non famem panis, sed audiendi verbum Domini.* Fuit hæc dira fames in mundo ante Christi aduentum, non solùm apud Gentiles, sed etiam magnâ ex parte apud Iudæos; significata per septennalem Ægypti famem, cui prouidit panem & alimenta Ioseph, ita vt propter eà *Saluator mundi* appellaretur, quia totam Ægyptum & vicinas regiones à famis exitio liberâsset, Genesis 41. Quam ob causam expressus erat typus Christi, qui verissimus totius mundi Saluator fuit, prouidendo cibum vitæ, quem diximus. Cui etiam rectè conuenit nomen, quod ait sacer textus de Iosepho pronunciatum à præcone clamante *Abrech*; quod Ægyptiacè significat, *flecte genu*; Hebr. verò secundùm diuum Hieronymum, VI. Natus mundo altor.

propiùs accedere; vnde præcipere eis debuit: *Accedite ad me.* Et hoc etiam facto, nec dum ei loqui poterant, nisi postquam omnes amplexatus esset, & ploràsset super singulos. Genes. 45. *Dolentes maximè quòd tam bonum fratrem offendissent*, ait Iosephus, lib. 2. Antiquitatum cap. 3. Cogitet ergò, qui accedit ad S. Communionem, quòd & ipse neque semel deliquerit in Dominum & fratrem suum amantissimum, ac Saluatorem Christum. Et licet sibi reconciliatum speret, erubescat nihilominùs ob admissa in ipsum scelera, tametsi iam remissa; nec audeat sine lachrymis ad ipsum accedere. In huius rei typum iussit DEVS Exod. 12. agnum paschalem comedi cum lactucis syluestribus. Hebr. al merorim, h. e. cum *amaris*, in signum scilicet amaræ seruitutis, quâ in Ægypto seruierant; vt sic eius memores essent. Vnde S. Ambrosius legit, *cum amaritudine.* Pari ergò modo nos ad Eucharistiam accedamus cum dolore & erubescentiâ, propterea quòd paulò ante seruierimus peccatis: sicque cum amaritudine aliquâ agnum comedamus.

III. Cum affectu humilitatis & reuerentiæ.

III. Affectum humilitatis & reuerentiæ, quem haud dubiè etiam indicant verba illa. Quare S. Augustinus tr. 121. putat probabile esse, quòd non ausus fuerit tangere Christum Thomas; idemque sentit Euthymius, & videtur colligi ex verbis illis Christi. *Quia vidisti me*; non ait, quia tetigisti; licet hoc incertum sit. Certum tamen est, si tetigit, cum magno pauore, reuerentiâ & humilitate, & haud dubiè prouolutum in genua tetigisse. Et quid sonant verba illa: *Dominus meus & DEVS meus*, nisi hoc: ô Domine, ego seruus tuus & creatura tua? Nos igitur simili modo accedamus magnâ cum reuerentiâ & humilitate, velut serui ad dominum, creaturæ ad DEVM suum; siquidem & ipse Dominus noster, tam humili specie nulloque apparatu ad nos venit. Sanè Rebecca quando ad sponsum Isaac ducebatur, videbatque eum à longè per agrum sibi obuiantem & in terrâ ambulantem, vbi audiuit esse sponsum suum, mox è camelo in terram desiliit, & tollens citò pallium, operuit se, sicque & ipsa pedibus illi obuiam iuit. Gen. 24. Ergo & tu conspecto sponso tuo cælesti, prodeunte in occursum tuum per agrum. h. e. in specie panis, desili quamprimùm de superciliosо camelo tuo, fastu scilicet & existimatione tui honoris, nobilitatis, scientiæ, opulentiæ; nihil enim hæc coram Deo. *Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum*; ait Deus Zach. 4. Zorobabel typus Christi erat, quia templi reparator fuit, & reduxit Hebræos ex captiuitate Babylon in terram promissam: Christus autem instaurauit Ecclesiam & reduxit nos è captiuitate Dæmonis in patriam. Mons respectu collis, altus videtur: sed respectu cæli nihilo altior colle deprehenditur: sic nos mutuò comparati, superamus alter alterum honore, opibus, dignitate: sed respectu Christi omnes pares sumus; quia punctum seu nihil. *In planum* ergò: ad terram vsque nos humiliemus, & si fieri potest, infra terram. Præclarum huius reuerentiæ exemplum dedit Ioannes Hunniades, regni Vngariæ gubernator; qui cùm ægrotaret, noluit Dominicum ad se corpus deferri: indignum esse dicens, serui domum intrare Regem, iussitque sese, quamuis deficientibus viribus in templum vehi, ibique de more Christiano confessus, diuinam Eucharistiam suscepit, atque inter sacerdotum manus, DEO animam reddidit. Ita Æn. Syluius in descript. Europæ c. 1. Qui sanè Princeps respectu plebis mons erat, coram Christo tamen nequaquam se altiorem plebe esse censuit. Faciant ergò colliculi, quod à monte factum audiunt. Arbor quædam Idololatrica, si credimus Sozomeno l. 5. hist. c. 20. apud Hermopolim culta, ad Christi in Ægyptum fugientis aduentum, se inclinauit vsque ad solum, eum venerata. Ergò arbores & dæmones Christum sic venerantur: tu non magis veneraberis?

IV. Cum affectu gaudij spiritualis.

IV. Affectum gaudij spiritualis, ob conspectum Domini & Magistri sui rediuiui; quo recepto & reperto omnia se habere credidit, adeoque exultans exclamauit: *Dominus meus & Deus meus*! Sic quoque & nos præ gaudio exsiliamus ob aduentum tanti hospitis in communione. De Themistocle Atheniensium peritissimo belli Duce, multisque inclyto victoriis scribit Plutarchus & Probus in Themistoc. quòd cùm è patriâ pulsus ad barbaros se recipere cogeretur, Xerxes Persarum Rex singulari eum honore lætitiâque exceperit, seque fælicem asseruerit ob tanti viri præsentiam & amicitiam. Vnde præ lætitiâ noctu in somnis sæpe dicebat: *Themistoclem habeo*; & subinde experrectus ministros interrogabat, an secum Themistocles esset? Vrbes ipsi præterea aliquot & opes ingentes dono dedit. Iam si peritus belli Dux ita exhilarare potuit Regem potentissimum, quomodo non magis exhilaret nos præsens triumphator mortis & inferni, qui cælum nobis expugnauit & acquisiuit? Iure ergo 1. Cor. 5. ait Apostolus: *Epulemur*, (græcè ἑορτάζωμεν. h. e. *festum agamus* vel *tripudiemus*) *in azymis*; scilicet Eucharistiæ. Scimus Dauidem totis viribus exiliisse, saltàsse & cecinisse coram Arcâ, cùm eam induceret in domum suam, 2. Reg. 6. Quid autem Arca illa nisi figura tantùm Eucharistiæ fuit? Scimus Zachæum cum gaudio recepisse hospitio Christum Lucæ 19. eiq; ministràsse. Quid autem minus nos habemus? Et sicut ipsius domui salutem Christus attulit ac reliquit, sic eam & nos possumus sperare.

V. Cum affectu amoris.

V. Affectum amoris, quo complexus est Dominum suum, quem priùs adeò amàrat, vt cum eo mori non dubitaret, dicens: *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Ioan. 11. præsertim quãdo cogitauit ipsum in sui gratiam iterum apparuisse; seque ipsi tangendum obtulisse; quo eius amore quasi in camino vstulatus exclamauit: *Dominus meus & DEVS meus.* Igitur & nos expenso amore Christi, quo se transformat in speciem panis, & descendit ad nos, vt nos pascat carne sua, rependamus amorem reciprocum. Ferunt aproxis herbam igne eminùs conspecto

conspectu collucescere, potiùs admoto ignescere; ignem vicissim herbescere ad eius conspectum: vbi verò semel inuaserit, ne affuso quidem oceano extingui posse, donec totam in se conuerterit. Refert Pythagoras apud Plin.l.24. c. 17. Nos ad præsentiam tanti amatoris nostri non vicissim accendemur reciproco amore? Quid enim? Itané me, Domine, carne tuâ alere, & in te vis transmutare? Magnum certè calorem concipere debemus, quando audimus Christum de cælo in terras ad nos descendisse,& carnem nostram induisse. Maiorem longè, cùm nobiscum conuersari, edere,bibere, nobis pedes lauare, denique pro nobis mori voluisse; tunc enim planè ignescere deberemus. At quando audimus, cum se nobis in cibum reliquisse, vt intimè cum eo vniremur, sicque ignem istum nos etiam inuasisse; tunc certè omninò ardere amore nos oporteret,& ita ardere, vt nulla vnquam ratione refrigescere possemus. Sic enim Cant.8. docemur, vbi cùm sponsi dilectio vehementi igni comparata esset: *Lampades eius, lampades ignis atque flammarum.* q.d. vehementissimè ardentes, subdit mox: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.* hoc est. Quia ego te sic dilexi, vt non possem magis; vtique tu quoque accenderis reciproco amore, ita vt hic amor noster mutuus nullis vnquam tentationibus, persecutionibus, aduersitatibus extingui possit. Atque hoc est, quod ait Ioannes Christum cùm cœnam vltimam institueret, *in finem dilexisse suos*;ita videlicet,vt non posset magis vniri nobis, quò & nos in finem vsque diligamus eum. Ergò quia sic nos diligit, redamemus eum, ne iure nobis obiicere possit, quod Pharisæo illi: *Intraui in domum tuam, & aquam pedibus meis non dedisti: nec osculum mihi dedisti: nec oleo caput meum vnxisti.*h.e.non honorasti, non amasti me,nec gauisus es propter me.

IN FESTO NATIVITATIS CHRISTI.

Themata.

I. Christi natiuitas cordi nostro imprimenda.
II. Gaudium hodierni diei ex nato Saluatore.
III. Quare Christus in terram pauper & humilis venerit.
IV. Portenta Incarnationis Christi.
V. Gloria Christi nati quâ in re cernatur.
VI. Quæ obsequia Christo nato deferenda.

THEMA PRIMVM.

Christi natiuitas cordi nostro imprimenda.

1. *Considerando Quis sit, qui ad nos venit.*
2. *Ad quos veniat?*
3. *Quo modo veniat?*
4. *In quem finem veniat?*

Transeamus vsque Bethlehem & videamus hoc verbum, quod factam est. *Luc. 2.*

Pietate ac doctrinâ vir insignis, Ludouicus Granatensis Conc. 3.in Natali Domini affirmat pretiosam & inusitatæ magnitudinis margaritam fuisse repertam in corde Margaritæ virginis, cui à Castello, Italiæ vrbe, nomen erat; postquàm ea defuncta est: in eo porrò vnione apparuisse impressam præsepis Christi nati imaginem, coram illi verò ipsam Virginem in genua prouolutam. Causa tanti miraculi creditur fuisse, quòd prædicta virgo natiuitatem Christi frequenter meditari, cordique adeò suo quasi insculpere consuesset. Seruari vnionem illum vsque hodie in sacrario S. Dominici & conspici affirmat. Præclarum hoc est miraculum, Audit. Quo quid aliud demonstrare voluit Deus, nisi quòd magnoperè ipsi placeat, si eius natiuitatem & præsepe frequenti & solerti meditatione cordi nostro imprimamus? Sic enim fore vt ipse in corde nostro quasi denuò nascatur, & in eo sibi domicilium adornet.Quid autem gloriosius quàm talem hospitem habere, domus & præsepe filij Dei fieri? Quare vt hæc gratia nobis etiam contingat, conuocemus omnes animarũ nostrarũ vires,& his quasi famulis stipati transeamus vsq; Bethlehem vnà cum pastoribus, & videamus hoc Verbum. (Præsepe Christi in corde S. Margaritæ à Castello.)

I. Quis est, qui hodie in terram venit? Dei filius de cælo descendens. Quis non obstupescat? Deum in visibili & humanâ specie de cælo descendere? Quanta cæli distantia à terrâ? quę illius cum hac communicatio?Et tamen hodie Deus *inclinauit calos & descendit*, ait Psalmista ps. 17. quasi diceret, totam suam aulam detulit ac transtulit secum in terram, vt iam terra cœlo similis & quasi vnum quid cum ipso fieret. Vbi enim est Imperator, ibi & aula eius:vbi Deus, ibi & cælum. Atque ita sanè loquitur Clemens Alexandr. adhort. ad Gentes: *Terram mutat in calum* DEI *agricola, &c.* Magni æstimant homines, si in suam ciuitatem Imperator transferat aulam suam, inde enim illi ciuitati quamplurima emergunt commoda, plurimæ diuitiæ,maximus honor, nominis splendor, Legatorum & nobilium confluxus, gratiosa spectacula, gratiæ & priuilegia, &c. Quid non putamus DEI filium detulisse secum in terram, quando ad eam inclinauit cælos? Hinc iam non mirum, toties Ecclesiam militantem appellari *Regnum calorum* ab ipso Christo: non mirum in ipsâ reperiri priuilegia & gratias planè cælestes, panem Angelorum, viros sanctos, Angelorum cum hominibus commercia, virtutes plusquam humanas & Angelicas, sacerdotes cælesti & plusquam Angelicâ potestate consecrandi Eucharistiam & dimittendi peccata præditos, Sacramenta diuina, doctrinam & dogmata cælestia, conuersationem religiosorum Angelicam, tot in mundo templa & monasteria,plurima passim miracula,&c. Hæc enim omnia sequuntur DEI in terras descen- (I. Quis est, qui ad nos venit?)

 sum

ſum. Quantum verò eſt hoc vt ſummus cæli Imperator in hunc mundi pagum ſe demittere, ibique inter homines voluerit habitare! Quantum hoc nobis decus & ornamentum! quantus honor & diuitiæ! quantam parare lætitiam debet! Sanè Hebræi, quando viderunt in deſerto panem planè mirabilem, omni dulcedine prælitum, de cælo ad ſe delapſum, præ admiratione exclamârunt: *Manhu! quid eſt hoc!* Exod. 16. quaſi dicerent: quale hoc donum? qualis panis in cælo ab Angelis confectus? qui ſumus nos, vt cæleſtem & Angelorum panem manducemus? At verò iſtud parum eſt, reſpectu doni illius, quod hodie percepimus, eſtque panis viuus de cælo deſcendens, ipſe DEI filius. Qui ſumus nos, vt hunc panem accipiamus? Si vel Angelus vnus ſpecie viſibili de cœlo ad nos veniſſet, miſſus à DEO, iure meritiſſimo gratulari nobis deberemus, nec non DEI clementiam maximoperè admirari & extollere; non ſecus ac Tobias cum familiâ ſua, quando audiens Raphaëlem de cælo ad ſe miſſum, coram ſe aſſiſtere, tremens cecidit in terram & tribus horis proſtratus iacens DEVM benedixit. Tob. 12. Quid enim plus eſt Angelum vnum, an Dominum Angelorum è cælo ad nos deſcendere? Gentiles erant Lyſtrenſes, hi tamen vbi viderunt claudum à Paulo erectum, in ſtuporem acti leuauerunt vocem ſuam Lycaonicè dicentes: *Dij ſimiles facti hominibus, deſcenderunt ad nos*, tauros quoque & coronas afferebant, vt Paulo & Barnabæ ſacrificarent. Act. 14. Errârunt quidem iſti in perſonis Apoſtolorum, ſatis tamen oſtendunt nobis, quid ſentire debeamus, quando cogitamus DEVM in perſonâ propriâ veriſſimè hominibus ſimilem factum, ad nos deſcendiſſe. Mirari enim & ſtupere ob tantum beneficium, DEVM benedicere, ſacrificijs & laudibus celebrare, toto pectore exultare, & calentibus lachrymis donum hoc cœleſte, quod Angelis ſtupendum eſt, excipere nos decet; vti fecit S. Auguſtinus ad fidem conuerſus, qui l. 9. Conf. cap. 6. ſic ſcribit, hoc beneficium expendens: *Nec ſatiabar illis diebus dulcedine mirabili, conſiderare altitudinem conſilij tui ſuper ſalutem generis humani. Quantum fleui in hymnis & canticis tuis, ſuaue ſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis & eliquabatur veritas tua in cor meum & currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis.*

II. Ad quos venit. II. Ad quos venit & quorum gratiâ? Ad nos & propter nos homines, amicitiam ſingularem nobiſcum contracturus. Quis hîc non iterum & multò magis obſtupeſcat? *Quid* enim *eſt homo, quòd memor es eius*, ait Dauid, *aut filius hominis, quoniam viſitas eum*? Pſ. 8. Et Iob cap. 7. *Quid eſt homo, quia magnificas eum? aut apponis erga eum cor tuum? Viſitas eum diluculo.* Rurſum Dauid Pſal. 143. *Quid eſt homo, quia innotuiſti ei, aut filius hominis, quia reputas eum? Homo vanitati ſimilis factus eſt, &c.* Neque ſolùm vanitas eſt homo, ſed præterea, quando à DEO viſitatus eſt, DEI ipſius inimicus & omni ſcelere contaminatus erat. Etenim mundus eo tempore, quo Chriſtus in terram venit, maximè corruptus erat & ſceleribus immerſus, vti indicat Apoſtolus ad Rom. 5. ijs verbis: *Vbi autem abundauit delictum, ſuperabundauit gratia.* Erant enim tunc per vniuerſum orbem omnia referta cymerijs tenebris, Idololatriâ, erroribus, ſuperſtitionibus & quæ inde oriuntur, vitijs omnis generis immanibus: Iudæi quoque plerique, qui tunc ſoli DEI veri notitiam habebant, plurimis fidei tenebris & ignorantijs ſcatebant, æquè ac peccatis; ita vt pauci valde inter illos rectè ambularent. Quam ob cauſam videtur Chriſtus naſci voluiſſe mediâ hyeme mediaque nocte, vt indicaret, quanta tunc in mundo ſterilitas bonorum operum, quantum frigus in DEI cultu, quantæ tenebræ & ignorantiæ tunc in terrâ forent. Quis enim mediâ nocte tunc orabat, aliáue pia opera faciebat? omnes ſuæ quieti vacabant, & quamplurimi in voluptatibus & libidinibus per noctem ſe volutabant. Tunc ergò venit Chriſtus, quod bene aduertit Iſaias cap. 9. dicens: *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis.* In vmbra mortis habitabant, quia vt vmbra corpori, ita tunc mortales proximi morti æternæ erant, tenebricoſi & nigri, deſtituti luce fidei & gratiâ. Iam ergò ad huiuſmodi homines deſcendit, ad impios, rebelles, refractarios; quod indicat idem Iſaias cap. 7. quando impio & contumaci Regi Achaz obtulit DEVS miraculum, in ſignum liberationis ab hoſtibus, ipſi concedendæ; & reſpuenti ac dicenti: *non petam*; nihilominùs dedit dicens: *propter hoc* (quia ſcilicet DEVM aſſiduâ veſtrâ impietate irritatis, & auxilio eius diffiditis) *dabit Dominus ipſe vobis ſignum: Ecce Virgo concipiet & pariet filium*; videlicet Meſſiam. Non ita ſanè mundus agit, qui perduellibus & præfractis omnem gratiam ſubtrahit, nedum vt in ſe illorum miſerias ſuſcipiat, aut pro eius liberatione aliquid expendat. Patet exemplo Mauritij Imperatoris, qui cùm expertus eſſet milites ſuos, contra Chaganum miſſos, crebras ſeditiones mouiſſe, & in parendo contumaces fuiſſe, ideoque non ſemel hoſti ſuccubuiſſe, poſteà ab eodem Chagano in prælio captos ſupra 12000. noluit redimere, licet hoſtis pro ſingulis non niſi ſingulos nummos, ac demùm dimidios tantùm poſtularet; ſed permiſit eos hoſtili gladio omnes enecari; vti refert Cuſpinianus. Quando hic Imperator ad ſuum militem liberandum in Pannoniam deſcendiſſet, qui nec obolo quidem redimere eum voluit? Verum quidem eſt, ſuccenſum id ipſi fuiſſe, quia auaritiam & crudelitatem ſapiebat; at nequaquam ſuccenſeri poterat DEO, ſi humano generi, quod ei toties rebelle contumaciter repugnârat & imperia detrectârat, ſeque ipſum temerè hoſtili gladio expoſuerat, nullum prorſus auxilium aut redemptionis lytrum, ne dicam proprium filium liberatorem miſiſſet. Certè Elias euocatus è monte Carmeli ad Ochoziam Regem, qui patrem Achab ſecutus, Deos alienos ſectatus erat, vt vitam & ſanitatem (iuxta opinionem Abulen-

ſis)

sis) ipsi impetraret, noluit descendere, sed semel & iterum duas militum cohortes (vtique Rege Idololotrâ nihilo meliores) ad se missas igne cælesti perdidit, ac tertiò quidem descendit, sed non nisi mortem Regi annunciauit. 4. Reg. 1. At non ita cum genere humano egit DEVS, sed è cælesti suo habitaculo, etiam non vocatus, descendit ad rebelles, impios & refractarios mortales, vt salutem & liberationem ab æterna morte eis impertiret. Quis hanc tantam dignationem & clementiam satis admiretur & dignis extollat laudibus? Non petierunt illi signum, quo redimerentur: neque suis precibus euocârunt liberatorem; quin potiùs contrà nitendo quasi dixerunt: *Non petam.* Nihil tamen hoc obstante, ecce dedit eis signum, maximè stupendum: ex virgine Saluatorem.

III. Quo modo venit? 1. In carne humana.

III. Quo modo venit? prorsus admirando. 1. in carne humanâ & passibili, morti & doloribus, alijsque miserijs, frigori, æstui, fami, siti, lassitudini obnoxiâ. Poterat sanè DEI filius venire ad nos in corpore assumpto, quale efformant sibi Angeli, nullius passionis capaci; poterat in glorioso & quidē iure optimo, cùm originali culpâ vacaret, & animam beatam ac glorificatam haberet. At non ita venit, sed in corpore passibili, vt miserias nostras degustare, sicque infirmitatibus nostris compati, ac demum liberiùs ac confidentiùs nobiscum agere posset. Typum in hac re suum præmisit Moysen, qui cùm in monte Sinai ex consortio DEI splendidam nactus esset faciem, ita vt Hebræi non possent in eam intendere, (2. Cor. 3.) posuit velamen super faciem suam, vt liberioris colloquij daretur ei copia Exod. 34. Sic enim & ipse Christus Dominus velum carnis humanæ passibilis obduxit gloriæ suæ; quia si in glorioso corpore ad nos venisset, non potuissemus cum ipso tam liberè conuersari aut splendorem eius ferre, nec ipse pro nobis ad iustitiæ rigorem satisfacere. Quemadmodum ergò Dauid non in thorace æneo Saulis, sed in rustico suo sago cum Goliatho congredi voluit: ita & Dei filius in passibili corpore ad prælium descendit contrà Diabolum. *Habemus ergò Pontificem, qui possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia.* Ad Hebr. 4.

2. In corpore infantili.

Secundò. In corpore infantili primùm, more aliorum hominum. Quis & hoc non admiretur? Poterat enim mox perfecti viri corpus assumere, quale Adam à Deo accepit, à Deo efformatum; sed magis ei placuit corpusculum infantile; tum vt per omnia fratribus suis assimilaretur (Hebr. 2. 17.) sicque dulciùs & teneriùs nos ad amorem suum traheret, nec quisquam ab eo iam refugeret; quem non gladio armatum, nec viribus pollentem, sed planè debilem, suauem & infantem cernimus: tum vt salutis nostræ negotium tractare à teneris inciperet, lachrymando, patiendo, obediendo & permittendo se aliorum manibus, alligandum, infasciandum, cibandum, tametsi quoad mentem & intelligentiam aliasque dotes vir iam perfectus erat; tum denique vt nobis ab ipsis incunabulis, humanitatis, patientiæ, mortificationis & obedientiæ præclarissima exempla daret, adeoque id doceret, quod posteà edixit: *Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum.* Matth. 18.

3. In summâ paupertate.

3. In summâ paupertate; quæ apparet ex alieno eoque vilissimo tugurio, ex præsepi & substrato fœno, ex vilibus panniculis, & defectu famulæ & obstetricis, cuius vicem obire ipsa eius mater debuit. Nimirum sicut pauperes defectu supellectilis rem eandem ad plures vsus adhibent: lodice pro pallio, tunicâ pro culcitrâ, scamno pro lecto, trunco pro mensâ vtuntur: sic etiam Saluator noster stabulum pro domo, præsepe pro lecto, fœnum pro plumis, pannos pro indusiolo, halitum bouis, & asini pro foco accepit; licet totius mundi dominus esset: quod profectò summè admirandum. Sed nimirum voluit nos docere sanctum & salutarem aulicismum, eligens in mundo postremum locum (sicut etiam posteà verbo docuit Luc. 14.) nobis relinquens honoratiorem: ipse intrare stabulum, cedere alijs diuersorium. Cuius etiam rei typum præmisit in Arcâ fœderis, quam vsque ad structuram templi permisit habitare sub pellibus. 2. Reg. 7. (quod non sine dolore sensit Dauid, dicens ad Nathan: *Videsné quòd ego habitem in domo cedrinâ & Arca DEI posita sit in medio pellium?*) & posteà quoque in templi obscurissimo & angustissimo loco, adeoque in caligine. 3. Reg. 8. Ita enim sibi angustum & obscurum in hoc mundo delegit locum, nobis laxum & lucidum permisit, vt obseruat Theodoretus. Denique paupertatis mundo priùs exosæ, præclara bona & commoda nobis commendare, diuitiarum verò pericula demonstrare voluit.

IV. In quem finem venit? 1. Vt nos saluaret.

IV. Quem in finem venit? non sanè proptèr se aut vllum suum commodum cùm nullius indigeret, ditissimus in seipso; sed vt nos ditaret. Alij Reges veniunt vt tributa à subditis accipiant, aut pœnas à reis exigant, aut suæ voluptati operam dent. Non ita DEI filius, sed *factus est principatus super humerum eius;* ait Isaias cap. 9. de Christo nato loquens. Non posuit principatum suum super humeros subditorum, vti faciunt alij ferè principes, sed potiùs onera nostra super humerum suum: pœnas nobis debitas in suo corpore luiturus. Vidit nimirum genus humanum (in parabolâ illius hominis. Luc. 10.) descendisse ab Ierusalem in Iericho, & culpâ quidem ac temeritate suâ incidisse in latrones, ab ijsque miserum in modum esse non despoliatum modò, sed etiam plurimis vulneribus vndique concisum, adeoque morti proximum. Misericordiâ igitur motus descendit de equo gloriæ suæ & imposuit id in iumentum, corpus scilicet suum, vt sanitati restitueret. Sed non explicat parabola illa, quantùm illa sarcina grauârit ac sauciârit dorsum corporis Christi. Hoc igitur exemplo istud explicemus. Accidit superiore sæculo, anno 1542. vt Saxoniæ Dux Mauritius, profectus in Turcas, iuuenis

venis animosus è castris quodam die progressus, vno solo comitante ephebo velut armigero, cùm in Turcas aliquot irruisset, manus consereret, equoque confosso in terram effunderetur. Ita inter strictos Turcarum acinaces dum iacet, Ephebus eius fidelissimus toto corpore super eum incubuit, iacentemque protegens, tantisper hostem sustinuit, donec equites superuenere, qui principem eriperent. Ipse famulus multis vulneribus acceptis in castra relatus non multò pòst interijt. Refert Sleid. lib. 15. auctor alioquin de Catholicâ fide malè meritus. Fuit sanè genus humanum simile huic Principi; suâ enim culpâ & temeritate incidit in hostes suos capitales, Dæmones, à quibus equo gratiæ excussum & pessimè mulctatum, non nisi præsentissimam mortem inter eorum manus expectabat. At ecce tibi, DEI filius de cœlo delapsus, super id incubuit, dum carnem nostram suscepit, & in suo corpore tot vulnera excepit, quot posteà in passione inflicta ei fuere. Sic ipse quidem nos seruauit, suam verò vitam interim amisit. Quis hoc tantum beneficium satis prædicabit? Quod Ephebus ille fecit, iure aliquo fecit, vtpote seruus domino. At quis vnquam audiit, quòd hoc dominus seruo fecerit? tantus præsertim tantillo? DEVS homini? Facilè intelligimus neque miramur, quod egit Abraham, quando pro filio suo immolauit arietem; at quis capere posset, si pro seruando ariete immolâsset filium? Hominem pro DEO immolari decet: at DEVM pro homine mori, quis non mirabitur? Huius porrò sacrificij schema iam exhibuit DEI filius in ipso præsepio. vt bene dixerit Isaias: *Paruulus natus est nobis & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius.* Principatus crux est; hanc iam à teneris gestare cœpit, vti expendit noster Alphonsus Salmeron in to. de Infantia Christi. *Nascitur infans ac velut Idiota, qui fari nescit: passionis tempore, vt stultus ac nesciens Herodi ac Pilato respondere, deridetur. Nascitur nudus coram matre: exaltabitur nudus in cruce coram omnibus. Cùm oritur, locum non habet in diuersorio: dum viuit, nec Hierusalem, nec alibi locum habebat, vbi caput suum reclinaret: in morte neque sepulturam propriam habuit. Rursus nascitur sub mediam noctem: morietur post meridiem in densissimis eclipsis tenebris. Natus à matre vincitur fascijs & ligatur: verùm instante nece crudeliter manibus pedibusq́; funibus constringetur. Dum infans est, finit se gestari à matre vt impotens & imbecillis: at post hac Iudæorum furore trahetur, & in alto crucis loco sustinebitur. Cœpit, vbi primùm natus est, vagitu & eiulatu & lachrymis genas perfundere: sed hunc planctum perfecit ac gemitum, quando, vt Apostolus ait, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro suâ reuerentiâ. Quærit, dum puer est, pectus matris; vt calore simul, & lacte foueatur alaturq́; : at nudus erit in passione, atque eius siti vehementissima acetum & fel porrigetur. Natus in stabulo, loco fætenti, reclinatur in præsepio: moriturus proceditur in locum graueolentem, nempe in montem Caluariæ, & in aspero crucis lecto reclinatur. Nascitur in obedientiâ Augusti Cæsaris: morietur ex obedientâ Pilati vicem Imperatoris Tiberij gerentis. Natus inter duo animalia statuitur: acturus animam inter duos latrones collocabitur. Vides igitur quanta sit conuenientia inter Christum puerum, & inter Christum virum? inter præsepe, & crucem? inter exordium vitæ, & finem?*

Adhæc venit vt nouam viuendi normam nobis præscriberet, & in seipso primùm velut in exemplari delinearet. Idcircò enim Isa. 9. nomen Christi nati dicitur futurum: *Pater futuri sæculi*; quia Christianos, nouos scilicet homines, ad nouam viuendi rationem & sanctitatem futuri sæculi erat instituturus. Factus quidem erat ad imaginem Dei homo; sed quia astu dæmonis fædârat imaginem illam, nec decebat vt prorsus periret, ideò reformatore eguit. *Vt enim forma aliqua*, ait Sanctus Athanasius libro de Incarnat. Verbi, *in tabulis depicta, sordibusq́; aliunde obiectis obliterata instaurari nequit, nisi eius præsentia adhibeatur, ad cuius speciem primitùs tabula depicta fuit: Eodem modo vndecumq́, ille bonus patris filius, imago & character patris ad regiones nostras profectus est, vt hominem ad sui similitudinem factum denuò reficeret.* Hoc autem mox ab infantiâ Christus agere cœpit, quando se in præsepio spectandum exhibuit, tam pastoribus quàm Regibus, tam pauperibus quàm diuitibus. Ibi enim videre est exemplar humilitatis in eius præsepio, paupertatis in eius stabulo, obedientiæ in eius fascijs, patientiæ in fœno & in rigore hyemis, contemptus mundi in alieno territorio. Ibi in vili tugurio damnat insana mundanorum ædificia: in fœno & præsepi aureos eorum lectos, mollitie refertos: in vilibus pannis vestium splendorem: in suis lachrymis immoderatos risus: in paruo lacte lauta conuiuia: in fœtore stabuli, suaues suffitus & vestium odores: in boue & asino prauas societates. Hic porrò est Rex noster, cuius exemplum sequi iure meritissimo subditi deberent. Surgent alioquin Niniuitæ in iudicio & accusabunt eos; siquidem ipsi videntes Regem suum ad prædicationem Ionæ surgere de solio suo, & abijcere vestimentum suum à se, indui sacco, & sedere in cinere: mox etiam ipsi Regis exemplum secuti, *prædicauerunt ieiunium & vestiti sunt saccis à maiore vsq́, ad minorem: & peruenit* (hoc est, quia peruenit, vt ibi explicat Cornelius) *verbum ad Regem.* Ion. 3. A rege igitur ad subditos deriuata est pœnitentia. Quid iam faciant Christiani, viso exemplari suo, Rege suo, qui de cœlesti solio suo surgens, neglectâ veste gloriæ suæ, induit se pannis, reclinauit se in fœnum & præsepe? Denique ad hoc de cœlo venit, vt nos in cœlum eueheret & assumptis miserijs nostris, cumularet, ac ditaret bonis suis. Regis filius Ionathas, vt amorem suum erga Dauidem demonstraret, expoliauit se tunicâ & vestimentis suis, vsque ad gladium, arcum & baltheum suum. 1. Reg. 18. Pastorculus erat Dauid & pastoritijs indutus vestibus, quare non satis firma fidaque videbatur

3. Vt nos in cœlum eueheret.

batur

batur futura amicitia inter filium Regis & pastorem. Itaque vt eam firmaret ac sanciret Ionathas, spoliauit se ornamẽtis suis, iisque Dauidem induit, vt quasi alter Ionathas fieret. idem egit Dei filius cum humano genere, spoliauit enim se ornamentis glorię suę, & nudauit se in presepi, vsque ad indusiolum, deditq; illi tunicã gratiæ, vestimenta virtutum suarum, gladium verbi Dei, arcum orationis ad iaculandum in cęlum & impetrandum omnia in nomine eius, ipsum deniq; baltheum (qui erat insigne & gloria militis) glorię suę cœlestis & paternę hęreditatis. Sed quis impulit Ionatham, vt adeò se nudaret & Dauidem ornaret? Non nisi amor, quia *diligebat eum vt animam suam, & conglutinata erat anima eius, animæ Dauidis*. Idem vt Dei filius homini impertiret, impulit eum amor. Amor similis facit, & sua amato communicat, vt patet in coniugibus: idem erga hominem effecit in Dei filio. Amor captiuam facit voluntatem, intellectum quasi cęcat & insanire facit: idem dixerit aliquis effecisse in Dei filio. Quis enim non captiuum videt in pręsepi? quis non putet insipientem? vtpote amore nostri factum infantem, pauperem, nudum, miserum? Verè igitur dicere poterat illud Apostoli 2. Corin. 12. *Factus sum insipiens: vos me coëgistis*. Cur insipiens Domine? quia vilem & sordidum pastorculum adeò amâsti, quasi animam tuam, vt eius miserias assumeres, tuas opes ei donares. Vulgò dicitur: *Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam*. Ranam amâsti Domine, & hanc ranam putâsti esse Dianam.

Nunc igitur Auditores considerate, quid vicissim vos Dei filio debeatis, tanto amatori vestro. Et quid nisi amorem reciprocum? Sane agnouit Dauid, quid Ionathę suo deberet, ideò vicissim tenerrimè eum amauit, adeò vt dum sibi in mutuo amplexu ambo valedicerent, ambo quidem flerent, Dauid autem ampliùs. 1. Reg. 20. Eius quoque amorem adeò cordi suo impressit, vt mortuo etiam impenderet, parentando multis lachrymis, posteris quoq; eius benefaciendo. Ergò & nos pariter imprimamus pectori nostro Ionatham nostrum, Dei filium, amore nostri nudatum & in pręsepi positum. Sit hic amor & memoria, velut margarita in corde nostro iugiter reposita, infixa & impressa.

THEMA SECVNDVM.
Gaudium hodierni diei ex nato Saluatore.

1. *Quia natus est nobis Redemptor.*
2. *Natus fideiussor.*
3. *Natus Calestis medicus.*
4. *Natus mundi Sol.*
5. *Natus via Dux.*
6. *Natus mundo altor.*
7. *Natus principi pacis.*
8. *Natus Saluator*

Euangelizo vobis gaudium magnum: quia natus est vobis hodie Saluator mundi. *Luc.* 2.

Sanctus ille & Seraphicus Franciscus singulari deuotione non tam ferebatur, quàm rapiebatur erga hodiernam festiuitatem, adeò vt cùm Solem oriri & prodire ex aurorâ cerneret, mirificè lætaretur, quòd in illo imaginem quandam & effigiem Christi, ex Virgine Maria nati, expressam intueri sibi videretur. Quin etiam fertur in ipsâ Natiuitatis Christi nocte non exiguam frumenti mensuram per agrum disseminâsse, vt auiculæ mane surgentes eo vescerentur, Christique nati laudes suo modo libentiùs atque liberiùs decantarent; vti refert noster Alphonsus Salmeron tom. 3. tr. 34. Mouit ad hoc, ni fallor, virum sanctum cantus ille Angelorum, quasi cœlestium auicularum, Christi laudes hodie suauiter canentium, & communem orbi lætitiam suo cantu nunciantium. Non tam enim sibi quàm hominibus applaudebant quorum gratiâ Christus natus est; vt suo illo plausu omne hominum genus ad communem inuitarent applausum. Quid iam igitur nos Auditores? Non etiam exultabimus & vnà cum SS. Angelis, imò plusquam Angeli, laudes Deo canemus? Nemo nostrûm sit lętitię huius exsors. Nostrum enim magis, quàm Angelorum est hoc Festum: nostrum est cantare & iubilare, non auicularum. Quod vt libentiùs ac liberiùs faciatis, spargam vobis semen & pabulum, ex quo intelligatis, quis & quantus sit, qui vobis natus est.

I. Natus est vobis hodie Redemptor, qui eripuit nos de seruitute Dæmonis ac peccati, omnium durissimâ. Quanto gaudio perfunderetur vir præsertim nobilis, captiuus apud Turcas, præsentissimam mortem semper expectans, si quis ad ipsum penetrans per mediam Turciam, lytro eum redimeret & in patriam reduceret? afflictissima fuit Hebræorum seruitus in Ægypto, quâ à Rege nouo & tyrannico premebantur & opprimebantur operibus luti & laterum faciendorum, palearum insuper conquirendarum, omniqúe famulatu alio, quo velut mancipia & iumenta occupabantur, interim crebrò obiurgabantur & in fine laborum sæpe flagellis cædebantur. *Ægyptus*, inquit D. Hieronymus Ezech. 29. *Hebraicè Misraim, & in linguâ nostrâ vertitur* ... *coangustans & tribulans*: rectè proinde mundum hunc significat, in quo nouus ille Rex, super omnes filios superbiæ, qui *nescit Ioseph*, hoc est, Saluatorem nostrum odit, pressit humanum genus sub peccati seruitute dementando & fallendo suis responsis & oraculis, proponendo & persuadendo fictitios Deos, rapiendo in communi hominum cursu & impetu ad varias superstitiones, impellendo in quæuis vitia, vnde emergendi modus vix patebat, denique peccato semel obstrictos, firmiter retinendo, quoad in fine laborum & vitæ pœnas darent & scorpionibus inferni cæderentur. Quemadmodum etiam Pharao masculos Hebræorum omnes necari præcepit: ita etiam laborabat Dæmon, vt sub illâ seruitute opprimeret & exterminaret, si qui essent masculo animo, ad redarguendos aliorum errores, quales inter Iudæos erant Prophetæ: inter Gentiles verò

I. Quia natus est nobis Redemptor.

Anaxandrides, qui cùm Athenienses argueret, quòd optimas quidem leges haberent, sed vterentur pessimis, fame enectus est, teste Suidâ. Deinde Socrates, Seneca & similes, quos è medio per tyrannos sustulit, quòd peruersos aliorum mores corrigerent; nec erant, qui alios ab erroribus auocare, & ad veritatem ac virtutem reducere, etiamsi possent, auderent, postquam tam altas radices egerat impietas: suffocabat denique spiritum, & fouebat carnem eiusque concupiscentias. Ac licet essent, qui virtutem amarent ac sectarentur aliquando; ea tamen vera & solida non erat, sed inanis palea, gratiæ humore & merito destituta, ventoque vanæ gloriæ (cùm veram & æternam ignorarent) exposita & abrepta. Ergò quemadmodum Hebræi in illâ seruitute vociferabantur ad DEVM, vt ab illâ tandem eriperentur, neque frustrà; nam liberatorem, seu vt sanctus Stephanus Act. 7. appellat, *Redemptorem* Moysen nacti sunt; qui ex illo ergastulo mirâ & diuinâ potentiâ, superato Pharaone, eduxit eos in terram lacte & melle manantem: ita contigit, multò tamen fœliciùs, generi humano. Postquam enim vidit DEVS afflictionem eius, & veterum patrum gemitus ac clamores audijt, misit ei Redemptorem, Filium suum, qui propriâ suâ potentiâ Dæmonem compescuit, populumque suum non è fornace & officinâ laterum, sed è fornace gehennæ; non è corporum, sed animarum seruitute; non in terram lacte & melle, sed omni cœlestium bonorum copiâ manantem introduxit. Hoc est, quod per Isaiam cap. 52. prædixit DEVS: *In Aegyptum descendit populus meus in principio; vt colonus esset ibi: & Assur,* (Pharao) *absque vllâ causâ calumniatus est eum: Et numquid mihi est hîc? &c.* quasi diceret, veniam & redimam eum. *Quia ipse, qui loquebar, ecce adsum.* Iam nunc cogitate, quantam exultandi causam hodie habeamus ex tali Liberatore. Hebræi certè vbi audierunt & viderunt liberatorem suum Moysen à DEO ad se missum, & miraculis comprobatum, proni adorauerunt, DEO gratias agentes, quòd in afflictione sua eos visitâsset Exod. 4. Quantò iustiùs non proni & prostrati hodie adoramus eum, qui non misit seruum, sed in personâ propriâ ad nos redimendos venit, Dei filium? Cecinit Moyses & filij Israël carmen Deo lætissimum, postquam se viderunt è manu Pharaonis, per maris rubri transitum, erutos, ipsumque demersum. Exod. 15. Cogitate vos, quas laudes hodie Christo debeatis, qui per baptismum, sanguine suo purpuratum, vos eduxit è potestate Dæmonis, ipsumque in abyssum demersit.

II. Natus Fideiussor.

II. Natus est nobis Fideiussor, qui omnia vestra debita & quoscunque pœnarum reatus in se suscepit, luiturus in corpore suo. Nouum hoc maximumque beneficium est. Non enim quo quis è carcere aut captiuitate dimittitur, eo ipso ab omni debito liber est, sed lytrum soluere cogitur & damna illata resarcire, impensas soluere, &c. Quantùm exultaret vir honestus ob debita pecuniaria in vinculis detentus, nec habens, vnde solueret; si quis se ipsi sisteret, velut fideiussor, omne eius æs alienum ex suo soluturus? Venit ergò Christus, vt non solùm vos eriperet è potestate tenebrarum, sed vt pœnæ etiam reatum in se susciperet. Quis tam gratum nuncium non summis plausibus accipiat? *Vnusquisq; vestrûm*, ait Origines homil. 13. in Gen. *in his, quæ delinquit, debitor efficitur, & peccati sui literas scribit.* Quasi enim per chirographum se ad pœnas Deo obligat. At verò Christus Dominus venit, *donans nobis omnia delicta*, ait Apostolus ad Coloss. 2. *delens, quod aduersus nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci.* Quale chirographum? respondet Origenes, vbi supra: *Hoc chirographum peccatorum nostrorum cautio fuit.* Magnam populo Romano lætitiam creauit sibique apud eum gratiam & beneuolentiam conciliauit Hadrianus Imperator, quando ingentem auri summam (erant viginti septem milliones) priuatis debitoribus, quam fisco debebant, in vrbe prouincijsque remisit, combussitque eorum syngraphas in publico Traiani foro, ne vnquam ea summa repeti posset. Pontan. capite 19. de liberalitate. Debitum hoc pecuniarium erat, quod eorum fortunas tantùm concernebat, non sanguinem petebat; & dissolui aliquando à debitoribus poterat. Non ita debitum peccatorum contractum apud Deum, quod nemo soluere poterat, & vitam concernebat. Venit hodie, qui hoc debitum omnibus remitteret, & igne charitatis suæ combureret atque in publico Caluariæ monte cruci affigeret, hoc est, cruce suâ dissolueret, transfigeret, lacerâret. Quanta hinc exist:t lætitiæ materia!

III. Natus cœlestis Medicus.

III. Natus est vobis Medicus cœlestis, qui omnes vestras infirmitates sanare paratus est & sanabit, quoties etiam relapsi in eas fueritis: sanabit absque mercede, absque cruciatu, vstione, scissione vel amarâ potione: absque vllâ dubitatione. Quis æger ad talis Medici aduentum non exhilaretur? non resumat animum? Est hic Christus Dominus, qui seipsum appellare Medicum nostrum voluit Matth. 9. *Non est opus valentibus Medicus.* Et Lucæ 4. *Medice cura te ipsum.* Ipse enim omnes animæ nostræ morbos sanare consueuit, & sanat quotiescumque in eos recidimus; & quidem suis, non nostris sumptibus, sanguine scilicet proprio, & quantum in ipso est, infallibiliter, modò ei vulnera & morbos ostendere velimus. Ita Ioannes Apocalipsis primo: *Dilexit nos*, inquit, *& lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo.* Lauit semel in baptismo, lauat adhuc quotidie in pœnitentiæ Sacramento; ita vt eius sanguis sit quasi alexipharmacum contra omnes ægritudines, & quasi sapo efficacissimus ad eluendas omnes animi maculas & sordes. Quis iam non exultet totis viribus ob aduentum talis Medici? quis non summo gaudio cum simul & honore excipiat?

Certè

Certè postquam Antonius Musa, peritissimus Medicus, Romam (vbi priùs per annos 400. nullus fuerat Medicus) venit, & ipsum Augustum Imperatorem aliosque fæliciter curauit, mirum in modum honoratus fuit, donatione aurei annuli, qui nobilitatis insigne erat, dedicatione statuæ alabastrinæ in foro, immunitate ab omnibus ciuilibus oneribus, multaque pecuniâ, apud Suet. in Augusto & alios. Quantò plus exultare decet nos in aduentu cœlestis nostri Medici, eumque omni honore & veneratione prosequi, qui ab exordio mundi vsque ad id temporis nullum habuimus Medicum, qui mederi posset morbo nostro? Maximum diuinæ pietatis argumentum fuit, quòd Isaias Dei iussu venerit ad Ezechiam Regem à morbo lethali sanandum; maius adhuc, quòd Raphaël Archangelus ad Tobiam missus sit, à cæcitate curandum; sed si omnes Angelorum Chori ad ipsum descendissent, nequaquam tantum fuisset, quantum est venire ad sanandum nos ipsum Angelorum Dominum.

IV. Natus mundi Sol.

IV. Natus est vobis Sol, imò Sole illustrior Illuminator mundi, priùs tenebris inuoluti. Ita eum appellat sanctus Ioannes capite primo: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum.* Et ipse Christus Ioan. 9. cæcum natum illuminaturus, *lucem mundi* se appellat: & meritissimò quidem. Quæ enim & quantæ tenebræ erant ante CHRISTVM! Quàm pauci nouerant cur & cui viuerent! quantùm hallucinabantur in inuestigando summo bono! Vnus clamabat: *ô ciues, ciues quærenda pecunia primùm est: virtus post nummos.* Alius. *Ede, bibe, lude: post mortem nulla voluptas.* Quàm stulta & peruersa principia penè omnes habebant! DEVM non curare res humanas: non esse post hanc vitam, alteram expectandam: animam vnà cum corpore interire: inimicos odio habendos & persequendos, ac similia! Denique sicut de Batauis suis affirmabat quidam, vrbanitatem omnem politiamque Romano Imperio tribuens: *Quid*, inquiens, *essemus nos Batavi, nisi lumen illud Imperij nobis affulsisset?* vtique rudes nautæ & piscatores tantùm (refert Octauian. Tufo in cap. decimo Ecclesiastici) ita & nos multò æquiore iure dicimus: Quid essemus nos mortales, nisi lumen illud mundi CHRISTVS, nobis ortum fuisset? vtique velut cæci aut homines subterranei in speculbus degentes. Venit ergò lux mundi, & ostendit nobis DEVM Creatorem & summum bonum nostrum, vias quoque innumerabiles ad ipsum perueniendi. Illuminauit autem nos luto illo facto ex sputo & puluere, Ioan. 9. (significante CHRISTVM in diuinâ & humanâ naturâ) quo illuminauit cæcum natum, designantem genus humanum, in cæcitate natum. Quod futurum vel Samaritana illa præuidit, quando dixit: *Cùm Messias venerit, ille nobis annunciabit omnia.* Ioan. 4.

V. Natus viæ Dux.

V. Natus est vobis Dux viæ ad veram & beatam vitam consequendam, viam aperiens & complanans, excitans & animans omnes ad sequendum. Magnum quidem bonum est lumen fidei, quo summum bonum cernimus, & viam ad consequendum id perspicimus. Quia tamen via ad cœlum, vbi bonum illum apprehenditur, ardua & difficilis est; hinc ductore indigemus. Sine hoc Hebræi in deserto pergere nolebant, ad terram promissionis. Exodi 33. En ergò vobis ducem Christum, vti eum appellant ex Michæâ, Principes sacerdotum & Scribæ Matth. 2. *Ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israël.* Dux, inquam, qui per ardua quæque nos antecessit & aspera complanauit, viamque cœli tritam & facilem nobis reddidit. Meministis opinor, quod alibi dixi, quantâ in angustiâ fuerit Maximilianus Austriacus, pòst Imperator, cùm sectando ibices in præcipiti loco interceptus de vitâ desperabat, modum emergendi non inueniens. At vbi ad ipsum iuuenis quidam descendit, qui lapides dimouendo, viam aperuit, ipsumque confidere & se præcedentem sequi iussit; ingenti lætitiâ perfusus princeps animum resumpsit, & ducis sui vestigia intrepidè secutus, periculum euasit. Quod Maximiliano, hoc humano generi contigit, quando sectando suas concupiscentias incidit in terribile inferni præcipitium, vnde non nisi diuinâ adiuuante manu poterat emergere. Et en vobis DEI filium hodie aduentantem, vt velut Dux vester educat vos è periculo isto, & in tutum beatitudinis locum inducat, de quo idem Michæas capite 2. prædixit. *Ascendet pandens iter ante eos.* Quomodo ergò non ingenti perfundi lætitiâ possumus omnes hodie? Si populus de insigni Principe, exercitus de magnanimo Duce sibi gratulantur; non gratulemur nobis de tali Duce, qui omnia perrumpere, aspera complanare & distorta potest dirigere?

Trip. i. F. Circumcis. 9. A.

VI. Natus mundi altor.

VI. Natus est vobis Altor & Paterfamilias, qui in viâ illâ virtutis vos confortabit & saturabit pane, non tam terreno quàm cœlesti, qui est partim verbum DEI: partim præclara virtutum exempla, quæ in ipso & Sanctis eius elucent ac mirificè nos confortant: partim Sacramenta, præsertim Eucharistia. Fuit ante aduentum CHRISTI maxima huius panis penuria, exigentibus eius peccatis, de quâ Amos 8. dicitur: *Mittam famem in terram, non famem panis, sed audiendi verbum Domini.* Fuit hæc dira fames in mundo ante Christi aduentum, non solùm apud Gentiles, sed etiam magnâ ex parte apud Iudæos; significata per septennalem Ægypti famem, cui prouidit panem & alimenta Ioseph, ita vt propterea *Saluator mundi* appellaretur, quia totam Ægyptum & vicinas regiones à famis exitio liberâsset, Genesis 41. Quam ob causam expressus erat typus Christi, qui verissimus totius mundi Saluator fuit, prouidendo cibum vitæ, quem diximus. Cui etiam rectè conuenit nomen, quod ait sacer textus de Iosepho pronunciatum à præcone clamante *Abrech*; quod Ægyptiacè significat, *flecte genu*; Hebr. verò secundùm diuum Hieronymum,

ronymum, *Pater tener.* Quis enim iste *Pater tener*, nisi Christus infans, idcircò natus in Bethlehem, hoc est in domo panis; quia mundum saturauit, & vndique impleuit panibus, fecitque Ecclesiam domum panis? Qui & in præsepio reclinatus est, vt non iustorum tantùm, sed etiam peccatorum, quasi brutorum, panem se esse velle indicaret. Iam ergò si post diuturnam famem largâ panum suppeditatione, seu per messem seu per alia subsidia, sublatam, populus in lætitiam effunditur, quantò æquiùs hodie iubilamus ob aduentum tanti Saluatoris, qui non moritura corpora, sed immortales animas cœlesti pane reficit?

VII. Natus Princeps pacis.

VII. Natus est vobis *Princeps pacis*, qui pacem mundo attulit; *Rex pacificus*, vt in Vesperis heri cecinit Ecclesia, *cuius vultum desiderat vniuersa terra.* Nihil ferè optatius est mundo, quàm pax. *Nulla salus bello*, ait, *pacem te poscimus omnes.* Hanc ei Christus attulit, quemadmodum & Angeli canunt: *Gloria in excelsis* Deo, *& in terrâ pax hominibus.* Sed vbi hæc pax, dicit aliquis, cùm perpetuò in mundo bella sint? Respondeo inprimis pacem vniuersalem inter Gentes, quæ Christo nato viguit in mundo, ab ipso & propter ipsum factam esse: deinde non venisse Christum, vt pacem illam ciuilem inter nationes perpetuam faceret, sed aliam longè meliorem, eamque triplicem: Primò cum Deo, cui per gratiam reconciliamur & amici efficimur, quæ est nobilissima pax. Secundò cum propriâ conscientiâ, quæ est mentis tranquillitas ac serenitas ciuili & externâ illâ pace longè etiam præstantior. Tertiò cum fratribus nostris Christianis, qui beneficio fidei Christianæ magnâ inter se pace & quiete viuunt: in quam coierunt Gentes omnium linguarum, priùs inter se hostiliter & perpetuò belligerantes. Erat enim mundus ante Christi aduentum velut sylua ferarum vastissima; aut oceanus, in quibus maior minorem, fortior deuorabat debiliorem: perpetuæ quoque insidiæ atque inimicitiæ inter homines erant. Per aduentum Christi verò habitare cœpit *lupus cum agno, & pardus cum hædo*, vt prædixit Isaias c. 11. Vnde habemus, vt iam in Ecclesiâ pacificè inter nos habitemus sub vno Ecclesiæ pastore, iisdemque legibus viuamus in timore Dei. Iam licet alicubi bella & inimicitiæ gerantur, id nemini obest, nisi qui pacem odit. Vnde sanctus Bernardus serm. 29. in Cant. ait: *Quid à foris, fratres mei, vos conturbare aut contristare poterit, si intùs benè est, & fraternâ pace gaudetis?* Quid enim curas tu, si foris sit tempestas, venti, nimbi, fulgura, niues; modò tu quietus in domo tuâ sedeas, benè ab iniurijs cœli munitus? Sic qui pacem cordis habet, nihil curat externa dissidia & tumultus bellicos. Atque hoc est regnum Salomonis nostri pacificum, per illud, quod sub Salomone fuit, præfiguratum, in quo vnusquisque sedet *sub vite suâ & sub ficu sua.* 3. Reg. 4. Tali pace nos iam fruimur & constanter quidem: Et cui eam debemus, nisi Christo?

VIII. Natus Saluator.

VIII. Natus est vobis Saluator, qui post huius vitæ miserias seruabit vos ab interitu & perducet saluos atque incolumes ad vitam beatam & æternam. Vltra hoc non video, quid desiderare possimus. Quid enim omnes quærimus, nisi vt aliquando saltem ab omni miseriâ & molestiâ liberi, æternùm viuere beati possimus? En adest, qui ad eam vitam perducere nos & potest & vult. Quando Lamech genuit Noën, præuidens in spiritu filium fore generis humani conseruatorem in diluuio, appellauit eum *Noën*, dicens: *Iste consolabitur nos.* Vel vt Septuaginta, vocabulum à *Noach*, hoc est, *quiete* deducentes, vertunt: *Hic requiescere faciet nos ab operibus & tristitijs manuum nostrarum.* Et quidem fuit Noë consolator & saluator quidam generis humani, dum in arcâ suâ id seruauit, in octo saltem personis; verùm ad vitam solùm temporalem & miseram. At verò Christus hodie natus, ita nos saluabit, conseruando in Ecclesiæ suæ Arcâ, vt mortem non visuri simus in æternum; sed ad vitam in eâ transuehet, omnibus bonis refertam, omnibus malis carentem. Tametsi enim nunc habitamus in corpore mortali: *Scimus* tamen *quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quòd ædificationem ex* Deo *habemus, domum non manufactam, æternam in cælis*, ait Apostolus 2. Cor. 5.

Iam nunc considerate Auditores quantam & quàm multiplicem habeatis cantandi & iubilandi causam. Vel enim vna ex prædictis sufficere deberet, ad diem festum instituendum & immortales gratias Deo agendas; quantò magis cùm videmus tot simul gaudiorum causas concurrere? Quando igitur nos tot tantisque gratiis celebrandis minimè pares sumus, inuitemus ad Dei laudes nobiscum decantandas inprimis SS. Angelos, quorum fratres hodie esse cœpimus: deinde volucres cœli & creaturas omnes, ac dicamus: *Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.*

THEMA TERTIVM.

Quare Christus in terram pauper & humilis venerit.

1. *In solatium pauperum.*
2. *Vt mundum à viâ perditionis reuocaret.*
3. *Vt viam cæli nobis monstraret.*
4. *Vt spreto mundo virtutem sectandam doceret.*
5. *Vt suam erga nos amorem testaretur.*

Omnes qui audierunt mirati sunt.
Luc. 2.

Daniel Propheta c. 7. raptus aliquando *in visione noctis* aspexit venientem *cum nubibus cæli quasi filium hominis*, & quidem, vt Chaldaicè habetur, Kebar enos, hoc est, quasi filium hominis miseri, ærumnosi, morti obnoxij & obliuioni traditi (vt ibi notat Corn. à Lap.) qui vbi peruenit ad patrem, accepit imperium totius vniuersi. Quâ visione ita in stuporem actus fuit, vt diceret: *Horruit spiritus*

tus meus, ego Daniel territus sum in his, & visiones capitis mei conturbaverunt me. Itaque accessit *ad vnum de assistentibus, & veritatem* quærebat ab eo *de omnibus his.* Quem tam longè præuidit tanto cum stupore & horrore Daniel, eum nunc Audit. præ oculis habemus, DEI filium scilicet, quasi *filium hominis* de cœlo venientem, sed nubibus carnis humanæ obuelatum & obscuratum, imò & miserum, ærumnosum, moriturum & obliuioni traditum in stabulo Bethlehem. Quis hîc non cohorrescat, videns DEVM factum hominem abjectum, pauperem, contemptum, obliuioni traditum, jacentem in præsepio, in speluncâ, pannis inuolutum inter bestias? Sic enim & Moyses horruit, cùm thaumaturgam suam virgam in serpentem mutatam vidit, ita vt eam fugeret; quæ & ipsa significabat DEI filium in peccatoris formam, quasi transformatum, secundum Cyrillum l. de Incarnatione. In hod. Euangelio omnes, qui hoc miraculum audierunt, mirati sunt, & miramur nos omnes vsque in hodiernum. Quare sicut Daniel accessit ad vnum de assistentibus, & virtutem illius apparitionis inquisiuit: ita nos faciemus; accedemus ad assistentes Christi præsepi, & inquiremus causas, cur tam pauper & abjectâ specie venire ad nos voluerit.

I. In solatium pauperum.

I. Interrogemus Mariam & Iosephum; hi respondebunt, sic eum venisse in solatium pauperum. Etenim pauperes in mundo, olim præsertim, despectui & probro erant inter homines, vti & ipsa paupertas; ita vt mundus putaret pauperes à DEO non curari, nec ipsi cordi esse; quòd negligerentur velut reprobi, præsertim apud Gentiles, vti deprehendit S. Xauerius in Iaponia. Qui tamen error grauissimus est; siquidem pauperes ad mundi conseruationem prorsùs necessarij sunt, & quidem maximo numero: nec minor est cura DEO de paupere, quàm de diuite; juxta id Ps. 11. *Oculi eius in pauperem respiciunt*; suntque ordinariè pauperes minùs implicati vitijs, quàm diuites. Quia ergò passim erant despecti, ideò DEI filius elegit pauperes parentes & pauper fieri voluit, vt sciremus pauperes non spernendos, sed honorandos potiùs ac fouendos, nec paupertatem esse probrum aut pœnam DEO inflictam, sed exercitium virtutis: denique DEVM non esse personarum acceptorem. Hinc iam pauperes è priore luto & sordibus suis emergere & in honore esse cœperunt, adeò ut multi nobilissimi ad imitationem Christi spretis opibus paupertatem sequerentur. Idcircò pauperculis pastoribus aduentûs sui gaudium annunciari iubet Christus, eosque primò & ante Reges vocari ad præsepe suum. Sic nimirum impletum, quod sanctissima eius mater cecinit: *Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Quo verò modo id effecit? dum ipse pauperem habitum & statum assumpsit. Hinc per ipsum adeò assurrexerunt pauperes, vt iam honorentur velut aulici Christi, in quibus ipse lateat: lauentur eorum pedes subinde etiam à Regibus & Principibus: legentur eis bona diuitum: ipsi in miserijs suis consolationem sentiant: plurimi denique abjectis opibus pauperem Christum sequantur. Exosa valdè Gentilibus erat & explosa circumcisio, attamen vbi eam amplexus est Hemor Princeps Sichimorum, mox Sichimitæ, eius subditi, eandem acceptârunt. Genes. 34. Pari modo cùm ante Christum omnes ferè à paupertate abhorrerent, postquam eam in se suscepit DEI filius, mox ad eius amorem & sequelam innumeros allexit.

II. Vt mundum à perditionis reuocaret.

II. Stabulum seu speluncam interrogemus, Christi habitaculum. Id respondebit, sic eum venisse, vt mundum reuocaret à viâ perditionis. Omnes alij aduenæ cucurrerunt ad ciuium Bethlehemiticorum diuersoria, eaque impleuerunt ita, vt locus Christo non esset. Quid igitur Christus cum parentibus suis? hospitia cedit alijs; ad stabulum seu speluncam potiùs diuertit, vbi etsi incommodè, securè tamen & quietè habitabat, nec erat periculum vt inde expelleretur. Vidit ergo DEI filius è cœlo, homines ferè omnes non quærere nisi commoditates suas, carni arridentes; vt splendidè habitent, supellex niteat, mensa omnibus delicijs sit referta, diu suauiterque dormiant, thesauros sibi comparent, fauores & honores quærant; contraria omnia fugere, & cane peiùs execrari. Interim aduertit plurima ibi salutis esse pericula, vti ferè etiam sunt in diuersorijs & tabernis, vbi nummorum aucupia, iræ, rixæ, clamores, ludi, ebrietates, spurcitiæ, quibus rectà ad perditionem itur. Quid igitur ipse? contrariam viam tenuit: ad stabulum diuertit, & ea quæ mundus horret, amplexus est; humilitatem, paupertatem, patientiam, vitæ asperitatem; vt hoc exemplo suo nos ad sui sequelam & securiorem salutis viam alliceret. Quemadmodum enim sanctus Athanasius ab Alexandriâ exulare iussus, & secundo flumine per Nilum nauigans cùm videret insidiatorem post se missum, seque cum naui suâ in periculo versari: nauim inuerti iussit, & contrario cursu aduersoque flumine insidiatori obuiauit, sicque periculum euasit: Sic etiam DEI filius videns in mundo homines secundo prosperitatis flumine maximoperè periclitari & in salutis prædones incidere: viam mundo contrariam elegit, aduerso paupertatis & asperitatis fluxu nauigans, vt nos idem facere doceret. Idem Athanasius cùm Alexandriæ degens inter Arrianorum insidias securus degere non posset, quinque annis in siccâ cisternâ: & pòst iterum quatuor mensibus in paterno sepulchro delituit. Non aliter DEI filius cernens in hoc mundo quamplurimos vndequaque animarum insidiatores & insidias: non in regium aliquod palatium aut domos diuitum, vbi insidiatores illi grassantur, diuertit: sed in stabulum & speluncam velut in tutiorem locum; non quòd sibi metueret, sed vt nobis consuleret, & securum quoddam asylum inter insidias demonstraret. (Vide Trip. l. C.)

III. Interrogemus præsepe. Id respondebit, sic venisse Christum vt viam cœli nobis monstraret, humilitatem scilicet. Quis enim

locus

locus humilior & vilior præsepi, bestiarum disco? Iam verò omnes quidem homines naturâ duce ascendere conantur, quia nimirum homo animum cœlestem, ad alta & æternam fælicitatem natum habet. Verùm eam homines non quæsierunt viâ rectâ, sed planè deuia. Honores appetebant, sollicitantes titulos quærebant, seruorum pompas, vestium apparatus, curruum & equorum splendorem; alios cubitò trudebant, & se intrudebant ad honores & dignitates. At enim ventos sequebantur & confusionem potiùs curasque capiebant quàm fælicitatem. Dei igitur filius viam nobis ad fælicitatem illam monstraturus, en vbi pedem posuit? In præsepi & infimo loco, quod & posteà verbo docuit Lucæ decimo quarto: *Cùm vocatus fueris ad nuptias, vade, recumbe in nouissimo loco, vt cùm venerit, qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende superiùs. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.* Quis non in præsepi nouissimum locum videt? Hæc nimirum est illa sedes Dauid, de quâ Angelus ad matrem eius: *Dabit ei Dominus* Devs *sedem Dauid Patris eius.* Vbi quæso sedit Christus in sede Dauid? quando in Bethlehem iacuit in præsepio inter bouem & asinum. Sic enim & Dauid in eâdem Bethlehem pauit primò oues patris sui, omnium fratrum suorum minimus & contemptissimus; ita vt Pater ipsum negligeret, nec in cuneum vocaret, quando ex illo Samuel Regem electurus & vncturus erat, velut omnium inhabilissimum ad regnum, & Samuelis oculis indignum. Et tamen ipse præ alijs assumptus est, & in Regem vnctus, 1. Regum 16. Hanc igitur viam ad veri honoris culmen velut omnium certissimam ostendere nobis Christvs voluit, quam etiam tenuit Dauid, dum insidias Saulis declinaret. Postquam enim se coram eo sic humiliauit, vt se *canem mortuum & pulicem* appellaret, Saul inde argumentum exaltationis eius capiens, ait: *Nunc quia scio, quòd certissimè regnaturus sis & habiturus in manu tuâ regnum Israël.* primo Regum vigesimo quarto. Christvs ergò se ad præsepe abiecit, quia nouit humilitatem certissimam esse viam ad honores cœli comparandos. Quis enim meliùs nôsset viam cœli, quàm qui eam percurrit & de cælo venit? Et quis duce hoc relicto, contrariam potiùs eligere præsumet? De Alexandro Magno referunt, quòd cùm ipse ceruice leniter incuruâ incederet, proceres & aulici certatim eum imitati sint; ipsum in se quasi effingentes, apud Tymp. in Spec. boni Magistratus Sig. 63. Nos videmus Regem nostrum reclinatum & quasi incuruatum in præsæpe; quomodo igitur poterit se aliquis sub tam humili Rege erigere in altũ? Hinc exclamat S. Bernardus sermone 1. super missus est: *Erubesce cinis: Devs se humiliat, & tu te exaltas?*

IV. *Vt spreto mundo virtutem sectandam doceret.*

IV. Quæramus ex fæno. Id respondet pauperem venisse Christvm, vt spreto mundo virtutem sectaremur. Quid enim fœnum designet, clamat Isaias capite 40. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fænum & cecidit flos.* Idem clamat Christvs in præsepi, dum in substrato sibi fæno iacens premit & calcat omnia mundi bona, honorem, opes, voluptates, potentiam: velut inania & fluxa bona, quæ hodie florent, cras secantur, aut per se arescunt: vicissim verò virtutes solas & merita, velut sola vera & solida bona comparanda docet, humilitatem, patientiam, obedientiam, abstinentiam, mortificationem. Si enim non hæc, sed illa, solida & vera bona essent, cœlestis ille mercator vtique his relictis, illa sibi comparâsset. Strauit ergò hîc & proscripsit mundum cum concupiscentijs suis, ferè ad eum modum, quo Rudolphus Imperator sub vili & griseâ suâ tunicâ virtutem gerens, strauit & confudit fastum Ottocari, Regis Bohemorum. Hic enim cùm Rudolphi griseam tuniculam, vnà cum suis aulicis splendidissimè incedens, sæpiùs derisisset, factum est vt bellum cum Rudolpho gerens vinceretur & regno exueretur. Hoc ergò vt recuperaret, supplex ad Rudolphum venire coactus est. Accessit ægrè quidem, ornatu tamen pro more splendido. Rudolpus cùm à suis moneretur, vt non minore sed potiùs maiore corporis cultu Bohemum, vtpote regio ornatu venturum, exciperet, renuit; & obsoletâ suâ griseâ veste procedens in publicum; *Hæc mea*, inquit, *vestis sæpius ab ipso derisa, nunc ipsum deridere debet*; (refert I. Lipsius libro 2. Monit. Polit. capite 17.) indicans non in vestibus, sed in virtutibus splendorem quærendum esse. Simili & sapientissimâ quidem inuentione Christus mundi fastum sui fæni vilitate strauit. In cuius rei confirmationem venerunt ad præsepe Reges, & prostrauerunt se ad pedes eius. Atque hinc testatur initio citatus Daniel capite 7. datam esse Dei filio potestatem, honorem & regnum super omnes Gentes.

V. *Vt suum erga nos amorem testaretur.*

V. Interrogemus pannos: Hi respondent: sic eum venisse, vt amorem suum erga nos contestaretur. Ad quid enim, putatis, adeò se expoliauit Dominus cœli & terræ, vt non nisi pauculos panniculos ad tegendam nuditatem corporis sibi reseruaret, nisi vt amorem suum erga nos ostenderet? Coaluerat amicitia inter Ionatham & Dauidem, fortunâ perquam impares. Ionathas enim filius Regis Saul, videns Dominum esse cum Dauide, *dilexit eum sicut animam suam*; sed quia parùm firma ac fida amicitia videri ea poterat, vtpote inter Regis filium & pastorculum; Ionathas, vt de suo stabili & syncerissimo amore non dubitaret Dauid, quid egit? non pecunias aut prædium ei donauit, sed expoliauit se splendidis vestibus suis & armis, vsque ad baltheum (id erat insigne militum, quo ablato exautorati censebantur) deditque ea Dauidi. 1. Reg. 19. Itaque bonus Ionathas penè nudus, solâ interulâ vestitus remansit, amore sui Dauidis. Videte iam amorem Dei erga hominem. (quanta inter hunc & illum disparitas!) Adeò nihilominùs dilexit hominem

minẽ Dei filius, vt se ipsius gratiâ prorsus expoliaret, nec nisi viles pãniculos sibi retineret: suas porrò vestes, sapientiam, merita, gratiam, gloriam hominibus transcriberet, vsq; ad baltheum, hoc est, vsq; ad sui derisionem & contemptum, ita vt cum iniquis reputari non dedignaretur; quò suum erga illos amorem firmiùs contestatum faceret. Derisum fuisse Ionatham ita nudatum à sodalibus, equidem nescimus: quod si tamen factum est, amori Dauidis id posthabuit. Spretum fuisse filium Dei à Iudæis, nec receptum pro Messiâ propter eius paupertatem, scimus. At hoc nihil mouit Christum. Valde enim amantis est spernere confusionem. Non igitur videmus quanto viciſsim amore in Christum rapi debeamus, qui amore nostri tantam paupertatem vsque ad nuditatem & sui confusionem voluit amplecti? Magni quidem amoris erga sponsam suam Elisabetham indicium demonstrauit Ludouicus Landgrauius Thuringiæ, cùm à quodam milite suo Walthero de Wargilâ rogatus, an afficeretur ad Elisabetham sponsam sibi designatam, respondit: *Verè si hic mons à radice vsq; ad verticem totus aureus esset, eum tamen contemnerem præ amore Elisabethæ.* At verò Elisabetha, meo sanè iudicio, plus vltrà progressa est in reciproco ipsius amore. Cùm enim defuncti viri corpus aspiceret, coram proceribus Thuringiæ dixit inter alia, orans ad Deum: *tu scis Deus, quòd eius desiderabilem præsentiam omnibus huius mundi delitijs & gaudijs anteferrem: optaremque omni tempore vitæ meæ in egestate & mendicitate viuere, si per tuam voluntatem frui eius contubernio licuisset.* Vt in eius vitâ apud Surium 19. Nouemb. Sed parua sunt ista. Cõtraxit Christus cum naturâ humanâ quoddam matrimonium, & quidem indissolubile prorsus per omnem retrò æternitatem. Ergò vt de eius erga nos amore dubitare nullatenùs possemus, nun solùm aureos montes ingentium diuitiarum, quas sibi comparare poterat, præ amore nostri cõtempsit, verùm & toto vitæ tempore in paupertate & mendicitate vitã ducere voluit. Quis hic, amore Dei, in reciprocum sponsi nostri amorem non exardescat? amore liquefiat? *quò pro me vilior, eò mihi charior est,* ait de seipso S. Bernardus, serm. 1. de Epiph. Idem & nos dicamus: quò nostri amore vilior, eò nobis charior erit, & manebit semper.

THEMA QVARTVM.

Portenta Incarnationis Christi.

I. Rubus ardens incombustus.
II. Sol stans in medio cœli ad vocem Iosue.
III. Vellus Gedeonis rore perfusum.
IV. Sol retrocedens decem lineis, ostendit Dei bonitatem & misericordiam.

Transeamus vsque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. *Luc.* 12.

QVando Deus magnum aliquod portentum ostendit, statim id mortales sedulò inuestigare conati sunt. Sic Exod. 3. cùm ostensus Moysi fuisset Rubus ardens, nec tamen combustus; miro hoc spectaculo permotus: vadam, inquit, *& videbo visionem hanc magnam.* Rursum lib. 2. Paralip. cap. 32. Babylonij sub rege Merodach territi portento, quod designârat Deus Ezechiæ Regi, ad confirmandam ægro valetudinem, quando Sol decem lineis seu horis retrocessit, adeóque diem 32. horarum effecit, (vt vult S. Augustinus lib. 2. de mirabilibus cap. 48. S. Dionysius Areopag. ep. ad Polycarpum, alijque) per Legatos interrogârunt de hoc portento, cur & quomodo accidisset? Stupenda hæc portenta hodie acciderunt, nec non alia plura his similia. Eamus igitur & videamus visionem hanc magnam. Mittamus nostros Legatos, voluntatem, memoriam & intellectum, interrogatum super his portentis, qualianam fuerint? Dicamus cum pastoribus: *Transeamus vsque Bethlehem & videamus hoc verbum, quod factum est.*

I. Portentum primum fuit Moysi datum Exod. 3. pascenti greges in deserto: Rubus ardens incombustus. Significauit is miram & stupendam Dei in Incarnatione potentiam, quâ naturam diuinam & humanam in Christo ita vniit & vnitas conseruauit, vt diuina humanam non consumeret, humana diuinam non obscuraret. Atque hinc S. Cyrillus contra Eutycheten probat in Christo naturas integras & inconfusas. Ignis enim cùm sit elementum subtilissimum, purissimum, sublimissimum, leuissimum, efficacissimum, Deum clarè repræsentat, qui est simplicissimus, purissimus, lucidissimus, altissimus: Vnde Persæ & Chaldæi in errorem tracti, ignem pro Deo coluerunt. Ad hæc Deut. 4. dicitur: *Dominus Deus tuus ignis consumens est.* Rubus verò cùm sit vilis, fragilis, spinosus, naturam humanam, quæ & ipsa vilis, mortalis, fragilis & vndique miseriis circumdata est, bellè repræsentat. Iam videte, quale sit hoc miraculum. Primò ignis & lignum fragile, inflammationi aptissimum, simul sunt, & faciunt vnum quendam globum, nec tamen vnum ab altero consumitur, aut alteri commiscetur; ita vt rubus non igniatur, seu in ignis naturam transeat, sicut alioquin fit naturaliter, cùm lignum aliquod ardet, aut ignis in rubi naturam mutetur. Ita in Christo diuina natura humanæ sic vnita fuit, vt vtraque natura integra maneret, & mortalitatem humanæ naturæ Deus non tolleret, sed verè diceretur, & esset mortalis, pauper, passibilis, frigere, famere &c. 2. Rubus ille in aëre visus est à Moyse; lignum igitur rubi ab igne miraculosè sustentatum fuit in aere, non ignis à ligno, quod velut graue naturâ suâ deorsum tetendit: ita diuina natura in Christo per hypostasin diuinam sustentauit naturam humanam, grandi miraculo, suppositatam non in suâ sed diuinâ Verbi hypostasi. Quod fieri posse nec Aristoteles, nec alij Philosophi antiqui

I. Rubus ardens incombustus.

Ostendit Dei potentiam. 1.

2.

venis animosus è castris quodam die progressus, vno solo comitante ephebo velut armigero, cùm in Turcas aliquot irruisset, manus confereret, equoque confosso in terram effunderetur. Ita inter strictos Turcarum acinaces dum iacet, Ephebus eius fidelissimus toto corpore super eum incubuit, iacentemque protegens, tantisper hostem sustinuit, donec equites superuenere, qui principem eriperent. Ipse famulus multis vulneribus acceptis in castra relatus non multò pòst interijt. Refert Sleid. lib. 15. auctor alioquin de Catholicâ fide malè meritus. Fuit sanè genus humanum simile huic Principi; suâ enim culpâ & temeritate incidit in hostes suos capitales, Dæmones, à quibus equo gratiæ excussum & pessimè mulctatum, non nisi præsentissimam mortem inter eorum manus expectabat. At ecce tibi, DEI filius de cœlo delapsus, super id incubuit, dum carnem nostram suscepit, & in suo corpore tot vulnera excepit, quot posteà in passione inflicta ei fuére. Sic ipse quidem nos seruauit, suam verò vitam interim amisit. Quis hoc tantum beneficium satis prædicabit? Quod Ephebus ille fecit, iure aliquo fecit, vtpote seruus domino. At quis vnquam audiit, quòd hoc dominus seruo fecerit? tantus præsertim tantillo? DEVS homini? Facilè intelligimus neque miramur, quod egit Abraham, quando pro filio suo immolauit arietem; at quis capere posset, si pro seruando ariete immolâsset filium? Hominem pro DEO immolari decet: at DEVM pro homine mori, quis non mirabitur? Huius porrò sacrificij schema iam exhibuit DEI filius in ipso præsepio. vt bene dixerit Isaias: *Paruulus natus est nobis & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius.* Principatus crux est; hanc iam à teneris gestare cœpit, vti expendit noster Alphonsus Salmeron in to. de Infantia Christi. *Nascitur infans ac velut Idiota, qui fari nescit: passionis tempore, vt stultus ac nesciens Herodi ac Pilato respondere, deridetur. Nascitur nudus coram matre: exaltabitur nudus in cruce coram omnibus. Cùm oritur, locum non habet in diuersorio: dum viuit, nec Hierusalem, nec alibi locum habebat, vbi caput suum reclinaret: in morte neque sepulturam propriam habuit. Rursus nascitur sub mediam noctem: morietur post meridiem in densissimis eclipsis tenebris. Natus à matre vincitur fascijs & ligatur: verùm instante nece crudeliter manibus pedibusq́; funibus constringetur. Dum infans est, sinit se gestari à matre vt impotens & imbecillis: at post hæc Iudæorum furore trahetur, & in alto crucis loco sustinebitur. Cœpit, vbi primùm natus est, vagitu & eiulatu & lachrymis genas perfundere: sed hunc planctum perfecit ac gemitum, quando, vt Apostolus ait, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro suâ reuerentiâ. Quærit, dum puer est, pectus matris; vt calore simul, & lacte foueatur alaturq́; : at nudus erit in passione, atque eius siti vehementissimæ acetum & fel porrigetur. Natus in stabulo, loco fætenti, reclinatur in præsepio: moriturus proceditur in locum graueolentem, nempe in montem Caluariæ, & in aspero crucis lecto reclinatur. Nascitur in obedientiâ Augusti Cæsaris: morietur ex obedientâ Pilati vicem Imperatoris Tiberij gerentis. Natus inter duo animalia statuitur: acturus animam inter duos latrones collocabitur. Vides igitur quanta sit conuenientia inter Christum puerum, & inter Christum virum? inter præsepe, & crucem? inter exordium vitæ, & finem?*

Adhæc venit vt nouam viuendi normam nobis præscriberet, & in seipso primùm velut in exemplari delinearet. Idcircò enim Isa. 9. nomen Christi nati dicitur futurum: *Pater futuri sæculi*; quia Christianos, nouos scilicet homines, ad nouam viuendi rationem & sanctitatem futuri sæculi erat instituturus. Factus quidem erat ad imaginem Dei homo; sed quia astu dæmonis fœdârat imaginem illam, nec decebat vt prorsus periret, ideò reformatore eguit. *Vt enim forma aliqua*, ait Sanctus Athanasius libro de Incarnat. Verbi, *in tabulis depicta, sordibusq́; aliunde obiectis obliterata instaurari nequit, nisi eius præsentia adhibeatur, ad cuius speciem primitùs tabula depicta fuit: Eodem modo vndecumq́; ille bonus patris filius, imago & character patris ad regiones nostras profectus est, vt hominem ad sui similitudinem factum denuò reficeret.* Hoc autem mox ab infantiâ Christus agere cœpit, quando se in præsepio spectandum exhibuit, tam pastoribus quàm Regibus, tam pauperibus quàm diuitibus. Ibi enim videre est exemplar humilitatis in eius præsepio, paupertatis in eius stabulo, obedientiæ in eius fascijs, patientiæ in fœno & in rigore hyemis, contemptus mundi in alieno territorio. Ibi in vili tugurio damnat insana mundanorum ædificia: in fœno & præsepi aureos eorum lectos, mollitie refertos: in vilibus pannis vestium splendorem: in suis lachrymis immoderatos risus: in paruo lacte lauta conuiuia: in fœtore stabuli, suaues suffitus & vestium odores: in boue & asino prauas societates. Hic porrò est Rex noster, cuius exemplum sequi iure meritissimo subditi deberent. Surgent alioquin Niniuitæ in iudicio & accusabunt eos; siquidem ipsi videntes Regem suum ad prædicationem Ionæ surgere de solio suo, & abijcere vestimentum suum à se, indui sacco, & sedere in cinere: mox etiam ipsi Regis exemplum secuti, *prædicauerunt ieiunium & vestiti sunt saccis à maiore vsq́; ad minorem: & peruenit* (hoc est, quia peruenit, vt ibi explicat Cornelius) *verbum ad Regem.* Ion. 3. A rege igitur ad subditos deriuata est pœnitentia. Quid iam faciant Christiani, viso exemplari suo, Rege suo, qui de cœlesti solio suo surgens, neglectâ veste gloriæ suæ, induit se pannis, reclinauit se in fœnum & præsepe? Denique ad hoc de cœlo venit, vt nos in cœlum eueheret, & assumptis miserijs nostris, cumularet, ac ditaret bonis suis. Regis filius Ionathas, vt amorem suum erga Dauidem demonstraret, expoliauit se tunicâ & vestimentis suis, vsque ad gladium, arcum & baltheum suum. 1. Reg. 18. Pastorculus erat Dauid & pastoritijs indutus vestibus, quare non satis firma fidaque videbatur

3. Vt nos in cælum eueheret.

batur futura amicitia inter filium Regis & pastorem. Itaque vt eam firmaret ac sanciret Ionathas, spoliauit se ornamētis suis, iisque Dauidem induit, vt quasi alter Ionathas fieret. Idem egit Dei filius cum humano genere, spoliauit enim se ornamentis glorię suę, & nudauit se in pręsepi, vsque ad indusiolum, deditq; illi tunicā gratiæ, vestimenta virtutum suarum, gladium verbi Dei, arcum orationis ad iaculandum in cęlum & impetrandum omnia in nomine eius, ipsum deniq; baltheum (qui erat insigne & gloria militis) glorię suę cœlestis & paternę hęreditatis. Sed quis impulit Ionatham, vt adeò se nudaret & Dauidem ornaret? Non nisi amor, quia *diligebat eum vt animam suam, & conglutinata erat anima eius, animæ Dauidis.* Idem vt Dei filius homini impertiret, impulit eum amor. Amor similis facit, & sua amato communicat, vt patet in coniugibus: idem erga hominem effecit in Dei filio. Amor captiuam facit voluntatem, intellectum quasi cęcat & insanire facit: idem dixerit aliquis effecisse in Dei filio. Quis enim non captiuum videt in pręsepi? quis non putet insipientem? vtpote amore nostri factum infantem, pauperem, nudum, miserum? Verè igitur dicere poterat illud Apostoli 2. Corin. 12. *Factus sum insipiens: vos me coëgistis.* Cur insipiens Domine? quia vilem & sordidum pastorculum adeò amâsti, quasi animam tuam, vt eius miserias assumeres, tuas opes ei donares. Vulgò dicitur: *Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.* Ranam amâsti Domine, & hanc ranam putâsti esse Dianam.

Nunc igitur Auditores considerate, quid vicissim vos Dei filio debeatis, tanto amatori vestro. Et quid nisi amorem reciprocum? Sane agnouit Dauid, quid Ionathę suo deberet, ideò vicissim tenerrimè eum amauit, adeò vt dum sibi in mutuo amplexu ambo valedicerent, ambo quidem flerent, Dauid autem ampliùs. 1. Reg. 20. Eius quoque amorem adeò cordi suo impressit, vt mortuo etiam impenderet, parentando multis lachrymis, posteris quoq; eius benefaciendo. Ergò & nos pariter imprimamus pectori nostro Ionatham nostrum, Dei filium, amore nostri nudatum & in pręsepi positum. Sit hic amor & memoria, velut margarita in corde nostro iugiter reposita, infixa & impressa.

THEMA SECVNDVM.
Gaudium hodierni diei ex nato Saluatore.

1. *Quia natus est nobis Redemptor.*
2. *Natus fideiussor.*
3. *Natus Cælestis medicus.*
4. *Natus mundi Sol.*
5. *Natus viæ Dux.*
6. *Natus mundo altor.*
7. *Natus princeps pacis.*
8. *Natus Saluator*

Euangelizo vobis gaudium magnum: quia natus est vobis hodie Saluator mundi. *Luc.* 2.

SAnctus ille & Seraphicus Franciscus singulari deuotione non tam ferebatur, quàm rapiebatur erga hodiernam festiuitatem, adeò vt cùm Solem oriri & prodire ex aurorâ cerneret, mirificè lætaretur, quòd in illo imaginem quandam & effigiem Christi, ex Virgine Maria nati, expressam intueri sibi videretur. Quin etiam fertur in ipsâ Natiuitatis Christi nocte non exiguam frumenti mensuram per agrum disseminâsse, vt auiculæ mane surgentes eo vescerentur, Christique nati laudes suo modo libentiùs atque liberiùs decantarent; vti refert noster Alphonsus Salmeron tom. 3. tr. 34. Mouit ad hoc, ni fallor, virum sanctum cantus ille Angelorum, quasi cœlestium auicularum, Christi laudes hodie suauiter canentium, & communem orbi lætitiam suo cantu nunciantium. Non tam enim sibi quàm hominibus applaudebant quorum gratiâ Christus natus est; vt suo illo plausu omne hominum genus ad communem inuitarent applausum. Quid iam igitur nos Auditores? Non etiam exultabimus & vnà cum SS. Angelis, imò plus quam Angeli, laudes DEO canemus? Nemo nostrûm sit lętitię huius exsors. Nostrum enim magis, quàm Angelorum est hoc Festum: nostrum est cantare & iubilare, non auicularum. Quod vt libentiùs ac liberiùs faciatis, spargam vobis semen & pabulum, ex quo intelligatis, quis & quantus sit, qui vobis natus est.

I. Natus est vobis hodie Redemptor, qui eripuit nos de seruitute Dæmonis ac peccati, omnium durissimâ. Quanto gaudio perfunderetur vir præsertim nobilis, captiuus apud Turcas, præsentissimam mortem semper expectans, si quis ad ipsum penetrans per mediam Turciam, lytro eum redimeret & in patriam reduceret? afflictissima fuit Hebræorum seruitus in Ægypto, quâ à Rege nouo & tyrannico premebantur & opprimebantur operibus luti & laterum faciendorum, palearum insuper conquirendarum, omnique famulatu alio, quo velut mancipia & iumenta occupabantur, interim crebrò obiurgabantur & in fine laborum sæpe flagellis cædebantur. *Aegyptus*, inquit D. Hieronymus Ezech. 29. *Hebraicè Mifraim, & in linguâ nostrâ vertitur* ἐκθλίβουσα, *coangustans & tribulans*: rectè proinde mundum hunc significat, in quo nouus ille Rex, super omnes filios superbiæ, qui *nescit Ioseph*, hoc est, Saluatorem nostrum odit, pressit humanum genus sub peccati seruitute dementando & fallendo suis responsis & oraculis, proponendo & persuadendo fictitios DEOS, rapiendo in communi hominum cursu & impetu ad varias superstitiones, impellendo in quæuis vitia, vnde emergendi modus vix patebat, denique peccato semel obstrictos, firmiter retinendo, quoad in fine laborum & vitæ pœnas darent & scorpionibus inferni cæderentur. Quemadmodum etiam Pharao masculos Hebræorum omnes necari præcepit: ita etiam laborabat Dæmon, vt sub illâ seruitute opprimeret & exterminaret, si qui essent masculo animo, ad redarguendos aliorum errores, quales inter Iudæos erant Prophetæ: inter Gentiles verò Anaxan-

I. Quia natus est nobis Redemptor.

Anaxandrides, qui cùm Athenienſes argueret, quòd optimas quidem leges haberent, ſed vterentur peſſimis, fame enectus eſt, teſte Suidâ. Deinde Socrates, Seneca & ſimiles, quos è medio per tyrannos ſuſtulit, quòd peruerſos aliorum mores corrigerent; nec erant, qui alios ab erroribus auocare, & ad veritatem ac virtutem reducere, etiamſi poſſent, auderent, poſtquam tam altas radices egerat impietas: ſuffocabat denique ſpiritum, & fouebat carnem eiuſque concupiſcentias. Ac licet eſſent, qui virtutem amarent ac ſectarentur aliquando; eà tamen vera & ſolida non erat, ſed inanis palea, gratiæ humore & merito deſtituta, ventoque vanæ gloriæ (cùm veram & æternam ignorarent) expoſita & abrepta. Ergò quemadmodum Hebræi in illâ ſeruitute vociferabantur ad DEVM, vt ab illâ tandem eriperentur, neque fruſtrà; nam liberatorem, ſeu vt ſanctus Stephanus Act. 7. appellat, *Redemptorem* Moyſen nacti ſunt; qui ex illo ergaſtulo mirâ & diuinâ potentiâ, ſuperato Pharaone, eduxit eos in terram lacte & melle manantem: ita contigit, multò tamen fæliciùs, generi humano. Poſtquam enim vidit DEVS afflictionem eius, & veterum patrum gemitus ac clamores audijt, miſit ei Redemptorem, Filium ſuum, qui propriâ ſuâ potentiâ Dæmonem compeſcuit, populumque ſuum non è fornace & officinâ laterum, ſed è fornace gehennæ; non è corporum, ſed animarum ſeruitute; non in terram lacte & melle, ſed omni cœleſtium bonorum copiâ manantem introduxit. Hoc eſt, quod per Iſaiam cap. 52. prædixit DEVS: *In Aegyptum deſcendit populus meus in principio, vt colonus eſſet ibi: & Aſſur,* (Pharao) *abſque vllâ causâ calumniatus eſt eum: Et numquid mihi eſt hic? &c.* quaſi diceret, veniam & redimam eum. *Quia ipſe, qui loquebar, ecce adſum.* Iam nunc cogitate, quantam exultandi cauſam hodie habeamus ex tali Liberatore. Hebræi certè vbi audierunt & viderunt liberatorem ſuum Moyſen à DEO ad ſe miſſum, & miraculis comprobatum, proni adorauerunt, DEO gratias agentes, quòd in afflictione ſua eos viſitâſſet Exod. 4. Quantò iuſtiùs non proni & proſtrati hodie adoramus eum, qui non miſit ſeruum, ſed in perſonâ propriâ ad nos redimendos venit, Dei filium? Cecinit Moyſes & filij Iſraël carmen Deo lætiſſimum, poſtquam ſe viderunt è manu Pharaonis, per maris rubri tranſitum, erutos, ipſumque demerſum. Exod. 15. Cogitate vos, quas laudes hodie Chriſto debeatis, qui per baptiſmum, ſanguine ſuo purpuratum, vos eduxit è poteſtate Dæmonis, ipſumque in abyſſum demerſit.

II. Natus Fideiuſſor.

II. Natus eſt nobis Fideiuſſor, qui omnia veſtra debita & quoſcunque pœnarum reatus in ſe ſuſcepit, luiturus in corpore ſuo. Nouum hoc maximumque beneficium eſt. Non enim quo quis è carcere aut captiuitate dimittitur, eo ipſo ab omni debito liber eſt, ſed lytrum ſoluere cogitur & damna illata reſarcire, impenſas ſoluere, &c. Quantùm exultaret vir honeſtus ob debita pecuniaria in vinculis detentus, nec habens, vnde ſolueret; ſi quis ſe ipſi ſiſteret, velut fideiuſſor, omne eius æs alienum ex ſuo ſoluturus? Venit ergò Chriſtus, vt non ſolùm vos eriperet è poteſtate tenebrarum, ſed vt pœnæ etiam reatum in ſe ſuſciperet. Quis tam gratum nuncium non ſummis plauſibus accipiat? *Vnuſquiſq; noſtrûm*, ait Origines homil. 13. in Gen. *in his, quæ delinquit, debitor efficitur, & peccati ſui literas ſcribit.* Quaſi enim per chirographum ſe ad pœnas Deo obligat. At verò Chriſtus Dominus venit, *donans nobis omnia delicta*, ait Apoſtolus ad Coloſſ. 2. *delens, quod aduerſus nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio, affigens illud cruci.* Quale chirographum? reſpondet Origenes, vbi ſupra: *Hoc chirographum peccatorum noſtrorum cautio fuit.* Magnam populo Romano lætitiam creauit ſibique apud eum gratiam & beneuolentiam conciliauit Hadrianus Imperator, quando ingentem auri ſummam (erant viginti ſeptem milliones) priuatis debitoribus, quam fiſco debebant, in vrbe prouincijſque remiſit, combuſſitque eorum ſyngraphas in publico Traiani foro, ne vnquam ea ſumma repeti poſſet. Pontan. capite 19. de liberalitate. Debitum hoc pecuniarium erat, quod eorum fortunas tantùm concernebat, non ſanguinem petebat; & diſſolui aliquando à debitoribus poterat. Non ita debitum peccatorum contractum apud Deum, quod nemo ſoluere poterat, & vitam concernebat. Venit hodie, qui hoc debitum omnibus remitteret, & igne charitatis ſuæ combureret atque in publico Caluariæ monte cruci affigeret, hoc eſt, cruce ſuâ diſſolueret, transfigeret, lacerâret. Quanta hinc exiſtit lætitiæ materia!

III. Natus cœleſtis Medicus.

III. Natus eſt vobis Medicus cœleſtis, qui omnes veſtras infirmitates ſanare paratus eſt & ſanabit, quoties etiam relapſi in eas fueritis: ſanabit abſque mercede, abſque cruciatu, vſtione, ſciſſione vel amarâ potione: abſque vllâ dubitatione. Quis æger ad talis Medici aduentum non exhilaretur? non reſumat animum? Eſt hic Chriſtus Dominus, qui ſeipſum appellare Medicum noſtrum voluit Matth. 9. *Non eſt opus valentibus Medicus.* Et Lucæ 4. *Medice cura te ipſum.* Ipſe enim omnes animæ noſtræ morbos ſanare conſueuit, & ſanat quotieſcumque in eos recidimus; & quidem ſuis, non noſtris ſumptibus, ſanguine ſcilicet proprio, & quantum in ipſo eſt, infallibiliter, modò ei vulnera & morbos oſtendere velimus. Ita Ioannes Apocalipſis primo: *Dilexit nos*, inquit, *& lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Lauit ſemel in baptiſmo, lauat adhuc quotidie in pœnitentiæ Sacramento; ita vt eius ſanguis ſit quaſi alexipharmacum contra omnes ægritudines, & quaſi ſapo efficaciſſimus ad eluendas omnes animi maculas & ſordes. Quis iam non exultet totis viribus ob aduentum talis Medici? quis non ſummo gaudio cum ſimul & honore excipiat? Certè

Certè postquam Antonius Musa, peritissimus Medicus, Romam (vbi priùs per annos 400. nullus fuerat Medicus) venit, & ipsum Augustum Imperatorem aliosque fæliciter curauit, mirum in modum honoratus fuit, donatione aurei annuli, qui nobilitatis insigne erat, dedicatione statuæ alabastrinæ in foro, immunitate ab omnibus ciuilibus oneribus, multaque pecuniâ, apud Suet. in Augusto & alios. Quantò plus exultare decet nos in aduentu cœlestis nostri Medici, eumque omni honore & veneratione prosequi, qui ab exordio mundi vsque ad id temporis nullum habuimus Medicum, qui mederi posset morbo nostro? Maximum diuinæ pietatis argumentum fuit, quòd Isaias Dei iussu venerit ad Ezechiam Regem à morbo lethali sanandum; maius adhuc, quòd Raphaël Archangelus ad Tobiam missus sit, à cæcitate curandum; sed si omnes Angelorum Chori ad ipsum descendissent, nequaquam tantum fuisset, quantum est venire ad sanandum nos ipsum Angelorum Dominum.

IV. Natus mundi Sol.

IV. Natus est vobis Sol, imò Sole illustrior Illuminator mundi, priùs tenebris inuoluti. Ita eum appellat sanctus Ioannes capite primo: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum.* Et ipse Christus Ioan. 9. cæcum natum illuminaturus, *lucem mundi* se appellat: & meritissimò quidem. Quæ enim & quantæ tenebræ erant ante Christum! Quàm pauci nouerant cur & cui viuerent! quantùm hallucinabantur in inuestigando summo bono! Vnus clamabat: *ô ciues, ciues quærenda pecunia primùm est: virtus post nummos.* Alius. *Ede, bibe, lude: post mortem nulla voluptas.* Quàm stulta & peruersa principia penè omnes habebant! Deum non curare res humanas: non esse post hanc vitam, alteram expectandam: animam vnà cum corpore interire: inimicos odio habendos & persequendos, ac similia! Denique sicut de Batauis suis affirmabat quidam, vrbanitatem omnem politiamque Romano Imperio tribuens: *Quid*, inquiens, *essemus nos Bataui, nisi lumen illud Imperij nobis affulsisset?* vtique rudes nautæ & piscatores tantùm (refert Octauian. Tuso in cap. decimo Ecclesiastici) ita & nos multò æquiore iure dicimus: Quid essemus nos mortales, nisi lumen illud mundi Christus, nobis ortum fuisset? vtique velut cæci aut homines subterranei in speculubus degentes. Venit ergò lux mundi, & ostendit nobis Deum Creatorem & summum bonum nostrum, vias quoque innumerabiles ad ipsum perueniendi. Illuminauit autem nos luto illo facto ex sputo & puluere, Ioan. 9. (significante Christum in diuinâ & humanâ naturâ) quo illuminauit cæcum natum, designantem genus humanum, in cæcitate natum. Quod futurum vel Samaritana illa præuidit, quando dixit: *Cùm Messias venerit, ille nobis annunciabit omnia.* Ioan. 4.

V. Natus viæ Dux.

V. Natus est vobis Dux viæ ad veram & beatam vitam consequendam, viam aperiens & complanans, excitans & animans omnes ad sequendum. Magnum quidem bonum est lumen fidei, quo summum bonum cernimus, & viam ad consequendum id perspicimus. Quia tamen via ad cœlum, vbi bonum illum apprehenditur, ardua & difficilis est; hinc ductore indigemus. Sine hoc Hebræi in deserto pergere nolebant, ad terram promissionis. Exodi 33. En ergò vobis ducem Christum, vti eum appellant ex Michæâ, Principes sacerdotum & Scribæ Matth. 2. *Ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israël.* Dux, inquam, qui per ardua quæque nos antecessit & aspera complanauit, viamque cœli tritam & facilem nobis reddidit. Meministis opinor, quod alibi dixi, quantâ in angustiâ fuerit Maximilianus Austriacus, pòst Imperator, cùm sectando ibices in præcipiti loco interceptus de vitâ desperabat, modum emergendi non inueniens. At vbi ad ipsum iuuenis quidam descendit, qui lapides dimouendo, viam aperuit, ipsumque confidere & se præcedentem sequi iussit; ingenti lætitiâ perfusus princeps animum resumpsit, & ducis sui vestigia intrepidè secutus, periculum euasit. Quod Maximiliano, hoc humano generi contigit, quando sectando suas concupiscentias incidit in terribile inferni præcipitium, vnde non nisi diuinâ adiuuante manu poterat emergere. Et en vobis Dei filium hodie aduentantem, vt velut Dux vester educat vos è periculo isto, & in tutum beatitudinis locum inducat, de quo idem Michæas capite 2. prædixit. *Ascendet pandens iter ante eos.* Quomodo ergò non ingenti perfundi lætitiâ possumus omnes hodie? Si populus de insigni Principe, exercitus de magnanimo Duce sibi gratulantur; non gratulemur nobis de tali Duce, qui omnia perrumpere, aspera complanare & distorta potest dirigere?

Trip. F. Circumcis. 9. A.

VI. Natus mundo altor.

VI. Natus est vobis Altor & Paterfamilias, qui in viâ illâ virtutis vos confortabit & saturabit pane, non tam terreno quàm cœlesti, qui est partim verbum Dei: partim præclara virtutum exempla, quæ in ipso & Sanctis eius elucent ac mirificè nos confortant: partim Sacramenta, præsertim Eucharistia. Fuit ante aduentum Christi maxima huius panis penuria, exigentibus eius peccatis, de quâ Amos 8. dicitur: *Mittam famem in terram, non famem panis, sed audiendi verbum Domini.* Fuit hæc dira fames in mundo ante Christi aduentum, non solùm apud Gentiles, sed etiam magnâ ex parte apud Iudæos; significata per septennalem Ægypti famem, cui prouidit panem & alimenta Ioseph, ita vt propterea *Saluator mundi* appellaretur, quia totam Ægyptum & vicinas regiones à famis exitio liberâsset, Genesis 41. Quam ob causam expressus erat typus Christi, qui verissimus totius mundi Saluator fuit, prouidendo cibum vitæ, quem diximus. Cui etiam rectè conuenit nomen, quod ait sacer textus de Iosepho pronunciatum à præcone clamante *Abrech*; quod Ægyptiacè significat, *flecte genu*; Hebr. verò secundùm diuum Hieronymum,

ronymum, *Pater tener*. Quis enim iste *Pater tener*, nisi Christus infans, idcircò natus in Bethlehem, hoc est in domo panis; quia mundum saturauit, & vndique impleuit panibus, fecitque Ecclesiam domum panis? Qui & in præsepio reclinatus est, vt non iustorum tantùm, sed etiam peccatorum, quasi brutorum, panem se esse velle indicaret. Iam ergò si post diuturnam famem largâ panum suppeditatione, seu per messem seu per alia subsidia, sublatam, populus in lætitiam effunditur, quantò æquiùs hodie iubilamus ob aduentum tanti Saluatoris, qui non moritura corpora, sed immortales animas cœlesti pane reficit?

VII. Natus Princeps pacis. VII. Natus est vobis *Princeps pacis*, qui pacem mundo attulit; *Rex pacificus*, vt in Vesperis heri cecinit Ecclesia, *cuius vultum desiderat vniuersa terra.* Nihil ferè optatius est mundo, quàm pax. *Nulla salus bello*, ait, *pacem te poscimus omnes.* Hanc ei Christus attulit, quemadmodum & Angeli canunt: *Gloria in excelsis* DEO, *& in terrâ pax hominibus.* Sed vbi hæc pax, dicit aliquis, cùm perpetuò in mundo bella sint? Respondeo inprimis pacem vniuersalem inter Gentes, quæ Christo nato viguit in mundo, ab ipso & propter ipsum factam esse: deinde non venisse Christum, vt pacem illam ciuilem inter nationes perpetuam faceret, sed aliam longè meliorem, eamque triplicem: Primò cum DEO, cui per gratiam reconciliamur & amici efficimur, quæ est nobilissima pax. Secundò cum propriâ conscientiâ, quæ est mentis tranquillitas ac serenitas ciuili & externâ illâ pace longè etiam præstantior. Tertiò cum fratribus nostris Christianis, qui beneficio fidei Christianæ magnâ inter se pace & quiete viuunt: in quam coierunt Gentes omnium linguarum, priùs inter se hostiliter & perpetuò belligerantes. Erat enim mundus ante Christi aduentum velut sylua ferarum vastissima; aut oceanus, in quibus maior minorem, fortior deuorabat debiliorem: perpetuæ quoque insidiæ atque inimicitiæ inter homines erant. Per aduentum Christi verò habitare cœpit *lupus cum agno, & pardus cum hædo*, vt prædixit Isaias c. 11. Vnde habemus, vt iam in Ecclesiâ pacificè inter nos habitemus sub vno Ecclesiæ pastore, iisdemque legibus viuamus in timore DEI. Iam licet alicubi bella & inimicitiæ gerantur, id nemini obest, nisi qui pacem odit. Vnde sanctus Bernardus sermon. 29. in Cant. ait: *Quid à foris, fratres mei, vos conturbare aut contristare poterit, si intùs benè est, & fraternâ pace gaudetis?* Quid enim curas tu, si foris sit tempestas, venti, nimbi, fulgura, niues; modò tu quietus in domo tuâ sedeas, benè ab iniurijs cœli munitus? Sic qui pacem cordis habet, nihil curat externa dissidia & tumultus bellicos. Atque hoc est regnum Salomonis nostri pacificum, per illud, quod sub Salomone fuit, præfiguratum, in quo vnusquisque sedet *sub vite suâ & sub ficu suâ*. 3. Reg. 4. Tali pace nos iam fruimur & constanter quidem: Et cui eam debemus, nisi Christo?

VIII. Natus est vobis Saluator, qui post huius vitæ miserias seruabit vos ab interitu & perducet saluos atque incolumes ad vitam beatam & æternam. Vltra hoc non video, quid desiderare possimus. Quid enim omnes quærimus, nisi vt aliquando saltem ab omni miseriâ & molestiâ liberi, æternùm viuere beati possimus? En adest, qui ad eam vitam perducere nos & potest & vult. Quando Lamech genuit Noën, præuidens in spiritu filium fore generis humani conseruatorem in diluuio, appellauit eum *Noën*, dicens: *Iste consolabitur nos.* Vel vt Septuaginta, vocabulum à *Noach*, hoc est, *quiete* deducentes, vertunt: *Hic requiescere faciet nos ab operibus & tristitijs manuum nostrarum.* Et quidem fuit Noë consolator & saluator quidam generis humani, dum in arcâ suâ id seruauit, in octo saltem personis; verùm ad vitam solùm temporalem & miseram. At verò Christus hodie natus, ita nos saluabit, conseruando in Ecclesiæ suæ Arcâ, vt mortem non visuri simus in æternum; sed ad vitam in eâ transuehet, omnibus bonis refertam, omnibus malis carentem. Tametsi enim nunc habitamus in corpore mortali: *Scimus* tamen *quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quòd ædificationem ex* DEO *habemus, domum non manufactam, æternam in cælis*, ait Apostolus 2. Cor. 5. VIII. Natus Saluator.

Iam nunc considerate Auditores quantam & quàm multiplicem habeatis cantandi & iubilandi causam. Vel enim vna ex prædictis sufficere deberet, ad diem festum instituendum & immortales gratias DEO agendas; quantò magis cùm videmus tot simul gaudiorum causas concurrere? Quando igitur nos tot tantisque gratiis celebrandis minimè pares sumus, inuitemus ad DEI laudes nobiscum decantandas inprimis SS. Angelos, quorum fratres hodie esse cœpimus: deinde volucres cœli & creaturas omnes, ac dicamus: *Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.*

THEMA TERTIVM.

Quare Christus in terram pauper & humilis venerit.

1. *In solatium pauperum.*
2. *Vt mundum à viâ perditionis reuocaret.*
3. *Vt viam cæli nobis monstraret.*
4. *Vt spreto mundo virtutem sectandam doceret.*
5. *Vt suam erga nos amorem testaretur.*

Omnes qui audierunt mirati sunt.
Luc. 2.

DAniel Propheta c.7. raptus aliquando *in visione noctis* aspexit venientem *cum nubibus cœli quasi filium hominis*, & quidem, vt Chaldaicè habetur, Kebar enos, hoc est, quasi filium hominis miseri, ærumnosi, morti obnoxij & obliuioni traditi (vt ibi notat Corn. à Lap.) qui vbi peruenit ad patrem, accepit imperium totius vniuersi. Quâ visione ita in stuporem actus fuit, vt diceret: *Horruit spiritus*

tus meus, ego Daniel territus sum in his, & visiones capitis mei conturbaverunt me. Itaque accessit *ad vnum de assistentibus, & veritatem* quærebat ab eo *de omnibus his.* Quem tam longè præuidit tanto cum stupore & horrore Daniel, cum nunc Audit, præ oculis habemus, DEI filium scilicet, quasi *filium hominis* de cœlo venientem, sed nubibus carnis humanæ obuelatum & obscuratum, imò & miserum, ærumnosum, moriturum & obliuioni traditum in stabulo Bethlehem. Quis hîc non cohorrescat, videns DEVM factum hominem abjectum, pauperem, contemptum, obliuioni traditum, jacentem in præsepio, in speluncâ, pannis inuolutum inter bestias? Sic enim & Moyses horruit, cùm thaumaturgam suam virgam in serpentem mutatam vidit, ita vt eam fugeret; quæ & ipsa significabat DEI filium in peccatoris formam, quasi transformatum, secundum Cyrillum l. de Incarnatione. In hod. Euangelio omnes, qui hoc miraculum audierunt, mirati sunt, & miramur nos omnes vsque in hodiernum. Quare sicut Daniel accessit ad vnum de assistentibus, & virtutem illius apparitionis inquisiuit: ita nos faciemus; accedemus ad assistentes Christi præsepi, & inquiremus causas, cur tam pauper & abjectâ specie venire ad nos voluerit.

I. In solatium pauperum. I. Interrogemus Mariam & Iosephum; hi respondebunt, sic eum venisse in solatium pauperum. Etenim pauperes in mundo, olim præsertim, despectui & probro erant inter homines, vti & ipsa paupertas; ita vt mundus putaret pauperes à DEO non curari, nec ipsi cordi esse; quòd negligerentur velut reprobi, præsertim apud Gentiles, vti deprehendit S. Xauerius in Iaponia. Qui tamen error grauissimus est; siquidem pauperes ad mundi conseruationem prorsùs necessarij sunt, & quidem maximo numero: nec minor est cura DEO de paupere, quàm de diuite; juxta id Ps. 11. *Oculi eius in pauperem respiciunt*; suntque ordinariè pauperes minùs implicati vitijs, quàm diuites. Quia ergò passim erant despecti, ideò DEI filius elegit pauperes parentes & pauper fieri voluit, vt sciremus pauperes non spernendos, sed honorandos potiùs ac fouendos, nec paupertatem esse probrum aut pœnam DEO inflictam, sed exercitium virtutis: denique DEVM non esse personarum acceptorem. Hinc iam pauperes è priore luto & sordibus suis emergere & in honore esse cœperunt, adeò ut multi nobilissimi ad imitationem Christi spretis opibus paupertatem sequerentur. Idcircò pauperculis pastoribus aduentûs sui gaudium annunciari iubet Christus, eosque primò & ante Reges vocari ad præsepe suum. Sic nimirum impletum, quod sanctissima eius mater cecinit: *Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Quo verò modo id effecit? dum ipse pauperem habitum & statum assumpsit. Hinc per ipsum adeò assurrexerunt pauperes, vt iam honorentur velut aulici Christi, in quibus ipse lateat: lauentur eorum pedes subinde etiam à Regibus & Principibus: legentur eis bona diuitum: ipsi in miserijs suis consolationem sentiant: plurimi denique abjectis opibus pauperem Christum sequantur. Exosa valdè Gentilibus erat & explosa circumcisio, attamen vbi eam amplexus est Hemor Princeps Sichimorum, mox Sichimitæ, eius subditi, eandem acceptârunt. Genes. 34. Pari modo cùm ante Christum omnes ferè à paupertate abhorrerent, postquam eam in se suscepit DEI filius, mox ad eius amorem & sequelam innumeros allexit.

II. Vt mundum à via perditionis reuocaret. II. Stabulum seu speluncam interrogemus, Christi habitaculum. Id respondebit, sic eum venisse, vt mundum reuocaret à viâ perditionis. Omnes alij aduenæ cucurrerunt ad ciuium Bethlehemiticorum diuersoria, eaque impleuerunt ita, vt locus Christo non esset. Quid igitur Christus cum parentibus suis? hospitia cedit alijs; ad stabulum seu speluncam potiùs diuertit, vbi etsi incommodè, securè tamen & quietè habitabat, nec erat periculum vt inde expelleretur. Vidit ergo DEI filius è cœlo, homines ferè omnes non quærere nisi commoditates suas, carni arridentes; vt splendidè habitent, supellex niteat, mensa omnibus delicijs sit referta, diu suauiterque dormiant, thesauros sibi comparent, fauores & honores quærant; contraria omnia fugere, & cane peiùs execrari. (Vide Trip. hoc F.C.9.G.) Interim aduertit plurima ibi salutis esse pericula, vti ferè etiam sunt in diuersorijs & tabernis, vbi nummorum aucupia, iræ, rixæ, clamores, ludi, ebrietates, spurcitiæ, quibus rectà ad perditionem itur. Quid igitur ipse? contrariam viam tenuit: ad stabulum diuertit, & ea quæ mundus horret, amplexus est; humilitatem, paupertatem, patientiam, vitæ asperitatem; vt hoc exemplo suo nos ad sui sequelam & securiorem salutis viam alliceret. Quemadmodum enim sanctus Athanasius ab Alexandriâ exulare iussus, & secundo flumine per Nilum nauigans cùm videret insidiatorem post se missum, seque cum naui suâ in periculo versari: nauim inuerti iussit, & contrario cursu aduersoque flumine insidiatori obuiauit, sicque periculum euasit: Sic etiam DEI filius videns in mundo homines secundo prosperitatis flumine maximoperè periclitari & in salutis prædones incidere: viam mundo contrariam elegit, aduerso paupertatis & asperitatis fluxu nauigans, vt nos idem facere doceret. Idem Athanasius cùm Alexandriæ degens inter Arrianorum insidias securus degere non posset; quinque annis in siccâ cisternâ: & pòst iterum quatuor mensibus in paterno sepulchro delituit. Non aliter DEI filius cernens in hoc mundo quamplurimos vndequaque animarum insidiatores & insidias: non in regium aliquod palatium aut domos diuitum, vbi insidiatores illi grassantur, diuertit: sed in stabulum & speluncam velut in tutiorem locum; non quòd sibi metueret, sed vt nobis consuleret, & securum quoddam asylum inter insidias demonstraret.

III. Vt viam cœli nobis monstraret. III. Interrogemus præsepe. Id respondebit, sic venisse Christum vt viam cœli nobis monstraret, humilitatem scilicet. Quis enim

locus humilior & vilior præsepi, bestiarum disco? Iam verò omnes quidem homines naturâ duce ascendere conantur, quia nimirum homo animum cœlestem, ad alta & æternam fælicitatem natum habet. Verùm eam homines non quæsierunt viâ rectâ, sed planè deuia. Honores appetebant, sollicantes titulos quærebant, seruorum pompas, vestium apparatus, curruum & equorum splendorem; alios cubitò trudebant, & se intrudebant ad honores & dignitates. At enim ventos sequebantur & confusionem potiùs curasque capiebant quàm fælicitatem. DEI igitur filius viam nobis ad fælicitatem illam monstraturus, en vbi pedem posuit? In præsepi & infimo loco, quod & postea verbo docuit Lucæ decimo quarto: *Cùm vocatus fueris ad nuptias, vade, recumbe in nouissimo loco, vt cùm venerit, qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende superiùs. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.* Quis non in præsepi nouissimum locum videt? Hæc nimirum est illa sedes Dauid, de quâ Angelus ad matrem eius: *Dabit ei Dominus* DEVS *sedem Dauid Patris eius.* Vbi quæso sedit Christus in sede Dauid? quando in Bethlehem iacuit in præsepio inter bouem & asinum. Sic enim & Dauid in eâdem Bethlehem pauit primò oues patris sui, omnium fratrum suorum minimus & contemptissimus; ita vt Pater ipsum negligeret, nec in cuneum vocaret, quando ex illo Samuel Regem electurus & vncturus erat, velut omnium inhabilissimum ad regnum, & Samuelis oculis indignum. Et tamen ipse præ alijs assumptus est, & in Regem vnctus, 1. Regum 16. Hanc igitur viam ad veri honoris culmen velut omnium certissimam ostendere nobis CHRISTVS voluit, quam etiam tenuit Dauid, dum insidias Saulis declinaret. Postquam enim se coram eo sic humiliauit, vt se *canem mortuum & pulicem* appellaret, Saul inde argumentum exaltationis eius capiens, ait: *Nunc quia scio, quòd certissimè regnaturus sis & habiturus in manu tuâ regnum Israël.* primo Regum vigesimo quarto. CHRISTVS ergò se ad præsepe abiecit, quia nouit humilitatem certissimam esse viam ad honores cœli comparandos. Quis enim meliùs nôsset viam cœli, quàm qui eam percurrit & de cælo venit? Et quis duce hoc relicto, contrariam potiùs eligere præsumet? De Alexandro Magno referunt, quòd cùm ipse ceruice leniter incuruâ incederet, proceres & aulici certatim eum imitati sint; ipsum in se quasi effingentes, apud Tymp. in Spec. boni Magistratus Sig. 63. Nos videmus Regem nostrum reclinatum & quasi incuruatum in præsæpe; quomodo igitur poterit se aliquis sub tam humili Rege erigere in altũ? Hinc exclamat S.Bernardus sermone 1. super missus est: *Erubesce cinis:* DEVS *se humiliat, & tu te exaltas?*

IV. Vt spreto mundo virtutem sectandam doceret.

IV. Quæramus ex fæno. Id respondet pauperem venisse CHRISTVM, vt spreto mundo virtutem sectaremur. Quid enim fœnum designet, clamat Isaias capite 40. *Omnis caro fænum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fænum & cecidit flos.* Idem clamat CHRISTVS in præsepi, dum in substrato sibi fæno iacens premit & calcat omnia mundi bona, honorem, opes, voluptates, potentiam: velut inania & fluxa bona, quæ hodie florent, cras secantur, aut per se arescunt: vicissim verò virtutes solas & merita, velut sola vera & solida bona comparanda docet, humilitatem, patientiam, obedientiam, abstinentiam, mortificationem. Si enim non hæc, sed illa, solida & vera bona essent, cœlestis ille mercator vtique his relictis, illa sibi comparâsset. Strauit ergò hîc & proscripsit mundum cum concupiscentijs suis, ferè ad eum modum, quo Rudolphus Imperator sub vili & griseâ suâ tunicâ virtutem gerens, strauit & confudit fastum Ottocari, Regis Bohemorum. Hic enim cùm Rudolphi griseam tuniculam, vnà cum suis aulicis splendidissimè incedens, sæpiùs derisisset, factum est vt bellum cum Rudolpho gerens vinceretur & regno exueretur. Hoc ergò vt recuperaret, supplex ad Rudolphum venire coactus est. Accessit ægrè quidem, ornatu tamen pro more splendido. Rudolpus cùm à suis moneretur, vt non minore sed potiùs maiore corporis cultu Bohemum, vtpote regio ornatu venturum, exciperet, renuit; & obsoletâ suâ griseâ veste procedens in publicum; *Hæc mea,* inquit, *vestis sæpius ab ipso derisa, nunc ipsum deridere debet*; (refert I. Lipsius libro 2. Monit. Polit. capite 17.) indicans non in vestibus, sed in virtutibus splendorem quærendum esse. Simili & sapientissimâ quidem inuentione Christus mundi fastum sui fæni vilitate strauit. In cuius rei confirmationem venerunt ad præsepe Reges, & prostrauerunt se ad pedes eius. Atque hinc testatur initio citatus Daniel capite 7. datam esse Dei filio potestatem, honorem & regnum super omnes Gentes.

V. Vt suum erga nos amorem testaretur.

V. Interrogemus pannos: Hi respondent: sic eum venisse, vt amorem suum erga nos contestaretur. Ad quid enim, putatis, adeò se expoliauit Dominus cœli & terræ, vt non nisi pauculos panniculos ad tegendam nuditatem corporis sibi reseruaret, nisi vt amorem suum erga nos ostenderet? Coaluerat amicitia inter Ionatham & Dauidem, fortunâ perquam impares. Ionathas enim filius Regis Saul, videns Dominum esse cum Dauide, *dilexit eum sicut animam suam*; sed quia parùm firma ac fida amicitia videri ea poterat, vtpote inter Regis filium & pastorculum; Ionathas, vt de suo stabili & syncerissimo amore non dubitaret Dauid, quid egit? non pecunias aut prædium ei donauit, sed expoliauit se splendidis vestibus suis & armis, vsque ad baltheum (id erat insigne militum, quo ablato exautorati censebantur) deditque ea Dauidi. 1. Reg. 19. Itaque bonus Ionathas penè nudus, solâ interulâ vestitus remansit, amore sui Dauidis. Videte iam amorem Dei erga hominem. (quanta inter hunc & illum disparitas!) Adeò nihilominùs dilexit hominem

minē Dei filius, vt se ipsius gratiâ prorsus expoliaret, nec nisi viles pâniculos sibi retineret: suas porrò vestes, sapientiam, merita, gratiam, gloriam hominibus transcriberet, vsq; ad baltheum, hoc est, vsq; ad sui derisionem & contemptum, ita vt cum iniquis reputari non dedignaretur; quò suum erga illos amorem firmiùs contestatum faceret. Derisum fuisse Ionatham ita nudatum à sodalibus, equidem nescimus: quod si tamen factum est, amori Dauidis id posthabuit. Spretum fuisse filium Dei à Iudæis, nec receptum pro Messiâ propter eius paupertatem, scimus. At hoc nihil mouit Christum. Valde enim amantis est spernere confusionem. Non igitur videmus quanto vicissim amore in Christum rapi debeamus, qui amore nostri tantam paupertatem vsque ad nuditatem & sui confusionem voluit amplecti? Magni quidem amoris erga sponsam suam Elisabetham indicium demonstrauit Ludouicus Landgrauius Thuringiæ, cùm à quodam milite suo Walthero de Wargilâ rogatus, an afficeretur ad Elisabetham sponsam sibi designatam, respondit: *Verè si hic mons à radice vsq; ad verticem totus aureus esset, eum tamen contemnerem præ amore Elisabethæ.* At verò Elisabetha, meo sanè iudicio, plus vltrà progressa est in reciproco ipsius amore. Cùm enim defuncti viri corpus aspiceret, coram proceribus Thuringiæ dixit inter alia, orans ad Deum: *tu scis Deus, quòd eius desiderabilem præsentiam omnibus huius mundi delitijs & gaudijs anteferrem: optaremque omni tempore vita mea in egestate & mendicitate viuere, si per tuam voluntatem frui eius contubernio licuisset.* Vt in eius vitâ apud Surium 19. Nouemb. Sed parua sunt ista. Cõtraxit Christus cum naturâ humanâ quoddam matrimonium, & quidem indissolubile prorsus per omnem retrò æternitatem. Ergò vt de eius erga nos amore dubitare nullatenùs possemus, nun solùm aureos montes ingentium diuitiarum, quas sibi comparare poterat, præ amore nostri cõtempsit, verùm & toto vitæ tempore in paupertate & mendicitate vitā ducere voluit. Quis hic, amore Dei, in reciprocum sponsi nostri amorem non exardescat? amore liquefiat? *quò pro me vilior, eò mihi charior est*, ait de seipso S. Bernardus, serm. 1. de Epiph. Idem & nos dicamus: quò nostri amore vilior, eò nobis charior erit, & manebit semper.

THEMA QVARTVM.

Portenta Incarnationis Christi.

I. Rubus ardens incombustus.
II. Sol stans in medio cœli ad vocem Iosue.
III. Vellus Gedeonis rore perfusum.
IV. Sol retrocedens decem lineis, ostendit Dei bonitatem & misericordiam.

Transeamus vsque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. *Luc.* 12.

QVando Deus magnum aliquod portentum ostendit, statim id mortales sedulò inuestigare conati sunt. Sic Exod. 3. cùm ostensus Moysi fuisset Rubus ardens, nec tamen combustus; miro hoc spectaculo permotus: vadam, inquit, *& videbo visionem hanc magnam.* Rursum lib. 2. Paralip. cap. 32. Babylonij sub rege Merodach territi portento, quod designârat Deus Ezechiæ Regi, ad confirmandam ægro valetudinem, quando Sol decem lineis seu horis retrocessit, adeoque diem 32. horarum effecit, (vt vult S. Augustinus lib. 2. de mirabilibus cap. 48. S. Dionysius Areopag. ep. ad Polycarpum, alijque) per Legatos interrogârunt de hoc portento, cur & quomodo accidisset? Stupenda hæc portenta hodie acciderunt, nec non alia plura his similia. Eamus igitur & videamus visionem hanc magnam. Mittamus nostros Legatos, voluntatem, memoriam & intellectum, interrogatum super his portentis, qualianam fuerint? Dicamus cum pastoribus: *Transeamus vsque Bethlehem & videamus hoc verbum, quod factum est.*

I. Portentum primum fuit Moysi datum Exod. 3. pascenti greges in deserto: Rubus ardens incombustus. Significauit is miram & stupendam Dei in Incarnatione potentiam, quâ naturam diuinam & humanam in Christo ita vniit & vnitas conseruauit, vt diuina humanam non consumeret, humana diuinam non obscuraret. Atque hinc S. Cyrillus contra Eutycheten probat in Christo naturas integras & inconfusas. Ignis enim cùm sit elementum subtilissimum, purissimum, sublimissimum, leuissimum, efficacissimum, Deum clarè repræsentat, qui est simplicissimus, purissimus, lucidissimus, altissimus: Vnde Persæ & Chaldæi in errorem tracti, ignem pro Deo coluerunt. Ad hæc Deut. 4. dicitur: *Dominus Deus tuus ignis consumens est.* Rubus verò cùm sit vilis, fragilis, spinosus, naturam humanam, quæ & ipsa vilis, mortalis, fragilis & vndique miseriis circumdata est, bellè repræsentat. Iam videte, quale sit hoc miraculum. Primò ignis & lignum fragile, inflammationi aptissimum, simul sunt, & faciunt vnum quendam globum, nec tamen vnum ab altero consumitur, aut alteri commiscetur; ita vt rubus non igniatur, seu in ignis naturam transeat, sicut alioquin fit naturaliter, cùm lignum aliquod ardet, aut ignis in rubi naturam mutetur. Ita in Christo diuina natura humanæ sic vnita fuit, vt vtraque natura integra maneret, & mortalitatem humanæ naturæ Deus non tolleret, sed verè diceretur, & esset mortalis, pauper, passibilis, frigere, famere &c. 2. Rubus ille in aëre visus est à Moyse; lignum igitur rubi ab igne miraculosè sustentatum fuit in aere, non ignis à ligno, quod velut graue naturâ suâ deorsum tetendit: ita diuina natura in Christo per hypostasin diuinam sustentauit naturam humanam, grandi miraculo, suppositatam non in suâ sed diuinâ Verbi hypostasi. Quod fieri posse nec Aristoteles, nec alij Philosophi antiqui

I. Rubus ardens incombustus.

Ostendit Dei potentiam. 1.

2.

tiqui sciuerunt. 3. Deinde tota SS. Trinitas ita est operata hoc opus, vt non tota incarnaretur, sed solus Filius actionem hanc terminaret. Simile dat S. Bonauentura in tribus hominibus, Patre, matre & filio, qui vni ex se induunt vestem. Item in tribus sororibus, quæ faciunt in eâdem domo vnam vestem nuptialem, induendam ab vnâ earum, quæ sponsa sit. In 3. d. 1. q. 2. Alius in Samsone & parentibus eius, qui cum ipso descenderunt in Thamnata, vt acciperent ipsi sponsam, vbi tres eam desponsabant, sed vnus Samson ducebat vti Alex. Ales. p. 3. q. 4. n. 2.

4. Eadem potentia extendit se ad matrem Christi in quâ Christus conceptus & natus est, illæsa eius virginitate. Christus igitur ignis, virgineus matris vterus rubus incombustus & illæsus erat. Rursum fœcunditas in Christi matre cum eius virginitate, ignis in rubo ardens sed non consumens erat, quia virginitatem fœcunditas nō læsit. Quare meritò hanc Dei potentiam prædicauit B. Virgo dicens: *Magnificat anima mea Dominum, quia fecit mihi magna qui potens est*, & mox: *fecit potentiam in brachio suo.* Opera alia, vti creationis, conseruationis &c. vocantur opera *digitorum Dei*, Psal. 8. At opus incarnationis est *opus brachij*, quia omnium maximum, quo maius facere Deus non poterat.

II. Sol stans in medio cœli ad vocem Iosue.

II. Secundum fuit Iosue datum, Ios. 10. Sol eius voci obediens & stans in medio cæli integro die, donec hostes suos internecione deleret. Significabat autem miram Dei in incarnatione iustitiam, iuxta prædictionem Malachiæ c. 4. *Orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ.* Ostendit autem Dei iustitiam. Primò dum Sol ab hominis imperio alioquin liber, homini imperanti obediit, ac cursum suum stitit; cùm alioquin homo ad cursum Solis se accommodare debeat. Ita enim voluit Deus compensare hominis inobedientiam obedientiâ Filij sui. Vnde in Sole illo Deus obediuisse homini dicitur ibidem, quia sc. Sol Deum repræsentabat. Debebat homo obedire Deo suo: at obedire noluit; Deus ergò homo factus obediit homini; & quidem à præsepio vsque ad crucem: passus est se ligari, infasciari, in præsepe deponi, posteà vestibus spoliari & cruci affigi; vt Dei iustitiæ offensæ per inobedientiam Adami satisfieret per obedientiam Christi, iuxta doctrinam S. Pauli ad Rom. 5. *Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per vnius obedientiam iusti constituentur multi.* prior homo Adam, posterior Christus est. Secundò dum sol in medio cæli stetisse dicitur tanquam in æquilibrio. Ita enim Deus opus hoc redemptionis temperauit, vt bilancem iustitiæ cum bilance misericordiæ in æquilibrio teneret. Punienda erant hominum peccata, tum ex iustitiæ exigentiâ; tum ne dæmones contra eam exciperent, se quidem ob peccatum vnicum tam seuerè punitos & in abyssum abiectos esse, homines autem toties tamque grauiter lapsos, impunes abire, adeoque paruos fures suspendi, magnos tolerari. Nec tamen ita punienda erant, vt nulla eis misericordia impenderetur, quia originale peccatum contraxerunt alienâ culpâ; inde in actualia prolapsi sunt. Ergò Deus in vnam bilancem iustitiam imposuit, dum satisfactionem rigidam à Filio suo incarnato exegit: in alteram verò misericordiam, dum eam satisfactionem à non debente, filio scilicet innocente, sed ex charitate pro nobis pretium offerente, acceptauit. Rursum, quia alienâ ex culpâ homines ceciderant, voluit eorum debitum alieno ex periculo Filij sui, dissoluere; vt misericordiæ etiam memor esset, dum iustitiam exercet, iuxta id Tob. 3. *Cùm iratus fueris misericordiam facies.* Memorabile est, quod de Zaleuco Locrensium, qui Græciæ regionem quandam incolebant legislatore scribit Valer. Max. l. 6. c. 5. qui cùm legem tulisset, vt adulterij reus vtroque oculo priuaretur, & filius ipsius adulterij reus damnatus esset; populo filio incolumitatem postulanti, simul & legis pœnam ab illo exigenti ita satisfecit, vt sibi vnum & filio vnum oculum eruerit; ita *se inter misericordem patrem & iustum legislatorem partitus* inquit Valerius. Nihil sceleris admisit nec admittere potuit Deus vilius, sed nostra in se suscepit expianda, itaque cœlestis Pater partim iustum se ostendit, exigendo pœnas à Filio; partim misericordem, mittendo Filium suum, qui pro nobis satisfaceret.

Ostendit Dei iustitiam. 1.

III. Vellus Gedeonis rore perfusum.

III. Tertium fuit Gedeoni ostensum, Iudic. 6. Ros in vellus intonsum delapsum, non in aream circumiacentem; pòst in aream, & non in vellus: in signum quòd ipsi, licèt homini villoso & rusticano cœleste auxilium dandum esset, ad gubernandum populum & saluandum ab inimicis. Demonstrat hoc portentum miram Dei sapientiam in incarnatione elucentem. Descendit pluuia in vellus, (iuxta id Psalm. 7. *Descendit sicut pluuia in vellus*) quando Dei Filius de cœlo, quasi pluuia salutifera & rorida, descendit in carnem humanam intonsam, miseriis obnoxiam: naturam hominis induendo. Sic ergò primo decentissimam rationem inuenit, quâ posset pro nobis satisfacere. Ros in aere existens, vel etiam in terram cadens, non est habilis ad lotionem corporis aut manuum, nec ad potum; sed in vellere collectus indeque expressus (quod fecit Gedeon, dum expresso vellere concham rore impleuit) & abluere corpus potest, & bibit (quemadmodum de Silij Ducis Veneti coniuge scribit Petrus Damiani, eam non nisi rore corpus abluisse) ita Deus non delapsus in humanam carnem, satisfacere pro humano genere, adeoque abluere nos non poterat, quia nec pati aliquid. Delapsus verò potuit. Vellus etiam sine rore nihil abluit: sic etiam homo purus satisfacere Deo non poterat, ob debiti infinitatem quandam; & quia ipse intonsus, hoc est, peccator erat. 2. Sic inuenit rationem sapientissimam exuendi suo imperio dæmonem, dum in vellus humanæ

Ostendit Dei sapientiam.

manæ naturæ descendens, eo se induit; vt appareret ouis per omnia similis aliis ouibus errantibus, hominibus peccatoribus, cùm tamen homo quidem esset, sed peccator nō esset. *Omnes nos quasi oues errauimus*, ait Isa. c. 53. *vnusquisque in viam suā declinauit* (ad varias scilicet concupiscentias) *& posuit Dominus in eo iniquitatē omnium nostrūm*, moxque subiicit, mediatorem quoque ouem factum, cùm ait: *Sicut ouis ad occisionem ducetur*: Oues arietem præeuntem & errantem omnes sequuntur; desilientem v.g. de ponte aut naui in aquas: ita Adamum secuti sunt errantem posteri eius. Vnde Dauid Psal. 118. *Erraui*. inquit, *sicut ouis, quæ periit*. Quo factum, vt tartareus lupus passim eas diriperet. Quis modus reducendi oues? Induit Christus vellus ouinum, & dum incurrit in eum, lupus ille, existimans esse ouem errantem, inuenit innocentem & Deum, atque ita suum perdidit; quod habuit in oues alias, dominium: quemadmodum perdidit Adam arbores omnes, quæ extant in Paradiso, suæ potestati traditas; quia extendit manum ad vnam sibi non concessam, sed prohibitam; ita vt in Lucifero impleretur, quod dictum est Regi Assyriorum, Sennacherib, Isa. cap. 37. *Ponam circulum in naribus tuis, & reducam te in viam per quam venisti*, quasi diceret, quâ lege intrasti in tyrannidem, eâdem te eiiciam. Pulchram huius rei similitudinem describit S. Odilo Cluniacen. in patre S. Maioli, Abbatis Cluniacen. Folcherio nuncupato. Is enim cùm eius ætate circa annum 950. luporum rabies in vicinia vehementer inualesceret & plurima damna inferret, vnus præsertim inter eos grandior & sæuior; vestiuit se aliquando thorace æneo, eique superinduit pelles ouinas, galeâ quoque sic contectâ caput tutatus est, & de nocte sedit eo loco atque ostiolo, quo lupi intrare ad caulam solebant, sociis aliquot seorsim obseruantibus. Accedit nutu Dei, vt lupus ille grandior primus aduentaret, caulam intraturus; is in aditu reperit Folcherium illum, quem ouem esse ratus inuasit; positis in eius humeros anterioribus pedibus, & in collum eius morsus infigens. Sed vir mox pedes lupi apprehendit ambabus manibus, & tenet fortiter, vt erat robustus, & dorso suo adstrictum defert ad socios: qui in crastinum viuum seruatum mactant, & mactatum in trunco suspendunt. Itaque luporum duce capto & suspenso reliqui fugati sunt. Prorsus in hunc modum Dei filius intus diuinitate armatus; foris carne humanâ eam tegens, obiecit se Lucifero; qui dum illum inuadit, & Deum deprehendit, capitur expansis eius in cruce manibus, & captus ipse triumphatur ac traducitur, vt ait S. Apostolus Paulus ad Coloss. 2. sicque ipsi & sociis dæmonibus tyrannis in homines adempta est. Videte Dei sapientiam.

IV. Sed retrocedens decedens decem lineis. Ostendit Dei bonitatē & misericordiā.

IV. Quartum Ezechiæ Regi ægroto datum, in signum restituendæ valetudinis 4. Reg. cap. 20. Sol retrocedens decem lineis seu horis in horologio, ostendit immensam Dei omnipotentis bonitatem & misericordiam in Incarnatione nobis exhibitam. Decumbebat genus humanum lethali ægritudine, quemadmodum & Ezechias; & nemo erat, qui ei mederetur.

Igitur cælestis Sol Dei Filius vt medelam ipsi adferret, & valetudinem confirmaret, decem lineis seu gradibus retrocessit, quando infra decem gradus naturæ rationalis, nouem scilicet Angelorum choros, & infra hominem denique se humiliauit; ita vt iam non solùm infra Angelos, sed etiam infra omnes homines iaceret in stabulo, quasi non homo, sed brutum aut vermis esset; prout ipse asserit Psalm. 21. *Ego autem vermis sum & non homo*. Aliis enim hominibus diuersoria concessit, ipse in stabulum diuertit. Iam verò quantum hoc miraculum! Sol retrocedit tam longè propter hominis sanitatem. Quis non pro magno haberet, si Imperator aut Rex è curru vel palatio suo descenderet ad ægrum mendicum? *Iacentes paralytici*, ait mellifluus Doctor Sanctus Bernardus serm. primo de Aduentu, *diuinam non poteramus attingere celsitudinem; propterea Saluator & medicus animarum, descendit ab altitudine suâ*. Quale spectaculum fuit videre Sanctum Eduardum Angliæ Regem ferre mendicum, claudum in humeris suis de palatio suo in templum Sancti Petri Londini! Quantò maius est, quod Rex Regum fecit homini tam misero! Multum fuit quòd Alexander Magnus Lysimacho vulnerato, suo diademate vulnus obligauit. At quantò plus est Deum ad hominem se demittere, & eius gratiâ hominem fieri! *Si humanus dicitur*, ait sanctus Augustinus sermone de verbis Apostoli, *qui in domo suscepit hominem, quàm humanus est, qui in seipso suscepit hominem*? Satis fuisset vmbram in horologio retrocedere; ipse Sol retrocessit. Sat multum etiam fuisset, si Deus omnipotens Angelum misisset; verùm ipsemet de cælo descendit.

Postquam ergò cum pastoribus vidimus hoc grande signum ac portentum, superest vt cum iis reuertamur domum glorificantes & laudantes Deum, in omnibus quæ audiuimus & vidimus.

THEMA QVINTVM.

Gloria Christi nati quâ in re cernitur.

1. *Cernitur in boue & asino, populo Hebræo & Gentili, seu in bonitate Christi.*
2. *In pannis & vili vestitu, seu in paupertate.*
3. *In stabulo & vilissimo electo loco, seu humilitate.*
4. *In tenero & infantili eius corpusculo, seu humilitate.*
5. *In fœno seu contemptu mundi.*
6. *In præsepio, seu humili maiestate.*

Vidimus Gloriam eius, Gloriam quasi vnigeniti à Patre. *Ioan. cap. 1.*

Legimus primo Regum quarto capite, nurum Summi Sacerdotis Heli, cùm audisset Arcam Dei à Philisteis captam, socerum ac

ac virum suum mortuum esse, tristi nuntio perculsam, præ dolore peperisse, & vocasse filium, quem pepererat, *Ichabod*, hoc est, *Vbi gloria*? seu *non gloria*. Quod inprimis de Arca intellexisse creditur, quasi diceret: Ecce Arca fœderis priùs tam honorifico loco & asseruabatur & honorabatur, nunc est in manibus Gentilium, vbi sine omni honore & veneratione, imò summâ cum ignominiâ tractatur. Deinde de ipsius nurus filio Ichabod, quasi diceret: Ecce filius hic meus; dum in vtero meo gestaretur, erat gloriosus; velut nepos summi Sacerdotis & futurus eius hæres: nunc est inglorious, nihil aliud habens nisi pauperculam vnam matrem; destitutus patre; destitutus auo. Video passim in Sacris libris, Christi natiuitatem appellari *gloriam*. Ita enim Isais c. 40. de ipso loquens ait: *Reuelabitur gloria Domini*, & cap. 6. de eodem agens: *Gloria Domini super te orta est*, inquit. Ecclesia heri cantabat: *Manè videbitis gloriam eius*. Verùm dic nobis Isaia, dic Ecclesia, dic Ioannes, vbi gloria in Christo nato? Erat quidem priùs Arca hæc in gloriâ cælesti & loco honorificentissimo; at nunc est in stabulo, sordido & fœtenti. Fuit quidem paruulus iste in sinu æterni & summi Patris; at nunc cernitur desertus, nec habet nisi pauperculam matrem. Iacet in stabulo, in præsepio, inter pecora, pannis inuolutus; *Vbi gloria*? certè hîc non apparet gloria. Verùm Aud. attendendum est, quòd Sanctus Ioannes velut aquila perspicaces habuerit oculos, Isaias etiam Prophetarum oculatissimus fuerit. Viderunt ergò illi gloriam in infante Christo, quam nos non videmus, sed inuestigare conabimur.

Christi natiuitas appellatur gloria.

I. Cernitur in boue & asino, populo Hebræo & Gentili, seu in bonitate Christi.

I. Cernitur eius gloria in boue & asino, inter quos commoratur. Bos populum Hebræum, iugo legis pressum & ad ambulandum tardum: asinus gentilem, stupidum & insipientem, nullaque ratione domitum significat. Ad homines ergò & quidem tales descendit de cælo Deus: Dominus ad seruos: Creator ad creaturas suas, tam viles & abiectas: Deus ad boues & asinos, hoc est, ad peccatores. Quanta hæc Dei gloria! Nemo non laudat & gloriâ dignum reputat factum Alphonsi sapientissimi & potientissimi Arragonum, Neapolis & Siciliæ Regis, quò dum iter ageret, fortè suos antecedens & agasonem gementem ac prætereuntium opem implorantem videns, equo desiliit & asinum eius in cœno hærentem vnà cum ipso extraxit. Non decuisset istud Regem, si alij adfuissent qui iuuarent miserum: sed quia nemo aderat, ea res ipsi non gloriam solùm, sed etiam fauorem Camponorum, priùs ipsi parum addictorum, conciliauit. Panormit. l. 1. rerum eius gestarum; qui addit se cum aliis aulicis huic facto aduenisse, & Regem luto aspersum extersisse. Quid erat genus humanum nisi eiusmodi asinus onere miseriarum pressus, & in cænum peccatorum prolapsus? At cùm nemo eum extrahere præterquam ipse Deus posset, en tibi filium Dei ex equo gloriæ suæ descendentem in humanæ miseriæ lutum, asinumque eripientem. Quanta hæc eius gloria!

II. In pannis & vili vestitu, seu in paupertate.

II. Cernitur in pannis quibus inuolutus est. Quid enim est hoc, quòd rerum omnium Dominus in tam pauperi & humili vestitu veniat in hunc mundum; & appareat inter seruos suos, velut illorum omnium seruus abiectissimus? Scio Dei gloriam in maiestate eius consistere, sed quando ea maiestas in gratiam subditorum se quodammodò velat, & ad infima demittit, multò magis elucescit; sicuti cùm Moyses velauit rutilantem faciem suam, vt accedere ad ipsum, & colloqui possent Hebræi. Exod. ca. 34. Debebatur Christo nato ea gloria, quam in transfiguratione sua monstrauit: verùm quia ad tantam eius maiestatem nemo accedere potuisset; ideo eâ sepositâ, vilibus pannis se vestiit. Sic quandoque Rex, vt familiariùs cum eo agant subditi, regio splendore deposito, vulgarem habitum assumit. Hac de causâ Ludouicus vndecimus Galliæ Rex potentissimus, multis victoriis inclytus, miraculo erat hominibus quòd non auro sericoque, sed quò splendidiori vestitu alij Reges vterentur, eò viliore ipse gauderet, vt non nisi in lanâ & bombyce prodiret; nonnumquam asino insidens, apud Fulgos. l. 3. c. 6. Quantò verò plus est Dei filium cernere in laceris pannis iuxta bouem & asinum? Et certè hic fuit scopulus Iudæorum, in quo plerique impegerunt; quòd credere non possent aut potiùs nollent, Dei filium in tantâ humilitate & paupertate apparere velle.

III. Cernitur in stabulo & vili electo loco seu humilitate.

III. Cernitur in stabulo, quod sibi elegit, cedens aliis diuersoria, cùm esset Dominus totius orbis. Celebratur in Alexandro Magno generosum illud factum, quo gregarium quendam militem frigore torpentem atque obstupefactum in sua sede, foco propinquâ, surgens ipse constituit. Quod vbi restitutus sibi vidit miles, territus surrexit. At Alexander: *Persis*, ait, *in sellâ Regis consedisse capitale foret, tibi saluti fuit*, apud Quintum Curtium libr. 8. capit. 10. Simile in Iulio Cæsare, qui ægro cuidam militi suo, C. Oppio cessit hospitium vnicum, sibi alioquin destinatum, ipseque sub dio mansit, teste Suet. At quid isti terræ vermiculi sunt respectu Dei, qui vrbem eiusque hospitia aliis aduenis permisit, ipse extra vrbem stabulum seu speluncam sibi delegit? Eò enim direxit parentes suos, qui alioquin, si voluisset, optimum quodque diuersorium seruare sibi potuisset. Posuit ergò se, in hunc mundum ingressus, postremo loco, vt mereretur post audire: *Ascende superiùs*. Tunc fuit ei gloria. Magna fuit laus præclarissimo illi Duci Hebræorum, Iosue, quando in distributione terræ promissæ, sibi omnium vilissimam portionem, Vrbem Thamatsaraam in loco sterili & graueolenti (vnde nomen habet) sitam postulauit à Deo, & elegit. Iosu. capit. 19. Quod iure miratum fuisse in per-

peragratione terræ illius S. Paulam scribit Sanctus Hieronymus in eius Epithaphio. Tantò igitur maior gloria est Deo Filio, quantò inferiorem locum in fœtente & horrido stabulo sibi delegit, relicto aliis diuersorio. Non adeò magnum est, si Rex subdito, vtpote homo homini cedat; at nimis magnum est, quòd Deus homini, Creator creaturæ.

IV. In tenero & infantili eius corpusculo seu patientiæ exemplo.

IV. Cernitur in tenerrimo & infantili eius corpusculo, in quo vix natus iam velut Dux militiæ exemplo suo præit militibus ad virtutem & quæuis ardua. Maxima est Ducum gloria, cùm exemplo suo militant præceduntque in acie. Qualis Alexander Magnus, qui in Persidis Regione, niuibus ac glacie impeditâ, viâ desertâ & inuiâ, iter agens, territis & cunctantibus militibus, primus equo desiliit, pedesque per niuem & concretam glaciem ingredi cœpit, sicque milites ad sequendum animauit. Curtius libr. 5. cap. 13. Nec non æmulus eius Iulius Cæsar, qui idcircò tam strenuos habuit milites; quia numquam dixit eis: *Ite*, sed *Venite*: nec milites appellabat eos, sed Commilitones. Suetonius & alij. Fecére illi hoc quidem, sed non in pueritiâ, multò minùs in infantiâ, Christus Dei Filius ab infantia incæpit milites suos præcedere ad virtutem & labores. Cunctabantur homines aliis se subiicere, subiecit se Cæsaris edicto, cuius ipse Dominus erat. Ambiebant omnes primos recubitus & honorum præcellentiam: ipse elegit infimum locum in præsepio, cùm posset deligere summum. Inhiabant omnes diuitiis, paupertatem per mare per terras fugiebant; ipse pauperes voluit habere parentes & laceris pannis inuolui, in alieno tugurio nasci. Insidiabantur omnes voluptatibus & delitiis, nemo pati quidquam volebat; ipse infans hyemali frigore reclinari non in molli lecto, sed aspero fœno & præsepi voluit. Obedire omnibus durum erat, imperare omnes potiùs & præesse cupiebant: ipse infans virili licèt animo & intellectu, se infasciari, ligari & quaquauersùm portari passus est. Nimirum quemadmodum Iulius Cæsar, cùm feroci impetu Neruiorum, inclinari aciem suam videret; timidiùs pugnanti militi scutum detraxit, eoque tectus acerrimè præliari cœpit: (quo facto fortitudinem per totum exercitum diffudit, labentemque belli fortunam diuino animi ardore restituit, apud Valerium Maximum lib. 3. cap. 2.) Ita Dei Filius cùm videret nos scuto imaginis diuinæ & rationis lumine segniter & peruersè vti, ipse naturam humanam arripere & in eâ pugnare, nosque pugnandi modum docere animareque voluit. Hæc est gloria ipsius, nunquam satis laudata.

V. In fœno seu contemptu mundi.

V. Cernitur in fœno. Fœnum est mundi vanitas & pompa, teste Isaiâ capit. 40. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fœnum & cecidit flos, quia Dominus sufflauit in eo.* Speciosa res apparet campus viridis aut hortus ornatus floribus, attamen Sol ardentior totum illum decorem breuissimo tempore radiis suis resecat. Rapuit ante Christi aduentum plerosque homines huius mundi decor & amœnitas, sed rapuit denique ad peccatum & ad orcum. Venit Dei Filius, Sol & lux mundi, & radiis virtutum suarum arefecit hos flores, ita vt ab eo tempore mundi splendor obtenebresceret & caderet; fieretque in contemptum piis, impiis in confusionem. Vnde bene Propheta Isaias ait, Dominum sufflasse in eo: quæ enim contemnimus, exufflare dicimur. Mira infantis gloria, quam prælusit Regius Propheta Dauid in suâ illâ cum Goliatho pugnâ (1. Reg. 17.) quâ vicit & strauit Goliathum in fundâ, lapide & baculo, armatum thorace, hastâ & gladio. Quemadmodum Goliathus, ita & mundus tribus armis instructus, hominibus insultauit, concupiscentiâ carnis, concupiscentiâ oculorum & superbiâ vitæ. 1. Ioan. 2. Sed videte pusillum Dauidem, Christum infantem miris aliis armis de mundo triumphantem: Fundâ humilitatis, quâ in stabulo inter pecora nasci: lapide paupertatis, quâ inuolui pannis & reclinari in præsepio: baculo patientiæ, quâ sustinere frigora & fœni asperitatem voluit, mundi pompam strauit, perturbauit & confudit, vt infinita hominum multitudo deserto mundo Christum sequi, eremos & monasteria quærere, ad martyria currere, sectatores mundi reprehendere & ridere cœperit: ipsi verò mundi asseclæ despectui haberi, confundi, & Christo palmam cedere. Quanta hæc Christi nati gloria! Dum enim mundi Dominus ea, quæ mundus priùs magni æstimabat, spreuit ac neglexit, totam mundi gloriam manifestè condemnauit & vanitatis arguit.

VI. In præsepio seu humili maiestate.

VI. Cernitur in præsepio, in quo reclinatus fuit. In hac enim suâ tam humili residentiâ ac sede existens commouit cœlum & terram, traxitque ad se infimos & summos, iuxta prædictionem Aggæi c. 2. *Adhuc vnum modicum est, & ego commouebo cœlum & terram & mare & aridam: & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis Gentibus & implebo domũ istam gloriâ, dicit Dominus exercituum.* Quis vnquam audiuit infantulum iacentem in præsepio terrorem iniecisse Regibus? commouisse orbem. Ad hoc infans iste fecit. Commouit terram excitando Romæ fontem olei: omnes Gentes, quia terruit & mouit Augustum Imperatorem gentium, vt Domini nomen deponeret, teste Suet. in August. cap. 53. Terruit Herodem cum tota Ierosolyma, imò conturbauit. Vnde S. Augustinus serm. 30. de temp. ait: *quid erit tribunal iudicantis, quando superbos Reges cuna terrebat infantis?* Terruit inferos, quia suo in Ægyptum ingressu deiecit passim simulachra, dæmonum habitacula, vt testantur veteres. Vicissim traxit ad se

pastores & ex oriente Reges: denique quàm plurimos infantes, ab Herode propter se occisos: sicque est impletum, quod prædixit Isaias c. 8. de hoc infante: *Antequam sciat puer vocare patrem suum & matrem suam; auferetur fortitudo Damasci & spolia Samariæ.* Damascus *similitudo incendij* exponitur, vnde infernum denotat: Samaria partim Deum verum, partim Idola colens, pastores Hebræos & Magos Gentiles notat. Vtrosque non solùm Christianos, sed etiam sui præcones fecit, & velut prædicatores emisit. Quanta est hæc nati Christi gloria!

Vidimus gloriam Christi in eius natiuitate quantumuis abiectâ pulcherrimè resplendentem. Vidimus in paupertate, humilitate, patientiâ, obedientiâ, latere maximam gloriam. Habent ergò pauperes, humiles, subiecti, afflicti, quo se consolentur, imò sibi gratulentur: habent mundi sectatores vnde erubescant, & mundum auersentur. Superest vt nos qui gloriam Christi vidimus in abiecto stabulo ei conformemur, donec eandem videamus in cœlo.

THEMA SEXTVM.

Quæ obsequia Christo nato deferenda.

1. *Obsequium S. Iosephi.*
2. *Obsequium Deiparæ.*
3. *Obsequium Pastorum.*
4. *Obsequium Angelorum.*
5. *Obsequium bouis & Asini.*

Transeamus vsque Bethlehem & videamus hoc verbum. *Luc.* 2.

REfert S. Bonauentura in vitâ S. Francisci cap. 10. eum apud castrum Grecij in nocte Natiuitatis Christi, triennio ante obitum suum in memoriam nati Christi adornasse præsepe, apportasse fœnum, adduxisse bouem & asinum, accendisse lumina, aduocasse fratres & populum, curasse fieri Missam, super præsepe, in quo ipse Euangelium cantauit & populo prædicauit de natiuitate Regis pauperis, quem puerum de Bethlehem appellabat. Miles autem quidam virtuosus, D. Ioannes de Grecio, Francisco familiaris, ibi præsens vidit puerulum formosissimum iacentem in præsepio, quem Franciscus amplexans excitare à somno videbatur. Placuisse verò Deo hoc obsequium, euentus demonstrauit, quando etiam fœnum præsepis reseruatum à populo sanauit varios morbos hominum & brutorum. Celebramus & nos natiuitatem Christi, adornauimus etiam ei præsepe. Celebramus etiam Missam & habemus concionem. Vnicum video, quod nobis deest, Franciscus, qui infantem dormientem suo obsequio & deuotione amplexetur & excitet, vt suam nobis benedictionem dignetur impertiri. Quare demus operam, vt nos eius personam agamus, & quidquid ad obsequium Christi necessarium videtur, peragamus. Quis verò id nos docebit? vtique qui præsepi Christi præsentes fuerunt. Audiamus,

I. Exhibeamus ei obsequium Sancti Iosephi, qui præsepi adfuit, nequaquam otiosus. Ac licèt scriptura quid egerit, non loquatur, Sancta Birgitta tamen in suis reuelat. libr. 7. cap. 21. scribit eum ligasse bouem & asinum ad præsepe, & exiisse ac tulisse candelam accensam ad Virginem, & ad murum affixisse, rursumque exiisse. Neque dubium eum, velut lignarium fabrum, præsepe accommodasse, & stabulum expurgasse. Ergò etiam quisque Christianus det operam, vt hoc die bruta & indomita carnis desideria alliget ad præsepe Christi per pœnitentiam, accendatque in corde suo lumen gratiæ diuinæ, vt nato Christo hospitium paret. Meminerit Virginum sapientum, quæ accensis lampadibus sponso obuiantes cum eo intrauerunt ad nuptias: Insipientum, quæ exclusæ; quia lumine caruerunt. Hodie mediâ nocte venit sponsus de cœlo; obuiemus igitur ei cum lampadibus. Accendatur lumen percussione silicis, contritione, inquam, cordis: accendatur ex alio lumine, amore diuino considerato, qui ipsum in terras traxit. Nunc tempus emendi oleum, his feriis, vbi tempus, otium, tot exempla prouocant ad pietatis opera. Meminerit vnusquisque quantoperè nuptiarum ille Rex iratus sit, quando vnum sine veste nuptiali reperit in nuptiis, mandans eum eiici in tenebras exteriores Matth. 22. Magnæ hodie nuptiæ sunt, Filij Dei cum humanâ naturâ celebratæ, factæ propter nos. Quis ergò sordidus & fuliginosus ibi compareat? Meminerit quomodo Christus turbarit seipsum & protestatus sit, sedente vnico Iuda proditore ad mensam suam. Inuitamur nunc ad mensam Christi: *nullus hic Iudas assistat*, ait Chrysostomus. Expurget quisque cor suum per contritionem saltem, ne Christum è corde excludat. Posuerat Adrianus Imp. Adonidem, Veneris amasium in loco præsepis, teste S. Hieronymo. Pòst receptâ Ierosolymâ S. Helena locum expurgauit. Et quàm multi in corde suo Adonidem statuerunt! Ergò vel nunc eiiciant eum. Non stant simul Venus **Kind vnd Christkind**/ Arca cum Dagone in eodem fano. Et quo iure stat Adonis in præsepi Christi, quod est cor Christiani, Christo consecratum? *Foris canes*, clamat Ioannes Apoc. vlt. sicut & caput Dagon, (qui Veneris idolum erat) & abscissæ manus proiecta sunt ab Arcâ super limen templi, vt insinuaretur è templo cordis Christiani eiiciendam esse Venerem & omne peccatum. 1. Reg. 5.

I. Obsequiū S. Iosephi.

II. Obsequium Deiparæ. Hæc Luca teste, infantem Christum *pannis inuoluit & reclinauit in præsepio.* Faciat hoc Christianus, Christum per S. communionem reclinando in suo corde. Hoc enim ipse cupit. Non dubito, si Christus nunc obambularet ciuitatem, neminem futurum, qui eum non inuitaret in domum suam,

II. Obsequiū Deiparæ.

suam. Sanè quando in domum Zachæi diuertit, alij ciues ei hanc gratiam inuidentes, murmurabant, quòd ad ipsum diuertisset. Pia hæc æmulatio nunc exercenda est, ne simus velut ciues Bethlehemitæ, qui Christum excluserunt. Sacerdotes omnes ter hodiè communicant ex antiquissima consuetudine, cuius testem habemus S. Greg. Mag. hom. 8. quæ est sup. Euang. huius festi, à plusquam mille annis. Et hoc vel ad indicandam triplicem Christi (vt vult Soto) natiuitatem: æternam à Deo Patre, temporalem à virgine matre; mysticam in corde fidelium per gratiam. Vel ad insinuandum triplicem mundi & Ecclesiæ statum sub lege naturæ, mediis quasi in tenebris constitutâ: sub lege Moysis, quasi in aurorâ; maiori quadam luce præditâ: sub lege gratiæ quasi claro Sole perfusâ, totum illustrante mundum. Et tu igitur Laice reclina Christum in corde tuo. Reclina autem sicut Deipara, magnâ sc. cum reuerentiâ & deuotione suscipe; non proiice in cor tuum, quo modo lupi carnes vorant, proiiciendo ex ore in stomachum, nullâ masticatione. Deinde fasciis eum inuolue, candidissimâ conscientiâ Christum excipiendo, sicut olim solebant lotis viri manibus, fœminæ etiam superiniecta purissima syndone: ad indicandam conscientiæ puritatem. Inuolue etiam, firmissimum propositum concipiendo, conseruandi Dei gratiam: non sis velut impia mater, quæ filium exponit; de qua Thr. 4. queritur Deus: *Filia populi mei crudelis quasi strutio in deserto.* Hic enim ponit oua sua in sabulo, soli excoquenda relinquens; vnde fit, vt pedibus conculcentur; nec curat gemitus pullorum. Fasciæ sunt præscripta & monita Confessarij, quibus continetur infans in cunis, ne excedat anima, s. tua.

III. Obsequiũ Pastorum. III. Obsequium pastorum. Hi deseruerunt greges suos, & cùm priùs tibiâ canerent, vt indicat rex. Græcus, mox cessârunt, & tibiis vtique in saccum reconditis, cucurrerunt ad præsepe & *cognouerunt de verbo hoc*; idque pòst annuntiarunt aliis. Faciet hoc Christianus, si his feriis profanas lætitias & sæcularia negotia seponat, & properans suis cogitationibus ad præsepe, agnoscat quantum hodie mundo beneficium à Deo collatum sit: quanta res sit Devm propter nos hominem fieri, Infantem, pauperculum, in stabulo nasci, in præsepio reclinari; quantus etiam & quàm periculosus morbus debeat esse peccatum, quod tantum Medicum è cœlo euocauit. Quid enim si tuus morbus tam grauis esset, vt è nouo orbe aduocandus esset medicus? Non sis velut ciues Bethlehemitæ, qui Christum non agnouerunt, ideoque nec curarunt. Deinde annuncia eum aliis, filiis Pater, paterfamilias domesticis, legantur domi libri pij, audiantur cantica natalicia. Parentes ducant liberos ad præsepia, eisque explicent singula: propter ipsos enim eriguntur.

IV. Obsequiũ Pastorũ. IV. Obsequium SS. Angelorum; nam & hos adfuisse præsepi non est dubium, scribuntque SS. PP. Greg. Nyss. Epiphanius & alij. Non enim aliis solùm Christum monstrarunt, sed & ipsi adierunt, eique seruierunt. Quid verò illi egerunt? primò accinebant Christo nato canticum lætitiæ: *Gloria in excelsis Deo*; quia per eum nos fratres & cohæredes suos habituri erant. Iam si lætantur ob hoc Angeli, cur non potiùs nos, cùm dicant: *Natus est nobis Saluator*: illi iam erant in patria, nos adhuc in exilio: illi in triumphante nos in militante Ecclesia sumus. Quando Themistocles Atheniensis peritissimus belli Dux à patria profusus in Persidem ad Xerxem venit, adeò tanti Ducis aduentu lætatus est Rex, vt subinde exclamauit in somno, *Themistoclem habeo*; sæpeque euigilans custodes rogaret, an adhuc secum esset Themistocles, teste Plutar. Quia scilicet sperabat se tantò belli duce regnum suum amplificaturum, & præclarissimas victorias obtenturum. Nos qualem & quantum Ducem accepimus? Debellauit is & adhuc debellat omnes hostes nostros, dæmonem, peccatum, mortem, infernum; idemque cælum nobis reserauit, non igitur gaudeamus? sed quemadmodum gaudent Angeli, si & nos gaudeamus; *secundum faciem Sanctorum*: vt dicitur Iudith vlt. non more mundano. Deinde accommodarunt se suo Regi: descenderunt & ipsi in stabulũ de cælo, prætulerunt facem pastoribus & Regibus, nolunt deinceps adorari ab hominibus, sed conserui eorum appellari volunt, Apo. 19. Sic ergò & Christianus imitetur humilitatem Domini sui. Vnde Ieremias cap. 35. ait: *Vsquequò delitijs dissolueris filia vaga? quia creauit Dominus nouum super terram: fœmina circumdabit virum*, quasi dicat: Christus vir perfectus patitur se infasciari, ligari & reclinari in præsepi: & tu vis esse liber & dissolutus ac delitiis te dedere? Sanè Dauidem quando è regia sua profugus incessit nudis pedibus, secuta est omnis eius domus & populus, 2. Reg. 16. Videmus iacere in præsepi Regem nostrum penè nudum: & nos in molli lecto per hos dies stertemus?

V. Obsequium bouis & asini; nam & hos adfuisse scribunt multi PP. & sentit Ecclesia iuxta id Isa. 1. *Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui.* Quid verò illi? mensam, lectum, pabulum, hospitium suum adeoque quidquid habebant, Christo communicarunt, vel potiùs cesserunt, & haud dubiè halitu suo calido stabulum adeoque Christum etiam fouerunt in hyemali tempore, loco frigori exposito. Facies hoc tu, si Christo in pauperibus eius communices domum, mensam, lectum tuum: si foueas eos foco & fornace tuâ. Habuit S. Chrysostomus insignem & feruentem orationem de pauperibus hyemali maximè tempore iuuandis Tom. 4. serm. de eleemosyn. & collatione, adducitque plures rationes iustissimas; quia scilicet in hyeme magis vrget fames, sicque plus cibi requirunt, densiores etiam vestes propter frigus, V. Obsequiũ bouis & asini.

 adhæc

adhæc indigent calido hoſpitiolo, æſtate non item. Rurſum in hyeme non inueniunt, vbi manuum labore victum ſibi quærant, cùm in æſtate paſſim reperiant cibum, quando & radij Solis pro amictu eis ſunt, poſſunt ſub dio dormire, &c. Hæc ille ſolicitus pro pauperibus Pater. Nos ergo ſi volumus pauperi & nudo Chriſto in hieme frigore & ſtabulo iacenti gratum valde obſequium præſtare, ecce poſſumus in pauperibus ipſius, in quibus ipſe famet ac friget. Erit aliquando tempus, cùm ipſe nos viciſſim hoſpitio ſuo excipiet, in æternum regnum ſuum. Id certè præſtitit Marthæ, cui in extremâ vitæ periodo vnà cum Magdalenâ apparens dixit: *Veni hoſpita mea dilectiſſima, quemadmodum tu quondam tuâ me domo recepiſti, ſic ego te recipiam in cœleſtem domum meam.* Ita habet eius vita apud Ribadeneiram 29. Iul. qui ex Sancto Antonino addit Chriſtum apud Taraſcum morienti adfuiſſe & funebres eius exequias celebraſſe.

Vidimus obſequia, quibus excitare dormientem in præſepi Chriſtum infantem poſſumus, eique inſeruire; quæ ſi ipſi præſtiterimus, ſperandum fore, vt & ipſe non ſolum nobis, ſed & agris ac vineis, domibus & finibus noſtris benedictionem ſuam impertiat.

IN FESTO S. STEPHANI PROTOMART.

THEMATA.

I. *Corona gemmea S. Stephano debita.*
II. *Inimicorum iniuria: panes eſſe oſtenditur.*
III. *Stephanus iure Angelus habitus.*
IV. *Quas coronas meruerit S. Stephanus.*
V. *Quid commiſerit S. Stephanus vt lapidaretur.*

THEMA PRIMVM.

Corona gemmea S. Stephano debita.

Lapides Sancti Stephani gemmæ ſunt, vnde.
1. *Debetur ei Adamas.*
2. *Debetur ei Carbunculus.*
3. *Debetur ei Hyacinthus.*
4. *Debetur ei Iaſpis.*
5. *Debetur ei Saphirus.*
6. *Debetur ei Smaragdus.*

Poſuiſti in capite eius coronam de lapide pretioſo. *Pſal.* 20.

Lapides S. Stephani gemmæ ſunt.

PLinius libr. 37. cap. 9. refert in locis fulmine tactis reperiri gemmas, quæ ceraunimæ, id eſt, fulmineæ vocantur, quas Parthorum Magi ſummâ diligentiâ requirunt. Quis non videt Aud. fulmina quamplurima in S. Stephanum emiſſa? Quid igitur? Non arbitrabimur in ipſo quoque complures gemmas, eaſque fulmineas reperiri? lapides in eum proiectos, mutatos eſſe in gemmas, eaſque pretioſas? Ita ſanè mihi perſuadeo. Quare eamus ad S. Stephanum & quæramus in eo gemmas illas & quidem maximo ſtudio; quia maximè nobis proderunt. Stephanus græcè, coronam ſignificat latinè: coronemus ergo Stephanum, non iam lapidibus, vt priùs impij Iudæi, ſed gemmis pretioſis.

I. Debetur Adamas.

I. Debetur illi Adamas. Primò ob ſoliditatem & duritiem, quæ nullis malleorum ictibus cedit. Sic enim & Stephanus in fide ſoliſſimus nullis vel Legiſperitorum argumentis, vel lapidatorum ictibus ceſſit; vnde benè *plenus fide & fortitudine* Act. 7. dicitur. Scribit S. Epiphanius l. de duodecim gemmis cap. 4. ſummum ſacerdotem in V. T. ter in anno adamantem geſtaſſe, in feſto Paſchæ, Pentecoſtes, & Tabernaculorum. Qui tunc vario colore apparuit; candido, quaſi niueæ lucis fælicitatem portendens: nigricante, mortes & funera: ſanguineo bella. Idem cernere eſt in Stephano, qui rationem fidei coram Magiſtratibus reddens vultumque Angeli repræſentans, candidum ſe exhibuit, honorificè eos compellans: *Viri fratres & Patres audite.* Act. 7. tametſi illi minas ſpirabant & cædem. *Reſponſio* enim *mollis frangit iram.* Prou. 15. At vbi vidit eos animum non aduertere, ſed perſiſtere in ſuâ pertinaciâ, ſanguineum aſſumpſit colorem, bellum quaſi eis denuncians, cœpitque increpare eos: *Durâ ceruice & incircumciſis cordibus & auribus, vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis &c.* Quia enim fulgura contempſerunt, fulmina addidit. Denique vbi nec iſta profecerunt, nigrum aſſumpſit colorem, quando flexis genibus iam moriturus orauit pro illis. Tunc enim proſtrauit Saulum, (& fortè plures cum eo) qui poſtquam conuerſus fuit, Synagogæ iugulum fregit. Simillimum quid in more habuit Tamerlanes Scytharum Rex, qui ciuitates obſidens, primo die candidum vexillum, pacem denuntians: ſecundo die rubrum, bellum portendens & ſanguinem: tertio nigrum, ſignificans exterminium & internecionem, expoſuit, propoſuitque obſeſſis. Hic more barbaro, S. Stephanus Chriſtiano; qui

qui aptus est vindicandi modus: orando enim pro inimico, mactas inimicum, & facis amicũ.

2. Quia sicut adamas impedit magnetem, ne ferrum ad se trahat, imò cogit attractum iam respuere, si ei iungatur; teste Plin. lib. 37. c. 4. Sic Stephanus suâ oratione pro inimicis fusâ Saulum, qui magnetis instar Christianos trahebat è domibus, etiã ad tribunalia, cohibuit ne id posteà faceret, sed vt ipse prædam diuideret, coëgit. Hanc gemmam qui sibi comparare volunt, dent operam vt eos, qui magnetis instar trahunt ad se & peruertunt animas, impediant seu oratione, seu quouis alio modo.

II. Debetur ei Carbunculus. 1. II. Debetur ei carbunculus. Primò, quia carbunculus carbonis instar igniti splendet, etiam de nocte; *calefactus quoque attritu digitorum vel à Sole, paleas & chartarum fila attollit* ait Plin. l. 32. c. 7. Addit P. Cornelius à Lap. Apoc. 21. se à Lusitanis fide dignis audiuisse, Lusitaniæ Regem in Festo Corporis Christi præferre in fronte equi carbunculum tantum & tam fulgidum; vt plateam illustrare videatur: talis est S. Stephanus, qui cùm esset plenus sapientiâ & Spiritu Sancto; mirum in modum illustrauit suâ sapientiâ non totum modò Concilium, sed etiam totam Ierosolymam, imò orbem vniuersum, & imprimis Vngariam, cuius Rex S. Stephanus Protomartyris patrocinio ad fidem est conuersus (vt in eius vita 20. August.) & alius Stephanus iunior per eius intercessionem in vtero matris benedictus, apud S. Damasc. in vita.

2. 2. Carbunculus in acetum acre iniectus splendescit magis, & aquis perfusus inardescit; vt Plinius loco citato refert. Ita Stephanus cùm acerrimè à falsis testibus accusaretur tunc apparebat vultus eius tamquam Angeli stantis inter illos, quasi Deus per hunc Angelicum splendorem, innocentiam eius manifestare ac defendere voluerit. Mox vbi etiam lapidum imbre perfusus fuit; omninò ardere charitate cœpit, & Dei & proximi: *Suscipe*, inquit, *Spiritum meum*, & *ne statuas illis hoc peccatum*. Sic nimirum Deus seruorum suorum innocentiam & gloriam, cùm maximè premuntur, maximè prodit ac defendit. Hanc gemmam qui desiderant, non in prosperis solùm, sed in aduersis etiam feruеant ac splendeant amore Dei & proximi. Aliqui in dulci vino deuoti & pii sunt; at cùm aqua eis apponitur cum aceto immerguntur aduersitatis, omnem splendorem perdunt omnemq; pietatem.

III. Debetur ei Hyacinthus. 1. III. Debetur ei Hyacinthus, hic enim cœlo se conformat, (huius namque similitudinem antiqui hyacinthi referebant) cum sereno induit serenum colorem, cùm nubilo nubilum. Similiter & Stephanus sese conformauit Christo; primò inter falsos testes, & in Concilio, vbi stans intrepidus placidoque vultu, velut Angelus veritati testimonium

2. perhibuit; deinde sub martyrio, quando iam moriens de lapidatoribus suis solicitus pro ipsis orauit. Nimirum id audiuit à Christo crucifixo, vt vult Sanctus Augustinus serm. 1. de S. Stephano; *Vt hoc dicam*, inquit, *tibi* (scilicet, *ne statuas* &c.) *à te primo audiui*. Probabiliter enim putat eum cruci Christi præsentem fuisse, serm. 93. de diuersis. *Orauit Christus pro crucifixoribus suis, orauit & Stephanus pro suis lapidatoribus: Dominus Iesus Christus orauit affixus ligno, & Stephanus genuflexo.* Idem serm. 1. de Sancto Stephano, addit Stephanum idem apposuisse comedendum Iudæis, quod ipse comedit in mensâ Christi, iuxta id Prou. 23. *Si sederis, vt comedes ad mensam potentis* (iuxta 70.) *sapienter iniice manum sciens, quoniam talia te oportet præparare.* Sic ergò diligenter obseruandæ sunt tibi conciones; vt etiam aliis apponi à te queant: quemadmodum Samuel armum sibi appositum, reseruauit & apposuit Sauli. 1. Reg. 9. Denique sicut Christus Patri spiritum suum moriturus commendauit: ita etiam Stephanus: *Domine suscipe spiritum meum.* Rursum vti Christus acriter reprehendit Iudæos, quando ipsi Deum offenderunt, adeoque seuerum & nubilum vultum assumpsit: *Væ vobis Scribæ & Pharisæi* &c. pari modo Stephanus induratos Hebræos acriter reprehendit: *Durâ ceruice, &c.*

IV. Debetur ei Iaspis. 1. IV. Debetur ei Iaspis, 1. quia Iaspis est gemma antiquissima. Vnde Plinius: *Etiamsi victus à multis, antiquitatis tamen gloriam retinet.* Iaspis enim in ipsâ terræ superficie inuenitur, cùm reliquas gemmas in terræ visceribus natura abdiderit, vt scribit Cornelius à Lap. in Apoc. capit. 21. Atqui Sanctus Stephanus antiquitatis prærogatiuam habet ac retinet; quia est martyr antiquissimus ac primus omnium; licèt atrocitate tormentorum ab aliquibus superetur. Hinc Sanctus Ambrosius 5. hexam. c. 6. & l. 4. in c. 5. Luc. ait eum designatum in illo pisce, qui primus ascendit de mari ad hamum Petri; vt pretium martyrij pro Christo persolueret. Ille quasi in superficie terræ se martyrio obtulit, disputans contra Iudæos in ipsius fidei exordio, Ierosolymis, ante omnes. Idcirco benè dicitur à Luca *plenus gratiâ & fortitudine*; quasi iis redundans & ex plenitudine se sponte effundens, velut dolium musto plenum. Vndè B. Petrus Damiani, ait serm. de Sancto Stephano: *Iungitur gratia fortitudo, quia infuso spiritu libertatis ignitus animus in lucem veritatis erumpit. Sic loricatus gratiâ & hastâ fortitudinis sapienter infrendens faciebat signa &c.*

2. Quia gemma firmissima, vt Corn. loco citato. Talis etiam Stephanus qui lapidum imbri & minis totius Magistratus minimè cessit. Vincentius Beluacensis in speculo naturali refert, Iaspidem inueniri amœnæ pulchritudinis, in quâ species viri emineat clypeum è collo suspensum gestantis, & subiectum pedibus serpentem calcantis. Simillimus huic Stephanus; quomodo enim tot lapides in se iactos ferret, nisi clypeum in collo gereret? quis verò hic? *Video cœlos apertos & filium hominis stantem, &c.* quasi diceret:

ceret: non curo, nec sentio vestros lapides; quia iam introspicio in cælum, iam prehendo coronam; hic clypeus omnia vestra tela excipit. Serpens porrò pedibus pressus, quis nisi Iudæi, aures suas obturantes ad concionem Stephani? Hinc enim in eos fulminat. *Durâ ceruice & incircumcisis cordibus & auribus. Vos semper Spiritui S. resistitis,&c.*

V. Debetur ei Sapphirus. V. Debetur ei Sapphirus. Hic enim apud Veteres magnâ semper in veneratione fuit, summum imperium ac sacerdotium significans, vt scribit Pierius libr. 41. hierogl. Rupertus & alij. Vnde olim *gemma gemmarum* appellata, teste Abulensi in cap. 28. Exodi. Hodie etiam Pontifex nuper creato Cardinali mittit Sapphirum, vnà cum purpurâ; vt sciat sibi cœlum etiam sanguine comparandum, si occasio ferat. Nec immeritò, quia cœlum serenum ac stellatum repræsentat; quò aspirare decet summos Præsules, Stephanus sanè talis; qui vidit cœlos apertos, & toto pectore eò euolare anhelabat: primus etiam vi armatâ perrupit, sanguinem pro eo fundens. Vnde semper in Ecclesiâ, etiam primitiuâ, maximo in honore habitus fuit; iureque primus Ecclesiæ Cardinalis censeri debet. Admirationem omnem superat ille Sapphirus, in quo visio Moysis & lex Decalogi naturaliter fuisse impressa dicitur. Cuius meminit S. Epiphanius Episcopus Cypri lib. de duodecim gemmis. Iam verò Sanctus Stephanus reddens rationem fidei suæ extemporaneâ oratione narrat totam historiam Iudaismi ab Abraham vsque ad Salomonem, legemque à Moyse descriptam; vt videri possit tota lex Hebræa in eius memoriâ exsculpta fuisse cap. 7. Act. Quod signum est, fuisse eum thecam arcanorum diuinorum veteris legis. Magna etiam hæc laus Christiani foret, si quis ita cordi suo insculperet legem & vitam Christi, Sanctorum gesta & dicta, quæ in piis libris legit vel audit. Tales non procul absunt à regno Dei, vti dixit Christus Scribæ illi, qui magnum Legis mandatum memoriæ benè impresserat: Marci 12. *Non es longè à regno Dei.* Cui accenseri possunt, Alphonsus Aragoniæ Rex, qui totam S. Scripturam cum Commentario decies quater perlegit, teste Panorm. in eius gest. & Ferdinandus II. Imper. qui vitas Sanctorum à Surio descriptas, sexies decursas memoriâ inscripsit, vt est in eius virtutib. c. 5.

VI. Debetur ei Smaragdus. 1. VI. Debetur ei Smaragdus; hic enim primò viriditate omnes gemmas herbasque superat, ideoque aspectu eius nihil iucundius, vt scribit Plinius libr. 37. capit. 5. Talis autem Stephanus, qui iuuenis florentissimus, (vnde Angeli speciem referebat) virgo insuper fuit, vt affirmat Augustinus sermon. 2. de Sanctis, dicens, in ipso flore iuuentutis passum. Et Sanctus Fulgentius serm. de S. Stephano: Pulchra est virtus in viro, pulchrior in iuuene. Deinde Smaragdus speculi instar repræsentat res obiectas. Vnde Nero Imper. gladiatorum pugnas in Smaragdo inspiciebat, teste Plinio loco citato. Stephanus speculum est Martyrum; vnde ipse Christus è throno suo non solùm pugnam Stephani, sed etiam pugnas martyrum suorum futuras in Stephano, primo Martyre strenuissimo, inspexit, vt testatur ipse: *Video cœlos apertos & filium hominis stantem à dextris Dei.* Christus enim de solio suo quasi surrexit, vt spectaret pugnam istam. Vidit autem in eâ martyres suos verbera excepturos, non reddituros: vidit eos pro inimicis suis oraturos: vidit eos pro nomine suo ad mortem vsque certaturos: vidit eos omnium aduersariorum ora obstructuros; vidit eos sanguine suo quasi semente agrum Ecclesiæ fœcundaturos, vidit in eâ Christus suos martyres habituros os & sapientiam, quibus minimè possent resistere omnes aduersarij eorum, sicut habuit Stephanus: vidit eorum innocentiam in pœnis magis emicaturam, velut aurum in fornace: sicuti in Stephano emicuit vultu Angelico, dum accusaretur in Concilio. Itaque spectaculum factus est non solùm mundo, sed etiam ipsi Deo. Videmus ergò non esse semper lapides, qui putantur esse; & in nos proiiciuntur, calumniæ, probra, iniuriæ, contumeliæ. Gemmæ sunt, non lapides. Beati igitur, qui cum Stephano meruerunt lapidari, quia sic lapidari, nil est aliud nisi coronari. Talis Magdalena illa Iaponia, apud Nic. Trigaut. in Triumphis Iaponicis, quæ in rogo semicombusta prunas sustulit, & capiti suo imposuit, sibique inde quasi de Carbunculis coronam capitis fecit. Arimæ cum septem aliis ob fidem igni tradita, anno 1613. Quando verò nos tam fortes Athletæ non sumus, simus saltem patientes, quando in nos de cœlo Deus tribulationum lapides emittit, & gaudeamus inter eos. Sic enim fiet, vt & ipsi nobis suo tempore in gemmas commutentur cùm mercedem patientiæ accepturi sumus.

THEMA SECVNDVM.

Inimicorum iniurias panes esse ostenditur.

Lapides S. Stephani vocantur panes:

1. *Quia abstergunt peccati nigredinem.*
2. *Quia præseruant à lapsibus.*
3. *Quia hominem confortant.*
4. *Quia formant hominem.*

Lapides torrentis illi dulces fuerunt. *Ecclesia in Laudibus.*

ÆNEAS Syluius, Friderici tertij Imperatoris Orator, postea Pius Secundus Papa, in descriptione Europæ, capite 45. scribit in Scotia pauperes penè nudos

Lapides vocantur panes S. Stephani.

nudos ad templa mendicantes, acceptis lapidibus eleemosynæ gratiâ, lætos abire. Id enim genus lapidis, siue sulphurea siue alia pingui materiâ præditum, pro carbonibus seruit & igne: quandoquidem regio illa lignis caret: quare pauperes iis venditis panem sibi ex illis comparare possunt. Videtur mihi Sanctus Stephanus similem eleemosynam & petiisse & accepisse à synagoga Iudæorum. dum enim repente increpare Iudæos incipit: *Durâ ceruice & incircumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis, &c.* quid nisi lapides petit? Audiamus Sanctum Augustinum sermon. 1. de hoc Sancto loquentem. *Eia Sancte Stephane, dic aliquid Iudæis, vt incipias lapidari & possis coronari. Iaculare verba & excipe saxa. Dic aliquid de incircumcisis cordibus, & morieris lapidibus.* Quasi diceret: quid petis? lapidésne pro eleemosyna? certè ad primam petitionem accipies, cùm illos corripueris. Sed nimirum Stephanus sciuit, quid ex lapidibus illis fieri posset, si æquanimiter ferantur, panes nimirum optimi ac suauissimi. Hinc enim de ipso ait Ecclesia: *Lapides torrentis illi dulces fuerunt.* Hinc Germani lapides subinde *Sancti Stephani panes* appellant: **Ich will dir St. Stephans brod geben.** Dabo tibi panes Sancti Stephani, hoc est, lapidabo te, inquiunt. Videamus ergo quomodo hoc verum sit.

1. Quia abstergunt peccati nigredinem.

I. Panis seu cibus abstergit famelicis liuorem, maciem, nigredinem è fame contractam, qualem contraxerunt tempore obsidionis & captiuitatis Iudæi. Vnde Thren. capit. 4. de eis dicitur: *Denigrata est super carbones facies eorum, non sunt agniti in plateis.* Et capit. 5. vbi dicunt: *Pellis nostra quasi clibanus exusta est à facie tempestatum famis.* Vidimus etiam ante paucos annos tempore famis homines facie combustâ, ac denigratâ passim incedere præ fame, & viribus destitutos vix ossibus hærere. Famis hanc deformitatem abstergit. Idem faciunt iniuriæ; abstergunt enim à peccatore animæ nigredinem & maciem. Primò, quia obiiciunt & reuocant ei sæpe in memoriam peccata admissa aut vitia adhuc adhærentia. Quemadmodum enim Lacydes Argiuorum Rex (teste Plutarch. lib. de vtilitat. capiendâ ab inimicis) cùm Promotheum Thessalum cogitarat occidere, casu tuber eius ita percussit ac dissecuit, vt rupto vlcere præter voluntatem seruaret inimicum: ita fit non rarò, vt conuitium alicui impactum medeatur animæ morbo. Experta id est Sancta Monica mater Sancti Augustini, quæ in iuuentute pronior ad vini potum, cùm ab ancillâ iracundâ meribibula vocaretur, hoc probro & pudore velut vulnere icta, omnem vini cupidinem ab animo absterfit. *Hoc stimulo percussa*, ait Sanctus Augustinus lib. 9. Confess. c. 8. *respexit fœditatem suam confestimque damnauit atque exuit. Sicut amici adulantes peruertunt, sic inimici litigantes plerumque corrigunt,*

1. Quia reuocāt ei in memoriā peccata.

Rari sunt amici veri ac fideles, qui prauos amicorum morbos carpere audeant, inimici audent. Sunt ergò quasi chirurgi nostri. Chirurgo qui tibi putridam carnem secat, gratias habes & mercedem das; imò, qui tibi maculam in facie aut veste ostendit, gratias illi agis. Idem sæpe facit, qui contumeliis te onerat. Veridicus tuus est: veritas autem cibus animæ est, sicut panis corporis.

2. Quia reatum pœnæ à nobis auferunt.

2. Quia reatum pœnæ, quasi maciem contractam, à nobis auferunt, si æquo animo tolerentur. Bacillus dum vestem percutit, pulueres ab eâ pellit: sic iniuriæ pœnas nobis debitas & quasi inhærentes. Habuit vestem talem pulueribus adhuc scatentem ob admissa, tametsi dimissa peccata, nondum tamen expiata prorsus, Rex Dauid; qui proinde, cùm fugeret à facie Absalonis, obuium habuit Semeium, qui ei exprobrabat scelera sua, & lapides contra eum iaciebat, dicens: *Egredere, egredere vir sanguinum & vir Belial. Reddidit tibi Dominus vniuersum sanguinem domus Saul, qui inuasisti regnum pro eo, & ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es.* 2. Reg. 16. Tulit autem hæc probra & hos lapides Dauid patientissimo animo pro expiatione peccatorum suorum; & quasi lapides illi panes essent, suauiter iis quodammodò vescebatur. Cùm enim Abisai seruus eius, vellet iniuriam hanc vlcisci dicens: *quare maledicit canis hic mortuus Domino meo Regi? vadam, & amputabo caput eius.* Reprehendit eum Dauid inquiens: *quid mihi & vobis est filij Saruiæ? Dimitte eum, vt maledicat; Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid: si fortè respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac.*

Quibus profectò verbis (ait Sanctus Gregorius libr. 31. moral. capit. 17.) *indicat, quia pro perpetrato Bethsabeæ scelere, exurgentem contra se filium fugiens, reduxit ad animam malum, quod perpetrauit, & æquanimiter pertulit, quod audiuit, & contumeliosa verba non tam conuitia, quàm adiutoria credidit, quibus se purgari, sibique misereri posse credidit.* Quare non incongruè Abisai canem appellabat Semeium. Quemadmodum enim canes, dum vulnera lingunt, lingendo & lambendo sanguinem, sanant: ita ipse dum Dauid exprobrat, & in mentem reducit eius peccata ab iisdem illum sanat, qui priùs orabat tam flebiliter: *Libera me de sanguinibus*, hoc est à pœnâ seu vindictâ, quàm expetebat sanguis Vriæ, qui velut miles armatus contra eum stare videbatur, vitam & vxorem repetens. Mirum quid refert Vlysses Aldrouandus libr. 9. Orinth. capit. 1. de vespertilione, qui cuidam monacho moribundo (cui phlebotomus tribus ictibus venam aperire non poterat) adeòque desperato, noctu pedem fortè è lecto protensum mordens, venam rupit, sanguinem exsugens: qui cùm posteà diutiùs manaret, monacho sanitatem reddidit. Quis non

videt

videt Semeium Dauidi talem vespertilionem fuisse, qui dum ei morsum infixit, sanitatem contulit?

II. Quia præseruant à lapsibus. II. Panis etiam præseruat hominem à languore, ne contabescat & moriatur; sic iniuriæ & insidiæ inimicorum præseruant te à lapsibus & vitæ turpitudine. Coram amicis nugaris, mentiris, detrahis, inebriaris, turpia & stulta loqueris; quod nequaquam faceres coram inimicis tuis. Sunt ergò inimici quasi pædagogi tui, qui semper obseruant te, vt mox reprehendant, & accusent delinquentem. Carolus IV. Imperator moriens Wenceslao VI. filio, Regi & Imperatori moderatorem consiliorum omnium dederat Ioannem Archiepiscopum Pragensem: eique vni Wenceslaus auscultare, indeque suis cupiditatibus modum imponere solebat. At eo defuncto, ceu Rectore destitutus, in omne genus scelerum præceps abiit, teste Dubrauio lib. 23. histor. Bohem. Non aliter contingit multis, cùm destituuntur aduersariis, moderatoribus suis. Ecce enim tibi Dauidem rursum, qui quamdiu habuit Saulem, sibi infensum & persecutorem, tamdiu *in omnibus viis suis prudenter agebat*, vt dicitur 1. Reg. 18. nec aliquando lapsus est; at vbi suum pædagogum, suum hostem Saulem amisit, tunc in adulterium & homicidium incidit: quòd neminem haberet, qui eum obseruaret & reprehenderet; id quod sanè fecisset Saul, si adhuc vixisset. Oculatiores plerumque sunt inimici in res nostras, quàm nos ipsi: norunt quomodo domi cum domesticis viuamus, quantum æris alieni, quales seruos & ancillas habeamus, adeoque si quod morbidum, si quid vitiosum in nobis est, velut vultures ad id carpendum rapiuntur. Ita Saul obseruauit Dauidis penè omnia vestigia, vtrum assideret mensæ néne, quam ob causam abesset, vbi lateret: inuestigauit eum etiam in deserto Maon. 1. Reg. 23. cùm esset Dauid vnà cum suis & vagaretur hinc inde incertus, vt habetur ibidem v. 13. Quare *rectè dictum est*, inquit Plut. l. citato, *ab Antisthene Philosopho ad tuendam salutem opus esse aut ingenuis amicis aut acribus inimicis, propterea quod illi, dum admonent peccantes, hi dum maledicunt, reuocant à vitijs; sed quia ad liberè admonendum penè vocé amisit amicitia, superest vt ab inimicis veritatem audiamus.*

III. Quia hominē confortant. III. Panis hominem confortat, & pedibus iam fractis vires ad ambulandum, brachiis fatiscentibus robur ad præliandum præstat; sicuti Eliam confortauit panis, vt per 40. dies ambulare deinceps posset vsque ad montem Oreb. Non dissimili ratione hominem confortant inimicorum persecutiones. Quemadmodum enim Catholici, cùm permixti sunt acatholicis (vti in ciuitatibus Imperialibus) feruentiores communiter sunt in fide; quia extimulantur & obseruantur ab hæreticis: & *sicut ciuitates quas finitimus hostis & continens bellum sobrietatem & vigilantiam docuit, & leges obseruant diligentiùs, & rectiùs administrant rempublicam & vigilantiùs agunt: ita quos inimicitia tangit, compellit ut sobrij sint & vigilantes, vt vitent socordiam, omniaque comiter & citra neglectum agant, sicque paulatim nec sentientes ducuntur in consuetudinem non peccandi & mores componendi, si modò vel paululum adiuuerit ratio*, ait Plut. l. de vtil. cap. ab inimico. Id videre erat in Dauide etiam qui postquam percussisset ducentos Philisthæos, & abstulisset eorum præputia, extimulauit eorum in se odium, vt egrederentur ad pugnandum: *à principio ergo egressionis eorum prudentiùs gerebat se Dauid, quàm omnes serui Saul*, ait S. Textus 1. Reg. 18. v. 30. quia nimirum ipsius caput petebatur à Philisthæis. Laudatur etiam à Cassian. l. 18. c. 14. nobilis matrona Alexandrina, quæ viduam sibi importunissimam dari ad exercitium patientiæ petiit ab Athanasio, vt dixi in Festo SS. Simonis & Iudæ Apost. C. 2. D. 2.

IV. Panis seu cibus abundè subministratus non fortes tantùm, sed formosos efficit homines. Hac enim de causa Nabuchodonosor iussit ephebos suos enutriri à mensa sua, quò formosiores euaderent. Compara diuitum filios cum filiis pauperum, videbis discrimen maximum, illos quidem elegantes & speciosos, hos verò luridos ac deformes; vnde hoc, nisi quia illi benè, hi malè comedunt. Sic omninò iniuriæ & persecutiones inimicorum formare solent hominem. Lapicidæ, dùm suis malleis & scalpellis tundunt lapidem: efficiunt ind e statuam elegantem alicuius Sancti, quæ postmodùm in altari collocata honoratur, velut imago Sancti: ita inimicorum probris & iniuriis expolitur homo & prouehitur ad gloriam. Nonne S. Stephanus, qui ingenti lapidum imbre, quo eum obruere & extinguere voluerunt inimici, in pulcherrimam imaginem efformatus fuit? quâ ratione aliâ magis illum euehere potuissent? Constantini Magni effigies à maleuolis lapidata fuit: suadent ergò amici, vt vltionem de iis sumat. At ille abstersâ fronte: *Ego verò nullum quidem in fronte vulnus deprehendo, sed sanum me per omnia video*, teste S. Chrysostomo hom. 20. ad pop. Antiochen. Verùm lapides nostro Stephano non modò nil nocuerunt, sed etiam ianuam cœli aperuerunt, & nobilissimum eius ciuem fecerunt. Deformare quidem & extinguere eum volebant, sed contrà intentionem pulcherrimè exornauerunt, ferè ad eum modum, quo Neacles insignis pictor, cùm equum spumantem pingeret, nec tamen spumam oris exprimere posset, indignatione motus, picturam omnem delere impactâ in tabulam spongiâ voluit. Sed dum spongiam coloribus imbutam tabulæ illisit, casu spumam oris afferrimè expressit. Plin. l. 35. c. 10. Ita & Iudæi, dum Stephanum ad suæ sectæ confessionem trahere non possunt, irâ & indignatione moti lapides in eum iaciunt; ac

IV. Quia formant hominem.

simul

simul quem extinguere conabantur, illustrissimum cœli principem fecerunt.

Vidimus ergò lapides, non semper esse lapides; sed posse fieri, panes. Et quid multis opus? Vidit hoc & Satanas: *Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant*, inquit Christo. Igitur & tu Christiane, si filius Dei es, fac vt lapides iniuriarum tibi panes fiant; sic non modò grande miraculum facies, sed & filium Dei te esse demonstrabis. Ita enim Christus ait: *Diligite inimicos vestros, vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est.* Vidit Centurio Christum in cruce immania Iudæorum probra, quasi lapides, summo cum silentio & patientiâ deuorantem, & pro ijs preces rependentem, indeque mox collegit, ipsum esse Dei filium. Vidit Saul Dauidem bona sibi pro malis rependentem; & mox appellauit eum filium suum; *Vox hæc tua est, fili mi Dauid?* 1. Reg. 24. Imitamini ergò Christum, imitamini Stephanum; imitamini Dauidem, *& eritis filij Patris vestri, qui in cœlis est.*

THEMA TERTIVM.

Stephanus iure Angelus habitus.

1. *Ob eius innocentiam.*
2. *Ob eius æquanimitatem & animi fortitudinem.*
3. *Ob dilectionem inimicorum eius.*
4. *Ob eminentem eius sapientiam.*
5. *Ob intuitum Christi à se conspecti.*

Viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli.
Act. 6.

AVdiuimus heri iubilantes & cantantes Angelos in natiuitate Christi. Eccur Auditores? Num fortè quia propter Angelos etiam Christus natus est, vt & ipsos redimeret? Negat id S. Gregor. in Iob cap. 38. cùm ait: *Angeli electi incarnationis mysterio redempti non sunt.* Eccur ergò iubilant? Causam adfert idem S. Gregor hom. 21. in Euang. Quòd nimirum nostra festiuitas etiam ipsorum festiuitas sit; *quia nos reuocando ad cœlestia, eorum numerum impleuit.* Gauisi ergò sunt, quia nos sibi per Christum cohæredes in cœlo & similes sibi habituri sunt, iuxta id Saluatoris: *Erunt sicut Angeli Dei in cœlo.* Matth. 22. Talis imprimis fuit S. Stephanus, qui primus pro Christo pugnans in Concilio visus est habere faciem quasi Angeli, vtpote iamiam migraturi ad societatem Angelorum ex hoc mundo. Fuisse autem verè Angelis similem, hîc ostendemus.

I. Ob eius innocentiam. I. Arbitror hunc ei decorem à Deo collatū ad demonstrandam Angelicam eius innocentiam, vt exterior vultûs pulchritudo interiorem animæ ostenderet, & Iudæos perfidos confunderet; siquidem tunc alium defensorem suæ innocentiæ non habuit; nisi Deum. Solet enim Deus innocentiæ testimoniū dare eamque defendere contra oppressores, vt vel parcant illi, vel castigentur. Cuiusmodi exemplum habemus imprimis in tribus pueris in fornacem missis. Dan. 2. quos flamma quidem non modò non læsit, sed placido etiam vento refrigerauit: illos verò, qui eos miserunt in fornacem, flamma corripuit. Quod etiam in Daniele innocente ostensum, quem leones in lacu nequaquam attigerunt, illos autem qui eum falsò accusârunt, & immiserunt, in momento dilacerârunt, priusquam omninò descendissent. Ita cùm superioribus annis quidā capti è confinijs Vngari à Turcis abducerentur in Turciam, iussit Bassa vnum ex illis Vngarum, iuuenem penè imberbem, ad palum alligari, & leonem à circulatore, quem is cicurem circumducebat, in illum incitari, vt dilaniatus Turcis iucundum spectaculum faceret. Verùm Leo iuueni blandiri potiùs quàm nocere. Acriùs à Magistro incitatus, vngulâ ocream vnam à pede abstraxit. Denique fustigatus conuertit se in magistrum suum, eumq; in frusta dilaniat. Confusi Turcæ iuuenem & reliquos dimiserunt, qui posteà redempti vel commutati, ad suos reduces hoc narrârunt. Camerar. cent. 2. cap. 85. Solent Magistratus reorum vultus obseruare, an palleant, balbutiant, tremant &c. Nihil tale in vultu Stephani; sed viror, decor & alacritas Angelica, vt eius innocentiam vultus ipse demonstraret. Sic etiam Achis Rex Dauidem in aulâ suâ innocentissimè conuersantem appellauit Angelum: *Bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei.* 1. Reg. 29. Quando igitur coram Ethnicis etiam hominibus, imò & coram bestijs amabilis est innocentia, quis non conetur omni studio eam sibi comparare?

II. Propter eius æquanimitatem & animi fortitudinem, quam ostendit in aduersis rebus; quo sensu etiā Dauid à Thecuite 2. Reg. 14. Angelus vocatur: *Sicut est Angelus Dei, sic est Dominus meus Rex, vt nec benedictione nec maledictione moueatur.* Angeli enim custodes licèt suorum clientum peccata inspiciant, non tamen ideo illos deserunt, & licèt summo studio saluti nostræ inuigilent, quicunque tamen euentus sit, nihil de æquanimitate & beatitudine suâ deperdunt: quemadmodum & Dauid nec laude Thecuitis, nec vituperio Semei eiusque lapidibus de animi sui tranquillitate dimotus fuit. Id quod etiam in S. Stephano patet, qui in medio accusatorum & falsorum testium semper virens & serenus, sibi semper similis & æquanimis fuit, nec ab animi sui pace vllo modo depelli potuit, quin in medio etiam canum circumlatrantium imperterritus, oculos in cœlum intentos haberet dicens: *Video cælos apertos*; quasi diceret, nil curò vestras minas, quia cœlum mihi apertum video, velut patriam. Adhæc maximo quidem æstu — II. Ob eius æquanimitatem & animi fortitudinem.

æstu salutem incredulorum sitijt, vbi tamen se surdis canere, eosque dentibus stridere atque exasperari vidit, oculos ab eis deflexit & intendit in cælum; ibi anchoram suam figens; viditque gloriam Dei, & Iesum stantem. Vnde iure merito dicitur Act. 6. *plenus fortitudine*. Refert Herodotus & Suidas in voce Callim. Callimachum Atheniensium Polemarchum in pugnâ Marathoniâ à Persis inter aceruos corporum mortuorum ita omni ex parte coopertum sagittis in situ pugnantis inuentum, ac si ipsis sagittis velut oppositis ponderibus in situ hominis stantis fuisset sustentatus, ne laberetur (vnde fortè Callimachus, hoc est, *pulcher pugil* appellatus:) adeoque Persæ bellicositatem hominis obstupuerunt vt non aliter, atque immortalem aliquem habuerint. Videte Stephanum nostrum in aceruo lapidum erectum, stantem, & lapidum quidem imbrem excipientem, sed precibus pugnantem, quis hunc non immortalem? non Angelum potiùs, quàm hominem dixerit? quis non pulchrum pugilem?

III. Ob dilectionem inimicorum eius.

III. Propter inimicorum dilectionem. Hanc ob causam quoque Dauid Angelus appellatus fuit à Miphiboseth. 2. Reg. 19. *Tu autem Domine mi Rex, sicut Angelus Dei es, fac quod placitum est tibi*, quasi diceret, non dubito te mihi beneuolum fore, qui etiam auo meo Sauli, inimico tuo, sæpe ignouisti, quare mihi vtique falsò accusato etiam ignosces, quoniam ergà inimicos etiam facilis ad ignoscendum & benignus es. Ita enim & sancti Angeli, licèt nostris peccatis, sordibus & ineptijs quotidie offendantur, fouent tamen ac custodiunt nos: promouentque ad salutem & tandem ad cælum deducunt. Nos de ipsis vix aliquando cogitamus, rarò eorum beneficia agnoscimus aut gratias agimus, cùm interim illi de nobis semper cogitent & soliciti sint. Angelus ergò S. Stephanus visus est, quia & ipse bona pro malis, orationem pro lapidatione suis interfectoribus retribuit. Ipsi falsis testibus eum accusant & damnant, eiiciunt è ciuitate & lapidant: Stephanus autem pro eis interim orat, & quidem flexis genibus, nec non clamans voce magnâ, atque vt vult S. August. ser. 99. de diuersis, cum lachrymis, vt ostendat quàm benè eis cupiat, quibus peccatum id dimitti tam feruenter orat. Quis non existimet ipsum vel esse Angelum, qui lapidum ictus non sentiat? aut infantem prorsus, qui lapides putet esse panes? Quis non homo fuit, qui pro lapidibus gemmas vel aureos redonauit? Multum quidem Dauid præstitit, quando lapides à Semei versus se suosque proiectos patienter tulit, nec vltionem capere voluit; sed nec lapidibus illis tactus aut læsus fuit (cum Semei procul staret) nec lapides precibus alióve beneficio compensauit. At Stephanus, quasi mendicus aliquis panem à diuite accepisset, precibus pro lapidibus rependit, quibus etiam Saulum persecutorem suum conuertit, atque (vt reuelatum S. Mariæ de Oignies refert Card. à Vitriaco) eius decollati animam in manus suas suscepit & Deo præsentauit, quod alioquin Angeli faciunt suis clientibus. Nos ergò si Angelorum commilitones esse volumus, Stephanum imitemur & aduersam etiam fortunam pati fortiter discamus. Fuit talis Ioannes minor Thebæus, discipulus Abbatis Ammonis, qui per 12. annos cuidam seni infirmo inseruiuit: senex tamen licèt sedulò valdè sibi ministranti, nullum vnquam verbum blandum aut placidum dedit. Cùm verò obitus ei instaret, tenuit senex manum eius, & dixit ei: *Salueris, salueris, salueris*, & tradidit illum senibus dicens, *Iste non homo, sed Angelus est, qui tot annis mihi infirmato, nec tamen bonum verbum à me audiens, fecit obsequium.* Ruffin. in vita. PP. l. 3.

IV. Ob eminentem eius sapientiam.

IV. Propter eminentem sapientiam. Hanc etiam ob causam Dauid Angelo comparatus fuit à Thecuite 2. Reg. 14. *Tu autem Domine mi Rex sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus Dei, vt intelligas omnia super terram.* Iam verò sapientia in Stephano tanta fuit, vt licèt doctissimi quique ex variis synagogis & scholis contra eum vniti disputarent, nihil tamen efficerent, nec sapientiæ eius resistere possent. *Et non poterant resistere sapientiæ* (Stephani) *& spiritui, qui loquebatur*, inquit S. Lucas Act. 6. Porrò Angeli sapientiam suam hominibus impendunt, & quidem maximâ cum charitate, vt eos ad salutem dirigant. Patet passim in sacris litteris. Angelus docuit Iacob, quo artificio plurimas oues varij coloris sibi pararet. Angelus docuit Tobiam, ad quid prodesset fel, iecur & cor piscis. Angelus docuit pastores, vbi Christum natum inuenirent; Iosephum quare & quâ prole grauida esset sponsa eius: item quando fugere in Ægyptum, quando & quò regredi deberet. Quandoque etiam lapsos verberibus castigant, vt ad vitam eos reducant, vti fecerunt Natalio in hæresin lapso, apud Euseb. l. 5. hist. c. vlt. Pari modo S. Stephanus omnem sapientiam suam hominibus impendit, vt ad salutem eos promoueret. In hunc finem disputauit, cum tot Iudæis litteratis, vt fidem eis persuaderet, & cùm præfractos cerneret, acriùs increpare & confundere cœpit. Hanc ob causam cùm videret cælos apertos & Iesum stantem à dextris Dei, voluit hoc arcanum omnibus aperire, vt hoc potenti argumento duros corde emolliret ac conuinceret atque ad Christi fidem adduceret. Iam qui Angelos & Stephanũ imitari vult & cum illis coronari, sapientiam sibi à Deo concessam fideliter alijs communicet. *Sapientia enim absconsa & thesaurus inuisus, quæ vtilitas in vtrisque?* ait Eccl. cap. 51. Sanè qui talentum sibi traditum abscondit nec ad vsuram dedit, à Domino suo audiit: *Serue male & piger &c. Oportuit te committere pecuniam meam numularijs, & veniens ego recepissem, vtique quod meum est, cum vsura. Tollite itaque ab eo talentum, &c. & inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores.* Matthæi 25. Si reprehensione dignus est, qui pecuniam

cuniam suam abscondit, quantò magis qui alienam? Sapientia tibi tradita non tam tua, quàm Dei est. Hinc Papa Gregorius tertius dixit Sancto Wilibaldo Episcopo Eystettensi: *Tot damnatorum pœnas sustinebit, quot animas quis neglexerit lucrari prætextu propriæ quietis.* apud Lipel. 7. Iulij in vita Sancti Wilibaldi. Neque curandum est, si docendi vel corrigendi aures obturent, vel dentibus strideant, vti Auditores Sancti Stephani: quin potiùs acriùs obiurgandi sunt, quemadmodum ipse fecit. Sperandum enim fore, vt aliquando tandem errorem suum agnoscant & vitam corrigant, vti correxit Saulus, qui priùs etiam obturauit aures & eiecit Sanctum Stephanum: posteà resipuit & culpam suam agnouit ac deplorauit Actor. capit. 22. Non secus ac chordæ in cytharâ, dum attemperantur, ingratum & stridulum edunt sonum; at vbi attemperatæ sunt gratum & concinnum.

V. Ob intuitum Christi à se conspecti.

V. Propter intuitum Christi in gloria regnantis: quemadmodum enim Angeli, dum in terris versantur & nobis seruiunt, semper vident faciem Dei: ita Stephanus in terris constitutus vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris Dei, idque ipsum crebrò fecisse colligitur ex causali præmissa, *cùm esset plenus Spiritu sancto.* Quorsum enim Spiritus S. eum trahebat aut impellebat nisi ad conspectum Dei? Ergò qui Angelos custodes & B. Stephanum imitari cupit, 1. in omni sua actione Deum velut præsentem & à se conspectum præ oculis habeat; quod docuit filium Tobias: *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum.* Tob. 4. Hac ratione citò perfecti euaderemus, vti indicat Deus Abrahæ dicens, *ambula coram me & esto perfectus.* Gen. 17. Cogitare enim debemus mundum esse templum Dei, vti reuerà est. Iam si vbique ita versaremur, sicut in templo solemus, quàm cauti & modesti essemus! quàm multa peccata vitaremus! Et hoc est, quod docuit S. Petrus, vt refert S. Clemens ep. 1. ad Iacob. frat. Domini, *Instruebat actus suæ vitæ omni horâ custodire & in omni loco Deum respicere.* 2. In omni actione nostrâ diuinum auxilium imploremus, & directionem à Deo petamus, sine quo nihil efficiemus. Quam ob causam Ecclesia docuit nos ad omnium horarum initium orare, *Deus in adiutorium meum intende.* Sic Susanna cùm duceretur ad mortem, in cælum suspexit: sic etiam Stephanus in cœlum intendit, inde auxilium sibi postulans ad patiendum. 3. Omnes actiones nostras Christo conformemus, sicut Heliotropium Solem aspiciens se cum ipso conuertit. sic egit Stephanus, qui quasi crucifixo Christo adstitisset, ita bellè eum imitatus est. Commendat animam suam moriens Deo, vti Christus fecit: orat pro inimicis, vti Christus fecit. 4. Actiones omnes in Deum velut vltimum scopum terminemus. Sic Angeli faciunt, vnde ij, quos nouimus, omnes sua nomina terminant in Deum Michael, Gabriel, Raphael, fortitudo Dei, vir Dei, medicina Dei.

Iam verò quis nostrûm non esse inter Angelos desiderat? Stephanum igitur sequamur & discamus ab eo Angelorum moribus hîc nos accommodare. Non patiuntur Ephebi Regem inter se aliquem ignobilem, nec Angeli hominem terrenum, terræ addictum.

THEMA QVARTVM.

Quas coronas meruerit S. Stephanus.

Congruit S. Stephano vocabulum coronæ, quia
1. *Meruit castrensem coronam.*
2. *Meruit coronam ciuicam.*
3. *Meruit coronam oualem.*
4. *Meruit coronam muralem.*

Stephanus autem plenus gratiâ & fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo. *Actor. cap. 6.*

Speciosa res est pulchrum nomen, si vita nomini correspondeat. Tale est nomen Stephani, quod græcè *coronam* significat, ac iure optimo decet S. Stephanum; tum quia à Deo præuisus est lauream martyrij primam obtenturus; (quâ ratione Christus Iesus dictus, quia saluum facturus esset populum: Abel, hoc est, *vanitas*, sic appellatus est, quia iam præsagiit mater ipsius vitam fore *vanitatem*, id est, breuem) tum quia non vnam sed plures coronas erat meriturus (quâ ratione S. Pelagia asserit se vulgò vocatam *Margaritam*, eò quòd se ornare multis margaritis consueuisset.) Noster ergò Stephanus iure *corona* appellatur, quia plures meruit coronas in cœlo. Has nunc contemplemur. Congruit S. Stephano vocabulum coronæ.

Dabantur olim à Romanis variæ coronæ heroibus, qui præclarum facinus designassent.

I. Primò ijs, qui primi in hostium castra irruissent, vel in eorum naues insiliissent, *coronam castrensem* dictam. Illa valli, hæc castrorum figuram habebat. Meruit hanc Stephanus qui concilium Iudæorum, Christo contrarium, publicè & acriter inuasit & increpauit omniũ primus: Dum enim coram eis rationem fidei suæ reddit, repentè argumentum abrumpens, insilit in Iudæos hac voce: *Durâ ceruice & incircumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut & patres vestri, ita & vos.* &c. videns eos nec intendere, nec fidem habere ijs rebus, quas prædicabat, adeoque sub alas Christi confugere nolle, tametsi benè nouerat eam increpationem sibi necem parituram. Non iniuria comparandus Duci tribus Iuda, Aminadab, de quo Hebræorum traditio est apud Hieron. in Osee cap. 11. eum cum sua tribu primum descendisse in viam maris rubri pòst Moysen, ideoque obtinuisse, vt sceptrum semper in tribu Iuda maneret. Periculosum fuit Stephano intrare ad inimicos vndique illum circumfrementes: quia id erat in

I. Meruit castrensem coronam.

in mortem & martyrium intrare, intrauit tamen intrepidus: Id quod aliquando non fuit ausus Isaias, vt nimirum corriperet Oziam Regem, non verentem adolere incensum, licèt sanguine sibi iunctum. Vnde lamentatur: *Væ mihi, quia tacui.* Isa. 6. vt ibi Hieronym. Cyrillus, Haymo. Habent hîc Auditores quod obseruent quando concionatores subinde inuehuntur in eorum peccata, maximè publica, ne indignè id accipiant. Faciunt enim illi, quod sibi à Deo mandatum est, ne velut canes muti à Deo increpentur & gemant cum Isaia: *Væ mihi quia tacui.*

II. Meruit coronam ciuicam.

II. Secundò ijs, qui ciuem seruâssent in prælio debebatur *corona ciuica, militaris virtutis insigne clarissimum*, ait Plinius lib. 22. c. 5. Meruit hanc Stephanus dum suâ oratione seruauit in suo certamine Saulum, ciuem & condiscipulum suum, licèt hostem, vt insinuat Lucas, dum eius orationi pro inimicis subdit mox: *Saulus autem erat consentiens neci eius*, sentitque Ecclesia & asserit sæpius Augustinus: *Si Stephanus non orâsset, Ecclesia Paulum non haberet.* Adhæc S. Maria de Oignies ait sibi reuelatum, animam sancti Pauli decollati à Stephano exceptam & Deo præsentatam esse dicente: *Domine hoc ingenti & singulari munere tu me donasti; ego verò multiplici fructu auctum tibi restituo*; Cardinale à Vitriaco teste in vitâ Mariæ Oign. lib. 2. cap. 11. Nec dubitandum vnà cum Saulo plures alios Iudæos, Stephani precibus conuersos. Sanè etiam pòst, anno 418. eius precibus adscripta fuit conuersio 540. Iudæorum in vrbe Maiona, Insulæ Maioricæ: cùm illic eius reliquiæ inferrentur. Dum enim Iudæi more suo etiam tunc lapides iacerent in Christianos neminem tangere poterant, & interim eorum synagoga cœlitùs immisso igne conflagrauit. Quare aduertentes Dei manum, conuersi sunt, teste Seuero Episcopo Maioricen. Præclara est hæc victoria, *vincere in bono malum*: lucrari animas hostium & saluare. Quàm enim nunc in cœlo sibi mutuò gratulabuntur Stephanus & Paulus! Iste Stephano conuersionem suam, ille Paulo coronam, eius occasione sibi partam, adscribet. Habent hîc Christiani, quomodo alter alterum lucrari, atque inter se pugnare debeant, non gladijs sed precibus. Scipionis vocem sæpe vsurpabat Antonius Pius Imp. teste Capitolino: *malle se vnum ciuem seruare, quàm mille hostes perdere.* Vsurpet eandem vocem quiuis Christianus. Mundus gloriosum reputat hostem occidere; at longè gloriosius est, & quidem coram Deo, eum seruare. Laudatur factum Helueri cuiusdam, inter 1600. (Anno 1442.) apud Basileam à Delphino Galliæ interfectos, seminecis iacentis, qui videns Burcardum nobilem, Patriæ proditorem, cædis ipsorum causam, obequitare inter cadauera interfectorum, eisque insultare dicentem: *quàm iucundum hoc pratum!* se in genua erigens, lapidem apprehendit, eumque in faciem equitantis proiecit, tam fortiter, vt is planè de equo ceciderit atque extinctus sit, auct. Stumpfio in Chron. Helu. Deo sic castigante sanguinarij hominis vocem. Sed longè pulchrior campus S. Stephani, pulchriusque certamen, quando positis genibus non lapidem, sed orationem proiecit in faciem insultantis sibi Sauli eumque non ad mortem, sed ad vitam prostrauit ac conuertit.

III. Tertiò, ijs, qui absque sanguine peperissent victoriam, dabatur *oualis corona*, sicque ouantes intrabant Vrbem. Debetur & hæc Stephano, qui orando non cædendo, proprium non alienum sanguinem fundendo, peperit victoriam. Vicit autem non inimicos tantùm suâ constantiâ, sed etiam seipsum, condonando eis tantam iniuriam & orationis beneficio compensando. De Dauide legimus 1. Reg. 24. quòd, cum deprehendisset Saulem se persequentem, in speluncâ, confregerit milites suos ac continuerit, qui eum occidere cogitabant, & non nisi oram chlamydis eius præsciderit; quam à longè Sauli cùm ostenderet, ait Saul: *Nunc quia scio, quòd certissimè regnaturus sis.* Mira coniectura. Ex eo quòd inimico pepercerit Dauid, colligit Saul eum Regem futurum. Et ecce tibi Stephanus, vbi pro inimicis suis orauit, statim euocatur ad coronam regni cœlestis. *Cùm hoc dixisset*, ait Lucas (scilicet, *Domine ne statuas illis hoc peccatum*) *obdormiuit in Domino.* Vnde S. Augustinus ser. 2. de sanctis: *Ecce quid est requiescere! pro inimicis orare.* Iure igitur ei cœli aperti sunt. Nec caret mysterio, quòd cùm anno 1099. die 15. Iulij fer. 6. Ierosolyma recuperaretur à Christianis, per illam portam, ante quam Stephanus lapidatus fuit (inde à Christianis iam olim porta S. Stephani appellata) Christiani primùm eâ effractâ irruperunt, adhortante eos ex opposito monte Oliueti milite quodam (qui fortè Stephanus fuit) teste Tyrio l. 8. belli sacri cap. 16. satis per hoc indicante Deo, quòd regnum cœlorum per dilectionem inimicorum quasi per viam ac portam S. Stephani velut armata manu & certissimò expugnetur.

III. Meruit coronam oualem.

IV. Quartò ijs, qui primi murum hostilem inscendissent, & in arcem vel vrbem penetrâssent, dabatur *corona muralis*, muri pinnis decorata. Debetur & hæc Stephano, qui primus omnium per martyrium ascendit in arcem cœli; vnde iam apertum sibi ostium cœli videns clamat: *Video cœlos apertos*, quasi diceret iam supra murum cœli sto, iam introspicio in cœlestem ciuitatem. Reperio semper eum, qui Ierosolymā primus ascendisset, singulari præmio donatum, vti Ioabum, 1. Par. 11. Idem Titus promisit, & Sabinus tentauit, apud Iosephum l. 7. de Bello c. 1. Denique Godefridus Bullionius, qui anno 1099. turri ligneâ admotâ primus murum conscendit, adeóque etiam primus Ierosolymæ Rex postea electus est. Scimus autem Ierosolymam typum esse cœli. Iure igitur prima martyrum pulcherrimaque laurea Stephano debetur, qui primus vi adhibitâ & sanguine fundendo cælum expugnauit. Quisquis ergò ad primam & præcellentē lau-

IV. Meruit coronam muralem.

Trip. hoc F.C.1.F.

ream

ream in cælo accipiendam aspirat, non dubitet in terra præcedere fortitudinis exemplo. Quantam putatis meruisse coronam duos adolescentes nobiles, qui in Pomeraniâ fidem primò amplexi, initium dedêre conuersioni totius Pomeraniæ, prædicante eis Euangelium S. Ottone Episcopo Bambergensi! Rem narrat in eius vitâ Andreas Abbas S. Michaelis apud Sur. 2. Iulij lib. 2. c. 16. & 28. his verbis: *quotidie dum, hæc geruntur, fidei retia laxantibus, & nihil nobis capientibus, & multum super hoc tædentibus; tandem benignus Dominus sedulitatem boni serui sui Ottonis, laborem quoque & mæstitiam miserando respexit. Nam duo pulcherrimi adolescentes, filij cuiusdam nobilis de ciuitate (Stetino) domum nostram frequentare, familiares se præbere, paulatimq́; de Deo nostro, & de fide quærere cœperunt. Episcopus autem sentiens, quia in bono veniunt, futurorum bonorum ex his captando præsagium blandis mulcet alloquijs, atq́; de munditiâ & honestate Christianismi, de immortalitate animarum, de resurrectione corporum, de spe & gloriâ æternæ vitæ adolescentibus per singulos dies euangelizauit. quæ omnia flante Spiritu sancto, pueri altiùs suis imbibere pectoribus: neque diu cunctati, credere se velle, atque baptismum percipere dixerunt. Episcopus ergò lætissimus pueros statim catechizat, ac de omnibus, quæ christianæ religioni competebant, diligenter instructos iussit, vt loti & lotis induti cum cereis suis albis sese præberent baptizandos. Illi vt moniti erant, silenter exequentes omnia, die statuto parentibus inscijs & purificati, nouisq́; ac mundis vestibus induti cum albis, & cereis percepturi sanctum baptisma se manibus Episcopi obtulerunt. Videns humano in corpore vultus Angelicos, videns expulsâ dæmoniaci squaloris inertiâ, in vultibus iuuenem Christum nouum hominem, gratioso iam coruscare aspectu, Pontifex ipse omnesq́; alij Sacerdotes & Clerici gauisi sunt; & admirati super gratiâ, quam videre in pueris. Sed quid morer? baptisati sunt & propter octauam Purificationis octo dies apud nos commorantes, in domos parentum non sunt reuersi.* Et paulò inferiùs: *Præfati pueri, cùm ad suos adolescentes peruenissent, & quomodo ab Episcopo habiti & instructi essent, & quanta apud illum esset disciplina & honestas, quanta pietas & mansuetudo, ruminare cœperunt: mox etiam quanta munificentia & liberalitatis circa omnes extiterit, prædicare obliti non sunt. Atque in argumentum rei: Cernite, inquiunt, his indumentis post omnia beneficia sua nos induit, his aureis cingulis honorauit, pecuniâ suâ captiuos redemit suos: impensis eosdem vestit, cibo reficit, & liberos abire dimittit. quid vnquam simile visum auditumq́; in terrâ Pomeranorum? quid simile Pontifices & sacerdotes nostri faciunt? Hunc certè aliquem visibilem Deum inter homines aduenisse, ipsâ gratuita redemptio captiuorum in cippis & compedibus putrefactorum, multos ciues nostros fecerat autumare. Sed ille hoc negans non Deum se, sed Dei altißimi seruum pro nostrâ salute ad nos directum dici & credi optat: & animæ immortalitatem & corporum resurrectionem & æternæ vitæ gloriam, doctrinam dicit esse Christianorum. Hæc & his similia pagana iuuentus à iuuenibus audiens aspirãte gratiâ Dei tracta est & attracta per eosdem in eundem fidei feruorem: reuersiq́; ad Episcopum pueri fide recenter imbuti more columbarum alias trahentium, gregem non modicum adduxêre coæuorum, Euangelij rudimenta suscipere cupientium. quid multa? catechizantur, baptizantur. Et à pueris & à iuuenibus cana Patrum prudentia se passa est erudiri: flaminiq́; fidei paulatim progrediente concaluit ciuitas vniuersa, neque iam occultè, vel pauci, sed publicè & multi simul quotidie veniebant ad fidem.* Ergò duo adolescentes prodromi ad baptismum, post se traxêre totam Pomeraniam: sicut Stephanus iuuenis tot millia ad martyrium. Quando igitur tot coronas tanto iure promeruit S. Stephanus, superest vt ei omnes congratulemur, velut omnium Martyrum Duci & vexillifero, primam inter Martyres coronam. Cæterùm rogemus eundem, vt quemadmodum Godefridus Bullionius, muro Ierosolymæ conscenso & desultu in vrbem facto, tamdiu dimicando hostem detinuit, donec fratri suo, foris adhuc pugnanti potestatem faceret referandi portam, vt & ipse, cum suis copijs vrbem ingredi posset: Sic etiam in cœlo Stephanus suâ ad Deum intercessione pugnet pro nobis, qui adhuc foris militamus, donec ipsi quoque reseratis cœli foribus ad ipsum aliosque cœlites cum triumpho ingrediamur.

THEMA QVINTVM.

Quid commiserit S. Stephanus vt lapidaretur.

Sanctus Stephanus lapidatus est,
1. *Quia veritatem dixit Iudæis.*
2. *Redarguit obstinatos.*
3. *Dißimilis in moribus fuit suis aduersarijs.*
4. *Fuit sectator & spectator Christi.*
5. *Sanctus Stephanus vidit cælos apertos.*

Persequemini de ciuitate in ciuitatem, vt veniat super vos omnis sanguis iustus. *Matth.* 23.

CElebres à sapientia Athenienses olim hanc consuetudinem habuerunt, vt subsellia Iudicum, qui de sanguine alicuius iudicaturi erant, porcelli alicuius prius mactati, rore sanguineo antè consessum leniter respergerent (teste Sigon apud Caussin. lib. 5. symb. 2. 20.) vt memores essent Iudices, se de vitâ & sanguine hominis decernere, quem si iniustè profunderent, scirent se ita respersum iri hoc cruore, vti subsellia, in quibus sedebant, sanguine porcelli. Adeò etiam Ethnicis graue visum est iudicium de sanguine, ne temerè, inconsideratè & tumul-

tumultuariè perageretur. Quid respondebunt hîc Hebræi, qui B. Stephanum absque vllo iuris ordine, non probatis testibus, facto in eum impetu, è Concilio exturbarunt & lapidibus obruerunt? Nónne Stephani sanguine seipsos consperserunt? Dicite enim vos Iudices? Quid mali egit Stephanus, vt eum nec conuictum, nec vllâ sententiâ condemnatum tam diro supplicio afficiatis? Nihil afferre potestis nisi furorem vestrum & odium in Sanctum. Sed enim, dicet aliquis: debet fuisse causa aliqua, quæ Stephanum damnauit, quæcunque tandem illa. Fuit non diffiteor; nec vna, sed plures quas hîc exponam.

I. Veritatem dixit Iudæis.

I. Veritatem Iudæis dixit; ideò lapidatus est. Accusatus enim est à testibus subornatis, quòd dixisset subuertendum à Christo locum sanctum, seu templum seu ciuitatem Ierosolymam & immutandas traditiones Moysis seu legem. Act. 6. At hoc erat veritatem dicere, quod ad rei substantiam attinet; quia reuerà templum & ciuitas eorum euersa est, lex in Euangelium mutata. Falsò tamen accusant Stephanum, quòd dixerit à Christo subuertendum templum, (nam à Gentilibus id faciendum prædixerat Christus & ex eo Stephanus) & mutandam legem Moysis; quam Christus non soluturum se, sed adimpleturum dixit; & secundum hæc rectè appellantur illi *falsi testes*. Causa igitur damnationis Stephani erat, quia veritatem edixit; siquidem reuerà contigit, quod dixit. Vnde Gregorius Nyssenus orat. de Sancto Stephano, ait, *quòd maleficium in his verbis continetur, siue vera siue falsa loquatur? Nam siquidem mentitur, id quod angit & malè habet, non eueniet: Sin autem vera dicit, quænam est iniuria sermoni, quo prædicitur id, quod euenturum sit? Nam quæ fient, prorsus euenient, siue sileamus siue loquamur: at cædes prædicentis quam affert incommodorum prædictionem?* Sed hoc ipsum erat quod Iudæi audire horrebant, vt malum id euenturum eis prædiceretur. Nimirum tristium denunciatio & veritas odium parit, iuxta id Sapientis cuiusdam inter veteres Philosophos celebratum: *Ex tribus pulcherrimis matribus tres deformissimos filios generari: ex pace otium, ex amicitiâ contemptum, ex veritate odium.* Celebre huius rei exemplum est Achab rex qui belli euentum exploraturus, quadringentos circiter Pseudo-prophetas consulit, solum Michæam, verum Prophetam præteriuit; sed quare? *Odi eum*, inquit, *quia non prophetat mihi bonum, sed malum*. 3. Reg. 22. Quid verò id obfuit Regi, si reuerà euenturum erat? Consultus ergò ad instantiam Regis Iosaphat, respondet primò, quod placiturum sciebat Achabo: *Ascende & vade prosperè, & tradet eam* (Ramoth Galaad, vrbem) *Dominus in manus Regis*. Sed hoc per ironiam, quasi dicens: Quia vis vt loquar tibi non vera, sed bona & placentia; ecce loquor ad placitum. Adiuratus tandem vt verum loqueretur, annunciat ei cladem ex responso diuino. At hoc displicuit Regi, & propterea Michæas percussus est in maxillam, iussus quoque à Rege includi in carcerem & sustentari *pane tribulationis & aquâ angustiæ*, donec è prælio reuerteretur Rex in pace. Verùm is iuxta verbum Prophetæ in prælio occisus est, sicque vt timendum, salutem etiam perdidit, quam si Michææ credidisset, parare sibi potuisset, disponendo se ad beatam mortem. Quare cui mercedem debebat, (multi enim dant aurum Astrologis iudiciarijs, euentura sibi, quacunque tandem fide, seu prospera seu aduersa prædicentibus) ei carcerem & tribulationem rependit. Quanquam hic non occidi, sed incarcerari tantùm prophetam iussit. Crudeliùs multò populus Hebræorum sub Manasse Rege excepit Isaiam prophetam inter alia vaticinantem, quòd Deus Iudæos excæcaturus & reprobaturus esset, ac pro eis vocaturus Gentes, iuxta id Apostoli ad Rom. 10 *Isaias autem audit & dicit: Inuentus sum à non quærentibus me &c.* nam serrâ ligneâ per medium diuisit, ex communi Hebræorum & patrum traditione, apud Corn. in Argumento super Isaiam. Verissimum id vaticinium erat, vt euentus docuit; sed quia Iudæos acriter pupugit, & cor eorum dissecuit, ideò & Isaias ab illis dissecari debuit. Pari modo quia vaticinia Stephani Iudæis quasi lapides erant in se proiecti; ideò & ipse ab eis lapides accepit, è quibus gratiam accipere debebat. Eidem periculo subiacent Concionatores, qui impœnitentibus & illusoribus prædicunt infaustam mortem ac deniquè infernum. Lapidantur enim pro mercede linguis obtrectantium ac deridentium, quæ sanè non exigua ingratitudo est.

Trip. Dom. 6. post Pascha C. 5. F.

II. Redarguit obstinatos.

II. Redarguit Iudæas, quòd proditores & homicidæ Christi fuerint, nec seruârint legem, quam de manu Angeli acceperunt; ideò lapidatus est. Vidit eos incredulos & odio Christi plenos, nec aduertere animum ad defensionem & concionem suam, vnde cœpit dicere: *Durâ ceruice & incircumcisis cordibus & auribus: vos semper Spiritui sancto resistitis sicut & patres vestri.* Item; Christi *vos nunc proditores & homicidæ fuistis: quia accepistis legem in dispositione Angelorum, & non custodistis*. Audientes ergò hæc *dissecabantur cordibus & stridebant dentibus in eum, &c.* Act. 7. En tibi necis causam. Vnde S. Augustinus ser. 1. de hoc Festo ait: *Eia Stephane dic aliquid de incircumcisis cordibus, & morieris lapidibus.* Alban animal est, quod fel habet in aure, vt refert Holcot in I. Sapientiæ lect. 75. ex Alb. M. Tales erant Iudæi, quibus prædicauit Stephanus; mox enim vt eorum aures linguâ Stephani tactæ sunt, quasi felle plenæ essent, iræ incendium excitarunt in Stephanum. Mirum profectò hoc. Etenim mulieres pulchrè adornatæ placent alioqui viris etiam naturâ sæuis & crudelibus, vti Iudith Holoferni, Esther Assuero, Herodias Herodi; correctio verò ex se pulcherrima est; ostendens hominem sibi ipsi, qualis reuerà est; & emendans, pulchrumque reddens,

reddens, ſi fœdus eſt: interim tamen diſplicet. Si enim nuda apparet, inuiſa & odioſa eſt: ſi velo obumbrata; non agnoſcitur: ſi mitis, non commouet: ſi aſpera, conturbat: quoquo tandem modo appareat, aut non aſpicitur, aut ingrata eſt. Vnde dicunt illi Prophetis videntibus: *Nolite videre; & aſpicientibus: nolite aſpicere nobis ea, quæ recta ſunt.* Iſa. 30. Vident enim in eâ, veluti in ſpeculo ſuam fœditatem; vnde ferunt vetulam quandam pauperem ſpeculum pernitidum in ſterquilinio reperiſſe; quæ mirata tam vili loco tam pulchrum iacere vitrum, accepit, faciei admouit: cumque deformitatem vultus ſui in eo inſpexiſſet, proiecit dicens: *Meritò ab omnibus abiectum in ſterquilinio iaces; quòd tam apertè deformitatem hominum manifeſtas.* Idem contigit pulchræ & perſpicuæ morum correctioni, vti expertus fuit Ioſeph, qui vbi accuſauit fratres ſuos de crimine peſſimo, oderant eum, & proiecerunt in ciſternam, Gen. 38. Expertus Ieremias, qui à Phaſſur, cui minas prædicârat, coniectus eſt in carcerem. Ier. 20. Ionathas, qui à Patre, cuius tyrannidem reprehenderat, lanceâ impetitus fuit. 1. Reg. 20. Ioannes Baptiſt. qui ab Herode à ſe reprehenſo decollatus, Marc. 6. Idem experiuntur hodie quicunque improborum mores carpunt, iuxta id Amos 5. *Odio habuerunt corripientem in portâ,* (hoc eſt in iudicio) *& perfectè loquentem abominati ſunt.* Quemadmodum enim infirmi, qui medicinas horrent, etiam ipſa vaſcula, quibus illæ continentur, aſpicere non poſſunt: ita etiam qui animo ægrotant, non modò correctiones, ſed etiam correctores auerſantur. Scio hominem, qui extremè laborans ſummis precibus ab amico petijt, vt Medicum venturum per ſcalas deijceret: nihilominus inſaniere Iudæi, qui Stephanum Medicum ſuum fideliſſimum eiecerunt extra ciuitatem & lapidârunt. Nemo non cenſet ridendos & ſtultos fuiſſe Ægyptios, qui paſtores abominabantur (Gen. 46.) propterea, quòd ipſi ſubinde oues aliquas ſacrificaturi mactarent & comederent; quas Ægyptij colebant quaſi numina, vt patet Exod. 8. v. 26. Nihilo plus ſapiunt, qui oderunt paſtores animarum; propterea quòd eas ſacrificare Deo conantur, vt mortuæ mundo & vitijs, viuant Deo in virtutibus.

III. Diſſimilis i moribus fuit ſuis aduerſarijs.

III. Moribus & vitâ aduerſarijs ſuis diſſimillimus fuit; hinc odium & lapides. Vti ſimilitudo cauſa amoris, ita odij cauſa diſſimilitudo eſt. Vnde Eccleſiaſticus c. 33. ait: *Contra malum bonum eſt; contra mortem vita: ſic & contra virum iuſtum peccator.* Sic Iacob & Eſau inimici, quia hic piloſus & horridus, ille autem læuis & ſpecioſus fuit. Verùm Eſau quidem odio habuit Iacobum, & perſecutus eſt; non tamen à Iacobo viciſſim odio habitus eſt: quia præter odium, ex morum diſſimilitudine ortum, occupatus etiã inuidiâ fuit, propterea quòd in fratrem ius primogenituræ & paterna benedictio tranſlata eſſet. Perſequuntur ergò mali bonos (non viciſſim boni malos; quia in malis nihil inuidiâ dignum) eam ob cauſã, quòd videant in ipſis præclaras aliquas dotes, quibus ipſi carent. Occidit Cambyſes Rex Perſarum fratrem Smerdem, non regni æmulatione, cùm frater ad obſequium paratus eſſet; ſed merâ inuidiâ. Attraxerat frater Æthiopicum arcum, ipſo Rege & Regis comitatu aliquanto validiùs. Peperit iuueni fortiſſimo lacertorum robur inuidiam apud fratrem, inuidia exitium, vt à fratre necaretur. Sabell. l. 9. c. 2. Herodot. lib. 2. Caius Caligula Imp. quòd ipſe deformis admodum eſſet, omnibus ſpecioſis infenſus fuit, & iuuenem ſpecioſum, Eſium Proculum, ex inuidiâ iugulari iuſſit. Sueton. in Caio. Epheſij Hermodorum in exilium eiecerunt; cauſam rogati, dixerunt, quòd virtute & moribus reliquos ciues anteiret. Franc. Senenſ. l. de Inſtit. reip. Iam ergò ſi intelligere volumus, cur Iudæi Stephanum è ciuitate eiecerint, & lapidibus obruerint, in promptu cauſa eſt, quia *plenus fortitudine*, omnibus Legis peritis ſeſe oppoſuit & longè præcelluit; formâ etiam venuſtiſſimus faciem habuit Angelicam, cœleſti quodam ſplendore condecoratam: moribus quoque ac virtutibus planè Angelicis fuit, quorum omnium ipſi nihil planè habebant. Ergò eijciatur Stephanus & moriatur. *Grauis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſſimilis eſt alijs vita illius.* Sap. 1. Quemadmodum enim veſtis polymita, hoc eſt, pluribus coloribus variegata, Ioſephi, quam cæteris pulchriorem fecerat illi pater, fratrum oculos pupugit, vt nõ poſſent eum rectis intueri oculis, nec quidquam pacificè loqui, Gen. 37. ita etiam virtutum plurimarũ ornatus in Stephano, Iudæorum oculos ferijt & manus lapidibus contra ſe armauit. Nihilo ſeciùs Gregorij 7. Pp. præclaræ virtutes ſchiſmaticorum, & inprimis Henrici Tertij Imperatoris odium & inſidias contra ipſum incitârunt; qui proinde Româ ab illis occupatâ pulſus, Salernum profugit, vbi moriens dixit: *Dilexi iuſtitiam & odi iniquitatem; propterea morior in exilio.* Otho Friſing. l. 6. c. 36. Quo modo etiam Dauid dixit Pſal. 37. *qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi, quoniam ſequebar bonitatem.*

IV. Fuit ſectator & ſpectator Chriſti.

IV. Fuit ſectator, imò & ſpectator Chriſti, in cœlo à ſe conſpecti, ideò eiectus & lapidibus eſt obrutus. Inprimis enim falſi teſtes hinc eum accuſant, quòd dixerit Ieſum Nazarenum deſtructurum eſſe templum. Sed quid hoc maleficij, dicere quòd Chriſtus aliquando facturus eſſet? Vnde exclamat Gregorius Nyſſenus orat. de S. Stephano cit. *O iniuſtam audientium ſententiam, quoniam Ieſus mutabit leges, lapidetur Stephanus:* Sed nimirum odio Chriſti, cuius ſectatorem & prædicatorem eſſe videbant Stephanum, ipſum neci dederunt. Vnde cùm ipſe diceret: *Video Ieſum ſtantem à dextris Dei*; exclamantes continuerunt aures ſuas, & impetu vnanimiter facto eiecerunt eum extra ciuitatem &c. quaſi videlicet au-

dissent terribilem blasphemiam, omni iuris ordine prætermisso, impetum fecerunt in eum. Notandum verò vbi nos legimus; exclamantes, Græcè haberi Krazantes, hoc est, crocitantes, more coruorum & cornicum. Quemadmodum enim corui suis clamoribus insectantur accipitres prædam asportantes eosque rostro & alis verberant; vt dimittere prædam cogant: sic Iudæi illi; quia viderunt Stephanum prædam in corde gerere, Christum; iamque eius conspectu frui; & cum præda hac ad cœlum euolare; hinc coruorum instar eum adoriuntur suis clamoribus & lapidibus, quasi prædam erepturi; haud dubiè instigatore diabolo; qui virtute multa præditis, sicut pyrata opulentis nauibus, & latro pecuniosis viatoribus; maximè insidiatur: idemque per Gentilium persecutiones totis 300. annis agitauit; persequendo Christianos: illis verò deletis, per hæreticos exagitando Catholicos. Scimus quid tentarit Valerianus Imper. vt martyrem Laurentium thesauro Ecclesiæ inprimis; deinde cùm illo non posset, nobiliore altero, Christo spoliaret; frustra tamen. In Actis S.Stephani Pap. & martyris Tharsicium Acolythum Romæ à militibus inuentum, Christi corporis sacramenta portasse. *Discutientibus quid gereret, ille indignum iudicans porcis prodere margaritas, nequaquam voluit detegere sacrosancta mysteria: qui eum tamdiu fustibus & lapidibus mactarunt, quousque spiritum exhalaret, reuolutoque eius corpore nihil valuerunt de sacris mysterijs reperire.* Nimirum vti fratres Iosephi, vbi audierunt, fore eum aliquando principem, ab ipsis adorandum; moti indignatione, spem eius dignitatis eripere ei conati dicebant: *Ecce somniator venit: venite occidamus eum, & tunc apparebit, quid prosint illi somnia sua.* Gen. 37. Ita Iudæi Stephano, & dæmones viris sanctis moliuntur insidias, quibus eos despolient thesauro virtutum & cœlesti gloria.

V. Vidit cœlos sibi apertos. V. Vidit cœlos sibi apertos; quod ab ipso mox vt audierunt, *exclamantes voce magnâ, continuerunt aures suas; & impetum fecerunt in eum & eijcientes eum extra ciuitatem, lapidabant:* En postremam causam; viderunt eum non esse ciuem terrestris Ierosolymæ, sed cælestis, vtpote cui cælum iam ad ingressum reclusum audirent, itaque velut aduenam & peregrinum huius mundi eiecerunt extra ciuitatem. Sic nimirum, qui in hoc mundo peregrini sunt, non habentes permanentem ciuitatem, expelli à mundi ciuibus debent, ne & ipsi mundi bonis inescati, quærant sibi hic domicilium. Scimus Christum Dominum à Samaritanis in ciuitatem suam admissum non fuisse: *quia facies eius erat euntis in Ierusalem.* Luc. c.9. hoc est, habitu præseferebat Iudæum; qui non in montem Garizim (vbi Samaritani adorabant) sed in Ierusalem pergeret ad solemnitatem. Talis & S.Stephanus erat, facies eius euntis in cœlestem Ierusalem, in quam velut proximam iam introspiciebat: foras igitur expelli è ciuitate mundi debuit. Idem expectent, quotquot cœli ciues sunt. Tribulationes eorum lapides sunt; quibus è mundo pelluntur; velut è peregrino solio; vt ad patriam festinent. Sic compulit Deus Hebræos pergere ad desertum & terram promissam, lacte & melle manantem: à tergo immisit eis primò Pharaonem cum exercitu, qui cogeret eos pergere per mare rubrum: deinde Amalecum; qui & ipse cum manu valida à tergo eos inuasit, (siquidem extremos agminis, qui lassi residebant, cæcidit. Deut.25.) vt euntes propelleret. Post hos suscitauit alios & alios hostes; Regem Idumæum, Chananæum, Amorrhæum, Basan, Balac, qui perpetuò insequerentur eos, nec morari in peregrino solo permitterent. In huius etiam rei commonitionem; cùm desiderarent in via carnes, non alias eis dedit, quàm coturnicum, quæ & ipsæ aues peregrinæ sunt, per spatiosa maria ad regionem nostram æstatemque migrantes, & per terram ambulantes citato gressu currunt; vnde *currelia vulgo appellamus à currendo*, inquit Comestor apud Aldrou.l.13. Orintho. Quod etiam imitari Hebræi in sua profectione, dixerunt ad Regem Edom: *Tantum velociter transeamus*, hoc est, non detinebimus nos in via; permitte nobis solum transitum, Num.20. Hos ergò Audit. & nos imitemur. Aduenæ & peregrini in hoc mundo sumus, quare viatorum instar velociter transeamus, nulla habita ratione voluptatum huius sæculi &c.

Quapropter *nolite mirari fratres; si odit vos mundus*; ait S. Ioannes 1.Ioan.3. quia nimirum de mundo non estis, nolite mirari aut tristari, si cum Stephano eijciamini è terrestri Ierosolyma, quia vos de cælesti estis; & potiùs in hoc lætamini, quia quos odit mundus, hos amat Christus. *Magis mirabile esset*, ait Didymus, *si praui homines diligerent eos, qui secundum Christum piè viuunt.* Neque propter hoc odium vel hilum remittite de pietate vestrâ, sed potiùs quasi per antiperistasin magis vos intendite & corroborate; sicut calor obiecto frigore. Accusent, rideant, doleant, ringantur, damnent, lapident. Sanguis vester ipsos accusabit & damnabit, vos autem glorificabit & Stephanos efficiet. Vicissim aliquando in eorum sanguine lauabitis manus vestras; demonstrando videlicet coram toto mundo, ex illorum malitiâ vestram innocentiam.

IN FESTO S. IOANNIS APOSTOLI ET EVANGELISTÆ.

THEMATA.

I. Quinque Ioannis Prærogatiuæ.
II. Stimuli ad sufferendas inimicorum iniurias.
III. Qui cum Ioanne præcipuè dilecti à Deo.
IV. Sitis ebriosorum poculo benedicto extinguitur.
V. Quomodo & nos in sinu Domini recumbere possimus.

THEMA PRIMVM.

Quinque Ioannis prærogatiuæ.

1. *Recubuit in sinu Christi.*
2. *Commendatam sibi accepit matrem Christi.*
3. *Morte non violentâ, sed naturali in pace obijt.*
4. *Vitæ longæuitate cæteros superauit.*
5. *Maiorem præ cæteris accepit sapientiam.*

Conuersus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Iesus. *Ioan. 21.*

Beniamin typus Ioannis. NON immeritò censent aliqui Beniaminum, inter illius magni patriarchæ Iacobi duodecim filios natu minimum, fuisse typum Ioannis, qui & ipse inter duodecim Christi discipulos fuit ætate minimus. Neque desunt aliæ plures rationes. Quemadmodum enim Beniamin solus inter fratres fuit Iosepho couterinus, ex eâdem matre; cùm alij ex solo patre ipsius fratres essent: ita etiam S. Ioannes fuit Christo, vero Iosepho ac Saluatori, frater, non solùm ex patre creatore (vti alij discipuli) sed etiam ex matre (per gratiam, non per naturam) quam Christus Ioanni, velut matrem, filio commendauit in cruce. Quemadmodum etiam Beniamin præ alijs fratribus suis quinque ferculis, & in abitu quinque stolis fuit cohonestatus à Iosepho, prætereà etiam alijs amoris argumentis reliquis præpositus: ita etiam Ioannes quinque prærogatiuas accepit à Christo, & quidem insignes, ad demonstrandum peculiarem quendam amoris affectum erga ipsum; quas hîc exponemus.

Quinque, vt dixi peculiaria amoris argumenta exhibuit Iosephus Beniamino, couterino fratri.

I. Recubuit in sinu Christi. I. Ioseph vbi se aperuit fratribus suis, valedicens eis *amplexatus recidit in collum Beniamin fratris* sui ac *fleuit*, quod alijs fratribus non fecit. Genes. 45. Præstitit hoc Ioanni Christus, quando eum in cœna recumbens recepit in sinum suum. Sic enim & ipse amplexatus est Ioannem præ dulcedine amoris, suo pectore eum fouens. Magna certè gratia & prærogatiua! siquidem alter Ioannes, Baptista scilicet, indignum se reputauit, qui corrigiam calceamenti eius solueret: & olim Moyses calceos exuere iussus est, priusquàm ad Rubum ardentem & ex eo loquentem Deum accederet. Vnde miratur sanctus Augustinus tr. 124. in Ioannem dicens: *quod autem maius dare potuit Iesus erga Ioannem suæ dilectionis indicium, quàm vt homo cum cæteris condiscipulis suis socius tantæ salutis, solus tamen discubuerit super pectus ipsius Saluatoris?* Concessit autem Dominus ipsi hunc locum præ cæteris. Primò propter eius innocentiam & morum puritatem, quâ cæteros præcellebat. Scimus autem Christum puritate delectatum, ideoque matrem, imò & nutritium non nisi virginem: asellum, in quo nemo priùs sedisset: syndonem mundam, sepulchrum nouum elegisse, quia ipse fons erat omnis puritatis. Quod & Sapiens confirmat Prou. 22. ijs verbis: *qui deligit cordis munditiam, habebit amicum Regem.* Non sunt ausi cæteri fratres Iosephi tam propè ad eum accedere, quia reos se nouerant: Beniamin proximè adhæsit, quia nihil in eum diliquerat. Ioannes quia & ipse innocentiâ velut ætate minimus & quasi adhuc puer, cæteros vincebat condiscipulos; hinc illa eius in Dominum confidentia; vt bene etiam de ipso dici possit, quod de Beniamin dixit Moyses, benedicens 10. tribubus Deut. 33. *Amantissimus Domini, habitabit confidenter in eo: quasi in thalamo totâ die morabitur, & inter humeros illius requiesces.* Quod etsi de totâ Beniamini tribu dicitur, in quâ Deus templum suum Ierosolymitanum posuit; sicque & ipse habitauit in tribu Beniamin, & Beniamin in templo adeoque in Deo: rectè tamen idem tribuitur ipsi Beniamino, vt explicat Caietanus ibi. Ita enim de Christo ait sanctus Ambrosius serm. 18. de Epiph. cum vicissim in Ioannis sinu accubuisse. Per illam

1. Ob innocentiam & puritatem suã.

illam confidentiam solus Ioannes Magistrum interrogare ausus est, quis eum traditurus esset; quod Petrus licèt omnium primus non attentauit, sed Ioanni commisit. Qui ergò mundi corde sunt, securè Christo appropinquant in sacrâ communione & in ipso requiescunt quasi in thalamo.

2. Vt pectus Christi foueret & quasi solaretur. 2. Vt pectus Christi foueret & quasi solaretur, ex præsentiâ Iudæ proditoris mœstum & grauiter sauciatum. Solent Medici cordi infirmi afflicto pittacium seu emplastrum applicare. Afflictissimum erat Christi Domini pectus in vltimâ cœnâ, ex præsentiâ Iudæ iam planè desperati; vnde *turbatus est spiritus & protestatus est & dixit: Amen, amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me.* Ioan. 13. Vbi solatium & remedium huic afflictioni? *Erat ergò*, subdit Ioannes, *recumbens vnus ex discipulis eius in sinu eius; quem diligebat Iesus*, non quòd egeret consolatore, qui consolatur omnes mœstos; sed quòd humano more agens dolorem ex infidelitate Iudæ conceptum, mitigare vellet ex præsentiâ & amplexu fidelissimi discipuli.

3. Vt fieret testis secretorum Christi. 3. Vt hac familiaritate faceret eum testem actionum & secretorum suorum, omni exceptione ma orem, vtpote qui proximus illi adhæsisset & familiarissimus fuisset. Quis enim non credat illi de Christo loquenti vel scribenti, qui in eius sinu quasi enutritus est? Vnde ipse suum Euangelium hoc veluti sigillo munit & obsignat, dum subiungit: *Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de his.* Qui vt penitiùs omnia penetraret, voluit eum Christus sibi proximè adhærere: vnde S. Gregorius Nyssenus orat. 1. super Cant. ait: *Verbi amauit vbera, qui supra pectus Domini in cœnâ recubuit, & veluti quandam spongiam cor suum apposuit fonti & ex ineffabili quadam traditione repletus Christi mysterijs, nobis quoque exhibet mammillam à Verbo impletam, nosq; implet bonis quæ ei à fonte sunt indita, magnâ voce prædicans: In principio, &c.*

II. Commendatam sibi accepit matrem Christi. II. Ioseph Beniamino valedicens, donauit vestes plures & meliores, quàm cæteris fratribus. Illis enim dedit binas singulis, Beniamino verò quinque, easque optimas. Genes. 45. Christus Ioanni in cruce valedicens dedit in solatium & præsidium matrem suam. Erat sanè Deipara Ioanni maximum non solùm præsidium, sed & ornamentum atque auxilium, velut pallium Eliæ Elisæo relictum. Quid enim inter creaturas dignius Dei matre? quid eâ sapientius? quid eius conuersatione suauius atque vtilius? Ergò dum Ioanni matrem suam dedit, eum vtique fratrem suum quodammodò constituit, aut veriùs alterum Iesum. Quemadmodum enim pallium Eliæ relictum Elisæo discipulo, eum quasi alterum Eliam constituit, dum ei simul cum habitu spiritum Eliæ contulit 4. Reg. 2. ita & Deipara relicta Ioanni, eum quasi alterum Iesum fecit. Pallium Eliæ translati relictum Elisæo *verè maxima fuit hæreditas*, inquit S. Chrysostomus hom. 2. ad pop. Ant. *omni auro pretiosior. Et erat posthac duplex Helias ille, & erat sursum Helias, & deorsum Helias.* pari ratione Deipara commendata Ioanni constituit eum alterum Iesum; itaque erat sursum Iesus in cruce: & erat deorsum Iesus in Ioanne. Donum igitur hoc fuit omni auro pretiosius. At cur Ioanni præ cæteris oblatum? Primò, quia

1. Quia solus ex discipulis Christo crucifixo adstitit. solus ipse ex discipulis cum matre Christo crucifixo vsque ad mortem intrepidus & constans, inter tot Iudæorum odia & opprobria astitit. Non diffiteor, quòd in Ioanne etiam alijs discipulis imò & quibuscunque fidelibus matrem suam assignârit velut protectricem; peculiari tamen ratione Ioanni eam dedit; quia id amore & fortitudine suâ meruit. Nemo negabit maximam laudem & remunerationem promeruisse armigerum Ionathæ, vocatum ab eo ad difficillimam expeditionem, quâ inuadere castra Philisthinorum Ionathas parabat. Ascendere enim debebant per acutas petras, reptare manibus ac pedibus. Adolescens porrò armiger herum suum Ionatham animosè secutus est, & vnà cum eo pugnans maximam hostium stragem edidit. 1. Reg. 14. Fidelissimus hic armiger Ioannes fuit Christo ascendenti per asperrimum Caluariæ montem & danti se in medios & accerrimos hostes. Qui ergò Dominum suum in tam difficili ascensu secutus est, quid non præmij commeruit? Ergò vt frater Christi fieret, qui socius passionis fuit, iure matrem eius in suam accepit.

2. Quia discipulus fuit, quem diligebat Iesus. 2. Quia ipse discipulus ille fuit, quem diligebat Iesus. Voluit nec non debuit Christus matri suæ afflictissimæ, filio suo vnico & dilectissimo per summam iniuriam spoliatæ, solatium relinquere post suam mortem. Quod verò aliud, nisi tale, in quo ipsa filium suum morte sublatum, quasi adhuc viuum ante oculos suos cerneret? Talis autem fuit Ioannes dilectissimus Christi discipulus, & quasi alter Iesus; quem in ipso intuebatur. Ita Guarricus Abbas serm. 4. de assumpt. *Decebat*, inquit, *vt matri Domini non alius obsequeretur, quàm dilectus filij: quatenùs & mater semper suspirans filium, in dilectum filij suauiùs respiraret.*

3. Quia virgo. 3. Quia virgo erat, ab omni impuritatis suspicione remotissimus, tener adhuc iuuenculus. *Pura ergò puro commissa est*, iniquit Theophylactus. Et meritò; nam *cum quo virgo habitare debebat, quàm cum eo, quem filij hæredem, integritatis sciret esse custodem?* ait S. Ambrosius cap. 7. de Instit. Virg. Solicitus nimirum Iesus de matris pudore, maternæ virginitatis perseuerantiam voluit comprobatam; quod idem Ambrosius cap. 6. ibid scribit: *Ne quis eam conuitio temerata integritatis aspergeret*, inquit. Neque poterat Deiparæ gratior dari custos, quàm qui integritatis, quam ipsa adeò dilexit, tenacissimus & amantissimus esset.

III. Ioseph cæteros fratres durè inprimis accepit,

III. Morte non violenta, sed naturali in pace obijt.

accepit, & velut exploratores non solùm obiurgauit, sed etiam per triduum carceri mancipauit, mortis timore eis iniecto; Genes. 42. Beniamino verò nihil quidem tale fecit, sed in eius discedentis sacco scyphum argenteum clam imponi iussit, vt posteà & ipse velut furti reus deprehensus mortis periculum subiret, eiusque formidinem modo aliquo degustaret. Gen. 44. Simili modo Christus egit cum discipulis suis. Cæteros enim per varia martyria permisit interimi sicque coronari: non item Ioannem; sed voluit eum in pace mori: *Sic eum volo manere donec veniam*, inquit Ioan. 21. Verùm dicet aliquis, hanc non esse prærogatiuam; sed potiùs amplioris gratiæ subtractionem. At non ita est; fuit enim verè martyr, & fortè plus quàm cæteri discipuli; quia & ipse Romæ sub Domitiano primò flagellatus & ignominiosè attonsus (vt scribit Prochorus eius discipulus:) deinde in feruentis olei dolium (quod ad mortem ipsi inferendam sufficiens erat, & intulisset, nisi per miraculum Ioannes seruatus fuisset) immissus, voluntariæ se morti tam acerbæ pro Christo obtulit; & deinde (quia illæsus inde exijt) in exilium ad metalla damnatus, magnis ibi in ærumnis, prolixo in martyrio vixit; denique quia sub cruce Christi dilectissimi sui Domini & Magistri omnes eius dolores in animo suo sensit. Itaque calicem passionis, quem prædixit ei Christus, non vnum sed triplicatum propinauit, atque hauriendum dedit; verùm quasi absconditum & in sacco inclusum, vt non tam corpore quàm animo eum persentisceret. Poterat ergò dicere illud Psal. 22. *Impinguasti in oleo* (feruentis dolij, vnde vegetior exij, quàm intraui) *caput meum: & calix meus inebrians quàm præclarus est!* Voluit autem Christus condecorare dilectum suum discipulum tali prærogatiuâ, vt quidem martyrium sustineret, eo tamen non extingueretur. Primò quia, vt dixi, calicem passionis non moriens, sed viuens bibit, & quidem multiplicem, vti inprimis venenatum illum amore Christi & lucrandarum animarum; deinde magnum illum oleo feruente plenum sub Domitiano; post hunc exilium in Pathmos, plenum ærumnis; quibus accedit desiderium ardentissimum moriendi, vt cum Christo esse posset, quod iure continuum appelles & diuturnum martyrium in tam longæua ætate, quæ ob amorem Domini tota ipsi exilium fuit.

1. Quia calicem passionis non moriens sed viuens bibit.

2. Quia hac ratione Christus in ipso gloriosiùs triumphauit; tum quia veracitas comprobata est dicentis: *sic eum volo manere*, hoc est, non obire morte violentâ: quidquid contra hoc conatus fuerit mundus; tum quia eiusdem potentia enituit in Ioanne conseruando inter tormenta, & præseruando à morte ex venenato potu, exilio, verberibus, ærumnis. Ergò sicut ex amiantho lapide (teste Dioscoride lib. 5. c. 113. Plinio l. 36. c. 19.) vtpote ductili, & flexili, textores fila deducunt ex eisque telas contexunt, quæ in ignem coniectæ, non tantùm non exuruntur, sed nitidiores exeunt: ita Christus carnem Ioannis dote quadam impassibilitatis adeò armauit, vt planè lapideus & immortalis videretur, ex ignito oleo vegetior & nitidior exiret eius Angelica virginitas.

2. Quia sic in illo Christus gloriosiùs triumphauit.

3. Quia voluit eum Christus alio non minùs glorioso mortis genere ad se euocare: placido videlicet sed spontaneo, nec ignis sed amoris incendio, vt colligitur ex eius suspirijs Apoc. 22. *Veni Domine Iesu &c.* quo etiam euocatam eius matrem adoptiuam, Deiparam, tradunt Patres. Cùm enim tempus migrationis suæ aduentasse præuidisset, iussit sibi à discipulis fodi sepulchrum, in quod iniecto priùs pallio suo descendit, & pacem suis precatus, ad Christum verò effatus: *Et tu mecum esto Domine Iesu*, spiritum immaculatum in eius manus tradidit. *Calanus Sophista Indus*, (inquit Elianus lib. 5. hist. var. cap. 6.) *quum longum vale dixisset Alexandro, Macedonibus & vitæ, quando seipsum è corporis vinculis liberare volebat, extructâ pyrâ in Callisto, suburbio Babylonis, ex lignis aridis, & ad prouocandam bonam fragantiam delectissimis cedro, thyo (vel thuio) cupresso, myrto & lauro; ille solitum exercitium obiuit, (erat autem id cursus) & accedens in mediâ strue, constitit coronatus folijs arundinum, affulgente sibi Sole, quem ipse adorabat: atq; hoc dederat signum Macedonibus, vt pyram incenderent, quod quum fecissent, ille circumdatus flammis immotus constitit, neque ante collapsus aut subuersus est, quàm expirâsset. Tunc aiunt Alexandrum cum stupore quodam admiratum dixisse, Calanum potentiores hostes debellasse, quàm se. Nam Alexander cum Poro, Taxila & Dario bellum gesserat: Calanus verò cum labore & morte.* Calanus homo vanissimus, non nisi vanam gloriam per hanc stultam mortem quæsiuit, nec aliam obtinuit. At verò Ioannes noster per amoris incendium seipsum Christo immolans, post tot sacrificia non minorem sibi peperit gloriam coram Deo, Angelis & hominibus, quàm alij plurimi martyres, qui per ignem transierunt. Quis enim alius tantâ gloriâ vt Ioannes occubuit? Manna salutiferum, quod olim de cælo delapsum erat, ex eius sepulchro stillare cœpit: corpus post obitum nullibi repertum, vnde multorum sententiâ ad gloriam resuscitatum & ad cœlos translatum est.

3. Quia alio non minùs glorioso mortis genere euocandus erat.

IV. Ioseph dedit Beniamino insuper pro viatico 300. argenteos, seu siclos, qui faciunt 300. florenos Brabanticos, (vt sentit ibi Corn. à Lap.) 200. verò nostrates. Genes. 45. v. 22. Credibile est dedisse eum alijs quoque fratribus suum viaticum, sed nequaquam tam copiosum. Dedit etiam Christus dilecto suo Ioanni liberaliùs viaticum, dies, inquam, vitæ, longè plures, quàm cæteris discipulis. Vixisse enim traditur à S. Hieronymo vsque ad tempora Traiani, ad annum 68. post passionem, centesimum verò primum post natiuitatem Christi. Attigisse putatur à Baronio annum

IV. Vitæ longæuitate cæteros superauit.

num ætatis nonagesimum tertium, ab alijs etiam superasse. Magno huic itineri magnum consequenter debebatur viaticum, magnæ corporis vires. Sed in quem finem? primò in bonum Ecclesiæ, Asiaticæ inprimis, quam erexit & gubernauit; deinde vniuersalis, quam ab hæreticis suo Euangelio potentissimè defendit, velut, testis oculatus & auritus omnium Christi gestorum, adeoque irrefragabilis: deinde illustrauit non solùm scripto, sed etiam vitæ exemplo sanctissimo. Hinc Origenes à D. Thoma in Epist. ad Philem. lect. 1. citatus ait: *Rarò vtilis Doctor inuenitur in Ecclesia, quin sit longæuus.* Confirmat id exemplo SS. Petri & Pauli, quorum illi dictum est à Domino: *Cùm autem senueris* &c. Ioan. 21. hic verò senem se fatetur in Ep. ad Philem. v. 9.

1. In bonum Ecclesiæ.

2. In bonum & commonitionem partim Iudæorum, partim primorum Christianorum, vt viso Iudæorum excidio conuinceret Iudæos de veritate Messiæ, qui in pœnam incredulitatis id eis euenturum prædixerat; confirmaret fideles in eiusdem fide. Potens fuit hoc argumentum Ioanni ad deprimendam synagogam & erigendam Christi Ecclesiam: comprobare ipso facto Christi vaticinium.

2. In bonum Iudæorũ & primorum Christianorũ.

3. In bonum ipsius Ioannis, vt in diuturno exilio suo & peregrinatione huius vitæ quamplurima sibi compararet merita, quibus onustus velut apis argumentosa euolaret ad cœlum, collecto ex omni genere florum fauo: vtpote Patriarcha & fundator omnium Ecclesiarum Asiæ minoris, Propheta in Apocalypsi, Apostolus, Euangelista, Martyr, Confessor, Virgo. Hinc in secundâ suâ Epistolâ non aliud sibi nomen præfigit, præterquam Senioris: *Senior Electæ Dominæ.* Et in tertiâ: *Senior Caio charissimo*, quia *cùm refugeret Apostolum se scribere, seniorem scripsit, nec minor est æstimatus, cui cygnea quadam suppeteret gratia senectutis*: ait S. Ambrosius in ps. 36. Et hinc suos discipulos dulci nomine compellabat filiolos.

3. In bonum ipsius Ioannis.

V. Ioseph suo Beniamino plura apponi fercula iussit, quàm cæteris fratribus; ita vt *quinque partibus excederet.* Gen. 43. hoc est, vt quinque ferculis superaret fercula fratrum. Dedit Ioanni Christus sapientiam, quâ alios condiscipulos longè superabat. Quid autem sapientia & eruditio nisi cibus & suauis refectio animæ tam propriæ quàm alienæ? Ita enim de eâ Sapiens Prou. 3. ait: *Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam.* Et Prou. 24. comparatur melli & fauo dulcissimo. Quid enim anima fortiùs desiderat quàm veritatem? Eam verò quid nisi sapientia exhibet? Hausit eam Ioannes é sinu Domini quasi ex ipso fonte, & tam largiter, vt S. Augustinus in Psa. 144. eum appellet *auidissimum epulatorem: cui non sufficiebat ipsa mensa Domini, nisi discumberet super pectus Domini, & de arcano eius biberet diuina secreta*; vt sicut aquila tam visu quàm volatu cæteras aues: ita Ioannes cæteros Apostolos & Euangelistas sapientiâ longè superabit; quâ de causâ aquilæ comparatus est ab Ezechiele c. 1. Hinc de ipso S. Hieronymus Epist. 85. ad Euagrium ait: *Clangit tuba filius tonitrui, quem Iesus amauit plurimùm: qui de pectore Saluatoris doctrinarum fluenta potauit.* Porrò sicut canalis impletus à fonte rursum effundit aquas hominibus: & sicut tonitru comitatur coruscatio: ita & Ioannes suam sapientiam in nos fidelissimè refudit; tonansque in Euangelio suo, simul etiam coruscans totum mundum illustrauit. Id quod etiam Deus diuino testimonio, tanquam cœlitùs traditum, comprobare voluit, dum (vt scribit Metaphrastes in vitâ Ioannis) eo scribente Euangelium, tonitrua & coruscationes factæ sunt, adeò vt Prochorus eius discipulus, qui præsens aderat, contremisceret scribendo. Cur verò ipsi præ cæteris tam aquillinos oculos ad contemplandum ipsum Dei Verbum & mysterium Trinitatis, velut ipsum Solem, aliaque secreta Dominus concesserit, non videtur alia ratio, quàm puritas & castimonia eiusdem Ioannis, vti insinuat S. Hieronymus lib. 1. contra Iouin. vbi de ipso ait: *Exposuit virginitas* (Ioannis) *quod nuptiæ scire non poterant*; additque Christum in littore stantem, propterea à solo Ioanne agnitum fuisse. Ioan. cap. 21. *Solus Virgo Virginem agnoscit*, ait. Et quid mirum? *Beati mundi corde*, ait Dominus Matth. 5. *quoniam ipsi Deum videbunt.* Purus enim oculus clariùs intuetur Solem, quàm turbatus: & speculum ab omni nebulâ maculâque expurgatum capacius est specierum, quàm impurum. Quocirca qui sapientiam desiderat, puritati studeat. Vnguenta pretiosa non nisi in purissimis vasculis, gemmæ & monilia, non nisi in holosericis thecis reponuntur. *Sic & in maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* Sap. 1. Quando igitur vidimus tanta esse Ioannis priuilegia, adeoque eum Christo tam fuisse charum, connitamur Audit. vt hunc Apostolum nobis conciliemus & in patronum eligamus. Quis enim nescit eorum patrocinia, qui apud Regem plurimùm valent gratiâ & amore, potissimùm ambiri, & magnis sæpe muneribus multisque obsequiis comparari? Plurimùm certè poterit apud Magistrum suum dilectus eius discipulus. Neque is tutelam & præsidium suum facilè alicui negabit, qui, vt diximus, è sinu Christi tantâ auiditate bibit, vt veluti canalis rursum in nos effunderet, quas ipse hausit gratias.

V. Maiorem præ cæteris accepit sapientiam.

THEMA SECVNDVM.

Stimuli ad sufferendas inimicorum iniurias.

1. *Ferendæ amore Christi.*
2. *Amore proximi.*
3. *Amore inimici tui.*
4. *Amore tui.*

Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de his. *Ioan.* 21.

DVrũ satis bolum heri deglutiuimus, Audit. lapides pro panibus: vel certè si nondum deglutiuimus deglutiendum aliquando suasimus. Quis enim æquo animo ferat probra, conuitia, contumelias, detractiones, delationes, spoliationes, vulnera, mutilationes, ictus lethales, insidias? quis hos lapides masticet, deglutiat, digerat? Fateor duri sunt hi boli. Quare ad eos deuorandos videtur requiri, vt accedat bonus haustus, ne fauces præcludantur. Hodie ergo haustum lapidibus adiungemus, & quidem poculum benedictum S. Ioannis, seu vinum amoris. Quemadmodum enim hodierna S. Ioannis festiuitas immediatè sequitur festiuitatem S. Stephani: ita S. Ioannes suo proximum amore secutus est amorem S. Stephani. Stephanus lapidatus erat pro inimicis, & conuertit, si non plures, (quod credibile) saltem S. Paulum: Ioannes venenatum vini poculum ab impiis cogitur ebibere, & bibit absque noxâ, quo infideles Christo lucrifaceret. Durum ergo bolum deglutiuit Stephanus, amarum etiam poculum ebibit Ioannes: sed nimirum amor vtrumque illis suaue facit & dulcius ipso melle. Ergo Audit. Si cui heri visum est durum, iniurias inimicorum cum patientiâ & gaudio deuorare, addat hodie vinum amoris S. Ioannis, & ferat persecutiones seu iniurias illas ex amore. Solemus enim & ægris persuadere potiones ingratas propter huius vel illius amorem. Sed in cuius amorem iniuriæ ebibendæ? Audiamus.

I. Ferendæ amore Christi. I. Amore Christi. Huius sanè amore præcipuè ebibit Ioannes venenatum poculum, vt dilectissimo suo Magistro, animas sitienti, gratum præstaret obsequium. Ipse enim inprimis sitit salutem non modò tuam, sed etiam inimici tui. Quæ & quanta pocula non bibuntur & exhauriuntur amore Imperatoris vel alterius Principis. Et nolit aliquis iniuriam aut contumeliam placidâ aure bibere amore illius, qui amarissimum mortis poculum amore nostri exhausit vsque ad fundum? ille paulò ante mortem suam toties inculcauit nobis verba illa: *Hæc mando vobis mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem.* Idque S. Ioannes memori mẽte tenuit, & moriens suis ingeminauit. Aldrobrandinus Patauinus nobilis Germanũ quendam Italicæ virtuti contumeliosè detrahentem ad singulare certamẽ in foro prouocauit, & coram Friderico Barbarossa Imperatore leui vulnere, quod in brachio acceperat, efferatus prostrauit, ac deditionem facere nolentẽ, cùm duellum Cæsar dirimi iussisset, Cæsari dono dedit. Quare Cæsar eum & equitem & comitem in ipso creauit vestigio, anno 1165. Ber. Scardeonis l. 3. classe 13 hist. Pat. Clamat de cælo Christus: *Mihi vindictam. Dimitte, & dimittemini.* Mihi inimicum tuum dona; & tu DEO hoc non præstabis? Fratres Iosephi vt veniam delicti sui in eum admissi impetrarent, allegârunt preces patris sui, vt saltẽ eius amore veniam eis daret (Gen. vlt.) nec difficulter impetrârunt. Quantò plus valere debet deprecatio iniuriæ, quæ fit amore Christi, patris omnium cõmunis & supremi Imperatoris nostri?

Trip. in F. Sim. & Iud. c. 2. B. n. 2.

II. Amore Proximi. II. Amore proximi tui, quâ ratione Ioannes bibit venenum amore ingentis populi conuertendi. Bibe tu, & dimitte iniuriam inimico propter eos, quorum ille frater est; qui proinde dolent, si vindictam de illo sumas: quo modo serui illi qui viderunt conseruum malè tractari & suffocari atque in vincula coniici à conseruo ob exiguum debitum 100. denariorum, *contristati sunt valde & narrauerunt Domino suo omnia* Matth. 18. Tu ergo si non remittis iniuriam inimico, quia inimicus tuus est, dimitte ei, quia proximorum tuorum amicus eisque charus est qui pro illo supplicant, & vehementer gaudent atque ædificantur, si iniurias condones aut patienti animo feras. Vnde enim putamus tam repente cõuersum in cruce latronem alterũ? Tenebræ primùm horâ sextâ cœperunt, Christus autem paulò ante sextam crucifixus fuit, & tunc pro inimicis orauit, tuncque probris Iudæorum impetitus fuit: prodigia alia mortem Christi primùm secuta sunt. Ergo non nisi ex patientiâ Christi, quâ *cùm pateretur, non comminabatur: cùm malediceretur, non maledicebat*; & ex Christi verbo, quo liberalissimè condonauit & condonari petiit iniurias inimicis suis, conuersum esse dicendum est, vti sentiunt Theophylactus & Euthymius. Plura huius rei exempla habemus. Agilius Monachus S. Columbani Abbatis discipulus, cùm manum arefactam percussori suo precibus restituisset, Theodoricum Regem, ad quem ibat, Abbati suo Columbano iratum, antequam adiisset, famâ miraculi & facti heroici præuolante placauit; ita vt quem ille dudum à monasterio expulerat, protinùs reuocaret. Igitur in Agilio patientiæ virtus manum alterius malè affectam sanauit, Regis iram extinxit, Abbatem in gratiam reduxit. Marulus l. 5. c. 2. Nec minùs memorabile, quod in vitâ S. P. Francisci Xauerij l. 4. c. 6. scribit Tursellinus de Patre Ferdinando, socio Xauerij in Iaponica expeditione: eo concionante in publico, Iaponem accessisse, & collectam in ore saliuam in os concionantis coniecisse. Eam contumeliam, cùm ille adeò patienter tulisset, vt nihil omninò commotus, abstersâ linteo facie, institutum pertexeret sermonem, tantæ miraculo patientiæ motus quidam in concione, in animum induxit, à viris tantâ virtute præditis non posse religionem nisi sanctam afferri, sicque ad Franciscum veniens, primus omnium in Iaponia conuersus est, cuius exemplum alij deinceps secuti sunt.

III. Amore inimici tui. III. Amor inimici tui: quemadmodum & Ioannes amore Aristodemi Idolorum Pontificis, qui ei poculum propinârat, id ebibit. Sed fortè dices: Quid? amore inimici? verbera commeruit & odium, non amorem, inquies. Noli ita loqui, nec *secundùm faciem iudicare, sed iustum iudicium iudica*. 1. Quia Christus Domini est. Considera primò ipsum esse, licet non amicum tuum, Christianum tamē & vnctum Domini in Baptismo & Confirmatione, adeoque membrum Christi. Audi quid responderit Dauid militibus suis, quando deprehendit Saulem inimicum suum, vitæ suæ insidiantem. Cùm enim illi suaderent, vt vindicaret tandem iniurias suas, hostemq; interficeret; nequaquam acquieuit, sed oram tantùm chlamydis eius abscidit, quam pòst à longè ei monstrauit, clamans: *Ecce hodie viderunt oculi tui, quòd tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca: & cogitaui vt occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus: dixi enim, non extendam manum meam in Dominum meum, quia Christus* (vnctus) *Domini est*, 1. Reg. 24. Hîc ego te interrogo. Quomodo pepercit Sauli oculus Dauid, & non potiùs manus seu gladius Dauid? Manus & gladius nihil vident, oculus autem videt. Vidit ergo oculus Dauidis in Saule duas quasi personas, inimicum, & *Christum* seu vnctum *Domini*: & quia hæc primaria erat, propter hanc pepercit alteri. Magis enim attendit *ad Christum Domini*, quàm ad inimicum. Idem tu quoque cogita. Habes inimicum, qui tibi iniurius est; cogita eundem etiam esse *Christum* seu vnctum *Domini*, Christianum scilicet inunctum, adeóque membrum Christi. Si ergo non ignoscis vt inimico, ignosce vt inuncto. Vnctio Christiani longè nobilior est vnctione Regis, quia imprimit characterem & gratiam. 2. Quia à Dæmone incitatus. Considera inimicum tuum in perturbatione esse; & à malo genio miserè exagitatum, contra te incitari. Vidit hoc sanctus Martinus Episcopus in discipulo suo Brictio, ipsum videlicet a duobus dæmonibus clamantibus ad ipsum: *Eia te Bricti, eia te Bricti*, concitari & agitari furiis ad obtrectandum sibi; cui & mox Brictius quasi furibundus occurrit, probris eum onerans. Itaque vir sanctus commiseratione, non iracundiâ motus, blandè & comiter eum excepit, ac suauibus verbis sedauit; vt in eius vitâ. 11. Nou. Idem faciunt dæmones aduersario tuo, quod fecerunt Brictio: igitur amore & commiseratione eius, amorem potiùs quàm odium repende: in dæmonem exere iram tuam, qui inimicum tuum vexat. Vnde Sanctus Hieronymus in Psalm. 71. *Si te impius, ait, persequitur, scito, quia equus est, eques autem Diabolus: iste enim currit, hic lanceâ sua percutit: iste ducitur calcaribus, & inuitus insanit, hic agit & stimulat.* Equiti igitur irascendum, equo condolendum. Alconem, auctor est Victor libr. 16. capit. 8. quod etiam refert Val. Flaccus libr. 1. Argonaut. insignem sagittarium fuisse, qui cùm aliquando filium vidisset, serpente ex arbore delapso circumdatum, sumpto arcu sagittaque, tam bene ictum collimauit, vt nil læso puero serpentem interemerit. Dæmon incitans contra te inimicum tuum, serpens iste est, qui stringit & inflammat illum odio. Ipse ergo iaculo petendus & odio habendus est; non misellus homo, qui serpentis veneno ad iram inflammatur.

Considera eum, qui nunc inimicus est posse fieri amicum tuum. Hoc argumento suadet S. Paulus Philemoni; vt recipiat seruum suum Onesimum in gratiam, & ignoscat illi, quod in ipsum deliquit, cùm ab eius seruitio discedens aliquid conuasauit, quod ipsius Domini erat; illum enim, qui fuit ei aliquando inutilis, futurum aliquando vtilem, in Epi. ad Philem. *Obsecro te*, inquit, *pro meo filio, quem genui in vinculis, Onesimo, qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem & mihi & tibi vtilis, quem remisi tibi.* Et infrà: *Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me; si autem aliquid nocuit tibi aut debet, hoc mihi imputa.* 3. Quia potest fieri amicus tuus.

IV Amore tui. Sic enim & Ioannes, quia olim à Christo intellexit, se ad eius dextram aut sinistram non sessurum, nisi calicem eius bibisset, vtique etiam amore sui, vt Christi dexterâ potiretur, ebibit calicem illum venenatum. Ergo vel idcirco etiam dimitte iniurias tibi illatas, ne tibi grauiùs noceas; quod videtur voluisse te docere Sapiens Ecclesiasticus cap 30. cùm ait: *Miserere animæ tuæ placens DEO, & contine*, quasi diceret: Contine manum à vindictâ iniuriæ, vt ne lædas animam tuam peccato mortifero; sed ignosce, vt placeas DEO. Certè S. Bernardinus Senens. Ord. S. Francisci serm. 15. Quadr. testatur anno 1419. se in monte Caluariæ (erat enim missus Ierosolymam à ministro ordinis, vt esset ibi minister terræ sanctæ, vt in eius vitâ habetur,) vidisse mulierem; quæ in infinitâ hominum turbâ ab adolescente quodam leuiter impulsa & humi prostrata, iuueni veniam flexis genibus iunctisque manibus roganti pertinaciter negauit. Sed in præmium coram omnibus à malo dæmone abrepta & in puteum est proiecta. Quomodo enim non summè displicuisse DEO potuit, quæ tam leuem offensam in eo loco, vbi Christus grauissimas iniurias inimicis suis condonauit, noluit condonare? Ergo quia amore Christi, proximi, inimici sui noluit bibere caliculum amarum, deiecta est in puteum, vt exhauriret puteum inferni, sulphure & pice ardentem. Quare nisi tu dimiseris grauiùs longè tibi ipsi, quàm inimico nocebis: expectat enim te puteus inferni. IV. Amore tui.

Ad extremum bibamus tales iniurias amore S. Ioannis, qui delatus ad Ecclesiam identidem inculcabat suis discipulis Christi mandatum: *Filioli diligite alterutrum, quia præceptum Domini est; & si solum fiat, sufficit.* Dic ergo cum Christo: *Calicem, quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum?* Arripe eum cum Ioanne & intrepidus exhauri. Proderit non oberit, Christo gloriam, proximo exemplum, inimico gratiam, tibi pariet coronam.

THEMA

THEMA TERTIVM.

Qui cum Ioanne præcipuè dilecti à Christo,

Multi vocantur Ioannis nomine.
I. *Qui ab ineunte ætate Deo seruiunt.*
II. *Qui student castitati.*
III. *Qui animosè contra vitia certant.*

Vidit discipulum illum, quem diligebat IESVS. *Ioan. vlt.*

Multi vocantur Ioannis nomine.

NIhil vulgarius est nomine Ioannis, adeò vt si quis alterius nomen nesciat, appellet eum Ioannem; quia nullum nomen communius. Vnde hoc? Num quia dilectus Christi fuit? num quia familiaris & in sinu eius recubuit? num quia Ioannes significat gratiosum DEO? Quidquid horum sit, iure merito amatur & ambitur istud nomen. Sed quid iuuat nomen, nisi adsit res? Non enim omnes sunt Ioannes, qui vocantur Ioannes, vt scribit S. Ioannes Chrysostomus homil. 52. in Acta. *Nomen habere principis, inquit, non est esse principem. Vocantur & alij Ioannes, sed non propter nomen sunt id, quod vocantur. Quemadmodum & ego, licet eodem, quo illo vocer nomine, non tamen vna & eadem cum illo res vocabulo vocor, non sum Ioannes, sed vocor Ioannes.* Quam puto esse causam, quòd Ioannes nullibi in Euangelio suum nomen addat, sed discipulum, *quem diligebat Iesus*, vel qui in sinu eius recubuit, se appellet, vt rem potiùs quàm nomen Ioannis nobis commendet. Quare multò magis laborandum vt simus, quàm vt vocemur, Ioannes, vt simus, inquam, gratiosi DEO, dilecti Christi, & qui in sinu eius recumbere mereamus. Sed qui tales erimus? Videamus.

I. Qui ab ineunte ætate Deo seruiunt.

I. Qui volunt esse veri Ioannes Christo maximè dilecti, ab ineunte mox ætate DEO seruiant, quemadmodum & Ioannes, qui penè adhuc puer à Christo est vocatus, vt scribit S. Hieron. lib. 5. contra Iouinian. Esse autem DEO gratiores, qui à teneris ei seruiunt, non difficilè ostendi potest. Quis enim nescit plenum vino dolium, gratius esse donum, quàm si fæx vini donetur? & vt vinum in fundo (auff der Maig) acescit: ita & hominis ætas in fine morosa, segnis, pertæsa & molesta est. *Quemadmodum ex amphora*, ait Seneca epist. 110. *primum quod est, sincerissimum affluit, grauissimum quodq́, turbidumq́, subsidit: sic in ætate nostrâ quod est optimum, primum est.* Rursum nónne seruus iuuenis, vegetus, robustus, gratior tibi est sene & exhausto; qui in iuuentute alteri labores suos locauit? Hinc in V. T. toties pro sacrificio petuntur & præscribuntur iuuencula animalia, vituli, agni anniculi, pulli columbarum, Leuit. 1. & 12. quia significabant iuuenes DEI iugum amplectentes quando adhuc multos sibi annos promittere possunt, quando laborum feraces, quando peccare possunt, & peccata dimittunt potiùs, quàm dimittuntur ab illis; quando iugum Domini diu & facilè portare possunt sine molestia ac murmuratione. Hinc Thren. 3. dicitur: *Bonum est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentiâ suâ, quia leuauit super se*: (sic legendum) *sedebit solitarius & tacebit.* Cùm quis grauem sarcinam ferre vult maximè laborat initio, donec eam super humeros aut caput attollat, v.g. fasciculū fœni aut lignorum, vbi sustulerit, facilè gestat. Vult ergo dicere Ieremias, qui à teneris DEO seruiunt, iam sustulisse onus in humeros; proinde absque difficultate gestare: alios autem qui tardè seruire DEO incipiunt, valdè laborare, quasi semper attollendo. Vnde Arabicus Antiochenus ita eum textum explicat: *Quia iā imposuit sibi iugum suum*; hic non eget alieno auxilio; sed alter, qui attollit. Trip. in F. Purific. C. 1. F.

II. Qui student castitati.

II. Qui volunt esse veri Ioannes, Christo dilectissimi, castissimos se præbeant, quemadmodum & Ioannes, qui virgo semper fuit ac mansit, teste S. Hieronymo, aliisque: nec corpore tantùm sed & mente; ita vt nullam vnquam impuram cogitationem in cor ascendere permiserit, vt scribit Euthymius in cap. 21. Ioan. Et propterea ei tanquam virgini matrem virginem commendauit in cruce Dominus. Esse autem virgines, corde & corpore castas, Christo dilectissimas, discere ex Sapiente Prou. 22. possumus; ait enim: *Qui diligit cordis munditiam, amicum habebit Regem*; Vtique Christum, omnis puritatis fontem; qui, quà DEVS, est purissimus ab omni mixtione alienissimus: quà homo, est matris Virginis purissimæ filius purissimus, virginitatis speculum & summus amator, adeò vt in collegio suo non tolerarit vllam impuritatem; licet toleraret aliquamdiu vitia alia, murmurationis, contentionis, ambitionis, furti. Videmus elementa, quò cœlo viciniora, eò esse puriora atque clariora. Terra omnium remotissima & obscurissima est, quia maximè mixta & impura; designans matrimonium. Aqua ex natura sua cœlo vicinior & clarior, quia purior, etsi à terrâ fæces etiam contrahit; designans vidualem statum à prægresso matrimonio nonnihil inquinatum. Aër adhuc vicinior, vnde clarior quia purior aquâ; designans virginalem statum secundùm corpus. Obscuratur tamen & ipse à pulueribus ac muscis cogitationum fœdarum, quæ inquinant aliquantùm virgines aliquas. Ignis omnium vicinissimus, adeoque clarissimus, quia etiam purissimus, nihil patitur impuri, sed omnia absumit, omniaque purificat. Et hic est status virginum corpore & animo, cœlo, id est, Christo maximè vicinus, similis ac dilectus. Hinc Apocalyp. 14. dicuntur virgines *primitiæ DEI & agni*, id est, selectissimi fructus: adhæc *stare super montem*, vbi aura est purissima: rursum *sequi agnum quocumque ierit*, id est, tam esse gratæ, vt nunquam ab eius latere discedant: denique *canere canticum cytharœdorum in cytharis suis*, id est, DEVM laudare corporis & animi puritate. Grata est vox boni cantoris, sed gratior si is cum vocali cantu pulset testudinem aut cytharam. Cythara virginum corpus est, castitate concinnatum, spiritui correspondens.

Qui voce simul & cytharâ canit, gratum Christo carmen accinit. Confirmat idem exemplo sanctus Emericus filius sancti Stephani Vngariæ Regis, qui Vesprinij semel ædem D. Georgij noctu ingressus cum vno tantùm amanuensi, ibi precatus est DEVM, vt intelligeret, quid præstare posset, quod ei maximè placeret. Ad hoc ædes repentè diuino splendore repletur & vox auditur: *Nil Emerice virginitate gratius DEO futurum putes.* Ergo auxilium à DEO precatus, eam DEO promisit; Patris quidem voluntati cedere volenti vxorem duxit, sed pari virginitatis amore accensam, ac cum eâdem in virginitate vixit; cui breui extincto ipsa testimonium virginitatis edens, per amanuensem id comprobauit. Bonfin. libr. 1. dec. 2. Idem cùm à patre ad monasterium sancti Martini profectus & præmissus monachos salutaret, aliis duo, aliis quatuor, aliis quibusdam septem oscula dedit: de hoc interrogatus à Patre respondit, pro conditione castitatis eos se salutâsse, & quos septies osculatus esset, perpetuam virginitatem seruâsse; qualis inter alios erat Maurus, pòst ad Quinque-ecclesiensem Episcopatum ab eo promotus. Bonfin. ibid. Ioannes Apocal. 14. ait virgines habere nomen Agni scriptum in frontibus suis. Quid mirum ergo si S. Emericus dignouit virgines à non virginibus? quâ de causâ fortè etiam solus Ioannes in naui, Christum stantem in littore, vtpotè virgo virginem agnouit. Ioan. 21.

III. Qui animosè cōtra vitia certant.

III. Qui volunt esse veri Ioannes, animosè DEO seruiant, & tentationibus se opponant, non timidè, non tepidè. Fecit hoc Ioannes, qui solus ex Apostolis Christo crucifixo inter frementes & furibundos inimicos adstitit. Vnde etiam probabile fit, quod sanctus Hieronymus scribit in Epitaphio Marcellæ: *Ioannes propter generis nobilitatem erat notus Pontifici, & Iudæorum insidias non timebat in tantum, vt Petrum introduceret in atrium, & staret solus Apostolorum ante crucem.* Licet Augustinus & quidam alij de hoc dubitent. Quòd si non fuit causa, notitia Pontificis, (quod facilè mihi persuadeo) cur ad crucem staret; certè animi magnitudo causa esse debuit. Petrus verò quia timidè & à longè sequebatur Christum, trepideque intrauit atrium, mox deiectus tentatione, Christum negauit. Ioannem, quasi cum authoritate ingressum, interrogare nemo ausus est. Scribit P. Sanchez in tract. de Regno DEI, & ipsemet obseruaui, vespertiliones noctu in templis insidiari lampadi, indeque oleum sugere, si non ardeat lampas: si verò ardeat, attingere id non audere, quia nimis calet. Pari modo vespertiliones tartarei tepidos & frigidos aggrediuntur, & paulatim exsugunt suis tentationibus; feruentes & cordatos non item. Frigebat Petrus non solùm corpore, sed etiam animo, dum in atrio Caiphæ moraretur. Hinc eum adortus est stygius vespertilio per os ancillæ, & gratiæ humorem ipsi exsuxit, atque ad negandum magis ac magis impulit. Contrà Ioannem, ardentem amore Christi & cordatum, aggredi non est ausus. De Ludouico coniuge sanctæ Elisabethæ, Thuringiæ Landgrauio scribitur in vita Elizabethæ eum, cùm manè aliquando prodiens, lineis tantùm indutus, obuium haberet leonem, è caueâ elapsum, pugno eleuato viriliter increpuisse, adeoque terruisse vt mox prostratus caudâ ei blandiretur instar canis: qui tamen posteà accensis facibus vix in caueam retractus fuit. Sanè si Ludouicus timidum se monstrâsset, non dubium, quin à leone inuasus & laceratus fuisset. Tanti est, cordatum se præbere; neque solùm erga bestias, sed etiam erga dæmonem, eiusque consiliarios; quod idem Ludouicus sequenti facto præstitit. Cùm enim aliquando de fenestrâ choreas spectaret, & videns in ea puellam pulchram, formam eius laudaret; quidam aulicus spondet se eam adducturum ipsi, quin & substraturum. Quod audiens Ludouicus, vehementer iratus: *Obmutesce*, ait, *& nunquam deinceps talia meis auribus inferas; si velis meâ gratiâ & amicitiâ frui.* Confusus ille obmutuit tremens. Combussit profectò os suum iste vespertilio. (Dise Fledermauß hat das Maul verbrent.) Sic, sic igitur. Aud. ferventer & animosè tentationibus obuiate, *resistite diabolo, & fugiet à vobis.* Iac. 4. Fecerunt hoc septem illi fratres Machabæi ab Antiocho iussi contra legem patriam porcinas carnes comedere. Primus dixit: *quid quæritis, & quid vultis? discedite à nobis parati sumus potiùs mori &c.* secundus ait: *non faciam &c.* Septimus isque natu minimus: *Quem sustinetis? non obedio mandato Regis &c.* 2. Machab. 7. Fecerunt hoc illi sub vmbrâ veteris legis, quid nos facere decet in luce Euangelij? Quare Aud. conemur esse veri Ioannes; & qui adhuc tam sublimem gradum & propinquitatem Christi ascendere nequeunt, curent saltem propè accedere, non differendo vlteriùs pœnitentiam: coniugati seruando exactè castitatem, saltem coniugalem, viduæ vidualem: omnes deniq; fortiter & animosè resistēdo tētationibus ipsisq; tētatoribus.

THEMA QVARTVM.

Sitis ebriosorum poculo benedicto extinguitur.

Septem benedictiones vel maledictiones ebrietatis.

I. *Benedictionem dant ebrij compotatores.*
II. *Hospes seu caupo.*
III. *Spectatores.*
IV. *Vxores.*
V. *Vinum ipsum.*
VI. *Magistratus.*
VII. *Deus vindex.*

Domine quis est, qui tradet te? *Ioan.* 21.

Ebrietas est traditor.

MAximo semper in odio apud homines fuêre proditores; ij tamen multò maximè, qui proprios prodidêre dominos. Huiusmodi proditor est vinum immoderatè sumptum; quod non alium, sed sui ipsius potatorem prodit, & in manus hostium tradit. Multa huius rei documenta sunt. Quid nisi ebrietas tradidit Holofernem in manus Iudithæ? Iudith 13. Quid nisi vinum tradidit Baltasarē in manus

manus Regis Persarum? Dan. 5. Simonem Machabæum. 1. Mach. vltimo? Sacæ bellicosi populi Cyrum, Persarum Regem fortissimum, cum exercitu fugârunt: sed dum in eius castris vino se ingurgitant, Cyrus reuersus vinolentos opprimit & ad internecionem cædit; cuius rei memoriam annuo festo celebrauit. Strabo lib. 11. Idem aliis integris exercitibus non semel contigit. Pessimus igitur proditor est ebrietas, & ipsi Iudæ similis, qui proprium Dominum tradidit. Quid igitur faciemus huic traditori? Quâ ratione, quibus modis sitim vini extinguemus? De S. Willebrordo Episcopo Traiectensi, scribit Albinus Flaccus in eius vitâ apud Surium 6. Nou. virum quendam, Sancti contemptorem, diuinitus mulctatum siti continuâ, quam nulla vis Medicorum restringuere in eo poterat, ab ipso demùm S. Episcopo sanatum esse, propinato calice benedicto. Bene est, solet hodie benedici vinum in honorem S. Ioannis. Demus ergo sitibundis illis potatoribus benedictionis calicem, si fortè sit spes reducendi eos ad temperantiam. Erit autem benedictio, qualis subinde in sacris literis vsurpatur, sumpta pro maledictione.

I. Benedictionem ebriis dant compotatores.

I. Primam benedictionem dant ebriosis compotatores. Hi enim suis propinationibus, & vt vocant, benedictionibus stimulãdo potatorem, dant ei maledictionem pro benedictione, dum vino eum sopiunt ac sepeliunt, sicque rationis vsu & DEI gratiâ spoliant. Prædones dicendi potiùs, quàm amici vel socij, qui præstantissima duo bona, quæ habet homo à DEO & naturâ, ipsi specie amicitiæ subtrahunt. Quadrat in illos, quod Matth. 8. Dominus dixit: *dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Vbi terrarum hoc fit? in compotationibus, vbi ebriosi ebriosos poculis sepeliunt & obruunt vino: sicut mortui dum sepeliuntur, obruuntur terrâ. Confitentur hoc ipsimet suo loquendi modo, quo se alios vino operire dicunt: (**Wir wollen ihn zudecken.**) Cùm enim vident aliquem strenuè sine morâ expedire pocula, omnes ei propinant, vt citò eum sepeliant: quo modo deposito in sepulchrum cadauere, omnes circumstantes terram iniiciunt: ad extremum verò iam inebriato propinant benedictionem S. Ioannis, quasi rem valde piam: sicuti cadaueri terrâ iam obruto affigi solet crux. Quâ de re S. August. serm. 232. de temp. queritur dicens; *Illud verò quale est, quòd iam transacto conuiuio expletâ siti, cùm amplius bibere nec possint nec debeãt, tũc quasi nouelli, quasi & qui ipsâ horâ superuenerint, diuersis nominibus incipiunt bibere, non solũ viuorũ hominum, sed etiam Angelorum & reliquorum antiquorũ Sanctorum: existimantes quòd maximũ illis honorem impendant, si se in illorũ nominibus nimia ebrietate sepeliant: ignorantes quòd nullus tã graue iniuriã vel SS. Angelis vel SS. hominibus agnoscitur irrogare, quàm illi, qui in eorum nominibus bibendo per ebrietatẽ suas animas probãtur occidere.*

II. Caupo.

II. Secundam dat eis hospes seu caupo, primò, quia caro pretio vinum eis vẽdit, secundò, quia sæpiùs cum ipsis haurit, non ex suis, sed potatorum loculis. tertiò, cùm inebriati fuerunt, tunc id quod deterius est pro optimo, & dilutum pro meraci, eodem pretiô apponit. Quandoque etiam plus æquo in tabellâ scribit aut computat. Hoccine non est *benedicere* vinum ebrio? Ipsi potatores serò sapientes dicunt subinde: En quomodo hic caupo nobis *benedixit vinum.* (**Wie hat er uns den Wein gesegnet!**) Sic *vno die bibunt multorum dierum labores*, ait S. Ambros. lib. de Eleemosynâ & ieiunio cap. 12. Sic contingit, quod Isaias cap. 28. de ipsis ait: *Absorpti sunt à vino.* Quomodo absorpti, qui vinum absorbuerunt? quia dum ipsi vinum sorbent, vinum interim eorum substantiam absorbet. Arotanus piscis quem gignit Arotan fluuius Zeilani, vltrò capi se permittit, sed damno capientis: nam mox febri eum corripit: nec desinit morbus, donec piscis dimittatur. Nic. Cor. in fin. apud Caussin. in symb. l. 8. c. 17. Ita quoque vinum facilè se insinuat, & hauriri patitur: sed haurientem febri corripit, vt qui paulò ante calebat in bonis & bene suffultis vestibus, posteà frigeat in tenuibus & laceris. Contigit id Galliæ Atheniensi, Comico, ex thesauro inuento, ditissimo; qui cùm opes suas vino absorbuisset; victus penuriâ laborans, coactus est mediis hyemis frigoribus penè nudus incedere. Vnde dicterium in eum iactum: *Hic à vino deplumatus est.* Athenęus l. 12. c. 17. & alij.

Quid, quòd etiam ebriosi subinde dum extra se sunt, deplumantur à furunculis & crumenicidis? Certè Dionysius senior impunes voluit esse fures, qui compotatoribus vestes sublegerunt. Alex. ab Alex. l. 6.

III. Spectatores.

III. Tertiam dant spectatores, dum vident eos titubantes ambulare per plateas vel succollari & abduci domum. Rident eos pueri, & in Italiâ luto ac lapidibus impetunt: Hispani à testimoniis ferendis reprobant, veluti perditæ fidei homines. Quid, quòd Imperatores etiam, si hoc vitio laborent, conuitia plebis non euadunt? Phocas Imperat. cùm eo die, quo ludi equestres peragebantur, in edendo & bibendo modum excessisset, à plebe per ignominiam verbis illis notatus fuit: *Rursus è caneo bibisti, rursus mentem amisisti!* Glycas 4. p. Annal. Byzant. Zenoni Orientis Imperatori, quòd per ebrietatem mente sæpius abalienaretur, plebs exprobrabat illo scommate: *Zeno exurge: iterũ potâsti?* Zonaras Annal. 3. Imò nec ipse Noë, tantus Dei amicus, cùm per ignorantiam, vini potentiâ inebriatus fuisset, à derisione immunis esse potuit, à proprio enim filio illusus est, & quidem domi in tabernaculo suo. Genes. 9. quid si in publico iacuisset ebrius? Permisit autem hanc ignominiam viro sancto Deus, vt fœdum ebrietatis vitium detestemur, vtpotè multorum dedecorum causam. Diximus etiam alibi, quanto Christianorum probro Sinan Bassa superioribus annis captos è milite nostro non paucos Sultano suo per ludibrium & ebrietatis opprobrationem Constantinopoli cum vitris, aleis & chartis obtulerit, ex Serario in capite 15. Iudith. Et mirandum sanè est, quòd cùm ebrietas tormentum quoddam sit miserabile aspectu, nullius tamen compassionem, sed derisionem potiùs sortiatur.

Tripart. Dom. 6. post Pent. C. 3. C.

Causam esse reor, quia vt Sanctus Basilius homil. in ebrietatem ait, *ebrietas est dæmon voluntarius.* Obsessis, dum à dæmone vexantur, iure condolemus, quia inuiti & coacti, ac quandoque sine culpâ id patiuntur: at ebrij ebrietatis dæmonem ad suam torturam sponte hospitio excipiunt. Quis talibus condoleat? quis non illudat potiùs?

IV. Vxores. IV. Quartam dant cõmuniter vxores ebriosorum, quando mariti vino madidi deducuntur domum. Contingit sæpe vt coniux virum à tabernâ vel conuiuio reducem expectet vsque ad multam noctem. Quas interim iras non coquet? quæ tela in ipsum non parabit? Is vbi tandem redierit, quæ fulmina, quæ tonitrua non audit? Hæc vxoris benedictio est. Talem ab vxore suâ Abigail, & iure quidem accepit ille Nabal, non dum adhuc ebrietate torperet, sed vbi crapulam edormiit, & sensum recepit. Indicauit enim ipsi quanto pridie in periculo fuisset, quomodo Dauid iam accinxisset se ad delẽdam eius domum vsque ad internecionẽ, vt ne cani quidem parcere vellet. Vulnerauit enim hæc narratio adeò cor eius, vt *emortuum* sit *intrinsecùs*, & ipse *factus* sit *quasi lapis*. 1. Reg. 25. Qualis hæc benedictio, quæ maritum vertit in lapidem? Cumque decem diebus hoc stupore laboraret, percussit illum Dominus, noua maledictione, morte videlicet. Funestior adhuc fuit maledictio, quã dedit Zenoni Imp. vxor Ariadne. Is enim, quòd ebrietari adeò deditus esset, vt plerumque mente penitùs alienaretur, & nihil à mortuo differret, adeoque ab vxore propterea ferri non posset, aliquando mero plenus velut moribundus iussu Ariadnes illatus est in sepulchrum, ingenti lapide superimposito. Qui vbi discussâ ebrietate euigilauit, magnos edidit mugitus & clamores, audientibus custodibus, nemine tamen opem ferente, ex mandato Ariadnes, sicque miser interiit. Cedren. & Cuspin. in Zenone.

Tripart. Domin. 26. post Pent. C. 3. fin.

V. Vinum ipsum. V. Quintam dat ipsum vinum, quod simul ac immodicè potatum est, mulctat potatorem capitis dolore, nauseâ, vomitu, tremore: quo modo in septentrionalibus regionibus ponderosus malleus aluearibus impendens, industriâ venatorum, vrsos venientes & aluearе diripientes tundit supra caput, quod valde debile habent. Quid enim allud rependit vinum, dulce præsertim aut potens, suo potatori? Hinc Sanctus Basilius homil. 1. de ieiunio ait: *Famulus profugit ab hero verberante: tu verò non recedis à vino, quod quotidie contundit caput tuum.* Quid, quòd ipsi amantes amentiam hanc deprehendant! Notum arbitror illud Petri Berenhauti, stulti faceti, qui Philippo Hassiæ Landgrauio de capitis dolore ex hesterno mero conquerenti, præsentaneum se remedium communicare posse dixit. Data fandi copia: Hesternam hodiernâ pellito crapulâ, inquit; Tum Princeps: At crastino die grauiùs laborabo. Ingurgites ergò tedenuò, ait. Quid perendie? Iterũ. Quid postridie? Idem. Et quis tandem erit finis? Ad hoc stultus: *Vt tandem mei similis, stultus euadas.* Sic nimirum ebriosi vel à stultis erudiri & confundi queunt. Iusto DEI iudicio bona, quæ in commodum nostrum creauit, si eis abutamur, vertuntur nobis in pœnam & flagella, vt fiant nostri tortores. Hinc tempestates, quæ in frugum prouentum alioquin ordinatæ sunt, fiunt nobis carnifices & vastatores, mactant agros & vineas: quia vino abutimur: sicque pro benedictione dant maledictionem, pruinam, grandinem, frigora, inundationes, ariditates.

VI. Sextam dant quandoque Magistratus puniendo nimios ebriosorum excessus, & iure quidem. Nam inprimis certum est, etiam iure Gentium damnatam fuisse ebrietatem. Solon eius delictum morte puniuit. Pittacus delinquentem in ebrietate duplici pœnâ affecit. Carolus M. Imp. ebriosum iussit submergi, vt quam vino in se accenderat sitim, aquâ restingueret: *Quia*, inquit, *hic vini perditor meretur non vino, sed aquâ sepeliri; vt qui vino se mersit, aquâ demersus sitim suam expleat.* Cornel. à Lap. in cap. 11. Num. Anno 1512. Coloniæ in Comitiis mandauit Imp. Maximilianus, vt ebriosi ab aulis dimittantur, officijs ac muneribus moueantur, dimissi ad famulatum non admittantur: inferioris verò sortis homines corporalibus pœnis subiiciantur. Cardinalis Otto Episc. August. anno 1548. in synodo mandauit, vt eiusmodi potatores *qui festos dies aut noctes in tabernis exigunt, post factam confessionem S. communione priuentur post 30. dies. Quòd si emendare se nolint, iuxta canonum decreta etiam morte mulctentur.* Refert P. Adamus Conzen Polit. lib. 6. cap 10. & lib. 3. cap. 14. plura mandata inhibitoria. En quales & quàm tremendæ ebriosis datæ benedictiones! VI. Magistratus.

His accedunt Concionatores & Confessarij, qui & ipsi solent ac tenentur tonare & fulminare contra ebriosos. Quæ omnia si nihil proficiant.

VII. Postremam tandem dabit aliquando vindex DEVS, nisi resipuerint, cùm in eos detonabit tremendo illo fulmine: *Ite maledicti in ignem æternum.* Verùm ebriosos etiam in hac vita sæpe vario & infælici exitu punitos fuisse, passim exempla docent. Illud hîc memorabimus, quòd Philisthæi homines ventri & vino dediti, vt indicat eorum etymon, (Philisthæi enim *potu cadentes* exponuntur) murium (qui non solùm agros eorum & vineas demoliebantur, sed etiam in homines irruebant, vt vult S. Gregorius M. eo loco, Seuerus Sulpitius, S. Antoninus & alij) infestatione puniti sint, dum arcam Domini detinerent. 1. Reg. 5. Eccur verò muribus? An quia mures parcissimè bibunt & lambendo tantùm? Certè Aristoteles lib. 8. animal. cap. 28. Mures in Africâ, si bibant, emori scribit. Iustè ergo immoderati bibones ab animalculis, modici potûs amantibus; plexi & vexati sunt. Scribit & Nauclerus vol. 2. Chronol. generat. 36. anno 1071. Vincentius Belluac. in spec. hist. lib. 25. cap. 117. Martinus in Chron. diuitem quendam potatorem, dum in conuiuio indulgens genio, resupinatâ ceruice sederet, repentè à muribus circumuallatum, vt effugere non posset, cumque solum cæteris illæsis impetitũ: qui cùm à famulis in vicinum VII. Deus vindex.

mare

mare proueheretur, mures eum insecuti nauem perrodere cœperunt; vnde metu submersionis rursum in terram depositus, à muribus insequentibus inuasus & deuoratus est. Nimirum sicut bibaces Græci à Turcis, qui vinum non bibunt & vites exscindunt, victi, subacti & eiecti sunt: ita contigit illi misero; quo sciretur ebrietatem Deo exosam. Sed quis explicare queat, qualem benedictionem mures illi stygij daturi sint ebriosis? *Fel draconum vinum eorum*, inquit Moyses Deut. 32. *& venenum aspidum insanabile*. Multi à potione medicâ adeò abhorrent, vt mori potiùs, quàm haurire velint: alij plerique magnâ cum nauseâ sumant; cùm tamen ad sanitatem tendat. Quid erit haurire *venenum aspidum insanabile*.

Tripart. Dom. 16. post. Pet. C. 5. E. n. 3.

Hæc cogitent & recogitent potatores, has, inquam, maledictiones; quæ si ipsorum sitim necdum restinguere valent, nil aliud expectent, quàm sitim illius Epulonis in flammis gehennæ, tot iam sæculis toleratam, & deinceps tolerandam in æternum.

THEMA QVINTVM.

Quomodo & nos in sinu Domini recumbere possimus.

- I. *Si præuio conscientiæ examine cubitum camus.*
- II. *Si in aduersis ad Deum confugiamus.*
- III. *Si in S. Communione cum Domino suauiter conuersemur.*
- IV. *Si bene muniti sacramentis in Christo obdormiamus.*

Recubuit in cœnâ super pectus eius. *Ioan. 21.*

Bene Christus Dominus in hesterno Euangelio comparauit se gallinæ, congreganti pullos suos sub alas. Videmus enim pullos sub alas gallinæ se recipere, & subinde vnum illorum in ipsum matris dorsum, dum alij sub eius alis fouentur, insilire, nec matrem id ægrè ferre. Hunc in modum Christus, dum in vltimâ cœnâ discipulos suos fouet, pascit & animat, ecce vnus ex illis, Ioannes, in ipsum Christi pectus recumbit, neque Christus id iniquè tulit. Fuit hoc Ioanni nõ exiguum beneficium. Certè ipse sibi de hoc quasi gratulatur, dum sæpiùs id repetit in suo Euangelio, quasi certum indicium magnæ dilectionis Christi erga se. Ipsa etiam Ecclesia tota propter hoc Ioannem singulariter veneratur; vnde canit in eius officio: *Valdè honorandus est B. Ioannes, qui supra pectus Domini in cœnâ recubuit*. At iam dicet aliquis: Cuperem & ego cum Ioanne in sinu Christi iacere. Non adimitur tibi hæc facultas, sed offertur & quidem pluribus modis Audi.

I. Si præuio conscientiæ examine cubitum eamus.

I. Recumbunt in sinu Christi primò. Qui post exactam conscientiæ discussionem se commendat Deo per contritionem & orationem, antequam eant cubitum. Somnus frater mortis est; & multi eunt cubitum, qui manè non resurgunt: adhæc dæmon suis illusionibus plus vexare homines de nocte semisopitos & otiosos quàm interdiu potest ac solet: quare opus est, vt in Domino velut securo præsidio recumbamus. Certè in munitionibus ducuntur ad nocturnas vigilias ingruentibus tenebris præsidiarij milites, & disponuntur vndique suis locis, contra hostium insidias, tametsi nullus è vicino hostis immineat: quia scilicet insperatò aliquando obrui præsidiarij ab hoste possunt, si non semper vigilent. Nobis omnibus insidiatur mors instar furis & multò magis dæmon. Ideò monet Dominus semper vigilandum; & Apostolus ad Ephes. 4. *Sol non occidat super iracundiam vestram*. Par ratio de aliis grauibus peccatis. Ergo vt in tuto arcem cordis nostri, intellectum, voluntatem, memoriam: iudicemus nosmetipsos, doleamus de peccatis, proponamus emendare nos, & confiteri peccata admissa, petamus à Deo veniam, puniamus ea fletibus aut mortificatione aliquâ, imploremus Dei opem, commendemus nos per eam noctem in Dei manus. Hoc bonorum Christianorum & Christi ouium est: oues enim decubituræ, priùs in genua cadunt: equi & boues non item, sed in terram corruunt quemadmodum & illi, qui suæ salutis incurij corruunt in lectulum sine cruce, sine prece & omni curâ animæ; quin & sæpe ebriosi vel iracundi. Sic Holofernes vino obrutus *cecidit in lectum*, vt ait textus Græcus; eaque nocte perdidit caput vnaque salutem suam; quòd sanè ei non contigisset, si sobrius cubitum iuisset. Iudith cap. 13. Econtrà sicut princeps & cum ipso ciues suauiter ac securè dormiunt, benè constitutis excubitorum vigiliis: ita mens nostra securè dormit post præuium illud examen. Vidit hoc vel Ethnicus Seneca, qui lib. 3. de irâ cap. 36. laudatâ illâ quotidianâ sui discussione, addit: *Quid ergo pulchrius hac consuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille somnus post recognitionem sui sequitur? quam tranquillus, altus ac liber! aut cum laudatus est animus aut admonitus &c.*

II. Qui in aduersis ad Deum confugiũt velut asylum.

II. Qui in aduersis ad Deum confugiunt velut asylum, eiq; omnia sua committunt. Audierat Ioannes Christum prædicentem grauem tempestatem, se nimirùm ab vno suorum commensalium tradendum in manus inimicorum. Aspiciebant ergo se inuicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. Quid Ioannes in hac trepidatione? Fugit ad sinum Christi, quod indicat ipse, cùm mox subdit: *Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus*. Ioan. 13. obserua causalem *Ergo*; nimirùm sicut pulli ad vocem gallinæ de præsentiâ milui eos admonentis, mox sub alas matris se recipiunt: sic Ioannes audito Domini clangore de præsentiâ proditoris, ad Christi sinum fugit. Vnde in domo Caiphæ dicas eum cordatè versatum esse, nihil trepidantem: Petrum verò, quia ad hoc asylum non confugerat, sed suis viribus præfisus: *Domine*, ait, *paratus sum tecum in carcerem & in mortem ire*; timuisse ac negauisse. Verùm quod tunc non fecit, posteà fecit, Spiritu sancto confirmatus, cùm in carcere vinctus inter milites, postero die ducendus, altùm & quasi in sinu Iesu recubans, securè

 dormiit

dormiit, adeò vt Angelus percusso latere eius, excitare eum debuerit. Actor. 12. *Altè namque dormiebat*, ait in eum locum sanctus Chrysostomus. Credo sanè Angelum non statim pulsâsse latus Petri, sed initiò vrbanè & sedatâ voce eum suscitâsse dicendo: surge Petre; sed cùm nihil proficeret, in latus demùm percussisse. Signum verò est Petri, tametsi mortis supplicio iam adiudicati, animum ab omni curâ solutum in Christi prouidentiâ & tutelâ suauiter & securè recubuisse. Vnde & mirabiliter per Angelum ereptus est. Idem videre erat in S. Eduardo Angliæ Rege, magno S. Ioannis amatore. Is enim, cùm Daniæ Rex bello eum petiturus nauim inscenderet, in DEI sinum se proiecit, templum adiens, vt S. missam audiret, die Pentecostes. Sub eleuatione in risum soluitur. Causam rogatus ait se vidisse tunc Danum Regem, dum è scaphâ in nauim, cum classe in Angliam moturus inscenderet, inter scapham & nauim delapsum in mare ac demersum esse; sibi proinde & Angliæ à Dano deinceps non metuendum. Sur. 5. Ian. Quid nî huc etiam referam B. Ægidium S. Francisci fratrem, qui cùm aliquando valdè esuriret, nec quidquam ad edendum haberet, procubuit sub arbore, ad somnum loco prandij capessendum, quasi in sinum DEI se proiiciens. Dum euigilat, videt panem sibi ad os appositum: haud dubiè ab Angelo sibi præparatum, vt in eius vitâ 23. April. apud Surium.

III. Si in S. Communione cum Domino suauiter conuersemur.

III. Qui in S. communione cum Domino suauiter epulantur & conuersantur. Sumpserat Ioannes paulò antè sacrum Christi corpus. Eo suscepto in sinum Christi cadit quasi amore languens, & musto Domini ebrius, iuxta id sponsæ: *Introduxit me in cellam vinariam. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Cantic. 2. Post mensam corporalem prodest aliqua quies, vt melior fiat concoctio: multò magis post mensam Eucharisticam prodest & requiritur animi recollectio cum gratiarum actione. Hinc etiam Elias post sumptum panē subcinericium (qui typus Eucharistiæ erat) iubetur ire in solitudinem, vt securus ibi degat à Iezabele & aliis suis insidiatoribus 3. Reg. 19. Ergo nisi post Eucharistiam sumptam recipiamus nos in solitudinem cordis, nondum satis erimus ad euadendos hostes nostros firmi ac muniti. Turpe foret magnum & dilectum hospitem, amanter inuitatum, post mensam mox deserere. Hoc egit ingratus Iudas, qui post buccellam acceptam statim abit, insalutato hospite Christo, è tam pretiosâ mensâ; qui si mansisset & sermonem Christi post mensam audiisset, fortè non periisset. At verò hoc ipsum facere videntur, qui post communionem mox è templo discedunt, nullâ prorsus factâ gratiarum actione aut collectione.

IV. Si bene muniti sacramentis in Christo obdormiamus.

IV. Qui omnibus sacramentis benè & piè muniti ex hac vita discedunt. Audiit Ioannes in illa cœna Christo mortem instare, discipulis pericula & fugam; audiit Christum dicentem: *Qui non habet* (gladium,) *vendat tunicam suam & emat gladium*, Luc. 22. propter instantem videlicet persecutionem in monte Oliueti, quæ tanta erat, vt secundum humanam prudentiam gladio potiùs opus foret, quàm veste. Iam verò quæ maior tribulatio, quàm instātis mortis? quæ ibi pericula? qui timores? quæ tormenta? Quid agendum tunc? *Ecce duo gladij hic*: proiice te in sinum Christi, per tempestiuam confessionem & communionem. Et cur DEVS præcepit Iudæis, vt migraturi in terram promissam, antequam ex Ægypto discederent, agnum paschalem vnà cum lactucis agrestibus, seu *amaris* (vt habetur in Hebræo) ederent, & quidem habitu peregrinorum, lumbis accinctis, stantes & tenentes baculos in manibus (vt nimirum essent expediti ad iter tam longinquum) nisi vt migraturi ex hac vita ad alteram, viâ multâ nimis, sibi prouiderent de pœnitentiâ & sacro viatico? Agnus Eucharistiam, lactucæ amaræ pœnitentiam, festinatio indicat solicitudinem, quâ tempestiuè his subsidiis se armarent homines morituri. Scribit sanctus Chrysostomus in lib. de sacerdotio, sibi à fide digno viro narratum, quòd *qui de hac vitâ migraturi sunt, si mysteriorum huiusmodi cum purâ conscientiâ fuerint participes, spiritum efflaturi, ab Angelis illorum corpora satellitum more stipantibus, propter assumptum illud sacramentum, hinc rectè in cœlum abducuntur.*

Verùm versutus dæmon Pharaonis instar multos impedire ab hac salutari præparatione solet, dum nescio quas remoras iniicit per amicos, ne aduocentur sacerdotes, saltem in tempore. Cuius rei mirum exemplum scribit noster P. Georg. Stengelius in ouis paschalibus emblem. 74. his verbis: *Noui ego familiariter*, inquit, *in Alsatiâ nobilissimi nominis & familiæ Dominum, cui mos erat meridiari, atque idcircò remotis secundis mensis, in tumultuario lecto accumbebat. Lectus erat humilis; stragulis russei coloris instratus. Pendebant circumsecus cortinæ holosericæ eiusdem coloris. Sed & mensa oblonga propter lectum stabat punico tapete tecta. Nec excedebat hic apparatus opes. Ex eadem illâ arce, in qua habitauerat, nouem in ambitu suo vicos seu pagos conspiciebat, tam vicinos, vt penè omnes tangere posset glande plumbeâ. Illi omnes pagi ad illius dominium pertinebant. Nihil prætereà deerat, quod posset à tali viro optari, nisi quòd ouum inuò fragile vitrum fuerit. Nam ecce siue quia in pauperes ac religiosos beneficus, siue quia in Diuos pius erat, bonus Genius huc in vitro docuit, quàm fragilis vita esset humana.*

Cùm se à meridie in torum reciperet, iubebat in mensâ statui crystallinum calicem vino rubro punicātem, vt à somno siccior illicò se posset haustu præsenti refrigerare. Hic mos illi erat quotidianus. Aliquādo igitur integris sensibus & valetudine prorsus vegetâ accubuit. Ibi nescio quā hominē subijt cogitatio de æternitate, quæ eum non sinit obdormiscere. Cum hac cogitatione dum luctatur, atque ante oculos positū vitreum scyphum animo nolente identidē contemplatur, scyphus repentè nullo attingente, velut ictus, sonat, & sponte suâ medius dissilit, vinumq; in mēsam effundit. Territus inexpectato spectaculo Dominus, tintinnabulo, quod ponè stabat, dat signū: adsunt famuli: quærūt quid velit, quibus trepidâ voce rem, vti euenerat, recenset, additq; ita vitam suam, quemadmodum vitrum, rumpendā, animamq;

mamq; vini instar, effundendam. Solantur illi; tristem cogitationem abijcere iubent, vitium in vitro fuisse, casu crepuisse, atque vt mentem illi aliò euertant, scyphum remouent ex oculis, aliumq; illius loco substituunt, perinde Bacchi sanguine repletum, vt priorem, herumq; se quieti reddere iubent, quo se in torum recipiente abeunt.

Non abijt tamen cum illis tristis sollicitudo. Et quis scit, ait, an non & mihi omni fortunâ pleno, sic repentè interitus immineat, vti huic vitro de Burgundiacâ vuâ pleno? Quid si Genius meus bonus, hoc mihi signum dedisset instantis mortis? Multis talia contigere, vt ante obitum monerentur. Primus ego non sum. Quin ergo alienis sapio exemplis? Hæc forte secum tacitus dum agitat, per mediam horæ partem, ecce tibi rursus etiam alterum hoc vitrum cum sonitu claro sponte medium rumpitur, nemine lædente, atque purpureum vinum in mensam euomit. Maior ergo quàm priùs hominem inuadit consternatio. Vocat famulos, vocat vxorem, mandatq; vt actutum Bruntruto aduocent animæ suæ medicum, nam de corpore actum esse non secus, atque de vitro iam altero prodigiosè vtique fracto; neque aliud indicante, quàm vitæ suæ fragilitatem ac interitum repentinum; ita enim animam suam effùndendam, vti vinum: neque tam vitrum, quàm Parcæ stamen illum, sonitu illo mortem ad fores suas pulsauisse. Ne igitur in extremis versantem destituant auxilijs spiritualibus, quando corporis deinceps subsidia desint, etiam atque etiam rogat: Hoc tali sermone vxor magis, quàm ipso vitri prodigio perculsa, cùm diu laboràsset, in persuadendo marito, ne somnijs crederet, aut tristitiæ delirantis vanitati, tandem appromisit, se Patrem Societatis consuetum aduocari curaturam.

Interim vt sedaretur mentis tumultus in marito, tertium iubet scyphum reponi, priusque bene inspici ne fractus, vt vestigium habens læsionis reponeretur. Ita maritus se denuò ad soporem componit, vxor quia inanem viri arbitrata est esse imaginationem, mittere pro Confessario omittit. At non ita dominus, qui singula peccata in digitos digerit, & totus in eo est, quemadmodum non somnum capere, sed mortem obire velit. Hæc dum agit (quis digitum DEI non agnoscat?) rumpitur tertium quoque vitrum, & vinum per mensam dispergit. Tum demum nihil ampliùs dubitare dominus, tum per superos attestari vocatam coniugem & seruos, vt Confessarium quantocyus accersant; modicum sibi temporis superesse, quo saluti suæ prospiciat, illud se negligere nolle: sed obsequi cupere Angelo monitori; itaque festinent, volent; nam festinare etiam id vitæ, quod reliquum superesset. Omnia mundus faciliùs credit, quàm sua pericula. Quare tum quoque insanire dominum, familia magis, quàm non sano corpore esse credidit. Ita dies à prandio vsque in serum vesperum ijt; nec quisquam missus est, qui Confessarium Bruntruto aduocaret. Crepusculum diei fuit & crepusculum vitæ. Nam ad primam facem mirificè cœpit pallere, segnius & vena micabat, ac vires in momenta singula deficiebant. Ergo tum demum vxor mittit equos expeditos, & quanta possit contentione iubet famulum celerare. O quàm occulta sunt iudicia DEI! Itinere alioquin non admodum longo, & intra montes plerumque continuato, neque erroribus exposito pergit incitatissimis equis famulus, & in modica siluulâ, quæ interiacet, tota nocte vagatur, cùm intereà mediâ iam nocte herus funus fuit. Itaque serò adductus Confessarius mortuum inuenit, satis tamen occupationis reperit, circa viuos consolandos, qui suâ dicebant negligentiâ, aut incredulitate potiùs, herum sine diuinis sacramentis è vita discessisse. Quò autem discessit? Ah! DEVS nouit. De salute illius nolim desperare. Spes tamen vtique robustior esset, si sicut ipse, ita & familia illius, eandem & vitri & hominis agnouissent fragilitatem.

Omnes nos talia vitra sumus, siue iuuenes, siue senes, nec scitur, quinam priùs per mortem confringendi sint. Intra in officinam vitriarij & interroga illum, quænam vitra priùs existimet frangenda, antiquioráne an recentiora? Respondebit illicò, ea quæ priùs in terram ceciderint: siue ea antiqua, siue recentia sint; quia omnia æquè fragilia. Sic se res habet nobiscum. Eccur ergo non vnusquisque sibi tempestiuè prouidet? De corpore curando admodum soliciti sumus, in medico omnis spes: de animâ serò & vix curamus: Confessarius postremus est, qui vocatur. Non sic B. Stephanus, qui moriens de animâ suâ solicitus: *Domine*, inquit, *suscipe spiritum meum*. Non sic Ioannes, qui viuens adhuc in sepulchrum, priùs solidissimè munitus & amore ac desiderio Christi videndi inflammatus, cùm verba illa effatus esset: *Et tu mecum esto Iesu Christe*; se demisit, moxque ingenti splendore circumfusus, spiritum suo reddidit Creatori. Hos sequamur, Auditores; ita enim fiet, vt in sinu Domini vnà cum Ioanne fæliciter recumbemus, sicque cum Psalmistâ dicere possimus: *In pace in idipsum dormiam & requiescam*, Psal. 4.

IN FESTO SS. INNOCENTIVM.

THEMATA.

I. Iusti Innocentes cur hîc sæpè tribulentur.
II. Cur etiam mali sæpè tribulentur in hoc sæculo.
III. Quatuor Dracones insatiabiles: Ira, luxuria, gula, auaritia.

THEMA PRIMVM.

Iusti et Innocentes cur hîc sæpè tribulentur.

I. Vt probetur eorum virtus.
II. Vt à peccatis emundentur.
III. Vt exerceantur & solidentur in virtutibus.
IV. Vt in officio contineantur & arceantur à peccatis.
V. Vt digni fiant cælesti gloriâ.
VI. Vt sint alijs in exemplum patientiæ.

Mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem. *Matth. 2.*

QVID est, Audit: quòd Ecclesia hoc Innocentium Festum modò violaceo & lugubri vestitu, modò rubro & hilari celebrare solet? Modò omittit in eius missâ cantica lætitiæ, modò ea resumit? Si enim incidat in Dominicam, celebrat cum gaudio; si in alium diem, celebrat cum luctu. Nimirùm duplex est iudicium de cæde horum infantium, vnum huius mundi & matrum istorum infantium; alterum verò DEI. Mundus illorum cædem censet lachrymis deplorandam, velut Innocentum; & sic deplorant eos matres. DEVS autem gaudio potiùs asserit prosequendos, velut martyres cœlo natos. Vtrumque indicauit Ieremias cap. 31. de hoc prophetans. Inducit enim Rachelem velut matrem communem omnium horum infantum, eorum cædes deplorantem: *Vox in Rama audita est, ploratus & vlulatus multus: Rachel plorans filios suos*; vt refert Matthæus. Verùm audite vocem Dei: *Hæc dicit Dominus* (addit Ieremias:) *Quiescat vox tua à ploratu & oculi tui à lachrymis, quia est merces operi tuo ait Dominus, & reuertentur de terrâ inimici. Et est spes nouissimis tuis, ait Dominus, & reuertentur filij ad terminos suos.* quasi diceret; ne fleas, ô Rachel, ego dabo mercedem filiis tuis & vitam æternam, sumamque eos in cœlum. Hoc ergo gaudium infantum repræsentatur die Dominicâ sicut fletus matrũ repræsentatur feriali. Ex quo habemus non tã dolendum esse, quando patiuntur innocentes; quàm gaudendum. Rectè igitur DEVS sinit sæpe pati etiam innocentes, Causas hîc videamus.

I. Vt probetur eorum virtus, solidáne sit néene. Sæpè iustos nos reputamus, cùm non simus; sicut sæpè existimatur esse verum aurum, quod est fictum & alchymicum. Ignis id probat & discernit. Quod est ignis auro, hoc est iusto tribulatio. Vnde Malach. 3. dicitur: *Deus quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum, & sedebit conflans & emundans argentum: & purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum.* Aurum in igne nihil deperdit, nec euaporat, sed persistit & purificatur: metalla alia in fumum abeunt: sic iusti in tribulationibus non euanescunt nec deiiciuntur: reprobi euaporant; indignantur, lamentantur, murmurant, blasphemant, desperant. Ignis fornacis Chaldaicæ corripuit ac deuorauit viros, qui tres SS. iuuenes in eum immiserunt: iuuenes ipsi nihil ab igne læsi sunt, sed ambulàrunt in eo cantantes & DEVM benedicentes. Dan. 3. Legitur in Actis SS. Cypriani & Iustinæ mart. 27. Sept. Sanctos illos in sartaginem pice & bitumine accensam proiectos, nihil prorsus damni sensisse. Id videns quidam Gentilis, Athanasius nomine, idem tentare volens, inuocato Ioue & Æsculapio in sartaginem insiliit, sed momento à voraci igne consumptus, stultitiæ suę pœnas dedit. Videtur in eclypsi pati aliquid Sol, verùm nihil prorsus patitur; sed obiectu Lunæ solum aspectui nostro subducitur; sic iusti in tribulationibus putantur malè habere cùm potiùs bene habeant. I. Vt probetur eorum virtus.

Debent ergo tribulari etiam iusti; vt eorum virtus probetur, qualis & quanta sit; tum vt innotescant aliis, tum etiam vt sibi ipsis. Ionas iustus erat, defectui tamen obnoxius, quem ipse in se non nouerat. Zelum habebat, sed non rationabilem, dum optabat puniri Niniuen iuxta prædictionem suam, ne vanus Propheta haberetur. Quod cùm minimè fieri sed parci videret ciuitati: indignatus est quasi zelo iustitiæ. Sed quid actum? Egressus ciuitate cùm in Sole æstuaret, præparauit ei DEVS hederam, vt sub vmbrâ eius quiesceret. Manè parauit vermem, qui hederam eroderet; vnde iterum Sol percutere cœpit Ionam. Quâ ex re ille adeò afflictus & iratus est, vt mortem sibi imprecaretur. Tunc ostendit ei DEVS ipsius infirmitatẽ; qui bene quidem se haberet, dum esset sub vmbraculo: at eo sublato mox æstuare, conqueri, desperare, mortem sibi precari inciperet. Tales ferè plerique sumus. Iustos & innocentes nos reputamus, & facimus officiũ nostrum, quamdiu bene habemus, & à DEO protegimur: at cùm aliquando subtrahit beneficia sua, tum incipimus cum Iona lamentari, irasci & mortem nobis optare.

II. Vt à peccatis emundentur. Rarissimi sunt iusti, qui non interdum cadunt, & prorsus innocentes sunt: penè omnibus aliquid leuioris labis adhæret. Ergo ab his purgantur per limam tribulationis. Sic Malachias, vt iam II. Vt à peccatis emundentur.

iam audiuimus, dixit; *Purgabit filios Leui*. Leui Hebr. *assumptum* significat; talis autem est iustus, iuxta id Matth. 24. *Vnus assumetur & vnus relinquetur*. Sic purgatur à minutis peccatis Patriarcha Iacob, dum tanto tempore permittitur lugere filium suum Ioseph, nec audit quidquam de eo. Sic ipse Ioseph, dum biennio in carcere detinetur, vti notat S. Augustin. ser. 82. de temp. Hinc Ioann. 15. ait Dominus: *Omnem palmitem, qui fert fructum, purgabit eum* (Pater meus) *vt fructum plus afferat*. Purgauit à luxurie frondium & vermibus, qui copiosiorem fructum impediunt. Nemo est, qui non in vanitates aliquas luxuriet & vermiculos suos habeat. Ergo falx tribulationis amputabit eos. Audiamus S. Gregorium lib. 7. ep. 32. *Palmes fructuosus purgari dicitur, quia per disciplinam reciditur, vt ad vberiorem gratiam perducatur. Sic enim spicarum grana tribulis attrita, aristis & paleis nudantur, sic oliuæ prælo pressæ in olei pinguedinem defluunt. Sic botri vinearum tunsi calcibus, in vinum liquescunt.* Plutarchus Sympos. 4. q. 3. aquas, quæ fulminibus commixtæ terram petunt, omnium optimas esse ad arbores irrigandas asserit. Tempestas & fulmina quid nisi tribulationes sunt? His optimè irrigatur arbor cordis iustorum, vt fructum plus afferat. Hinc S. Ioannes Anachoreta vni de fratribus tertianâ febri laboranti, rogantique vt ab eo curaretur, respondit: *Rem tibi necessariam cupis abijcere. Vt enim corpora nitro vel alijs huiusmodi lenimentis abluuntur à sordibus: ita anima languoribus alijsq; huiusmodi castigationibus purificantur.* Ita Rufinus in Vitis PP. S. Lydvvina Schiedamensis virgo à teneris pia, & virginitatis suæ tenacissima, cùm à puellis aliis inuitata esset ad spectandas compares in glacie labentes, ab vna in se cum impetu delata in terram prostrata, costam fregit, vt ita leuis eius curiositas à Deo castigaretur. Sed fælici prorsus casu; nam curari cùm non posset, sed indies pluribus aliis morbis corriperetur, tenereturque ad 33. annos, beneficio huius tribulationis ad magnam sanctitatem prouecta est; vt in eius vitâ. 14. Apr.

Denique quia electi etiam sæpe grauiter labuntur, corripi flagellis debent in hoc sæculo, quod est magnum Dei beneficium, vt testatur liber Machab. 2. c. 6. *Non sicut in alijs nationibus Dominus patienter exspectat, vt eas cùm iudicij dies aduenerit, in plenitudine peccatorum puniat: ita & in nobis statuit.* Et quis nostrûm audet innocentem se pronunciare? Timendũ ne contingeret nobis, quod cuidam contigisse fert Apologus, qui ab omni defectu se immunem contendebat, & vbi in eum inquisitum est: repertus est obnoxius non vni sed pluribus. Conduxerat quidam portorium ad amnem, quà pons transitum præbebat, hac conditione, vt singuli pro singulis corporis vitiis persoluerent nummum. Aduenit quidam scabiosus & ab illo petitur portorium nummi vnius, vt erat constitutum; qui cùm recusaret pendere, occurrit portitor, & pignoris loco detrahit illi pileum, atque ibi apparet in caluitie alterum vitium, Alopeciæ. Ergo duos, inquit, iam nummos solues. Minimè, inquit viator, & luctari incipit, dumque à valentiore in terram datur, conspicitur hernia. Tres, inquit portitor, iam nummos peto, quos ille, qui vnum initiò noluerat, tum numerare coactus est. Gilb. Cognatus lib. 1. Narrat. Sic multoties, qui nulli se vitio obnoxios putant, pluribus deprehenduntur infecti. Et quid mirum, si ab illis Devs petat nummum suum, & castiget eos?

III. Vt exerceantur, & in virtutibus solidentur, atque ad excellentiores disponantur. Infantes lacte pascuntur, at vbi infantiam excesserint, durioribus cibis assuefiunt, vt labores sustinere queant. Seneca libr. de prouidentia cap. 2 ait: *Non vides quantò aliter patres, aliter matres indulgeant? illi excitari iubet liberos ad studia obeunda maturè, feriatis quoque diebus non patiuntur esse otiosos, & sudorem illis & interdum lachrymas excutiunt: at matres fouere in sinu, continere in vmbra volunt: nunquam flere, nunquam tristari, nunquam laborare. Patrium habet DEVS aduersus bonos viros animum & illos fortiter amat: & operibus, inquit, doloribus ac damnis exagitentur, vt verum colligãt robur &c.* Et pòst: *Numquid tu inuisos esse Lacedamonijs liberos suos credis, quorum experiuntur indolem publicè verberibus admotis? ipsi illos patres adhortantur, vt ictus flagellorũ fortiter perferant &c. Quid mirũ si durè generosos spiritus DEVS tentat?* Et ibid. *Languent per inertiã saginata: nec labore tantùm, sed mole & ipso sui onere deficiunt.* Scimus pisces optimos & saluberrimos præfrigidis & scopulosis aquis gaudere: insalubres verò aliã stagnantibus, turbidis ac putridis. Paludes quid nisi vermes & ranas gignunt? Existimabat Pharao Hebræos otio diffluere, & inde inutiles cogitationes mente agitare, vt nimirũ exeant in desertũ & sacrificent Deo. Idcircò oppressit eos laboribus plusquam priùs, dicens: *Vacatis otio* (Hebr. *otiosi vos otiosi*, hoc est, otiosissimi & pigerrimi) *& idcircò dicitis: Eamus & sacrificemus Domino.* Exod. 5. Videt Devs otium etiam in iustis gignere plura vitia, idcircò premit eos laboribus & persecutionibus; atque hoc agit paternè, quod Pharao egit tyrannicè.

III. Vt exerceantur & solidentur in virtutibus.

IV. Vt in officio contineantur, & à peccandi licentiâ coërceantur. Quærit Origenes hom. 27. in Num. cur Hebræi peregrinantes in deserto per varias mansiones venerint de Lebna in Ressa. Lebna *dealbationem* significat, Ressa autem *visibilem* seu *laudabilẽ tentationem.* Cur ergo dealbati, hoc est, iusti & perfecti viri veniũt in visibiles sæpe & laudabiles tẽtationes? *Quid est hoc, inquit, quòd quãuis grandes habeat anima profectus, tamẽ tentationes ab eâ non auferuntur? Quia* (respõdet) *velut custodia quadam & munimen ei tentationes adhibetur. Sicut enim caro si sale non aspergatur, quamuis sit magna & præcipua, corrumpitur: ita & anima, nisi tentationibus assiduis quodãmodò saliatur, continuò resoluitur ac relaxatur. Vnde constat propter hoc dictum esse, quod omne sacrificiũ sale salietur; inde deniq; est, quod & Paulus dicebat: Et ex sublimitate reuelationum ne extollar, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.* Exemplum habemus in S. Iob, qui vtique dealbatus, innocens & rectus fuit Domino teste. Et tamen ipse miratus constri-

IV. Vt in officio contineantur & arceantur à peccatis.

constrictionem & quasi incarcerationem suam cap. 7. dicens: *Nunquid mare ego sum aut cete, quia circumdedisti me carcere?* ærumnarum scilicet. Sed ne mirare Iob. Cùm enim esses magnus inter Orientales, diuitiis, honoribus, liberis, amicis omnique supellectile florens timendum erat, ne velut mare terminos egredereris, aut velut cete corrumpereris, ideo carcere & littore, ideò sale indigebas tribulationum & plagarum, quibus condireris. Sal hic seruabit te, vti bene expressit DEVS, cùm Satanæ potestatem in te dedit: *Ecce in manu tuâ est, veruntamen animam illius serua.* Iob 2. Vide iam Iobum in sterquilinio inter vermes & vlcera; & vide Adamum in paradiso inter opes & delitias. Tentatur ab vxore Adam, tentatur ab vxore & Iob; *Benedic DEO & morere.* Verùm Adam succumbit & vincitur: Iob vincit & triumphat: *Quasi vna de stultis mulieribus locuta es.* Quæ causa discriminis? nimirum quia Adam in paradiso delitiarum, Iob in sterquilinio calimitatum sedit. Vnde S. Aug. in Ps. 93. ait: *Iob melior fuit in stercore victor, quàm Adam victus in paradiso.*

V. Vt digni fiant cælesti glo. ria.

V. Vt digni fiant cœlesti gloriâ. Tam ardua est maiestas, tam pura atque honesta suauitas, tam secura atque inuariata æternitas gloriæ illius, vt non per delitias, sed per labores & liberrimam agendi patiendique voluntatem eò tendere oporteat. Viles reputantur merces, quæ magno non emuntur. Gemmæ & aurum parùm valerent, si passim sine multo labore reperirentur. Hinc dicitur: *difficilia, quæ pulchra.* Terra promissionis lacte & melle manans, adiri non debebat, nisi per mare rubrum, per multas asperrimarum viarum ambages & varia prælia. Vnde Origen. hom. 37. in Num. ait: *Non est possibile venire ad terram promissionis, nisi per amaritudines transeamus.* Ad Persarum Regem nemini accessus patebat, nisi priùs quis oscularetur virgam eius. Esther 5. Cassianus libro 4. de Institutis renunciant. cap. 3. scribit eos, qui olim ad Cœnobij disciplinam recipi cupiebant, non priùs admissos fuisse, quàm decem aut pluribus diebus ad fores monasterij excubantes, patientiæ, humilitatis & perseuerantiæ specimen dedissent: vbi ad omnium genua seprouoluerent, probris & iniuriis onerarentur. Qui hæc non tolerabat, audiebat: *Abi vnde venisti.* Quæ comparatio vitæ cœnobiticæ cum vitâ beatificâ? Quid mirum ergo, si qui ad hanc aspirant, priùs variè probari, vexari & tribulari debeant, vt cælo digni fiant? Quin etiam ad huius sæculi honores non patebat aditus Candidatis, nisi priùs diu multumque purpuratorum prehensarent togas, oscularentur eorum manus, stiparent latera, sequerentur vestigia &c. Strenuus miles pro gratiâ & honore interpretatur, cùm à Duce suo mittitur ad periculosam expeditionẽ, v. g. vt hostem primus aggrediatur, primam in vrbem irruptionem faciat; quia videt se ad gloriam & spem optimæ prædæ vocari (vti etiam ostendit Seneca de prouid. citatus) ita pariter *omne gaudium existimate fratres*, inquit S. Iacobus c. 1. *cùm in varias tentationes incideritis.* Parum fuit Dauidi & ludus paruulorum tantùm, quòd ab eo peteret Saul centum præputia Philisthinorum pro filiâ suâ Michol; abiit enim & percussit non centum, sed ducentos Philisthæos, eorumque præputia annumerauit Regi. 1. Reg. 18. Nec dubium videtur, quin & ipse in pugna plagas aliquot acceperit; eas tamen non curabat. Dicebat enim: *Num parum vobis videtur generum me esse Regis?* At quid filia Regis respectu gloriæ cælestis? An non cum Dauide cuicunque mortis & pœnarum discrimini exponere nos debemus, vt regni non terrestris sed cœlestis hæredes esse possimus?

VI. Vt sint aliis in exemplum patientiæ

VI. Denique *vt etiam alios pati doceant, nati sunt in exemplar,* inquit in simili Seneca, lib. de prouidentia cap. 6. Hac de causâ afflictus fuit cæcitate Tobias, *vt posteris daretur exemplum patientiæ eius, sicut & S. Iob,* vt dicitur Tob. 2. Præclarissimum verò exemplum sunt hi Innocentes, qui nec potuerunt quidem delinquere; ideoque ad hoc solum, videntur ad macellum dati, vt alios pati doceant. Inprimis verò ipse Christus Dominus, qui in sua infantia iam sentit persecutorem, & fugere in Ægyptum, viâ tam longâ & asperâ compellitur. Bene ergo potuit dicere per Isaiam c. 8. de se & de Innocentibus: *Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum & in portentum Israel.* In exemplum videlicet & spectaculum, vt ab innocentibus discant pati non modò nocentes sed etiam innocentes. Quis enim iam conqueri audeat, se indigna aut intoleranda pati, cùm cernit Ducem suum vnà cum Ephebis eius præcedere & ferre cruces suas, tam graues & ponderosas? illum quidem post dirissima supplicia in crucem agi, hos verò à Tyranni militibus raptari, medios secari, ad terram & parietes allidi, pedibus conculcari? S. Petrus è Dominicanâ familiâ Martyr, quum aliquando ex falsâ suspicione accusatus pœnas superioribus quasi reus dare cogeretur, ad Christi crucifixi effigiem cœpit amicè, quasi filius coram patre, conqueri ac dicere: *Ecce Domine quid feci? an nescis me innocentem? & cur tamdiu hac infamiâ notor?* Cui Dominus: *Et ego Petre, quid feci, vt in hanc crucem agerer? Ergo vel exemplo meo tuas ærumnas pati disce.* Ad hæc vir sanctus partim solatio, partim rubore suffusus, hanc ærumnam suam cœlestem credidit esse fauorem, adeoque pluribus & maioribus onerari flagitauit, quo Christo crucifixo, omnis innocentiæ speculo, similior euaderet. Ribadeneira in vita eius 29. April. Ergo & vos Audit. discite ex hoc speculo etiam innocenter pati, & hoc ipso magis gaudere, quòd hac ratione non latronibus cum Christo crucifixis & scelerum pœnas dantibus, sed ipsi Christo innocentissimo similiores sitis.

THEMA

THEMA SECVNDVM.

Cur etiam mali tribulentur sæpe in hoc sæculo.

Etiam reprobi hic sæpe flagellantur.
I. Vt è somno peccatorum euigilent.
II. Vt liberentur à pœnis, peccatis suis debitis.
III. Vt humilientur & compescantur.
IV. Vt per eorum flagella alij emendentur.
V. Vt subinde puniantur etiam in hoc sæculo.

Mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem. *Matth. 2.*

Etiam reprobi sæpe hic flagellantur.

MIrum! Audit. Gladius Herodis non tantùm deuorauit filios alienos, quos stultè metuebat insidiatores regni, sed etiam proprium filium, Antipatrum videlicet, quòd ipse reuerà eius regno fuerit insidiatus; quem proinde quinto ante mortem suam die iussit interfici, auctore Iosepho libro 17. Antiq. capite 20. & 21. Quod sanè miratum Augustum Imper. scribit Macrobius libro 2. Saturn. capite 10. dixisseque, *malle se Herodis porcum esse quàm filium*, siquidem Iudæi porcos non mactant. Mirari etiam nos possumus, quare DEVS in hoc sæculo puniat sæpenumero non modò pios & bonos; verùm etiam impios: non solos innocentes filios, sed nocentem etiam Antipatrum. Quòd enim boni hîc patiantur, quid mirum? de mundo hoc non sunt, & cœlum laboribus emere debent. At quòd etiam reprobos sæpe cernimus affligi varijs aduersitatibus, id videtur mirum. Sunt enim ciues mundi huius, & cùm in cœlo nihil quærant, saltem hîc videntur non solùm à flagellis eximendi, sed præterea etiam huius vitæ bonis omnibus cumulandi. Ad quid igitur eis flagra? Audiamus.

I. Vt è somno peccatorum euigilent.

I. Vt è somno peccatorum euigilent & aperiant oculos. Culpa mentis oculos excæcat, teste Sapiente Sap. 2. *Excæcauit eos malitia eorum.* Impiorum oculos culpa claudit, sed ad extremum pœna aperit. Nescit enim impius mala, quæ fecerit, nisi cùm pro eisdem malis cœpit puniri; vnde etiam per Prophetam Isaiam cap. 28. dicitur: *Tantummodo sola vexatio intellectum dabit.* De Constantino Paleologo II. Imperat. Constantinopolitano refert Egnatius in eius vitâ, quòd cùm ægrotus nullis Medicorum auxilijs conualescere posset, & integrum fermè annum in lecto decumberet, magno Reipublicæ incommodo, à personâ quapiam prudente ac peritâ didicerit Imperatrix, vxor eius, non posse conualescere virum, nisi acribus & importunis molestijs continuò Imperator vexaretur; eo verò modo dilapsuros humores, vnde manabat ægritudo; nam secundum artem medicinæ, diuexationibus nonnulli humores noxij consumuntur. Admisso igitur consilio Imperatrix cœpit Paleologum virum nimis diuexare, vix vllâ re obsequens illi, sed molestiâ sæpe illum afficiens; quâ ille affectus vehementer, ita humores prauos consumpsit, & expulit, calore naturali inde aucto, vt ita conualuerit Imperator, & viginti, quibus posteà vixit, annis incolumis extiterit semper. Mirum sanè hoc curationis genus! quod certè aliud non est in ægritudine animi, quàm vexatio; quæ aperuit oculos etiam Arcadio Imper. coniugis & maleuolorum fraude cœcatos; adeò, vt Sanctum Chrysostomum relegârit in exilium. Eo namque eiecto, horribili terræ motu ciuitas Constantinopolis concussa, Imperatoris ipsius ædibus subuersionem minari videbatur. Inde commotus Imperator, & ob facinus imprudenter admissum ingemiscens, seque ac suos summæ iniustitiæ condemnans, misso confestim Brisone, Eudoxiæ ministro, Ioannem reuocauit, & amplificatis honoribus inuitum in sedem restituit. Vt in eius vita Lipel. 14. Septemb. Hoc igitur est, quod ait Esaias de infirmitate animæ, quæ non nisi vexatione in impijs sanatur, vti patet in filio prodigo, & in Rege Manasse, qui ad summam peruersitatem prolapsus non nisi captiuitate & ponderosis vinculis tandem curatus est. 2. Paralip. 35. Victoribus in quadrigarum certamine olim dabatur absynthium *velut sanitas præmio*, vt ait Plinius libr. 27. cap. 7. Sed quæ sanitas ab absynthio? Arethas in cap. 8. Apocalyp. ait absynthio illuminari oculos & visum acui. Amara est tribulatio, fateor, absynthium est; sed tamen illuminat oculos peccato cœcatos. Præmium igitur reputent impij se accepisse licet immeritos, cùm tribulationem accipiunt; quia absynthium est salutiferum; quale etiam acceperunt Iudæi peruicaces, abducti in captiuitatem, qui Thren. 3. dicunt: *Repleuit me amaritudinibus: inebriauit me absynthio.* Quando quis lethargo decumbit, mandat Medicus ministris, vt infirmum excitent subinde, cùm altùm indormire pergit; ne profundo somno obrutus, prorsùs intereat. Videt DEVS peccatores profundo vitiorum somno planè demersos, nec facilè euigilaturos, nisi concutiantur & tundantur. Itaque immittit eis tribulationes, quibus vexentur, vt vel sic euigilent. Durum est hoc ipsis, quemadmodum & lethargicis, si à somno excitentur: saluberrimum tamen, ac planè necessarium; cùm vix aliter sanentur. Ciceronem à sicarijs quæsitum ad necem, dum in villa Caietanâ dormiret, excitarunt corui, stragulum à capite abstrahendo, ac laciniam togæ eousque morsu tenendo, donec seruus id obseruans milites ad occidendum eum venisse nunciaret, sicque ipse sibi fugâ consuleret. Val. Max. lib. 1. cap. 4. Plut. & Appian. apud Aldrou. lib. 12. Ornithol. Dormit peccator, dum in voluptatibus suis periculosè conquiescit: à tergo sunt sicarij Dæmones, qui animam eius quærunt. Quid igitur DEVS? Immittit ei coruos variarum aduersitatum, qui morsibus eum impetant, paupertatem, morbum, aduersarium, qui bonis

eum spoliet; vt vel sic à somno excitet, & fugere compellat, vitamque ei seruet. Quis non aget gratias his coruis? imò, DEO, qui eos misit?

II. Vt liberentur à pœnis, peccatis eorum debitis.

II. Vt liberentur etiam à pœnis, peccatis suis debitis, quas exsoluant in hâc vitâ, ne cogantur soluere in alterâ. Cùm quis humoribus malis & distillatione capitis abundat, solet Medicus in brachio eius facere cauterium; quod quidem vulnus quoddam est, & parit, non solùm cùm aperitur, sed etiam reliquo tempore, dolorem simul & fastidium; interim tamen euacuat noxios humores & conseruat vitam, adeoque minore damno maius auertit. Huiusmodi est tribulatio, quæ vulnus quoddam temporale infligit, vt exhauriat pœnas peccatis debitas & quidem grauissimas, seu inferni seu purgatorij: saluberrimum proinde cauterium, factum peccatoribus à pientissimo Medico, summâ gratitudine ab eius manu acceptandum. Audiamus Augustinum in Psal. 63. *Sine curari*, inquit, *nouit Deus quid agat, qui vulnus nouit. Non secatur alius; quid si desperatur? Quid si propterea tu secaris, quia non desperaris? Patere ergo, quod pateris, recto corde: nouit Deus quid tibi donet, quid tibi subtrahat.* In medijs æstatis caloribus solet findi terra, & quasi vulnerari; at si rorida nubes pluuiam ei infundat, mox consolidatur, vt ne cicatrices quidem vulnerum seu rimarum appareant. Pari modo vulnera, quæ infliguntur animæ à peccatis, & hiabant in æstu concupiscentiæ, sanantur imbre tribulationis & consolidantur, quasi non fuissent. Quare in tali casu tribulatio pro magnâ DEI misericordiâ acceptari debet, quæ propterea ab Ecclesiastico cap 35. appellatur *speciosa*; quia curat & obducit cicatrices vulnerum: *speciosa misericordia DEI*, inquit, *in tempore tribulationis: quasi nubes pluuiæ in tempore siccitatis.* Sic etiam definiuit Concilium Tridentinum sess. 14. capite 9. non modò nos satisfacere pœnis sponte à nobis pro vindicando peccato susceptis, sed etiam temporalibus flagellis à DEO inflictis, & à nobis patienter toleratis. Quisque igitur læto animo huius mundi tribulationes velut pluuiam accipiat & cum Dauide dicat: *Calicem salutaris accipiam & nomen Domini inuocabo.* Psal. 115.

III. Vt humilientur & compescantur.

III. Vt humilientur, & compescantur à ferociâ & nimiâ peccandi libidine, adeoque ex lupis oues fiant. Leo sæuum & indocile animal, difficilè cicuratur: at igne edomatur & in caueam ac retia compingitur, quin & iugum ferre docetur. Plinius lib. 8. cap. 16. Idem indomito peccatori præstat tribulatio, prosternit eum ad pedes Domini, & iugum eius subire docet; teste Ieremiâ Thren. 1. *De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me, expandit rete pedibus meis, conuertit me retrorsum.* Fuit huiusmodi leo & heluo substantiæ suæ prodigus ille filius, qui *dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè*, Luc. 15. sed en tibi ignem, *Facta est fames valida in regione illâ: & ipse cœpit egere.* Ecce *fames reuocat, quem saturitas exularat*, ait S. Chrysologus serm. 2. Vnde bene dicere poterat, quod Israëlitæ in captiuitate dixerunt: *Castigasti me Domine & eruditus sum, quasi iuuenculus indomitus.* Ierem. 31. quasi diceret: vitulus fui indomitus, vagus & errabundus: fustibus ergo & verberibus tuis reductus sum ad stabulum & subeundum iugum. Fuit sanè talis aliquando Ionas, qui iugo mandati diuino excusso, fugit à facie Domini. Ergo in mare deijcitur, & deuorandus pisci traditur, à quo in littus euomitus, iterum in Niniuen ad priorem expeditionem mittitur. Miraberis fortasse, cur negotium tanti momenti, quod adeò DEO cordi erat, committatur seruo fugitiuo. Verùm Ionas sic castigatus, iam alius à se factus erat, & seruus fidelissimus atque obedientissimus. Tantum valuit tribulatio. Fuit etiam, si quis alius, indomitus huiusmodi vitulus Rex Abenner, qui, vt Iosaphatum filium à Christianâ religione auerteret, nihil non tentauit; nam & omnem ei aditum piorum virorum interclusit, & tristium rerum aspectum remouit, & Christianos persecutus est ac Monachos exussit; tandem vbi nil profecit, regnum cum filio diuisit. Quo facto vbi res filij prosperari, suas verò pessundari & planè velut fumum euanescere vidit; tum demùm manus dedit, & positâ ferociâ suaue Christi iugum eiusque fidem amplexus est, summâ filij & subditorum omnium consolatione, vti refert S. Damascenus in vita Iosaphat. Quid, quòd ipsi Dæmones videntur per flagella fuisse edomiti? Cùm enim, iuxta multorum Theologorum sententiam, ideò se rebelles DEO exhibuerint, quòd nollent se submittere DEI filio, futuro aliquando homini: posteà vbi præsente iam Christo, præsentiâ eius torti sunt, se ipsi sponte submiserunt, & in obsessis hominibus genua curuârunt, ipsum adorantes & clamantes: *Obsecro te ne me torqueas.* Luc. 8. Et: *Venisti huc ante tempus torquere nos.* Matth. 8. Non possit igitur tribulatio coërcere homines, quæ potuit ipsos Dæmones?

IV. Vt per eorum flagella alij emendentur.

IV. Vt per illorum flagella alij emendentur, exemplo eorum territi, & ad DEVM conuertantur. Solent Medici venas brachiorum secare, vt medeantur alijs membris v. g. capiti aut stomacho. Vnde S. Bernardus serm. 3. de Circumcis. *Dolet caput*, inquit, *& in brachio fit sectura: dolent pedes, & fit in tibia.* Similiter *lippitudinis leuandæ gratiâ* (ait Plutarchus libro de serâ Numinis vindictâ) *vena secatur. Magistratus vno puerorũ cæso, reliquos officij monet: & decimatione factâ Imperator totum exercitum plectit.* Sic DEVS se nobiscum gerit; vnum castigat, vt alios emendet & ad officium reducat. *Zischa Bohemus, qui cœtus Thaboritarum ductauit exercitum, villam quandam cùm in Austria diripuisset, neque inuenisset armenta (Nam illa in insulam Danubio cinctam transuecta fuerant:) conquisitis à proximis villis duobus vitulis totidemq; suibus, eos è regione insulæ tamdiu verberari iussit, donec mugitum & grunnitum, vaccæ suesq; exaudientes ad ripam suam tranarunt; quibus interceptis prædam non modicam abduxit, atque ita docuit ingenio non minùs quàm viribus res militares geri.* Ita Æneas Syluius lib. 2. Cōment. in Panor. cap. 39. Astus hic homi-

hominis quidem hæretici, ex ratione tamen deprompṫus fuit; nec multum ablusit à sapientiâ Dei, qui vt alios peccatores, porcorum vitam agentes, è suis voluptatum & cōcupiscentiarum pascuis auocet, atque ad suum obsequium pertrahat, subinde vnum aliquem ex illis cruciat & affligit, laqueo, gladio, igni, rotæ, furcæ per Magistratum adiudicat; vel aliter castigat: cuius calamitate & lamentatione perceptâ reliqui ad pœnitentiam festinent. Audiamus S. Chrysostomum in Psalm. 9. *Dei, prouidentiæ est, quòd non facit hoc* (puniendo scilicet improbos) *latenter, vt aliorum calamitatibus alij reddantur meliores. Significat ergo manifestum exitium*; quando scilicet illo Psalmo, ait Dauid. *Periȷt memoria eorum cum sonitu.* Perierunt hoc modo ex diuina prouidentia illi Galilæi, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificijs eorum. Lucæ 13. quos videlicet in monte Garizim, sito in Samariâ, dum ibidem sacrificarent, Pilatus occidit; ita vt sanguis eorum cum sanguine victimarum, quas offerebant, misceretur. Quâ calamitate; consternati Iudæi, multos de eâ sermones habuerunt; dictitantibus plerisque, illos sceleratos præ cæteris, & Deo inuisos fuisse. Quod cùm etiam Christo retulissent; ipso hoc exemplo omnes quoque alios ad pœnitentiam extimulabat, dicens: *Putatis quòd hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non dico vobis: sed nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut & illi decē & octo, supra quos cecidit turris in Siloë & occidit eos, putatis quia & ipsi debitores fuerint, præter omnes homines habitantes in Ierusalem? Non, dico vobis: Sed si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.* Hæc, si causas secundas spectemus, fortuitò contigisse videntur, at si primam causam, Deum, attendamus, facta sunt in paucis peccatoribus ad correctionem aliorum. *Sicut Ischiacis* (**welche das Hufft-Wehe haben**) *Marci*, inquit Plutarchus in Moral. *pollicem inurunt, vt cùm alibi doleant, alibi adhibeant remedium: sic DEVS nonnunquam vt patres sanet, sæuit in filios.*

V. Vt subinde puniantur etiam in hoc sæculo.

V. Vt subinde saltem pro merito in hac vita etiam puniantur; ne putent nullam esse Deo de ipsis curam aut scientiam; tametsi inde forsan non emendentur. Duplex enim est flagellum Dei: alterum correctiuum, quo peccator emendatur; alterum punitiuum quo quidem non emendatur, sed pro meritis tantùm plectitur; licet Devs, quantum ex parte ipsius est, semper intendat emendationem peccatoris quam quia in quibusdam præuidet non secuturam, flagellat eum in pœnam, quæ iam in hac vita incipiat & in alterâ continuetur. Hæ sunt duæ illæ virgæ, de quibus Zachar. 11. ait Dominus: *Assumpsi mihi duas virgas: vnam vocaui Decorem, & alteram vocaui Funiculum, & paui gregem.* Virga Decor, est regimen amoris, & virga correctionis, quâ emendetur homo. Virga Funiculus est regimen terroris & virga vindictæ, quâ plectatur homo, qui priori virgâ noluit emendari. Virga Decor in Virgâ Aaronis, quæ in flores germinauit Num. 17. Virga Funiculus in Virgâ Moysis, quæ in serpentem animata est, exprimitur; de quâ S. Gregorius lib. 19. Moral. cap. 17. scribit: *Per Prophetam* (Ierem. 30. *Dominus dicit: Plagâ inimici percussi te, castigatione crudeli. Qui ergo percutitur, vt vires illius à percussione superentur, non hunc Dominus quasi filium per disciplinam, sed quasi hostem per iram ferit.* Ferijt hoc modo Antiochum Regem 2. Machab. 9. *ità vt de corpore impij vermes scaturirent, ac viuentis in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius & fœtore exercitus grauaretur, &c.* Regem impium Ioramum 2. Paral. 21. *a lui dolore insanabili, &c. ità vt egeret etiam viscera sua.* Denique ipsi m etiam Herodem; qui infantes occidit; eum post quinque dies ab infanticidio (vti computat Cornel. à Lapid. Matth. 2.) febri, tussi, dysenteriâ, hydrope, podagrâ; phtiriasi (morbo pediculari,) putredine verendorum, asthmate & fœtore intolerabili percussus; adeò vt se ipsum cultello occidere conatus sit, animam truculentam expuit. Euseb. lib. 1. hist. cap. 8. Ioseph. lib. 17. Antiq. c. 8. & seq.

Ad extremum referri possunt hæc flagella illa communia, quibus integræ sæpè regiones aut ciuitates propter grauia peccata à Deo flagellantur; quod ipse Dæmon (qui se Wiggonem vocabat) exposuit in puellâ obsessâ, oriundâ ex pago Heegstat, Latinâ linguâ perorans; vti refert Eginhardus Cancellarius Caroli M. postea Monachus Benedictinus & Abbas Selingstadiensis in cap. 13. lib. 3. de translatione Sanctorum Martyrum Petri & Marcellini. 2. Iunij apud Sur. coram reliquijs & in tēplo illorum Martyrum, his verbis? *Cùm Presbyter miraretur atque interrogaret, vnde illi Latinæ linguæ notitia, cùm parentes eius, qui ibi præsentes astabant, huiuscemodi sermonem penitùs ignorarēt; Parentes,* inquit, *meos nunquam vidisti. Tum presbyter: Tu ergo,* inquit, *vnde es, si isti non sunt parentes tui? Et dæmon per puellam; Ego, ait, sum satelles atque discipulus satanæ, & multo iā tempore apud inferos ianitor fui: sed modò per annos aliquot cum socijs meis vndecim regnum Frācorum vastaui, frumentum & vinum & omnes alias fruges, quæ ad vsum hominum de terrâ nascuntur, iuxta quod iussi eramus, enecando deleuimus, pecora morbis interfecimus, luem ac pestilentiam in ipsos homines immisimus: omnes quoque aduersitates & cuncta mala, quæ iam diu pro meritis suis patiuntur, nobis faciētibus atque ingerentibus eis acciderunt. Hic cùm ab eo presbyter quæreret, quanam de causâ ei fuisset huiusmodi concessa potestas: propter malitiam,* inquit, *populi huius, & multimodas iniquitates eorum, qui super eum constituti sunt; qui munera & non iustitiam diligunt: qui plus hominem, quàm DEVM metuunt: qui pauperes opprimiunt, viduas & pupillos ad se vociferantes exaudire nolunt, nulli iustitiam nisi mercanti faciunt. Præter hæc sunt alia multa & innumerabilia penè, quæ tam ab ipso populo, quàm à rectoribus eius quotidie committūtur: vt sunt periuria, ebrietates, adulteria, homicidia, furta, rapinæ: quæ nemo fieri prohibet, & cùm facta fuerint, non est qui vindicet. Potentiores quippe turpibus lucris inseruiunt, & loco superiore, quem propter regendos inferiores acceperunt, ad superbiam & inanem gloriām abutuntur: odium & inuidiam non tam inter*

extraneos, quàm inter propinquos & affinitate coniunctos exercent: amicus amico non credit: frater fratrem odit: pater filium non diligit. Rari sunt, qui fideliter ac deuotè decimas dent: rariores, qui eleemosynas faciunt. Et hoc ideo, quia quidquid DEO vel pauperibus dare iubentur, id sibi perire arbitrantur. Iniquas mensuras & iniusta pondera cōtra DEI praeceptum habere non verentur: fraude se alterutrum circumueniunt, falsa testimonia dicere non erubescūt. Dies Dominicos ac feriatos nō custodiunt: sed in his, acsi in cæteris, prout voluntas eorum tulerit, operantur. Propter hæc & alia multa, quæ DEVS aut præcepit hominibus, vt facerent, aut prohibuit, ne facerent, quia populus hic per contumaciam mandatis eius inobediens factus est, permissi, imò iussi sumus ea facere in rebus humanis, quæ superius enumeraui, vt perfidiæ suæ pœnas luant. Sunt enim perfidi atque mendaces, cùm hoc seruare non curant, quod in Baptismo promiserunt. Hucusque cùm perorâsset Dæmon tandem vi SS. Martyrum coactus proiecit puellam in pauimentum; quæ post paulùm sana surrexit; nihil verò ampliùs Latinè loqui potuit; vt palam esset, non eam per se, sed Dæmonem, per os eius fuisse locutum. Subdit deinde Eginhardus: *Heu prôh dolor, ad quantas miserias tempora nostra sunt deuoluta, in quibus non boni homines, sed mali Dæmones doctores sunt! & incentores vitiorum ac persuasores criminum, de nostrâ nos correctione commonent!*

THEMA TERTIVM.

Quatuor dracones insatiabiles: Ira, Luxuria, Gula, Auaritia.

Quatuor insatiabiles dracones.
I. *Infernus, seu auaritia.*
II. *Vas mulieris, seu luxuria.*
III. *Terra, seu gula & ebrietas.*
IV. *Ignis, iracundia seu vindicta.*

Herodes videns, quoniam illusus esset à Magis, iratus est valdè & occidit omnes pueros. *Matth. 2.*

Herodes draco ignitus.

MAli & infausti ominis est nomen Herodis, *Draconem* enim *ignitum* significat linguâ Syriacâ; ex *ierud*, quod est draco: & *es*, quod est ignis, vt exponit Arias Montanus in Apparatu. Profectò pessimi hominis pessimum vocabulum. Quis enim non abhorret vel ab ipso draconis aspectu? Dicuntur esse aut certè fuisse dracones, qui armenta boum cum pastoribus vi spiritûs ad se attraherent atque sorberent, vti ille quem S. Hilarion exsufflsse fertur à S. Hieron. in vita eius: alij ignes euomere, apud Lessium in sua Scotiâ anno 1558. Et talis sanè Herodes erat, qui furorem velut ignem spirans, maximum paruulorum absorbuit gregem. Quocirca ad ipsum alludens Ioannes Apocal. 14. ait: *Draco stetit ante mulierem, quæ erat paritura, vt cùm peperisset, filium eius deuoraret.* Insidiatus est certè filio Deiparæ, sed spe suâ fraudatus, eius loco absorbuit gregem paruulorum. Cæterùm draco iste malè iam dudum perijt, reliquit tamen semen aliquod, sui non absimiles dracunculos, quos hîc in lucem producere, & si fieri potest, extinguere conabimur.

Quatuor insatiabiles dracones.

Salomon Prou. 30. quattuor esse dicit quæ nunquam satiantur; ac proinde iure merito dracones appellari possunt, quia & ipsi voracissimi & insatiabiles sunt. *Tria sunt insaturabilia*, inquit, *& quartum quod nunquam dicit sufficit; Infernus, & os vuluæ* (libido, inquam,) *& terra, quæ non satiatur aquâ: ignis verò nunquam dicit, sufficit.* Quatuor hæc quasi totidem dracones sunt insaturabiles: Infernus auaritiam insinuat, vas mulieris luxuriam, terra gulam & ebrietatem, ignis iracundiam.

I. Infernus seu auaritia.

I. Infernus auaritiam non malè depingit. *Infernus enim quantoscumque deuorauerit, nunquā dicit satis est: sic etsi omnes thesauri confluxerint in auarum, nunquam satiabitur;* inquit D. August. in lib. de salut. doc. cap. 30. Et S. Basilius Orat. 15. de auaritiâ: *Vt Pluto infernus nunquam dicit satis sibi esse: sic nec auarus illam vocē vllo tempore protulit, sufficit.* S. verò Chrysost. homil. 29. in Matth. *Auarus in omnes, vt mors, insiliens, omnes vt infernus deglutiens, cōmunis generis humani hostis, quippe qui nullum hominem esse vellet, vt omnia possideret.* Et Sanctus August. sermone 15. de diuersis capite 15. *Quomodo sunt diuitiæ, quibus crescentibus crescit inopia? quæ amatoribus suis quantò fuerunt ampliores, non afferunt satietatem, sed inflammant cupiditatem: Nam vidimus quosdam, cùm haberent paruam pecuniam, paruis lucris fuisse contentos: sed postquam cœpit eis abundare verum quidem corpus auri & argenti, sed tamen falsæ diuitiæ, cùm parua obtuleris, iā recusant: credis iam esse eos satiatos; sed falsum est. Nam maior pecunia auaritiæ fauces non claudit, sed extendit: non irrigat, sed accendit: poculum respuunt, quia fluuium sitiunt.* Sic ille. Exemplum habemus in Achab Rege, qui non contentus suis opibus & vineis, etiam vineam pauperis Naboth, sibi vicinam appetijt, & adeò quidem, vt eâ negatâ proiecerit se in lectulum & auerterit faciem suam ad parietem, nec comederit panem 3. Reg. 21. sic nimirum, *Lugent diuites*, ait Sanctus Ambrosius libr. de Naboth c. 4. *si non potuerint aliena diripere. Dormire desiderant, velant faciem, ne quidquam in orbe terrarum alienum videant &c.* Boæ appellantur dracones magni, qui boues & armenta deuorant, vt dixi, nihilo meliores videntur esse auari, qui non quiescunt, donec vicinos suos absorbant, si possunt.

Deinde sicut in inferno non nisi cruciatus & tormenta sunt: ita & in auaritiâ. Cruciantur enim auari dum aspiciunt alienas opes, suis præsertim maiores: cruciantur, dum suas vel ipsi coguntur impendere & absumere, vel ab aliis etiam domesticis suis absumi vident. Notum puto, quod refert Æneas Syluius in hist. Bohem. c. 35. de Albico, auarissimo homine, qui ex Medico Episcopus Pragensis factus dixit, *nullum sibi strepitum esse molestiorem, quàm maxillarum ossa frangentium.* Ergo sicut apud inferos est stridor dentium, ita & apud auaros,

qui

qui stridorem dentium, in mensis suis comedentium, iniquissimo animo & cum dolore ferunt. Ad stridorem dentium accedit fletus & lamentatio, quibus vrgentur auari, cùm sua per infortunium perdunt, vel per mortem deserere coguntur: vel sperata non acquirunt lucra, vel metuunt perdenda, iuxta id Poëtæ, *ploratur lachrymis amissa pecunia miris. Fuit ætate nostra* (inquit Poggius Florent. in disceptatione de auaritiâ) *auarus, qui in ipso mortis limine afferri iussit peluim nummis aureis plenam, opem subsidiumque ab eis orans, quos tamdiu velut animam seruasset, subinde murmurans: Eheu! quibus vos relinquam?*

3. In Inferno est clamor & eiulatus: itidem in auaritia, cùm damna aliqua patitur. Ægrotabat quidam Euclio, nomine Anton. Vrceus; & arcæ numariæ clauem nocte clam subreptam è puluinari animaduertit; inde in tantam animi angustiam incidit; vt duobus diebus continuis ante mortem; nihil ferè aliud vociferaretur, quàm vt scrinij clauem sibi darent; vti Barthol. Bernoniensis in vita eius habet. In inferno est vermis semper rodens: non secus in auaritiâ, quæ cùm ab iniquis bonis vix vnquam sit immunis, semper eis incubantem & rodentem vermem alit; qui sanè Iudam adeò torsit, vt ei opprimendo laqueum eligeret. Denique rodit animum curis & anxietatibus, quibus sæpe somnum adimit. Vnde Ecclesiastici 14. dicitur: *Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam.* Vti nimirum lychnus ardens attrahit oleum, & tandem suo se igne consumens extinguitur.

II. Vas mulieris, seu luxuria 1. II. Vas generationis, seu vt habent 70. *amor mulieris*, de quo Sanctus Hieronymus contra Iouinian. ait: *Non hic de meretrice, non de adulterâ dicitur, sed amor mulieris generaliter accusatur, qui semper insatiabilis est, qui extinctus accenditur, & post copiam rursum inops est, animumque virilem effæminat, & excepta passione, quam sustinet, aliud non sinit cogitare, nec ipso vsu extinguitur, sed immoderatius ac vehementius inflammatur.* Est igitur libido instar Draconis, qui caudâ suâ inuoluit & ligat ligatumque prosternit etiam elephantem, vt scribit Plinius lib. 8. cap. 13. Isidorus & alij. Sic enim & luxuria prostrauit fortissimum Sampsonem, sanctissimum Dauidem, sapientissimum Salomonem, adeoque inuoluit ac ligauit, vt Sampson quidem meretrici (talis enim appellatur à Iosepho & sancto Ambrosio epist. 70. & plerisque alijs) fortitudinem suam, licet ter iam ab eâ in manus Philisthinorum impulsus, proderet, adeoque pueris ad extremum ludibrio fieret; Dauid verò pro nihilo duceret iacturam sui exercitus cæsi in prælio; modò adulterâ potiretur; Salomon denique meretricum suarum Idolis innumeris adhæreret.

2. Draco nimio calore æstuans adeoque sitibundus elephantis sanguinem ebibit: ita & impurus ardens æstu libidinis exhaurit vires corporis & accelerat sibi senium, quod in Salomone patet, qui 3. Reg. 11. dicitur adamâsse mulieres, *cùm iam esset senex.* Quomodo senex, cùm 40. annis tantùm regnârit & duodecimo ætatis anno Rex inunctus sit (ut cum Hieronymo sentiunt communiter) adeoque 52. tantùm annis vixerit? nimirùm quia suâ libidine vires adhuc iuueniles eneruauit, sicque senium ante tempus sibi accelerauit.

Deinde exhaurit substantiam iuxta id Prouerbior. 29. *Qui nutrit scorta, perdit substantiam.* Quod in eodem Salomone patet, qui tantas suas diuitias in suas meretrices & vxores adeò prodegit; vt subditis importabile iugum censuum & tributorum imponere coactus sit, de quo lamentati posteà sunt filio eius 3. Reg. 12. Idem ostendit parabola de filio prodigo, qui viuendo luxuriosè deuorâuit substantiam suam; vt subulcum demùm agere cogeretur.

Denique ebibit mentem & rationem, quodque omnium deterrimum; vitam animæ ac salutem; dum ægrè admodum hominem permittit resipiscere. Hinc Osé. 4. dicitur; *Fornicatio, vinum & ebrietas auferunt cor.* Bene & Diogenes dixit scorta esse *Regum Reginas:* quòd eos nutu suo regerent & quaquauersùm vellent, facilè impellerent. Huiusmodi erat illa, quæ describitur 3. Esdr. 4. his verbis: *Videbam Apemen filiam Bezacis*, ait Zorobabel, *mirifici concubinam Regis, sedentem iuxta Regem ad dexteram, & auferentem diadema de capite eius & imponentem sibi, & palmis cædebat Regem sinistrâ manu: & super hæc aperto ore intuebatur eam, & si arriserit ei, ridet; nam si indignata ei fuerit, blanditur, donec reconcilietur in gratiam.* An non mentem eripuit Regi huic libido? An non Galeacio Mantuano; qui cùm Papiæ hybernaret & in fluminis Padi ponte equitans obuiam amasiam haberet; ab eâ his verbis prouocatus: *Quin tu amator egregie mei amore in Padum desilis?* concitato repentè equo ex ponte desilijt in fluuium; vbi equo demerso; ipse vix natando euasit? Pontan. libro 2. capite 25. de fortit. Quid insanius, quid stultius, quàm ad iussum leuiculæ puellæ in præsentissimum atrocissimæ mortis periculum se conijcere, non solùm temporalis, sed etiam æternæ? Vbi mens? Vbi ratio?

III. Terra, quæ non satiatur aquâ. Hæc aliud non videtur esse nisi gula & ebrietas, quia sicut arena seu terra arida nullis satiari pluuijs; ita nec illa cupedijs potest, quin semper nouas & delicatiores expetat, fastidio consuetarum. Ita enim testatur Sapiens Prouerb. 13. *Iustus comedit & replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis.* Quâ verò ratione? Nunquid fundum non habet, aut immensus est? Non sanè, sed primò. Quia plus edere & bibere appetunt; quàm stomachus ferat aut capiat. Satiata enim impiorum gula dolet, quòd plus sorbere seque magis ingurgitare nequeat. Hinc modos excogitat se euacuandi, vt iterum se ingurgitet; vomit, ludit, laborat, ambulat, vt famem obsonet, & appetitum excitet, cùm nullum sentit; similis Charybdi, quæ est, fretum angustum inter Italiam & Siciliam, & ter in die erigit fluctus terque absorbet; nam *accipit aquas vt vomat, vomit, vt rursum accipiat.* ait

III. Terra seu gula & ebrietas.

1.

ait Plinius lib. 13. c. 18. quo modo nimirum illi *edunt vt vomant, vomunt vt edant.* Dipsade serpente ictos tales diceres; illorum enim ictum sequitur inexplebilis bibendi auiditas, vt quantò quis plus bibit, eò plus desideret. Ælian. l. 6. de animal. c. 51.

2. 2. Quia varijs condimentis saporem cibo & potui, licet per se bono & sapido, maiorem quærunt & conferunt gulæq; pruritum acuunt. Ficus non sat sapiunt, nisi glacie aut niue frigefiant; quo cibi condimento dum auidiùs fruitur Pompeius Columna, Neapolitanus prorex, in complexu Augustini Niphi Philosophi integris sensibus extinctus est, anno ætatis 53. apud Iouium in vitâ. Vinum æstate non sapit nisi similiter ex glacie aut niue. In quam bibendi consuetudinem inuehitur & exclamat vel Ethnicus ille Plinius libro 19. capite 4. *Heu prodigia ventris!* inquit. *Hi niues, illi glaciem potant; pænasq; montium in voluptatem gulæ vertunt. Seruatur algor æstibus, excogitaturq; vt alienis mensibus nix algeat.* quasi diceret: faciunt hyemem ex æstate, vt gulæ satisfaciant. Notent hoc Christiani delicati; vti & illud, quod Seneca scribit libro de Consol. ad Heluiam cap. 9. *Non est necesse,* inquit, *omne perscrutari profundum, nec strage animalium ventrem onerare, nec conchylia vltimi maris ex ignoto litore eruere. Dij istos Deæque perdant, quorum luxuria tam inuidiosi imperij fines transcendit. Vltra phasin capi volunt, quod ambitiosam popinam instruat, nec piget à Parthis, à quibus nondum pœnas repetimus, aues petere: vndique conuehunt omnia vota fastidienti gulæ.*

3. 3. Quia ferè potandi & conuiuandi finem nesciunt, sed diei sæpe noctem iungunt, vt eorum vita nil aliud esse videatur, quàm *ingerere, digerere & egerere,* vt dixit Sanctus Bernardus. Huiusmodi est charadrius ales non modò profundæ sed & fœdæ voracitatis, qui dum auidè pabulatur, statim digerit (tanta est in eo vis caloris) & inter comedendum crebrò ventrem exonerans egerit, vt nouo pabulo quasi recens & ieiunus sufficiat. Plato in Gorgia apud Caussin. libro 9. symbol. capite 39.

4. 4. Quia illorum animus totus & continuò est in patinis & calicibus. *Quando euigilabo,* inquiunt, *& rursus vina reperiam?* Prouerb. 23. Talis Quatarupus, qui apud Morauos vltimus regnauit. Hic cùm se absente Regiam conflagrâsse didicisset, interrogauit nuncium, an cella vinaria salua esset; eoque respondente absumptis cæteris illam intactam igni superfuisse: *& nos igitur,* inquit, *salui ac læti sumus.* Æneas Syluius in Comment. Panorm. lib. 4. cap. 34. Bene igitur hoc vitium draconem appellamus; & terram arenosam, quæ propterea sterilis est, quia semper sitiens, quemadmodum & draco, pestis hominum & pecorum.

IV. iracundia seu vindicta.

IV. *Ignis nunquam dicit sufficit.* Iram & vindictæ appetitum ignis repræsentat. Quis enim nescit iratum igne inflammari & ignem quasi spirare ex oculis, vultu, ore, naribus totóque corpore? Vnde Sanctus Basilius homil. de irâ ait: *His, qui ad vindictam anhelant, ita circum præcordia sanguis feruet, quasi vi ignis ebulliat atque exæstuet.* Iam sicut ignis primò quærit vndique pabulum suum, quod deuoret, etiam vltra plateam sese extendendo ad vicinas domos, vt eas inflammet: ita qui vindictâ æstuat, quærit vbique inimicum suum, vt ei noceat, vel omninò vitam eripiat, nec interim quiescit. Fuit sanè qui elapso sæculo ex Lusitaniâ in Indiam nauigaret, eâ solâ intentione, vt inimicum suum in India existentem interficeret; qui à P. Arboredâ S. N. habita concione de dilectione proximi compunctus & ad saniorem mentem reductus est, vt habetur in 2. tomo histor. Societ. nostræ apud Sacchin. anno 1560. numero 273. Bene igitur Ecclesiasticus dixit: *Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur, donec aliquid glutiat;* sanguinem sc. capite 23. 1.

2. Ignis non quiescit, donec omne pabulum, tam proprias quàm alienas ædes, semel inflammatas in cinerem & fauillam redigat: sic & iracundi sæpe eò progrediuntur, vt nemini prorsus parcant, sed amicos etiam & parentes inuadant, imò proximum quemque etiam ignotum, à quo nonquam vel minimùm læsi fuerunt; ac si totam communitatem aut ciuitatem possent euertere, nihil id pensi haberent; ad instar luporum, qui non contenti vnam capere ouiculam, omnes, quotquot in caula sunt iugulant, licet vnicam tantùm auferant. Huiusmodi lupus & vastator Imperij fuit Caius Caligula Imperat. peruersissimus, qui optabat vt totus Rom. populus vnicum collum haberet, quo simul vniuersum vnico ictu obtruncare posset. Sueton. in Calig. 2.

3. Ignis etiam sub cineribus quasi sepultus, adhuc viuit & sæpe incendium excitat. Irati sæpe etiam morientes non modò retinent iracundiam & vindictæ appetitum, sed vehementiùs etiam exerunt, sicut & bestiarum, præsertim noxiarum, morientium morsus solent quàm maximè esse mortiferi. Visum hoc est in Herode, qui imminere sibi mortem cernens, nobiliores è toto suo regno ad se euocauit: minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, congregatosque vniuersos conclusit in circo, accitâque sorore Salome, & marito eius Alexâ, per mutuam fidem perque omnia sacra eos obtestatus est, vt quamprimùm ipse obijsset, iuberent eos circumuentos vnà omnes militum iaculis configi & obtruncari; adeoque ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum conijcere volebat, vt Iudæi funesto suo interitu ipsi parentare cogerentur, vti refert Iosephus lib. 17. Antiq. cap. 8. Ita nimirum Draco iste sanguinem subditorum suorum etiam post mortem suam sitiebat & haurire volebat; quod tamen non obtinuit, sed ipse potiùs in desperationem actus manum sibi violentam inferre volens, in summis doloribus & luctu perijt. De Dracone scribit Solinus cap. 38. polyhist. & Plinius lib. 8. cap. 11. quòd Elephantem inuadat & spiris inuolutum, vbi sanguinem eius ebibit, in terram prosternat; verùm à cadente belluâ ipse opprimatur, & tum diras ac lamentabiles voces emittat, adeoque planctum ipse sibi 3.

sibi faciat, qui plangere elephantem fecit. De hoc Michæas cap. 1. ait: *Faciat planctum velut Draconum*, hoc est, miserabilem. Suprà audiuimus Herodem & re & nomine Draconem ignitum fuisse, præsertim quando Bethlehem inuasit & omnem eius infantilem sanguinem truculentus exhausit. Verùm id nequaquam inultus fecit, nam varijs morbis oppressus & lento calore intùs viscera depopulante, tostus, à vermibus quoque exesus, in sua demum viscera sæuire conatus est, cultello, quo pomum repurgabat, iam iam se ferire volens, nî Achiabus nepos, ictum proueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram. Filium Antipatrum etiam velut regni insidiatorem, summâ indignatus & sibimet caput verberans, occidi mandauit, quinto ante obitum suum die, vt refert Iosephus lib. 17. cap. 9. Sicque miser iste Draco cum mortis suæ planctu ad æternum inferorum planctum migrauit. In hoc exemplar aspicere deberent Herodiani, qui & ipsi cùm Dracones quidem insatiabiles sint, multos plangere faciunt; quid tandem ipsis expectandum sit, planctus vtique Draconum, qualis diu noctuque auditur apud inferos, vt eo per considerationem nunc audito, effugere eum possint, ne sentiant ibi per aures.

IN FESTO S. SYLVESTRI PAPÆ.

THEMATA.

I. Quo fine lumbi nostri præcincti esse debeant.

II. Cingulum castitatis quî comparandum.

III. Quatuor cingula viatorum.

IV. Varij Dracones debellati à S. Syluestro.

THEMA PRIMVM.

Quo fine lumbi nostri præcincti esse debeant.

I. *Ad peregrinandum in cœlum.*
II. *Ad baiulandum.*
III. *Ad laborandum.*
IV. *Ad militandum.*
V. *Ad ministrandum.*
VI. *Ad natandum & transuadandum.*

Sint lumbi vestri præcincti. *Luc.* 12.

Probrosum erat olim esse discinctū, vel carere cingulo.

FVIT apud veteres multos nota alicuius probri, nec non mali ominis, cingulo carere. Probrū certè fuit militibus, quorum vti militare insigne præcipuum erat baltheus seu cingulum: (quod ex baltheo Ionathæ colligitur. 1. Reg. 18.) ita maxima ignominia & pœna erat, baltheo spoliari. Vnde Augustus Cęsar, teste Suetonio, milites delinquentes iussit pedibus stare discinctos, ad sui confusionem. Erat etiam indicium hominis ignaui, dissoluti & malè compositi atque ad res gerendas inidonei; vnde emanauit illud: *Discincta vestis, discinctus animus*; sicut econtrà homo præcinctus pro industrio habebatur. Certè Iulius Cæsar adhuc puer quòd laxiùs etiā adeoque negligentiùs esset præcinctus, notabatur de malo omine; Syllâ Optimates sæpiùs admonente, vt *male præcinctum puerum cauerent*: Sueton. in Iul. Cæsare. Apud Carthaginenses quoque discincti ducebantur postremi homines. Alex. ab Alex. lib. 1. c. 20. Idem mihi videtur à Iudæis obseruatum fuisse, qui cùm talaribus vterentur vestibus eas præcingere solebant. Verùm quidquid de hoc cingulo sit, maius longè probrum est homini Christiano, carere cingulo animi, quàm olim fuerit carere zonâ vestium: id enim multò certius hominis ignaui & dissoluti signum est. Quare hoc probrum vt à nobis tolleret Christus, in hodierno Euangelio monet: *Sint lumbi vestri præcincti.* Verùm in quem finem vult nos accinctos esse? vtique in eum, quo accingi solemus ad opus aliquod aggrediendum, velut:

I. Ad ambulandum, & peregrinandùm in cœlum absque remorâ & impedimento rerum sæcularium. Ita exponit S. Augustinus lib. 2. quæst. Euang. cap. 25. Tertull. libro 4. contra Marcion. Et huc potissimùm collineat Christus: quia præmiserat quærendum ante omnia Regnum cælorum, & thesaurum in cœlo parandum. Eò igitur nos mittere volens, iubet vt lumbos nostros præcingamus, quod solet facere, qui ad iter se accingunt, pedibus conficiendum. Quo fine etiam præcepit Hebræis profecturis ex Ægypto in terram promissionis: *Renes vestros accingetis.* Exod. 12. quò videlicet expeditiùs pergere viâ longâ & asperâ possent; siquidem vestes talares gressum impediunt, dum perpetuò verberant pedes & grauant. Tali modo Elias cucurrit ante Achab, *accinctis lumbis.* 3. Reg. 18. Vestes talares sunt bona terrena, quibus onerati difficulter sanè progredi ad vitam æternam possunt. Scimus Heracliū Imperatorem quando sacram Christi crucem è ciuitate Ierosolymâ in montem Caluariæ suis humeris efferre cœpit progredi non potuisse, sed in portâ sistere coactum, vtpote auro & gemmis onustum, imperialique paludamento impeditum; quæ vbi ex cōsilio Patriarchæ deposuit & vulgarem habitum induit, sine difficultate reliquū iter confecit. Ex Breu. Rom. Idem accidit Christianis; qui crucem Christi in se gestandā susceperunt; solent enim, si bonis terrenis onusti sint, impediri vehemēter à progressu, & plerique omninò sistere atque in luto huius mūdi hærere. Quare qui ad hoc iter expediti esse volunt, pondus hoc cum Heraclio omninò abijciunt, & pauperculum induunt habitū, in statu religio-

I. Ad peregrinandū in cœlum.

religionis. Hoc verò quia non omnium est, superest vt reliqui sectentur Christi consilium, & præcingant saltem vestes suas; more peregrinorum, quò faciliùs progrediantur. Tali modo Tob. 5. apparuit Raphaël Angelus Tobiæ, *præcinctus* videlicet ad ambulãdum, vt se comitem itineris ipsi offerret; interim etiam & ipsum & omnes doceret; quâ ratione se parare ad iter cæleste debeant, abstrahendo scilicet animum ab huius sæculi bonis, eisque sic vtendo; quasi non vtantur, ad eum modum, quo ipse posteà dixit cap. 12. *Cùm essem vobiscum, videbar quidem vobiscum manducare & bibere, sed ego cibo inuisibili & potu, qui ab hominibus videri non potest vtor.* Hoc est præcinctum esse, vti bonis quidem huius mundi, in ijs tamen nihil delectationis (sic enim & Raphaël comedebat & bibebat, sed absque omni gustu & delectatione) quærere aut sentire; sed spirituali potiùs & cælesti alimoniâ cupere satiari atque delectari: cibum Angelorum non animalium appetere. Docuit hoc facere Clericos S. Syluester, dum eis negotiationes sæculares & nundinationes interdixit; dies etiam hebdomadis ferias appellari præcepit, vt scirent animum ab huius sæculi negotijs esse auocandum & ad Dei obsequium per omnia transferendum. Ex quo manifestum est ipsum Syluestrum velut legis huius latorem ab amore rerum sæcularium fuisse quàm alienissimum. Et quid summus Legislator Christus? quid ipse de bonis huius mundi vsurpauit, qui se suis exuit & planè *exinaniuit, formam serui accipiens?*

II. Ad baiulandum. II. Ad baiulandum & onera ferendum; id enim facere solent, qui sarcinas gestant, tum vt leuiùs eas ferant; tum etiam ne rumpantur & herniam contrahant. Ita sacerdotes, qui gestabant & sustinebant Arcam fœderis, *stabant super siccam humum in medio Iordanis accincti.* Iosu. 3. Ad quid accincti, nisi vt faciliùs Arcam gestarent? Debent Christiani omnes, præsertim verò sacerdotes, sua quædam onera portare ad cœlum; qualia verò, nisi proximos suos; (hos enim, seu electos, vt sentit P. Cornelius in cap. 25. Exodi, designabat Arca illa) quos datâ occasione possunt? Ita enim legimus Ecclesiastici 17. *Mandauit illis vnicuique de proximo suo.* Causam dat S. Leo sermone de S. Laurentio: *Nam nullus verè bonus,* inquit, *sibi soli bonus est, nec cuiusquam sapientis sibi tantùm amica sapientia: & hac verarum natura virtutum, vt multos à tenebroso abducant errore.* Posset Deus se solo homines perducere ad salutem; sed propter meritum nostrum vult nos habere coadiutores suos. Sic in vitâ S. Eduardi, Regis Angliæ, scribit Aelredus Abbas Cisterc. Hibernum quendam vtroque pede claudum, postquam sexies repens Romam visitauit limina Apostolorum, à S. Petro spem quidem sanitatis accepisse, remissum tamen ad Eduardum Regem, quòd eum habere socium & cooperatorem miraculi & sanitatis impertiendæ vellet; ita videlicet, vt Rex suis humeris claudũ susciperet & ad Diui Petri templum deferret. Quod vbi Rex hilari & promptissimo animo fecit, claudus vsum pedum recepit. Magnum hoc beneficium, maximus honor fuit Regi; qui & nobis offertur, quoties datur occasio eripiendi aliquem è peccati barathro; vel periculo incidendi, & ad Dei gratiam reducendi. Nec minor honos fuit, quem idem S. Petrus vnà cum S. Paulo impertijt S. Syluestro: quando Constantino M. Imper. apparens in somno & promittens lepræ abstersionem, remisit eum ad Syluestrum, cuius operâ per baptismum non solùm carnis sed etiam animæ leprã esset abluturus; vti factum. Qui etiam magno animo & gaudio accinxit se ad opus, instructumque in fide ac baptizatum Constantinum suis quasi manibus gestauit in Ecclesiam & electorum numerum. Huiusmodi etiam baiulus fuit S. Franciscus Xauerius, cùm per quietem sibi visus est humeris Indum aliquamdiu vectare; tam grauem vt ipso pondere fatigatus excitaretur à somno; præsagio laborum, quos pro Indorum salute subiturus erat. Tursell. in vitâ l. 1. c. 8. Iam quid Legislator noster Christus? nónne *peccata nostra ipse tulit in corpore suo,* vt nos cœlo inferret? Non feret igitur seruus conseruum suum, si ita tulit Dominus seruos suos?

III. Ad laborandum. III. Ad laborandum. Ita exponunt Theophylactus, Euthymius, & Titus; quasi Christus dicat: sitis præcincti & parati ad agenda bona opera, qui enim grauiter operari volunt, ad hoc se accingunt; ne à defluentibus impediantur vestimentis. In hunc finem mulier illa fortis Prouerb. 31. *accinxit fortitudine lumbos suos, roborauit brachium suum,* vt videlicet domi suæ sedulò laboraret. Ad hoc cingulum vocatus est à Christo Petrus, postquàm ei ab eodem collatus est primatus. Ioan. 21. *Cùm esses iunior, cingebas te & ambulabas vbi volebas; cùm autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget & ducet quò tu non vis.* Ad crucem ergo Petrus accingere se debuit; priusquàm ad Christi mensam in cœlo consideret. Si hoc Petro dictum, quid aliud nobis exspectandum? Accingendi priùs ad ferendam crucem lumbi sunt, si cum Christo intrare in gloriã volumus. Clamat hoc Devs, clamant Beati, clamat vniuersa rerum natura. Devs post sex dierum operationes primũ instituit diem quietis: Arca post varias iactationes in diluuio demùm conquieuit in montibus Armeniæ: Hebræi post aquas amaras acceperunt manna: Post 40. annorum profectionem intrârunt terram lacte & melle manãtem: Elias non nisi post timores, fugam & ærumnas euehitur in cœlũ, seu quietis locum. 4. Reg. 2. Saxa priùs tundi & secari debent, quàm in templi structurã adhibeantur: lyræ corda priùs extendi & quasi lamentari, quàm sonũ dulcem reddat: in agro priùs arandum, quàm metendum: in bello priùs pugnandum quàm triumphandum. Idem & Gentiles naturæ lumine viderunt. Balearici filijs suis panem negabant, nisi fundâ iaculando scopum tetigissent. Strabo lib. 3. Gymnosophistæ suos nequaquam ad mensam admittebant, nisi priùs demonstrâssent, quid eo die laborâssent. Alex. ab Alex. l. 5. c. 21. Adeò naturæ insitum & conueniens est, vt omnis fælicitas labore cõparetur: & qualis est dependentia oculi à luce, vt sine eâ nihil videre possit:

possit: talis est fælicitatis à labore, vt absque eo non acquiratur, vt docet Philo lib. de sacrif. Abel. Ipse Legislator noster Christus *in laboribus à iuuentute suâ* (Psal. 87.) diu noctuque laborans, hunc mundum *pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos*. Act. 10. Quem vtrum imitatus sit S. Syluester, qui dubitat, nescit sanè ille quàm operosum ac laboriosum onus sit summi Ecclesiæ pastoris, quod ille insigniter administrauit, per annos propè 22. adeò vt dignus fuerit habitus, qui summum orbis Monarcham, Constantinum M. eiusque matrem Helenam, proles, aulam, innumerabilemque populum Romanum, nec paucos Iudæos instruxerit in fide & ad eam perduxerit.

IV. Ad militandum.

IV. Ad militandum. Solent enim milites gladio se accingere, & baltheum suum pro insigni militari gerere; quod sæpe in SS. litteris notatur: vti Psal. 17. *Præcinxisti me virtute ad bellum*. Et ad Ephes. 6. *State succincti lumbos vestros in veritate*, Dixerat Eliphaz (Iob cap. 5.) *Homo nascitur ad laborem*. Cui respondet Iob cap. 7. *Militia est vita hominis*, quasi dicat: non solùm labor, sed etiam pugna & *tentatio* est, vti alij legunt. Habemus enim multos & varios hostes, tres præsertim capitales, dæmonem, mundum, & quem fugere non possumus; carnem propriam. Quia namque gloria cœlestis incomprehensibilis est, quibuscumque tandem laboribus & prælijs promerenda est. Atque huc respexit S. Petrus epist. 1. cap. 1. quando explicatâ ac propositâ *hæreditate incorruptibili & incontaminata & immarcescibili, conseruata in cælis*, subiecit: *propter quod succincti lumbos mentis vestræ &c.* quasi diceret: cùm tanta vobis corona sit proposita, meritò vos accingere ad præliandum debetis pro illâ. Nationes aliquæ filios ad mensam parentum non admittebant, nisi bello assuetos vt Gothi, apud Cassiod. in Epist. Aliæ nemini vxorem ducere permittebant, nisi qui priùs hostis saltem vnius caput amputâsset & ad Regem attulisset, vti Ariani, Persarum finitimi, apud Strab. lib. 15. Et si Iosue non dimisit Hebræos in possessiones suas, nisi postquam gladio suo debellârunt Gentes, Ios. 24. quis nisi per varias pugnas ad coronam aspirare audebit? Ipse summus noster & verissimus Iosue, hoc est, Saluator Christus, nónne præliari debuit & quidem acerrima prælia contra Dæmones, vndique eijciendo illos? contra mundum, corrigendo peruersum, tolerando sibi refractarium, beneficijs deliniendo sibi ingratum? contra carnem propriam, minimè quidem rebellem, sed obijciendo eam velut agnum innocentissimum rabidorum dentibus luporum? Hæc fortasse causa est, cur non in fronte, quæ solet alioquin gestare coronam & insignia Regis, sed in femore visus sit Ioanni gerens inscriptum: *Rex Regum & Dominus dominantium*. Apocal. 19. quia nimirum gladio (quo ad femur accinguntur milites, Psal. 44. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime*) & passionis suæ prælio titulum illum *Regis Regum* sibi comparauit. Quem etiam imitatus est S. Syluester, Iudæis & Gentilibus fortiter se opponendo eosque conuincendo. Et tu igitur, mi homo, quisquis es, præliandum tibi scias, tametsi id asperum videtur, contra carnem, mundum, Dæmonem; si coronā expectas. Agesilaus Rex Spartarum de finibus & latitudine regni sui interrogatus: *Regni nostri fines sunt*, inquit, *quos gladius noster attingere nequit*, apud Plutarc. Quod si & tu percupias scire, quàm spaciosum in cœlo regnum habiturus sis, tibi respondeo: Quantum gladio tuo circumscripseris: ibi terminus regni tui erit, vbi pugnare contra vitia & hostes animæ tuæ cessaueris. Econtra *hoc prò certo habeat*, (inquit Sara illa Tobiæ iunioris) *omnis, qui te* (DEVM) *colit, quòd vita eius, si in probatione fuerit, coronabitur*. Tob. 3.

V. Ad ministrandum.

V. Ad ministrandum. Præcingi enim ministrantium quoque est. Vnde Luc. 17. in parabola dicit herus seruo: *Præcinge te & ministra mihi*. Debet ad hoc paratus esse etiam Christianus, vt pro datâ occasione ministret proximo suo. Quantumcumque verò sis, nihil honori tuo demitur, sed permultum potiùs accedit, cùm alteri ministras. Sapientissimus fuit Diogenes; tametsi stultitiam affectabat. Is ergo cùm Xeniadæ seruiret pro mancipio, amici agebant pro eo redimendo. At ille: *Nequaquam*, inquit, *an nescitis leones non ijs seruire, à quibus aluntur, sed altores potiùs seruire leonibus? Nam leo, vbicumque est, semper leo est*. Laërt. lib. 7. Pari modo vir sapiens & honoratus, tametsi alteri ministerium aliquod præstet, nihil honoris perdit, sed permultum acquirit: *vbicumque enim est, semper leo est*. Ficti illi leones, qui fulciebant thronum Salomonis, seruiebant quidem Regi, thronum ascendenti & in eo sedenti; verùm inde ipsi decorem acquirebant, dum thronum Regalem componebant & ornabant. 3. Reg. 10. Laudatur Sanctus Martinus, non vituperatur, quòd subinde seruo suo ministrum se præbuerit. Et quis non in cœlum extollit, quod egit Saluator noster, dum ipse *linteo se præcinxit* & seruijt discipulis suis, pedes eorum lauando? Et quid tota eius vita aliud fuit, nisi mancipatus & ministerium subditis exhibitum? Hunc imitatus S. Syluester, *quos offendebat Romam ex externâ venientes regione, eos hospitio lubenter excipiebat: eis mensam hilariter apponens & aqua illorum pedes abluens & ad quiescendum eos in stragulis collocans*. vt habet auctor vitæ eius.

VI. Ad natandum & transuadandum.

VI. Ad natandum & transuadandum fluuium. Ita Petrus cùm audisset Dominum ad littus stare, *tunica succinxit se & misit se in mare*, vt natando, (vti putat Chrysostomus & alij;) vel pedibus mare peruadendo, (vti Beda) ad IESVM pergeret. Ioannis 21. Tunicam igitur induit, eamque succinxit, ne impedimento esset. Debet etiam Christianus ad hoc accinctus esse, vt pro Christi fide & gratiâ conseruandâ in periculum vitæ, quasi in mare inijciat & flumina transuadet; quia Dominus ait: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, & vxorem, & filios & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam; non potest meus esse discipulus*. Luc. 14. Ratio est, quia Christus; vita nostra beata & sempiterna, longissimè imò infinities præferendus est vitæ nostræ miseræ & momētaneæ. *Quæ est enim vita nostra?* ait S. Iacobus cap. 4.

cap.4. *Vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.* Christus autem vita nostra *manet in æternum.* Quando igitur Deo disponente accidit, vt in aquas tribulationum, inopiam, contemptum, persecutiones, morbos incidamus; ibi opus est, vt natare sciamus; hoc est, vt ea omnia, ne Christum perdamus, patienti & lubenti animo perferamus. Quòd si tempus instat, vt ad alteram vitam transuadandum sit, per mortem qualemcunque tandem, ad hoc parati simus. Sic paratus erat S. Paulus; qui aiebat: *Scio & humiliari, scio & abundare, (vbique & in omnibus institutus sum) & satiari & esurire, & abundare & penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat.* ad Philip. 4. Quin etiam ad supplicium & mortem pro Christo perferendam, si res ferat & exigat, nemo se subducat; siquidem ipse eam pertulit pro nobis. Non est paris pretij vita serui cum vitâ Regis, & quid vita puri hominis cum vita filij Dei? Fœda & inexpiabilis fuit ingratitudo Pharaonis, qui posteris Iosephi, cui vitam & conseruationem totius Ægypti debeat, denegauit paleas ad coquendos lateres. Repleuerat Iosephus omnia horrea regia tritico, & iam eius posteris paleæ negantur. Christus verus Ioseph & Saluator mundi, vitam nobis attulit, & pro eâ seruandâ suam deposuit, pretiosamque animam dedit: quî ergo dubitamus viles nostras animas ponere pro ipso? nónne paleas exiguas & vilissimas pro immmenso tritico damus? Expendit hoc Syluester, qui etiam non vrgente præcepto, sed stimulante solùm charitate martyres enectos & abiectos, præsenti vitæ suæ periculo, rapuit & sepeliuit; adhæc pro Romanorum plebe Christo conciliandâ non dubitauit se exponere faucibus Draconis, vt eas occluderet, pestiferas Romanis. Cùm igitur habeamus & supremi nostri ac Generalis militiæ Ducis Christi luculentissimum exemplar, qui his omnibus modis baltheo suo præcinctus agmen præcessit; habeamus etiam præ oculis S. Syluestrum, velut eius armigerum minimè ignauum, Ducem suum Christum etiam per abruptos scopulos, strenuè sequentem, superest vt nos quoque intendamus vires, & quantum fieri poterit, post illos ascendamus ad montem Victoriæ cælestem. Non admittamus in nos hoc probrum vt discincti inueniamur coram Deo.

THEMA SECVNDVM.

Cingulum castitatis quî comparandum.

Lumborum cingulum est castitas.
I. *Fitq́; ex bysso retortâ mortificationis.*
II. *Fit ex hyacintho orationis.*
III. *Ex purpura castæ societatis.*
IV. *Ex vermiculo bis tincto, seu mortis memoria.*

Sint lumbi vestri præcincti. *Luc.* 12.

Lumborum cingulum est castitas. COmmunis SS. Patrum sententia est, vt S. Augustini hom. 23. de verbis Domini S. Gregorij hom. 13. in Euang. S. Basilij in c. 15. Isa. S. Hieronymi lib. 1. contrà Iouin. S. Petri Chrysologi serm. 24. & aliorum, per lumbos intelligere Christum carnis concupiscentiam, quæ castitatis cingulo constringenda & coërcenda sit. Præclarum id quidem consilium est, sed vnde nobis tale cingulum? vel quibus ex rebus conficiendum est? Quæramus in lege veteri, quæ saltem per figuram id nobis explicabit: Etenim inter vestes Pontificias, reperimus etiam sacrum cingulum, quod Exod. 39. iussit Devs fieri *de bysso retortâ, hyacintho*, (hoc est, lanâ hyacinthini coloris) *purpurâ ac vermiculo bis tincto.* Pretiosum sanè est hoc cingulum: byssus enim ostendit esse forte & simul blandum non asperum; hyacinthus cæleste & Angelicû; purpura Regium: vermiculus seu coccus fulgidum ac speciosum. Neque solùm pretiosum, sed etiam apprimè vtile, siquidem ad hoc præscribitur à Domino, *vt carne succinctâ ad Domini occursum liber, velox, expeditus nostræ mentis reddatur incessus*; inquit Sanctus Chrysologus loco citat. Solum id nunc superest, vt videamus quęnam illa sint, ex quibus contexendum adeoque nobis comparandum est hoc cingulum. Quid hîc agemus.

I. Ex bysso retortâ Byssus tenerrima textura & domuncula bombycis est; quare carnem nostram denotat; quæ quasi domus animæ est, eademque tenera valdè & sensitiua. Porrò vt ex ea cingulum castitatis fiat cõtorqueri per afflictiones, imò & retorqueri sępius debet. Quemadmodum enim equus ore frænandus, & constringendus loris, insuper & flagellis coërcendus est, ne sessorem præcipitet aut deijciat: ita quoque caro, ex peruersa sua natura petulans & lasciua. Vnde S. Augustinus lib. de salutaribus docum. tom. 4. ait: *Caro data est nobis, quasi anima bellum: quæ si mortificetur, adducit ad vitam; si nutriatur, præparat se contra animam ad mortem.* Quod in se expertus etiam sanctissimus ille Apostolus Paulus 1. Cor. 9. ait: *Sic pugno, non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Gr. subigo, contundo,* velut equum scilicet petulantem, ieiunijs, flagello, cilicio, frigore, labore. *Castitas enim sine comitibus suis, ieiunio videlicet & temperantiâ citò lassescit*; *quòd si his quasi adminiculis roborata fuerit, perfacilè coronabitur,* ait S. Chrysostomus hom. 1. in Psal. 50. Vidit hoc Elias (ex constanti veterum PP. sententiâ, virgo semper existens) qui vt donum castitatis illibatæ conseruaret, pellibus hirsutis carnem & zonâ pelliceâ lumbos suos vestijt ac vexauit; quam ob causam *vir pilosus* appellatus fuit 4. Reg. 1. sciens maximè in lumbis dominari carnis pruritum. De ieiunio eius nihil dubitandum, cùm in monte Carmelo habitaret, vbi vix aliud quid pręter herbas ad victum habere poterat. Vidit Ioannes Baptista, ob vitæ imitationem alter Elias dictus, qui carnem suam strinxit pilis camelorum, & pauit locustis, tametsi in deserto extra omnium hominum conspectum viueret; ita vt vix scire posset, qui esset Venus. Vidit sanctus iuuenis Hilarion & ipse in deserto agens, de quo Sanctus Hieronymus in vita scribit: *Titillabat Diabolus sensus eius & pubescenti corpori solida voluptatum*

I. Fit ex bysso retortâ mortificationis.

ptatum incendia suggerebat. Cogebatur tyrunculus Christi cogitare, quod nesciebat, & eius rei animo pompam voluere, cuius experimenta nō nouerat. Iratus itaque sibi & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes, cæde manus posset excludere: Ego, inquit, aselle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam & siti: graui onerabo pōdere, per æstus indagabo & frigora, vt cibū potiùs quàm lasciuiam cogites. Herbarum ergo succo & paucis caricis post triduum vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborē labor operis duplicaret. Idem se fecisse fatetur, qui id scripsit S. Hieronymus epist. 22. ad Eustoch. de cust. virgin. cap. 3. tametsi iam senex; Mens, inquit, desiderijs æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suâ iam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant, itaque omni exiliò destitutus ad Iesu iacebam pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam & repugnantem carnem hebdomadarum inediâ subiugabam, &c. Idem fecere, præsertim vrgente carnis tentatione, alij: Euagrius presbyter hybernis frigoribus in puteum; Sanctus Bernardus Abbas in lacum descendit. Sanctus Audomarus Taruanensis Episcopus in vepribus, vti & S. Benedictus: S. Franciscus in niuibus se volutabant; alius ex ordine S. Dominici à Scorto solicitatus in prunas se coniecit, apud Thom. Cantiprat. lib. 2. Apum cap. 20. Denique S. Borromæus Cardin. ad quemdam Cardinalem scribere non dubitauit, sine pœnitentia & asperitate vitæ impossibile esse seruare castitatem; vtpote quam tantopere caro, dæmon & mundus impugnant. Quam proinde vt conseruaret, ipse sibi voluptatibus interdixit, & rigidam vitam indixit. Vnde Sanctus Thomas 2. 2. q. 151. art. 1. sentit castitatem à castigando dictam esse, quòd ad modum pueri frænanda & castiganda sit. Certè Abdias Babylonicus in vita S. Andreæ Apostoli scribit Nicolaum quendam nomine, Corinthi ad S. Andream venisse ac dixisse se per annos 74. Veneris mancipium fuisse, rogasseque Apostolum, vt suis sibi precibus impetraret continentiam, & ieiunâsse quidem Apostolum atque orâsse pro illo totis quinque diebus, nil tamen impetrâsse, sed à Domino audijsse: Volo vt quemadmodum tu pro illo ieiunasti, sic etiam ipse ieiunet suumq́; corpus affligat, si fieri saluus desiderat. Quòd cùm is fecisset, toto semestri pene sicco & aquâ victitans, transijt ex hâc vitâ ad immortalem. Ecce quàm verum, sine asperitate vitæ non seruari castitatem!

II. Ex hyacintho orationis. II. Ex hyacintho. Omnium sententiâ hyacinthus olim cœli colorem referebat; qui nunc quidem melleum refert. Igitur hyacinthus cingulum castitatis conficiens & conseruans est oratio, quæ in cœlum euehit orantem, cælesteque illud donum impetrare potest. Testatur hoc Salomon Sapient. 8. Vt sciui, inquit, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det &c. adij dominum & deprecatus sum illum, & dixi totis præcordijs meis: Deus patrum meorum & Domine misericordiæ &c. Rationem exponit Cassianus in institut. monast. Quodammodò enim, inquit, exire de carne est, in corpore commorantem, & vltra naturam est fragili carne circumdatum, carnis aculeos non sentire. Et idcircò impossibile est hominem suis, vt ita dixerim, pennis ad tam præcelsum cæleste præmium subuolare, nisi eum gratia Domini de terra cœno munere euexerit castitatis. Quare Sanctus Augustinus pro hoc dono comparando summum extremum perfugium habuit ad orationem: Tota spes mea, ait, non nisi in magna valde misericordia tua. Continentiam iubes: da quod iubes, & iube quod vis. lib. 10. Confess. cap. 29. Licet enim aliæ quoque virtutes sint dona DEI, ab eo petenda; maximè tamen castitas, quia plures habet hostes, qui mentem non perturbant tantùm, sed planè excæcant. Legimus Iudic. capite 1. Calebum dedisse filiæ suæ Axæ terram arentem, seu, vt 70. vertunt Australem (ea enim maiore Solis æstu solet feruere adeoque aridior esse.) Verùm filia, videns sibi per illam non satis prospectum, suspirans in asino, quo vehebatur, petijt à patre & irriguam: accepitque irriguum superius & inferius, hoc est, terram Australem calidam: & septentrionalem, frigidam. Dedit nobis DEVS dona naturæ, corpus & animam, rationem, memoriam, voluntatem liberam, quinque sensus, bona externa, quasi in dotem. Verùm hæc omnia sunt arida & Solis æstui exposita varijs scilicet peccandi periculis, præsertim caro concupiscentiæ æstu calens. Quare si præterea terram humore gratiæ irrigatam, si terram septentrionalem, carnem ab æstu concupiscentiæ immunem desideramus, suspirare oportet ad patrem nostrum cælestem, idque donum petere, quod est castitas & virginitas, vti fecit Sancta Cæcilia, quæ cantantibus organis in corde suo soli Domino decantabat dicens: Fiat Domine cor meum & corpus meum immaculatum, vt non confundar. Quæ non modò, quod petijt, obtinuit, sed quemadmodum Axa, plus quàm petijt; impetrauit enim eandem virginalem castitatem sponso suo Valeriano, eiusque fratri Tiburtio; ita vt cum virginitatis coronâ etiam martyrij lauream consequerentur; vt habemus in officio Roman. Pari modo sanctus ille iuuenis Thomas Aquinas cùm propinqui castitati eius insidias posuissent, puellam ad labefactandam eius pudicitiam immittēdo; ad Christum & Beatam Virginem conuersus: Ne sinas quæso, inquit, Domine Iesu, & tu sanctissima mater & Virgo Maria, vt tam immani me scelere obstringam. Quo dicto titionem è foco arripuit, eo puellam fugauit, ostioque crucis signum velut feram appingens, dum orat, lumbos sibi ab Angelo constringi aduertit; à quo tempore omni carnis stimulo caruit, vt in eius vitâ. Cæterùm vt hoc idem donum à DEO impetremus, seriò & ex totis præcordijs cùm Salomone orare, & cum Axâ suspirare ad patrem cælestem debemus; non quo modo Augustinus adhuc in cœno impuritatis hærens orabat: Da mihi castitatem & continentiam, sed noli modo. Timebam enim, inquit, ne me citò exaudires & citò sanares à morbo concupiscentiæ &c. 2. Confess. capite 7.

III. Ex purpura castę societatis.

III. Ex purpurâ. Purpura quasi *purâ purâ*, hoc est, purissima dicta est, & indicat societatem castam, quâ puri cum puris conuersantur, vt bis puri & purissimi fiant. Oliuam veteres Mineruæ, quæ virgo perhibetur, sacram esse voluerunt. Causam adfert Pierius lib.53.hierogl.cap.16.*Græci enim*, inquit, *vt Rutilius Taurus ait, iubent oliuam, cùm plantatur & legitur, à mundis pueris atque virginibus operandam; credo*, inquit, *recordati, arbori huic esse præsidem castitatem*. Florentinus quoque lib. de re rusticâ adeò puram esse oleam tradit; vt collectores etiam non nisi puros amet; qui cùm ad oliuationem accedunt, iurant, se non aliunde quàm ab vxore suâ venire; ita fieri vt oleæ anno insequenti vberiorem prouentum exhibeant. *Præcipuè verò aiunt Anaxarbi, quæ Ciliciæ est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniam à castis tantummodo pueris colantur*. Ita ille. Quibus accedit, quod M. Varro Romanorum doctissimus scribit, oleam sterilescere, si capra primùm germinantem titegerit. Ergo vti oliua seu olea, quia semper virens purissimum fundit liquorem, castitatis typum, castos etiam amat & puros, sibique similes requirit cultores; auersatur contra impuras & fœtentes capras: ita quoque puri cum puris conuersari debent; certi alioquin, si ab impura caprâ, præsertim iuuenes tangantur, se non exiguum castitatis damnum accepturos. Audiant S.Hieronym. ep. ad Mepotianum: *Ne in præterita castitate confidas*, inquit, *neque enim tu Dauide es sanctior, neque Salomone poteris sapientior esse. Memento semper quòd paradisi colonum de possessione suâ eiecit mulier. Solus cum solâ absque arbitro & teste non sedeas, tametsi secretum aliquod intersit, & quidquid probabiliter fingi potest. Crebra munuscula & sudariola & fasciolas & degustatos cibos & blandas dulcesq; litterulas sanctus amor non habet*. Apes purissima animalcula, absque coitu prognata, non fœtores modò & infectos, sed & vnguenta redolentes oderunt atque infestant, teste Plin.lib.15. cap. 18. Ita castimoniæ studiosi non modò tetrum libidinis odorem, sed ipsa etiam pigmenta, vnguenta, munuscula, & fucum, quibus parentatur Veneri, fugiant & abominentur. Atque vt illæ aluearе suum ab his, quæ oderunt, tutantur: ita isti sensus suos ab omni impurâ contagione seruare conentur. Quare Ioseph ne contingere dominam cogeretur, potiùs vestem suam in manu eius relinquere, quàm cum eâ contendere voluit. Genes. 38. Augustinus nec sororem suam in domo tolerauit, eò quòd aduentantes ad illam sorores non essent. S. Gregorius Nazianz.in carm. de animæ suæ calam. ait: *Cùm castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non posset, primùm cum his hominibus vitæ consuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, seq; à mundi contagione abruperunt, vt Christum Regem animi pennis sequantur, hinc non sine in magnâ gloriâ pedem offerentes. Hos ego singulari amore ac toto pectore complectens, spei cælestis duces habebam.*

IV. Ex vermiculo bis tincto, seu mortis memoria.

IV. Ex vermiculo bis tincto. Coccus granũ tinctorium est, quod arbusto cuidam annascitur; de quo Plinius lib. 9. cap. 41. & lib. 16. cap.8. Dioscorides lib.4.cap.43. Hinc innascitur vermiculus quidam paruus, rubicundus & odoratus, qui è grano prodiens, vino albo forti inspergitur, arefit & contunditur in puluerem, quo rubricantur panni, qui inde coccinum vel coccinei dicuntur, vt refert Cor.in cap.1. Isa. Quid hic vermiculus nisi mortis typus? Ita enim Baldad: *Homo putredo & filius hominis vermis*; inquit Iob 25. Vt vermiculus ille arbori, ita mors annasciur homini. Vermiculus ille in puluerem contusus pulchro colore pannos rubricat, mortui homines in puluerem redacti, & per cõsiderationem menti nostræ aspersi pulcherrimo eam castitatis imbuunt colore. Quis enim amet carnem, quæ post modicum tempus adeò fœtebit, tamque horrida aspectu erit, vt ferri non possit? quis vermes è cadauere prodeuntes, quis cinerem deperiat? Vnde S.Zeno in ser. de pudicitiâ ait: *Non habet concupiscentia locum, vbi mors timetur*. Et S.Gregor.26.Mor.cap.29. *Nihil*, inquit, *sic ad edomandum desiderium carnalium appetituum valet, quàm vt vnusquisque hoc, quod viuum diligit, quale sit mortuum penset*. Quid autem in morte futurum sit exponit Isaias cap. 14.dicens: *Concidit cadauer tuum*; (velut asini, videlicet, quod abiectum deuoratur à canibus) *subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes*. Dixit hanc sententiam quidam religiosus iuueni dissoluto, vt cogitaret qualis eius lectus in inferno futurus esset; dixit & eijcit, vt is deserto sæculo religionem ingrederetur, refert Platus de stat.relig.lib. 3.c.vlt. Alius quidam in vitis PP. vt fœdum amorem alicuius fœminæ ex animo suo pelleret, vbi mortuam audiuit eius sanie pannum intinxit & posteà cùm tentaretur, naribus applicuit p.2.tit. de fornicat. Hic igitur vermiculus est bis tinctus, hoc est, mortis memoria, menti sæpius impressa & quasi intincta; quæ non secus ac bis tinctus color, pertinaciter hærebit, nec facilè delebitur. Tripart. Dom.13. post Pent. c.8.B.

THEMA TERTIVM.

Quatuor cingula viatorum.

Viatores Christiani accincti esse debent.
I. Cingulo castitatis.
II. Contemptu rerum sæcularium.
III. Promptitudine obediendi.
IV. Præparatione ad mortem.

Sint lumbi vestri præcincti. *Luc.* 12.

QVi magnum aliquod iter aggressurus est, vestes, si talares habeat, præcingere solet adeoque se ad iter expeditum reddere. Ita mandauit DEVS Hebræis iamiam ex Ægypto in Palæstinam egressuris, vt, quia longioribus vtebantur vestibus, renes suos accingerent, atque ita succincti priùs agnum comederent, eoque comesto mox itineris se committerent. Exod.12. Magnum iter aggressi sumus, Viatores Christianos accinctos esse oportet.

mus, quotquot in hunc mundum venimus; ad cœlum enim tendimus, velut ad patriam nostram & terram lacte & melle manantem: sed itinere non parum aspero & periculoso, præterea etiam longinquo. Oportet ergo nos ad hoc accinctos, præparatos & ab omni impedimento esse expeditos. Atque istud est, quod in hodierno Euangelio præscribit nobis Dominus, cùm ait: *Sint lumbi vestri præcincti.* Id verò quâ ratione fieri possit ac debeat, nunc videamus.

Non vno sensu intelligunt Patres cingulum hoc, quo Christus nos accinctos esse vult.

I. Cingulo castitatis. I. S. Gregorius hom. 23. in Euang. multique alij PP. asserunt esse castitatem; quia hæc coërcet libidinem, vti cingulum constringit lumbos, in quibus illa sedem habet. Prima hæc & magnoperè necessaria virtus est tendenti ad cœlum & occursum Christi; siquidem libido grauissimos compedes inijcit homini, retinetque affixum carni quàm fortissimè. Hinc Luc. 14. in parabolâ cœnæ duo illi, qui boues & villam emerunt, se quidem modestè excusant: ille autem, qui vxorem duxit, nequaquam, sed impudenter: *Vxorem duxi*, inquit, *& ideò non possum venire.* Similiter & de raptore Dinæ, Sichem, dicitur, quòd *conglutinata* fuerit *anima eius cum illa* Gen. 34. Eandem ob causam lasciuus comparatur à Ieremia c. 2. Onagro, qui per auram olfaciens, onagram, insano eam amore sequitur, gratia libidinis. *Attraxit ventum amoris sui: nullus auertet eum.* Et bene libidinosus ac libido comparatur onagro; quia eripit homini mentem, redditque incapacem omnis sapientiæ; vti docet exemplum recens Henrici Angliæ Regis 8. qui ob vnam pellicem eò insaniæ abijt, vt non solùm legitimam coniugem abijceret, & à sede Apostolica deficeret; sed etiam vt se Pontificẽ in suo regno assereret. Nemo eum ab hoc insano amore potuit abstrahere, non consiliarij boni, non Pontifex, non excommunicatio, non preces coniugis, non principum hortamenta & minæ, non plagæ DEI. Quare qui hunc onagrum coërcere vult, lumbos suos præcingere, hoc est, carnem suam rebellem constringere ieiunio, abstinentiâ, cilicio, flagello & similibus armis debet; quo modo S. Hilarion à carne tentatus: *Ego te aselle*, dicebat, *faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam & siti, graui onerabo pondere, per æstus indagabo & frigora, vt cibum potiùs quàm lasciuiam cogites.* S. Hieronymus, epist. ad Principiam, virgines à Gentilibus pingi solitas fuisse meminit armatas; propterea quod castitas semper esse armata ad sui defensionem debeat. Arma hæc nõ tam offensiua, quàm defensiua sunt ad tuendum in castitate corpus, scilicet flagellum, cilicium, funiculi, labor, studium, vigilia, ieiunium: quibus velut æneo thorace, totum corpus ambiente, non difficilè se tutantur, qui castitati student.

II. Contemptu rerum sæcularium. II. S. Augustinus l. 2. quæst. Euang. cap. 25. vult esse contemptum rerum sæcularium ac diuitiarum adeoque paupertatem. Bene etiam iste. Solebant Iudæi talares vestes gerere, vnde iter facturi aut alteri ministraturi accingebant se, vt breuiori vestitu commodiùs id peragerent, vt videre est Luc. 12. & c. 17. Quis nescit longiores vestes retardare gressum, quòd pedes semper feriant? Idem faciunt diuitiæ, præsertim immodicæ. Hinc bene Democrates apud Stobæum serm. 91. ait: *Vti vestes talares corpora, ita diuitiæ impediunt animas.* Si vestem prælongam habes, sæpe eam pede calcas, indéque à gressu retardaris: si multas diuitias habeas, crebrò de eis cogitas, sæpe eas voluis & reuoluis, itaque mentem à bonis alijs cogitationibus auocas, nec diuina curas. Quam ob causam, rogo, coruus à Noë dimissus non redijt ad arcam, columba verò redijt? S. Augustinus quæst. 13. in Genes. & S. Chrysostomus hom. 26 in Gen. hanc dant; quia coruus reperit in aquis cadauera, quibus insidens pascebatur: columba nusquam reperit, *vbi requiesceret pes eius.* Hinc ob causam Petrus & Andreas, Iacobus & Ioannes Christum vocantem ad primam vocem mox secuti sunt; quia pauperes erant. Adolescens verò ille diues, vocatus à Christo, quia multis possessiones habebat, quibus innatabat, non est secutus, sed abijt tristis. Marc. 10. Eandem ob causam diuites illi in parabolâ Luc. 14. vocati ad cœnam, eam neglexerunt, præpediti amore diuitiarum: (quia abierũt vnus ad villã, alter ad boues suos) pauperes verò absque mora excusationeq; vlla statim aduenerunt. Versio Chaldaica & Iosephus dicũt coruum reuersum esse ad Noën, quod 70. & vulgata negant; sed bene conciliant DD. dum aiunt coruum subinde quidem reuolasse & sedisse super tectum & cacumen arcæ, ad Noën tamen & in arcam non intrâsse. Quâ ratione videmus etiam diuites subinde accedere ad rem diuinam, confessionem & communionem; verùm exigua aut nulla sua emendatione; quia mox reuolant ad sua cadauera; nec intrant in Christi arcam, vt eum præ omnibus ament; sed intrãt in arcam suam, vbi est thesaurus & cor eorum.

III. Theophylactus in Luc. c. 22. vult esse promptitudinem ad faciendam voluntatem Domini, adeoque obedientiam paratam ad omnia. Bene etiam iste; quid enim magis impedit à via perfectionis & sanctitatis quàm propria voluntas & dissoluta vita? Sanè equus dum fræno tenetur ab equite, commodè progreditur: at si frænum ei permittatur, ad deuia & præcipitia perget. Ecclesiasticus cap. 13. ait: *Venatio leonis onager in eremo.* Quid verò onager nisi homo libertati & dissolutioni deditus? Vnde Iob 11. de talibus ait Sophar: *Vir vanus in superbiam erigitur, & quasi pullum onagri liberum se natum putat.* Qui ergo se omnibus legibus & directione superiorum exemptos volunt, vel esse putant, onagri sunt, qui omne frænum & iugum respuunt. Sed nôrint se esse in periculoso statu & expositos venationi leonis tartarei sicut onagri sunt præda & potissimum pabulum ac venatio leonum. Contrà asini domestici securo loco sunt, dum sub fræno & custodia dominorum sunt. Dicite, quare cerui reperiuntur sæpiùs infixi palis sepium, boues & equi non item; nisi quia liberi sunt, ideoque quaquauersum vagantur & omnia septa transi- III. Promptitudine obediendi.

transiliunt: boues autem & equi vel sub iugo & fræno, vel in tabulo conclusi, vel sub regimine pastoris sunt? Primo Reg. 8. legimus filios Samuelis declinasse post auaritiam & peruertisse iudicium. Vbi quærit Thodoretus q. 16. cur DEVS non etiam à Samuele pœnas exegerit, sicut exegerat ab Heli, ob peruersos eius filios; respondetque cum S. Gregorio in eum locum, filios Heli dum sub fræno & potestate parentis erant, bonos & disciplinatos fuisse: at postquam potestate & domo eius excesserunt & libertati suæ relicti foris præfecturas administrarunt; tum primùm peruersos esse. Ait enim: *Neque hoc sciebat propheta. Nam ipse quidem habitabat Harmathames: illi verò Bersabee.* Videte igitur quantum prosit esse sub fræno, quantum obsit libertas. Vidimus ante paucos annos & hic & in alijs locis circumduci elephãtem, nondum ætate maturum. Hic cùm Augustæ in curiâ ad spectaculum proponeretur confertissimo populo, impetratum est à Magistro eius, vt eum à vinculo & crasso fune, quo per pedem alligatus erat, solutum, sibi permitteret. Factum vt postulatum, ægrè licet. Verùm ecce vobis elephas, vbi se liberum vidit, iram mox exerere & adoriri aliquos domini sui seruos, à quibus se malè acceptum aliquando meminerat: fit fuga & clamor in populo tantaque confusio, vt alij per scalam præcipites ruerent, alij tantùm non comprimerentur & pedibus conculcarentur, alij desultare è fenestris molirentur; nec bestia, nisi oblato dulci vino sedata & ad vinculum retracta fuit. En tibi fructum libertatis, qualem cernimus sæpe in iuuenibus, cùm patriâ potestate excedentes, nullos ampliùs magistros habent; vnde in omnia vitia proni ruunt. Refert Suidas Eurybatum furem, dum in carcere custodiretur, iussum à custodibus compotantibus specimen edere suæ solertiæ in ædibus conscendendis: initiò recusasse ac vix tandem assensum; spongijs ac retinaculis ferreis expeditis, per muros cursum ascendisse, dumq; illi mirabundi suspiciunt, superato tecto, priùs quàm illi circumdare ædes possent, desilijsse de ædibus, sicque euasisse. Audite hoc parentes: date libertatem filijs vestris, & fugiet disciplinam uestram vobisque ad extremum ostendent medium digitum, nec poteritis eos ampliùs sub iugum retrahere. Vnde Ecclesiasticus cap. 30. ait: *Lacta filium: & pauentem te faciet* (Gr. *stupefaciet te*) *lude cum eo & contristabit te.* (Syr. *& vexabit te.*)

IV. Præparatione ad mortem. IV. S. Cyprianus lib. de vnit. Ecclesiæ & exhort. mart. præparationem ad mortem significari vult eo cingulo. Rectè, & quidem iuxta mentem Christi ad literam. Eò enim tendunt sequentia verba: *Et lucernæ ardentes in manibus vestris.* Vult enim Dominus nos semper & per omnia paratos expectare aduentum ipsius: siquidem insperato veniet. Dormientes & negligentes famuli repentè adueniente domino consternantur, non reperiunt candelam, nec candelabrum, nec lumen, sicque neglecto officio suo incurrunt iram domini sui: id ne contingat nobis, vult Dominus vt omnia ad manum parata habeamus, lucernam eamque accensam, adhæc manu retentam: fore enim vt ipse veniens neminem expectet ad pœnitentiam. Lucernam habent, qui fidem habent, non accensam charitate: vt fatuæ virgines, quæ dum pergunt eas accendere, neglexerunt sponsum & nuptias. Accensas habent; qui præter fidem etiam charitatem habent; sed in manibus non habent qui charitatem & gratiam non fouent ac conseruant bonis operibus & continuâ vigilantiâ in oratione alijsque pietatis studijs. Nisi enim lucerna oleo subinde affuso alatur, nisi emungatur, nisi lychnus promoueatur, neglecta extinguetur. Denique iuxta mentem Christi Domini, in manibus lucernas habent qui aduentum Domini, in morte suâ comparituri, continuò expectant, & quasi singulis horis morituri ad eam sese præparant. Est hæc non minima prædestinationis nota, semper ad mortem & tribunal DEI adeundum esse paratum, vti indicat Dominus verbis illis hodierni Euangelij: *Beati serui illi, quos cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes.* Eodem (sensu mystico) tendebat præcinctio Hebræorum in comestione agni, iam iam tendentium in terram promissam. Sic enim voluit DEVS nos paratos esse ad emigrandum ex hoc sæculo ad patriam. Paratus erat S. Iob; qui dicebat. *Cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me, & ego respondebo tibi,* quasi diceret: paratus sum quandocumque vocaueris ad reddendam rationem. Iob. 14. Quod vt nos quoque singuli faceremus, voluit DEVS ex singulari misericordiâ suâ incertam nobis esse mortis horam. Iulius Cæsar nunquam prælij aut expeditionis tempus militibus prædixit, vt omnibus horis in prælium descendendum esse putarent. Suet. & Polyænus lib. 8. Eandem ob causam DEVS summus Imperator noster occultam nobis voluit mortis horam, ne si eam sciremus, occasio fieret illa securitas maximæ negligentiæ & damni irreparabilis.

Vidimus quâ ratione præparati & accincti esse debeamus ad iter versus terram promissionis nostræ. Vidimus impedimenta itineris, carnis voluptatem, mundi & opum amorem, libertatem noxiam, denique somnolentiam & salutis nostræ incuriam. Vidimus & cingula, quibus hæc amolirentur, castitatem, paupertatem, obedientiam (quæ ob tria illa obstacula, amplectuntur religiosi per tria vota) denique præparationem ad beatam mortem. Abijciamus igitur impedimenta illa, abijciamus opera tenebrarum & induamur arma lucis &c.

THEMA QVARTVM.

Varij Dracones debellati à S. Syluestro.

I. *Tarquinius vrbis Præfectus.*
II. *Constantinus Magnus Imperator.*
III. *Synagoga Iudæorum.*
IV. *Gentilium superstitio,*
V. *Hæreticorum turba.*

Apprehendit Draconem, & ligauit eum per mille annos. *Apoc.* 20.

SAnctus Ioãnes Apostolus, qui in suâ Pathmo futurum Ecclesiæ statũ ac progressum vidit, & in Apocalypsi descripsit, ait cap. 20. se vidisse Angelum descendentem de cœlo, habentem clauem abyssi, & catenam magnam in manu suâ, apprehendisse quoque draconem, serpentem antiquum, qui est Satanas, & ligasse eum per mille annos & misisse in abyssum. Visio hæc obscura est & à varijs variè exponitur. Sunt qui tempore Constantini hoc contigisse volunt, quibus non difficilè assentior, cùm ad ipsius conuersionem Ecclesia triumphare, Idololatria verò sterni & exterminari cœperit. Angelum porrò illum si B. Syluestrum dixero, non multum aberrauero: ipse enim vir verè Angelicus, & quasi de cœlo ad Ecclesiam gubernandam missus, accepit quidem à Christo claues cœli, sed & clauem abyssi ad includendum draconem, qui Romam infestabat; & catenam magnam ad ligandum Satanam, qui per Idololatriam totum penè mundum sibi subiecerat. Quæ quidem hic Sanctus fecit, cùm baptizato Constantino M. Gentilismum depressit, Christianismum exaltauit. Hinc iam ab antiquo imago S. Syluestri cum dracone ad eius pedes ligato pingitur. Neque verò vnus tantùm est draco, sed complures, quos ipse sub iugum misit, & nos hîc referemus:

I. Tarquinius vrbis Præfectus. I. Primus fuit Vrbis Romæ præfectus (Tarquinium appellat S. Antoninus in hist. tit. 9. c. 1.) qui cùm à Syluestro Timothei Martyris, quem hospitio ille exceperat, facultates requireret, ipsi nisi eas depromeret simulque Dijs sacrificaret, supplicia & mortem in crastinum minatus est. Cui Syluester, præuidens eius interitum, Euangelico verbo respondit: *Hac nocte animam tuam à te repetunt: quæ autem minatus es, non licebit ad effectum deducere.* Quo dicto conturbatus simul & exacerbatus Præfectus Syluestrum in vincula cõpingi iubet; posteà dum prandet, spina piscis gutturi eius adhæret, quæ cùm nec Medicorum nec Magorum vi eximi posset, miserum sequente nocte suffocauit. Ita Syluester liberè custodiâ dimissus est, sicque mirâ rerum commutatione, Syluester è carcere liberatur: Præfectus è prandio cum luctu effertur. Impletum est in Præfecto illo, quod ait Ecclesiasticus cap. 14. *Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam.* Draco nimirum fuit, qui dum templi prædæ, pecuniæ & animæ Syluestri inhiat, arefecit & suffocauit animam suam. Contigit ei ferè, quod draconi illi, quem Daniel interfecit in Babylone, habitum pro DEO, iniectâ in fauces eius massâ ex pice, adipe & pilis confectâ; quâ draco suffocatus & diruptus est Dan. 14. Sententia illa, quam ex Christi ore Syluester desumpsit, similis quędam massa fuit, quæ hunc draconem suffocauit, iuxta id Hebr. 4. *Viuus est sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio acuto.*

II. Constantinus M. Imp. II. Secundus fuit Constantinus Imperator, qui initio imperij sui, cûm adhuc Gentilis esset, sanè crudelis fuit: Nam *vbi Romam venit*, ait Zosimus l. 2. apud Baron. ann. 324. *omnis arrogantia plenus; ab ipso lare sibi sumendum impietatis exordium existimauit. Nam Crispum filium Cæsaris ornatum titulo, quòd in suspicionẽ venisset, quasi cum Faustâ nouercâ* (Constantini vxore) *consuesceret, nullâ ratione iuris naturalis habitâ sustulit. Cumque Constantini mater Helena tantam calamitatem ægro ferret animo & intolerabile ex cæde iuuenis dolorem perciperet, quasi consolans eam Constantinus, malum malo maiori sanauit. Nam cùm balneum accendi supra morem iussisset, eiq́; Faustam inclusisset, mortuam inde extraxit.* Addit Eutropius, plurimos etiam amicos ab eo interfectos. Denique Ablauius Consul Palatinis foribus affixo disticho, testatus est publico scripto in aureo (Constantini) sæculo *Neroniana tempora rediisse.* Baron. ibid. Colligitur idem ex fugâ S. Syluestri in montem Soractem, seruantis se meliori Christianorum bono à persecutione adhuc sæuiente sub initio imperantis Constantini: item ex sanguinolento paruulorum balneo, quod instituere parabat; quamquam matrum lamentis permotus, propositum mutauit. Ergo non iniuriâ draco ante susceptam fidem appellari poterit. Verùm ecce quomodo Syluester ipsum edomuerit. Postquàm enim Constantinus Apostolorum Petri & Pauli apparitione monitus est, vt Syluestrum accerseret & ab eo baptismum susciperet, Syluester nequaquam eum statim, vt rogabatur, admisit ad salutarem illam piscinam, sed *oportet*, inquit, *te priùs ieiunare Imperator, & DEVM placare lachrymis, quæcumque peccasti, confitentem. Depone ergo purpuram & diadema septem diebus, & tua Regia penetrale ingressus, clausis ianuis, in sacco & cinere humi iacẽs; in luctu age pœnitentiam: & iube claudi templa Idolorum & cessare eorum sacrificia: qui sunt in exilio & ad metalla damnati, & in carceres coniecti, libera Christianos. Largire laxationem ijs, qui sunt in vinculis & omnibus alijs afflictionibus; sis benignus in eos, qui te rogant, & iustas imple petitiones: ijs, quas habes, facultatibus impertire pauperes.* Quæ omnia affirmauit se facturum Imperator. Post expletam ergo pœnitentiam septem dierum, cùm ad baptisterium accedens se nudâsset, carnemque leprâ infectam palàm ostendisset, suscepto baptismo sanus egressus est, moxque totus à se alius factus: ex superbo humilis, adeò vt suis manibus templi fundamenta fodere & terram humeris efferre non dubitaret: ex sæuo & feroce mitissimus & humanissimus,

etiam erga hostes, & eos, qui statuam eius lapidâsse dicebantur, quibus omnem pœnam remisit, & scelus ioco elusit: ex parco liberalissimus in pauperes & templa, quæ ingentibus affecit ac ditauit muneribus: ex impio denique pijssimus. Videant hîc & discât à summo Romani Imperij capite minores alij Magistratus & magnates, Christianam humilitatem & erga Ecclesiæ Prælatos obedientiam nequaquam eos dedecere, sed maximum potiùs decus & laudem parere.

III. Synagoga Iudæorum.

III. Tertius, erat duodenarius Iudæorum numerus, quos in disputatione publicâ conuicit erroris, simulque fidem Christianam comprobauit Syluester, præsente Constantino & matre eius Helenâ; quod præter alios plures testatur Hadrianus Pp. in Ep. 3. ad Carolum M. scribens in eâ, Syluestrum *tam per Sacram scripturã, quàm per miracula Domino protegente victorem effectum.* Disputationem illam refert inter alios S. Antoninus in parte hist. tit. 9. c. 1. In eâ Iudęus quidam magus Hebraico nomine DEI, in tauri ferocis aurem insusurrato, eum quidem occidit, sed ad vitam reuocare nõ potuit; quod tamen Syluester in nomine IESV Christi statim effecit. Ex hoc porrò certamine elucescit inprimis vanitas Magorum & magicorum carminum; quod notatum à Christianis velim, qui subinde adhuc fidem illis tribuunt & eorum opem implorant. Patet igitur dæmonem eiusque asseclas mortificare quidem posse, quod & bestiæ possunt, non item viuificare. Cuius rei simile exemplum legimus in vitâ sancti Iuliani Martyris Antiocheni sub Maximino Imperatore apud Metaphrasten & Lipel. 9. Ian. Cùm enim ex carnificibus Sanctum percutientibus quidam oculum sibimet excussisset, Iulianus ad Martianum pręsidem ait: *Vides hunc miserum scelere suo alterum lumen amisisse; nunc igitur, si ea est Deorum tuorum quam prædicas virtus, iube Pontifices & Sacerdotes nefandorum Deorum, precibus suis lumen amissum restituere. Cùm verò manifestò cognoueris, Deorum tuorum virtutem nullam esse, ego virtute Domini mei IESV CHRISTI efficiam, quod illi præstare minimè possunt.*

Hac conditionis æquitate conuictus Præses, vota fieri, & preces surdis lapidibus multiplicari iussit. Sed simulacra Iuliani, vero DEO supplicantis, virtutem sustinere non valentia, in puluerem redacta sunt, & dæmones suam ipsorum miseriam horrendis clamoribus testati. *Quomodo*, aiebant, *nos sempiternis tenebris inclusi, lumen quod non habemus, cœco præstare possumus?* Pontifices hac Deorum ruinâ grauiter perculsi, Præsidi eam nuntiare ausi non fuere. Sed is vbi ex Iuliano rem totam intellexit, furore contabuit, & conuersus ad Iulianum; *Tu quidem, ô scelestè*, inquit, *magicis tuis artibus Deorum nostrorum patientiam irritâsti; qui pro suâ in te clementiâ, pœnas tanto scelere condignas irrogare differunt; vt ad saniorem aliquando te mentem reducant. Nunc verò Christi tui virtutem ostẽde, & oculum, quemadmodum promisisti, amico nostro restitue; sed vt omnem vim fraudis dissoluam, & magicarum artium virtutem extinguam, lotio te perfundi iubeo. Fac*, inquit Iulianus, *quod libet, nunquam enim DEI omnipotentis virtutem superare poteris.* Hæc vbi dixit, lotio totum eius corpus perfusum est; quod statim teterrimo fœtore amisso, suauissimum balsami odorem spirauit: tunc è vestigio Iulianus sanctissimo crucis signo, oculo impresso, extinctum lumen plenè restituit. Martianus verò tantâ virtute nihil motus, sed eam magicis artibus impiè asscribens, nouo furore excandescere, supplicia renouari iubet, carnificum tarditatem increpat, denique eum, qui à B. Iuliano, cum corporis lumine lucem animæ, donum quippe Christianæ fidei, acceperat, gladio feriri, Iulianum verò graui catenarum pondere oneratum, sub præconis voce per omnes plateas deduci mandat. Ex vita etiam S. Fortunati Episcopi Tudertini habemus maleficos, dum obsessa muliere in aquam mersâ, incantationibus pellere dæmonem ex eâ moliuntur, vnum quidem expulisse, sed pro eo integram legionem, quæ loco vnius miseram inuasit, accersiuisse. Quam ad extremum liberatam à S. Fortunato scribit S. Gregorius M. l. 1. Dial. cap. 10.

IV. Gentilis superstitio.

IV. Quartus erat Gentilium superstitio, quâ draconem Romæ in specu latitantem halitu suo ciuibus noxium, ab illis tamen persuasione sacrificulorum pro numine quodã cultum inclusit in nomine Domini adeóque enecuit, seu fame, seu nece subitâ. Cuius rei memoria adhuc extat Romæ ad radices Capitolij in templo, quod vocatur *S. Maria libera nos de pœnis inferni*, vt refert P. Cornelius in c. 14. Dan. Plures alij sancti sustulere suis precibus dracones & huiusmodi serpentes, vt habet Baronius an. 324. Verùm S. Syluester vnà cum hoc dracone sustulit etiam Gentilium superstitionem, ipsumque Gentilismum, magnâ saltè ex parte. Vnà enim cum Constantino adduxit ad fidem quamplurimos Romanos, effecitque vt spelunca draconis fieret templum B. Virginis, & Roma spelunca superstitionum & Idolorum fieret caput Ecclesiæ & domus sanctorum.

V. Hæreticorum turba.

V. Quintus erat caterua Hæreticorum, qui Iudæis & Gentilibus iam depressis Ecclesiam vexare cœperunt. Fuit auem inprimis Arrius, quem habito Concilio Nicæno, missoque ad id Hosio Episcopo Cordubensi legato suo, in conuentu 318. Episcoporum, & rursum altero 284. Episcoporum Romæ habito, condemnauit. Neque solùm hoc, sed prætereà Ecclesiam Cath. mirificè exaltauit: postquam Constantinus passim ædificari templa & iussisset & permisisset, eaque magnificè dotâsset, Pontificiam præsertim sedem Romæ stabiliuisset & potentiâ firmasset, cedendo ei Romam & secedendo Byzantium, vbi alterã sibi Romam strueret (vt multi antiqui scribunt) quò nimirum Ecclesia se cõseruare & contra Gentiles atque Hæreticos defendere ac tueri posset. Ferit hoc aduersariorum oculos, qui Papam eiusq; clerum Petro & alijs Apostolis inopiâ parẽ optant vt ipsi libitu suo viuere, spretis & subactis Ecclesiæ prælatis, possent. Verùm id neque rationi, neque sacrarum literarum vaticinijs consentaneũ erat. Primum agnouere ipsi Reges & Imperatores, qui idcircò Ecclesias & Episcopatus

tot reditibus vallârunt, vti post Constantinum Carolus M. in Galliâ, *ne sancta Dei Ecclesia huius saeculi potentibus subiaceret aut tyrannidem eorum pauesceret: imò superborum colla, Dei virtute superior calcaret*, ait Stephanus Abbas Leodiensis in vitâ S. Modoaldi apud Sur. 12. Maij. Deinde prædixit id Isaias inprimis cap. 60. cùm ait de Ecclesiâ nouæ legis: *Ponam te in superbiam saeculorum, gaudium in generationem & generationem. Suges lac gentium*, (Chald. *satiaberis diuitijs populorum*) *& mamillâ Regum lactaberis* (septuaginta habent: *diuitias Regum comedes*.) *& scies quia ego Dominus saluans te, & redemptor tuus fortis Iacob*. In superbiam saeculorum posita est Ecclesia, cùm ei Roma caput mundi & sedes Imperatorum sponte se subiecit & cum eâ totus Orbis Romanus; ita vt Reges ipsi honorē deferrent, & genua sua flecterent. In gaudium verò, cùm ijdem Reges & Principes magis sibi gauisi & gratulati sunt, quòd essent filij Ecclesiæ, quàm quòd essent Reges & Imperatores, vti fassus est Theodosius senior Imp. & S. Ludouicus Galliæ Rex. Sugit lac gentium, dum Regum opibus & pijs fundationibus enutritur & augetur; quod etiam c. 49. dixit Isaias: *Erunt Reges nutricij tui, & Reginæ nutrices tuæ: vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.* Denique hoc etiam spectat ad Christi Domini gloriam, vt citato loco postremis verbis indicat Isaias: *Et scies, quia ego Dominus saluans te & redemptor tuus fortis Iacob.* Quis enim non miretur Christi potentiam, qui suâ; quam in hoc mundo elegit ac tenuit, paupertate Ecclesiam suam adeò ditauit, non armis aut potentiâ, sed spontaneâ Regum principumque liberalitate, ita vt non modò suas facultates, sed etiam seipsos ad Ecclesiæ, Apostolorum & Pontificum pedes abijcerent. Vnde enim Ecclesiæ illa diuitiarum affluentia, summi Pontificis maiestas, S. Petri opulentissimum patrimonium; Cardinalium amplitudo, Episcoporum dignitas, potentia & principatus, Prælatorum splendor, monasteriorum opulentia, Canonicorum opimi reditus, militarium ordinum primâ nobilitate diuitiæ, templorum, altarium, sacrorum vtensilium nitor & pretiositas; nisi ex Christi Domini paupertate? *Quoniam propter nos egenus factus est, cùm esset diues, vt illius inopiâ vos diuites essetis*, ait Apostolus 2. Cor. 8.

Laudemus ergo virum hunc gloriosum, tot draconum debellatorem, laudemus parentem nostrum; per quem habemus Imperium Romanum, Christianum & Catholicum: habemus etiam nos, quòd deuicto illo stygio dracone, Ecclesiæ filij simus & hæredes regni cælestis, &c.

IN FESTO CIRCVMCISIONIS DOMINI.

THEMATA.

I. Variæ strenæ varijs optantur.
II. Non fidendum anno.
III. Quid agendum vt bene succedant anni futuri.
IV. Præsagia pro futuris annis.
V. Nomen IESV balsamum salutiferum.
VI. Poderis Aaronis, quæ est fidelium Ecclesia sancta, Christo in xenium petitur.

THEMA PRIMVM.

Variæ strenæ varijs optantur.

I. *Magistratui, vt fiant hortulani.*
II. *Religiosis, vt moriantur.*
III. *Consiliarijs chiragra.*
IV. *Literatis, vt stulti fiant.*
V. *Coniugibus, vt vir surdus sit, vxor autem cæca.*
VI. *Virginibus & viduis podagra.*
VII. *Pauperibus, vt tales maneant.*
VIII. *Diuitibus, vt descendant in infernum viuentes.*

Opto apud DEVM & in modico & in magno, non tantùm te, sed etiam omnes, qui audiunt, hodie fieri tales. *Act. 26.*

Antiquissima consuetudo est, vt hoc die alter alteri bonum & fælicem annum optet. Quin & antiquâ opinione seu superstitione potiùs creditum est, nihil hoc die mali optandum esse; eò quòd crederent optata reuerà euentura. Motus inde quispiam, præsentibus multis, optauit sibi hodie: *Vtinam deberem decem millia aureorum!* Absit, inquiunt, adstantes: nihil hoc die mali optandum, quia euenire solet. Verùm alter: Nescitis, inquit, quid optârim. Bene, non malè mihi sum precatus. Debeo enim centum millia aureorum: opto igitur vt solùm decem millia debeam. Refert Pontanus in Att. Bellarijs. Multoties videtur alijs malum esse, quod optatur, cùm reuerà bonum sit. Ita cùm Agrippa Rex Tetrarcha Iudææ audisset Paulum vinctum, Christum prædicantem, & dixisset: *In modico suades me Christianū fieri*; Paulus respondit: *Opto apud DEVM & in modico & in magno, non tantùm te, sed etiam omnes, qui audiunt hodie, fieri tales*; scilicet Christianos. Hic certè optimam rem optauerat Agrippæ, quanquam ille hoc non intel-

lexit, sed abrupto colloquio surgens discessit. Igitur si & ego Paulum imiter, & vobis optem ea; quæ carni quidem displicent, animæ verò ad salutem prosunt: spero vtique vos non discessuros cum Agrippa, cœco & Gentili, sed libenter accepturos, & sicut oportet sano intellectu, non, vt sonant, ad literam interpretaturos.

I. Magistratui, vt fiat hortulani.

I. Primæ videntur deberi Magistratui siue Ecclesiastico, siue sæculari. Et quid huic optabo? Opto ei vt induat naturam hortulani. Hoc optauit ac persuasit pius quidā Eremita Theodosio Imperatori, referente Beato Petro Damiani Cardinali Episc. lib. 7. ep. 11. ad Gottifredum Ducem Tusciæ. Hic enim cùm in familiari conuersatione suasisset Imperatori clementiam erga reos: abstinentiam ab effusione sanguinis eorum, indéque obtemperante Imperatore Respublica sceleratis impleretur: conquerentibus de iniustitiā Imperatoris statibus, iterum misit veredarium ad Eremitam; consilium alterum petens. Ergo Eremita præsente & inspectante legato, arripit sarculum & hortum ingressus, sarrit & noxia demolitur, steriles herbas extirpat, virentes excolit, & communit oluscula: tum abire legatum & referre Imperatori, quæ vidit, iubet. Indignatus hic quasi absque responso dimissus, retulit quæ vidit. Rem mox intellexit Imperator, vt nimirum reprobos eradicaret, bonos foueret: sic fecit & Rempublicam composuit. Addit Damianus exemplum Ottonis tertij Imperatoris, qui suo æuo, cùm esset primùm viginti annorum tribus regni proceribus, Rudolpho, Raimundo & Arimundo bonorum alienorum direptoribus; oculos eruit, eóque exemplo totum regnum tremefecit & in pacem reposuit. Vnde per ora populi vulgatum erat: *In euulsione sex oculorum pacatum est regnum.*

II. Religiosis, vt moriantur.

II. Religiosis opto vt moriantur, si viuunt, vel si mortui sunt, ne ad vitam redeant. Hoc enim & Dauid aliquibus optauit, scilicet: *veniat mors super illos.* Psal 54. Optauit & suo discipulo Sanctus Gregorius Nyssenus frater S. Basilij, vt in eius vitā refertur. Is enim cùm quæreret è Magistro suo Gregorio, quid esset abnegatio sui adeoque religiosus; misit illum ad cœmiterium; iubēs, vt ossa mortuorū calumnijs, probris ac conuitijs oneraret, quantum posset. Fecit ille iussa, dicēs: *Vah ossa putida, putrida, vermibus exesa, viperis scatentia! Vah deformia cadauera, ossa latronum, sacrilegorum, furum &c.* Reuersus ad præsulem rogatur quid responderint ossa, an se defenderint, an expostulauerint; an calumnias rependerint aut verbera? Respondit minimè: sed muta conticuisse. Iubet ergo rursum ire, eáque laudibus euehere; Tum is: *Hem ossa candida, nitida, nobilia, capita principum, heroum, Doctorum, heroinarum* &c. Redijt & rursum interrogatur, an sibi applauserint, gatias egerint, exultārint, intumuerint? Nihil horum, inquit ille, sed ne minimùm quidem se commouerunt. Tum Præsul: *Vade & tu fac similiter; non mouearis laude vel vituperio, & sic abnegabis te ipsum, fiesq́; religiosus bonus.*

III. Consilia-

III. Consiliarijs & officialibus quid optandum? Opto illis chiragram! sed moralem, non naturalem; vt sint impotentes ad capiendā munera. Proijce bursam auro grauem in manum chiragrici; statim is cum clamore tibi indignabitur, aurúmque excutiet. Hoc istis opto; vt munera oblata velut semina dolorum respuant & abijciant. Non est spernendum hoc, quod Christus ipse precatur Matth. 18. *Si manus tua scandalizat te, abscinde eam & proijce abs te. Bonum est tibi debilem* (Græcè κυλλὸν id est, *mancum*) *intrare in regnum cælorum, quàm duas manus habentem mitti in gehennam ignis.* Quid abscissa manus velit, docebit Plutarchus & ipse senatorij Ordinis in Illyrico ab Imperatore Traiano constitutus, qui ait in lib. de Iside: *Thebis Iudicum imagines visuntur absque manibus & summi iudicis oculi conniuēt; eò quòd iustitia nec muneribus capiatur, nec hominum vultu flectatur.* Adfert idē in Apophtegm. exemplum M. Curij Senatoris Romani, cui ad focum sedenti & rapas coquenti cùm Samnites magnum auri pondus attulissent pro munere; respuit id, asserens, *se auro opus non habiturum, quamdiu tali cibo contentus vixerit.* Voluit ergo dicere; se chiragram habere; nec posse acceptare aut numerare pecunias. O chiragram salutarem! nam alioquin *munera tum murua* (argentum & aurum) *faciunt rectissimā curua;* & trahunt in gehennam. Gildet vnnd zothes hold/macht mir den Kicyter hold. Das gerad macht es krumb/ was yet gehert/gibts hinumb.

tijs chiragra.

IV. Literatis vt stulti fiant.

IV. Literatis & studiosis quidnam? Opto eis; vt stulti fiant. Quid? Sapientiam illi quærunt. Sed antequam ad eam pertingant, priùs stulti fieri debent. Id enim eis optat S. Paulus 1. Corinth. 3. *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat, vt sit sapiens.* stultus, inquam, coram mundo, per humilitatem, disciplinam, crucem & obedientiam Christi, quæ tamen stultitia sapientia est coram DEO. Itaque literati inprimis agnoscant se esse rudes, & parum adhuc scire; multóque plura se nescire, quàm sciunt; adeóque semper sibi discendum esse. Hoc est, quod Menedemus apud Plutarc. de profectu virtutum dixit, quòd *studiosi, qui discendi gratia Athenas nauigarent initio sibi viderentur sapientes, tum Philosophi, tum Oratores, tandem progressu temporis rudes & plebeij; quò enim magis doctrinæ se praberent, eò magis fastū & ignorantiam deponerent.* Planè sicut qui in valle est, putat vicinum esse cœlum & montibus inniti: vbi ascendit montem, ibi primùm videt multò longiùs id distare, quàm in valle apparebat. Nec hoc solum, sed plus intendit Apostolus, vt nimirum amplectantur disciplinam, obedientiam, crucem, quæ coram mundo est stultitia, coram DEO sapientia vera; submittant se disciplinæ & obedieītiæ, captiuent intellectum in rebus fidei: subijciant se Christi & Ecclesiæ præceptis. *Ita tres Magi,* ait S. Bernardus serm. 1. de Epiphaniā, *puerum adorantes in præsepio, insipientes facti sunt, vt fierent sapientes, & edocuit eos Spiritus, quod posteà prædicauit Apostolus: Qui vult sapiens esse, stultus fiat, vt sit sapiens. Ingrediuntur stabulum, inueniunt pannis inuolutum infantem; non illis sordet stabulum, non pannis offenduntur, non scanda-*

scandalizantur lactentis infantiâ, procidunt, venerantur vt Regem, adorant vt Deum.

V. Coniugibus, vt vir surdus, vxor cœca fiat.

V. Coniugatis opto, quod optauit illis magnus & sapientissimus Rex Aragoniæ Alphonsus, nimirum, *vt vir surdus sit, vxor autem cœca*; referente Panormit. in rebus eius gestis lib. 3. cap. 7. Surditatem optabat viro, ne attenderet ad garrulitatem & colloquia vxoris, neque facilè audiret, quæ de ipsâ dicuntur & finguntur. Cœcitatem vxori, ne curiosè inspiceret aut inuestigaret acta & gesta mariti: neque in alios viros oculos inijceret; sic enim fore constantem inter eos pacem & tranquillitatem. Hoc etiam optat illis Ecclesiasticus c. 9. *Non zeles mulierem sinus tui* (vxorem scilicet,) *ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam*, hoc est, ne hoc ipso quòd suspecta tibi sit & nimis constringitur, incipiat exorbitare. Fuêre sanè tales Ioseph & Maria parentes Christi. Ille cum videret prægnantem coniugem, fugere potiùs & deserere eam voluit, quàm curiosè inquirere vnde conceperit. Hæc nihil ad coniugis molimina attendit, quasi cœca foret; rem Deo commendans.

VI. Virginibus & viduis podagra.

VI. Virginibus & Viduis opto podagram, quò compellantur sedulò domi manere. Hoc optat illis Sanctus Paulus ad Tit. 2. vbi vult adolescentulas esse *domus curam habentes*. **Sollen das hauß hüeten.** Nulli autem meliùs custodiunt domum, quàm podagrici. Optârunt & antiqui Ethnici, qui Phidiâ sculptore Venerem, seu castam & speciosam mulierem ex auro & ebore conflârunt, quæ altero pede testudinem premebat. Pausan. in Eliacis lib. post. p. 203. Testudo domiperta, domi vt affixa hæreret, monebat: siquidem testudo à suâ domo non egreditur. Podagra ad euagandum, saltandum, conuiuia & spectacula adeunda ineptum hominem facit. Id viduis & virginibus prodest. Quemadmodum enim instrumentum musicum, nullibi integrius & sanius seruatur, quàm domi suæ; si enim in alienas domos efferatur ad conuiuia, choreas &c. nunquam integrum redit; vel enim fides aliquæ rumpuntur vel consonantia deperditur: ita accidit puellis. Experta id est Dina, filia Iacob, quæ à patriâ domo semel tantùm egressa ad vicinam vrbem, vt mulieres spectaret, statim rapta & corrupta est à Sichem. Genes. 34.

VII. Pauperibus, vt tales maneant.

VII. Pauperibus opto apud Deum, vt nunquâ diuites fiant. Id sibi optauit Sapiens Prou. 30. *Mendicitatem & diuitias non dederis mihi: tribue tantùm victui meo necessaria: ne fortè satiatus illiciar ad negandum & dicam: Quis est Deus? aut necessitate compulsus furer.* Idem S. Franciscus hospiti suo in villâ Tysi prope montem Aluerniæ, bene ab eo habitus, pro gratiarum actione precatus est, & obtinuit à Deo, vt domus illa, nunc *S. Francisci* dicta, nunquam vel ditesceret, vel ad egestatẽ deueniret, teste Lucâ Waddingo in Annal. Minor. anno 1215. n. 11. Notum est, quod in vitâ S. Antonini Archiepiscopi Florentini refertur de quadam domo, cui iter faciens Antoninus vidit insidere Angelos; reperitque inibi viduam & tres filias malè vestitas, operibus manuum se operosè nutrientes, & quidem necessitatis gratiâ die etiam festo laborâsse. Quare tantum eis pecuniæ dono dedit, vt honestè se sustentare possent. Verùm vbi labente tempore iterum illic transijt, vidit cacodæmonem tecto domûs insidere, reperitque eas otio deditas & cultiùs vestitas. Reprehendit eas proin, & vt ad pristinum statum se componerent admonuit. In vitâ eius 2. Maij. Quare aliquando præciduntur alæ auiculis? vt ne à nobis auolent. Idem facit Devs pauperibus. Crescant illis pennæ, mox à Deo auolabunt.

VIII. Diuitibus, vt descendant in infernum viuentes.

VIII. Diuitibus, qui ducunt in bonis dies suos, opto id, quod Dauid, mansuetissimus alioquin etiam erga inimicos, talibus optauit Psal. 54. *Descendant in infernum viuentes, quoniam nequitiæ in habitaculis eorum.* Id verò explicans S. Bernard. orat. ad fratres de Monte, ait optandum reprobis, vt per meditationem pœnarum infernalium *descendant in infernum viuentes, ne descendant morientes.* Opto igitur illis vt descẽdant cogitatione & sedulâ meditatione ad diuitem Epulonem in infernum, videant pœnas eius, flammam, sitim, clamorem; & interrogent eum quid fecerit, quo pœnas illas commeruerit. Respondebit enim non ob furta vel homicidia, non ob vsuras aut adulteria, non ob blasphemias aut sacrilegia se tanta ille tormenta pati: sed quia vestiebatur bysso & purpurâ supra statum suum: & quia epulabatur quotidie splendidè, quæreris in conuiuijs splendorem vanæ gloriæ: & quia quotidie, nunquam ieiunans; & quia pauperi Lazaro nihil de mensâ dabat. Itáne verò propter has solas & tam leues culpas tanta tormenta patitur? Ita sanè. Attendant igitur diuites, vtrum nõ & ipsi talia hæc faciant. Et quem alium finem sortientur, si hæc egerint, nisi epulonis? Qui enim vitâ & moribus pares sunt, nunquid mercede impares erunt? Quid igitur iam vultis? vt optem vobis annos Lazari, an Epulonis in hac vitâ? Lazarus hîc recepit mala, diues autem bona, vt testatur Abraham: Lazarus annos malos, diues bonos habuit. At nunc versâ vice Lazarus consolationibus perfunditur, diues autem cruciatibus perurgetur. Videmus igitur non semper esse bonos dies, qui boni æstimantur: nec malos, qui mali. Aliter mundus iudicat, aliter Devs.

Quare si vultis vniuersum, & secundum sanum iudicium optem vobis aliquid, opto vobis annum malum, id est, laboribus, tribulationibus, asperis patientiæ, pœnitentiæ, abstinentiæ aliarumque virtutum operibus plenum. Vno verbo opto vobis annum Lazari, (non annum Epulonis) qui licet habeat malum & triste initium, sortietur tamen bonum & beatum finem.

THEMA SECVNDVM.

Non fidendum Anno.

In Anno Bissextili.

I. *Quia se longum fingit, cùm breuissimus sit.*
II. *Quia se nouum appellat cum semper sit antiquior.*
III. *Quia multa sæpe promittit, sed pauca præstat.*
IV. *Quia de modico errore in magnum inducet.*
V. *Quia blandè excipit, sed occulto hoste necat.*

Consummati sunt dies octo.
Luc. 12.

INterrogo vos, Audit. Quid optaretis amico vestro, qui transire debet syluam aut pagum, vbi latet aliquis eius insidiator, prædo vel inimicus? Meo iudicio optaretis ei loricam, (**Ein Panzer**) quâ incolumem se seruaret. Id enim Ieremias suadet Ægyptijs, inuadendis à Nabuchodonosore: *Induite vos loricis*. Ier. 46. Habeo igitur, Auditores, quod pro nouo anno precer vobis. Transire debetis annum bissextilem, (**Ein Schalt Jahr**) quem Germani, per sarcasmum appellare solēt, **Ein Schalck Jahr**/ hoc est, annum nequam seu dolosum, annum malum & suspectum. Quamquam non hic solus talis est, sed alij etiam omnes. Id enim fatetur Apostolus Ephes. 5. *Videte fratres, quomodo cautè ambuletis; non quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.* Tertullianus antiquissimus auctor lib. de fuga in persecut. cap. 9. legit: *quoniam dies nequam sunt.* Fatetur idem Iacob Patriarcha Phraoni Regi Ægypti: *Deus peregrinationis meæ 130. annorū sunt: parui & mali.* Genes. 48. Eccur verò mali? Quia insidias passus est à fratre Esau, à socero Laban, à Sichimitis, à filijs proprijs, alijsque. Quando ergo tam charus DEO seruus tam malos habuit annos, non video cur nos expectemus meliores. Et si talem transituri sumus annum, quid aliud vobis precari possum, quàm quod Apostolus in eadem Epistola cap. 6. subdit: *State ergo induti loricâ iustitiæ?* Lorica verò iustitiæ secundum Chrysostomum in eum locum hom. 24. *est catholica & virtute prædita vita*, seu, quod eodem recidit, bona conscientia. Hanc precor, hanc induite, & nil vobis nocebit annus iste nequam. Sed iam videamus technas, dolos & nequitias non huius tantùm anni, sed aliorum etiam quorumcumque tandem.

I. Quia se longum fingit, cùm breuissimus sit.

I. Malus & dolosus, quia se longum fingit, cùm breuissimus sit. Id testatur Iob cap. 16. *Ecce enim breues anni transeunt & semitam, per quam non reuertar, ambulo.* Quomodo verò? nónne dies anni 365. sunt? sed en dolum. Sol ab Oriente in Occidentem, ingenti quidem spatio & longissimo itinere currit, sed eum cursum motu raptûs, quo à primo mobili rapitur, vno die absoluit: motu interim proprio seu naturali per eandem reuertens annum consumit. Metimur vitam nostram iuxta mensuram ætatis à naturâ præfixæ. v.g. septuaginta annorum; nec attendimus ad motum raptûs, quo sæpe violenter multoque citiùs abripimur. Iuuenis cogitat se posse diu viuere, sed non cogitat se posse citò mori: attendit ad proprium & naturalem Solis cursum, qui facit annum; non ad violentum, qui facit diem tantùm. Quare si cogitatio tibi subit: Ecce adhuc iuuenis sum, nuper exortus sum, adhuc in oriente sum: quàm longè distat occidens! quàm longè absum à morte? scito quòd hoc iter possis vno die percurrere & cursum tuæ vitæ vno die absoluere. Reperiuntur quidem aliqui, qui tardiore gressu, vti Sol retrogradus, cursum vitæ suæ peragunt, viuunt 70. 80. annis; sed quàm pauci illi respectu eorum, qui citiùs expediuntur! Nemo igitur sibi crastinum promittat. Vnde Ezechias Rex ait: *De mane vsque ad vesperam finies me.* Isa. 38. quasi diceret: de mane vsque ad vesperam semper momentis singulis expecto finem meum.

II. Quia se nouum appellat, cùm semper sit antiquior.

II. Quia se nouum iactat, cùm semper antiquior fiat: quemadmodum & ipse Sol, qui nunquam ad eundem numero cursum redit. Vnde addit Iob citato capite se nō reuerti per viam, quam ambulauit. Decipiuntur & hic homines: putant annum elapsum reuerti atque innouari, Solemque ad eūdem cursum redire; sed reuerà errant. Non redit idem annus, sed alius succedit, nec Sol ad eundem numero cursum, quem peregit, redit, sed ad alium; tandemque absoluet omnes cursus sibi à Deo præfixos. Et tu post annum elapsum, non redis idem, sed alius: priùs infans, posteà puer: elapso anno puer, hoc iuuenis: elapso vir, hoc senex: illo senex, isto decrepitus. Subrepit tibi lanugo, pòst barba, tum canicies, pòst caluities, denique mors. Vnde S. Hieronymus ep. ad Heliodorum, miratur illam deceptionem nostram: *Quotidie morimur*, ait: *quotidie immutamur; & æternos nos esse credimus.* Vnde fit, vt licet magis & magis semper accedamus ad sepulchrum, non tamen magis nos paremus ad beatam mortem, vitia deseramus, & pietati vacemus.

Accedit quòd anni & ætates nostræ furtim se subducant, ita vt vix aduertamus: quemadmodum paruuli fures, per exigua foramina intrant & expilant domum, vt non facilè deprehendātur. Ideò forsan Iacob appellat suos dies *paruos & malos*. Genes. 47. quasi paruos fures, qui inaduertenter irrepunt & elabuntur; quâ de causâ etiam à Christo dies Domini dicitur venire instar furis.

III. Quia multa sæpe promittit, sed pauca præstat.

III. Quia sæpe multa promittit, sed pauca præstat. Promittit enim tibi 365. dies; hoc verò anno 366. numeratq; omnes ac ponit in Calendario, ac si omnes tibi exhibendi sint. Promittit Hilaria, ac dicit: Ibi personas induemus, ludemus, saltabimus, stultescemus; promittit niues hiemales; ibi in rhedâ vehemur, promittit iucundum ver, ibi deambulabimus, ludemus & rosis nos coronabimus; promittit diem S. Georgij, ibi tot reditus, census, vsuras accipiemus; promittit æstatem, ibi tot fruges metemus,

æstatem : ibi tot fruges metemus, venationes instituemus, domus ædificabimus. promittit vacationes & autumnum : ibi aues capiemus, in patriam proficiscemur, vindemiam faciemus, conuiuia instruemus, cellaria & horrea nostra ditabimus, ad nundinas ibimus, & nescio quæ alia. Nónne enim omnia ista tempore consignata sunt in huius anni fastis? Sed vide ne decipiat te, quia est impostor, **Ein Schalck.** Consignat enim ista in chartâ, sed vnum diem omittit, à quo reliqui omnes pendent. Quis ille? Sancti, qui appellatur, Quod vult DEVS. Hunc omittit, cùm tamen sine hoc reliqui omnes cadant. Ille ab Hunnerico Rege in Wandal. persecutione, fragili cymbæ impositus, & in mari derelictus est, vt periret. Attamen factum non est, quod impius Rex, sed quod DEVS voluit. Saluus enim Neapolim deductus est. Audiamus S. Iacobum ep. 3. *Ecce nunc qui dicitis : Hodie aut crastino ibimus in illam ciuitatem, & faciemus quidem ibi annum & mercabimur & lucrũ faciemus: Qui ignoratis quid erit in crastino Quæ enim est vita nostra? Vapor est ad modicum parens: pro eo vt dicatis: si Dominus voluerit, & si vixerimus, faciemus hoc aut illud.* Nónne sic delusus est diues ille Luc. 12. dicens: *Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam, destruã horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia, quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam animæ meæ: Anima habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare.* Sed quid actum? eodem die audijt: *Stulte hâc nocte repetunt à te animã tuam, quæ autem parâsti cuius erunt?* Non absimile est, quod in vita S. Syluestri legitur de Tarquinio Perpennâ, Vrbis præfecto, qui S. Syluestro, nõdum Papæ, comprehenso & vincto varios cruciatus minabatur, nisi Timothei Martyris facultates proderet. Cui Syluester: *Hac nocte animam à te repetent, & tu intentatas minas quomodo ad effectum deduces?* Hinc commotus præfectus arctiùs eum vinxit. Intereà in prandio pisciculi delicatioris osse deglutito & gutturi inhærente strangulatur vsque ad mediam noctem, vbi spiritum tandem elisit, sicut ei prædictum fuit à Syluestro. Baron. & Lipel. 31. Dec.

IV. Quia de modico errore in magnum inducit.

IV. Quia de modico errore dissimulato in magnum ducit, qui vix corrigi potest. Secuta est Ecclesia post tempus Concilij Nicęni, anno 325. habiti, computum Iulij Cæsaris, qui dat annuo Solis cursui 365. dies cum sex horis integris: cùm tamen posteà Alphonsi Regis Castellæ calculus ostenderit, non esse integras sex horas, sed desiderari in ijs 134. partẽ diei, adeóque ferè quadrantem horæ, ita vt intra 134. annos excedat cursum Solis annuum integro die; sed quia modicum illum defectum per annos ferè 1300. non correximus, tandem prodijt magnus error, & totis decẽ diebus à vero cursu Solis cum festis nostris discessimus, & discedunt adhuc; qui antiquum Calendarium obseruant, augebuntque errorem vno die singulis 134. annis. Hinc diu laboratum est, donec error iste corrigeretur subtractione decem dierum sub Gregorio 13. Pont. anno 1580.

Quemadmodum ergo in annuo Solis cursu decepti, ex innotabili & modico in magnum errorem inducti sumus : ita contingit plurimis vt dum hodie, cras & perendie contrahunt nec emendant iurandi, ludendi, potandi, mentiendi, furandi, turpia amandi assiduitatem, tandem post annum deprehendant ingens in animâ suâ foramen vitiumque penè inextirpabile. Sic nauis dum rimas agens sensim aquam admittit impletur tandem & mergitur. Sic Amyclę ciuitatis Italiæ incolæ, dum è vicinis paludibus irrepentes serpentes non enecârunt, vanè persuasi; quòd non liceret eos occidere, tandem multitudine illorum obruti, enecti sunt. Vnde Prouerbium: *Amyclam silentium perdidit.* Eras. in Adag. Plin. Eodem modo necat annus homines paruis quidem, crebris tamen, excessibus, vnde generantur morbi graues.

V. Quia blãdè excipit sed occulto hoste necat.

V. Quia blandè quidem nos intuetur, excipit & aliquantisper ducit, stipatque velut satellitium aliquod : sed in eo tamen, latet hostis vnus ignotus, qui machinatur & infert nobis necem. Continet annus duodecim menses, quibus Sol percurrit duodecim signa Zodiaci. Illa ergo signa illique menses ducunt nos per anni cursum : sed vnus tandem illorum iugulabit nos : **steckt ein Schalck vnder jhnen** / Scribit Cranzius lib. 8. Wandal. c. 13. tragicam historiam sanè memorabilem : *Buckardus de Scrapelavu Comes, vigesimus septimus Archiepiscopus Magdeburg. 19. annis in Pontificatu peractis, vir sobrius, pius, castus, prudens & qui iura Ecclesiæ suæ magno semper labore tueretur; cui multa foris bella, à ministerijs quoque Ecclesiæ suæ pericula : sed vbiq; victor superabat. Cùm ciues illi Magdeburgenses infesti essent, quòd improbam eorum voluntatem refrænaret, cessit vrbe cum clero. Erant inter ciues, quibus fideret Archiepiscopus, qui multa pro illo ad populum tentabant vt reconciliaretur suo domino. Pollicebantur se eo præsente melius omnia, quàm per interpositos acturos. Venit ergo, & rebus, vt videbatur, omnibus cõpositis, iurauit vtraque pars super V. Christi sacramento. Non multò pòst à ciuibus capitur, recrudescũt ira in populo, & in carcerẽ tenebrosum detrusus, catenis oneratur, maceratur inediâ, mille excruciatur modis. Delecti tandẽ viri duodecim, de Magdeb. 8. de Hallis 4. personati, sed habitu simili. Clauas manibus tenentes irruunt in carcerẽ; vinctũ Pontificem ludibundi chorizantiũ in morem circumeunt; & vt in tenebris poterãt, clauis sæpè innoxijs iacentẽ tangunt : tandẽ choreâ sæpius in orbem ductâ, ne innotesci, quis caderet, posset, vnus ex his clauâ Põtificis caput grauiter percussit; choream tamen continuârunt, donec verè mortuũ cognouerunt. Cadauer anno penè toto in carcere relictũ, ignorantibus cædem eius Canonicis. Tandem ciues velut ignari rerum spectatũ eunt, quid agat Archiepiscopus. Reperiunt iam fœtore graui vermibus scatere; sic vt non posset internosci Põtificis, nisi in capite, signum. Extractus in medio tẽplo tumulatur. Interdictũ vrbi diuinis officijs: excommunicati omnes conscij. Episcopus Merseburg. gladium distrinxit carnalem.* Quid videtur vobis? Nónne hæc feralis chorea ad amussim nobis depingit anni cursum? Saltãt circum nos 12. menses & cum ijs duodecim signa percursa à Sole, quasi ciues duodecim, blãdi ac ludibũdi; & singuli quidẽ clauam capiti nostro impin-

impingunt; non magna quidem læsione, quia particulam solùm modicam vitæ nostræ detrahunt: sed vnus tamen aliquis latet personatus atque incognitus inter illos menses, qui fortissimo tandem ictu vitam nobis abrumpet. *Videte* itaque *fratres, quomodo cautè ambuletis: quoniam dies mali sunt.* Diogenes cùm aliquando ab obuio alapam accepisset, nil aliud reddidit, quàm malum esse, quòd homines nesciant, quando galeis tecti prodire in publicum debeant. Semper ergo instructi galeâ prodire debemus, quæ est *spes salutis*, ad Thess. 5. sed vnde nobis spes salutis, nisi à bonâ conscientiâ seu iustitiâ.

Visâ ergo nequitiâ animi, *state induti loricâ iustitiæ*, non solâ casside, sed loricâ totum corpus operiente; ne alioquin cum Achab Rege 3. Reg. vlt. vel vnâ parte nudati vulneremini & pereatis. De Hannibale Carthaginensium Duce scribitur, quòd in bello arma nunquam deposuerit, adeóque etiam armis indutus somnum ceperit, vt semper ad pugnam paratus esset. Nos à potiori, ne ab hostibus animæ nostræ incauti obruamur, nunquam deponamus *loricam iustitiæ* bonæque conscientiæ. Quo fiet vt nullo vnquam tempore, nihilque metuamus, nullum annum, mensem, diem, horam.

THEMA TERTIVM.

Quid agendum vt bene nobis succedant anni futuri.

Quatuor literæ nominis IESV expendendæ.

I. Prima, nominis IESV littera monet opera à DEO inchoanda.

II. Secunda, eadem examinanda esse.

III. Tertia, mortis imminentis memoriam.

IV. Quarta, DEVM præsentem semper in conspectu habendum.

Vocatum est nomen eius IESVS.
Luc. 2.

NEscio, Audit. quidnam sibi velit, quòd maiores nostri, Principes aliqui, etiam monetas aureas nomine *IESV* consignârunt. Ita enim legimus factum à Carolo M. Imper. nummos, inquam, cusos, in quibus liber vitæ vnà cum nomine IESV expressus erat hac inscriptione: *IESVS CHRISTVS Rex regnantium.* Alij nomen idem tribus litteris IHS monetis suis impresserunt. An forsan indicare voluerunt, posse etiam in nomine IESV reperiri aurum & argentum, adeóque veras & solidas diuitias? Sapienter profectò & verè, si ita censuerunt. Est enim hoc nomen IESV thesaurus quidam cælestium diuitiarum & quasi liber vitæ, continens ac præscribens viam comparandi veras diuitias, quæ sunt bonorum operum merita cælestia, omnia mundi lucra & thesauros longè excedentia. Igitur hunc aureum nummum, hoc aureum monile, nomine IESV insignitû vobis, Audit. offero pro xenio, vt per id hoc anno omnes opulenti, non huius terræ glebis, sed cælis opibus euadatis. Quod vt fiat, nummum istum ponderare & expendere conemur. Nomen IESV Hebraicum est, & quatuor continet litteras, Iod, Scin, Vau, & Aijn.

Prima littera est *Iod*, quæ cùm sit apex litterarum, *principium* significat. Bene nobis succedet annus inchoatus, si principia actionum nostrarum diligenter obseruemus. Mirum est, quomodo humani generis hostis insidietur operum nostrorum initijs; quod patet ex parabolâ seminatoris, qui vbi semẽ bonum sparsit, quàm primùm adfuit Diabolus & superseminauit zizania, vt sementem bonam in herbâ suffocaret. Matth. 13. Deinde ex Ioannis visione Apoc. 12. in quâ Draco hiante ore expectabat partum mulieris, vt deuoraret prolem vix editam. Nouit enim ab intentione, quæ est principium actionum, dependere totam actionem. Ergo vt opera nostra omnia cum fructu fiant, adeóque bene nobis cedant, primò à DEO inchoanda sunt, ita vt ad ipsius gloriam ea offeramus, priusquam inchoamus. Sic transferemus ea in cœlum, vt ibi nobis lucrum & mercedem incomparabilem conquirant, quo modo & proles illa mulieris, Apoc. 12. de quâ dixi, illicò rapta est ad DEVM & ad thronum eius. Idque non solùm de bonis, sed etiam de operibus ex se indifferentibus intelligendum est; quia *si oculus tuus* (hoc est intentio tua, vt explicat Aug. Greg. M. & Beda) *simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit*; ait Dominus Matth. 6. *Et si delibatio sancta, & massa: si radix sancta, & rami*, ait Apostolus ad Rom. 11. Qui illuminato oculo scribunt, pingunt, fabricant, pulchra opera faciunt: qui cœco oculo, deformia. A libamine hostiæ sanctificatur tota hostia. A radice bona fructus boni, à malâ prodeunt mali. Intentio fundamentum ædificij est, bona super petram, mala super arenam struit. Illius opus stabit, huius verò corruet. Atque ita fiet, vt omnes nostræ actiones meritum in cœlo acquirant nobisque ingens lucrum pariant.

[Margin: 1. Prima nominis Iesu littera monet opera à Deo inchoanda.]

[Margin: 1. Ad ipsius gloriam referenda.]

2. Inuocato DEI auxilio ad initium cuiuscumque operis, vt det vires perducendi illud usque ad finem. Viderunt & fecerunt etiam hoc Gentiles. Vnde Poëta: *A Ioue principium.* Alij primum vini poculum Dijs suis libabant, alij primos fructus offerebant, alij à precatione opera inchoabant. Vnde Plinius initio panegyrici ait? *Bene ac sapienter maiores instituerunt, vt rerum agendarum, ita dicendi initiũ à precationibus caperetur, quòd nihil ritè nihilque prudenter homines sine Deorum immortalium ope, consilio, honore auspicarentur.* Senatum habiturus priùs hostiam immolabat, auct. Gellio lib. 14. c. 7. Accedit Horatius l. 3. ode 7. *Hinc* (à DEO) *omne principiũ, huc refert exitum.* Denique viam ingressuri sacrificabant Herculi, apud Festum Pompeium lib. 14. Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 22. Nobis præter DEVM, alius Hercules non est. DEVM igitur inuocemus ingressuri viam, vel, quoduis aliud opus aggressuri; si bene id nobis succedere volumus. Ita suadet Ecclesiast. cap. 37. dicens: *In his omnibus* (consilijs & actionibus

[Margin: 2. Inuocato Dei auxilio.]

nibus tuis) *deprecare altissimum, vt dirigat in veritate vitam tuam.* Nos enim initia viarum & actionum nostrarum quidem videmus, medium verò & finem non videmus. Vnde Ieremias capite 10. ait: *Scio Domine, quia non est hominis vita eius, nec viri est vt ambulet & dirigat gressus suos.* Et Prouerb. 29. *Quis hominum intelligere potest viam suam?* Bene ergo Gregorius Nazianzenus Apol. 1. monet: *Quisquis negotium auspicatur, non alium meliorem commodioremq; ordinem tenere potest, quàm vt à DEO incipiat & in DEO conquiescat.*

Hinc non immeritò credimus diuinâ dispensatione factum, vt primum anni diem CHRISTVS sacratissimo illo suo IESV nomine cohonestaret, adeoque anni principio velut ianuæ affigeret, quo sciremus ipsi eiusque sacro nomini totum annum cum omnibus nostris actionibus esse consecrandum ab eoque inchoandum.

II. Secunda, eadem examinanda esse. II. Est. *Scin*, quæ significat *dentem*. Duplici de causâ potissimùm hominibus dati sunt dentes, primò vt cibum masticent & comminuant; deinde ad vocem & literas exprimendas, teste Aristotele 5. de Generatione animal. cap. 8. Qui ergo fælicem sibi huius anni progressum desiderat, is primò omnes actiones suas initiò bene ponderet, & quasi cibum dentibus rationis masticet, antequàm transmittat; quod aliud non est nisi præuio consilio omnia inchoare, nihilque inconsultò aut imprudenter agere. Consilium hoc præbet inprimis Ecclesiasticus cap. 37. cit. dicens: *Ante omnia opera verbum verax præcedat te, & ante omnem actum consilium stabile.* Tigurina versio habet: *Initium operis sit ratio, & consilium præcedat omne negotium.* Per tenebrosam domum pedetentim eundum est, & parietes priùs palpandi, quàm gressus faciendi. Huiusmodi domus mundus est, plenus inscitiæ tenebris, erroribus, tendiculis & dolis, omnia ergo negotia, ardua præsertim, cogitatione palpanda, & vt dixi, quasi masticanda sunt priùs, quàm peragenda. Documentum hoc reliquit Sanctus Thomas moribundus fratribus Cisterciensibus in Monasterio Fossæ nouæ rogantibus, quomodo hæc vita sine errore & lapsu transigi posset. Respondit enim: *Si in qualibet actione quis ita agat, vt rationem reddere possit, cur eam faciat: Sic enim non sinet se transuersum agi à cupiditate, passione, casu, aliave re, quæ eum in errorem inducat.* Refert P. Cornel. in cit. c. 37. Ecclesiastici. Fecit hoc Moyses, qui in dubijs rebus ad DEVM priùs per orationem recurrebat; ac priusquam terram promissionis ingrederetur, præmisit exploratores. Sapiens illa mulier Prouerb. 31. priùs *considerauit agrum & emit eum.* Denique ipsi nautæ hanc prudentiam docent, vbi enim nauigandum est, priùs demissâ bolide profunditatem maris explorant, vti legimus Act. 27. & viatores vadum fluminis, antequàm pertranseant: imò etiam vulpes, quæ priùs glaciei firmitatem admotâ aure explorat, quàm transeat. Stulti sunt, qui villam priùs emunt, quàm videant, vt illi, Luc. 14. quemadmodum & hi, qui gratia opera incipiunt, nescientes quomodo finituri sint. Notum puto quod Stumpfius in Chron. suo scribit an. D. 1315. de Ioanne Stokio, morione Leopoldi 1. Austrij qui Ducis consiliarijs de inuadendis confœderatis Heluetis deliberantibus respondit: *De euadendo cogitatis omnes, de euadendo nemo.* Quod sanè euentus docuit, cæsô Leopoldi equitatu, fugato peditatu. Ergo initio operis cogitandum de eius fine & exitu.

1. Quæ agenda, priùs masticanda.

2. Verba cautè proferenda. 2. Linguam refrænat & cautè loquantur. Si quid enim est, quod pacem nostram turbat, & progressus nostros impedit, est lingua incauta & verba non masticata dente rationis. *Nouacula* & quidem *acuta* appellatur lingua, Psal. 51. cautè igitur tractanda est. Hebraicè à *Lais*, quod est *Leo*, dicitur *Lascon*, quod est *Leunculus*. Quis autem nescit quanto periculo leones cicurentur & coërceantur? Hinc lingua à naturâ ori quasi carceri inclusa & alligata, dentibus velut murô, labijs velut vallo cincta & munita est. Iam ergò sicut vir sobrius & temperans non deglutit cibum, nisi præmansum ac propè liquefactum: ita nec vir sapiens depromit verbum, nisi consideratione expensum; & sicut iaculator, priusquam bene collimet, non emittit sagittam: sic neque loqui decet antequã ponderetur, quorsum & quo fructu lingua itura sit. Hoc si quis obseruet promittit ei Psalmista fælicem anni progressum Psalm. 33. *Quis est homo, qui vult vitam? diligit dies videre bonos? prohibe linguã tuam à malo, & labia tua ne loquãtur dolum, &c.* Teste enim diuo Iacobo ep. 3. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est.* Didicit enim id: quod difficillimum est, & signum certum moderationis passionum ac cogitationum. Qui verò moderari istas nouit, facilè superabit omnes difficultates & mente semper serenâ erit. Vnde Sapiens Prou. 13. ait: *Qui custodit os suum, custodit animam suam*, hoc est, *vitam suam*, vt vertit Vatablus: Et Prou. 21. *Qui custodit os suum & linguam suam, custodit animam suam ab angustijs.* A quibus angustijs? A remorsu conscientiæ, à litibus & rixis, à pœnis eas consequentibus, ab obligatione restituendæ famæ, ab irâ DEI & reatu gehennæ. Hinc S. Iacobus c. 3. Epistolæ suæ linguam *clauo* nauigij comparat, à cuius gubernatione pendet tota nauigij salus & interitus.

III. Tertia, mortis nobis imminentis memoriam. III. Est *Vau*, quæ vncinum significat. Qualis verò hic vncinus? Qualem ostendit DEVS prophetæ Amos cap. 8. dicens: *Quid tu vides Amos?* & ille: *Vncinum pomorum.* Et Dominus: *Venit finis super populum meum Israël.* Quibus verbis minatur Hebræis, quòd sicut vncino excutiuntur poma ab arboribus, sic Hebræi capiendi & abripiendi sint ab Assyriis in captiuitatem. Iam intelligimus, quid sibi velit hic vncinus: mortis memoriam nobis ob oculos ponit; quam si nobis à tergo insidiantem quotidie cogitaremus, nullum dubium, quin actiones nostras ita moderaremus, vt nihl vnquam admitteremus quod animæ quietem & fælicitatem posset euertere. Vncino poma non tantùm matura, sed etiam immatura violenter excutiuntur; neque illum euitare possunt ea, quæ in alto hærent, aut sub folijs latent. Pari

ratione

ratione mors non tantùm senes, sed etiam iuuenes carpit: neque solùm eos, qui in plateis iacent, pauperes, sed & diuites sub tapetibus absconditos & iacentes in lectis mollibus atque eburneis. Bene ac verè Thomas Morus, dũ pro Ecclesiæ & iustitiæ defensione incarceratus esset, dixit: *nihil se alieni pati ab alijs hominibus; siquidem mundus totus sit carcer: è quo vnus post alterum educatur ad iudicium & reddendam DEO rationem*, vt in eius vitâ refert Staplet. Accommodatè ad id, quod respondit Abbas Ammon cuidam fratri postulanti verbum salutis: *Vade*, inquit, *& talem fac cogitationem tuam, sicut faciunt iniqui, qui sunt in carcere. Illi enim interrogãt homines: Vbi est Iudex? & quando veniet? & in ipsâ expectatione pœnarum suarum plorant. Si igitur semper sic meditatus fueris: væ mihi, quomodo habeo adstare ante tribunal Christi? & quomodo habeo ei actuum meorũ reddere rationem? poteris saluus esse.* Rosweidus lib. 5. Vit. Patr. libello 3. Verùm qui in carcere detinentur, sperant aut sperare possunt se inde liberandos, non ita nos detenti in hoc mundi carcere. Quare idem Thomas Morus adhuc sapientiùs dixit omnes homines iam ad mortem damnatos educi ad supplicium suum, sed alios rectâ & breuiori viâ: alios longiore & per ambages, ita tamen vt nemo sciat, vtrâ viâ ducatur, rectâ an obliquâ; siue is iuuenis sit siue senex; vt Staplet. vbi sup. Quod sanè verissimum est, iam enim mortis sententia in nos omnes lata est, quando *statutum est omnibus hominibus semel mori.* ad Hebr. 9. Ergo ad supplicium nostrum continuò educimur, nec scimus vtrum hodie an cras ad terminum peruenturi simus. Quid igitur superest, nisi vt tales suscipiamus cogitationes, quales habent ij, qui ad mortem educuntur? Id certè nobis cõmendasse Dominum, quando dixit Lucæ 9. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam quotidie & sequatur me.* Et rursum Matth. 10. *Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus*; vult Sanctus Chrysostomus homil 5. ad pop. Neque enim hoc ad discipulos tantùm suos dixit, sed *ad omnes*, ait S. Lucas; & *conuocatâ turbâ*, ait Marcus cap. 8. *Hoc autem dicebat*, ait citatus Chrysostomus, *non vt lignum super humeros feramus, sed vt mortem semper ante oculos habeamus. Sicut igitur & Paulus, quotidie morere; & mortem deride, præsentemq́; contemne vitam.* Iam verò quis nescit quantâ compunctione & animæ suæ curâ pergant miseri rei ad supplicij sui locum? num ibi risus aut saltatio? num verba sordida aut leuicula? num oculorum euagatio? num de crastino solicitudo? Nihil horum; de morte & diuino iudicio, de altero sæculo cogitant; de diuitijs aut delitijs nihil in mentem venit. Huc videtur respexisse iuuenis ille Eliu, qui in lib. Iob cap. 32. dixit: *Non accipiam personam viri & DEVM homini non æquabo: nescio enim quamdiu subsistam, & si post modicum tollat me factor meus.* quasi diceret: nec DEVM offendam nec hominem; nescio enim quando sistendus sum ad iudicium DEI. Hoc si facere Audit. & quotidie parare vos ad mortem velitis, quasi iam ad illam exeuntes; spondeo vos deinceps nullum scelus admissuros. Certè S. Chrysostomus prædicto loco subdit: *Non sum Propheta, neque filius Propheta, futurum tamen manifestè scio, & magnâ & clarâ voce proclamo, quòd si mutemur & aliquam animæ nostræ curam agamus & ab improbitate absistamus, nihil molestum ingruet & triste. Et hoc manifestè noui &c.*

IV. Est *Ayn*, quæ significat *oculum*. Hic est oculus DEI omnia cernens, qui ab Ægyptijs, *oculus mundi*, & de quo Zachar. 9. dicitur: *Domini* (seu vt Arias vertit, *Dominus*) *est oculus hominis*, hoc est, Domini oculus est, qui omnia, quæ sunt hominis, videt. Vnde 70. vertunt: *Dominus respicit homines.* Hic est *virga* illa *vigilans*, seu (vt vertat Blasius Viegas) *oculata*; seu sceptrum, cui oculus omnia videns insistat, ostensum Ieremiæ cap. 1. DEVM enim totum esse oculum, non solùm Tertullia. lib. de Trinitate, & S. August. ep. 111. ad Fortun. dixit, sed & Plinius Ethnicus agnouit, qui l. 2. c. 7. DEVM totum appellat *visum & auditum*. Iste igitur est oculus, qui omnes nostros gressus & progressus promouebit ac fortunabit, si etiam oculus noster velit esse *Domini*, hoc est, aspicere ad DEVM velut inspectorem actuum nostrorum perpetuum. Si enim verè dicimus: *Oculus Domini saginat equum: impinguat agrum &c.* verè etiam prædicere licet, saginandum hoc anno spiritum nostrum & fæcundandum plurimis virtutum frugibus, si ab oculo diuino oculum nostrum non aduertamus. Quatuor illa animalia, quæ trahebant currum diuinæ majestatis apud Ezechiel. cap. 1. singula coram facie suâ, hoc est rectâ & antrorsùm, nec ad dextram, nec ad sinistram, constanter pergebant, nec reuertebantur: summâ etiam pace, licet valde inter se disparia, simul pergebant. Quæ causâ? quia currus, quem trahebant, rotas habebat vndique oculatas, quæ significabant DEI prouidentiam, quaquauersum aspicientem & omnia cernentem. Desideramus ergo & nos hoc anno rectà procedere, vt nec ad dextram nec ad sinistram deflectamus à viâ mandatorum DEI? Ad oculatum DEI currum, perpetuò in nos intentum, oculos dirigamus. Erit ipse auriga securus nostrarum actionum. Si enim Seneca ille amico scribens epist. 25. hoc dedit consilij: *Sic fac omnia, tanquam spectet aliquis. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere quem respicias, quem interesse tuis cogitationibus iudices*: multò magis proderit, testem actionum nostrarum constituere nobis DEVM, illarum iudicem & vindicem; præsertim cùm non imaginariè, sed re ipsâ præsens sit vbique. Addit Seneca: *Hoc quidem longè magnificentius est, sic viuere tanquam sub alicuius boni viri ac semper præsentis oculis.* Talis nobis est, non Cato, Scipio an Lælius, quos ibi nominat Seneca, sed DEVS & Dominus noster Iesus Christus, qui non modò suæ diuinitatis, sed etiam humanitatis adeoque duplici oculo continuo nos intuetur, vt vel præmia bene, vel pœnas referat malè agentibus. Cui rei exemplum adfert B. Petrus Damiani Card. suo æuo sapientiæ Sol lib. 5. Epist. ad Landulphum epist. 16. *Quidam alienam suem furtiuè surripuit, & cauea*

IV. Quarta. DEVM præsentẽ semper in conspectu habẽdum.

clande-

clandestinus inclusit. Vir tamen ille pietatis operibus intentus consueuerat esse, & præcipuè humanitatem peregrinis & hospitibus sedulis exhibebat. Intereà adest diues IESVS in effigie pauperis & tanquā prolixo iam crine deformi egebat arte tonsoris. Ille protinus reuerenter assurgens inter cætera officiosæ humanitatis impendia cœpit illum forficibus attondere; sed dum tornat ac satagit, ecce reperit duos in occipitio sub crinibus oculos latitantes. Expauit homo, stupensque contremuit, & quid vellet esse quod cerneret, pauidus inquisiuit. Cui mox ille: Ego, inquit, Iesus vocor, qui vndique cuncta contemplor, & isti sunt oculi, quibus etiam suem vidi, quam nuper in caueâ conclusisti. Moxque disparuit. Ille protinus ad cor rediens & diuinam circa se clementiam recognouit, & quod iniquè præsumpserat, satisfactione purgauit. Sic Dam. Terribilis ergo est hic oculus: quis eum non timebit? Oculos Augusti Imperatoris claros & fulgentes reuerebantur homines, ideoque ipsi loquentes vultum demittebant, gaudebatque si quos acriùs intueretur, ij vultum submitterent, quasi ad Solis fulgorem, vt refert Plut. in Augusto. Longè acriores & fulgentiores sunt oculi Christi, supremi Imperatoris nostri: quia de ipso verissimè scriptum est Ecclesiastici 23. *Oculi Domini multò plus lucidiores sunt super Solem, circumspicientes omnes vias hominū & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes.* Hos oculos reuereamur, & ad illorum acerrimum obtutum demittamus semper vultū nostrum. Placebit hoc magnoperè cœlesti Imperatori nostro, gaudebit enim quòd ipsius oculi contineant nos in sanctitate & iustitiâ.

Hæc igitur est moneta, hoc monile aureum, quod vobis hodie opto Audit. vnicum vocabulum est, sed interim liber est, veram & salutarem continens sapientiam. S. Bernardinus Senensis maximus nominis IESV amator & prædicator in conc. fer. 2. Domin. 6. Quadrages. tom. 4. laudat sui temporis consuetudinem, quâ patrini dant infantibus, quos è baptismo leuant, nummum aureum vel inauratum, nomine IESV insignitum, vt infans eum in pectore gestet, & cùm ad annos discretionis venerit, apprehendat deuotionem erga nomen illud, eiusque crebrò recordetur. Idem suadeo vobis: vt hoc nomen scilicet cordi vestro inscribatis. Ita monet S. Bernardus serm. 15. in Cant. *Semper* (hoc nomen) *tibi in sinu sit, semper in manu, quo tui omnes in IESVM & sensus dirigantur & actus.*

THEMA QVARTVM.

Præsagia pro futuris annis.

I. Magistratus non errabunt, si ad sententiam non festinarint.
II. Aulici acquirent honores, si eos contempserint.
III. Coniugatæ bonos habebunt viros: si nouerint tacere.
IV. Studiosi acquirent opes & honores si susceperint disciplinam.
V. Parentes tales habebunt liberos adultos, quales habent nunc teneros.
VI. Sic habebuntur à filiis suis, sicut ipsi habent parentes.
VII. Mercatores caupones, opifices non ditabuntur, si festinauerint ditari.
VIII. Agricolis nō deerit victus si rebus suis ipsi adfuerint.
IX. Pauperes & operarij, si ebriosi fuerunt, nunquam è paupertate emergent.
X. Reliqui omnes, si timuerint Deum, nihil timebunt.

Vocatum est ab Angelo, priusquam in vtero conciperetur. *Luc.* 2.

VEteres hodiernum diem, seu Calendas Ianuarij superstitiosè obseruârunt. Ex eo enim, quod cuique hodie contigisse, diuinabant de totius anni sequentis decursu, fausto, vel infausto. Fuit nuper etiam Astrologus quidam iudiciarius, qui ex tempestatibus hodierni diei, futura contingentia & mira ominatus fuit, apud Maiol. Canic. dier. p. 1. Col. 1. de meteoris. Sed nos Christiani iure hæc explodimus, nec homine Christiano digna iudicamus: Quia tamen aduerti non paucos laborare eâ curiositate; quâ libenter nossent aliqua sibi imposterum euentura, volo eis dicere aliqua, ac ni fallor longè certiora, quàm diuinent impostores illi. Desumam enim hæc vaticinia mea à viris sapientibus, Salomone & Ecclesiastico, adeòque ex Scripturis sacris, quæ sic loquuntur, quasi communiter, non semper & infallibiliter, ea verificentur, more loquendi vulgari: Estque hoc conforme hodierno Euangelio, in quo audimus etiam Angelum prædixisse Christum futurum & appellandum IESVM, seu Saluatorem: idque in eo verificatum esse, salus & redemptio nostra ostendit.

[Calendæ Ianuarij antiquis ominosæ.]

I. Principibus & Magistratibus prædico non facilè erraturos in iudicio ferendo, si non præcipites, nec cū irâ, sed cautè & consideratè processerint ad sentētiam ferendam. Ita Ecclesiast. c. 32. asserit: *In viâ ruinæ non eas, & non offendes in lapides.* Per viam ruinæ præcipitium intellige; hoc si fugiant iudices, non offendēt. Quare aurigæ in præcipiti descensu rotam vnam figunt? vtique ne equi & auriga præcipitētur. Par, imò longè maior, cautela adhibenda in iudicijs & consilijs. Docuit hoc Augustum Imperatorem Athenodorus ei valedicēs hoc monito, vt antequam aliquid statueret contra reum, priùs 24. lite-

[I. Magistratus non errabunt, si ad sententiam non festinarint.]

lexit, sed abrupto colloquio surgens discessit. Igitur si & ego Paulum imiter, & vobis optem ea; quæ carni quidem displicent, animæ verò ad salutem prosunt: spero vtique vos non discessuros cum Agrippa, cæco & Gentili, sed libenter accepturos, & sicut oportet sano intellectu, non, vt sonant, ad literam interpretaturos.

I. Magistratui, vt fiat hortulani:

I. Primæ videntur deberi Magistratui siue Ecclesiastico, siue sæculari. Et quid huic optabo? Opto ei vt induat naturam hortulani. Hoc optauit ac persuasit pius quidā Eremita Theodosio Imperatori, referente Beato Petro Damiani Cardinali Epis.lib. 7.ep. 11.ad Gottifredum Ducem Tusciæ. Hic enim cùm in familiari conuersatione suasisset Imperatori clementiam erga reos: abstinentiam ab effusione sanguinis eorum, indéque obtemperante Imperatore Respublica sceleratis impleretur: conquerentibus de iniustitiā Imperatoris statibus, iterum misit veredarium ad Eremitam, consilium alterum petens. Ergo Eremita præsente & inspectante legato, arripit sarculum & hortum ingressus, sarrit & noxia demolitur, steriles herbas extirpat, virentes excolit, & communit oluscula: tum abire legatum & referre Imperatori, quæ vidit, iubet. Indignatus hic quasi absque responso dimissus, retulit quæ vidit. Rem mox intellexit Imperator, vt nimirum reprobos eradicaret, bonos foueret: sic fecit & Rempublicam composuit. Addit Damianus exemplum Ottonis tertij Imperatoris, qui suo æuo, cùm esset primùm viginti annorum tribus regni proceribus, Rudolpho, Raimundo & Arimundo bonorum alienorum direptoribus; oculos eruit, eóque exemplo totum regnum tremefecit & in pacem reposuit. Vnde per ora populi vulgatum erat: *In euulsione sex oculorum pacatum est regnum.*

II. Religiosis, vt moriantur.

II. Religiosis opto vt moriantur, si viuunt, vel si mortui sunt, ne ad vitam redeant. Hoc enim & Dauid aliquibus optauit, scilicet: *veniat mors super illos.* Psal 54. Optauit & suo discipulo Sanctus Gregorius Nyssenus frater S. Basilij, vt in eius vitā refertur. Is enim cùm quæreret è Magistro suo Gregorio, quid esset abnegatio sui adeóque religiosus; misit illum ad cœmiterium; iubēs, vt ossa mortuorū calummijs, probris ac conuitijs oneraret, quantum posset. Fecit ille iussa, dicēs: *Vah ossa putida, putrida, vermibus exesa, viperis scatentia? Vah deformia cadauera, ossa latronum, sacrilegorum, furum &c.* Reuersus ad præsulem rogatur quid responderint ossa, an se defenderint, an expostulauerint; an calumnias rependerint aut verbera? Respondit minimè: sed muta contacuisse. Iubet ergo rursum ire, eáque laudibus euehere; Tum is: *Hem ossa candida, nitida, nobilia, capita principum, heroum, Doctorum, heroinarum* &c. Redijt & rursum interrogatur, an sibi applauserint, gatias egerint, exultârint, intumuerint? Nihil horum, inquit ille, sed ne minimùm quidem se commouerunt. Tum Præsul: *Vade & tu fac similiter; non mouearis laude vel vituperio, & sic abnegabis te ipsum, fiesq́; religiosus bonus.*

III. Consilia-

III. Consiliarijs & officialibus quid optandum? Opto illis chiragram! sed moralem, non naturalem; vt sint impotentes ad capienda munera. Proijce bursam auro grauem in manum chiragrici; statim is cum clamore tibi indignabitur, aurúmque excutiet. Hoc istis opto; vt munera oblata velut semina dolorum respuant & abijciant. Non est spernendum hoc, quod Christus ipse precatur Matth. 18. *Si manus tua scandalizat te, abscinde eam & proijce abs te. Bonum est tibi debilem* (Græcè κυλλὸν id est, *mancum*) *intrare in regnum cælorum, quàm duas manus habentem mitti in gehennam ignis.* Quid abscissa manus velit, docebit Plutarchus & ipse senatorij Ordinis in Illyrico ab Imperatore Traiano constitutus, qui ait in lib. de Iside: *Thebis Iudicum imagines visuntur absque manibus & summi Iudicis oculi conniuēt; eò quòd iustitia nec muneribus capiatur, nec hominum vultu flectatur.* Adfert idē in Apophtegm. exemplum M. Curij Senatoris Romani, cui ad focum sedenti & rapas coquenti cùm Samnites magnum auri pondus attulissent pro munere; respuit id, asserens, *se auro opus non habiturum, quamdiu tali cibo contentus vixerit.* Voluit ergo dicere, se chiragram habere; nec posse acceptare aut numerare pecunias. O chiragram salutarem! nam alioquin *mutnegrā tum muruā* (argentum & aurum) *faciunt rectissima curua;* & trahunt in gehennam. **Silber vnnd rothes Gold/macht mir den Richter hold. Das gerad macht es krumb/ was yet gehert/gibts vinumb.**

IV. Literatis vt stulti fiant.

IV. Literatis & studiosis quidnam? Opto eis; vt stulti fiant. Quid? Sapientiam illi quærunt. Sed antequam ad eam pertingant, priùs stulti fieri debent. Id enim eis optat S. Paulus 1.Corinth. 3. *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat, vt sit sapiens.* stultus, inquam, coram mundo, per humilitatem, disciplinam, crucem & obedientiam Christi, quæ tamen stultitia sapientia est coram Deo. Itaque literati inprimis agnoscant se esse rudes, & parum adhuc scire, multóque plura se nescire, quàm sciunt; adeóque semper sibi discendum esse. Hoc est, quod Menedemus apud Plutarc. de profectu virtutum dixit, quòd *studiosi, qui discendi gratia Athenas nauigarent initio sibi viderentur sapientes, tum Philosophi, tum Oratores, tandem progressu temporis rudes & plebeij; quò enim magis doctrina se præberent, eò magis fastū & ignorantiam deponerent.* Planè sicut qui in valle est, putat vicinum esse cœlum & montibus inniti: vbi ascendit montem, ibi primùm videt multò longiùs id distare, quàm in valle apparebat. Nec hoc solum, sed plus intendit Apostolus, vt nimirum amplectantur disciplinam, obedientiam, crucem, quæ coram mundo est stultitia, coram Deo sapientia vera; submittant se disciplinæ & obediētiæ, captiuent intellectum in rebus fidei: subijciant se Christi & Ecclesiæ præceptis. *Ita tres Magi,* ait S. Bernardus serm. 1. de Epiphaniâ, *puerum adorantes in præsepio, insipientes facti sunt, vt fierent sapientes, & edocuit eos Spiritus, quod posteà prædicauit Apostolus: Qui vult sapiens esse, stultus fiat, vt sit sapiens. Ingrediuntur stabulum, inueniunt pannis inuolutum infantem; non illis sordet stabulum, non pannis offenduntur, non scanda-*

scandalizantur lactentis infantiâ, procidunt, venerantur vt Regem, adorant vt Deum.

V. Coniugibus, vt vir surdus, vxor cœca fiat.

V. Coniugatis opto, quod optauit illis magnus & sapientissimus Rex Aragoniæ Alphonsus, nimirum, *vt vir surdus sit, vxor autem cæca*; referente Panormit. in rebus eius gestis lib. 3. cap. 7. Surditatem optabat viro, ne attenderet ad garrulitatem & colloquia vxoris, neque facilè audiret, quæ de ipsâ dicuntur & finguntur. Cœcitatem vxori, ne curiosè inspiceret aut inuestigaret acta & gesta mariti: neque in alios viros oculos injiceret; sic enim fore constantem inter eos pacem & tranquillitatem. Hoc etiam optat illis Ecclesiasticus c. 9. *Non zeles mulierem sinus tui* (vxorem scilicet,) *ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam*, hoc est, ne hoc ipso quòd suspecta tibi sit & nimis constringitur, incipiat exorbitare. Fuêre sanè tales Ioseph & Maria parentes Christi. Ille cum videret prægnantem coniugem, fugere potiùs & deserere eam voluit, quàm curiosè inquirere vnde concepérit. Hæc nihil ad coniugis molimina attendit, quasi cœca foret; rem Deo commendans.

VI. Virginibus & viduis podagra.

VI. Virginibus & Viduis opto podagram, quò compellantur sedulò domi manere. Hoc optat illis Sanctus Paulus ad Tit. 2. vbi vult adolescentulas esse *domus curam habentes*. **Sollen das hauß hütten.** Nulli autem meliùs custodiunt domum, quàm podagrici. Optârunt & antiqui Ethnici, qui Phidiâ sculptore Venerem, seu castam & speciosam mulierem ex auro & ebore conflârunt, quæ altero pede testudinem premebat. Pausan. in Eliacis lib. post. p. 203. Testudo domiporta, domi vt affixa hæreret, monebat: siquidem testudo à suâ domo non egreditur. Podagra ad euagandum, saltandum, conuiuia & spectacula adeunda ineptum hominem facit. Id viduis & virginibus prodest. Quemadmodum enim instrumentum musicum, nullibi integrius & saniùs seruatur, quàm domi suæ; si enim in alienas domos efferatur ad conuiuia, choreas &c. nunquam integrum redit; vel enim fides aliquæ rumpuntur vel consonantia deperditur: ita accidit puellis. Experta id est Dina, filia Iacob, quæ à patriâ domo semel tantùm egressa ad vicinam vrbem, vt mulieres spectaret, statim rapta & corrupta est à Sichem. Genes. 34.

VII. Pauperibus, vt tales maneant.

VII. Pauperibus opto apud Deum, vt nunquã diuites fiant. Id sibi optauit Sapiens Prou. 30. *Mendicitatem & diuitias non dederis mihi: tribue tantùm victui meo necessaria: ne fortè satiatus illiciar ad negandum & dicam: Quis est Deus? aut necessitate compulsus furer.* Idem S. Franciscus hospiti suo in villâ Tysi propè montem Aluerniæ, bene ab eo habitus, pro gratiarum actione precatus est, & obtinuit à Deo, vt domus jlla, nunc *S. Francisci* dicta, nunquam vel ditesceret, vel ad egestatẽ deueniret, teste Lucâ Waddingo in Annal. Minor. anno 1215. n. 11. Notum est, quod in vitâ S. Antonini Archiepiscopi Florentini refertur de quadam domo, cui iter faciens Antoninus vidit insidere Angelos; reperitque inibi viduam & tres filias malè vestitas, operibus manuum se operosè nutrientes, & quidem necessitatis gratiâ die etiam festo laborâsse. Quare tantum eis pecuniæ dono dedit, vt honestè se sustentare possent. Verùm vbi labente tempore iterum illic transijt, vidit cacodæmonem tecto domûs insidere, reperitque eas otio deditas & cultiùs vestitas. Reprehendit eas proin, & vt ad pristinum statum se componerent admonuit. In vitâ eius 2. Maij. Quare aliquando præciduntur alæ auiculis? vt ne à nobis auolent. Idem facit Devs pauperibus. Crescant illis pennæ, mox à Deo auolabunt.

VIII. Diuitibus, vt descendant in infernum viuentes.

VIII. Diuitibus, qui ducunt in bonis dies suos, opto id, quod Dauid, mansuetissimus alioquin etiam erga inimicos, talibus optauit Psal. 54. *Descendant in infernum viuentes, quoniam nequitiæ in habitaculis eorum.* Id verò explicans S. Bernard. orat. ad fratres de Monte, ait optandum reprobis, vt per meditationem pœnarum infernalium *descendant in infernum viuentes, ne descendant morientes.* Opto igitur illis vt descẽdant cogitatione & sedulâ meditatione ad diuitem Epulonem in infernum, videant pœnas eius, flammam, sitim, clamorem; & interrogent eum quid fecerit, quo pœnas illas commeruerit. Respondebit enim non ob furta vel homicidia, non ob vsuras aut adulteria, non ob blasphemias aut sacrilegia se tanta ille tormenta pati: sed quia vestiebatur bysso & purpurâ supra statum suum: & quia epulabatur quotidie splendidè, quærens in conuiuijs splendorem vanæ gloriæ: & quia quotidie, nunquam ieiunans; & quia pauperi Lazaro nihil de mensâ dabat. Itáne verò propter has solas & tam leues culpas tanta tormenta patitur? Ita sanè. Attendant igitur diuites, vtrum nõ & ipsi talia hæc faciant. Et quem alium finem sortientur, si hæc egerint, nisi epulonis? Qui enim vitâ & moribus pares sunt, nunquid mercede impares erunt? Quid igitur iam vultis? vt optem vobis annos Lazari, an Epulonis in hac vitâ? Lazarus hîc recepit mala, diues autem bona, vt testatur Abraham: Lazarus annos malos, diues bonos habuit. At nunc versâ vice Lazarus consolationibus perfunditur, diues autem cruciatibus perurgetur. Videmus igitur non semper esse bonos dies, qui boni æstimantur: nec malos, qui mali. Aliter mundus iudicat, aliter Devs.

Quare si vultis vniuersum, & secundum sanum iudicium optem vobis aliquid, opto vobis annum malum, id est, laboribus, tribulationibus, asperis patientiæ, pœnitentiæ, abstinentiæ aliarumque virtutum operibus plenum. Vno verbo opto vobis annum Lazari, (non annum Epulonis) qui licet habeat malum & triste initium, sortietur tamen bonum & beatum finem.

æstatem : ibi tot fruges metemus, venationes instituemus, domus ædificabimus. promittit vacationes & autumnum : ibi aues capiemus, in patriam proficiscemur, vindemiam faciemus, conuiuia instruemus, cellaria & horrea nostra ditabimus, ad nundinas ibimus, & nescio quæ alia. Nónne enim omnia ista tempore consignata sunt in huius anni fastis? Sed vide ne decipiat te, quia est impostor, **Ein Schalck.** Consignat enim ista in chartâ, sed vnum diem omittit, à quo reliqui omnes pendent. Quis ille? Sancti, qui appellatur, Quod vult DEVS. Hunc omittit, cùm tamen sine hoc reliqui omnes cadant. Ille ab Hunnerico Rege in Wandal. persecutione, fragili cymbæ impositus, & in mari derelictus est, vt periret. Attamen factum non est, quod impius Rex, sed quod DEVS voluit. Saluus enim Neapolim deductus est. Audiamus S. Iacobum ep. 3. *Ecce nunc qui dicitis : Hodie aut crastino ibimus in illam ciuitatem, & faciemus quidem ibi annum & mercabimur & lucrū faciemus: Qui ignoratis quid erit in crastino Quæ enim est vita nostra? Vapor est ad modicum parens: pro eo vt dicatis: si Dominus voluerit, & si vixerimus, faciemus hoc aut illud.* Nónne sic delusus est diues ille Luc. 12. dicens: *Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam, destruā horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia, quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam animæ meæ: Anima habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare.* Sed quid actum? eodem die audijt: *Stulte hac nocte repetunt à te animā tuam, quæ autem parâsti cuius erunt?* Non absimile est, quod in vita S. Syluestri legitur de Tarquinio Perpennâ, Vrbis præfecto, qui S. Syluestro, nōdum Papæ, comprehenso & vincto varios cruciatus minabatur, nisi Timothei Martyris facultates proderet. Cui Syluester: *Hac nocte animam à te repetent, & tu intentatas minas quomodo ad effectum deduces?* Hinc commotus præfectus arctiùs eum vinxit. Intereà in prandio pisciculi delicatioris osse deglutito & gutturi inhærente strangulatur vsque ad mediam noctem, vbi spiritum tandem elisit, sicut ei prædictum fuit à Syluestro. Baron. & Lipel. 31. Dec.

IV. Quia de modico errore in magnum inducit.

IV. Quia de modico errore dissimulato in magnum ducit, qui vix corrigi potest. Secuta est Ecclesia post tempus Concilij Nicęni, anno 325. habiti, computum Iulij Cæsaris, qui dat annuo Solis cursui 365. dies cum sex horis integris: cùm tamen posteà Alphonsi Regis Castellæ calculus ostenderit, non esse integras sex horas, sed desiderari in ijs 134. partē diei, adeóque ferè quadrantem horæ, ita vt intra 134. annos excedat cursum Solis annuum integro die; sed quia modicum illum defectum per annos ferè 1300. non correximus, tandem prodijt magnus error, & totis decē diebus à vero cursu Solis cum festis nostris discessimus, & discedunt adhuc; qui antiquum Calendarium obseruant, augebuntque errorem vno die singulis 134. annis. Hinc diu laboratum est, donec error isto corrigeretur subtractione decem dierum sub Gregorio 13. Pont. anno 1580.

Quemadmodum ergo in annuo Solis cursu decepti, ex innotabili & modico in magnum errorem inducti sumus : ita contingit plurimis vt dum hodie, cras & perendie contrahunt nec emendant iurandi, ludendi, potandi, mentiendi, furandi, turpia amandi assiduitatem, tandem post annum deprehendant ingens in animâ suâ foramen vitiumque penè inextirpabile. Sic nauis dum rimas agens sensim aquam admittit impletur tandem & mergitur. Sic Amyclę ciuitatis Italiæ incolæ, dum è vicinis paludibus irrepentes serpentes non enecârunt, vanè persuasi; quòd non liceret eos occidere, tandem multitudine illorum obruti, enecti sunt. Vnde Prouerbium: *Amyclam silentium perdidit.* Eras. in Adag. Plin. Eodem modo necat annus homines paruis quidem, crebris tamen, excessibus, vnde generantur morbi graues.

V. Quia blādè excipit sed occulto hoste necat.

V. Quia blandè quidem nos intuetur, excipit & aliquantisper ducit, stipatque velut satellitium aliquod : sed in eo tamen, latet hostis vnus ignotus, qui machinatur & infert nobis necem. Continet annus duodecim menses, quibus Sol percurrit duodecim signa Zodiaci. Illa ergo signa illique menses ducunt nos per anni cursum : sed vnus tandem illorum iugulabit nos : **steckt ein Schalck vnder jhnen** / Scribit Cranzius lib. 8. Wandal. c. 13. tragicam historiam sanè memorabilem : *Buckardus de Scrapelaw Comes, vigesimus septimus Archiepiscopus Magdeburg. 19. annis in Pontificatu peractis, vir sobrius, pius, castus, prudens & qui iura Ecclesiæ suæ magno semper labore tueretur; cui multa foris bella, à ministerijs quoque Ecclesiæ suæ pericula : sed vbiq, victor superabat. Cùm ciues illi Magdeburgenses infesti essent, quòd improbam eorum voluntatem refrænaret, cessit vrbe cum clero. Erant inter ciues, quibus fideret Archiepiscopus, qui multa pro illo ad populum tentabant vt reconciliaretur suo domino. Pollicebantur se eo præsente melius omnia, quàm per interpositos acturos. Venit ergo, & rebus, vt videbatur, omnibus cōpositis, iurauit vtraque pars super V. Christi sacramento. Non multò pòst à ciuibus capitur, recrudescūt iræ in populo, & in carcerē tenebrosum detrusus, catenis oneratur, maceratur ediâ, mille excruciatur modis Delecti tandē viri duodecim, de Magdeb. 8. de Hallis 4. personati, sed habitu simili. Clauas manibus tenentes irruunt in carcerē; vinctū Pontificem ludibundi chorizantiū in morem circumeunt; & vt in tenebris poterāt, clauis sæpè innoxijs iacentē tangunt : tandē choreâ sæpiùs in orbem ductâ, ne innotesci, quis cæderet, posset, vnus ex his clauâ Pōtificis caput grauiter percussit; choream tamen continuârunt, donec verè mortuū cognouerunt. Cadauer anno penè toto in carcere relictū, ignorantibus cædem eius Canonicis. Tandem ciues velut ignari rerum spectatū eunt, quid agat Archiepiscopus. Reperiunt iam fœtore graui vermibus scatere; sic vt non posset internosci Pōtificis, nisi in capite, signum. Extractus in medio tēplo tumulatur. Interdictū vrbi diuinis officijs: excommunicati omnes conscij. Episcopus Merseburg. gladium distrinxit carnalem.* Quid videtur vobis? Nónne hæc feralis chorea ad amussim nobis depingit anni cursum? Saltāt circum nos 12. menses & cum ijs duodecim signa percursa à Sole, quasi ciues duodecim, blādi ac ludibūdi; & singuli quidē clauam capiti nostro impin-

impingunt; non magna quidem læsione, quia particulam solùm modicam vitæ nostræ detrahunt: sed vnus tamen aliquis latet personatus atque incognitus inter illos menses, qui fortissimo tandem ictu vitam nobis abrumpet. *Videte itaque fratres, quomodo cautè ambuletis: quoniam dies mali sunt.* Diogenes cùm aliquando ab obuio alapam accepisset, nil aliud reddidit, quàm malum esse, quòd homines nesciant, quando galeis tecti prodire in publicum debeant. Semper ergo instructi galeâ prodire debemus, quæ est *spes salutis*, ad Thess. 5. sed vnde nobis spes salutis, nisi à bonâ conscientiâ seu iustitiâ.

Visâ ergo nequitiâ animi, *state induti loricâ iustitiæ*, non solâ casside, sed loricâ totum corpus operiente; ne alioquin cum Achab Rege 3. Reg. vlt. vel vnâ parte nudati vulneremini & pereatis. De Hannibale Carthaginensium Duce scribitur, quòd in bello arma nunquam deposuerit, adeóque etiam armis indutus somnum ceperit, vt semper ad pugnam paratus esset. Nos à potiori, ne ab hostibus animæ nostræ incauti obruamur, nunquam deponamus *loricam iustitiæ* bonæque conscientiæ. Quo fiet vt nullo vnquam tempore, nihilque metuamus, nullum annum, mensem, diem, horam.

THEMA TERTIVM.

Quid agendum vt bene nobis succedant anni futuri.

Quatuor literæ nominis IESV expendendæ.

I. Prima, nominis IESV littera monet opera à DEO inchoanda.

II. Secunda, eadem examinanda esse.

III. Tertia, mortis imminentis memoriam.

IV. Quarta, DEVM præsentem semper in conspectu habendum.

Vocatum est nomen eius IESVS. *Luc. 2.*

NEscio, Audit. quidnam sibi velit, quòd maiores nostri, Principes aliqui, etiam monetas aureas nomine *IESV* consignârunt. Ita enim legimus factum à Carolo M. Imper. nummos, inquam, cusos, in quibus liber vitæ vnà cum nomine IESV expressus erat hac inscriptione: *IESVS CHRISTVS Rex regnantium.* Alij nomen idem tribus litteris IHS monetis suis impresserunt. An forsan indicare voluerunt, posse etiam in nomine IESV reperiri aurum & argentum, adeóque veras & solidas diuitias? Sapienter profectò & verè, si ita censuerunt. Est enim hoc nomen IESV thesaurus quidam cælestium diuitiarum & quasi liber vitæ, continens ac præscribens viam comparandi veras diuitias, quæ sunt bonorum operum merita cælestia, omnia mundi lucra & thesauros longè excedentia. Igitur hunc aureum nummum, hoc aureum monile, nomine IESV insignitũ vobis, Audit. offero pro xenio, vt per id hoc anno omnes opulenti, non huius terræ glebis, sed cælis opibus euadatis. Quod vt fiat, nummum istum ponderare & expendere conemur. Nomen IESV Hebraicum est, & quatuor continet litteras, Iod, Scin, Vau, & Aijn.

Prima littera est *Iod*, quæ cùm sit apex litterarum, *principium* significat. Bene nobis succedet annus inchoatus, si principia actionum nostrarum diligenter obseruemus. Mirum est, quomodo humani generis hostis insidietur operum nostrorum initijs; quod patet ex parabolâ seminatoris, qui vbi semẽ bonum sparsit, quàm primùm adfuit Diabolus & superseminauit zizania, vt sementem bonam in herbâ suffocaret. Matth. 13. Deinde ex Ioannis visione Apoc. 12. in quâ Draco hiante ore expectabat partum mulieris, vt deuoraret prolem vix editam. Nouit enim ab intentione, quæ est principium actionum, dependere totam actionem. Ergo vt opera nostra omnia cum fructu fiant, adeóque bene nobis cedant, primò à DEO inchoanda sunt, ita vt ad ipsius gloriam ea offeramus, priusquam inchoamus. Sic transferemus ea in cœlum, vt ibi nobis lucrum & mercedem incomparabilem conquirant, quo modo & proles illa mulieris, Apoc. 12. de quâ dixi, illicò rapta est ad DEVM & ad thronum eius. Idque non solùm de bonis, sed etiam de operibus ex se indifferentibus intelligendum est; quia *si oculus tuus* (hoc est intentio tua, vt explicat Aug. Greg. M. & Beda) *simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit*; ait Dominus Matth. 6. *Et si delibatio sancta, & massa: si radix sancta, & rami*, ait Apostolus ad Rom. 11. Qui illuminato oculo scribunt, pingunt, fabricant, pulchra opera faciunt: qui cœco oculo, deformia. A libamine hostiæ sanctificatur tota hostia. A radice bona fructus boni, à malâ prodeunt mali. Intentio fundamentum ædificij est, bona super petram, mala super arenam struit. Illius opus stabit, huius verò corruet. Atque ita fiet, vt omnes nostræ actiones meritum in cœlo acquirant nobisque ingens lucrum pariant.

1. Prima nominis Iesu littera monet opera à Deo inchoanda.

1. Ad ipsius gloriam referenda.

2. Inuocato DEI auxilio ad initium cuiuscumque operis, vt det vires perducendi illud usque ad finem. Viderunt & fecerunt etiam hoc Gentiles. Vnde Poëta: *A Ioue principium.* Alij primum vini poculum Dijs suis libabant, alij primos fructus offerebant, alij à precatione opera inchoabant. Vnde Plinius initio panegyrici ait? *Bene ac sapienter maiores instituerunt, vt rerum agendarum, ita dicendi initiũ à precationibus caperetur, quòd nihil ritè nihilque prudenter homines sine Deorum immortalium ope, consilio, honore auspicarentur.* Senatum habiturus priùs hostiam immolabat, auct. Gellio lib. 14. c. 7. Accedit Horatius l. 3. ode 7. *Hinc* (à DEO) *omne principiũ, huc refert exitum.* Denique viam ingressuri sacrificabant Herculi, apud Festum Pompeium lib. 14. Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 22. Nobis præter DEVM, alius Hercules non est. DEVM igitur inuocemus ingressuri viam, vel, quoduis aliud opus aggressuri; si bene id nobis succedere volumus. Ita suadet Ecclesiast. cap. 37. dicens: *In his omnibus* (consilijs & actio-

2. Inuocato Dei auxilio.

ibus

nibus tuis) *deprecare altissimum, vt dirigat in veritate vitam tuam.* Nos enim initia viarum & actionum nostrarum quidem videmus, medium verò & finem non videmus. Vnde Ieremias capite 10. ait: *Scio Domine, quia non est hominis vita eius, nec viri est vt ambulet & dirigat gressus suos.* Et Prouerb. 29. *Quis hominum intelligere potest viam suam?* Bene ergo Gregorius Nazianzenus Apol. 1. monet: *Quisquis negotium auspicatur, non alium meliorem commodioremq́; ordinem tenere potest, quàm vt à DEO incipiat & in DEO conquiescat.*

Hinc non immeritò credimus diuinâ dispensatione factum, vt primum anni diem CHRISTVS sacratissimo illo suo IESV nomine cohonestaret, adeoque anni principio velut ianuæ affigeret, quo sciremus ipsi eiusque sacro nomini totum annum cum omnibus nostris actionibus esse consecrandum ab eoque inchoandum.

II. Secunda, eadem examinanda esse.

II. Est *Scin*, quæ significat *dentem*. Duplici de causâ potissimùm hominibus dati sunt dentes, primò vt cibum masticent & comminuant; deinde ad vocem & literas exprimendas, teste Aristotele 5. de Generatione animal. cap. 8. Qui ergo fælicem sibi huius anni progressum desiderat, is primò omnes actiones suas initiò bene ponderet, & quasi cibum dentibus rationis masticet, antequàm transmittat; quod aliud non est nisi præuio consilio omnia inchoare, nihilque inconsultò aut imprudenter agere. Consilium hoc præbet inprimis Ecclesiasticus cap. 37. cit. dicens: *Ante omnia opera verbum verax præcedat te, & ante omnem actum consilium stabile.* Tigurina versio habet: *Initium operis sit ratio, & consilium præcedat omne negotium.* Per tenebrosam domum pedetentim eundum est, & parietes priùs palpandi, quàm gressus faciendi. Huiusmodi domus mundus est, plenus inscitiæ tenebris, erroribus, tendiculis & dolis, omnia ergo negotia, ardua præsertim, cogitatione palpanda, & vt dixi, quasi masticanda sunt priùs, quàm peragenda. Documentum hoc reliquit Sanctus Thomas moribundus fratribus Cisterciensibus in Monasterio Fosse nouæ rogantibus, quomodo hæc vita sine errore & lapsu transigi posset. Respondit enim: *Si in qualibet actione quis ita agat, vt rationem reddere possit, cur eam faciat: Sic enim non sinet se transuersum agi à cupiditate, passione, casu, aliave re, quæ eum in errorem inducat.* Refert P. Cornel. in cit. c. 37. Ecclesiastici. Fecit hoc Moyses, qui in dubijs rebus ad DEVM priùs per orationem recurrebat; ac priusquam terram promissionis ingrederetur, præmisit exploratores. Sapiens illa mulier Prouerb. 31. priùs *considerauit agrum & emit eum.* Denique ipsi nautæ hanc prudentiam docent, vbi enim nauigandum est, priùs demissâ bolide profunditatem maris explorant, vti legimus Act. 27. & viatores vadum fluminis, antequàm pertranseant: imò etiam vulpes, quæ priùs glaciei firmitatem admotâ aure explorat, quàm transeat. Stulti sunt, qui villam priùs emunt, quàm videant, vt illi, Luc. 14. quemadmodum & hi, qui gratia operâ incipiunt, nescientes quomodo finituri sint. Notum puto quod Stumpfius in Chron. suo scribit an. D. 1315. de Ioanne Stokio, morione Leopoldi 1. Austrij qui Ducis consiliarijs de inuadendis confœderatis Heluetis deliberantibus respondit: *De euadendo cogitatis omnes, de euadendo nemo.* Quod sanè euentus docuit, cæso Leopoldi equitatu, fugato peditatu. Ergo initio operis cogitandum de eius fine & exitu.

1. Quæ agenda, priùs masticanda.

2. Linguam refrænat & cautè loquantur. Si quid enim est, quod pacem nostram turbat, & progressus nostros impedit, est lingua incauta & verba non masticata dente rationis. *Nouacula* & quidem *acuta* appellatur lingua. Psal. 51. cautè igitur tractanda est. Hebraicè à *Lais*, quod est *Leo*, dicitur *Lascon*, quod est *Leunculus*. Quis autem nescit quanto periculo leones cicurentur & coërceantur? Hinc lingua à naturâ ori quasi carceri inclusa & alligata, dentibus velut muro, labijs velut vallo cincta & munita est. Iam ergò sicut vir sobrius & temperans non deglutit cibum, nisi præmansum ac propè liquefactum: ita nec vir sapiens depromit verbum, nisi consideratione expensum; & sicut iaculator, priusquam bene collimet, non emittit sagittam: sic neque loqui decet antequã ponderetur, quorsum & quo fructu lingua itura sit. Hoc si quis obseruet promittit ei Psalmista fælicem anni progressum Psalm. 33. *Quis est homo, qui vult vitam? diligit dies videre bonos? prohibe linguã tuam à malo, & labia tua ne loquãtur dolum, &c.* Teste enim diuo Iacobo ep. 3. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est.* Didicit enim id: quod difficillimum est, & signum certum moderationis passionum ac cogitationum. Qui verò moderari istas nouit, facilè superabit omnes difficultates & mente semper serenâ erit. Vnde Sapiens Prou. 13. ait: *Qui custodit os suum, custodit animam suam*, hoc est, *vitam suam*, vt vertit Vatablus: Et Prou. 21. *Qui custodit os suum & linguam suam, custodit animam suam ab angustijs.* A quibus angustijs? A remorsu conscientiæ, à litibus & rixis, à pœnis eas consequentibus, ab obligatione restituendæ famæ, ab irâ DEI & reatu gehennæ. Hinc S. Iacobus c. 3. Epistolæ suæ linguam *clauo* nauigij comparat, à cuius gubernatione pendet tota nauigij salus & interitus.

2. Verba cautè proferenda.

III. Tertia, mortis nobis imminentis memoriam.

III. Est *Vau*, quæ vncinum significat. Qualis verò hic vncinus? Qualem ostendit DEVS prophetæ Amos cap. 8. dicens: *Quid tu vides Amos?* & ille: *Vncinum pomorum.* Et Dominus: *Venit finis super populum meum Israël.* Quibus verbis minatur Hebræis, quòd sicut vncino excutiuntur poma ab arboribus, sic Hebræi capiendi & abripiendi sint ab Assyriis in captiuitatem. Iam intelligimus, quid sibi velit hic vncinus: mortis memoriam nobis ob oculos ponit; quam si nobis à tergo insidiantem quotidie cogitaremus, nullum dubium, quin actiones nostras ita moderaremus, vt nihil vnquam admitteremus quod animæ quietem & fælicitatem posset euertere. Vncino poma non tantùm matura, sed etiam immatura violenter excutiuntur; neque illum euitare possunt ea, quæ in alto hærent, aut sub folijs latent. Pari

ratione

ratione mors non tantùm senes, sed etiam iuuenes carpit: neque solùm eos, qui in plateis iacent, pauperes, sed & diuites sub tapetibus absconditos & iacentes in lectis mollibus atque eburneis. Bene ac verè Thomas Morus, dū pro Ecclesiæ & iustitiæ defensione incarceratus esset, dixit: *nihil se alieni pati ab alijs hominibus; siquidem mundus totus sit carcer: è quo vnus post alterum educatur ad iudicium & reddendam DEO rationem*, vt in eius vitâ refert Staplet. Accommodatè ad id, quod respondit Abbas Ammon cuidam fratri postulanti verbum salutis: *Vade*, inquit, *& talem fac cogitationem tuam, sicut faciunt iniqui, qui sunt in carcere. Illi enim interrogāt homines: Vbi est Iudex? & quando veniet? & in ipsâ expectatione pœnarum suarum plorant. Si igitur semper sic meditatus fueris: væ mihi, quomodo habeo adstare ante tribunal Christi? & quomodo habeo ei actuum meorū reddere rationem? poteris saluus esse.* Rosweidus lib. 5. Vit. Patr. libello 3. Verùm qui in carcere detinentur, sperant aut sperare possunt se inde liberandos, non ita nos detenti in hoc mundi carcere. Quare idem Thomas Morus adhuc sapientiùs dixit omnes homines iam ad mortem damnatos educi ad supplicium suum, sed alios rectâ & breuiori viâ: alios longiore & per ambages, ita tamen vt nemo sciat, vtrâ viâ ducatur, rectâ an obliquâ; siue is iuuenis sit siue senex; vt Staplet. vbi sup. Quod sanè verissimum est, iam enim mortis sententia in nos omnes lata est, quando *statutum est omnibus hominibus semel mori*, ad Hebr. 9. Ergo ad supplicium nostrum continuò educimur, nec scimus vtrum hodie an cras ad terminum peruenturi simus. Quid igitur superest, nisi vt tales suscipiamus cogitationes, quales habent ij, qui ad mortem educuntur? Id certè nobis cōmendasse Dominum, quando dixit Lucæ 9. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam quotidie & sequatur me.* Et rursum Matth. 10. *Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus*; vult Sanctus Chrysostomus homil 5. ad pop. Neque enim hoc ad discipulos tantùm suos dixit, sed *ad omnes*, ait S. Lucas; & *conuocatâ turbâ*, ait Marcus cap. 8. *Hoc autem dicebat*, ait citatus Chrysostomus, *non vt lignum super humeros feramus, sed vt mortem semper ante oculos habeamus. Sicut igitur & Paulus, quotidie morere; & mortem deride, præsentemq́; contemne vitam.* Iam verò quis nescit quantâ compunctione & animæ suæ curâ pergant miseri rei ad supplicij sui locum? num ibi risus aut saltatio? num verba sordida aut leuicula? num oculorum euagatio? num de crastino solicitudo? Nihil horum; de morte & diuino iudicio, de altero sæculo cogitant; de diuitijs aut delitijs nihil in mentem venit. Huc videtur respexisse iuuenis ille Eliu, qui in lib. Iob cap. 32. dixit: *Non accipiam personam viri & DEVM homini non æquabo: nescio enim quamdiu subsistam, & si post modicum tollat me factor meus.* quasi diceret: nec Devm offendam nec hominem; nescio enim quando sistendus sum ad iudicium Dei. Hoc si facere Audit. & quotidie parare vos ad mortem velitis, quasi iam ad illam exeuntes; spondeo vos deinceps nullum scelus admissuros. Certè S. Chrysostomus prædicto loco subdit: *Non sum Propheta, neque filius Prophetæ, futurum tamen manifestè scio, & magnâ & clarâ voce proclamo, quòd si mutemur & aliquam animæ nostræ curam agamus & ab improbitate absistamus, nihil molestum ingruet & triste. Et hoc manifestè noui &c.*

IV. Est *Ajin*, quæ significat *oculum*. Hic est oculus Dei omnia cernens, qui ab Ægyptijs, *oculus mundi*, & de quo Zachar. 9. dicitur: *Domini* (seu vt Arias vertit, *Dominus*) *est oculus hominis*, hoc est, Domini oculus est, qui omnia, quæ sunt hominis, videt. Vnde 70. vertunt: *Dominus respicit homines.* Hic est *virga* illa *vigilans*, seu (vt vertat Blasius Viegas) *oculata*; seu sceptrum, cui oculus omnia videns insistat, ostensum Ieremiæ cap. 1. Devm enim totum esse oculum, non solùm Tertullia. lib. de Trinitate, & S. August. ep. 111. ad Fortun. dixit, sed & Plinius Ethnicus agnouit, qui l. 2. c. 7. Devm totum appellat *visum & auditum*. Iste igitur est oculus, qui omnes nostros gressus & progressus promouebit ac fortunabit, si etiam oculus noster velit esse *Domini*, hoc est, aspicere ad Devm velut inspectorem actuum nostrorum perpetuum. Si enim verè dicimus: *Oculus Domini saginat equum: impinguat agrum &c.* verè etiam prædicere licet, saginandum hoc anno spiritum nostrum & fæcundandum plurimis virtutum frugibus, si ab oculo diuino oculum nostrum non auertamus. Quatuor illa animalia, quæ trahebant currum diuinæ majestatis apud Ezechiel. cap. 1. singula coram facie suâ, hoc est rectâ & antrorsùm, nec ad dextram, nec ad sinistram, constanter pergebant, nec reuertebantur: summâ etiam pace, licet valde inter se disparia, simul pergebant. Quæ causâ? quia currus, quem trahebant, rotas habebat vndique oculatas, quæ significabant Dei prouidentiam, quaquauersum aspicientem & omnia cernentem. Desideramus ergo & nos hoc anno rectâ procedere, vt nec ad dextram nec ad sinistram deflectamus à viâ mandatorum Dei? Ad oculatum Dei currum, perpetuò in nos intentum, oculos dirigamus. Erit ipse auriga securus nostrarum actionum. Si enim Seneca ille amico scribens epist. 25. hoc dedit consilij: *Sic fac omnia, tanquam spectet aliquis. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere quem respicias, quem interesse tuis cogitationibus iudices*: multò magis proderit, testem actionum nostrarum constituere nobis Devm, illarum iudicem & vindicem; præsertim cùm non imaginariè, sed re ipsâ præsens sit vbique. Addit Seneca: *Hoc quidem longè magnificentius est, sic viuere tanquam sub alicuius boni viri ac semper præsentis oculis.* Talis nobis est, non Cato, Scipio an Lælius, quos ibi nominat Seneca, sed Devs & Dominus noster Iesus Christus, qui non modò suæ diuinitatis, sed etiam humanitatis adeoque duplici oculo continuo nos intuetur, vt vel præmia bene, vel pœnas referat malè agentibus. Cui rei exemplum adfert B. Petrus Damiani Card. suo æuo sapientiæ Sol lib. 5. Epist. ad Landulphum epist. 16. *Quidam alienam suem furtiuè surripuit, & cauea clande-*

IV. Quarta, Devm præsentē semper in conspectu habendum.

clandestinus inclusit. Vir tamen ille pietatis operibus intentus consueuerat esse, & pracipuè humanitatem peregrinis & hospitibus sedulis exhibebat. Intereà adest diues! ESVS in effigie pauperis & tanquā prolixo iam crine deformi egebat arte tonsoris. Ille protinùs reuerenter assurgens inter catera officiosa humanitatis impendia cœpit illum forficibus attondere; sed dum tornat ac satagit, ecce reperit duos in occipitio sub crinibus oculos latitantes. Expauit homo, stupensque contremuit, & quid vellet esse quod cerneret, pauidus inquisiuit. Cui mox ille: Ego, inquit, Iesus vocor, qui vndique cuncta contemplor, & isti sunt oculi, quibus etiam suem vidi; quam nuper in caueâ conclusisti. Moxque disparuit. Ille protinus ad cor rediens & diuinam circa se clementiam recognouit, & quod iniquè præsumpserat, satisfactione purgauit. Sic Dam. Terribilis ergo est hic oculus; quis eum non timebit? Oculos Augusti Imperatoris claros & fulgentes reuerebantur homines, ideoque ipsi loquentes vultum demittebant, gaudebatque si quos acriùs intueretur, ij vultum submitterent, quasi ad Solis fulgorem, vt refert Plut. in Augusto. Longè acriores & fulgentiores sunt oculi Christi, supremi Imperatoris nostri: quia de ipso verissimè scriptum est Ecclesiastici 23. *Oculi Domini multò plus lucidiores sunt super Solem, circumspicientes omnes vias hominū & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes.* Hos oculos reuereamur, & ad illorum acerrimum obtutum demittamus semper vultū nostrum. Placebit hoc magnoperè cœlesti Imperatori nostro, gaudebit enim quòd ipsius oculi contineant nos in sanctitate & iustitiâ.

Hæc igitur est moneta, hoc monile aureum, quod vobis hodie opto Audit. vnicum vocabulum est, sed interim liber est, veram & salutarem continens sapientiam. S. Bernardinus Senensis maximus nominis IESV amator & prædicator in conc. fer. 2. Domin. 6. Quadragesі. tom. 4. laudat sui temporis consuetudinem, quâ patrini dant infantibus, quos è baptismo leuant, nummum aureum vel inauratum, nomine IESV insignitum, vt infans eum in pectore gestet, & cùm ad annos discretionis venerit, apprehendat deuotionem erga nomen illud, eiusque crebrò recordetur. Idem suadeo vobis: vt hoc nomen scilicet cordi vestro inscribatis. Ita monet S. Bernardus serm. 15. in Cant. *Semper* (hoc nomen) *tibi in sinu sit, semper in manu, quo tui omnes in IESVM & sensus dirigantur & actus.*

THEMA QVARTVM.

Præsagia pro futuris annis.

I. *Magistratus non errabunt, si ad sententiam non festinarint.*

II. *Aulici acquirent honores, si eos contempserint.*

III. *Coniugatæ bonos habebunt viros: si nouerint tacere.*

IV. *Studiosi acquirent opes & honores si susceperint disciplinam.*

V. *Parentes tales habebunt liberos adultos, quales habent nunc teneros.*

VI. *Sic habebuntur à filiis suis, sicut ipsi habent parentes.*

VII. *Mercatores caupones, opifices non ditabuntur, si festinauerint ditari.*

VIII. *Agricolis nō deerit victus si rebus suis ipsi adfuerint.*

IX. *Pauperes & operarij, si ebriosi fuerunt, nunquam è paupertate emergent.*

X. *Reliqui omnes, si timuerint Deum, nihil timebunt.*

Vocatum est ab Angelo, priusquam in vtero conciperetur. *Luc.* 2.

Veteres hodiernum diem, seu Calendas Ianuarij superstitiosè obseruârunt. Ex eo enim, quod cuique hodie contigisset, diuinabant de totius anni sequentis decursu, fausto, vel infausto. Fuit nuper etiam Astrologus quidam iudiciarius, qui ex tempestatibus hodierni diei, futura contingentia & mira ominatus fuit, apud Maiol. Canic. dier. p. 1. Col. 1. de meteoris. Sed nos Christiani iure hæc explodimus, nec homine Christiano digna iudicamus: Quia tamen aduerti non paucos laborare eâ curiositate; quâ libenter nossent aliqua sibi imposterum euentura, volo eis dicere aliqua, ac ni fallor longè certiora, quàm diuinent impostores illi. Desumam enim hæc vaticinia mea à viris sapientibus, Salomone & Ecclesiastico, adeòque ex Scripturis sacris, quæ sic loquuntur, quasi communiter, non semper & infallibiliter, ea verificentur, more loquendi vulgari. Estque hoc conforme hodierno Euangelio, in quo audimus etiam Angelum prædixisse Christum futurum & appellandum IESVM, seu Saluatorem: idque in eo verificatum esse, salus & redemptio nostra ostendit. (Calendæ Ianuarij antiquis ominosæ.)

I. Principibus & Magistratibus prædico non facilè erraturos in iudicio ferendo, si non præcipites, nec cū irâ, sed cautè & consideratè processerint ad sentētiam ferendam. Ita Ecclesiast. c. 32. asserit: *In viâ ruinæ non eas, & non offendes in lapides.* Per viam ruinæ præcipitium intellige; hoc si fugiant iudices, non offendēt. Quare aurigæ in præcipiti descensu rotam vnam figunt? vtique ne equi & auriga præcipitētur. Par, imò longè maior, cautela adhibenda in iudicijs & consilijs. Docuit hoc Augustum Imperatorem Athenodorus ei valedicēs hoc monito, vt antequam aliquid statueret contra reum, priùs 24. lite- (I. Magistratus non errabunt, si ad sententiam non festinarint.)

literas alphabeti recitaret. Vnde idem Augustus annulum in manu gestauit, in quo sculptus erat cancer marinus, qui vtroque forfice tenebat papilionem, præcipitantiæ typum, quo seipsum moneret, ne in iudicijs præceps esset. refert Claudius Paradinus. Fertur D. Martinus aurigæ quærenti, an eâ vesperâ Lutetiam peruenire posset, prudenter & propheticè respondisse: *Si festines, excluderis; si lento passu incedas, vrbem hoc vesperi ingredieris.* Auriga indignabūdus tanquam derisus, currum incitatis equis agere cœpit; rotâ itaque fractâ Lutetiâ excluditur. Sic Martinum verum præsagijsse cognouit. Beyrl. in Theatro V. *Consilia.* Simili modo dico, si cautè & tardo gressu processerint ad iudicia Magistratus, peruenient ad veritatem & denique ad beatum finem; si præcipitauerint negotia, non peruenient. DEVM sibi in iudicio propitium, cœlum apertum inuenient, si causas & preces pauperum admiserint, non excluserint; alioquin non inuenient. Ita enim Sapiens Prou. 21. asserit: *Qui obdurat aurem suam ad clamorē pauperis, & ipse clamabit & non exaudietur.* Hoc expertus est Macedonius. Magister officiorum Gratiani Imperatoris, qui S. Ambrosio ad prætorium (vt pro quodam interponeret preces) venienti fores occluserat, ad quem Ambros. *Et tu quidem venies ad Ecclesiam, quam, neque clausas ianuas inueniens, non ingredieris.* Quod & factum. Nam mortuo Gratiano ad necē quæsitus, ad Ecclesiam confugit, nec tamen ad eam aditum, patentibus licet foribus, inuenire potuit. Paulin. in vitâ Ambros. Idem expertus est Epulo. Contrà qui audit causam pauperum, audietur à DEO; *quâ mensurâ enim mensi fueritis, eâdem remetietur vobis.* Matth. 7.

II. Aulici acquirent honores, si eos contempserint.

II. Aulicis & honorum Candidatis prædico acquisituros esse honores, si contempserint honores: si ambierint, non acquisituros. Ita Prou. 29. dicitur: *Humilem spiritu suscipiet gloria.* Et Christus sæpe: *Qui se humiliat exaltabitur &c.* Est enim honor velut pluma leuis in aëre volitans, si arripere vis, fugit: si fugis eam, sequetur te, & in vestem tuam cadet. Iustinus Thrax in aulâ Anastasij Imperatoris versatus, dum à tergo sequitur Imperatorem, casu eius paludamētum pede calcat: eo animaduerso prædixit ei Anastasius, fore eum successorem suum in Imperio; idque factum est. Polit. Christianus Caussini f. 197. Ita qui per contemptum calcat honores, eos acquiret, iuxta id Deut. 11. *Omnis terra, quam calcauerit pes vester, vestra erit.*

Diu viuēt si temperantes viuant.

Deinde diu viuent, si moderatè & temperanter vixerint. Ita enim Ecclesiasticus cap. 37. ait: *Propter crapulam multi perierunt: Qui abstinens est, adijciet ad vitam.*

III. Coniugatæ bonos habebunt viros, si nouerint tacere.

III. Gynecæo & fœminis prædico habituras probos & pacatos viros, si illis irascētibus ipsæ tacuerint. Asserit enim Sapiens Prou. 25. *Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis.* Verba data irato, iram eius magis extimulant, subtracta extinguunt. Suasit & prædixit hoc quidam Sapiens fœminæ loquaci conquerenti de mariti iracundiâ & furore: dedit enim ipsi aquam distillatam, & iussit eam, cùm tonaret vir, cochlear aquâ illâ plenum ori suo ingerere, & tantisper in ore tenere, donec eum in lectum posuerit. Fecit & quod petijt, obtinuit; nō virtute aquæ, sed silentij. Refert P. Dauid in Virid. Christ. cap. 56. Hac viâ S. Monica composuit virum suum. *Erat verò ille,* ait S. August. l. 9. Confess. c. 9. *sicut beneuolentiâ præcipuus, ita irâ feruidus. Sed nouerat hæc non resistere irato viro, nō tantùm facto, sed ne verbo quidem.* Sic obtinuit, vt à viro suo, Patricio, nunquam cæderetur, sed nec vnum diem domesticâ lite dissentiret.

IV. Studiosi acquirent opes & honores, si susceperint disciplinam.

IV. Studiosis prædico acquisituros sibi opes & honores, si susceperint disciplinam: egestatē & ignominiam, si repudiârint. Ita enim Sapiens Prouerb. 13. ait: *Egestas & ignominia ei, qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.* Idem prædixit simul & præstitit studiosis disciplinæ amantibus, Carolus M. qui Seminarium, in quo tenuioris fortunæ adolescentes non alebantur modò, sed & omni disciplinarum genere exercebantur; & alterum, in quo nobiliores instruebantur, ingressus, audijt illos morigeros Magistris, valde in studijs progressos; hos verò insolentes & disciplinam auersantes parum proficere: illos ergo ad dextram congregatos sic compellabat: *Macti virtute este filioli: Vos manent sacerdotia & dignitates non aspernandæ.* Conuersus verò ad alios: *Vos,* inquit, *comperi dicto imperióque nostro inobedientes? Deum testor nihil penitus commodi honorisque, à me ad vos profecturum.* Auentin. l. 4. Annal. Boior. Quare qui cum prioribus volunt emergere, orēt quotidie: *Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me* Domine. Psal. 118. Ecce bonitatem, & disciplinam sequitur scientia. Sic euadent magni.

V. Parentes tales habebunt liberos adultos, quales habent nunc teneros.

V. Parentibus prædico, tales fore eorum liberos in maturâ ætate, quales iam sunt in iuuenili. Ita enim Sapiens Prou. 20. *Ex studijs suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius.* & Prou. 22. *Adolescens iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab eâ.* Solebant olim parentes liberos suos triennio expleto metiri, vt eorum staturam in perfectâ ætate cognoscerent; duplo enim altiorem futuram inde coniectabant. *Trimusne hic* (ait S. Basilius) *pusio est? Ex eo patet futuræ proceritatis admetitur mensuram. Nouit planè duplam iustæ staturæ proceritatem illi deesse. Quantus enim triennis deprehenditur puerulus, bis tanto est euasurus procerior, compos factus plenitudinis augmenti, aut certè denuo tantus.* hom. 10. in Hexam. Vultis scire ad quem gradum virtutum aut vitiorum peruenturi sint filij vestri? Metimini eos in pueritiâ & iuuentute; duplo enim meliores vel peiores erunt. Si pueri ludant pro triarijs, certent pugnis, mentiantur, bibant cyathum: facti adulti & viri, ludent pro aureis, certabunt gladijs, peierabunt & decipient, bibent sectantem aut sextarium. Si pueri furentur nummos & cruciferos, adulti furabuntur imperiales & ducatos. Idem est de bonâ indole iudicium. Sanctus Ambrosius puer manum sorori osculandam præbuit & sacris rebus se oblectabat, pòst factus est Episcop. S. Thomas Aquinas puer chartis & literis se recreabat, schedam in qua *Aue Maria* scriptum comedit; pòst tantus Doctor euasit.

Hinc

Hinc puerum, qui cornicum oculos confixerat, Areopagitæ morte damnârunt, quòd inde colligerent, eum sæuum & crudelem fore: Quintilian. l.5.cap.9.

Rursum si bene educauerint filios & liberos ad virtutem & pietatem, bene ab eis habebuntur & colentur in senectute. Malè vicissim, si malè educauerint. Sic enim & corui in nido deserti à parentibus, posteà adulti senes parentes deuorant. Vnde dicitur: *mali corui malum ouum.* Hæret pietas erga parentes in liberis benè institutis.

VI. Filij sic habebuntur à filijs suis, sicut ipsi habêt parentes.

VI. Filijs prædico sic eos olim tractandos à suis filijs, sicut ipsi tractârunt parentes suos: seu bene seu malè. Ita enim Ecclesiasticus c.3. *Qui honorat patrem suum, iucundabitur in filijs suis.* B. Petrus Damiani in ep. ad Albertum l. 8. hunc locum explicans ait: *Iusto planè DEI solet euenire iudicio, vt qui parentibus humiliter subditur, ipse quoque parens effectus, in propria sobolis obedientiâ delectetur.* Econtrà ergo malè à filijs habebitur, qui malè habuit parentes. Confirmat id Aristoteles 5. Ethic: duplici exemplo: *Quidam patrem capillis apprehendit & extraxit foras, vt per scalam eum deijceret. Pater cùm ad ianuam vsque tractus esset: Desine,* inquit, *fili, nam & ego nô vlterius quàm hucusque traxi.* Alius accusatus quod patrem pulsâsset, ita defendit impium factum: *Et ille patrem suum reuerberauit. Et hic (ostenso filio suo) me verberabit postquam adoleuerit:* Subdit etiam Ecclesiasticus 16 *Qui honorat patrem suum, vitâ viuet longiore.* Longiore scilicet, quàm qui (cæteris paribus) inhonorat. Vasallus enim peccans in Dominum suum, meretur amittere feudum, quod ab eo accepit. Filij nónne vitam acceperunt à parentibus?

Filius patrem honorans fouetur imprimis; & omni diligentiâ custoditur à patre, deinde etiam à DEO, alius autem irreuerens deseritur ab vtroque; imò irrationales creaturæ rebelles filios persequuntur; vt patet in arbore, quæ Absaloni carnifex facta est.

VII. Mercatores, caupones, opifices non ditabuntur, si festinauerint ditari.

VII. Mercatoribus, cauponibus, opificibus prædico non ditandos, si festinauerint ditari. Id enim prædixit Sapiens Prou. 13. *Substantia festinata minuetur: quæ autê paulatim colligitur manu, multiplicabitur:* Vtrum enim præstat: arborem frugibus vestitam securi prosternere; an manu fructus decerpere, ipsâ incolumi? nónne hoc posterius? Illud enim milites faciunt & prædones, qui in diem, nec nisi ex vastitate & cæde viuunt. At hos imitantur, qui, vt citò euadant diuites, nimium exigunt ab emptoribus aut hospitibus, non ampliùs reddituris. Hoc indicârunt veteres fabulâ de aucupe laqueos tendente cassitæ; quæ videns ipsum; quid moliretur, rogat. Respondet is se vrbem ædificare, & posteà se abscondit. Illa ad vrbem spectandam aduolat, & capitur, fitque præda aucupis, cui occurrenti tristis ait: *si tales vrbes fabricaris, non facilè multos incolas reperies.* Idem ergo prædico illis, qui emptores & hospites suos nimiâ exactione premunt: si ita eos exceperint, non multos emptores aut hospites habebunt.

VIII. Agricolis non deerit victus, si rebus suis ipsi adsuerint.

VIII. Agricolis prædico non defuturum eis alimentum, si ipsi inuigilent rebus suis: secus, si seruis suis omnia committant. Ita enim Sapiens Prou. 27. asserit: *Qui seruat ficum, comedet fructus eius.* Insidiantur ficubus sycophantæ; vnde ficus indigent fideli custodiâ. Qui seruis eam committit; nihil inde comedet. Ita res habet in alijs curis domesticis. Scribit quidam Religiosus Rebdorfensis, Kilianus Leib, in causis hæreseon: quendam agricolam conquerentem se quotidie depauperari; hoc consilium accepisse à Sapiente; vt pixidem ab eo datam quotidie deferret in culinam, horreum, penum, cellam vinariam, stabulum, agrum & vineam: fore enim vt deinceps ditior fieret, ita tamen, vt ne ante annum pixidem aperiret. Paruit ille, & per hoc expertus est seruorum suorum neglectus & infidelitates: quas emendando paulatim creuit opibus, nescius quâ causâ. Post annum aperit pixidem, visurus tam efficax remedium, & reperit in eâ scriptos hos versus; **Wilst du dass dir reichlich geling / so lueg täglich zu deinem Ding.** Consonat huic quod Germani dicunt, nullum fimum agro magis conducere, quàm eum, quem agricola ipse in suis calceis agro suo intulerit.

IX. Pauperes & operarij si ebriosi fuerint, nunquam emergent.

IX. Pauperibus & operarijs prædico, nunquam eos è paupertate emersuros, si ebrietati addicti sint; nunquam ad incitas redigendos, si moderatè vixerint. Ita enim Sapiens Ecclesiastici 19: dicens: *Operarius ebriosus non locupletabitur.* Vult dicere: depauperabitur, quia ad diuitias minimè assurget. Quomodo enim hoc fieri potest? Dum bibit, tempus operandi perdit, pecuniam partam prodigit, ex potu in somnum & ignauiam incidit: Tria expendit & vnum tantùm accipit; quomodo locupletari possit? *Qui mercedes congregauit misit eas in sacculû pertusum.* Agg. 1. Econtrà si moderatè vixerint, nunquam deerit, vnde viuant. Hinc Sapiens ille Romanus, Seneca dixit: *Si ad naturam viues, nûquam eris pauper; si ad voluptatem, nunquam eris diues.* Et quidem alius conquerenti, quòd si bona & pecuniæ non suppeterent, respondit: Indicabo tibi præsentem amicum; à quo mutuò accipias: Accipe à te superflua tibi detrahendo, & citò videbis quàm verum sit, quod dici solet: *magnum vectigal parsimonia.* Chauass. de prudentia l.3.c.2. **Ein guter Zoll / Ist / sparen wol.** Vectigal nummatim colligitur; v.g. nummus pro equo vno, & tamen intra annum magna inde summa pecuniæ conquiritur: sic etiam qui sibi sensim aliquid semper detraxerit superflui, sentiet sibi cum tempore multum accrescere rei necessariæ.

X. Reliqui omnes, si timuerint Deum, nihil timebunt.

X. Denique si reliqui omnes; quibus tempore exclusus, dicere nil potui; prædici aliquid sibi velint, dico ad extremum omnibus, quod Ecclesiasticus c.34. ait: *Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & nô pauebit, quoniam ipse est spes eius.* Quemadmodum enim virga Moysis deuorauit omnes virgas Magorum: ita timor DEI deuorat omnes inanes timores, quos prognostici nobis prædiuinant. Sic monuit faciendum simplex & rectus frater S. Francisci, Ægidius, qui dicebat: *Licet lapides & saxa de cœlo plueret Dominus, nô nocebunt nobis, si tales fuerimus, quales nos ille requirit.* Atque hoc est quod inuenio, opti-

optimum sanè Xenium, quodque omnibus opto; *Timor* scilicet *Domini* Hunc S. Bernardus pro salute precatur in epistolâ Abbati de sancto Audomaro. Eum enim qui habet, salutem habet. Quid non promittunt timentibus DEVM sacri libri? Dauid Ps. 33. *Non est inopia timentibus eum:* Tobias c. 4. *Multa bona habebimus, si timuerimus DEVM* Ecclesiasticus c. 33. *Timenti DEVM non occurrent mala.* Et c. 1. *Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur.* Et rursum ibid. *Timor Domini gloria & gloriatio, & lætitia & corona exultationis;* quam vobis imponat DEVS.

THEMA QVINTVM.

Nomen IESV balsamum salutiferum.

Mira de balsamo.
I. Recreat & consolatur animum.
II. Antidotum contra tentationes.
III. Confortat afflictos & periclitantes.
IV. Comes est peregrinationis nostræ.
V. Alexipharmacum contra serpentes tartareos.
VI. Præseruare à mala morte potest.

Vocatum est nomen eius IESVS. *Luc. 2.*

Mira de balsamo.

MIra quædam de balsamo scribit Plinius lib. 12. cap. 25. Primò, *vni terrarum Iudææ concessum, quondam in duobus tantùm hortis, vtroque regio.* posteà tamen Romanis in Iudæâ imperantibus in multis collibus satum, & vinearum instar multiplicatum, *seritq; eam* (fruticem) *nunc fiscus,* ait: *nec vnquam fuit numerosior aut procerior.* Secundò, *sæuière in eandem Iudæi, sicut in vitam quoque suam: contrà defendère Romani & dimicatum pro frutice est.* Tertiò, *incidi vitro, lapide, oleisve cultellis. Ferro lædi, vitalia odit.* Quartò, *succus è plagâ manat, quem opobalsamum vocant, suauitatis eximiæ, sed tenui guttâ, ploratu lanis parua colligitur in cornua.* Quintò, *ex ijs nouo fictili conditur &c.* Breuiculum quod hodie legimus Euangelium, hortulus quidam balsami esse mihi videtur. In eo enim reperio fruticem vnam, seu arbusculam balsami; puerum scilicet circumcisum, sanè mirabilem. Hic vni Iudææ datus, in duobus hortis regijs, regno scilicet Iuda & Israël, conuersatus est; posteà tamen à Romanis occupatus & acceptatus, per vniuersum orbem sparsus & plantatus fuit. Sæuierunt in illum Iudæi æquè ac in vitam suam; sed defendêre eum Romani, & pro eo dimicârunt Christiani vsque ad sanguinem. In eundem adhuc paruulum sæuijt Herodes, Iudæorum Rex, sed defendit eum Ægyptus, in quam confugit. Adhæc hodierno die incisus est cultro, non ferreo, sed lapideo, vt volunt Sanctus Augustinus, Bernardus & quidam alij; quali & Sephora Exod. 4. & Iosue Ios. 5. vsus fuisse scribitur. Ex hac incisione emanauit fragrantissimum illud opobalsamum, nomen, inquam, IESV, non sine lachrymis & ploratu diuini illius pueri: de quo Ecclesiastici 24. ait Sapientia diuina, quæ est ille idem DEI filius: *Quasi balsamum aromatizans odorem dedi.* Hoc opobalsamum vobis Audit. offero pro Xenio. Solent ditiores ferre secum communiter balsaminam pixidem ad occurrentes necessitates & insalubres auras. Hæc vobis sit nomen IESV, de quo Sanctus Bernardus sermone 15. in Cant: ait: *Hoc tibi electuarium habes ô anima mea, reconditum in vasculo vocabuli huius, quod est IESVS: salutiferum certè, quodque nulli vnquam pesti tuæ inueniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit, semper in manu quo tui omnes in IESVM & sensus dirigantur & actus.* Huius igitur balsami virtutes nunc audiamus.

I. Recreat & consolatur animum.

I. Balsamum odore suo recreat: ità & nomen IESV, ingerit enim non solùm memoriam sed etiam præsentiam potentissimi & suauissimi auxiliatoris, qui vti in terris viuens omnibus afflictis, se inuocantibus, adfuit, & manum auxiliarem porrexit: ita etiamnum id facturus speratur. Hinc solemus morientibus, cùm iam aliter opem ferre nequimus, nomen IESV sæpiùs in aures ingeminare, vt eius memoriâ excitati animum assumant & in ipsum sperent. Ferunt Aristoteli moribundo pomi odore vitam aliquamdiu prorogatam, in lib. de pomo Aristotelis; apud Cæl. libro 24. capite 21. Si vnius odor pomi potuit ægro vires recreare & prorogare vitam; quid non possit nomen IESV, quod Saluatorem ingerit ad opitulandum promptum & simul potentissimum; Quis enim audiens Saluatorem sibi adesse, non exhilaretur, si ægri ad aduentum celebris Medici sentiunt se aliquantò meliùs habere? Quid suauius, quid gloriosius vel ipso nomine IESV? *cuius vitalem vbique sparsam fragrantiam* (ait Sanctus Bernardus serm. 22. in Cant.) *qui non sentit, aut mortuus est aut putidus.*

II. Antidotum contra tentationes.

II. A pestiferæ auræ afflatu tuetur ac præseruat. Huiusmodi aura quid nisi virulenta tentatio est? Facilè ea se insinuat, suauiter demulcet, sed venenum instillat. Contra illam veniat tibi in mentem nomen IESV, qui non modò tentationem & pugnam tuam spectat, sed etiam ad resistendum animat atque opem adferre paratus est. Patet hoc ex certamine Sancti Stephani, quem vt pugnantem spectaret simulque adiuuaret, de cælesti throno surrexit; vnde Stephanus non alijs armis, quàm ipsius nomine inuocato munitus (*Domine IESV suscipe spiritum meum.*) gloriosè vicit & *obdormiuit in Domino.* Actorum 7. Recens exemplum sibi notum affert P. Bened. Fernandius S. N. in caput 32. Gen. his verbis: *Per idem ferè tempus in hoc orbe* (Olisippone) *aliud non minùs contigit memorabile. Pia quædam & casta mulier ex hoc eodem templo* (Sancti Rochi) *in quo post sacramentalem confessionem ritè diuinam Eucharistiam sumpserat, domum DEO aquè roborata & saginata, se receperat. Ecce tibi adolescens effrænata libidinis œstro percitus subingreditur, inuaditque fœminam. Quid illa? IESV, clamat, fer opem. Ad hanc mulieris vocem*

tem nebulo ille ruit vociferans: Heu me miserum à ferro mihi traiecta sunt viscera. Morior, infælix. Igitur obuoluto capite suum ægrè diuertit in hospitium: accersito è nostris confessario rem totam aperit: sumptisq; Christiano ritu sacramentis bonaq; veræ contritionis signa exhibens mortem obiuit.

III. Confortat afflictos & periclitantes.

III. In deliquio virium roborat & confortat. Item non semel præstitit afflictis & periclitantibus sacratissimum nomen IESV, piè inuocatum; vt testatur S. Bernardus serm. 15. in Cant. *Cui, inquit, in periculis palpitanti & trepidanti inuocatum virtutis nomen non statim fiduciam præstitit? depulit metum? Cui, quæso, in dubijs æstuanti & fluctuanti non subitò ad inuocationem clari nominis emicuit certitudo? Cui in aduersis diffidenti iam iamq; deficienti, si nomen adiutorij sonuit, defuit fortitudo?* Nugatus vtique tantùm fuit Alexander Magnus, quando dixit se ægrotanti Pyrrho solo nomine salutem allaturum, teste Plut. Vnde enim nomini eius tanta potestas? At verò Christi sacratissimum nomen solum, piè inuocatum, salutem tulisse, in plurimis compertum est. Sanctus Friardus reclusus, vt scribit Sanctus Gregorius Turon. lib. de vita Patrum cap. 10. ex præcelsâ arbore, quam victûs sui gratiâ conscenderat, fracto ramo decidens, sacro Christi nomine inuocato, illæsus ruit, semper id in ore habens: *Adiutorium nostrum in nomine Domini.* Quin & ipsi Iudæi virtutem huius nominis experti sunt, quando, vt scribit Galatinus lib. 8. cap. 5. vnus ex ipsis, qui mortiferum quid deglutiuerat, ab alijs suæ gentis per IESV nomen liberatus fuit. Sed recentius factum in homine Mauro audiamus ex P. Bened. Ferdinando loco supra cit. *Fugiebat nuper, inquit, è mediâ barbarie Maurus ad Lusitanam arcem, DEO mouente vt Christianus fieret. Ardebat cœlũ solumq; in vastis illis & arenosis solitudinibus aquæ summâ penuriâ. Ergo cathecumenus æstuare cœpit, sitiq; penè enectus procumbit in arenam, nihil propiùs quàm mortem ipsam operiens. At (quæ DEI clementia præsto est ijs, qui diuinæ gratiæ non desunt) venit in mentem homini, audiuisse non semel à captiuis Christianis in IESV nomine implorato, magnum ad omnia quantumuis ardua constitutũ esse præsidium. Quare vocibus penè interruptis moribundus pronunciat IESVS, IESVS ô benedictum, ô salutare, ô vita virtutisq; plenum IESV nomen! Subitò fauces aqueo liquore humectari sentit ac recreari, deinde redintegratis viribus alacriter progreditur. Verùm paulò pòst eadem sitis, eadẽ lassitudo, idem vitæ periculum; sed iam in promptu remedium: profert iterum dulcissimum nomen IESV, iterum & gutturi aqua, & corpori redeunt vires; deniq; in longo illo & periculoso itinere ad sitim leuandam & corpus roborandum inclamans IESVM, incolumis promptusq; ad arcem peruenit: inde missus Olisipponem in hac domo Sãcti Rochi, sacro est initiatus baptismate.* Huiusmodi etiam est, quod ex Indicis Societ. nostræ litteris refert P. Georgius Stengelius in libello de nomine IESV, de puero Ethnico, qui in vastam quãdam piscinam prolapsus, nandi imperitus, & mersioni iam proximus, cùm à Lusitano, littori inambulante, moneretur, vt nomen IESV inuocaret; paruit & ex aquâ emersit ac baptismum suscepit, à *Fabri Auctarium de Sanctis.* quo tempore, nisi audito nomine IESV, nemini respondere voluit.

IV. Comes est peregrinationis nostræ.

IV. Balsamum adhibetur in Sacramento Confirmationis ad roborandos Christianos in huius vitæ laboriosâ peregrinatione, & pugnâ contra hostes suos. Pari modo nomen IESV cordi impressum & deuotè inuocatum comes est peregrinationũ nostrarum quarumcumque, totius etiam vitæ, longè vtilissimus, quod testatur inprimis Propheta Psal. 67. dicens: *Prosperum iter faciet nobis DEVS salutarium nostrorum*, seu, vt est in Hebr. & vertit S. Hieronymus: *Portabit nos DEVS salutis nostræ*; seu quod idem est: *Salus nostra est IESVS noster.* Hebr. *Ieschuhatenu.* Quis neget Mariam & Iosephum in laboriosis suis itineribus portatos fuisse à IESV? Quæri posset, cur Angelus, qui monuit vt in Ægyptum fugerent, socium se itineris tam difficilis non præbuerit. Sed respondet ad hoc S. Chrysostomus hom. 8. in Matth. *Nequaquam se socium itineris pollicitus est, designans maximo ipsius, propter quem fugiebant, paruuli esse munitos comitatu.* IESVS ergo qui portabatur à parentibus, ipse parentes potiùs & regebat & portabat. Veteres ingressuri viam Herculi sacrificabant, apud Festum Pompeium l. 14. Alex. ab Alex. l. 3. c. 22. vt ab eo nimirum dirigerentur in via, qui multa itinera confecerat, & vt ipsius robore confortarentur, ne deficerent aut corruerent. Noster Alcides IESVS est, qui de cælo in terram, de terrâ ad inferos, hinc sursum ad cœlum iter pergit, omnia impedimenta perrumpens; hic nos in vijs nostris regere, portare & propugnare potest. Hunc comitem inuocabat iter facturus Thomas de Kempis, vir pietate insignis, dicendo: *IESVS & MARIA sint mecum semper in viâ.*

Neque minùs roborat adiuuatque contra insidias hostium, nobis occurrentium. Non vacat mysterio, quòd Moyses Iosuen, quãdo eum exercitûs sui ducem constituit contra Amalecitas (quod patet ex c. 17. Exodi, vbi primùm legitur nomen *Iosue*) appellârit mutato nomine *Iosuen*, cùm priùs vocaretur *Hosee*. Nimirum indicare voluit, meliorem magisque necessarium in pugnâ Ducem non esse nisi IESVM; siquidem Iosue idem est quod IESVS. Vnde Origenes hom. 11. in Exod. ait; *Moyses confitetur se nõ posse exercitum ducere, confitetur se non posse terram cum populo obtinere, quamuis eum de terra Ægypti eduxerit, & ideò vocauit IESVM &c.* Et Lactãtius l. 4. cap. 17. ait; *Christi figuram gerebat ille IESVS, qui cùm Auses vocaretur, Moses futura præsentiens, iussit eũ IESVM vocari, vt quoniã Dux militiæ electus esset aduersus Amalech, qui oppugnabat filios Israël; aduersariũ debellare per nominis figuram, & populum in terram promissionis induceret.* Iam si figura nominis IESV, in Iosue prælata tam gloriosam de Amalecitis obtinuit victoriam, quid non obtinebit, qui verissimum IESVM, piè inuocatum secũ in prælio habuerit? Præclarum huius rei exemplum habemus in Achatio adhuc Gẽtili, Romani exercitus primicerio, qui priùs ab hostibus bis in fugam actus, tandem ab Angelo edoctus, vt relictâ Idolorum imploratione, Christum IESVM in prælio inuocaret: paruit

& vnà cum exercitu suo sublato in cœlum clamore, salutare nomen IESV inuocauit: sicque impetu in hostem facto, cum 16000. suis, hostem, qui centum millia ducebat, in effusam fugam compulit. Vnde mox ad fidem conuersus, cum suis decem millibus martyrij coronam accepit. Vt in eius Actis 22. Iunij apud Sur. Quid non poterit hoc nomen in paruis & quotidianis conflictibus, si hoc in tam magno & periculoso potuit?

V. Alexipharmacum contra serpentes tartareos.

V. Oleum balsaminum *longè pretiosissimum est contra omnes serpentes efficax*, ait Plinius lib. 23. cap. 4. Confirmatur ex Pausania in Bœoticis lib. 9. vbi scribit in Arabiâ plurimas viperas sub balsami arboribus latitare, sed balsami pastu venenum amittere, & ob id ipsarum morsus esse innoxios. Habet etiam hoc sanctissimum nomen IESV, vt tartareos serpentes edomet ac fuget, aut saltem omnem nocendi vim adimat. Præter experientiam ferè quotidianam, testatur id Sanctus Chrysostomus homil. 8. in Ep. ad Rom. *Si in illum* (serpentem diabolicum) *diuinas incantationes canere noueris*, inquit, *statim vulnerabitur. Sunt enim nobis incantationes spirituales, ipsum nomen Domini nostri IESV Christi, tum ipsius crucis potentia. Huiusmodi incantatio non solùm draconem abigit, atque in ignem conijcit, sed etiam vulneribus quoque medetur.* Estque adeò efficax hoc balsamum, vt etiam ex ore prolatum dæmones expellere queat, vt patet ex illis verbis Christi Matth. 7. *Domine nonne in nomine tuo Dæmonia eiecimus?* Idem asserit Sanctus Iustinus, martyr antiquissimus in disputat. cum Triphone: *Per nomen ipsius filij DEI, & primogeniti creaturæ omnis, dæmonium omne adiuratum vincitur & in ditionem redigitur.* Et S. Gregor. Nazianzenus ad Nemesium: *Ipse*, inquit, *qui Christo nomen dedi, augustum illud nomen vix plerumque pronunciaui, cùm Dæmon non sine stridore longissimè se proripuit, DEI immortalis vim atque potentiam clamans.* Sanctus etiam Abramius in eum sic aliquando inuectus scribitur à S. Ephrem in eius vitâ: *In nullo te tuasq́ insidias pertimesco, neque plurima tua phantasmata ac spectra terrorem mihi incutiunt. Pro muro siquidem munitissimo atque tutissimo est mihi nomen Domini mei & Saluatoris Christi quem dilexi & diligo; in quo te nomine increpo immũdissime canis ac miserabilissime.* Causa tantæ huius nominis efficaciæ est, quia Christi diuinitas, doctrina, Euangelium ac victoria de Dæmone comprobanda erat. Ad hunc finem nomen id diuinitùs ei impositum & in cruce sanctificatum, atque ab ipso vsurpari præceptum est.

VI. Præseruare à malâ morte potest.

VI. Balsamum emortua corpora à putredine conseruat diutissimè, vt apertum est. Non dubito etiam, quin IESV nomen, si cor eo perungatur, idque per amorem & deuotionem imbibat; præseruaturum illud sit à morte malâ & æternâ. Nõ desunt, qui cum Adone in Martyrologio sentiunt S. Ignatium martyrem à leonibus quidem, vti petebat, dilaniatum & absumptum esse, cor tamen eius ab ijsdem intactum mansisse volunt: quod in ipso nomen IESV, vti Sanctus prædixerat, inscriptum esset repertum. Scimus etiam ex vitâ Sancti Edmundi Cantuariens. Episcopi, dixisse ei Christum profuturum ei hoc nomen IESV contra improuisam mortem, qui id singulis noctibus fronti suæ impresserit. Trip. in hoc F. C. 6. C.

Verùm vt has virtutes exerat in nobis istud nomen, aduertendum est, quod dixit Plinius, opobalsamum nouo fictili excipiendum & condendum esse. Sic enim nomen IESV corde nouo excipiendum & seruandum est, si virtutes eius in nobis experiri volumus. De quo corde dicitur Psal. 50. *Cor mundum crea in me DEVS, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.* Et Ezech. 18. *Facite vobis cor nouum & spiritum nouum: & quare moriemini domus Israël?* quasi diceret, si hoc feceritis, nihil est causæ cur moriamini. Cor autem nouum erit, si nullum malignum odorem terreni alicuius affectûs ex prioribus peccatis retineat. Pretiosum ergo hoc balsamum in corde nouo, mundo & impolluto recipiendum est, sicut corpus Christi in sepulchro nouo conditum, sindone nouâ recenter coëmptâ, inuolutum fuit. Et hinc vtique voluit Christus in exordio noui anni pretiosum sanguinis sui liquorem in circumcisione fundere, & balsamum nominis sui mundo propinare. Viderint verò, qui hoc tam pretioso liquore temerè abutuntur, & quandoque ad ipsius Christi summam iniuriam. Ferunt guttam balsami in manu exceptam & Solis radijs oppositam adeò efferuere, vt manum adurat. Berchor. in Reduct. mor. lib. 12. cap. 17. Certè etiam nomen IESV contra ipsum Christum eleuatum ac vsurpatum, vret illos, qui hoc salutari pharmaco abutuntur ad sui perditionem. Quod à nobis auertat IESVS.

THEMA SEXTVM.

Poderis Aaronis, quæ est sancta fidelium Ecclesia, Christo in Xenium petitur.

Vestem petit Christus natus.

I. *Contextam ex plurimis filis, charitate vnitis.*
II. *Ex filis rectis & transuersis.*
III. *Ex filis hyacinthini coloris seu cælestis.*
IV. *Sit vestis talaris.*
V. *Ornata sit in limbo malogranatis 366. h. e. bonis operibus.*
VI. *Instructa totidem tintinnabulis.*

Facies vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem.
Exod. 28.

OLim Imperatores in Calendis Ianuarij ad ostia suarum ædium expectabant à pop. Rom. munera seu strenas, vt de C. Caligulâ scribit Suet. *Edixit strenas ineunte anno*, inquit, *se recepturum, stetitq́; in vestibulo ædium Kalend. Ianuarijs ad captandas stipes, quas plenis ante eum manibus ac sinu omnis generis turba fundebat.* Expectat hodie etiam Dominus & Imperator noster cælestis Christus IESVS, ad ianuam incuntis

euntis anni, quæ est Ianuarius, munus aliquod à nobis. Quid ergo offeremus ei?

Vestem petit Christus natus.

In vitâ S. Catharinæ Senens. scribit P. Raymundus eius Confessarius apud Sur 29. April. ipsi è templo aliquando egredienti brumali tempore apparuisse iuuenem pauperem maléque vestitum, ac petijsse ab eâ vestem. Mox illa ad sacellum rediens, exteriori se tunicâ exuit eamque pauperi dedit. Qui vbi alias & alias vestes petijsset, obtinuissetque tandem gratijs actis disparuit. Erat enim Christus, qui sequenti nocte eam tunicam gemmis adornatam Catharinæ ostendit, & vicissim ei promisit aliam tunicam, in quâ omne frigus vtriusque hominis deinceps facilè ferret. Ab eo tempore eâdem semper veste vsa, nullam cœli iniuriam sensit. Forsan, Audit. expectatis à me hodie strenam seu Xenium; at ego nunc à vobis potiùs expecto. Quamquam non pro me, sed pro paupere iuuene, imò pro infante pessimè vestito, hoc brumali tempore. Is est ille idem, qui S. Catharinæ apparuit, nimirum puer Iesvs, frigens in stabulo, pannis modicis vestitus. Huic ego peto Xenium, vt eum vestiatis; & promitto vobis, quòd ipse non solùm vestem illam toti mundo demonstrabit, sed vestiet vicissim vos ita, vt hoc anno nihil frigoris nihilque incommodi in interiori saltem, si non exteriori etiam homine sensuri sitis. Quid iam vos ad hoc? Num conditionem respueritis? Nō arbitror. Sed scire vultis, qualis esse debeat ea vestis; quod nunc exponam.

Ea fit poderis summi sacerdotis: hoc est Ecclesia sancta.

Quando Devs Aaronem summi sacerdotij honore inaugurari voluit, præcepit Moysi, vt ei vestem sacerdotalem fieri curaret, & inter alias præcipuam illam tunicam hyacinthinam talarem, Græcè *poderem*, in quâ, vt dicitur Sap. 18. *totus erat orbis terrarū*. Variè hoc exponunt Hebræi & Christiani Doctores. Nos Aaronem scimus typum Christi fuisse. Porrò teste Augustino in Ps. 44. *Vestimenta Christi sunt sancti eius, electi eius, tota Ecclesia eius, quam sibi sicut vestem exhibet sine maculâ & rugâ.* Iam verò,

I. Contexta ex plurimis filis, charitate vnitis.

I. Tunica illa seu poderis contexta fuit primò ex filis arctissimè inter se connexis. Fila hæc sunt membra Reipublicæ Christianæ, quæ si charitate inter se cōnexa sint, pulcherrimam facient telam. Fila telæ dissoluta fragilia sunt texta autem fortia valde: sic mēbra Reipublicæ. *Frater, qui adiuuatur à fratre quasi ciuitas fortis.* inquit Sapiēs Prou. 18. Notum illud Leonis Bizantij, qui missus Athenas, vt pacem & concordiam ciuibus persuaderet, cùm in suggestum conscendisset, derisus est à populo ob staturæ paruitatem. Tum ille sic orditur: *Quid, ô viri Athenienses, si conspiceretis vxorem meam, quæ tam pusilla est, vt vix pertingat ad genua mea? At nos tam pusillos, qui concordes quidem in angustâ domo iucundè cohabitamus, si quando dissidemus, vix ciuitas Byzantium capere potest. Idem vobis continget, Athenienses, si fueritis discordes.* Sic persuasit pacem. Plutar. in præcept. Polit. Idem ergo vobis denuntio Auditores. Si pacem habueritis, parua ciuitas vos capiet: sin minùs ne magna quidem. Nos Christianos dixi esse Christi tunicam. Eam ipsi mater texit inconsutilem. Vnde vox illa militum: *Non scindamus eam.* Non scindamus etiam nos vnitatem Ecclesiæ nostræ charitate contextam. Scimus in veste lacerâ & discissâ Christum S. Petro Alexandrino Episcopo apparuisse, & questum de Ario, quòd eius vestem (Ecclesiam laceràret schismate.) Non committamus, vt de nobis etiam queri possit Christus, quòd eandem laceremus per ciuiles discordias.

II. Ex filis rectis & transuersis.

II. Ex filis partim rectis, partim transuersis. **Auss dem Zettel vnnd auss dem Eintrag.** Hæc inprimis sunt pia quædam dissidia inter membra Reipublicæ, saluâ tamen pace & charitate. Quia enim communiter ducimur affectibus; & sæpe seducimur, expedit vt per aliorum contrariòs affectus, nostri corrigantur & regulentur. Qui in nauiculâ vehuntur si omnes in idem latus nauiculæ incumbant, facilè eam euertent; at si pars in hoc, pars in latus alterum propendeat, æquabili pondere nauim in æquilibrio continebunt, & securè nauigabunt. Sic in communitate si omnes eodem affectu ducantur, non secundùm rationem, euertent Rempublicam; secùs si diuersis. Hinc Ezechiel cap. 1. vidit currum trahi à diuersis animalibus, homine, leone, boue, aquilâ, ita combinatis, vt prorsus contraria simul iungerentur: à dextris homo & leo: à sinistris bos & aquila. Quid leoni cum homine? quid aquilæ cum boue? Nihil homine humanius, nihil leone ferocius; nihil boue tardius, nihil aquilâ celerius. Nimirum alter alterius appetitum, passionem & affectum refrangere debebat, vt currum non euerterent. Si aquila volare vellet, bos eum retineret: Si leo ferocire, homo eum compesceret. Et vicissim si bos tardiùs incederet, aquila propelleret suâ celeritate: si homo rideret, leo rugiret. Hunc in modum si Senatûs aut Consiliariorum vna pars ad nimiam seueritatem propendeat, eam altera per clementiam corrigat. Si mater liberis nimiùm indulgeat, pater seueritate eius indulgentiam moderetur. Si herus erga domesticos sit nimis parcus, hera liberalitate parcitatem compenset. Siqui nimis sunt pusillanimes, alij alacritate suâ eos animent, & econtrà. Deinde secundum S. Chrysostomum homil. 18. in Matth. diuersæ filiorum tendentiæ sunt diuersæ fortunæ seu euentus. Recta prosperos, transuersa notat aduersos. Ex his vitam iustorum mirabili varietate contexit Devs. Vnde bene Ezechias Rex vitam suam telæ comparauit. Isa. 38. *Præcisa est velut à texente vita mea.* Si omnia fila recta aut omnia transuersa sint, nulla fiet textura. Pari modo si omnia prospera nobis eueniant, insolescere incipiemus: si omnia aduersa, desperare. Ergo rogemus Devm, vt hoc anno & deinceps nunc prosperis nos erigat, nunc reprimat aduersis; vti fecit sancti Christi parentibus; vt ibi ostendit Chrysostomus.

1. Ex pijs dissidijs.

2. Ex prosperis & aduersis.

Trip. in F. Innocent. C. 6. C.

III. Ex filis hyacinthini coloris seu cœlestis.

III. Erant fila hyacinthini seu violacei coloris cœlum serenum referentis. Tales & nos simus, cælestem in terrâ colorē geramus. Eccur enim toties præsentis tēporis Ecclesia appellatur à Christo *regnum cælorum*, nisi quia fideles mili-

militantes cælitum formam in se gerere debent? Quâ verò ratione? Primò Christus id exponit in oratione suâ: *Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terrâ.* Beati in cœlo faciunt omnes DEI voluntatem, licet nullâ coacti lege, sed vltrò & promptissimè; quia omnes DEVM amãt, omnes DEI amici sunt, & inde omnes Reges faciunt quidquid volunt. Hunc in modum vos, Auditores, si omnia, quæ mandat DEVS, faciatis, non quia præcepta sunt, sed vltrò & ex amore, licet nulla foret lex, tunc verè homines cælestes eritis, & consequenter Reges, facietque DEVS voluntatem vestram. Hoc est quod Apostolus ait, 1. Tim. 6. *Iusto lex non est posita.* Dionysio tyranno roganti, quid præ cæteris hominibus haberent Philosophi, respondit Aristippus Philosophus: *Hoc, vt etiamsi omnes leges aboleantur, tamen æquabiliter victuri simus.* Illi politicè, nos Christianè. Secundò exponit natura hyacinthi, qui cœlo se conformat, cum sereno serenus; cum obscuro obscurus est. Tales erimus nos, si DEI voluntati nos conformauerimus, & cum Iudâ Machabæo dixerimus: *Sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat.* 1. Machab. 3. Sic habebimus annum, qualem optamus. Talem in terrâ beatum dicebat Alphonsus Arragoniæ Rex, qui omnia tanquam à manu DEI accipit. Panormit.

1. Si instar cælitum, vltrò Dei voluntatem faciamus.

2. Si cum Dei voluntate nostram conformemus.

IV. Erat ea vestis talaris, ideò poderis dicta, quòd pedes etiam tegeret & ad talos vsque pertingeret. Scimus ex S. Paulo fideles appellari *membra Christi*: inter hæc pedes quid sunt, teste Augustino in Psal. 51. nisi pauperes? Hi enim instar pedum perpetuò in sordibus degunt, precibus etiam suis cætera membra sustentant. Ergo pedes istos tegere debet tunica illa, quæ estis vos, Auditores. Sic sperare potestis annum vberem, omnia quæ erogatis, cum fœnore refundentem. Dicitur enim Prouerb. 3. *De primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* Experta est inter alios vidua, quæ Eliam pauit ex farinâ & oleo suo. Non enim defecit eam hydria farinæ nec lecythus olei imminutus est, donec dedit Dominus pluuiam super terram. 3. Reg. 17. Ratio est; quia vt matri debetur lac, quo infantem alat: sic liberali erga pauperes substantia, quâ eos alere solet.

IV. Sit vestis talaris.

V. Tunica illa habuit in limbo circumcirca malogranata arte facta. Clemens Alexandrinus lib. 5. strom. ait fuisse tot, quot sunt in anno dies, 366. minùs scilicet 18. horis. Alij pauciora ponunt, significant autem fructus bonorum operum, qui vestem hanc, fideles scilicet, ornant: & nullo non tempore reddi debent; ita vt nulla dies sine lineâ, sine bono opere transeat. Scimus enim Christum exegisse fructum à ficu, etiam quando tempus ficorum non erat, teste Marco capite 11. vt sciamus, quotidie nobis operandum, & vt quocumque die venerit Dominus: fructum in nobis inueniat. Errant proinde qui putant Quadragesimam tantùm virtuti & pietati dicandam, reliquum tempus libertati & voluptati posse impendi.

V. Ornata sit in limbo malogranatis 366. h. e. bonis operibus.

Porrò malogranata habent primò grana hyacinthini coloris, cœlum serenum referentis: sic opera nostra cœlum petere debent, vt cælestia dici queant, iuxta monitum Apostoli 1. Corinth. 10. *Siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Hac ratione opera nostra honesta, imò & indifferentia omnia ex terrenis fient cælestia, & mercedem in cœlo habebunt, alioquin manebunt terrena, & cœlum non petent. Magna & intoleranda incuria foret illius matris, quæ filios sine baptismo mori permitteret, cùm tam facili remedio cœlum eis parare posset. Æquè malè sibi consulunt, qui opera sua in gloriam DEI non referunt; quia cœlo ea priuant, hoc est, mercede cælesti. Multorum testimonio Margarita Comitissa Holsteinia, cùm mendicæ geminam prolem exprobrâsset, quasi duobus viris consuesset, in pœnam edidit vno partu tot proles quot in anno dies sunt. Quæ omnes per baptismum cœlo transscriptæ sunt, & mares quidem Ioannis, femellæ Elisabethæ nomen sortitæ; mox post baptismum mortuæ vnà cum matre, & Losduni in monasterio sepultæ sunt die Veneris sanctâ ann. 1313. secundum alios 1276. Alb. Cranz. Annales Brunswic, alijque. Quantum ista mater intulisset damnum prolibus, si baptismo non abluisset? Cogitate vos quot opera vestra cœlo inserere possitis, si omnia in gloriâ DEI faciatis & quodammodo baptizetis, dicendo vel cogitando: Comedam, bibam, laborabo, dormiam &c. in nomine Patris & Filij & Spiritûs sancti, vel in nomine Domini, vel ad gloriam DEI: Quot vicissim perdatis, si id non faciatis.

1. Ea sint cælestia, ad Deum directa.

2. Grana mali punici pulchrè ordinata sunt, & in classes distributa. Sic deberet quisque singula singulorum dierum opera in ordinem redigere & in suas horas distribuere. Docuit hoc S. Antonium tædio laborantem Angelus in deserto, nunc genua flectendo & orando, nunc calathos plectendo, nunc rursum orando; Athan. in eius vitâ. Statuat sibi quisque horam manè surgendi, missam audiendi, cibum sumendi, laborandi, vesperi examen conscientiæ faciendi. Sic iucundè transiget annum maximo cum fructu.

2. Sint in ordinem redacta.

3. Grana illa duro & rudi cortice inclusa sunt, vnde diu valdè sana & integra suoque sapore impleta, quasi virentia, manent. Pari modo opera nostra bona ab aurâ vanæ gloriæ diligenter custodienda, adeoque occultanda sunt, vt illæsa & sana conseruentur. Detrahe pomo corticem, videbis id paulò pòst destitui colore, flauescere, putrescere. Mater DEI filium suum fascijs inuoluit, & reclinauit in præsepio, pòst subduxit in Ægyptum, ne Herodi proderetur. Quòd si eum ostentâsset, & se DEI matrem proclamâsset, Herodis gladio exposuisset. Cautè etiam Magi non dixerunt Herodi se venisse cum muneribus ad Christum adorandum ne Herodi præda fierent. Sic & mater Moysis filium elegantulum occultauit tribus mensibus. Si eum produxisset, Pharaoni prodidisset, in flumen abijciẽdum. Exod. 2. Herodes

3. Sint custodita ab aurâ vanæ gloriæ.

rodes & Pharao Diabolum notant, qui per vanam gloriam masculis bonorum operum insidiantur prolibus, vt eas perdant.

4. Sint coronata. 4. Mala punica supernè, quasi in capite, coronam gerunt. Ad hunc modum nostra opera habeant coronam & perfectionem suam. *Non coronatur, nisi qui legitimè certauerit.* 2. Tim. 2. cursu vel lucta vicerit. Scimus etiam in mechanicis rebus illos tantùm celebrari, & communiter etiam ditari opifices vel artifices, qui opera sua excellenter faciunt. v. g. Pictores, qui elegantissimè & studiosissimè pingunt: pistores, qui optimos & sapidissimos panes pinsunt, magnâ industriâ: reliquos negligi, nec facilè ad opes assurgere. Hinc olim Lex Thebana pictoribus & figulis data, vt imaginum formas, quoad possent, optimè exprimerent: qui deteriùs quid finxissent, pecuniæ mulctam darent, teste Æliano l. 4. cap. 4. de Var. Multò magis Devs à nobis requirit, vt quàm bene possumus, opera bona faciamus. Sunt enim bona opera cibus ipsius, propter quod in iudicio dicit: *Esuriui & dedistu mihi manducare*; non vtique solum panem, sed omnia alia opera bona. Si ergo nos optimum panem in mensâ desideramus: quid ni etiam Christus? Non coronabit Devs in iudicio verba, sed aduerbia; si nimirum bona bene fecerimus. Non communionem, sed piam & sanctam communionem: nec orationem, sed attentam & deuotam.

VI. Instructa totidem tintinnabulis. VI. Tunica illa in eodem limbo inter malogranata habuit totidem tintinnabula aurea, alternatim inserta. Causa affertur loco Exodi citato: *Vt audiatur sonus, quando ingreditur & egreditur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur.* Et primo quidem ad excitandam in

1. Bonâ famâ. populo reuerentiam erga summum Pontificem; vnde totus quasi vocalis ingredi Sanctum Sanctorum debebat, omniumque oculos ad se trahere. Monent ergo suo pulsu hæ campanulæ aureæ, vt fidelis quisque sibi quærat bonum nomē & auream famam apud alios, absque ambitione tamen. Ita enim vult Apostolus ad Roman. 12. *Prouidentes bona non solùm coram DEO, sed etiam coram omnibus hominibus.* Alibi hunc aureum sonum appellat *bonum odorem*; Christus *lucem: sic luceat lux vestra coram hominibus &c.* Matth. 5. Ratio est, quam audiuimus: *ne moriatur.* Qui enim bonam famam negligit, peccate non erubescit. Detrahe arbori corticem, & videbis breuî interituram, tametsi eius vita in cortice non consistat. Bene poterat Angelus, percutiens primogenita Ægypti, discernere domos Hebræorum, à domibus Ægyptiorum, ex esu agni & alijs indicijs; & tamen iussit Devs, vt Hebræi postes domorum suarum tingerent sanguine agni, ne ab Angelo percuterentur. Exod. 12. Eccur, nisi vt sciremus Devm non solùm quærere internam sanctitatem sed etiam externam seu bonum exemplum? Timendum alioquin ne moriamur, & ab Angelo percutiamur. Ergo crux non cordi tantum, sed fronti etiam inscribenda: confessio & communio publicè facienda: pedibus comitanda publica processio: sic denique viuendum, vt proximi ædificentur nostro exemplo.

2. *In memoriam filijs Gentis suæ*, ait Ecclesiasticus cap. 45. Nobis in memoriam reducunt breuitatem & fragilitatem vitæ nostræ, monentque vt quidquid potest manus nostra, instanter operemur, quia ad mortem properamus. Quando aliquos vocare volumus seu ad templum, seu ad mensam, seu ad seruitium, campanas pulsamus. Labuntur sensim anni nostri, cùm stare nos putemus. Monent ergo campanulæ illæ iunctæ malogranatis, ne in longum differamus bona opera, sed instanter operemur. Videntur enim clamare; quod fratres illi Romæ per vrbem circumeuntes & vociferantes: *Fate ben fratelli, mentre che habbiamo tempo*: Et illud Saluatoris, Ioan. 9. *Me oportet operari donec dies est: Venit nox, quando nemo potest operari.* Ad hoc posuit Devs in pectore nostro huiusmodi tintinnabulum, quod perpetuò sonat & mortalitatem nostram in memoriam nobis reuocat? Cordis, inquam, pulsus, nunquam interquiescens. Admonet verò nos incendij in corpore nostro gliscentis & sensim nos depascentis; velut campana incendiaria **Die Fewer-gloggen.** Monet nos itineris nostri, quo velut rei captiui ducimur ad tribunal Dei, rationem reddituri, indeque ad locum supplicij & mortem nostram, velut campana iudicialis. Salutaris est hic monitor, ne ab improuiso hoste aliquando obruamur, & opprimamur; sed vigiles semper in custodiâ nostrâ stemus: ex quo etiam securi viuimus. 2. Memoriâ mortis.

Ad extremum quemadmodum Aaron podere illâ vestitus semel in annis singulis ingredi solebat in Sanctum Sanctorum: ita & Christus Dominus ad finem anni gratiæ, huius anni, inquam, *acceptabilis*, ingredietur vnà cum veste suâ Ecclesiâ seu electis suis in sanctuarium suum cæleste vt rependat eis mercedem pro ornamento vestis suæ, quâ eum condecorârunt. Eò vocata cùm esset à Christo paulò ante obitum suum S. Maria Oigniacensis, *non potuit*, inquit Cardinalis de Vitriaco in eius vita lib. 2. cap. 10. *tunc præ spiritus ebrietate tacere; sed clamans dicebat? Audiui à Domino me ituram in Sancta Sanctorum. O dulcissimum vocabulum! Dic mihi mea Clementia:* sic enim eius ancilla vocabatur (*quid est Sancta Sanctorum?*) Ex famulâ volebat scire, quid eæ dictiones significarent, cùm neutra id sciret. Audiebat etiam vocem Domini vocantis & dicentis: *Veni amica mea, sponsa mea, columba mea: iam coronaberis.* Instante morte cœpit clarâ & altâ voce cantare, nec cessauit spatio trium dierum & noctium laudare Devm: Aduentante autem horâ vltimâ canebat: *Quàm pulcher es Rex noster Domine? Alleluia.*

IN FESTO EPIPHANIÆ.

THEMATA.

I. Quantâ veneratione & gaudio excipienda hodierna dies.
II. Pompa legationis trium Regum.
III Quæ conuenientia trium munerum Regalium.
IV. Mira & paradoxa in Magorum aduentu.
V. Christus erga Magos & humanum genus humanus & quasi aulicus.

THEMA PRIMVM.

Quantâ veneratione & gaudio excipienda sit hodierna dies.

Magna hodierni diei solemnitas.
I. *Quia hodie è tenebris in lucem educti sumus.*
II. *Quia hodie excisa vitiorum sylua.*
III. *Quia etiam DEI nostri potentiam, & benignitatem hodie agnouimus.*
IV. *Quia hodie filij dextera facti sumus, qui eramus filij sinistra.*

Videntes autem stellam gauisi sunt gaudio magno valdè. *Matth.* 2.

TAM sancta & festiua est hodierna dies nobis Christianis, qui ex Gentilitatis tenebris ad lucem Christi educti sumus, vt eam etiam Reges & imperatores, licet alioquin improbi in veneratione habuerint; vti Iulianus Apostata & Valens Impp. E quibus Valens visâ Majestate officij diuini & S. Basilij celebrantis in hodierno festo, rei nouitate attonitus, & in vertiginē actus, vacillare cœpit iamiam in terram prolapsurus, nisi sustentatus fuisset, vt S. Greg. Naz. in orat. de laud. Basilij refert. Certè Ecclesia Catholica hodie officium suum mutat contra ordinarium totius anni cursum, & decursis priùs duobus nocturnis; tum demum se ad pedes Christi & septies quidem prosternit dicens: *Venite adoremus eum, quia ipse est Dominus DEVS noster.* Forsitan vt indicet longum illud iter trium Regum susceptum & peractum, priusquam ad Christum adorandum peruenerunt. Septies adorat, vt indicet Regem nostrum Christum satis adorari non posse, & per omnem æternitatem nobis adorandum. Sed quæ causa dicet aliquis, tantæ solemnitatis? Audiamus.

Magna hodierni diei solemnitas.

I. Quia hodie è tenebris in lucem educti sumus.

I. Quia hodie è densissimis Idololatriæ tenebris eruti in lucem Euangelij & cognitionis veri DEI deducti sumus, simulque è tenebris gehennæ exterioribus, quæ tenebras illas interiores consequuntur, erepti. Legimus Exod. 10. Ægyptios inter alias plagas tenebris tam densis, vt palpari possent, fuisse punitos; vnde nemo se mouere audebat. Significabant illæ tenebræ cœcitatem tum aliorum Gentilium, tum maximè Ægyptiorum, qui præ cæteris Gentilibus innumera & stultissima idola colebant. Erat illa tam densa, vt plane palpari posset. Quid enim stultius quàm adorare ligna & lapides, vitulos, canes, simias, crocodilos, serpentes, allia, cæpe & similia? Item homines spurcos, homicidas, fures, mœchos referre & colere inter Numina? Et tamen miseri illi, quia veri DEI cognitionem perdiderant, in has tenebras deuoluti erant. Quidquid enim ipsis magnum aliquod beneficium præstiterat; id pro DEO habere cœperunt; veluti inprimis aliquos potentes, qui armis gentes aliquas domuerant: robustos viribus præ cæteris aut versutiâ insignes: Rursum eos, qui artes aliquas vtiles etiam mechanicas & rurales, vti vineæ agrique culturam excogitârunt: Adhæc Ægyptij bestias, à quibus magna commoda accipere solebant, vti bouem rura colentem: aquam Nili agros Ægyptios irrigantem &c. Etsi fuere aliqui sapientiores, qui solo naturæ lumine tenebras has palpârunt; & stultitiam tot ac talium Deorum improbarunt ac riserunt, vti Socrates, Plato, Cicero, Seneca, Aristoteles; ab ijs tamen se expedire non valuerunt. Sicut enim in Ægyptijs tenebris nemo se loco mouit, ob formidinem. Exod. 10. (Vnde Sap. 17. & 18. dicuntur quasi catenis alligati fuisse, & miserabiles edidisse voces ad Hebræos.) Sic Gentiles quasi vincti in cœcitate suâ fuerunt: vti satis fatentur Macedones, (quorum nomine vnus apparuit Paulo in somnis deprecans: *Transiens in Macedoniã adiuua nos.* Act. 16.) miserabili voce Pauli opem inuocantes, quasi dicant: ô Paule nos vincti in his tenebris venire ad te non possumus, precamur igitur vt transeas ad nos & iuues nos.

Iam modus quo colebāt Deos suos erat miserabilis simul & stultissimus, nō modò per victimas pecorum, quod Romanis & alijs cultoribus vsitatum, sed plerumque per cruorem humanum, & charissimorū pignorum, lectissimorum adolescentum & adolescentularum, aduenarum, ciuium, hostium. Parentes ipsi immolabāt filios, vti Saturno Phœnices, Carthaginenses, Rhodij, Cretenses (vnde figmentum de Saturno liberos vorante) alij Idolo Moloch per combustionē vti Ammonitę: alij vbi hostia deficiebat, seipsos mactabant. Addebāt libidines intolerabiles, promiscuas, ac præposteras. Germani Ethnici cruore humano Mercurio immolare, religiosissimum putabant, teste Alex. ab Alex. Taceo ignorantiam rerum omnium diuinarum & humanarū de alterâ vitâ, de immortalitate, de præceptis diuinis, de virtutibus.

Hac de causâ vtique Christus mediâ nocte natus est, vt ostenderet se venisse ad ignorantiæ tenebras suâ luce discutiendas, quod & typicè mox exhibuit pastoribus, cùm DEI claritas medijs in tenebris eos circumfulsit, & cùm stella Magos duxit ad præsæpe; natā orbi lucē nuncians. Id quod recens à se conuersis sæpè incul-

inculcat S. Paulus, vti Ephesijs cap. 5. *Eratis aliquando tenebræ*, (hoc est, tam tenebricosi, atque ipsæ tenebræ sunt) *nunc autem lux in Domino*. Agnouit hoc inter alios Widekindus Dux Saxoniæ, bello victus à Carolo M. qui vbi ad fidē conuersus fuit, equum nigrum, quem habuit in insignibus, mutauit in album, vt testaretur se à tenebris traductum esse ad lucem: (vt habet Chronicon Saxon.) imò & è filio tenebrarum infernalium factum filium lucis æternæ. Nos ergo quia inuenimus verum DEVM per internuncios tres Reges, ideò Ecclesia hodie venerabunda cum ijs procidens canit: *Venite adoremus eum, quia ipse est Dominus Deus noster*.

II. Quia hodie excisa vitiorum sylua.

II. Quia hodie cœpit exscindi vastissima ferarum & latronum sylua, omnis generis vitijs & sceleribus, quasi immanibus bestijs repleta sub Gentilismo, vbi homines ferarum instar viuebant sine lege & sine DEO: vbi fortior debiliorem, maior deuorabat minorem. Vnde nullâ penè iuris habitâ ratione prædas agebant & latrocinia: nefanda cum matribus, filiabus, sororibus iungebant matrimonia: Senes canibus deuorandos dabant, aut iugulatos ipsi deuorabant: furta impunè ferebāt, vti inter alios Germani nostri etiam coniuges suas & filias (vti Madianitæ Exod. 25.) hospitibus prostituebant: in defunctorum maritorum rogos se vxores quoque conijciebant, vel mancipia cum illis comburebant: fœminas passim & pueros turpi quæstui exponebant: captiuos vænales proponebant, ac canum instar habebant: humanis aliqui carnibus vescebantur: spectacula gladiatorum, nudorum quoque puerorum ac puellarum edebant: Germani inter alios diem noctemque potando, vitam, bella inferendo, ducebant. Taceo augurum & Pythonum (cuiusmodi puella refertur Act. 16.) delusiones, dæmonum infinita ludibria, vt verè mundus nil aliud nisi vastissimum ferarum stabulum, aut solitudo sterilissima videretur, de quâ proinde dixit Isaias cap. 41. *Ponam desertum in stagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum. Dabo in solitudinem cedrum & spinam* (Hebr. setim, arborem odoriferam, quæ nitore & robore omne arbores superat.) *& myrtum & lignum oliuæ*, &c. Id quod impletum in lege nouâ ait S. Gregorius homilia 20. in Euang. quando loco improborum illorum hominum, qui sub Gentilismo fuerunt, plantauit DEVS in Ecclesiâ viros sanctos, omni virtutum genere conspicuos; Martyres, Episcopos, Abbates, Monachos, Eremitas, Reges &c. quibus refertissima est Ecclesia; vt ita iam hortus excultissimus & paradisus appareat Orbis Christianus respectu prioris solitudinis. Homines enim priùs indomiti, cædem tantùm ac minas spirantes, facti sunt quasi oues qui omne respuerunt iugum velut feræ immanes, iugum subierunt, quales inter infinitos penè S. Christophorus Martyr, qui in Lyciâ adductus ad Decium Imp. vinctus & rogatus, quî vocaretur: *Priùs quidē Adocimus*, hoc est, *improbus*, ait: *pòst verò Christianâ religione initiatus, Christophorus*, hoc est *Christum ferens*; itaque æquum esse, vt quod nomine ferret, re ipsâ declararet; vt in eius Actis 25. Iulij Lipel. Nimirum ante susceptam Christi fidem omnes ferè Gentiles erant *Adocimi*, posteà facti sunt Christophori. Atque hoc ipsum est, quod ostensum S. Petro fuit Actor. 10. cùm linteum de cœlo in visione ei propositum fuit, plenum quadrupedibus, serpentibus, & volatilibus, penè omnibus immundis: quæ iussus est occidere Petrus & comedere, dictumque illi: *quod Dominus purificauit, tu commune ne dixeris*; sicque receptum est linteum in cœlum, significabat enim Gentiles, qui tùm adhuc immundi & abominabiles erant, à vitæ spurcitiâ per Euangelium purificandos, & denique in cælestem gloriam suscipiendos.

Fuit ante Christum mundus velut sterilis & frigida quædam hyems, quæ nullos DEO fructus tulit, per Christum mutata est in amœnum ver & fructiferam æstatem. Vnde canit sponsus Cant. 2. *Iam hyems transiit, imber abijt & recessit. Flores apparuerunt in terrâ nostrâ.* Primi flores verni ex maiusculis sunt, qui corona Regis, **Die Königs Cron** / appellantur, & primi Christiani ex Gentibus sunt hi nostri Reges, prænuntij lætissimi veris & æstatis, quæ est tempus gratiæ & legis nouæ.

III. Quia etiam Dei nostri potentiam & benignitatem hodie agnouimus.

III. Quia hodie, non solùm DEVM nostrum nosse cœpimus, sed prætereà eius maiestatem, potentiam & benignitatem; qui verè nos saluare, hoc est ex omnibus malis eripere, & omnibus bonis cumulare queat. Petierunt aliquando Israëlitæ magnâ instantiâ dari sibi Regem, qui iudicaret ipsos & bellaret pro eis contra hostes. 1. Reg. 8. Et datus est illis Saül, *altior* cæteris *ab humero & sursum*. Verùm mox aderant qui dicerēt. *Num saluare nos poterit iste?* 1. Reg. 10. Maleuolè quidem, sed non omninò malè. Quis enim alius Rex saluare homines poterit, nisi Rex cœli & terræ? Talem autem se esse demonstrauit noster Rex, quia stellæ & Angeli ei famulantur; cui alteri hoc factum? Dicitur Rex natus, seu naturalis & necessarius, irrefragabilis & inuictus: quis alius talis fuit? Ante ipsum procidunt alij Reges, & adorant eum, velut Regem omnium Regum; cui alteri hoc factum? Terret Herodem & compescit eius furorem iacens adhuc in cunis, quanta eius potentia? Dirigit iter Magorum, & defendit ab irâ & astutiâ Herodis: quàm bonus & benignus? Perduxit eos ad sanctitatem & cælestem gloriam; (Vnde nunc etiam velut sancti in maximâ veneratione sunt) quàm liberalis? Denique Rex æternus est, *cuius regni non erit finis*. Vbi alius talis? Qui ex Imperatoribus diutissimè regnârunt, fuerunt in primis Carolus V. qui rexit 40. annis, *& regni eius erat finis*. Constantinus VI. in Oriente qui 41. *& regni eius erat finis*. Theodosius iunior, qui 42. annis: *& regni eius erat finis*: Basil. II. qui in Oriēte 50. annis. Fredericus tertius pater Maximiliani primi 53. annis: & qui omnium diutissimè, Augustus, sub quo Christus natus, annis 56. *Et regni eorum erat finis.* Hinc pulchrè Matthæus tempus regni Herodiani, quod erat tunc 30. annorum, vniuersim 37. appellat dies tantùm: *In diebus Regis Herodis*, &c. & sic *regni eius erat finis.* At Regis nostri Christi regnum solum

literas alphabeti recitaret. Vnde idem Augustus annulum in manu gestauit, in quo sculptus erat cancer marinus, qui vtroque forfice tenebat papilionem, præcipitantiæ typum, quo seipsum moneret, ne in iudicijs præceps esset. refert Claudius Paradinus. Fertur D. Martinus aurigæ quærenti, an eâ vesperâ Lutetiam peruenire posset, prudenter & propheticè respondisse: *Si festines, excluderis; si lento passu incedas, vrbem hoc vesperi ingredieris.* Auriga indignabūdus tanquam derisus, currum incitatis equis agere cœpit; rotâ itaque fractâ Lutetiâ excluditur. Sic Martinum verum præsagijsse cognouit. Beyrl. in Theatro V. *Consilia.* Simili modo dico, si cautè & tardo gressu processerint ad iudicia Magistratus, peruenient ad veritatem & denique ad beatum finem; si præcipitauerint negotia, non peruenient. DEVM sibi in iudicio propitium, cœlum apertum inuenient, si causas & preces pauperum admiserint, non excluserint; alioquin non inuenient. Ita enim Sapiens Prou. 21. asserit: *Qui obdurat aurem suam ad clamorē pauperis, & ipse clamabit & non exaudietur.* Hoc expertus est Macedonius. Magister officiorum Gratiani Imperatoris, qui S. Ambrosio ad prætorium (vt pro quodam interponeret preces) venienti fores occluserat, ad quem Ambros. *Et tu quidem venies ad Ecclesiam, quam, neque clausas ianuas inueniens, non ingredieris.* Quod & factum. Nam mortuo Gratiano ad necē quæsitus, ad Ecclesiam confugit, nec tamen ad eam aditum, patentibus licet foribus, inuenire potuit. Paulin. in vitâ Ambros. Idem expertus est Epulo. Contrà qui audit causam pauperum, audietur à DEO; *quâ mensurâ enim mensi fueritis, eâdem remetietur vobis.* Matth. 7.

II. Aulici acquirent honores, si eos contempserint.

II. Aulicis & honorum Candidatis prædico acquisituros esse honores, si contempserint honores: si ambierint, non acquisituros. Ita Prou. 29. dicitur: *Humilem spiritu suscipiet gloria.* Et Christus sæpe: *Qui se humiliat exaltabitur &c.* Est enim honor velut pluma leuis in aëre volitans, si arripere vis, fugit: si fugis eam, sequetur te, & in vestem tuam cadet. Iustinus Thrax in aulâ Anastasij Imperatoris versatus, dum à tergo sequitur Imperatorem, casu eius paludamētum pede calcat: eo animaduerso prædixit ei Anastasius, fore eum successorem suum in Imperio; idque factum est. Polit. Christianus Caussini f. 197. Ita qui per contemptum calcat honores, eos acquiret, iuxta id Deut. 11. *Omnis terra, quam calcauerit pes vester, vestra erit.*

Diu viuēt si temperanter viuant.

Deinde diu viuent, si moderatè & temperanter vixerint. Ita enim Ecclesiasticus cap. 37. ait: *Propter crapulam multi perierunt: Qui abstinens est, adijciet ad vitam.*

III. Coniugatæ bonos habebunt viros, si nou. rint tacere.

III. Gynecæo & fœminis prædico habituras probos & pacatos viros, si illis irascētibus ipsæ tacuerint. Asserit enim Sapiens Prou. 25. *Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis.* Verba data irato, iram eius magis extimulant, subtracta extinguunt. Suasit & prædixit hoc quidam Sapiens fœminæ loquaci conquerenti de mariti iracundiâ & furore: dedit enim ipsi aquam distillatam, & iussit eam, cùm tonaret vir, cochlear aquâ illâ plenum ori suo ingerere, & tantisper in ore tenere, donec eum in lectum posuerit. Fecit & quod petijt, obtinuit; nō virtute aquæ, sed silentij. Refert P. Dauid in Virid. Christ. cap. 56. Hac viâ S. Monica composuit virum suum. *Erat verò ille,* ait S. August. l. 9. Confess. c. 9. *sicut beneuolentiâ præcipuus, ita irâ feruidus. Sed nouerat hæc non resistere irato viro, nō tantùm facto, sed ne verbo quidem.* Sic obtinuit, vt à viro suo, Patricio, nunquam cæderetur, sed nec vnum diem domesticâ lite dissentiret.

IV. Studiosi acquirent opes & honores, si susceperint disciplinam.

IV. Studiosis prædico acquisituros sibi opes & honores, si susceperint disciplinam: egestatē & ignominiam, si repudiârint. Ita enim Sapiens Prouerb. 13. ait: *Egestas & ignominia ei, qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.* Idem prædixit simul & præstitit studiosis disciplinæ amantibus, Carolus M. qui Seminarium, in quo tenuioris fortunæ adolescentes non alebantur modò, sed & omni disciplinarum genere exercebantur; & alterum, in quo nobiliores instruebantur, ingressus, audijt illos morigeros Magistris, valde in studijs progressos; hos verò insolentes & disciplinam auersantes parum proficere: illos ergo ad dextram congregatos sic compellabat: *Macti virtute este filioli: Vos manent sacerdotia & dignitates non aspernandæ.* Conuersus verò ad alios: *Vos,* inquit, *comperi dicto imperióque nostro inobedientes? Deum testor nihil penitus commodi honorisque, à me ad vos profecturum.* Auentin. l. 4. Annal. Boior. Quare qui cum prioribus volunt emergere, orēt quotidie: *Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me* Domine. Psal. 118. Ecce bonitatem, & disciplinam sequitur scientia. Sic euadent magni.

V. Parentes tales habebunt liberos adultos, quales habent nunc teneros.

V. Parentibus prædico, tales fore eorum liberos in maturâ ætate, quales iam sunt in iuuenili. Ita enim Sapiens Prou. 20. *Ex studijs suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius.* & Prou. 22. *Adolescens iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab eâ.* Solebant olim parentes liberos suos triennio expleto metiri, vt eorum staturam in perfectâ ætate cognoscerent; duplo enim altiorem futuram inde coniectabant. *Trimusne hic* (ait S. Basilius) *pusio est? Ex eo patet futura proceritatis admetitur mensuram. Nouit planè duplam iustæ staturæ proceritatem illi deesse. Quantus enim triennis deprehenditur puerulus, bis tanto est euasurus procerior, compos factus plenitudinis augmenti, aut certè denuo tantus.* hom. 10. in Hexam. Vultis scire ad quem gradum virtutum aut vitiorum peruenturi sint filij vestri? Metimini eos in pueritiâ & iuuentute; duplo enim meliores vel peiores erunt. Si pueri ludant pro triarijs, certent pugnis, mentiantur, bibant cyathum: facti adulti & viri, ludent pro aureis, certabunt gladijs, peierabunt & decipient, bibent sectantem aut sextarium. Si pueri furentur nummos & cruciferos, adulti furabuntur imperiales & ducatos. Idem est de bonâ indole iudicium. Sanctus Ambrosius puer manum sorori osculandam præbuit & sacris rebus se oblectabat, pòst factus est Episcop. S. Thomas Aquinas puer chartis & literis se recreabat, schedam in qua *Aue Maria* scriptum comedit; pòst tantus Doctor euasit.

Hinc

Hinc puerum, qui cornicum oculos confixerat, Areopagitæ morte damnârunt, quòd inde colligerent, eum sæuum & crudelem fore. Quintilian. l. 5. cap. 9.

Rursum si bene educauerint filios & liberos ad virtutem & pietatem, bene ab eis habebuntur & colentur in senectute. Malè vicissim, si malè educauerint. Sic enim & corui in nido deserti à parentibus, posteà adulti senes parentes deuorant. Vnde dicitur: *mali corui malum ouum*. Hæret pietas erga parentes in liberis bene institutis.

VI. *Filij sic habebuntur à filijs suis, sicut ipsi habēt parentes.* VI. Filijs prædico sic eos olim tractandos à suis filijs, sicut ipsi tractârunt parentes suos: seu bene seu malè. Ita enim Ecclesiasticus c. 3. *Qui honorat patrem suum, iucundabitur in filijs suis.* B. Petrus Damiani in ep. ad Albertum l. 8. hunc locum explicans ait: *Iusto planè DEI solet euenire iudicio, vt qui parentibus humiliter subditur, ipse quoque parens effectus, in propria sobolis obedientiâ delectetur.* Econtrà ergo malè à filijs habebitur, qui malè habuit parentes. Confirmat id Aristoteles 5. Ethic: duplici exemplo: *Quidam patrem capillis apprehendit & extraxit foras, vt per scalam eum deijceret. Pater cùm ad ianuam vsque tractus esset: Desine, inquit, fili, nam & ego nō vlterius quàm huc usque traxi.* Alius accusatus quod patrem pulsâsset, ita defendit impium factum: *Et ille patrem suum reuerberauit. Et hic (ostenso filio suo) me verberabit postquam adoleuerit:* Subdit etiam Ecclesiasticus 16 *Qui honorat patrem suum, vitâ viuet longiore.* Longiore scilicet, quàm qui (cæteris paribus) inhonorat. Vasallus enim peccans in Dominum suum, meretur amittere feudum, quod ab eo accepit. Filij nónne vitam acceperunt à parentibus?

Filius patrem honorans fouetur imprimis; & omni diligentiâ custoditur à patre, deinde etiam à DEO, alius autem irreuerens deseritur ab vtroque; imò irrationales creaturæ rebelles filios persequuntur; vt patet in arbore, quæ Absaloni carnifex facta est.

VII. *Mercatores, caupones, opifices non ditabuntur, si festinauerint ditari.* VII. Mercatoribus, cauponibus, opificibus prædico non ditandos, si festinauerint ditari. Id enim prædixit Sapiens Prou. 13. *Substantia festinata minuetur: quæ autē paulatim colligitur manu, multiplicabitur:* Verum enim præstat: arborem frugibus vestitam securi prosternere; an manu fructus decerpere, ipsâ incolumi? nónne hoc posterius? Illud enim milites faciunt & prædones, qui in diem, nec nisi ex vastitate & cæde viuunt. At hos imitantur, qui, vt citò euadant diuites, nimium exigunt ab emptoribus aut hospitibus, non ampliùs reddituris. Hoc indicârunt veteres fabulâ de aucupe laqueos tendente cassitæ; quæ videns ipsum, quid moliretur, rogat. Respondet is se vrbem ædificare, & posteà se abscondit. Illa ad vrbem spectandam aduolat, & capitur, fitque præda aucupis, cui occurrenti tristis ait: *si tales vrbes fabricaris, non facilè multos incolas reperies.* Idem ergo prædico illis, qui emptores & hospites suos nimiâ exactione premunt: si ita eos exceperint, non multos emptores aut hospites habebunt.

VIII. *Agricolis non deerit victus, si rebus suis ipsi adsuerint.* VIII. Agricolis prædico non defuturum eis alimentum, si ipsi inuigilent rebus suis: secus, si seruis suis omnia committant. Ita enim Sapiens Prou. 27. asserit: *Qui seruat ficum, comedet fructus eius.* Insidiantur ficubus sycophantæ; vnde ficus indigent fideli custodiâ. Qui seruis eam committit; nihil inde comedet. Ita res habet in alijs curis domesticis. Scribit quidam Religiosus Rebdorfensis, Kilianus Leib, in causis hæreseon: quendam agricolam conquerentem se quotidie depauperari; hoc consilium accepisse à Sapiente; vt pixidem ab eo datam quotidie deferret in culinam, horreum, penum, cellam vinariam, stabulum, agrum & vineam: fore enim vt deinceps ditior fieret, ita tamen, vt ne ante annum pixidem aperiret. Paruit ille; & per hoc expertus est seruorum suorum neglectus & infidelitates: quas emendando paulatim creuit opibus, nescius quâ causâ. Post annum aperit pixidem, visurus tam efficax remedium, & reperit in eâ scriptos hos versus; **Wilst du dass dir reichlich geling / solueg täglich zu deinem Ding.** Consonat huic quod Germani dicunt; nullum fimum agro magis conducere, quàm eum; quem agricola ipse in suis calceis agro suo intulerit.

IX. *Pauperes & operarij si ebriosi fuerint, nunquam emergent.* IX. Pauperibus & operarijs prædico, nunquam eos è paupertate emersuros, si ebrietati addicti sint; nunquam ad incitas redigendos, si moderatè vixerint. Ita enim Sapiens Ecclesiastici 19: dicens: *Operarius ebriosus non locupletabitur.* Vult dicere: depauperabitur, quia ad diuitias minimè assurget. Quomodo enim hoc fieri potest? Dum bibit, tempus operandi perdit, pecuniam partam prodigit, ex potu in somnum & ignauiam incidit: Tria expendit & vnum tantùm accipit; quomodo locupletari possit? *Qui mercedes congregauit misit eas in sacculū pertusum.* Agg. 1: Econtrà si moderatè vixerint, nunquam deerit, vnde viuant. Hinc Sapiens ille Romanus, Seneca dixit: *Si ad naturam viues, nūquam eris pauper; si ad voluptatem, nunquam eris diues.* Et quidem alius conquerenti, quòd si bona & pecuniæ non suppeterent, respondit: Indicabo tibi præsentem amicum; à quo mutuò accipias. Accipe à te superflua tibi detrahendo, & citò videbis quàm verum sit, quod dici solet: *magnum vectigal parsimonia.* Chauass. de prudentia l. 3. c. 2. **Ein guter zoll/ist/spardir woll.** Vectigal nummatim colligitur; v. g. nummus pro equo vno, & tamen intra annum magna inde summa pecuniæ conquiritur: sic etiam qui sibi sensim aliquid semper detraxerit superflui, sentiet sibi cum tempore multum accrescere rei necessariæ.

X. *Reliqui omnes, si timuerint Deum, nihil timebunt.* X. Denique si reliqui omnes; quibus tempore exclusus, dicere nil potui; prædici aliquid sibi velint, dico ad extremum omnibus, quod Ecclesiasticus c. 34. ait: *Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & nō pauebit, quoniam ipse est spes eius.* Quemadmodum enim virga Moysis deuorauit omnes virgas Magorum: ita timor DEI deuorat omnes inanes timores; quos prognostici nobis prædiuinant. Sic monuit faciendum simplex & rectus frater S. Francisci, Ægidius, qui dicebat: *Licet lapides & saxa de cœlo plueret Dominus, nō nocebunt nobis, si tales fuerimus, quales nos ille requirit.* Atque hoc est quod inuenio, opti-

cem nebulo ille ruit vociferans: Heu me miserum à ferro mihi traiecta sunt viscera. Morior, infælix. Igitur obuoluto capite suum ægrè diuertit in hospitium: accersito è nostris confessario rem totam aperit: sumpsitq́; Christiano ritu sacramentis bonaq́; veræ contritionis signa exhibens mortem obiuit.

III. Confortat afflictos & periclitantes.

III. In deliquio virium roborat & confortat. Item non semel præstitit afflictis & periclitantibus sacratissimum nomen IESV, piè inuocatum; vt testatur S. Bernardus serm. 15. in Cant. *Cui, inquit, in periculis palpitanti & trepidanti inuocatum virtutis nomen non statim fiduciam præstitit? depulit metum? Cui, quæso, in dubijs æstuanti & fluctuanti non subitò ad inuocationem clari nominis emicuit certitudo? Cui in aduersis diffidenti iam iamq́; deficienti, si nomen adiutorij sonuit, defuit fortitudo?* Nugatus vtique tantùm fuit Alexander Magnus, quando dixit se ægrotanti Pyrrho solo nomine salutem allaturum, teste Plut. Vnde enim nomini eius tanta potestas? At verò Christi sacratissimum nomen solum, piè inuocatum, salutem tulisse, in plurimis compertum est. Sanctus Friardus reclusus, vt scribit Sanctus Gregorius Turon. lib. de vita Patrum cap. 10. ex præcelsâ arbore, quam victûs sui gratiâ conscenderat, fracto ramo decidens, sacro Christi nomine inuocato, illæsus ruit, semper id in ore habens: *Adiutorium nostrum in nomine Domini.* Quin & ipsi Iudæi virtutem huius nominis experti sunt, quando, vt scribit Galatinus lib. 8. cap. 5. vnus ex ipsis, qui mortiferum quid deglutiuerat, ab alijs suæ gentis per IESV nomen liberatus fuit. Sed recentius factum in homine Mauro audiamus ex P. Bened. Ferdinando loco supra cit. *Fugiebat nuper, inquit, è mediâ barbarie Maurus ad Lusitanam arcem, DEO mouente vt Christianus fieret. Ardebat cœlū solumq́; in vastis illis & arenosis solitudinibus aqua summâ penuriâ. Ergo cathecumenus æstuare cœpit, sitiq́; penè enectus procumbit in arenam, nihil propiùs quàm mortem ipsam operiens. At (quæ DEI clementia præsto est ijs, qui diuinæ gratiæ non desunt) venit in mentem homini, audiuisse non semel à captiuis Christianis in IESV nomine implorato, magnum ad omnia quantumuis ardua constitutū esse præsidium. Quare vocibus penè interruptis moribuudus pronunciat IESVS, IESVS ô benedictum, ô salutare, ô vitæ virtutisq́; plenum IESV nomen! Subitò fauces aqueo liquore humectari sentit ac recreari, deinde redintegratis viribus alaciter progreditur. Verùm paulò pòst eadem sitis, eadē lassitudo, idem vitæ periculum; sed iam in promptu remedium: profert iterum dulcissimum nomen IESV, iterum & gutturi aqua, & corpori redeunt vires; deniq́; in longo illo & periculoso itinere ad sitim leuandam & corpus roborandum inclamans IESVM, incolumis promptusq́; ad arcem peruenit: inde missus Olisipponem in hac domo Sācti Rochi, sacro est initiatus baptismate.* Huiusmodi etiam est, quod ex Indicis Societ. nostræ litteris refert P. Georgius Stengelius in libello de nomine IESV, de puero Ethnico, qui in vastam quādam piscinam prolapsus, nandi imperitus, & mersioni iam proximus, cùm à Lusitano, littori inambulante, moneretur, vt nomen IESV inuocaret; paruit & ex aquâ emersit ac baptismum suscepit, à quo tempore, nisi audito nomine IESV, nemini respondere voluit.

IV. Balsamum adhibetur in Sacramento Confirmationis ad roborandos Christianos in huius vitæ laboriosâ peregrinatione, & pugnâ contra hostes suos. Pari modo nomen IESV cordi impressum & deuotè inuocatum comes est peregrinationū nostrarum quarumcúmque, totius etiam vitæ, longè vtilissimus, quod testatur inprimis Propheta Psal. 57. dicens: *Prosperum iter faciet nobis DEVS salutarium nostrorum,* seu, vt est in Hebr. & vertit S. Hieronymus; *Portabit nos DEVS salutis nostræ*; seu quod idem est: *Salus nostra est IESVS noster.* Hebr. *Ieschuhatenu.* Quis neget Mariam & Iosephum in laboriolis suis itineribus portatos fuisse à IESV? Quæri posset, cur Angelus, qui monuit vt in Ægyptum fugerent, socium se itineris tam difficilis non præbuerit. Sed respondet ad hoc S. Chrysostomus hom. 8. in Matth. *Nequaquam se socium itineris pollicitus est, designans maximo ipsius, propter quem fugiebant, paruuli esse munitos comitatu.* IESVS ergo qui portabatur à parentibus, ipse parentes potiùs & regebat & portabat. Veteres ingressuri viam Herculi sacrificabant, apud Festum Pompeium l. 14. Alex. ab Alex. l. 3. c. 22. vt ab eo nimirum dirigerentur in via, qui multa itinera confecerat, & vt ipsius robore confortarentur, ne deficerent aut corruerent. Noster Alcides IESVS est, qui de cælo in terram, de terrâ ad inferos, hinc sursum ad cœlum iter peregit, omnia impedimenta perrumpens; hic nos in vijs nostris regere, portare & propugnare potest. Hunc comitem inuocabat iter facturus Thomas de Kempis, vir pietate insignis, dicendo: *IESVS & MARIA sint mecum semper in viâ.* IV. Comes est peregrinationis nostræ.

Neque minùs roborat adiuuatque contra insidias hostium, nobis occurrentium. Non vacat mysterio, quòd Moyses Iosuen, quādo eum exercitûs sui ducem constituit contra Amalecitas (quod patet ex c. 17. Exodi, vbi primùm legitur nomen *Iosue*) appellârit mutato nómine *Iosuen*, cùm priùs vocaretur *Hosee*. Nimirum indicare voluit, meliorem magisque necessarium in pugnâ Ducem non esse nisi IESVM; siquidem Iosue idem est quod IESVS. Vnde Origenes hom. 11. in Exod. ait; *Moyses confitetur se nō posse exercitum ducere, confitetur se non posse terram cum populo obtinere, quamuis eum de terra Ægypti eduxerit, & ideò vocauit IESVM &c.* Et Lactātius l. 4. cap. 17. ait; *Christi figuram gerebat ille IESVS, qui cùm Auses vocaretur, Moses futura præsentiens, iussit eū IESVM vocari, vt quoniā Dux militiæ electus esset aduersus Amalech, qui oppugnabat filios Israël; aduersariū debellare per nominis figuram, & populum in terram promissionis induceret.* Iam si figura nominis IESV, in Iosue prælata tam gloriosam de Amalecitis obtinuit victoriam, quid non obtinebit, qui verissimum IESVM, piè inuocatum secū in prælio habuerit? Præclarum huius rei exemplum habemus in Achatio adhuc Gētili, Romani exercitus primicerio, qui priùs ab hostibus bis in fugam actus, tandem ab Angelo edoctus, vt relictâ Idolorum imploratione, Christum IESVM in prælio inuocaret: paruit & vnà

& vnà cum exercitu suo sublato in cœlum clamore, salutare nomen IESV inuocauit: sicque impetu in hostem facto, cum 16000. suis, hostem, qui centum millia ducebat, in effusam fugam compulit. Vnde mox ad fidem conuersus, cum suis decem millibus martyrij coronam accepit. Vt in eius Actis 22. Iunij apud Sur. Quid non poterit hoc nomen in paruis & quotidianis conflictibus, si hoc in tam magno & periculoso potuit?

V. Alexipharmacum contra serpentes tartareos.

V. Oleum balsaminum *longè pretiosissimum est contra omnes serpentes efficax*, ait Plinius lib. 23. cap. 4. Confirmatur ex Pausania in Bœoticis lib. 9. vbi scribit in Arabiâ plurimas viperas sub balsami arboribus latitare, sed balsami pastu venenum amittere, & ob id ipsarum morsus esse innoxios. Habet etiam hoc sanctissimum nomen IESV, vt tartareos serpentes edomet ac fuget, aut saltem omnem nocendi vim adimat. Præter experientiam ferè quotidianam, testatur id Sanctus Chrysostomus homil. 8. in Ep. ad Rom. *Si in illum* (serpentem diabolicum) *diuinas incantationes canere noueris*, inquit, *statim vulnerabitur. Sunt enim nobis incantationes spirituales, ipsum nomen Domini nostri IESV Christi, tum ipsius crucis potentia. Huiusmodi incantatio non solum draconem abigit, atque in ignem conijcit, sed etiam vulneribus quoque medetur.* Estque adeò efficax hoc balsamum, vt etiam ex ore prolatum dæmones expellere queat, vt patet ex illis verbis Christi Matth. 7. *Domine nonne in nomine tuo Dæmonia eiecimus?* Idem asserit Sanctus Iustinus, martyr antiquissimus in disputat. cum Triphone: *Per nomen ipsius filij DEI, & primogeniti creaturæ omnis, dæmonium omne adiuratum vincitur & in ditionem redigitur.* Et S. Gregor. Nazianzenus ad Nemesium: *Ipse*, inquit, *qui Christo nomen dedi, augustum illud nomen vix plerumque pronunciaui, cùm Dæmon non sine stridore longissimè se proripuit, DEI immortalis vim atque potentiam clamans.* Sanctus etiam Abramius in eum sic aliquando inuectus scribitur à S. Ephrem in eius vitâ: *In nullo te tuasque insidias pertimesco, neque plurima tua phantasmata ac spectra terrorem mihi incutiunt. Pro muro siquidem munitissimo atque tutissimo est mihi nomen Domini mei & Saluatoris Christi quem dilexi & diligo; in quo te nomine increpo immundissime canis ac miserabilissime.* Causa tantæ huius nominis efficaciæ est, quia Christi diuinitas, doctrina, Euangelium ac victoria de Dæmone comprobanda erat. Ad hunc finem nomen id diuinitùs ei impositum & in cruce sanctificatum, atque ab ipso vsurpari præceptum est.

VI. Præseruare à malâ morte potest.

VI. Balsamum emortua corpora à putredine conseruat diutissimè, vt apertum est. Non dubito etiam, quin IESV nomen, si cor eo perungatur, idque per amorem & deuotionem imbibat; præseruaturum illud sit à morte malâ & æternâ. Nõ desunt, qui cum Adone in Martyrologio sentiunt S. Ignatium martyrem à leonibus quidem, vti petebat, dilaniatum & absumptum esse, cor tamen eius ab ijsdem intactum mansisse volunt: quod in ipso nomen IESV, vti Sanctus prædixerat, inscriptum esset repertum. Scimus etiam ex vitâ Sancti Edmundi Cantuariens. Episcopi, dixisse ei Christum profuturum ei hoc nomen IESV contra improuisam mortem, qui id singulis noctibus fronti suæ impresserit. Trip. in hoc F. C. 6. C.

Verùm vt has virtutes exerat in nobis istud nomen, aduertendum est, quod dixit Plinius, opobalsamum nouo fictili excipiendum & condendum esse. Sic enim nomen IESV corde nouo excipiendum & seruandum est, si virtutes eius in nobis experiri volumus. De quo corde dicitur Psal. 50. *Cor mundum crea in me DEVS, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.* Et Ezech. 18. *Facite vobis cor nouum & spiritum nouum: & quare morjemini domus Israël?* quasi diceret, si hoc feceritis, nihil est causæ cur moriamini. Cor autem nouum erit, si nullum malignum odorem terreni alicuius affectûs ex prioribus peccatis retineat. Pretiosum ergo hoc balsamum in corde nouo, mundo & impolluto recipiendum est, sicut corpus Christi in sepulchro nouo conditum, sindone nouâ recenter coëmptâ, inuolutum fuit. Et hinc vtique voluit Christus in exordio noui anni pretiosum sanguinis sui liquorem in circumcisione fundere, & balsamum nominis sui mundo propinare. Viderint verò, qui hoc tam pretioso liquore temerè abutuntur, & quandoque ad ipsius Christi summam iniuriam. Ferunt guttam balsami in manu exceptam & Solis radijs oppositam adeò efferuere, vt manum adurat. Berchor. in Reduct. mor. lib. 12. cap. 17. Certè etiam nomen IESV contra ipsum Christum eleuatum ac vsurpatum, vret illos, qui hoc salutari pharmaco abutuntur ad sui perditionem. Quod à nobis auertat IESVS.

THEMA SEXTVM.

Poderis Aaronis, quæ est sancta fidelium Ecclesia, Christo in Xenium petitur.

Vestem petit Christus natus.

I. *Contextam ex plurimis filis, charitate vnitis.*
II. *Ex filis rectis & transuersis.*
III. *Ex filis hyacinthini coloris seu cælestis.*
IV. *Sit vestis talaris.*
V. *Ornata sit in limbo malogranatis 366. h. e. bonis operibus.*
VI. *Instructa totidem tintinnabulis.*

Facies vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem. *Exod. 28.*

OLim Imperatores in Calendis Ianuarij ad ostia suarum ædium expectabant à pop. Rom. munera seu strenas, vt de C. Caligulâ scribit Suet. *Edixit strenas ineunte anno*, inquit, *se recepturum, stetitque in vestibulo ædium Kalend. Ianuarijs ad captandas stipes, quas plenis ante eum manibus ac sinu omnis generis turba fundebat.* Expectat hodie etiam Dominus & Imperator noster cælestis Christus IESVS, ad ianuam ineuntis

euntis anni, quæ est Ianuarius, munus aliquod à nobis. Quid ergo offeremus ei?

Vestem petit Christus natus.

In vitâ S. Catharinæ Senens. scribit P. Raymundus eius Confessarius apud Sur. 29. April. ipsi è templo aliquando egredienti brumali tempore apparuisse iuuenem pauperem maléque vestitum, ac petijsse ab eâ vestem. Mox illa ad sacellum rediens, exteriori se tunicâ exuit eamque pauperi dedit. Qui vbi alias & alias vestes petijsset, obtinuissetque tandem gratijs actis disparuit. Erat enim Christus, qui sequenti nocte eam tunicam gemmis adornatam Catharinæ ostendit, & vicissim ei promisit aliam tunicam, in quâ omne frigus vtriusque hominis deinceps facilè ferret. Ab eo tempore eâdem semper veste vsa, nullam cœli iniuriam sensit. Forsan, Audit. expectatis à me hodie strenam seu Xenium; at ego nunc à vobis potiùs expecto. Quamquam non pro me, sed pro paupere iuuene, imò pro infante pessimè vestito, hoc brumali tempore. Is est ille idem, qui S. Catharinæ apparuit, nimirum puer IESVS, frigens in stabulo, pannis modicis vestitus. Huic ego peto Xenium, vt eum vestiatis; & promitto vobis, quòd ipse non solùm vestem illam toti mundo demonstrabit, sed vestiet vicissim vos ita, vt hoc anno nihil frigoris nihilque incommodi in interiori saltem, si non exteriori etiam homine sensuri sitis. Quid iam vos ad hoc? Num conditionem respueritis? Nō arbitror. Sed scire vultis, qualis esse debeat ea vestis; quod nunc exponam.

Ea sit poderis summi sacerdotis: hoc est Ecclesia sancta.

Quando DEVS Aaronem summi sacerdotij honore inaugurari voluit, præcepit Moysi, vt ei vestem sacerdotalem fieri curaret, & inter alias præcipuam illam tunicam hyacinthinam talarem, Græcè *poderem*, in quâ, vt dicitur Sap. 18. *totus erat orbis terrarū*. Variè hoc exponunt Hebræi & Christiani Doctores. Nos Aaronem scimus typum Christi fuisse. Porrò teste Augustino in Ps. 44. *Vestimenta Christi sunt sancti eius, electi eius, tota Ecclesia eius, quam sibi sicut vestem exhibet sine maculâ & rugâ.* Iam verò,

I. Contexta ex plurimis filis, charitate vnitis.

I. Tunica illa seu poderis contexta fuit primò ex filis arctissimè inter se connexis. Fila hæc sunt membra Reipublicæ Christianæ, quæ si charitate inter se cōnexa sint, pulcherrimam facient telam. Fila telæ dissoluta fragilia sunt texta autem fortia valde: sic mēbra Reipublicæ. *Frater, qui adiuuatur à fratre quasi ciuitas fortis*, inquit Sapiēs Prou. 18. Notum illud Leonis Bizantij, qui missus Athenas, vt pacem & concordiam ciuibus persuaderet, cùm in suggestum conscendisset, derisus est à populo ob staturæ paruitatem. Tum ille sic orditus: *Quid, ô viri Athenienses, si conspiceretis vxorem meam, quæ tam pusilla est, vt vix pertingat ad genua mea? At nos tam pusillos, qui concordes quidem in angustâ domo iucundè cohabitamus, si quando dissidemus, vix ciuitas Byzantium capere potest. Idem vobis continget, Athenienses, si fueritis discordes.* Sic persuasit pacem. Plutar. in præcept. Polit. Idem ergo vobis denuntio Auditores. Si pacem habueritis, parua ciuitas vos capiet: sin minùs ne magna quidem. Nos Christianos dixi esse Christi tunicam. Eam ipsi mater texit inconsutilem. Vnde vox illa militum: *Non scindamus eam.* Non scindamus etiam nos vnitatem Ecclesiæ nostræ charitate contextam. Scimus in veste lacerâ & discissâ Christum S. Petro Alexandrino Episcopo apparuisse; & questum de Ario, quòd eius vestem (Ecclesiam laceraret schismate.) Non committamus, vt de nobis etiam queri possit Christus, quòd eandem laceremus per ciuiles discordias.

II. Ex filis rectis & transuersis.

II. Ex filis partim rectis, partim transuersis. **Auss dem Zettel vnnd auss dem Eintrag.** Hæc inprims sunt pia quædam dissidia inter membra Reipublicæ, saluâ tamen pace & charitate. Quia enim communiter ducimur affectibus, & sæpe seducimur, expedit vt per aliorum contrariòs affectus, nostri corrigantur & regulentur. Qui in nauiculâ vehuntur si omnes in idem latus nauiculæ incumbant, facilè eam euertent; at si pars in hoc, pars in latus alterum propendeat, æquabili pondere nauim in æquilibrio continebunt, & securè nauigabunt. Sic in communitate si omnes eodem affectu ducantur, non secundùm rationem, euertent Rempublicam; secùs si diuersis. Hinc Ezechiel cap. 1. vidit currum trahi à diuersis animalibus, homine, leone, boue, aquilâ, ita combinatis, vt prorsus contraria simul iungerentur: à dextris homo & leo: à sinistris bos & aquila. Quid leoni cum homine? quid aquilæ cum boue? Nihil homine humanius, nihil leone ferocius; nihil boue tardius, nihil aquilâ celerius. Nimirum alter alterius appetitum, passionem & affectum refrangere debebat, vt currum non euerterent. Si aquila volare vellet, bos eum retineret: Si leo ferocire, homo eum compesceret. Et vicissim si bos tardiùs incederet, aquila propelleret suâ celeritate: si homo rideret, leo rugiret. Hunc in modum si Senatûs aut Consiliariorum vna pars ad nimiam seueritatem propendeat, eam altera per clementiam corrigat. Si mater liberis nimiùm indulgeat, pater seueritate eius indulgentiam moderetur. Si herus erga domesticos sit nimis parcus, hera liberalitate parcitatem compenset. Siqui nimis sunt pusillanimes, alij alacritate suâ eos animent, & econtrà.

1. Ex pijs dissidijs.

Deinde secundum S. Chrysostomum homil. 18. in Matth. diuersæ filiorum tendentiæ sunt diuersæ fortunæ seu euentus. Recta prosperos, transuersa notat aduersos. Ex his vitam iustorum mirabili varietate contexit DEVS. Vnde bene Ezechias Rex vitam suam telæ comparauit. Isa. 38. *Præcisa est velut à texente vita mea.* Si omnia fila recta aut omnia transuersa sint, nulla fiet textura. Pari modo si omnia prospera nobis eueniant, insolescere incipiemus: si omnia aduersa, desperare. Ergo rogemus DEVM, vt hoc anno & deinceps nunc prosperis nos erigat, nunc reprimat aduersis; vti fecit sancti Christi parentibus; vt ibi ostendit Chrysostomus.

2. Ex prosperis & aduersis.

Trip. in F. Innocent. C. 6. C.

III. Ex filis hyacinthini coloris seu cælestis.

III. Erant fila hyacinthini seu violacei coloris cœlum serenum referentis. Tales & nos simus, cælestem in terrâ colorē geramus. Eccur enim toties præsentis tēporis Ecclesia appellatur à Christo *regnum cælorum*, nisi quia fideles

militantes cælitum formam in se gerere debent? Quâ verò ratione? Primò Christus id exponit in oratione suâ: *Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terrâ.* Beati in cœlo faciunt omnes DEI voluntatem, licet nullâ coacti lege, sed vltrò & promptissimè; quia omnes DEVM amāt, omnes DEI amici sunt, & inde omnes Reges faciunt quidquid volunt. Hunc in modum vos, Auditores, si omnia, quæ mandat DEVS, faciatis, non quia præcepta sunt, sed vltrò & ex amore, licet nulla foret lex, tunc verè homines cælestes eritis, & consequenter Reges, facietque DEVS voluntatem vestram. Hoc est quod Apostolus ait, 1. Tim. 6. *Iusto lex non est posita.* Dionysio tyranno roganti, quid præ cæteris hominibus haberent Philosophi, respondit Aristippus Philosophus: *Hoc, vt etiamsi omnes leges aboleantur, tamen æquabiliter victuri simus.* Illi politicè, nos Christianè. Secundò exponit natura hyacinthi, qui cœlo se conformat, cum sereno serenus, cum obscuro obscurus est. Tales erimus nos, si DEI voluntati nos conformauerimus, & cum Iudâ Machabæo dixerimus: *Sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat.* 1. Machab. 3. Sic habebimus annum, qualem optamus. Talem in terrâ beatum dicebat Alphonsus Arragoniæ Rex, qui omnia tanquam à manu DEI accipit. Panormit.

1. Si instar cælitum, vltrò Dei voluntatem faciamus.

2. Si cum Dei voluntate nostram conformemus.

IV. Erat ea vestis talaris, ideò poderis dicta, quòd pedes etiam tegeret & ad talos vsque pertingeret. Scimus ex S. Paulo fideles appellari *membra Christi*: inter hæc pedes quid sunt, teste Augustino in Psal. 51. nisi pauperes? Hi enim instar pedum perpetuò in sordibus degunt, precibus etiam suis cætera membra sustentant. Ergo pedes istos tegere debet tunica illa, quæ estis vos, Auditores. Sic sperare potestis annum vberem, omnia quæ erogatis, cum fœnore refundentem. Dicitur enim Prouerb. 3. *De primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* Experta est inter alios vidua, quæ Eliam pauit ex farinâ & oleo suo. Non enim defecit eam hydria farinæ nec lecythus olei imminutus est, donec dedit Dominus pluuiam super terram. 3. Reg. 17. Ratio est; quia vt matri debetur lac, quo infantem alat: sic liberali erga pauperes substantia, quâ eos alere solet.

IV. Sit vestis talaris.

V. Tunica illa habuit in limbo circumcirca malogranata arte facta. Clemens Alexandrinus lib. 5. strom. ait fuisse tot, quot sunt in anno dies, 366. minùs scilicet 18. horis. Alij pauciora ponunt, significant autem fructus bonorum operum, qui vestem hanc, fideles scilicet, ornant: & nullo non tempore reddi debent; ita vt nulla dies sine lineâ, sine bono opere transeat. Scimus enim Christum exegisse fructum à ficu, etiam quando tempus ficorum non erat, teste Marco capite 11. vt sciamus, quotidie nobis operandum, & vt quocumque die venerit Dominus: fructum in nobis inueniat. Errant proinde qui putant Quadragesimam tantùm virtuti & pietati dicandam, reliquum tempus libertati & voluptati posse impendi.

V. Ornata sit in limbo malogranatis 366. h.e. bonis operibus.

Porrò malogranata habent primò grana hyacinthini coloris, cœlum serenum referentis: sic opera nostra cœlum petere debent, vt cælestia dici queant, iuxta monitum Apostoli 1. Corinth. 10. *Siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Hac ratione opera nostra honesta, imò & indifferentia omnia ex terrenis fient cælestia, & mercedem in cœlo habebunt, alioquin manebunt terrena, & cœlum non petent. Magna & intoleranda incuria foret illius matris, quæ filios sine baptismo mori permitteret, cùm tam facili remedio cœlum eis parare posset. Æquè malè sibi consulunt, qui opera sua in gloriam DEI non referunt; quia cœlo ea priuant, hoc est, mercede cælesti. Multorum testimonio Margarita Comitissa Holsteinia, cùm mendicæ geminam prolem exprobrâsset, quasi duobus viris consuesset, in pœnam edidit vno partu tot proles quot in anno dies sunt. Quæ omnes per baptismum cœlo transscriptæ sunt, & mares quidem Ioannis, femellæ Elisabethæ nomen sortitæ; mox post baptismum mortuæ vnà cum matre, & Losduni in monasterio sepultæ sunt die Veneris sanctâ ann. 1313. secundum alios 1276. Alb. Cranz. Annales Brunswic, alijque. Quantum ista mater intulisset damnum prolibus, si baptismo non abluisset? Cogitate vos quot opera vestra cœlo inserere possitis, si omnia in gloriâ DEI faciatis & quodammodo baptizetis, dicendo vel cogitando: Comedam, bibam, laborabo, dormiam &c. in nomine Patris & Filij & Spiritûs sancti, vel in nomine Domini, vel ad gloriam DEI: Quot vicissim perdatis, si id non faciatis.

1. Ea sint cælestia, ad Deum directa.

2. Grana mali punici pulchrè ordinata sunt, & in classes distributa. Sic deberet quisque singula singulorum dierum opera in ordinem redigere & in suas horas distribuere. Docuit hoc S. Antonium tædio laborantem Angelus in deserto, nunc genua flectendo & orando, nunc calathos plectendo, nunc rursum orando; Athan. in eius vitâ. Statuat sibi quisque horam manè surgendi, missam audiendi, cibum sumendi, laborandi, vesperi examen conscientiæ faciendi. Sic iucundè transiget annum maximo cum fructu.

2. Sint in ordinem redacta.

3. Grana illa duro & rudi cortice inclusa sunt, vnde diu valdè sana & integra suoque sapore impleta, quasi virentia, manent. Pari modo opera nostra bona ab aurâ vanæ gloriæ diligenter custodienda, adeoque occultanda sunt, vt illæsa & sana conseruentur. Detrahe pomo corticem, videbis id paulò pòst destitui colore, flauescere, putrescere. Mater DEI filium suum fascijs inuoluit, & reclinauit in præsepio, pòst subduxit in Ægyptum, ne Herodi proderetur. Quòd si eum ostentâsset, & se DEI matrem proclamâsset, Herodis gladio exposuisset. Cautè etiam Magi non dixerunt Herodi se venisse cum muneribus ad Christum adorandum ne Herodi præda fierent. Sic & mater Moysis filium elegantulum occultauit tribus mensibus. Si eum produxisset, Pharaoni prodidisset, in flumen abijciēdum. Exod. 2. Herodes

3. Sint custodita ab aurâ vanæ gloriæ.

rodes & Pharao Diabolum notant, qui per vanam gloriam masculis bonorum operum insidiantur prolibus, vt eas perdant.

4. Sint coronata. 4. Mala punica supernè, quasi in capite, coronam gerunt. Ad hunc modum nostra opera habeant coronam & perfectionem suam. *Non coronatur, nisi qui legitimè certauerit.* 2. Tim. 2. cursu vel lucta vicerit. Scimus etiam in mechanicis rebus illos tantùm celebrari, & communiter etiam ditari opifices vel artifices, qui opera sua excellenter faciunt. v. g. Pictores, qui elegantissimè & studiosissimè pingunt: pistores, qui optimos & sapidissimos panes pinsunt, magnâ industriâ: reliquos negligi, nec facilè ad opes assurgere. Hinc olim Lex Thebana pictoribus & figulis data, vt imaginum formas, quoad possent, optimè exprimerent: qui deteriùs quid finxissent, pecuniæ mulctam darent, teste Æliano l. 4. cap. 4. de Var. Multò magis DEVS à nobis requirit, vt quàm bene possumus, opera bona faciamus. Sunt enim bona opera cibus ipsius, propter quod in iudicio dicit: *Esuriui & dedistu mihi manducare*; non vtique solum panem, sed omnia alia opera bona. Si ergo nos optimum panem in mensâ desideramus: quid ni etiam Christus? Non coronabit DEVS in iudicio verba, sed aduerbia; si nimirum bona bene fecerimus. Non communionem, sed piam & sanctam communionem: nec orationem, sed attentam & deuotam.

VI. Instructa totidem tintinnabulis. VI. Tunica illa in eodem limbo inter malogranata habuit totidem tintinnabula aurea, alternatim inserta. Causa affertur loco Exodi citato: *Vt audiatur sonus, quando ingreditur & egreditur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur.* Et primo quidem ad excitandam in

1. Bonâ famâ. populo reuerentiam erga summum Pontificem; vnde totus quasi vocalis ingredi Sanctum Sanctorum debebat, omniumque oculos ad se trahere. Monent ergo suo pulsu hæ campanulæ aureæ, vt fidelis quisque sibi quærat bonum nomē & auream famam apud alios, absque ambitione tamen. Ita enim vult Apostolus ad Roman. 12. *Prouidentes bona non solùm coram DEO, sed etiam coram omnibus hominibus.* Alibi hunc aureum sonum appellat *bonum odorem*; Christus *lucem: sic luceat lux vestra coram hominibus &c.* Matth. 5. Ratio est, quam audiuimus: *ne moriatur.* Qui enim bonam famam negligit, peccare non erubescit. Detrahe arbori corticem, & videbis breuî interituram, tametsi eius vita in cortice non consistat. Bene poterat Angelus, percutiens primogenita Ægypti, discernere domos Hebræorum, à domibus Ægyptiorum, ex esu agni & alijs indicijs; & tamen iussit DEVS, vt Hebræi postes domorum suarum tingerent sanguine agni, ne ab Angelo percuterentur. Exod. 12. Eccur, nisi vt sciremus DEVM non solùm quærere internam sanctitatem sed etiam externam seu bonum exemplum? Timendum alioquin ne moriamur, & ab Angelo percutiamur. Ergo crux non cordi tantum, sed fronti etiam inscribenda: confessio & communio publicè facienda: pedibus comitanda publica processio: sic denique viuendum, vt proximi ædificentur nostro exemplo.

2. *In memoriam filijs Gentis suæ*, ait Ecclesiasticus cap. 45. Nobis in memoriam reducunt breuitatem & fragilitatem vitæ nostræ, morientque vt quidquid potest manus nostra, instanter operemur, quia ad mortem properamus. 2. Memoria mortis.
Quando aliquos vocare volumus seu ad templum, seu ad mensam, seu ad seruitium, campanas pulsamus. Labuntur sensim anni nostri, cùm stare nos putemus. Monent ergo campanulæ illæ iunctæ malogranatis, ne in longum differamus bona opera, sed instanter operemur. Videntur enim clamare, quod fratres illi Romæ per vrbem circumeuntes & vociferantes: *Fate ben fratelli, mentre che habbiamo tempo*: Et illud Saluatoris, Ioan. 9. *Me oportet operari donec dies est: Venit nox, quando nemo potest operari.* Ad hoc posuit DEVS in pectore nostro huiusmodi tintinnabulum, quod perpetuò sonat & mortalitatem nostram in memoriam nobis reuocat? Cordis, inquam, pulsus, nunquam interquiescens. Admonet verò nos incendij in corpore nostro gliscentis & sensim nos depascentis; velut campana incendiaria **Die Fewerglocken**. Monet nos itineris nostri, quo velut rei captiui ducimur ad tribunal Dei, rationem reddituri, indeque ad locum supplicij & mortem nostram, velut campana iudicialis. Salutaris est hic monitor, ne ab improuiso hoste aliquando obruamur, & opprimamur, sed vigiles semper in custodiâ nostrâ stemus: ex quo etiam securi viuimus.

Ad extremum quemadmodum Aaron podere illâ vestitus semel in annis singulis ingredi solebat in Sanctum Sanctorum: ita & Christus Dominus ad finem anni gratiæ, huius anni, inquam, *acceptabilis*, ingredietur vnà cum veste suâ Ecclesiâ seu electis suis in sanctuarium suum cæleste vt rependat eis mercedem pro ornamento vestis suæ, quâ eum condecorârunt. Eò vocata cùm esset à Christo paulò ante obitum suum S. Maria Oigniacensis, *non potuit*, inquit Cardinalis de Vitriaco in eius vita lib. 2. cap. 10. *tunc præ spiritus ebrietate tacere; sed clamans dicebat? Audiui à Domino me ituram in Sancta Sanctorum. O dulcissimum vocabulum! Dic mihi mea Clementia*: sic enim eius ancilla vocabatur (*quid est Sancta Sanctorum?*) Ex famulâ volebat scire, quid eæ dictiones significarent, cùm neutra id sciret. Audiebat etiam vocem Domini vocantis & dicentis: *Veni amica mea, sponsa mea, columba mea: iam coronaberis.* Instante morte cœpit clarâ & altâ voce cantare, nec cessauit spatio trium dierum & noctium laudare DEVM: Aduentante autem horâ vltimâ canebat: *Quàm pulcher es Rex noster Domine? Alleluia.*

IN FESTO EPIPHANIÆ.

THEMATA.

I. Quantâ veneratione & gaudio excipienda hodierna dies.
II. Pompa legationis trium Regum.
III Quæ conuenientia trium munerum Regalium.
IV. Mira & paradoxa in Magorum aduentu.
V. Christus erga Magos & humanum genus humanus & quasi aulicus.

THEMA PRIMVM.

Quantâ veneratione & gaudio excipienda sit hodierna dies.

Magna hodierni diei solemnitas.
I. *Quia hodie è tenebris in lucem educti sumus.*
II. *Quia hodie excisa vitiorum sylua.*
III. *Quia etiam DEI nostri potentiam, & benignitatem hodie agnouimus.*
IV. *Quia hodie filij dextera facti sumus, qui eramus filij sinistra.*

Videntes autem stellam gauisi sunt gaudio magno valdè. *Matth.* 2.

TAM sancta & festiua est hodierna dies nobis Christianis, qui ex Gentilitatis tenebris ad lucem Christi educti sumus, vt eam etiam Reges & imperatores, licet alioquin improbi in veneratione habuerint; vti Iulianus Apostata & Valens Impp. E quibus Valens visâ Majestate officij diuini & S. Basilij celebrantis in hodierno festo, rei nouitate attonitus, & in vertiginē actus, vacillare cœpit iamiam in terram prolapsurus, nisi sustentatus fuisset, vt S. Greg. Naz. in orat. de laud. Basilij refert. Certè Ecclesia Catholica hodie officium suum mutat contra ordinarium totius anni cursum, & decursis priùs duobus nocturnis; tum demum se ad pedes Christi & septies quidem prosternit dicens: *Venite adoremus eum, quia ipse est Dominus DEVS noster.* Forsitan vt indicet longum illud iter trium Regum susceptum & peractum, priusquam ad Christum adorandum peruenerunt. Septies adorat, vt indicet Regem nostrum Christum satis adorari non posse, & per omnem æternitatem nobis adorandum. Sed quæ causa dicet aliquis, tantæ solemnitatis? Audiamus.

Magna hodierni diei solemnitas.

I. Quia hodie è tenebris in lucem educti sumus.

I. Quia hodie è densissimis Idololatriæ tenebris eruti in lucem Euangelij & cognitionis veri DEI deducti sumus, simulque è tenebris gehennæ exterioribus, quæ tenebras illas interiores consequuntur, erepti. Legimus Exod. 10. Ægyptios inter alias plagas tenebris tam densis, vt palpari possent, fuisse punitos; vnde nemo se mouere audebat. Significabant illæ tenebræ cœcitatem tum aliorum Gentilium, tum maximè Ægyptiorum, qui præ cæteris Gentilibus innumera & stultissima idola colebant. Erat illa tam densa, vt plane palpari posset. Quid enim stultius quàm adorare ligna & lapides, vitulos, canes, simias, crocodilos, serpentes, allia, cæpe & similia? Item homines spurcos, homicidas, fures, mœchos referre & colere inter Numina? Et tamen miseri illi, quia veri DEI cognitionem perdiderant, in has tenebras deuoluti erant. Quidquid enim ipsis magnum aliquod beneficium præstiterat; id pro DEO habere cœperunt; veluti inprimis aliquos potentes, qui armis gentes aliquas domuerant: robustos viribus præ cæteris aut versutiâ insignes: Rursum eos, qui artes aliquas vtiles etiam mechanicas & rurales, vti vineæ agrique culturam excogitârunt: Adhæc Ægyptij bestias, à quibus magna commoda accipere solebant, vti bouem rura colentem: aquam Nili agros Ægyptios irrigantem &c. Etsi fuere aliqui sapientiores, qui solo naturæ lumine tenebras has palpârunt, & stultitiam tot ac talium Deorum improbarunt ac riserunt, vti Socrates, Plato, Cicero, Seneca, Aristoteles; ab ijs tamen se expedire non valuerunt. Sicut enim in Ægyptijs tenebris nemo se loco mouit, ob formidinem. Exod. 10. (Vnde Sap. 17. & 18. dicuntur quasi catenis alligati fuisse, & miserabiles edidisse voces ad Hebræos.) Sic Gentiles quasi vincti in cœcitate suâ fuerunt: vti satis fatentur Macedones, (quorum nomine vnus apparuit Paulo in somnis deprecans: *Transiens in Macedoniā adiuua nos.* Act. 16.) miserabili voce Pauli opem inuocantes; quasi dicant: ô Paule nos vincti in his tenebris venire ad te non possumus, precamur igitur vt transeas ad nos & iuues nos.

Iam modus quo colebāt Deos suos erat miserabilis simul & stultissimus, nō modò per victimas pecorum, quod Romanis & alijs cultoribus vsitatum, sed plerumque per cruorem humanum, & charissimorū pignorum, lectissimorum adolescentum & adolescentularum, aduenarum, ciuium, hostium. Parentes ipsi immolabāt filios, vti Saturno Phœnices, Carthaginenses, Rhodij, Cretenses (vnde figmentum de Saturno liberos vorante) alij Idolo Moloch per combustionē vti Ammonitę: alij vbi hostia deficiebat, seipsos mactabant. Addebāt libidines intolerabiles, promiscuas, ac præposteras. Germani Ethnici cruore humano Mercurio immolare, religiosissimum putabant, teste Alex. ab Alex. Taceo ignorantiam rerum omnium diuinarum & humanarū de alterâ vitâ, de immortalitate, de præceptis diuinis, de virtutibus.

Hac de causâ vtique Christus mediâ nocte natus est, vt ostenderet se venisse ad ignorantiæ tenebras suâ luce discutiendas, quod & typicè mox exhibuit pastoribus, cùm DEI claritas medijs in tenebris eos circumfulsit; & cùm stella Magos duxit ad præsæpe; natā orbi lucē nuncians. Id quod recens à se conuersis sæpè incul-

inculcat S. Paulus, vti Ephesijs cap. 5. *Eratis aliquando tenebræ*, (hoc est, tam tenebricosi, atque ipsæ tenebræ sunt) *nunc autem lux in Domino*. Agnouit hoc inter alios Widekindus Dux Saxoniæ, bello victus à Carolo M. qui vbi ad fidē conuersus fuit, equum nigrum, quem habuit in insignibus, mutauit in album, vt testaretur se à tenebris traductum esse ad lucem: (vt habet Chronicon Saxon.) imò & è filio tenebrarum infernalium factum filium lucis æternæ. Nos ergo quia inuenimus verum DEVM per internuncios tres Reges, ideò Ecclesia hodie venerabunda cum ijs procidens canit: *Venite adoremus eum, quia ipse est Dominus Deus noster*.

II. *Quia hodie excisa vitiorum sylua.*

II. Quia hodie cœpit exscindi vastissima ferarum & latronum sylua, omnis generis vitijs & sceleribus, quasi immanibus bestijs repleta sub Gentilismo, vbi homines ferarum instar viuebant sine lege & sine DEO: vbi fortior debiliorem, maior deuorabat minorem. Vnde nullâ penè iuris habitâ ratione prædas agebant & latrocinia: nefanda cum matribus, filiabus, sororibus iungebant matrimonia: Senes canibus deuorandos dabant, aut iugulatos ipsi deuorabant: furta impunè ferebāt, vti inter alios Germani nostri etiam coniuges suas & filias (vti Madianitæ Exod. 25.) hospitibus prostituebant: in defunctorum maritorum rogos se vxores quoque conijciebant, vel mancipia cum illis comburebant: fœminas passim & pueros turpi quæstui exponebant: captiuos vænales proponebant, ac canum instar habebant: humanis aliqui carnibus vescebantur: spectacula gladiatorum, nudorum quoque puerorum ac puellarum edebant: Germani inter alios diem noctemque potando, vitam, bella inferendo, ducebant. Taceo augurum & Pythonum (cuiusmodi puella refertur Act. 16.) delusiones, dæmonum infinita ludibria, vt verè mundus nil aliud nisi vastissimum ferarum stabulum, aut solitudo sterilissima videretur, de quâ proinde dixit Isaias cap. 41. *Ponam desertum in stagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum. Dabo in solitudinem cedrum & spinam* (Hebr. setim, arborem odoriferam, quæ nitore & robore omne arbores superat.) *& myrtum & lignum oliuæ*, &c. Id quod impletum in lege nouâ ait S. Gregorius homilia 20. in Euang. quando loco improborum illorum hominum, qui sub Gentilismo fuerunt, plantauit DEVS in Ecclesiâ viros sanctos, omni virtutum genere conspicuos; Martyres, Episcopos, Abbates, Monachos, Eremitas, Reges &c. quibus refertissima est Ecclesia; vt ita iam hortus excultissimus & paradisus appareat Orbis Christianus respectu prioris solitudinis. Homines enim priùs indomiti cædem tantùm ac minas spirantes, facti sunt quasi oues qui omne respuerunt iugum velut feræ immanes, iugum subierunt, quales inter infinitos penè S. Christophorus Martyr, qui in Lyciâ adductus ad Decium Imp. vinctus & rogatus, quî vocaretur: *Priùs quidē Adocimus*, hoc est, *improbus*, ait: *pòst verò Christianâ religione initiatus, Christophorus*, hoc est *Christum ferens*; itaque æquum esse, vt quod nomine ferret, re ipsâ declararet; vt in eius Actis 25. Iulij Lipol. Nimirum ante susceptam Christi fidem omnes ferè Gentiles erant *Adocimi*, posteà facti sunt Christophori. Atque hoc ipsum est, quod ostensum S. Petro fuit Actor. 10. cùm linteum de cœlo in visione ei propositum fuit, plenum quadrupedibus, serpentibus, & volatilibus, penè omnibus immundis: quæ iussus est occidere Petrus & comedere, dictumque illi: *quod Dominus purificauit, tu commune ne dixeris*; sicque receptum est linteum in cœlum, significabat enim Gentiles, qui tùm adhuc immundi & abominabiles erant, à vitæ spurcitiâ per Euangelium purificandos, & denique in cælestem gloriam suscipiendos.

Fuit ante Christum mundus velut sterilis & frigida quædam hyems, quæ nullos DEO fructus tulit, per Christum mutata est in amœnum ver & fructiferam æstatem. Vnde canit sponsus Cant. 2. *Iam hyems transiit, imber abijt & recessit. Flores apparuerunt in terrâ nostrâ*. Primi flores verni ex maiusculis sunt, qui corona Regis, **Die Konigs Cron**, appellantur, & primi Christiani ex Gentibus sunt hi nostri Reges, prænuntij lætissimi veris & æstatis, quæ est tempus gratiæ & legis nouæ.

III. Quia hodie, non solùm DEVM nostrum nosse cœpimus, sed prætereà eius majestatem, potentiam & benignitatem; qui verè nos saluare, hoc est ex omnibus malis eripere, & omnibus bonis cumulare queat. Petierunt aliquando Israëlitæ magnâ instantiâ dari sibi Regem, qui iudicaret ipsos & bellaret pro eis contra hostes. 1. Reg. 8. Et datus est illis Saül, *altior cæteris ab humero & sursum*. Verùm mox aderant qui dicerēt. *Num saluare nos poterit iste?* 1. Reg. 10. Maleuolè quidem, sed non omninò malè. Quis enim alius Rex saluare homines poterit, nisi Rex cœli & terræ? Talem autem se esse demonstrauit noster Rex, quia stellæ & Angeli ei famulantur; cui alteri hoc factum? Dicitur Rex natus, seu naturalis & necessarius, irrefragabilis & inuictus: quis alius talis fuit? Ante ipsum procidunt alij Reges, & adorant eum, velut Regem omnium Regum; cui alteri hoc factum? Terret Herodem & compescit eius furorem iacens adhuc in cunis, quanta eius potentia? Dirigit iter Magorum, & defendit ab irâ & astutiâ Herodis: quàm bonus & benignus? Perduxit eos ad sanctitatem & cælestem gloriam; (Vnde nunc etiam velut sancti in maximâ veneratione sunt) quàm liberalis? Denique Rex æternus est, *cuius regni non erit finis*. Vbi alius talis? Qui ex Imperatoribus diutissimè regnârunt, fuerunt in primis Carolus V. qui rexit 40. annis, *& regni eius erat finis*. Constantinus VI. in Oriente qui 41. *& regni eius erat finis*. Theodosius iunior, qui 42. annis: *& regni eius erat finis*: Basil. II. qui in Oriēte 50. annis. Fredericus tertius pater Maximiliani primi 53. annis: & qui omnium diutissimè, Augustus, sub quo Christus natus, annis 56. *Et regni eorum erat finis*. Hinc pulchrè Matthæus tempus regni Herodiani, quod erat tunc 30. annorum, vniuersim 37. appellat dies tantùm: *In diebus Regis Herodis*, &c. & sic *regni eius erat finis*. At Regis nostri Christi regnum solum

III. *Quia etiam Dei nostri potentiam & benignitatem hodie agnouimus.*

solum est, *cuius non erit finis*. Vnde *& saluare in perpetuum potest accedentem per semetipsum ad DEVM*. ait Apostolus ad Heb. 7. Reges huius mundi saluare corpora tantùm, neque semper possunt, animas nullo modo: terræ portioni imperant, non toti; multò minùs cœlo & Angelis: Reges sunt electi, aut à subditis saltem acceptati; non nati & irrefragabiles: non imperant alijs Regibus, nisi bello fortè subactis; & hi tamen quàm difficulter se victoribus subijciant, apparuit in Ottocaro Bohemiæ Rege, victo à Rudolpho Imperatore; neque terrent alios Reges nisi probè armati; nec possunt nos defendere ab omni prorsus iniuriâ. Atqui Rex noster omnibus his pollet, quibus carent Reges alij. Videat iam Christianus quisque, quantum sibi gratulari de hoc Rege debeat. Videat an expediat mundanis & mox transituris Regibus seruire potiùs, quàm æterno illi.

IV. Quia hodie filij dexteræ facti sumus qui eramus filij sinistræ.

IV. Quia hodie mirabilis quædam mutatio fieri cœpit in Iudęorum reprobatione & Gentium vocatione; dum Principes & populi Hebræi Messiam suum negligunt, & quidem vicinum. Gentes verò requirunt, & quidem remotum. Hodie ergo impleri cœpta Isaaci benedictio in Iacob, & reprobatio in Esau: Hodie dextra manus Iacob decussatim posita est super *Ephraim*, id est, *frugiferum*, Gentium populũ, sinistra super *Manassen*, id est, *obliuiosum* populum Iudæorum. Hodie ab oriente venerunt, qui cum Abraham, Isaac & Iacob recumberent in regno cœlorum: filij autem regni eiecti sunt in tenebras exteriores, sicque Publicani & meretrices? id est, Gentiles, peccatores publici, cum idolis fornicati, præcedere cœperunt Iudæos in regno DEI. Hodie pauperes & cæci & claudi & debiles à sepibus & vijs publicis collecti, introducti sunt ad cœnam magnam: qui autem priùs inuitati venire recusarunt, exclusi sunt & audierunt: *Nemo virorum illorum gustabit cœnam meam*. Iacent iam Iudæi dispersi, sicut vas figuli confractum & irreparabile, vti eis prædictum Ier. 19. v. 11. Florent contrà & triumphant Christiani. Quam DEI miram sapientiam admiratur Paulus exclamans: *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ DEI! quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius &c.* Propter hoc etiam *obstupuerunt & ex circumcisione fideles, quòd & in nationes gratia Spiritûs sancti effusa esset*. Actor. 10. Gentes enim nulla prorsus merita, nullos viros sanctos, nullum cum DEO pactum habuerunt, sicut Iudæi; imò impij & Diaboli mancipia erant; & tamen hodie Iudæis prælati sunt, & quem illi repulerunt, ipsi quæsierunt.

V. Quia hodie exaltati sumus ad Dei aulam.

V. Quia hodie exaltari simul ad supremi Regis aulam & sub eius alis securi conquiescere cœpimus. Hodie contra naturam ex oleastro in bonam oliuam inserti sumus, factique palmites illius vitis, quæ humorem nobis gratiæ & meritorum suorum continuò suppeditat, vt fructus bonorum operum cælestes proferre valeamus. Hodie velut oues errantes ad caulam pastoris nostri reducti, è luporum faucibus erepti, & ex filijs doloris filij dexteræ Dei constituti sumus ponendi aliquando ad dexteram eius, quæ est æterna fælicitas.

Hodie electi sumus in lapides sanctuarij & templi cælestis: hîc quidem poliendi, ibi verò per ordinem sternendi in regnô Dei. Quare si Protarchus philosophus apud Aristot. lib. 2. phys. fortunatos censuit illos lapides, ex quibus altaria fiunt, quæ ab hominibus honorantur; multò magis fortunati erimus Christiani, qui superædificati sumus super lapide fundamentali Christo in Dei templum & sanctuarium.

Hodie in vineam Domini conducti & consequenter missi sumus, vt post diurnum laborem denarium æternæ fœlicitatis accipiamus.

Hodie *ciues sanctorum & domestici DEI* facti sumus, habentes ius municipatûs nostri in cœlo, adeoque omnes plus quàm nobiles, imò plus quàm Reges creati. Iam si tanti erat olim ciuem Romanum esse, vt tribunus ille Act. 22. multâ pecuniâ emeret ius illud: infinities plus est, esse ciuem sanctorum.

Hodie *qui eramus longè, facti sumus propè*. Eph. 2. qui longè à regno cœlorum positi: iam propè & vicini.

Hodie *in arcam* Noë ingredi cæpimus, vt ibi securissimo in præsidio seruaremur à diluuio. Quidquid extra arcam Ecclesiæ est, certissimò peribit, Gentiles, Iudæi, Turcæ, Hæretici.

Hodie spes salutis omnibus peccatoribus & portus naufragantibus apertus est, dum homines peccatores & Gentium erroribus imbuti ad salutem directi recepti sunt.

Verum quidem est, non esse nos extra omne periculum prorsus; (si nimirum culpâ nostrâ perire velimus) quia possunt palmites fieri steriles, vt exscindi mereantur: possunt oues septa transilire, & in luporum fauces incurrere: possunt lapides suâ duritiâ resistere malleo lapicidæ, vt reprobari mereantur: possunt operarij in vineâ otiò se dedere, alios vexare & damna dare, vt mercede careant: possunt ciues sanctorum ita malè viuere vt excludi mereanturp; ossunt qui in arcâ Noë sunt, in aquas desilire & mergi; possunt cum coruo sectari corpora mortua, & in ijs inhærere, ne redeant ad arcam. Sed hæc illorum culpa est, non vitis, non pastoris, non structoris, non domini vineæ, non Regis, non Noë. Quare Auditores; attendendum nobis ne de tenebris erepti, ad tenebras redeamus; quod auertat DEVS.

THEMA

THEMA SECVNDVM.

Pompa legationis trium Regum.

I. *Veniunt cum stella magna fidei.*
II. *Cum manu forti, & spiritu fortitudinis.*
III. *Cum magna industria & celeritate, seu cum dromedarijs.*
IV. *Cum camelis seu humilitate.*
V. *Cum muneribus.*

Magi ab Oriente venerunt Ierosolymam. *Matth. 2.*

Diem hodiernum appellamus nos Germani *diem Ducum*, **den Oberstag** / Nec malè; quia tres illi Magi seu Reges, fuerunt primi Duces omnium Gentilium, suo exemplo præeuntes ad præsepe Domini & cognitionem veri DEI. Quemadmodum verò Duces non sine pompa & apparatu veniunt: ita neque isti absque splendore ad Christum venerunt. Sanè is talis fuit vt eum Isaias octingentis annis præuiderit, & pompaticè descripserit cap. 60. his verbis: ***Ambulabunt Gentes in lumine tuo & Reges in splendore ortus tui.*** & mox: ***Tunc videbis & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Inundatio camelorum operiet te, dromedarij Madian & Epha: Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annunciantes.*** Superest vt hanc pompam nunc explicemus.

I. Veniunt cum stellá magnæ fidei. I. Ingrediuntur cincti lumine, sicut Isaias prædixit c. 60 *Ambulabunt Gentes in nomine tuo*, præuiâ scilicet stellâ, quæ est magna in Christum fides, quam hauserunt à stellâ, & quâ eandē secuti sunt ducem. Mira, inquam, & magna fides! Non audierunt Angelum, sicut audierant pastores. Stellam solam viderunt, indicem nati Regis, moxq; fidem adhibēt & Regem inquirūt duce stellâ, vbicumque tandem locorum is esset. Ac postquam eum repererunt, non absterriti eius paupertate viliq; tugurio, crediderunt non modò Regem, sed etiam DEVM, atque vt talem adorârunt. Quàm ergo confundunt nostram in credendo tarditatem? Nondum illi audierunt Christum prædicantem, vel miracula facientem; non viderūt resuscitatum, ad cœlos ascendentem, totum mundum conuertentem & Idololatriam euertentem, Ecclesiam tot sæculis inter tot hostes conseruantem, per Vicarium suū gubernantem; & tamen in eum, velut DEVM, firmissimè crediderunt. Nos scimus à Christo iam euersam Idololatriam, quæ tantopere se opposuit per annos plusquam 300. scimus à paucis Apostolis orbem conuersum, doctrinam & intellectui & voluntati difficilem orbi persuasam, scimus eandem tam constanter à fidelibus creditam, vt vitam per omnia tormenta perdere mallent, quam fidem; scimus incredibilem morum mutationē factam, mundum monasterijs ac templis repletum, fidem tot miraculis confirmatam. Vnde S. Aug. l. 22. de Ciuitate cap. 8. ait: *Quisquis adhuc prodigia, vt credat, inquirit, magnū est ipse prodigium qui mundo credente non credit.* Viderint ergo qui post tot argumenta, non dico, non credunt sed tepidè etiam credunt. Quid enim ait Ecclesiasticus c. 2. *Væ dissolutis corde, qui non credunt DEO, & ideò nō proteguntur ab eo.* In Græco habetur: *Væ cordi remisso.* Tales enim non proteguntur à DEO, quia in eum fidem non habent: sed linit eos suis natare brachiis. Hinc aduertit S. Augustinus serm. 82. de temp. Iosephum etsi iustum, idcircò absque omni dubitatione biennio in carcere detentum, ipsumque pincernam DEI dispositione eius oblitum fuisse, quia cœperat non in solo DEO, sed in homine pincerna confidere. Sic deseruntur à DEO, qui vel suæ rationi, vel humanis viribus plus fidūt, quàm DEO. Idem in nouâ lege pluribus ostendi potest Petrus, quando cœpit diffidere & dubitare, subsidit in vndis. Vnde audit: *Modicæ fidei, quare dubitasti?* Filia Iairi, manûs Christi impositione suscitatur: Hemorrhoissa tactu sanatur: quia hoc petierūt. At maior fides Centurionis, cuius seruus verbo sanatur; quia dixerat: *tantùm dic verbo:* Vnde ei bene Christus respondit: *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi*, Nota particulam *sicut*: quia fides est mensura gratiarum: quantum credis, tantum accipis. Nec solùm non proteguntur tepidi in fide: sed tandem euomuntur etiam, vt habetur Apoc. 2. *Quia tepidus es, incipiam te euomere.* Tales enim nonagnoscūt suam frigiditam, vti mox subijcitur: *Quia dicis, quòd diues sum, & locupletatus & nullius ego: & nescis quia tu es miser*, &c. Sic euomuit tepidos Afros & Græcos in manum Turcarum: sic multos Germaniæ populos in manum hæreticorum.

Adhęc ad vnius stellæ apparitionem isti permouentur, & accingunt se ad tam longum & difficile iter. Nec à proposito suo itinere absterrentur, quòd Herodes turbetur, quòd stella se ad tempus abscōdat; nec à fide Christi, quòd videant eum pauperem in stabulo, desertum, &c. nec desinunt prosequi iter suum, licet nesciant terminum, quādo & vbi statura sit stella; sed magnâ cum confidentiâ simul & patientiâ pergunt cœpto itinere, donec inueniant natum Regem. Nonne ergo confundunt nos, qui tot argumentis, stimulis, promissis adigi vix possumus, vt vel leuia DEO obsequia præstemus?

II. Cum manu forti, & spiritu fortitudinis. II. Cum manu forti. Sic enim prædixit Isaias cap. citato: *Fortitudo Gentium veniet tibi*, id est, Regum majestas & apparatus cum multo comitatu, seu potiùs magnâ animi fortitudine. Apparuit hæc fortitudo, dum ad Herodem Ierosolymam ingressi, nequaquam timuerunt interrogare, vbi esset Rex Iudæorum nuper natus; tametsi dubitare non poterant ægerrimè hoc auditurum Herodem; qui iam Rex inauguratus, etsi non legitimus, nec de semine Iudæorum foret; adduntque se venisse, vt eum adorarent. Igitur non magnam solùm fidem habebant, sed eâdem etiam coram Tyranno intrepidè confessi sunt. Scimus ex 3. Reg. 2. quàm ægrè acceperit Salomon vel mentionem fieri Abisag, quam petebat mater eius dari coniugem Adoniæ. Illicò enim insidias regno suo strui

ſtrui putabat; vnde matri durè reſpondit, & Adoniam morti deſtinauit. Quantò magis debuit diſplicere Herodi, mentionem fieri noui Regis? Periculum ergo capitis Magi adibant. Sed nimirum fortes & imperterriti erant, præfigurati, vt ſcribit Sophronius Epiſcopus Hieroſolymitanus in ſerm. de Natiuitate, in tribus illis fortibus viris, 2. Reg. 23. qui ſitienti Dauidi, perruptis Philiſthinorum caſtris, aquam attulerunt è ciſternâ Bthlehem. Sic enim hi tres Magi ſitienti mundo cognitionem veri Dei, perrupto ac contempto Herodis furore, attulerunt, adeoque ipſum Chriſtum, cæleſtem ac viuam aquam è ciſternâ vteri virginalis prognatam ad portam Bethlehemicam. Nondum nouerant illi Chriſtum eiuſque gloriam, & tamen Regem Iudæorum coram Rege Iudæorum appellant, & adorare volunt: nondum adultum, ſed primùm natum. Nos eius gloriam nouimus, regnantem in cœlo ſcimus, & adhuc publicis pietatis actibus venerari ſæpe non audemus, & non erubeſcimus; Chriſte bone, quid fieret tibi, ſi nunc in cruce penderes? quis nobilium vel diuitum te inde deponeret, ſicut fecit Ioſeph ab Arimathæâ, nobilis & diues Decurio ſeu Senator: & Princeps Iudæorum Nicodemus? quis ſcalam afferret? quis applicaret cruci? quis aſcenderet? quis te refigeret in tanto illo crucis opprobrio, tanto Iudæorum odio ac furore? Paucos nunc Magos, paucos Ioſephos & Nicodemos reperimus è diuitum & potentum numero.

III. Cum magnâ induſtriâ & celeritate, ſeu cum dromedarijs.

III. Veniunt cum dromedarijs, quod idem Iſaias ibid. prædixit: *Dromedarij Madian & Epha venient tibi.* Nimirum maximâ cum induſtriâ & celeritate. Non enim ſat habet agnouiſſe Chriſtum natum, in eum credere, eum domi colere: ſed volunt eum quærere, adorare, videre, muneribus afficere. Non abſterrentur viæ longitudine, hyemis inclementiâ, ſumptuû magnitudine, natione peregrinâ. Veniunt celerrimè & intra dies tredecim conficiunt 180. milliaria, ſi ex Arabiâ venerunt: vel 40. diætas, quas poſſunt dromedarij, teſte S. Hieronymo, conficere. Ergo qui verè in Chriſtum credunt, etiam operibus id oſtendere debent: Chriſtum quærere in ſacramentis & re diuinâ, adorare, colere, contemnere etiam & poſtponere difficultates, quæ ab eo obſequio nos impedire ſolent. Romani cenſores videntes aliquem in vrbe otioſum, primò interrogabant, quam artem calleret: deinde an eâ vteretur inſpiciebat manus, an calloſæ & artificio illi aſſuetæ eſſent: ſin minùs, velut vagum & otioſum relegabant. Simili indicio Chriſtiani dignoſci poſſunt, an verè tales ſint; ſi nimirum veniant ad rem diuinam, crebrò confiteantur & communicent: an veniant in dromedarijs, an potiùs greſſibus boum & teſtudinum. Magnâ certè ignominiâ effecerunt Chriſtum milites illi, qui dum eum ſalutârunt Regem, palmis cæciderunt, cauâ arundine in manum impoſitâ, impiè deriſerunt. At quid aliud faciunt, qui ore eum confitentur, factis oſtendunt? nonne inanes ac ludicros Chriſtianos ei præſentant & pro gloriâ confuſionem afferunt?

IV. Cum camelis ſeu humilitate.

IV. Veniunt cum camelis, teſte Iſaia vbi ſuprà: *Inundatio* (hoc eſt multitudo) *camelorum operiet te.* Iam verò ſcimus camelos cùm onerantur, genua flectere; deſignant ergo Magos illos procidentes ante Chriſtum. Mira & magna humilitas! nondum loquitur hic paruulus, nondum mira patrat, nondum ſurrexit de mortuis, nondum cœlos aſcendit, & à regibus adoratur! Vnde Sanctus Bernardus ſerm. 2. de Epiph. eorum fidem præfert fidei Centurionis & latronis, ad crucem conuerſorum; quia illi videre poterant Chriſti miracula: his nihil niſi paupertas & infirmitas apparuit. Sane Iudæi ſub Veſpaſiano, tam pueri quàm adulti, necari maluerũt quàm eum *Dominum* appellare (quòd id nomen ſoli Deo deberetur) id quod Alexandriæ Lupus Præſes ab eis exigebat, teſte Sabellico lib. 3. c. 7. Ipſi Alexandri Magni milites appellationem Dei in ipſo riſerunt, & domeſtici eius verbera potiùs pati, quàm Devm ipſum appellare maluerunt, eod. auct.

Cur ergo Regulum iſti paruulum tam demiſsè venerantur? Nimirum flumina reſpectu maris nihil ſunt, etſi reſpectu riuulorum magna ſunt; itaque Reges iſti comparârunt ſe nõ cum hominibus ſe minoribus; ſed cum Deo, quem adorârunt. Atque idcircò fortè tacentur eorum nomina & regia dignitas in ſcripturâ: quia ſicut flumina extra mare habent ſua nomina, vti Rhenus, Rhodanus, Tiberis, Danubius; at vbi in mare ſe exonerant, perdunt ſua nomina: ita Reges iſti extra domum Bethlehemiticam magni audiebant; at vbi in domum Dei intrant, perdunt nomen & dignitatem ſuam. Vnde bene Iſa. 2. dicuntur Gentes velut flumina ad Chriſtum confluxura. *Fluent ad eum omnes Gentes.* Capite verò 60. ſæpe citato dicitur: *Inundatio camelorum veniet tibi*; quaſi diceret: ſicut flumen inundans venient cameli, hoc eſt, Magnates genua coram te flexuri. Et ita quidem primi illi ex Gentibus Chriſtiani: *curui* ad Chriſtum veniunt, vti prædixit Iſaias c. 60. Nunc veniunt aliqui non cum camelis, ſed cum elephantibus, qui neſciunt niſi magnâ difficultate & multis hortatibus in genua ſe curuare.

V. Cum muneribus.

V. Veniunt cum muneribus; quod aſſerit Matthæus & præuidit Iſaias loco citato: *Omnes de Sabâ venient, aurum & thus deferentes.* Dederunt ergo Chriſto munera regalia, apertis theſauris ſuis, adeoque optima quæque, non deteriora. Porrò optima Deo offeremus, ſi pro thure intellectum, pro myrrhâ memoriam, pro auro voluntatem noſtram. Intellectum, vt eum captiuemus & inclinemus ad credendum omnia diuinitùs reuelata; memoriam ad ruminandâ eius beneficia, vitam, paſſionem, conciones, voluntatem ad ipſum toto corde amandum & imitandum; ſine quo amore cætera parum aut nihil ſunt. Non imitemur ſomniatorem illum, apud Ciceronem lib. 2. de diuinat. qui ſomnij ſui interpreti, dicenti ouum ab eo viſum eſſe aurum & argentum domi reconditum; vbi theſaurum reperit, de argento aliquid miſit, ſed de auro nihil. Cui proinde coniector nunclauit: *Nihilne de vitello?* Non Cainum, qui de vilioribus obtulit Deo munera; Non Salomonem,

nem, qui Regi Hiram pro tot lignis pretiosis tantoque auro dedit 20. oppida vilissima; de quibus Hiram ad ipsum: *Hæcine sunt ciuitates, quas dedisti mihi frater?* ideoque vocauit eas *terram Chabul*. hoc est, lutosam. 3. Reg. 9. Quos imitatus est hospes ille in vitâ B. Iordani Ordin. Prædicator. secundi post S. Dominicum Generalis, de quo Leander Albertus apud Sur. 15. Februar. ita scribit: *Matrona Gallica visis fratrum Prædicatorum honestissimis moribus, ægrè ferente viro suo, ipsis hospitium præbebat; quippe ibi fratres nondum ædes extruxerant. Fortè aliquando viro DEI Iordani hospiti ad se diuertenti prandium apposuerat, eiusque socijs. Et ecce prandentibus illis vir eius superuenit. Quo viso iram dissimulans (porrò in eam plurimùm excanduerat) cum sancto viro consedit, pariterq; sumere cibum cœpit. Dum verò vinum appositum libauit, mancipio voce ingenti iussit vt alterius dolij vinum hauriret, ceu dignius decentiusque licet deterius & penè corruptum. Nempe veneranda matrona optimum attulerat, ex quo doluerat iste plurimùm. Itaque iussit corruptum coram afferri, vt vxorem molestiâ afficeret. Delatum per mancipium vinum, prout iusserat, primus omnium gustat, & quod bene marcidum nouerat, optimum prælibat. Igitur se à seruo deceptum ratus, truci facie minaciq; voce iterum iubet ex illo certo dolio vinum afferri. Iterum ex vino allato prælibat, & optimum inuenit, & in increpationes prorumpens seruumque abire in malam rem malumq; cruciatū iubens, ipse furijs inuectus surgens accessit ad dolium, vinum hausit gustauitq;. Quo hausto id optimum & gustui gratissimum sic inuenit, vt melius fortè iam multo tempore non gustâsset. Quâ re perterritus penè factus elinguis; quid vltra diceret, non habebat, simul ac in tantam Prædicatorum patrum admirationem deuenit, vt eos apprimè diligeret obseruaretque. Et deinceps vxorem alacri animo liberè omnibus ijs & hospitium & cibum subministrare permisit.*

Et verò cui debentur optima quæque, nisi DEO & seruis eius? & quis meliùs munera nostra remunerari potest, quàm DEVS? Videte quàm liberaliter rependerit his Magis, quæ obtulerunt ei munera; Perfudit eos lumine fidei & cognitionis suæ: admonuit per Angelum de insidijs Herodis: reduxit eos domum plenos consolatione: posteà misit eis Thomam Apostolum, à quo pleniùs in fide imbuti & baptizati sunt: denique prædicatores Christi, & vt scribit Luc. Dexter in Chron. Martyres facti sunt. Eorundem corpora Coloniæ in summâ veneratione sunt: animæ verò in cœlo cumulatæ ingenti gloriâ, Beatorum omnium maximo applausu, Angelorum admiratione, &c.

THEMA TERTIVM.

Quæ conuenientia trium munerum Regalium.

In mysterio regalium munerum requiritur illorum combinatio.

I. *Aurum requirit thus & myrrham.*
II. *Thus requirit aurum & myrrham.*
III. *Myrrha requirit thus & aurum.*

Obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham. *Matth.* 2.

NVmerus ternarius etsi vniuersim sacratus & celeberrimus, in sacris tamen oblationibus frequētiùs obseruatus est. Inprimis enim Abraham sacrificaturus Deo Gen. 15. iubetur sumere vaccam triennem & capram trimam & arietem trium annorum. Leprosus mundandus tres decimas similæ in sacrificium, Leuit. 14. Totidem alij Hebræi singuli in Phase & Calendis. Num. 28. Anna Samuelis mater in tribus vitulis & tribus modijs farinæ obtulit Deo filium suum. 1. Reg. 1. Rursum tres viri ascenderunt in Bethel ad sacrificandum, vnus portans tres hœdos, alius tres tortas panis, alius lagenam vini. 1. Reg. 10. v. 3. Ex quibus colligitur numerum ternarium, valdè vsitatū fuisse Hebræis in sacrificijs & oblationibus: haud dubiè vt ipsis, licet obscurè, insinuaretur mysterium SS. Trinitatis. Sed quid dicemus de tribus Regibus, qui hodierno die ad Christum venerunt cum oblatione, ac licet Gentiles, tria tamen & ipsi, & quidem, vt videtur multis, singuli obtulerunt ei munera, thus, myrrham, aurum? Bene quidem ad hoc respondent Patres ferè omnes; voluisse eos protestari auro regiam Christi maiestatem, myrrhâ mortem & sepulturam, thure diuinitatem; sed videntur tamen in hoc mirabili munerum ternario plura alia latere mysteria, quæ illorum combinationem necessariò requirant. Quæ hîc exponere conabimur.

Numerus ternarius vsitatus in sacrificijs & oblationibus.

I. Aurum requirit comites, thus & myrrham, Quale aurum? Primò diuitiarum, vt hominem beare in hoc & illo sæculo possit. Id exponit sapiens ille Solon, Græcorum sapientum vnus, qui dicebat tum beatos dici posse diuites, si pecunias habeant triplici lege. 1. *vt sint bono modo*, hoc est iusto titulo *comparatæ*. 2. *vt earum custos non sit infidus*. 3. *vt erogatas pœnitentia non subsequatur*. Plut. in conuiuio 7. sap. Tres hæ conditiones non obscurè indicantur tribus Magorum muneribus. Aurum è metallis omnium purissimum est, & in ignem proiectum, omne aliud à se repellit metallum; iubet igitur pecunias esse puras & immunes ab omni iniustitiâ, sine vi ac dolo quæsitas. Myrrha ex arbusculâ spinosâ desudat sponte inprimis, priusquam incidatur, eaque est præstantissima, stacte seu lachryma appellata; posteà etiam defluit ex incisione, minùs tamen præstans; vult ergo vt diuitiæ promptè se effundant in vsus

I. Aurum requirit thus & myrrham.

1. In diuitijs possidendis.

vsus necessarios & honestos, communicentque egentibus, & in eorum sinum defluant (quæ est optima eleemosyna;) in alios verò vsus superfluos, ægrè & non nisi coactè, sic habebunt fidum custodem. Thus quando incensum exhalat in fumum, tunc odorem suum exerit, eumque gratissimum; iubet ergo vt diuites non doleant, sed gaudeant potiùs, si bene erogârunt suas diuitias. Tolle vnum ex his muneribus, iam mutilæ erunt opes, nec fælicem reddent diuitem.

2. In sapiētiâ comparandâ.

2. Aurum sapientiæ comparatur Sap. 8. *Melior est fructus meus auro.* Et Sap. 16. *Posside sapientiam, quia auro melior est.* Nam vt aurum præstat omnibus metallis: ita sapientia præstat omnibus artibus & scientijs rerum humanarum. Hoc ergo aurum desideras; sine thure & myrrhâ non facilè acquires. Thus, quia aërem suaui odore perfundit, virtutem denotat: Myrrha verò, quia amara est, interim tamen vtilis valde, (conseruat enim corpora à vermibus & putredine) disciplinam; de quâ Apostolus ad Hebr. 12. ait: *Omnis disciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris, posteà autem fructū pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiæ.* Hęc iungenda esse docet Psalm. Psa. 118. illa precatione: *Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me.* Scientiam hic petit; sed quibus adminiculis? bonitate & disciplinâ, Indicatum hoc videtur in Arcâ fæderis, quæ intrà se inclusas continebat tabulas Legis, vt habetur 3. Reg. 8. vers. 7. & 2. Paral. 5. v. 10. iuxta se verò appositum habebat manna & virgam Aaron, vt scribit Apostolus ad Hebr. 9. v. 4. Manna, quia suauissimum erat, vitæ bonitatem ac virtutem notat, virga Aaron verò disciplinam, sine quâ virtus non addiscitur. Per hæc duo demùm peruenitur ad legis cognitionem, & scientiam. Non multum hinc abit S. Gregor. homil. 10. cùm ait: *Aurum afferimus, si sapientiæ lumine splendemus: thus; si orationis studio redolemus: myrrham, si carnis vitia mortificamus.*

3. In Dei gratiâ cōparandâ.

3. Aurum diuinam gratiam etiam significat Apoc. 3. vbi Ioan. Episcopo Laodiciæ scribit: *Suadeo tibi à me emere aurum ignitum*, hoc est, charitatem seu gratiam, vt optimè exponit Richard. Beda & alij apud Corn. ibidem. Et iure: quid enim auro pretiosius? & quid Dei gratiâ ac charitate præstantius? *Manent*, ait Apostolus 1. Cor. 13. *fides, spes, charitas, tria hæc: maior autem horum est charitas.* Vis ergo Dei gratiam tibi comparare; adhibe thus orationis perseuerantis, & myrrham mortificationis, seu afflictionis corporis; quia thus, quod suaui odore Deo placando accensum, cœlum petit, orationem; myrrha verò, quia amara est, mortificationem repræsentat. Docet hoc inprimis Virgo Deipara, quæ vt scribit S. Bonauentura in Meditat. Vitæ Christi cap. 3. apparuit cuidam personæ sibi deuotæ (quam ipse putat fuisse S. Elisabetham (& hæc dixit: *Filia dico tibi, quòd nullum donum, gratiam vel virtutem habui à Deo sine magno labore, continuâ oratione, ardenti desiderio, profundâ deuotione, multis lachrymis & multâ afflictione; dicendo cogitandoq́; semper placita sibi, sicut sciebam & poteram; exceptâ sanctificationis gratiâ, quâ sanctificata fui in vtero matris.* Addiditque: *pro certo scias, quòd nulla gratia descēdit in animam, nisi per orationem & corporis afflictionem.*

II. Thus requirit aurum & myrrham.

II. Thus etiam requirit assedas, aurum & myrrham. 1. Thus, vt vidimus, orationem denotat. Vis ergo vt oratio tua cœlos penetret; & quod à Deo postulas, potenter impetret? Adde ei alas duas, aurum eleemosynæ, & myrrham ieiunij, seu alterius castigationis corporis. *Oratio quasi odor suauitatis est operis boni*, ait S. Chrysost. hom. 18. in Matth. Verùm si auro illo & myrrhâ careat, valde debilis est, teste eodem Sancto hom. 15. in Matth. vbi ait: *Ille præparat animam ante orationem, qui faciens eleemosynam venit ad orationem. Sicut enim oleum accendit lumen lucernæ: ita & bona opera excitant fidem cordis & dant confidentiam animæ apud Devm orandi. Ergo eleemosyna præparatio est orationis. Item ieiunium est adiutorium orationis, quia oratio sine ieiunio gracilis est & infirma.* Et infrà: *Sicut nec miles sine armis est aliquid, nec arma sine milite: sic nec oratio sine ieiunio, nec ieiunium sine oratione.* Habemus huius veritatis testem luculentissimum, Raphaëlem, qui Tob. 12. dixit: *Bona est oratio cum ieiunio & eleemosynâ.* Vnde S. August. enar. in Psal. 42. ad fin. *Vis, inquit, orationem tuam volare ad cœlum? fac illi duas alas, ieiuniū & eleemosynam.* Ieiunium consumit vapores è multitudine ciborum prodeuntes, qui caput opplere & offuscare mentem, adeoque etiam orationis feruorem impedire solent; quibus consumptis menti serenitas redit. Eleemosyna, quæ in pauperibus ipsi Christo datur, eum quasi compellit, vt pro accepto dono donum refundat. Hæc tria dona crebrò Deo offerre solebant Tobias & Sara, vt in l. Tob. habetur; hinc tam multa bona à Deo impetrârunt. Elcana quoque & Anna mediâ abstinentiâ & peregrinationis labore ac muneribus ad Tabernaculum allatis, additaque oratione, impetrârunt filium Samuelem 1. Reg. 1.

1. In efficaci precatione.

Trip. hi Fer. Rogat. Co. D.

2. In facienda confessione sacramentali.

2. Thus confessionem etiam sacramentalem repræsentat; quia vti thus, quasi excrementum arboris, igne comburitur ad Dei gloriam: ita peccata pessimum hominum excrementum, comburuntur in confessione, vt per eam glorificetur Devs. Vnde S. Hier. ad Ps. 53. appellat eam *holocaustum: Tunc acceptabis sacrificium, id est*, inquit, *confessionem ex ore peccatoris.* Et mox: *Iugulando delicta, mactando vitia* (in confessione) *dignum Deo acceptabileq́; præparas holocaustū.* Holocaustum, inquam, in quo tota hostia, comburatur, vt ne reliquiæ vllæ supersint. Sacrificium, id est, iustitiæ; quia per confessionem redditur Deo honor ablatus, dum se peccator reum agit, accusat & punit. Porrò vt hoc thus suauem Deo odorem præbeat, eget myrrhâ & auro. Myrrha, vt dixi, amara est & contritionis amaritudinem denotat; vnde Thren. 2. *mari amaro* comparatur contritio: *magna est velut mare contritio tua.* Non recensenda in confessione peccata velut historia, sed veluti humilis & pudica sui accusatio coram Iudice deprompta. Hanc requirit Dauid Psal. 50. cit. *Sacrificium Deo, spiritus cōtribulatus.* Sed necdum satis; aurum satisfactionis (auro enim debita exsol-

exsoluimus)addendum: bona aliena restituenda, fama & honor ablatus reparandus, peccata fletibus & alijs satisfactionis operibus punienda, (quod ad priora duo etiam additur Ps. 50. illis verbis: *Tunc imponens super altare tuum vitulos.* Vnum ex his tribus si desit, iam ex parte mutila reddetur pœnitentia, nec erit *sacrificium odoris suauissimi*, quod requirit Devs.

3. In quacumque oblatione. 3. Thus quamcunque oblationem Deo factam indicat. Hæc vt Deo grata fiat, comites requirit aurum & myrrham. Aurum, vt res bona sit & pura ab iniustitiâ atque infamiæ labe. Nam *qui offert sacrificium, ex substantiâ pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris*, ait, Ecclesiast. cap. 37. Mactat enim pauperem, qui eum deplumat; & quasi eius sanguinem Deo offert, qui eius sudorem offert. Iram ergo Dei talis oblatio, non misericordiam meretur. Quid quòd etiam in paupere mactat ipsum Dei filium? Ipse enim in pauperibus est; qui & *elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide & hæredes regni*, ait S. Iacob. cap. 2. Neque hoc satis, sed & myrrha addenda, ita scilicet, vt cum dono offerat homo seipsum corde contrito. Non enim vult Devs dona tua, sed te. Errauit in hoc Cain, qui cùm Deo offerret sua, ait Ruper. l. 4. Comment. in Gen. 2. *seipsum sibi retinuerat, repositum habēs in cupiditate terrenâ. Huiusmodi portionem DEVS non accipit; sed præbe, inquit, fili cor tuū mihi: at Cain cor suum retinuit sibi, & fructus terræ obtulit DEO. Abel autē primò cor suum, deinde rem suam &c.* Vnde dicitur: *Respexit Dominus ad Abel & ad munera eius*, primò ad Abel, deinde ad munera. Simili modo tres Magi vnà cum muneribus obtulerunt Christo seipsos corde prostrato & contrito.

III. Myrrha requirit thus & aurum. III. Myrrha etiam comites suos, aurum & thus non vult deserere. Quâ ratione? inquis.

1. Ad obtinendam gloriosam resurrectionem. 1. Myrrha, quia à putredine seruat hominum cadauera, beatæ resurrectionis, quæ corpora nostra immortalitate donabit & ab omni deinceps putredine conseruabit, spem significat. Omnes quidem cupiunt resurgere in gloriâ, solanturque se fiduciâ gloriosæ illius resurrectionis. Verùm scire debent hanc gratiosam myrrham nequaquam haberi posse, sine thure fidei & auro charitatis. Fides instar thuris est, quia licet fumum aliquem obscuritatis, sine flammâ claritatis seu euidentiæ, in intellectum immittat, is tamen admodum suauis & salutaris est, cælestium bonorum odore animum mirificè exhilarans & amore accendens. Hæc debet esse diuina, & integra, nihil prorsus excludens, quod ab Ecclesiâ Catholicâ credendum proponitur. Charitas aurum est, vt iam suprà vidimus. Hæc alter comes esse beatæ spei vult. Si enim *charitatem non habuero, nihil sum, & nihil mihi prodest*, ait Apostolus 1. Cor. 13. Hac de causâ reor, Christo in die resurrectionis obtulisse discipulos fauum mellis, vnà cum pisce asso, Luc. 24. Fauus mellis spem dulcissimæ resurrectionis designat; piscis fidem iuxta S. Augustin. serm. 29. de verb. Domini, qui ait: *Piscis bonus pia est fides; viuit in fluctibus nec frangitur &c.* Piscis verò assatus notat fidem, quæ *per charitatem operatur*. Fuit Romæ sub Adriano Imp. matrona sancta, nomine & re Sophia seu Sapientia, tres habens filias, cum quibus vidua degebat, vocabatur autem vna Fides; altera Spes; tertia Charitas. Hæ propter religionem Christianam ad pœnas tractæ hac se voce animabant: *Vna mater nos genuit, eadem tres aluit, ab vna sumus educatæ tam corporali alimento, quàm spirituali, sit vnus finis etiam tribus sororibus: sint etiā sororia & germana volūtates. Mater eas similiter ad certamen armabat; quod vbi fortiter subierunt, simul eas sepeliuit dicēs: O quibus ego tribus filiabus honoraui Trinitatem! Qualia dona, quales ei obtuli suffitus!* Metaphr. 1. Aug. apud Surium. Iunge & tu tres virtutes illas, gratissimum Deo munus offeres, nec non inter Sanctos ad gloriam resurges.

2. Ad obtinendam beatam mortem. 2. Myrrha condiens cadauera (vt bene, non malè oleant & nunquam putrescant) significare potest beatam & pretiosam mortem, quæ vitam bene & iustè peractam redoleat, omniumque viuentium nares seu memoriam grato odore perfundat. Talem myrrham desiderant quidem omnes Christiani, sed non omnes obtinent, quia non adhibent thus & aurum necessarios eius comites. Aurū quid nisi puram & ab omni labe peccati immunem notat conscientiam? Thus verò odorem bonæ famæ significat, teste D. Thom. 1. 2. q. 102. art. 3. ad vlt. quia vt thus nares, ita bona famâ memoriam suaui replet odore. Duas illas conditiones ad pretiosam mortem requirit Apostolus ad Rom. 12. dicens: *Prouidentes bona non tantùm coram DEO* (in conscientiâ videlicet) *sed etiam coram omnibus hominibus.* Quia, vt inquit S. August. serm. 1. de vita Com. Cler. *Duæ res sunt, conscientia & fama. Conscientia tibi, fama proximo necessaria est. Quia fidens conscientiæ suæ famam negligit, crudelis est.* Si in proximum crudelis est; quomodo odorem myrrhæ spirabit in sepulchro?

3. Ad honorificam sepulturam parandam. 3. Myrrhâ balsamo & aromatibus condiuntur ferè solùm Principum & Magnatum cadauera; vt sic quoquo modo etiam defuncti honorentur cum reliquâ pompâ funebri. Videmus passim Magnates & nobiles multum laborare & impendere in suorum pompam funebrem, vt cum splendore sepeliantur, adeoque myrrhâ & balsamo condiantur. Verùm sæpenumerò omittunt thus & aurum, quæ apparatum illum funerum vel maximè cohonestarent. Quod verò hoc thus? quod aurum? Thus orationis & sacrarum missarum, quæ si loco sumptuosi illius apparatûs, vel saltem vnà cum ipso offerrentur Deo pro defunctis, multò sanè magis & ipsis prodessent & Deo placerent. Etenim *pompa funebris*, ait S. August. de verb. Apostoli, Thessal. 4. *agmina exequiarū, sumptuosa diligentia sepulturæ, monumentorū opulenta instructio, viuorum sunt qualiacumque solatia, non adiutoria mortuorum.* Thuri accedat aurum eleemosynæ & sedula executio voluntatis defuncti testatoris & piorum legatorum, defensio pupillorum &c. Hæc duo ornant funera, magis quàm vlla pompa. Audiatur S. Chrysost. homil. 61. in Ioan. *Honor mortuo non fletus est, nō eiulatus, sed hymni & psalmi.* Et mox: *Vis honorare mortuum? aliâ viâ aggrediēdum est: fac eleemosynas.* Quod verò omninò necessarium est, maximè proui-

prouidendum, vt voluntas testatorum, præsertim in quantum iustitiam & pia legata concernit, executioni mandetur, sicque eius aurum pro salute animæ fideliter dispensetur. Exemplum audiamus quod P. Martinus Delrio l. 2. disquisit. q. 26. sect. 5. recenter contigisse scribit his verbis: *Horrendum planè quod hesternâ die legi perscriptū Ticino, mense Aprili huius anni 1601. in diœcesis Ticinensis oppidulo, quod Corretto vocatur: cùm iusta in templo cuidam Notario persoluerentur, repente è sandapilâ se cadauer surrexisse, & cōuersū ad quendam cognatum suum, qui funeri intererat, ei dixisse: properaret domum suam, & ibi scripta quædam instrumenta caperet, eaq; loco cuidam pio confestim restitueret; propter quæ suppressa ipse defunctus iustâ Dei sententiâ foret inferni supplicijs adiudicatus. Quo dicto iterū caput vti priùs reclinauit. Hoc à Deo permissum, vt discerent mortales, quàm graues pœnæ scribas huiusmodi perfidos & piorum legatorū interceptores maneret.* Sic ille.

Multam ergo sapientiam cum tribus suis muneribus docuerunt nos, Audit. sapientes illi Magi; qui cùm primi nostri è Gentibus Doctores sint, à nemine Christiano non audiendi sunt. Sit ergo hic ternarius insculptus cordibus nostris, vt demum vnà cum tribus illis Doctoribus, vsque ad contemplandam speciem diuinæ celsitudinis & beatissimæ illius Trinitatis perducamur.

THEMA QVARTVM.

Mira & paradoxa in Magorum aduentu.

Ad panem filiorum comedendum veniunt canes.

I. *Gentiles agnoscunt Deum natum ex stella, quē Iudæi ex libris suis non cognouerunt.*

II. *Gentiles venerantur vagientem, quem Iudæi crucifigunt mira facientem.*

III. *Magi à longè veniunt ad Christum, quem Iudæi propè se non quærunt.*

IV. *Diuites veniunt emere cœlum, intraturi per foramen acus.*

V. *Tres Reges Messiam prædicant, & nemo eos audit: cum vno Herode turbato omnes turbantur.*

VI. *Gentiles inueniunt thesaurum in tenebris, quē Iudæi in luce præterierunt.*

VII. *Tres Reges ad vnum Regem infantem & pauperem veniunt, vt eum adorent.*

Ecce Magi. *Matth. 2.*

Ad panē filiorum comedendum veniunt canes.

Mirum & paradoxum aliquod denunciat nobis Matthæus, cùm ait: *Ecce Magi.* Et quis non miretur venire Reges Gentiles Idolorum cultu infames ad Hebræorum Regem & Messiam non venire Hebrȩorum principes & populos? Nónne ipse Christus Dominus ad Syrophœnissam dixit: *Non est bonum sumere panem filiorū & mittere canibus?* Matth. 15. hoc est, panem Hebræis destinatum dare Gentibus? Et en mittitur è cœlo panis viuus in Bethlehem (domum panis) Iudæ, & ad illum manducandum veniunt Gentiles, non veniunt Iudæi. Verùm nemo hoc miretur: sat enim superque vocati sunt ad Regem suum Hebræi, partim per pastores, partim per illorum Prophetas & Sapientum responsa, partim per hos ipsos Magos; quia verò ad panem hunc sumendum ipsi venire noluerunt, ecce Magi Gentiles ab Oriente aduocantur. Quæ causa etiam fuit, cur Euangelium à Iudæis translatum sit ad Gentiles, testibus Paulo & Barnabâ: *Vobis oportebat primùm loqui verbum DEI: sed quoniam repellitis illud & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes.* Act. 13. Pauper ille Lazarus iacebat ante fores Epulonis, plenus vlceribus, vt accipiendo eleemosynam, procuraret ipsi vitam æternam: sed quia ab eo repulsus est, venerunt ecce canes, & lingendo eius vlcera pabulum inuenerunt. Luc. 16. Iacuit & Christus natus, plenus miserijs, pauper infans in stabulo, præ foribus Iudæorum, vt panem eis cœli daret; sed quoniam respuerunt illum: *ecce Magi*, ecce canes & Gentiles veniunt ad ipsum, & saturantur pane illo. Porrò quia in hoc paradoxo continentur plura alia, ea nunc inuestigabimus.

I. Gentiles agnoscunt Deum natum, ex stella, quē Iudæi ex libris suis non cognouerunt.

I. *Ecce Magi*, qui priùs veri DEI nullum prorsus habuêre cognitionem, agnoscunt DEVM natum ex stella, quem non inuenerunt Iudæorum Sapientes in Prophetarum libris; itaque cœci vident; & qui oculos habent, non vident. Quid magis paradoxum? hoc est, quod inprimis pro miraculo prædicat & miratur Isaias cap. 1. dicens: *Cognouit bos possessorem suum & asinus præsepe domini sui. Israël autem me non cognouit.* Boues quasi & asini erant Gentiles respectu Iudæorum; quia isti habebant libros sacros, è quibus DEI veri cognitionem poterant haurire, illi verò creaturas tantùm, è quibus non nisi obscurè poterant DEVM discere; vnde quasi boues & asini erant, cœci & ignorantes in rebus diuinis; & tamen *ecce Magi* isti plus didicerunt è stella, quàm Iudæorum sapientissimi è libris suis: itaque boues & asini DEVM agnoscunt, sapientes Iudæi nesciunt. Alexander Magnus Ephesi suam ipsius imaginem equo insidentem, quam Apelles pinxerat, aliquando contemplatus, non laudauit pro dignitate picturæ. Cùm verò introductus equus adhinniret equo picto, proinde atque vero: *O Rex*, inquit Apelles, *hic sanè equus artis pingendi peritior esse videtur quàm tu.* Ælian. lib. 2. variar. hist. cap. 3. Dici hoc Legis peritis & sacerdotibus Iudæorum poterat, qui Prophetarum oracula habebant ac voluebant, nec tamen adventantis Messiæ tempus inde deprehendebant; cùm id tamen Magi Gentiles deprehenderint. Eiusdem cœcitatis arguit Alexandriam S. Antonius, cùm in solitudine obuiam habens monstrosum ac ferum hominem, quales Fauni & Satyri à Gentilibus culti, Christi fide imbutum, dixit: *Væ tibi Alexandria! Bestiæ Christum loquuntur, & tu pro DEO portenta veneraris.* S. Hieron. in vitâ Pauli Eremitæ. Pari modo sæuæ bestiæ redarguerunt Promotum, Numentanæ ciuitatis præsidem, qui cùm in SS. Primum & Fælicianum duos immisisset leones fero-

ferocissimos, illique ad pedes Sanctorum procubuissent veluti catelli; rursumque id ipsum vrsi paribus blanditijs fecissent, tum Martyres: *En præses inique*, aiunt, *feræ agnoscunt creatorem suū, & vos cœcitate mentis percussi, non agnoscitis eum, qui vos ad imaginem & similitudinem suam creare dignatus est.* Vt in eorum Actis Lipel. 9. Iun. Vtinam soli Gentiles & Iudæi à brutis arguerentur! At verò multi etiam Christiani feris immaniores atque immitiores reperiuntur, qui inimicis etiam prostratis parcere nolunt, in pauperes inhumani atque crudeles sunt, quod ab ipsis leonibus alienum est.

II. Gentiles venerantur vagientem, quem Iudæi crucifigunt mira facientem.

II. *Ecce Magi* venerantur & agnoscunt Christum Dei filium, in stabulo iacentem, & paruulum vagientem, ab omnibus neglectum, summâ paupertate obsitum, nihil prorsus miraculi edentem, imò nec loquentem quem Iudæorum Pontifices, Scribæ & Pharisæi cælestia prædicantem, stupenda miracula patrantem, sanctissimam vitam agentem: à Deo patre, Ioanne Baptistâ, Simeone & Annâ aliorumque testimonijs clarificatum, non tantùm non agnouerunt, sed velut malefactorem in crucem egerunt. Bene etiam hoc Isaias cap. 65. exprobrauit Hebræis, dicens: *Quæsierunt me, qui antè non interrogabant: inuenerunt, qui non quæsierunt me. Dixi: Ecce ego, ecce ego, ad Gentem, quæ non inuocabat nomen meum.* Ad Iudæos verò subdit: *Expandi manus meas totâ die ad populum incredulum &c.* Contigit nimirum ipsi, quod insipientibus illis seruis Tyri, apud Iustinum lib. 18. histor. qui cùm ciuitatem in suam redegissent potestatem, & decreuissent illum è suo numero Regem eligere, qui postero die primus orientem Solem vidisset; omnes ad orientem oculos conuerterunt, præter vnum, qui ab hero suo edoctus aciem in occidentem direxit, vsque dum incidentes in montium cacumina radij Solem ipsi primo omnium ostenderunt, quare Rex coronatus est. Insipientes Hebræi Messiam expectârunt gloriâ & honore cicumdatum, regioque cum splendore, Salomone ditiorem, venturum in hunc mundum, velut ab Oriente; quo modo & illi 25. viri stantes visi in templo, & conuertentes ad Orientem facies suas, dorsa verò altari obuertentes. Ezech. 8. At verò Magi isti edocti à Deo, coniecerunt oculos suos in Occidentem, quærentes Christum non in opibus & delitijs, sed in paupertate & contemptu; vt quæ magis decerent eum qui omnium Saluator & Doctor, viæ Dux & consolator esse debeat: ibique inuenerunt eum atque cognouerunt. *Magnalia honoris eius*, inquit Ecclesiasticus cap. 17. *vidit oculus illorū, & honorem vocis audierunt aures illorum, & dixit illis: Attendite ab omni iniquo.* quasi alludens ad Magos illos, quibus in somnis dixit Devs, ne redirent ad Herodem. Viderunt sanè isti magnalia honoris Christi; quia gloriam & honorem in ipsâ eius infantiâ, nuditate & paupertate. Viget hoc Magorum lumen in ijs, qui Christi humilitatem, paupertatem & contemptum æstimant, amant & amplexantur, velut summi honoris symbola. Durat vicissim etiam Iudæorum cœcitas in multis Christianis, qui Christum se visurum & inuenturum putant in delitijs, diuitijs & honoribus huius sæculi, contra id Iobi 28. *Sapientia vbi inuenitur? Nescit homo pretium eius nec inuenitur in terrâ suauiter viuentium.*

III. Magi à longè veniunt ad Christū, quem Iudæi prope se non quærunt.

III. *Ecce Magi* & sapientes longissimo itinere veniunt ad infantem, coram eo se prosternunt & ab ipso lumen fidei accipiunt. Quis vnquam tale quid vidit, vt mundi sapientes veniant ad infantem: & doctrinam ab eo capiant? Scimus ex Apostolo 1. Cor. 8. quòd *scientia inflat*, & videmus sæpe viros doctos in sæculo parum æstimare sacra, nauseare Dei verbum, rarò frequentare Sacramenta, virtutes friuolè colere. Erant tales inprimis Scribæ & Legisperiti Iudæorū, Pharisæi & Sadducæi, qui prӕterquam quod ex prophetarum oraculis tempus Christi aduenientis discere poterant, à Magis etiam id audierunt, nec tamen vel pedem eius quærendi gratiâ, in tam vicino loco, mouerunt, posteà etiam omnium maximè Christo se opposuerunt, cùm alioquin plebs valde ipsi addicta esset, & magno numero crederet. Vnde docuit Christus Ioan. 9. *In iudicium ego in hunc mundum veni: vt qui non vident, videant: & qui vident, cœci fiant.* hoc est, vt Gentiles & Christiani rudes ac simplices lumen Christi videant & auidè atque humiliter suscipiant: Scribæ verò & mundi sapientes suâ scientiâ inflati excæcentur & Christum repellant. Duæ sunt partes humanæ mentis, intellectus & voluntas, quarum ille oculatus, hæc verò cœca est, quæ nisi intellectum bene illustratum sequatur, hominem pessundabit. Cognoscenda via salutis est, sed & percurrenda. Cerua illa Æsopica fab. 63. altero oculo acutum videns, altero cœcata, cautè sibi prouidit, ne in canes, aut venatores incideret, dum ad littus semper maris pastum quærebat, ita tamen, vt in pastu oculum sanum ad terram, cœcum ad mare conuerteret, vnde nihil sibi timebat. Verùm tandem se deceptam vidit, dum hoc modo pabulanti venator adnauigauit, qui inaduertentem iaculo strauit. Habent eruditi & sapientes viri oculum quidem intellectûs sanum & apertum: voluntatis tamen sæpenumerò cœcum: vident quò eundum sit, non mouentur tamen, vt eant, sicque illis tandem, quod ceruæ illi, contingit, vt secundum animam pereant cum Scribis & Pharisæis, qui viam quidem ad seruatorem suum cognouerunt, sed non ambularunt. Quare etiam sapientes & literati verbo Dei egent: licet enim habeant intellectum illuminatum, cœcam tamen & affectam sæpe habent voluntatem.

IV. Diuites veniunt emere cœlum, intraturi per foramen acus.

IV. *Ecce Magi* diuites & Reges veniunt ad Christum supplices, pro regno cœlorum sibi comparando. Quis audiuit facilè talia? Hîc enim reuerà accidit, quod Christus difficillimum esse dixit Matth. 19. *Facilius est camelum per foramen acûs transire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum*, siquidem Isaias c. 60. prædixit: *Inundatio camelorū operiet te: Dromedarij Madian & Epha.* Hoc autem impletum esse in Magis istis scribit S. Hieronymus in cap. 19. Matth. his verbis: *Si legamus Isaiam, quomodo cameli Madian*

 dian

dian & Epha veniant Hierusalem cum donis atque muneribus; & qui priùs curui erant, & vitiorum prauitate distorti, ingrediantur portas Hierusalem: videbimus quomodo & isti cameli, quibus diuites cõparantur, cùm deposuerint grauem sarcinam peccatorum, intrare possint per angustam portam. Magnum igitur miraculum edidere Magi isti, de quo Ecclesiastici 31. dicitur: *Beatus diues, qui inuentus est sine maculâ & qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecuniâ & thesauris, quis est hic? & laudabimus eum.* Cùm enim diuitiæ maculent, isti maculam si habuerunt, cum auro deposuerunt: deinde non ipsi post aurum sed aurum post ipsos abijt ad Christi præsepe: denique spem sui abitûs & reditûs non in auro, sed in Christo posuerunt. Vbi passim tales diuites? Non Herodes, non Pontifices, non opulenti ciues Ierosolymæ: quorum nullus ad Christum venit: soli pauperes pastores ad eum accesserunt. Sed nil mirum, si pauperes veniant, idcircò enim Lucas, cùm de pastorum accessu ad præsepe scribit, non addit particulam *Ecce*; quasi ea res mira esset; addidit verò Matthæus, cùm aduentum Magorum scripsit: *Ecce Magi.* Magnum in dorso gibbum gerunt opulenti: thoracem gerunt plumbeum, qualem Athanatos apud Plin. lib. 7. cap. 20. quingentorum pondo. Quomodo tales tam difficilem viam, celeriter præsertim percurrant? Hinc tam pauci diuites & principes ex Iudæis crediderunt in Christum, vt fatentur ipsi Ioan. 7. Nicodemum & Iosephum ab Arimathęâ nouimus cum paucis Publicanis: plures ignoramus. Laborârunt etiam Apostoli eorumque posteri per annos 300. donec aliquem suo piscatu Imperatorem caperent, saltem qui Christianæ fidei vexillum erigeret.

V. Tres Reges Messiam prædicant, & nemo eos audit: cum vno Herode turbato omnes turbantur.

V. *Ecce Magi* Ierosolymam ingrediuntur regio comitatu, & in eâ Saluatorem seu Messiam Iudæorum prædicant Iudæis; sed nemo eos audit aut sequitur euntes ad Christi incunabula. Econtrà audito eo præconio Herodes Rex turbatur, *& omnis Ierosolyma cum illo.* Ierosolyma, inquam, ciuitas pacis. Quid magis admirandum atque paradoxum? Tres Reges prædicant Christum ex diuino testimonio, accedente etiam Iudaici Concilij suffragio, & tamen fidem non obtinent, nec vel vnum sui sectatorem habent. Econtrà Rex Hebræorum illegitimus, Idumæus & intrusus, iras in Christum concipit ac turbatur, cumque ipso omnes. Tres ad sequelam Christi vocantes Reges nemo vnus sequitur: vnum ad interitum Christi vocantem sequuntur omnes. Apparuit igitur quantò potentius sit exemplum Principum ad facienda mala, quàm ad bona. Quòd sane fatentur sacerdotes illi Agg. 2. v. 12. interrogati, an sanctificaretur, qui tetigisset carnem sanctificatam, responderunt enim: *Non.* Iterum interrogati, an contaminaretur, qui tetigisset aliquid immundum; & responderunt: *Contaminabitur.* Nimirum vti Sanctus Augustinus lib. vno contra Fulg. Don. cap. 16. explicat, *procliuius ad imitationem malorum curritur, quàm ad virtutes bonorum animus excitatur. Sicut melli plurimo parum absynthij iniectum velocem amaritudinem trahit: mellis verò etiamsi duplum injciatur, non poterit eius obtinere dulcedo.* Plurimum verò in hac re valent Principum exempla mala. Quemadmodum enim si eryngium (Bracbendistel) in os capræ, quæ agmen ducit, immittatur, grex totus sistit, teste Plutarc. de serâ num. vind. ita si superiores re aliquâ offensi sistant in proposito malo, etiam subditi consistent, & quidquid illi egerint, imitabuntur. Eryngium, spinosam herbam, immisere in os Herodis Magi, nuntiantes natum Regem Iudæorum: conturbatus inde Herodes conturbat secum totam Ierosolymam; ita vt omnes attoniti hæreant, nullus præ stupore pedem moueat ad requirendum Christum, licet admodum propinquum. Simile quid legimus 2. Reg. 2. de Asaële, insigni Dauidis milite & velocissimo cursore, *(quasi vno de capreis*, vt ait S. textus) qui cùm hostem persequens fugientem, ab eo confossus esset, fregit animos retardauitque gressus totius exercitûs Dauidici: *omnesq́, qui transibant per locum illum, in quo ceciderat Asaël, & mortuus erat, subsistebant.*

VI. Gentiles inueniunt thesaurũ in tenebris: quem Iudæi in luce prætereunt.

VI. *Ecce Magi*, homines Gentiles in medijs ignorantiæ tenebris inueniunt & auferunt thesaurum incomparabilem, quem Iudæi in luce fidei & scripturarum nec agnouerunt nec curârunt; sed offenderunt potiùs in gemmam pretiosam, velut in *lapidem offensionis*, ad Rom. 9. Sic Gentiles, designati per Iacob, fratrem minorem, præripuere benedictionem Iudęis, designatis per Esau. Videor mihi videre etiam Magdalenam in his Magis, Pharisæo, hoc est, Iudæis, Christi gratiam præripientem. Luc. 7. Inuitatus à Pharisæo Christus, venit in eius domum: accedit etiam aliquanto pôst Magdalena, & quidem non inuitata; sed abstulit è domo Pharisęi thesaurum, quem ille nec agnouit, nec quæsiuit. Venit enim cum tribus pretiosis muneribus: cum lachrymis, quibus lauit Christi pedes: cum osculo, quo eos prona in terrâ osculata est: cum vnguento, quo perunxit. Hinc audire meruit: *Remittũtur tibi peccata.* Et: *Fides tua te saluam fecit: vade in pace.* Nihil tale Pharisæo dictum; vnde designauit hîc Iudęos, qui per tot sæcula inuitârunt Christum in domum & synagogam suam, vt ad eos veniret. Venit Christus & accubuit in Bethlehem, ciuitate Dauid, sicut facturum se prædixerat per Prophetam. Verùm ipsi non agnouerunt nec æstimârunt illum. Veniunt eò Magi velut in alienam Pharisæi, hoc est, Iudæorum domum. Sed videte eorum obsequia, & vrbanitatem. Veniunt & ipsi haud dubiè cum lachrymis, partim præ gaudio magno, partim præ dolore peccatorum suorum, quibus sordes pedum propriorum abstergant: veniunt cum osculo, quia procidentes adorant eum, & vt Isaias cap. 49. prædixit, *puluerem pedũ eius lingunt*: veniunt cum vnguento; quia attulerunt ei munera pretiosa, quibus paupertatem Christi subleuarent. Venit Magdalena cum lachrymis, osculo & vnguento; veniunt Magi cum auro, thure & myrrhâ. Itaque & ipsis non solùm remissi sunt peccata, sed salus etiam impensa, dimissique sunt in pace, moniti ab Angelo,

gelo, ne redirent ad Herodem. En vti Magdalena ex alienâ Pharisæi domo abstulit salutem & cælestem thesaurum: ita etiam Magi è Synagogâ Iudæorum Christum, quem ipsi spreuerunt. Poterat igitur Christus dicere Ierosolymæ, quod dixit Pharisæo: *Intraui in domum tuam, & aquam pedibus meis non dedisti: hi* autem lachrymis rigârunt & basiarunt & vnxerunt pedes meos &c. *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ DEI!* exclamat S. Paulus ad Rom. 11. super hac stupendâ sortis commutatione.

VII. Tres Reges ad vnum regem infantem & pauperem veniunt, vt eum adorent.

VII. *Ecce Magi* & Reges, & quidem tres, veniunt ad vnum Regem infantulum, vt eum adorent. Qualis ergo & quantus debet esse hic paruulus Rex, quem Reges prostrati adorant? Rex vtique cœlorum; quia à cœlo per stellam ministram terræ denunciatur. Rex ab ipsis natalibus adeoque in cunis, & Rex natus, quod nulli alij Reges de se dicere possunt. Rex vniuersalis cœli & terræ, adeoque Rex Regum, ad quem adorandum iubentur ire alij Reges. Sesostres Ægypti Rex multorum Regum debellator certis temporibus deuictos Reges Duces in Ægyptum vocabat & munera ab eis accipiebat; quòd si verò per vrbem incederet aut ad templum iret, quatuor ex eis loco equorum currui iunctis, ostendebat, cùm cæteros omnes Reges Ducesque præclaros bello superâsset, nullos sibi neque virtute neque rebus gestis esse comparandos. Diodor. lib. 1. cap. 4. Simili ostento, sed non simili fastu voluit Rex potentissimus Christus, ad suum in terras aduentum tres sibi occurrere Reges, ex omnium numero; non qui currum aut cunas eius, equorum instar, traherent; sed per ipsum veri & immortales in cœlo Reges fierent, simulque demonstrarent nullum alium Regem Christo neque virtutibus, neque rebus gestis, opibus aut potentiâ ipsi vllatenus comparandum esse. Et verò si ad ortum & famam solam nati illius Regis tremuit sæuus ille & terrificus Rex Herodes; quomodo stabunt & Herodes & alij Reges ante tribunal iudicantis? Sensit & expendit hoc Lotharius potentissimus Francorum Rex, qui cùm in acutâ febri decumberet, morti proximus sæpè hæc in verba prorumpebat: *Vah! quid putatis? Quàm magnus est ille Rex cælestis, qui lenta morte sic affligit terrenos Reges?* Corozet. de dict. & fact. mem. Piè igitur, ait S. Augustinus serm. 30. de temp. *timeant Reges* (imò & omnes Christiani) *ad Patris dexteram iam sedentem, quem Rex impius timuit adhuc matris vbera lambentem.*

THEMA QVINTVM.

Christus erga Magos & humanum genus, humanus & quasi aulicus.

Christus in hac apparitione benignus, & humanus.

I. *Quia prior ipse, licet offensus, mittit ad eos, qui offenderunt.*

II. *Quia stellam eis prætulit toto itinere quasi face.*

III. *Quia munera sibi oblata magna discretione accepit.*

IV. *Quia pro paruis muneribus maxima rependit.*

V. *Quia cessit furori Herodis.*

Ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israel *Matth.* 2.

Christus in hac apparitione benignus & humanus.

HOdierna Festiuitas Græcè *Epiphania*, Latinè *Apparitio* nominatur. Quæ huius rei causa? quid hodie apparuit? Id exponit S. Paulus ad Titum c. 3. scribens: *Benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri.* Apparuit certè nuper in eius natiuitate & circumcisione (vt nil dicam de hominis creatione & conseruatione) hodie verò multò magis, quando se Gentilibus benignissimè manifestauit, eosq; in gratiam recepit, qui ab ipso priùs alienissimi fuerunt. Hodie se ostendit verè Ducem esse, iuxta Michææ vaticiniũ c. 7. quãdo stellâ præuiâ perduxit ad se Magos: Ducem, inquam, benignum & humanum, adeoq; vt sic loquar, verè aulicum & ciuilem. Nemo iam dicere audeat cum seruo illo pigro & malo, Dominum nostrũ austerum & seuerum esse, contrarium hodie apparuit. Id quod nunc accuratiùs expendemus.

I. Quia prior ipse licet offensus mittit ad eos, qui offenderunt. 1.

I. Quia prior ipse licet offensus, mittit legatos suos ad eos, qui offenderunt, homines; cupiens eis reconciliari. Mittit enim stellam duce Angelo ad Magos, homines Gentiles, inanium Deorum cultores, vocans eos *de tenebris in admirabile lumen suum:* offerẽs eis reconciliationem & gratiã suam; quemadmodum & ad Iudæos pastores paulò ante miserat Angelum suum, idque vsque hodie facit, vocando peccatores ad reconciliationem & mensam suam, denique ad regnum suum. Nos DEO prosterni, nos libellos supplices offerre deberemus, vt in gratiam reciperemur, ad mensam eius admitteremur, & regni eius participes fieremus; sed quia nos inciuiles & inhumani sumus, vult nos præuenire, sicuti testatur Apostolus 2. Cor. 5. *Pro Christo legatione fungimur tanquam DEO exhortante per nos.* Ad quid verò exhortamini? *Obsecramus pro Christo: recõciliamini DEO.* DEVS bone! Christus per legatos prior ad nos venit, & obsecrat, vt cum ipso in gratiam redeamus! quem non moueat & quidẽ ad calentes lachrymas tanta Christi beneuolentia & humanitas? Vnde S. Greg. ho. 32. in Euang. ait: *Ecce inter nos & Deum discordiã peccando fecimus, & tamẽ ad nos Deus legatos suos prior misit, vt nos ipsi, qui peccauimus, ad pacem Dei rogati venimus,* &c. Ipse adhuc *expectat Dominus, vt misereatur vestri.* Isa. 30.

Adhæc suauiter ac comiter vocauit, vt facilè sequererentur allecti illecebrâ sibi congruâ & amabili; 2.

mabili; stellâ videlicet indice, qui syderum cursum & virtutum edocti, Astrologiæ vacabant. Rursum Herodem etiam per exemplum Magorum, & responsum sapientum. Sic & priùs pastores veluti Iudæos (quia legem ab Angelo acceperant, & Angelorum interuentu multa alia beneficia) per Angelum vocauit, adhibitâ suauissimâ Angelorum melodiâ. Sic posteà Petrum piscatorem copiosâ piscium capturâ, velut ipsi gratâ, comiter ad se traxit. Cùm bouem vis allicere, non ostẽdis ei carnem, sed fœnum; cùm canem, non fœnum, sed carnem ei ostendis. Ita egit Christus Dominus: verè igitur benignus & humanus fuit. Neque solùm cum illis, sed nobiscum etiam quotidie sic agit. Temperat nobis & iucundè variat tempestates anni, per quatuor eius partes; æstum Solis mitigat per nubes, imbres, ventos: singulis ferè æstatis mensibus singulas dat fruges, alias & alias. *Ligat aquas in nubibus suis, vt non erumpant pariter deorsum*, ait Iob cap. 26. guttatim enim eas quasi per cribrum distillat, vt suauiùs excipiantur à nobis, & à terrà imbibantur, neque eam subuertãt. Similiter *dat niuem sicut lanam*. Ps. 147. quasi carminando eam, ne simul ingenti copiâ conglomeratim decidens nos opprimat. Prouidit nobis non necessaria solùm, sed etiam quæ ad delectationem faciunt, oculis tot flores, naribus tot odores, auribus tot auium & Musicorum cantus, gustui tot auium, piscium, quadrupedum, condimẽtorum quoque & aromatum varietates; tactui tot animalium pelles, syndones, telas sericeas, lineas, bombycinas: omnia denique creata vt seruirẽt nobis. Quis nõ videt Dei benignitatem & humanitatem? Eccur verò, nisi vt nos quoque erga ipsum humani & benigni essemus: eaque quæ delectant ipsum, vicissim ei rependeremus? Delitiæ ipsius sunt esse cum filijs hominum: & cur nõ eum sæpiùs introducimus ad nos per S. cõmunionem? cur non quotidie ipsum salutamus & obsequia nostra deferimus in sacrâ missâ? Qualis hic aulicismus, suas commoditates & delectationes quærere; Ducem, interim suum relinquere?

II. Quia stellam eis prætulit toto itinere, quasi facem.

II. Quia stellam quasi facem, Angelo duce Magis prætulit toto itinere: tùm ne à viâ aberrarent, tum vt iter illis iucundius & quasi suaue vehiculum foret. Magna sanè & plusquam regia ciuilitas fuit illa Caroli V. Imperat. cùm Seldio Ferdinandi fratris Legato & suo olim ministro Vlissingæ candelam noctu vsque in conclaue manu suâ prætulit, in monumentum gratitudinis ob eius ministeria sibi olim præstita, teste Cythr. orat. de Carolo V. At infinities plus erat, cùm Dominus gloriæ seruis suis Magis stellam illam prætulit. Quid enim grati seruitij ab illis vnquam accepit aut accipere potuit? At hoc ipsum nunc quoque præstat; & primò ijs qui ab Ecclesiâ deuiârunt, vt ad eam redeant. Qualis enim lux est SS. Patrum consonantia, sanctitas, antiquitas? tot Concilia ex sapientissimis præsulibus conflata? tot viri sancti & ordines erecti? hæresum depressio, confusio & distractio, nouitas, inanitas; vita & mors ignobilis hæresiarcharum?

Deinde ijs qui in Ecclesiâ sunt; quot concionès, quot libri, quot exempla virtutum, quot viri sunt religiosi tot lucernas præfert.

Nos ergo sequi tantum lumen nobis iam accensum quomodo non debemus? Quis enim nisi stupidus aut cœcus, è tenebris prodire ad lucem detrectet? quis in tenebris densissimis ambulare potiùs, quam ad facem sibi prelatam velit? Sed nimirum *hoc est iudicium mundi, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem*. Ioan. 2. Quin & aliqui lucis huius osores eam extirpare conantur.

III. Quia munera sibi oblata magnâ cũ cautelâ & discretione accepit.

III. Quia munera sibi oblata magnâ cũ cautelâ & discretione accepit, vtrique accipiẽda dictauit. Nam ea quæ à Magis velut opulentis oblata sunt, vel delibauit tantùm & de singulis modicum quid accepit, necessitatis & mysterij causâ, vt vult Abulensis, vel si ex toto accepit, pauperibus distribuit, vt vult S. Bonau. vnde in purificatione non nisi pauperum munus obtulit. Deinde si à diuitibus munera accepit; certè non accepit, multò minùs petijt à pauperculis pastoribus; nihil enim tale de ipsis scribitur, quale de tribus Magis. Ecce tibi humanitatis & ciuilitatis Magistrum. Munera igitur à diuitibus oblata, si ciuilis esse velis, vel delibanda tantùm, vel pauperibus distribuenda vel omninò respuenda sunt. Delibauit quasi Thomas Morus Cancel. Angliæ, cùm aureum poculum sibi à vidua, cui causam æquam adiudicârat, dono oblatum, vino impletum præbibit & restituit. Staplet. in Vita. In pauperes distribuit P. Gonsaluus Sylueria Soc. nostræ centum boues & multam auri summam, oblatam sibi, à Rege Monomotapæ, vt in 1. tom. Annal. Soc.

Iudicet nunc qui vult, an aulici dicendi sint, illi, qui cùm opulenti & prænobiles sint, à pauperculis subditis, honoraria emungunt sibi aut suis vxoribus vltra annuum & debitũ censum. Certè Dauid aquam effudit, allatam sibi à tribus viris strenuis de medio castrorum hostilium, non sine periculo vitę ipsorum & sudore? addens: *Num sanguinem hominum istorum bibam?* 2. Reg. 23. Quid verò pecuniola pauperum subditorum, nisi sudor & sanguis illorum? Et qui istum bibunt aulici reputentur? benigni & humani? clementes domini appellentur?

IV. Quia pro paruis muneribus maxima rependit.

IV. Quia pro paruis muneribus maxima rependit. Contulit enim ipsis fidem & cognitionem veri DEI: attulit ingens gaudium: contulit & gratiam & in ea perseuerantiam: addidit præsidium & securitatem vitæ contra insidias Herodis, monens eos vt per aliam viam redirent in propria: denique beatam mortem, immortalem gloriam, partim hic in terris, vt simul omnes tres indiuisi iacerent in sarcophago, colerentur ab vniuerso orbe: partim in cœlis. Hoc est benignum & humanum, hoc verè aulicum, pro paruis muneribus magna reponere. Ita solent facere Reges. Artaxerxes Persarum Rex Sinætæ cuidam pauperi aquam vola sibi offerenti, donauit vicissim mille daricos cum phiala aurea & stola Persica, teste Æliano l. 1. Var. c. 32. Ludouicus II. Galliarum Rex Cononi rustico pro rapæ vnius munere oblato, iussit numerari mille aureos, apud Maiol. tom. 2. Canic. de Aula & caula.

Chri-

Christus ipse dixit teste S. Paulo Act. 20 *Beatius est magis dare, quàm accipere*: ergo & magis aulicũ & honestum. Dare est regale ac diuinum, accipere est vile & plebeium. Dare est virtutis scilicet liberalitatis, accipere est necessitatis. Dare est opulentorum, accipere est pauperum.

Hanc vel similem liberalitatem erga nos etiam DEVS quotidie ostendit, dum pro exiguâ oratione (qualis erat Publicani) vel eleemosynâ (qualis viduæ illius) retribuit magna, cibos, vestes, aurum, sanitatem, bona spiritualia. Et quis erit tam inciuilis, vt dare nummum pro cœlo nolit? orare detrectet vt cælestia bona capiat? parum abstinere, vt cælestium nuptiarum delitijs perpetuò fruatur?

V. Quia cessit furori Herodis. V. Quia cessit furori Herodis, discedens in Ægyptum. Nobile hoc & gloriosum est, cùm sanæ mentis homo cedit insano, maior minori. Insanus fuit Herodes, minor & infirmior hoc ipso, quo iratus. Grandes molossi cedunt catellis: elephantes, ouiculis & porcis. Sic Iacob cessit iræ fratris sui Esau, discedens in Mesopotamiam: sic Abraham cessit Lotho, quam vellet regionem; dando ei optionem: *si ad sinistrã ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam*, inquit Gen. 13. Planè comiter & aulicè, vt discordiam sedaret. Facillimum erat Christo extinguere Herodem: sed magis gloriosum erat, fugâ eludere eius furorem & astutiam: magis humanum & benignum. Eandem benignitatẽ quotidie adhuc exhibet peccatoribus, qui ad iracundiam eum prouocant; dissimulat enim quasi nescius & tacet, vt eos sua benignitate vincat. Vnde Apostolus ad Rom. 2. *Ignoras quoniam benignitas DEI ad pœnitentiam te adducit?* At tu valde inciuilis es, si DEI benignitate abuteris. Vnde mox subdit Apostolus: *secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ.*

Quare si viderit DEVS & Dux noster se cum suis aulicismis nihil proficere, seueritatem exerit. Sic Medici cùm vident ordinaria media non proficere, contraria adhibent. Mutabit enim Christus naturam suam, & ex dulci vino fiet eis acetum, absynthium & fel: *Cibabo eos absynthio & potabo eos felle*: ait Ierem. 23. Ex aulico fiet vrsus: *Occurram eis quasi vrsa raptis catulis*. Ose. 13. Ex flore spina: *Quis dabit me spinam & veprem in prælio?* Isa. 27. (Trip. in F. Circumcis. C. 8. E.)

Nos verò amplectamur toto pectore benignitatem & humanitatẽ Saluatoris nostri DEI, & vicissim demus operam vt simili beneuolentiâ, humanitate & promptitudine eidem obuiemus, eiusque voluntatem non vt mancipia & serui, sed vt dilecti filij magnâ alacritate & charitate per omnia faciamus.

IN FESTO PVRIFICATIONIS B. V. MARIÆ.

THEMATA.

I. Processio hodierna ordinatur.
II. Varij virtutum cerei varijs distributi.
III. Mutua coniugum officia à columbis præscripta.
IV. Turtures Christianum hominem instruunt.
V. Quarum rerum nos admoneant cerei sacri manibus gestati hodiernâ die.

THEMA PRIMVM.

Processio hodierna ordinatur.

Processio fit hodie vt,
I. *Paruuli cum infante IESV offerant se obsequio diuino.*
II. *Virgines cum Deipara colant silentium.*
III. *Viduæ cum Anna tueantur suum propositum viduitatis.*
IV. *Coniugati in Iosepho offerant DEO liberos suos.*

Tulerunt illum in Ierusalem, vt sisterent eum Domino. *Luc. 2.*

Processio fit hodie. ANTIQVVS & sanctus Ecclesiæ ritus est, hodiernâ die processionem in templo ante missam adornare, vtique ad memoriã & imitationem illius processionis, quæ hoc die instituta fuit in templo Ierosolymitano ad præsentandum Saluatorem nostrum Patri suo cælesti. Ascenderũt enim illuc quinque personæ, omnes sanctitate conspicuæ. Saluator noster infans, sanctissima eius mater, S. Iosephus coniux eius, S. Simeon senex, S. Anna vidua, vt scribit S. Lucas. Iustum igitur est, vt etiã nos processionem instituamus in concione mysticam. Quod nunc faciemus.

Solet in processionibus vnicuique ordini aut tribui suum præferri vexillum seu imago Patroni alicuius sancti. Nos in hac processione quinque sanctas personas habemus: has veluti Patronos seu vexilla sacra præferamus quinque ordinibus.

I. Paruuli cum infante IESV offerant se obsequio diuino. I. Cum infante IESV præcedite vos paruuli & paruulæ: pueri & puellæ, sequimini eum velut ducem & vexilliferum, vexillũ & Patronum vestrum. Sed quâ in re dicetis? Sicut ipse se ab infantia DEO patri suo eiusque obsequio hodiernâ die obtulit in seruum: sic & vos à teneris annis offerte vos cultui ac seruitio diuino. Propterea enim DEVS primogenita omnia sibi offerri voluit, vt intelligeremus desiderare eum etiam primogenitum seu primordia ætatis vestræ ad seruitium suum. Eandemque ob causam præcepit, vt in oblatione filij primogeniti offerretur agnus anniculus, & pullus columbæ in sacrificium. Leuit. 1. quòd cupiat sibi seruire homines à teneris annis discretionis. Hi sunt grati DEO, quia censentur totam vitam DEO offerre, & tales euadunt ordinariè in viros sanctos,

ctos & perfectos. Hinc enim Mich. 7. Devs dixit: *Praecoquas ficus*(Hebr. *primos fructus desiderauit anima mea*. Praecoquae ficus sunt, quae in aestate, mense Iunio maturescunt in Italiâ, suntque maiores, sapidiores atque ob nouitatem gratiores caeteris, quae in autumno primùm proueniunt; ideoque Romae Papales, quasi mêsâ Papali dignae appellantur; caeterùm paucae ideoque pretiosae sunt. Tales assero, qui à iuuentute Dei cultui se mancipant, & hi desiderantur à S. Pontifice Christo, eiusque mensam ornant. Verùm quia rari sunt tales idcircò ait Devs, se laborare eorum desiderio: ideoque pauci in terrâ sancti & perfecti viri sunt, quia pauci à pueritiâ seruiunt Deo; vnde immediatè subdit Propheta: *Periit sanctus de terra: & rectus in hominibus non est*, rectus, id est, perfectus qualis Iob, *homo simplex & rectus*; quasi dicat: ideò tales pauci sunt, quia pauci ab ineunte aetate mihi seruiunt; plerique ver & aestatem vitae suae in libertate & voluptatibus terunt: in autumno, ad finem virilis aetatis primùm incipere volunt conuersionem suam, cùm iam hyems, cana & calua imminet, & vigor aetatis deferbuit. Vnde queritur ibidem Dominus: *Vae mihi, quia factus sum sicut vir, qui colligit in autumno racemos vindemiae* (scilicet iam finientis:) *non est botrus ad comedendum*.

II. Virgines cum Deiparâ colant silentium.

II. Cùm Maria Virgine sequimini vos virgines, eam velut vexilliferam ac viae ducem intuentes & pro viribus imitantes, in silentio. Nam licet filius eius à Simeone in vlnas tolleretur, & multa audiret de se & filio suo praedicari à Simeone & Annâ; nihil tamen ipsa respondisse aut interrogâsse scribitur. Ex aperto aedis ostio cognoscitur, quid intus sit: an imagines sacrae & altaria; & tunc aedes sacra dignoscitur ac debito in honore habetur: an homines profani, tibicines, lyricines, &c. & tunc aedes profana & taberna iudicatur, in quam liberè quisque sine pudore ac reuerentiâ ingreditur. Vnde Dominus Matth. 12. ait: *Ex abundantiâ cordis os loquitur*. Si os loquatur de rebus piis, cor tuum templum dicam: si de poculis, tabernam: si de choreis domum saltatoriam: si de rebus spurcis, haram: sicuti & ructu & halitu coniiciam quid biberis aut ederis, vinum aut allium. Os dictum est quasi ostium, quia ostium hominis est: id si liberè nimis pateat profanis praesertim sermonibus, qualia in corde sint simulachra, ostendit: profanam ergo & leuiculam puellam demonstrat quasi publicum diuersorium, vbi facilis datur aditus aduenientibus: maximè quando ea cum viris liberè & familiariter sermonicatur. Contrà vti domus semper clausae non facilè à quouis pulsantur vel adeuntur: ita etiam virgines taciturnae & feriae non facilè tentantur. Quando ciuitas obsessa incipit tractare cum hoste iam ad deditionem inclinare se ostendit: ita cùm puellae colloqui cum altero sexu familiariter incipiunt, iam periculo se exponunt. Vnde Ecclesiastici 5. dicitur: *Sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato & confundaris*. Si nimirum (vti praemisit) non est tibi intellectus; quod ordinariè est in puellis. Purpura piscis dum praelôgam linguam suam exerit ad perforandas alias cochleas, eâ saepe apprehenditur & extrahitur capiturque. Pier. lib. 28. sic loquaces puellae capiuntur linguâ suâ.

III. Viduae cũ Annâ tueantur suum propositum viduitatis.

III. Cum Annâ viduâ pergant viduae ac vidui, eamque velut Patronam sectentur in proposito viduitatis, syncerè & constanter tuendo. Illa enim ad ann. 84. vidua cùm esset vtique iuuenis esse debuit, quando viro suo orbata fuit. Poterat ergo facilè reperire alterum maritum, si voluisset. Igitur ex proposito vidualem statum tenuit, sicque verè vidua fuit, quales commendat Apostolus 1. Tim. 5. *Viduas honora, quae verè viduae sunt*. Nam, vt ibi notat S. Chrysost. & Ambros. fieri potest, vt aliqua viro orbata sit, verè tamen vidua non sit, si nimirum non amore castitatis, & vt meliùs Deo seruiat; sed amore libertatis, vt à viri imperio immunis sit; aut quia despicitur, vidua manet, verè vidua non est: quemadmodum & virginem nô facit abstinentia à coniugio, sed amor integritatis. Sic de struthio-camelo dicitur Iob c. 39. *Penna struthionis est similis pennis herodii & accipitris*, quia licet pennas habeat, iis tamen euolare nequit, sed adiuuatur solùm in cursu; caeterum vera volucris non est; quia volare nequit, sed camelus potiùs ob altitudinem colli & vngulas bifidas: reuerà tamen neutrum est, sed amphibium quoddam. Ita quae orbatae viro, in terrâ solùm ambulant, nec amore castimoniae ad Devm euolant, verè viduae non sunt, nec eo nomine dignae, sed nec verè coniugatae sunt; neutrum igitur sunt, & neutrius statûs mercedem habebunt.

IV. Coniugati cum Iosepho offerât Deo liberos suos.

IV. Cum Iosepho coniugato eant coniugati & sequantur praeeuntem in liberorum oblatione, quâ praesentent eos Deo, ducant vel mittant ad templum, missam, catechesim, scholam, congregationem &c. S. Athenogenes Chorepiscop. educârat in suo monasterio ceruam, quae imperio eius parebat: ipso verò per martyriũ consummato, accessit vnà cum hinnulo suo ad memoriam & sepulchrum eius, ibique offerẽs ei quasi hinnulum reliquit & abscessit, apud Lipoman. tom. 6. Sur. 17. Iulii. Quo vtique miraculo instruere Devs parentes voluit, vt ipsi offerât Deo filios suos, cuius beneficio viuunt & acceperunt liberos. Sic Anna Phenennę duxit in Silo & obtulit Deo filium suum in seruitium perpetuum. 1. Reg. 1. Ac si quidem vocet Devs aliquos ad religionem, ne impediant parentes, sed ipsi potiùs cum gaudio offerant eos Deo, qui plus in eos iuris habet, quàm ipsi. Verùm offerant *primogenitos*, id est, electos, idoneos. Sola asinorum primogenita reprobauit Devs, & ouem pro asino petiit, Exod. 13. Cur ita, nisi quia in seruitio suo non vult habere stupidos & ineptos. Trip. in hoc Festo C. 2. F.

V. Senes cũ Simeone, mori desiderent.

V. Cum Simeone sene claudant agmen Senes, sequendo eum in desiderio moriendi & videndi Christum. Ita enim Simeon vbi Christum aspicere meruit, iam nihil ampliùs in mundo videre aut habere desiderauit, sed dissolui petiit: *Nunc dimittis, &c.* Nihil eum in mũdo tenuit, nisi spes videndi Christum, quod ei pro-

promissum erat: eâ obtentâ mortem optat. Et quid vos senes in mundo tenet? nónne mundo iam saturi,nónne mundo exosi & molesti, imò ludibrio estis?quid ergo diutiùs viuere cupitis? Si Christum videre quæritis, in altero mundo quærite. Simeon tanto desiderio videre eum cupijt mortalem in seruili & infantili formâ: quanto magis desiderandum vobis, vt videatis eum in regno suo,immortalē & gloriosum,vbi vobiscum conuersari & deliciari, regnumque partiri cupit? Et tamen plerique senes, ac iam ferè capulares nil de morte & itinere ad vitam alteram,iam iam aggrediendo, audire volunt, neque ad illud se disponere. Viuunt adhuc tam anxij & soliciti pro vitæ suę & bonorum terrenorum possessione & incremento, ac si iuuenes essent. Quid deliri cogitatis? iam pedem in sepulchro habetis, breuî vobis migrandum est: quia iam mundo inutiles estis: quid ergo de multo viatico pro tā breui via anxij estis: quid iam in mundo quæritis,cùi cras valedicendum erit? S. Fælicianus martyr iam octogenarius, cùm ei post grauia verbera Promotus, Numētanæ ciuitatis præses,sub Diocletiano & Maximiano diceret, velletne potiùs Dijs immolare & iucundos cum gloriâ dies eligere, quàm nouis iterum supplicijs macerari; respondit: *Quos tu mihi dies iucundos commemoras?Octoginta iam ætatis annos habeo & 30. plùs minùs Christi cognitione illustratus,illi cum summâ animi mei voluptate deseruio:& iam tu mihi vana & caduca huius mundi oblectamenta arripienda persuadebis? Ego verò Christo meo ad extremum vsque vitæ spiritum adhærere decreui, qui me tuis è manibus liberabit.* Lipel.& Sur.9.Iunij.Dic hoc idem mundo & tu senex. Adde cum S.Monicâ: *Quid hic facio? Quid hic ago aut expecto?* Dic cùm Dauide: *A te Deus,quid volui super terram? Defecit caro mea & cor meum. Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Psal. 72. Videte regiones,ait,Christus Ioan.4. *quia albæ iam sunt ad messem.* iam spicæ se incuruant versus terram: iam cani sunt capilli & barbæ vestræ, iam dorsa incuruantur: iam falx ad agrum posita est. S.Ioannes Apostolus iam senex, cùm in fine Apocalypsis suæ audiuisset IESVM dicentem sibi: *Etiam venio citò*,respondit Ioannes: *Veni Domine IESV*, anhelans nimirum ad conspectum Christi. Cumque is venire tardaret,& Ioannes diu valde viueret,viuens sibi, quasi moræ impatiens, sepulchrum fieri iussit, in quod cùm dixisset: *Et tu IESV mecum esto*, descendit,ibique spiritum reddidit. S.Ignatius martyr,cuius heri festum celebrauimus per leones & omnia tormenta Diaboli ad Christum contendit: *Tota tormenta Diaboli in me veniant*, inquit,*tantùm Christo fruar.* Sicque ad rugientes leones non modò intrepidus, sed & gratulabundus quasi ad triumphum intrauit; rogans DEVM, ne permitteret sibi parci à leonibus,vti alijs factum.

Hæc sunt vexilla vestra, hi duces & Patroni, Auditores,quos si sequamini,rectà, ne dubitetis,ad Christum deducemini.

THEMA SECVNDVM.

Varij virtutum cerei varijs distributi.

Distributio cereorum diuersis assignata.

I. *Teneræ ætati Obedientia.*
II. *Virginibus cereus humilitatis.*
III. *Viduis cereus exercitij in pijs operibus.*
IV. *Coniugatis cereus obseruationis mandatorum.*
V. *Senibus cereus vigilantiæ.*

Lumen ad reuelationem Gentium & gloriam plebis tuæ Israël.
Luc. 2.

Festum hodiernū à Græcis *Hypante*, appellatur, id est, *obuiatio*,seu *occursus*, & *Hypopante*,id est,*Subeccursus*, propterea quòd Christus hodie Patri suo æterno; & interim quasi fortuitò Simeon & Anna,sancti duo senes, instigante Spiritu sancto occurrerint Christo in templum gestato. Quare decet nos quoque cū illis, hodie Christo obuiare, quemadmodum Ecclesia nos docet, cùm hodie in templo processionem peragit. Scimus autem virgines, quæ Sponso obuiârunt,cùm lampadibus & quidem accensis occurrere debuisse. Nos ante annum processionem instituimus, sed cereos ardentes nondum vobis distribuimus. Superest ergo,vt nunc suum cuique cereum demus. Festum hodiernū Hypante & Hypopante.

In hac processione quinque ordines instituimus,Iuniorum, Virginum, Viduarum, Coniugatorum,Senum.

I. Ergo teneræ ætati,quæ cum Christo ambulat, do obedientiam pro cereo. Aspiciat ea Christum Dominum, qui ab infantiâ statim incepit legibus patris sui se subijcere, vt præsentetur ei velut primogenitus in seruum ipsi natum,tametsi eius filius esset, nec legi illi subiectus. Neque refert quòd infantulus magis offerri,quàm offerre se videretur; fuit enim interim velut vir,vtens plenissimâ ratione, seque vltrò offerens,& parentes ad se offerendum instigans. Passus est ergo se gestari à parentibus in vlnis Ierosolymam vsque ad templum in oblationem,& in hâc obedientiâ vixit semper, *factus obediens*,quousque? *vsque ad mortem*, adeoque totâ vitâ vsque *ad mortem crucis* ignominiosissimam & crudelissimam. I. Teneræ ætati Obedientia.

Quærunt ergo filij & filiæ, quibus debeant obedire? Respondeo. 1. Parentibus naturalibus; quia filij sunt quædam pars & membra parentum. (Vnde Philo l. de præmijs sacerd. liberos appellat parentum partes separabiles.) Sicut ergo membra obediunt imperio hominis ad nutum & quaquauersum: sic decet filios obedire parentibus. Et sicut manus vel pes v.g. si difficiliùs iussa potentię motiuæ exequantur, indicant hoc ipso, se contractâ aliquâ infirmitate laborare; ita filij ad iussa parentum ægrè moueantur, graui procul dubio morbi ægritudine tenentur. Neque solùm parentibus natu- 1. Quibus præstandæ.

ralibus, sed etiam moralibus, vti Magistris & superioribus suis. Non enim minùs hi sunt patres, qui formant animos; quàm illi, qui fingunt corpora. Sic Iubal dicitur *pater canentium cytharâ & organo*. Gen.4. hoc est, Magister, vt docet S.Hieron. in tradit. Hebr. Adhæc etiam legalibus, seu vitricis & nouercis siquidē Christus etiam Iosepho, qui tamen eius parens naturalis non erat, sed nutricius tantùm, paruit in omnibus.

2. Quamdiu. 2. Quamdiu obedire debeant? Respondeo vsque ad mortem, hoc est, ad emancipationem, ab hac enim censentur mortui parentibus, siue religionem ingrediantur, siue matrimonium ineant; vtrobique enim moriuntur & crucem suam inueniunt. Ad illud vsque tempus iugum parentum ferre debent, quia cùm ipsi tabulæ rasæ sint & instructione egeāt, frustra eis disciplina inscribitur, nisi manui scribentis subiecti sint. Certè cùm dexterâ manu in chartâ scribimus, interim sinistrâ chartam retinemus & premimus, ne cedat & scriptionem turbet; & si aspera sit, dente suillo eam læuigamus. Filij ergo, si volunt vt ipsis inscribantur scientiæ & virtutes, teneri legibus, & subiacere debent parentibus, neque indignari si premantur & virgæ dolabrâ subinde læuigentur, vt ex aspero & piloso Esau fiant læues Iacobi.

3. Quousque. 3. Quousque? vsque ad crucem, hoc est, etiam cùm dura imperant. Sic enim Christus ait: Psal. 16. *Propter verba labiorum tuorū ego custodiui vias duras.* (migrando in Ægyptum, in desertum, ad montem Oliueti & Caluariæ) seu vt exponit Hier. *obseruaui viam latronis*; quod accidit, dum publicam & infamem inter latrones mortem oppetijt. Discant hîc filij parentibus etiam in rebus duris, & cùm tribulantur obedire.

II. Virginibus cereus humilitatis. II. Virginibus, quæ cum Deiparâ Virgine ambulāt, do cereum humilitatis. Sic enim & B. Virgo hodie cùm esset *mulier amicta Sole*, DEI filium in vlnis gestans, humillimo tamen habitu Ierosolymam ingreditur, & quasi vna de alijs puerperis se sistit purificationi, quâ virgo existens minimè egebat. Magnum & plusquam regium thesaurum gestant virgines, sed *in vasis fictilibus*. 2. Cor.4. Hunc vt securiùs seruent, per humilitatem abscondant, tùm externam

1. Externæ. tum internam. Si enim externo se splendore ornare velint, iam se periculo exponunt non minùs quàm Ezechias Rex, cui, quia legatis Babyloniorum ostendit thesaurum suum & aromata & pigmenta & quidquid pretiosi habuit, prædicit Propheta totum illum thesaurū ob eam ostentationem à Babylonijs diripiendum. 4. Reg 20 (Cautiores fuerunt illi Reges, qui ad Christi pr. sep. peregrinantes, nō monstrârunt Herodi thesauros suos, nec dixerunt: Venimus cum muneribus; sed absconderunt & in domo Christi nati primùm aperuerunt.) *Deprædari ergo desiderat, qui thesaurum publicè portat in viâ*, ait S.Greg. hom.11 in Euang. & quidem de illis, *qui de virginitate suâ gloriam foris expetunt*, vt ait idem hom 12. qui idcirco fa-

2. Internæ. tuas virgines accusat, quòd non inclusum vasculis oleum, vt prudentes; sed in lampadibus expositum gestârunt. Accedit S. August. qui l. 1. de ciuit. c.28. asserit causam fuisse, cur Romæ virgines aliquot etiam DEO sacræ à Barbaris irruentibus violatæ fuerint; quia ob donum virginitatis elatæ fuerant.

III. Viduis cereus exercitij in pijs operibus. III. Viduis, quæ cum S.Annâ ambulant, do cereum exercitij in pijs operibus, ieiunijs præsertim & orationibus, quibus Anna seruiebat DEO die ac nocte, plurimis annis. Est enim genus dæmoniorum, teste Domino Matth. 17. quod non eijcitur nisi in oratione & ieiunio; quale habuit filius quidam, qui ab huiusmodi dæmone modò proijciebatur in aquam, modò in ignem. Videtur hoc dæmonum genus viduis insidiari. In ignem eas proijcit, cùm præteritas carnis delectationes in memoriam illis reuocat, sicque flammas libidinis excitat: in aquam, cùm earum desolationem & orbitatem ingerit, sicque lachrymas exprimit. Quare nihil melius contra hostem istum, nisi ieiunium & oratio. Hæc enim duo, quasi duæ alæ hominem à terrâ ad Deum eleuant, & quasi Angelum seu cælestem hominem efficiunt: ieiunium carnis tentationes reprimit: oratio in desolatione & tribulatione præsentissimum est remedium & refugium ad DEVM, consolatorem ac defensorem viduarum. Ab oratione iam non, vt anteà per maritum, impediuntur: nec ieiunio, quia multis cibis non egent; cùm nec proles alant, nec multis oneribus grauentur, vti priùs in matrimonio. Tripart. Domin. infra Oct. Natiuit. Christi C.4.E.

IV. Coniugatis cereus obseruationis mādatorum. IV. Coniugatis, qui cum S. Iosepho ambulant, do cereum obseruationis mandatorum DEI & Ecclesiæ. Sic enim & Iosepho velut paterfamilias diligenter obseruauit præcepta à Moyse tradita, & secundum illa vixit ac familiam direxit. Audiuit post 40. dies purificandas esse puerperas secundum legem Moysis; vnde duxit coniugem in Ierusalem, vt huic legi satisfaceret. Audiuit primogenitum DEO sistendum. *sicuti scriptum est in lege Domini:* stitit. Audiuit dandam hostiam, *secundùm quod dictum est in lege Domini:* dedit. Dum ita secundùm legem DEI direxit suam familiam, directus à DEO fuit in omnibus vijs suis, & monitus ab Angelo, quid agendum, quando fugiendum, quando, quò reuertendum, vbi manendum esset: præseruatus etiam ab irâ Herodis, iam tum insidias Christo machinantis, cùm in templo & vrbe Ierosolymâ eum præsentaret; quo tempore velut alcyonijs diebus, mirâ DEI dispositione, quieuit ac compressa fuit ira Herodis: sicut furor maris reprimitur & silet per dies 14. quibus alcyon excludit & fouet pullos suos ad littus maris, alioquin sæui & furibundi. Nimirum *mandatum lucerna est, & lex lux*, ait Sapiens Prou.6. non secus ac columna nubis, quæ Hebræos duxit per desertum, monens quando eundum & quiescendum esset. Exod.13. Hinc bene dixit Ecclesiasticus cap.15. *Adiecit* (DEVS t bi) *mandata & præcepta sua: si volueris mandata seruare conseruabunt te.* Sicut duæ vesicæ turgidæ, quibus innatant pueri, cùm natare discunt, non permittunt eos mergi quamdiu intra brachia ab illis retinentur: sic mandata DEI & Ecclesiæ strenuè seruata conseruabunt hominem. Vnde si qui in miserias incidunt, & à DEO deserun-

deseruntur, cogitent quòd ipsi priùs DEVM & mandata eius deseruerint.

Tripart. Dom. infra Oct. Natiuit. C. 5. C. Benedixit Simeon Ioseph eiusque coniugi, quia legem DEI & Moysis tam solerter obseruârunt, sic benedicet DEVS coniugatis, si legem DEI seruârint & Ecclesiæ.

V. Senibus cereus vigilantiæ. V. Senibus, qui cum Simeone ambulant, do cereum vigilantiæ, quâ se ad mortem præparent: quo modo & Simeon se parauit, veniendo in spiritu ad templum, sumendo Christum in vlnas suas, ac desiderando mori. Cur enim dicitur respõsum mortis accepisse, nisi quia priùs sæpe quæsiuit cum Iob: *Quando veniam & apparebo ante faciem Domini?* Et cum Dauide: *Notũ fac mihi Domine finem meum, & numerum dierũ meorũ quis est, vt sciam?* Itaque si corpore nõ possunt, spiritu saltem veniãt crebrò ad templum, & cum Daniele quasi captiui, apertâ versus tẽplum fenestrâ, domi orent, legant pios libros, dent eleemosynas &c. Gẽtilis ille Philosophus Diogenes etiam in senio nõ deseruit austeram & philosophicam suam vitam; quare monitus vt iam senex philosphari desineret, respondit: *Victoriæ tempore à bello non desistendum, ne quis victori coronam auferat.* Laërt. l. 3 cõformiter cum illo, quod scribit S. Ioannes Episcopo cuidam Apoc. 3. *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* Certè Salomon, quia in senio demùm se neglexit, deprauatum est cor eius per mulieres, *cùm iam esset senex.* Quãdo dux exercitûs videt eminùs hostem se ad prælium accingere & cõtra se venire: tunc & ipse instruit aciẽ, & armatus illi obuiat. *Cùm surrexisset Philisthæus & veniret & appropinquaret cõtra Dauid, festinauit & incurrit ad pugnã ex aduerso Philisthæi.* 1. Reg. 17. Sicq; præuenit & prostrauit eum. Vident senes mortem falce armatâ contra se iam appropinquare; festinanter ergo occurrant illi ac præueniant pugnãtem. Deinde per eleemosynas & alia bona opera parẽt se ad mortem. Docuit hoc pius quidam Episcopus matrẽ suam seniculam, auaram & mundo adhuc deditam, cùm priùs sæpe frustra eam admonuisset. Inuitauit eam ad cœnam, & ipsemet eam adduxit, sed nullo accẽso lumine, cùm iam ingruerẽt tenebræ. Illa igitur à filio petit, vt curet præferri lumina. At filius paulò pòst se curaturum ait, vbi ventum fuerit ad fossam; arcto ponticulo transeundam. At illa: quin imò iã statim cura lumina; quid enim, si inciderem in fossam, antequã feratur lumen? & quî transibo eam sine lumine? Tum Episcopus: Ita mater mea, bene dicis; sed velim vt tu, etiam tibi sic consuleres, & morti tuæ per eleemosynas aliaq; pia opera prospiceres, antequam ad fossam mortis, non sine maximo periculo transcũdam, peruenias. Quî enim nosti, quàm longè ab eâ distes? & quid si nunc incidas; Refert Libellus Dict. & Fact. memor.

Hanc ob causam morienti cereus in manus datur, non tantùm pro moriente, sed etiam pro viuentibus, vt meminerint Christo occurrere cum lucernâ gratiæ. Porrò sicut lucerna, quæ præfertur, plus illuminat, quàm quæ à tergo sequitur: ita eleemosyna data ante mortem melior est eâ, quæ post mortem legatur. Denique accipiant sæpe Christum in vlnas per S. Communionem, velut baculum senectutis suæ, & lucernam profectionis ad alteram vitam; cupiantque *dissolui & esse cum Christo.* Qui enim longum iter breui sibi aggrediendum nouit, de viatico eoque largo & securo, quod portare & quidem absque periculo amissionis possit, sibi prouidet. Quod autem melius & securius viaticum Christo ipso, viæ duce & gloriæ Domino? Auarus quidam senex Constãtiæ ad lacum Acronianum, vt scribit Magister Ioan. Nider in Fornicario suo, peculium suum antiquæ & valde bonæ monetæ nolens alijs relinquere; in pultam auenaceam, panis loco iniecit, & cum pulte deuorauit; sed his bolis suffocatus est. Vtinam non multi plus de nummis suis, quàm de viatico animæ soliciti essent! Volumus ergo peculium nobiscum ferre ad altetam vitam? Christum in Eucharistiâ comedamus. Certè Ludouicus Pius Imp. vltimis 40. diebus vitæ suæ, nihil omninò sumpsit præter S. Eucharistiam, (teste Aimoino l. 5. hist. Francorum c. 9.) sic pijssimè obijt.

Hi sunt cerei, Audit. hodie incendendi, quorum recordationẽ ingerunt vobis cerei materiales, quo modo lignea Christi imago deducit nos ad Christum, alioquin vana & inutilis: Attendat quisque ad cereum suum, non ad cereos aliorum. Solet enim contingere, vt dum quis aliorum lumina curiosiùs intuetur, suo interim lumine seipsum adurat. Idem accidit ijs, qui se neglectis, aliorum næuos aspiciunt. Prudentes illæ virgines non ad fatuarum, sed ad suas attenderunt lampades. Sic intrârunt cum Sponso ad nuptias. Quod & vobis precor.

THEMA TERTIVM.

Mutua Coniugum officia à columbis præscripta.

I. *Coniuges studeant puritati conscientiæ.*
II. *Non inuiti permittant DEO filios suos.*
III. *Mutuo se amore prosequantur.*
IV. *Mutua ferant onera.*
V. *Careant zelotypiâ.*
VI. *Fidem sibi mutuò seruent.*
VII. *Mutuos defectus ferant.*

Dictum est in lege Domini: Duos pullos columbarum. *Luc. 2.*

QVid est Auditores, quod in V. T. DEVS vnà cum oblatione primogenti petierit etiam turtures aut columbas, & quidem par turturum vel duos pullos columbarum? Cur non vnum saltem turturem aut columbæ pullum pro vno primogenito, sed duos! Ego sanè existimo, non tam propter primogenitum, quàm propter eius parentes petijsse hoc munus DEVM. Iam verò scimus ea munera non esse grata DEO, quæ non veniunt à personis gratis. Hinc enim iubet Christus illum, qui habet aliquid aduersus fratrem suum, relinquere munus suum ad altare, & priùs reconciliari fratri

fratri suo Matth. 5. Illud igitur munus tum demum DEO gratum erit si à gratis offeratur. Quare vt insinuaret parentibus, quales ipsi esse debeant, quando offerunt suum primogenitum, par turturum addi voluit, aut duos pullos columbarum; vt nimirum ipsi similes sint pari turturum aut certè columbarum. Non est igitur, quod in longinquum abeant coniuges pro Magistro seu Doctore, habent domi passim columbas, quas ideò fortè DEVS affixit ædibus, vt ab eis coniugati discant, quî se gerere debeant. Turtures alibi explicuimus, nunc columbas speculabimur, pulchrum valde piorum coniugum.

I. Coniuges studeant puritati conscientiæ.

I. Hostes immunditiæ sunt; nam & nidum suum purgant, & crebrò pennas suas rostro componunt: gaudent pluuijs; quibus se abluunt, ac deinde puluere conspergunt, teste Arist. l. 9. hist. 49. Pari modo etiam coniuges Christiani conentur suas conscientias statis temporibus expurgare per pœnitentiam; & componere per orationes quotidianas vitam suam. Gaudeant quādo pluuia, hoc est, solemne aliquod festum venit, in quo DEVS gratias suas largiùs effundere & plurimos rigare solet, vt in ijs saltem se per pœnitentiam abluant, & non iam in lecti mollitie, sed in puluere pœniteniæ sese volutent. Certè B. Virgo Purificationis legi se subiecit, cùm nihil expurgandum haberet; quantò magis coniuges certis se temporibus purificare deberent, qui facillimè labes contrahunt? At quoties coniugati se expiare debent? Dico, quoties pluuia gratiarum magna contingit, in festiuitatibus scilicet maioribus. Deinde interrogent elephantes. De his enim scribit Pier. l. 2. alijque, quod singulis nouis Lunis descendant ad amnem, in eòque se purificent. Bestiæ ergo obseruant tempora ad se abluendum: cur non potiùs homines? Ad elephantes nos mittit Iob cap. 40. dicens; *Interroga iumenta* (Hebr. interroga *Behemot*, hoc est, *elephantes*, vt vertunt Vatablus; S. Basilius & Tugurina) *& docebunt te, &c.*

Quòd si comptu etiam corporis imitari columbas velint, id faciant more columbarum; primò non ad superbiam & luxum, sed ad honestatem. Neque enim columbæ alienis plumis se ornant, sed suas tantùm componunt: nec se alijs, sed suis coniugibus adornant. Audiant S. Chrysost. hom. 10. in Ep. ad Coloss. sic mulieri loquentem; *Quid ornaris? dic quæso. Vt viro placeas? Igitur, domi hoc facias. Hic vero contrarium fit: scilicet domi summa incuria; si foras itur, annus est, dum comuntur. Si autem proprio vis viro placere, alijs ne cura vt placeas; si verò alijs placere vis, non potes placere tuo.* In somnio Iosephi, de Sole, Lunā & stellis ipsum adorantibus, pater eius per Solem, mater per Lunam ei repræsentati sunt. Iam verò Luna ex eā tantùm parte splendet, quā Solem aspicit: ex alterā parte, quā ad alia se conuertit, obscura est. Sic vxor splendeat in cōspectu mariti sui, cui soli placere debet: obscura contrà sit ad conspectum aliorum virorum.

II. Non inuiti permittant

II. Tametsi ambo coniuges valde amant pullos suos, & pari labore educant, non ægrè tamen ferunt eos à domino suo abripi, quod aliæ aues, imò bestiæ omnes non sine renitentiā & molestiā sustinent, ideòque domicilium alibi quærunt, non item columbæ, quia nimirum domino suo debent habitationem, pabulum, denique seipsas. Ergo & coniuges Christiani, si fortè DEVS omnium Dominus eorum filios siue per mortem, siue per religionis ingressum ad se trahat, non indignè id ferant. Cogitent id Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius.* Magnum certè ius habuit Beata Virgo in filium suum, quia sola eius parens fuit, adhæc millies magis eum dilexit, quàm cæteri parentes diligere soleant suos; & tamen petenti eum ex lege DEO libenter obtulit, non ad templum modò, vti nūc, sed postremò etiam ad crucem. Cogitent DEVM longè plus iuris habere in liberos suos, quàm se. Deinde posse DEVM pro vna prole reddere illis aliam ac plures, quemadmodum Annæ pro Samuele ad DEI obsequium deuoto reddidit quinque proles, tres filios & duas filias. 1. Reg. 2. Et S. Iobo pro septem filijs & tribus filiabus morte abreptis, dedit alios totidem filios & filias, speciosiores prioribus. Iob vlt. c. Cogitēt denique se debere DEO seipsos, victum, vestitum, habitationem, opes, vitam & omnia sua: Quid mirum si interdum DEVS exigat primitias aut decimas?

Deo filios suos.

III. Mutuo se amore prosequātur.

III. Columba mas & fœmina mutuo se amore prosequūtur, & mutua sibi infingunt oscula; teste Plin. l. 10. c. 58. adhæc pacatissimè inter se viuunt, simul ferè gradiuntur sibique mutuò assident. Vt stabile & suaue sit coniugium, necessarius hic est amor mutuus, quem inserere illis voluit DEVS, dum Euam ex Adami costā efformare, ijsdemque idem nomen *Adam* seu *hominis* dare voluit. *Vocauit nomen eorum Adam.* Gen. 25. Vir Hebr. *Isch*: mulier vocatur *Ischa*; vt sciant se esse quasi vnum hominem adeòque vnam volūtatem habere debere. Hunc quamdiu habuerint, tamdiu vitam iucundam ducēt, & proficient etiam opibus. Regnum enim pacatum ditari solet; quamdiu ergo caput cum corpore, vir cum vxore bene conuenerint, quid eos turbare poterit, quò minùs pacatum habeant coniugium? Ita discurrit S. Chrysost. hom. 5. in Ep. Pauli ad Tit. 2. Quia autem duo Reges in eodem regno quietè viuere non possunt, debet mulier viro subordinata & subiecta esse velut prorex; ideò non ex capite, sed ex latere Adæ formata est Eua.

Deinde ad hanc pacem acquirendam iuuat, si quis nubat pari, quemadmodum & columbæ coniugatæ gaudent pari colore. Ita S. Ambros. lib. 1. de Abraham cap. 2. ait: *Qui suauitatem quærit coniugij, non superiorem censu ambiat, non monilibus ornatā, sed moribus.* Accedit Arist. 8. Ethic: cap. 10. *Dominantur*, inquit, *vxores propter amplitudinem patrimonij.* Dominari debet maritus, quia caput est vxoris, teste Apostolo: quod si ergo velit dominari etiam vxor, iam duo Reges in eodem regno, duo Soles in mundo erunt; pax igitur exulabit. Quòd si tamen contingat impares coniungi, tunc is, qui inferior est nobilitate vel opibus, studeat labore, virtute & prudentiā suā compensare defectum suum.

IV. Mu-

IV. Mutua ferant onera.

IV. Mutua onera ferunt; nam alternis vicibus ouis incubant, & fouent pullos, interdiu mas, noctu fœmina. Ac si vagetur errabunda femella, compellitur à masculo ad nidum teste Plin. loco citato, Aristotele & Æliano. Ergo & Christiani coniuges mutua ferant onera. Vir sit quasi Sol, & operetur interdiu seu foris: mulier quasi Luna & operetur in domo, quasi noctu. Vir pueros instruat litteris, equestri disciplinâ, curâ familiæ, negotiis agri seu fori, tractandis artibus aut opificijs; mulier doceat filias nere, fila ducere, culinam curare, domum expurgare &c. Ac siquidem vxor ad hoc segnis sit, vir cōpellat eam ad officium. Non enim frustra vxor Prou. 5. appellatur *serua carissima*; quia vti cerui tranatantes maria per vices alter alterius dorso imponunt grauia cornibus capita, vt per vices respirent: sic agendum in matrimonio. Hinc *coniuges* appellantur, quòd iugum simul trahant.

V. Careant zelotypiâ.

V. Columbæ felle carere feruntur passim à Scriptoribus, vel si id habent, absconditum habeant; cùm incertū sit, quo loco id contineant. Quid fel nisi zelotypia? Vt enim fel omnia quantumuis dulcia reddit amara: ita zelotypia quoduis cōiugium, licet alioquin felicissimum. Nam *qui zelotypiâ laborant*, inquit D. Chrysost. ho. 38. in c. 17. Gen. *bonum pacis amittunt, etiamsi magnis affluant diuitijs, etiamsi sumptuosas habeant mensas, etiāsi clari fuerint & nobiles, miserrimi omnium sunt.* Hinc olim Ethnici in sacrificijs Iunonis, quam nuptiarū præsidem credebant, victimam sine felle immolabant, teste Euseb. l. 3. de præparat. Euang. c. 1. Nec frustra DEVS Num. 5. præcepit vt vir zelotypus pro vxore oblationem facturus, non triticeam, sed hordeaceam offerret farinā; nec funderet super eam oleum, neque thus: indicabat enim zelotypiam homines quasi dementes & bruta, quorum pabulum est hordeum, facere, (bruta enim ferè, vt cameli maximè laborant zelotypiâ) omniq; suauitate & bonæ famæ odore priuare. Quare ad hanc è medio tollendam permisit DEVS in V. T. probationem per aquas maledictas; ne miseri coniuges in hac cruce perpetuò penderēt. Id quod etiam per miraculum quandoque ostēdere voluit, vti scribit B. Petr. Dam. Cardin. in Ep. ad Godefrid. Ducem & Marchionem Tusciæ l. 7. Epist. de Vberto Marchione, *qui Guillam, maioris Bonifacij Marchionis filiam, coniugali sibi fœdere copulauit. Hic non multò post indignationem primi Ottonis Imp. incurrit, ac subinde relictâ cōiuge Pannoniam profugus exulauit. Qui cùm longo post tempore resumptus in gratiam redijt: matrem cum grādiusculâ iam prole reperiēs admiratus expauit. Negat homo se genuisse, quē conspicit: & zelotypia permotus inuidiā, fœtæ mulieri obscœnum crimen intēdit: nequaquā se tam insperatæ rei perhibet cōscium, diffitetur se conceptionis huius nôsse mysterium, nec posse fieri, vt se asserat patrem, qui prægnantem non reliquit vxorem. Ad hoc tādem res diutiùs ventilata protrahitur, vt nō aliter, quā per acta purificationis iudicium, tam grauis obiectio sopiatur. Hoc igitur ex vtraque parte cōuenit, vt in vastâ quadam amplissimæ domus areâ conuentus religiosarū fieret personarum: Quibus nimirum in subsellijs suis vndiq; consi-*

dentibus puer solus in medio poneretur: & si patrem, quem nūquā antea viderat, adiens peteret, ab omni procul dubio matrē suspicione purgaret. Quid plura? Conueniūt Pontifices: adsunt, cū Monachis & Abbatibus, inferioris etiā ordinis Sacerdotes: fletur, gemitur, suspiratur, ad cœlū oculos erigūt, pugnis pectora mœsta cōtundunt, profluentibus lachrymis tristia ora perfundūt. Dimissus itaq; puer in medio sine papate, vel gerulâ, cœpit ire: & cū pater sederet inter vulgus, nec ab alijs videretur vllâ subsellij varietate distinctus: cōtemptus omnibus puer ad eū signanter accessit, eiq; tanquā notissima familiaritate blanditus adhæsit. Sic itaq; liberauit matrē dum diuino prouocatus instinctu petijt genitorē. Hoc igitur modo matri confusio tollitur, patri filius redditur, & vtriusq; parētis affectus erga se inuicē in communi sobole reformatur. Omnes ergo, qui aderant, tanto stupefacti miraculo, votiua mentis coniubilatione & dignas auctori DEO gratias referentes exultant. Ioanna Philippi Hispan. Regis coniux, audiens, quod maritus semel oculum coniecisset in capillos cuiusdam puellæ de gynecæò, flauedine gratiosos, correpta zelotypiâ, clamoribus & querelis totam regiam impleuit, faciem puellæ vibicibus fœdauit, correptâque forfice capillos abscidit, viro denique suo à tergo semper adesse voluit, refert Gomez, de rebus gestis Fr. Ximenij lib 3. Hinc fortasse Christus in Canâ Galileæ nuptijs interesse & vinum prouidere voluit, quia *Cana zelum* significat; vt ita vino amoris mutui zelotypiam extingueret ac sanaret.

VI. Fidem sibi mutuò seruent.

VI. Columbæ, mas & fœmina cōiugali inter se fœdere sociētur. *Pudicitia illis prima & neutri nota adulteria: cōiugij fidē non violant*, inquit Plin. l. 10. c. 34. De palumbibus, etiam scribit Ælian. l. 3. de animal c. 44. *Ex auibus castissimi ab omni stupro palumbes: vt enim mas & fœmina tanquā nuptijs alligati sunt, adeò ad stabile & certū connubium adhærescūt per summā castimoniam, vt neuter alienum cubile attingat. Siqui ad alienā oculos abiecerint, eos reliqui circumsedentes marem quidē mares discerpūt, fœminam verò fœminæ.* Quid hîc natura sibi voluit, nisi vt instruerētur coniuges fidem seruare inuicem, quò nimirum ipsorum proles educentur & instruantur ab ijsdem? Subtractâ enim illâ fide, subtrahetur prolibus debitum nutrimentū & disciplina. Hinc aliæ etiam aues, quæ communiter pullos nutriunt, ante cōpletam nutritionē non separantur à mutuâ societate, vt habetur in Complem. S. Thomæ q. 65. art. 3. Quamquā auium aliorumque brutorum fœtus non requirunt nisi educationem, quæ in illis citò perficitur; (vnde nec mirum, si quæ post educatam prolem separentur) hominum autem proles non solùm requirunt educationem, quæ tardè perficitur; sed insuper disciplinam & instructionem, quæ adhuc plus tēporis requirit; adeò vt parentes, donec omnes proles suas ad perfectionē adducant, iam consenescere incipiant, sicq; stabilem coniunctionem requirāt. Quibus accedit fides mutuò data, quæ sanctè præcipit, ne frangatur. Accedit denique sacramentum inter parentes Christianos, quod requirit vnius cum vnâ indissolubilem coniunctionem, qualis est Christi cum Ecclesiâ. Vnde sponsus ait: *Vna est columba mea.* Quare qui hanc

fidem mutuò datam violant, peccant in Christi mandatum, sicque nexum triplici nodo firmatum rumpũt, quod grauissimũ est. Sanè vel ipsi Ethnici fidem hanc violatam duris supplicijs vlti sunt. In Peruanâ prouinciâ nõ solùm adulteros, sed etiam illorum parentes liberos & fratres comburebant, nec non & pecora: terram quoque, vbi flagitium commissum, dispergebãt & sale aspergebãt, vt sterilis permaneret; arbores quoque & domos vicinas sternebant & solo æquabant, vt scribit Augustinus de Zarate in hist. Peruanâ. Sufficiat fidelibus exprobratio Dauidi facta à Deo, & iniunctæ pœnæ. Quot enim & quantis lachrymis deflere id peccatum debuit? quot pœnas sustinere? Filius eius ex adulterio natus, morte plexus est: Amnon alter filius sororem violauit, ideoq; ab Absalone fratre occisus est: Absalon rebellauit patri & occisus est à Ioab. Adonias, alius filius, occisus est à Salomone. En quàm grassatus est Dei gladius in domũ Dauidis, propter vnũ eius adulterium. Aliud terribile exemplum de punitâ adulterâ refert Fortunatus in vitâ S. Marcelli Episcopi Parisiensis. In eius enim sepulchrũ serpens vnus immanis solitus est è syluâ adrepere, & ibi corpus eius depascere, miserabili & horrifico spectaculo, quod refertur à Surio 1. Nouemb.

VII. Mutuos defectus ferant.

VII. Adhæc *columba etiã imperiosos mares, & subinde iniquos ferunt*, ait Plin. l. 10. c. 30. *quippe suspicio est adulterij, quãuis natura non sit. Tum plenum querela guttur, sæuiq; rostro ictus, mox in satisfactionẽ exosculatio.* Ergo & Christiani cõiugati ferant imperiosos adeoq; iniquos etiam coniugẽs potiùs, quàm discessum à se inuicem meditentur. Sperandũ enim quòd patientiâ suâ alter alterũ componet, & ad frugem reducet, quemadmodum egit fœlici successu B. Monica cum marito suo Patricio l. 9. Confess. S. August. c. 9. Adhæc in iustâ suspicione se inuicem officij sui adhortentur, instruant, reprehendant, & pleno gutture murmurẽt. Ita Sara cùm videret filium ancillæ perniciosum esse filio suo, petijt ab Abraham, vt eijceret ancillam, cuius petitionem audiendã præcepit Abrahæ Devs. Gen. 21. *Nihil potentius muliere bonâ ad instruendum virum, quodcumq; voluerit: neque tam leuiter amicos, neque magistros, neque principes patietur, vt coniugem admonentem ac consulentem. Habet enim voluptatem aliquam admonitio vxoria cùm plurimùm amet, cui consulit. Multos possum afferre viros asperos & immites per vxorem mites redditos & mansuetos*, ait D. Chrysost. hom. 6. in Ioan. Sic Theodolinda Longobardorum Regina, cui S. Gregor. Dialogum de moribus dicauit, Autharim priorem maritum, & Agilulphum posteriorem suo suasu ad meliorem frugem reduxit. Clothildis Clodouæum Francorum Regem. Ingundis Harmingildum, aliæque plurimæ. Quòd si verò hoc efficere nequeant, vnum hoc superest, vt habeant patientiam, & cogitent sibi exedendum esse, quod sibi intriuerunt.

Tales coniuges fuisse Ioseph & Mariã plusquam certum est: hos ergo velut duces sanctissimos imitentur omnes coniuges Christiani; & erunt quasi turtures, gratissima Deo oblatio.

THEMA QVARTVM.

Turtures hominem instruunt Christianum.

Turtures præ columbis, quasi gratiores, boni Christiani typi.

I. Docent pia meditari.
II. Docent gemere.
III. Docent modestiam in vestitu.
IV. Docent moderamen in victu.
V. Docent qualis nostra conuersatio esse debeat.

Dictum est in lege Domini, par turturum. *Luc. 2.*

Videtur Devs singulari modo præ alijs auiculis acceptas habuisse turtures & columbas; siquidem eas crebrò sibi immolari præcepit: velut Gen. 15. ab Abraham. Leuit. 12. à puerperâ. Leuit. 15. à leproso. Nimirum quia auiculæ simplices & innoxiæ sunt, & vt S. Bernardus ait: quod sunt oues inter quadrupedia, hoc sunt turtures & columbæ inter volatilia. Aduerto verò & hoc, quòd cùm hæ duæ columbarum species iunguntur, semper turtures præponuntur columbis propriè dictis, quasi præ his magis Deo acceptæ forent. Quare mihi persuadeo Deiparam obtulisse turtures potiùs quàm columbas: haud dubiè, quia typus sunt boni Christiani, & quicumque vult seruire Deo. Ergo turtur esse debet in cogitationibus, verbis, vestitu, victu, conuersatione, qui se offerre Deo in obsequium eius cupit; quod sanè omnes debemus pro viribus præstare. Modum nunc audiamus.

Turtures & columbæ petitæ sæpius ad sacrificium.

Turtures præ columbis, quasi gratiores, boni Christiani typi.

I. Docent pia meditari.

I. Turtur docet nos pia meditari. Quâ ratione? Turtur enim ab Hebræo *tur* dicitur, quod est cogitare vel meditari. Vnde à *tur* Hebraicè appellatur *tor*: & Latinè duplicatâ voce *turtur*: quia nimirum intùs loqui videtur, instar eorum, qui meditabũdi secum loquuntur, vt ait Corn. à Lap. Gen. 15. v. 9. quod etiam columbis commune. Vnde Ezechias ait: *Meditabor vt columba*. Isa. 38. *Turtur* ergo est *bis meditari*; quã vocem videtur etiã exprimere turtur suo cantu. Hoc autem facere Christianus quisque deberet, bis, inquam, in die meditari, manè scilicet & vesperi. Sic enim faciendum Christiano vult S. Ephrem to. 3. in serm. ascet. *Singulis diebus*, inquit, *vesperi & manè diligenter considera; quo pacto se habeat negotiatio tua ac mercimonij ratio. Et vesperi quidem ingressus cubiculum cordis tui examina teipsum, ac dicito: Putásne hodie DEVM in aliquo exacerbaui? nunquid verba otiosa protuli? per contemptum negligentiamq; peccaui? num fratrẽ irritaui? num cui detraxi?* Deinde, iubet defleri peccata deprehensa. Pòst addit: *Et facto iam diluculo rursus eadem tecum meditare, & dicito: Quomodo putas ista nox præterijt? nunquid improbæ & sordidæ cogitationes inuaserunt me, atque illis libẽter immoratus sum?* Hoc absque dubio insinuatum est in V. T. Exod. 29. & Numer. 28. quando Devs manda-

mandauit iugi sacrificio singulis diebus offerri sibi agnos duos in holocaustum, vnum manè, alterum vesperi. Et quidem S. Bern. serm. 2. & 3. de Purificatione rectè asserit per eos significatum esse Christum, qui fuit agnus matutinus, quando infans hodie in templo est oblatus? & vespertinus, quando ad vesperam vitæ se obtulit circa horam diei nonam in cruce. Morali tamen sensu voluit DEVS coli latriâ bis in die, mane & vespere. Ac siquidem Christus se mane & vespere obtulit patri suo, cur non faciat hoc suo etiam modo Christianus? Quid quod Plato lib. 10. de legibus scribit. Græcos æque ac barbaros omnes, Sole tam Oriente quàm Occidente, adorare DEVM? Pythagoras etiam duorum maximè temporum rationem habendam dicebat, matutini & vespertini? teste Hieron. lib. 3. contra Ruffin. cap. 10. Sanè confunduntur ab his Christiani aliqui, qui pecorum instar cubitum eunt, & pecorum instar surgunt. Surgent Gentiles ac barbari & condemnabunt eos in iudicio.

II. Docent gemere.

II. Docet nos gemere potiùs quàm iubilare & cum mundo lętari: quia gemitum pro cantu habet, qualis etiam decet bonum Christianum. Etenim Christus Dominus fleuisse quidem legitur, risisse verò nunquam. Et Deipara quomodo ridere potuisset vnquam, quæ semper gladium pectori infixum gerebat, mortem scilicet filij dirissimam, oculis obuersantem? Cum dolore in stabulum diuertit, cùm dolore in Ægyptum fugit, cum timore rediјt, cum dolore amissum quæsiuit, cum dolore spretum audiuit, cùm dolore morituro valedixit, cum dolore Ioannem pro filio accepit, cum dolore morientem vidit, cum dolore sepeliuit, cum dolore rediturum expectauit. Verùm dicet aliquis: Quid tandem nos fleamus? Duas maximè miserias, vnam exilij nostri, alteram DEI passim offensi. Quis vnquam audiuit iubila, tibicines & fidicines, saltus & choreas in carceribus? nónne bis deplorandi essent rei capitis, si in carcere riderent, saltarent, iubilarent? O miseri! diceremus: nescitis vbi sitis:: post paucos dies ad torturam rapiemini, inde ad tribunal, tum ad supplicium, & ridetis? Nos in carcere sumus; vnde nunc vnus, nunc alter extrahitur, rapitur in lectum doloris & agonem mortis ac iudicium, vnus longiori, alius breuiori itinere. Quâ ergo ratione vanis mundi gaudijs possumus indulgere? Iudæi in captiuitate sua à Babylonijs rogati: *Hymnum cantate nobis de canticis Sion*; responderunt: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Psal. 136. Quomodo & nos in captiuitate nostrâ & exilio ridemus, saltamus, iubilamus? Iure ergo feriæ imminentes stultorum appellantur; quia non nisi stulti & phrenetici ridēt in periculis suis. Deinde iure gemimus, quia videmus passim DEVM grauiter offendi. Quid enim? nónne velum templi, petræ, terra, Sol luxerunt, quando viderunt subsannari & crucifigi creatorem suum? At quid aliud faciunt hoc tempore homines? Suis enim iocis & scurrilitatibus Christū subsannant, suis ebrietatibus potant felle & aceto, suis blasphemijs flagellant, suis laruis & personis induunt veste albâ & derident, suis impudicitijs denudant & cruci affigunt. Quòd si Dauid aspiciens peccātes dixit Ps. 118. *Vidi præuaricantes & tabescebā*, seu vt Hieronymus vertit, *mærebam*, quomodo non mœrebimus nos, qui tales intuemur Christianos? Paulus certè super huiusmodi homines, *inimicos* scilicet *crucis Christi*, flebat, ad Phil. 3. *nunc autem & flens dico*, &c.

1. Ob exilium nostrum.

2. Ob offensas Dei.

III. Docent modestiā in vestitu.

III. Docet modestiam in vestitu. Habet enim pennas ferè cinerei coloris, adeoque lugubres. Ac licet habeat etiam aliquas in alis pulchras & versicolores pennas, eas tamen abscondit, & nō nisi volaturiens depromit. Quid igitur nisi vestitum moderatum & modestum nobis assumendum docet? Cinerea debet esse vestis nostra, quia cinis sumus. Qui contrà agit, sepulchrum dealbatum est, foris ornatum, intùs cinere plenum. Nónne Adamo dictum: *Puluis es & in puluerem ibis*? Quis autem vnquam vidit cinerem ornari? telâ crassissimâ & sordidissimâ excipitur & in sterquilinium effertur. Quis figulinum vas auro & argento includit? Vas figuli sumus. Diuiti cuidam Asiano, vt scribit Cælius l. 30. cap. 15. *cùm pedes forent abscissi, qui frigoris nimietate cōputruissent per niues iter facienti, vt aliquo modo calamitatem leniret, ligneos sibi pedes conficiendos curauit, quibus subligatis, interim etiā ferulis innixus incederet Sed ridiculus eo præcipuè fuit, quòd summâ curâ scienter politeq; cōfectas soleas comparabat subinde, quibus ligneos illos pedes prafulciret. Veluti visenda planè res esset, lignū crepidis indutum.* Nihilo minùs ridiculū est cinerem adornare. Decor hominis naturalis in paradiso ob peccatum ei ademptus est, vbi sine vestitu & erubescentiâ tanquam Angelus incedebat. Ob præuaricationem pudefactus, pellibus vestitus est: quo mòdo damnati à S. Inquisitione indusiolo infami, quem *habitello* appellāt Itali, Hispani *S. Benito*, educuntur, ad mortem. Qui talem vestem gemmis ornaret, nónne magis se ridendum exponeret? Ligneos igitur pedes & cinereos ornas comptulè. Intellexit hoc meliùs quàm nostri sęculi homines, Esther Regina, quæ extra necessitatem vili se habitu & obuio vestiuit; at cùm Regem aditura, necessariò se ornare debuit, dixit: *Domine tu scis, quòd abominer signū superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum.* Esth. 14. Nostro æuo S. Carolus Borromæus infra Cardinalitias vestes, pro dignitate honestas, gerebat laceras & detritas, dicens: *laceras sibi esse proprias, purpureas autem & ceruleas integras spectare ad* Cardinalitiam dignitatem. Lipel. in Vitâ 3. Nou. Idem cùm famis tempore omnia sua in pauperes erogasset, à Rectore Collegij Heluetici interpellatus pro vestitu alumnorum suorum; cùm nil suppeditare se iam posse diceret, nec tamen Rectori hoc persuaderet, tandem monstrauit ei caligas suas laceras & detritas, dicens: *se velle eas cum caligis ipsius commutare, si placeret.* Id à viro fide dignissimo, qui eum bene nouerat, accepi. Igitur Esther & Borromæus non nisi ex necessitate, exigenteque honestate ornatum admiserunt; quod & alijs conceditur, modò instār turturis speciosas illas pennas non ostentare, sed tegere potiùs conentur.

fidem mutuò datam violant, peccant in Christi mandatum, sicque nexum triplici nodo firmatum rumpũt, quod grauissimũ est. Sanè vel ipsi Ethnici fidem hanc violatam duris supplicijs vlti sunt. In Peruanâ prouinciâ nõ solùm adulteros, sed etiam illorum parentes liberos & fratres comburebant, nec non & pecora: terram quoque, vbi flagitium commissum, dispergebãt & sale aspergebãt, vt sterilis permaneret: arbores quoque & domos vicinas sternebant & solo æquabant, vt scribit Augustinus de Zarate in hist. Peruanâ. Sufficiat fidelibus exprobratio Dauidi facta à DEO, & iniunctæ pœnæ. Quot enim & quantis lachrymis deflere id peccatum debuit? quot pœnas sustinere? Filius eius ex adulterio natus, morte plexus est: Amnon alter filius sororem violauit, ideoq; ab Absalone fratre occisus est: Absalon rebellauit patri & occisus est à Ioab. Adonias, alius filius, occisus est à Salomone. En quàm grassatus est Dei gladius in domũ Dauidis, propter vnũ eius adulterium. Aliud terribile exemplum de punitâ adulterâ refert Fortunatus in vitâ S. Marcelli Episcopi Parisiensis. In eius enim sepulchrũ serpens vnus immanis solitus est è syluâ adrepere, & ibi corpus eius depascere, miserabili & horrifico spectaculo, quod refertur à Surio 1. Nouemb.

VII. Mutuos defectus ferant.

VII. Adhæc *columba etiã imperiosos mares, & subinde iniquos ferunt*, ait Plin. l. 10. c. 30. *quippe suspicio est adulterij, quãuis natura non sit. Tum plenum querela guttur, sæuiq; rostro ictus, mox in satisfactionẽ exosculatio.* Ergo & Christiani cõiugati ferant imperiosos adeoq; iniquos etiam coniuges potiùs, quàm discessum à se inuicem meditentur. Sperandũ enim quòd patientiâ suâ alter alterũ componet, & ad frugem reducet, quemadmodum egit fœlici successu B. Monica cum marito suo Patricio l. 9. Confess. S. August. c. 9. Adhæc in iustâ suspicione se inuicem officij sui adhortentur, instruant, reprehendant, & pleno gutture murmurẽt. Ita Sara cùm videret filium ancillæ perniciosum esse filio suo, petijt ab Abraham, vt eijceret ancillam, cuius petitionem audiendã præcepit Abrahæ DEVS. Gen. 21. *Nihil potentius muliere bonâ ad instruendum virum, quodcumq; voluerit: neque tam leuiter amicos, neque magistros, neque principes patietur, vt coniugem admonentem ac consulentem. Habet enim voluptatem aliquam admonitio vxoria cùm plurimùm amet, cui consulit. Multos possum afferre viros asperos & immites per vxorem mites redditos & mansuetos,* ait D. Chrysost. hom. 6. in Ioan. Sic Theodolinda Longobardorum Regina, cui S. Gregor. Dialogum de moribus dicauit, Autharim priorem maritum, & Agilulphum posteriorem suo suasu ad meliorem frugem reduxit. Clothildis Clodouæum Francorum Regem. Ingundis Harmingildum, aliæque plurimæ. Quòd si verò hoc efficere nequeant, vnum hoc superest, vt habeant patientiam, & cogitent sibi excedendum esse, quod sibi intriuerunt.

Tales coniuges fuisse Ioseph & Mariã plusquam certum est: hos ergo velut duces sanctissimos imitentur omnes coniuges Christiani; & erunt quasi turtures, gratissima DEO oblatio.

THEMA QVARTVM.

Turtures hominem instruunt Christianum.

Turtures præ columbis, quasi gratiores, boni Christiani typi.

- *I. Docent pia meditari.*
- *II. Docent gemere.*
- *III. Docent modestiam in vestitu.*
- *IV. Docent moderamen in victu.*
- *V. Docent qualis nostra conuersatio esse debeat.*

Dictum est in lege Domini, par turturum. *Luc. 2.*

Videtur DEVS singulari modo præ alijs auiculis acceptas habuisse turtures & columbas; siquidem eas crebrò sibi immolari præcepit: velut Gen. 15. ab Abraham. Leuit. 12. à puerperâ. Leuit. 15. à leproso. Nimirum quia auiculæ simplices & innoxiæ sunt, & vt S. Bernardus ait: quod sunt oues inter quadrupedia, hoc sunt turtures & columbæ inter volatilia. Aduerto verò & hoc, quòd cùm hæ duæ columbarum species iunguntur, semper turtures præponuntur columbis propriè dictis, quasi præ his magis DEO acceptæ forent. Quare mihi persuadeo Deiparam obtulisse turtures potiùs quàm columbas: haud dubiè, quia typus sunt boni Christiani, & quicumque vult seruire DEO. Ergo turtur esse debet in cogitationibus, verbis, vestitu, victu, conuersatione, qui se offerre DEO in obsequium eius cupit; quod sanè omnes debemus pro viribus præstare. Modum nunc audiamus.

Turtures & columbæ petitæ sæpiùs ad sacrificium.

Turtures præ columbis, quasi gratiores, boni Christiani typi.

I. Turtur docet nos pia meditari. Quâ ratione? Turtur enim ab Hebræo *tur* dicitur, quod est cogitare vel meditari. Vnde à *tur* Hebraicè appellatur *tor:* & Latinè duplicatâ voce *turtur:* quia nimirum intùs loqui videtur, instar eorum, qui meditabũdi secum loquuntur, vt ait Corn. à Lap. Gen. 15. v. 9. quod etiam columbis commune. Vnde Ezechias ait: *Meditabor vt columba.* Isa. 38. *Turtur* ergo est *bis meditari*; quã vocem videtur etiã exprimere turtur suo cantu. Hoc autem facere Christianus quisque deberet, bis, inquam, in die meditari, manè scilicet & vesperi. Sic enim faciendum Christiano vult S. Ephrem to. 3. in serm. ascet. *Singulis diebus,* inquit, *vesperi & manè diligenter considera, quo pacto se habeat negotiatio tua ac mercimonij ratio. Et vesperi quidem ingressus cubiculum cordis tui examina teipsum, ac dicito: Putásne hodie DEVM in aliquo exacerbaui? nunquid verba otiosa protuli? per contemptum negligentiamq; peccaui? num fratrẽ irritaui? num cui detraxi?* Deinde, iubet defleri peccata deprehensa. Pòst addit: *Et facto iam diluculo rursus eadem tecum meditare, & dicito: Quomodo putas ista nox præterijt? nunquid improba & sordidæ cogitationes inuaserunt me, atque illis libẽter immoratus sum?* Hoc absque dubio insinuatum est in V. T. Exod. 29. & Numer. 28. quando DEVS manda-

I. Docent pia meditari.

mandauit iugi sacrificio singulis diebus offerri sibi agnos duos in holocaustum, vnum manè, alterum vesperi. Et quidem S. Bern. serm. 2. & 3. de Purificatione rectè asserit per eos significatum esse Christum, qui fuit agnus matutinus, quando infans hodie in templo est oblatus? & vespertinus, quando ad vesperam vitæ se obtulit circa horam diei nonam in cruce. Morali tamen sensu voluit DEVS coli latriâ bis in die, mane & vespere. Ac siquidem Christus se mane & vespere obtulit patri suo, cur non faciat hoc suo etiam modo Christianus? Quid quod Plato lib. 10. de legibus scribit. Græcos æque ac barbaros omnes, Sole tam Oriente quàm Occidente, adorare DEVM? Pythagoras etiam duorum maximè temporum rationem habendam dicebat, matutini & vespertini? teste Hieron. lib. 3. contra Ruffin. cap. 10. Sanè confunduntur ab his Christiani aliqui, qui pecorum instar cubitum eunt, & pecorum instar surgunt. Surgent Gentiles ac barbari & condemnabunt eos in iudicio.

II. Docent gemere. II. Docet nos gemere potiùs quàm iubilare & cum mundo lętari: quia gemitum pro cantu habet, qualis etiam decet bonum Christianum. Etenim Christus Dominus fleuisse quidem legitur, risisse verò nunquam. Et Deipara quomodo ridere potuisset vnquam, quæ semper gladium pectori infixum gerebat, mortem scilicet filij dirissimam, oculis obuersantem? Cum dolore in stabulum diuertit, cùm dolore in Ægyptum fugit, cum timore redijt, cum dolore amissum quæsiuit, cum dolore spretum audiuit, cùm dolore morituro valedixit, cum dolore Ioannem pro filio accepit, cum dolore morientem vidit, cum dolore sepeliuit, cum dolore rediuiuum expectauit. Verùm dicet aliquis: Quid tandem nos fleamus? Duas maximè miserias, vnam exilij nostri, alteram DEI

1. Ob exilium nostrum. passim offensi. Quis vnquam audiuit iubila, tibicines & fidicines, saltus & choreas in carceribus? nónne bis deplorandi essent rei capitis, si in carcere riderent, saltarent, iubilarent? O miseri! diceremus: nescitis vbi sitis: post paucos dies ad torturam rapiemini, inde ad tribunal, tum ad supplicium, & ridetis? Nos in carcere sumus; vnde nunc vnus, nunc alter extrahitur, rapitur in lectum doloris & agonem mortis ac iudicium, vnus longiori, alius breuiori itinere. Quâ ergo ratione vanis mundi gaudijs possumus indulgere? Iudæi in captiuitate sua à Babylonijs rogati: *Hymnum cantate nobis de canticis Sion*; responderunt: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Psal. 136. Quomodo & nos in captiuitate nostrâ & exilio ridemus, saltamus, iubilamus? Iure ergo feriæ imminentes stultorum appellantur; quia non nisi stulti & phrenetici ridēt in periculis suis. Deinde iure gemimus, quia videmus passim DEVM

2. Ob offensas Dei. grauiter offendi. Quid enim? nónne velum templi, petræ, terra, Sol luxerunt, quando viderunt subsannari & crucifigi creatorem suum? At quid aliud faciunt hoc tempore homines? Suis enim iocis & scurrilitatibus Christū subsannant, suis ebrietatibus potant felle & aceto, suis blasphemijs flagellant, suis laruis & personis induunt veste albâ & derident, suis impudicitijs denudant & cruci affigunt. Quòd si Dauid aspiciens peccātes dixit Ps. 118. *Vidi præuaricantes & tabescebā*. seu vt Hieronymus vertit, *mœrebam*, quomodo non mœrebimus nos, qui tales intuemur Christianos? Paulus certè super huiusmodi homines, *inimicos* scilicet *crucis Christi*, flebat, ad Phil. 3. *nunc autem & flens dico*, &c.

III. Docet modestiā in vestitu. III. Docet modestiam in vestitu. Habet enim pennas ferè cinerei coloris, adeoque lugubres. Ac licet habeat etiam aliquas in alis pulchras & versicolores pennas, eas tamen abscondit, & nō nisi volaturiens depromit. Quid igitur nisi vestitum moderatum & modestum nobis assumendum docet? Cinerea debet esse vestis nostra, quia cinis sumus. Qui contrà agit, sepulchrum dealbatum est, foris ornatum, intùs cinere plenum. Nónne Adamo dictum: *Puluis es & in puluerem ibis*? Quis autem vnquam vidit cinerem ornari? telâ crassissimâ & sordidissimâ excipitur & in sterquilinium effertur. Quis figulinum vas auro & argento includit? Vas figuli sumus. Diuiti cuidam Asiano, vt scribit Cælius l. 30. cap. 15. *cùm pedes forent abscissi, qui frigoris nimietate cōputruissent per niues iter facienti, vt aliquo modo calamitatem leniret, ligneos sibi pedes conficiendos curauit, quibus subligatis interim etiā ferulis innixus incederet. Sed ridiculus eo præcipuè fuit, quòd summâ curâ scienter politeq; cōfectas soleas comparabat subinde, quibus ligneos illos pedes præfulciret. Veluti visenda planè res esset, lignū crepidis inductum.* Nihilo minùs ridiculū est cinerem adornare. Decor hominis naturalis in paradiso ob peccatum ei ademptus est, vbi sine vestitu & erubescentiâ tanquam Angelus incedebat. Ob præuaricationem pudefactus, pellibus vestitus est: quo modo damnati à S. Inquisitione indusiolo infami, quem *habitello* appellāt Itali, Hispani *S. Benito*, educuntur, ad mortem. Qui talem vestem gemmis ornaret, nónne magis se ridendum exponeret? Ligneos igitur pedes & cinereos ornas comptule. Intellexit hoc meliùs quàm nostri sęculi homines, Esther Regina, quæ extra necessitatem vili se habitu & obuio vestiuit; at cùm Regem aditura, necessariò se ornare debuit, dixit: *Domine tu scis, quòd abominer signū superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum.* Esth. 14. Nostro æuo S. Carolus Borromæus infra Cardinalitias vestes, pro dignitate honestas, gerebat laceras & detritas, dicens: *laceras sibi esse proprias, purpureas autem & caeruleas integras spectare ad* Cardinalitiam dignitatem. Lipsl. in Vitâ 3. Nou. Idem cùm famis tempore omnia sua in pauperes erogasset, à Rectore Collegij Heluetici interpellatus pro vestitu alumnorum suorum; cùm nil suppeditare se iam posse diceret, nec tamen Rectori hoc persuaderet, tandem monstrauit ei caligas suas laceras & detritas, dicens: *se velle eas cum caligis ipsius commutare, si placeret.* Id à viro fide dignissimo, qui eum bene nouerat, accepi. Igitur Esther & Borromæus non nisi ex necessitate, exigenteque honestate ornatum admiserunt; quod & alijs conceditur, modò instar turturis speciosas illas pennas non ostentare, sed tegere potiùs conentur.

IV. Docent moderamen in victu.

IV. Docet moderamen in victu. Nam morticino non vescitur, sed pauculis granis, quæ in locis tantùm mūdis quærit. Nec bibit, vt Bapt. Mantuanus scribit, ex riuulo nisi priùs alis turbato. Denique velut pro signo temperātiæ circulum nigrum in collo gerit. Ergo etiam Christianus abstineat à morticinis, quæ scilicet mortem animæ afferant, cibis vetitis, immodicis: abstineat ab immundis locis comessationum & pergræcationum: quia perit ibi munditia. Deinde seu bibens seu comedens alis bonæ cogitationis turbet. cibum & potum; quod videlicet non velit bibere vel edere ad voluptatem, sed ad necessitatem & naturam conseruandam. Illud enim brutum, hoc humanum est. Quid mirum te hoc facere, quod fecit Rex potentissimus Dauid? *Cinerem tanquam panem māducabam* ait Psal. 101. *& potum meum cum fletu miscebam*; quasi diceret, panem meum cinere aspersi, recordationis mortis: & vinum lachrymis pœnitentiæ. Valde molitur dæmon, vt cibum & potum ad voluptatem sumamus, quod sequenti ex narratione discimus. De S. Lupo Senonensi Episcopo scribit Sur. 1. Sept. quòd aliquando noctu machinatione dæmonis magnam sitim senserit. Iussit igitur afferri sibi à famulo frigidam. Verùm mox aduertens dolum Diaboli in hydriâ latentis non bibit, sed posuit hydriam ad caput lecti, & signans puluinar posuit super os hydriæ, sicque inclusit virtute diuinâ dæmonem, qui mirum in modum totâ nocte vlulans prodidit se quis esset, & quid molitus esset. Sciamus igitur dæmonem à cibo & potu non procul abesse, nec non machinari, vt ijs ad gulam & voluptatem cum peccato abutamur: proinde cum turture & S. Lupo potum cibumque præuiâ cogitatione, quam dixi, obsignemus & dicamus: Impostor, qui me captum venisti, ego te capiam & includam, vt ne mihi nocere possit cibus & potus. Bibam vt naturâ confortatâ Deo seruiam, non tibi. Sic fugiet, sic plagam accipiet.

V. Docent qualis nostra conuersatio esse debeat.

V. Docet qualis nostra conuersatio esse debeat. Turtur enim in solitudine ferè manet, & per æstatem ad nos veniens nō nisi in altissimis arboribus nidificat, procul scilicet ab insidijs iaculisque aucupum: eâdemq; de causâ non insidet ramis viridibus sed aridis tātùm, vt possit vndique circumspicere & insidias cauere. Sic ergo Christianus amet solitudinem cordis saltem: fugiat peccandi occasiones, conuenticula, socios malos. Exemplo est Rex Dauid qui Ps. 54. ait? *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Ecce elongaui fugiens & mansi in solitudine*, S. Greg. in Psal. 6. pœnit. negat eum habitâsse in solitudine loci; sed vult habitâsse in solitudine cordis tantùm, inter tot homines; memorem scilicet lapsûs sui, in quem inciderat, cùm oculos ad mulierem deflexisset. Fugit ergo imposterum peccandi occasiones & illecebras. Vnde Psal. 25. proponit firmiter se subducere à conuentu & idololatricis nugis Philisthinorum, cum inter eos moraretur exul: *Non sedi cum concilio vanitatis & cum iniqua gerentibus non introibo. Odiui Ecclesiam malignantium & cùm impijs non sedebo.* In Hebr. pro *iniqua gerentibus* habetur, *cum pueriliter occultantibus*. q.d. ludentibus puerorum more, qui se in angulis, aut faciem manibus occultant: planè alludens ad nostra Bacchanalia, quæ simillima sunt stultitijs Philisthinorū, quas Idolis suis exhibebant. Ab his ergo ludis, nugis & stultitijs abhorreat Christianus. Accipiat nunc pennas & fugiat in solitudinem cordis & cubiculi sui, vel exemplo Deiparæ quæ cum Christo ab insidijs Herodis recepit se in solitudinem & Ægyptum, post purificationem; quia draco ille ignitus, Herodes, insidiabatur illis.

Videmus ergò non absque causâ turtures à Deo expeti, qui scilicet typus sunt boni Christiani. Quare vt vnusquisque gratum Deo obsequium præstet, & sacrificium offerat, turtur esse studeat, vt sic ipse quoque in templo gloriæ tandem præsentari Deo mereatur.

THEMA QVINTVM.

Quarum rerum nos admoneant cerei sacri manibus gestati hodiernâ die.

I. *Christum nobis præ oculis ponunt.*
II. *Cereum in baptismo traditum reuocant in memoriam.*
III. *Cereum morituris porrigendum proponunt ob oculos.*
IV. *Cereos qui nos ad sepulchrum comitabuntur proponunt.*

Lumen ad reuelationem Gentium. *Luc. 2.*

Cerei sacri velut liber laicorum, intelligēdi sunt.

TVrpe & derisu dignū est tractare in templo libellos pios, & nō posse in eis legere. Sacræ Ecclesiæ cæremoniæ libelli quidam sacri Laicorum sunt, è quibus ipsi percipere modo aliquo possunt, quæ in libris legere nequeunt. Huiusmodi sunt cerei benedicti, qui hodiernâ die fidelium manibus gestantur in Ecclesiâ; libelli, inquam, sacri, non characteribus, sed figuris descripti. Ergo qui hos manu tenent, velut rude enchiridion, intelligere eos debēt; ne alioquin inimici & æmuli nostri, dæmones, eos derideant; quòd librum in manu habeant, quem legere non sciunt, nec quid sibi cerei isti velint, intelligunt. Quare id nunc exponemus.

I. Christum nobis præ oculis ponunt.

I. Proponunt nobis ante oculos Lumen illud Gentium, quod hodiernâ die accepit in vlnas suas Simeon, Christum Saluatorem nostrū, quem iuxta prædictionem Isa. c. 42. v. 26. & c. 49. v. 6. & c. 60. v. 3. præuidit Gentilibus lumen fidei & Euangelij allaturū easque è tenebris ignorantiæ ad lumen veritatis educturum. Quâ causâ cerei hodie benedicuntur & gestantur à nobis, in memoriam tanti benefactoris ac beneficij, gratiarumque actionem. Rectè autem cereo accenso repræsentatur Christus; quia ignis sublimissimum; potentissimum ac purissimum elementum, eius diuinitatem indicat: candela humanitatem: cuius anima per lineum filum seu ellychnium: caro per ceram denotatur. Linum ignitur, cùm ignem concipit, non cera: sic anima Christi viatoris dote beatitudinis ornata fuit, non corpus. Cera operâ apum è florum succis

Tripart. hoc Fest. C. 7. B.

ſuccis conficitur: corpus Chriſti operâ Spiritûs S. puriſſimo Virginis ſanguine coagulatum fuit. Cereus dum lucē homini præbet ſeipſum interim conſumit: Chriſtus dum Iudæis ſuâ prædicatione lucem accendit & viam veritatis oſtendit, accendit ſimul eorum in ſe odium &. præbuit eis non ſane cauſam, ſed occaſionem ipſum occidendi. Porrò cereus iſte manu apprehendi, teneri ac geſtari debet, per applicationem meritorum Chriſti, ita vt non ſolùm luceat, ſed vt nobis luceat & ad bonum noſtrum. Alioquin enim ſicut lucerna aut Sol ſplendens nihil conducit otianti aut in lecto ſtertenti: ita etiam Chriſtus nihil nobis proderit, niſi à nobis per fidem, ſpem, charitatem aliáque bona opera apprehenſus & retentus, nobis luceat, fiatque nobis cauſa ſalutis particularis ex vniuerſali. Quemadmodum enim pharmacopolium nihil prodeſt ægris, niſi eo vtantur: Bibliotheca litteratis, niſi libros legant: ita nec Chriſti merita, niſi applicentur.

II. Cereum in baptiſmo traditum reuocant in memoriã.

II. In memoriam reuocant nobis cereum illum accenſum, qui in baptiſmo noſtro datus eſt in manus noſtras, cùm illis verbis: *Accipe lampadem ardentem, irreprehenſibilem, cuſtodi baptiſmum tuum.* Datus porro eſt primò vt ſciamus nos eſſe filios lucis adeoq; opera lucis facere debere, iuxta id 1. Theſſ. 5. *Omnes vos filij lucis eſtis & filij Dei: non ſumus noctis neque tenebrarum.* In cereo eſt lux, quæ ſignificat fidem: calor igneus, qui ſignificat charitatem, cera in columnæ figuram ſurſum ab imo aſſurgens deſignans ſpem, quæ nos ad cælum erigit. Hoc ergò cereo, his cæleſtibus virtutibus, in baptiſmo infuſis, iubemur operari opera lucis; & mittimur in vineam Domini, quaſi ligone & inſtrumētis neceſſarijs inſtructi. Qui metalla fodiunt, ſuo quiſque lumine ſeu lucernâ bene cuſtoditâ; deſcendunt in cauernas terræ tenebricoſas, vt aurum & argentum inueſtigent atque effodiant: abſque lumine fruſtra ſunt. Simili modo nos per baptiſmum Chriſto deuincti, velut operarij conducti demittimur in hunc mundum, tenebris opletum, vt ibi virtutum & meritorum aurum conquiramus. Audiamus S. Bern. ſer. 2. de Purificat. *Cum arguantur otioſitatis, inquit, ipſi quoque quos nemo conduxit: qui iam conducti ſunt, ſi otioſi inuenti fuerint, quid merentur? Fides quippe ſine operibus mortua eſt. Ipſa denique opera noſtra in feruore agenda ſunt, vt ſint lucernæ ardentes in manibus noſtris. Alioquin timendū, ne fortè tepidos nos euomere incipiat.* Non ergo ad otium, ſed ad laborem in hunc mundum miſſi ſumus; ideò lampadem accenſam & ardentem accepimus, vt non contenti ſolâ fidei lampade, ardorem etiam charitatis ei iungamus, & tanquam filij lucis, opera lucis patremus. Qui hoc lumine carent vti infideles & heretici, fruſtrà laborãt, nec quidquam auri inuenient; terram meram effodiunt, bona, inquam, terrena. Non ita nos Chriſtiani, qui cæleſtia inſtrumenta ad operandum accepimus; & ſi charitate operemur, filij lucis ſumus. Veteres in die natali Regum accendebant lucernas, ad eum ornandum, vti de Herodis natali teſtatur Perſius Sat. 5. Chriſtiani in ſuo per baptiſmum regenerati natali, Reges facti ſunt. Ergo cereus, quem hodie manibus gerimus, reducit nobis in memoriam quales in baptiſmo facti, quid acceperimus, quid Deo promiſerimus; quaſi ingerens nobis illud Pſal. 4. *Filij hominum vſquequo glorioſi mei* (vti habetur in Heb.) *vt quid diligitis vanitatem.*

1. Vt ſciremus nos eſſe filios lucis.

2. Vt proximis etiam lucem afferremus.

2. Datus eſt, non vt nobis ſolis, ſed vt proximis etiam luceat. Ad hoc enim geſtatur manibus, vt per vitam verè Chriſtianam præferatur & monſtretur alijs in exemplum, iuxta Chriſti mandatum: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona &c.* Matth. 5. Cauſã immediatè præmiſit dicens: *Neque enim accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt.* Lucerna non vni homini, ſed pluribus, qui præſentes ſunt, debet lucere: vti nec Sol vni regioni, ſed toti mundo accenſus eſt, ideòque totum orbem circumit: ſic etiã Chriſtus in nobis accenſus, vult etiam alijs impertiri lucem ſuam. Mos olim fuit, teſte Curopalate de Offic. Eccleſiæ & aulæ Cõſtantinop. c. 6. n. 37. lampadē inter alia præferre Imperatori. *Lampadem*, inquit, *præferunt Imperatori propter illud Chriſti dictum: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona &c.* Ergo etiam Imperatores huius præſcripti admonebantur; cur non & alij Chriſtiani communis huius obligationis ſuæ ſeipſos admoneant? Sanè admonet eos hodie Eccleſia, dum cereos eis porrigit, ſicut admonuit in baptiſmo, cùm porrecto cereo dixit: *Accipe lampadem irreprehenſibilem*: quam nemo culpet, omnes laudent & ſuſpiciant.

III. Cereum morituris porrigendum proponunt ob oculos.

III. Præfigurant & proponunt nobis cereum illum, quem in horâ mortis migraturi ex hac vitâ accepturi ſumus in manus noſtras. Et primò quidem inſinuant nobis illius temporis anguſtias, quas ſentiemus in vltimo illo conflictu mortis & vitæ. Videmus enim ignem, quaſi viuentem & vitæ ſuæ valde amantem ægrè extingui: reſiſtit reluctabundus, inclamat, ſtridet, excandeſcit & vleiſci cupit, colligit vires, reſumit pabulum & ſubſidium quærit, quo ſe tueatur ac conſeruet, vti facere ſolent animantia, quæ violentâ morte pereuntur, vt ait Pierius Hierogl. 46. c. 14. (vnde non defuerunt, qui ipſum animal eſſe credebant.) Si verò defectu pabuli elangueat, diu ſe quantum poteſt conſeruare ſtudet, modico ſe ſuſtentans, quaſi mortem ſuam refugiens. Idem contingit morientibus: maximè tamen ijs, qui vitæ huius amantes fuerunt & in bonis duxerunt dies ſuos. *Mors enim diuitis & fortunati eſt duplex*; ait S. Chryſoſtomus apud Anton. in Meliſſa; quia anima eius æquè adhæret opibus & fœlicitati ac corpori: quare dum ab vtriſque auellitur, quaſi duplicem mortem oppetit. A corpore quidem ſeparari anima horret naturaliter. Hinc moribundi cupiunt è lecto ſurgere, quaſi fugam molientes: manibus ad ſe ſtragulum & linteamina trahunt & fulcra apprehendere conantur, quibus ſe ſuſtentent. At hæc anguſtia metuenda adeò non eſt, ſicut altera, quæ procedit ex ſpoliatione rerum mundanarum, quibus addictus fuit moriens, vitæ, opum, honorum, voluptatum, vxoris, fi-

1. Anguſtias illius temporis.

ris, filiorum, amicorum; deinde ex metu iudicij diuini. Qui ergo ab hac angustiâ & torturâ liber esse vult, liberet se priùs ab amore huius mundi & rerum omnium fluxarum, si non effectu, vt religiosi, saltem affectu. Sic viatores transituri loca militibus vel prædonibus infesta, pretiosas vestes exuunt, pecunias abijciunt, arma deponunt, laceri ac penè nudi incedunt, eoq; pacto non vitam modò, sed verbera etiam & vexationes redimunt. Sic imminente iam naufragio, qui vitæ suæ consulunt, à vestium onere se expediunt & ad enatandum parant. Deinde videat cum Simeone mortem, antequam adueniat, vt imminentem æquiùs ferat. Id agebat Godefridus Comes Cappenbergensis, post abdicatum ditissimum Comitatum, Ordinem Præmonstratensem ingressus. *Frequenter socijs in itinere quolibet residendo pausantibus, ipse quemadmodum in exequijs mortuorū membra componi solent, manus & brachia sua composuit supinus, dicens clamore intimo gemituq; vehemētissimo: O si veniat hora illa nostri transitus! O si ad hanc horā aptare ac præparare me digneris Domine DEVS meus!* Sic armatus cum morti appropinquaret, fratri suo germano, Ottoni mœrenti, ait: *Idcircò mi frater vniuersa propter DEVM abdicauimus, quia nos ad huius horæ necessitatem peruēturos certissimè noueramus, præoptantes atque satagentes, ne huius nos procella discriminis obruat imparatos.* Et paulò pòst: *Frater mi audio vocem dicentem: Exite obuiam ei:* Ad extremum verò cum ingenti subitò exultatione dicebat: *Bene veniunt nuncij Domini. Creatoris mei.* Quo dicto spiritum DEO reddidit. Vt in eius vitâ 13. Ian. apud Sur.

2. Vt lumen gratiæ conseruare meminetimus.

2. Vt lumen gratiæ, fidei & charitatis in baptismo nostro accensum conseruare meminerimus vsque ad vltimum vitæ spiritum, adeoque constanter vero lumini Christo adhærere. Mos olim apud Gentiles erat, teste Platone l. 6. de legibus & 2. de rep. vt ex arâ Promethei vsque ad vicinam vrbem accensas lampades seu faces gerentes cursum instituerent: is autem, in cuius manu fax extinguebatur, non modò nihil lucrabatur, sed etiam infaustus habebatur, turpis & inglorius; quin etiam pueri palmas ei dabant, velut ignauo & turpiter victo, vt refert Euphronius Scholiastes Aristotelis. Huiusmodi cursum omnes nos peragimus, incipientes à baptismo, vbi cereus ardens in manus nostras traditus fuit, vt eum inextinctum seruaremus vsque ad terminum vitæ & introitum ciuitatis cœlestis; idque reuocatur morienti in memoriam, dum ei cereus offertur. Beatus porrò, qui lumen hoc ad terminum illum detulit. Infaustus econtrà, qui extinxit, aut negligentiâ suâ extingui passus est, turpis & inglorius. Pueri & infantes, qui suum illud lumen saluum ad vitæ finem detulerunt, deridebunt illos & palmas eis dabunt: *Hic homo* dicent, *cœpit ædificare & non potuit* (vel potiùs non voluit) *consummare.* Imò ædificârunt; sed quod struxerant, iterum deiecerunt: cereum accenderunt; sed malè custodiendo, rursum extinxerunt. Hoc est, quod vobis insinuauit Christus in parabolâ decem Virginum, per quinque illas fatuas, quæ cùm accensas accepissent lampades, quibus obuiam irent sponso, suâ incuriâ viderunt extingui, cùm iam sponsus aduentaret, vnde à prudentibus alijs quasi alapas acceperunt, quando audierunt *Ite potiùs ad vendentes & emite vobis*, (quasi cùm sarcasmo dicerent: Man hats feil. prostat in foro) nec non ab ipso sponso quando serò venientibus & fores pulsantibus dixit: *Nescio vos.* Matth. 25. In lacu Asphaltite, seu mari Palæstinæ mortuo lucernæ ardentes supernatant, extinctæ mox ad ima demerguntur, teste Iosepho l. 4. & 5. de bello. Egesippo, Plinio & alijs. Pari modo in morte, qui cereum gratiæ accensum habuerit, saluus erit: qui extinctum, mergetur in abyssum.

IV. Cereos, qui nos ad sepulchrum comitabuntur, proponunt.

IV. Ob oculos ponunt cereos illos, quibuscum efferentur aliquando funera nostra. Hi enim postremi nostri amici sunt, qui vsque ad sepulchrum nos comitabuntur, tametsi non vlterius. Demonstrant ergo nobis primò fælicitatis humanæ inconstantiam & finem luctuosum.

1. Humanæ fœlicitatis inconstantiam ostēdunt.

Bene Sanctus Bernardus in serm. de fallaciâ præsentis vitæ: *Accenditur cereus,* inquit, *non purum lumen est, siquidem ignis ipse propria fomenta consumit, nec nisi ipsâ consumptione fouetur. Porrò deficiente materiâ deficiet ipse: & vbi videris illam prorsus exustam, hunc quoque nihilominùs extinctū esse reperies. Sicut ergo flāmæ illius nouissima fumus occupat & caligo: sic lætitia lata rei in tristitiam commutatur.* Comitantur cerei mortuum vsque ad sepulchrum, eo sepulto extinguuntur, & in fumum abeunt, vnaque cum illis omnis defuncti gloria, opulentia, honor, sapientia, delitiæ, memoria. Mirè celebratur Q. Metelli Romani fœlicitas à Valer. Maxim. lib. 7. c. 1. & Plinio lib. 7. cap. 44. à diuitijs, liberis, dignitatibus, corporis dotibus, vitâ vegetâ & diuturnâ: *Cœlum contemplare,* ait Valerius, *vix tamen ibi talem statum reperies.* Hæc tamen omnis eius fœlicitas paruo in loculo, cereis comitantibus in rogum illata, ibique extincta est. Et quid aliud expectare possunt Reges terræ etiam fœlicissimi? Quantacumque enim illorum fœlicitas sit, lumē accensâ in cerâ est; quod dum emicat, paulatim etiam deficiente, quæ consumitur, cerâ in suum festinat interitum, Vnde Prou. 13. dicitur: *Lux iustorum lætificat: lucerna autem impiorum extinguetur.*

2. Vitæ bene aut malè actæ periodum.

2. Vitæ bene aut malè peractæ periodū admodum diuersam. Candelæ & faces aliæ ex sebo & pice, aliæ ex cerâ confectæ sunt: quæ dum ardent, non facilè aduertitur discrimen inter eas; at vbi extinguuntur, tum illæ quidem fœtorem ac tetrum funestumque oculis odorem post se relinquunt: hæ verò minimè, sed gratum potiùs & innoxium. (Sebum adeps carnis est; vnde operā carnis significat, quæ damnat Apostolus ad Galat. 5. Cera operâ apum e floribus colligitur ac conficitur; vnde opera bona & fructus spiritûs denotat, quos ibidem laudat Apostolus.) Pari igitur modo iusti & pij suauem post se relinquunt famæ odorē, suique memoriam, tetrum vicissim impij, iuxta id Prou. 10. *Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorum putrescet.* Non opus demonstratione: tota hoc Scriptura clamat & exemplis demōstrat, profanæ quoque historiæ; hinc Sanctorum

ctorum festa celebrantur cum honore, nomina, gesta describuntur & in pulpitis prædicantur; impiorum nesciuntur, abijciuntur, cõburuntur, infami aut obscuro loco absconduntur, denique velut sebaceum ellychnium fumigans pedibus proteruntur. De morte piorum ait Ecclesiasticus c. 1. *Timenti DEVM bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur*; non solùm à DEO, sed etiam ab hominibus. Omnes etiã illis bene precantur; sicut de Moyse idem Ecclesiast. c. 45. ait: *Dilectus DEO & hominibus, cuius memoria in benedictione est.* Vt enim thus & pigmenta odorata, cùm incenduntur, suauẽ omnibus odorem afflant: ita pij cùm moriuntur ab omnibus commendantur. Vnde de Iosiâ Rege optimo ac pijssimo dicitur Ecclesiast. 49. *Memoria Iosiæ in compositionem odoris facta, opus pigmentarij: in omni ore quasi mel dulcorabitur eius memoria, vt Musica in conuiuio vini.* Mel à putredine seruat corpora mortuorum; Musica conuiuas exhilarat: sic piorũ memoria eos immortales quasi conseruat, vt in ore hominum viuant: & velut Musica eos recreat. Econtrà de impio illo Antiocho, eiusque similibus. 1. Mach. 2. ait Mathathias: *A verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus & vermis est.*

Hæc sunt Auditores, quę in cereis istis quasi in Enchiridio legere quodammodò & intelligere debemus. Quę si bene ac frequẽter expenderimus, non poterit nos inimicus noster derisui habere, sed nos illum potiùs ridebimus, & nobis gratulabimur in horâ mortis nostræ.

IN FESTO S. MATTHIÆ. APOSTOLI.

THEMATA.

I. Iugum mundi Ægyptiacum.
II. Iugum libidini seruientium durissimum.
III. Liberalia seu peculiaria DEI dona grato animo excipienda.
IV. Indurati quâ ratione frangendi.
V. Christus mitis, sed quandoque etiam seuerus.

THEMA PRIMVM.

Iugum mundi Ægyptiacum.

Seruitus Ægypti.
I. Est iugum durissimum.
II. Iugum fœdissimum.
III. Iugum miserrimum.

Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. *Matth.* 11.

Seruitus Ægypti dura.

MISERVM prorsùs erat seruitus iugum, quod imposuit Hebræis Pharao Rex Ægypti: adeò vt gemitus oppressorum ascenderit vsque ad cœlum, Domino testante: *Clamor filiorum Israël venit ad me, vidiq; afflictionem eorum, quâ ab Ægyptijs opprimuntur.* Quâ vociferatione DEVS apparuit Moysi in rubo ardente; qui nil aliud nisi eandem Hebræorum afflictionem, instar ignis Hebræos vrentem, significabat. Exod. 3. Eandem Leuit. 26. *catenas* appellat *ceruicum* ipsorũ. Ipse verò Moyses Deut. 4. *fornacem ferream. Vos eduxit de fornace ferreâ Ægypti &c.* Verùm seruitus illa corpora tantùm petebat, non animas: exigua igitur fuit respectu seruitutis, quã mundi amatores collo suo imponunt, quâque non tam corpora, quàm animas suas premunt, adeoque opprimunt; & quod maximè miserandum, suas interim miserias non vident nec deplorant, imò etiam miseri certatim in eas insiliunt, nec inde eripi volunt. Igitur his, vt paulisper oculos aperiant, & quale iugum trahant, intelligant, describemus obiter ipsorum seruitutem, Ægyptiacæ illi non absimilem.

I. Est iugum durissimum.

I. Seruitus Ægyptiaca fuit Hebræis inprimis durissima. Cogebantur enim facere lateres & obire *omnem famulatum.* Exod. 1. deinde cõquirere sibi paleas ad faciẽdos lateres. Exod. 5. Addit Iosephus coactos flumen in multas fossas diducere, mœnia exædificare, & aggeres construere ad arcendas aquas: pyramides extruere &c. quo modo ferè nunc à Turcis mancipia vexantur. Quare non abs re suas delicias: ad quas redire cupiebant è deserto, appellant *cæpe & allia*; quia nimirum lachrymas eis, tantum non sanguineas, expresserunt.

Nihilo minor est mundi seruitus. Grauissima enim imponi onera in parandis opibus, honoribus, delitijs, commodis, contentandâ vxore, promouendis liberis, parandis amicis; saginando corpore &c. Et 1. vt hæc conquirant, laborant desiderijs, quæ tantùm non occidunt eos, dum concupiscunt & non habent. Quorum typus fuit Rachel, quæ liberorum cupida viro dicebat Gen. 30. *Da mihi liberos, alioquin moriar*; hoc est, *mortem mihi ipsa consciscam*, ait Isidorus Pelusiota l. 2. epist. 274. Quæ tamen vbi liberos accepit, in secundo partu extincta est. Gen. 35. Exemplo est Rex Achab, qui cùm negaretur ei vinea à Naboth, indignabundus & frendens abijt domum, & posuit se in lectulum quasi ægritudine tactus, neque cibum admisit. 3. Reg. 21. Pauperem ergo se reputabat, nec viuere posse, nisi ab egeno vineã acciperet. Idem in honorum desiderio demonstrant Aman, qui cùm supra omnes exaltatus esset ab Assuero, & omnia haberet, nihil tamen se habere putabat, quamdiu Mardochæus coram eo genua non flexit. Esth. 5. Si quis sæcularium domos percurreret, vbique querelas audiret à dominis, quod fideles seruos acquirere non possint: à seruis, quòd exigua nimis stipendia largiantur domini; à mercatoribus, quòd non emantur eorum merces: ab emptoribus, quòd carò nimis

1. Laborant in bonis parandis.

nimis omnia væneant, &c. quemadmodum & in Ægypto, non fuit domus, vbi non audiretur clamor & lamentatio propter mortem primogenitorum. Denique sicut aranea se euiscerat & centies circumit, dum telam conficiat; in cuius medio aucupis instar expectat prædam, quantumuis vilem; ita ferè serui mundi se exhauriunt & consumunt, inhiando & insidiando lucris, honoribus, voluptatibus vt verè dicere possint illud Psal. 89. *Anni nostri sicut aranea meditabuntur.* quasi dicant: sicut aranea cum magno labore & industriâ, quasi mediatè telam texit, sic nos totis annis cogitamus lucra & prædas: interim nil nisi muscas capimus.

2. In dispensandis. 2. In dispensandis, conseruandis, augendis. Quia enim bona temporalia multos patiuntur æmulos & insidiatores, laborandum valdè, quomodo quis sua defendat & abscondat. Et quia nunquam satiant, sed magis sitim accendunt, laborandum vt augeantur; hinc nulla quies. *Ite ad onera vestra,* dicebat Pharao Hebræis Exod. 5. Sic mundus seruis suis, adulamini, mentimini, simulate, fraudate, vigilate, currite, nauigate, sudate, esurite, &c.

Nero Imperator in solis subscribendis litteris tantum sensit molestiæ, vt diceret: *Vellem nescire litteras.* Sigismundus Imperat. in mensâ etiam appellatus, asinos dicebat Regibus beatiores, quòd illi dum comedũt, clitellis exonerantur: Reges verò etiam in mensâ laboribus vexentur. Beyrl. in Apopht. Christ. Philippus secundus Hisp. Rex aiebat, Reges esse similes textoribus, qui manibus & pedibus debeant laborare, & simul oculum semper ad fila conuertere, vt rupta hîc illic alligentur. Si hoc sentiunt Reges, qui omnibus mundi delicijs putantur circumfluere: quis magni æstimabit inferiorum commoditates?

3. In perdendis. 3. In perdendis, expendendis, deserendis. Herodot. l. 4. scribit Hypanim è fontibus quinque dierum viâ exilem profluere ac dulcem: deinde post aliorum quatuor dierum iter perquam amarum. Tales sunt honores, opes, voluptates mundi initio ad paucos vitæ dies melleæ: at in fine cùm in morte deserendæ sunt, fiunt homini amarissimæ. Vnde Ecclesiasticus c. 41. ait: *O mors, quàm amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs suis.*

II. Iugum fœdissimum. II. Fuit fœdissima in operibus luti, in fossione terræ & comportatione aggerum, omnique famulatu, adeoque sordidis quibusque ministerijs. Eupolemus vetus scriptor apud Eusebium l. 9. de præpar. Euang. addit, Hebræos iussu Regis diuersi coloris ab alijs veste indutos fuisse, quo risui & vexationi Ægyptiorum exponerentur.

Nihilo honestior est mundi seruitus, siue labores corũ spectes, siue dominum cui seruiunt, siue confusionem, quam inde metunt. 1. enim quid fœdius quàm hominem ad imaginẽ DEI factum & cœlo natum, fœdis & brutis voluptatibus vacare? terræ glebas, aurum, inquam, & argentum effodere, desiderare, amare? escis, poculis, vomitu, balneis & carnis blandimentis veluti bestiæ se oblectare? vestium ornatu à brutis emendicato sibi inanem gloriã quærere? Quales bestias ex hominibus reddit ebrietas? libido nónne hominum conspectum fugit? auaritia nónne omnibus exosa est? In hoc luto (de quo Apostolus ad Philip. 3. *Omnia arbitror vt stercora*) mundani immersi hærent, sicut vermes in caseo; quia *vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuũ.* Bene ergo de his Ioëlis 1. dicitur: *Cõputruerunt iumenta in stercore suo.* Ad litteram quidem loquitur de iumentis Hebræorum, Ierosolymis à Chaldæis obsessorum, tam arctè, vt non possent educere ad pascua pecora sua, sed retinere in stabulis debuerint: vsque dum in stercore suo perirent & putrescerent. Morali sensu intelliguntur mundani homines, qui *iumenta* appellantur, quia iugum mundi graue portant, eisque Dæmones dicunt: *Incuruare vt transeamus.* Isa. 51. quo modo Sapores Rex Persar. Valer. Rom. Tamerlanes Baiazete Turcarum Imp. vsi sunt pro scabello. Quâ de causâ etiam DEVS homines, qui in bruta degenerârant, deleturus diluuio, dixit: *Nõ permanebit spiritus meus in homine, quia caro est.* Gen. 6. hoc est, carnalis & brutus. Tale mundi & voluptatum mancipium describit Æneas Syluius oculatus testis, in descriptione Europæ c. 20. Henr. comitem Goritiæ, qui *muliere corruptior cum pastoribus ac rusticis sæpiùs quàm cùm nobilibus diuersatus est. Senex super glacie cum pueris lusit: inter vulgata scorta frequentissimè latuit, rarò in aulâ pransus est, solus coquum adiens, offulas in ipsâ popinâ vorauit. Vestes induit viles ac perunctas, pectus nudum & apertũ ostendit: Oculi semper lacrymantes fuêre. Quẽ cùm aliquando ad se venientem Fredericus Imp. ex fenestrâ intuitus esset, me* (inquit Æneas) *vocitans: age,* inquit, *Principem, qui ad nos properat, contemplare, si quem pulchriorem mundioremq́ videris aliquando, effare. Mihi cum satis Principem comitesq́ considerassem, fœda rusticitas visa est, quæ dominatum affecuta, egregiam nobilitatem seruitio premeret.* Sic ille. Non tam apertè & per omnia alij mancipia facti sunt: non multò tamen inferiores, si paterent quæ abscondunt, forent.

2. Quid est fœdius quàm Dæmonis mancipium fieri? Ipse enim est immundus spiritus, & omniũ creaturarũ fœdissima, vnde *draco* appellatur, *serpens antiquus, leo, aspis* & *basiliscus.* Quoties ferè apparuit, formâ semper tam tetrâ fuit vt ferri non posset, vti S. Bened. formâ pueri nigerrimi, sicut & S. Anton. ac Macario; relinquere etiam post se odorem teterrimum solet. B. Ægidio Minoritæ apparuit specie tam horrendâ, vt præ terrore loquendi facultatem penè amiserit; expertus verissimè dixisse S. Francisc. Satanæ formã tam esse immanem & horridam, vt nemo ad spatium Dominicæ orationis possit cum saluâ vitâ intueri, nisi diuinitus confirmetur. Vt in vitâ B. Ægidij 23. April. 2. Dæmonis mancipiũ facit.

3. Accedit infamia, quæ consequitur mundi amatores, si nõ semper in hâc vitâ, saltem post illam. *Gloria* enim *eorum stercus & vermis est,* ait Mathathias 1. Machab. 1. 2. Quis enim non abominatur Sardanapalum, Caligulam, Heliogabalum, Henr. VIII. Angliæ, Wenceslaum VI. Imp. Bohem. & similes? Moysi & Aaroni, cùm vrgerent Hebræos ad exeundum de Ægypto, ipsi responderunt velut ingrati cuculi: 3. Infamem facit.

Margin (left, beside "1. enim quid fœdius"): 1. Hominem cœlo natum in sordibus occupat.

Fœtore

Fœtere fecistis odorem nostrum coram Pharaone. Exod. cap. 5. Stultè quidem hoc illi; sed tamen verè: siquidem serui Dei bono odore vitæ suæ suarumque hortationum stimulis, quibus pungunt mundi seruos & amatores, fœtere eorum vitam & mores faciunt; etiam coram mundo. Quantùm fœtent auari, collati cum S. Francisco & religiosis, qui sua omnia reliquerunt? Quàm sordent impuri, collati cum Catharina alijsque DEO dicatis virginibus? Quàm putent voluptuarij comparati cum Antonio alijsque Eremicolis? Incestuosus ille Herodes fœtorem ipse suum ferre non potuit præsente castissimo Ioanne; idcirco in carcerem inclusum ab oculis suis remouit. Raynerus Tusciæ Marchio & ipse incestuosus coram S. Romualdo apparere non audebat, nisi magno cum tremore, vt in vitâ Romualdi 19. Ian. Sur.

III. Iugum miserrimum. Trip. in F.S. Matthiæ C. 1. D.

III. Fuit miserrima: quia sine mercede sine necessarijs ad opus paleis 5: imò compensata ad finem laborum verberibus ac flagellis.

1. Mercedē non dat.

1. Ergo mundus mercedem non dat; quia nudos dimittit sepelitque seruos suos. Ægyptij Hebræos in opere extinctos abiecerunt insepultos, nec sinebant eos humo tegi, neque plangi à cognatis, vt scribit Philo. 1. de vitâ Moysis. Sic mundus seruos suos bonis omnibus expoliatos foras mittit, & sæpe absque honore sepelit, sæpissimè absque lachrymis suorum, qui vel bonis eorum relictis gaudent, siquid reliquerunt; vel interitu, si nihil.

2. Non saturat paleis voluptatum.

2. Paleas etiam ad opus laterum necessarias priùs dari consuetas eis detraxerunt. Quid verò paleæ nisi siliquæ illæ prodigi, quibus saturari cupiebat, nec poterat? Voluptates nimirum indicant mundi sectatorum, quas hîc adeò concupierunt, ad extremum tamen perdunt. Nam vel ad inopiam redacti ob luxum & luxuriam nimiam egere incipiunt, & famem patiuntur vt canes, circumeuntes ciuitatem, ad prandia se amicorum inuitant & ossa rodunt: vel morbis obnoxij, delitijs vti vetantur si viuere velint; vel etsi velint, frui tamen non possunt: vel auaritiâ cœcati non audent ad satietatem, nedum ad voluptatem sibi emere quæ placent.

3. Flagella addit.

3. Flagella addiderunt operum præsidibus quòd minùs vrgerent operas. Exod. 5. Eandem mercedem mundus seruis suis, sub finem saltem, rependit, contemptum, indignationem, desolationem, derisum, vlcera & morbos, remorsum conscientiæ. Quemadmodum enim Laban seruum suum Iacob tot annis fidelissimum atque vtilissimum recedentem à se persecutus est, & contumelijs inuasit, ac tantùm non mercede suâ spoliauit. Genes. 31. Sic agit mundus cum seruis suis.

Sed quid agendum nunc? Itáne mundus relinquendus omnibus? Hoc non dico: sed si in mundo conuersandum tibi sit, cautè conuerseris. Canes in Ægypto raptim è Nilo bibunt, propter metum crocodilorum, qui bibentes repentè corripiunt: sic bibe & tu è mundo, properanter & attentè, ne à crocodilis rapiaris, quibus mundus plenus est. Imitare trecentos illos Gedeonis milites, qui non flexis genibus è flumine biberunt, sed erecti instar canum aquam lambendo hauserunt. Iudic. 7. Ne adora mundum, ne immerge te in eius illecebras. *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt.* 1. Ioan. 2.

THEMA SECVNDVM.

Iugum libidini seruientium durissimum.

Sic captus & subiugatus Sampson.

I. Reponit caput in sinu mulieris.
II. In sinu Dalilæ tondetur.
III. Traditur Philisthæis & cæcatur.
IV. Vincitur catenis.
V. Ducitur in Gazam.
VI. In carcere inclusus molam trahit.
VII. Variè illuditur.

Tollite iugum meum super vos. *Matth.* 11.

INfamis ille Ieroboam, vti 3. Reg. 12. legimus, vbi vidit decem tribus Hebræorum excussisse iugum Roboami Regis, velut nimis durum: Rex illarum electus, quò eas sibi arctiùs subijceret ac subiectas retineret, atque à templo Salomonis cultuque DEI abduceret, duos aureos vitulos, seu vt 70. habent, vitulas erexit; vnam in Dan, alteram in Bethel, vt viciniora sibi delubra habentes, à templo Ierosolymitano, velut longè dissito faciliùs abstraherentur. Nec difficilè seduxit maiorem populi partem, & suo iugo subdidit, nec non ad vitulorum cultum attraxit. Roboam *dilatans populum* exponitur, & Christum in hoc repræsentat qui per vniuersum orbem dilatauit populum fidelium, Ieroboam *impugnans populum* exponitur, & significat Diabolum, qui fidelium populum impugnat. Christus dixit: *Tollite iugum meum super vos, iugum enim meum suaue est.* Satan contrà ait: Tollite potiùs iugum meum super vos; quia iugum meum multò suauius est; via mea breuis est, illa longa: mea lata, illa angusta. Ad hoc proponit vitulos & vitulas, id est, iuuenes & puellas, viros & mulieres, vt subijciant se & seruiant illis: decipitque heu quàm plurimos. Attendite hîc Christiani, ne decipiamini à Ieroboamo: maior enim pars ipsum sequitur: capiuntur tam viri mulierum amore, vti Sampson amore Dalilæ; quàm mulieres virorum, vt vxor Putipharis amore Iosephi. Inter alios fœdissimè decepit olim Sampsonem amore Dalilæ, eumque iugo suo tremendo subjecit, idemque facit adhuc innumeris. Hoc ergo iugum, vt vitemus, nunc describemus.

Vitulas Ieroboami Satan proponit.

Sic captus & subiugatus Sampson.

I. Reponit caput in sinu mulieris.

I. Sampson Dalilæ blanditijs tentatus, vt in eius sinum caput reponeret ac dormiret, turpiter persuasus est. Idem contingit iuuenibus ac viris, si cum puellis & alienis mulieribus sæpius

sæpiùs conuertentur;& vicissim istis. Grauiter hoc testatur Salomon, laqueum hunc non expertus solùm, sed eo miserè captus. Prou. 6. cùm ait: *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas; non comburantur plantæ eius? sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cùm tetigerit eam.* Miser Salomon non aduertit, quod dixerat Dominus filijs Israël: *non ingrediemini ad eas* (mulieres alienigenas;) *certissimè enim auertent corda vestra.* 3. Reg. 11. sed pòst expertus est. Idem fatentur SS. Patres S. Basil. tract. de virg. *Stupa*, inquit, *si ignem odorata fuerit, protinùs inflammata succenditur: ita & fœmineum corpus masculum tangens:* Et S. Bernard. serm. 65. in Cant. *Cum fœminâ semper esse, & non cognoscere fœminam, nónne plus est quàm mortuum suscitare? quod minus est, non potes, & quod maius est, vis vt credam tibi?*

Porrò noster Sampson quatuor potissimùm laqueis irretitus fuit à Dalilâ. 1. Verbis blandè obiurgantibus, dum per multos dies molesta illi erat dicens: *quomodo dicis, quòd amas me, cùm animus tuus non sit mecum?* quòd scilicet nō aperias mihi secretum tuum. 2. Potùs intemperantiâ, vt scribit Iosephus, & consentiunt S. Basilius orat. 2. de ieiun. Ambrosius epist. 70. Theodoretus quæst. 50. l. 3. Reg. 3. contactu reponendo caput in sinum eius. Is autem in hac re potentissimus ad peruertendum hominem laqueus est. Vt enim Sal, quia ex aquis generatur; vbi aquam contigerit, in aquam mutatur: ita vir contactu fœminæ, vnde gignitur, fit fœmineus. 4. Otio, dum in eius sinu dormit, vt Iosephus & Ambrosius epist. cit. scribunt. Hi omnes laquei potentissimi sunt, quibus si accedant luxus vestium, chorea, symphonia, musculi; quis euadere poterit? Certè fortissimi quique, qui armis vinci non potuerunt, his illecebris victi sunt. Hercules Amasiæ minas & verbera timuit. Miloni Crotoniatæ, cui *nemo aduersariorum malum, quod in manu tenebat, eripere potuit, Amasia eius nullo negotio eximebat, sæpe cum eo contendens*, inquit Ælian. lib. 2. Variar. cap. 24. Sic etiam Sampson, quem omnes Philisthæi capere non poterant, ab vna muliere captus est. Hac de causa ad doctrinam nostram, nec ipse Christus Dominus solus cum mulieribus loqui consueuit, vt patet Matth. 9. vbi non nisi cum tribus discipulis & parentibus puellæ mortuæ ad eius conclaue ingressus est. Et Ioan. 4. vbi cùm ipse ad puteum sedens, Samaritanæ responsa daret, mirati sunt discipuli, quòd cum muliere loqueretur: quia scilicet id ei consuetum non erat.

II. In sinu Dalilæ tondetur.

II. In sinu Dalilæ ab eâ attonsus fuit. Capilli, quia de capite prodeunt, cogitationes significant. Et quia Sampson Nazaræus erat, prolixum capillum habuit, Deo sacratum; in quo ei Devs singulares vires contulerat; quoque detonso vires illas perdidit. Qui libidini seruit & mulierum commercio, omnes bonas & pias cogitationes abijcit: nihil de Deo loqui nec Dei verbum audire, nec pios libros legere, neque confiteri & vix obiter orare permittitur. Mens enim tota ad libidinem abripitur, vnde ei displicet quidquid spirituale est: sola caro sapit. Hanc cogitat, loquitur, somniat, quærit, tractat; tanta eius tyrannis est. At sicut detonsus sentit frigus, quod capillatus non senserat: sic Dei gratiâ destitutus sentit animum à diuinis prorsus refrixisse; quemadmodum sentit Sampson calorem Spiritus Sancti à se recessisse. Cur auolant à nobis pleræque aues in autumno & alio migrant; quia frigore hyemis nostræ austero pelluntur. Ita Spiritus sanctus fuit à nobis propter frigus nostrum. Forfex, quâ detondentur bonarum cogitationum capilli, est obliuio Dei de quâ Psalm. 9. dicitur: *non est DEVS in conspectu eius, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.* Hinc quemadmodum Sampson viribus suis, ita homo destituitur gratiâ Dei; quia fœdis cogitationibus, colloquijs, gestibus, tactibus imaginem eius velut luto in se conspurcat. Casta enim Deo puritatis omnis fonti, placent, impura displicent. Melis suum antrum, postquam vulpes suo fœtore illud inquinauit, deserit & vulpi cedit. Plin. lib. 8. c. 28. Ita deserit gratia Dei hominem, quem reperit fœtore libidinis inquinatum, ac relinquit dæmoni. Vnde Gen 6 dicitur: *non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est*, id est, carnalis totus euasit.

III. Traditur Philisthæis & cœcatus.

III. Traditus Philistæis statim excœcatus fuit. Idem contingit libidinem sectantibus: amoris enim vehementiâ extra se rapiuntur, & quasi amentes fiunt, iuxta id Osee 4. *Fornicatio & vinum & ebrietas auferunt cor.* Certè amor Bethsabeæ eruit oculos Dauidi, adeò vt ipse diceret Psalm. 37. *Dereliquit me virtus mea & lumen oculorum meorum non est mecum.* Et fortè non resipuisset, nisi Nathan eius peccato alium induisset, artificiosâ captione. Eiusdem filio Salomoni amor fœminarum, ita eruit oculos, vt Deo vero relicto illorum Idola adorauerit. In quam amentiā incidit Henricus VIII. Angliæ Rex ob amorem mulierum! Nónne cousque cœcatus fuit, vt legitimam eamque regiam coniugem, iam prole mascula donatam, post 20. primùm annos abiecerit, & vnam è gynecæo deformem mulierculam, alterius quondam mulam, adamarit & duxerit? Erat enim oblongâ facie, capillo nigro, colore subflauo, nullus erat in vultu decor, os deturpabat dens vnus in superiore gingiuâ prominens: in dextrâ manu sextus adnascebatur digitus, sub mento etiam succrescebat turgidum quid, cuius deformitatis causâ collum & pectus opperiebat. Florim. lib. 6. hær. cap. 2. Quale monstrum hic amauit! Nónne post stupratam eius matrem, ipsam filiam duxit, idque ex sententia adulatoris, non grauius esse censuit, quàm gallinæ pullum & matrem eius comedere? nónne eò amentiæ venit, vt se caput Ecclesiæ in Angliâ scriberet? Notum illud de Theotimo, qui ob immodicum Veneris vsum ex oculis laborans, cùm audisset sibi à Venere abstinendum, si seruare oculos vellet, respondit: *vale amicum lumen*, apud

San-

Sanctum Ambrosium libro 4. in Luc.

IV. Vincitur catenis. IV. Vinctus est catenis ferreis & chalybeis, vt habent Hebræa. Ita libidinosi semel capti adstringuntur iugo illi ferreis quasi catenis, vt se inde difficillimè liberare queant; vti fatentur ipsi suis Confessarijs sæpe cum lachrymis, quòd abstinere nequeant ob inueteratam consuetudinem & carnem deprauatam. Fatetur & Salomon hoc iugum expertus, Prouerb 2. *Omnes qui ingrediuntur ad eam* (mulierem alienam) *non reuertentur,* (hoc est non se expedient ab eius laqueis) *nec apprehendent semitas vitæ.* Quam ob causam Rhemens. Episcopus I. Remigius putat maiorem hominum partem, exceptis paruulis, damnari ob hoc vitium. Fatetur quoque S. Augustinus lib. 8. Confess. cap. 4. se hoc vitio captiuum, ferreâ quasi consuetudinis catenâ alligatum exire non potuisse. Est enim tenacissimus viscus & fortissimus laqueus libido vel semel delibata., vnde Prouerb. 7. appellatur *vinculum* seu *compes.* Facile autem est pedem compedi immittere, sed non facilè extrahere. Causam dat S. Hieron. in reg. Mon. quia cætera peccata faciliùs superantur: deponitur auaritia cum marsupio, superbia cum vestibus: at libido carni insita est, carnem verò quî abijcies?

Quòd si accedant actus sæpè repetiti, tunc inde fit catena multis è nexibus confecta, adeoque consuetudo penè insuperabilis, vti questus fuit Augustinus. Diabolus etiam refricat eis in mentem crebrò antiquas species; ex quo fit vt libidinosi sæpe quidem compungantur, & pœniteant in concionibus & confessione, sed mox vbi iterum amasium vel amasiam vident, relabantur. Vnde S. Chrysostomus homil. 23. ad pop. ait: *Tam difficile est libidinosum castitati, quàm mortuum vitæ restituere.* Cuius rei exemplum est inter alios Fredericus Comes Ciliæ apud Æneam Syluium in descript. Europæ cap. 21. qui concubinæ amore legitimam coniugem suâ manu interemit, vxores passim maritis abstulit, puellarum greges in palatium rapuit; ac licet anno Iubilæi iam nonagenarius indulgentias lucraturus Romam iuisset, reuersus tamen nihilo melior visus cùm interrogaretur, quid sibi Roma profuisset, in pristinos mores relapso? *Et calceator meus,* inquit, *ad consuendas ocreas post visam Romam rediјt.* quasi sutorem & scortatorem agere esset æquè licitum atque honestum. Herodias illa pellex, quàm tenaciter adhæsit Herodi mariti sui fratri! Ioanni, qui eam Herodi auellere conabatur, caput abstulit: sicut vrsus dum carnem edit, irruit in eum, qui eas vult auferre. Quin & Herodem à C. Cæsare expulsum Lugdunum Galliæ in exilium contra voluntatem Cæsaris comitata est, & bonis suis, fratri Agrippinę à Cæsare adiudicatis spoliari maluit, quàm Herode suo. Ioseph. antiq. lib. 18. c. 9. Similis onagræ, quæ vbi semel auribus hausit odorem masculi, ita perditè eum sequitur, vt nulla ratione retineri, quin ipsum pleno cursu insequatur, possit, teste Ierem. c. 2. *Attraxit ventum amoris sui nemo auertet eam.*

Trip. in F. S. Magdalenæ c. 5. D. 3.

Fabri Auctarium de Sanctis.

V. Ducitur in Gazam. V. Ductus est in vrbem Gazam munitam, vbi priùs adamarat mulierem meretricem. Iudic. 16 sic nimirum libidinosi captiui ducuntur ab amasijs ad illarum domos, vt eis seruiant. Gaza, *fortis,* aut *capra* exponitur. Ducitur ergo libidinosus à Dæmone ad capram, id est, ad fœtentem meretricem: illam sequitur & quærit. De muliere impudica refert Salomon Pro. 7. *Irretiuit eum* (iuuenem) *multis sermonibus & blanditijs labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur, quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciuiens & ignorans quod ad vincula trahatur.* Mactat certè libido tales iuuenes corpore & animo, & tamen ipsi eam sequuntur ad macellum suum: quæ cœcitas? Congruit huic loco, quod Diogenes de luctatore quodam Olympionice, oculos in scortum defigente, adeò vt prætergressum capite reflexo intueretur, dixit: *ecce vt aries Martius à puellâ publicâ obtorto collo vinctus abducitur!* Laërt. lib. 6. Quot (proh dolor!) iuuenes hoc modo vincti abducuntur! alius capillo, alius oculis, alius dentibus, alius incessu, alius sermone, alius calceis alterius inspectis ita capitur, vt oculos ab ijs auertere nequeat, eaque penè adoret, vnicam suam voluptatem in ijs sitam reputans. Quale & quàm fœdum spectaculum foret, si videremus nobilem iuuenem à puellâ, vel puellam nobilem à iuueni per longum funem alligatam trahi & passim per compita vrbis circumduci! At verò ita reuerà trahuntur amatores & amasiæ licet fune inuisibili.

VI. In carcere inclusus molam trahit. VI. In Gazâ inclusus in carcerem, coactus est molam trahere & gyrare instar iumenti: vbi absque dubio scuticis aut stimulis impulsus ad laborem fuit, iuxta morem receptum vt scribit Apuleius apud Serarium in cap. 16. Iudic. adeoque dorso liuido & verberibus lacerato. *O nimis plangende vir & flos virorum!* exclamat de ipso Abulensis Episcopus. Ita libidinosi primò 1.
graui labore corporis onerantur, dum varijs morbis inde ortis premuntur: vt scabie gallica, defluuio pilorum & palpebrarum, paralysi alijsque.

2. Animo prorsus dementantur & in bruta degenerant; vt iam nihil sapiat, nisi caro & spurcitia. Nulla in ijs ratio, nullus discursus aut colloquium, quod non hircum oleat, & fœtore aliquo conditum sit. Vnde aliqui Sancti, vti Sancta Brigitta & S. Catharina Senens. fœtorem libidinosorum etiam naribus mox senserunt & ferre non potuerunt. Hinc in sacris literis comparantur equis & mulis. Tob. 6. Quidam Sanctus in Vitis PP. libro 6. comparauit eos porcis: quia vt illi nunquam in cœlum, sed in lutum & terram ad sordes tantùm rimandas aspiciunt: ita voluptuosi nihil vnquam de DEO aut DEO dignum cogitant. Et quid magis dæmones optant, quàm tales inhabitare eosque sicut porcos illos in mare inferni præcipitare? 2.

3. Dæmones retrò stimulant, primò ad repetendâ iterum iterumque carnis peccata. Vnde euenit, vt hoc saxum Sisyphi perpetuò 3.

rotent,

rotent, sintque insatiabiles. Sicut ergo prodigus cupiebat saturari siliquis porcorum, inanibus videlicet leguminum folliculis; & nemo illi dabat: ita illi quærunt satiare libidinem suam vilissimis etiam scortis, & habere nequeunt. Vnde *famem patiuntur sicut canes & circumeunt ciuitatem*; vt ossa proiecta rodant; & vix tandem inueniunt; plerumque repulsam patiuntur. Stimulantur deinde ad turpitudinem suam tegendam. Timent enim sibi ab ipsis scortis & complicibus ne prodantur. Vnde nihil non moliuntur, vt lateant. Quid non fecit Dauid, vt tegeret lapsum suum! Inebriauit Vriam; misit domum ad vxorem ac remisit, litteras scripsit, prælium sine causa cum hoste instituit, in eoq; non Vriam tantùm sed complures alios in hostilem gladium impulit. Stimulantur postremò ad committenda alia & alia peccata, quibus vel tegant suas sordes, vti Dauid, vel ijs potiantur.

VII. Varie illuditur. VII. Denique Sampson à Philisthæis variè illusus fuit, dum in eorum conuiuium ductus, ante eos ludere debuit; ductus per plateas priùs, fractus & cœcatus, farinæ polline aspersus, à pueris velut capitalis hostis delusus, fortè saltare iussus &c. Ita libidinosi tandem fiunt fabula & ludibrium hominibus. Fama illorum fœtet: vitantur ab honestis: expelluntur sæpe à Magistratu. Quod si hic eis non contingat, certè in altero sæculo, nisi pœnituerint, continget. Quibus omnibus consideratis, quis quæso iugum tale in se suscipere velit? præsertim si expendat, quod æternum illud damnatorum iugum certissimè post se trahat? Quare sicut Sampson, dum in carcere illo capilli eius, & cum eis vtique resipiscentia & pœnitentia repullularunt, suam agnoscere & explorare miseriam cœpit, & tandem orare: *Domine DEVS memento mei, & redde mihi meam fortitudinem pristinam DEVS meus*: ita resipiscant illi miserè cœcati & orent sibi restitui pristinam DEI gratiam, quâ fuere spoliati. Vel quod longè melius est, fugite ô Christiani, fugite illam Dalilam, id est, *debilitatem*, vel *mendicam* (hæc enim significat.) Venerem ac libidinem: fugite omnium grauissimum iugum, fœtidissimum, vilissimũ. Adolescens ille Spartanus, captus ab Antigono & venditus paruit quidem emptori in omnibus, quæ non essent indecora ingenuis, sed vas immundum (matulam) afferre iussus noluit; addens: *non seruiam*. Insurgente in eum Domino: *senties quid emeris*, inquit, simulque conscenso tecto se præcipitauit. Plutarchus in Apopht. Lacon. Quid vilius libidine? quid scortum nisi eiusmodi vas sordidum? Et huic seruiet Christianus? Maluit Pelagia illa Antioch. Virgo, quam celebrat S. Ambr. l. 3. de Virg. cum matre & duabus sororibus mergere se in vndas, quàm prostituere pudicitiam suam. Vos ergo Christiani excutite à vobis spurcissimum hoc iugum. Tollite potiùs suaue Christi & castitatis iugum super vos *& inuenietis requiem animabus vestris*.

THEMA TERTIVM.

Liberalia seu peculiaria DEI dona gratò animo excipienda.

Dona DEI agnoscenda.
I. Bona educatio.
II. Opes & honores.
III. Sanguinis nobilitas.

Cecidit sors super Matthiam & annumeratus est cum vndecim Apostolis. *Act.* 1.

PHilo Iudæus, longè disertissimus in libro quem appellauit *Plantam Noë*, refert fuisse qui dicerent in mundo hoc tam ex omni parte completo ac perfecto vnicam rem desiderari: *vocem* scilicet *fortem, potentem harmonicam, quæ lata alis ventorum, vecta curru aëris & nubium, omnes mundi partes suo repleret sono, & quæ neque die, neque nocte vnquam cessaret tonare laudes gratiarum pro incomparabilibus DEI beneficijs*. Dona Dei agnoscenda. Desideratus etiam fuit in numero Apostolorum Christi, post eius ascensionem, vnus adhuc Apostolus. Sic enim fatetur S. Petrus Act. 1. *Oportet ex his viris, qui nobiscum sunt congregati, testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis*. Oportet, inquit, quasi vnus adhuc necessariò requiratur. Et quis tandem requisitus fuit? *Matthias* Hebr. *Mattania* seu *Mattia*, hoc est, *Donum DEI* quo nimirum omnes Apostoli intelligant, se ad tantam Apostolatus & Episcopatus dignitatem non nisi ex dono DEI assumptos & è multis hominum myriadibus electos esse; vt pro tanto beneficio sint DEO gratiores. Multi etiam alij eximia & specialia dona à DEO acceperunt. Habent opes & honores, corporis firmam valetudinem, generis splendorem; habent quidquid volunt; vnica tamen res in ipsis desideratur. Quænam verò illa? Nomen *Matthiæ*, vt norint, quidquid habent, ex dono DEI se habere, proinde gratos se exhibeant. Quare vt ea dona melius agnoscant, præclariora quædam explicabimus.

Dies S. Matthiæ hodiernus Carolo V. Imperat. in amoribus & honore fuit, quia faustus ipsi & fœlix fuit. Dies S. Matthiæ faustus Carolo V. Illo enim die natus est, illo Bononiæ Imperator coronatus, illo denique ad Ticinum magnificam de Francisco I. Galliarum Rege victoriam obtinuit. Auct. Iouio in Pompeio Columna. Si bene rem expendimus non absimilia dona & beneficia à DEO multi acceperunt.

I. Bona educatio. I. Qui bonam educationem sortiti sunt, & isti gratulari sibi quasi de præclara victoria possunt. Victoriam appello bonam educationem. Hæc enim vincit ac subigit carnem rebellem: & naturam corrigit deprauatam, sicut lima ferrum, aut marmor scapellum, vel cos gemmam pretiosam, vndique rubigine obductam: homi-

homines mutat in Angelos, bestias in homines. Referunt Germanorum historiæ (ap. Maiol. tom. 1. Canic. Col. 7.) triennium puerum à lupo in antrum tractum & educatũ in lupinam penè naturam transijsse, cum lupis cucurrisse & prædas egisse ac comedisse, tandem captum Henrico Landgrauio Hassiæ oblatum fuisse, qui vt erectus ambulare disceret; ligandæ ei manus ad baculum erant.: quamquam nec sic ambulare poterat, quin vincula rumperet & ad assuetos saltus cursusque luporum rediret. Tanta est educationis vis. Alius enutritus lacte ceruæ, Habis, Curetum Rex, apud Iust. lib. 44. currebat instar cerui. Alij enutrito lacte scrofæ volupe erat volutari in cœno. Imò & agnelli lac sugentes capræ villorum acquirunt asperitatem: & contrà hœduli sugentes lac agnorum induunt villum lanæ instar mollem. Videte iam quantum DEI beneficium sit à bonis parentibus enutritum & institutũ esse. Cogitate quot animæ bonæ, quot ingenia præclara enutriuntur in tugurijs rusticanis, velut in carcere aut caueâ, vbi nil nisi aranearum telæ & paupertas, nulli libri, nulli artium Magistri, sed vna de pane solicitudo & laborum instrumenta. Vident parentes laceros, & inopiâ squalidos, totos in laboribus, fratres & sorores idem saxum voluere: non audiunt nisi lachrymas & querelas, cernunt rudia omnia, quid DEO vos præstitistis vt tales non nasceremini? in tugurijs à parentibus neglecti, sicut porcelli educaremini? Nónne ergo DEO multò maximè obligamini pro bona educatione & pijs parentibus?

Multi etiam malis nati parentibus & prauæ complexionis, ad frugem tamen reduci per bonos instructores (tanta est bonæ educationis vis) possunt & solent. Quemadmodum enim spina, licet ex se horrida & aspera, nullumque gratum fructum ferat; in pyrum tamen inserta dulcissimos fructus edit: sic homo agrestis licet sit, disciplinâ tamen formari potest, vt virtutum optimos fructus ferat. *Disciplina enim*, inquit, Bernard. serm. 113. *ceruicem submittit, ponit supercilium, componit vultum, regit oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguam, frænat gulam, sedat iram, format incessum.* Magnum fuit DEI beneficium, quod scribit Iosephus lib. 2. cap. 5. populo Hebræorum collatum quando ingens Ibidum (Egyptische Storcken) copia proficiscentem per desertum præcessit, vt serpentes, qui iter impedijssent & euntes momordissent, interimerent. *Hoc enim animal*, inquit, *infestissimũ est serpentũ generi: quapropter fugitant earũ insectationem & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur.* Serpentes huiusmodi sunt peccãdi occasiones, libri obscœni, aleæ, pocula, choreæ, socij mali, & quicumque veneni prauitatis inspirant iuuentuti: hos ergo auerruncant pij parẽtes, magistri, pædagogi per bonam institutionem; quâ qui carent, miserè, vt experimur, intoxicati pereũt. Huiusmodi Ibis fuit Zacharias Propheta Regi Oziæ, qui eo quidem viuente fecit, quod erat rectum coram DEO: illo verò rectore destitutus cœpit insolescere & sacerdotale munus inuadere. 2. Paral. 26. Talis Ioiadas sacerdos Regi Ioæ, qui dum illius cõsilijs se formandum præbuit & vixit piè, & res administrauit feliciter: eo verò per mortem subtracto, sic à seipso degenerauit, vt ex optimo Rege iniustus & crudelis euaserit, adeò omnibus odiosus tyrannus, vt à seruis fuerit interfectus 4. Reg. 12. Talis etiam Ibis Wenceslao VI. Imper. & Bohem. Reg. Caroli IV. filio fuit Ioannes Archiepisc. Pragensis cuius consilio & directione, post mortem patris, Wenceslaus stabat adhuc iuuenculus. At vbi bonus ille magister eius, fatis cessit, aulicorum serpentum sibilis admorsus & adeo euersus est, vt omnium fermè Imperatorum turpissimus euaserit, teste Dubrau. l. 23. Bohem. hist. alijsque. Diximus aliàs vicissim alium Wenceslaum, & ipsum Bohem. Regem. quia à S. auiâ Ludmilla sanctè institutus fuit, sanctissimum euasisse: contrà fratrem eius Boleslaum, qui è matre Drahomira, vel vt alij appellant, Dabronuncia, fœmina gentili, pessimè instructus fuit, pessimum euasisse. Vident ergo filij, vident parentes quanti momenti sit bene educari. *Si solicita prouides*, inquit D. Hieron. ad Lætam, *ne filia percutiatur à vipera: cur non eadem cura prouideas, ne feriatur à malleo vniuersæ terræ? ne bibat de aureo calice Babylonis?*

II. Qui pollent opibus & honoribus. Quæ duo quasi aureæ coronæ sunt, quibus in hoc mundo aliqui condecorantur; & supra alios homines euehuntur, iuxtà id Psal. 8. *Gloriâ & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.* Diuitiæ & honores instar florum sunt, à quibus aranea venenum, apes mel exsugunt: instar Nili Ægyptiaci fluminis sunt, è quibus Ægyptij sanguinem, Hebræi limpidam & dulcem hauriebant aquam: instar vini sunt, quod alios cõfortat & sanat, alios inebriat & perdit: instar gladij, qui aliũ defendit, alium occidit. Vnde S. Ambrosius lib. 8. in Lucam ait: *Diuitiæ vt impedimenta improbis, ita bonis sunt adiumenta virtutes.* Malis sunt plumæ, quibus euolent in superbiam: bonis, quibus in cœlum. Cõsiderate magnum illud discrimen vitæ, quam vixit Adam in Paradiso, & quam eiectus in exilio. In Paradiso reperit quasi palatium, augustissimum omni genere supellectilis repletum, omni quoque commeatu & voluptate; ita vt absque omni solicitudine DEO seruire & summam perfectionem adipisci posset. In exilio nihil penè reperit; sed ligonem ipse apprehendere, agrum colere, veste sarcire, vxorem & liberos in sudore suo alere coactus, inter eos labores vix respirare: mentemque in DEVM attollere poterat. Pauperes sunt quasi Adam positus in exilio, nihil nisi paupertatem videntes in suis domicilijs, vident se premi exactionibus, liberis & rerum omnium inopiâ, quæ impedit quò minùs cogitent de DEO, & trahit ad sæculares curas. Diuites verò velut Adam constitutus in paradiso, comedũnt quod non ipsi sed alij seminarunt ac messuerunt: elemẽta, animalia, homines ipsi laborant eis & suppeditant

II. Opes & honores.

tant quidquid non ad necessitatem tantùm, sed etiam ad decentiam & delectationem seruit. Quis hoc pro summo DEI dono ac beneficio non agnoscat? Magnum DEI beneficium ac donum fuit manna in deserto datum Hebræis absque vllo eorum labore; sed nónne pane huic simillimo fruuntur opulenti? nónne igitur absque solicitudine possunt seruire DEO; vt quibus de victu & amictu iam prouisum est?

Accedit quòd diuitiæ multarum virtutum instrumenta sint ad comparandum cœlum. Possunt enim diuites imitari DEVM ad benefaciendum ac dandum pronissimum & liberalissimum. Pauperes & mediocres eum quoad hoc imitari desiderio, sed non re ipsâ possunt: at diuites & facto. Habent in manu quasi lapidem Philosophicum, quo omnia in aurum vertant: egentium & angustiatorum animos exhilarent ac foueant: sibi gloriam immortalem apud homines & DEVM parent. Olim gemmæ & vniones vocabantur *Ianitores*, & *Apparitores*, quòd matronis eas gerentibus non difficilè quasuis aperire possent ianuas. Huiusmodi sunt fortunæ vestræ ô diuites: quas enim ianuas vobis non aperiunt? quos homines vobis nó conciliant, imò subijciunt? ipsum vobis cœlum reserant, teste Domino Lucæ 11. *Date eleemosynam & ecce omnia munda sunt vobis.* Sesostres Rex Ægypti ex fastu & insolentiâ captiuos Reges suæ rhedæ iunxit, vt ab illis equorum vice traheretur teste Lucano lib. 10. Diod. l. 5. c. 4. Verùm his equis ad infernum itur. Diuites si volunt possunt à pauperibus, qui & ipsi coram DEO Reges quidam sunt, non dubiâ viâ trahi ad cœlum. Quantum hoc beneficium! Certè hoc non possunt pauperes.

Addo quòd virtutis actus sæpè gloriosior apparet in diuite & honorato viro, quàm in paupere & plebeio; quia difficilius est in honoribus & rerum abundantia non incestari cupiditatibus, quàm in contemptu & paupertate: non transgredi cùm possis, quàm cum non possis. Imago licet per se pulchra sit, vilior tamen apparet, si vili materiâ circumdetur: pulchrior si pretiosâ, auro vel argento. Non est magnum paupertate contentum viuere, cùm natura parum aut nihil tribuit; humilem in sordido vestitu, temperantem in tenui mensa, moderatum in aduersitate esse: at pauperem spiritu esse in maximâ rerum abundantiâ, humilem in splendido ornatu ac comitatu, abstinentem in mille luxus occasionibus, moderatum in prosperis, id instar miraculi est. *Magnus est, cui præsens felicitas si arrisit non irrisit*, ait S. Bernardus lib. 2. ad Eugenium.

Denique possunt opibus suis redimere peccata sua eorumque pœnas, dando eleemosynas. Sic enim Daniel Nabuchodonosori: *Consilium meũ placeat tibi & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum.* Dan. 4. Carolus V. cùm post victoriam Ticinensem ad Franciscum Galliæ Regem diuertens, manus lauaret, & Stamparum Ducissam audiret, Regi suggerentem: esse iam occasionem Carolum detinendi captiuum donec occupata restituat, annulum cum pretiosissimo adamante excidere sibi permisit, eúmque à Ducissâ sublatum ipsi donauit, vt pestiferam eius suggestionem hac gemmâ sopiret, seque è periculo eximeret. Refert Florimundus de ortu hæres. lib. 3. cap. 13. Possunt hoc ferè modo eleemosynis se liberare à pœnis diuites, non possunt egeni.

His accenseri potest ac iure debet bona corporis valetudo, & ipsa eximium DEI donum, quasi corona ferrea, adeò vt Ecclesiasticus cap. 30. dicat: *Non est census super censum salutis corporis*, inter dona videlicet naturalia, quasi dicat: non sunt meliores annui reditus, quantumuis magni, bonâ valetudine. Vnde Gr. sic habetur: *non sunt diuitiæ meliores quàm sanitas corporis.* Quemadmodum enim Sol superat astra omnia pulchritudine, luce, actiuitate, ita sanitas alia naturæ dona. Vnde Arabes teste Crinito voluptates omnes è valetudine pendere dicebant, non secus ac sublunaria omnia pendent ab ipso Sole. Quis enim nescit Sole absente omnia languere, tabescere, frigere? Clauduntur domus, cessant commercia & itinera, non maturescunt fruges, claudunt se flores, suspendunt cantum aues: quæ omnia tamen cum Sole oriente quasi oriuntur & reuiuiscunt. Vnde Malach. 4. dicitur esse *sanitas in pennis* Solis, hoc est, in radijs eius; quia omnibus rebus dat vigorem & sanitatem. Pari modo sine sanitate impediuntur bona opera, non sapit etiam oratio, imò nec mensæ opiparæ, nec fragantia vina; nec delectant mollia strata, nec conopæa magnifica: nec placent splendidæ vestes, nec oblectant diuitiæ; quin potiùs omnia desipiunt & molestiam creant: cum bonâ autem valetudine omnia dulcescunt. Hac de causâ nihil ferè aliud alter alteri precamur, quàm bene valere, tam per epistolas quàm oretenùs. Pyrrhus Rex in suis sacrificijs nihil aliud petijsse refertur à Luciano, quàm vt bene valeret, vtpote cui cætera facillimè suppeterent. Albertus quoque Austrius Imperator interrogatus: quænam esset iucundissima possessio? *Sanitas*, inquit, *cuius thesaurus tam pretiosus est, vt quoduis potiùs perpeti homo debeat, quàm eum sibi eripi sinat.* Beyrl. in Apopht. Christ. Magnum enim bonorum operum thesaurum comparare potest sanus, quem æger non potest. Sanus ad cœlum pergit in equo sano & forti, æger in claudicante. Et quid melius sibi iter longum facturus optare posset, quàm equum robustum, qui nec obesus nec macilentus sit? Vtrouis enim excedat, malè seruiet iter agenti. Sanitas huiusmodi equus est in humorum temperie consistens. Vnde quod de Moyse Sanctus Chrysostomus serm. de se ac de Episcopo ait, omnibus accommodandum: *Corpori frænum intendit*, inquit, *vt nec immodicè stringendo equum sibi ad ministerium redderet inutilem, neque passus sit supra modum obesum fieri, ne corpulentior factus, rursus erigeret sese aduersus rationum habenas: sed*

Bona corporis valetudo.

nas: sed simul & sanitatis illius & moderationis curam habuit. Nihil fermè præstare possunt ægri, nisi pati, & hoc etiam ægrè: velle enim adiacet, perficere tamen difficilè inueniunt; & rari sunt Iobi ac Tobiæ. Vnde S. Pater noster Ignatius dicebat: *Ægrotus vix quidquam boni in aliorum vtilitatem facere potest: multa verò præstat, qui corpore valens est.* Ribad. lib.5. vitæ cap.8.

III. Sanguinis Nobilitas. III. Qui sanguinis nobilitate præditi, splendidis orti sunt natalibus. Magnum hoc Dei donum est, quod etiam sacra celebrat scriptura in Christi progenie ac maioribus & in summo Pontifice V. T. qui non poterat ducere nisi viriginem nobilem Leuit.21. vt maiori auctoritate docere legem & principes posset. Excellentia verò huius doni potissimùm in eo sita est, quòd nobilium animis peculiarem quemdam stimulum honoris adeoque boni honesti comparandi & conseruandi ingeneret. Quemadmodum enim Phydias inclytus ille sculptor, teste Aristotele lib. de mundo ad Alexandrum, Mineruæ clypeo suam effigiem tam artificiosè insculpsit, vt ea nisi confracto clypeo, eximi non posset: ita etiam Devs nobilium sanguini & indoli honoris appetitum adeò impressit, vt nisi prauâ educatione corrumpantur & euertantur, aut morte frangantur, eripi non possit. Homines plebeij trahuntur magis vtili ac delectabili bono, quàm honesto: inhiant opibus, immergunt se voluptatibus, cum dedecore etiam & infamiâ. At nobiles non adeò illis bonis lactantur, non sectantur turpes vsuras: bestiales ingurgitationes; abhorrent à furtis, mendacijs, perfidiâ, quia rationem honoris habent, fugiuntque ignominiam ac contemptum velis remisque adeò vt honoris sui tuendi mille se periculis exponant. Nic. Caussinus libro 5. Symbol. cap 78. refert apud Thebanos familiam quandam Spartanorum fuisse, qui hæreditario quodam iure lanceæ speciem corpori à naturâ inustam gererent: quâ qui carerent, pro spurijs & illegitimis habebantur. Hunc in modum nobiles habent à naturâ insitum sibi quasi militarem (vnde olim *milites* dicti) honoris stimulum & propensionem ad quærendam tuendamque honestatem, propulsandam ignominiam. Cùm ergo virtus in honestate sit, consequens est, eos ad virtutem consectandam, vitium auersandum (quod est maximum dedecus) naturaliter propensos esse: quod profectò eximium pulcherrimumque Dei donum est. Quod enim alij multis adhortationibus, minis & verberibus vix apprehendunt bonum, hoc illi facilè & quasi sine magistro, solo quasi naturæ instinctu capiunt & sectantur. Præclarum quidem Dei donum est ingenium excellens; verùm seruit solùm ad scientias comparandas, earumque capax quidem est, sed non inclinat hominem ad eas comparandas. At sanguinis nobilitas ad virtutem (quæ superat scientias; vti aurum præstat argento) capessendam non solùm reddit capacem, sed etiam inclinat. Hoc, nî fallor, insinuauit & exprobrauit Devs Salomoni, postquam is nobilem suum animum turpiter prostituisset mulierculis. 3. Reg. 11. dicens: *quia habuisti hoc apud te, & non custodisti pactum meum & præcepta mea, quæ mandaui tibi, dirumpens scindam regnum tuum, & dabo illud seruo tuo.* Quid est illud, quod habuit Salomon apud se? Indolem vtique nobilem & propensionem ad honestatem ac virtutem ex sanguine regio in se transfusam: sicut ipse fatetur. Sapient. 8. *Puer eram ingeniosus & sortitus sum animam bonam, & cùm essem bonus, veni ad corpus incoinquinatum*, hoc est, corpus accepi bene organizatum & aptatum ad capessendam sapientiam & virtutem, vti ferè etiam nobiles habent. Ergo quia tanto Dei dono malè vsus fuit, & regium ac nobilissimum animum seruili vitio contaminauit, & seruire peccatis, quàm imperare maluit, iure merito regnum ei ablatum, & seruo eius datum fuit. Atque hoc est; quod ipsi exprobrat Spiritus S. per Ecclesiasticum cap. 47. *Dedisti maculam in gloriâ tuâ prophanasti semen tuum, &c.*

Videant iam quid debeant Deo, qui his donis ditati sunt. Scimus quid vouerit Deo Iacob Genes. 28. *Si fuerit DEVS mecum & custodierit me in viâ, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, reuersusque fuero prosperè in domum patris mei; erit mihi Dominus in DEVM.* (hoc est peculiari religione & deuotione singulari eum colam) *& lapis iste vocabitur domus DEI*, (hoc est, erigam illum in locum sacrum) *cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.* Quid ad hoc diuites & nobiles? Cùm enim longè plura dona acceperint à Deo, quàm victum & amictum, quid ipsi Deo debebunt? Vter seruus plus debet Domino suo, qui equo aut curru domini sui iter facit, an qui pedibus suis? Ipsi in curribus & equis sedent, pauperes & ignobiles humi in luto incedunt. Quisquis ergo hæc aut huiusmodi dona ex diuinâ liberalitate, paucis alijs concessa, accepisse se meminit, nomen Matthiæ pectori suo imprimat, & cogitet se Deo ob peculiare bonum peculiari titulo esse obligatum, vt sit ei *Dominus in DEVM*, quem cultu singulari & maioribus obsequijs, quàm alij, colere, amare & benedicere debeat. Sic fiet, vt hoc nomen ipsi æquè ac Carolo V. multam fælicitatem afferat in hoc & illo sæculo.

O 4 THEMA

THEMA QVARTVM.

Indurati quâ ratione frangendi.

I. *Cogitent cum quanto & quàm potenti domino pugnent.*

II. *Cum quanto benefactore & quàm amante Patre.*

III. *Quanto pretio à Christo redempti sint.*

Cecidit sors super Matthiam. *Actor.* 1.

Tempus nunc frangendi glaciem cordis.

EO nunc tempore sumus; quo non solùm à radijs Solis tepidisque pluuijs; sed etiam dolabris & ligonibus frangi solet glacies. Hinc antiquum Germanorum Prouerbium **S. Mattheis bricht alle Eyss.** Sed quidquid sit de hac glacie, certè eò temporis etiam nunc deuenimus, quo debet frangi glacies mystica, cor scilicet induratum. Ingredimur enim tempus pœnitentiæ & remissionis; quo Ecclesia quotidie nobis occinit id Ioëlis 2. *Scindite corda vestra & non vestimenta vestra:* tempus quoque passionis Dominicæ, quo non solùm homines omnes, qui aderant ad spectaculum Christi crucifixi, *percutientes pectora sua reuertebantur:* sed etiam irrationales creaturæ confractæ, petræ fissæ, velum discissum, monumenta dirupta sunt. Tempus igitur est, vt qui duram cordis glaciem alicuius vel complurium inueteratorum peccatorum in se sentiunt frangere incipiant. Sed quis franget istam glaciem? *Percussisti eos & non doluerunt*, ait Ieremias cap. 5. *indurauerunt facies suas supra petram.* Verum est, difficilè frangitur induratus. Attamen desperandum non est. *Matthias* franget; hoc est *Donum DEI* magnum! Hic enim est, qui missus in Iudæam, ad obstinatos scilicet Iudæos conuertendos, multos duræ licet ceruicis doctrinâ, exemplo, miraculis conuertit. Hoc verò donum quî obtinendum? *Hoc opus hic labor*: tamen videamus.

I. Cogitent cum quâto & quàm potenti domino pugnent.

I. Cogita mi homo, tria hæc. Primum, cum quanto & quàm potenti Domino pugnes. Glacies frangitur ferro, vtpote adhuc fortiore; quid autem fortius DEO? Itáne tu audes te opponere DEO; nescis DEI potentiam & tuam impotentiam? Tunc fortior Pharaone? & quid effecit ipse *descendit in profundum quasi lapis.* Tu potentior Nabuchodonosore? Et quid ipse, DEO se opponens? Eiectus in syluas *fœnum quasi bos comedit.* An nescis dura omnia, quæ resistunt fulmini, frangi & comminui? mollia, quæ ei cedunt, salua & intacta relinqui? Audi quid ad Iob dicat DEVS cap. 40. *Accinge sicut vir lumbos tuos* (quasi dicat: arma te ad resistendum mihi, si potest) *Nunquid irritum facies iudicium meum & condemnabis me vt tu iustificeris? Et si habes brachium sicut DEVS, & si voce simili tonas?* quasi dicat, tune fulminabis contra DEVM, sicut ille contra te? tu eo fortius brachium habeas? De Rege Æthiopum Macrobiorum Herodotus libro 3. sequens factum enarrat. Hic cùm inaudisset Cambysem Persarum Regem exploratores ad se misisse & animo destinasse, vt castra contra ipsum moueret, arcum arripuit & coram illius exploratoribus ad aurem vsque trahens curuauit, eumque Cambysi dono misit, & nunciari iussit: Si Persæ eum intendere possent, tum demùm contra Æthiopes bellum mouerent. Cambyses accepto arcu, cùm robur Regis audisset, nec vel ad duos digitos arcum adducere posset, intellectâ Regis illius fortitudine, ab eius oppugnatione animum auocauit. Vnde igitur tu quisquis es obstinate, an simile brachium habeas, quale habet Deus, qui *arcum suum tetendit* Psalm. 7. *& parauit illum: & in eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit.* Quis tam remotæ mentis erit, vt tantæ se potentiæ audeat opponere? De talibus ergò meritò queritur Deus Zachar. 7. *Cor suum posuerunt vt adamantem, ne audirent, legem & verba.* Sed nôrint isti adamantem adamante frangi, duriore scilicet alio: atqui tali Deum armatum audimus ex Amos cap. 7. *Ecce Dominus stans super murum litum & in manu eius trulla cœmentarij.* Septuaginta vertunt: *Ecce Dominus, super murum adamantinum & in manu eius adamas.* quasi dicat: ero adamãtinis hominibus adamas durior longè & fortior, eosque confringam & conteram, vt explicat ibi Cornelius. Quod faciet, quando eis exclusis cum fatuis virginibus & fores pulsantibus dicet: *Nescio vos:* Id quod Ethnici etiam modo aliquo nouerunt. Ouidius lib. 4. Metamorphoseos ait, inferni portas clausas *adamantes*. Virgilius 6. Æn. *portis adamantinis.* Statius lib. 7. regias Martis obserat *adamante.* Iustè nimirum: quia ipsi pulsanti Deo non aperuerunt.

II. Cũ quanto benefactore & quàm amante Patre.

II. Cogita cum quanto benefactore & quàm amante patre pugnes. Glacies frangitur Solis radijs: hi sunt DEI beneficia, quibus etiam rebelles suos & obstinatos seruos indies prosequitur. Nónne enim Solem suum quotidie oriri facit tam super malos & refractarios, quàm super bonos & morigeros? nónne cor alit, vestit, fouet, recreat, sanat, conseruat? Fierîne igitur potest, vt cor durum non expugnetur tot continuis beneficijs? Sanè 4. Reg. 6. legimus latrones seu prædones Syriæ maximo numero, cùm quærerent Elisæum vi armatâ abducendum, cæcitate percussos perductos fuisse ab Elisæo, in medium ciuitatis Samariæ, ita vt omnes, quasi auiculæ caueæ inclusæ, mactari statim vsque ad vnum possent. Idque iam parabat Rex Samariæ, verùm hortatu Elisæi iussus est eos potiùs prandio excipere & incolumes dimittere. Quo facto non redierunt vltrà latrones Syriæ in terram Israël, vt aliquid hostile ibi mollirentur: priùs semper immortales

tales eius hostes & prædatores. Potuit hæc beneuolentia, potuit vnum prandium tam obstinatos hostes frangere & reddere amicos: & non possunt quotidiana Dei beneficia obstinatum hominem ipsi conciliare? Quis enim est, qui quotidie tibi prandium apponit, qui te reum gehennæ in vitâ seruat, & defendit insuper ab insidiatoribus vitæ tuæ, dæmonibus; nisi Devs? Nônne scimus pertinacissimum illum Dauidis hostem, Saulem, quando audijt à Dauide se ab eo in speluncâ deprehensum, non modò incolumem dimissum: verùm etiam à sexcentis eius militibus, qui, conficere eum parabant, fortiter defensum: leuauisse vocem & in lachrymas resolutum doluisse ac resipuisse dicendo: *Iustior tu es, quàm ego; tu enim tribuisti mihi bona, egò autem reddidi tibi mala: & tu indicasti hodie, quæ feceris mihi bona: quomodo tradiderit me Dominus in manum tuam, & non occideris me. quis enim cùm inuenerit inimicum suum, dimittet eum in viâ bonâ?* 1. Reg.24. Iam verò te, obstinate, circumsistunt vndique dæmones, quasi canes leporem, vt te lanient & ad orcum trahant: imò & ipsi SS. Angeli: *Vis imus & colligimus* (ad comburendum) eum? aiunt Matth. 13. Verùm Devs retinet illos; & tu adhuc resistis?

III. Quanto pretio à Christo redempti sint.

III. Cogita pluuiam sanguinis Christi: quot plagas ipsi tu causâris, vt te lucraretur. Mirum sanè est, quod passim Concionatores inculcant, & Plinius lib.37.cap.4. Sanctus Hieronymus in capite 7. Amos, alijque scribunt, adamantem, qui nullis malleorum ictibus rumpi potest; imò ipsos malleos rumpit, ideò Græcè Adamas, id est, *indomabilis* dictus, sanguine hirci calido & recenti perfusum, postea frangi posse. Quid verò aliud adamas nisi induratum cor peccatorum, de quibus Zachar.7. dicitur: *Cor suum posuerunt vt adamantem ne audirent legem?* Per hircum verò immolatitium animal & pro nocentibus immolatum, designatum esse Christum, scimus ex Leuit. cap.16. Quid igitur? considera, ô adamantine peccator, Christum pro te sanguine perfusum, vt te redimeret à gehenna, eodem suo sanguine te quoque aspersisse, imò perfudisse, vt ad pœnitentiam frangaris. Quomodo ergo non rumperis, & cor tuum scindis? Itáne videre potes innocentissimum Dei filium pro tuâ salute frustrà concisum? Potuit hic sanguis in monte Caluariæ recens scindere petras, velum templi, sepulchra, denique indurata Iudæorum corda, vt percutientes pectora sua reuerterentur; & non possit Christiana? Sanè Eadualdus Angeliæ Rex, Christiani & pij parentis impius filius, cùm Idololatriæ & illicito coniugio pertinaciter adhæreret, S. Laurentius Dorouernen. Episcopus de eius & regni reductione desperans, discessum à regno parauit. At nocte præcedente propter hoc à S. Petro dirè flagellatus est. Qui manè facto rediens ad Regem, denudat illi dorsum suum, idque monstrat verberibus ac plagis vndique laceratum; dicens se propter ipsum ipsiusque reductionem ad fidem & iustitiam adeò crudeliter à Sanctó Petro mactatum. Viso eo spectaculo Rex, alioquin mirè pertinax, intremuit & salutari timore perculsus, idololatriæ & illegitimo connubio renuncians, summâ veneratione Christi fidem suscepit. Refert Venerab. Beda lib. 2. Angel. histor. Ergo potuit adamantinum cor Regis moueri ad fidem & pœnitentiam plagis alienis solùm inspectis, propter se tamen alteri innocenti inflictis: quid agis tu obstinate? necdum moueris Christi plagis dirissimis tui recuperandi gratiâ ei impositis? Aspice solùm dorsum Christi flagris concisum, Christum tui causâ in cruce pendentem, liuidum, cruentum; siti confectum, præ doloribus morientem. Vide serpentem pro tui sanatione suspensum: Qui in solo æris typo aspectus sanauit tot millenos; non te sanabit patiens prò te in suo corpore?

Sanctà Brigitta adhuc decennis dum passionem Domini cordi suo fortiter imprimeret, vidit Christum in cruce sanguine recenti perfusum. Cumque illa diceret: *Domine qui fecit tibi hoc?* respondit Christus: *qui me contemnunt, negligentes charitatem meam, mihi hoc faciunt:* In vitâ eius abbreuiatâ. Ergo qui contemnunt salutaria monita, vltra illas plagas, quas in passione suâ accepit Christus, suo quodam modo infligunt ei insuper nouas? Quòd vel saxeum pectus non frangatur hoc spectaculo? Quòd si tamen alienæ plagæ frangere id necdum queunt, frangent aliquando propriæ; atque vtinam ad pœnitentiam, non ad interitum! Sensit hoc quidam peruicax, sed ad suam, vt videtur, & aliorum emendationem, de quo noster Bencius anno 1587. è Fuldensibus Annuis. *Mos, ait, est in his pagis vt sub ferias Pentecostes festô cultu solemniq; carœmoniâ præter prata & agros deferatur Eucharistia, confusa multitudine in cælestium laudes carmina dicente. Sacrum olim ferculum iuuentus composito agmine prosequebatur equis inuecta. Iam: quoniam plerumq; fit; siue vitio humani ingenij, siue temporis, vt præclarâ orsa degenerent, quod natum erat à studio pietatis, in ludicrum vertit, ita dum cursus alij alijque recursus ineuntur ab equitibus & cientur simulachra pugnæ, non deductio videbatur sacra pompa, sed species decursionis. Enimuerò indignum hoc erat nostris præsentibus, & iure coërcendum. Igitur vnus ex ijs opportunè docet ac benignè, abstinendum tali tempore ab effuso illo cursu lasciuoq; certamine; vtendum potius priscâ grauitate & modestiâ, nihil opus esse lusibus, cùm seria aguntur. Pulchrè admonere visus, paruerunt omnes extra vnum: cuius peruicaciâ exemplo alijs fuit. Dum enim nihilò seciùs ab alijs auulsus, subditis calcaribus equum concitat, & in planiciem dirigit, non adeò multùm prouectus, cunctis spectantibus corruit, equo in tibiam grauiter incumbente: quæ confracta cùm esset, qui hoc viderunt, non eum magis miserari, quàm increpare, & debitam esse pœnam dicere pertinaciæ suæ. Nimirum præsenti vnius*

vnius dolore imposterum cæteri sapiētiores esse didicerunt. Sic ille apud Nic. Serarium in lib. 1. de Procession. cap. 7. Ergo quia pertinaces frangere caput & voluntatem suam nolunt, tandem pœna illos frangit. vti contigit huic cursori; cui bene ab equo, crus contractum fuit, quia equi etiam præferoces fræno edomantur; & in medio cursu sistuntur. Nulla etiam commiseratione, sed increpatione digni sunt, qui tot monitis cedere nolunt; iuxta id Sapientis Prouerb. 1. *Despexistis omne consilium meum, increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo &c.*

THEMA QVINTVM.

Christus mitis, sed quandoque etiam seuerus.

I. *Mitis est erga fides, austerus erga incredulos.*
II. *Mitis legis obseruatoribus, austerus prauaricatoribus.*
III. *Mitis bonitate suâ vtentibus seuerus abutentibus.*
IV. *Mitior in puniendis proprijs iniurijs, seuerior in alienis.*
V. *Mitis erga sinceros, seuerus erga fictos.*

Mitis sum & humilis corde. *Matth.* 11.

QVid hoc! Auditores. Audimus Christum dicentem in hodierno Euangelio: *Mitis sum & humilis corde*; interim tamen addit: *Nemo nouit filium nisi pater.* Quomodo ergo filium non nouimus, quem audimus esse mitem & humilem? Mihi sanè videtur Christus Dominus non se totum agnoscendum præbuisse, cùm ea verba protulit: solam enim faciem suam conspiciendam dedisse, dorsum celauisse; quâ videlicet etiam iustus & seuerus est; qualem certè se declarauit, cùm paulò antè exprobrauit ciuitatibus: *Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida &c. Et tu Capharnaum* (quæ alioquin ciuitas Christi appellata est Matth. 9. verf. 1.) *nunquid vsque in cœlum exaltaberis? vsque in infernum descendes.* Accedit in testem seruus ille, qui abscondit talentum suum; quique, cùm ab eo lucrum dominus repeteret, respondit: *Scio quia homo durus es.* Secundum Lucam: *quia homo austerus es*, neque id refellit dominus. Accedunt etiam alia non pauca testimonia. Dauid eum appellat *dulcem & rectum* h. e. iustum *dominum* Psal. 24. Ioannes in Apocal. cap. 5. *agnum & leonem.* Sponsa in Canticis cap. 1. *fasciculum myrrha & botrum Cypri*, adeóque amarissimum & dulcissimum. Quando igitur vtrumque de ipso prædicatur, videndum restat, quo modo hæc duo simul stent.

I. Mitis est erga fideles, austerus erga incredulos, qui fidem sibi annunciatam respuunt. Ad illos enim ait in hodierno Euangelio: *Venite ad me omnes, qui laboratis &c.* De his verò ait Matth. 10. *quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel de ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris.* Cur hoc? vt indicent nihil se commune cum illis velut maledictis, ne puluerem quidem, habere velle, vt exponit S. Hieronymus & Augustinus. Item *in testimonium illis*, vt ait S. Lucas, quòd hic pluuis & labor, eorum gratiâ susceptus, eos accusaturus sit in iudicio, vt explicant S. Hilarius & Origenes. Addit Christus: *Amen dico vobis: tolerabilius erit terra Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij, quàm illi ciuitati.* Mitis ergo erit suo modo Christus etiam peccatoribus, quibus Euangelium prædicatum non est: austerus verò & terribilis ijs, qui prædicatum respuerunt. Patet in Iudæis, qui per tot iam sæcula luunt pœnas peruicaciæ suæ, quâ restiterunt Euangelio, iuxta prædictionem Ieremiæ cap. 18. *sicut vētus vrens dispergam eos coram inimico: dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.* Fecit hoc primò ad litteram, quando in crucem positus, faciem Occidenti, dorsum Ierosolymæ obuertit, vt obseruat Franciscus Lucas. Matth. 17. & alij deinde quando eos exterminauit & per orbem dispersit atque in pertinaciâ suâ reliquit, vsque ad finem mundi. Quâ pœna & indignatione quid austerius esse potest? Eandem austeritatem experiuntur apostatæ prolapsi à fide semel suscepta & religione. De his Apostolus ad Hebr. 6. ait: *impossibile* h. e. difficillimū *esse renouari eos ad pœnitentiam.* Et patet inprimis, experientiâ tales vix vnquam resipiscere, destitui proinde DEI gratia efficaci: Deinde etiam nationes illas quæ semel acceptam abiecerunt fidem, rarissimè & difficillimè ad eam reuocari. Quod videtur indicatum in curru, quem Ezechiel vidit trahi à quatuor animalibus, quæ designant quatuor Euangelistas trahentes currum Euangelij per vniuersum mundum; eâ verò non reuertebantur per viam, quam semel perambularant Ezech. 1. Denique communiter perire & malâ morte plecti apostatas: quod in Iuliano Imperatore, inuisibili plagâ & iaculo percusso, Gentiles ipsi agnouerunt; & *admirati sunt vlciscentis DEI Christianorum vim & iracundiam; quorum vnus nūciato eius interitu dicebat, quomodo Christiani aiunt DEVM suum esse patientē & ἀνεξίκακον? nihil iracūdius; nihil hoc furore præsentius: ne modico quidem spatio indignationem suā differre potuit*; vt scribit Sanctus Hieronymus in cap. 3. Habac. Severum etiam expertus est Carolomanus à religione & ordine sacro apostata factus, qui à patre propterea exoculatus; in ærumnis miserè perijt, apud Reginonem lib. 2. Chronic. ann. 870. Magis recenter Gustauus Suediæ coronæ inuasor & vsurpator circa annum 1537. qui Catholicâ religione in sectam Lutheranam mutatâ atque è Succiæ regno profligatâ, DEO vindice in amentiam delapsus est, in qua Carolum filium tum puerum de ponte in amnem præterfluentem deiecit; vbi is

I. Mitis est erga fideles, austerus erga incredulos.

vbi is vtique perijsset, nî satellitis vnius ope ereptus fuisset: ex quo tempore conscientiæ stimulis agitatus miserabilem vitam duxit, atrâ bile demum extinctus. Aiunt eo moriente nigrum molossum cubile eius ingressum, dentibus stragula morienti detraxisse, tumque horribilem tempestatem toto regno exortam, vt extremum mundi diem allatura videretur. Florimd.4.hæres.cap.15.

II. Mitis legis obseruatoribus, austerus præuaricatoribus.

II. Mitis est legis suæ obseruatoribus: austerus præuaricatoribus, iuxta id Psal.24. *Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in viâ.* Ad hoc indicandum, iuxta legis tabulas, quæ solæ (vt patet 3. Reg.8. & 2. Paral.5.) erant in Arca fœderis, ad latera Arcæ asseruabatur manna & virga Aaron, vt habetur ad Hebr.9.v.4. Manna dulcissimum, remuneratorem obseruantibus legem: virga seuerissimum vltorem præuaricantibus nunciabat. Hinc Christus in extremo iudicio sessurus supra Iridem pingitur, à dextrâ suâ ramum oliuæ viridem, pacis & misericordiæ symbolum: à sinistrâ gladium demonstrans. Qui ad dextram eius stabunt, audient: *Venite benedicti*, qui verò ad sinistram, *Ite maledicti:* Quàm dulce illud manna! quàm aspera & terrifica hæc virga! Hinc Ioanni Apocal.4. visus est Christus sedens supra sedem, *& aspectus eius similis iaspidi & sardio.* Iaspis virens, bonæ spei symbolum, gratiam & misericordiam erga morigeras oues: sardius rubens & ardens Dei iram erga rebelles hœdos effundendam indicat, vt ibi Blas. Viegas & Pererius notant. Quare de ipso dici potest id Prouerb.19. *Sicut fremitus leonis, ita & ira Regis: & sicut ros super herbam, ita & hilaritas eius.* Rugitus leonis cætera animalia, quæ suâ celeritate ipsum euadere possent, quasi regio edicto sistit, & necem eis denunciat: mox nimirum à rugitu inuadendis & laniandis (*rugientis enim sonitu velut quadam vi attonita atque icta deficiunt*) vt ait Sanctus Ambrosius lib. 6. Hexam. cap.3. Ita Christi iudicantis sententia percellet & sistet coram tribunali suo improbos, mox à sententiâ rapiendos ad supplicia & ab igne Gehennæ deuorandos. Econtrà sicut ros herbas ab æstu refrigerat suaui aurâ, pinguedine sucoque vitali aspergit, recreat, impinguat ac fœcundat: ita sententia eiusdem Iudicis incredibili gaudio & refrigerio adimplebit electos, vt in eum locum Venerab. Beda explicat: *De DEO Rege dicit*, inquit, *qui & in iudicio hilaris ac blandus iustis; econtrà terribilis apparebit iniustis.* Quam etiam ob causam Ioannes Apocal.5. appellat eum *agnum & leonem: Ecce vicit leo de tribu Iuda.* Et paulò pòst: *Ecce in medio throni agnum stantem.* Quid mansuetius agno? quid terribilius leone? Qui ergo mitem & suauem desiderat Christum Iudicem, suaue eius iugum arripiat cum Dauide, qui ait: *quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, velut mel ori meo!* Psalm.118. Quod si id velut amarum nimis respuas, amarum etiam & austerum habebis Iudicem.

III. Mitis bonitate sua vtentibus, seuerus abutentibus.

III. Mitis & benignus clementiâ & bonitate suâ vtentibus: durus & austerus eâdem abutentibus. Quâ de re Ecclesiasticus cap.5. *Ne dicas*, inquit: *Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miseribitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proximant, & in peccatores respicit ira eius.* q.d. verum est Deum in misericordiâ magnum esse: sed magnus etiam est in iustitiâ, præsertim si abutaris eius misericordiâ, in eius præsumptionem peccando: tunc enim quantò mitior est in resipiscentes, tantò austerior erit in præsumentes. Vnde S.Gregorius lib.33. Moral. cap.15. ait: *Neque ita iustitiam timeat peccator, vt nullâ spei consolatione conualescat; neque ita confidat de misericordia, vt adhibere vulneribus suis pœnitentiæ negligat medicinam: sed quem præsumit sibi piè placere semper etiam cogitet districtè iudicare.* Vina quò dulciora sunt & generosiora, si corrumpantur & in acetum degenerent, eò fiunt acidiora & mordaciora. Pari modo Christus Dominus, quò suauior est peccatoribus ad eum reuertentibus: eò seuerior erit remoras nectentibus, spe gratiæ eius temerè præfisis. Eo sensu intelligi potest quod de ipso Sponsa Canticor. 1. ait: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi: inter vbera mea commorabitur: Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi.* Myrrha est arbuscula scabra, spinosa, folijs aculeatis, caudice duro & intorto; è cuius vulnere defluit lachryma, gustu acris cum amarore, ait ibi P. Cornelius. Econtra botri Cypri, ex Cypro, in Iudæam delati, continent vinum Cyprium seu Creticum (vulgò Maluasiam dictum) dulcissimum, præstantissimum, eodem auct. Vtrumque tribuit sponsa dilecto suo Christo, sed quâ ratione? Botrus Cypri erit peccatoribus ad pœnitentiam festinantibus; dulcissimus & mitissimus: vicissim myrrha aspera, aculeata, dura & amarissima illis, qui eius longanimitate abusi *secundum duritiam suam & impœnitens cor thesaurizant sibi iram in die iræ*, vt ait Apostolus ad Rom. 2. quia nimirum fasciculus myrrhæ nimis diu inter vbera eorum commoratur, dum præfisi in Christi meritis, pergunt semper in peccatis & commorantur in eorum dulcedine. In eodem cap. 1. Cantic. Christi nomen dicitur *oleum effusum.* Oleum autem liquor est gratus placidusque ad linienda vulnera adhibitus, vt ex illo Samaritano patet, qui oleum vulneribus sauciati infudit, attamen si calorem concipiat, omnium maxime ignem retinet & inurit, vt ait Tufo in cap.2. Ecclesiastici. Hinc pro maximo supplicio habetur, siquis reus in oleo frixetur. Oleum effusum est nomen Christi, suauissimè deliniens & sanans vulnera peccatorum, citò resipiscentium: idem tamen in iram vertitur & vehementissimè sæuit in illos, qui eius misericordiâ abusi sunt. Hinc Ezechiel cap. 4. iubetur obsidere Ierusalem sartagine ferreâ. Quâ ratione? quia vt oleum in sartagine frigit carnem: sic voluit Ierosolymitanos Devs dirissimâ torquere obsidione,

dione, & torsit, maximè sub Tito Imper. quia *necesse erat vt contumaces Israelitæ, qui DEI clementiâ abusi fuerant; DEI iram experirentur*, inquit ibi Sanctus Hieronymus. Botrum Cypri expertus est filius prodigus, quando in tempore resipuit, & rediјt ad patrem suum, blandissimè exceptus; & venit oleo in vulnera infuso sanatus; & in pristinam fidem atque amorem receptus est. Item Sanctus Petrus; quando aspectu Christi monitus, velut cera à facie ignis liquefactus; fleuit; ideoque ab ipso resuscitato clementissimè acceptus est. Myrrham sensit Iudas, clementia Christi abusus & tardâ nimis pœnitentiâ ductus, ideoque desertus; quia nimirum ipse, quando osculo Christum tradidit, idipsum ex præsumptione in eius bonitatem & clementiam fecit: *Confidebat enim in lenitate Magistri*, inquit S. Chrysostom. homil. 84. in Matth. *quæ res maximè confundere illum hominem & omni priuare veniâ sufficit, qui ita mitem atque mansuetum prodebat Magistrum.*

IV. Mitior in puniendis proprijs iniurijs, seuerior in alienis.

IV. Mitis est in puniendis proprijs iniurijs, austerus & seuerus in alienis; suorum præsertim seruorum. Multa sunt, quæ hoc ostendunt: inprimis parabola illa feri debitoris Matth. 18. in quâ Dominus remisit ei non difficilè decem millia talenta; at vbi egressus seruus suffocare cœpit conseruum suum, sine commiseratione tradidit eum tortoribus; donec redderet omne debitum. In quem locum S. Chrysost. homil. 27. in Genes. ait: *Magna & infallibilis DEI misericordia: cùm in se quidem peccatum est, ad nudas tamen preces totum remittit: cùm autem in conseruum videt crudelem & inhumanum, suam reuocat liberalitatem, monstrans illi reipsâ, quòd non tam illum, quàm seipsum offendisset.* Idem S. Pater homil. 19. in Genes. insinuat grauius obiurgatum Cainum, quòd occidisset fratrem, quàm obiurgatus sit Adam, quòd DEVM tantum offendisset. Adamo enim dixit DEVS: *Maledicta terra in opere tuo.* Caino verò: *maledictus eris super terram.* Ibi non Adam, sed terra ab eo colenda; hic verò ipse Cain maledicitur: quemadmodum & serpens, qui Euam seduxit. Eundem etiam Cainum in se solum peccantem suo sacrificio, leniter corrigit verbis illis: (apud 70. Interpretes) *Peccâsti, quiesce.* Genes. 4. v. 7. Abelis verò sanguine pollutum seuerè increpat & castigat. Vnde S. Chrysostomus homil. 26. in Genes. *Vides*, inquit, *quomodo DEVS, quando in ipsum peccarit, peccatumq; non vulgare, dimisit; quando autem in fratrem armauit dextram; maledictum intulit & increpauit.* Primus qui auertit populum Hebræum à Dei cultu, fuit Ieroboam 3. Reg. 12. verùm DEVS non tunc, sed posteà primùm exseruit in ipsum iram suam, & arefecit manum eius, quando is eam extendit in prophetam iubens eum apprehendi. 3. Reg. 13. Regis Achab & vxoris Iezabelis sanguinem linxerunt canes ex decreto DEI, non quando in ipsum DEVM impij fuerunt, sed quando abstulerunt vineam Naboth. 3. Reg. 21. Denique Christus in passione ad iniurias proprias, tot licet ac tantas, surdus quasi & mutus fuit, nec vllo modo se vindicauit: vbi verò vidit Saulum insidiari seruis suis Damasci de gentibus, vt vinctos abduceret, contra eum cœlo clamauit: *quid me persequeris?* non sanè in propriâ personâ (quòd non poterat) sed in seruis meis? Quem Iudæorum aut militum in passione suâ prostrauit vel cœcauit, aut etiam perterruit, vti Saulum, tunc Christianorum persecutorem? Quæ sanè res potenter monet, vt nos similiter proprias quidem iniurias æquo animo feramus: DEI verò & proximorum iniurias minimè: sed vel acriter puniamus, si officij nostri est; vel summo cum dolore sentiamus; quomodo Saul, cum adhuc integer & bonus esset, proprias iniurias & contemptus dissimulauit. 1. Reg. 10. v. 27. ad DEI verò contemptum ita exarsit contra Regem Idololatram, vt duos boues conciderit ad excitandum populum in vltionem eius iniuriæ 1. Reg. 11. v. 7.

V. Mitis erga sinceros, seuerus erga fictos.

V. Mitis erga illos, qui bonâ fide cum ipsa agunt in confessione & S. communione, faciuntque quod in se est, syncerè expiando suam conscientiam à grauibus peccatis: austerus econtrà & acerbus in eos, qui fictè & simulatè. Mitem expertus est Barnabas, qui pretium agri sui ad pedes Apostolorum fideliter deposuit. Actor. 4. vnde pòst Apostolus est creatus. Terribilem sensêre Ananias & Saphira; Petro, imò ipsi DEO imponentes ac mentientes; ideoque morte subitâ plexi. Actor. 5. De ijs verò, qui scienter cum mortifero peccato sumpsere S. Eucharistiam, quam sæpe & grauiter puniti sint, multa scimus exempla; & satis est, quod Apostolus ait eos sibi *manducare iudicium.* 1. Corinth. 11. Est enim *vita bonis & mors malis*, vt canit Sanctus Thomas Aquinas. Quemadmodum arca fœderis gaudium attulit animosque addidit Hebræis, cùm in eorum castra deferretur: terruit verò & paulò pòst dirè cruciauit ac mactauit Philisthæos. 1. Reg. 5. & seq. Rursum benedictionem intulit domui Obededom, qui ex obedientiâ, nec sine timore & reuerentiâ (visâ Ozæ plagâ) eam excepit: mortem verò Ozæ, irreuerenter eam tangenti. 2. Reg. 6. ita Christus in Eucharistiâ sumptus amicis suis confert gratiam & robur; inimicis verò mortem. Manna à malis & inobedientibus seruatum, multis vermibus scatebat: à bonis & morigeris susceptum, nectare & ambrosiâ suauius sapiebat. Exod. 16. à vers. 20. Mare rubrum Hebræos defendit, Pharaonem demersit. Columna nubis Hebræos illuminabat, Ægyptios excœcabat. Exod. 14. v. 20. Virga Aaronis illis aquas dedit, his verò abstulit, conuertendo eas in sanguinem. Exod. 7. & 17. Fornax Babylonica tres pueros refrigerauit, Chaldæos deuorauit. Denique *sicut odor vineæ florentis iuxta naturam suam dulcis est hominibus, sed intolerabilis est serpentibus: sic Christus Dominus* (in Eu-

(in Eucharistia præsertim) *etiam bonus odor vitæ est in vitam, & malus odor mortis in mortem*, ait Stella in Luc. cap. 2.

VI. Mitis in præsenti vita malis terribilis in altera.

VI. Mitis est in præsenti sæculo malis, dum relinquit eis libertatem agendi, quod volunt: tacet cùm offenditur, & facilè reconciliatur veniam petentibus; at verò in Iudicio, cùm exiget rationem à singulis, austerum se & frigidum exhibebit, nihilque prorsus inultum dimittet. In Troglodytis dicitur esse fons, *Solis fons* dictus, qui interdiu dulcis & frigidus est; bibiturque ab omnibus suauissimè: noctu autem amarus & feruens, vt nec tangi queat. Plin. lib. 2. c. 103. In libro Iosue c. 15. fit mentio *fontis Solis*, per quem Origenes hom. 19. in Ios. Christum intelligit & bene; dulcis enim est in die huius vitæ, & ab omnibus bibitur; at in nocte Iudicij, de quâ Dominus ait: *Venit nox, quando nemo potest operari*. Ioan. 9. zelo iustitiæ feruebit: Tolerat hîc Christus omnis generis iniurias & contemptus, iuxta id Sap. 11. *Misereris omnium, quia potes & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam*; sed ibi fulminabit velut Iudex. Anno 1461. Georgius Podiebradius, Bohemiæ Rex, pro more balneum adijt, & dum tondetur, tonsor nomine Ianda Regem interrogat, cuius nunc Regnum Bohemiæ esset? Respondit Rex: cuius nisi tuum, in cuius manu Rex. Approbato hoc dicto à tonsore, Rex iam attonsus quærit vicissim ex Iandâ: Quis nunc Rex Bohemiæ? respondet ille: Vestra majestas regia, Tum ei rex colaphum impegit & prostratum pedibus calcauit, adeò vt miser octauo die mortem obierit: Rex iratus è balneo exiuit; refert Wencesslaus Hagecus in Chron. Bohem. Non aliter cum Christo, imò longè audaciùs ludunt peccatores in hac vita, ludunt, inquam, & illudunt quasi ipsi Reges essent & DEVM eiusque clementiam in sua manu & potestate haberent: Christus verò dissimulat atque ad pœnitentiam eos expectat, si fortè errata sua reuocent. Quod si non fecerint, surget tandem in Iudicio, & se solum Regem omnium sæculorum ostendet, ac tum de illusoribus suis vltionem sumet, eosque prosternet in Gehennam. Nunc interim Christus sedet, audit, tacet, patitur insolentias hominum, quò spatium habeant pœnitendi: concedit diem, quem Iurisconsulti appellant *vtilem & legitimum*, cùm datur dilatio ordinaria & per se agere licet: veniet aliquādo *dies fatalis, dies sessionis, dies faciēdi iudicati*. Propterea Ecclesia hoc tempore cum Apostolo nobis intonat illud: *ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*; quo profectò indicat non semper fore tales dies. Ergo qui vult Christum sibi experiri mitem in illâ die, nunc eum sibi demulceat, non irritet, neque ad iram prouocet: ne alioquin damno suo sentiat seuerum.

IN FESTO S. IOSEPHI.

THEMATA.

I. Ioseph genuinus filius Dauid.
II. Quâ ratione S. Ioseph creuerit in eximiam sanctitatem.
III. Nobilium symbola & monita, applicata veris etiam Christianis.
IV. Virtutem magis nobilitare, quàm sanguinem ostenditur.

THEMA PRIMVM.

S. Ioseph genuinus filius Dauid.

Ioseph sanguine & virtute filius Dauid.
I. *Adeps separatus à carne vti Dauid fuit.*
II. *Fuit lucerna Israël, vti Dauid.*
III. *Fuit vir secundum cor DEI, vti Dauid.*
IV. *Fuit quasi Angelus DEI vti Dauid.*
V. *Fuit ligni vermiculus, vti Dauid.*

Ioseph fili Dauid. *Matth.* 1.

S. Ioseph sanguine & virtute filius Dauid.

DIO Chrysostomus oratione 4. refert familiam quandam Spartanorum apud Thebanos fuisse nobilem, quæ hæreditario quodam iure lanceæ speciem corpori à naturâ inustam seu impressam gereret: quâ qui carerent, pro illegitimis habebantur. Fuit ea res documēto cæteris Spartanorum nobilibus, vt si verè nobiles esse vellent, maiorum suorum bellicositatem ac virtutem sibi etiam impressam ostenderent: sin minùs, illegitimi & spurij haberentur. Huiusmodi nobilis genere & virtute fuit S. Ioseph, ab Angelo filius Dauid appellatus; non eo tantùm nomine, quòd à stirpe & sanguine regio Dauid oriundus, sed quòd eiusdem virtutum insignibus exornatus, adeoque & sanguine & sanctitatis hæres esset. Ita enim de ipso scribit S. Bernardus homil. 2. super missus est: *Verè de domo Dauid, verè ex regia stirpe descendit vir iste Ioseph, nobilis genere, mente nobilior, planè filius Dauid, non degenerans à patre suo Dauide prorsus, inquam, filius Dauid, non tantùm carne, sed fide, sed sanctitate, sed deuotione*, atque hoc voluisse Lucam Euangelistam dicere, cùm ait fuisse eum de domo Dauid: verum scilicet hæredem Dauidis & sanguine & virtute. Magnum certè hoc est encomium Iosephi; quis enim & quantus fuerit Rex Dauid, quis est qui nesciat? Igitur nunc videamus, quâ ratione similis fuerit patri filius.

Varia Dauidis encomia refert, celebratque Sacra Scriptura, quæ Iosepho nostro perquam aptè conueniunt, velut genuino eius Filio.

I. Adeps separatus à

Inprimis Ecclesiasticus c. 47. ait: *quasi adeps separatus à carne, sic Dauid à filijs Israël.* Notum est

tame vti Dauid fuit.

est ex Leuit. cap. 3. adipem ex hostiâ pacificâ à carne separari Deoque immolari ac cremari debuisse. Dum ergo Dauidem huiusmodi adipem appellat Ecclesiasticus, *ostendit*, ait Rabanus, *eum gratiâ Spiritus Sancti repletum, à carnalium & peccatorum hominum consortio in moribus & vitâ sequestratum esse & alienum.* Totum enim se Dei obsequio addixit, non quærens vnquam, quæ sua sunt, sed quæ Dei. Vnde Psalm. 115. ter se Dei seruum appellat: *O Domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ.* Multò veriùs conuenit hoc encomium S. Iosepho. Ipse enim totus, quantus quantus fuit, Dei & Christi filij eius, huius denique matris obsequio addictus fuit, Dei, quia velut creatori suo ad omnes eius voluntates faciendas paratum semper se exhibuit, vt ex Euangelio liquet: Filij eius, quia totus in id incubuit, vt ipsum educaret, suo opificio sustentaret, suâ solicitudine defenderet ab irâ Herodis & maleuolorum: Matris eius, quia eam accepit in coniugem, non vt thori consors esset, vel ex patrimonio eius viueret, sed vt virginalem ipsius maternitatem tueretur ac custodiret, mariti quidem personam quasi thori consortem gerens (sed nequaquam exhibens) ne ipsa velut adultera à Iudæis haberetur & puniretur. Itaque verissimè dicere poterat: *O Domine ego seruus tuus.* (Dei, inquam, Patris:) *ego seruus tuus,* (Filij tui:) *& filius ancillæ tuæ*, quæ dixit: *Ecce ancilla Domini.* Huic nouæ Triadi quasi nouus religiosus Ioseph in adipem separatum & holocaustum se deuouit, ita vt omnes suos labores, sermones, cogitationes, curas & intentiones ei dedicaret. Neque enim in hoc statu opes, honores aut delitias quærere poterat, cùm sciret Christum ab his alienum fore. Magnum hoc holocaustum est, (quemadmodum & adeps in hostiâ est pars selectissima & suauissima) Deo nimirum transcribere intellectum per fidem, voluntatem per obediëtiam, memoriam, omnes sensus, curas, labores, intentiones, quemadmodum fecit Ioseph. Porrò adeps cremari in altari sicque Deo offerri debuit, quòd certè etiam contigit Dauidi: cuius penè tota vita continuum martyrium fuit. Puer pastoritius dum patris oues pascebat, vri gelu & æstu debuit. Assumptus in aulam Saulis vrebatur eius inuidiâ; ita vt ab eius irâ & lanceâ nusquam tutus esset. Exul deinde vagabatur hinc inde per solitudines, declinans persecutorem, nunquam non insidiantem & imminentem sibi. Constitutus inter hostes pati obtrectationes velut Iudæus à Gentilibus & simulare infamiam debuit. Rex cùm esset, quid non calamitatum ferre & videre in filijs suis cogitur, dum vnus alterum occidit, ipse à filio ad necem quæritur; filia à fratre comprimitur?

1. Deo dicatus.

2. Et crematur.

Non absimilis patri fuit Ioseph, filius Dauid. Hic enim inprimis cùm suspensus animo hæreret, quid accidisset sponsæ suæ, factæ grauidæ; ac si fortè culpam ea incurrisset, ne eam traducere cogeretur, fugam potiùs eligere, & in exilio solus atque in ærumnis vitam degere cogitabat; quod sanè martyrij instar est. Deinde postquam Filium Dei in paternam curam suscepit, quid non solicitudinis pro eo sustinuit? Fuga eius in Ægyptum & septennalis in eâ commemoratio inter Idololatras & barbaros, in summâ rerum inopiâ, quomodo non adeps Deo crematus fuit? Taceo metum Herodis in reditu, amissionem filij in templo, cum dolore quæsiti: obtrectationes Iudæorum.

II. Dauid appellatur *Lucerna Israël.* 2. Reg. 21. Sic enim eius Consiliarij ad ipsum: *Non egredieris nobiscum in bellum, ne extinguas lucernam Israël.* Erat enim Dauid populo suo viua quædam lex, & lucerna præcedens sapientiâ & iustitiâ vitæque exemplo; quo extincto in tenebris ambularent & pessum irent, nihilque aliud forent quàm mundus sine Sole, corpus destitutum oculis. Quis non videt lucernam pauperculæ Christi familiæ fuisse Iosephum? erat enim ipse Rector in eâ domo, quæ quidem complectebatur Christum velut Solem, Deiparam velut Lunam: sed quia Christus velut paruulus lucem abscondit: mater ex humilitate & decentiâ, nec non ex reuerentiâ erga maritum regi voluit, non regere: vnum hoc supererat & verè conueniebat, vt Iosephus imperaret, ac velut Hesperus Soli & Lunæ lucernam præferret. Erat autem lucerna, non solâ intelligentiæ luce, quâ diuinitùs illustratus & à coniuge quoque edoctus fuit, sed etiam vitæ sanctissimæ exemplo, adeóque viua lux & speculum omnium virtutum. Absque eo fuisset, quid paupercula illa familia agere debuisset? vnde victum quæreret? vbi securitatem inuenire? quomodo longinqua & difficillima itinera conficere? quomodo maleuolis obsistere? Erat ergo *lucerna lucens & ardens*: lucens sapientiâ, ardens charitate. Consiliarij alijque nobiles ex consortio Principum sublimem acquirunt rerum plurimarum cognitionem. Moyses ex cõsortio sermonis Dei splendidam accepit faciem, Exod. cap. 34. Quid non sapientiæ existimamus mutuasse sanctum Iosephum ex consortio & colloquio filij sapientissimi, nec non & matris eius? Si enim ruborem contrahunt, qui prope ignem hærent: si odorem, qui in pharmacopolio: si candorem, qui in molendino: quomodo non cum Sole & Lunâ tamdiu hærens Iosephus, cælesti luce imbutus imò perfusus est? Cæterùm vti lucerna solet extingui, quando Sol ascendens suos radios diffundit: ita etiam S. Iosephus mortem oppetijt, vt verosimiliùs creditur, quando Christus circa baptismum suum mundo se manifestare cœpit: tunc enim operâ Iosephi non amplius indigebat.

II. Fuit lucerna Israël, vti Dauid.

III. Dauid appellatur *vir secundùm cor DEI*, à Samuele. 1. Reg. 13. & à Sancto Paulo Act. 13. qui causam addere videtur, dum addit: *qui faciet omnes voluntates meas.* quantum videlicet ad specialia mandata sibi à Deo iniuncta, quæ omnia exactè perfecit, vt patet 2. Reg. 5. & 7.

III. Fuit vir secundum cor Dei uti Dauid.

& 7. non imperfectè vti fecerat Saül: tametsi à generalibus DEI mandatis subinde declinauit. Iam si eo non obstante dici potuit *Vir secundùm cor DEI*, multò magis Ioseph qui per omnia & in omnibus DEI voluntatem fecisse iure merito censetur, cùm in Euangelio legamus eum omnia & singula DEI mandata exactè adimpleuisse, sine exceptione, sine querelâ, sine omni morâ. Iubetur in hodierno Euangelio persistere cum coniuge prægnante, persistit: iubetur filium nuncupare nomine IESV, nuncupat: iubetur edicto Imperatoris pergere in Bethlehem & profiteri subiectionem Cæsari, pergit & profitetur: iubetur lege Moysis circumcidere & offerre filium, circumcidit & offert: iubetur surgere è somno & fugere in Ægyptum; surgit & fugit: iubetur redire in terram Israël, redit: iubetur secedere in Galilæam, secedit: iubetur ter in anno ascendere Ierosolymam, ascendit. Nulla tergiuersatio, nulla subductio, nulla mora. Quantò igitur rectiùs de ipso dicere poterat DEVS: *inueni virum secundùm cor meum qui faciet omnes voluntates meas?* Non placent Regibus subditi aut ministri qui ab eorum voluntate vel in minimo discedunt. Athenienses olim plectebant reos, non modò si totam legem, sed etiam si vel vnam syllabam transgressi fuissent, teste Alexandro ab Alexand. lib. 3. cap. 5. Et Romani olim capite damnabant eum, qui Magistratum absoluentes, non statim successori cederent, sed per vnum alterumve diem retinerent, eodem auct. lib. 4. cap. 6. Si mandata sua ita obseruari homines volunt, quid mirum si velit DEVS? Atque hinc eius indignationem incurrit & reprobatus fuit Saül, quòd non ad internecionem, vt ei præceptum erat à Deo, deleuerit Amalec, sed pinguiora reseruârit; tametsi, vt aiebat, ad Dei sacrificium; quasi gratius obsequium ei præstiturus, quàm si imperata faceret. 1. Reg. 15. Quæ res magnum nobis addere calcar debet, vt si placere Deo volumus voluntatem Dei per omnia perfectè adimpleamus. Id quod inculcat & terribili exemplo confirmat Beatus Petrus Damiani epist. septuagessimâ secundâ, quæ est ad Archipresbyterum. *Vnum est*, inquit, *quod mens cuiusque fidelis debet assiduè solerter attendere, & intra semetipsum solicitâ semper inquisitione versare: scilicet vtrum placeat DEO quod egit, & in an eius vita DEVS, vel operibus delectetur; quid enim prodest, quidquid faciat homo, si hoc non placeat DEO? Sic de Dauid dicitur: quæsiuit sibi DEVS virum iuxta cor suum. Nam si nunc Conditor non delectatur in homine: homo postmodum non poterit delectari in Conditore. Vnde legitur in vitâ Patrum, quia cùm falsus quidã famosus, & magni nominis solitarius propinquaret ad exitum, tartareus ad eum spiritus venit, qui tridentem igneum in manibus attulit; & ecce vox ad eum facta est: sicut*, inquit, *anima ista vel vnâ horâ me in se requiescere non permisit, sic neque tu miserearis euellens eam. Tuub nequam spiritus tridentem igneum cordi morientis infixit, & animam eius, sicut erat iussus euulsit.*

IV. Fuit quasi Angelus Dei, vti Dauid.

IV. Dauid à Thecuite illâ appellatus Angelus DEI. 2. Reg. 14. *Sicut enim Angelus DEI, sic est Dominus meus Rex*, inquit. Et rursum *Sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus DEI*. Dixit autem hoc, quando pro Absalonis reductione in patris gratiam, preces interposuit; commendans Regem à fidelitate & constantiâ in præstandâ promissione; deinde à sapientiâ. Pari modo Miphiboseth eidem dixit: *Tu autem Domine mi Rex, sicut Angelus DEI es, fac quod placitũ est tibi*. 2. Reg. cap. 19. commendans eum ab æquitatis amore. Meritò ob has virtutes Angelus vocatus est: debent enim Reges esse quidem Angeli custodes regnorum suorum; ideóque non solùm sapientes sed & fideles, & recti æquique amantes, qualis etiam Dauid erat. Neque solùm Dauid, sed & Ioseph filius Dauid, verus ac syncerus. Positus enim à Deo fuit velut Angelus custos Deiparæ & filij eius. Custos inprimis virginitatis Mariæ, ne pro adulterâ vel saltem fornicariâ (cuiusmodi lapidari iubentur Deut. cap. 22. *Si non est id puella inuenta virginitas, lapibus obruant eam &c.*) lapidaretur: deinde familiæ in prouisione victûs: denique vitæ in defensione ab hostium insidijs; quin etiam famæ & honoris Christi Domini, ne si mater eius innupta fuisset, ipse tanquam spurius & illegitimus haberetur; quam rationem adducit S. Thom. 3. p. q. 29. art. 1. ex quo futurum erat, vt ab incredulis Iudæis multò minùs reciperetur pro Messiâ: cõsentiunt DD. cum S. Thom. 1. p. q. 113. art. 4. ad 1. Christum Dominum non habuisse Angelum custodem, sed fuisse potiùs custodem Angelorum; negari tamen nõ potest S. Iosephum fuisse eius custodem donec adolesceret, adeóque quoad hoc, ipsos Angelos longè præcelluisse. Scimus Regum filijs non dari Magistros & præfectos nisi in omni doctrinæ & virtutis genere excellentissimos ac fidelissimos, magnâ parentum solicitudine; quia rari tales inueniuntur. Testis Alphonsus Rex Aragonum, qui Catalaunis optimum fore censentibus, si Regi eorum adhuc iuuenculo septem viri ad gubernandas res publicas adiungerentur, qui Deum timerent, iustitiam colerent, cupiditates tenerent sub fræno, neque donis neque muneribus tangerentur; laudauit consilium ac dixit: si huiuscemodi nõ dico septem, sed vnum aliquem mihi virum dederitis ô amici, continuò illi & regimen & regnum ipse concessero. Panormitan. lib. 4. de rebus Alphon. cap. 14. Atqui talem per omnia fuisse Iosephum non est in dubium reuocandum; cùm vtique Deus filio suo optimum custodem deligere voluerit. Stabat Herodes velut Draco ignitus, (id enim significat) qualis describitur Apocal. 12. ante mulierem Sole amictam, parturientem, expectans editam prolem ad deuorandum. Verùm Angelus iste custos in tempore subtraxit illi Christum & deportauit in Ægyptum, delusitque draconem. Iam si Tobias non satis æstimare nec remunerari se posse dicebat beneficium acceptum à ductore Raphaele, Tob. cap. 12. quid non pu-

tamus Iosepho retribuisse Christum pro tam fidâ custodiâ? *quis seruat ficum*, ait Sapiēs Prou. 27. *comedet ex eâ, & qui custos est domini sui, glorificabitur*. Lignum vitæ seruauit Ioseph, & custos fuit Domini sui: quomodo igitur non ab eo maximoperè glorificabitur in cœlis? Certè cùm adhuc in terrâ degens hoc officium gereret, ita eum Devs honorabat, vt per Angelum suum alloqueretur & dirigeret; quòd plus esse agnoscit S. Hieronymus Matth. 2. quàm si per inspirationem tantùm; vti Magi, moneretur; quia Rex maiore honore afficit subditum, si legatum ad eum mittat, quàm si epistolam ablegget. *qui munera obtulerunt Domino*, ait, *consequenter responsum accipiunt, non per Angelum, sed per ipsum Dominum, vt meritorum Ioseph priuilegium demonstraretur*.

V. Fuit ligni vermiculus, vti Dauid.

V. Dauid, iuxta aliquorum sententiam (cui fauet Latina versio) appellatur 1. Reg. 23. *ligni vermiculus*, *Dauid sedens in cathedrâ* (quod alij pro nomine proprio Iesbaam accipiunt) *sapientissimus princeps inter tres: ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus*. Causam similitudinis hanc dat Rabanus, quia sicut vermiculus ligni tener quidem & fragilis ac paruus, fortissimum tamen lignum terebrat & consumit. Sic Dauid domi affabilis, quietus & humilis, in certamine robustum se & intolerabilem hostibus exhibebat. Quid ni etiam Iosephum huiusmodi vermiculum dixerim? Vermiculus in ligno dentibus laborans, victum sibi quærit: Iosephus etiam in ligno velut faber lignarius operans, victum sibi suisque parabat. Quid abiectius vermiculo? quid humilius fabro lignario? Hinc eius vilitatem, Christo obijciunt Iudæi: *nunquid hic est fabri filius?* Matth. 13. Interim tamen robustissimus & hostium triumphator fuit. Quorum? inquies. Dauid adhuc iuuenis pastorculus tria maximè specimina fortitudinis suæ edidit. Vrsum, & leonem, ac denique fastuosum illum Goliathum occidit. 1. Reg. 17. Sanctus Iosephus tres & ipse hostes, humano generi nocentissimos occidit; *concupiscentiam carnis* seu libidinem, *concupiscentiam oculorum*, seu auaritiam, & *superbiam vitæ*. Primum, quando carnem suam voto continentiæ alligauit adeoque edomuit, vt cum Virgine virgo, sine omni concupiscentiæ sensu aut motu, velut si Angelus esset, conuersaretur. Quis virorum ante ipsum hoc fecisse legitur? Sic ergo leonem, igne libidinis ardentem strauit. Secundum, quando in paupertate suâ, habens secum & sub regimine suo ditissimum Dei filium, qui omnis generis diuitias comparare poterat, vitam tolerauit; ita vt ab eo nullas sibi opes vel minimas postularet; si contemptor diuitiarum auaritiam quasi turpem vrsum (qui mel insano amore sicut auarus nummos quærit) iugulauit. Tertium, quando ex humilitate tantâ sponsâ, quam factam Dei matrem suspicabatur, se indignum reputans, timuit eam accipere. Sic ergo Goliathum & superbiam vitæ strauit. Quis iam negabit Sanctum Iosephum æquè ac Dauidem *tenerrimi ligni vermiculum* fuisse, domi quidem in suos tenerum & mitem, foris verò erga Dæmonem & pompam eius robustum & terribilem?

Stet ergo comprobatum, quod initio diximus Sanctum Iosephum verè filium Dauid & nomine & re fuisse, qui non modò sanguinis, sed virtutum etiam Dauidicarum legitimus hæres fuerit. Hunc ergo & nos imitari contendamus, vt & ipsi veri ac synceri filij Dauid & simus & nominemur.

THEMA SECVNDVM.

Quâ ratione Sanctus Ioseph creuerit in eximiam sanctitatem.

I. *Creuit per tribulationes.*
II. *Per patientiam & silentium.*
III. *Per promptam obedientiam.*
IV. *Per fidelitatem.*

Filius accrescens Ioseph, filius accrescens & decorus aspectu. *Genes. 49.*

NOmen Iesv Saluatori nostro diuinâ dispensatione impositum esse docet Angelus in hodierno Euangelio. Idem mihi persuadeo de nomine patris eius Ioseph. Neque enim credendum absque Dei consilio hoc nomen esse sortitum, qui Christi custos, & nutricius quasi pater erat futurus. Ergo Iosephi illius Patriarchæ nomen accepit, quia eidem, vt S. Bernardus homil. 2. super missus est, ostendit, non in paucis similis fuit. De illo pater ait: *Filius accrescens Ioseph, filius accrescens*: iteratâ voce, phrasi Hebræâ, quia vehementer creuit, & eminenter superauit fratres suos, quando è cisternâ & carcere sublatus est ad principatum regiæ Pharaonis, vnde ait: *Crescere me fecit Deus in terrâ paupertatis meæ*. Genes. capite quadragesimo primo. Hic etiam nónne creuit, quando è paupere fabro factus Christi nutricius, iam in cœlo, post sponsam super omnes Sanctos (vt Suarez tertiâ parte probat) Christo vicinus, appellatur eius pater? Iam verò quâ potissimum ratione vterque in tantum virum creuerit, videndum.

I. Per tribulationes. Notum de Iosepho illo veteri, quomodo eum pater amarit, fratres verò oderint, & mortem ei machinati sint. Interuenit tamen Ruben, & vitam ei impetrauit, missus in cisternam iterum eripitur interuentu Iudæ & vēditur in Ægyptum. Ibi charissimus fit domino: sed mox rursum mutatur fortuna, & falsò accusatus detruditur in carcerem. Inde etiam eripitur & fit princeps in Ægypto. En, quot tribulationibus exerceri debuit: donec magnus fieret. Non aliter contigit Iosepho nostro. Post desponsationem lætissimam, in tristitiam: vterum sponsæ tumescentem; vnde fugiendum

I. Creuit per tribulationes.

giendum sibi putat. Sed recreat illum Angelus, & filium DEI de cœlo dandum ac nutriēdum ei nuntiat. In Bethlehem locum non reperit in diuersorio, ad stabulum diuertere cogitur; sed breuî recreatur Magorum aduentu & muneribus. Videns puerum natum & adoratum à Magis gaudio repletur: sed mox Herodes insidiatur, & ipse fugam de nocte inire cogitur. Nuntiatur ei in Ægypto mors Herodis & inimicorum, nouo gaudio. Sed reuersus in terram Israël audit Archelaum regnare in Iudæâ, mali corui malum ouum, nouo timore. Sed recreatur iterum ab Angelo, & iubetur ire in Galilæam & patriam ciuitatem, securam ab hoste. Denique perdit filium duodennem: nouo rursum dolore. Sed post triduum eum reperit, recenti gaudio. Quæ omnia expendens S. Chrys. homil. 8. in Matth. ait: *tum de prosperis, tum ex aduersis iustorum vitam admirabili varietate contexit DEVS.* Bene itaque Ezechias DEVM vitæ nostræ textorem facit Isa. 38. *Præcisa est velut à texente vita mea.* Telæ enim fila non eodem omnia tendunt, sed alia recta, (Der zetl) alia transuersa sunt, (Der Eintrag.) ita DEVS per aduersa & prospera vitam iustorum pertexit. Iacob filio suo Iosepho, velut omnium charissimo vestem polymitam, seu multicolorem fecit, Genes. 37. quæ variam eius fortunam significabat, per quam excoqui & exaltari debuit. Multum ea vestis à multis pati debuit, donec in byssinam mutaretur: abstracta est puero à fratribus, intincta in sanguine hœdi, monstrata parenti. In Ægypto etiam vestis ei ablata à dominâ, monstrata est hero ad reum agendum miserum Iosephum. Sic ipse demum meruit purpuram & byssum. Ita & Iosephus noster, quia iustus Deoque charissimus erat, vestitus est à DEO variâ tribulatione: deserere domum & supellectilem suam debuit ac migrare in Ægyptum. Inde iterum remeare, & quæ ibi parauerat, relinquere, perpetuus peregrinus. Quis dubitat ipsum iam in cœlo bysso vestitum & purpurâ?

II. Per patientiam & silentium.

II. Per patientiam & silentium. Iosephus ille tentatus à dominâ, noluit eam accusare apud dominum, tanquam insidiatricem, & calumniatricem; vtique ne dissidium inter coniuges crearet & ipsam vitæ discrimini exponeret: sed maluit ipse velut reus in carcerem compingi, licet probatæ fidei seruus apud dominum. Sic enim scribit Iosephus lib. 2. antiq. c. 3. *Iosephus autem innocentiam suam DEO committens neque se defendere curauit, neque rem, ita vt gesta erat, indicare, sed vinculorum necessitatem tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirum potentiorem esse Deum his, qui se vinxerant, cuius prouidentiam mox est expertus, &c.* Ideò ei DEVS gratiam interpretandi somnia dedit, sicque eum non modò è carcere eripuit, sed etiam in aulâ Regis exaltauit. Ita S. noster Ioseph cùm videret grauidam sponsam, nec sciret vnde id esset, noluit eam traducere apud homines, multò minùs accusare apud Iudices. sed maluit fugam eligere, eaque se tanquam sponsum fugitiuum infamiæ obijcere, vt sponsæ famæ consuleret. Quamobrem ab Angelo in somno edoceri meruit & recreari læto nuncio. Fuit hæc heroica patientia simul & dilectio, notanda præsertim coniugibus, vt vnus alterius magis quàm proprio bono consulat & honori, vti fecit Iacob, pater Iosephi, qui obuians fratri Esau, infenso sibi, non tam suæ quàm vxorum saluti timuit, *Valde eum timeo,* inquit, *ne fortè veniens percutiat matrem cum filijs.* Genes. 32. (Tripart. Dom. 2. post Epiph. C. 8. H.)

III. Per promptam obedientiam.

III. Per promptam obedientiam. Hanc exhibuit inprimis Ioseph ille; qui missus à patre suo ad fratres, sibi licet infestos, (Genes. 37.) mox obediens, *præsto sum,* ait; viâque satis longâ atque incognitâ, de saltu in saltum errabundus perrexit; nec subitò regressus domum est, ex fastidio itineris vel desperatione, quādo eos non mox inuenit. Pari modo Ioseph noster totus dependebat ob ore & imperio DEI. Iussus manere cum coniuge, statim mansit: surgere nocte & fugere in Ægyptum, ad barbaros, Gentiles, Iudæorum inimicos, *non ait: incerta ista res est ac prorsus ambigua: Tu paulò antè dicebas, quia saluabit populum suum, & nunc seipsum quidem non potest de periculo liberare.* (ait Chrysostomus hom. 3. in Matth.) sed longissimo & fastidioso itinere fugit. Ibi iussus hærere, donec moneretur, hæsit: inde redire, redijt: in Galilæam deflectere, deflexit. Nihil excipit, non contradicit, non queritur de amissione domûs & supellectilis. Quare sicut ille Ioseph ob meritum obedientiæ omnia superauit pericula: ita etiam noster iste.

Dices: Si Ioseph ille Patriarcha opposuisset se parentis mandato, non incidisset in insidias fratrum, non fuisset venditus in Ægyptum, nō coniectus triennio in carcerem. Respondendo: verum est hoc; sed nec fuisset vnquam euectus in principatum, nec saluasset domum suam, vti nec Ægyptum. Itaque per obedientiam & depressionem exaltatus est: sicut qui in altum saltare vult, priùs in imum se deprimat necesse est. Quando ergo magni esse volumus, priùs per obedientiam erga Ecclesiam & superiores nos humiliemus.

IV. Per fidelitatem.

IV. Per fidelitatem, quâ & res & vxorem Putipharis, deinde aulam atque opes Pharaonis seruauit inprimis Ioseph ille, dispensauit, administrauit. Ideò vti Putiphari dilectus fuit, sic & Pharaoni: & vterque ei omnia sua commisit. Talis & Iosephus noster, cui DEVS filium suum cum matre eius seruandum atque alendum contradidit: quod planè signum apertissimum est, fidissimum custodem fuisse. Vnde de eo S. Bernardus serm. 2. super missus est, ait: *Fidelis seruus & prudens, quem instituit Dominus matris suæ solatium, suæ carnis nutritium.* Seruus planè; quia vti seruus potiùs seruijt Christo & matri eius, quàm vt pater & coniux. Videtur ergo ipsum connotare id Cant. septimo. *Venter tuus (Maria) sicut aceruus tritici, vallatus lilijs.* Ventrem enim sponsæ illibatum seruauit Ioseph noster suâ castitate, cui per votum se alligauit: (ideò lilia appinguntur eius mani-bus)

bus.)De Christo verò Cant.6.rectissimè etiam dictum: *qui pascitur inter lilia*, hoc est, inter Mariam & Iosephum. Triticum Ioseph seruauit Pharaoni pro Ægypto & vicinis terris, regijs in horreis: Ioseph suâ industriâ panē cælestem in vtero Virginis pro toto mundo. Quare sicut Pharao Iosepho omnia commisit, & quicumque aliquid peterent, ad Iosephum omnes remisit velut ad plenissimæ potestatis dispensatorem: *ite ad Ioseph & quidquid ipse vobis dixerit, facite*, Genes.41. Sic non dubitandum S. Iosephum, in cœlo exaltatum, accepisse plenissimā potestatem dispertiendi nobis dona cęlestia: vt bene dicere possit cum Iosepho iam exaltato: *crescere me fecit DEVS in terra paupertatis meæ.* Quid enim putatis esse, videre fabrū lignarium inter summi cœli principes? quantum hoc incrementum! Quomodo ergo non audiet Mater Dei sponsum suum? quomodo non matrem filius? Liceat enim simili modo argumentari, quo Themistocles Atheniensium Dux filium suum, quem mater in delitijs habebat, plurimum omnium Græcorum posse colligebat hac ratione: *Athenienses dominantur Græcis: ego Atheniensibus dominor, mihi mater, matri filius: ergo filius Græcis.* Plut. in Græcor. Apophteg. Christus dominatur orbi: mater (suo quodam iure) filio: Ioseph matri: ergo & ipse (suo modo) orbi. Quin imò Ioseph etiam quadam ratione imperare poterat Christo, quia etsi non ab ipso, natus est tamen ipsi ex coniuge, supra naturæ vires, de Spiritu sancto, *quod autem nascitur in agro meo, meum est*, ait Iurisconsultus. Quare non dissimili modo, sicut audiet filius in cœlo matrem, sic audiet & patrem. Vnde Ioan. Gerson in sua Iosephina: *Quanta*, inquit, *fiducia Iosephi! quanta in eo vis impetrandi! quia dum vir vxorem, dum pater filium orat, velut imperium reputatur.* Vulgò dicitur: *Amicus, qui rogat, iubet: qui iubet, cogit.* Iosephus non amicus tantùm, sed pater plus quàm adoptiuus Christi fuit; cùm ergo rogabit filium, quasi iubebit: si iubebit, quasi coget. Quare si quâ in necessitate constituti estis, ô fideles: si in fame, belli periculo, peste, persecutione: *ite ad Ioseph, & quidquid ille dixerit*, quidquid à Christo petierit, vtique id fiet. Sancta virgo Teresia, non ita pridem inter Sanctos relata asserebat, se mira & magna, imò omnia, quæ habebat, per eius intercessionem obtinuisse; quodque amplius est, ab ipsa Dei Matre ad Iosephum remissa fuit, quasi per ipsius interuentum nihil non impetratura. Quam ob causam illius cultum in sacro suo Ordine, passim extructis ad eius honorem templis, mirificè instaurauit, auxit, promouit, vt in eius vita libro primo, capite 15. & alibi videre est.

THEMA TERTIVM.

Nobilium symbola & monita, applicata etiam veris Christianis.

I. *Cor monet, vt sint cordati.*
II. *Annulus aureus, monet, vt ingenuis & honestis operibus vacent.*
III. *Aurea bulla, admonens fragilitatis humanæ.*
IV. *Lunulæ in calceis, monentes vt curam proximorum habeant.*
V. *Torques aureus, monile submissionis & obedientiæ.*

Ioseph Fili Dauid noli timere.
Matth. 1.

NOn sine magnâ ratione compellat Angelus Iosephum nomine filij *Dauid*. Rem etenim magnam persuadere ei voluit, vt nimirum coniugem, vterum ferentem, nec tamen à se cognitam, constanter retineret, & nequaquā, vti iam moliebatur, derelinqueret. Quo igitur argumento rem tam difficilem Angelus persuasit? non alio, nisi insinuando ei ingenitam nobilitatem, tractam è familiâ Dauid: *Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam*: quasi dicat: memento nobilitatis & regij sanguinis tui, vt ne inuras tuo nomini, & coniugi tuæ tam præcelsæ Deoque adeò charæ, hanc ignominiæ notam, vt eam deseras. Habent ergo hîc nobiles inprimis stimulum virtutis, vt ne ab æquo & recto discedant, memores sanguinis sui à nobilibus tracti maioribus. Habent etiam suo modo cæteri Christiani, qui & ipsi in baptismo Dei filij, adeoque veri nobiles effecti sunt, in Christo non inferiores illis, qui sanguine sunt nobiles. Ita enim S. Chrysost. hom. 20. in Matth. *Cunctis*, inquit, *vnam atque eandem nobilitatem donauit DEVS, cùm dignatus est omnium pater vocari.* Et S. August. lib. alt. de serm. Domini in monte: *Admonentur hîc diuites*, inquit, *vel genere nobiles secundum sæculum, cùm Christiani facti fuerint, non superbire aduersus pauperes & ignobiles, quoniam simul dicunt DEO: Pater noster; quod non possunt verè ac piè dicere nisi se fratres esse cognoscant.* Domus enim Dauid Ecclesia vniuersa est: quotquot ergo veri ac pij Christiani sunt, ij de domo Dauid sunt. Quæ cùm ita sint, nunc videndum restat, quid nobilitati Christianorum incumbat, quod hîc dicemus.

Cognosci potest hoc ex nobilitatis symbolis compluribus, quorum.

I. Primum Cor apud veteres nobilium insigne fuit: quare ingenui adolescentes apud Romanos cordis figuram in pectore appensam gerebant, teste Macrobio libro 1. Saturn. cap.6. Plin. lib.33. cap.1. Alex. ab Alex. lib.2. cap. 19. Quid autem cor nisi hominem cordatum & magnanimum designat? De timido enim & pusillanimi dicere solemus, non habere

I. Cor monet, vt sint cordati.

bere

bere eum cor. Nobiles ergo præ cæteris cordatos se demonstrant ac magnanimos, timiditatem sibi dedecori ducunt. Hinc antiquitùs *milites* appellati, quod inter primarios pro patriâ militarent, Germanicè **Vom Adl/** de aquilâ dicuntur, quòd victrices aquilas Romanasque signa sequi solerent, vt scribit Adamus Contzen libro octauo Polit. cap. 22. adeoque aciem anteibant. Nominati & scutiferi, **Knaben vom Schildt** / eod. Aud. ibid. In scutis etiam symbola fortitudinem militarem præ se ferentia gerebant. Imò ob hanc eorum fortitudinem censebantur esse clypei patriæ & Ecclesiæ; quemadmodum etiam Debora in suo Cantico Iudic. 5. ait: *Cor meum diligit principes Israël*; seu vt Procopius legit: *clypeos Israël.* Vt enim clypeus defendit corpus: ita nobiles patriam. Vnde mos deijciendi clypeum, cùm nobilis familia extinguitur. Ergo Christiani, qui ad veram aspirant nobilitatem, cor se habere monstrent, pro defendendo DEI honore, Christi Ecclesiâ & salute suâ & proximorum. Pro exemplo habent inprimis Iosephum ab Arimathæa, quem Sanctus Marcus appellat *nobilem Centurionem*. Hic cùm esset occultus IESV discipulus, ipso in cruce mortuo, *introiuit audacter ad Pilatū & petijt corpus IESV*. Marci 15. de quo Sanctus Chrysostomus hom. 89. in Matth. ait: *Hic erat Ioseph, qui quamuis priùs occultabatur, rem tamen post mortem Christi subijt arduam. Non enim ignobilis quidam erat neque ignotus, sed ex Consilio vnus atque insignis: vnde fortitudo eius maximè admiranda est, cùm propter amorem IESV periculum mortis susceperit & vniuersorum se odio tradiderit: exanime quippe corpus petere ausus nō antè destitit, quàm impetrauit.* Quo etiam facto suo Iudæorum scelus facilè redarguit atque condemnauit. Nihilo hoc inferior fuit noster Iosephus, cuius hodie festum agimus. Hic enim pro defensione & amore Christi, (suo modo filij sui) non vni se periculo commisit, quando eum Ierosolymam, Herode iam insidias & iras coquente, præsentandum in templum duxit, & in Ægyptum subduxit, adhæc in coniugio virginalem castitatem vnâ cum coniuge seruauit, quod vsque ad id temporis inauditum planè erat. Ignobiles sunt illi, qui thesaurum pudicitiæ contra insidiatores non tuentur: vti & parentes, qui liberos suos Herodi non subducunt, sed peruerti patiuntur ac seduci; similes Hebræis illis, de quibus Ose. 7. dicitur: *Factus est Ephraim quasi columba seducta, non habens cor.* Columba est tam vecors, vt sine omni resistentia ac doloris sensu sibi patiatur eripi & iugulari pullos; cùm aliæ aues omnes pro suis pugnent toto conatu. Sic vecordes erant Hebræi multi, qui permittebant liberos suos cremari Idolo Moloch, absque sensu doloris redeuntes nihilominùs ad Idola sua. Quid autem aliud agunt parentes, qui salutem liberorum suorum & pudicitiam prostituunt, aut negligunt?

II. Annulus aureus monet, vt ingenuis & honestis operibus vacent.

II. Aureus annulus nobilitatis etiam insigne erat. Patet primò ex Epistolâ Sancti Iacobi cap. 2. *Si introierit in conuentum vestrum vir aureum annulum habens.* Ita nobilem describit. Olim enim soli Senatores & Equites annulis vtebantur, teste Dione libro 48. Antonium quoque Musam Medicum, quòd Augustum Imperatorem iam conclamatum, sanitati restituisset, aureo annulo donatum refert Cælius lib. 6. capite 21. Antiq. lect. Manibus quia pleraque opera peragimus, operationes hominum vbique in sacrâ Scripturâ designantur. Vt ergo manus annulis aureis ornantur & quasi nobilitantur: ita hominum opera condecorantur honestate & virtute; inde aureus annulus nobilibus monitum hoc dabat, vt non nisi virtuosis, liberalibus & ingenuis actionibus se impenderent, adeoque quasi opera aurea, se digna perpetrarent. Deridendos sese orbi exposuerunt Principes illi, qui ludicris se dabant rebus; cum serijs & magnis deberent; vti Domitianus, qui certum horarum pensum muscis acuto stylo configendis dabat, teste Suet. Hartabus Hyrcanorum Rex, qui talpas capiebat: Bias Lydorum, qui ranas filo traijciebat: Æropus Macedonum item Rex laternas faciens: Parthorum Reges telorum cuspides exâcuentes. apud Plutarch. in Demetrio: Persarum Reges arborum cortices seu philyria cultello scindentes, teste Æliano libro 14. capite 12. Indigna prorsus sunt ista nobilissimo sanguine: pueris magis & mulieribus, quàm viris ingenuis conuenientia. Vnde Marcus Antonius Triumvir & potentissimi Dux exercitûs, cùm Alexandriæ vnâ cum Cleopatrâ Reginâ exisset ad piscandum hamo, & quidam vrinatores constituti essent, vt pisces hamo affigerent, eorumque vnus fumatum affixisset, eo cum risu extracto audijt à Cleopatrâ: *Alexandrinorum est, Antoni Imperator fortissime, piscari: tuum verò bellando vincere.* Plutarch. in Antonio. Non minùs quàm hos, dedecet inprimis nobiles, deinde etiam omnes Christianos cœlo & cælestibus rebus in baptismo natos, nugis & crepundijs puerilibus tempus impendere; vt est, verbi gratiâ, blandiri vni puellæ, stare ante speculum, crines & barbam pectere & demulcere, tibialia & ocreas diligenter attrahere & mundare, fascias crurales pedibus, & rosas varicolores calceis aptare, reticulo & pilâ ludere, jocos & facetias fundere, ad numerum scitè saltare, aleas iacere, comessari & heluari, dictis alios proscindere. Vel (quod ad sexum fœmineum attinet) nouas quotidie vestes & vestiendi modos inquirere, in speculo se toties contueri, pilos capitis concinnare, fucum vultui inducere, dilitias perquirere, in rhedis se ostentare, stulta & nugatoria nuncia mittere, vanissimos sermones de somnijs & somno miscere, & his similia. De quibus arguuntur Psalm. 4. *Filij hominum vsquequò graui corde* (secundum Hieronymum) *vsquequò inclyti mei ad ignominiam diligitis vanitatem & quæritis mendacium!* Cogitate quot millia in gehennæ flammis, nullis maribus extinguendis, iam lamententur ob tempus tam nobile tàm ignobiliter impensum. Et quid illi acturi essent, si vel ad

vnum diem daretur reditus ad superos! quàm longè alia agerent! Et qui scitis, quàm propè ab illis abfitis? Vel nostrum Iosephum aspicite, qui cùm esset faber opificio, vtique fabrilia velut sibi conuenientia tractabat, quo victum sibi suisque pararet. Qualia verò fuerint; colligimus ex Sancto Iustino, antiquissimo auctore & martyre, qui in Dial. cum Tryphone ait solitum Christum *aratra fabricare iugaq;, vt per has figuras iustitiam doceret, & re ipsâ fugam otij*. In his ergo patrem secutus, eadem agentem adiuuabat. Quid autem humano generi vtilius & honestius, quàm agriculturam promouere? Neque tamen hoc præcipuum Iosephi exercitium fuisse arbitrandum est, quin multò plus impenderit virtutum & pietatis studio, quod non modò à sanctissimâ coniuge, sed à Sancto Sanctorum filio edoceri poterat, tametsi iam priùs iustus & sanctus.

III. Aurea bulla: admonens fragilitatis humanæ.

III. Aurea quoque bulla è collo dependens, nobilium erat signum, teste Plinio libro trigesimo tertio, capite primo, Macrob. 1. Saturn. capite 6. habens vti nomen, ita similitudinem bullæ, quæ in aquis natat, vel à pueris in nucis cortice ex aquâ & sapone per flatum excitatur: quæ ad momentum quidem è calamo dependet & pueros delectat, subitò tamen dissoluitur & vanescit. Monebantur huius bullæ monili nobiles, vt memores fragilitatis humanæ naturæ, quam cum plebeijs communem habent, supra ipsos se non insolenter extollerent, sed pares eis nascendi & moriendi conditionem intelligerent: Qua in re mirè insaniunt nobiles Malabares, qui si ab ignobili tangantur, pollui se existimant; quare obuiantes sibi ignobiles à viâ iubent deflectere; alioquin malè tractant, teste Osorio libro secundo Rerum Emman. Sed quid mirum si Gentiles ita delirent: cùm & inter Christianos huiusmodi non desint? Vulgari antiquorum parœmiâ *homo bulla* appellatur; quæ æquè principes & nobiles, atque plebeios comprehendit. Ita enim Oseæ decimo dicitur: *Transire fecit Samaria Regem suum, quasi spumam maris super faciem aquæ.* Ergo sicut Triumphator triumphali curru Romam ingrediens præconis voce à tergo monebatur? *Respice post te: hominem memento te:* (Auct. antiquit. Rom. libro decimo, capite vigesimo nono) ita etiam nobiles humilitatis admonebantur aspectu illius bullæ; ne, quod procliue est nobilitati, alios contemnerent. Quâ de re etiam Sanctus Hieronymus nobilem fœminam epistolâ decimâ quartâ sic hortatur: *Nulli te vnquam generis nobilitate præponas, neque obscuriores quasque & humiliore loco natas, te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulorum: seruum & nobilem de moribus pronuntiat.* Et mox: *Nihil est, quod nos ita & hominibus gratos & DEO faciat, quam si vita merito magni, humilitate infimi simus, propter quod Scriptura dicit: quantò magnus es humilia te in omnibus, & coram DEO inuenies gratiam.* Ecclesiastici tertio. Imagines ex vmbrâ circumpositâ pulchriores elucent: ita nobilitas ex vmbrâ humilitatis splendidior euadit. Id confirmat de Sanctâ Melaniâ nobili simul & humili matronâ Rom. Sanctus Paulinus epistola decima. *Nobilitatem quoque*, inquit, *ad operis sui gloriam Dominus illi contulit, quò magis confunderetur iste mundus, qui talibus titulis gloriatur: vt quò vanitas hominum ad contemptum DEI vtitur, ista potiùs ad contemptum mundi vteretur: simul vt maior salutaris exempli proderetur, authoritas humiliandis superborum oculis.* Præit hac in re exemplo suo sanctus Ioseph noster, qui ex sententiâ Origenis, Matth. primò, & S. Basilij homil. vigesima quinta, tom. 1. nec non Sancti Bernardi homil. secundâ super missus est, ex humilitate voluit deserere coniugem suam grauidam, vbi resciuit vel (quod veriùs videtur) suspicatus est eam diuinitus grauidam factam, quòd indignum se reputaret, qui tali virgini cohabitaret, non dico in thoro, (quod nunquam intendit) sed etiam in domo. Audiamus Origenem: *Timens eiusmodi mulieris vir nominari, clanculum ipsam dimittere voluit, &c.* Sanctus Bernardus verò. *Indignum & peccatorem se reputans dicebat intra se: a tali & à tantâ non debere sibi vltra familiare præstari contubernium, cuius supra se mirabilem expauescebat dignitatem, &c.* Præit etiam nobilis ille Decurio, Ioseph alter, qui non habitâ ratione nobilitatis suæ crucem, Iudæis probrosam ascendit, & Christum inde deposuit, immortali & stupendo sanè humilitatis exemplo, non solùm omnibus nobilibus, sed magis adhuc cæteris fidelibus, vt ne pro Christi amore erubescant quascumque sustinere confusiones. Pictores in suis imaginibus montes vmbrâ attollũt, & aliarum rerum summitates prominentes faciunt: pari modo nobilitas tam fidei quàm sanguinis, beneficio humilitatis ad cœlum attolletur & gloriosa coram DEO & hominibus apparebit.

IV. Lunulæ in calceis: monentes vt curam proximorum habeant.

IV. Lunulæ in calceis corniculatæ nobiles designabant & à cæteris distinguebant, vti scribit Plutarchus in quæstion. Rom. vbi de causis eius symboli diuinat, & rectè quidem sentit admoneri eos fortunæ inconstantis, & instabilitatis suæ, qualis cernitur in Lunâ, nunc plenâ, nunc obscurâ, nunc crescente, nunc deficiente: & visa est in familiâ Dauidis, à baculo pastoritio ad sceptrum euectâ, inde rursum in Iosepho nostro ad securim depressâ. Sed meo iudicio potior illa causa est, quòd sicut Luna rectrix & protectrix est rerum sublunarium, in easque maximam habet influentiam, (vnde *Dea seminum & syluarum appellatur*, dominatur etiam in maria & ipsa humana corpora: ita nobiles ferè dominantur orbi, regunt plebem & protegunt, in eamque influunt suâ prudentiâ, fortitudine, auctoritate, liberalitate: certè influere deberent, cùm ferè ipsi in dignitatibus constituti, mundum gubernent. Hoc nî fallor indicare voluit Henricus II. Galliæ Rex, qui crescentem Lunam in sym-

in symbolo suo prætulit, eâ inscriptione: *Donec totum impleat orbem*. Beyrl. in Theatro V. stemma. Sancti Wilebrordi Episcopi Traiect. mater, eo grauida, visa est sibi Lunam nouam crescentem, vsque dum plena fieret, vtero gestare: quòd filius genti in tenebris positæ lumen allaturus esset, vt in eius vitâ, 7. Nouemb. apud Sur. Tales ergo Lunæ sunt vel esse deberent nobiles Christiani, defendere pupillos, alere pauperes, dirigere errantes, fugare tenebriones, solari mœstos, recipere in tutelam omnes oppressos; eosque suo modo æmulari omnes Christiani. Habent exemplum in Sancto Ioseph, qui hoc vno fine matri DEI coniux à DEO datus & destinatus est, vt eius virginitatis custos & seruator, ipsius denique & Christi filij nutricius esset. Si enim sub eius vmbrâ Deipara non latuisset, ex lege forsan velut adultera à Iudæis lapidata fuisset; vnde ipse personam veri & naturalis Chirsti patris sustinere debuit, ne & mater infamis, & filius illegitimus haberetur. Ipse denique pauperem illam familiam suo labore sustentauit, non sibi tantùm sed toti mundo. Accenseri potest ipsi alter ille Ioseph, nobilis Decurio: qui Christum in cruce mortuum suam suscepit in protectionem ac sepulchrum lapideum. Absque eo fuisset, quò, putatis, Hebræi Christi corpus abiecissent? num illud sepelissent? nónne potiùs in monte Caluariæ feris auibusque in prædam dedissent? At hoc passus non est sanctus ille Ioseph, sed suum ipsi sepulchrum, nouum & impollutum cessit. Quanta hæc eius gloria! quantam in cœlo remunerationem meruisse putamus! Idem cum pauperibus subditis, pupillis, oppressis agant nobiles, & cæteri Christiani: sic verè nobiles erunt.

V. Torques aureus: monile submissionis & obedientiæ.

V. Denique torques aureus nobiles distinxit semper ab ignobilibus, & distinguit hodiéque. Porrò sicut ferrea vincula inijciuntur immorigeris, ita torques aureus præmium est morigerorum, vt colligimus ex capite 1. Prouerb. *Audi fili mi disciplinam patris tui & ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo & torques collo tuo.* Suo ergo torque nobiles demonstrant se ad DEI legem obseruandam primos & studiosissimos esse velle ac debere. Atque ita legimus 1. Paral. 18. *Porrò filij David primi ad manum Regis.* hoc est, promptissimi omnium ad Regis imperium implendum. Si isti primi ad manum Regis; quantò æquiùs nos primi ad manum DEI? Scimus etiam Num. 10. à DEO Moysi dictum: *Si semel clangueris* (tubâ) *venient ad te principes & capita multitudinis Israël.* vbi Procopius: *Vnius tubæ sonitu conuocabantur Principes, acutiùs cernentes & citiùs obedientes. At verò plebs conuocabatur ad tabernaculum Domini à Moyse repetito clamore.* Ornamentum hoc est nobilium, si ad primum statim campanæ pulsum adeóque primi sint ad templum adeundum Deique legem audiendam & seruandam: eò enim demonstrant se liberè, (quod nobilium est) & non coactè (quod seruorum & vlgi) DEO se subijcere. Hinc eos laudat regius Vates Psal. 67. dicens: *Præuenerunt Principes coniuncti psallentibus.* Vides eorum diligentiam in diuino cultu? Hæc laus etiam debetur sancto nostro Iosepho? qui in lege DEI obseruandâ accuratissimus & promptissimus semper fuit. Patet ex circumciso & præsentato in templo Christo, datóque pro eo munere secundum legem Moysis: patet ex fugâ in Ægyptum, quam mox, vt mandatam sibi accepit, de nocte consurgens arripuit: patet ex perseuerantiâ cum Mariâ coniuge, vterum ferente; quam iuxta Angeli monitum, nullatenùs deseruit; tametsi se non esse patrem, sed nutricium tantùm prolis futurum sciuit. Effecit hæc eius parandi alacritas, vt in posterum ab Angelo per omnes suas vias dirigeretur & moneretur.

Quando igitur vidimus nobilium tam secundum sanguinem, quàm secundum spiritum, notas & insignia, superest vt non ij tantùm, qui generis splendorem à parentibus traxerũt; sed & omnes Christiani, qui nobilitatem spiritùs è baptismo hauserunt, vitam & mores suos insignibus his accommodent. Frustrà & ridiculè gerit nomen Nobilis, qui mores habet ignobiles. *Nomen habes quod viuas, & mortuus es*, ait Sanctus Ioannes Episcopo Sardicensi. *In mente ergo habe, qualiter acceperis & audieris, & serua.* Apocal. 3.

THEMA QVARTVM.

Virtutem magis nobilitare quàm sanguinem ostenditur.

I. *Sanguinis nobilitas confert libertatem. Magis tamen virtus.*
II. *Sanguinis nobilitas confert honorem. Multò magis virtus.*
III. *Nobilitas generis promouet ad honores. Multò magis virtus.*
IV. *Sanguinis nobilitas dat opes. Magis tamen virtus.*

Ioseph autem vir eius, cùm esset iustus & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam.

Matth. 1.

DVplici nobilitatis titulo ornatur Sanctus Ioseph in hodierno Euangelio: virtutis & prosapiæ. Virtutis, cùm asseritur à Matthæo *iustus*: prosapiæ, cùm ab Angelo vocatur *filius David*. Pulchrum vtrumque ornamentum; sed vtrum altero præstantius? Certè de iustitiâ priùs commendatur Ioseph, de prosapiâ posteriùs: & ne fœdam rem committeret, infamando coniugem innocentissimam ac sanctissimam, non prosapia intercessit regia, sed virtus & iustitia: *Ioseph enim cùm esset iustus*, inquit Matthæus, & (proinde) *nollet eam traducere &c.* Iustitia ergo eius prohibuit ne innocentem coniugem læderet: id quod

sola

sola eius nobilitas certè non prohibuisset, sed dictâsset potiùs. Præclarior igitur est virtutis quàm sanguinis nobilitas: id quod non Christiani solùm, sed & Ethnici agnouerunt. Et illis Sanctus Hieronymus ad Celantiam epist. 14. *Summa apud DEVM nobilitas, clarum esse virtutibus.* Sanctus Ambrosius libro de Arcâ & Noë capite quarto. *Probati viri genus, virtutis prosapia est: quia sicut hominum genus, homines: ita animarum genus, virtutes sunt.* Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. 11. *Nobilitas vera est diuinæ imaginis conseruatio atque archetypi imitatio, quam ratio & virtus efficiunt* Et orat. 19. de Gregorio patre: *Vnam nobilitatem*, inquit, *in pietate sitam esse censebat.* Cassianus collat. 2. cap. 10. *Nobitas sola est atque vnica virtus. Nobilissimus DEO est clarissimus virtutibus. Aliena laudat, qui genus laudat suum* Ex his verò Seneca libro 5. epist. 44. *quis ergo generosus?* inquit, *Ad virtutem bene à naturâ compositus. Hoc vnum est intuendum. Non facit nobilem atrium pleuum fumosis imaginibus &c.* Diogenes rogatus, quinam hominum essent nobilissimi? respondit: *qui diuitias, gloriam, voluptatem, denique vitam contemnunt; & vincunt contraria, paupertatem, infamiam, dolorem & mortem.* Quæ Taprobanam insulam incolunt Gentes, Regem eligunt, non qui nobilitate, sed qui virtute cæteris præstet, teste Solino cap. 66. Testes audiuimus huius veritatis; quia tamen ea difficilè persuadetur ijs, qui sanguinis nobilitatem iactant & omnibus alijs præferunt, ideò ad oculum magis comprobanda est.

I. Sanguinis nobilitas confert libertatem.

I. Nobilitas prosapiæ confert aut certè conferre existimatur homini quandam agendi libertatem & ingenuitatem; ita vt subiacere & cogi legibus nolit, sed sponte ac liberè, quod rectum est, agere velit. Hoc verò libertate sæpissimè abutitur sanguinis nobilitas, adeò, etiam, vt DEI & Ecclesiæ leges spernat, quasi illis superior sit. Virtus autem confert homini verissimam libertatem & ingenuitatem, quâ omne id, quod secundum Deum, æquum & honestum est, suâ sponte & alacriter agit, tametsi leges id non præscriberent. Quare nihil metuit, nullum aduersarium curat, nec tristitiam admittit. *Virtus* enim ait Cicero 2. Tuscul. *à viro appellata est: viri autem propria maximè est fortitudo; cuius muuera duo maxima sunt, mortis dolorisque contemptio.* Hebraicè virtus vocatur *tumma* h. e. *perfectio* seu *integritas*, quia vel sola homini satis superque est. Vnde Antistenes dicebat, virtutem sibi sufficere ad fœlicitatem, nec vllâ re opus habere, nisi robore Socratico; virtutem enim esse armaturam, quæ detrahi non possit. Ensis namque & clypeus excutiuntur: sapiens autem ac virtute præditus nunquam non armatus est, ideóque vinci non potest. Quare negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus institutas, sed iuxta normam virtutis. Epicteto apud Stob. serm. 1. anima dedita virtuti similis est perenni fonti, cuius aqua est pura, imperturbata, dulcis, accepta, copiosa, ab omni noxâ & pernicie aliena. Socrati virtus est statua quædam in suâ basi. Sanctus Chrysostomus verò homil. 28. in Genes. *Sicut is*, inquit, *qui super excelsam petram stat, fluctus ridet, quos videt ad petram magno impetu disrumpi, & protinùs in spumam solui: ita & virtuti vacans in securo constitutus loco, nihil insuaue fert à rebus turbulentis; sed tranquillus animo & quietus sedet, intelligitque res huius vitæ nihil differre ab amnium fluentis, tam rapido cursu transeuntibus.* Exemplo est S. Hilarion, qui circumuentus à latronibus & rogatus: *quid faceres, si ad te latrones venirent? nudus*, respondit, *latrones non timet.* Et illi: *Certè occidi potes. Possum*, inquit; *& ideò latrones non timeo, quia mori paratus sum.* Hieron. in eius vitâ. Abbas ille Macarius in sepulchro paganorum pernoctans, cùm mortui cadauer pro ceruicali supposuisset capiti, & dæmones ex eo voces ad terrendum ipsum ederent, diabolo fidenter dixit: *Surge, vade quò potes.* Similia legimus de S. Martino, Francisco & alijs. Adhæc, vt dixi, virtute præditus liberè & sponte agit, quæ virtutis sunt. Vt enim *alacer equus suaptè sponte facilè currit: ita qui ardet amore virtutis, non eget admonitore*, ait Plut. in mor. apud Anton. in Melissa serm. 31.

Magis tamen virtus.

Non est hæc libertas & securitas in sanguinis nobilitate. Tametsi enim illa homines parum aut nihil timet, DEVM tamen iudicem ac peccatorum vindicem cogitur metuere; vel hoc ipso, quòd humanas & diuinas leges parui pendens, facilè nimis transgredi soleat. Hinc Iudex ille in quadam ciuitate à Christo in parabolam adductus Luc. 18. dicebat intra se? *Et si DEVM non timeo, nec hominem reuereor, tamen quia molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illam* (illius ius ab oppressione aduersarij, illudque viduæ restituam) *ne in nouissimo veniens sugillet me.* h. e. ne me tandem infamet & apud principem me accuset aut saltem in nouissimo iudicij die publicè confundat. At nihil horum metuere facit nobilitas virtutis, quæ DEVM Iudicem pro se stantem habet. Hinc Saül duobus primis annis, quibus in regimine innocens vixit, nullo præsidiariorum militum, sed virtutum tātùm præsidio munitus fuit; at vbi se virtutibus exuit, ad externa munimina, quibus se armaret, recurrit; vt aduertit Genebrardus lib. 1. Chron. an. mundi 3106.

II. Sanguinis nobilitas confert honorem.

II. Nobilitas sanguinis confert honorem, æstimationem, authoritatem apud homines alios. Hinc enim dicti sunt *nobiles*, à *noscendo* quasi *noscibiles*; quòd velut lumina quædam, aut culmina omnium oculis pateant præ cæteris. Hinc primos in conuentu sedes obtinent, honorificis titulis compellantur; de viâ obuijs ceditur, caput aperitur, honores deferuntur.

Multò magis virtus.

At hoc ipsum multò magis præstat nobilitas virtutis. Quod inprimis testantur sacræ litteræ, vti Prouerb. 4. *Accipe sapientiam* (seu quod idem est, virtutem) *& exaltabit te: glorificaberis ab eâ, cùm eam fueris amplexatam; dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & coronâ inclytâ proteget te.* Rursum Prouerb. 31. *Mulier*

timens

timens DEVM, ipsa laudabitur. Vbi etiam Salomon, postquam mulieris fortis virtutes expressisset, statim subijcit: *surrexerunt filij eius & beatissimam prædicauerunt: vir eius & laudauit eam.* Quòd inprimis testatur eadem scriptura de Iudithâ, quæ etsi genere nobilis, virtute tamen longè nobilior, indéque longè famosior erat. *Erat*, inquit, *hæc in omnibus famosissima* (non ob generis prosapiam,) sed *quia timebat Dominum valde, nec erat, qui loqueretur de illâ verbum malum.* Accedit Sanctus Chrysostomus homil. 15. in Matth. *Nihil est*, inquit, *quod sic hominem faciat insignem atque conspicuum, etiamsi magno ambitu optet latere: vt splendor iste virtutis. Sicut enim ipso Sole circumdatus, ita vtique clarus refulget, nec in terram solummodò lucis radios emittit, sed supra ipsum etiam cœlum proprio fulgore radiabit.* Io. Cassianus collat. 24. capite vltimo. *Nónne obsecro*, inquit, *etiam in centuplum gratiarum euidentissimè, qui fideliter Christo deseruiunt, consequuntur, dum pro nomine eius à summis principibus honorantur? ac licet ipsi humanam gloriam non requirant, venerabiles tamen etiam in persecutionum angustijs, iudicibus cunctis ac potestatibus fiunt, quorum vilitas etiam mediocribus forsan despicabilis esse potuisset, vel pro obscuritate natalium, vel pro conditione seruili, si in sæculari conuersatione mansissent.* Et paulò pòst: *quid euidentius in Abbate Ioanne, qui in illâ eremo, quæ Lyco oppido adiacebat, commoratur, possumus approbare? qui perobscuris natus maioribus, ita pro Christi nomine, vniuerso penè humano generi admirabilis factus est, vt eum ipsi quoque rerum præsentium domini, qui mundi huius atque imperij gubernacula retinentes, etiam potentibus cunctis, regibusq́ terrori sunt, velut dominum venerentur & oracula eius de tam longinquis regionibus expetentes, imperij sui apicem & statum salutis bellorumque prouentus illius orationibus meritisque committant?* hucusque Cassian. Quis etiam nescit quanto in honore habitus sit Antonius à Constantino M. adeò vt sibi honori duceret, vel perbreues litteras ab eo accipere? S. Martinus ab Imperatore Maximo, vt pro magno haberet, sibi ab eo poculum propinari? Ab eiusdem coniuge, vt ad mensam ei administrare posset? S. Franciscus à Cardinalibus, vt se fælices reputarent, si cum ipsis pranderet vel loqueretur? Neque solùm boni & virtutum amantes id honoris impenderunt virtuosis hominibus; sed etiam reprobi, qui virtutem non coluerunt. Vnde Sanctus Chrysostomus homil. 5. in Genes. *Tanta virtutis potentia est*, inquit, *vt reuereantur & multum laudent eam, etiam qui illâ carent.* Exemplo id ostendit Nabuchodonosoris, (homil. 6. ad pop.) qui *antea quando dixerunt*: (tres pueri) *Dijs tuis non seruimus, fornace sæuiùs accensus est: postquam verò per ipsa opera ostenderunt, non tantùm non indignatus est, sed laudauit & admiratus est, quòd sibi non obedissent. Tantùm virtus bonum, quod & ipsos hostes habet admiratores & laudatores. Benedictus*, inquit, *DEVS, qui misit Angelum suum & eruit seruos suos, quia crediderunt in eum, & verbum Regis immutauerunt & tradiderunt corpora sua, ne seruirent Dijs alienis.* Dan. 3. Sanctus Bernardus idipsum ostendit testimonio Balaami, serm. 7. in Psalm. *Qui habitat. Pseudoprophetam*, inquit, *Balaam recolite. Et ipse iniquus mortem iustorum optabat, & nouissima sua horum similia apprecabatur. Tantus est pietatis fructus, tanta iustitiæ merces, vt ne ab ipsis quidem non desiderari queat impijs & iniustis.* Idem comprobatur facto illius Labán, qui, licet impius, iustum tamen Iacob amabat & detinere apud se conatus est, etiam per fas & nefas, dum ei pro Rachele Liam substrauit: vt in posterum etiam pro Rachele ipsi seruiret, cuius amore flagrabat: pro Liâ non seruiturus: vti obseruat Sanctus Chrysostomus in cap. 29. Genes. homil. 56. Iam verò vbi aliquando in tanto pretio & honore fuit sanguinis nobilitas carens virtutibus? *Ostende mihi de scripturis*, inquit D. Cyrillus Alexandrinus libro 12. in Leuit. *vbi aliquis peccator aut parui meriti* (licet nobilissimæ prosapiæ) *magnus appellatus sit? nusquam, opinor, inuenies. Audi verò qui sunt, qui magni appellantur: Moyses, Ioannes Baptista &c.* Moyses quidem Exod. 11. *Fuitque Moyses vir magnus valde in terrâ Ægypti.* Ioan. Baptista Luc. 1. *Erit magnus coram Domino.* Iudith in eius libro cap. 16. *Magna facta est in Bethulia.* Isaac Gen. 26. *Magnus vehementer effectus est.*

III. Nobilitas generis promouet ad honores, Magistratus, aulas Principum, eisque proximè adhærere facit. At longè magis virtus, quæ hominem DEO coniungit proximumque facit; adeò vt maior homine, & quasi Angelus aut etiam DEVS esse videatur. Ita Sapiens testatur Sap. 6. *Custodia legum consummatio incorruptionis est: incorruptio autem facit esse proximum Deo.* Quâ in re excessere Lystrenses, qui videntes Pauli & Barnabæ virtutes clamabant: *Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos.* Et vocabant Barnabam *Iouem*, Paulum verò *Mercurium*: volebantque etiam ipsis sacrificare. Non hucusque se extêdit virtutis nobilitas: ideóque sapienter respuerunt hunc honorem Apostoli, ad alios tamê honores & quidem summos virtus euchit sui cultores DEóque proximos facit; vt patet in Moyse, quem ob eius virtutem ex pastore ducem innumerabilis Hebræorum populi & thaumaturgum fecit, nec non *DEVM Pharaonis*, vti ipse DEVS dixit Exod. 7. In Dauide, quem itidem ex pastorculo ad dignitatem regiam prouexit & *virum secundùm cor DEI*, quasi intimum DEI amicum constituit. In Iosepho, quem ex seruo principem in Ægypto, fecit, & *Saluatorem mundi* appellauit; in Mardochæo quem ex palatij excubitore ad primam in aulâ Assueri dignitatem extulit. In Daniele, quem ad summos honores apud Reges Babylonis, denique in viris nouæ legis penè innumeris siquidem ea iubet illos præ cæteris eligi ad dignitates & prælaturas, qui virtute cæteris præstant. Auruncani in ponderoso ligno ferendo regem futurum experiebâtur, illumque eligebant qui diutiùs id gestâsset, in tractu Peruano. Apud Medos quoq; fortior: in Meroë, qui

III. Nobilitas generis promouet ad honores. Multo magis virtus.

qui validiore erat corpore: in Lybiâ, qui cursu celerior: à Catheis formosior: à Gordijs obesior: ab Æthiopibus ditior in Regem eligebatur, teste Alex. ab Alex. lib. 4. c. 23. In Ecclesiâ verò Christi illum ad prælaturas assumi iubet Spiritus S. qui virtuosior; idque *postulat gemitibus inenarrabilibus*, ad Rom. 8. ac nisi fiat, arguit mundum & expostulat cum eo.

IV. Sanguinis nobilitas dat opes.

IV. Sanguinis nobilitas adfert secum aut certè ad se trahit opes & diuitias; sed fluxas & perituras, ac multoties perniciosas. Nobilitas virtutis & ipsa ditat hominem, sed veris ac solidis opibus. Testatur id inprimis senex ille Tobias cap. 4. *Noli timere fili mi: Pauperem quidem vitam gerimus*, inquit, *sed multa bona habebimus, si timuerimus DEVM.* Hebr. *Dabit tibi DEVS diuitias magnas, si requisieris eum in toto corde tuo.* idque ipsi euenit, quando nobilem & ditissimam sponsam Angeli ductu sortitus est. Idem vniuersim de omnibus dicitur Psal. 33. *Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem Dominū non deficient omni bono.* Salomon vtique ditissimus erat, & tamen in suis opibus nihil se reperisse nisi vanitatem & afflictionem lamentatur, Ecclesiast. 2. Idem Regi Hiram 20. oppida dedit; ea tamen ipsi adeò non placuerunt, vt appellaret ea *terram Chabul*, h. e. *lutosam* vel *displicentiæ.* Audiamus Chrysostomum lib. 2. aduersus vituperatores vitæ monasticæ. *Tantæ sunt virtutis opes*, inquit, *ac copiæ, adeoq; quàm vestra dulciores & amœniores; vt qui has habuerint, nunquam eas velle possint cum vniuersâ terrâ commutare, ne si illa quidem aurum fiat, cum mari & fluminibus & montibus.* Et mox: *Quantum enim pecuniarum Alexandrum Diogeni daturum putas, siquidem ille voluisset accipere? sed noluit. At ille nixibus totis contendebat cunctáque moliebatur, vt huius virtutibus propiùs accederet.* sic ille. Hinc idem dixisse fertur: *Si Alexander non essem, Diogenes esse vellem*; præferens eius virtutes (tametsi insolidas & futiles) omnibus diuitijs. Ratio est, quia opes cæteræ rapiuntur à morte: virtutes diripi non possunt, sed comitantur hominem ad sepulchrum & vitam alteram. Vt enim fulmen præter laurum omnes ferit arbores; teste Plinio lib. 2. ità mors & calamitas omnia auferre potest præter virtutem. Vnde S. Ambrosius lib. 7. in cap. 12. Lucæ: *Sola virtus*, inquit, *comes est defunctorum.* Et S. Chrysostomus hom. 23 in Genes. *Diuites his omnibus relictis nudi hinc migrant, tantùm malitiâ vestiti & peccatorum oneribus inde collectis. Ac longè secus habet virtus, quæ hic quoque potentior est insidiatoribus, & planè inuictos facit suos, continuamq; præbet voluptatem & ne sentire quidem sinit rerum istarum inæqualitatem; sed & hinc emigrantibus comitem se addit, & tunc potissimùm, cùm eius subsidio egemus. Adhac in die illo terribili magnum nobis præstat auxilium placans Iudicem. Et sicut hic ab ingruentibus infortunijs, ita & in futuro se colentes à tormentis illis eripit.* Idem homil. 63. ad popul. confirmat his verbis: *Si vultis hoc discere*, inquit, *hinc migraturum interrogemus vel senio confectū, & commonefacientes eum lautæ mensæ, quâ quondam oblectabatur, & honoris & gloriæ; & bonorum operum, quæ vnquam fecit: rogemus in quibus magis exultat. Et in illis quidem videbimus erubescentem & se celantem: in his verò gestientem & exultantem. Sic etiam Ezechias cùm ægrotauit, non gloriæ, non regni, nō opiparæ meminit mensæ, sed iustitiæ; ait enim: Memento Domine, quomodo ambulauerim in conspectu tuo, in viâ rectâ. Vide & Paulum ex his exultātem & dicentem: Bonum certamen certaui; cursum consummaui, fidem seruaui.*

Magis tamen virtus.

Cùm apud Forum Iulium hybernaret Carolus M. Imp. ac videret Francos exoticas pelles, peregrina vestimenta à Venetis mercatoribus magno emptitare: omnes vti vestiti erant secum venatum pluuia imminente proficisci imperauit; vestibusque hisce imbre corruptis, dilaniatis, sanguine oblitis domum reuerti iussit, vniuersosque mox secum eodem habitu cœnare, ob frigus tum omnibus ad focum certatim considentibus, conuiuium ad multam noctem protraxit. Postridie ijsdem indutos amictibus cūctos apparere iubet. Tum vbi huiusmodi indumenta partim imbre, pluuiâ, sentibus dilacerata, cruore oblita; partim ab igne rugis constricta, & proinde rupta discissaque conspexit, lupinas suas pelles integras ostendit, & *Stolidissimi mortalium*, inquit, *quod vestimentum nunc vtilius pretiosiusve est? Meumne dracmâ comparatum, an vestra tot libris, atque integro matrimonio coëmpta?* Auentinus lib. 4. Annalium Boiorum. Simillimum quid continget in articulo mortis, frigidoque illo iudicij die. Hirsuta Caroli M. vestis virtutis habitum indicat, vilem quidem aspectu & asperum; verùm vtilem & durabilem. Sericæ vestes & odoriferæ pelles nobilitatem sanguinis referunt, quæ in venatione mortis nec durant nec protegunt, sed heu frigori diuini iudicij miseros exponunt.

Quare Audit. si veram stabilem & solidam nobilitatem concupiscitis, virtutem adamate & comparate. Iosephum vobis proponite, qui in arte suâ fabrili centies millies maiorem consecutus est ex virtute nobilitatem, gloriam & honorem quàm omnes huius mundi nobiles; quia horum prosapia nisi virtuti coniuncta sit, nihil in cælo valet: virtus sola in pretio.

IN

IN FESTO ANNVNTIATIONIS B. V. MARIÆ.

THEMATA.

I. An & quomodo meruerit B. Virgo, vt esset mater DEI.
II. Verbo *Fiat*, quanta effecerit B. Virgo.
III. Quanta beneficia B. Virgo suo assensu nobis contulerit.
IV. B. Virgo verè ancilla Domini.
V. Quomodo captus à B. Virgine, & à nobis in Sancta Communione capiendus DEI filius.

THEMA PRIMVM.

An & quomodo meruerit B. Virgo, vt esset mater Christi.

Maria virgo emit quodam modo DEI maternitatem.
I. *Obtulit carnem & sanguinem suum.*
II. *Dedit voluntatem & animam suam ad excipiendum doloris gladium.*
III. *Debuit captiuare intellectum suum.*

Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. *Luc.* 1.

Maria Virgo emit quodam modo Dei maternitatem.

DE forti & sapienti illâ muliere scribit inter alia Salomon Prou. cap. 31. *Considerauit agrum & emit eum.* Quis est iste ager? Respondebunt nobis agricolæ, agrum designare frugum fœcunditatem, propter quam sunt & coluntur agri. Ergo ager iste hodie oblatus est Virgini Mariæ quasi vænalis, vt si vellet eum emere, fieret fœcunda, adeoque mater DEI. Ager, inquam ille, in quo absconditus est thesaurus infinitus (Matth. 13.) DEI, inquam filius; *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* ad Coloss. 3. Nobilis profectò & pretiosus ager. Sed emendus est, & caro quidem pretio. Omnia vendenda sunt & danda pro hoc agro, prout insinuauit Christus, Matth. 13. Quid ad hoc Maria? *Considerauit agrum*; quia *cogitabat, qualis esset ista salutatio.* Neque hoc tantùm, sed & pretium ponderauit, an pro eo expendere deberet thesaurum virginitatis suæ: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Bene de eâ sponsus dixit Cant. 1. *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis.* Tur enim Hebr. est *considerare*: vnde *turtur* est *bis considerare*: quod fecit hîc Maria. Responde ergo ô Virgo: Vis emere hunc agrum? Respondet se dispendio virginitatis suæ, vtpote DEO obligatæ, nec posse nec velle emere, alia omnia daturam: corpus, animam, voluntatem, intellectum, quibus nil pretiosius haberet. Quo consensu dato, conclusus est contractus. Atque hoc est meritum, vt appellant Theologi, de congruo, quo promeruit Maria, vt in executione esset mater DEI, quod nunc expendemus.

I. Obtulit carnem & sanguinem suum.

I. Offerre debuit, obtulitque Virgo carnem & sanguinem suum. 1. ad efformandam in eius vtero Christi carnem, operâ Spiritus sancti, & quidem absque vllâ voluptate carnis. Rem magnam præstitit Hiram Regi Salomoni, quando dedit ei ad structuram templi ligna cedrina, aliaque necessaria. 3. Reg: 5. at nihil hæc ad sanguinem Virginis purissimum & sanctissimum, quem ipsa dedit Christo, ad extruendum sacratissimum corporis eius tabernaculum. Sed maiora audiamus. Obtulit se Filio DEI in matrem, non quales sunt Reginæ & illustres dominæ, sed quales sunt plebeiæ & pauperculæ, vt simul esset ancilla eius, tametsi certa foret, se esse matrem summi Regis: *ecce ancilla Domini*, inquit. Peritissima erat Deipara in Scripturis sacris, habebat insuper sibi infusum à Deo habitum sapientiæ Theologicæ vt communiter docent Doctores cum Suarez p. 3. tom. 2. itaque nouerat pleraque saltem Christi mysteria, antequam fierent: præuidit officium & obsequia sua materna filio impendenda: vnde intelligebat, quòd filiũ eniti in stabulo Bethlehemitico, siue obstetricis operâ; ipsamet infasciare, lactare, lauare, in summâ paupertate alere, vestire, educare, in Ægyptum gestare deberet. Vidit insuper periculum famæ suæ; quòd inprimis sponsus suspectam de perfidia habiturus esset, vel certè habere posset; adeoque periculum incurrere præscriptæ in lege lapidationis. Magna ista sunt. Dicat Samuel vir sanctus & cordatus. Hic iussus à Deo vngere filium Isai in Regem, regnante adhuc Saule, timuit certè, & mortis metum Deo obiecit, dicens: *Audiet hoc Saul, & interficiet me.* 1. Reg. 16. Nihil tale obiecit Maria, sed amore filij sui & causâ humanæ salutis, omnium communis, superauit omnia. S. Elisabetha Regis filia & Thuringiæ Principis coniunx, viso cadauere mariti orauit ad Deum: *Tu scis Deus, quòd eius desiderabilem præsentiam mihi gratissimã omnibus huius mundi delicijs & gaudijs anteferrem, si ipsum mihi tua benignitas concessisset: optarenq́, omni tẽpore vita mea in egestate & mendicitate viuere, dũmodo eius frui cõtubernio de tuo beneplacito licuisset. Nũc verò ipsum & me tua volũtatis dispositionĩ committo.* In eius vit. 19. Nou. Multum est hoc, fateor;

bus.) De Christo verò Cant.6. rectissimè etiam dictum: *qui pascitur inter lilia*, hoc est, inter Mariam & Iosephum. Triticum Ioseph seruauit Pharaoni pro Ægypto & vicinis terris, regijs in horreis; Ioseph suâ industriâ panē cælestem in vtero Virginis pro toto mundo. Quare sicut Pharao Iosepho omnia commisit, & quicumque aliquid peterent, ad Iosephum omnes remisit velut ad plenissimæ potestatis dispensatorem: *ite ad Ioseph & quidquid ipse vobis dixerit, facite*, Genes.41. Sic non dubitandum S. Iosephum, in cœlo exaltatum, accepisse plenissimā potestatem dispertiendi nobis dona cęlestia: vt bene dicere possit cum Iosepho iam exaltato: *crescere me fecit DEVS in terra paupertatis meæ.* Quid enim putatis esse, videre fabrū lignarium inter summi cœli principes? quantum hoc incrementum! Quomodo ergo non audiet Mater Dei sponsum suum? quomodo non matrem filius? Liceat enim simili modo argumentari, quo Themistocles Atheniensium Dux filium suum, quem mater in delitijs habebat, plurimum omnium Græcorum posse colligebat hac ratione: *Athenienses dominantur Græcis: ego Atheniensibus dominor, mihi mater, matri filius: ergo filius Græcis.* Plut. in Græcor. Apophteg. Christus dominatur orbi: mater (suo quodam iure) filio: Ioseph matri: ergo & ipse (suo modo) orbi. Quin imò Ioseph etiam quadam ratione imperare poterat Christo, quia etsi non ab ipso, natus est tamen ipsi ex coniuge, supra naturæ vires, de Spiritu sancto, *quod autem nascitur in agro meo, meum est*, ait Iurisconsultus. Quare non dissimili modo, sicut audiet filius in cœlo matrem, sic audiet & patrem. Vnde Ioan. Gerson in sua Iosephina: *Quanta*, inquit, *fiducia Iosephi! quanta in eo vis impetrandi! quia dum vir vxorem, dum pater filium orat, velut imperium reputatur.* Vulgò dicitur: *Amicus, qui rogat, iubet: qui iubet, cogit.* Iosephus non amicus tantùm, sed pater plus quàm adoptiuus Christi fuit; cùm ergo rogabit filium, quasi iubebit: si iubebit, quasi coget. Quare si quâ in necessitate constituti estis, ô fideles: si in fame, belli periculo, peste, persecutione: *ite ad Ioseph, & quidquid ille dixerit*, quidquid à Christo petierit, vtique id fiet. Sancta virgo Teresia, non ita pridem inter Sanctos relata asserebat, se mira & magna, imò omnia, quæ habebat, per eius intercessionem obtinuisse; quodque amplius est, ab ipsa Dei Matre ad Iosephum remissa fuit, quasi per ipsius interuentum nihil non impetratura. Quam ob causam illius cultum in sacro suo Ordine, passim extructis ad eius honorem templis, mirificè instaurauit, auxit, promouit, vt in eius vita libro primo, capite 15. & alibi videre est.

THEMA TERTIVM.

Nobilium symbola & monita, applicata etiam veris Christianis.

I. *Cor monet, vt sint cordati.*
II. *Annulus aureus, monet, vt ingenuis & honestis operibus vacent.*
III. *Aurea bulla, admonens fragilitatis humanæ.*
IV. *Lunulæ in calceis, monentes vt curam proximorum habeant.*
V. *Torques aureus, monile submissionis & obedientiæ.*

Ioseph Fili Dauid noli timere.
Matth. 1.

NOn sine magnâ ratione compellat Angelus Iosephum nomine filij *Dauid*. Rem etenim magnam persuadere ei voluit, vt nimirum coniugem, vterum ferentem, nec tamen à se cognitam, constanter retineret, & nequaquā, vti iam moliebatur, derelinqueret. Quo igitur argumento rem tam difficilem Angelus persuasit? non alio, nisi insinuando ei ingenitam nobilitatem, tractam è familiâ Dauid: *Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam*: quasi dicat: memento nobilitatis & regij sanguinis tui, vt ne inuras tuo nomini, & coniugi tuæ tam præcelsæ Deoque adeò charæ, hanc ignominiæ notam, vt eam deseras. Habent ergo hîc nobiles inprimis stimulum virtutis, vt ne ab æquo & recto discedant, memores sanguinis sui à nobilibus tracti maioribus. Habent etiam suo modo cæteri Christiani, qui & ipsi in baptismo Dei filij, adeoque veri nobiles effecti sunt, in Christo non inferiores illis, qui sanguine sunt nobiles. Ita enim S. Chrysost. hom. 20. in Matth. *Cunctis*, inquit, *vnam atque eandem nobilitatem donauit DEVS, cùm dignatus est omnium pater vocari.* Et S. August. lib. alt. de serm. Domini in monte: *Admoneantur hîc diuites*, inquit, *vel genere nobiles secundum sæculum, cùm Christiani facti fuerint, non superbire aduersus pauperes & ignobiles, quoniam simul dicunt DEO: Pater noster; quod non possunt verè ac piè dicere nisi se fratres esse cognoscant.* Domus enim Dauid Ecclesia vniuersa est: quotquot ergo veri ac pij Christiani sunt, ij de domo Dauid sunt. Quæ cùm ita sint, nunc videndum restat, quid nobilitati Christianorum incumbat, quod hîc dicemus.

Cognosci potest hoc ex nobilitatis symbolis compluribus, quorum.

I. Primum Cor apud veteres nobilium insigne fuit: quare ingenui adolescentes apud Romanos cordis figuram in pectore appensam gerebant, teste Macrobio libro 1. Saturn. cap. 6. Plin. lib. 33. cap. 1. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 19. Quid autem cor nisi hominem cordatum & magnanimum designat? De timido enim & pusillanimi dicere solemus, non habere

I. Cor monet, vt sint cordati.

bere eum cor. Nobiles ergo præ cæteris cordatos se demonstrant ac magnanimos, timiditatem sibi dedecori ducunt. Hinc antiquitùs *milites* appellati, quod inter primarios pro patriâ militarent, Germanicè **Vom Adel** de aquilâ dicuntur, quòd victrices aquilas Romanaque signa sequi solerent, vt scribit Adamus Conzen libro octauo Polit. cap. 22. adeoque aciem anteibant. Nominati & scutiferi, **Knaben vom Schildt** / eod. Aud. ibid. In scutis etiam symbola fortitudinem militarem præ se ferentia gerebant. Imò ob hanc eorum fortitudinem censebantur esse clypei patriæ & Ecclesiæ; quemadmodum etiam Debora in suo Cantico Iudic. 5. ait: *Cor meum diligit principes Israël*; seu vt Procopius legit: *clypeos Israël*. Vt enim clypeus defendit corpus: ita nobiles patriam. Vnde mos deijciendi clypeum, cùm nobilis familia extinguitur. Ergo Christiani, qui ad veram aspirant nobilitatem, cor se habere monstrent, pro defendendo DEI honore, Christi Ecclesiâ & salute suâ & proximorum. Pro exemplo habent inprimis Iosephum ab Arimathæa, quem Sanctus Marcus appellat *nobilem Centurionem*. Hic cùm esset occultus IESV discipulus, ipso in cruce mortuo, *introiuit audacter ad Pilatū & petijt corpus IESV*. Marci 15. de quo Sanctus Chrysostomus hom. 89. in Matth. ait: *Hic erat Ioseph., qui quamuis priùs occultabatur, rem tamen post mortem Christi subijt arduam. Non enim ignobilis quidam erat neque ignotus, sed ex Consilio vnus atque insignis: vnde fortitudo eius maximè admiranda est, cùm propter amorem IESV periculum mortis susceperit & vniuersorum se odio tradiderit; exanime quippe corpus petere ausus nō antè destitit, quàm impetrauit.* Quo etiam facto suo Iudæorum scelus facilè redarguit atque condemnauit. Nihilo hoc inferior fuit noster Iosephus, cuius hodie festum agimus. Hic enim pro defensione & amore Christi, (suo modo filij sui) non vni se periculo commisit, quando eum Ierosolymam, Herode iam insidias & iras coquente, præsentandum in templum duxit, & in Ægyptum subduxit, adhæc in coniugio virginalem castitatem vnâ cum coniuge seruauit, quod vsque ad id temporis inauditum planè erat. Ignobiles sunt illi, qui thesaurum pudicitiæ contra insidiatores non tuentur: vti & parentes, qui liberos suos Herodi non subducunt, sed peruerti patiuntur ac seduci; similes Hebræis illis, de quibus Ose. 7. dicitur: *Factus est Ephraim quasi columba seducta, non habens cor.* Columba est tam vecors, vt sine omni resistentia ac doloris sensu sibi patiatur eripi & iugulari pullos; cum aliæ aues omnes pro suis pugnent toto conatu. Sic vecordes erant Hebræi multi, qui permittebant liberos suos cremari Idolo Moloch, absque sensu doloris redeuntes nihilominùs ad Idola sua. Quid autem aliud agunt parentes, qui salutem liberorum suorum & pudicitiam prostituunt, aut negligunt?

II. Annulus aureus monet, vt ingenuis & honestis operibus vacent.

II. Aureus annulus nobilitatis etiam insigne erat. Patet primò ex Epistolâ Sancti Iacobi cap. 2. *Si introierit in conuentum vestrum vir aureum annulum habens.* Ita nobilem describit. Olim enim soli Senatores & Equites annulis vtebantur, teste Dione libro 48. Antonium quoque Musam Medicum, quòd Augustum Imperatorem iam conclamatum, sanitati restituisset, aureo annulo donatum refert Cælius lib. 6. capite 21. Antiq. lect. Manibus quia pleraque opera peragimus, operationes hominum vbique in sacrâ Scripturâ designantur. Vt ergo manus annulis aureis ornantur & quasi nobilitantur: ita hominum opera condecorantur honestate & virtute; inde aureus annulus nobilibus monitum hoc dabat, vt non nisi virtuosis, liberalibus & ingenuis actionibus se impenderent, adeoque quasi opera aurea, se digna perpetrarent. Deridendos sese orbi exposuerunt Principes illi, qui ludicris se dabant rebus, cum serijs & magnis deberent, vti Domitianus, qui certum horarum pensum muscis acuto stylo configendis dabat, teste Suet. Hartabus Hyrcanorum Rex, qui talpas capiebat: Bias Lydorum, qui ranas filo traijciebat: Æropus Macedonum item Rex laternas faciens: Parthorum Reges telorum cuspides exâcuentes. apud Plutarch. in Demetrio? Persarum Reges arborum cortices seu philyria cultello scindentes, teste Æliano libro 14. capite 12. Indigna prorsus sunt ista nobilissimo sanguine: pueris magis & mulieribus, quàm viris ingenuis conuenientia. Vnde Marcus Antonius Triumvir & potentissimi Dux exercitûs, cùm Alexandriæ vnà cum Cleopatrâ Reginâ exisset ad piscandum hamo, & quidam vrinatores constituti essent, vt pisces hamo affigerent, eorumque vnus fumatum affixisset, eo cum risu extracto audijt à Cleopatrâ: *Alexandrinorum est, Antoni Imperator fortissime, piscari: tuum verò bellando vincere.* Plutarch. in Antonio. Non minùs quàm hos, dedecet inprimis nobiles, deinde etiam omnes Christianos cœlo & cælestibus rebus in baptismo natos, nugis & crepundijs puerilibus tempus impendere, vt est, verbi gratiâ, blandiri vni puellæ, stare ante speculum, crines & barbam pectere & demulcere, tibialia & ocreas diligenter attrahere & mundare, fascias crurales pedibus, & rosas varicolores calceis aptare, reticulo & pilâ ludere, iocos & facetias fundere, ad numerum citè saltare, aleas iacere, comessari & heluari, dictis alios proscindere. Vel (quod ad sexum fœmineum attinet) nouas quotidie vestes & vestiendi modos inquirere, in speculo se toties contueri, pilos capitis concinnare, fucum vultui inducere, dilitias perquirere, in rhedis se ostentare, stulta & nugatoria nuncia mittere, vanissimos sermones de somnijs & somno miscere, & his similia. De quibus arguuntur Psalm. 4. *Filij hominum vsquequò graui corde* (secundum Hieronymum) *vsquequò inclyti mei ad ignominiam diligitis vanitatem & quæritis mendacium!* Cogitate quot millia in gehennæ flammis, nullis maribus extinguendis, iam lamententur ob tempus tam nobile tam ignobiliter impensum. Et quid illi acturi essent, si vel ad

vnum diem daretur reditus ad superos! quàm longè alia agerent! Et qui scitis, quàm propè ab illis abstis? Vel nostrum Iosephum aspicite, qui cùm esset faber opificio, vtique fabrilia velut sibi conuenientia tractabat, quo victum sibi suisque pararet. Qualia verò fuerint; colligimus ex Sancto Iustino, antiquissimo auctore & martyre, qui in Dial. cum Tryphone ait solitum Christum *aratra fabricare iugaq;, vt per has figuras iustitiam doceret, & re ipsâ fugam otij*. In his ergo patrem secutus, eadem agentem adiuuabat. Quid autem humano generi vtilius & honestius, quàm agriculturam promouere? Neque tamen hoc præcipuum Iosephi exercitium fuisse arbitrandum est, quin multò plus impenderit virtutum & pietatis studio, quod non modò à sanctissimâ coniuge, sed à Sancto Sanctorum filio edoceri poterat, tametsi iam priùs iustus & sanctus.

III. Aurea bulla: admonens fragilitatis humanæ.

III. Aurea quoque bulla è collo dependens, nobilium erat signum, teste Plinio libro trigesimo tertio, capite primo, Macrob. 1. Saturn. capite 6. habens vti nomen, ita similitudinem bullæ, quæ in aquis natat, vel à pueris in nucis cortice ex aquâ & sapone per flatum excitatur: quæ ad momentum quidem è calamo dependet & pueros delectat, subitò tamen dissoluitur & vanescit. Monebantur huius bullæ monili nobiles, vt memores fragilitatis humanæ naturæ, quam cum plebeijs communem habent, supra ipsos se non insolenter extollerent, sed pares eis nascendi & moriendi conditionem intelligerent: Qua in re mirè insaniunt nobiles Malabares, qui si ab ignobili tangantur, pollui se existimant; quare obuiantes sibi ignobiles à viâ iubent deflectere; alioquin malè tractant, teste Osorio libro secundo Rerum Emman. Sed quid mirum si Gentiles ita delirent: cùm & inter Christianos huiusmodi non desint? Vulgari antiquorum parœmiâ *homo bulla* appellatur; quæ æquè principes & nobiles, atque plebeios comprehendit. Ita enim Oseæ decimo dicitur: *Transire fecit Samaria Regem suum, quasi spumam maris super faciem aquæ*. Ergo sicut Triumphator triumphali curru Romam ingrediens præconis voce à tergo monebatur? *Respice post te: hominem memento te*: (Auct. antiquit. Rom. libro decimo, capite vigesimo nono) ita etiam nobiles humilitatis admonebantur aspectu illius bullæ; ne, quod procliue est nobilitati, alios contemnerent. Quâ de re etiam Sanctus Hieronymus nobilem fœminam epistolâ decimâ quartâ sic hortatur: *Nulli te vnquam generis nobilitate præponas, neque obscuriores quasque & humiliore loco natas, te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulorum: seruum & nobilem de moribus pronuntiat.* Et mox: *Nihil est, quod nos ita & hominibus gratos & DEO faciat, quam si vita merito magni, humilitate infimi simus, propter quod Scriptura dicit: quantò magnus es humilia te in omnibus, & coram DEO inuenies gratiam.* Ecclesiastici tertio. Imagines ex vmbrâ circumpositâ pulchriores elucent: ita nobilitas ex vmbrâ humilitatis splendidior euadit. Id confirmat de Sancta Melaniâ nobili simul & humili matronâ Rom. Sanctus Paulinus epistola decima. *Nobilitatem quoque*, inquit, *ad operis sui gloriam Dominus illi contulit, quò magis confunderetur iste mundus, qui talibus titulis gloriatur: vt quò vanitas hominum ad contemptum DEI vtitur, ista potiùs ad contemptum mundi vteretur: simul vt maior salutaris exempli proderetur, authoritas humiliandis superborum oculis.* Præit hac in re exemplo suo sanctus Ioseph noster, qui ex sententiâ Origenis, Matth. primò, & S. Basilij homil. vigesima quinta, tom. 1. necnon Sancti Bernardi homil. secundâ super missus est, ex humilitate voluit deserere coniugem suam grauidam, vbi resciuit vel (quod veriùs videtur) suspicatus est eam diuinitus grauidam factam, quòd indignum se reputaret, qui tali Virgini cohabitaret, non dico in thoro, (quod nunquam intendit) sed etiam in domo. Audiamus Origenem: *Timens eiusmodi mulieris vir nominari; clanculum ipsam dimittere voluit, &c.* Sanctus Bernardus verò. *Indignum & peccatorem se reputans dicebat intra se: à tali & à tantâ non debere sibi vltra familiare præstari contubernium, cuius supra se mirabilem expauescebat dignitatem, &c.* Præit etiam nobilis ille Decurio, Ioseph alter, qui non habitâ ratione nobilitatis suæ crucem, Iudæis probrosam ascendit, & Christum inde deposuit, immortali & stupendo sanè humilitatis exemplo, non solùm omnibus nobilibus, sed magis adhuc cæteris fidelibus, vt ne pro Christi amore erubescant quascumque sustinere confusiones. Pictores in suis imaginibus montes vmbrâ attollũt, & aliarum rerum summitates prominentes faciunt: pari modo nobilitas tam fidei quàm sanguinis, beneficio humilitatis ad cœlum attolletur & gloriosa coram DEO & hominibus apparebit.

IV. Lunulæ in calceis: monentes vt curam proximorum habeant.

IV. Lunulæ in calceis corniculatæ nobiles designabant & à cæteris distinguebant, vti scribit Plutarchus in quæstion. Rom. vbi de causis eius symboli diuinat, & rectè quidem sentit admoneri eos fortunæ inconstantis, & instabilitatis suæ, qualis cernitur in Lunâ, nunc plenâ, nunc obscurâ, nunc crescente, nunc deficiente: & visa est in familiâ Dauidis, à baculo pastoritio ad sceptrum euectâ, inde rursum in Iosepho nostro ad securim depressâ. Sed meo iudicio potior illa causa est, quòd sicut Luna rectrix & protectrix est rerum sublunarium, in easque maximam habet influentiam, (vnde *Dea seminum & syluarum appellatur*, dominatur etiam in maria & ipsa humana corpora: ita nobiles ferè dominantur orbi, regunt plebem & protegunt, in eamque influunt suâ prudentiâ, fortitudine, auctoritate, liberalitate: certè influere deberent, cùm ferè ipsi in dignitatibus constituti, mundum gubernent. Hoc nî fallor indicare voluit Henricus II. Galliæ Rex, qui crescentem Lunam in sym-

in symbolo suo prætulit, eâ inscriptione: *Donec totum impleat orbem*. Beyrl. in Theatro V. stemma. Sancti Wilebrordi Episcopi Traiect. mater, eo grauida, visa est sibi Lunam nouam crescentem, vsque dum plena fieret, vtero gestare: quòd filius genti in tenebris positæ lumen allaturus esset, vt in eius vitâ, 7. Nouemb. apud Sur. Tales ergo Lunæ sunt vel esse deberent nobiles Christiani, defendere pupillos, alere pauperes, dirigere errantes, fugare tenebriones, solari mœstos, recipere in tutelam omnes oppressos; eosque suo modo æmulari omnes Christiani. Habent exemplum in Sancto Ioseppho, qui hoc vno fine matri Dei coniux à Deo datus & destinatus est, vt eius virginitatis custos & seruator, ipsius denique & Christi filij nutricius esset. Si enim sub eius vmbrâ Deipara non latuisset, ex lege forsan velut adultera à Iudæis lapidata fuisset; vnde ipse personam veri & naturalis Chirsti patris sustinere debuit, ne & mater infamis, & filius illegitimus haberetur. Ipse denique pauperem illam familiam suo labore sustentauit, non sibi tantùm sed toti mundo. Accenseri potest ipsi alter ille Ioseph, nobilis Decurio: qui Christum in cruce mortuum suam suscepit in protectionem ac sepulchrum lapideum. Absque eo fuisset, quò, putatis, Hebræi Christi corpus abiecissent? num illud sepelissent? nónne potiùs in monte Caluariæ feris auibusque in prædam dedissent? At hoc passus non est sanctus ille Ioseph, sed suum ipsi sepulchrum, nouum & impollutum cessit. Quanta hæc eius gloria! quantam in cœlo remunerationem meruisse putamus! Idem cum pauperibus subditis, pupillis, oppressis agant nobiles, & cæteri Christiani: sic verè nobiles erunt.

V. Torques aureus: monile submissionis & obedientiæ.

V. Denique torques aureus nobiles distinxit semper ab ignobilibus, & distinguit hodiéque. Porrò sicut ferrea vincula inijciuntur immorigeris, ita torques aureus præmium est morigerorum, vt colligimus ex capite 1. Prouerb. *Audi fili mi disciplinam patris tui & ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo & torques collo tuo.* Suo ergo torque nobiles demonstrant se ad Dei legem obseruandam primos & studiosissimos esse velle ac debere. Atque ita legimus 1. Paral. 18. *Porrò filij Dauid primi ad manum Regis.* hoc est, promptissimi omnium ad Regis imperium implendum. Si isti primi ad manum Regis; quantò æquiùs nos primi ad manum Dei? Scimus etiam Num. 10. à Deo Moysi dictum: *Si semel clangueris* (tubâ) *venient ad te principes & capita multitudinis Israël.* vbi Procopius: *Vnius tubæ sonitu conuocabantur Principes, acutiùs cernentes & citiùs obedientes. At verò plebs conuocabatur ad tabernaculum Domini à Moyse repetito clamore.* Ornamentum hoc est nobilium, si ad primum statim campanæ pulsum adeóque primi sint ad templum adeundum Deique legem audiendam & seruandam: eò enim demonstrant se liberè, (quod nobilium est) & non coactè (quod seruorum & vlgi) Deo se subijcere. Hinc eos laudat regius Vates Psal. 67. dicens: *Præuenerunt Principes coniuncti psallentibus.* Vides eorum diligentiam in diuino cultu? Hæc laus etiam debetur sancto nostro Iosepho? qui in lege Dei obseruandâ accuratissimus & promptissimus semper fuit. Patet ex circumciso & præsentato in templo Christo, datóque pro eo munere secundum legem Moysis: patet ex fugâ in Ægyptum, quam mox, vt mandatam sibi accepit, de nocte consurgens arripuit: patet ex perseuerantiâ cum Mariâ coniuge, vterum ferente; quam iuxta Angeli monitum, nullatenùs deseruit; tametsi se non esse patrem, sed nutricium tantùm prolis futurum sciuit. Effecit hæc eius parandi alacritas, vt in posterum ab Angelo per omnes suas vias dirigeretur & moneretur.

Quando igitur vidimus nobilium tam secundum sanguinem, quàm secundum spiritum, notas & insignia, superest vt non ij tantùm, qui generis splendorem à parentibus traxerũt; sed & omnes Christiani, qui nobilitatem spiritùs è baptismo hauserunt, vitam & mores suos insignibus his accommodent. Frustrà & ridiculè gerit nomen Nobilis, qui mores habet ignobiles. *Nomen habes quod viuas, & mortuus es*, ait Sanctus Ioannes Episcopo Sardicensi. *In mente ergo habe, qualiter acceperis & audieris, & serua.* Apocal. 3.

THEMA QVARTVM.

Virtutem magis nobilitare quàm sanguinem ostenditur.

I. *Sanguinis nobilitas confert libertatem. Magis tamen virtus.*
II. *Sanguinis nobilitas confert honorem. Multò magis virtus.*
III. *Nobilitas generis promouet ad honores. Multò magis virtus.*
IV. *Sanguinis nobilitas dat opes. Magis tamen virtus.*

Ioseph autem vir eius, cùm esset iustus & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam.

Matth. 1.

DVplici nobilitatis titulo ornatur Sanctus Ioseph in hodierno Euangelio: virtutis & prosapiæ. Virtutis, cùm asseritur à Matthæo *iustus*: prosapiæ, cùm ab Angelo vocatur *filius Dauid*. Pulchrum vtrumque ornamentum; sed vtrum altero præstantius? Certè de iustitiâ priùs commendatur Ioseph, de prosapiâ posteriùs: & ne fœdam rem committeret, infamando coniugem innocentissimam ac sanctissimam, non prosapia intercessit regia, sed virtus & iustitia: *Ioseph enim cùm esset iustus*, inquit Matthæus, & (proinde) *nollet eam traducere &c.* Iustitia ergo eius prohibuit ne innocentem coniugem læderet: id quod sola

sola eius nobilitas certè non prohibuisset, sed dictâsset potiùs. Præclarior igitur est virtutis quàm sanguinis nobilitas: id quod non Christiani solùm, sed & Ethnici agnouerunt. Et illis Sanctus Hieronymus ad Celantiam epist. 14. *Summa apud DEVM nobilitas, clarum esse virtutibus.* Sanctus Ambrosius libro de Arcâ & Noë capite quarto. *Probati viri genus, virtutis prosapia est: quia sicut hominum genus, homines: ita animarum genus, virtutes sunt.* Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. 11. *Nobilitas vera est diuinæ imaginis conseruatio atque archetypi imitatio, quam ratio & virtus efficiunt* Et orat. 19. de Gregorio patre: *Vnam nobilitatem*, inquit, *in pietate sitam esse censebat.* Cassianus collat. 2. cap. 10. *Nobitas sola est atque vnica virtus. Nobilissimus DEO est clarissimus virtutibus. Aliena laudat, qui genus laudat suum* Ex his verò Seneca libro 5. epist. 44. *quis ergo generosus?* inquit, *Ad virtutem bene à naturâ compositus. Hoc vnum est intuendum. Non facit nobilem atrium plenum fumosis imaginibus &c.* Diogenes rogatus, quinam hominum essent nobilissimi? respondit: *qui diuitias, gloriam, voluptatem, denique vitam contemnunt; & vincunt contraria, paupertatem, infamiam, dolorem & mortem.* Quæ Taprobanam insulam incolunt Gentes, Regem eligunt, non qui nobilitate, sed qui virtute cæteris præstet, teste Solino cap. 66. Testes audiuimus huius veritatis; quia tamen ea difficilè persuadetur ijs, qui sanguinis nobilitatem iactant & omnibus alijs præferunt, ideò ad oculum magis comprobanda est.

I. Sanguinis nobilitas confert libertatem.

I. Nobilitas prosapiæ confert aut certè conferre existimatur homini quandam agendi libertatem & ingenuitatem; ita vt subiacere & cogi legibus nolit, sed sponte ac liberè, quod rectum est, agere velit. Hoc verò libertate sæpissimè abutitur sanguinis nobilitas, adeò, etiam, vt DEI & Ecclesiæ leges spernat, quasi illis superior sit. Virtus autem confert homini verissimam libertatem & ingenuitatem; quâ omne id, quod secundum Deum, æquum & honestum est, suâ sponte & alacriter agit, tametsi leges id non præscriberent. Quare nihil metuit, nullum aduersarium curat, nec tristitiam admittit. *Virtus* enim ait Cicero 2. Tuscul. *à viro appellata est: viri autem propria maximè est fortitudo; cuius munera duo maxima sunt, mortis dolorisque contemptio.* Hebraicè virtus vocatur *tumma* h. e. *perfectio* seu *integritas*, quia vel sola homini satis superque est. Vnde Antisthenes dicebat, virtutem sibi sufficere ad fœlicitatem, nec vllâ re opus habere, nisi robore Socratico; virtutem enim esse armaturam, quæ detrahi non possit. Ensis namque & clypeus excutiuntur: sapiens autem ac virtute præditus nunquam non armatus est, ideóque vinci non potest. Quare negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus institutas, sed iuxta normam virtutis. Epicteto apud Stob. serm. 1. anima dedita virtuti similis est perenni fonti, cuius aqua est pura, imperturbata, dulcis, accepta, copiosa, ab omni noxâ & pernicie aliena. Socrati virtus est statua quædam in suâ basi. Sanctus Chrysostomus verò homil. 28. in Genes. *Sicut is*, inquit, *qui super excelsam petram stat, fluctus ridet, quos videt ad petram magno impetu disrumpi, & protinùs in spumam solui: ita & virtuti vacans in securo constitutus loco, nihil insuaue fert à rebus turbulentis; sed tranquillus animo & quietus sedet, intelligitque res huius vitæ nihil differre ab amnium fluentis, tam rapido cursu transeuntibus.* Exemplo est S. Hilarion, qui circumuentus à latronibus & rogatus: *quid faceres, si ad te latrones venirent? nudus*, respondit, *latrones non timet.* Et illi: *Certè occidi potes. Possum*, inquit; *& ideò latrones non timeo, quia mori paratus sum.* Hieron. in eius vitâ. Abbas ille Macarius in sepulchro paganorum pernoctans, cùm mortui cadauer pro ceruicali supposuisset capiti, & dæmones ex eo voces ad terrendum ipsum ederent, diabolo fidenter dixit: *Surge, vade quò potes.* Similia legimus de S. Martino, Francisco & alijs. Adhæc, vt dixi, virtute præditus liberè & sponte agit, quæ virtutis sunt. Vt enim *alacer equus suaptè sponte facilè currit: ita qui ardet amore virtutis, non eget admonitore*, ait Plut. in mor. apud Anton. in Melissa serm. 31.

Magis tamen virtus.

Non est hæc libertas & securitas in sanguinis nobilitate. Tametsi enim illa homines parum aut nihil timet, DEVM tamen iudicem ac peccatorum vindicem cogitur metuere; vel hoc ipso, quòd humanas & diuinas leges parui pendens, facilè nimis transgredi soleat. Hinc Iudex ille in quadam ciuitate à Christo in parabolam adductus Luc. 18. dicebat intra se? *Et si DEVM non timeo, nec hominem revereor, tamen quia molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illam* (illius ius ab oppressione aduersarij, illudque viduæ restituam) *ne in nouissimo veniens sugillet me.* h. e. ne me tandem infamet & apud principem me accuset aut saltem in nouissimo iudicij die publicè confundat. At nihil horum metuere facit nobilitas virtutis, quæ DEVM Iudicem pro se stantem habet. Hinc Saül duobus primis annis, quibus in regimine innocens vixit, nullo præsidiariorum militum, sed virtutum tãtùm præsidio munitus fuit; at vbi se virtutibus exuit, ad externa munimina, quibus se armaret, recurrit; vt aduertit Genebrardus lib. 1. Chron. an. mundi 3106.

II. Sanguinis nobilitas confert honorem.

II. Nobilitas sanguinis confert honorem, æstimationem, authoritatem apud homines alios. Hinc enim dicti sunt *nobiles*, à *noscendo* quasi *noscibiles*; quòd velut lumina quædam, aut culmina omnium oculis pateant præ cæteris. Hinc primos in conuentu sedes obtinent, honorificis titulis compellantur; de viâ obuijs ceditur, caput aperitur, honores deferuntur. At hoc ipsum multò magis præstat nobilitas virtutis. Quod inprimis testantur sacræ litteræ, vti Prouerb. 4. *Accipe sapientiam* (seu quod idem est, virtutem) *& exaltabit te: glorificaberis ab eâ, cùm eam fueris amplexatam; dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & coronâ inclytâ proteget te.* Rursum Prouerb. 31. *Mulier*

Multò magis virtus.

timens

timens DEVM; ipsa laudabitur. Vbi etiam Salomon, postquam mulieris fortis virtutes expressisset, statim subijcit: *surrexerunt filij eius & beatissimam prædicauerunt: vir eius & laudauit eam.* Quòd inprimis testatur eadem scriptura de Iudithâ, quæ etsi genere nobilis, virtute tamen longè nobilior, indéque longè famosior erat. *Erat*, inquit, *hæc in omnibus famosissima* (non ob generis prosapiam,) sed *quia timebat Dominum valde, nec erat, qui loqueretur de illâ verbum malum.* Accedit Sanctus Chrysostomus homil. 15. in Matth. *Nihil est*, inquit, *quod sic hominem faciat insignem atque conspicuum, etiamsi magno ambitu optet latere: vt splendor iste virtutis. Sicut enim ipso Sole circumdatus, ita vtique clarus refulget, nec in terram solummodò lucis radios emittit, sed supra ipsum etiam cœlum proprio fulgore radiabit.* Io. Cassianus collat. 24. capite vltimo. *Nónne obsecro*, inquit, *etiam in centuplum gratiarum euidentissimè, qui fideliter Christo deseruiunt, consequuntur, dum pro nomine eius à summis principibus honorantur? ac licet ipsi humanam gloriam non requirant, venerabiles tamen etiam in persecutionum angustijs, iudicibus cunctis ac potestatibus fiunt, quorum vilitas etiam mediocribus forsan despicabilis esse potuisset, vel pro obscuritate natalium, vel pro conditione seruili, si in sæculari conuersatione mansissent.* Et paulò pòst: *quid euidentius in Abbate Ioanne, qui in illâ eremo, quæ Lyco oppido adiacebat, commoratur, possumus approbare? qui perobscuris natus maioribus, ita pro Christi nomine, vniuerso penè humano generi admirabilis factus est, vt eum ipsi quoque rerum præsentium domini, qui mundi huius atque imperij gubernacula retinentes, etiam potentibus cunctis, regibusq; terrori sunt, velut dominum venerentur & oracula eius de tam lòginquis regionibus expetentes, imperij sui apicem & statum salutis bellorumque prouentus illius orationibus meritisque committant?* hucusque Cassian. Quis etiam nescit quanto in honore habitus sit Antonius à Constantino M. adeò vt sibi honori duceret, vel perbreues litteras ab eo accipere? S. Martinus ab Imperatore Maximo, vt pro magno haberet, sibi ab eo poculum propinari? Ab eiusdem coniuge, vt ad mensam ei administrare posset? S. Franciscus à Cardinalibus, vt se fælices reputarent, si cum ipsis pranderet vel loqueretur? Neque solùm boni & virtutum amantes id honoris impenderunt virtuosis hominibus; sed etiam reprobi, qui virtutem non coluerunt. Vnde Sanctus Chrysostomus homil. 5. in Genes. *Tanta virtutis potentia est*, inquit, *vt reuereantur & multum laudent eam, etiam qui illâ carent.* Exemplo id ostendit Nabuchodonosoris, (homil. 6. ad pop.) qui *antea quando dixerunt:* (tres pueri) *Dijs tuis non seruimus, fornace sæuiùs accensus est: postquam verò per ipsa opera ostenderunt, non tantùm non indignatus est, sed laudauit & admiratus est, quòd sibi non obedissent. Tantùm virtus bonum, quod & ipsos hostes habet admiratores & laudatores. Benedictus*, inquit, *DEVS, qui misit Angelum suum & eruit seruos suos, quia crediderunt in eum, & verbum Regis immutauerunt & tradiderunt corpora sua, ne seruirent Dijs alienis.* Dan. 3. Sanctus Bernardus idipsum ostendit testimonio Balaami, serm. 7. in Psalm. *Qui habitat. Pseudoprophetam*, inquit, *Balaam recolite. Et ipse iniquus mortem iustorum optabat, & nouissima sua horum similia apprecabatur. Tantus est pietatis fructus, tanta iustitiæ merces, vt ne ab ipsis quidem non desiderari queat impijs & iniustis.* Idem comprobatur facto illius Laban, qui, licet impius, iustum tamen Iacob amabat & detinere apud se conatus est, etiam per fas & nefas, dum ei pro Rachele Liam substrauit: vt in posterum etiam pro Rachele ipsi seruiret, cuius amore flagrabat: pro Liâ non seruiturus: vti obseruat Sanctus Chrysostomus in cap. 29. Genes. homil. 56. Iam verò vbi aliquando in tanto pretio & honore fuit sanguinis nobilitas carens virtutibus? *Ostende mihi de scripturis*, inquit D. Cyrillus Alexandrinus libro 12. in Leuit. *vbi aliquis peccator aut parui meriti* (licet nobilissimæ prosapiæ) *magnus appellatus sit? nusquam, opinor, inuenies. Audi verò qui sunt, qui magni appellantur: Moyses, Ioannes Baptista &c.* Moyses quidem Exod. 11. *Fuitque Moyses vir magnus valde in terrâ Ægypti.* Ioan. Baptista Luc. 1. *Erit magnus coram Domino.* Iudith in eius libro cap. 16. *Magna facta est in Bethulia.* Isaac Gen. 26. *Magnus vehementer effectus est.*

III. Nobilitas generis promouet ad honores, Magistratus, aulas Principum, eisque proximè adhærere facit. At longè magis virtus, quæ hominem DEO coniungit proximumque facit; adeò vt maior homine, & quasi Angelus aut etiam DEVS esse videatur. Ita Sapiens testatur Sap. 6. *Custodia legum consummatio incorruptionis est: incorruptio autem facit esse proximum Deus.* Quà in re excessere Lystrenses, qui videntes Pauli & Barnabæ virtutes clamabant: *Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos.* Et vocabant Barnabam *Iouem*, Paulum verò *Mercurium:* volebantque etiam ipsis sacrificare. Non hucusque se extēdit virtutis nobilitas: ideóque sapienter respuerunt hunc honorem Apostoli, ad alios tamē honores & quidem summos virtus euehit sui cultores DEóque proximos facit; vt patet in Moyse, quem ob eius virtutem ex pastore ducem innumerabilis Hebræorum populi & thaumaturgum fecit, nec non *DEVM Pharaonis*, vti ipse DEVS dixit Exod. 7. In Dauide, quem itidem ex pastorculo ad dignitatem regiam prouexit & *virum secundùm cor DEI*, quasi intimum DEI amicum constituit. In Iosepho, quem ex seruo principem in Ægypto, fecit, & *Saluatorem mundi* appellauit; in Mardochæo quem ex palatij excubitore ad primam in aulâ Assueri dignitatem extulit. In Daniele, quem ad summos honores apud Reges Babylonis, denique in viris nouæ legis penè innumeris siquidem ea iubet illos præ cæteris eligi ad dignitates & prælaturas, qui virtute cæteris præstant. Aruncani in ponderoso ligno ferendo regem futurum experiebatur, illumque eligebant qui diutiùs id gestâsset, in tractu Peruano. Apud Medos quoq; fortior: in Meroë, qui

III. Nobilitas generis promouet ad honores. Multo magis virtus.

qui validiore erat corpore: in Lybiâ,qui cursu celerior: à Catheis formosior: à Gordijs obesior: ab Æthiopibus ditior in Regem eligebatur,teste Alex.ab Alex.lib. 4.c.23.In Ecclesiâ verò Christi illum ad prælaturas assumi iubet Spiritus S. qui virtuosior; idque *postulat gemitibus inenarrabilibus*,ad Rom. 8. ac nisi fiat, arguit mundum & expostulat cum eo.

IV. Sanguinis nobilitas dat opes.

IV. Sanguinis nobilitas adfert secum aut certè ad se trahit opes & diuitias; sed fluxas & perituras, ac multoties perniciosas. Nobilitas virtutis & ipsa ditat hominem, sed veris ac solidis opibus. Testatur id inprimis senex ille Tobias cap.4. *Noli timere fili mi: Pauperem quidem vitam gerimus*,inquit, *sed multa bona habebimus,si timuerimus DEVM.* Hebr. *Dabit tibi DEVS diuitias magnas,si requisieris eum in toto corde tuo.* idque ipsi euenit, quando nobilem & ditissimam sponsam Angeli ductu sortitus est. Idem vniuersim de omnibus dicitur Psal.33. *Diuites eguerunt & esurierunt,inquirentes autem Dominũ non deficient omni bono.* Salomon vtique ditissimus erat, & tamen in suis opibus nihil se reperisse nisi vanitatem & afflictionem lamentatur, Ecclesiast.2. Idem Regi Hiram 20. oppida dedit; ea tamen ipsi adeò non placuerunt, vt appellaret ea *terram Chabul*, h. e. *lutosam* vel *displicentiæ*. Audiamus Chrysostomum lib. 2. aduersus vituperatores vitæ monasticæ. *Tanta sunt virtutis opes*,inquit,*ac copiæ, adeoq; quàm vestræ dulciores & amœniores; vt qui has habuerint, nunquam eas velle possint cum vniuersâ terrâ commutare, ne si illa quidem aurum fiat, cum mari & fluminibus & montibus.* Et mox: *Quantum enim pecuniarum Alexandrum Diogeni daturum putas, siquidem ille voluisset accipere? sed noluit. At ille nixibus totis contendebat cunctáque moliebatur, vt huius virtutibus propiùs accederet.* sic ille. Hinc idem dixisse fertur: *Si Alexander non essem, Diogenes esse vellem*; præferens eius virtutes (tametsi insolidas & futiles) omnibus diuitijs. Ratio est, quia opes cæteræ rapiuntur à morte: virtutes diripi non possunt,sed comitantur hominem ad sepulchrum & vitam alteram. Vt enim fulmen præter laurum omnes ferit arbores; teste Plinio lib. 2. ita mors & calamitas omnia auferre potest præter virtutem. Vnde S. Ambrosius lib.7.in cap.12.Lucæ: *Sola virtus*,inquit, *comes est defunctorum.* Et S.Chrysostomus hom. 23.in Genes. *Diuites his omnibus relictis nudi hinc migrant,tantùm malitiâ vestiti & peccatorum oneribus inde collectis. Ac longè secus habet virtus, quæ hic quoque potentior est insidiatoribus,& planè inuictos facit suos,continuamq; præbet voluptatem & ne sentire quidem sinit rerum istarum inæqualitatem; sed & hinc emigrantibus comitem se addit, & tunc potissimùm, cùm eius subsidio egemus. Adhæc in die illo terribili magnum nobis præstat auxilium placans Iudicem. Et sicut hic ab ingruentibus infortunijs,ita & in futuro se colentes à tormentis illis eripit.* Idem homil. 63. ad popul. confirmat his verbis: *Si vultis hoc discere*, inquit,*hinc migraturum interrogemus vel senio confectũ,& commonefacientes eum lautæ mensæ,quâ quondam oblectabatur, & honoris & gloriæ; & bonorum operum, quæ vnquam fecit: rogemus in quibus magis exultat. Et in illis quidem videbimus erubescentem & se celantem: in his verò gestientem & exultantem. Sic etiam Ezechias cùm ægrotauit,non gloriæ,non regni,nũ opiparæ meminit mensæ, sed iustitiæ; ait enim: Memento Domine, quomodo ambulauerim in conspectu tuo, in viâ rectâ. Vide & Paulum ex his exultãtem & dicentem: Bonum certamen certaui; cursum consummaui, fidem seruaui.*

Magis tamen virtus.

Cùm apud Forum Iulium hybernaret Carolus M. Imp. ac videret Francos exoticas pelles, peregrina vestimenta à Venetis mercatoribus magno emptitare: omnes vti vestiti erant secum venatum pluuia imminente proficisci imperauit; vestibusque hisce imbre corruptis, dilaniatis, sanguine oblitis domum reuerti iussit, vniuersosque mox secum eodem habitu cœnare, ob frigus tum omnibus ad focum certatim considentibus, conuiuium ad multam noctem protraxit. Postridie ijsdem indutos amictibus cũctos apparere iubet. Tum vbi huiusmodi indumenta partim imbre, pluuiâ,sentibus dilacerata, cruore oblita; partim ab igne rugis constricta, & proindè rupta discissaque conspexit, lupinas suas pelles integras ostendit, & *Stolidissimi mortalium*, inquit, *quod vestimentum nunc vtilius pretiosiusve est? Meumne dracmâ comparatum,an vestra tot libris, atque integro matrimonio coëmpta?* Auentinus lib.4. Annalium Boiorum. Simillimum quid continget in articulo mortis, frigidoque illo iudicij die. Hirsuta Caroli M. vestis virtutis habitum indicat, vilem quidem aspectu & asperum; verùm vtilem & durabilem. Sericæ vestes & odoriferæ pelles nobilitatem sanguinis referunt, quæ in venatione mortis nec durant nec protegunt, sed heu frigori diuini iudicij miseros exponunt.

Quare Audit. si veram stabilem & solidam nobilitatem concupiscitis, virtutem adamate & comparate. Iosephum vobis proponite, qui in arte sua fabrili centies millies maiorem consecutus est ex virtute nobilitatem, gloriam & honorem quàm omnes huius mundi nobiles; quia horum prosapia nisi virtuti coniuncta sit, nihil in cælo valet: virtus sola in pretio.

IN FESTO ANNVNTIATIONIS B. V. MARIÆ.

THEMATA.

I. An & quomodo meruerit B. Virgo, vt esset mater DEI.
II. Verbo *Fiat*, quanta effecerit B. Virgo.
III. Quanta beneficia B. Virgo suo assensu nobis contulerit.
IV. B. Virgo verè ancilla Domini.
V. Quomodo captus à B. Virgine, & à nobis in Sancta Communione capiendus DEI filius.

THEMA PRIMVM.

An & quomodo meruerit B. Virgo, vt esset mater Christi.

Maria virgo emit quodam modo DEI maternitatem.
I. *Obtulit carnem & sanguinem suum.*
II. *Dedit voluntatem & animam suam ad excipiendum doloris gladium.*
III. *Debuit captiuare intellectum suum.*

Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. *Luc.* 1.

Maria Virgo emit quodam modo Dei maternitatem.

DE forti & sapienti illâ muliere scribit inter alia Salomon Prou. cap. 31. *Considerauit agrum & emit eum.* Quis est iste ager? Respondebunt nobis agricolæ, agrum designare frugum fœcunditatem, propter quam sunt & coluntur agri. Ergo ager iste hodie oblatus est Virgini Mariæ quasi vænalis, vt si vellet eum emere, fieret fœcunda, adeoque mater DEI. Ager, inquam ille, in quo absconditus est thesaurus infinitus (Matth. 13.) DEI, inquam filius; *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* ad Coloss. 3. Nobilis profectò & pretiosus ager. Sed emendus est, & caro quidem pretio. Omnia vendenda sunt & danda pro hoc agro, prout insinuauit Christus, Matth. 13. Quid ad hoc Maria? *Considerauit agrum*; quia *cogitabat, qualis esset ista salutatio.* Neque hoc tantùm, sed & pretium ponderauit, an pro eo expendere deberet thesaurum virginitatis suæ: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Bene de eâ sponsus dixit Cant. 1. *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis. Tur* enim Hebr. est *considerare*: vnde *turtur* est *bis considerare*: quod fecit hîc Maria. Responde ergo ô Virgo: Vis emere hunc agrum? Respondet se dispendio virginitatis suæ, vtpote DEO obligatæ, nec posse nec velle emere, alia omnia daturam: corpus, animam, voluntatem, intellectum, quibus nil pretiosius haberet. Quo consensu dato, conclusus est contractus. Atque hoc est meritum, vt appellant Theologi, de congruo, quo promeruit Maria, vt in executione esset mater DEI, quod nunc expendemus.

I. Obtulit carnem & sanguinem suum.

I. Offerre debuit, obtulitque Virgo carnem & sanguinem suum. 1. ad efformandam in eius vtero Christi carnem, operâ Spiritus sancti, & quidem absque vllâ voluptate carnis. Rem magnam præstitit Hiram Regi Salomoni, quando dedit ei ad structuram templi ligna cedrina, aliaque necessaria. 3. Reg. 5. at nihil hæc ad sanguinem Virginis purissimum & sanctissimum, quem ipsa dedit Christo, ad extruendum sacratissimum corporis eius tabernaculum. Sed maiora audiamus. Obtulit se Filio DEI in matrem, non quales sunt Reginæ & illustres dominæ, sed quales sunt plebeiæ & pauperculæ, vt simul esset ancilla eius, tametsi certa foret, se esse matrem summi Regis; *ecce ancilla Domini*, inquit. Peritissima erat Deipara in Scripturis sacris, habebat insuper sibi infusum à Deo habitum sapientiæ Theologicæ vt communiter docent Doctores cum Suarez p. 3. tom. 2. itaque nouerat pleraque saltem Christi mysteria, antequam fierent: præuidit officium & obsequia sua materna filio impendenda: vnde intelligebat, quòd filiũ eniti in stabulo Bethlehemitico, siue obstetricis operâ; ipsamet infasciare, lactare, lauare, in summâ paupertate alere, vestire, educare, in Ægyptum gestare deberet. Vidit insuper periculum famæ suæ; quòd inprimis sponsus suspectam de perfidia habiturus esset, vel certè habere posset; adeoque periculum incurrere præscriptæ in lege lapidationis. Magna ista sunt. Dicat Samuel vir sanctus & cordatus. Hic iussus à Deo vngere filium Isai in Regem, regnante adhuc Saule, timuit certè, & mortis metum Deo obiecit, dicens: *Audiet hoc Saul, & interficiet me.* 1. Reg. 16. Nihil tale obiecit Maria, sed amore filij sui & causâ humanæ salutis, omnium communis, superauit omnia. S. Elisabetha Regis filia & Thuringiæ Principis coniunx, viso cadauere mariti orauit ad Deum: *Tu scis Deus, quòd eius desiderabilem præsentiam mihi gratissimã omnibus huius mundi delicijs & gaudijs anteferrem; si ipsum mihi tua benignitas concessisset: optarem q; omni tẽpore vitæ meæ in egestate & mendicitate viuere, dũmodo eius frui cõtubernio de tuo beneplacito licuisset. Nũc verò ipsum & me tuæ volũtatis dispositioni committo.* In eius vit. 19. Nou. Multum est hoc, fateor;

bus.) De Christo verò Cant.6. rectissimè etiam dictum: *qui pascitur inter lilia*, hoc est, inter Mariam & Iosephum. Triticum Ioseph seruauit Pharaoni pro Ægypto & vicinis terris, regijs in horreis: Ioseph suâ industriâ panē cælestem in vtero Virginis pro toto mundo. Quare sicut Pharao Iosepho omnia commisit, & quicumque aliquid peterent, ad Iosephum omnes remisit velut ad plenissimæ potestatis dispensatorem: *ite ad Ioseph & quidquid ipse vobis dixerit, facite*, Genes.41. Sic non dubitandum S. Iosephum, in cœlo exaltatum, accepisse plenissimā potestatem dispertiendi nobis dona cęlestia: vt bene dicere possit cum Iosepho iam exaltato: *crescere me fecit DEVS in terra paupertatis meæ.* Quid enim putatis esse, videre fabrū lignarium inter summi cœli principes? quantum hoc incrementum! Quomodo ergo non audiet Mater Dei sponsum suum? quomodo non matrem filius? Liceat enim simili modo argumentari, quo Themistocles Atheniensium Dux filium suum, quem mater in delitijs habebat, plurimum omnium Græcorum posse colligebat hac ratione: *Athenienses dominantur Græcis: ego Atheniensibus dominor, mihi mater, matri filius: ergo filius Græcis.* Plut. in Græcor. Apophteg. Christus dominatur orbi: mater (suo quodam iure) filio: Ioseph matri: ergo & ipse (suo modo) orbi. Quin imò Ioseph etiam quadam ratione imperare poterat Christo, quia etsi non ab ipso, natus est tamen ipsi ex coniuge, supra naturæ vires, de Spiritu sancto, *quod* autem *nascitur in agro meo, meum est*, ait Iurisconsultus. Quare non dissimili modo, sicut audiet filius in cœlo matrem, sic audiet & patrem. Vnde Ioan. Gerson in sua Iosephina: *Quanta*, inquit, *fiducia Iosephi! quanta in eo vis impetrandi! quia dum vir vxorem, dum pater filium orat, velut imperium reputatur.* Vulgò dicitur: *Amicus, qui rogat, iubet: qui iubet, cogit.* Iosephus non amicus tantùm, sed pater plus quàm adoptiuus Christi fuit; cùm ergo rogabit filium, quasi iubebit: si iubebit, quasi coget. Quare si quâ in necessitate constituti estis, ô fideles: si in fame, belli periculo, peste, persecutione: *ite ad Ioseph, & quidquid* ille *dixerit*, quidquid à Christo petierit, vtique id fiet. Sancta virgo Teresia, non ita pridem inter Sanctos relata asserebat, se mira & magna, imò omnia, quæ habebat, per eius intercessionem obtinuisse; quodque amplius est, ab ipsa Dei Matre ad Iosephum remissa fuit, quasi per ipsius interuentum nihil non impetratura. Quam ob causam illius cultum in sacro suo Ordine, passim extructis ad eius honorem templis, mirificè instaurauit, auxit, promouit, vt in eius vita libro primo, capite 15. & alibi videre est.

THEMA TERTIVM.

Nobilium symbola & monita, applicata etiam veris Christianis.

I. *Cor monet, vt sint cordati.*
II. *Annulus aureus, monet, vt ingenuis & honestis operibus vacent.*
III. *Aurea bulla, admonens fragilitatis humanæ.*
IV. *Lunulæ in calceis, monentes vt curam proximorum habeant.*
V. *Torques aureus, monile submissionis & obedientiæ.*

Ioseph Fili Dauid noli timere.
Matth. 1.

NOn sine magnâ ratione compellat Angelus Iosephum nomine filij *Dauid*. Rem etenim magnam persuadere ei voluit, vt nimirum coniugem, vterum ferentem, nec tamen à se cognitam, constanter retineret, & nequaquā, vti iam moliebatur, derelinqueret. Quo igitur argumento rem tam difficilem Angelus persuasit? non alio, nisi insinuando ei ingenitam nobilitatem, tractam è familiâ Dauid: *Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam*: quasi dicat: memento nobilitatis & regij sanguinis tui, vt ne inuras tuo nomini, & coniugi tuæ tam præcelsæ Deoque adeò charæ, hanc ignominiæ notam, vt eam deseras. Habent ergo hîc nobiles inprimis stimulum virtutis, vt ne ab æquo & recto discedant, memores sanguinis sui à nobilibus tracti maioribus. Habent etiam suo modo cæteri Christiani, qui & ipsi in baptismo Dei filij, adeoque veri nobiles effecti sunt, in Christo non inferiores illis, qui sanguine sunt nobiles. Ita enim S. Chrysost. hom. 20. in Matth. *Cunctis*, inquit, *vnam atque eandem nobilitatem donauit DEVS, cùm dignatus est omnium pater vocari.* Et S. August. lib. alt. de serm. Domini in monte: *Admonentur hîc diuites*, inquit, *vel genere nobiles secundum sæculum, cùm Christiani facti fuerint, non superbire aduersus pauperes & ignobiles, quoniam simul dicunt DEO: Pater noster; quod non possunt verè ac piè dicere nisi se fratres esse cognoscant.* Domus enim Dauid Ecclesia vniuersa est: quotquot ergo veri ac pij Christiani sunt, ij de domo Dauid sunt. Quæ cùm ita sint, nunc videndum restat, quid nobilitati Christianorum incumbat, quod hîc dicemus.

Cognosci potest hoc ex nobilitatis symbolis compluribus, quorum.

I. Primum Cor apud veteres nobilium insigne fuit: quare ingenui adolescentes apud Romanos cordis figuram in pectore appensam gerebant, teste Macrobio libro 1. Saturn. cap.6. Plin. lib.33. cap.1. Alex. ab Alex. lib.2. cap. 19. Quid autem cor nisi hominem cordatum & magnanimum designat? De timido enim & pusillanimi dicere solemus, non habere

I. Cor monet, vt sint cordati.

bere eum cor. Nobiles ergo præ cæteris cordatos se demonstrant ac magnanimos, timiditatem sibi dedecori ducunt. Hinc antiquitùs *milites* appellati, quod inter primarios pro patriâ militarent, Germanicè **Vom Adl**/ de aquilâ dicuntur, quòd victrices aquilas Romanaque signa sequi solerent, vt scribit Adamus Conzen libro octauo Polit. cap. 22. adeoque aciem anteibant. Nominati & scutiferi, **Knaben vom Schild**/ eod. Aud. ibid. In scutis etiam symbola fortitudinem militarem præ se ferentia gerebant. Imò ob hanc eorum fortitudinem censebantur esse clypei patriæ & Ecclesiæ; quemadmodum etiam Debora in suo Cantico Iudic. 5. ait: *Cor meum diligit principes Israël*; seu vt Procopius legit: *clypeos Israël.* Vt enim clypeus defendit corpus: ita nobiles patriam. Vnde mos deijciendi clypeum, cùm nobilis familia extinguitur. Ergo Christiani, qui ad veram aspirant nobilitatem, cor se habere monstrent, pro defendendo DEI honore, Christi Ecclesiâ & salute suâ & proximorum. Pro exemplo habent inprimis Iosephum ab Arimathæa, quem Sanctus Marcus appellat *nobilem Centurionem.* Hic cùm esset occultus IESV discipulus, ipso in cruce mortuo, *introiuit audacter ad Pilatũ & petijt corpus IESV.* Marci 15. de quo Sanctus Chrysostomus hom. 89. in Matth. ait: *Hic erat Ioseph, qui quamuis priùs occultabatur, rem tamen post mortem Christi subijt arduam. Non enim ignobilis quidam erat neque ignotus, sed ex Consilio vnus atque insignis: vnde fortitudo eius maximè admiranda est, cùm propter amorem IESV periculum mortis susceperit & vniuersorum se odio tradiderit; exanimè quippe corpus petere ausus nõ antè destitit, quàm impetrauit.* Quo etiam facto suo Iudæorum scelus facilè redarguit atque condemnauit. Nihilo hoc inferior fuit noster Iosephus, cuius hodie festum agimus. Hic enim pro defensione & amore Christi, (suo modo filij sui) non vni se periculo commisit, quando eum Ierosolymam, Herode iam insidias & iras coquente, præsentandum in templum duxit, & in Ægyptum subduxit, adhæc in coniugio virginalem castitatem vnâ cum coniuge seruauit, quod vsque ad id temporis inauditum planè erat. Ignobiles sunt illi, qui thesaurum pudicitiæ contra insidiatores non tuentur: vti & parentes, qui liberos suos Herodi non subducunt, sed peruerti patiuntur ac seduci; similes Hebræis illis, de quibus Ose. 7. dicitur: *Factus est Ephraim quasi columba seducta, non habens cor.* Columba est tam vecors, vt sine omni resistentia ac doloris sensu sibi patiatur eripi & iugulari pullos; cum aliæ aues omnes pro suis pugnent toto conatu. Sic vecordes erant Hebræi multi, qui permittebant liberos suos cremari Idolo Moloch, absque sensu doloris redeuntes nihilominùs ad Idola sua. Quid autem aliud agunt parentes, qui salutem liberorum suorum & pudicitiam prostituunt, aut negligunt?

II. *Annulus aureus monet, vt ingenuis & honestis operibus vacent.*

II. Aureus annulus nobilitatis etiam insigne erat. Patet primò ex Epistolâ Sancti Iacobi cap. 2. *Si introierit in conuentum vestrum vir aureum annulum habens.* Ita nobilem describit. Olim enim soli Senatores & Equites annulis vtebantur, teste Dione libro 48. Antonium quoque Musam Medicum, quòd Augustum Imperatorem iam conclamatum, sanitati restituisset, aureo annulo donatum refert Cælius lib. 6. capite 21. Antiq. lect. Manibus quia pleraque opera peragimus, operationes hominum vbique in sacrâ Scripturâ designantur. Vt ergo manus annulis aureis ornantur & quasi nobilitantur: ita hominum opera condecorantur honestate & virtute; inde aureus annulus nobilibus monitum hoc dabat, vt non nisi virtuosis, liberalibus & ingenuis actionibus se impenderent, adeoque quasi opera aurea, se digna perpetrarent. Deridendos sese orbi exposuerunt Principes illi, qui ludicris se dabant rebus, cum serijs & magnis deberent, vti Domitianus, qui certum horarum pensum muscis acuto stylo configendis dabat, teste Suet. Hartabus Hyrcanorum Rex, qui talpas capiebat: Bias Lydorum, qui ranas filo traijciebat: Æropus Macedonum item Rex laternas faciens: Parthorum Reges telorum cuspides exâcuentes. apud Plutarch. in Demetrio? Persarum Reges arborum cortices seu philyria cultello scindentes, teste Æliano libro 14. capite 12. Indigna prorsus sunt ista nobilissimo sanguine: pueris magis & mulieribus, quàm viris ingenuis conuenientia. Vnde Marcus Antonius Triumvir & potentissimi Dux exercitûs, cùm Alexandriæ vnà cum Cleopatrâ Reginâ exisset ad piscandum hamo, & quidam vrinatores constituti essent, vt pisces hamo affigerent, eorumque vnus fumatum affixisset, eo cum risu extracto audijt à Cleopatrâ: *Alexandrinorum est, Antoni Imperator fortissime, piscari: tuum verò bellando vincere.* Plutarch. in Antonio. Non minùs quàm hos, dedecet inprimis nobiles, deinde etiam omnes Christianos cœlo & cælestibus rebus in baptismo natos, nugis & crepundijs puerilibus tempus impendere, vt est, verbi gratiâ, blandiri vni puellæ, stare ante speculum, crines & barbam pectere & demulcere, tibialia & ocreas diligenter attrahere & mundare, fascias crurales pedibus, & rosas varicolores calceis aptare, reticulo & pilâ ludere, iocos & facetias fundere, ad numerum fitè saltare, aleas iacere, comessari & heluari, dictis alios proscindere. Vel (quod ad sexum fœmineum attinet) nouas quotidie vestes & vestiendi modos inquirere, in speculo se toties contueri, pilos capitis concinnare, fucum vultui inducere, dilitias perquirere, in rhedis se ostentare, stulta & nugatoria nuncia mittere, vanissimos sermones de somnijs & somno miscere, & his similia. De quibus arguuntur Psalm. 4. *Filij hominum vsquequò graui corde* (secundum Hieronymum) *vsquequò inclyti mei ad ignominiam diligitis vanitatem & quæritis mendacium!* Cogitate quot millia in gehennæ flammis, nullis maribus extinguendis, iam lamententur ob tempus tam nobile tam ignobiliter impensum. Et quid illi acturi essent, si vel ad

vnum diem daretur reditus ad superos! quàm longè alia agerent! Et qui scitis, quàm propè ab illis abstitis? Vel nostrum Iosephum aspicite, qui cùm esset faber opificio, vtique fabrilia velut sibi conuenientia tractabat, quo victum sibi suisque pararet. Qualia verò fuerint; colligimus ex Sancto Iustino, antiquissimo auctore & martyre, qui in Dial. cum Tryphone ait solitum Christum *aratra fabricare iugaq́, vt per has figuras iustitiam doceret, & re ipsâ fugam otij*. In his ergo patrem secutus, eadem agentem adiuuabat. Quid autem humano generi vtilius & honestius, quàm agriculturam promouere? Neque tamen hoc præcipuum Iosephi exercitium fuisse arbitrandum est, quin multò plus impenderit virtutum & pietatis studio, quod non modò à sanctissimâ coniuge, sed à Sancto Sanctorum filio edoceri poterat, tametsi iam priùs iustus & sanctus.

III. Aurea bulla: admonens fragilitatis humanæ.

III. Aurea quoque bulla è collo dependens, nobilium erat signum, teste Plinio libro trigesimo tertio, capite primo, Macrob. 1. Saturn. capite 6. habens vti nomen, ita similitudinem bullæ, quæ in aquis natat, vel à pueris in nucis cortice ex aquâ & sapone per flatum excitatur: quæ ad momentum quidem è calamo dependet & pueros delectat, subitò tamen dissoluitur & vanescit. Monebantur huius bullæ monili nobiles, vt memores fragilitatis humanæ naturæ, quam cum plebeijs communem habent, supra ipsos se non insolenter extollerent, sed pares eis nascendi & moriendi conditionem intelligerent: Qua in re mirè insaniunt nobiles Malabares, qui si ab ignobili tangantur, pollui se existimant; quare obuiantes sibi ignobiles à viâ iubent deflectere; alioquin malè tractant, teste Osorio libro secundo Rerum Emman. Sed quid mirum si Gentiles ita delirent: cùm & inter Christianos huiusmodi non desint? Vulgari antiquorum parœmiâ *homo bulla* appellatur; quæ æquè principes & nobiles, atque plebeios comprehendit. Ita enim Oseæ decimo dicitur: *Transire fecit Samaria Regem suum, quasi spumam maris super faciem aquæ.* Ergo sicut Triumphator triumphali curru Romam ingrediens præconis voce à tergo monebatur? *Respice post te: hominem memento te*: (Auct. antiquit. Rom. libro decimo, capite vigesimo nono) ita etiam nobiles humilitatis admonebantur aspectu illius bullæ; ne, quod procliue est nobilitati, alios contemnerent. Quâ de re etiam Sanctus Hieronymus nobilem fœminam epistolâ decimâ quartâ sic hortatur: *Nulli te vnquam generis nobilitate præponas, neque obscuriores quasque & humiliore loco natas, te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulorum: seruum & nobilem de moribus pronuntiat.* Et mox: *Nihil est, quod nos ita & hominibus gratos & DEO faciat, quam si vita merito magni, humilitate infimi simus, propter quod Scriptura dicit: quantò magnus es humilia te in omnibus, & coram DEO inuenies gratiam.* Ecclesiastici tertio. Imagines ex vmbrâ circumpositâ pulchriores elucent: ita nobilitas ex vmbrâ humilitatis splendidior euadit. Id confirmat de Sanctâ Melaniâ nobili simul & humili matronâ Rom. Sanctus Paulinus epistola decima. *Nobilitatem quoque*, inquit, *ad operis sui gloriam Dominus illi contulit, quò magis confunderetur iste mundus, qui talibus titulis gloriatur: vt quò vanitas hominum ad contemptum DEI vtitur, ista potiùs ad contemptum mundi vteretur: simul vt maior salutaris exempli proderetur, authoritas humiliandis superborum oculis.* Præit hac in re exemplo suo sanctus Ioseph noster, qui ex sententiâ Origenis, Matth. primò, & S. Basilij homil. vigesima quinta, tom. 1. necnon Sancti Bernardi homil. secundâ super missus est, ex humilitate voluit deserere coniugem suam grauidam, vbi resciuit vel (quod veriùs videtur) suspicatus est eam diuinitus grauidam factam, quòd indignum se reputaret, qui tali virgini cohabitaret, non dico in thoro, (quod nunquam intendit) sed etiam in domo. Audiamus Origenem: *Timens eiusmodi mulieris vir nominari; clanculum ipsam dimittere voluit, &c.* Sanctus Bernardus verò. *Indignum & peccatorem se reputans dicebat intra se: à tali & à tantâ non debere sibi vltra familiare præstari contubernium, cuius supra se mirabilem expauescebat dignitatem, &c.* Præit etiam nobilis ille Decurio, Ioseph alter, qui non habitâ ratione nobilitatis suæ crucem, Iudæis probrosam ascendit, & Christum inde deposuit, immortali & stupendo sanè humilitatis exemplo, non solùm omnibus nobilibus, sed magis adhuc cæteris fidelibus, vt ne pro Christi amore erubescant quascumque sustinere confusiones. Pictores in suis imaginibus montes vmbrâ attollũt, & aliarum rerum summitates prominentes faciunt: pari modo nobilitas tam fidei quàm sanguinis, beneficio humilitatis ad cœlum attolletur & gloriosa coram DEO & hominibus apparebit.

IV. Lunulæ in calceis: monentes vt curam proximorum habeant.

IV. Lunulæ in calceis corniculatæ nobiles designabant & à cæteris distinguebant, vti scribit Plutarchus in quæstion. Rom. vbi de causis eius symboli diuinat, & rectè quidem sentit admoneri eos fortunæ inconstantis, & instabilitatis suæ, qualis cernitur in Lunâ, nunc plenâ, nunc obscurâ, nunc crescente, nunc deficiente: & visa est in familiâ Dauidis, à baculo pastoritio ad sceptrum euectâ, inde rursum in Iosepho nostro ad securim depressâ. Sed meo iudicio potior illa causa est, quòd sicut Luna rectrix & protectrix est rerum sublunarium, in easque maximam habet influentiam, (vnde *Dea seminum & syluarum appellatur*, dominatur etiam in maria & ipsa humana corpora: ita nobiles ferè dominantur orbi, regunt plebem & protegunt, in eamque influunt suâ prudentiâ, fortitudine, auctoritate, liberalitate: certè influere deberent, cùm ferè ipsi in dignitatibus constituti, mundum gubernent. Hoc nî fallor indicare voluit Henricus II. Galliæ Rex, qui crescentem Lunam in sym-

in symbolo suo prætulit, eâ inscriptione: *Donec totum impleat orbem.* Beyrl. in Theatro V. stemma. Sancti Wilebrordi Episcopi Traiect. mater, eo grauida, visa est sibi Lunam nouam crescentem, vsque dum plena fieret, vtero gestare: quòd filius genti in tenebris positæ lumen allaturus esset, vt in eius vitâ, 7. Nouemb. apud Sur. Tales ergo Lunæ sunt vel esse deberent nobiles Christiani, defendere pupillos, alere pauperes, dirigere errantes, fugare tenebriones, solari mœstos, recipere in tutelam omnes oppressos; eosque suo modo æmulari omnes Christiani. Habent exemplum in Sancto Iosepho, qui hoc vno fine matri DEI coniux à DEO datus & destinatus est, vt eius virginitatis custos & seruator, ipsius denique & Christi filij nutricius esset. Si enim sub eius vmbrâ Deipara non latuisset, ex lege forsan velut adultera à Iudæis lapidata fuisset; vnde ipse personam veri & naturalis Chirsti patris sustinere debuit, ne & mater infamis, & filius illegitimus haberetur. Ipse denique pauperem illam familiam suo labore sustentauit, non sibi tantùm sed toti mundo. Accenseri potest ipsi alter ille Ioseph, nobilis Decurio: qui Christum in cruce mortuum suam suscepit in protectionem ac sepulchrum lapideum. Absque eo fuisset, quò, putatis, Hebræi Christi corpus abiecissent? num illud sepelissent? nónne potiùs in monte Caluariæ feris auibusque in prædam dedissent? At hoc passus non est sanctus ille Ioseph, sed suum ipsi sepulchrum, nouum & impollutum cessit. Quanta hæc eius gloria! quantam in cœlo remunerationem meruisse putamus! Idem cum pauperibus subditis, pupillis, oppressis agant nobiles, & cæteri Christiani: sic verè nobiles erunt.

V. Torques aureus: monile submissionis & obedientiæ.

V. Denique torques aureus nobiles distinxit semper ab ignobilibus, & distinguit hodiéque. Porrò sicut ferrea vincula inijciuntur immorigeris, ita torques aureus præmium est morigerorum, vt colligimus ex capite 1. Prouerb. *Audi fili mi disciplinam patris tui & ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo & torques collo tuo.* Suo ergo torque nobiles demonstrant se ad DEI legem obseruandam primos & studiosissimos esse velle ac debere. Atque ita legimus 1. Paral. 18. *Porrò filij Dauid primi ad manum Regis.* hoc est, promptissimi omnium ad Regis imperium implendum. Si isti primi ad manum Regis; quantò æquiùs nos primi ad manum DEI? Scimus etiam Num. 10. à DEO Moysi dictum: *Si semel clangueris* (tubâ) *venient ad te principes & capita multitudinis Israël.* vbi Procopius: *Vnius tubæ sonitu conuocabantur Principes, acutiùs cernentes & citiùs obedientes. At verò plebs cõuocabatur ad tabernaculum Domini à Moyse repetito clamore.* Ornamentum hoc est nobilium, si ad primum statim campanæ pulsum adeóque primi sint ad templum adeundum Deique legem audiendam & seruandam: eò enim demonstrant se liberè, (quod nobilium est) & non coactè (quod seruorum & vlgi) DEO se subijcere. Hinc eos laudat regius Vates Psa. 67. dicens: *Præuenerunt Principes coniuncti psallentibus.* Vides eorum diligentiam in diuino cultu? Hæc laus etiam debetur sancto nostro Iosepho? qui in lege DEI obseruandâ accuratissimus & promptissimus semper fuit. Patet ex circumciso & præsentato in templo Christo, datóque pro eo munere secundum legem Moysis: patet ex fugâ in Ægyptum, quam mox, vt mandatam sibi accepit, de nocte consurgens arripuit: patet ex perseuerantiâ cum Mariâ coniuge, vterum ferente; quam iuxta Angeli monitum, nullatenùs deseruit; tametsi se non esse patrem, sed nutricium tantùm prolis futurum sciuit. Effecit hæc eius parandi alacritas, vt in posterum ab Angelo per omnes suas vias dirigeretur & moneretur.

Quando igitur vidimus nobilium tam secundum sanguinem, quàm secundum spiritum, notas & insignia, superest vt non ij tantùm, qui generis splendorem à parentibus traxerũt; sed & omnes Christiani, qui nobilitatem spiritùs è baptismo hauserunt, vitam & mores suos insignibus his accommodent. Frustrà & ridiculè gerit nomen Nobilis, qui mores habet ignobiles. *Nomen habes quod viuas, & mortuus es,* ait Sanctus Ioannes Episcopo Sardicensi. *In mente ergo habe, qualiter acceperis & audieris, & serua.* Apocal. 3.

THEMA QVARTVM.

Virtutem magis nobilitare quàm sanguinem ostenditur.

I. *Sanguinis nobilitas confert libertatem. Magis tamen virtus.*
II. *Sanguinis nobilitas confert honorem. Multò magis virtus.*
III. *Nobilitas generis promouet ad honores. Multò magis virtus.*
IV. *Sanguinis nobilitas dat opes. Magis tamen virtus.*

Ioseph autem vir eius, cùm esset iustus & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam.
Matth. 1.

DVplici nobilitatis titulo ornatur Sanctus Ioseph in hodierno Euangelio: virtutis & prosapiæ. Virtutis, cùm asseritur à Matthæo *iustus*: prosapiæ, cùm ab Angelo vocatur *filius Dauid.* Pulchrum vtrumque ornamentum; sed vtrum altero præstantius? Certè de iustitiâ priùs commendatur Ioseph, de prosapiâ posteriùs: & ne fœdam rem committeret, infamando coniugem innocentissimam ac sanctissimam, non prosapia intercessit regia, sed virtus & iustitia: *Ioseph enim cùm esset iustus,* inquit Matthæus, & (proinde) *nollet eam traducere &c.* Iustitia ergo eius prohibuit ne innocentem coniugem læderet: id quod

sola

sola eius nobilitas certè non prohibuisset, sed dictâsset potiùs. Præclarior igitur est virtutis quàm sanguinis nobilitas: id quod non Christiani solùm, sed & Ethnici agnouerunt. Et illis Sanctus Hieronymus ad Celantiam epist. 14. *Summa apud DEVM nobilitas, clarum esse virtutibus.* Sanctus Ambrosius libro de Arcâ & Noë capite quarto. *Probati viri genus, virtutis prosapia est: quia sicut hominum genus, homines: ita animarum genus, virtutes sunt.* Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. 11. *Nobilitas vera est diuinæ imaginis conseruatio atque archetypi imitatio, quam ratio & virtus efficiunt* Et orat. 19. de Gregorio patre: *Vnam nobilitatem*, inquit, *in pietate sitam esse censebat.* Cassianus collat. 2. cap. 10. *Nobitas sola est atque vnica virtus. Nobilissimus DEO est clarissimus virtutibus. Aliena laudat, qui genus laudat suum* Ex his verò Seneca libro 5. epist. 44. *quis ergo generosus?* inquit, *Ad virtutem bene à naturâ compositus. Hoc vnum est intuendum. Non facit nobilem atrium plenum fumosis imaginibus &c.* Diogenes rogatus, quinam hominum essent nobilissimi? respondit: *qui diuitias, gloriam, voluptatem, denique vitam contemnunt; & vincunt contraria, paupertatem, infamiam, dolorem & mortem.* Quæ Taprobanam insulam incolunt Gentes, Regem eligunt, non qui nobilitate, sed qui virtute cæteris præstet, teste Solino cap. 66. Testes audiuimus huius veritatis; quia tamen ea difficilè persuadetur ijs, qui sanguinis nobilitatem iactant & omnibus alijs præferunt, ideò ad oculum magis comprobanda est.

I. Sanguinis nobilitas confert libertatem.

I. Nobilitas prosapiæ confert aut certè conferre existimatur homini quandam agendi libertatem & ingenuitatem; ita vt subiacere & cogi legibus nolit, sed sponte ac liberè, quod rectum est, agere velit. Hoc verò libertate sæpissimè abutitur sanguinis nobilitas, adeò, etiam, vt DEI & Ecclesiæ leges spernat, quasi illis superior sit. Virtus autem confert homini verissimam libertatem & ingenuitatem, quâ omne id, quod secundum Deum, æquum & honestum est, suâ sponte & alacriter agit, tametsi leges id non præscriberent. Quare nihil metuit, nullum aduersarium curat, nec tristitiam admittit. *Virtus* enim ait Cicero 2. Tuscul. *à viro appellata est: viri autem propria maximè est fortitudo; cuius munera duo maxima sunt, mortis dolorisque contemptio.* Hebraicè virtus vocatur *tumma* h. e. *perfectio* seu *integritas*, quia vel sola homini satis superque est. Vnde Antistenes dicebat, virtutem sibi sufficere ad fœlicitatem, nec vllâ re opus habere, nisi robore Socratico; virtutem enim esse armaturam, quæ detrahi non possit. Ensis namque & clypeus excutiuntur: sapiens autem ac virtute præditus nunquam non armatus est, ideóque vinci non potest. Quare negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus institutas, sed iuxta normam virtutis. Epicteto apud Stob. serm. 1. anima dedita virtuti similis est perenni fonti, cuius aqua est pura, imperturbata, dulcis, accepta, copiosa, ab omni noxâ & pernicie aliena. Socrati virtus est statua quædam in suâ basi. Sanctus Chrysostomus verò homil. 28. in Genes. *Sicut is*, inquit, *qui super excelsam petram stat, fluctus ridet, quos videt ad petram magno impetu disrumpi, & protinùs in spumam solui: ita & virtuti vacans in securo constitutus loco, nihil insuaue fert à rebus turbulentis; sed tranquillus animo & quietus sedet, intelligitque res huius vitæ nihil differre ab amnium fluentis, tam rapido cursu transeuntibus.* Exemplo est S. Hilarion, qui circumuentus à latronibus & rogatus: *quid faceres, si ad te latrones venirent? nudus*, respondit, *latrones non timet.* Et illi: *Certè occidi potes. Possum*, inquit; *& ideò latrones non timeo, quia mori paratus sum.* Hieron. in eius vitâ. Abbas ille Macarius in sepulchro paganorum pernoctans, cùm mortui cadauer pro ceruicali suppposuisset capiti, & dæmones ex eo voces ad terrendum ipsum ederent, diabolo fidenter dixit: *Surge, vade quò potes.* Similia legimus de S. Martino, Francisco & alijs. Adhæc, vt dixi, virtute præditus liberè & sponte agit, quæ virtutis sunt. Vt enim *alacer equus suaptè sponte facilè currit: ita qui ardet amore virtutis, non eget admonitore*, ait Plut. in mor. apud Anton. in Melissa serm. 31.

Magis tamen virtus.

Non est hæc libertas & securitas in sanguinis nobilitate. Tametsi enim illa homines parum aut nihil timet, DEVM tamen iudicem ac peccatorum vindicem cogitur metuere; vel hoc ipso, quòd humanas & diuinas leges parui pendens, facilè nimis transgredi soleat. Hinc Iudex ille in quadam ciuitate à Christo in parabolam adductus Luc. 18. dicebat intra se? *Et si DEVM non timeo, nec hominem reuereor, tamen quia molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illam* (illius ius ab oppressione aduersarij, illudque viduæ restituam) *ne in nouissimo veniens sugillet me.* h. e. ne me tandem infamet & apud principem me accuset aut saltem in nouissimo iudicij die publicè confundat. At nihil horum metuere facit nobilitas virtutis, quæ DEVM Iudicem pro se stantem habet. Hinc Saül duobus primis annis, quibus in regimine innocens vixit, nullo præsidiariorum militum, sed virtutum tãtùm præsidio munitus fuit; at vbi se virtutibus exuit, ad externa munimina, quibus se armaret, recurrit; vt aduertit Genebrardus lib. 1. Chron. an. mundi 3106.

II. Sanguinis nobilitas confert honorem. Multò magis virtus.

II. Nobilitas sanguinis confert honorem, æstimationem, authoritatem apud homines alios. Hinc enim dicti sunt *nobiles*, à *noscendo* quasi *noscibiles*; quòd velut lumina quædam, aut culmina omnium oculis pateant præ cæteris. Hinc primos in conuentu sedes obtinent, honorificis titulis compellantur; de viâ obuijs ceditur, caput aperitur, honores deferuntur. At hoc ipsum multò magis præstat nobilitas virtutis. Quod inprimis testantur sacræ litteræ, vti Prouerb. 4. *Accipe sapientiam* (seu quod idem est, virtutem) *& exaltabit te: glorificaberis ab eâ, cùm eam fueris amplexatam; dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & coronâ inclytâ proteget te.* Rursum Prouerb. 31. *Mulier timens*

timens DEVM, ipsa laudabitur. Vbi etiam Salomon, postquam mulieris fortis virtutes expressisset, statim subijcit: *surrexerunt filij eius & beatißimam prædicauerunt: vir eius & laudauit eam.* Quòd inprimis testatur eadem scripturâ de Iudithâ, quæ etsi genere nobilis, virtute tamen longè nobilior, indéque longè famosior erat. *Erat*, inquit, *hæc in omnibus famosissima* (non ob generis prosapiam,) sed *quia timebat Dominum valde, nec erat, qui loqueretur de illâ verbum malum.* Accedit Sanctus Chrysostomus homil. 15. in Matth. *Nihil est*, inquit, *quod sic hominem faciat insignem atque conspicuum, etiamsi magno ambitu optet latere: vt splendor iste virtutis. Sicut enim ipso Sole circumdatus, ita vtique clarus refulget, nec in terram solummodò lucis radios emittit, sed supra ipsum etiam cœlum proprio fulgore radiabit.* Io. Cassianus collat. 24. capite vltimo. *Nónne obsecro*, inquit, *etiam in centuplum gratiarum euidentißimè, qui fideliter Christo deseruiunt, consequuntur, dum pro nomine eius à summis principibus honorantur? ac licet ipsi humanam gloriam non requirant, venerabiles tamen etiam in persecutionum angustijs, iudicibus cunctis ac potestatibus fiunt, quorum vilitas etiam mediocribus forsan despicabilis esse potuisset, vel pro obscuritate natalium, vel pro conditione seruili, si in sæculari conuersatione mansissent.* Et paulò pòst: *quid euidentius in Abbate Ioanne, qui in illâ eremo, quæ Lyco oppido adiacebat, commoratur, possumus approbare? qui perobscuris natus maioribus, ita pro Christi nomine, vniuerso penè humano generi admirabilis factus est, vt eum ipsi quoque rerum præsentium domini, qui mundi huius atque imperij gubernacula retinentes, etiam potentibus cunctis, regibusq; terrori sunt, velut dominum venerentur & oracula eius de tam lõginquis regionibus expetentes, imperij sui apicem & statum salutis bellorumque prouentus illius orationibus meritisque committant?* hucusque Cassian. Quis etiam nescit, quanto in honore habitus sit Antonius à Constantino M. adeò vt sibi honori duceret, vel perbreues litteras ab eo accipere? S. Martinus ab Imperatore Maximo, vt pro magno haberet, sibi ab eo poculum propinari? Ab eiusdem coniuge, vt ad mensam ei administrare posset? S. Franciscus à Cardinalibus, vt se fælices reputarent, si cum ipsis pranderet vel loqueretur? Neque solùm boni & virtutum amantes id honoris impenderunt virtuosis hominibus; sed etiam reprobi, qui virtutem non coluerunt. Vnde Sanctus Chrysostomus homil. 5. in Genes. *Tanta virtutis potentia est*, inquit, *vt reuereantur & multum laudent eam, etiam qui illâ carent.* Exemplo id ostendit Nabuchodonosoris, (homil. 6. ad pop.) qui *antea quando dixerunt:* (tres pueri) *Dijs tuis non seruimus, fornace sæuiùs accensus est: postquam verò per ipsa opera ostenderunt, non tantùm non indignatus est, sed laudauit & admiratus est, quòd sibi non obedissent. Tantùm virtus bonum, quòd & ipsos hostes habet admiratores & laudatores. Benedictus*, inquit, *DEVS, qui misit Angelum suum & eruit seruos suos, quia crediderunt in eum, & verbum Regis immutauerunt & tradiderunt corpora sua, ne seruirent Dijs alienis.* Dan. 3. Sanctus Bernardus idipsum ostendit testimonio Balaami, serm. 7. in Psalm. *Qui habitat. Pseudoprophetam*, inquit, *Balaam recolite. Et ipse iniquus mortem iustorum optabat, & nouißima sua horum similia apprecabatur. Tantus est pietatis fructus, tanta iustitiæ merces, vt ne ab ipsis quidem non desiderari queat impijs & iniustis.* Idem comprobatur facto illius Laban, qui, licet impius, iustum tamen Iacob amabat & detinere apud se conatus est, etiam per fas & nefas, dum ei pro Rachele Liam substrauit: vt in posterum etiam pro Rachele ipsi seruiret, cuius amore flagrabat: pro Liâ non seruiturus: vti obseruat Sanctus Chrysostomus in cap. 29. Genes. homil. 56. Iam verò vbi aliquando in tanto pretio & honore fuit sanguinis nobilitas carens virtutibus? *Ostende mihi de scripturis*, inquit D. Cyrillus Alexandrinus libro 12. in Leuit. *vbi aliquis peccator aut parui meriti* (licet nobilissimæ prosapiæ) *magnus appellatus sit? nusquam, opinor, inuenies. Audi verò qui sunt, qui magni appellantur: Moyses, Ioannes Baptista &c.* Moyses quidem Exod. 11. *Fuitque Moyses vir magnus valde in terrâ Ægypti.* Ioan. Baptista Luc. 1. *Erit magnus coram Domino.* Iudith in eius libro cap. 16. *Magna facta est in Bethulia.* Isaac Gen. 26. *Magnus vehementer effectus est.*

III. Nobilitas generis promouet ad honores, Magistratus, aulas Principum, eisque proximè adhærere facit. At longè magis virtus, quæ hominem DEO coniungit proximumque facit; adeò vt maior homine, & quasi Angelus aut etiam DEVS esse videatur. Ita Sapiens testatur Sap. 6. *Custodia legum consummatio incorruptionis est: incorruptio autem facit esse proximum Deo.* Quâ in re excessere Lystrenses, qui videntes Pauli & Barnabæ virtutes clamabant: *Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos.* Et vocabant Barnabam *Iouem*, Paulum verò *Mercurium:* volebantque etiam ipsis sacrificare. Non hucusque se extẽdit virtutis nobilitas: ideóque sapienter respuerunt hunc honorem Apostoli, ad alios tamẽ honores & quidem summos virtus euehit sui cultores DEóque proximos facit; vt patet in Moyse, quem ob eius virtutem ex pastore ducem innumerabilis Hebræorum populi & thaumaturgum fecit, nec non *DEVM Pharaonis*, vti ipse DEVS dixit Exod. 7. In Dauide, quem itidem ex pastorculo ad dignitatem regiam prouexit & *virum secundùm cor DEI*, quasi intimum DEI amicum constituit. In Iosepho, quem ex seruo principem in Ægypto, fecit, & *Saluatorem mundi* appellauit; in Mardochæo quem ex palatij excubitore ad primam in aulâ Assueri dignitatem extulit. In Daniele, quem ad summos honores apud Reges Babylonis, denique in viris nouæ legis penè innumeris siquidem ea iubet illos præ cæteris eligi ad dignitates & prælaturas, qui virtute cæteris præstant. Auruncani in ponderoso ligno ferendo regem futurum experiebãtur, illumque eligebant qui diutiùs id gestâsset, in tractu Peruano. Apud Medos quoq; fortior: in Meroë, qui

III. Nobilitas generis promouet ad honores. Multo magis virtus.

qui validiore erat corpore: in Lybiâ, qui cursu celerior: à Catheis formosior: à Gordijs obesior: ab Æthiopibus ditior in Regem eligebatur, teste Alex. ab Alex. lib. 4. c. 23. In Ecclesiâ verò Christi illum ad prælaturas assumi iubet Spiritus S. qui virtuosior; idque *postulat gemitibus inenarrabilibus*, ad Rom. 8. ac nisi fiat, arguit mundum & expostulat cum eo.

IV. Sanguinis nobilitas dat opes.

IV. Sanguinis nobilitas adfert secum aut certè ad se trahit opes & diuitias; sed fluxas & perituras, ac multoties perniciosas. Nobilitas virtutis & ipsa ditat hominem, sed veris ac solidis opibus. Testatur id inprimis senex ille Tobias cap. 4. *Noli timere fili mi. Pauperem quidem vitam gerimus*, inquit, *sed multa bona habebimus, si timuerimus DEVM.* Hebr. *Dabit tibi DEVS diuitias magnas, si requisieris eum in toto corde tuo.* idque ipsi euenit, quando nobilem & ditissimam sponsam Angeli ductu sortitus est. Idem vniuersim de omnibus dicitur Psal. 33. *Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem Dominũ non deficient omni bono.* Salomon vtique ditissimus erat, & tamen in suis opibus nihil se reperisse nisi vanitatem & afflictionem lamentatur, Ecclesiast. 2. Idem Regi Hiram 20. oppida dedit; ea tamen ipsi adeò non placuerunt, vt appellaret ea *terram Chabul*, h. e. *lutosam* vel *displicentiæ*. Audiamus Chrysostomum lib. 2. aduersus vituperatores vitæ monasticæ. *Tantæ sunt virtutis opes*, inquit, *ac copiæ, adeoq́ quàm vestræ dulciores & amœniores; vt qui has habuerint, nunquam eas velle possint cum vniuersâ terrâ commutare, ne si illa quidem aurum fiat, cum mari & fluminibus & montibus.* Et mox: *Quantum enim pecuniarum Alexandrum Diogeni daturum putas, siquidem ille voluisset accipere? sed noluit. At ille nixibus totis contendebat cunctáque moliebatur, vt huius virtutibus propiùs accederet.* sic ille. Hinc idem dixisse fertur: *Si Alexander non essem, Diogenes esse vellem*; præferens eius virtutes (tametsi insolidas & futiles) omnibus diuitijs. Ratio est, quia opes cæteræ rapiuntur à morte: virtutes diripi non possunt, sed comitantur hominem ad sepulchrum & vitam alteram. Vt enim fulmen præter laurum omnes ferit arbores; teste Plinio lib. 2. ita mors & calamitas omnia auferre potest præter virtutem. Vnde S. Ambrosius lib. 7. in cap. 12. Lucæ: *Sola virtus*, inquit, *comes est defunctorum.* Et S. Chrysostomus hom. 23. in Genes. *Diuites his omnibus relictis nudi hinc migrant, tantùm malitiâ vestiti & peccatorum oneribus inde collectis. Ac longè secus habet virtus, quæ hic quoque potentior est insidiatoribus, & planè inuictos facit suos, continuamq́ præbet voluptatem & ne sentire quidem sinit rerum istarum inæqualitatem; sed & hinc emigrantibus comitem se addit, & tunc potissimùm, cùm eius subsidio egemus. Adhac in die illo terribili magnum nobis præstat auxilium placans Iudicem. Et sicut hic ab ingruentibus infortunijs, ita & in futuro se colentes à tormentis illis eripit.* Idem homil. 63. ad popul. confirmat his verbis: *Si vultis hoc discere*, inquit, *hinc migraturum interrogemus vel senio confectũ, & commonefacientes eum lautæ mensæ, quâ quondam oblectabatur, & honoris & gloriæ; & bonorum operum, quæ vnquam fecit: rogemus in quibus magis exultat. Et in illis quidem videbimus erubescentem & se celantem: in his verò gestientem & exultantem. Sic etiam Ezechias cùm ægrotauit, non gloriæ, non regni, nũ opiparæ meminit mensæ, sed iustitiæ; ait enim: Memento Domine, quomodo ambulauerim in conspectu tuo, in viâ rectâ. Vide & Paulum ex his exultãtem & dicentem: Bonum certamen certaui; cursum consummaui, fidem seruaui.*

Magis tamen virtus.

Cùm apud Forum Iulium hybernaret Carolus M. Imp. ac videret Francos exoticas pelles, peregrina vestimenta à Venetis mercatoribus magno emptitare: omnes vti vestiri erant secum venatum pluuia imminente proficisci imperauit; vestibusque hisce imbre corruptis, dilaniatis, sanguine oblitis domum reuerti iussit, vniuersosque mox secum eodem habitu cœnare, ob frigus tum omnibus ad focum certatim considentibus, conuiuium ad multam noctem protraxit. Postridie iisdem indutos amictibus cũctos apparere iubet. Tum vbi huiusmodi indumenta partim imbre, pluuiâ, sentibus dilacerata, cruore oblita; partim ab igne rugis constricta, & proindè rupta discissaque conspexit, lupinas suas pelles integras ostendit, & *Stolidissimi mortalium*, inquit, *quod vestimentum nunc vtilius pretiosiusve est? Meumne dracmâ comparatum, an vestra tot libris, atque integro matrimonio coëmpta?* Auentinus lib. 4. Annalium Boiorum. Simillimum quid continget in articulo mortis, frigidoque illo iudicij die. Hirsuta Caroli M. vestis virtutis habitum indicat, vilem quidem aspectu & asperum; verùm vtilem & durabilem. Sericæ vestes & odoriferæ pelles nobilitatem sanguinis referunt, quæ in venatione mortis nec durant nec protegunt, sed heu frigori diuini iudicij miseros exponunt.

Quare Audit. si veram stabilem & solidam nobilitatem concupiscitis, virtutem adamate & comparate. Iosephum vobis proponite, qui in arte sua fabrili centies millies maiorem consecutus est ex virtute nobilitatem, gloriam & honorem quàm omnes huius mundi nobiles; quia horum prosapia nisi virtuti coniuncta sit, nihil in cælo valet: virtus sola in pretio.

IN FESTO ANNVNTIATIONIS B. V. MARIÆ.

THEMATA.

I. An & quomodo meruerit B. Virgo, vt esset mater Dei.
II. Verbo *Fiat*, quanta effecerit B. Virgo.
III. Quanta beneficia B. Virgo suo assensu nobis contulerit.
IV. B. Virgo verè ancilla Domini.
V. Quomodo captus à B. Virgine, & à nobis in Sancta Communione capiendus Dei filius.

THEMA PRIMVM.

An & quomodo meruerit B. Virgo, vt esset mater Christi.

Maria virgo emit quodam modo DEI maternitatem.
I. *Obtulit carnem & sanguinem suum.*
II. *Dedit voluntatem & animam suam ad excipiendum doloris gladium.*
III. *Debuit captiuare intellectum suum.*

Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. *Luc.* 1.

Maria Virgo emit quodam modo Dei maternitatem.

DE forti & sapienti illâ muliere scribit inter alia Salomon Prou. cap. 31. *Considerauit agrum & emit eum.* Quis est iste ager? Respondebunt nobis agricolæ, agrum designare frugum fœcunditatem, propter quam sunt & coluntur agri. Ergo ager iste hodie oblatus est Virgini Mariæ quasi vænalis, vt si vellet eum emere, fieret fœcunda, adeoque mater Dei. Ager, inquam ille, in quo absconditus est thesaurus infinitus (Matth. 13.) Dei, inquam filius; *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* ad Coloss. 3. Nobilis profectò & pretiosus ager. Sed emendus est, & caro quidem pretio. Omnia vendenda sunt & danda pro hoc agro, prout insinuauit Christus, Matth. 13. Quid ad hoc Maria? *Considerauit agrum*; quia *cogitabat, qualis esset ista salutatio.* Neque hoc tantùm, sed & pretium ponderauit, an pro eo expendere deberet thesaurum virginitatis suæ: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Bene de eâ sponsus dixit Cant. 1. *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis.* *Tur* enim Hebr. est *considerare*: vnde *turtur* est *bis considerare*: quod fecit hîc Maria. Responde ergo ô Virgo: Vis emere hunc agrum? Respondet se dispendio virginitatis suæ, vtpote Deo obligatæ; nec posse nec velle emere, alia omnia daturam: corpus, animam, voluntatem, intellectum, quibus nil pretiosius haberet. Quo consensu dato, conclusus est contractus. Atque hoc est meritum, vt appellant Theologi, de congruo; quo promeruit Maria, vt in executione esset mater Dei, quod nunc expendemus.

I. Obtulit carnem & sanguinem suum.

I. Offerre debuit, obtulitque Virgo carnem & sanguinem suum. 1. ad efformandam in eius vtero Christi carnem, operâ Spiritus sancti, & quidem absque vllâ voluptate carnis. Rem magnam præstitit Hiram Regi Salomoni, quando dedit ei ad structuram templi ligna cedrina, aliaque necessaria. 3. Reg. 5. at nihil hæc ad sanguinem Virginis purissimum & sanctissimum, quem ipsa dedit Christo, ad extruendum sacratissimum corporis eius tabernaculum. Sed maiora audiamus. Obtulit se Filio Dei in matrem, non quales sunt Reginæ & illustres dominæ, sed quales sunt plebeiæ & pauperculæ, vt simul esset ancilla eius, tametsi certa foret, se esse matrem summi Regis: *ecce ancilla Domini*, inquit. Peritissima erat Deipara in Scripturis sacris, habebat insuper sibi infusum à Deo habitum sapientiæ Theologicæ vt communiter docent Doctores cum Suarez p. 3. tom. 2. itaque nouerat pleraque saltem Christi mysteria, antequam fierent: præuidit officium & obsequia sua materna filio impendenda: vnde intelligebat, quòd filiū eniti in stabulo Bethlehemitico, siue obstetricis operâ; ipsamet infasciare, lactare, lauare, in summâ paupertate alere, vestire, educare, in Ægyptum gestare deberet. Vidit insuper periculum famæ suæ; quòd inprimis sponsus suspectam de perfidia habiturus esset, vel certè habere posset; adeoque periculum incurrere præscriptæ in lege lapidationis. Magna ista sunt. Dicat Samuel vir sanctus & cordatus. Hic iussus à Deo vngere filium Isai in Regem, regnante adhuc Saule, timuit certè, & mortis metum Deo obiecit, dicens: *Audiet hoc Saul, & interficiet me.* 1. Reg. 16. Nihil tale obiecit Maria, sed amore filij sui & causâ humanæ salutis, omnium communis, superauit omnia. S. Elisabetha Regis filia & Thuringiæ Principis coniunx, viso cadauere mariti orauit ad Deum: *Tu scis Deus, quòd eius desiderabilem præsentiam mihi gratissimā omnibus huius mundi delicijs & gaudijs anteferrem; si ipsum mihi tua benignitas concessisset: optarem q́, omni tēpore vitæ meæ in egestate & mendicitate viuere, dūmodo eius frui cōtubernio de tuo beneplacito licuisset. Nūc verò ipsum & me tuæ volūtatis dispositionī committo.* In eius vit. 19. Nou. Multum est hoc, fateor;

fateor; sed longè plus quod Maria filio obtulit, vt reipsa semper vnà cum ipso in paupertate viueret. Laudantur etiã Aquileienses fœminæ, quòd obsidente vrbem Attila & deficientibus cordis arcuum, quibus viri iaculabantur, capillos suos absciderint, indeque cordas confecerint, vt viri porrò iaculari vrbemque possent defendere; apud Fulgos. lib. 7. c. 6. At quanto maius est quod Maria dedit filio, caro, sanguis, fama, facultates, curæ, cogitationes, labores omniaque quæcunque habuit: quò nimirum ipse virgineâ vestitus carne debellare posset humani generis hostem potentissimum?

II. Dedit voluntatem & animã suam ad excipiendum doloris gladium. II. Offerre debuit voluntatem & animam suam ad excipiendum gladium doloris, qui eius pectus transiturus erat; non solùm quando filij gratia probra sustinere, cum eo in Ægyptum fugere, eius passionem videre & cruci adstare, ipsumque sepelire debuit, sed etiam toto præuio tempore, quo præuidit omnes hos cruciatus filij & suos. Itaque ipsa multò veriùs quàm Simon Cyrenẽsis crucem portauit post Iesum, totis 34. annis à conceptione videlicet Christi vsque ad eius mortem. Templum Salomonis cùm ædificaretur de lapidibus dedolatis, *malleus & securis & omne ferramentũ non sunt audita in eo.* 3. Reg. 6. At non sic, cum destrueretur templum corporis Christi, omnes ictus, omnes alapæ, omnes contumeliæ sunt auditæ in corde Deiparæ. Exod. 23. præceptum erat: *non coques hœdum in lacte matris suæ*, ne scilicet in perniciẽ vertatur alicui, quod in vtilitatem, & delectationẽ eius seruire debet. At hoc in Deiparâ minimè seruatum est: coctus est hœdus ille in lacte & conspectu matris suæ. Agar illa, quando vidit moriẽdum filium suum præ siti in deserto, abiecit eum subter vnam arborem, & sedit è regione procul dicens: *Non videbo morientem puerum.* Genes. 21. At hoc Mariæ non licuit. Adstare cruci debuit, & videre morientem filium: audire etiam sibi valedicentem; sicque ei contigit, quod in pœnam Devs minatur maximis præuaricatoribus, Deut. 28. *Erit vita tua quasi pendens ante te.* Quâ ratione? *Sicut pendens in ligno*, ait Tertull. lib. cont. Iudæos 11. Quis enim dubitet perpetuò ei ob oculos versatum esse crucifigendum filium? Certè Nabuchodonosor vt Sedeciam Regem captum maximè torqueret, antequam ei oculos effodi iuberet, filios in conspectu eius trucidari mandauit 4. Reg. 25. Visum enim ipsi est durissimum supplicium fore hoc parẽti, filios amanti. At quanto maior amor erat Deiparæ in filium? quid iam erat spectare talem filium coram se tam diro supplicio necari? Verè igitur dicimus, quòd pro filio suo dederit animam suam.

III. Debuit captiuare intellectũ suum. III. Captiuare intellectum suum debuit ad credendas res difficillimas, nouas & eousque inauditas. Credere inprimis mysterium Trinitatis distinctè, quod ab Angelo ei annunciabatur. Deinde Dei filium fore simul hominem, eiusque filium; adeoque mysterium incarnationis & redemptionis. Tertiò se fore eius matrem, & quidem sine vllâ virginitatis iacturâ. Quartò fore matrem sine patre, mirâ Spiritus sancti operatione. Denique Devm immensum claudendum in vtero eius. Sanè olim Salomon capere non poterat, quod ei dicebatur, Devm habitaturum in templo suo: *Ergóne putandum est*, inquit, *quod verè DEVS habitet super terram? si enim cœlum & cœli cœlorum te capere nõ possunt, quantò magis domus hæc, quam ædificaui?* 3. Reg. 8. At Maria credidit se capturam Devm & clausuram vtero suo. Verè itaque dicere possumus habuisse fidem, plusquam granum sinapis. Qui enim talem haberet, posset dicere monti: *Eradicare & transplantare in mare*, & fieret. Luc. 17. At Maria suâ fide effecit, vt ad vnum eius verbum: *Fiat mihi secundum verbum tuum*, mons ille montium de cœlo descenderet, & transplantaretur in vterum eius. Mira res! fides Virginis effecit, vt mons immensæ magnitudinis in angustis Virginei vteri limitibus se constringeret ac contineret. Simile quid effecit olim fides Abrahami. Cùm enim peregrinans sub quercu paruum & tumultuarium tabernaculum sibi struxisset, veniũt ad eum tres Angeli, quos excipit hospitio. Miratur hoc S. Augustinus serm. 68. de temp. & respondet: *Licet illa* (spatia) *minora fuerint, quæ offerebantur, locorum angustijs magnitudinem dederat fides, quæ contemni non meruit à DEO.* Pari modo magna Mariæ fides eius vterum in Dei habitaculum præparauit, & fidei latitudine hospitij angustijs occurrit. Neque verò ad hæc tanta credenda, signum aliquod petijt, quemadmodum olim Patres; vti Abraham Genes. 15. *Domine DEVS unde scire possum, quòd possessurus sum eam?* (Chananæam.) Gedeon missus ad liberandum populum: *Domine da mihi signum*, inquit, Iudic. 6. Ezechias signum recipiendæ salutis petijt, vt Sol decem lineis retrocederet. 4. Reg. 20. Zacharias: *vnde hoc sciam?* inquit Angelo, me scilicet habiturum in senectute filium. Luc. 1. Non sic Maria, sed absque hæsitatione credidit secundum verbum Angeli, id quod nisi fecisset, Dei mater facta non esset. Nec qualemcumque fidem Deo offerre debuit, sed constantem & perennem, quæ nunquam fluctuaret, etiam in triduo mortis Domini, dum alij penè omnes in fide nutabant. Candelam ergo obtulit, quæ nunquam extingueretur, licet alijs extinctis. Id quod Ecclesia repræsentat in candelis illis, quæ in tenebrosis matutinis solent extingui, vnâ solâ inextinctâ. Quis talem Deo fidem polliceri ausit?

Hæc ergo cùm non exigua sint, non exiguas gratias agere Virgini debemus. Quid enim si assensum non dedisset? sanè si os clausisset, cœlum nobis clausisset. Hinc responsum ab eâ expectauit totus orbis. *DEVS in portâ est*, ait August. serm. 17. de Natiuit. Christi *Angelum, quem moraris expectat. O Beata Maria, seculum omne captiuum tuum deprecatur assensum &c.* Expectat Dei filius, sitiens salutem hæreditatis sibi donatæ & prædæ capiendæ. Expectant Angeli, desiderantes fratres pro amissis. Expectant viuentes in carcere dæmonis detenti. Expectant in limbo patres. Quare iure merito

hoc

hoc beneficium inculcat nobis Ecclesia quotidie per pulsum Angelicæ salutationis. Eo igitur audito recordemur illicò vocis turturis cum gratiarum actione: quæ sicut nobis ver gratiæ attulit, ita suâ intercessione afferre etiam velit æstatem gloriæ.

THEMA SECVNDVM.

Verbo *Fiat* quanta effecerit B. Virgo.

I. *Mundum perditum restaurauit.*
II. *DEVM hominibus iratum placauit.*
III. *DEI filium è sinu patris in terram detraxit.*
IV. *Traxit vt pro hominibus mortem crucis pateretur.*
V. *Humanum genus ad summam dignitatem euexit.*
VI. *Contriuit caput serpentis.*

Fiat mihi secundum Verbum tuum. *Luc. 1.*

B. Virgo terribilis vt castrorum acies. MIrum quid pronunciant filiæ Sion, siue animæ sanctæ de B. V. Mariâ Cant. 6. dum in miras eius laudes prorumpẽtes dicunt: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* Quâ in laude facilè intelligo, quæ dicuntur priora tria, de aurorâ, Lunâ & Sole, sed vltimum quis capiat? quomodo nimirum terribilis sit vt castrorum acies ordinata? Vbi enim Virginis illius milites? vbi arma? vbi tormenta bellica? vbi potentia? Hoc vt intelligam, manum mihi porrigit vel Ethnicus Poëta Euripides, qui sic canit:

Cuncta sermo efficit,
quæcumq; ferrum efficere possit hostium.

Quandoque enim verbis quis effecit quod integro exercitu efficere non potuit. Hoc autem cernitur hodie in sermone licet perbreui V. Mariæ, quæ vno verbo *Fiat*, (*fiat mihi secundum Verbum tuum.*) effecit, quod nulli seu hominum, seu Angelorum etiam exercitus efficere potuissent, vt nimirum mox eo pronunciato, carnem DEI filius in eius vtero assumeret. Bene proinde terribilis dæmonibus, quos hoc verbo strauit velut castrorũ acies ordinata. Multum quidem potest in ore Principum verbum istud *Fiat*; sed nihil hoc ad potentiam, quam habuit in ore Virginis, vti nunc videbimus.

I. Mundum perditum restaurauit. I. Vnico Verbo *Fiat*, quo Deus creauit mundum & omne humanum genus, B. Virgo mundum peccato euersum iterum creauit & suo nitori restituit, mortuumque hominem viuificauit; quia per hoc Verbum dedit mundo Reparatorem. Audiamus S. Bernard. homil. 4. super Missus est: *In sempiterno DEI verbo facti sumus omnes, & ecce morimur: in tuo breui responso sumus reficiendi, vt ad vitam reuocemur.* In mortem incidimus per peccatum protoplastorum, ac tametsi præcisè ex eo damnandi ad sensibiles pœnas non eramus, sed ad pœnam damni solùm, seu priuationis gloriæ; nihilominùs tamen plerique omnes in eo misero statu, DEI gratiâ destituti in lethalia propria lapsi fuissemus, quod vel nunc aliquatenus tempore gratiæ experimur, quòd videlicet pauci, ad paulò longius tempus sine grauibus peccatis viuant; sicque pariter mortem alteram, gehẽnæ incurrissemus: & incurrerũt sanè in Gentilismo ferè omnes. Vnicum *Fiat* B. Virginis, mortem hanc sustulit, & vitam mundo adduxit. Quare quod de Christo ait Apostolus, 1. Cor. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur:* Sic id etiam suo modo dici potest, ac dixit B. Amedeus hom. 7. de Mariâ Virgine: *Sicut in Euâ omnes moriuntur, ita etiam in Maria omnes viuificabũtur.* Cùm in mundi creati primâ die merum chaos esset, dixit Deus: *Fiat lux, & facta est lux.* Ante assensum Mariæ, quid nisi chaos in mundo erat? quantæ tenebræ inter Gentiles per vniuersum orbem? quot errores, ignorantiæ, cœcitates inter ipsos Iudæos & Legisperitos? Dixit Maria: *Fiat.* & facta est lux: quia *Verbum caro factum est*, quod *erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Hanc ergo lucẽ Maria intulit in mundum. Ante hoc verbum *Fiat*, mũdus incompletus fuit, quia capite & Rege suo visibili & homogeneo caruit, eiq; gradus aliquis entis, vnio scilicet hypostatica hominis cum DEO defuit; quam ob causam multi præclari Theologi sentiunt, DEVM in carne venturum fuisse; tametsi Adam & posteri eius non peccâssent. Maria igitur verbo *Fiat* mundũ hunc perfecit, eique vltimam manum & coronidem imposuit; quia caput & Regem visibilem dedit, hominem cum DEO hypostaticè vnitum. Priùs reperiebantur singulæ naturæ in singulis personis, vt in hominibus & Angelis: reperiebantur plures personæ in vnâ naturâ, vti in DEO: Maria dedit tertium gradum, vnam personam in pluribus naturis, scilicet Christum. Priùs in vniuerso extabant, qui simul patrem haberent & matrem, vti nos homines. Rursum qui nec patrem haberent nec matrem, vti Angeli. Item qui patrem haberet sine matre, vti DEI filius. Maria addidit vltimum gradum in Christo, qui secundùm carnem haberet matrem sine patre.

II. Deum hominibus iratũ placauit. II. Hoc verbo *Fiat*, iratum generi humano DEVM statim placauit adeóque reconciliauit, Constat DEVM ob rebelliones & peccata hominum iustissimam in eos iram concepisse, & extrema minatum esse, nec reperiebatur qui iratum placare & retinere posset. Vnde queritur Isaias c. 64. *Ecce tu iratus es: non est, qui consurgat & teneat te.* Verùm desine ô Propheta; inuenta est puella tantæ fortitudinis & sanctitatis, vt tenere DEVM iratũ ac sedare queat. *Tenui eum, nec dimittam*, inquit, Cant. 3. *donec introducam eum in domũ matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ.* Synagogæ scilicet aut Iudææ, pariendo eum in Bethlehem, quæ erat caput & domus familiæ Dauidicæ: & in eius stabulo, velut eius cubiculo. Refert Plin. l. 8. c. 16. leonem in syluis Getuliæ mulieri è captiuitate reduci ferociter occursantem, mitigatum eius alloquio, ausæ dicere se fœminâ profugam, infirmam, supplicem

animalis generosissimi, indignam eius prædâ. At B. Virgo suauissimo suo alloquio: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum Verbum tuum*; Devm ipsum mundo iratum mitigauit. Quantò mirabilius hoc? Celebratur & à Liuio lib. 2. dec. 1. Veturia Rom. quę filij Coriolani, Romam obsidione prementis multumque affligentis, iram oratione sedauit. Laudatur in SS. libris prudẽtissima & facundissima Abigailis oratio, quâ iratum marito & domui suæ, iamque ad vindictam paratum Dauidem & placauit & sibi deuinxit, vt posteà coniunx eius fieri mereretur, 1. Reg. 25. Prædicatur denique & iure quidem mira S. Leonis Pp. I. eloquentia, quâ immanem illum orbis terrorem, Attilam, quem nec alpes, nec munita loca, nec arma absterrere ab ingressu Italiæ potuêre, à conceptâ in Romam irâ & funesto itinere absterruit, adeoque ex leone in ouem quodammodò mutauit. Sed parua adhuc sunt ista, si cum illo, licet breuissimo, potentissimo tamen eloquio Mariæ comparẽtur; quo non leonem sed Deum: non filium, sed omnium creatorem & Dominum: non hominem, sed Deum iratũ placauit, & quasi ex leone in ouem, certè in infantem conuertit. Quantum laborârant olim Sancti, Noë, Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, Prophetæ, vt pacẽ inter Deum & humanum genus sancirent! nihil effecerunt. Maria vnum ad Deum verbum effata est, pacem impetrauit, dicendo: *Fiat mihi*, quasi diceret: *Fiat pax in virtute tuâ*. Psal. 121.

III. Dei filium è sinu patris in terram detraxit.

III. Hoc verbo, *Fiat*, Dei filium è sinu patris in terram detraxit. Hinc S. Bernardus ser. 42. in Cant. & Rupertus de ipsâ intelligunt, quod Cant. 1. dicitur: *Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suauitatis*. Quid accubitus Regis, nisi quies & delitiæ filij Dei in sinu patris? quid nardus, herba modica & odorifera, nisi modicum illud obedientiæ & amoris verbum, *Fiat*? Huius verbi odor ascendit vsque in cœlum, & è sinu patris dulcissimo, deliciosissimo, filium extraxit, atque in terram Virginisque vterum detraxit. Magnum quiddam est, quòd mulier Pythonissa Samuelem Prophetam è limbo patrum carmine magico euocauit & coram Saüle stitit, vt responsum ei daret, 1. Reg. 28. At quantò maius est, quòd Maria Dei filium è cœlo in terram verbo vno *Fiat* euocauit & quasi incantatione aliquâ detraxit? Non credendum, quòd Pythonissa illa potuerit aliquid siue suâ siue dæmonis arte in animam Samuelis, è sinu Abrahæ euocandam, sed Deus vtique ad molimen fœminæ, licet Necromanticæ, stitit Prophetæ animam. At verò B. Virgo verbo illo suo velut virtuosissimo & ad impetrandum potentissimo verè è sinu patris euocauit Dei filium. Quò spectare videntur verba illa sponsi ad sponsam Cant. 4. *Vulnerâsti cor meum in vno oculorum tuorum & in vno crine colli tui*. Septuaginta habent: *Abstulisti cor meum*. Et quomodo abstulit? vnò crine colli sui. Quid crine gracilius & flexibilius? Verbum illud, *Fiat*, quo inflexit, Maria in Dei voluntatem, ipsum viciſſim ita inflexit, vt in vterum eius descenderet. Obstupuit aliquando populus Rom. quando vidit maximam nauim, quâ Cybele, Deorum mater vehebatur, trahi à Vestali Virgine, Claudiâ, aduerso Tiberis flumine ad contestandam eius innocentiam contra calumniatores, solo Virginis cingulo, quam magna populi pars nullo conatu trahere poterat. Sabellic. lib. 2. c. 5. At hoc quomodocumque factum sit, parum est respectu eius, quod Maria fecit, Dei filium è patris delicijs detrahendo in hunc mundum criminibus opletum, vnico verbo *fiat*, quasi vno crine colli sui, & quidem aduerso quasi flumine, vt descenderet Deus ad creaturas, Dominus ad seruos suos reprobos & rebelles. Quantum Mariæ robur!

IV. Traxit vt pro hominibus mortem crucis pateretur.

IV. Neque ad hoc in terras euocauit Deum virgo, vt is imperaret, bonis omnibus gauderet & delitijs frueretur: neque solùm vt mundum ornaret, perficeret & visitaret, sed vt in eo pro amore nostri acerbissima quæque ac mortem denique turpissimam sustineret: quod omnem admirationem superat. Miramur non immeritò quomodo Sampson ille robustissimus à Dalila persuaderi potuerit, vt caput in eius sinũm dormiturus deponeret; quam tamen sibi & vitæ suæ insidiari, vt hostibus traderetur, iam expertus fuerat. Iudic. 16. Sed nimirum illa blanditijs meretricijs eum aggressa est, facinora eius dilaudans, (vt scribit Iosephus) vires deprædicans, importunis denique precibus eum affligens ac molestans. Et quid mirum hominem capi fœminarum blandiloquio? At verò Deum persuaderi à muliere & quidẽ vno eius verbo, vt sepositâ quasi majestate suâ, demittat se in sinum eius, vt ibi amore consopitus permittat se spoliari robore & decore suo, famâ & existimatione sua; tradi hostibus, illudi, dirissimè torqueri & occidi, pro salute mancipiorum suorum: quis hoc satis intellectu capere potest? quis Mariæ vires & sermonis facundiam satis deprædicare?

V. Humanũ genus ad summam dignitatẽ euexit.

V. Hoc eodem verbo totum genus humanum ad summam dignitatem extulit, vt diuinę naturæ consors & cognatũ fieret, hominesque Dei fratres ac consanguinei appellari possent. Hoc est, quod optauit sponsa seu natura humana Cant. 8. dicens: *Quis mihi det te fratrem sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris & deosculer te & iam me nemo despiciat?* quasi diceret: O si Deus ad nos homines descenderet, & carne nostra indutus; frater noster fieret, sugens vbera matris meæ Mariæ, quæ, communis omnium inuocantium se mater fieret; vt sic exaltata, ipsique Deo cognata non ampliùs despiceret & subsannaret! Sanè ante Christi aduentum genus humanum ob peccati labem despicabile ac contemptum erat, ita vt dicatur Psal. 48. *Homo cùm in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis*. Subsannauit eum Deus: *Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est!* Genes. 3. quasi dicat: En qualis Deus factus est! nudus & miserabilis, pelliceâ tectus veste! Despexerunt Angeli qui ei non

faciem

faciem sed dorsum ostenderunt, vti ille Agar ancillæ, Genes. 16.& alter Moysi, Exod. 33. Despexerunt & irriserunt dæmones, qui in Idolis homines deluserunt ac deceperunt, ijs denique ad fœdissima quæque scelera in ipsam naturam humanam perpetranda, facilè protractis, turpiter abusi sunt. Spreuerunt bruta animalia, quæ maiore ex parte rebellia hominibus facta sunt. At vide nunc potentiam Verbi Mariani. Postquam illa dixit: *Fiat mihi*, Deus vnus ex nobis, frater & propinquus noster factus est. Angeli nos honorare cœperunt, nec ampliùs se vt olim in veteri lege adorari ab hominibus (vt docet S. Gregorius homil. 8. in Euang.) passi sunt; vti ille, qui Ioanni se adoraturo dixit: *Vide ne feceris: conseruus tuus sum & fratrum tuorum.* Apocal. 19. Dæmones verò ab hominibus subacti sunt & expulsi ex Idolis. Bruta ipsa sæpenumerò viris sanctis pristinam obedientiam exhibuerunt. Denique quis despicere, imò non venerari poterit homines, Dei consanguineos factos? Quis nescit, si quis Rex in abiectam obscuramque familiam per connubium se inserat, quòd hoc ipso suâ nobilitate eam maximè illustret, nobilitet & exaltet? Iam verò Virgo Maria effecit, vt Dei filius cum humana naturâ, tam vili se desponderet, adeóque frater secundùm carnem & propinquus noster fieret. Verbo enim *Fiat* copulauit nuptias inter Dei filium & naturam humanam. Nónne ergo ad summos honores naturam humanam extulit? Neque verò hoc connubium Dei filio vt persuaderet, multas machinas adhibuit. Vnico verbo effecit: *Fiat mihi*, Priuilegium est Regum, vt vnico verbo, Nobiles & doctores creare possint. Maria vnico verbo, nos Dei fratres fecit summâque nobilitate ornauit.

VI. Contriuit caput serpentis.

VI. Hoc eodem verbo contriuit caput serpentis, quod prædictum de eâ fuit Gen 3. *Ipsa conteret caput tuum*, suâ nimirum virtute & consensu, de congruo merendo, vt ex ipsâ Deus carnem assumat, qui serpentem illum mactet. Facit ad hoc explicandũ, quod scribit Scaliger exercit. 196. his verbis: *Venenatorum serpentum est hostis acerrimus Chamæleo* (sunst Evdex. *Is ex illis vnum quempiam speculatus in vmbrâ captantem auras, aut in radijs apricantem, in eam scandit arborem, quæ illi imminet. Vnde ex ore demittit filum araneorum more: in cuius fili extremo guttula sit, margaritæ splendore. Eo tactum in vertice serpentem mori.* Chamæleo Græcè est *humilis leo.* Nec malè comparari potest B. Virgini, quæ per suam humilitatem leo & acerrimus hostis facta est dæmonibus; ea dum filum optatissimi sermonis ex ore suo demittit dicens, *Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum Verbum tuum*; ecce tibi ad finem eius fili margarita splendidissima, Dei filius in carne pependit, vt sic dicam; quo mediante Maria serpentis caput cõtriuit. Porrò ad verbum virginis *Fiat*, mox incarnatum esse in vtero eius verbum Dei, testatur inprimis S. Gregorius Thaumaturgus ser. 1. de Annunciat. *Sic ipsa verbum suscepit*, inquit, *& pretiosam margaritam produxit: puta Christum. Sicut enim margarita ex duabus naturis, scilicet ex fulgure & aquâ conflatur: sic Christus ex Deitate & humanitate.* Accedit S. Ioan. Damascenus orat. 1. de Natiuit. *Lætetur*, inquit, *mundi mare: in ipso enim concha gignitur, quæ cælitùs ex diuinitatis fulgetro concipiet, & Christum ingentis pretij vnionem pariet.* Itaque hæc margarita quidem, hoc est, Christus serpentem illum antiquum occidit immediatè & propriâ virtute: B. Virgo autem mediante Christo. Nihilominùs tamen rectè etiam id tribuitur Mariæ, sicut nex serpentis Chamæleonti, quia ex ore gignit margaritam illam seu guttam, quæ serpentem necat: & sicut sanitas profecta à fructu ligni vitæ; tribuitur etiam ipsi ligno seu arbori. Iudith Holoferni caput pugione eius abscidit, Maria verò Lucifero vnico verbo *Fiat.* Quare si prædicatur, & iure quidem, potentia & magnanimitas Iudithæ, quantò magis prædicanda erit potentia Mariæ.

Ecce Audit. quanta & quàm miranda effecerit Maria, vnico hoc verbo. Possemus etiam nos res sæpè magnas perpetrare, si verbum hoc enunciare, & resoluere nos vellemus. Omnes volumus salutem consequi: verumtamen, vt ait S. Aug. lib. 8. Conf. cap. 8. *deest nobis velle fortiter & integrè. Et mox vt vellem, possem, quia mox vt vellem vtique vellem.* Omnia possemus in Christo, modo diceremus *Fiat.* Rem sanè difficillimam aggressa fuit Iudith, quando in castrum Holofernis exijt, vt eum decollaret. Id tamen fæliciter effecit, quia fortiter se resoluit ad id faciendum, nixa oratione suâ & suorum. Pari modo & nos non difficilè expugnabimus hostem tartareum, modò velimus & dicamus: *Fiat pax*, fiat confessio fiat emendatio, fiat eleemosyna, fiat quod mihi dictum est à Confessario & Concionatore.

THEMA TERTIVM.

Quanta beneficia B. Virgo suo assensu nobis contulerit.

I. *Facta est nobis mulier illa, conterens caput serpentis.*
II. *Facta est nobis Aurora.*
III. *Facta est quasi nubecula Eliæ.*
IV. *Facta est quasi nauis institoris.*
V. *Facta est quasi Esther Regina.*

Ecce aucilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. *Luc.* 1.

Dies hæc iucundissimi veris nuncia.

DIes hodierna nuncius est veris, iam incipientis. Vnde hortulani iam incipiũt hortos, agricolæ agros, vinitores vineas colere: siquidem dies longiores iam fiunt noctibus: Sol incipit terram calefacere atque aperire, pulso hyemali frigore. Neque solùm naturale, sed & mysticum ver annuciat nobis dies ista. Nuntius enim de cœlo missus, & respondens illi Dei-

Deipara annuntiat nobis ver gratiæ, & Euangelium regni cælestis, adeoque superat asperæ hyemis, quæ viguit sub lege veteri & Gentilitate. Id quod Cant. 2. indicat sponsus sponsæ, Christus animæ, dicens: *Iam hyems trāsiit, imber abiit & recessit. Flores apparuerunt in terrâ nostrâ, tempus putationis aduenit, vox turturis audita est in terrâ nostrâ.* Solet certè turtur esse veris nuntia, sed quæ illa turturis vox, quæ annuntiat ver Euangelicum? Non alia sanè, nisi vox illa Mariæ: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum Verbum tuum.* Hac enim voce non solùm nuntiat, sed etiam suo modo affert & facit nobis ver lætissimum gratiæ. Itaque sicut ineunte vere lætantur omnes, magni æquè ac parui: illi cùm agros colere, isti cùm ludis animum recreare incipiunt: ita nos iure merito hodie lætamur; sed & habemus, quòd agamus ingentes Virgini Mariæ propter istam vocem gratias. Si consideremus statum mundi ante Christum natum, tunc non nisi austera hyems erat, in quâ si cœlum aspiceres totum erat nubilum, & ignorantiæ tenebris oppletum, Idololatriâ & superstitionibus plenum: si terram, vndique luto conspersa, libidine, turpitudine, iniustitiâ, tyrannide: si arbores omnes spoliatæ floribus, & frugibus virtutum: si aquas, vndique concretæ torpore & algore militiæ ac pertinaciæ. Nimirum Sol iustitiæ Deus longissimè ab hominibus recesserat exigētibus illorum peccatis, postquam à veri Dei cultu recesserunt: & licet eum cognouissent, non tamen coluerunt, ideò *tradidit eos in reprobum sensum, vt facerent ea, quæ non cōueniunt,* vt Paulus ad Rom. 1. docet. Vnde factum vt omnes nationes mundi præter Iudæos in viâ perditionis ambularent imò & plerique Iudæi, qui iam tunc peruersissimi erant, & falsa non solùm dogmata habebant sed & mores reprobos.

I. Facta est nobis mulier illa, conterens caput serpentis.

I. Ergò Virgo Maria facta est nobis hodie mulier illa, de quâ in exordio mundi dixit Deus ad serpentem: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semē tuum & semen illius: ipsa cōteret caput tuum.* Genes. 3. Quæ est hæc mulier? non sanè Eua, quæ nec per se, nec per semen suum contriuit vllum serpentem, Maria igitur Virgo est, quæ suo solius (non adiecto viri) semine, Christo videlicet, quem hodie concepit, contriuit caput tartarei serpentis. Ita in eum locum S. Leo Pp. *Inter ipsa primordia mundi,* inquit, *præsignauit Deus denuncians serpenti futurū semen mulieris, quod noxij capitis elationem suâ virtute contereret, Christum scilicet in carne venturum Deū hominemq́; designans.* Serpens ille antiquus non solùm insidiatus est Euæ calcaneo & posteritati, sed etiam in eo maximam stragem edidit, innumeros eius filios necando, & ad interitum trahendo. At B. Virgo filium talem, formatum ex semine & sanguine sui solius, hodie concepit, qui furorem & superbiam serpentis illius compesceret. Seruit huic rei declarandæ mira ciconiæ alicuius industria, quam refert Oppianus apud Aldrou. in Ornith. De Ciconijs. Hæc cùm supra tectum aliquod nidum suum haberet & per æstates aliquot aduerteret, se absente pullos suos à serpente, qui sub tecto habitabat, enecari & depasci: attulit sequenti vere auem secum ignotam his terris & peregrinam, longo & acuto rostro fortem alis & pectore. Hanc posuit in nido, velut custodem pullorum, dum ipsa ad pastum euolat, cibumque illis defert. Accidit vt serpens, dum abest ciconia, more suo irreperet in ciconiæ nidum, ad pullos deuorandos. At inuenit ibi custodem illum, peregrinam auem, cuius acuto rostro, dum in eum pugnat, adeò confixus & dilaceratus est, vt pœnas temeritatis suo interitu dederit. Diximus quis serpens Euæ filios persecutus sit & miserè confecerit. Quid agis Eua? cur non succurris filijs tuis? cur nōn conficis serpentem? At tu non es mulier illa, de quâ dictum est: *Ipsa conteret caput tuum.* Maria est Eua altera. Hæc suo assensu adduxit hodie de cœlo auem peregrinam, forti pectore & acuto rostro, Dei scilicet filium in vterum suum. Iste est, qui serpentem illum strauit, & ad pedes suos prostrauit, qui eos gementes & vociferantes compescuit, & vndique è corporibus eiecit, denique morte suâ omninò contriuit. Vidit hoc in spiritu Isaias, cùm in persona Dei loquens dixit cap. 46. *Annuncians ab exordio* (mū di scilicet) *nouissimum* (Christum, vel quod nouissimo tempore fiet) *& ab initio, quæ necdum facta sunt, dicens: Consilium meum* (de mittendo Christo) *stabit, & omnis mea voluntas fiet. Vocans ab oriente auem,* (hoc est Christum, qui *visitauit nos oriens ex alto*, vt exponit Sanctus Cyrillus & Hieronym.) *& de terrâ longinquâ virum voluntatis meæ.* Ad literam quidem intelligit per auem, Cyrum Persarum Regem, per quem Babylonios constituit punire atque exterminare; mysticè tamen per Cyrum Christum demonstrat, per quem satanæ regnum destruere decreuit.

II. Facta est nobis Aurora.

II. Facta est nobis quasi aurora, iuxta id Cant. 6. *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens?* 1. quia aurora aduehit Solem, ideò à Poëtis *currus Solis* appellata, pellitque tenebras: ita Virgo Maria aduexit nobis Christū suo illo assensu, & dispellere cœpit tenebras ignorantiæ ac peccatorum. Quid enim Christus erat nisi lux huius mundi? sine eo mundus quid nisi cimmeriæ & Ægyptiæ tenebræ forent? 1.

2. Quia vt aurora vapores resoluēs, dulcem ex ijs rorem plantis inspergit, easque fœcundat; vnde aurora quasi aura rorans dicitur: ita B. Virgo post suum assensum suauissimo incarnati verbi nuncio, aspersit Elisabetham & Ioannem, eiusque domum totam, deinde sponsum suum Iosephum, denique pastores, Magos, Simeonem, Annam, aliosque fideles. Collegerunt illi hunc rorem veluti apiculæ; & dulcem sibi inde mellis fauum confecerunt gaudij spiritualis; vt partim in Deo exultarent partim præ gaudio mori optarent, partim præcones Christi fierent. 2.

3. Quia sicut aurora fugere cogit feras nocturnas 3.

ctu grauantes in sua latibula, ne damna inferant hominibus: prouocat vicissim aues ad cōcinendum; aliasque animantes lucis amantes ad pastum & laborem: ita B. Virgo suo assensu Christum mundo inuehens stygijs illis belluis, nocte ignorantiæ grassantibus, terrorem iniecit: sanctas verò animas ad Dei laudem decantādas excitauit, vti Zachariam & Elisabetham, Simeonem & Annam, denique SS. Angelos aliosque Dei seruos. Hinc Canticum: *Benedictus Dominus Deus Israël: Nunc dimittis: Gloria in excelsis:* & quod ipsamet cātauit. *Magnificat.* Quòd si tres illi pueri è Babylonicæ fornacis incendio liberi inuitârunt omnes creaturas ab benedicendū Deo: multò fortiùs id præstitit Maria, per quam Deus longè maiora contulit beneficia in humanum genus.

III. Facta est quasi nubecula Eliæ.

III. Facta est nobis quasi nubecula illa, quæ ad preces Eliæ ascendit è mari & effudit pluuiam copiosam post trium annorum & sex mensium siccitatem. 3. Reg. 18. secūdùm Ioannem Episcopum Hierosolymitanum. de instit. Mon. cap. 33. Nubem esse Mariam discimus ex Isaiâ cap. 19. *Ecce Dominus ascendet super nubem leuem & ingredietur Ægyptum.* Nubes è mari ascendit amaro, nihil tamen amaritudinis inde trahit aut secum vehit: ita Maria nullam contraxit labem originalem, licet genita à parentibus, qui labem illam incurrerant. Ante illam nubeculam nulla apparebat spes pluuiæ: Sic *quia nubecula illa mater IESV,* ait citatus Episcopus Ioannes, *non fuit à puero visa nasci in primâ illa ætate mundi, ideò puer dicit: Non est quidquam.* Nubes illa fuit quasi *vestigium hominis* seu vt Pagninus legit, *viri. Maria,* ait idem Episcopus, *in hoc suo spirituali assensu, non fœminam, quam imitaretur, sed hominem diuinum habuit exemplum.* Verè enim virum potius quàm fœminam se præstitit in suo consensu. Puer nuntiauit Eliæ nubis ascensum: Angelus à Virgine reuersus in cœlum nuntiauit Deo Virginis assensum. Cucurrit puer septies, donec videret nubem: Angelus nuntiauit Mariæ obumbrationem Spiritus S. gratiâ septiformem. E nube exultatā secuta est pluuia diu terræ desiderata: Maria salutata postquam assensum dedit, pluuiam Verbi diuini in terram detraxit, tamdiu expetitam à Patribus. Isaiæ 45. *Rorate cœli desuper & nubes pluant iustum.* pluuiam, inquam, quâ vniuersa terra irrigata, fœcundata & viuificata est.

IV. Facta est quasi nauis institoris.

IV. *Facta est quasi nauis institoris, de longè portans panem suum,* sicut ait Sapiens Prouerb. 31. & exponit de B.V. D. Bonauent. in serm. 1. de ipsâ V. S. Bernardus in Salue. Sed quâ ratione?

1. Primò nauis tam in puppi quàm in prorâ acuminata & angusta est. Nauis ergo facta est, quia tam in principio, quàm in fine huius salutationis humilitatē suam ostendit: initio, cùm turbata est in tam honorificâ salutatione, quasi sibi minimè debitâ: in fine, quando demùm respondit: *Ecce ancilla Domini.*

2. 2. Nauis erat vacua, quia virginitati obstricta, quam etiam prætendit, & hoc ipso digna effecta est, vt cælesti pane impleretur & absque detrimento virginitatis mater Dei fieret.

3. Nauis institoris seu mercatoris, quia diuinum illum panem modo aliquo mercari debuit, sese disponendo per heroicos virtutum actus, vt mater Dei in executione fieret. Quibus verò monetis panem illum emit? offerendo sanguinem & corpus suum ad seruiendum Dei filio ancillæ instar; deinde intellectum captiuando ad credenda ea, quæ dicta erant ipsi stupenda; denique voluntatem suam ad sufferendas omnis generis miserias, passiones & dolores vnà cum filio suo. 3.

4. Impleta est pane illo diuino, quando assensum Angelo dedit vt Dei mater fieret, pane, inquam, viuifico, quem mundo peperit ac deposuit in *Bethlehem,* hoc est, *domo panis.* Vnde S. Gregor. hom. 8. in Euangelia ait: *Bene in Bethlehem nascitur, id est, in domo panis: ipse enim est, qui ait: Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi.* 4.

5. Portauit *panem suum,* quia sola absque viri operâ illum concepit. Rursum *panem suum,* quia suum sanguinem ipsi communicauit. Vnde quoties in Eucharistiâ comedimus carnē Christi, toties comedimus & carnem B. Virginis; quia caro Christi desumpta & decisa est de carne matris & nutricis suæ, velut surculus ex arbore. Ipsa ergo est, quæ nos pascit suâ carne filio communicatâ, in S. communione. Hinc Sapiens, vbi eam dixit factam esse quasi nauim institoris portantem panem suum, immediatè subiungit: *Et de nocte surrexit deditq; prædam domesticis suis & cibaria ancillis suis.* prædam, hoc est, cibum, seu vt in Hebr. est, *escam ferinam.* Fecit hoc Maria, quādo *noctu excipiens Incarnationis verbi ab Archangelo nuntium, illi assensum præbens. Verbum in se corporauit, vt illud in escam nobis proponeret in Eucharistiâ,* ait ibi P. Cornel. à Lapide. Bene autem appellatur filius eius *præda* & *ferina caro,* quia cibus est delicatissimus, & cibus Regum ac nobilium, de cœlo allatus, & multâ Virginis industriâ quasi venatione comparatus. Feruentissima oratio, ardentia suspiria, amor virginitatis, summa humilitas, maxima fides, promptissima obedientia, similesque virtutes, catelli eius fuerunt, quibus prædam illam ferinam cepit. De hoc B. Petrus Damiani serm. 2. de Natiuit. B.V. ita concludit: *Hic, dilectissimi fratres mei, hic, rogo, perpendite, quàm debitores simus huic Beatissimæ DEI Genitrici, quantasque illi post Deum de nostrâ redemptione gratias agere debeamus. Illud siquidem corpus Christi, quod Beatissima Virgo genuit, quod in gremio fouit, quod fascijs cinxit, quod maternâ curâ nutriuit: illud, inquam, absque vllâ dubietate, non aliud, nunc de sacro altari percipimus & eius sanguinē in sacramentum nostræ redemptionis haurimus. Hoc Catholica fides habet, hoc sancta Ecclesia fideliter docet. Nullus ergo humanus sermo in laude eius inuenitur idoneus, de qua mediator Dei & hominū cognoscitur incarnatus. Impar est illi omne humana linguæ præconiū, quæ de intemeratæ carnis suæ visceribus cibum nobis protulit animarum: illum videlicet, qui de semetipso dicens: Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi: si* 5.

quis ex hoc pane manducauerit, viuet in æternum. Per cibum namque è paradiſi ſumus amœnitate deiecti, per cibum quoque ad paradiſi gaudia reparati. Cibum comedit Eua, per quem nos æterni ieiunij fame mulctauit: cibum Maria edidit, qui nobis cæleſtis conuiuij aditum patefecit.

V. Facta eſt quaſi Eſther Regina.

V. Facta eſt hodie nobis Deipara quaſi Eſther regina, placans nobis Deum iratum, (vti docet Sanctus Bonauentura in Speculo Mariæ lect. 3.) Aſſuerus Rex ad ſuggeſtionem Aman decretum fecerat, vt Iudæi omnes in ſuo regno, quòd nouis vterentur ritibus, & Regis ſancita contemnerent, perirent & *ad inferos deſcenderent*; Eſth. 3. & 13. Deus quoque Gentiles, quòd ad dæmonis ſuggeſtiones veri Dei cultum ſuſtuliſſent, & Idola coluiſſent, Deo vero contempto, iuſſit omnes perire & ad inferos deſcendere, Ezech. 3. *Impius in iniquitate ſuâ morietur*, Imò & in Adamo: *Quacumque die comederis, morte morieris.* Geneſ. 2. Hebræis, niſi Eſther reperta fuiſſet, quæ Aſſuero placuiſſet, eiuſque iram ſedaſſet, certè omnibus pereundum erat. Ipſa verò Regis animum deliniuit, & quia oculis eius placuerat, obtinuit vt decretum reſcinderetur. Nos quoque, niſi Maria Deo placuiſſet eiuſque iram mitigâſſet, perijſſemus omnes. Inuitauit Eſther Regem ad conuiuium in conclaue ſuum; & ibi eum ſibi deuinxit. Inuitauit Maria Dei filium in vterum ſuum; & ibi eum nobis placauit. Verùm quemadmodum Eſther, vt decreti reuocationem à Rege impetraret, priùs aſſumere debuit veſtes pulchritudinis ſuæ, & ornamenta gloriæ ſuæ: deinde inniti ſuper ancillam vnam & ſic ingredi ad Regem magno cum pauore, nec non præ timore corruere, & reclinare caput ſuper ancillam: denique virgam Regis auream priùs deoſculari. Maria debuit ſplendorem virtutum ſuarum priùs demonſtrare, quàm mater Chriſti fieret; idque fecit in hac ſalutatione: in quâ ſe oſtendit ſupra humanum modum prudentem, humilem, virginitatis cultricem, magnanimam, fidelem, obedientem. Deinde debuit inniti ſuper verbo Angeli & diuinâ promiſſione; inclinando caput, hoc eſt; captiuando intellectum ſuum. Denique offerre ſe ad deoſculandam virgam crucis Chriſti, vt velut mater eius dolores filij ſentiret.

Supereſt ergo, vt hodie quàm poſſumus maximas Deo inprimis, deinde Deiparæ agamus gratias pro tot tantiſque beneficijs. Certè quando Iudæi Eſtheris beneficio liberati fuerunt ab imminente periculo, *noua eis lux oriri viſa eſt, gaudium, honor, & tripudium*, vt dicitur cap. 8. Eſth. inſtitutus eſt dies feſtiuus annuatim celebrandus cap. 9. quo epulabantur in lætitiâ, mittebant ſibi inuicem fercula, cibaria & pauperibus munuſcula. Olim & Amanis effigiem comburebant cum plauſu & ſtrepitu: imò hodie adhuc in quibuſdam locis carnes fumo duratas coquunt, & pueris ſuis diuerberandas & bacillis contundendas tradunt dicentes; **Das iſt der Wurtz** Haman. Apud Serarium in Eſth. cap. 11. quæſt. 2. Nos verberemus & comburamus Satanam, more Chriſtiano per pœnitentiam. Percutiamus exſuccum Haman, hoc eſt, eneruatum dæmonem, pijs & ſanctis operibus. Celebremus quoque diem hanc, in quâ nobis noua lux non dico oriri, viſa, ſed reuerà orta eſt, gaudium, honor & tripudium. Celebremus non in epulis carnalibus; ſed ſpiritualibus, in ſacro Euchariſtiæ epulo, in piâ conſideratione hodierni beneficij, in pauperum refectione, in ſanctitate denique & vitâ immaculatâ.

THEMA QVARTVM.

Beatiſſima Virgo verè ancilla Domini.

I. Quia fuit laborioſa.
II. Fuit fidelis.
III. Fuit humilis & ſubiecta, atque obediens.
IV. Fuit caſtiſſima.

Ecce ancilla Domini. *Luc. 1.*

Particula *Ecce* deeſt multis, qui ſe dicunt aliorum ſeruos.

Nihil ferè communius quàm vt alter alteri ſua delaturus obſequia, ſe eius ſeruum aſſerat. Ita olim etiam Hebræi loquebantur, vti ad Ioſephum fratres: *Serui tui ſumus*. Gen. vlt. Ita nos Germani: ita aliæ nationes. Verùm voculam vnam plerique omittunt, valde neceſſariam. Quænam illa? *Ecce*; quâ reipsâ ſcilicet ſeruos ſe demonſtrent. Itaque ore quidem plurimi ſeruos ſe fatentur, opere verò pauci oſtendunt, præſertim cùm in neceſſitate aliquâ obſequium imploratur. Vnde de huiuſmodi ſeruis nominalibus dici poſſet id Iſaaci ad filium: *Vox quidem vox Iacob, manus autem manus ſunt Eſau*: Vox hominis læuis & blandi, manus, id eſt, opera ſunt hominis aſperi & piloſi. Multi appellantur ſerui Imperatoris (**deß Kayſers Diener** /) tametſi nunquam ei ſeruiunt; interim eo nomine ſibi mirè gratulantur & nobiles audire volunt. Non ita Maria Virgo, quæ ancillam Domini ſe non ſolùm profitetur, ſed etiam demonſtrat cum particulâ *Ecce*: quia nimirum ſe ſuáque omnia ad obſequium Dei actu deuouit ſimul & contradidit. Subiecit ei intellectum per fidem, ſubiecit voluntatem per obedientiam & conſenſum in maternitatem, & cum eo ſe & omnia ſua obſequia. Profitemur nos Dei ſeruos & ancillas eſſe, ſed quomodo id demonſtremus videndum eſt & diſcendum à B. Virgine.

I. Fuit laborioſa.

I. Ancilla debet eſſe laborioſa. Fuiſſe talem Mariam diſcimus primò ex itinere eius in montana, quod erat ferè quatridui, vt ibi ſeruiret Eliſabethæ prægnanti, maximè in puerperio. Suſcepit hoc iter ſponte ſuâ, peregit cum feſtinatione, ſeruijt cum gaudio, vt colligitur ex Cantico, quod in domo Eliſabethæ cecinit: *Magnificat anima mea Dominum &c.* Audiuit aliquando in Vngaria Sanctus Gerardus Epiſcopus, pergens ad Sanctum Stephanum Re-

Regem, ancillam mediâ nocte molam versantem, & interim hilariter cantantem in hospitio, in quo diuersatus erat: eaque res adeò ipsi placuit, quòd fœmina nimirum alteri seruiens laborem suum tam hilariter peragerct intempestâ nocte; vt manè multam ei pecuniam donârit. Sur. 24. Sept. Iam Deiparam cogitate, quæ post iter tam longum & arduum erumpit in cantum & laudem DEI: quantum DEO placuerit, quantum & meruerit.

2. 2. Ex obsequijs Christo filio præstitis. Ipsa filium enixa pannis inuoluit, & reclinauit in præsepio: ergo famulam non habuit. Ipsa ergo filium ex Bethlehem Ierosolymam præsentandum gestauit. Ipsa lactauit, enutriuit, vestijt, vt sentiunt cum Euthymio reliqui Doctores, circa vestem inconsutilem præsertim.

3. 3. Ex itinere eius laboriosissimo & longo admodum in Ægyptum peracto. Vbi enim pauperculæ currus? vbi equi aliáve iumenta? *Surge & accipe puerũ & matrem eius*, ait Iosepho Angelus, Non ait: iunge currum, para iumenta: quia non aderant; sed, accipe puerum in brachia, matrem comitem; vel potiùs, accipe puerum à matre gestandum in Ægyptum.

4. 4. Ex solicitudine eius in quærendo amisso filio. Sciebat filium perire non posse, Angelos ei ministrare, eúmque reducere, ipsum per se redire ad parentes posse. At maluit reuerti itinere diei & quærere filium suum, vsque dum tertio die reperiret: quia & matrem se & ancillam filij cogitabat.

Nobili adeoque regiâ de Dauidis familiâ fuit Deipara; quia tamen pauper erat, laborare non erubuit. Quod notare deberent nobiles, qui sæpe egere malunt, quàm honesto labore se occupare, cum non exiguo suo probro. Licet enim ipsi coram mundo domini sint & dominæ, coram Deo tamen serui & ancillæ sunt, cui suo tempore rationem reddent de impenso tempore; imò & de collatis ad operandum membris, quod expedit Alphonsus Aragonum Rex sapientissimus, qui reprehensus à Marco Siculo, quòd proprijs manibus laboraret, subridens respondit: *Nunquid DEVS & natura Regibus frustra manus dederunt?* Panorm. lib. de rebus eius gestis. Si hoc Rex de se: cur non potiùs idem de se dicant, qui inferioris conditionis sunt? *Homo nascitur ad laborem & auis ad volatum*, ait Eliphaz Iob cap. 5. *Homo*, ait, non agricola, non opifex, non nauta, sed quiuis homo. Accedit & hoc damnum, quòd dum otio diffluunt, interim dæmon ad eorum animas despoliandas liberum accessum habeat. Otium enim puluinar diaboli dicitur. Libro 2. Reg. cap. 4. duo sicarij Rechab & Baana domum Isboseth, filij Saul, dum ancilla ostiaria in purgatione tritici obdormiuit, latenter ingressi, dominum eius Isbosethum interfecerunt. Ita nimirum, dum caro, quæ ancilla est, otio se tradit & labores fugit, dæmones latenter se in hominem insinuant, & animam eius, quæ dominus est, occidunt, variaque in vitia præcipitant.

II. Fidelis sit hero suo vt bona illius sibi non arripiat, sed ipsi transscribat & conseruet, fideliter quoque assistat in quauis calamitate: Talis Maria fuit. Nam primò laudes sibi ab Elisabethâ decantatas: *Benedicta tu inter mulieres*, &: *vnde hoc mihi, vt mater Domini mei veniat ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo*; &: *Beata quæ credidisti, &c.* Has omnes laudes, inquam, sibi in manus quasi depositas: mox à se remouit tanquam alienas, & in fontem, vnde promanârant, Deum deriuauit, dicendo: *Magnificat anima mea Dominum.* Quasi dicat vt Sanctus Bernardus serm. in *Signum magnum*, explicat: *Tu magnificas matrem Domini, sed magnificat anima mea Dominum. In voce mea perhibes filium exultâsse in gaudio; sed exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Beatam esse dicis, quæ credidisset sed credulitatis & beatitudinis causa respectus est supernæ pietatis, vt ex hoc magis beatam me dicant omnes generationes, quia ancillam humilem & exiguam respexit Deus.* Fidelis serui & ancillæ est, lucrum & reditus domini acceptos in suis manibus non retinere, sed in manus Domini consignare: ita decet nos gloriam ac laudem, quæ in nos confertur, Deo velut fonti bonorum omnium acceptam ferre. II. Fuit fidelis.

At verò iam istud faciunt quidem aliqui, sed non ex integro, delibant alieni aliquid & sibi attribuunt; quod non fecit Deipara, sed Deo totum adscripsit, vt vidimus. Non placeret hero ancilla, quæ fructus appositura, priùs degustaret. *Omnia poma noua & vetera, dilecte mi, seruaui tibi*, ait sponsa illa, Cant. 7. Id fecit Dei mater; matrem ergo imitentur filij. Deinde aliqui non statim manus suas excutiunt à bonis dominorum acceptis, sed ea aliquantisper apud se retinent. (lassens bey sich erwarmen) At B. Virgo quamprimùm laudes suas in Deum refudit.

Secundò Christo filio eidemque Domino suo fidelissimè adfuit in periculis, vt colligitur vel ex hoc, quòd cruci eius adstiterit. Ibi ergo *stabat non degeneri mater spectaculo, quæ non metueret peremptorem: pendebat in cruce filius, mater se persecutoribus offerebat*, inquit S. Ambrosius serm. de Institut. Virg. cap. 7. Multi Christum sequuntur, sed non vsque ad Caluariæ montem, non vsque ad mortem. *Esto fidelis vsque ad mortem*, ait S. Ioannes Episcopo Smyrnæ Apocal. 2. (qui fuisse putatur S. Polycarpus Episcopus, qui & rogo impositus, affigi noluit, sed perstitit in igne *velut aries è grege*, vt in eius vita dicitur, medijs in flammis) *& dabo tibi coronam vitæ.* Sic ergo honor Dei defendendus, iustitia non deserenda, peccatum non admittendum, (und soll es das leben gelten/) tametsi sanguis petatur.

III. Humilis sit & subiecta, & quod inde sequitur obediens dominæ suæ. Quid humilius Deiparâ, quæ cùm sciret se DEI matrem, adeóque non hominibus sed Angelis sublimiorem, nemini tamen se prætulit, sed omnibus posthabuit? Subiecit se superioribus, vti inprimis III. Fuit humilis & subiecta, atque obediens.

DEI

Dei legi de subeundâ purificatione, licet eâ non obligaretur. Verbo filij in Canâ statim acquieuit; deinde edicto Romani Imperatoris, licet ipsa Imperatorem cœli & terræ in vtero gestaret. Subiecit se paribus, vti sposo suo, cùm dixit filio: *Pater tuus & ego:* Ciuibus & aduenis omnibus Bethlehemeticis, quibus diuersoria omnia cessit, stabulo contenta. Inferioribus vti Elisabethæ, ad quam salutandam accessit, dignitate & sanctitate longè se inferiorem. In hodiernâ salutatione laudibus turbatur & ancillam se nominat. Deinceps summâ in humilitate vixit, paruulâ in domunculâ. Vbi pro tantâ dominâ currus & equi? vbi gynecæum & famuli? vbi palatium & mundus muliebris? Denique arcanum suum, quo nôrat ex Angelico nuncio & mirifico conceptu se esse Dei matrem, nemini, dum Christus in terris degeret, aperuit; vt colligitur ex eo, quod nec fratres, id est, cognati Christi integrè & syncerè in eum crediderunt. Ioan. 7. Nulli in aurem dixit, se huius filij matrem esse, & matrem quidem sine patre. In Canâ vinum à filio expetens, non matris auctoritatem interposuit, sed vt famula preces adhibuit. Magnum miraculum tanta humilitas in tantâ dignitate. Miratur Salomon in Ecclesiaste cap. 1. quòd omnia flumina intrent in mare, & mare non redundet. Quòd certè mirandum est. In Deiparam omnes Sanctorum gratiæ & dona confluxerunt, & tamen ea propterea non se extulit vel minimùm. Visitatur à tribus Regibus. prædicatur ab Elisabethâ, benedicitur à Simeone, salutatur à Deo, laudatur ab Angelo: & tacet ad hæc omnia, quasi nil audisset, vel quasi ea ad se nihil pertinerent. Cur mare non redundet, dat causam S. Hieronymus eo loco, quia per occultos meatus iterum effundit, quod accipit: Sic S. Virgo per internas sui depressiones omnem tumorem repressit & in Devm refudit. Cogitabat enim se ancillam esse, in alienâ domo & potestate esse, domo expelli posse: à Deo se accepisse præter merita sua, quidquid haberet, sic superbiam exclusit. Huius igitur exemplo si veri Dei serui & ancillæ esse volumus, subijciamus nos superioribus, subijciamus paribus, subijciamus & inferioribus. Ita S. Bernardus lib. 32. in Cant. ait: *Noli te ô homo cōparare maioribus, noli minoribus, noli æqualibus, noli vni: quid scis enim, ô homo, si vnus ille, quem omnium fortè vilissimum atque miserrimum reputas, sit melior te, & in mutatione dexteræ excelsi in se quidem futurus sit, in Deo autē iam sit?* Adhæc quisquis se Dei seruum aut ancillam agnouit, non grauatè alijs omnibus se submittit, quando cogitat id fecisse suum dominum, qui se infimis etiam subdidit. Bernēses olim sæpe bello superiores de Austriacis, libenter nihilominus ac demissè, quasi victi fuissent, pacis conditiones acceptârunt. Vnde nobiles in eos luserunt dicendo: **Bist du dann von Bern / so demutigest dich gern.** Stumpfius in Chron. anno 1339. Eodem animo Christianos omnes esse deceret; quia humilitas virtus propria Christianorum est, à Magistro cælesti eis tradita: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*, vt verè etiam dici de ipsis possit: **Bist du dann vnsers Herrn / so demutigest dich gern.** Qui domini sunt, humiles sunt, vti econtrà spectant ad Luciferi partes quicumque humilitatis hostes sunt.

IV. Casta sit, ne inficiat familiam leprâ libidinis. Beata Virgo castitatem eamque virginalem Deo non solùm exhibuit, sed etiam vouit, & quidem sine exemplo, prima omnium: atque vt volunt aliqui PP. in vtero matris; ad eandem, vt meritò creditur, sponsum suum Iosephum facilè perduxit: eandemque ita adamauit, vt eam potiùs retinere, quàm cum eius dispendio mater Dei fieri vellet. Hinc cogitabat ea tantùm, quæ Domini sunt; hinc virorum aspectus & colloquia fugit, vnde etiam sensu grammatico intelligi potest, quod ait: *Quoniam virum non cognosco.* Hinc ab Isaia c. 7. *Alma*, id est, *abscondita appellatur.* IV. Fuit castissima.

Tales igitur inprimis decet esse ancillas omnes, tales & seruos. De seruis habemus Iosephum, qui insidiatricem dominam non modò non audijt, sed ne tangeret, etiam vestem retinenti reliquit; malens ab eâ falsò accusari, & innocens in carcerem trudi, quàm turpi eius petitioni assensum dare.

De ancillis refert ex relatione Abbatis Isidori Vincentius in speculo, & S. Antoninus p. 2. Sum. hist. tit. 5. c. 8. §. 4. exemplum vnius ancillæ virginis, Potamiœnæ dictæ, quæ à domino suo sæpiùs ad stuprum sollicitata, nullo modo assentiri nefariæ petitioni voluit, ideoq; ab eo tradita est Alexandriæ Præfecto, Christianorum persecutori. Qui diuersa supplicia coram ipsâ parans, vas etiam æneum pice repletum incendens ait: *Aut vade & obtempera domino tuo: aut scias te in hoc vas esse mittēdam. Quæ respondit: Nunquā sit alter cognitor talis, qui adijci iubeat libidini castitatē. Per caput Imperatoris tui, quod vereris, obtestor, vt si me his tormentis necare statuisti, non simul totam, sed paulatim iubeas mitti, vt videas, mihi quantam dederit patientiam ignotus tibi Christus. Itaque per vnius horæ spatium in aneū vas candens demissa defecit, vbi primò pix ebulliens ad eius collum deuenit.*

Quando igitur B. Virginem ancillam Domini verè fuisse vidimus, superest vt nos quoque serui & ancillæ Domini, non vocemur solùm, sed reipsâ etiam simus. Certè *Maria Domina*, inquit Arnoldus serm. de laudibus eius, *licet ipsa se Christi profiteatur ancillā, hoc seruitutis genus omni regno sublimius esse intelligit.* Et Sanctus Antoninus Episcopus, cùm in morte aliud loqui non posset, hoc solum identidem repetebat: *Seruire Deo regenerare est*; volens dicere: O quàm suaue est in morte meminisse, sed Dei seruum fuisse? vt in eius vitâ.

THEMA QVINTVM.

Quomodo captus à B. V. & à nobis in S. communione capiendus DEI filius.

DEI filium quasi vnicornem cepit Maria resolutione suâ.

I. *Humi sedendo & dicendo: Ecce ancilla Domini.*

II. *Expandendo sinum & dicendo: Fiat mihi.*

III. *Virginitatem suam tuendo ac dicendo: Secundum Verbum tuum.*

Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum Verbum tuum.

Luc. 1.

Dei filiū quasi vnicornem cepit Maria resolutione sua.

MIrum quid scribit S. Isidorus Episcopus Hispalensis lib. 12. Etym. & S. Gregorius M. lib. 30. Moral. cap. 10. Alb. M. lib. de anim. 22. de vnicorni; quòd nimirùm animal hoc præ robore & velocitate, longo armatum cornu, nequeat capi à venatoribus; nisi interuentu virginis humi sedentis & sinum ei suum expandentis; tùm nimirum mox cicurari, & in eius sinum caput suum deponere; denique non difficilè ligari ac vulnerari. Mirum, inquam, hoc est, egregiè depingens admirandum illud mysterium, quod hodie celebramus. Quis ille Vnicornis, nisi DEI filius, de quo Psalm. 28. dicitur: *Dilectus quemadmodum filius vnicornium*? Sed quis illum capere possit? nemo alius nisi Virgo Maria, quæ suâ eum virtute planè cepit & in sinum suum de cœlo detraxit, vt se ligari, infasciari, demùm etiam pro nobis vulnerari & occidi amore nostrî pateretur. At quomodo eum detraxit? quo modo cepit? Humi sedit per humilitatem dicens: *Ecce ancilla Domini*. Deinde sinum suum expandit per obedientiam, addens: *Fiat mihi*. Denique virginitatis suæ florem ei monstrauit, adiungens: *Secundum Verbum tuum*. Triplici hoc funiculo DEI filium captiuum suum fecit & vinculo vnionis hypostaticæ quodammodò ligauit, cùm naturæ humanæ DEI filium, denique infantem factum, fascijs alligauit. Porrò triplicem illum funiculum nunc intueamur.

I. Humi sedendo & dicendo: Ecce ancilla Domini.

I. Humi sedit, dicendo: *Ecce ancilla Domini*. Maxima est hæc humilitas, post tantas præsertim laudes Angeli, quæ se è summo honoris fastigio ad pedes Domini abijcit, adeoque *humilitas est honorata*, vt ait S. Bernardus. Hæc inprimis cepit DEI filium, vt huius Virginis filius fieret: quo modo sandalia Iudithæ rapuerunt oculos Holofernis. Iudith 16. Quid verò illa nisi humilitatem significant, quæ scilicet infimo loco & quasi in luto incedit? Hinc enim sponsus cùm laudatus fuisset à sponsâ, inchoante à capite, id est, à diuinitate, velut nobilissimâ eius dignitate: *Caput eius aurum optimum, &c.* Cant. 6. ipse vicissim laudans sponsam, incipit à pedibus eius, humilitate scil. pulcherrimâ sponsæ virtute: *Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis!* Cant. 7. Quod est pes & calceus corpori, hoc est ancilla domui: pes & calceus in lutum intrare, similiter ancilla sordidissima quæque ministeria in domo obire debet. Erat B. Virgo ornata donis cælestibus, gratiâ plenâ, benedicta in mulieribus; & tamen se in lutum proijcit: *Ecce ancilla Domini*. Hoc est, quod rapuit sponsum in amorem eius. Sed videamus gressus humilitatis, quibus adeò placuit filio DEI. Primus est quòd puella tantis dotibus ornata, non detrectat desponsari viro pauperi & fabro lignario. Alter quòd audiens tantas laudes suas ab Angelo sibi datas, & legationem tam honorificam, ipsis Angelis stupendam, à DEO ad se factam, turbatur in sermone, timens audire laudes suas, ac ne fortè vento superbiæ extolleretur & in lapsum raperetur, proijcit se in terram: veluti apicula contra vehementem ventum prægrauans se lapillo. Tertius quòd edoceri cupit ab Angelo, quomodo fieri possit, vt stante voto virginitatis sit mater Christi. Non enim respondit: Hoc fieri non potest; quia virgo sum & ero semper, quare mater esse nequeo, &c. Sed humiliter interrogat: *Quomodo fiet istud?* subijciens intellectum suum Angelo, virgo alioquin illuminatissima, & in quibusdam rebus supra Angelos erudita. Quartus quòd se ancillam vocat, ad officia quæque abiectissima promptam ac paratam. Hi sunt gressus humilitatis quibus rapuit ad se filium DEI, miro planè modo.

Igitur & nos, si reputemus nos indignos S. communione, alijsque DEI gratijs, tùm demùm digni fiemus: quemadmodum Centurio, cùm dixit, *Domine nō sum dignus, &c.* eo ipso factus est dignus, vt impetraret mox, quod petijt. Hunc in modum S. Otho Episcopus Bambergensis suâ humilitate exaltari meruit. Cùm enim esset adhuc Cancellarius Henrici IV. Imp. delatus est ei ab Imperatore Episcopatus Bamb. Verùm Otho ad pedes Imper. aduolutus cum lachrymis, inidoneum & indignum tanto se honore clamat. Quâ humilitate delectatus Imperator ad legatos Bambergenses conuersus: *Cernitis, inquit, quæ sit huius hominis ambitio! Duos anteà sibi oblatos Episcopatus ad socios reiecit, Augustanum & Halberstadiensem, tertium verò, quâ animi humilitate & pertinaciâ recuset, vos ipsi mihi testes estis.* Tum annulo Episcopali digito eius inserto & pedo tradito inuestitum eum Legatis resignauit. Lipel. 2. Iulij & Sur.

II. Expandendo sinum & dicendo: Fiat mihi.

II. Expandit sinum suum, dicendo: *Fiat mihi*. Quo verbo explicat obedientiam paratissimam ad DEI voluntatem amplectendam & quidem in re difficili. Nam inprimis cogita virgo quid agas. Quid enim dicent parentes, si te grauidam viderint, nondum coniugatam? Quid sponsus tuus? quomodo credent tibi, si dicas Spiritum sanctum tibi obumbrâsse & prolem hanc dedisse? Deinde quomodo paupercula ales prolem tantæ nobilitatis? Adhæc proles ista,

ista, si paupercula erit; certè tibi cum eâ in paupertate semper viuendum erit. Rursum patietur infinitas persecutiones, & cum eâ fugiendum erit in Ægyptum: cum eâ ad extremum standum sub cruce & animo cõmoriendum. Illa nihilominùs ad hæc omnia respõdet: *Fiat mihi.* Hac ergo obedientiâ cœpit adeoque vulnerauit Dei filium, vt eam in matrem eligeret, quod indicâsse videtur Sponsus, cùm Cant. 4. ait ad Sponsam: *vulnerasti cor meum* (septuaginta legunt: *excordasti me*) *in vno oculorum tuorum & in vno crine colli tui.* Collum obedientiæ typus est, quia iugo se submittit in iumentis: & in homine se curuat, cum mandatis superiorum annuit. Similiter & crinis; quid enim crine flexibilius? præsertim crinem colli, qui subtilissimus est? non ergo crinem capitis sed colli nominat, vt obedientiam matris suæ promptissimam indicet.

Habemus igitur quantum Deo placeat obedientia, præsertim magnorum capitum, quando se submittunt Dei & Ecclesiæ præceptis. Id quod docuit nos Christus per hos dies, passionem eius præcedentes, quibus ferè morabatur in Bethaniâ, quæ *domus obedientiæ* exponitur (*Beth, domus: Ana* est *obedire.*) Inde ventitabat in Ierusalem, & illuc redibat cœnaturus, vt nos doceret in Ecclesiâ iuxta eius mandatum, sacram cœnam nobis sumendam ex motiuo obedientiæ etiam, non solius amoris. Placuit valde S. Antonio simplicissima obedientia Pauli, Simplicis dicti, discipuli eius, qui cùm aliquando præsentibus magnis viris & præfectis interrogâsset Antonium, Christúsne an Prophetæ priùs fuissent. Antonius ob tantam eius simplicitatem erubescens, quasi blando nutu silere eum atque abire iussit. Ille igitur quia omnia Antonij præcepta quasi diuina accipiebat, abscedens ad cellulam suam tanquam mandato accepto, silentium gerere instituit, nec quidquam ampliùs loqui. Quod vbi comperit Antonius, mirari cœpit, cùm id non mandâsset; cumque eum loqui iussisset, respondit Paulus: *Tu Pater dixisti vt irem & tacerem.* Stupens ad hoc Antonius: *Omnes nos,* inquit, *iste condemnat; cùm enim nos de cœlo non audiamus nobis loquentem: ab isto, qualiscumque sermo qui ex ore meo excidit, obseruatur.* Ruffin. Aquileiensis presb. lib. 2. in vit. PP. apud Rosweid. Iam si hic vni nutui sui Abbatis tam syncerè obediuit, quantò magis nos Ecclesiæ Prælatis mandata seria imponentibus obtemperare decet?

III. Virginitatem suam tuendo ac dicendo: *Secundum Verbum tuum.*

III. Virgo denique fuit, & quidem ex voto sanctissima; quod indicat illo verbo: *secundum verbum tuum*; innuens se consentire quidem, vt mater Dei fiat, reseruatâ tamen sibi suâ virginitate: sicut ei prædixerat Angelus; quasi aliàs non consensura, vt sentit S. Bernardinus Senens. serm. de Concept. nec non S. Anselmus & S. Gregorius Nyssenus, loquendo de maternitate Dei præcisè, probarique ex eo potest, quòd priùs assensum non dederit, quàm ab Angelo audiret: *Spiritus sanctus superueniet in te, &c.* Atque per hoc ipsum ita placuit Deo, vt ipsum virginitatis florem in virgineum vterum suum traheret. Vnde Cant. 7. sponsus eam sic commendat: *Venter tuus sicut aceruus tritici, vallatus lilijs.* Aceruus tritici fœcunditatem eius indicat, quâ panem cœli toti mundo conseruauit, imò genuit. Vallum lilium est propositum ac votum virginitatis eius firmissimum atque inexpugnabile; quod etiam ipsi Angelo obiecit: *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Pulchrè autem per lilium virginitas designatur, tùm quia candorem purissimum nullâ maculâ aspersum habet; tùm quia attrectari renuit, alioquin mox nitorem ac vigorem suum perdit & flaccescit. Quam ob causam B. Fr. Ægidius per triplicem lilij exortum miraculosum cuidam Fratri Ordin. Prædicat. demonstrauit B. Virginem ante, in, & post partum extitisse virginem, vt alibi dixi. Trip. in F. Annunciat. C. 8. D.

Hinc apparet quàm grata sit Christo Domino castitas præsertim virginea. Vnde & discimus, quantâ corporis & animæ puritate præditi esse debeamus, cùm ad Virginis filium in Eucharistiâ suscipiendum pergimus. Si enim noluit nasci, nisi à matre virginitati adstrictæ: imò nec educari, & attrectari nisi à nutricio virgine, Iosepho: quomodo obscœnus aliquis excipere ipsum audeat? Quare olim præcepit Concilium Elibertinum vt cõmunicaturi coniuges tribus vel quatuor diebus priùs à coniugali copulâ abstineant, vt habetur in cap. Omnes, de consecrat. distinct. 2. Quod etsi quidem iam non ampliùs obligat, omninò tamen omnibus adnitendum est coniugatis, vt saltem præcedente nocte se contineant. Alioquin ob irreuerentiam venialiter saltem peccabunt, & audient à S. Augustino serm. 244. de tempor. & S. Hieron. in Apol. contra Iouin. *Illorum conscientiam conuenio, qui eodem die post coitum* (intemperantiæ & voluptatis gratiâ factum) *communicant.* Sanè Dagon corruit, muliebre & spurcum Idolum Veneris (vti sentit & colligit ex Herodoto & Rhodigino Serarius in cap. 16. Iudic. quæst. 23. Sanctius in lib. Reg.) vbi Arca Dei in templum eius adducta fuit, ipsíque Azotij fœdo morbo correpti sunt. 1. Reg. 5. Videant etiam ij, qui Arcam illam viuam, virgineam, incorruptibilem, Christum, in cor suum pollutum inferunt, ne & ipsi corruant in mortem aut morbos saltem sicut in primitiuâ Ecclesiâ contigisse fatetur S. Paulus 1. Corinth. 11. *Ideò inter vos multi infirmi & dormiunt multi,* Sic *hodie* ait S. Anselmus in eum locum, *post pascha multi varijs morbis corripiuntur, quia indignè corpus Domini perceperunt.* Philisthæi postquam ex Dagonis ruinâ perspexerunt sanctitatem Arcæ, auersantis Venerem omnemque immunditiam, remissuri eam ad Hebræos, fecerunt plaustrum nouum, & duas vaccas, quibus non fuit impositum iugum, plaustro iunxerunt, cui Arcam imponentes domum remiserunt. 1. Reg. 6. Sit ergo ac multò magis, prima hæc communicaturo cura, vt cor suum innouet

innouet & ab omni inquinamento expurget, iuxta id Ezech. 18. *Facite vobis cor nouum & spiritum nouum*; neque iungat se cum ijs, qui iugum impuritatis trahunt.

Vidimus quâ ratione B. Virgo ceperit quodammodò & in sinum suum de cœlo detraxerit Dei filium, vt in eius vterum sese demitteret adeoque homo fieret. Videamus & nos, quomodo eundem attrahamus ad nos, vt cum gaudio & amore in sinum nostrum descendat. Notum est ex hist. Caroli M. quomodo Wedekindus Saxonum Dux in Cæsaris castris viderit Christum pueruli specie ad quosdam communicantes cum gaudio & risu, ad alios cum tædio & reluctatione intrare, eaque visione ad fidem conuersus sit. Ergo vt ad nos etiam hilaris & arridens vnicornis hic descendat, sedeamus in terra per humilitatem, expendamus sinum per obedientiam, simus casti & impolluti.

Tripart. in F. S. Thomæ C. 6. C.

IN FESTO S. GEORGII.

THEMATA.

- I. Quos dracones necarit S. Georgius.
- II. Contra relapsum strenuè pugnandum.
- III. Agricolas per patientiam fieri posse Equites S. Georgij.
- IV. Quædam agricolarum præscripta seu regulæ.

THEMA PRIMVM.

Quos dracones necârit S. Georgius.

- I. *Diocletianum & præfectum eius.*
- II. *Diabolum.*
- III. *Mundum.*
- IV. *Mortem.*

Nunquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem. *Isa.* 51.

Festum S. Georgij proximum post Pascha cur.

SANCTI GEORGII festum aptè consequitur præ aliorum festiuitatibus solemnitatem resurgentis Domini. Eodem enim die, quo Christus patiendo humani generis hostem debellauit, in parasceue scilicet, & ipse martyrij sui certamen obijt, vt scribit Metaphrastes in eius encomio, eundemque in passione strenuè secutus est: iure itaque merito post resurgentem Christum primus celebratur in Ecclesia militante. Hinc forsan accidit, vt etiam ipsi Georgio subiectum ad pedes draconem appingerent antiqui, quemadmodum & Christo resurgenti serpentem ab eo calcatum. Vnde posset aliquis quærere ex Georgio cum Isaia 51. *Nunquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem*? quia nimirum eodem die, quo Christus, passus es, & draconem prostrauisti? Sed absit vt gregario militi demus, quod debetur eius Duci. Percussit quidem ipse & vulnerauit draconem: non tamen ita, quemadmodum ipse Dux noster Christus. Hic enim propriâ virtute; Georgius gratiâ & virtute Christi dæmonem debellauit. Vulgi opinio est, verum draconem à Georgio interfectum esse pro salute alicuius virginis, cùm tamē in eius vita, quam seruus eius Pasicrates scripsit, nihil de hoc habeatur. Quare figuratè virgo illa intelligenda est vel Prouincia aut ciuitas, quæ aduersus diaboli vires tanti martyris imploret auxilium, vt vult Baronius in Martyrol. 23. April. vel Ecclesia, vt alij: vel fortasse Alexandra Imperatrix, quam ipse contra impetum Diocletiani mariti conuertisse & Christo lucrifecisse scribitur, in cit. vita. Cæterùm hîc videamus accuratiùs, quos tandem dracones Georgius interemerit.

I. Diocletianum & præfectū eius.

I. Primus fuit Tyrannus Diocletianus eiusque Præfectus Magnentius, quibuscum pugnauit. Notum est ex historia naturali Plinij lib. 8. cap. 11. & cap. 12. Isidori & aliorum, draconem ob innatum calorem siti æstuare, ideoque sanguinem elephantis gelidum auidè expetere; vnde cùm ad arborem fortè elephas adhæret, ex ea in ipsum desilijt, eique circumplexo sanguinem exsugit donec debilitatum sternat; qui tamen corruendo draconem opprimit enecatque. Diocletianus sanguinis Christiani sitientissimus heluo, (idcirco in vita S. Georgij, à Pasicrate eius seruo conscriptâ *sæuus draco* appellatus.) Georgij etiam sanguinem vehementer sitiebat; & primò quidem vecte eum verberari iussit, vt totum eius corpus sanguine perfunderetur: deinde in rotam acutis cultris armatam inijci & fœdè lacerari ibique deseri, vt interiret. Vnde tamen per Angelum mirè ereptus & sanatus rursum se non modò viuum sed etiam incolumem Imperatori sistit, ita vt ille stupens agnoscere eum nollet; quem omni dubio procul mortuum putabat. Quare cùm ex eo miraculo milites aliqui ipsaque Imperatrix Alexandra credidissent, iterum eum corripi & in lacum ardentem ex arbusto lapide conijci vtique toto triduo mādauit: post triduum missis militibus eius, quem extinctum non dubitabat, ossa inhumari, ne venerationi essent. Verùm milites eum rursum viuum & sanum repererunt; vnde & in Christum crediderunt. Denuò obstupefactus & victus Imperator, calceos ei ferreos indui & ignitis clauis affigi iussit; sicque eum trudi & agitari. Verùm nihil & hîc profecit; cælitus confortato & sanato martyre. Posteà neruis eum verberari imperans iterum sanguinem eius sugit. Denique cùm nec pœnis nec blanditijs vllis superare eum posset, sed magis ac magis ab ipso superaretur, ita vt multitudo Genti-

Gentilium ad fidem perduceretur ipsaque Augusta Alexandra Christum profiteretur, capite cum plecti vnà cum Alexandrâ iussit; quamquam Alexandra, antequam gladio feriretur, in oratione obijt. Sic Gregorius cadens quidem, Diocletianum nihilominùs confusum prostrauit, vnáque coniugem eius ipsi ablatam DEO desponsauit. Atque hæc videtur esse illa Regina, quæ appingitur pugnanti cum dracone Georgio, velut pro ipsius salute decertanti ac triumphanti.

Dices: Quomodo victor Tyranni Georgius, cùm ipse vitam perdiderit, Tyrannus ei ademerit? Ad hoc respõdeo inprimis victum à Georgio Tyrannum; quia ab eo nequaquam impetrauit id, quod optauit; sed spe prædæ suæ delusus est, dum Georgium à fide Christi ad Idolorum cultum tot machinis & laboribus pertrahere frustra conatus fuit. Baptista Mirandulanus cùm in singulari certamine Ferrariæ hostem ingenti animo inuasisset, isque territus fugeret, præ gaudio, vt putatur, in equo nutans, omnium admiratione occubuit, teste Fulgoso l.9.c.12. qui se oculatum testem adducit. Itaque in hoc certamine victor fuit, qui gloriosè occubuit. Sic vicit Georgius, plenus gaudio moriẽs, Tyranno confuso; sic victor occubuit, sic occumbens vicit. Deinde quia cùm Tyrannus nequaquam gladio præcisè, sed dirissimis supplicijs animam ei extorquere moliretur: minimè id effecit, sed contra voluntatem suam gladio eum nõ tam ferire quàm coronare coactus fuit; vt hoc pacto ipse furori suo succumbere, & martyrem coronâ cogeretur cumulare.

II. Diabolum. II. Secundus fuit diabolus, serpens ille antiquus & draco, cum quo & Michaël pugnauit in Apocalypsi c.12. Huiusmodi draco fuit, qui Theodorum, iuuenem dissolutũ, moribundum deuoraturus Romæ in Monasterio S. Gregorij Magni, precibus monachorum fugatus est, iuuene ad pœnitentiam reuocato, apud S. Greg. Dial. l.4. cap.37. Hunc Georgius vicit, blanditias eius per os Magnentij & Imperatoris sibi propositas heroicè contemnendo. Cùm enim Imperator flectere eum tormẽtis nequiret, consilio Magnentij, blandimentis eum aggressus est, diuitias promittens & secundum ab eo locum in ipsius aulâ: veniam insuper ob iniurias ei illatas petens. Sed vulpis huius astutiam saniori astutiâ elusit Georgius, duci ad Imperatoris Deos postulans, quasi iam persuasus ad eos colendos. Adductus non exiguo Imperatoris gaudio, ad statum Apollinis, quæsiuit ex ea vtrumnam ipse DEVS esset, ab hominibus colendus. Quâ voce territus dæmon è statuâ clamauit: *Non sum ego DEVS, neque qui mecum sunt, sed vnus est DEVS verus, qui fecit omnia, & filius eius Christus, per quem fecit omnia.* Mox secutus lamentantiũ dæmonum tumultus. Georgius ergo crucis signo statuas & templa deiecit; itaque secundò dæmonem debellauit.

Vicit eũ. 1. Strauit autem draconem hunc primò, confundendo eum, velut debellatum à Christo subsannando atque obiurgando; quòd superbus Cacodæmon neutiquam pati potest. Dicebat eius cohorti: *Quomodo vos nunc hîc audetis manere, cùm ego DEI seruus hîc stem, super quem inuocatus fuit & nunc inuocatur Christus DEVS verus?* indignum eum asserens, qui coram seruo DEI staret; velut si dicat vir nobilissimus lictori aut carnifici: quomodo tu coram me apparere audes?

2. Deinde signo crucis, quo Idola & fana strauit. Id enim fustis est, quo canis ille tartareus percussus est à Christo vsque ad internecionem; quem vel à longè ostensum fuit more canis nuper fustigati.

III. Mundum. III. Tertius fuit Mũdus, designatus per draconem illum Dan. 14. quem colebant Babylonij sub Balsasare Rege. Draco per terram repit, indeq; venenum colligit: ita mundus & mundi ciues in terra repentes non nisi terram, indéque innumera vitia contrahunt. Daniel picem, adipem, & pilos commiscuit & coxit, indéque facta atque in os draconis iniectâ massâ, eum disrupit: Simili modo Georgius mundum superauit. Erat genere nobilis & tribunitijs dignitatibus perfunctus in exercitu Imperatoris. Verũ ille secum tria potissimùm cogitare piáque meditatione quasi coquere cœpit: Christi gloriosi ad cœlestes suas nuptias inuitantis nos vocem suauissimam: sicque velut ad adipem frumenti, de quâ Psal. 147. dicitur: *Qui posuit fines tuos* (ô cælestis Ierusalem) *pacem, & adipe frumẽti satiat te*, seruos suos vocantem. Deinde eiusdem præcedentis & crucem præferentis plusquam heroicum exemplum, quo velut pice trahit ad sui sequelam homines dicens: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum corã patre meo.* Tertiò denique vitæ huius fragilis commoditates citissimè prætereuntes: æternæ illi vitæ nequaquam conferendas, multò minùs præferendas. (vt habet Pasicrates in eius vitâ.) Et hæ sunt quasi pili, mundi, inquam, fragilia bona. Hæc tria in corde suo coxit cum Daniele, benéq; expendit S. Georgius, & in draconis os iniecit; sic eum dirupit, eiúsque inanitatem hominibus ostendit, quasi dicens cum Daniele: *Ecce quem colebatis!* Per hoc etiam amatores mundi quamplurimos ei abstraxit & ad amorem Christi, mundíque contemptum traxit. Quemadmodum enim Daniel suo illo facto Balsasaris cor mutauit, vt nõ solùm ipse DEVM Danielis laudaret, sed etiam populo ediceret: *Paueãt omnes habitantes in vniuersa terra DEVM Danielis, quia ipse est Saluator faciens mirabilia &c.* ita S. Georgius facto suo heroico conuertit ad Christum Reginam, milites complures, magnamque plebis multitudinem.

IV. Mortem. IV. Quartus fuit mors, quæ, & ipsa draco quidam, & immanis quidem est, qui omne hominum genus ad se rapit deuorátque, qualis ille Boas fuit prope Epidaurum Dalmatiæ, qui armenta & pastores tractos ad se vi spiritûs absorbebat; quem & pyram ipsi exstructam conscendere iussit & in ea excussit S. Hilarion, vt scribit in eius vita S. Hieronymus. Mors etiam vt spiritus, non sui, sed diuini illius, qui homines ei subiecit, omnes omninò homines, subditos & rectores, ad se trahit & absorbet. Sanctus tamen Georgius, licet & ipse per martyrium fauces eius intrarit, sine damno tamen intrauit.

Imò

Imò sicut Ichneumon Crocodilli ventrem dum is hiante ore ad littus iacet, insilit & perrumpit, teste Plin. lib. 8. c. 25. ita & Georgius mortis aluum penetrans ad cælestem & perpetuam vitam erupit. Primus Ichneumon & mortis domitor Christus fuit, quem secutus Georgius forti & hilari animo, vbi pro se & inimicis suis precatus est, ceruicem carnifici præbuit. Viuit nūc & triumphat in cœlis superata morte Georgius, sicq; in ipsa impletum est, quod scribit Apostolus 1. Cor. 15. *Absorpta est mors in victoriâ.* Quem locum desumpsit Paulus ex Isaia cap. 25. vbi de Christo dicitur: *Præcipitabit mortem in sempiternū.* Hebr. habetur, *præcipitauit vel absorpsit mortem in victoriâ.* Septuaginta verò in contrarium vertunt: *Deuorauit seu absorpsit mors præualens.* Quomodo igitur, inquies; deuorata & absorpta est mors, secundum Paulum; si secundum 70. Interpretes deuorauit atque absorpsit præualens? Bellè hunc nodum soluit Apostolus, dū addidit: *in victoria.* Hebr. *Lanetsach*, quod significat etiam, *in sempiternum*, vti est in Isaia. Absorpta est ergo mors in victoria, quia dum ipsa contra Christum primum, deinde contra Georgium aliósque martyres præualeret, eos absorbendo & deuorando, in hac ipsâ quasi victoriâ suâ victa, absorpta & deuorata est; quia è perruptâ & laceratâ suâ aluo, reddere debuit Christum, reddere debet Martyres & electos omnes, qui per eius aluum transeunt vt victores ad vitam sempiternam.

Superest iā vt nos imitemur inprimis Christum mortis, dæmonis & mundi triumphatorem; deinde & Georgium eius sectatorem & militem strenuissimum quantum fieri potest cum diuinâ gratiâ; ac tametsi iam Tyranni nulli sunt, nullique Diocletiani: non desunt tamen alij pessimi dracones: mundus, caro, dæmon, quibuscum decertare & possumus & debemus. Triplicem illam hydram quisquis debellarit, næ ille monstrorum domitor & draconum triumphator audiet in cœlo.

THEMA SECVNDVM.

Contra relapsum strenuè pugnandum.

Firmum non relabendi propositum concipiendum.
I. *Quia id DEO promisimus.*
II. *Quia id exigit gratitudo erga Christum.*
III. *Quia per relapsum grauiùs cademus.*
IV. *Quia non coronabitur nisi qui perseuerauerit.*

Manete in me & ego in vobis. *Ioan.* 15.

PErsarum Regem Xerxen, scribit Herodotus l. 7. cùm iter faciens inuenisset speciosam valdè platanum, varia huic arbori ornamenta appendisse, torques, annulos, chlamydes: ac ne ijs ornamentis spoliaretur, in discessu de suis immortalibus (sic eos appellabat, quorum numerum semper integrum & completum cōseruabat) vnum addidisse pro custodiâ militem. Ornauit non ita pridem Rex non Persarum sed cæli & terræ, animas, vt speramus, omnium nostrûm, qui arbores inuersæ sumus; dūm vestiuit gratiâ suâ adeoque in amicos & filios adoptauit. Sed quid si iterum spoliemur hoc tāto ornamento? Quis tandem fructus erit? Hinc enim Dominus in hodierno Euangelio tam seriò hortatur & quodammodò rogat nos, vt in eo maneamus, quò & ipse in nobis permanere possit; *Manete in me, & ego in vobis*; scilicet, maneam, quasi diceret: eo nihil magis desidero, quàm vt in vobis maneam cum gratia & donis meis; & quantum in me est, firmiter vobis adhærebo, quasi vobis affixus: tantùm vos custodite animas vestras, hoc ornamento donatas, vt ne aliquis vos eis despoliet, adeoque me expellat. Quid igitur faciendum? Quemadmodum Xerxes strenuum quemdam & immortalem militem dedit conseruandæ platano: sic domus & non animæ nostræ Equitem Georgiū, qui nullis illecebris aut minis à fide Christianâ auocari potuit per Diocletianum: statuamus vno verbo firmum propositum non admittendi vllum furem gratiæ diuinæ, & hoc ob sequentes potissimùm causas. *Firmum non relabendi propositum concipiendum.*

I. Quia promisimus DEO in pœnitentiâ fortiter nos staturos & pugnaturos cōtra omnia peccata eorumque incentores. Quis autem Principi aliquid audeat promittere, quod præstare nolit? quis Duci sacramentum dare & è bello fugere? *Democrates pugil, cùm ex pedibus laboraret, ad certamina venit: & consistens in stadio descripsit sibi circulum, & iubebat aduersarios vt se expellerent extra lineam. At illi cum nequirent, victi sunt, & ipse cùm bene & fortiter in statione suâ perstitisset, coronam secum deportauit.* ita Ælian. lib. 4. var. hist. cap. 15. Hoc ob terrenam gloriam & coronam patrauit homo æger, & podagricus; quid nos Christiani pro coronâ gloriæ. Sumus & nos luctatores teste Apostolo ad Eph. 6. *Induite vos armaturam DEI, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli; quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinem, sed aduersus principes & potestates tenebrarum harum &c.* Spectatores huius luctæ sunt omnes cœli ciues, & inprimis DEVS. Non dubito quin in nuperâ paschali exhomologesi vnusquisque suo circulo sese circumscripserit, firmissimo propositō: non egrediendi ampliùs limites mandatorum diuinorum: eijciendi etiam quosuis hostes sese impellentes, carnem, dæmonem, mundum. Exeramus nunc vires nostras, præstemus nos luctatores, & ne vel latum pedem extra circulum illum rapi nos patiamur: quemadmodum & Apostolus fecit ad Roman. 8. vbi totum mundum prouocat ad certamen, certus se à nemine vltra propositi sui cancellos vnquam extrahendum: *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an pericula? an persecutio? an gladius? Certus sum quia neque mors, neque vita, neque Angeli &c. neque creatura alia poterit nos separare à charitate DEI.* Licet verò ægri & nos simus ob naturam nostram peccato originali deprauatam & debilitatam: possumus tamen cum DEI gratiâ facilè supe- *I. Quia id Deo promisimus.*

superare dæmones, multo alioquin nobis fortiores; id quod ad magnam gloriam nostram, dæmonum verò confusionem cedit.

II. Quia id exigit gratitudo erga Christum.

II. Quia Christo pro liberatione nostra grati esse iubemur ab ipsâ ratione, adeoque nouas iniurias nequaquam irrogare Exploratores illi Iof. 2. missi in Iericho, & seruati atque dimissi à domo Rahab, eâ lege; vt promitterent eius domui incolumitatem, non solùm promiserunt, sed & sanctè præstiterunt in expugnatione vrbis, proposito sibi ante oculos funiculo coccineo, in quo dimissi fuerant. At verò nónne & tu Christiane eâ lege, vt non peccares ampliùs, nuper dimissus es ab Ecclesia per sanguinem Christi coccineum? nónne promisisti ei fidem? Recordare funiculi illius purpurei, sententiæ absolutionis, inquam, sacramentalis, quâ dimissus & à morte æternâ liberatus es. Vide purpureũ eius colorem, sanguine Christi tinctum, vt abluere peccata posset. Itáne tanti beneficij & tuæ sponsionis immemor esse potes? Narrat Valerius Maximus l. 1. c. 6. in exercitu Xerxis aliquando prodigioso equæ partu leporem esse editum, quo belli euentus indicatus sit; nam qui mare classibus, terram pedestribus copijs operuerat, vt fugax lepus pauidus domum fugit. Sic multi multa & magna promittunt, sed promissa non implent, neque vrgent: itaque equum promittunt, & leporem pariunt. Ita Hebręi priùs bellicosi & intrepidi, qui Iof. c. 1. tanta polliciti erant, nec non buccinis suis muros Iericho deiecerant; posteà aggressuri paruulam vrbem Hai, statim terga vertunt, & à paucissimis hostibus cæduntur ac fugantur vix conspecto hoste. Quæ ignominia cùm in DEVM & totum Israëlem redundaret, Iosue confusus dixit: *Mi Domine DEVS, quid dicam: videns Israëlem hostibus suis terga vertentem?* Iof. 7. Quid aliud dicet Christus, Iosue noster, si videat nos post tanta promissa statim terga vertere?

III. Quia per relapsum grauiùs cademus.

III. Quia per relapsum grauiùs cademus. Ostẽsum id figuratè in Azotiorum Idolo Dagon, qui, cùm iuxta eum Arca DEI statuta fuisset ab Azotijs, primâ nocte corruit coram Arcâ, licet absq; sui læsione. At cùm rursum ab ijs repositus fuisset iuxta Arcam ad priorẽ locum sequenti nocte iterũ corruit, sed longè grauiore casu: nam confractus est, ita vt caput & manus eius præcisæ repertæ sint ad limen templi. 1. Reg. 5. Hũc in modum, qui creaturam aliquam velut Idolum colit & statuit coram Arcâ, id est, gratiâ DEI, quam pœnitens accepit & in anima sua possidet, ne is grauiter quidem cadet. Verùm si secundò statuerit, grauiùs multò corruet, nec absque magná sui confractione. Multis id ostendere possum. Dauidis primus lapsus etsi grauis, vnius tamen morte infantis expiatus est. 2. Reg. 12. at posterior, quo populum sibi subiectum ex aliquo fastu numerari iussit, etsi multò leuior, non nisi interitu 70000. hominum licet vtrobique eâdem voce, *Peccaui*, suam culpam deplorasset. In Prato spirituali c. 47. refertur de mimo quodam Heliopoleos, Gaiano nomine, qui cùm in theatro Deiparã blasphemijs traduceret, ab eâdem sibi noctu apparẽte admonitus est hac voce; *Quid tibi mali feci, qui coram tanta multitudine mihi detrahis & blasphemas me?* Ille surgens visum velut somnium contempsit, & non solùm se non correxit, verùm etiam posteà plus blasphemauit. Rursus ergo apparuit illi DEI mater dicẽs: *Noli, quæso, noli ita lædere animam tuam.* Ille verò rursus deteriùs illam proscindebat. Vnde ipsa tertiò eum admonens eadem repetebat. Cùm autem ille se non corrigeret, sed plus blasphemijs adijceret: meridie dormienti apparuit nihilque dicẽs, digito solùm signauit eius manus & pedes. Euigilans autem ille inuenit se truncatum manibus & pedibus. Atque ita infælix, vti truncus inutilis iacens confitebatur omnibus, cuius rei gratiâ, & quomodo hoc passus ac clemẽter punitus esset. Vultin' aliud recentius? In vita Cõstabilis Abbatis Cauensis, qui obijt anno 1138. refert Sur. quemdam Diaconum Dauferium nomine, sub oratione crebrò eius sepulchro innixũ obdormijsse. Monitus ergo per somnum ab Abbate *Quare tu ex sepulchro meo grabatum facis?* Post mẽses aliquot rursum ibi obdormijt, & Abbas ei apparẽs: *Nónne dixi tibi*, ait, *ne de sepulchro meo grabatũ faceres?* Territus ille & euigilans videt brachium suum contractũ & immobile. Agnoscens igitur errorem, ab eodem beato, vt creditur, Abbate precibus sanitatem impetrauit. Sur. 17. Febr. Vides hîc in secundam irreuerentiam beato viro exhibitam grauiùs animaduersum, quàm in primam. Et quid mirum, si etiam nos homines acriùs plectimus iteratos & continuatos lapsus, quàm inchoatos? Inter quotidiana exempla sufficiat hoc Childerici Regis Frãcorum, qui Merouecum filium regni affectatorem primò attonsum in monasterium intrusit: ex quo ille profugus & res nouas molitus, ab eodẽ exoculatus est. teste Paulo Æmilio in Childerici vitâ. Primus eius lapsus ita punitus est, vt curiosi eius oculi ad monasterij limites cõstringerentur: secundus promeruit, vt omninò cœcarentur. Quare sicut sacerdotes Dagon, & omnes, qui eius templum ingrediebantur, ab eo tempore, quo Dagonis caput & manus repertæ sunt super limen templi, non calcarunt ampliùs limen illud, vt habetur loco citato: ita & quicumque post lapsum resurrexit, videat ne ampliùs calcet limina illa, in quibus lapsus est, ne periculosiùs cadat. *Plerique naufragio liberati, exinde repudium & mari & naui dicunt*, ait Tertullianus l. de pœnit. c. 7. Sic Petrus naufragium in aulâ Caiphæ passus, mox eam deseruit, nec ampliùs repetijt. Et tu igitur dicito: Valete fluctus, valete maria in æternum, valete peccata. Et cur, quęso, Diabolus ita timet crucem, nisi quia per eam semel dirè cæsus & debellatus est? Bone DEVS! Dæmon fugit instrumentum, quo accepit plagam & non fugit Christianus abominabile peccatum, à quo & propter quod tam sæpè acriterque mulctatus est?

IV. Quia non coronabitur nisi qui perseuerauerit.

IV. Quia non coronabitur, nisi qui perseuerauerit vsque in finem. In podere summi sacerdotis V. T. malogranata erant, (quæ sunt poma coronata) non in supremâ, nec in mediâ, sed in infima vestis parte. Exod. 28. quia corona non datur nisi perseueranti vsque ad finem. Scimus

etiam

etiam gladium, quo Dauid Goliatho caput amputauit, inter sacra templi asseruatum in tabernaculo, velut rem DEO sacram. 1. Reg. 21. non tamen fundam aut lapidem, quo eum prostrauit: quia nimirum funda solùm prostrauit, gladius verò occidit. Prostrauistis nuper Goliathum illum, fortem armatum, vestrâ pœnitentiâ, sed nondum occidistis. Viuit adhuc etsi eneruatus & prostratus; vnde adhuc arripere vos potest accedentes ad se ac deijcere; itaque superest, vt gladio perseuerantiæ caput ei amputetis quo modo etiam Dauid *stetit super Philisthæum & interfecit eum.* 1. Reg. 17. Hoc nos Christus docuit, qui ad descẽsum crucis prouocatus descendere noluit, sed perferendo crucem, vsque ad *consummatum est*, & vsque ad mortem, eâ velut gladio, diabolum omninò iugulauit. Nimirum Crux est limes & terminus victoriæ Christianorum, quemadmodum *Tau* signum electorum, apud Ezechielem c. 9. quo qui caruerunt, in Ierusalem omnes trucidati sunt. S. Eduardus Angliæ Rex, eius nominis tertius Hybernum pedis vtriusque officio priuatum, rogatus suscipere in humeros, & portare vsque ad templum S. Petri ex palatio suo, suscepit, & mox in itinere nerui debilis extenduntur, sanaturque pedes. Tunc clamare omnes, sanatum languidum, onus ob squalorem & fœtorem deponendum. Sed ille nequaquam acquieuit, donec ad præscriptum terminum, templum S. Petri peruenit, vbi ante S. altare ægrum deposuit sanum. In eius vitâ 5. Febr. Alredus Abbas Anglus apud Sur. Suscepimus in nos elapso Paschatis tempore suaue pœnitentiæ iugum, eique nos alligauimus firmo proposito non abijciendi, nec confringendi illud. Feramus igitur fortiter, quod nobis imposuimus; licet caro, mundus & tota Diaboli caterua obsistat & contrarium suadeat, vsque dum perueniamus ad templum illud cuius clauiger est Petrus.

THEMA TERTIUM.

Agricolas per patientiam fieri posse Equites S. Georgij.

Ad Agricolas.

S. Georgius agricola & eques.
I. *S. Georgius graui saxo premitur, & agricola.*
II. *In rotam cultris armatam inijcitur. Suo modo & agricola in metum tempestatum.*
III. *Proijcitur in lacum ardentem; & agricola in malos vicinos.*
IV. *Calceatur soleis ferreis: agricolæ infirmitatibus.*
V. *Neruis caditur: & agricola iniurijs.*

Ego sum vitis vera, & pater meus agricola est. *Ioan.* 15.

Georgius agricola & eques. DVo sunt in Georgio, quæ difficulter simul stant, nomen eius & status. Nomen est Agricolæ: status est Equitis, à quo & illustris ille ordo Equitum S. Georgij: vnde appellatur (Der Ritter S. Georg.) Sed quâ ratione agricolæ fieri possunt Equites? Fuit Georgius tribunus militum, sed non tam inde nomen Equitis consecutus est, quàm ex glorioso certamine & victoriâ martyrij sui patiendo, non occidendo. Possunt ergo & agricolæ fieri coram DEO equestres, si in martyrio suo, quod ferè habent continuum, gloriosè patiendo certent & vincant. Videamus martyrium Georgij: videamus & agricolarum.

I. S. Georgius à Diocletiano in carcerem positus, ibique in ligno extensus fuit, tum pectus eius graui saxo pressum, quod vix portari poterat. Tum ipse: *Gratias tibi ago, quod dignus factus sim qui onus accipere, quod pectori meo imponeretur, quodque mea in te confessionis stabilitatẽ firmare debeat.* Quid hoc saxum nisi grauia onera, quæ premunt agricolas: immoderatæ pensiones, operæ, exactiones à dominis impositæ? Interim tamẽ hoc saxum firmat agricolas in obedientiâ & humilitate. Cogitent crucem Christi grauem, eius humeris impositam: posteà Simoni Cyrenensi, agricolæ angariato; qui ex necessitate fecit virtutem. Vnde pro mercede & ipse ad Christum posteà conuersus, & filij eius Alexander & Rufus, celebres in Ecclesia facti sunt, Marco insinuante cap. 15. Crocus *calcari gaudet pereundoque meliùs prouenit*, teste Plinio l. 21. c. 6. Idem prodesse cæpis nouistis. Sic & pressuræ corporis vtiles sunt animæ. Iugum etiam graue est labor vester continuus & durus. Verùm cogitandum vos esse filios Adæ, quibus hoc iugum impositum est, vt in sudore vultus vestri comedatis panem vestrum. De quo Ecclesiastici 40. *occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super filios Adam.*

I. S. Georgius graui saxo premitur, vti agricolæ.

Remedium.

II. In rotam gladijs armatam iniectus, gyratus ac laceratus fuit. Interim: *Gratias tibi Domine*, ait, *quòd in hanc sortem me vocasti. Tu qui fuisti fixus in cruce inter duos latrones & mortem immortalis gustâsti, vt à morte hominem eriperes, da mihi stabilem tuæ fidei confessionem in hac horâ, & serua animam meam ab hac diaboli machinâ.* Factâ hac oratione Angelus Georgium à rotâ soluit ac sanauit. Rota hæc vocari potest cœlum, perpetuò rotatum & gladijs malignorum siderum, adeoque grandine, siccitate, imbribus, pruinâ, fulminibus armatum: sæpè extrema minitans, sæpè etiam vulnerans. Cum hac rotantur nostri agricolæ semper metuentes agris & pecoribus suis. Agricolæ Ægypti cœlum nunquam aspiciunt, quòd non à pluuijs sed à Nili inundatione tantùm agrorum fœcunditatem expectent. Non sic agricolæ nostri, cœlum identidem contuentur, vnde illorum prouentus pendent. Quid igitur ipsis hîc faciẽdum? Cogitent imprimis sensisse etiam Christum hanc inconstantis fortunæ rotam, quando in die palmarum exaltatus instar Regis, post quinque dies depressus ad crucem & latrones fuit; vnde tamen rursum post triduum emersit in resurrectione ad gloriam. Quare si quando accidit, vt cladem aliquam à tempestate hoc anno accipiant, sperandum illis est, DEUM, qui non in perpetuum irascitur, sequẽte anno fore in eos liberaliorem.

II. S. Georgius in rotâ cultris armatam inijcitur. Suo modo & agricolæ in metu tempestatum.

Remedium. 1.

Aspiciant sidus Veneris, quod Luciferũ appellant. Hic vesperi occidentem Solem sequitur, vt putes eum manè post Solis ortum primùm rediturum. Sed non ita est, nam manè in aurorâ orientem Solem præcedit, adeóque tarditatem sui occasûs, celeritate ortûs compensat. Idem ipsis facilè Dei benignitate potest contingere, vt clades hoc anno accepta sequentis anni fœlicitate abundè compensetur: ita vt iam diuites se videant, qui priùs se ad incitas redactos existimârunt. Hoc est, quod Sophar Iob prædixit: *Cùm te consumptum putaueris, orieris vt Lucifer, & habebis fiduciã propositã tibi spe.* Iob 11. Expertus id est & Tobias, qui post pios sepulturæ labores exantlatos repentè excœcatus hirundinum stercore, desperatus de sui visus receptione videbatur. At vide, cùm minimè sperauit, visum Angeli beneficio recepit. Deinde vtantur Christi consilio: *Quærite primùm regnũ Dei, & iustitiã eius, & hæc omnia adijcientur vobis.* Matth. 6. Scribit Origenes tr. 13 in Matth. & Plin. l. 8. c. 35. inter conchylia, quæ vniones gerunt, esse vnum quoddam maximum, & pulchritudine margaritæ intra se reconditæ venustissimum; quod quasi ducem cętera conchylia turmatim sequantur. Igitur venatores hoc maximum præ cæteris venantur peculiari studio: eo enim capto, facilè posteà capiunt reliquum agmen totum, omnesque in eo inclusas margaritas, velut cum matre pullos. Conchyle maximum & venustissimũ est Dei regnum, de quo Christus Matth. 13. *Simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas.* hoc est, simile est margaritæ pretiosæ, quã mercator aliquis omnibus suis facultatibus emit. Hoc igitur cæleste conchyle, qui ante omnia piscatur & quærit, tametsi nondum ceperit, reliqua viliora bona, qualia sunt terrena, non difficilè consequetur, quantum ipsi necesse est. Docuit hoc Tobias filium suum inter alia monẽs: *Noli timere fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, sed habebimus multa bona, si timuerimus DEVM & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bona* Tob. 4. Idque expertus est, redeunte ad ipsum filio ex itinere cum magnis diuitijs.

III. S Georgius projicitur in lacum ardentem; & agricolæ in malos vicinos. Remedium. 1.

III. Conijcitur in lacum ex calce vel lapide albesto, triduo ardentem. Mansit illic illæsus Georgius sub præsidio Angeli. Quinam hi ardentes lapides nisi mali vicini, ardẽtes & vrentes odio inextinguibili? Et quod hîc remediũ? Cogitent inprimis, quàm malum vicinum habuerit iuxta se cælestis agricolæ filius, Christus in cruce, latronem, inquam, sinistrum; eum tamen sibi improperantem tacitus & æquo animo tulit. Et quàm diu tulit Iudam proditorem suum, & quidem in domo & mensâ suâ? Considerans id S. Martinus, qui similem persecutorem inter suos habuit discipulos. Brictium, non difficilè eum sustinuit. Dicebat enim: *Si Christus Iudam passus est, cur ego non patiar Brictium?* vt in eius vitâ. Cogitent deinde Abrahamum, qui & ipse vir agricola à vicinis suis Chaldæis Gentilibus ob veri Dei cultum diuexatus & vt habet traditio Hebræorũ, (quam approbat Hieronymus, & recipere videtur Ecclesia in commendatione animæ moribundæ) in ignem coniectus, indeque à Deo eductus est, vt legimus 2. Esd. c. 9. *DEVS qui elegisti Abraham & eduxisti eũ de igne.* Heb. *de Vr*, vt Gen. 11. ponitur; *Chaldæorum.* Cogitent Noën iustum in toto mundo peruerso, ab improbis cum suæ arcæ structurâ per annos centum derisum & subsannatum, velut insanũ & fabulosum præconem. Cogitent Lothum inter pessimos Sodomitas, qui, vt ait S. Iacobus epist. 2. c. 2. *aspectu & auditu* (hoc est, licet quotidie aspiceret & audiret pessima vicinorum scelera) *iustus erat, habitans apud eos, qui de die in diem animam iustã iniquis operibus cruciabant.* Cogitent Iobum in terra Hus inter impios Idumæos derelictum & cruciatum. Omnes isti inter malos magis enituere (vti rosæ iuxta allia satæ, fragrantiores fiunt) & à Deo custoditi fuére. 2.

IV. S. Georgius calceatur soleis ferreis. agricolæ infirmitatibus.

IV. Calceos ferreos induere cogitur, clauis igneis affixos. Tum Georgius: *Propera Georgi ad sortem illam, quæ te apprehendit.* Cui Christus: *Esto bono animo, tecum sum.* Calcei ignei febres sunt & morbi, in quibus destituti omni curâ rustici, omni medico & medicinâ, pergere ad labores sibique comparare cibum nequeunt. Calceus item ferreus clauis igneis affixus est paupertas & inopia, cui pleriq; ruricolæ affixi sunt. Quod verò his remedium?

Cogitent Christum etiam in cruce manibus pedibusque confixum, ita vt seipsum nec digito subleuare vno posset, nec cruorem abstergere, nec muscam à vulneribus depellere, nec deuno se in alterum latus vertere: ita parum eis videbitur, quod ipsi patiuntur. Ille etiam cùm esset diues & totius mundi dominus, propter nos factus est pauper, & adeò quidem, vt non haberet, quod volucres & vulpes habent, quò caput reclinaret. Si non habuit culcitram, in quâ cubaret, vbi victum & vestitum? Quis vnquam agricolarum adeò pauper fuit, vt non haberet, vbi iaceret? Remedium. 1.

Cogitent deinde Christum esse secum, licet ab alijs deserti sint: ipsum esse medicum omnium præstantissimum, in quò magis confitendum sit, quàm in prædijs humanis & quibuscumque opibus. Pulchrè hoc ostendit Angelus cuidam hortulano in vitis PP. lib. 5. libello 6. *Narrauerunt senes*, ait auctor Græcus Pelagio interprete, *de quodam hortulano, quia laboraret & omnem laborem suum expenderet in eleemosynã: & tantum sibi retinebat, quantum ad victum ipsius sufficeret. Posteà verò Satanas immisit in corde eius, dicens: Collige tibi aliquantam pecuniam, ne cùm senueris aut ægrotaueris, opus habeas ad expensas. Et collegit & impleuit lagenã de nummis. Contigit autem eum infirmari & putrefieri pedem eius, & expẽdit, quod collegerat, in medicos, & nihil ei prodesse potuit. Posteà verò venit quidã de expertis medicis, & dicit ei: Nisi incideris pedẽ tuum putrefiet. Et constituerunt diem, vt inciderent eius pedem. Illâ autem nocte rediens in semetipsum, & pœnitentiã agens de his quæ gessit, ingemuit & fleuit dicens: Memor esto Domine operũ meorum priorum, quæ faciebam, cùm laborarẽ in horto meo, ex quo pauperibus ministrabam. Et cùm hoc dixisset, stetit Angelus Domini & dixit ei: Vbi sunt nũmi, quos collegisti? & vbi spes de quâ tractasti? Tũc intelligens dixit: Peccaui Domine* 2.

Ignosce

Ignosce mihi & amodo vlteriùs hoc non faciam. Tunc Angelus tetigit pedem eius & sanatus est statim. Et exurgēs manè abijt in agrū operari. Venit ergo medicus secundùm institutum cum ferramentis, vt secaret pedem eius, & dicunt ei. Exijt à mane operari in agro. Tunc admiratus medicus perrexit in agrū, vbi operabatur ille, & videns eum fodientem terram glorificauit DEVM; qui reddiderat ei sanitatem.

3. Denique cogitent suam ægritudinem & inopiam, lene quoddam imò suaue purgatorium sibi esse, de quo Isa 48. ait Dominus: *Ecce excoxi te: sed non quasi argentum* (in ardentissimo scilicet camino, sicut merueras) *elegi te in camino paupertatis*. Hebr. *vssi te, nō in argenti sed inopia & afflictionis fornace*. Argentum igni impositum rubet, quasi in ignem transeat, extractum inde recuperat suum candorem: sic qui in purgatorio excoquuntur, toti in ignem transeunt, toti igniuntur. An non igitur præstat intrare fornacem inopiæ & afflictionis, quàm fornacem illam argenti?

V. S. Georgius neruis cæditur: & agricolæ iniurijs.

V. Neruis denique atrocissimè cæditur. Nerui sunt contumeliæ & iniuriæ, quas patiuntur vel à dominis vel ab inimicis ruricolæ. Quod in his remedium? Cogitent primò Christum flagellis immaniter cæsum obmutuisse velut agnum. Contumelijs quoque innumeris appetitum, non contumelias rependisse, sed orationem. Id quod etiā fecit S. Georgius priusquam capite plecteretur; quod extremum eius supplicij fuit *Non est seruus maior domino suo. Si patremfamilias Beelzebub vocarunt, quantò magis domesticos eius?* Matth. 10. Mulier quædam in Anglia fuit teste Ioanne Busæo nostro libro de statibus hominum, libello de regimine rusticorum cap. 9. bene fidelis ac viritutibus plena, & præcipuè hospitalitati supra vires intenta. Hæc propter constantem vsum bonorum operum sancta, vt verè fuit, reputabatur. Verùm in vno deficiebat, quòd malos & iniuriosos homines sibi vicinos, qui eam crebrò & indignè molestabant, non omninò æquanimiter tolerabat, quin imò & aliquando minùs patienter eis respondebat. Igitur post aliquod tempus; cùm iam diu defuncta fuerat, quidā vir sanctus eam in pœnis purgatorij videns mirabatur, quòd tantæ famæ fœmina adhuc illic detineretur, quæ nihilominùs grauiter pro suâ impatientiâ, quam admiserat, flere & pœnitere solebat. Cui Dominus, visionem exponens respondit: *Ego fleti coram Pilato & pro hominum peccatis satisfaciendo silui ad contumelias illatas, non pro peccatis meis. Hæc autē, quia me in hoc imitari neglexit, ideò nunc iustū est, vt magnâ acerbitate purgetur, ne aliquod malum maneat impunitum.*

Remedium. 1.

2. Cogitent deinde iniurias & probra suas esse medicinas. Hinc sponsa concludens suum cum sponso Dialogum, hoc vltimum petit: *Fuge dilecte mi, assimilare capreæ hinnuloq; ceruorum*: Cant. 8. Ceruus serpentes, caprea helleborum, venenatam herbam, non modò sine noxâ, sed etiam ad salutem loco medicinæ vorat, teste Plinio lib. 25. cap. 5. Pari modo iniuriæ: si cum patientiâ & mansuetudine deuorentur, medicinæ sunt, non venena. *Fuge ergo dilecte mi, assimilare caprea hinnuloq; ceruorum.*

3. Impatientiam duplicare malum, perdere meritum & sæpè rem temporalem, diuinâ punitione. Sic contigit rustico illi in Prato spirit. cap. 183. qui Dauidem Ægyptium Eremitam conduxerat ad demetendum agrum. *Qui, cùm semel æstus magnus esset, ex agro abijt in tuguriū, & sedit. Quem intuens agricola obiurgat, cur nō meteret. Et ille. quia propter æstum excidit triticum, ideò expecto vesperū. Cui ille: Surge, labora, ardeant omnia. Ille: Et vis vt ardeāt? Et agricola: Ita planè. Abit Dauid, & en cōtinuò seges ardet*. Currēs ergo agricola ad alios senes, propè metentes, rogat, vt illum messorem suum inclinent ad orandum pro segete: Quibus ille. *Sic quidem voluit ipse*. Orauit tamen & extinxit ignem.

4. Denique maximum aliquando se collecturos fructum suæ patientiæ teste Dauid Psal. 9. *Quoniā non in finem obliuio erit pauperis, patientia pauperum non peribit in finem*. Videtur ad tēpus eorum obliuisci DEVS, sed non obliuiscetur in perpetuum. Agricola & mercator expectant quidem ex agris fructum suorum laborum ac industriæ: sed quandoque fraudantur: pereunt fruges grandine, merces naufragio; non ita fructus patientiæ pauperum; non enim peribit in æternum, quod magnum ei solamen afferre debet. 3.

Ergo si Equites fieri vultis vos agricolæ, cū Georgio militate, non feriendo, sed patiendo, & quæ ipse egit, pro viribus imitando. 4.

THEMA QVARTVM.

Quædam agricolarum præscripta seu regulæ.

Ad Agricolas.

Agricolæ Christo valde similes.

I. Fertilissimus est in agro oculus Domini.

II. Lutosam terram ne tangant sc. peccatum & res alienas.

III. Omni conatu arent, orando.

IV. Malus agricola est, qui interdiu facit, quod noctu potest.

V. Peior est, qui profestis diebus agit quod feriatis deberet.

VI. Pessimus qui sereno die subiecto potiùs operatur quàm in agro.

VII. Nequam agicola est, qui emit, quod ex suo fundo habere potest.

Ego sum vitis vera, & pater meus agricola est. *Ioan.* 15.

HAbent sanè agricolæ, quod sibi gratulentur, dum hodierno in Euangelio audiunt Christum Dominum nostrum se ipsum appellare filium agricolæ, eo ipso, quòd patrem suum nominat *Agricolam*: Similes ergo Christo eiusque patri aliquā in re sunt, plusquam alij homines. Coluit Christus Dominus agrum seu vineam Ecclesiæ suæ quemadmodum & agricolæ colunt agros & vineas suas. Christus in hoc mundo serui formâ indutus à ma- Agricolæ Christo valde similes.

à magnatibus contemptus fuit: tales habentur in mundo etiam agricolæ. Christus vitam duram & pauperem duxit: sic viuunt & agricolæ. Christus sua merita nullius damno parauit: sic etiam rustici è terrâ eruunt panem & vitæ necessaria, nullius præiudicio. Denique Christus patri suo cælesti, dilectissimus fuit, quia ipsi per omnia simillimus: sunt etiam agricolæ DEO tantò magis dilecti, quantò magis ipsi similes. Habent etiam Patronum magnum, S. Georgium, cuius & nomen sonat agricolam. Gratulentur ergo sibi hoc nomine agricolæ. Verùm vt hoc ipsorum solatium verum sit ac solidum, vnum obseruare debent, vt nimirum sint boni agricolæ non solius terræ, sed etiam animæ suæ. Quâ verò ratione, nunc audiemus.

Celeberrimus ille naturæ indagator Plinius, & cum eo alij quidam; aliquot præscribunt agricolis partim præcepta, partim documenta, quæ ad bonos mores videntur non difficilè accommodari posse. Sunt autem hæc,

I. Fertilissimus est in agro oculus domini.

I. Primum est, *fertilissimum esse in agro oculum domini.* ita refert Plinius lib. 18. cap. 6. Idem alio prouerbio dicitur: nullum fimum agro vtiliorem esse, quàm quem agricola infert agro in suis calceis. Ecce oculus heri agrum facit fertilem, quia reddit attentos seruos, qui colunt illum; quid ergo non faciet oculus DEI, si semper eum sibi inuigilare cogitent agricolæ? Quando Laban à seruitute suâ dimisit Iacob vnà cum duabus suis filiabus, ferijt fœdus cum eo, ne aliquando affligeret filias, & in eius rei testimonium erexit tumulum terræ, appellauitque eum *speculam*, quia dixerat: *Intueatur & iudicet Dominus.* Genes. 31. quasi pro frœno iniijciens ei timorem Domini DEI, omnia speculantis & iudicantis. Viuunt in agris rustici, longè ab inspectorum & superiorum suorum oculis remoti, magis quàm ciues; quare vt ne abutantur creaturis DEI sibi concessis, & libertate ac solitudine suâ, cogitent se habere inspectorem DEVM in omni loco, *qui & videat & iudicet.* Sic vitabunt scelera & reddent attentos seruos suos, intellectum, voluntatem, memoriam, sensus: sic impinguabunt bonis actionibus animas suas. Si enim agricolæ adeò metuunt dominos suos terrenos, vt in eorum oculis se ad modestiam componant, & nihil facere audeant, quod eos offendat; cùm videant statim pœnas sibi à tergo esse: cur non potiùs timeant DEVM omnia cernetem, qui & animam & corpus potest mittere in gehennam? S. Iuliana virgo cùm à sponso Idololatrâ pelliceretur ad Idolorum cultum, renuit, & ipsum potiùs vocauit ad suscipiedum baptismum. Quod cùm is se facere non posse diceret, quòd timeret sibi ab irâ & indignatione Imperatoris; tum Iuliana: *Si tu mortalem times Regem ego immortalem non timeam DEVM?* vt in eius vitâ 16. Febr. Lipel. Idem cogitent agricolę: timeant immortalem DEVM, quia semper eis à tergo est, tametsi præuaricantes non statim corripit: differt enim, non aufert.

II. Lutosam terram ne tangito, sc. peccatum & res alienas.

II. Secundum. *Lutosam terram ne tangito* refert idem Plinius lib. 18. c. 19. quasi dicat, non arandum esse agrum, dum est lutosus, quia semen suffocaret, & zizania solùm gigneret. Quod lutum esse perniciosius potest peccato? Enecat hoc omne semen bonum vitæ æternæ & gignit zizania mortis perpetuæ. Fuit huiusmodi semen fructus arboris vetitæ in paradiso, de quo præcepit DEVS primis parentibus, ne comederent, & (vt Eua testatur) ne tangerent illud, vt ne morerentur. Adeò ergo perniciosus erat ille fructus, vt etiam contactus eius damnum afferret. Ex occasione enim peccati, præsertim ex cõtactu facilis in peccatum lapsus est. Qui pretiosas gerit vestes, ab omni luto refugit, ne eas contaminet: Pretiosas habent animas ruricolæ boni, DEI gratiâ vestitas, eique tantò chariores, quantò coram mundo sunt contemptibiliores: omni ergo custodiâ seruent cor suum, exemplo 40. illorum rusticorum, qui capti à Longobardis, Gentilibus & compulsi ad edenda idolothyta, maluerunt tormentis excruciari & occidi, quàm se contaminare peccato. apud D. Gregor. 3. dial. c. 27.

Luto etiam manus suas commaculant agricolæ, si de rebus alienis aliquid attingant, decimas defraudent, iura sua non reddant. Sic enim Habac. cap. 2. dicitur: *Væ ei, qui multiplicat non sua! Vsquequo & aggrauat contra se densum lutum?* Vt enim densum lutum non solùm inquinat homines, sed tenaciter etiam retinet atque inuiscat, ne facilè eluctari queant: ita res alienæ & peccato commaculant, & simul peccato affigunt, quo minùs eas restituant. Sedulò hoc lutum vitabat ille rusticus, apud Cassian. lib. 14. collat. c. 7. qui Ioanni Abbati confessus est: *se nunquã de fructibus suis aliquid vsurpasse, nisi priùs DEO primitias eorum ac decimas obtulisset, & nunquam se boues suos per aliena messis traduxisse confinium, nisi eorum priùs ora clausisset, ne vel parum damni per iniuriã eius proximus sustineret.* Qui per hæc & alia pietatis opera eò sanctitatis peruenit, vt ad eius præsentiam dæmon ex obsesso fugere debuerit. Considerate vos hunc agricolam. Quando iste manipulum vnum decimis subtraxisset, qui vel vnam spicam alienam suis bobus non permisit?

III. Omnia conatu arato, orando.

III. Tertium, *Vi omnia arato.* Plinius ibidem. Præcipuum est hoc agricolarum munus, teste Catone, agrum bene colere & bene arare. Bene arat, qui bene orat. Quemadmodum enim arator terram arando inuertit, ita vt pars inferior cespitis, priùs latens, fiat superior & cœlum contueatur? ita & cor nostrum in oratione inuertitur, vt in DEVM aspiciat, quod in terram & terrena negotia priùs respiciebat. Porrò 1.
vt bene aretur, suadent periti apud Plinium loco citato, terram priùs proscindi, vt inuerso cespite radices necentur: sic ad initium orationis, vt maiore attentione fiat, eliminandæ sint prauæ cogitationes. Addit Plinius eod. lib. cap. 6. *Minùs serere præstat & melius arare.* Præstat etiam pauca loqui in oratione ex consilio Domini nostri Matth. 6. *Cum oratis nolite multum loqui*; & meliùs orate: mente videlicet cum DEO colloquendo; Non enim tam ad verba, quàm ad mentem attendit DEVS. Rursum idem Plinius eod. libro capite 19. docet 2.

Araturos

Araturos boues quàm arctissimè iungi oportet, vt capitibus sublatis arent: sic enim minùs colla cōtundūt. Pari modo in oratione oportet cohibere & arctè constringere sensus, ne euagentur, quò oratio fiat attentior & suauior oranti. Denique ibidē Plinius: *Arator nisi incuruus præuaricatur.* Sic & qui orat, nisi supplex & humilis incuruet se coram DEO, nihil impetrabit, imò præuaricatur, orans quasi pauper, & interim collum superbiæ erigens. *Pauperē autem superbum* odio habet DEVS. Ecclesiastici 25. Quamquam verò omnibus Christianis necessaria est oratio, inprimis tamen est ruricolis, qui omne suum pabulum, omnem sustentationem expectare è cœlo debent. Mercatores, litterati, & opifices non curant valdè tempestates, quia inde se non alunt, sed ex studio, mercimonijs aut opificijs. Agricolæ verò licet agros suos quàm diligentissimè coluerint, nisi DEVS incrementum det, pluuias & Solis radios; frustra laborant. DEVS enim *dat pluuias & tēpora fructifera, implens cibo & lætitiâ corda nostra,* ait Paulus & Barnabas Act. 14. pro his ergo orandus est, vt orauit Salomon 3. Reg. 8. Frustra est alioquin omnis humana industria. In vitâ Sancti Seuerini Noricorum Apostoli apud Sur. 8. Ian. legimus eius tempore locustas innumerabiles passim segetes deuastasse. Suasit ergo agricolis Seuerinus, vt contra bestiolas non ad agros excurrerēt, quasi humanâ solicitudine eas vetituri, sed in templum potiùs cum ipso ad orationem conuenirent. Fecerunt vt iussi erant, vno excepto pauperculo, qui ad agellum suum modicum, quem inter aliorum sata habebat, excurrit, & nubem locustarum impendentem, quà potuit, exturbauit industriâ, sicque ad templum redijt. Verùm alterâ die vidit omnes aliorum agros illæsos, suum verò à locustis penitus depastum esse; serò se redarguens, quòd plus in sua opera quàm in oratione & DEI præsidio confisus esset.

IV. Malus agricola est, qui interdiu facit quod noctu potest.

IV. Quartum. *Malum patremfamilias seu agricolam esse, quisquis interdiu facit, quod noctu posset.* v. g. si interdiu quiescat vel dormiat, cùm noctu dormire possit. Plin ibid. cap. 6. Dies est, dum adhuc vegeti, iuuenes & sani sumus: nox erit, cùm senectus ingruet aut morbus. *Me oportet operari dum dies est; venit nox, quando nemo potest operari,* ait Dominus Ioan. 9. Mali ergo cultores animæ suæ sunt, qui otiantur & dormiūt dum firmâ valetudine bene operari possunt, & differunt id ad noctem ægritudinis aut senectæ. Alexander M. militem, qui instructâ iam acie amentum telo aptabat, velut ignauum domum remisit, quòd tunc primùm telum aptaret, cùm pugnandum esset. Plut in Apophth. Huic simillimi sunt, qui in morte & senectute parare sibi arma, ad pugnandum cum morte & dæmone, volunt, quod dudum antea facere debuerant.

V. Peior est, qui pro festis diebus agit quod feriatis deberet.

V. Quintum. *Peiorem,* adhuc *patremfamilias esse,* refert idem Plin. 16. cap. 6. *qui profestis diebus ageret, quod feriatis deberet.* Debent ergo agricolæ obseruare tempora sacra, vt labores suos, qui diebus alijs destinati sunt, non transferant in festiuos nec facili etiam de causâ quæ festiuis temporibus agi conuenit (vt est confessio & communio) transferant in dies quibus laborandum est. Sex dies pro corpore alendo, septimus pro animâ institutus est, neque vllū negotium sæculare tam tibi cordi esse debet, vt per id negligas animæ negotium. Aristippus Philosophus à quodam reprehensus audiuit: *Tuâ culpâ perit ager.* Cui ille: *melius est vt pereat ager propter me, quam vt ego propter agrum.* Stob. ser. 55. Idem multò magis dicat Christianus, si in diebus festis suadeat quis agrum colendum, metendum, fruges domum vehendas, ne pereant. Præstat perire agrum aut fruges propter te, quàm te propter agrum. *Quàm enim commutationem dabit homo pro animâ suâ:* inquit Matth. 16 Dominus. Pari ratione, tempore paschali cùm iuxta Ecclesiæ præceptum sacra cōfessio & communio peragenda est, non præferantur huic negotio animæ labores corporales, sed postponantur. Nec laudo, si hæc sanctà opera differantur in dies, quibus laborādum est, quia labor corporis laborem animæ turbat, & dies festiui negotio salutis à DEO destinati sunt, velut magis idonei & quieti: sicut dies non festiui destinati sunt laboribus potissimùm corporalibus. Neque verò existiment ruricolæ dies festiuos somno, otio, compotationibus, choreis transigendos esse, eoque hæc talia differenda. Grauis hic est error, qui magnam festis infert iniuriam: non secus, ac qui sordes omnes oppidi vel pagi in templum exonerare & conferre vellet. Neque enim minùs sancti sunt dies Dominici & festiui, ab ipso DEO sanctificati: quàm templa & cœmiteria sacrata ab Episcopo.

VI. Pessimus qui sereno die sub tecto potiùs operatur quàm in agro.

VI. *Pessimum esse, qui sereno die sub tecto potiùs operatur, quam in agro.* Plin. ibid. Talis autem fieret, qui præclaras bene operandi occasiones negligeret. Nôrunt agricolæ quantum referat, tempora arandi, seminandi, plantandi, ligna cædendi, fruges colligendi obseruare. Si enim ea neglexerint, serò nimis sapient, & victum se perdidisse dolebunt. Vident apes suas nullum diem serenum negligere, quin euolent ad laborem: nubiloso tempore domi laborare. Vident formicas præparare in messe cibum sibi, quia post messem occasio fugit. Pari ergo modo obseruent occasiones conquirendi merita, & bene operandi pro suâ salute, v. g. dies solemnes, tempora indulgentiarum, orationum, supplicationum, concionum tempora quibus Episcopi Confirmationem administrant, vel Ecclesiam dedicant, quibus viri religiosi pro ipsorum bono adsunt &c. Denique nullum tempus otio consumant, quod monuit S. Bernardus his verbis: *Si dimiseris rusticum ne laborem continuet, statim mollescit; quòd si laborare cessauerit, quo merito æternam obtinebit vitam? orare nescit, contēplari, meditari, studere, legere, cæteraq; studia spiritualis vitæ ignorat: & quid ei restat nisi otium? Otium autem diu rationalis creatura sustinere nō potest. Restat ergo, vt si laborare in vocatione sua cessauerit, ad vitia ruat & diabolus fiat.* refert Guil. Abbas in vita eius.

VII. Nequam agricola est, qui emit,

Septimum. *Nequam agricolam esse, quisquis emeret, quod præstare ei fundus posset.* Plin. ib. c. 6. Nequam verò potissimùm est sibi ac liberis suis, quos hac stultitiâ suâ perdet. Qui verò sibi

nequam,

quod ex suo fundo habere potest.

nequam, cui bonus? Laborant hac stultitiâ & nequitiâ qui salutem suam, quam ipsi sibi parare bonis operibus adeòque plantare in suo fundo possent, quærunt in aliorum precibus & præsidio. Volunt pro se fieri preces & bona opera à religiosis, quæ ipsi fructuosiùs facerent. Nisi enim & ipsi orent, aut saltem peccare desinant, seque capaces gratiæ reddant, frustra aliorum preces inuocant: quemadmodum & æger, nisi medico cooperetur, seruando præscriptam diætam, frustra opem eius expectat. Saul Deo inobediens apprehendit Samuelem in summitate pallij, rogans eum, vt pro se oret; verùm ea scissa est & remansit in manu Saulis; Propheta autem abijt 1. Reg. 15. quia nimirum ipse de peccato suo non pœnituit, nec pietatis opus aliquod de suo adiunxit. Hac ratione Sancti frustra inuocantur: Nihilo plus prodest sola eleemosyna, quantumuis larga, si quis in peccatis pergens putet se Dei gratiam eâ mercari posse. Videtur enim iste Devm pro tali iudice habere, quem corrumpere possit muneribus vt iniquæ parti faueat, quod est maxima Deo iniuria. Non vendit Devs gratiam suam pecuniâ, sed pœnitentiâ & retractatione scelerum. Scimus denique fatuas illas virgines frustra ad forum perrexisse, vt oleum sibi emerent, quod ipsæ sibi priùs parare noluerunt.

Hæ sunt, quas promisi, agricolarum regulæ: his ita explicatis seriò se accommodent, & erūt filij Dei dilecti, adeoque boni clientes Sancti Georgij, qui nomine & re agricola agrum animæ suæ diligentissimè excoluit: quin imò erunt fratres Christi, qui & ipse filius est cælestis illius agricolæ, qui mundum hunc plantauit & excolit continuò. Quod si fratres, ergo & cohæredes in cœlo futuri.

IN FESTO S. MARCI.

THEMATA.

I. Sectatores alij terræ, alij cœli.
II. In processionibus quomodo eundum.
III. Qui potissimùm operarij à Deo postulandi.
IV. In processionibus quæ obseruãda.

THEMA PRIMVM.

Sectatores alij terræ, alij cœli.

Qui dicantur pugiles mundi.
I. Qui in vestitu suo gloriam quærunt.
II. Qui in corradendis opibus suam fœlicitatem quærunt.
III. Qui è vindicta gloriam quærunt.
IV. Qui pro libertate carnis pugnant.
His aduersantur pugiles Christi, quales primi Christiani.
I. Qui sua libenter communicant.
II. Qui cultum animæ potiùs quàm corporis quærunt.
III. Iuramentis abstinent.
IV. Inter se vnanimes sunt.

Salutat vos Marcus filius meus.
1. Petr. 5.

NOn exigua laus est S. Marci quòd à Principe Apostolorū Petro *filius* appelletur illis verbis: *Salutat vos Marcus filius meus.* Argumentum enim est eximij amoris in Petro erga Sanctum Marcum, quem in Christo genuerit: & magnæ sanctitatis in Sancto Marco. Laus hæc talis est, quæ ab omnibus Christianis iure merito expectatur. Quare si & nos filij sancti Petri dilecti esse desideramus, S. Marci sectatores seu fratres esse studeamus. Notum est inter pugiles duas esse factiones, quarum vna appellatur (Die Federfechter/) quasi dicas, plumarij pugiles; altera (Die Marxbruder/) hoc est, fratres seu pugiles Marci: quæ velut antagonistæ de gloriâ inter se certant. Non dissimiliter inter Christianos duæ sunt factiones hominum; alij enim plumarū, alij S. Marci sectatores sunt. Illi mundum eiusque vanitates sequuntur ac propugnant: isti verò Deum. Non opus deliberare vtri parti adhærendum sit. Nemo enim nostrûm est, qui non S. Marci frater esse velit. Solùm id superesse videtur, vt vtramque contemplemur, quod nunc faciemus.

Duæ factiones pugilum.

Quinam plumarij pugiles sunt, (Die Federfechter?) Qui pro plumis luctantur & pugnant, pro rebus fluxis & inanibus. Quid leuius plumâ? & quid fugacius mundi bonis! Tales autem sunt pugiles mundi.

I. Qui in splendido vestitu suam gloriam quærunt.

I. Qui in splendido vestitu suam gloriam quærunt. Populi in calidis regionibus vtriusque Indiæ plumis ferè auium varicoloribus se ornare solent; coronam inde capiti facere & præcinctorium. Rideremus illos nos, si videremus; at interim nihil aliud agunt superbi, dum per vestitum splendidum gloriam sibi quærunt: omnia enim ornamenta mendicant à bestiarum plumis & pellibus, vermibus, lapidibus; plantis & arboribus: non secus ac personæ comicæ, quæ si Regis personam aut Reginæ agere debeant, ornamenta regia emendicant à magnatibus, ab vno vestem, ab alio torquem, ab alio coronam, gladium &c. Quis autem illos propterea veneratur, aut magni æstimat? Post comœdiam enim omnia deponere & restituere coguntur. Adhæc per hunc luxum auolant diuitiæ. Fuit anno 1518. Princeps, qui pellicium seu talarem tunicam habuit, suffultam pellibus, quas pellio è carduelium capitellis miro opere concinnauit. Drex in Trism. l. 3. c. 9. Qualis hic plumarum pugil? quot auiculas suis plumulis deplumauit, vt alienis se ornaret? Et quo emolumento,

lumento, nisi vt tanta vanitas legatur in libris, & rideatur ab intelligentibus?

II. Qui in corradendis opibus suam fælicitatem quærunt.

II. Qui in opibus accumulandis suam fælicitatem quærunt. Diuitiæ sunt plumæ, quia sicut aues beneficio plumarum se calefaciūt & in altum tollunt: sic diuites beneficio opum carnem suam fouent & in superbiam euehuntur. Talis Nabuchodonosor, de quo Ezech. 17. dicitur: *Aquila grandis magnarū alarum, longo membrorum ductu, plena plumis &c.* Plumæ significant diuitias eius, secundum D. Gregor. 31. Moral. cap 19. *Sicut* enim *aquila sine plumis volare nequit, ita & Principum dignitas omnis nisi pecuniâ fulta, eneruis est, & facilè corruit*, vt dixit Carolus IV. Imp. ad Principes Germaniæ apud Dubrauium lib. 22. Verùm sicut auium pennæ subinde defluunt, (**Wann sie mausten:**) ita defluxerunt Nabuchodonosori, quando velut amens eiectus est è regno in syluas. Vnde monet Sapiens Prou. 23. *Ne erigas oculos tuos ad opes, quas nō potes habere; quia facient sibi pennas quasi aquilæ & volabunt in cœlū.* Vt enim aquilæ altissimè euolant, ita vt conspici demùm nequeant: sic opes sæpenumero auolant quàm longissimè, vt nihil iā ex eis videas. Id expertus ille vini mercator, cuius crumenam è nauis puppi rapuit miluus pelle leporinâ tectam, & in aquā deiecit, teste S. Greg. Turon. de glor. Confess. c. 109. Superioribus annis Liscanus Hispanus, cùm graui obsidione Solymanus Strigonium vrgeret, auro suo ex prædis consarcinato metuens, deditionis maturandæ author fuit. Excessurus igitur munitione aureo torque Halin Turcarum donat: aurum verò suum in ephippijs insignium, quos alebat, equorum subter puluinos condit, quo securiùs id secum auferat. Verùm abitu ipsi permisso, equi eius cum ephippijs & auro vnà cum derisione à Turcâ intercepti & retenti sunt, dicēte: *nauigaturo nihil opus esse equis.* Sic deplumatus Posonium venit & reus proditionis carceri mancipatus est. Iouius & Sabell. Suppl. lib. 26. Quales sibi penas fecit, hoc aurum, & quàm procul auolauit? In Turcarum hostium manus vnà cum equis & ephippijs.

III. Qui è vindicta gloriam quærunt.

III. Qui vindictam, adeóque ab inimicis sternendis gloriam quærunt & solatium suum. Quid enim aliud agunt, qui ob rem leuissimam lites & contentiones mouent, quàm qui pro plumâ certant? Aduertit Pierius l. 24. aues incitari ad pugnam & contentionem, si allium eis in cibum detur. Quid allio, vilissimorum hominum cibo, vilius, quod Plinio teste l. 19. c. 6. sæpè sponte in aruis crescit? Et nónne multi ob rem vilissimam duella, certamina, contentiones & clamores ingentes citent; v. g. quia vnus alteri de viâ non cessit; quia caput prætereunti non aperuit; quia eius equū virgâ percussit? Sic fratres Iosepho infensi facti sunt, eumque perdere voluerunt ac vendiderunt, quia narrauit eis somnium suum de futurâ suâ præcellentiâ. Vnde illi indignati dixerunt: *Nunquid Rex noster eris, aut subijciemur ditioni tuæ?* Gen. 37. Saül, quia audiuit mulieres canentes: *Percussit Saul mille, & Dauid decem millia*, in odium Dauidis exarsit: quasi tanti esset cantus mulierum. 1. Reg. 17. Aman, quòd Mardochæus nō flecteret ei genu velut Deo, necem non ei soli, sed toti Iudæorum genti molitus est. Esth. 3. Nónne hi de allio & plumâ contenderunt? An non & ille Gallus eques talis fuit, qui in bello Anglico, cùm deprehendisset nauarchum quendam Genuensem similia insignia cum suis gerere, caput scilicet bouis; prouocauit eum ad certamen, vt demonstraret, sibi potiùs deberi caput bouis, quod antiquioris stemmatis esset? At nauarchus bellè delusit eius vesaniam: prodiens enim ad certamen, quæsiuit priùs, quâ de re certandum esset; *Caput bouis*, ait ille, *mea sunt insignia.* Tum alter: *Nihil hæc ad me: mea enim sunt caput vaccæ tantùm.* Sic elusit arrogantem: sic composuit controuersiam. Et hoc non est de plumâ litigare?

IV. Qui pro libertate carnis pugnant.

IV. Qui pro libertate carnis pugnant; quales inprimis hæretici, in libertatem istam toti immersi. Pro pennis isti pugnant, vt liberè quacumque placet, euolare queant, sed in malum suum: sicut filio prodigo nocuit accepisse libertatem & substantiæ suæ portionem: siquidem abiens in longinqua, incidit in summas calamitates. Vulgo de Caligulâ Imp. proditum fuit, *nec seruum ipso meliorem, nec dominū deteriorem fuisse.* Alex. ab Alex. l. 3. c. 20. Iones etiam dicebat Callicrates, seruos esse bonos, liberos verò malos. Multorum hoc est encomium, qui dum sub iugo essent, optimi erant: postquam facti liberi sunt, pessimi euaserunt. Cogitent hoc libertini.

Pugiles Christi quales primi Christiani.

His è diametro aduersantur fratres S. Marci **Die Marxbruder.** Quales verò illi? Scribit Eusebius lib. 8. præparat. Euang. c. 4. & S. Hieronymus ex Philone Iudæo, testante eo tempore, quo S. Marcus Alexandrinam sedem erexit ac tenuit, Christianos per eum instructos vitam duxisse sanctissimam, qualis primorum Christianorum erat Act. 4. à Lucâ descripta.

I. Sua libenter communicant.

I. Omnia bona fortunæ ipsis erant communia, nec suum esse quidquam dicebant: nullum egere patiebantur: agriculturâ, pastoritiâ & apum mellificatione viuebant. Idem etiam studium bonorum Christianorum est, non ferre clamores grauiter egentium, aut miserias illorum aspicere oculis suis, quin succurrant eis pro viribus. Scimus Christum Dominum maiorem perfectionem requirere à Christianis, quàm à Iudæis. At his tamen præcepit Devs Deuter. 15. *Omninò indigens & mendicus non erit inter vos vt benedicat tibi Dominus.* non quòd mendicare egenis prohiberet (scimus enim Lazarum mendicum fuisse) sed quòd eis subueniri vellet, ne grauiter egerent. Multò igitur magis faciendum hoc Christianis. Guilla Marchionissa Hugonis Marchionis mater, videns in itinere vicinum sacellum, audiensque appellari *pauperem Mariam*, quòd nullos penè reditus haberet, ferre id non potuit, Mariam scilicet Dei matrem in terra appellari *pauperem*; itaque eam diuiti prædio dotauit, vt scribit B. Petrus Damiani epist. 14. lib. 7. Epistol. At nónne par aut maior ratio habēda viui templi Dei, quàm alterius lapidei? Egentes Christiani Dei templum viuum sunt, Dei aulici sunt. Quis iam ferat ipsos esse & dici pauperes, cùm possit iuuare?

uare? S. Gregorius M. *dum quendam pauperem in angustijs andronarum recessibus à vespillonibus inueniri mortuum contigisset, æstimans eum stipis inopiâ perijsse, ita per aliquot dies, vt dicitur à Missarum celebratione vacando tristatus est, tanquam si eum proprijs manibus, quod dictu nefas est, peremisset.* Ita in eius vitâ Ioan. Diaconus l. 2. c. 29. Viderint iam illi ante quorum ædes pauperes expirant, auxilio destituti: gemunt nec audiuntur; vti Lazarus ante domum epulonis.

II. Cultum animæ potiùs quàm corporis quærunt.

II. Victu & vestitu æquali & vili vtebantur, velut religiosi vnius familiæ; cui addebant crebra & seuera ieiunia. Similes his boni Christiani sunt, qui carnem macerare potiùs, quàm saginare student, & cultum animæ præ cultu corporis quærunt. Scimus ex Leuitico cap. 11. pisces scabros, qui pinnulas & squamas habent, mundos à Deo declaratos, & esui salubres esse, propter eorum siccitatem scilicet, quam indicant squamæ: cæteros, qui ijs carent, adeóque læues sunt, immundos, imò abominabiles & execrandos esse habitos, vtpotè nimis humidos & viscosos proinde insalubres. Sed cur de vsu piscium tam solicitus est Deus? quis non videt eum in hoc præcepto ad mores potiùs respicere? Et quinam pisces leues, nisi qui mollibus vestiuntur, adeóque in domibus Regum potiùs, quàm in domo Dei sunt? Quinam scabri & squamosi, nisi qui carnis curam non habent sed eam negligunt & macerant? Isti pinnulas habent, quibus crebros in altum saltus dant, eleuando mentem ad Deum: illi verò non habent; vnde nec saltare possunt, sed in profundo & luto hærent, vti anguillæ & mustellæ aquaticæ. Cui videre placet talem Marci fratrem. S. Ottonem Episcopum Bambergen. videat apud Surium in eius vitâ. 2. Iulij. lib. 1. 36. & 37. *Nunquam se ad satietatem panẽ in Episcopatu comedisse dixit: semper enim sobrius ac pene ieiunus de cœnâ vel prandio surrexit: apposita omnia infirmis pauperibus ac mendicis impertiens. Quodam ieiunij tempore multa piscium penuria fuit. Sed quidam procurator eius lucium parua quantitatis, emptum duobus solidis prandenti attulit bene paratum, modestè obsecrans, vt se vberiùs reficeret vel cibo, qui tam magno cõstabat. Cui Episcopus, quantò inquit? Procurator: duobus, ait, solidis. Et Episcopus, absit vt miser Otto tot denarios absumat; leuansq; discum: defer, ait, hunc pretiosum cibum Christo meo, qui mihi me ipso preciosior esse debet. Defer, inquit, ei, sicubi ægrotus in lecto iacet, vel paralyticus. Nam ego robustus hoc me pane reficiam. Sic ille in opulentiâ suâ delicijs affluebat.*

III. Iuramentis abstinent.

III. Iuramenta inter eos nulla erãt, iam enim mendacij suspectus habebatur, qui iuramento quid firmaret. Decet certè hoc etiam Christianos, tum quia magna Deo irreuerentia fit, si ob leuem quamque causam in testem adducatur veluti propter vnum aureum; tum quia ea debet esse fides & veritas Christianorum, vt iniuratis credi possit, & quæuis eorum assertio vim iuramenti habeat; quod certè etiam fieret, si iuramentis abstinerent. Sanè etiam apud Romanos flamini Diali iurare non licebat, quòd indignum videretur, ei non credi, cui diuina essent credita, apud Plut. in problem. Rom. in 43. problem. vbi & addit: *Iuramentum homini libero pro tormento est.* Rectè & Christianè; nam iuramentum non nisi in casu necessitatis, quando in re magni momenti aliæ probationes haberi nequeunt, licitum, adeoque medicamenti instar est, quod non nisi causâ necessitatis nec sine tormẽto & horrore admittitur. Sanè Otto Magnus, Christianissimus Princeps, si quando seriò loquebatur, non nisi per prolixam suam barbam iurabat, vt refert Cuspinianus in lib. de Cæsar. ne Deum facilè in testem vocaret.

IV. Inter se vnanimes sunt.

IV. Omnes inter se vnanimes & quasi vna anima erant. Deprehensos in peccatis excommunicabant: orationibus, contemplationi & pijs operibus non secus ac nostri religiosi vacabant; ita vt in eorum, quasi in gentis suæ, laudem librum scriberet Philo. Discipuli ergo & fratres S. Marci fuerunt, quasi primi religiosi, qui sensim Ægyptum impleuerunt Monachis, & fecerunt quasi vnum monasterium. Nimis multum peterem, si hoc à Christianis omnibus exigerem. Solum igitur hoc peto, quod iubet Dominus, vt quærant primùm regnum cœlorum, & negotia cælestia præferant terrenis. Meminerint quod dixi ex Leuitico, pisces carentes squamis & pinnis, à Deo reprobatos esse; cuius præcepti etiam hanc moralem rationem tradit Origenes hom. 7. in Leuit. *Vt si quis est in aquis istis, & in mari vita huius, atque in fluctibus sæculi positus, tamen debeat satis agere: vt non in profundis iaceat aquarum sicut sunt isti pisces, qui dicuntur non habere pinnas neque squamas. Hac nãque eorum natura perhibetur, vt in imis semper & circa ipsum cœnum demorentur, sicut sunt anguillæ, & his similia, quæ non possunt ascendere ad aquæ summitatem, neque ad eius superiora peruenire. Illi verò pisces, qui pinnulis iuuantur ac squamis, ascendũt magis ad superiora, & aëri huic viciniores fiunt, velut qui libertatem spiritus quærant.* Et mox: *Si quis ergo habet pinnas, quibus ad superiora nitatur, mundus est. Qui verò non habet pinnas, sed in inferioribus permanet, & in cœno semper versatur, immundus est.* Sic ille.

Sed quis exitus horum pugilum? vtra factio palmam feret? Interrogemus primos, qui pro plumis pugnant: quid tandem lucrantur in suis plumis? Id quod Leuit. 1. scriptum, vt scilicet plumæ auium sacrificio deputatarum iamque deplumatarum, mitterentur in locum, in quo cineres effundi solent. Quorsum ibunt tandem vestes pretiosæ, delitiæ & diuitiæ, in locum cinerum. Quid lucri habebunt contentiosi? quid libertini? locum, in quo cineres effundi solent: *Mors depascet eos.* Interrogemus alteros S. Marci pugiles: quid illi lucrabuntur? Id nimirum, quod ipse S. Marcus suo certamine lucrifecit, vt Angelico nuncio paulò ante martyrium audiret, nomen eius scriptum esse in libro vitæ inter Apostolos, vt habet eius vita apud Metaphr.

THEMA SECVNDVM.

In Processionibus quomodo eundum.

I. Tardè & grauiter.
II. Cordatè & intrepidè.
III. Sine armis.
IV. Cum pœnitentiâ.
V. Cum bonâ intentione.
VI. Cum deuotione.
VII. Cum meditatione.

Misit illos binos ante faciem suam. *Luc.* 10.

AB antiquissimo tempore S. Gregorij M. ante mille annos & 40. processio hodierna in Festo S. Marci peragitur. Sed cur die S. Marci? Quis causam indagabit? Mihi nunc ista occurrit. Symbolum S. Marci, Leo est, quia à rugitu quasi leonis, id est, prædicatione Ioannis Baptistæ terrificâ: *Vox clamantis in deserto*; incipit Euangelium suum. Iam verò de Leone Scriptura sacra loquitur; quod informare possit nostram processionem. Sic enim loquitur Prouerb. 30. *Tria sunt quæ bene gradiuntur.* Quænam illa? primum: *Leo fortissimus bestiarum.* Leo igitur bene gradiens nos instruit, quomodo nos gradi in processionibus debeamus: vti nunc videbimus.

(Leo S. Marci typus docet gradi in processionibus.)

I. Tardè & grauiter. I. Leo tardè, grauiter & magnificè incedit; velut regio animo præditus, teste Aristotele in Physiolog. Sic decet nos incedere in processione tardè & grauiter. Ac 1. non turbare ordinem, iuxta id Apostoli 1. Corinth. 4. *Omnia secundùm ordinem fiant in vobis.* Eum videns in Colossensibus gauisus est, ad Coloss. 2: *gaudens & videns ordinem vniuersum.* Ordo hic ornat & conseruat ciuitatem, imò cursum cœlorum, qui si turbaretur omnia perderet: ornat & cœlum in Angelorum hierarchiis suis. Adhæc nō currendum, sed cum modestiâ eundum, sicut subditi & supplices solent ire ad Regem suum.

2. Quantâ modestiâ & demissione putamus iuisse animalia in arcam Noë, vt ibi salutem inuenirent! Cicero homo Ethnicus libr. 1. de legibus ait: *Ad Diuos adeunto castè, pietatem tenento, opes amouento. Si quis secus faxit, Deus ipse vindex esto.* Cogitemus Deum nos inspicientem & numerantem gressus nostros; iuxta id Iob: *Tu quidem gressus meos dinumerasti. Aulam regiam intraturus*, ait Sanctus Chrysostomus homil. 15. in Ep. ad Hebr. *& habitu & oculis & incessu conctiuq; alijs te componis & ornas: in Ecclesiam verò ingressurus, vbi verè est aula regia, & talis, qualis cælestis est, rides?*

Ad thronum Salomonis inter effictos leones, quorum sex hinc, sex inde positi erant, ascendendum erat 3. Reg. 10. siue vt cum timore & veneratione, siue vt more leonum grauiter ad Regem ascendendum esse, insinuaretur. Cur non magis ad thronum Dei?

II. Cordatè & intrepidè. II. Ambulat intrepidè, vnde subdit Sapiens loco suprà citato: *Ad nullius pauebit occursum.* Spernit enim canum oblatrantium vim pergens suo itinere, subinde restitans & quasi illis minans Plin. libr. 8. capit. 16. Sic decet nos in processionibus pergere intrepidè, nec curare quòd alij obloquantur aut rideant nos. Ita fecit Thomas Morus Baro & Angliæ Cancellarius, qui, antequam Cancellarius fieret, crucem in processionibus publicis sacerdoti præferebat. Factus Cancellarius non potuit adduci, vt in prolixioribus processionibus, quæ fiunt his diebus, equum ascenderet. Dicebat enim: *Nolo Dominum meum* (Crucifixum) *peditem eques sequi.* In templo etiam tunc non erubuit Sacerdoti ad missam ministrare. Cumque maleuoli canes aliqui ipsum propter hoc allatrarent, quòd esset contra despectum Regis, &c. respondit: *Non potest displicere domino meo Regi, quòd Regi Regum omnium domino seruiam.* Staplet. in vita.

Quid? Heraclius Imperator nónne crucem Domini suis humeris extulit in montem Caluariæ? Quod Imperator sibi honori duxit, erubescat facere nobilis, miles, ciuis?

III. Ambulans vngues suos non exerit, sed recondit intra pedem quasi in vaginam. Sic decet nos in processionibus incedere sine armis: Non enim venimus pugnare cum Deo, sed ad eius pedes supplices accedere. Ita egit iunior Theodosius Imperat. ingrediens in templum. Denique incedatur sine pompis, incedatur sine odio aut amarulentiâ erga quenquam. (III. Sine armis.) (Trip: Dom. 10. post Pēt. C. 1 E.)

Includantur curæ & solicitudines domesticæ de parando cibo & nummis, & reseruentur alteri tempori. Sic Abraham pergens ad montem Maria Deo filium sacrificaturus, ait seruis suis infra montem: *Expectate hîc cum asino, postquam adorauerimus reuertemur ad vos.* Genes. 22. Asini sunt temporales curæ, familiam gestantes: quorum oblationem respuit Devs; Exod. 13. (Trip: Dom. 10. post Pēt. C. 1 D.)

IV. Vestigia sua caudâ velut scopis euerrit & abolet, ne ex iis deprehendatur à venatoribus. Nos in processione bene ambulabimus, si per actum contritionis & aliquas mortificationes peccata nostra & pœnas ea consequentes deleamus. Legimus 4. Reg. 17. leones fuisse à Deo immissos in Babylonios illos, qui ad incolendam Samariam missi à Rege Assyriorum tulerunt secum Idola sua in terram sanctam. Quid autem aliud sunt peccata, quàm Idola? Ea igitur in loca sacra nequaquam inferenda, sed contritione saltem delenda sunt. Ad Pontificem nemo ingredi cum armis permittitur, similiter ad Turcarum Imperatorem; idque capitale est. Ad Dei ædes cum peccati telo audeat quis ingredi? (IV. Cum pœnitentiâ.)

V. Dum ambulat, sinistro pede non transit dextrum, sed sinistrum infigit infra dextrum, more camelorum. Aristot. lib. 2. animal. cap. 1. Ita nos decet in processionibus ante omnia quærere regnum Dei; secundarias intentiones retrò ponere. Pes dexter est, processionem peragere ad propitiandum Deum, ad flagella communia & grauia auertenda, pestem, bellum, tempestates noxias: ad impetranda beneficia, (V. Cum bona intentione.)

pacem, vnionem Principum, Ecclesiæ exaltationem, hæresum extirpationem, Turcæ depressionem: ad gratias Deo agendas pro acceptis beneficiis.

Pedem sinistrum dextero præponunt, qui exeunt animi gratiâ quasi exspatiatum ob verni temporis amœnitatem, ob corporis exercitium, propter bonam societatem & conuersationem, vt mereentur & potent, vel ob curiositatem; ne dicam ob flagitium aliquod patrandum, quod fecit Absalon, cùm peregrinationem in Hebron instituit, sub specie reddendi vota sua Deo, reuerà autem vt rebellionem in patrem moliretur, vti habetur 2. Reg. 15. Nautæ, qui ad septentrionem versus polum arcticum nauigant, buccinam intuentur, quæ est constellatio habens formam buccinæ: qui verò versus meridiem & polum antarcticum, crucem aspiciunt, seu constellationem, crucis formam habentem. Qui ad meridiem cœli peregrinantur, crucem in processione præcedentem aspiciant & fines pios; qui verò ad noctem perditionis, buccinam vanitatis intuentur.

VI. Cum deuotione. VI. Cùm ambulat, mouet se ad scapulas. Similiter in processione cum motu deuotionis ambulandum. Cogita 1. te ambulare cum cruce, & cum Christo baiulante sibi crucem ad Caluariæ montem. Qualis illa processio fuit! Eiectus fuit Christus à Iudæis, & passus extra Ierusalem; ad eius imitationem hortatur nos Apostolus ad Hebr. 13. *Exeamus igitur ad eum extra castra*, inquit, *improperium eius portantes.* Exeamus extra castra pompæ, voluptatum, luxûs: & Christi imperium gestemus, crucem meditemur.

2\. Cogita vitam nostram esse processionem ad mortem, non secus ac via Christi fuit ad Caluariæ montem; nisi quòd terminus nobis occultus est, & putatur esse longior. Mons ille à caluariis, hinc inde iacentibus, dictus est, secundum S. Hieronymum. At nos nónne eôdem pergimus? ad cœmiterium, inquam, caluarijs mortuorum plenum? Vnde subijcit loco cit. Apostolus: *Nō habemus hîc manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus.* Peregrini sumus & ad patriam tendimus. Nihil iam ergò hîc quæramus, adinstar illius boni latronis, qui nihil iam in mundo appetiit, aut à Christo petiit, nisi vt cum ipso esset. In illa processione primâ, quam hoc die Romæ instituit S. Gregorius, inter supplicandum octoginta homines corruerunt, peste extincti intra vnam horam; teste S. Gregor. Turon. libr. 10. histor. Quot vestrûm, putatis, desiderabuntur intra hunc annum?

VII. Cum meditatione piâ. VII. Inter eundum crebrò subsistit & respectat, an & qui sequantur. Vide tu 1. hominum piorum multitudinē: paruulos, senes, nobiles, ignobiles, quomodo Deum laudent. Eò respexit Ezechiel cap. 3. dicens: *Audiui post me vocem commotionis magnæ, & vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram*, hoc est, bonis pietatis exemplis se inuicem excitantium, ad virtutem vt exponit S. Gregorius homil. 10. ibid. & 24. moral. cap. 6.

2\. Mortem à tergo omnes insequentē. Xerxes Persarum Rex fleuit videns innumeram exercitus sui multitudinem, intra annos 100. interituram, teste S. Hieron. in Epitaph. Nepotiani. Cogita tu hanc turbæ multitudinem intra 50. annos vbi? in visceribus terræ futuram. Mortem igitur expecta. *Trip. Dom. 9. post Pēt. C. 2. B.*

3\. Processionem cælitum sequentiū agnum, cui nos annumerandos speramus, quandoquidem vna est Ecclesia, militans & triumphans sicut vna est processio, cuius pars anterior iam intrauit templum, posterior verò sequitur. Prior illa triumphans iam intrauit cœlum, posterior militans sequitur; quò & nos perducat Deus.

THEMA TERTIVM.

Qui potissimùm operarij à Deo postulandi.

I. *Petendi boni Angeli.*
II. *Boni pastores animarum.*
III. *Boni magistratus & superiores.*
IV. *Boni Christiani quicumque. Hi orent pro inuicem.*
V. *Operarij messis & vindemiæ.*

Rogate ergo dominum messis vt mittat operarios in messem suam.
Lucæ 10.

Cur rogandus Deus vt mittat operarios in messem suam.

Docemur in hodierno Euangelio à Christo, quid potissimùm petendum sit in nostris processionibus: *Rogate dominum messis*, inquit, *vt mittat operarios in messem suam.* Cæterùm mira & paradoxa est hæc Domini adhortatio: *Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suam.* Etenim ô Domine, si messis illa tua est, roga tu operarios, vt mittant falcem in segetem tuam: tibi enim metent, cùm tua res agatur: qui si non operentur, tibi damnum afferent. Eccur ergo vis à nobis rogari, vt mittas operarios in messem tuam? Duo mihi occurrunt ad hoc respondenda. Primum; tam grata & accepta est ipsi nostra oratio, si suis constet numeris; vt sine eâ messem suam non magni æstimet & quasi negligere velit, velut panem sale non conditum. Alterum: rogari vult à nobis, vt in messem suam mittat operarios, quō illam messem suam faciamus etiam nostram. Quod enim oratione petimus, tametsi alteri petimus, nobis acquirimus, adeóque nostrum etiam facimus, si v. g. acquiramus alteri nostrâ intercessione præfecturam. Monet ergò nos ad orandum pro operarijs suis, vt ipsi operentur nobis, quidquid operantur; quando eorum labores oratione impetramus. Iam verò quinam illi operarij sunt, qui precibus nostris postulandi sunt? Audiamus.

I. *Petendi boni Angeli.* I. Hi primò sunt SS. Angeli, qui à Christo *messores* appellantur Matth. 13. *In tempore messis dicam messoribus: Colligite primùm zizania &c.*

&c. Moxque id explicās: *Messores*, inquit, *Angeli sunt*, qui nimirum in iudicio mundum istum, peccatis nostris inquinatum, demetent, & separabunt malos de medio iustorum, zizania è tritico. Pro his ergo messoribus rogandus inprimis Deus, vt mittat eos ad defensionem & tutelam nostram; quod docet Christus Dominus Matth. 26. cùm ad Petrum ait: *An putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam 12. legiones Angelorum?* Ita orauit Deum Iudas Machabæus 2. Mach. 15. *Tu Domine, qui misisti Angelum tuum sub Ezechiâ Rege Iuda & interfecisti de castris Sennacherib centum octoginta quinque millia: & nunc dominator cælorum mitte Angelum tuum bonum ante nos in timore & tremore magnitudinis brachij tui: vt metuant qui cum blasphemiâ veniūt aduersus sanctum populum tuum.* Nicanorem intelligit, qui cùm valido exercitu inuasit Hebræos. Nec irrita fuit oratio: prostrauit enim Iudas 35. millia, in quibus etiam ruit Nicanor. Verùm quidem est singulis adesse Angelum custodem pro defensione; ea tamen potestas Angelo limitata est à Deo, & potest augeri vel minui, pro cuiusque merito & oratione. Sæpe etiam cogimus Angelos custodes longiùs recedere, dum in grauia peccata ruimus, quod variæ historiæ docent: & scribit Iosephus lib. 7. de bello cap. 12. Festo Pentecostes paulò ante excidium Ierosolymæ auditam in templo à sacerdotibus, noctu ingredientibus, subitam vocem: *Migremus hinc*; vtique Angelorum, qui templum id vastandum ob peccata Iudæorum tunc deseruerunt. Vt enim fœtentia & impura omnia fugiunt apiculæ: ita SS. Angeli impuram hominum vitam. Væ nobis ergo si consimili modo deserant nos Angeli. Dum verò nobis adsunt, à peccando dehortantur, peccandi occasiones remouent, ad bonum, & progressum in virtutibus impellunt; dæmonū insidias arcent. Scimus ex 3. Reg. cap. 17. Eliam in solitudine diu pastum fuisse coruorum beneficio, qui quotidie attulerunt ei panem & carnes. Quâ re quid mirabilius? quis enim est, qui nesciat coruorum voracitatem, adeò vt carnes etiam putridas auidissimè & rapiant & vorent? Vnde igitur factum, vt carnes tam bonas & sapidas, quas è mensâ Regis Achab per Angelum sublatas censet Abulensis, non ipsi deuorarent? Vtique Angelus Domini, qui coruis deferendas attulit (vti idem auctor indicat) eis semper à tergo aderat & prohibebat, ne cibum sibi vetitum, & Prophetæ destinatum, comedere auderent. Ita nobiscum quoque custodes agunt Angeli: arcēt à cibis vetitis, alijsque rebus illicitis, inijciendo nobis scrupulum, & timorem Domini; promouentque ad progressum in virtutibus. Videre hoc datum fuit cuidam Stylitæ Edessano apud Matth. Rader. 3. p. Viridarij: iustos videlicet circumuallari à bonis Angelis; peccatores verò à malis, qui nisi ab Angelo custode ponè, mœsto licet, sequente prohiberentur, omni momento eos perderent; quod facilè sibi quisque persuadere potest.

II. II. Pastores animarum, verbique Dei seminatores, & de his potissimum loquitur hîc Dominus. Ipsi enim falce partim linguæ, partim potestatis absoluendi à Deo sibi traditę, partim vitæ bonæ, populum Christianum, huic terræ affixum, demetunt & in horreum cœli transferunt. Vnde Sanctus Hieronymus libr. 2. in Epist. ad Galat. ait: *Precemur Dominum messis, vt mittat operarios ad metendū, qui spicas populi Christiani, quæ stant in Ecclesia futuro tritico præparata, metant, colligant, & in horrea comportantes, nequaquam perire patiantur.* Meritò sanè, quia magnum & difficile est hoc munus: homines terræ affixos & ad terram inclinatos erigere ad cœlum, imò cœlo etiam inuehere. Non quiuis est idoneus ad hoc peragendum, quod non minus est, quàm mortuos suscitare, ex hominibus Angelos facere. Rogatus aliquando Elisæus, vt suscitaret filium Sunamitidis defunctum, misit seruum suum, dato ei baculo suo, quem imponeret defuncto. Fecit ille, sed re infectâ rediens: *non surrexit puer*, inquit. Itaque Elisæus ipsemet descendere & incumbere super puerum, suaque membra constringere & aptare membris eius debuit, donec puer reuiuisceret. 4. Reg. 4. Quid rudis & vitiosus pastor aut prædicator, nisi huiusmodi baculus? lignum, inquam, rude & aridum? Talésne suscitabunt mortuos Deo peccatores? Minimè gentium. Similes vel certè non multùm absimiles Elisæo esse debent, sancti & eruditi; multum insuper adhibere studium, multam precationem, multam exhortationem verbo & opere debent, vt tantum opus efficiant. *Ab immundo quid mundabitur?* Ecclesiastici 34. Ab infecto vase fœtere solet vinum; & à sordido pastore sordidatur grex. Ipsi sunt *Sal terræ*, qui si infatuati fuerint, quomodo salient populum? Ipsi stomachus sunt in corpore dispertiens nutrimentum per omnia membra; quo corrupto omnia languent, vt docet Auctor Imperf. homil. 38. in Matth. Iure igitur precari iubemur, vt bonos huiusmodi operarios Deus mittere velit; quia pauci tales sunt, vt lamentatur S. Gregorius hom. 17. in Euang. *Ad messem*, inquit, *multam operarij pauci facti sunt, quod sine graui mœrore loqui non possumus. Ecce mundus sacerdotibus plenus est, sed tamen rarus inuenitur operator: quia officium quidem sacerdotale suscipimus, sed opus officij non implemus.* Operarios quærit Dominus, non mercenarios, qui mercedi solùm inhiant, & opus negligentes faciunt: operarios, non inspectores tantùm, quales sunt Magistri vel præfecti cæmentariorū, qui alios quidem ad labores impellunt, ipsi verò parum aut nihil laborant, plus interim mercedis præ cæteris accipiunt.

Boni pastores animarum.

Trip. Dom. 5. post Pascha C. 6. C.

III. Magistratus & superiores; qui gladium pro falce gerunt, quasi à Deo armati, vt vitia exscindant, ipsosque vitiosos velut zizania è medio tollant, qui si boni sint & officium faciant, totam communitatem conseruabunt: sint mali & ignaui, totam vastabunt. Hinc 1. Reg. cap. 14. appellantur *anguli populi. Applicate huc vniuersos angulos populi*, inquit Saul, idque ex proprio Hebræorum idiomate; quia sicut anguli

III. Boni Magistratus & Superiores.

guli continent & sustentant domum: sic etiam Principes & Magistratus ciuitates, vt ibi notat Gaspar Sanctius. Isaias cap. 30. appellat eos *turres. Cùm ceciderint turres*, inquit, h.e. Principes, qui sicut turres super populum eminebant, vt ibi exponit S. Thomas alijque omnes. Nemo autem nescit quantum ornamentum simul & præsidium afferant turres ciuitati contra hostes, si firmiter consistant: quantum nocumentum, si cadant. Turris illa, quæ in Siloë cecidit, 18. homines contriuit, teste Domino Luc. 13. Hinc orat. Dauid Psalm. 121. *Fiat pax in virtute tuâ & abundantia* (vel, vt alij legunt, *salus*) *in turribus tuis.* Pax & abundantia; quia se mutuò consequuntur, pro eodem sumuntur. Orat ergo vt fiat pax in Principibus; quia ab illorum pace & salute pendet pax & salus populi. Hinc fit sæpenumerò, vt cùm DEVS punire intendit populum, mittat eis Regem vel Magistratum improbum; quemadmodum ipse per Oseam cap. 13. dixit: *Dabo tibi Regem in furore meo.* Loquitur de Saüle: Dabo, hoc est, dedi tibi Saülem iratus, quòd Regem alium à me peteres: vt exponit ibi Cornelius. Quod sanè cum amarâ quadam ironiâ exprobrat Hebræis Samuel, cùm ad eos loquens 1. Reg. 12. ait: *Dixistis mihi: Nequaquam, sed Rex imperabit nobis, cùm Dominus Deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo præsto est Rex vester, quem elegistis & petistis.* De quo Sanctus Augustinus super Psal. 51. *Saul*, inquit, *Rex non ad permanendum electus est à Domino, sed secùdum cor populi durum & malum datus est ad eorum correptionem, non ad vtilitatem secundum illam sententiam: Qui regnare facit hominem hypocritam propter peruersitatem populi.* Iob 34. Sic ille. Intellexit hoc vel ipse gentilis Plutarchus, qui libr. de serâ Num. vind. cap. 4. docet impios Principes & Tyrannos dari à DEO velut carnifices ad puniendα eorum peccata *Quemadmodum fel hyenæ*, inquit, *& phocæ aliorumq́; fœdorum animalium coagula aliquid habent ad sanandos morbos vtile: sic nõnullis morsu & pœnâ indigentibus Deus injiciens Tyranni alicuius sæuitiam implacabilem aut magistratûs molestam asperitatem, non antè id, quod excruciabat ac turbabat, sustulit, quàm vitioso morbo liberâsset ac purgâsset. Tale medicamentum fuit Agrigentinis Phalaris, Romanis Marius, Orthagoras Myro, & Clisthenes Sycioniis.* Bene meminit phocæ, qui est bos marinus, sæuus & iracundus, non solùm alienos à suâ specie pisces inuadens & impugnans, sed & propriam coniugem perpetuò infestans. Huiusmodi enim Tyrannus & re & nomine fuit Phocas Imperator, sub Gregorio M. PP. qui cùm velut Tyrannus sæuiret in innocentes, Monachus quidam sæpe cum DEO precibus expostulabat: *Cur Domine eum fecisti Imperatorem?* Cui responsum cælitùs: *Quoniam non inueni peiorem.* Refert Anastasius Nicænus qu. 15. in script. Expurgauit certè hic Tyrannus & sanauit morbum Mauritij Imperat. eum hîc plectendo propter delicta sua, ne plecteretur ibi.

IV. Boni Christia. IV. Christiani quicumque in Ecclesiam Christi missi, vt sint operarij & messores boni. Quemadmodum enim alibi (Matth. 20.) omnes, quos offendit operarios paterfamilias Deus, misit in vineam suam; ita nunc omnes Christianos mittit in agrum suum. Vult ergo vt vnus pro altero Deum interpellet, & gratiam bene agendi & sanctè viuendi impetret. Serui orent: mitte nobis bonos dominos, domini, mitte nobis bonos seruos. Filij, mitte nobis bonos parentes: Parentes, mitte nobis bonos filios. Ciues, mitte bonum Magistratum: Magistratus, da nobis bonos ciues; pauperes pro diuitibus, sani pro infirmis, securi pro periclitantibus, &c. Denique vt omnes faciant suum officium velut boni Christiani. Hoc est quod S. Iacobus cap. 5. scribit: *Orate pro inuicem vt saluemini.* Idem insinuauit Christus, quando tradens formulam orandi, præscripsit orantibus pluralem numerum; vt communem patrem appellemus dicendo: *Pater noster*; communem panem petemus, communem debitorum remissionem, communem præseruationem in tentationibus & liberationem à malo. ni quicumque. Hi orent pro inuicem.

1. Ratio est primò, quia sic iuuat alter alterum, vt qui propriâ oratione nihil impetrare potest; quia fortè malè & tepidè, aut existens in peccato orat, adiuuetur oratione alienâ: sicut equi iuncti currui, se mutuò subleuant ac promouent. Sic messores & operarij, quorum alij alijs meliùs nôrunt artem metendi & struendi, vel alius alio fortior est, dum mutuam sibi impendunt operam, facilè perficiunt opus. Quam ob causam Salomon cædendis pro structurâ templi lignis de Libano iunxit seruos suos cum seruis Hiram, Sidonijs, vt horum arte & industriâ adiuuaretur illorum imperitia: *Serui mei sint cum seruis tuis*, inquit, *scis enim quomodo non est in populo meo vir, qui nouerit ligna cædere sicut Sidonij.* 3. Reg. 5. Simili igitur modo dum vnus pro seipso nescit bene orare, adiuuabitur oratione alterius, qui multum potest orando; quam rationem addit ibidem S. Iacobus, cùm ait, *Multum enim valet deprecatio iusti assidua.*

2. Secundò, quia sic non solùm oratur; sed etiam exercetur charitas erga proximum. Vnde S. Gregorius lib. 5. Epist. cap. 19. *Preces enim nostræ*, ait, *tantò celeriùs in Dominicæ pietatis aurem subleuantur, quantò eas vicissim pro nobis fusas charitatis ardor exacuit.* Et alibi: *Libentiùs sacrificium orationis suscipitur, cùm in conspectu misericordis Iudicis proximi dilectione conditur.* Auctor verò Imperf. hom. 14. in Matth. *Pater noster*, inquit, *dixit, nõ meus; pro se enim orare natura est: pro altero autem charitas fraterna hortatur. Dulcior est autem ante DEVM oratio, non quam necessitas DEO transmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat.* Denique quia, *ita magna remuneratio est*, inquit, S. Ambrosius lib. de Cain c. 9. *vt orationibus singulorum acquirantur singulis totius plebis suffragia.* Et S. Gregorius lib. 1. Epist. 24. *Dum nos vobis*, ait, *per orationis opem coniungimus, quasi ambulantes per lubricum, vicissim nobis manum tenemus: fitq́; ex magna prouisione charitatis, vt eò singulorũ robustiùs charitas persigatur, quò in alterutrum alter innititur.*

V. Ope-

V. Operarij Messis & vindemiæ.

V. Operarij messis & vindemiæ, quam præstolamur hac ætate. Pro his mittendis rogare aliud non est, quàm orare illud Dominicum: *Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie.* Vbi enim panis hic in agris non est, ibi nec messores erunt: & si messores desint, siue ob tumultus bellicos, siue ex alijs causis, ibi nec pane agri frui possumus. Certè panis iste multa sustinet pericula, pruinæ, siccitatis, grandinis, æruginis, hostilitatis; iure igitur merito petere eum iubemur, & quotidie quidem; quia dicimus *quotidianum*; cùm quotidiana etiam sint pericula. Tametsi verò DEVS nouit panem nobis ita esse necessarium, vt sine eo viuere non possimus, adeoque nec seruire ipsi; vult tamen à nobis eum precibus impetrari; vt cum merito obtineamus & possimus verè appellare panem *nostrum*: quasi nostro labore partum. Balearici funditores sunt supra cæteros insignes; vt qui tres fundas circa caput gestant ad omnimodam iaculorum emissionem; qui neque pueralis panem alia cõditione dare solent, quàm fundâ ab ipsis deiectum. Strab. libr. 3. Hunc in modum DEVS, vt benè & sedulò precandi artem perdiscamus, panem non vult dare; nisi quem iaculo orationis de cœlo quasi deiecerimus. Bonus ille Isaac dilexisse dicitur filium Esau, quasi præ altero Iacobo. Genes. 25. Mirum certè hoc; cùm Esau, vti pilosus & horridus, ita quoque asper & ferus esset moribus: econtrà Iacob, vti leuis corpore, ita moribus placidus & amabilis. Causa refertur ibi; quia Esau venator erat, de cuius venatione comedebat Isaac. Habebat is domi suæ pecora innumera; ea tamen ipsi non ita sapiebant, vt caro ferina. Nimirum hæc industriâ & labore paratur: domestica verò absque labore, merâ pecorum fœcunditate habetur. Certè etiam Iacob arcu demùm vti cœpit, & pluris æstimauit prædium, quod acquisiuit gladio & arcu suo, quàm quod pecuniâ priùs emerat; ideoque illud velut rem præ cæteris charam legauit suo Iosepho. Genes. 48. Panis ergo quem orationis sagittis comparamus, quasi caro ferina; Deo gratior & sapidior: panis verò, quem omninò gratis sine nostris precibus, dat quasi caro domestica est. Itaque oratio nostra Dei oblectatio; Dei quasi cibus dulcis & optatus est; quo ipsum etiam pascimus, dum humili & feruenti oratione pasci ab eo petimus. Tales venatores amat Deus, qui industriâ orationis cibum sibi parant. Illos amat Paterfamilias, qui panem otiosè non comedunt: otiosos verò odit & expellit, vti apes fucos; qui mel quidem vorant, sed pro eo conficiendo nihil laborant.

THEMA QVARTVM.

In Processionibus quæ cauenda.

I. Non portandus sacculus negotiationum.
II. Non pera comessationum.
III. Non calceamenta superbi vestitus.
IV. Nemo in via salutandus per confabulationem.
V. Eundum sicut oues eunt.

Nolite portare sacculum neque peram; neque calceamenta: & neminem per viam salutaueritis.
Luc. 10.

NOn multum aberrabo, Audit. si nostræ processionis, quam hodie instituimus, exemplar dicam fuisse illam, quam in hodierno Euangelio præscribit Saluator noster suis 72. Discipulis. Pertransiturus benefaciendo oppida & castella Iudææ, præmisit illos septuaginta duos, binos & binos, vt prædicarent Euangelium & infirmos curarent, ipsi denique mox secuturo viam præpararent, quò faciliùs Iudæi ipsum reciperent velut suum Messiam, ab eoque plenam fidem, peccatorum remissionem & gratiam acciperent. Nos etiam de Ecclesiâ nostrâ in vicinum oppidum vel pagum bini & bini; vel terni & terni, in forma processionis egredimur, quasi à Christo summo pastore nostro missi, vt non quidem linguâ sed modestiâ, silentio, grauitate, oratione totiusque corporis religiosâ compositione alios ædificando, Euangelium prædicemus: quâ ratione S. Franciscus vadens cum fratribus suis, etiam illiteratis, per vrbis compita, fertur eis dixisse: *Eamus prædicatum*; non linguâ sed modestiâ. deinde vt liberali nostrâ manu sanemus eos, qui passim in via occurrunt nobis, pauperes, fractos, vlcerosos, miseros, non exiguo numero: sicque ipsi viam quodammodò paremus, velut mox secuturo & hunc in locum venturo, sub Missæ sacrificio. Quæ cùm ita sint, nos etiam videntur tangere leges illæ, quas in hodierno Euangelio Dominus præscripsit suis discipulis, vt nos ipsis conformemus; quas nunc audiamus.

I. *Nolite portare sacculum*, Græc. βαλλάντιον, *marsupium* seu *crumenam*. Portant secum sacculum, qui ob negotiationem vadunt peregrinatum; deinde qui terrena solùm, non cælestia bona petitum veniunt; quò nimirum sacculum & crumenam impleant. Malè à Christo exceptus fuit, qui ob talem causam ipsum rogauit: *Magister dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Audijt enim: *Homo quis me constituit iudicem aut diuisorem super vos?* Luc. 12. Loquitur quasi ad ignotum, dum *hominem* appellat, q. d. non noui te, in hoc postulato; non enim propter temporalia veni in hunc mundum, qui nec pedem vnum propterea mouerem. Pessimè etiam exceptus fuit Adonias à Salomone, quando ab eo petijt sibi dari Sunamitidem in matrimonium,

I. Non portandus sacculus negotiationum.

nium; cogitās per hoc, vti Salomon subolfecit, regnum Salomonis trahere ad se; supplicium enim mortis incurrit. 3. Reg. 2. Terrenæ namque diuitiæ, honores & commoditates plùs plerumque obsunt, quā prosint; vnde Dei iram potiùs merentur quàm beneuolentiam, si primariò & per se petantur; fitque *oratiò* talium *in peccatum*. Grauissimam plagam accepere Hebræi, quando ad arcæ præsidium confugerunt ob temporalia tantùm commoda sua. 1. Reg. 4. Pari modo Christiani sæpe nihil impetrant, sed grauiùs interdum puniuntur, quando in tribulatione instituūt processiones cum S. Eucharistiâ & SS. reliquiis; quia Deus *scit illos pro euasione & cessatione periculorū corporalium deprecari, non ex recta radice, hoc est, non ex charitate neque syncerâ intentione: sed ex amore carnali, quo diligunt vitam præsentem ac prospera eius: sicq́, oratio eorum fit in peccatum & indignationem prouocat Deitatis*, &c. ait Dionysius Carthus. in eum locum art. 10. myst. interpret.

II. Non pera comessationū.

II. *Neque peram*; ad panem videlicet & alios cibos in ea gestandos. Non intendo prohibere in longiore præsertim peregrinatione necessarium commeatum; sed superfluum & comessationes compotationesque, quæ quandoque instituuntur maiori luxu & intemperantiâ, quàm decet. Quando cum Deo loqui & agere volumus, spiritumque nostrum in oratione pascere, caro interim ieiunare, non saginari debet. Quemadmodū enim vellus Gedeonis siccum & aridum mansit, quando area circumiacens rore perfusa fuit; & vicissim rore conspersum, quando area remansit sicca. Iudic. 6. simili modo si animam consolationis gratiæque cælestis rore perfundi in oratione desideramus, carnis terra, ne voluptatibus diffluat, ieiunio & abstinentiâ coërcenda est: quæ si cibo & potu impleatur, perarida remanebit anima, omnique deuotione destituta. Et sanè absurdissimum est planeque Epicureum, eo tempore velle ventrem saginare, quo affligendus est pœnitentiâ, ac mens reficienda; id quod exprobrat Hebræis Isaias cap. 22. dicens: *Vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum & ad planctum, ad caluitium & ad cingulum sacci: & ecce gaudium & lætitia, occidere vitulos & iugulare arietes, comedere carnes & bibere vinum.* Quid verò ad hoc Deus? *Et reuelata est*, inquit, *in auribus meis vox Domini exercituū: Si dimittetur iniquitas hæc vobis, donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum!* q. d. iuro, quòd non dimittetur vobis. Quid hac comminatione terribilius? Senserunt eam Hebræi, quando ad montem Sinai legem Dei sibi promulgandam expectantes, sederunt manducare & bibere, nec non circa vitulum ludere. Iussit enim occidi reos & cæsi sunt 23. millia ex eis, necdum tamen placatus Deus addidit: *Ego autem in die vltionis visitabo & hoc peccatum eorum.* Neque iram hanc auertit Moysis precatio; sed percussit insuper Deus populum nouâ plagâ, quam pestem fuisse existimat Abulensis Episcopus, Alphonsus Tostatus in eum locum.

III. Non cal-

III. *Neque calceamenta*; superflua videlicet & quæ totum pedem tegunt, ac nitidiora. Qui in supplicationibus incedunt, splēdorem vestium & ornamenta sibi deponenda sciant; si Deum sibi placare & postulata impetrare volunt. Legimus enim Deum à Moyse rogatum, vt dimitteret populo peccatum, in vituli cultu admissum, præcepisse priùs populo, festiuis induto vestibus: *Iam nunc depone ornatum tuum, vt sciam quid faciam tibi.* Exod. 33. quasi hæc ornatus depositio necessaria sit ad placandū Deum & prima dispositio. Quis enim homini superbo misericordiam velit impendere? Hinc Thecuitis illa, vt gratiā à Dauide impetraret, lugubrem induit habitum, quo Regem ad commiserationem flecteret. 2. Reg. 14. Quare Conciliū Moguntinum can. 34. præcepit vt Christiani supplicationes comitētur, *non equitando, nec pretiosis induti vestibus.* Decet enim subditum arma illa deponere, quibus contra dominum suum militauit; si veniam obtinere velit. Vestium luxus arma non postrema sunt, quibus Devs impugnatur. Quare sæpe viri etiam primarij in processionibus pro publicâ necessitate institutis, planè discalceati & nudis pedibus incedere non erubuerunt, vti Theodosius iunior Imper. Constantinopoli in processione institutâ ob frequentes terræ motus, apud Niceph. lib. 14. cap. 46. Leo Papa decimus Romæ in publica supplicatione, cùm Ecclesia à Turcis infestaretur, teste Iouio in Leone X. lib. 4. indictâ anno 1517. ad Sanctam Mariam super Mineruam, discalceatus incessit; vti & Sanctus Carolus Borromæus Cardinalis & Archiepiscopus Mediolani in processione, pestis causâ peractâ, vt in eius vita. De S. Elisabethâ Thuringiæ Principe scribit auctor vitæ lib. 3. cap. 11. *In diebus Rogationum, cùm quidam contra sanctorum decreta facientes, pretiosis & delicatis vestibus decorantur: ipsa Princeps Regis filia laneis induta, nudis pedibus processionem Crucis & sanctorum reliquias deuotissimè sequebatur.* Quâ ratione effecerunt vt ipsorum preces cœlum penetrarent; quia *oratio humiliantis se nubes penetrabit.* Ecclesiastici 35. Quid causæ est, quòd Dauid dixerit de Ionathâ: *Sagitta Ionathæ nunquam rediit retrorsum?* hoc est, nunquam abiit in vanum, quin transfigeret scopum; nisi quia Ionathas adeò fortiter arcum tendere solebat, vt semper penetraret? 2. Reg. 1. Quò magis ergo chordam traxit deorsum, eò altiùs euolarunt & fortiùs penetrarunt eius sagittæ. Pari modo nos, quò magis nos deprimimus, dum oramus, eò potentior euadet nostra oratio, & penetrabit nubes, imò ipsum Dei cor.

Ceremonia superbi vestitus.

IV. *Neminem per viam salutaueritis.* Phrasi Hebræâ vult dicere: Ne diuertatis ad priuatas salutationes & familiares prolixasque collocutiones; sed omnem vanam confabulationem, distractionem ac moram præscindite, vt ibi explicat Cornelius à Lapide. Cauendæ etiam sunt in SS. processionibus salutationes tales, profanæ, inquam, confabulationes, risus, cachinni. Et sanè si Apostolis ad prædicandum Euangelium missis salutationes illas Dominus prohibuit, quo iure dum precationi incumbimus, licebit nobis Deo relicto conuertere sermonem ad nugas, iocos, risus, res prophanas? IV. Nemo in via salutandus per confabulationem.

Achæos

Achæos laudat Homerus Iliad. 3. quòd ad prælium procederent magno cum silentio, *conspiratuq; tacito nitibundi pugnam indipiscerentur*, vt loquitur Gellius lib. 1. cap. 11. vituperat è contrà Troianos, qui loquitarentur & gruum instar confabulationibus mutuis perstreperent. Atqui nos in processionibus ad spirituale bellum egredimur, expugnaturi DEI cor: id verò in multiloquio non efficiemus; quia Dominus monet: *Orantes nolite multum loqui, sicut Ethnici.* Matth. 6. nugacia scilicet & futilia, licet ad orationem tendant; quantò minùs ergo miscenda ludicra & profana? Iosue etiam in Ierichuntinis circa vrbem processionibus deiecturus vrbis muros, strictissimum indixit populo silentium: *Non clamabitis*, inquit, *nec audietur vox vestra, neque vllus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate & vociferamini.* Ios. 6. Et obseruatum est hoc ab omni populo. Quid aliud quærimus nos per nostras processiones; quàm deijcere muros & impedimenta cœli, vt id occupemus? Frænemus ergo intereà linguam nostram, donec veniat dies illa optata, in qua occupato cælo simul vociferantes triumphum canamus. Iudæi si in loco sacro fortè sternutabant, proximi eis salutem precari vetabantur, propter loci sanctitatem; vt scribit Hebræorum Doctor Rambam lib. 1. Iad, hal. 3. in cap. 4. Magis multò nos mouere & modestiæ ac silentij admonere debent hi dies sacri, communi omnium supplicationi & compunctioni destinati, de quibus Sanctus Augustinus in Vig. Ascensionis serm. 173. de temp. ita concionari incipit: *Scire debemus & intelligere, fratres charissimi, quia dies compunctionis & pœnitentiæ celebramus, & ideo non nos oportet nimio risu vel in aliquo minùs cauto & congruo cachinno dissolui, timentes illud quod Dominus in Euangelio dixit: Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis & flebitis.* Denique non solùm istæ leuitates, semper ex se malæ, deponendæ sunt eo tempore; sed etiam profana alia, cæteroqui no illicita studia, quo sensu intelligit verba illa Christi: *neminem salutaueritis.* S. Ambrosius in eum locum Luc. 10. *Ergo & hic*, inquit, *non salutationis officium aufertur; sed obstaculum impediendæ deuotionis aboletur: vt quando diuina mandantur paulisper sequestrentur humana.*

V. Eundum sicut oues eunt. V. *Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos.* Ergo sicut oues ire debemus in processione. Et quomodò pergunt oues?

1. 1. gressu recto & simplici, quò ducuntur à pastore. Sic eundum in processione, eâ intentione, quæ proponitur à pastore, ad exorandum Deum pro hac vel illâ necessitate: non vt recreemur vel exspatiemur, non ex mera consuetudine, & vt dici solet, dicis gratiâ, non ob lucrum aliquod aut negotia sæcularia. Propterea non frustrà notatur Psal. 144. *Propè est Dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate.* Vulpes gressu ficto incedunt, fingunt se hac ire, & aliò intendunt; ac repente illuc saltant. Non sit talis noster incessus, non sit fictus; neque duplex: sed inuocemus *in veritate*: quærentes spiritualia, non carnalia bona, non labijs dolosis, sed ore simul & corde orantes.

2. 2. Oues dum ambulant, non circumspiciunt; sed ad viam dumtaxat suam vultum & oculos conuertunt. Pari modo ambulent, qui cum processione eunt, ne à Sapiente stultitiæ arguantur, qui Prouerb. 17. ait: *In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ.* q. d. ex incessu sapientis modesto & composito elucet imago hominis sapientis: vti vice versâ ex facie vagi, curiosi, leuis imago stulti, qui seipsum nesciat, nec ad se attendat.

3. 3. Oues dum ad pascua pergunt, crebros interim balatus edunt. Ita decet Christianos in processione pias fundere preces, saltem breues & iaculatorias, quibus animum subinde eleuent ad DEVM: vel si colloqui, submissâ tamen voce, velint; de rebus tantùm pijs, non de profanis loqui; quod etiã orationis vim habet. Monet enim Dominus Luc. 21. *Vigilate omni tẽpore orantes.* Et Apostolus 1. ad Thessal. 5. *sine intermissione orate.* h. e. sedulò, perseueranter, assiduè, quantum per alia negotia licet, vti sanè licet in processione. Nunquam cesset oratio, quia nusquam deest tentatio.

4. 4. Denique si audiri à Deo volumus, sicut agni accedere ad eum debemus, non sicut lupi; non vt nocentes, sed vt innocentes: *Cùm multiplicaueritis orationem*, ait Dominus Isai. 1. *nõ exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.* q. d. lupi estis, non agni. Agnorum sacrificio, DEVS placatus est ab Abel, quia velut agnus sacrificium illud obtulerat; non est placatus sacrificio frugum à Cain: quia lupus erat, sanguini insidiatus. Elephantes etiam irati obiectâ sibi ouiculâ iram deponunt & mansuescunt; referente Pierio l. 2. hierogl. Quare si & nos DEVM nobis iratum reconciliare volumus, velut agni, culpa carentes, compareamus in conspectu eius.

IN FESTO SS. PHILIPPI ET IACOBI.

THEMATA.

I. Quomodo Philippi, hoc est, equorum amatores & quorum esse debeamus.
II. Vernum tempus DEVM qui nobis ostendat.
III. A floribus arborum documenta.
IV. In templo obseruanda.
V. Beatitudo cælestis quomodo regnum, ciuitas, domus, cubile, paradisus.

THEMA PRIMVM.

Quomodo Philippi, hoc est, equorum amatores & quorum esse debeamus.

I. *Amatores corporis nostri.*
II. *Amatores seruorum.*
III. *Amatores pauperum.*
IV. *Amatores tribulationum.*
V. *Amatores sepulchri sui.*

Philippe qui videt me, videt & Patrem. *Ioan.* 14.

Philippo cur non mutatum nomen.

CVR E aliquis interroget; quamobrem Christus Dominus cùm alijs quibusdam Apostolis nomina vel mutauerit vel indiderit, non mutauerit Philippo; cuius nomen Apostolo minùs conuenire videtur. Sonat enim græcè, quod *amator equorum* latinè. Quid autem equis cum Apostolo, vel Apostolo cum equis, qui audijt à Christo: *Euntes* (non equitantes) *prædicate Euangelium*? Et vt liceat Apostolis etiam equitare, quomodo licebit equos adamare? Hoc enim potiùs equitum, militum & rusticorum esse videtur quàm Apostolorum. Verùm Christus DEI sapientia non modò nomen hoc Philippo non ademit, sed potiùs confirmauit, dum in hodierno Euangelio, illo ipso nomine *Philippum* compellauit. Vidit enim hoc vocabulum non honestum modò, sed prænobile esse, si quis amet equos, quos amare debet: non qui in stabulis aut campis pascuntur, & bruta animalia, ad iugum nata sunt; sed alios qui hominem cœlo inferre possunt. Quinam verò illi sint hîc videamus.

I. Amatores corporis nostri.

I. Equus est corpus & caro nostra, animam gestans velut equitem. Iulius Cæsar equum habuit pedibus anterioribus humanis, qui alium præter ipsum nô excipiebat, teste Plinio lib. 8. cap. 42. Huiusmodi equus hominis ipsum eius corpus est, de quo exponit Origenes homi. 15. in Iosue. id Psal. 32. *Fallax equus ad salutem*, in hæc verba, *Si motus corporis nostri permittamus infrænes, nec abstinentiæ iugo lasciuiam carnis & superba colla subdamus*. Similiter Ambrosius in tract. de Naboth, *equum* appellat carnem nostram. Quid autê de hac Apostolus? *Nemo vnquam carnem suam odio habuit*, (inquit ad Eph. 5.) *sed nutrit & fouet eam.* Ergóne caro nostra amanda? ergo non frænanda, non affligenda est? Non hoc asserit Apostolus: sed vxorem diligendam prædicat, eò quòd sit caro mariti: carnem autem suam nemo odit. *Caterùm sit amet anima carnem*, ait Sanctus Bern. in Psalm. Qui habitat, serm. 10. *vt non ipsa in carnem transisse putetur, dicaturq́ ei à Domino: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est; diligat anima carnem suam, sed multò magis suam ipsius animam seruet. Amet Adam Euam suam, sed non sic amet, vt voci eius plus obediat, quàm diuinæ.* Similiter Sanctus Augustinus lib. de continentiâ tom. 4. *Non est*, inquit, *inimica nostra* (caro) *& quando eius vitijs resistitur, ipsa amatur, quia ipsa curatur; nemo enim vnquam carnem suam odio habuit; vt ipse Apostolus dixit.* Sic ille. Plurima bona præstat homini equus, vt apertum est: similiter & caro animæ. Dum enim ieiunat, dum flagella patitur, dum genua flectit & orat, dum lachrymas fundit, dum sensus à rebus vetitis retrahit & claudit, dum peccata confitetur & pectus tundit, dum se peregrinando & laborando pro DEO fatigat, dum ad eleemosynas manus extendit, & similibus pijs operibus se exercet, certè animam in cœlum, equi instar, portat. Imò ipsa DEO gratissima fit hostia, si in talibus se occupet, teste Apostolo ad Romanos. c. 13. *Obsecro vos fratres*, inquit, *per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem.* Ergo corpora nostra placare DEVM possunt, velut hostiæ immolatæ. *Nihil mali respiciat oculus*, ait Sanctus Chrysostomus homil. 20. in epistol. ad Romanos, *& facta est hostia Deo: nihil turpe loquatur lingua, & facta est corporis oblatio: nihil iniqui committat manus, & facta est holocaustoma*, &c. Cæterùm qui amat equum suum, non dimittit liberum, quà vult vagari; sed sub fræno tenet: nec dum in eo equitat, frænum ei permittit, sed eo potiùs attracto, cautè eû ambulare cogit; ne equo cespitante vnà cum ipso cadat aut in præcipitium ruat. Neque etiam pabulo nimio saginat, ne planè ignauus fiat: neque otio torpere affixum stabulo sinit, ne ad gressum impeditus atque inutilis euadat. Idem agat, qui amat carnem suam: sub fræno eam contineat, nec nisi moderato pabulo nutriat, ne se cum illâ perdat. Baiazetes Turcarum Imperator, quia in fuga transiens flumen equam suam, cui sedebat, velocissimam nimium bibere permisit, chiragrâ laborans: ex quo equa

equa dissoluta & nimiùm grauata, segniùs cucurrit, à Tamberlane insequente captus est, teste Chalcódylâ lib. 3. Sic omninò *si præstes animæ tuæ*(carni tuæ)*concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis.* Ecclesiastici 18. Econtrà Basilius Macedo cùm indomitum equum cōscendens edomuisset, tantum apud Michaëlem Imperat. ob id gratiæ acquisiuit, vt tametsi obscuris parentibus ortus esset, ex equorum custode factus sit ipsi cubicularius, & tandem ductâ Eudoxiâ vxore, Regis pellice, successor in imperio Constantinopolitano. refert Zonaras in Michaële Theophili filio. Nihilominus imò millies plus consequemur, si equum carnis nostræ domuerimus; Reges enim cœli fiemus. Quis igitur equum hunc non amet? Hinc virgo illa mirabilis Christina subinde membra corporis sui, pedes ac manus, postquam ea dirissimè afflixisset, blandè exosculabatur; quòd ipsi in Dei seruitio fideliter adstitissent, ideoque suo tempore resuscitanda essent ad immortalem gloriam & perfundenda sempiternis gaudiis; vt refert Cantipratanus apud Sur. 23. Iun.

II. Amatores seruorum.

II. Equi appellari possunt serui; quia dominorum onera quasi iumenta portant, ipsos quoque vehunt & reuehunt, quò iubentur. Meritò ergo diliguntur, vti non semel iubet Ecclesiasticus; inprimis capit. 7. *Seruus sensatus, sit tibi dilectus quasi anima tua.* Deinde cap. 33. *Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem tuum sic eum tracta: quoniam in sanguine animæ comparasti illum.* h. e. tanquam consanguineum tuum; vel potiùs: comparasti eum, vt sanguinem & vitam tuam foueret ac seruaret, laborando, defendendo, seruiendo. Serui aliud non sunt, nisi viua quædam domini instrumenta, veluti est manus aut pes hominis, proboscis elephantis, &c. Quod ergo domini seruis præstant, hoc sibi præstant: sicut & sibi dant quod equis suis. Vnde Seneca epistol. 97. *Serui sunt?* inquit, *imò contubernales. Serui sunt? imò humiles amici, Serui sunt?* imò conserui, &c. Serui à seruando dicti sunt, quia domum heri conseruant; & sæpe propter vnum seruum bonum benedicit DEVS toti domui; vti domui Laban propter Iacobum: domui Putipharis propter Ioseph. Vnde antiquorum consuetudo fuit, vt cum primùm seruus in domum admittebatur, super eius caput spargeret herus nuces, ficus, dactylos, pomaque & fructus alios, varia quoque leguminum olerumque genera, denique auri argentique nummos; quò indicarent seruum illum recens exceptum fore domino domuique, quam intrabat, ita fructuosum, vt in eo familiæ totius sustentatio & delitiæ positæ viderentur. Pier. libr. 56. simul etiam indicabant; quàm beneuolè & amanter tales serui habendi à domino & colendi essent. Insinuauit id potentibus verbis Ionathas patri suo Saüli, commendans ei Dauidem 1. Reg. 19. *Ne pecces Rex in seruum tuum David, quia non peccauit tibi & opera eius bona sunt tibi valde. Et posuit animam suam in manu suâ & percussit Philisthæum,* &c. *Vidisti & lætatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens Dauid, qui est absque culpa?* Alexāder magnus equo suo Bucephalo, quòd sibi fidelissimus; nemine n alium sessorem recipere, & ascensurum genuflexus excipere solitus fuisset, amisso exequias duxit, & in amoris monumentum condidit oppidum, appellauitque nomine equi sui Bucephalon, teste Curtio in vita eius libro 9. capite 7. Plinius libr. 8. cap. 42. Adeò visum illi est tam vtili iumento gratitudinem rependere. Quid ergo dicendum de illis heris, qui seruis suis vtuntur, vti pilâ pueri, quam vbi ludendo miserint ac remiserint, iactarint & percusserint, disruptam in sterquilinium abiiciunt; vel vti pomis aureis, quæ cùm succo expresso despoliârint, è fenestrâ eijciunt?

III. Amatores pauperum.

III. Equi diuitum sunt pauperes, qui acceptas ab eis eleemosynas deferunt in cœlum, velut in cæleste quoddam diuitum gazophylacium. Testem habemus Sanctum Laurentium qui requisitus à Valeriano Imperatore de Ecclesiæ thesauris respondit: *Facultates Ecclesiæ, quas requiris, in cælestes thesauros manus pauperum deportauerunt.* Idem indicauit Dominus adolescenti, cui dixit: *Vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo.* Matth. 19. quasi diceret: in cælum ab egenis deportata cum fœnore reperies. Plurimis exemplis veritas hæc demonstrata est. Quibus hoc non vulgare addam: Iordanes oppido Botergæ Prouinciæ Saxoniæ natus, cùm Parisiis SS. litteris studeret, consueuerat intempestæ noctis silentio venire in Ecclesiam, & ibidem sacra audire: *Dum autem pro more aliquando, falsò ratus iam signum ad sacra peragenda datum, iter arriperet, egenum offendit munera petentem. Venerat Iordanes, fortè vsus celeritate, absque pecuniâ, vnicâ veste indutus & balteo cinctus argenteo, balteo illum donauit. Tandem reserato templo (aliquantulum enim pro foribus expectauerat) ingreditur, vidit Christi optimi maximi simulachrum cruci affixū balteo, donato paulò antè egeno, præcinctum. Cuius spectaculo plurimùm motus, togam religionis ex tunc assumere deliberauit.* Posteà assumpto ordine Prædicatorum, secundus à Sancto Dominico Ordinis Generalis factus est. Iam ergo quis non amaret equum, qui thesauros sibi impositos in talem deferret locum, vbi domino non solùm auferri nequeant, sed insuper augeantur in immensum? Tales equi pauperes sunt. Quamobrem vterque Sanctus Gregorius Nazianzenus & Nyssenus, ille vnam, hic duas de pauperibus amandis orationem scripsit: ideoque etiam Reges multi pauperes in amoribus habuerunt. Carolus Magnus Imperator quotidie duodecim pauperes in honorem duodecim Apostolorum in aula & triclinio suo pauit. Sabellic. Ennead. 8. libro octauo. Robertus Franciæ Rex quocumque iret, plaustra pauperum secum circumuehebat, *tanquam exercitum,* vt aiebat, *quo cælum iret expugnatum;* dicebatque *hoc esse genus hominum, quibus DEVS cælestis regni portas tradidisset, ijs aperiēdas, qui in ipsos misericordiæ viscera priùs aperuissent.* teste Baron. anno 1033. & Bodino libr. 6.

de Rep. cap. 2. His accedit Sanctus Elzearius comes Ariani, qui adhuc infans, *cùm baiulorum brachijs portaretur in castri Ausoisii portâ, sæpe pauperes humanissimè intuēs, nullo pacto progredi volebat: imò verò etiam sine intermissione plorabat, nisi illis præstita esset eleemosyna. Atque eâ causâ nutrices eius vel ob afferendum panē redibant in castrum, vel secū ferebant, vt illi infanti satisfacerent. Cumq; pauperes accepissent eleemosynam, latus & alacer transibat. Postquam autem ætatis quintum excessit annum, quidquid ex ludis puerilibus, vel aliunde acquirere potuit, in pauperes erogabat, infantesq; & pueros, cum quibus interdum captabat sua solatia, præcipuè verò inopes ad prandium suum curabat inuitari.* Ita in eius vita Sur. 27. Sept.

IV. Amatores tribulationum. IV. Equi sunt Cruces & tribulationes, quæ hominem alioquin debilem voluntate, & à DEO refugum, ad ipsum deuehunt adeoque venire compellunt; similes iumento illi, seu equo seu asinò, cui Samaritanus imposuit sauciatum à latronibus, duxitque in hospitium, vt ibi sanaretur. Luc. 10. Iumentum cui insedit Christus, crux erat. Quem ergo reperit adeò vulneratum & debilitatum, vt suis ingredi pedibus, & venire ad se nequeat, iumento suo imponit, cruci, inquam, & tribulationi alicui, sicque eum adducit, iuxta id Psalm. 15. *Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, posteà accelerauerunt.* Equo ignauo aut etiam debili calcaria adhibentur, & tunc gressum accelerat: homini tardigrado & pœnitentiam differenti immittit DEVS crucem & vexationem; sic impellit ad pœnitentiam. Rursum si in viridi prato pabulari velit equus, fræno attracto constringitur os eius, vt sine morâ pergat, quò eques festinat. Pari modo DEVS cùm videt hominem voluptatum pabulo intentum, remoras nectere, quò minùs ad pœnitentiam properet, frænum ei inijcit, famem, egestatem, morbum: quo præpeditus à pastu, ad capessendum iter, imò inuolandum alacriter concitetur. Hinc Psalm. 31. orat Dauid: *In chamo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.* In quem locum Sanctus Gregorius ait: *Orat igitur fidelis anima, vt lubricos peccantium cursus mundanâ aduersitate virtus diuina coërceat: quatenùs erroris sui desideria sequi non valeant: & hoc modo ad se reuerti, saltem ex difficultate & impotentiâ peccandi resipiscant.* Hoc certè fræno reduxit prodigum filium ad paternam domum, ad quam is nunquam redijsset, nisi fames & egestas eum comprehendisset & ad patrem reduxisset. Luc. 15. Nunquam Regulus ille Christum requisisset atque in eum credidisset, nisi filij infirmitas quasi equus gradarius ipsum aduexisset. Ioann. 4. Et quando Rex Manasses peccatorum suorum vincula abrupisset, quando ad pœnitentiam gradum accelerâsset, nisi graui catenarum pondere in captiuitate pressus fuisset? 2. Par. 23. *Accidit in quadam obsessione* (inquit Sanctus Bernardinus in sermone. Cur malis aduersa dentur, tom 3. *cuiusdam castri Saracenorum, quod cùm illud Christiani obsiderent: quendam nobilem, quem Saraceni ceperant per funem pendentem ex illa parte, quâ machinæ percutiebant, opposuerunt, qui Christianis magnâ voce clamauit, quòd propter eum machinas iactare, & castrum expugnare non desisterent: accidit, quòd primus ictus machinæ funem rupit, & ille cadens in fossatum à Christianis liberatus est. Vnde potuit dicere cum* Psalm. 115. *Dirupisti Domine vincula mea. Sic accidit de hominibus existentibus in manibus Saracenorum, id est, dæmonum, qui per tribulationem liberantur.* Hucusque Bernardinus. Neque verò malis solùm crux pro equo seruit, vt ad Christum veniant: sed etiam bonis & sanctis, vt celeriùs & gloriosiùs pergant. Quemadmodum enim equus hominem exaltat, vt iam sit conspicuus, qui priùs humi in plebe non apparebat: addit etiam equiti quandam æstimationem, vt non vnus de plebe, sed præcellens videatur: ita etiam crux hominem in altum tollit. Idem facit tribulatio: hominem enim Christo assimilat & DEO dignum reddit, vt qui non vulgari, sed militari virtute gloriam in cœlo singularem sibi parare velit. Sic inter alios exaltauit Sanctum Philippum, pro Christo crucifixum & lapidibus insuper obrutum. Quis talem equum non amet? non exosculetur? Darij Persarum Regis equus, cùm inter septem Persarum Principes conuenisset, vt cuius equus primum ante Solis ortum daret hinnitum, Rex crearetur, primus omnium hinniit, sicque dominum suum ad sceptrum regium extulit; auctore Ctesiâ de reb. Persicis. Quas gratias putatis egisse Darium equo suo? osculum infixisse facilè crediderim. Quid verò crux? nónne amantes sui euehit in cœlum, & cœli Reges facit? Quis ergo eam non adoret & exosculetur?

V. Amatores sepulchri sui. V. Equi appellari possunt feretra & sarcophagi nostri, quibus efferimur ad sepulchrum. At quis hunc equum amet? dicet aliquis. Imò verò maximè amari potest & debet. Inprimis enim educit hominem è miserijs huius vitæ, quæ mors dicenda potiùs, adeò vt dicat Ecclesiasticus cap. 7. *Melior est dies mortis die natiuitatis.* Vnde olim Gaditani templum Morti & aram consecrarunt diuinosque honores exhibuerunt, tanquàm communi quieti & miseriarum omnium portui; vt retulit Wigerus præpositus & pædagogus S. Bennonis, in eius vitâ apud Sur. 16. Iunij. Adhæc *nonnullis Gentilibus mos est*, ait Egesippus libro quinto capite 53. *vt ortus hominum fletibus, occasus gaudijs prosequantur, quòd illos ad ærumnas generatos doleant, hos ad beatitudinem redijsse gratulentur.* Quod forsan imitata est Iezabel, mulier Sidonia, quæ in funere filij ambitiosè se ornauit & stibio depinxit, 4. Reg. 9. Id verò potissimùm conuenit Christianis, qui piè & inculpatè viuunt. Hos enim fert sarcophagus velut equus regius ad triumphos æternos. In horum numero iure computamus B. Albertum Magnum qui abdicato Episcopatu Ratisbonensi, Coloniam ad suum monasterium rediit; vbi cùm diuinâ dispensatione omnium rerum, quas didicerat, repentè oblitus fuisset, solius tumuli sui, sibi præparati, memoriam non deposuit; singulis enim diebus ipsum reuisit, & pro se velut

iam

iam defuncto orare consueuit; vt refert Ferdinandus Castilius in hist. Ord. Prædic. Sancta etiam Ida, Egberti Comitis & præfecti Caroli M. vidua relicta, *marmoreum sibi sarcophagum longè ante obitum iussit præparari, ob incerti temporis momentum, quem duabus quotidie vicibus, quamdiu superuixit, diuersis alimentorum aliarumvè rerum impensis summotenùs impleuit, & victu carentibus hilariter distribuit.* Ita in eius vita Vffingus Monachus Wertinẽsis, apud Sur. 4. Sept. Adamauit ergo sarcophagum suum, quem pauperum eleemosynis adeò muniuit. Quibus addo Maximilianum 1. Imp. qui postremo Imperij sui quinquennio, cùm palatium apud Oenipontem magno suo ære construi mandâsset, & operis præfecti leuiores quosdam in eo errores commisissent, secretiùs in aurem cuidam sibi adstanti susurrabat. *Parum hi faciunt, quod me delectet: aliam domum construam mihi placituram*; eoque die feretrum omni, quæ ad sepulturam necessaria foret, suppectili instructum parari iussit, ac secum, quocumque pergeret, clanculum deferri. Cùmque curiosiùs coniectarent Proceres de vsu illius scrinij, Cæsar subridens, ac sibi conscius: *In rei*, dicebat, *mihi supra omnes alias charissimæ, vsum mecũ hoc defero.* Ita assiduè sepulchrum adesse sibi voluit, vt eiusdem perpetua recordatio, suæ menti fastum mundi eximeret, æternitatis brauium infunderet. Reinhard. Hadamar. in Institut. Principum. Idem fecit eius nepos Carolus V. Imperat. vt alibi retulimus ex Iusto Lipsio libr. 2. Monit. Polit. cap. 14.

Trip. Dom. 15. post Pét. C. 5. B.

Inuenimus igitur equos, quos amare possint etiam Apostoli, & quidem magno suo bono, gloria & merito: equos, inquam, minimè fallaces ad salutem, sed potiùs viam cæli optimè callentes. Horum vno, & quidem nobilissimo conscenso Philippus cœlorum regnum ingressus est in Cruce videlicet: quomodo igitur equi huius amator esse non potuit? Nos si tam heroicum & bellicosum equum regere non possumus vel ascendere non audemus; seligamus, è dictis alium, imò omnes reliquos: vt ita post Philippum & ipsi quidam Philippi cœlum non pedestres sed equestres, non humiles sed sublimes ingredi mereamur.

THEMA SECVNDVM.

Vernum tempus Deum qui nobis ostendat.

I. *Potentiam Dei.*
II. *Sapientiam & prouidentiam Dei.*
III. *Pulchritudinem Dei.*
IV. *Diuitias Dei.*
V. *Bonitatem Dei.*

Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me, *Ioan.* 14.

FRanciscus Petrarcha scribit suâ ætate & in terra sibi patria fuisse virum nobilem & opulentum, cuius optimum studium erat excipere transeuntes apparatu magnifico. Is die quodam è syluis & venatu in vili tunicâ & incultâ domum rediens, plenam hospitibus reperit. Quibus honorandis intentus dum omnia lustrat: in quendam illorum famulum superbum, stabulum purgantem, incidit, cæpitque eum blandè corrigere, impatiens iræ seruus, in faciem eum cecidit. Abiit ille tacitus. Posteà cernens famulus ipsum in capite mensæ sedentem, & omnibus hospitibus liberalem mensam & magnificam gratis impertientem, trepidare cœpit, aduertens quem percusserit. Comperto igitur; quem ceciderit, veniam poposcit, & facilè obtinuit. Homines quamplurimi seruo isti similes sunt. Diuertimus nos in hunc mundum, sanè in alienam domum ditissimi Creatoris nostri. Sed quia is per hyemem, quando nihil crescit, & omnia sopita iacent, suam gloriam & opes, velut vili tunicâ contegit, cum non videntur aliqui agnoscere, imò dum bonis eius fruuntur, etiam grauiter offendunt. Sed videamus eum in æstate, quàm liberaliter tunc pascat omnes, quotquot sunt in mundo. Aspiciamus eum hoc verno tempore, quàm explicet decorem & diuitias suas in terræ virore omnisque generis floribus. Quis iam non cognoscet dominum & nutritorem suum? & quis non ex corde dolebit; quòd aliquando offenderit talem & tam munificum patremfamilias? Hunc ergo iam consideremus.

Explicat in vere Deus gloriã suam.

I. Ostendit nobis potentiam suam in productione tot creaturarum, quæ per hyemem omnes velut extinctæ & emortuæ sub niue sepultæ, vel omninò nullæ fuerunt. Vnde enim tot herbę & flores agrestes, syluestres, aquatici, nullo prorsus seminante? Vnde tot noui fructus terræ & arborum? vnde tot animalia noua omnis generis? Nónne nouus quidam mundus quouis vere prodit? Et hæc noua mundi facies, nónne intra paucos dies? è minimis seminum granis quanta & quàm mira gignuntur? Quis quæreret in arboribus gossipium & oleũ? quis sericas vestes requireret à vermibus? quis mel & ceram ab apibus? quis vina tam pretiosa è tam rudi vitis stipite?

I. Potentiã Dei. 1.

2. Ea omnia producit quouis anno, ex vi primæ creationis continuâ quadam serie per causas secundas: quod longè maius est, quàm si quotidie vel singulis annis de nouo ea crearet. Maioris enim artis est componere horologium, quod statas constanter horas pulset, & seipsum dirigat per admodum longum tempus, quàm si artifex ad horas singulas pulsandas, vel pondera attollenda manum admoueat. Quanta ergo est vis diuini illius verbi quo solo terram iussit producere per tot sæcula, tot frugum totque animalium genera, vt nullo vnquam tempore deficiant? 2.

3. Eadem tamen quàm facilè dat, tam facilè rursum auferre & enecare potest per pruinam, erucas, rubiginẽ, locustas, scarabæos, grandinẽ. Sapiẽtissima arbor appellatur morus à Plinio, quòd non nisi exacto frigore germinet; ea tamen sæpe occiditur à pruinâ, iuxta id Psal. 77. *Occidit moros eorum in pruina.* Adducit Solem & 3.

omnia

omnia producit, remouet eundem & omnia vastat, iuxta id Psal. 103. *Aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate; auertente autem te faciem tuam; turbabuntur & in puluerem suum reuertentur.*

4. 4. Eorumdẽ species & genera semper hactenus cõseruat, ita vt nulla vnquã species animalium aut plantarum aliarumvé rerum deficiat, licet tot passim capiantur animalia, aut morbis extinguantur: imbecilla verò & parua à robustis & magnis deuorentur: tot frigoribus per hyemem subiaceant & non intereant, &c.

II. Sapientiã & prouidentiam. II. Suam sapientiam & prouidentiam. Primò in tanta rerum, herbarum, florum, arborum, frugum, animalium varietate. Qualis enim est illa DEI sapientia, quæ tot florum variegatos colores, arborum species & fructus, auium pennas & cantilenas; aliorum animalium diuersissimas species excogitauit, vt nullã ferè in proprietate vnum alteri simile sit! Vnus flos aut arbor ab aliâ dignoscitur, colore, odore, floribus, fructibus, foliis, stipite, cortice, virtute: vna auis ab aliâ, pennis, cantu, rostro, volatu: quadrupes vnum ab alio per incessum, vocem, pilos, pedes, colorem, cornua, vestigia, excrementa, aliasque plurimas proprietates: sicut homines per vultum, scriptionem seu manum, vocem, staturam, colorem, barbam, capillos, incessum, &c.

1.

2. 2. In eo quòd feras quidem vnius speciei omnes sibi concolores fecerit, animalia verò cicuria, diuersis distinxerit coloribus. Referebat enim vt quisque suos equos, boues, porcos, capras, canes, feles, gallinas, columbas, anseres, anates dignosceret ab alienis, ad pacem conseruandam & furta impedienda.

3. Vide Trip. Dom. 2. post Pẽt. C.6.F. 3. Noxia animalia pauciora & minùs fæcunda fecit; Multitudo enim speciebus aliquibus interitum afferret. Minuta in magna fecit quantitate, vt sint cibus maiorum. Vtilia etiam fœcundiora; noxia & inutilia minori fœcunditate. Similiter & herbas. Interim venenata etiam animalia & herbæ suas habent vtilitates, & quidem contra venena, comeduntur etiam ab aliquibus bestiis sine noxâ.

4. 4. Quia non simul omnes producit fruges, flores, arborum fructus: sed alios Maio, alios Iunio, alios Iulio, alios Augusto mense; flores in vere, fruges in æstate, vuas & poma in autumno, oleum in hyeme. Primò, quia si simul omnia maturescerent, non possemus omnia simul colligere. Secundò, quia non haberemus per vices honestam & iucundam occupationem, atque oblectationem. Tertiò, quia simul consumpta de copiâ inopiam generarent. Quartò, vt fastidium varietas depellat. Quintò, ne incidente gelu, pruinâ, grandine simul omnia lædantur & pereant. Iam verò iucundissimâ & vtilissimâ serie alimenta nobis dispertit, primò fænum pro iumentis, quæ cæteras fruges inuehere in horrea nostra debent; deinde pro hominibus siliginem, pòst triticum, deinde hordeum, mox auenam: post hæc fænum serotinum: deinde fructus arborum, tum vitium, denique olearum.

III. Suam pulchritudinem. Eam enim quia his corporis oculis in ipso intueri non possumus, per creaturas suas, rudi saltem penicillo nobis depingit, vt ex vnius lineæ ductu in cognitionem ipsius pictoris ascendamus. Vide pratorum amœnitatem, floribus quasi stellis collucentium instar firmamenti. Vide flores hortorum colore & odore inter se certantes. Vide arborum elegantiam, eorum flores & fructus gratiâ & decore plenissimos. Vide aues earumque pennas quemcunque hominum ornatum præcellentes. Vide pisces maximè marinos mirâ varietate & decore præditos. Vide lynces, tigrides, pantheras, rhinocerotes, vnicornes, &c. Quorum omnium decor eminenter in DEO est, iuxta id Psalm. 49. *Pulchritudo agri mecum est.* Atque vt expressiùs dicam, hæc omnia non nisi DEI calcei sunt, fœdi & lutulenti respectu pulchritudinis ipsius, quod sequenti historiolâ aliquatenùs declarari potest. Cùm Rhodope (Æliano lib. 13. cap. 33. teste) speciosissima in Ægypto fœmina, se lauans vestes posuisset, aquila calceum vnum rapuit & in sinum Psammetichi, Regis Ægypti iniecit. Rex miratus pulchritudinem calcei & fabricationis artem atque concinnitatem simul & auis factum, ex vnius nimirum calcei decore totius ornatus fœminæ elegantiam coniectans mandauit, vt per vniuersam Ægyptum quæreretur fœmina, inuentamque sibi desponsauit. Terra scabellum DEI est, calcei sunt ornatus creaturarum. Inde colligamus Creatoris pulchritudinem, eiusque in amorem rapiamur. Nam qui fecit tam pulchra, quomodo non pulchrior erit? Ita enim Psalm. 93. argumentatur Dauid: *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite: Qui plantauit aurem non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?* seu vt Hieronymus legit, *non videbit?* Qui ergò tam speciosa creauit, non erit speciosior? III. Pulchritudinem Dei.

IV. Suas diuitias. Aperit enim nunc promptuaria sua ad sustentationem omnium viuentium. Vbi vides primò, quantam DEVS familiam omnium creaturarum quanto tempore alat. Quis in terra Rex diu magnum exercitum proprijs sumptibus alere potest? DEVS totum mundum tot iam sæculis alit. Denique quàm lautè & opiparè, hominem præsertim? quàm omnes abundanter? Et quot genera herbarum, florum, arborum, animalium quæ in alio orbe sunt, nobis ignota, cibus illius sunt? IV. Diuitias Dei. 1.

2. Quantas intra annum præparet hominibus diuitias, ex vino, frumento, aromatibus, serico, lanâ, lino, carnibus, pellibus, venatione, piscatione, aucupio, herbis, metallis, lignis, &c. Omnia enim hæc ex DEI penu depromuntur, & implent hominum penus, cellaria, horrea, marsupia. Itaque qui omnes diuites mundi ditat, quàm diues ipse erit? 2.

3. Has tantas diuitias non ex thesauris suis, sed ex vna tantùm manu sua depromit, teste Psalm. 144. *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.* Et Psal. 103. *Aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.* quasi dicat, omnes illæ diuitiæ & benedictiones, qui- 3.

bus

bus replet tot creaturas, sunt vna tantùm manus plena, respectu eius diuitiarum omnium.

V. Bonitate Dei. V. Suam bonitatem & liberalitatem. 1. Dum nobis infinita penè genera ciborum, potuum & vestimentorum prouidet. Bestijs simplicem ferè & vniformem tantùm cibum ac vestitum dedit; quia beneficia & fauores Dei non agnoscunt, nec gratias agere possunt: homini verò omnis generis herbas, fruges, carnes, pisces, aues, vestes, vt plus desiderare nequeat. Addidit etiam quæ ad sanitatem conseruandam & reparandam necessaria sunt. Vnde bene Iacobi 1. dicitur: *Dat omnibus affluenter & non improperat.* Nostra culpa, & iniqua diuisio causa est, si aliqui sunt, qui indigent.

2. Prouidit & ea quæ ad delectationem & commoditatem; (sicut pater charis filiolis emit crepundia, balistas, equuleos, ensiculos, &c. vt ad sui amorem & obsequium eos alliciat) vti flores, fructus suauissimos eosque aspectu periucundos ac ridentes, flauos, cæruleos, candidos, rubros, virides: vti inprimis arborum fruges. Rursus inclusit eos pelliculis, corticibus, vt mundi & illæsi, ac diu conseruari possint. Fecit vt ipsi eos nobis plantare & parare possemus: vt pisces, aues, feras nostrâ delectatione capere. Fecit vt auiculæ labores & fastidium nostrum suo cantu demulcerent. Terram gramine, vt molliter in ea ambulare, & mundè recubare possemus, instruxit, nec non vt fructus in eam decidentes mundi & integri seruarentur. Viridi eam colore vti & arbores folijs vestijt, quia is color gratior & sanior est oculis.

3. Ipsis etiam creaturis, quas seruire nobis compulit, suum iucundum esse dedit, vt suâ iucunditate lusibus & industrijs nos recreent. Nam & pisces in aquis saltus edunt ac ludunt, & capreoli in pratis subsiliunt, & auiculæ cantant, & flores suum decorem expandunt, & arbores suos flores, & prata rident, omniaque exhilarantur. Sympathias quoque inter animalia & antipathias posuit, ad nostram delectationem, venationem, &c.

4. Hæc omnia in tantâ copiâ homini largitur, etiam non rogatus; dat malis æquè ac bonis: quibus omnia subiecit & seruire fecit: dat ijs, quos scit fore sibi ingratos, & damnandos: dat Turcis, Gentilibus, Iudæis, à quibus blasphematur & offenditur. Quis hæc non miretur? quis non omnibus laudibus extollat tantum benefactorem? quis non amet sic amantem? Venerunt aliquando Agareni quidam, barbarum planè & improbum hominum genus, ad Sanctum Sabam Abbatem in solitudinem, & fame sitique confecti cibos scrutabantur; cumque nil inuenirent, Sabas, dum illi conuitia iactant, & minas intentant, extensâ mox ouilla pelle meleagriorum radicibus & arundinum corticibus eos pauit. Mirati barbari liberalem eius animum, famem tunc sedarũt: posteà redeuntes caseos & dactylos in grati animi significationem ei attulerunt. Quo viso Sabas suspirans: *Heu mihi! inquit, Barbari & efferati homines, tam exigui beneficij memores gratiam rependunt, & nos quotidie Creatoris bonis fruimur, & sensu planè stupidi nullam ei grati animi significationem exhibemus.* In eius vita Cyrillus monachus 5. Decemb. apud Lipel. Certè hinc apparet non solùm eas gentes esse barbaras, quæ sub æquinoctiali nudæ incedunt, sed quamplurimos etiam, qui in serico & auro fulgent, qui quotidie bibunt & epulantur splendidè, nec tamen vnde viuant, agnoscunt. Si quis enim ingenuus vir in itinere constitutus in domum alicuius coloni diuertisset, essetque ab eo vultu hilari & apparatu sufficienti pro facultate hospitis acceptus, posteà discedens gratias rustico non ageret, sed insalutato eo abiret, quid de illo sentiremus? nónne barbarum & inhumanum diceremus? Vide ergo quid sentiendum sit de illis, qui ad locupletem mensam assident quotidie, nec tamen agunt gratias illi, à quo eam acceperant.

Et mirum valde est, quòd pauperes, qui duro pane & parcissimâ mensa viuunt, passim vbique visuntur Deo gratias agere, qui verò ex auro & argento bibunt, & lautissimè viuunt, sæpe nec orant, nec gratias agunt. At dices: Vnde sciam hęc à Deo mihi subministrari? Itáne tam stupidus es, vt de hoc dubitare possis? Quæso, enim te, dicas mihi: si quis peregrinus veniret in has terras, & in via fortè aberrans fame vrgeretur, iamque tempore prandij reperiret in campo aut syluâ mensam stratam, instructamque varijs cibis, piscibus, auibus, ferinis carnibus, omnis generis frugibus, varijs quoque ac selectis vinis: idemque rursum vespere, & sic sequentibus diebus; quid dicturum arbitraris? Num dicturum putas, hæc omnia à formicis vel volucribus congesta & sibi præparata esse? an potiùs ab amico aliquo suo solertissimo, intelligentissimo, ditissimo, amantissimo? ac licet illum nunquam cerneret, nónne tamen vel ignotum coleret ac diligeret? Hic autem quis nisi Deus, qui hæc omnia nobis parat, & quotidie quidem? Quis enim alius hoc posset & vellet? Verùm opponent isti hanc ipsam Dei liberalitatem & bonitatem esse causam, cur homines terrenis bonis earumque copiâ & dulcedine capiantur & illaqueentur, adeoque ijs abutantur. Sed respondeo primò nos ex hac Dei ergà nos beneuolentiâ non ad abusum beneficiorum, sed ad amorem benefactoris; vt qui nos tam liberaliter velut dilectos filios, velut nobiles, non vt seruos in aula sua tractet, excitari debere. Ingratus cuculus est, qui nutricem deuorat, à quâ tam lautè enutritus est. Degener est filius, qui patris mensam magis quàm ipsum patrem amat. Muscarum hoc est, & murium, qui de pane & cibis nostris viuunt, non tamen amant nos, nec fidunt nobis. Deinde cogitandus est etiam gladius, qui mensæ nostræ imminet: varia scilicet flagella, quibus victum nobis adimere & fruges omnes perdere Devs potest, si abusi illis fuerimus ad iniuriam Creatoris. Habet enim & armarium suum, vnde subinde depromit gelu, pruinam, grandinem, locustas, erucas, bruchos, rubiginem, siccitatem, imbres conti-

continuos, vastationes, &c. Et in fine mundi *armabit Deus creaturam ad vltionem inimicorum*. Sap.5.

Postquam ergo vidimus cælestis nostri patrisfamilias maiestatem, diuitias, liberalitatem, pulchritudinem; videamus nunc & hoc, quantum obligati simus tanto benefactori, quamque impudenter agant, qui in illum peccant. *Erubesce Sidon, ait mare*; quod dat nobis pisces: *erubesce*, ait aër, qui dat nobis aues: *erubesce*, ait terra, quæ dat fruges & animalia. *Erubesce* coram Deo, qui ex illis promptuarijs subministrat nobis omnia. Isai. 23.

THEMA TERTIVM.

A floribus arborum documenta.

I. *Ostendunt miseriam conditionis humanæ.*
II. *Monstrant rationem viuendi Christianè.*
III. *Monstrant exemplar perfecti Christiani.*
IV. *Monstrant prægustum cælestis beatitudinis.*

Quomodo possumus viam scire? *Ioan.* 14.

Mundus est liber. NOn solùm Antonio, sancto illi Monachorum Patriarchæ, mundus iste totus liber quidam fuit, è quo sapientiam discebat; verùm etiam Mercurio Trismegisto, Gentilium quasi Moysi, qui dixit: *Vniuersum est liber diuinitatis*. Nec malè certè; ex eo enim discimus non solùm Creatorem nostrum eiusque potentiam, sapiētiam, bonitatem, prouidentiã, maiestatem, & magnitudinem: verùm etiam ea, quæ ad bene beateque viuendũ spectãt. Estque liber hic communis omnibus rudibus & illiteratis, quia intellectu facilis. Huius tabulæ seu inuolucrum sunt cœli, paginæ elementa, lineæ regiones, litteræ creaturæ. Lector libri est homo, ideo capite erecto formatus, vt librum hunc euoluere & perlustrare possit. Porrò liber hic per hyemem quasi clausus aspicitur, quia clausæ in antris feræ, pecora in stabulis, pisces in aquis glacie obductis, aues in densis nemoribus; homines in ædibus, flores & herbæ in niuibus. Mensis Aprilis aperit librum istum, idcircò ab aperiendo dictus, & nunc mense Maio monstrat nobis inprimis arborum flores & in his egregia documenta, quæ nunc audiemus.

I. Ostendũt miseriam conditionis humanæ. I. Flores illi ostendunt nobis miseriam conditionis humanæ, nunc quidem florentis, mox tamen decidentis, & in terram, vnde prodijt, redeuntis.

1. Nam primò flores arborum quidem, de quibus loquimur, breui temporis spatio durant, 7. scilicet diebus, teste Plinio lib. 16. cap. 25. pòst elanguent ac decidunt. Hinc *flores* à *fluendo* dicti, quia citò defluunt, secundum Isidorum. Sic etiam hominum vita, septem ætatibus circumscripta, breuis admodum est, respectu illius æui, quod erat ante diluuium, quando ad 900. annos homines viuebant; quanquam & illa breuis, imò nihil erat, respectu æui Angelorum. Hanc vitæ breuitatem describens Iob cap. 14. ait: *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs, qui quasi flos egreditur, & conteritur & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet*. Egreditur flos ex arbore, initiò speciosus, sed mox contabescit, & foliolum vnum post alterum amittit: sæpe vix natus à pruinâ exuritur, vel à vento abripitur: Sic homo breui viuit tempore, quia inaduertenter & velocissimè labitur eius vita; cùm putat se ordiri, tendit ad finem: cùm aliquid lucri fecerit, vnde viuere in quiete & dulcedine posset, tunc migrare cogitur; cùm se ad somnum componit, euigilare debet; cùm vix mundum circumspicere & scientias aliquas aut opes comparare sibi cœpit, canitie subrepente iubetur ad emigrandum sarcinas colligere; & tunc demum miratur dierum suorum breuitatem. Ergo *quasi flos egreditur*, vt se ad breue tempus spectandum oculis præbeat, & mundum hunc aspiciat. Speciosus quidem est initiò, sed paulatim consenescit, & dentem post dentem amittit: sæpius ante senectam & in prima ætate abripitur, sicque iterum discedit, sicut comicus è theatro. Deinde quasi flos ex arbore in terram delapsus *conteritur* pedibus transeuntium, nec à quopiam respicitur. Nos ipsi hîc in templo, nónne corpora mortuorum maiorum nostrorum calcamus? Et quis eorum iam meminit? steterunt illi olim hîc, sicut & nos stamus, fortes ac florentes: nunc in terrâ iacent, sicut & nos iacebimus. Denique *fugit velut vmbra*, quæ semper in motu est, quemadmodum & Sol. *Fugit* etiam, quia vbiuis creaturæ mortem ei intentant, aër infectionem, aqua submersionem, ignis combustionem, terra sepulchrum, bestiæ quamplurimæ deuorationem, canes allatrant transeuntes, ipsi anseres exsibilant, muscæ vexant, apes pellunt, vespæ pungunt.

2. Cadunt ex arboribus suapte fragilitate, tãetsi nec à vento abripiantur, nec pruinâ comburantur, nec manu decerpantur; quia nimirum ex fragili ligno fragiliorem traxerunt naturam. Sic etiam homo suapte naturâ & infirmitate ex matris vtero tractâ, tandem cadit, licet nulla creatura eum impellat. 2.

3. Plerique flores arborum inanes & cassi sunt, nihil fructus adferentes: pauci fœcundi sunt. Sic hominum magna pars moritur in infantiâ & pueritiâ, maior in ętate media, paucissimi ad senium perueniunt. Tot nimirum vndique mortis laquei & pericula sunt. Magnum Dei beneficium est peruenire ad maturã ætatem, quâ pleniùs Deo seruire & merita comparare possumus. Maius adhuc attingere canã & decrepitam. Ob peccata namque sæpiùs ætas præciditur. Quanquam non magnoperè refert, vtrum breui aut multo tempore quis viuat, modò bene viuat. Illa tamen humani generis maxima omnium miseria est, quòd plerique homines steriles sunt operibus bonis, ideoque pereunt, iuxta id: *Multi vocati, pauci verò electi*: quemadmodum & florum maxima pars cadit. 3.

4. Flo-

4. Flores in ortu Solis se aperiunt, in occasu claudunt & constringunt. Pari modo homines in fortuna prospera se dilatant, iactant, effundunt, insolescunt: at si Sol prosperitatis occidat, noxque aduersitatis incenoct, clauduntur, deijciuntur, perturbantur, lamentantur & desperare incipiunt.

II. Monstrant rationem viuendi Christianè.
II. Monstrant nobis rationem viuẽdi Christianè. 1. Nimis velox ortus florum, signum est defectus & carentiæ fructus; ac sic arbor nimis citò & copiosè florens videtur contenta esse floribus suis; Plinio teste. Sic etiam communiter, qui nimis citò in pueritiâ vel iuuentâ sapiunt, posteà desipiunt. Docent ergo mortales, non desiderare multas & præsertim properatas diuitias; quia timendum est, ne carere debeant in altero sæculo, quo fructus colligentur. Homo præpotens opibus quid nisi arbor est plena floribus! Miramur & illam & istum: En quàm floret hæc arbor! dicimus: en quantæ illius viri diuitiæ? At quid si is hîc recipiat mercedem suam, tempore pomilegij nihil fructus habiturus? Hinc audit diues Epulo: *Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, Lazarus autem mala.* De præproperis verò opibus audi Sapientem Prouerb. 13. *Substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.* Quæ enim sensim ac minutatim colligitur, multo labore constat, vnde & studiosiùs seruatur.

2. Qui flores captat, fructus amittit. Nam simul haberi flores & fructus nequeunt: si florem decerpis, fructum perdis. Flos est gloria humana, iuxta id Isai. 40. *Omnis gloria eius, quasi flos agri.* Qui florem hunc non carpunt, fructum in cœlo accipient; quin & florem gloriæ Devs illis hîc adijciet, vti 1. Reg. 2. dicitur: *Quicũque glorificauerit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Pari modo qui hîc dies sibi bonos eligit, flores tantùm & inania gaudia captat; quare ibi fructu bonorum dierum & cælestium gaudiorum carebit. Nónne satius est fructibus arborum perfrui, quàm earumdem flores manibus versare, naribus applicare, aut super pileo gestare? Terrena bona quasi flores sunt, quia præsagiunt nobis cælestia; si enim Devs in hoc exilio tot naturæ dona confert seruis suis, quin etiam reprobis: quid non dabit in cœlo amicis suis?

3. Arbores quæ non florent, spem fructus non dant, nisi paucissimæ: vti ficus, quæ non floret. Sic rarissimum est, vt quis frugifer & bonus sit in senectute, qui non fuit bonus in iuuentute. Florere priùs iuuenes debent, qui fructum in adultâ ætate ferre volunt. Vbi flores bonæ institutionis præcesserint, ibi spes est vitæ bonæ & frugiferæ. Hinc Ecclesiasticus cap. 6. flores appellat *fructus*, quòd hi consequi flores soleant: *Ego vitis*, inquit ibi Sapientia diuina, *fructificaui suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis.* Vitis sicut & arbores aliæ, priùs flores gignit, quàm fructus; cur ergo flores comparat Sapientia pro fructibus, nisi quia ex floribus dignoscuntur secuturi fructus? Cùm ergo flores disciplinæ videris in iuuenibus, tunc ab eis expectare potes fructus vberes virtutum, si non videris, quid expectes? Neque tamen semper fructus ferunt arbores, quæ flores præmiserunt: pari modo non semper bonus est in senectâ, qui bonus fuit in ætate tenerâ. Exemplo est Salomon; qui bonus fuit in ætate tenerâ, deprauatus in senectute; vt ita nobis semper tempore incolatus nostri in timore versandum, semper attendendum sit.

III. Monstrant nobis exemplar perfectorum Christianorum, virtutibus florentium, iuxta id Ecclesiastici 39. *Florete flores quasi lilium, & date odorem & frondete in gratiam*, &c. Flos *gaudium est arborum*, ait Plinius libr. 16. cap. 25. citat. Sic etiam boni & perfecti Christiani gaudium sunt Ecclesiæ. Vnde Apostolus ad Philippenses cap. 4. scribit: *Fratres mei charissimi & desideratissimi: gaudium meum & corona mea.* Iam igitur primò flores arborum recreant aspectum suo colore, qui ferè candidus est, aut ruber: gratiosus quidem, simplex tamen, non variegatus, fastuosus aut luxurians, qualis cernitur in stirpium floribus. Idem imitantur boni Christiani: vestitum gerunt honestum quidem ac purum, nequaquam verò superbum & varicolorem: nôrunt enim ornatum suum consistere in anima, non in corpore, & ornatum animæ esse contemptum ornatus corporis: ornatum corporis esse deformitatem animæ. Audiamus Sanctum Gregorium Nazianz. orat. in deplorat. calamitatis suæ; *Mihi*, inquit, *in somnis aliquando huiusmodi quiddam videre visus sum, ex quo facilè in virginitatis amorem exarsi. Virgines duæ in propinquo stabant, candidis vestibus indutæ, ambæ formosæ atque eiusdem ætatis, ambæ incomptæ atque inornatæ, ac proinde ornatæ. Ornatus enim contemptio mulieribus elegantiam decusque conciliat: non auro, non hyacintho collum earum decorabatur, non serica illis vestes, non tenui ac molli lino texta erant*, &c.

III. Monstrant exemplar perfecti Christiani.

1.

2. Secundò odore suo recreant odoratum. Si perfecti Christiani, quales primi illi, de quibus Apostolus 2. Cor. 2. ait: *Christi bonus odor sumus, in ijs qui salui fiunt, & in ijs qui pereunt.* Quantum afficiantur & ædificentur bonâ eorum vitâ etiam infideles; patet vel in Cardinale Bellarmino, de quo Iudæus quidam cui Romæ Bellarminus notus erat, hoc edixit: *Quoad mores & vitam eius, ego ita quidem existimo Christiani omnes sint Bellarmino similes, & è Iudæis Romæ superfuerit nemo: adeò cũcti transgrederemur in morem eorum.* Idem dixit de eo quidam hæreticus. Refert Fuligattus in vita Bellarm. l. 2. c. 7. Subijcit auctor ibid. sententiam S. Chrysostomi dicentis: *Nemo profectò Gentilis esset si ipsi vt oportet Christiani esse curaremus Nemo, inquã, esset ita fera bellua vt non statim ad cultum veræ religionis accurreret, si videret hæc ab omnibus fieri.* Tanti est odor bonus vitæ.

3. Blandiuntur tactui suâ lenitate. Sic Christiani boni suâ mansuetudine omnes sibi deuinciunt. Si enim canes feui & leones cedunt humilitati & mansuetudini humanæ, & sedantur: cur non cederent homines? Audi S. Chrysostomum in cap. 4. ad Eph. hom. 16. *Canes hoc*

inter se facere videntur, vt quãdo in aliquem latrando irruperint, is verò supinum seipsum in terrã proiecerit, nihilq́; contrà fecerit, iram hoc pacto mox extinguant. Itaque si illi placantur, & quasi pudore suffunduntur coram eo, qui quoduis ab ipsis pati paratus est, multò magis istud humanum genus maiore ratione præditum decet.

4. 4. Pascunt rore suo cælitus sibi infuso apes, imò & fucos atque muscas, quæ mel non conficiunt. Ita & Christiani boni pascunt suis frugibus à Deo sibi datis pauperes, non tantùm bonos, sed etiam inutiles ac malos: præferendo tamen illos. Quâ de re Chrysostomus hom. 21. in cap. 12. ad Rom. ait: *Ne scruteris pauperum vitã atque negotia, nam extrema illud insolentia est, pro vno pane totam hominis miseri vitam curiosè inquirere.* Et mox: *Etiamsi te ipsum interempturus esset, nec sic tamen fame laborantem contemnere debes: discipulus enim illius es, qui crucifigentium se salutem cupiebat.* Sic ille.

IV. Monstrant præguſtũ cælestis beatitudinis.

IV. IV. Monstrant nobis prægustum cælestis beatitudinis. Arborum flos *est pleni veris indicium & anni renascentis*, ait Plinius loco citato. Annus Christianorum renascens est resurrectio mortuorum, quam etiam veri comparat Dominus Matth. 24. quia vt in vere protrudunt arbores germina; ita in die resurrectionis terra protrudet ex se corpora humana ad immortalitatem.

1. Porrò sicut in vere arbores *tunc se nouas aliasque quàm sunt, ostendunt*, vt ait ibi Plinius: ita in resurrectione iusti nouos se ostendent & alios quàm nunc sunt, ad instar nimirum Christi transfigurati, cùm *facta est species vultus eius altera*, vt ait Lucas capite 9. Quemadmodum enim Christus ante transfigurationem in forma serui apparuit, quoad speciem externam nihil singulare præseferens, sed per omnia similis pauperibus: at in transfiguratione aliam induit speciem, augustam, gloriosam, diuinam, vestimenta niue candidiora, vultum Sole splendidiorem: sic etiam iusti, qui nunc à cæteris hominibus videntur nihil discrepare, in die resurrectionis aliam induent formam. Nunc quasi arbores in hyeme sumus, vbi vna ab alterâ vix discerni potest, quia humor gratiæ intus latet, & *nondum apparuit, quod erimus.* Ver illud prodet singulos, quales in hoc sæculo sint.

2. Tunc *variis colorum picturis in certamen vsque luxuriãt*, addit ibid. Plinius. Alij enim sunt maiores, alij minores: alij odorem dant, alij non dant: sic in vere illo venturi sæculi singuli iusti singulis ac diuersis pro cuiusque merito prodibunt coloribus, vt quasi inter se certare videantur; dum singuli se cernent præmiatos vltra condignum, & in suo gradu quisque ita sibi gratulabitur, quasi ipse summus esset, & maximè spectabilis; dum seipso altior esse non cupiet.

3. 3. *Sed hoc negatum plerisque* addit Plinius. *Nõ enim omnes* (arbores) *florent, & sunt tristes quædã; quaque nõ sentiant gaudia annorũ. Nam neque ilex picea laryx, pinus vllo flore exhilarantur, natalesve pomorum recursus annuos versicolori nuntio promittunt. Nec fici atque caprifici nec iuniperi florent.* Pari modo in vere illo beatorum, non omnes homines florebunt, sed iusti tantùm, iuxta id Apostoli 1. Cor. 15. *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.* Tunc gement arbores syluestres, infructuosæ, reprobi videlicet, qui non fecerunt fructum bonum; quia *omnis arbor, quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur.*

4. Denique addendum, per illud floridum fore non transitorium, quale experimur hîc, sed æternum. Florent hîc arbores 7. diebus: ibi florebunt iusti in perpetuas æternitates. Confirmauit hoc S. Virgo & Martyr Dorothea, quæ in tormẽtis rogata per iocum à Theophilo scribâ iudiciali, vt mitteret sibi ex altero sæculo poma, rosas, lilia & flores, de quibus ipsa dixerat se in paradiso suo ijs gauisuram: promisit ei & reuerà per Angelum misit mediâ in hyeme; die sextâ Februarij. Quâ ex re Theophilus illicò conuersus & Christum confessus, indeque martyrij palmam consecutus est. Vt in vita S. Dorotheæ apud Surium 6. Febr. 4

Ergo Auditores, quando in his floribus tam multa documenta cernimus, inspiciamus in hunc librum, non tam oculo quàm animo, & quæ nobis exhibuit documenta, ex eo decerpamus velut apes sedulæ, indeque fauum mellis conficere studeamus, quo fruamur hîc per Dei gratiam, & ibi per gloriam.

THEMA QVARTVM.

In templo obseruanda.

I. *Mansio Charitatis.*
II. *Mansio humilitatis.*
III. *Mansio patientiæ.*
IV. *Mansio reuerentiæ.*
V. *Mansio sanctitatis.*
VI. *Mansio silentij.*

In domo patris mei mansiones multæ sunt. *Ioan.* 14.

DVas nobis Christus indicauit patris sui domos: vnam in cœlo, Beatorum habitaculum: alteram in terris, tabernaculum viatorum. De primâ loquitur ad litteram in hodierno Euangelio: *In domo patris mei mansiones multæ sunt*; de secundâ Ioan. 2. *Nolite facere domum patris mei domum negotiationis.* Videntur mihi illæ designari in duabus Ecclesijs, Philippo & Iacobo assignatis: Hierapoli, quæ Philippo: Ierosolymâ, quæ Iacobo. Illa templum, hæc cœlum designat: (Hierapolis enim *sancta ciuitas*: Ierosolyma *visio pacis* exponitur.) De vtrâ nos loquemur? Sanè de cælesti illâ ait Apostolus: *Oculus non vidit, auris non audiuit, nec in cor hominis ascendit.* Quid igitur nos dicemus? Manebimus ergo in terra & de altera domo loquemur. Sunt enim ibi etiam multæ mansiones; & qui in ista domo mãserit, sicut debet, speret se venturum ad cælestem mansionem. Porrò, quia multæ, vt dixi, sunt, non omnes indicabimus, sed aliquas. Neque faciam ego vllam distributionem, in qua sede hic vel alter

ter debeat sedere: sed vnusquisque sibi eligat, quam putat sibi commodam. Dicam tantùm quid mansiones illæ à vobis requirant.

I. Mansio Charitatis. I. Est ibi mansio charitatis; quia templum *Ecclesia*, id est, *congregatio* appellatur, quasi vnum ouile, vbi omnes oues simul congregatæ sunt, nec quisquam sibi aliquid proprium reputat, sed omnia communia habent, vti primi Christiani. Repræsentat enim cœlum, vbi cuncti ex æquo Deum videbimus, & sedebunt omnis generis homines commixtim pro cuiusque merito: pauperes inter diuites, rustici inter doctos, ignobiles inter nobiles: ac nescimus modò vter alterum præcessurus sit. Quare
1. inprimis patiatur nobilis in templo stare ac sedere iuxta se ignobilem, nec à sede suá expellat; vel etiam ex hoc capite, vt inde nobilis velut iuxta contrarium positus magis eluceat. Quæro enim cur aliquæ dominæ, cùm nitidam ament faciem, nigram ei affigant maculam? Sanè vt è nigro (si veritatem dicere velint) vicino magis candor eniteat. Ergò patiatur nobilis iuxta se ignobilem; inde ipse nobilior, hoc est, virtuosior apparebit.

2. 2. Secundò non detrectet vllus admittere aduentantem socium, ne qui aduenit, exclusus cum pudore recedere cogatur. Sponsam cùm laudaret Sponsus Cantic. 4. ait: *Quàm pulchra es amica mea! quàm pulchra es!* sed vnde? *Dentes tui sicut greges tonsarum*. vbi absque dubio Christianorum charitas in Ecclesiâ commendatur. Dentes enim quò coniunctiores, eò fortiores ad molendum & firmiores sunt; ac licet varia officia ac formas habeant, alij magni, alij parui, alij acuti, alij obtusi sint, mutuò tamen se adiuuant, nequaquam impediunt. Oues similiter quò in caula magis vnitæ sunt, eò magis se fouent & calefaciunt inuicem; quæ si, tonsæ præsertim, seiunctæ in hyeme forent, frigore perirent. Iuncti ergò in templo cum patientiâ & charitate Christiani fortiùs orabunt & se mutuò ad orationem incitabunt in eaque confortabunt.

II. Mansio humilitatis. II. Mansio humilitatis; quia est domus Dei, nimis magni & excelsi; respectu cuius nihil sumus, omnes quotquot sumus. Sanè statuam Nabuchodonosoris, quæ ipsum repræsentabat, omnes Satrapæ, Præfecti, Duces, Tyranni per omnia eius regna, prostrati adorare compulsi sunt, nullo discrimine: nec vni licitum erat stare, alteri sedere quantumcumque esset; vt habetur Dan. 3. quo indicaretur omnes Regis subditos nihil esse ad ipsum Regem comparatos. Ideo altissimam fecit eam statuam, 60. cubitorum, & proinde facies erat sex cubitorum, nasus duorum, pedes decem, &c. At verò si magnitudinem Dei consideremus, quid nos respectu illius? *Cœlum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum*, ait Isa. cap. vlt. Quid mirum igitur, si omnes pariter coram Deo nos humiliemus, qui respectu ipsius omnes nulli sumus? omnes eius mendici sumus? Hinc Imperatores antiquitùs templum ingressuri arma humiliter deponebant: Theodosius senior extra chorum stabat. Iunior in Concilio Ephesino de se fatetur: *Templum ingressuri foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema regiæ maiestatis insigne humiliter deponimus, & sacra altaria munerum tantùm offerendorum causâ accedimus, quibus quoque oblatis ad extimum communeq; atrium nos recipimus*, &c. Item Elisabetha Regis filia, si templum intrâsset, coronam capiti detrahebat; quòd non deceret ibi caput auro radiare, vbi Deus spinis coronatus repræsentatur. Quin etiam Ierosolymæ velut in ciuitate, quâ Christus spinis coronatus fuit, noluit Godefridus Bullionius Rex Ierosol. electus coronam capiti regiam imponere.

III. Mansio patientiæ. III. Mansio patientiæ: quia est Atrium domus Dei, Psalm. 28. & quasi vestibulum cœli. Ante conclaue Principis solet esse mansio, quæ vulgò dicitur Antecamera; vbi expectare audientiam, & patientiam habere oportet. Templum Antecamera cœli est, vbi oportet velut ante conclaue Dei expectare cum patientiâ vsque ad finem missæ. Verùm aliqui sunt, qui accusant frigus & æstum, imitantes Dionysium Siciliæ Tyrannum, qui Iouis Olympij statuæ detraxit amiculum aureum, dicens in ætate nimis grauare, in hyeme nil prodesse contra frigus. Ælian. lib. 1. var. hist. cap. 20. Val. Max. lib. 1. cap. 2. sic enim multi furantur Deo cultum suum, dum in hyeme prætendunt frigus, in æstate calorem; itaque vix vnquam veniunt ad templum. Illi vellem cogitarent, quàm *bonum sit præstolari cum silentio salutare* Dei, (Thr. 3.) in templo, respectu inferni, vbi frustra expectatur liberatio. Hoc argumento retinuit suos in templo S. Hilarius Episcopus Arelatensis, exeuntes post Euangelium sic obiurgans: *Exite, exite, quia hoc vobis de gehennâ facere non licebit*, apud Sur. 5. Maij. Terribile hoc fulmen quem non retineat?

IV. Mansio reuerentiæ. IV. Mansio reuerentiæ, quia templum Basilica seu aula Regis est. Quare primò requirit,
1. ne ibi rideamus, quod inprimis S. Chrysostomus homil. 15. in Ep. ad Hebr. in templo vetat dicens: *In aulam quidem regiam intraturus & habitu & oculis & incessu & in cunctis alijs componis & ornas temetipsum: huc autem ingressurus, vbi verè est aula regia, & talis qualis cælestis est, rides?* Et *quid? malum est risus? inquis, non est malum risus: sed malum quando fit importuno tempore & immoderatè*. Ecclesia *locus* est *flentium*, qualis erat apud Hebræos Iudic. 2. à fletu eorum sic appellatus, quòd ibi Angelus Domini Hebræorum peccata acriter perstrinxerit; hoc ipsum enim fit in Ecclesiâ. In vitâ S. Heriberti Episcopi Colon. scribit Rupertus Abbas Tuitiensis Episcopũ Argentoratensem, cùm in missâ ad *Pax vobis* effusè risisset, in prandio mox sequente, pleuritide, id est, laterum dolore, vnde risus scilicet prodiit, correptum & absportatum, 14. die mortuum esse. Deinde requirit, ne ibi dor-
2. miamus; quod doceri possumus vel à iuuene illo Iacob, qui cum Mesopotamiam petens vidisset in somno scalam vsque ad cœlum protensam, eique Deum incumbentem, euigilans; *Verè*, inquit, *Dominus est in loco isto, & ego nesciebã; pauensq; : quàm terribilis est*, inquit, *locus iste!* Gen. 28. quasi diceret: si sciuissem dominum esse in loco isto, sanè hîc dormire nequaquam præsum-

sumpsissem. Atqui locus ille typus & vmbra solùm templorum nostrorum erat, in quibus Deus peculiari modo, humanâ nimirum carne indutus habitat: maiori ergo longè reuerentia in nostris templis conuersandum est.

V. Mansio sanctitatis. V. Mansio sanctitatis, quia *Sanctuarium* passim appellatur. Quare primò requirit vt profanum nihil ibi agatur: sed præcisè ea, quæ ad sanctitatem spectant. Nusquam legimus Christum Dominum manu suâ aliquem castigasse; præter eos, quos in templo reperit; ementes & vendentes. Alias omnis generis passus est iniurias, neque verbo vltus est: iniuriam verò templo illatam propriâ manu vindicauit, quod sanè mirabile est, & miratur Dauid Psalm. 67. dicens: *Mirabilis Deus in sanctuario suo*, (vti legit S. Hieronymus, vbi nos: *in Sanctis suis*.) Mirabile enim est, quomodo mansuetissimus Dominus adeò excanduerit, vt suâ manu reos plecteret, quod nulli Reges facere solent, nisi fortè quando summè offensi sunt. Sed nimirum causam indicauit Ioannes cap. 2. quia scriptum esset: *Zelus domûs tuæ comedit me*. quasi dicat, Christum à zelo absorptum, immutasse naturam suam & quasi in zelum transiisset, faciemque non iam Saluatoris, sed Iudicis ostendisse. *Igneum enim quiddam (quod zelus comedēs indicat) atque sidereum radiabat ex oculis eius, & diuinitatis maiestas lucebat in facie*, ait S. Hieronymus in cap. 21. Matth. Zelotypiæ enim vis tanta est, vt propriâ vir manu adulteros interimat, qui alienâ punit seruos.

2. Secundò, vt omnis immunditia longissimè absit. Audiatur Sanctus Chrysostomus suprà citatâ hom. *Nullus opera mortua habens ingrediatur huc* (in templum.) *Si enim eū, qui corpus mortuum tangebat, non oportebat* (Leuit. 11.) *intrare in templum, quantò magis eum, qui opera mortua habet? Pollutio quippe est pessima.* Et si Moysi vetuit DEVS accedere ad visendum rubum, eò quòd locus ille ex præsentiâ DEI sanctus esset, donec calceos exuisset, (Exod. 3.) quanto magis exuendæ omnes immunditiæ in loco multò sanctiori, quod est templum Dei? Refert Sanctus Vincentius in sermone Fer. 2. post Lætare ex Magisto histor. Schol. Pompeium cum Iulio Cæsare de imperio contendentem, semper victorem fuisse, donec veniēs Ierosolymam, Romanis subiectam, equos aliquot suos, cùm stabula non sufficerent, collocauit in templi atrio; ab eo enim tempore semper succubuisse, nec Imperatorem factum. Quid si scorta ibi collocâsset? Eiecit Christus è templo etiam munda animalia, oues & boues ac columbas, ad immolandum destinata; quid si ibi reperisset immunda? Eiecit tamen & munda, quia & ipsa fimo & fœtore suo templum conspurcabant. Quantò minùs tolerâsset magisque eiecisset homines impudicos? At licet istæ nundinæ solùm in atrio populi adeoque extimâ parte templi fierent; nihilominùs tamen eiectæ sunt. Quid si in atrio sacerdotum? quid si in Sancto? quid si in Sancto Sanctorum fuissent? Nos in Sancto Sanctorum versamur; quis ibi immundus, quis equus aut mulus ibi apparere audeat?

VI. Mansio silentij. VI. Mansio silentij; quia *templum à tuendo* dicitur, quod ex omni parte conspiciatur. Habac. 2. *Dominus in templo sancto suo: sileat à facie eius omnis terra.* De quo audiamus Sanctum Chrysostomum homil. 36. in Corinth. 1. epist. *Ibi* (in templo) *ne amicum quidem, in quem post longum tempus incidisti, compellare licet: sed foris ista fiunt, & rectè quidem; neque enim tonstrina aut vnguentaria taberna Ecclesia est aut officina forensis, sed locus Angelorum, locus Archangelorū, Regia cæli, cælum ipsum.* Et infrà. *Silere non potes?* ait: *Exi igitur, ne alijs obsis. Vnam in Ecclesiâ velut vnius corporis esse vocem oportet: semper itaque qui prælegit, sequitur solus, & ipse qui Episcopatum tenet, sedet interim silens: & qui psallit, psallit solus, & qui verba populo facit, facit solus. Quòd si multi multa & diuersa inculcent, quid nos tumultuamur frustra? certè enim nisi me de tantis rebus temerè frustraq́, loquentem crederetis, nunquam de inutilibus friuolis vos hic tantum effutiretis.* Et paulò suprà: *Hera* (domi tuæ) *thronum occupat omni cum venustate, famulæ tacitæ, sedentes texunt, familiarium quisque quod imperatum est, in manibus habet: hìc verò magnus tumultus, magna confusio*, &c. Quæ causa est, cur Christus repertas in templo oues & boues flagello eiecit, columbas autem solùm auferri iussit, non flagellauit? *Auferte ista hinc*, dixit ad eos, qui columbas vendebant; nimirum, quia columbæ strepitum non faciunt, adeoque deuotionem populi & sacerdotum non ita impediebant; at verò oues & boues continuo suo balatu & boatu multò maximè. In vitâ Sancti Brunonis Archiepiscopi Colon. scribit Rotgerus Monachus Benedict. quòd cùm sanctus ille inter fratrem suum Henricum & Cunonem affinem nimiam videret colloquendi familiaritatem tempore missarum, præsago spiritu eis prædixerit: *O in quantam inimicitiarum amaritudinem ista in hoc tempore tremendo malè parta contubernia resoluentur!* Euentus rei non multò pòst dictis fidem fecit; siquidem Cuno Vngaris se iungens acerrimus Henrici & Imperij hostis ac prædo factus est, apud Surium 11. Oct. Denique quid de hac re Sanctus Basilius in Psalm. 28. *Psalmus dicit*, ait: *In templo eius omnes dicent gloriam, tu autem non solùm non dicis, sed alteri cuipiam impedimento es, eumque tibi vni reddis attentum, dum obstrepere tuo clamore obtundis & exuperas personantem Spiritûs sancti doctrinam. Vide ne cùm hinc emigraris, loco mercedis recipiendæ pro diuinis laudibus, vnà cùm ijs, qui nomen Dei execrantur & blasphemis vocibus incessunt, condemneris.*

Audistis quales sedes habeat in templo suo Christus & pater eius. Quare si ad mansiones aspiratis cœlestes, priùs his insistite, quæ in templo terreno monstratæ vobis sunt. Sic à templo viatorum itur ad templum Beatorum.

THEMA QVINTVM.

Beatitudo cælestis quomodo regnum, ciuitas, domus, cubile, paradisus.

I. Appellatur regnum varijs de causis.
II. Appellatur ciuitas.
III. Appellatur Domus.
IV. Appellatur cubile.
V. Appellatur paradisus.

In domo patris mei mansiones multæ sunt. *Ioan.* 14.

CLeobulus è sapientum numero vnus apud Plutarchum in conuiuio 7. sapientum: *Ineptis, inquit, fabulam narrabo; quam mater mea fratri obiecit. Aiebat enim Lunam à matre petijsse, vt sibi tuniculam congruentem texeret ac matrem respondisse: Quâ ratione id possim, cùm te iam plenam, mox in cornua attenuatam, rursum dimidio orbe videam?* Forsan à me etiam aliquis postulabit, vt cælestis beatitudinis, quâ electi perfruuntur, speciem depingam, adeoque ipsi vestem congruentem induam. Verùm id mihi quoque perdifficile factu apparet. Vt enim Luna modò magna & plena, modò mediocris & semiplena, modò minima & corniculata est: ita cælestis beatitudo in sacris litteris modò asseritur & appellatur regnum cœlorum, & quidem frequentissimè: modò ciuitas, vti Apocal. 21. modò domus, vt in hodierno Euangelio: modò cubile, vti Psal. 149. & Lucæ 11. modò paradisus, vti Luc. 23. & Apocal. 2. Nunc ergò vasto, nunc medioCRI, nunc angusto loco comparatur; quâ igitur ratione formam eius depingam? Verùm si hæc symbola exactè inspiciantur, omnia inter se optimè conuenient, & patebit beatitudinem omnibus his locis rectè comparari, vti nunc videbimus.

I. Appellatur regnum. 1. I. *Regnum* appellatur varijs de causis 1. quia est regio vastissima, plusquam cogitare possit homo: continens nõ solummodò 127. prouincias, vti regnum Assueri, sed vniuersum totum & quidquid in eo est; omnes cœlos & elementa; ipsumque insuper immensis spatijs excedens atque in se includens, quo modo vniuersum ipsum includit intra se terram velut minimam sui portiunculam, quæ respectu cœlorum non nisi punctum vnum est. Quanta igitur huius regni erit potentia! quantæ diuitiæ! Quis hoc terræ punctum non contemnat præ tam vasto illo regno? quis pro vnâ domo, agro, oppido, velut exiguâ terræ glebâ litiget, præsertim cum iacturâ regni cælestis, si regni illius, omnibus sufficientissimi, vastitatem consideret?

2. 2. Quia tantam inhabitantium multitudinem & varietatem complectitur; quantam nulla domus, ciuitas aut ducatus continet: sola regna eaque vastissima continere solent. Ibi enim multorum millium Angelorum frequẽtia, varijs choris & ordinibus distincta: quibus alterâ ex parte respondet turba innumerabilis Sanctorum, ex omnibus gentibus, tribubus, populis, linguis, vti vidit Sanctus Ioannes Apocal. 7. qui licet adeò diuersi, nequaquam tamen vti solent diuersæ aliæ nationes, animis auersi, sed coniunctissimi sunt, velut vnius patris filij: bona sua inuicem liberalissimè communicantes, vti filij Iob, alternis conuiuiis se mutuò recreantes. Quanta hæc fælicitas erit cum talibus ac tantis amicis perpetuò conuersari? Si vel vnus Angelus, vel alius quidam Sanctus de cœlo ad nos descenderet, quis ad eum non accurreret, vt aspectu & colloquio eius frui vel ad horam posset? Vnus Sol lætificat vniuersam terram: quid facient in cœlo Soles innumerabiles?

3. Quia formam regnandi perfectissimam habet, ab vno summo & potentissimo Rege dependentem, cui nemo resistere vult aut potest, sed omnes ad nutum parent: & volunt, quod ipse vult. Ipse suâ potentiâ omnia sibi subijcit: suâ solius sapientiâ omnia gubernat: suis diuitijs omnes locupletat. *Quis enim consiliarius eius fuit aut quis prior dedit ei?* ad Rom. 11. Sub hoc igitur Rege omnes electi quietissimi, securissimi, ditissimi, contentissimi sunt. 3.

4. Quia omnes beati in cœlo Reges sunt, Christo Regum Regi subordinati; nec quales sunt terreni Reges, qui habent quidem potestatem in subditos, sed ab illorum viribus & voluntate dependentem, vti & à satellitio, armis, muris & munitionibus: habent honorem, sed ferè in præsentia tantùm; cùm absentes sæpissimè lacerentur conuitijs & maledictis: habent diuitias, sed egestati mixtas, ærique alieno obnoxias quàm qui maximè; adhæc à subditis expressas & quasi emendicatas, citoque deficientes; si vel vnum exercitum sustinere velint: habent delicias, sed innumeris curis, laboribus, suspicionibus, molestiis, morbis permixtas. Non, inquam, tales sunt Reges cælestes; quia habent potestatem sine infirmitate, honorem sine ignominiâ, diuitias sine indigentiâ, delicias sine molestiâ ac dolore. Potuit vnus Angelus vno impetu interficere 185. millia Assyriorum. 4. Reg. 19. Potuit vnus Iacobus maior innumerabilẽ Maurorum exercitũ sternere & fugare. Quid de honore ipsorum dicam? nónne mundi Imperatores genua ipsis curuant, & vel ad piscatoris Petri pedes sepulchra sibi fieri ambitiosè curant? quid de opibus & delicijs, qui hæredes DEI & cohæredes Christi, torrente voluptatis potantur? 4.

II. Appellatur *Ciuitas*, non vnâ etiam ratione. 1. ob eius pulchritudinem & speciositatem toto cœlo diffusam. Etenim regnum quidem amplitudinem habet, sed vbique pulchritudinem non habet: multa enim in eo loca squalida & deserta, solis bestiis peruia, montes inculti, rupes inaccessæ & syluæ horridæ. In ciuitatibus autem præsertim celebrioribus visuntur templa ornatissima, turres speciosæ, palatia superba, portę augustæ, horti amœnissimi, fora spatiosa, columnæ, pyramides, theatra, officinæ omnium rerum, & plateæ frequentissimæ. Quæ Germaniæ pulchritudo foret, si tota ad instar illius Romæ antiquæ foret? Talis autem est ciuitas illa cælestis, nihil vspiam as- II. Appellatur ciuitas. 1.

 peri,

peri, nihil horridi, nihil inculti aut inaccessi habet, sed tota adeò ornata est & fulgida, ac si vna ciuitas superbissima ac florentissima foret; quam proinde prædicat Propheta Psalm. 86. *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei.* Et Tobias cap. 13. *Porta Ierusalem ex sapphiro & smaragdo ædificabuntur, & ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius: ex lapide candido & mundo omnes platea eius sternentur.* Et Ioannes Apoc. 21. *Erat structura muri eius ex lapide iaspide: ipsa verò ciuitas aurum mundum, simile vitro mundo: & fundamenta muri ciuitatis omni lapide pretioso ornata: & singula porta erant ex singulis margaritis: & platea ciuitatis aurum mundum.* q.d. sicut aurum & gemmæ superant lutum: ita ciuitas cælestis superat omnes terrestres.

2. 2. Ob mutuam concordiam, notitiam, & bonorum communicationem, quæ cernitur in ciuitate; non item in regno, vbi varij mores sunt & linguæ: multi multos nunquam viderunt, multò minùs amicitiam inter se contraxerunt. Beati ergo omnes quasi ciues vnius ciuitatis sunt, seù vt Apostolus ait ad Ephes. 2. *ciues Sanctorum*; quia iisdem legibus viuunt, eiusdem linguæ & morum sunt, mutuâ notitiâ & amicitiâ sibi deuincti, bona sua alijs non in foro vænalia proponentes, sed gratis communicantes. Nullus etiam ibi metus ab externis hostibus, quia ciuitas suos muros, sua propugnacula, suos vigiles habet. Nulla ibi bella, nullæ deprædationes, nullæ inuidentiæ, persecutiones nullæ. Quis ad eam ciuitatem non toto pectore anhelet? In hoc mundo nihil horum: aut enim pius esse voles, & persecutionem impiorum sustinebis: aut impius, & iram Dei ineuitabilem timebis.

3. 3. Ob incolarum ciuilitatem. In regno plurimi sunt rustici, moribus agrestibus, rudes, inurbani, barbari, inculti, indomiti: non ita in ciuitate, vbi omnes cultiorem habent linguam, vestitum, mores, rerum peritiam, affabilitatem. Idem videre erit in ciuibus cœli.

4. 4. Ob eorundem libertatem, quâ etiam gaudere solent ciues, non gaudent ruricolæ. Sunt autem cœli ciues liberi inprimis à seruitute peccati, ita vt peccare omninò nequeant. Deinde à seruitute mortis, cui subiacere non possunt ampliùs. Rursum à seruitute corporis, cui hîc subiecti sumus; vt comedere, bibere, dormire, valetudinem curare, laborare, ambulare, frigere, æstuare, sudare, dolere, tristari & contristari sæpiùs cogamur, quo vitam conseruemus seu nostram seu nostrorum. *Fodere non valeo*, ait villicus iniquitatis, *mendicare erubesco*; ad fraudes ergò se conuertit. Luc. 16. nihil horum ibi vrget. Denique à legibus & præceptis: quia nullis indigent, cùm per se vltrò faciant, quæ recta sunt: nec deuiare possunt, adeoque nullas legum pœnas incurrere. Hinc liberi sunt ab omni solicitudine: cùm econtrà serui peccati & in præsenti graui eius iugo premantur, & in futuro pœnas daturi sint.

III. Domus. 1. III. Appellatur *Domus* in hodierno Euangelio & in Psalm. 121. *In domum Domini ibimus*, idque plures etiam ob causas. 1. quia omnes beati sunt domestici & familiares Dei. In regno & ciuitate plurimi sunt, qui Regem suum nunquam vident, adeoque nec nouerunt, multò minùs ipsi familiares sunt. Ne igitur hoc de beatis cogitari posset, regio illorum non præcisè regnum aut ciuitas, sed *domus* etiam appellata est, in qua omnes domestici quotidie vidêt herum suum, cumque eo conuersantur magnâ familiaritate: quod in specie de Angelis Dominus testatur Matth. 18. *Angeli eorum semper vident faciem patris mei.* Et de Sanctis alijs testatur Apostolus ad Eph. 2. cùm non solùm *ciues Sanctorum*, sed etiam *Dei domesticos* eos appellat. Nec qualescumque domestici sunt, sed filij & hæredes, eâdem cum patre suo mensâ fruentes, iisdem bonis gaudentes; nec timore, sed amore ei adhærentes.

2. Quia cum summâ pace & cōcordiâ simul conuersantur; quod non fit in ciuitate, multò minùs in regno integro; vbi multæ rixæ & iurgia sunt, quæ in domo non tolerantur. Tametsi ergo in cœlo maxima sit diuersitas nationum, statuum, conditionum: summa tamen interim vnio animorum, pax & tranquillitas est. In quorundam Principum primis ædibus aut ædium vestibulis tabula affigi solet, in quâ cernitur brachium securi superpositâ; quasi pictam manum illicò resectura. Indicatur eo signo, nihil ibi tumultûs aut rixarum esse tentandum, vbi Princeps degit, sub pœnâ abscissionis manûs. Hoc in aulis necessarium, in cœlo opus non est, vbi nullus turbulentus, nullus inquietus est. Vnde Ioannes Apocal. vlt. de domo illâ loquens exclamat: *Foris canes & venefici & impudici & homicidæ.* Vicissim Propheta Psalm. 132. de beatorum pace: *Ecce quàm bonum & quàm iucundum*, inquit, *habitare fratres in vnum!* 2.

3. Quia vti in domo diuersa quidem sunt habitacula, pulchriora & minùs pulchra: quemadmodum & officia ac ministeria; alia filiorum, alia cubiculariorum; alia eorum, qui stabulis deseruiunt: proinde etiam diuersa stipendia & diuersæ mensæ: alij præ reliquis sæpiùs & familiariùs cum domino versantur; nec tamen inter eos oritur inuidentia; sed quisquis in suo ordine, suâ mensâ, suo salario, suo habitaculo contentus est; ac siquidem stabularius iuberetur permanere in Cancellariâ, minimè acquiesceret, sed optaret potiùs hærere in suo stabulo: rursum si mediastinis seruis apponerentur cibi filiorum, verbi gratiâ, ostrea, cancri & similes delicatæ epulæ; viliores potiùs cibos, quorum sunt assueti, ipsi præeligerent: pari modo beati, tametsi præmia accidentalia multùm habent disparia; vnus in Deo plura videt quàm alius: plures & peculiares aureolas possidet; non tamen inter eos propterea simultas vel aliqua inuidentia est. Sic in domo Salomonis maxima fuit ministrorum diuersitas, cum maximo ordine & cohærentiâ. 3.

IV. Appellatur *Cubile* Luc. 11. *Iam pueri mei mecum sunt in cubili.* Et Psalm. 149. *Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.* Et hoc 1. propter omnimodam beatorum requiem, quâ sine omni dolore, tædio, tristitiâ, IV. Cubile. 1.

curâ

curâ perfruuntur quasi post labores suauissimo in lecto conquiescerent ac dormirent, iuxta id Apoc. 14. *Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amodò iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis.* Hoc ostensum S. Euergillo Archiepiscopo Coloniensi, cui cùm dolore capitis correptus Ecclesiam Thebæorum martyrum oraturus intraret, inchoaretque hunc versiculum, *Exultabunt Sancti in gloria.* Martyres respōderunt: *Lætabuntur in cubilibus suis.* Itaque sacros eorum cineres tangens liberatus est à dolore. Helinand. in vita S. Gereonis. Ostensum alijs deuotis, quorum alius vidit lectum in cœlo fulgidum ac delicatum S. Francisco, alius alios similes. S. Anselmo & S. Hugoni Cluniac. præparatos, vt in eorum vita.

2. 2. Ob eorum immensa bona, delicias & opes; thesauri enim & cymelia in camera seu cubili asseruari solēt. Qualia autem in cœlo & quanta ea sint, ita colligit S. August. soliloq. c. 21. *Si, mi Domine, pro hoc corpore ignobili & corporali tam magna & innumera beneficia præstas à cœlo & aëre, à terrâ & mari, &c. qualia, quæso, & quā magna & innumerabilia erūt illa bona, quæ præparasti diligentibus te, in illa cælesti patriâ vbi te videbimus facie ad faciē? Si tanta facis nobis in carcere, quid ages iī palatio? si tanta solatia in hac die lachrymarum, quanta cōferes in die nuptiarū?* Nimirum vt thesauri & ornamenta vestiumque apparatus in cubilibus sunt inclusa & abscondita: ita & beatorum gaudia nos hîc latent, quia *oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* Idipsum quidam apud S. Hugonem Victorinum serm. 83. de Instit. mon. his versibus exppressit:

Quantùm tui gratulentur, quàm festiuè conuiuentur,
Quis affectus eos stringat, aut quæ gemma muros cingat,
Chalcedō an hyacinthus, nôrūt illi, qui sunt intùs.

3. 3. Ob eorum securitatem. Solent enim cubilia diligentissimè claudi, & quandoque satellitio stipari, vti lectulus Salomonis. Beati ergo in sua quiete securi & imperturbati sunt, quia de æternâ eius possessione certi. Id indicant verba illa parabolę citatæ: *Iam ostium clausum est & pueri mei mecum sunt in cubili.* Clausum, inquam, & fortissimis seris communitum, vt nemo malorum intrare, nemo electorum exire possit. Quò etiam spectat id Psalmi 147. *Lauda Ierusalem Dominū, lauda Deum tuum Sion; quoniam confortauit seras portarū tuarum, benedixit filijs tuis in te.* Nulla in mundo munitio tam fortis & occlusa, quæ non auro vel ferro aperiri ac perrumpi possit: nulla tanta fœlicitas, quæ non breui finiatur. Sola arx cælestis finem nescit, nec hostem & tormenta metuit. Quanta hęc beatorum fœlicitas, nunquam posse infœlicem esse!

V. Paradisus. V. Appellatur etiam subinde *Paradisus*, vti Luc. 23. à Domino: *Hodie mecum eris in paradiso.* Et Ezec. 28. *In delitijs paradisi Dei fuisti* & alibi.

1. 1. propter lignū vitæ, quod incolis paradisi vitam & vires corporis semper conseruasset. Id verò in cœlo est Christus, qui beatorū mentes suâ diuinitate: corpora suâ humanitate pascit, roborat, conseruat. De quo Apocal. 2. dicitur: *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei mei.* & c. 22. *In medio plateæ eius (Ierosolymæ cœlestis) ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim, per menses singulos reddes fructum suum.* Beda, Rupertus, Ansbertus & Ribera Christum gloriosum hoc ligno vitæ describi asserunt, qui in medio beatorum constitutus, sui visione & fruitione dat illis vitam immortalem ex vtraque parte fluminis, h. e. corporis & animæ. Adhæc duodecim fert fructus per menses singulos, quia nouas semper ac recentes voluptates & gaudia illis affert, ita vt sine vllo fastidio nouâ semper auiditate satientur & satietate famescant.

2. Propter omnis generis delicias, quæcumque desiderari possunt. Vox enim *paradisi* in prouerbium abijt, significans hortū, in quo omnia sensuum oblectanta reperiantur, qualem describit S. Basilius in hom. de paradiso, fuisse paradisum illum à Deo conditum, vbi nullæ tempestatum erant iniuriæ, sed perpetua amœnitas; flores, arbores, fructus omniuarij nunquam decidui: aquæ irriguæ, limpidissimæ & murmurantes riui: florulenta prata iucundissima spectaculo; auicularum omnigena genera, quæ natiuâ musicâ miram dabant recreationē, ita vt per omnes sensus mirè afficerent hominem, alia visu, alia auditu, alia tactu, quædam olfactu, aliqua gustu. Denique ex ea paradisi specie consurgere nos iubet in considerationē cælestis paradisi, tantò pulchrioris, quantò spiritualia præstāt corporalibus. *Conare ergo,* subdit, *per huiusmodi dogmata paradisi acquirere intellectum, vt assequaris diuina lucis auroram in qua lux scietiæ oritur, vt intelligas, quomodo plantata sit paradisus delitiarum,* &c. Assecutus est inter alios hanc lucem B. Ægidius S. Francisci alumnus, qui quoties audiebat aliquid, de gloriâ cælesti vel paradisi amœnitate, toties rapiebatur in ecstasim, hærebatque eodem loco immotus. *Itaque pueri & opiliones ab alijs docti, cùm eū viderent, clamabāt: Paradisus, Paradisus. Id verò ille audiēs, mox sursùm rapiebatur. Quam ob causam fratres cū illo collocuturi cauebant, ne paradisi mentionē facerent, veriti ne eius colloquio priuarētur.* Ita auctor vitæ apud Sur. 23. April. cap. 19. Quem vtinam nos imitemur Audit. ita saltem, vt cùm audimus mentionem *Regni cœlorum* vel *Ciuitatis Dei,* vel *Domus Domini,* vel *Cubilium cælestium,* vel denique *Paradisi,* toties in DEVM & desiderium patriæ nostrę mente saltem raperemur, & ad eam inquirendam omni conatu excitaremur! Sanè Philippus Macedonum Rex, cùm ei Demades Legatus Atheniensium in mensa depinxisset rudi penicillo Athenarum pulchritudinem, motus vrbis potiundæ inflammatus desiderio, dixit? *Vt vrbs hæc mea fit, ferro vel auro efficiam.* Diodor. l. 16. Potuit hunc Regem rudis Athenarum delineatio incitare ad eam expugnandam seu auro seu ferro: faxit Deus etiam, vt hæc rudis cœli descriptio inflammet animos nostros ad comparandam nobis ciuitatem illam, regnum & domum Dei, seu auro eleemosynę, seu ferro martyrij, aut mortificationis, seu quocumque tandem alio modo.

dixit: *Ecce modò factus sum Christianus*; (quasi dicat Christo assimulatus) *quia in cruce suspensus sum. Eculeus enim crucis quandam similitudinem gerit. Gratias tibi ago Christe, quia in signo tuo leuari me permisisti.* In vitâ sanctæ Dorotheæ 6. Febr. apud Sur. Qui versus septemtrionem nauigant, buccinæ: qui versus meridiem, crucis constellationem præ oculis habent. Quærant illi gloriam in buccina sæcularis præconij, qui ad noctem stygis tendunt: nos qui ad diem æternitatis pergimus, gloriam in cruce quæramus, & crucem adamemus. Notum esse arbitror seruorum Tyriorum factum, qui cùm per rebellionem subiugatis sibi dominis suis, eum Regem statuere decreuissent, qui primus orientem Solem conspexisset: (Auct. Iustino lib. 18. hist.) & cæteri quidem omnes orientem spectarent: vnus sapientior ad occidentem oculos direxit, vbi ex radiorum, in montium cacumina incidentium, reflexione ortum Solis denuncians, Rex est creatus. Spectent orientem mundi sectatores, spectent honorum titulos, Principum fauores, dignitates, cathedras; nos occidentem respiciamus, crucis ignominiam, in hac lucis diuinæ gloriam contemplantes, regni cælestis gloriam consequemur.

II. In cruce solatium & remedium tribulationis.

II. In cruce latet solatium ac remedium pro ijs, qui in tribulatione sunt. Quis enim non libenter ferat crucem leuiusculam, imò etiam grauem, quando cogitat Dei filium propter ipsum tulisse grauissimam, summâ cum patientiâ, amore & charitate? Ignauus est miles qui Ducem præeuntem gemens sequitur.
1. Typus crucis fuit lignum illud, quod ostendit Deus Moysi in deserto, ad dulcorandas aquas amaras, Exodi decimo quinto: teste Cyrillo Alex. Sentit verò Abulensis lignum illud, *Adelpha* vulgò nominatum, atque ex se amarum ac mortiferum fuisse; & tamen amaro illo ligno correctæ & indulcoratæ sunt aquæ amaræ. Sic ex viperæ veneno fit theriaca, antidotum veneni. Sic serpentum ictus sanantur serpentum extis impositis, teste Plinio libro vigesimo nono, capite quarto. Quid amarius & lethalius ipsâ cruce, quæ Dei filium tam dirè cruciauit adeoque enecuit? At hæc tamen facta est solatium atque impatientiæ antidotum omnibus tribulatis, quin & ipsas tribulationes dulces atque amabiles facit, dum reuocat in memoriam, in ipsa pependisse Dei filium. Hac de causâ latro bonus magnâ cum æquanimitate crucem suam pertulit, quòd videret in eodem tormento iuxta se pendere Christum innocentem.

2. Adhæc quemadmodum crux Christo quidem mortem, nobis autem vitam peperit: sic & tribulatio corpori quidem afflictionem, animæ verò salutem affert. Videtur cauterium esse vulnus, quia carnem erodit ac vexat: interim tamen remedium est vulneris, & vitam conseruat: ita etiam tribulatio mala esse paret, & tamen mali remedium est.

3. Denique vti crux primùm Christo quidem ignominiam, posteà tamen immortalem attulit gloriam, ita etiam tribulatio hîc quidem deprimit, posteà tamē *æternum gloriæ pondus operatur.* Moyses, dum infans domi seruabatur, sine honore fuit; quando in flumen proiectus, tunc *factus est in honore*, vt ait Sanctus Chrysostomus homil. 54. in Act. quia in aulam Pharaonis assumptus. Idem docet de Aarone, qui, postquam contra eum insurgerant æmuli, clarior euasit in florente virgâ suâ. Idem de tribus pueris iniectis in fornacem: de Daniele misso in lacum leonum: è quibus illustriores prodierunt. Vnde subdit: *In malitiâ idem euenit, vt si quis calamum habens, prælietur contra ignem, & videtur quidem verberare ignem, ignis autem clarior fit, & calamus consumitur: Alimentum enim & fomes claritudinis est malitia virtuti.*

III. In cruce asylum & refugium peccatorum.

III. In cruce est asylum & refugiū peccatorum. Contingit sæpe aliquos ita in profundum peccatorum immergi, vt rationem emergendi nullibi inueniant. Supra se vident iratum sibi Deum; infra se tartarum apertum; ante se difficultatem emendationis ac pœnitentiæ; retrò peccata præterita, grauia & quamplurima: intus vermem conscientię cor lancinantem; foris dęmones impugnantes; denique se nudatos omnibus bonorum operum meritis. Quid agat in hoc statu peccator? quomodo assurgat? En ipsi baculum crucis; quo se liberare poterit, si nimirum cogitet in cruce expiata esse nostra scelera, qualiacumque & quantacumque, nec aliud requiri vt assurgat, quàm vt baculum hunc duabus manibus fidei & spei fortiter apprehendat, & conatum aliquem, contritionem scilicet adhibeat; sic in pedes sese eriget. Hic est baculus ille Iacobi, in quo Iordanem transiuit, equidem pauperrimus; sed cum duabus turmis, familiæ & pecorum diues regressus est. Gen. 33. Vnde meritò S. Damascenus lib. 4. de fide orthod. cap. 12 ait: *Crux iacentium excitatio est, stantium fulcimentum, infirmorum baculus, ouium virga, resipiscentium adminiculum, &c.* Ecce tibi Dauidem lapsum in adulterium, pòst in homicidium non vnius Vriæ, sed & aliorum plurium, qui Ammonitarum gladio simul cū ipso cæsi sunt. Taceo inebriationem Vriæ. Et hic tamen duo tantùm protulit verba pœnitentiæ: *peccaui Domino*; & (ex anticipatis Christi meritis) mox veniam obtinuit. Ipse quidem Dauid nescius in se ipsum sententiam mortis tulerat: *Viuit Dominus, quoniam filius mortis est vir, qui hoc fecit.* Deus autem ad illa duo verba dicit ei: *Non morieris.* Audierat Dauid accusari hominem diuitem, non de adulterio, non de homicidio? sed quòd ouem solùm pauperi per vim abstulisset, & continuò eum pronunciat mortis reum. Dauid verò conuictus fuit adulterij & homicidij: & ad vnum gemitum condonatur ei peccatum, & pœna æterna commutatur in temporalem, eamque valde leuem. Vnde Sanctus Augustinus hom. 41. *Dauid*, inquit, *clamauit dicens. Peccaui; & mox audiuit: Dominus abstulit peccatum tuum; tantum valent tres syllabæ, tres syllabæ sunt peccaui: sed in his tribus syllabis flamma sacrificij coram Domino ascendit.* Vbi tanta clementia reperitur in mundi tribunalibus? Ibi licet reus veniam petat, licet lachrymas fundat, licet satisfactionem spondeat & emendationem,

nem, ad pœnas tamen trahitur. Non ita in tribunali Christi; & vnde hoc, nisi per crucem Christi?

IV. In cruce præsidium contra hostes.

IV. In cruce est præsidium contra hostium incursus, inuisibilium præsertim, qui nobis vndique insidiantur. Testantur id passim SS. Patres, vti Sanctus Antonius instruens discipulos: *Signum Crucis*, inquit, *& ardens in Christum fides inexpugnabilis sunt viris Deo dicatis & ahenus murus aduersus dæmonum machinationes.* Et Sanctus Chrysostomus hom. 55. in Matth. *Hac crux*, inquit, *non terribiles sed despicabiles hominibus dæmones effecit.* Et paulò superiùs: *Si hoc modo:* (magnâ scilicet fide in mente priùs eam formãdo) *eam faciei tua impresseris nullus scelestorum dæmonum, cùm hastam videat, quâ lethale vulnus suscepit, congredi tecum audebit.* Quin etiam nomen Crucis & crucifixi magis horrere videtur, quàm ipsum nomen Christi. Refert enim Baudemundus in vita Sancti Amandi Episcopi Traiect. apud Surium 6. Febr. Spiritum immundum aliquando vnum ex eius famulis apprehensâ manu traxisse ad mare, vt eum ibi demergeret. *Sed idem puer, qui trahebatur magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Christe adiuua me, Christe adiuua me. Mox malignus spiritus eidē puero insultando respondit: Qualis Christus? sed dum puer, qui trahebatur minimè responderet, ait Sãctus Amandus: Dic illi fili: Christus filius Dei viui crucifixus, statimq; ad vocem illius inimicus vt fumus disparuit.* Hinc consultò Apostolus cùm dixisset: *Non iudicaui me scire aliquid nisi Iesum Christum*; addit: *& hunc crucifixum* 1. Corint. 2. Consonat huic rei, quod in vita Sanctæ Mariæ Magdalenæ legitur. Ea enim stipata & tentata à malis spiritibus IESVM inclamauit, & en mox adfuit Sanctus Michaël, qui eos fugauit & contra eorum incursum crucem in ore speluncæ erexit; quasi IESV crucifixi nomen plus posset contra dæmones, quàm solum IESV nomen. Nec mirum; quia in SS. literis plures appellantur Christi & IESV nomine. Crux id determinat ad Saluatorem. Imò non modò ipsa Crux, sed etiam vmbra & typus eius terror erat dæmoni. Quærunt enim Doctores, quâ ratione cythara Dauidis fugare potuerit à Saule Spiritum malum, cùm naturâ suâ agere in Spiritum non posset. Respondent ergo Beda, Eucherius & Angelomus: *Malignum Spiritum, qui operatur in Saule, compescuit: non quòd cythara illius tanta virtus erat; sed figura crucis Christi, quæ de ligno & extensione neruorum mysticè gerebatur.* Peculiari quadam sapientiâ præditum est ranarum Ægyptiarum genus. Si enim in hydrum Nili alumnum, incidat rana, subitò demordet frustum arundinis, & in obliquum gerens, mordicusque tenens non remittit pro virili parte. Ille verò ranam, cum ipsâ arundine deglutire non potest; non enim tantam oris amplitudinem habet, quantùm arundo extenditur: sic rana euadit hydrum. Nili instar mundus est: hydrus dæmonis instar, rana Ægyptia prudentem Christianum: arundo designat crucem Christi; quam si quis fortiter apprehenderit, nunquam in inferni Alastoris potestatem deueniet. Ita Caussin. l. 8. symb. c. 15. Cæterùm si ab hydro illo stygio securi esse volumus, non quomodocumque, sed obliquè & secundùm latitudinem apprehendamus crucem, hoc est, magnâ & ardente fide, vt diximus ex S. Antonio & Chrysostomo.

V. In cruce sapientia.

V. In cruce latet sapientia. Est enim Crux
quasi liber summam omnis sapientiæ conti-
nens, docens nos primò Dei erga nos amorem
& beneuolentiam, qui adeò quærat non per- 1.
ditionem sed salutem nostram, vt pro eâ mor-
tem crucis sustinere voluerit. Secundò digni- 2.
tatem animæ nostræ, quæ tanti apud DEVM
valuit, vt eam sanguine suo emere non dubita-
rit. Si enim vilis, aut mortalis esset anima ho-
minis, quomodo eam Christus tanti redemis-
set? Tertiò præstantiam virtutum tanquam
verorum ac solidorum bonorum, humilitatis, 3.
paupertatis, patientiæ, obedientiæ charitatis,
&c. quas in crucis cathedrâ docuit nos Magi-
ster cælestis velut disciplinas cœlo dignas.
Quartò contemptum mundi, & quæ in eo 4.
sunt, fluxarum rerum, opum, honorum, volu-
ptatum, quas fugit & per crucem fugauit ac
contriuit Christus. Quintò grauitatem peccati, 5.
quæ tanta est, vt non nisi per crucem & mor-
tem filij Dei potuerit expiari. Sextò Gehen-
næ acerbitatē, pro cuius extinctione Dei filius
innocentissimus tanta pati debuit: lignum vi-
ride, ob alienam culpam: non aridum, ob pro-
priam. Septimò magnitudinem gloriæ & pre- 6.
tiositatem margaritæ cælestis, quam tot tor- 7.
mentis emere Christus non dubitauit. Deni- 8.
que si viam cœli cognoscere quis velit, eam monstrat crux, regia ad cœlum via. Quam ob causam antiqui Christiani in biuijs plerumque & vijs publicis erexerunt cruces. Quid super hæc ampliùs requirimus ad veram sapientiam? Hinc ergo S. Bonauentura, magnus ille Doctor, rogatus, vnde tantam hausisset sapientiam: Crucifixum ostendit, osculis penè attritum, velut vnicum librum & fontem suæ scientiæ.

Vide Trip. in parasceue c. 5. parte 2.

VI. In cruce signum electorum.

VI. In cruce latet character & signum electorum. Quisquis enim ex horum numero esse vult, crucem gestare & quidem patienter atque hilariter debet, non in fronte solùm, sed in corde quoque & animo. Hoc est illud Thau, figurâ crucis scribi solitum ab Hebræis, DEI iussu inscriptum in frontibus virorum gementium, quò seruarentur à gladio percutientium, Ezech. 9. *Hoc & postes domorum in Ægypto signabantur*, inquit S. Hieronymus in Isai. 66. *quando pereunte Ægypto solus Israel mansit illæsus*; quasi sanguis agni tunc ab Hebræis occisi, postibus illitus fuerit in formam crucis. Exod. 12. Hoc signabuntur Christiani tempore Antichristi, vt ab illius bestiæ asseclis distinguantur. Apoc. 7. Hoc ergo est signaculum amicorum DEI atque electorum. Quam ob causam DEI serui non modò non auersantur crucem, persecutionem & tribulationem, sed in ea gaudent; ac si fortè nullam habeant, precibus à DEO efflagitant, nec tolli eam à se rogant sed augeri; quia nôrunt eam esse tesseram salutis: nôrunt Deum addere gratiam, vt ferre eam possint: nôrunt per crucem crescere patientiam & robur animi, accendique charitatem, sicut aquâ calcem.

Sic

Sic orabat sancta Teresia: *Domine da aut pati aut mori.* Sanctus Xauerius in naufragijs: *Domine ne auferas à me hanc crucem, nisi des maiorem.* Mirum quid de aureâ quâdam cruce, cui prodigiosa margarita inserta est, refert sanctus Gregorius Turon. libro primo de Glor. Mart. quæ iustis quidem & innocentibus apparet splendida & clara; iniustis verò & peccato obnoxijs atra & obscura. Cûi igitur crux videtur clara, hoc est, chara & amabilis, hunc electum ostendit: cui verò atra & horrida, præscitum. Mirum à solo Protomartyre Stephano visum esse Christum in cælo, & non ab eius lapidatoribus. *Soli apparebat*, inquit sanctus Augustinus serm. 92. de diuersis, *& alij non videbant.* Quia scilicet Dominus characterem suum in fronte eius posuerat, vt ibi ait Augustinus. Quisquis ergò Christum in cælo regnantem videre vult, videat vt charactere hoc signatus sit.

THEMA SECVNDVM.

Crucem cur præferamus in Processionibus alijsque actionibus præmittamus.

Crux processionum ductrix.

I. *Quia est clauis cæli.*
II. *Quia est vexillum nostrum.*
III. *Quia est scutum nostrum.*
IV. *Quia est exemplar vitæ nostræ.*
V. *Quia est dux processionis nostræ ad sepulchrum.*

In columna nubis ductor eorum fuisti. *Nehem.* 9.

Crux processionum ductrix. ANtiquissima Christianorum consuetudo est, crucem præferre in processionibus. Refert enim Nicephorus lib. 13. cap. 3. ex Socrate & Sozomeno id factum esse in processione, tempore S. Chrysostomi celebratâ. Marcus Diaconus in vita S. Porphyrij idem testatur de processione Gazensium: *Facto mane*, inquit, *accepto signo venerandæ crucis, quod nos præcedebat, egressi sumus cum hymnis ad antiquam Ecclesiam*, &c. Similiter sanctus Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 4. idem confirmat, & Patres V. synodi: *Vadimus crucem portantes*, inquiunt, σταυροφόρον, h. e. *crucigerum da nobis*, vt plura taceam. Adeò enim id certum & antiquum est, vt Germani veteres hanc hebdomadam à crucibus, gestari in processione solitis, denominarint (Die Creutz Wochen /) & processionem ipsam dixerint (Mit dem Creutz gehn /) & (Creutz gang.) Cuius cæremoniæ typum luculentum præmisit olim Deus, quando Hebræis per desertum peregrinantibus ducem itineris, agmen præcedentem, dedit columnam nubis. Exod. 13. Neque verò credendum Ecclesiam id fecisse nullis rationibus ad hoc permotam; quin potiùs verè magnis & salutaribus: quas hîc inuestigabimus.

I. Quia I. Prima est, quia Crux (repræsentans Crucifixum) est clauis cæli, aditum precibus & operibus nostris referans ad Deum, iuxta id Isai. 22. *Dabo clauem domus Dauid super humerum eius.* Et ita appellatur à sancto Chrysostomo homil. de diuite; ab Augustino verò in Psalm. 45. *fons & origo totius salutis nostræ*; à quâ etiam preces nostræ omnes suam vim & efficaciam obtinent: sine ipsâ inanes futuræ; licet palmas ad sidera tollamus, psalmos & melodias canamus, in cœlum clamemus, aras transiliamus & cultellis nos incidamus cum sacrificulis illis Baal 3. Reg. 18. Quam etiam ob causam olim (vti & nunc plerique) Christiani omnes actiones suas à signo crucis inchoabant, teste Tertulliano lib. de coronâ militis c. 3. & 4. *Ad omnem, inquit, progressum atque promotum, ad omnem aditum atque exitum, ad vestitum & calceatum, ad lauacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quæcunque nos conuersatio exercet, frontem crucis signaculo terimus.* Adhuc etiam pij quique suis scriptionibus, profectionibus, alijsque actionibus crucē præfigunt, quasi eo duce muniti rem fœliciter effecturi. Iustum planè est ei dare primum locum, à quo quis suam expectat fortunam: quod & subditi præstant suis Principibus, & ipsa bruta animalia, vti apes & grues suis ducibus principem locum. Idem Tertullianus in Apologetico aduersus Gentes, cruces appellat *intestina trophæorum.* Solebant enim Gentiles spolia hostibus detracta affigere ad stipites lignis transuersis, in modum crucis formatos: *sed & victorias adoratis*, inquit, *cùm in trophæis cruces intestina sint trophæorum.* Sed illi nō tam cruces, quàm trophæa venerabantur: nos autem crucem potiùs, quàm trophæa, hoc est, opera & victorias nostras de carne, mundo, dæmone obtentas, nec non & merita nostra veneramur: hæc enim cruci adscribimus, cruci affigimus, veluti radici omnium nostrorum meritorum & gratiarum, & dum eam in processionibus præferimus; toti mundo contestamur. Scribit Cedrenus in Basilio Imperatore Christianos cum Manichæis depugnantes olim inclamare solitos: *Crux vicit.* Idem nos clamamus tacitè, dum crucem in altum erectam nobis anteferimus. Non enim cum Iulio Cæsare dicimus: *Vidi, veni, vici*; Sed Christus vicit, crux vicit. Nam vt benè Sanctus Leo sermone de passione ait: *Crux tua omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte.* In cuius rei figuram Iacob Patriarcha benedictionem filijs Ioseph decussatis manibus seu in formam crucis positis impertiuit. Genesis 48. vt obseruauit Tertullianus l. de baptismo, capite octauo.

Crux est clauis cæli.

II. Quia est vexillum nostrum. II. Quia est vexillum nostrum, sub quo militamus; & signaculum, è quo dignoscimur & discernimur ab infidelibus & hæreticis: quo & fidem nostram publicè protestamur. Docuit hoc exemplo suo Constantinus Magnus, qui postquam Christo nomen dedit, Labarum seu vexillum in crucis figuram efformatum præferri suis exercitibus mandauit; coram toto mundo Christianum se protestans & Crucis sectatorem; vt est apud Eusebium libro nono hist. capite nono, & libro primo vitæ Constan-

tini. Nemo nescit militibus præferri suum vexillum, vt præ oculis id habentes, strenuè sequantur, velut sacramento ipsi adscripti. Nos etiam Cruci Christi in baptismo nos addiximus; iure igitur eam vexilli instar præferimus. De hoc vaticinatus Isaias capite vndecimo ait: *Leuabit signum* (hoc est, vexillum Crucis, vt exponit sanctus Basilius in comment. eius loci in Isai.) *in nationes & congregabit profugos Israel, & dispersos Iuda colliget à quatuor plagis terræ.* Quale hoc signum, nisi crux, quæ sicut quatuor habet cornua, quasi in quatuor mundi plagas extensa: ita à quatuor mundi plagis conuocauit ad se Gentes, vt sub ipsâ militarent? Sic enim locum illum explicat Basilius & Albinus lib. de diuinis officijs in officio parasceue: *Crux*, inquit iste, *iacens quatuor appetit mundi partes, quia Christus per passionem suam omnes mũdi partes ad se traxit.* Et sanctus Hieronymus in cap. quintum Marci: *Species crucis*, ait, *quid est nisi forma quadrata mundi?* Eius typum præmisit Deus in signo illo *Tau*, quo virorum gementium frontes (adeoque loco sublimi & conspicuo) consignari iussit; vt ijs parceretur à percussoribus Angelis. Ezec. 9. Habet enim littera illa T figuram crucis. Monet ergo crucis vexillum omnes fideles sacramenti præstiti, vt sub vexillo isto fideliter Christo militent contra Satanam & pompas eius, neque vllam societatem cum eo vnquam ineant: ne ad hæreses, magos vel ariolos vllâ ratione deflectant, sed mori potiùs velint. Adhæc leuare in altum hoc vexillum debent, non per terram trahere: ita videlicet vt ne erubescant crucifixum, sed in eo glorientur, publicâ quoque pietate se eius milites protestentur; vti monet Sanctus Gregorius Nazianzenus i tract. de diuersis vitæ beatitudinibus. *Beatus*, inquit, *qui facultatibus omnibus copijsq; suis Christum emit, ac pro omnibus opibus crucem habet, eamque sublimiter gestat.* Victi & capti milites vexilla sua per humum trahunt; victores in alto ventilant.

III. Quia est scutum nostrum. III. Quia est etiam scutum & munimentum nostrum contra hostiles copias. Scutum autem præferri corpori debet. Ita inprimis Sanctus Ioannes Damascenus lib. 4. orthodoxæ fidei cap. 12. *Crux*, inquit, *clypeus atque armatura & trophæum est aduersus Diabolum.* Et Sanctus Ambrosius libro 2. de Abraham cap. 7. *Exercitata mens ad prælium consummandum non aquilarum præfert imagines, nec dracones* (sicut nimirũ Romanorum & Ægyptiorum Gentilium exercitus:) *sed in cruce Christi, & in Iesu nomine progreditur ad prælium, hoc signo fortis, hoc vexillo fidelis.* Diximus alibi ex Eusebio l. b. 2. de vitâ Constantini cap. nono. Labarum Constantini exercitui prælatum excepisse in angusto licet hastili omnia tela, quæ in gestatorem eius ab hostibus emittebantur, ipso prorsus illæso. Assimile quiddam euenisse tradit Ioan. Mariana lib. 11. de rebus Hispan. c. 24. in bello contra Mauros, cùm is, qui præferebat Roderico, Præsuli Toletano, crucem, perque hostium cuneos semel & secundò circumferebat, euasit incolumis; tametsi telis omnibus peteretur, multæque sagittæ crucis hastili infixæ essent. Munit ergo nos inprimis contra dæmonum insidias, vt testatur inter alios Cyrillus Ierosolymitanus Catech. 13. *Non pudeat*, inquit, *vos crucifixum cõfiteri, sed in fronte confidenter crucis signaculũ digitis imprimatur, & in alijs omnibus crux fiat, in panibus comedendis & in poculis bibẽdis, & in ingressu & egressu ante somnũ recumbendo & surgendo, eũdo & quiescendo. Magna est hæc custodia, quæ propter pauperes gratis datur, siuè labore propter infirmos, cùm à Deo sit hæc gratia & timor dæmonum; triumphauit enim de illo hoc signo. Ostenta illi audacter; quando enim viderit crucem, recordatur crucifixi; metuit enim eum, qui contriuit caput draconis.* Sic ille. Figuram eius hac in re præmisit Deus in V. T. clypeum illum, quem iussit in hastili eleuari eleuatumque teneri à Iosue, donec vrbis Hai reprobi incolæ omnes interficerentur, Iof. octauo. Audaces illi fuerant bis egressi contra Hebræos, & quibusdam occisis in fugam eos compulerunt. Iof. 6. Dæmones ergo significant, qui nimiùm audacter homines inuadũt, fugant & mactant. At verò clypeus crucis eleuatus eos debellat, & quemadmodum Rex vrbis Hai in crucem actus est: ita & per crucem crucifixus est Princeps dæmonum.

IV. Quia est exemplar vitæ nostræ. IV. Quia est idæa & exemplar vitæ nostræ. Debet verò exemplar ante oculos proponi ad imitationem aliorum. Porrò Christianũ Christo crucifixo cõformandum, apertè docet Sanctus Petrus Epistolâ primâ capite quarto his verbis: *Christo igitur in carne passo & vos eadem cogitatione armamini*, hoc est, eâdem animi resolutione crucifigite vos ipsos; quo modo etiã Sanctus Paulus ad Rom. 6. ait: *Vetus homo noster simul crucifixus est.* Et ad Galat. 2. de seipso testatur: *Christo confixus sum cruci.* Non ergo soli religiosi, sed omnes Christiani cum CHRISTO crucifixi esse mundo eiusque pompis debent; ita vt Christianismus sit imago Crucifixi, & tota Christiani vita quasi crux continua.

Primò *Sicut crucifixus quis*, inquit Pinufius Abbas apud Cassianum libro quarto, de Instit. renunciant. capite trigesimo quinto, *iam nõ pro animi sui motu membra sua quoquam mouendi vel conuertendi habet potestatem: ita & nos voluntates nostras ac desideria, nõ secundum id, quod nobis suaue est ac delectat ad præsens, sed secundum legem Domini, quò nos ille cõstrinxerit, applicare debemus.* 1. Christiani sint crucifixi mundo.

Secundò. *Et sicut is* (pergit) *qui patibulo crucis affigitur, nõ iam præsentia contemplatur, nec de suis affectionibus cogitat, non pro die crastinâ sollicitudine curâque distenditur, nullâ possidendi concupiscentiâ permouetur: nulla superbiâ, nullâ contentione, nullâ æmulatione succenditur: non de præsentibus dolet iniurijs, non præteritarum iam recordatur, seque iam adhuc spirans in corpore cunctis elementis credit esse defunctum, illuc præmittens sui cordis intuitum, quò se non dubitat illicò transiturum: ita nos quoque timore Domini crucifixos oportet his omnibus, id est, non solùm carnalibus vitijs, verùm etiam ipsis elementis mortuos esse, illuc habentes oculos animæ nostræ defixos, quò nos sperare debemus momentis singulis migraturos.* 2.

Tertiò. Sicut crucifixus assiduè cruciatur à clauis, & pondere corporis sui, neruos omnes diuellente: ita etiam Christianus continuò affligitur, 3.

fligitur, dum resistit concupiscentijs suis easque rescecat & mortificat; *corpus enim quod corrumpitur, aggrauat animam*, & dum ei resistitur, inde labor & cruciatus oritur.

4. Quartò. Crucifixus horret aspectum hominum astantium, suam crucem atque infamiam spectantium; & vicissim horror & abominatio est adstãtibus: ita Christianus syncerus & odio est mundanis, & vicissim odit mundum, & quæcumque in eo sunt; quo modo dixit Apostolus: *Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo*; ad Galat. 6. quasi dicat: mundus mihi horrorẽ parit, & ego horror mundo sum. Vlyssem fert aut fingit antiquitas, Sirenas prænauigantem, voluisse ad malum alligari, ne illarum cantu illectus se in mare præcipitaret, aut in potestatem earum veniret, vt in prologo libri quarti super Lucam notat Sanctus Ambrosius. Christianus vt voluptatum & vitiorum illecebras ad interitum transeuntes euitet, ad crucem sese alliget. *Non corporalibus*, inquit ibi Ambrosius, *vt Vlysses ad arborem, vinculis alligandus est animus: sed ad crucis signum spiritualibus nexibus vinciendus, ne lasciuiarum moueatur illecebris, cursumq; naturæ detorqueat in periculũ voluptatis.* Nec est quo se aliquis excusare queat à sequelâ istâ; qui enim præcedit nos in cruce, Dominus noster & Deus est, qui seducere nos non potest. Moyses certè olim non immeritò dicebat Deo: *Nisi tu ipse præcedas nos, ne educas nos de loco isto.* Exodi trigesimo tertio. Et nos hoc dicere possemus, si Deum ipsum non cerneremus in cruce anteire. At iam nullo modo se quisquam excusare potest; non enim seruus est maior domino suo. Huius exemplaris typus fuit æreus ille serpens in hastili suspensus & ad intuendum propositus, Num. 21. cuius aspectus vti omne venenum dispulit: ita aspectus crucis peccatum arcet & amorem sæculi extinguit; si tamen ipsa velut exemplar ad imitandum aspiciatur. Inspice Christiane & fac secundùm hoc exemplar: si enim serpens ille, qui omni peccati veneno caruit, in cruce suspensus est; quo iure tu conquereris de tuâ cruce, qui venenum aut habes aut certè habuisti?

V. Quia est dux processionis nostræ ad sepulchrum.

V. Quia est dux itineris & processionis nostræ ad sepulchrum, in qua nobis præfertur. Tota vita nostra processio quædam est, tendens ad cœmiterium; quot respirationes, tot facimus passus. Sed enim plerique minimè hoc cogitant, quia ad propinquos tãtùm terminos non ad vltimum attendunt; velut siquis Romam mitteretur ad bestias damnatus, & numquam cogitaret de bestijs & Româ: sed solùm de interiacentibus regionibus & vrbibus, quas in trãsitu visurus & miraturus esset, earumque delicias nonnihil gustaturus; cùm intereà totum eius iter tendat ad bestias. Non ita Sanctus Ignatius Martyr, qui è Syriâ nauigans Romam captiuus, obijciendus bestijs, tametsi in itinere ad varias regiones diuertit, nihil tamen earum amœnitate motus aut illectus fuit, sed in toto itinere nisi bestias cogitauit, vti ipse scribit in Epistola ad Romanos: *De Syriâ vsque ad Romam pugno ad bestias, in mari & in terrâ*; non quidem ex timore, sed martyrij desiderio. Pari modo oportet nos non ad medios, qui obijciuntur nobis fines, sed ad vltimum attendere, qui est sepulchrum. Hunc ostendit Crux, prælata in processione, quasi dicat: Tali pompâ tu efferreris ad sepulchrum: præcedam ego, sequentur vxor & paruuli tui, posteà cognati: aderit & Clerus non cum Alleluia, sed cum cantu *De profundis*, lugubri: quibus reuertentibus solus relinqueris in vermiũ diuersorio. Eò igitur nunc ambula; vti monet & optat Psalmista Psalm. 54. *Veniat mors super illos & descendant in infernum* (Hebr. *scheol*; quod etiam sepulchrum significat) *viuentes.* Hoc enim si feceris viuens, non horrebis facere moriens. *Alexander Papa, nescio quis*, (inquit Fabianus Iustinianus è Congregat. Orat. in cap. 14. Tobiæ) *flagitiosum quempiam militem, qui omnem peccati mulctam, quæ illi Catholico ritu in confessione proponebatur, respuebat, ad veram pænitentiam adduxit, mulctæ loco annulum suum digito gestandum tradens, eâ lege vt quoties illum iste intueretur, toties de morte cogitaret. Quod cùm ille datum accepisset & legem: tali cogitatione compunctus non post multos dies ad Papam reuersus, quiduis se perferre & pati velle pro suis criminibus dixit.* Simile quid Ecclesia facit, dum in processione Crucem nobis præfert, vult enim vt eius intuitu crucem illam cogitemus, quæ ad sepulchrum nos præcedet. Et quis tali cogitatione munitus non paret se ad beatam mortem, amplexando pœnitentiam & suaue Christi iugum? Certè Balthasar in regio & opiparo conuiuio inter mille optimates suos, exiguâ trium verborum, mortem præsagientium, scripturâ ita ab omnibus delicijs auocatus & in animo suo conturbatus fuit, expalluit & contremuit, vt iam non voluptates, sed mortem animo volueret. Dan. 5. Videant ergo qui in delicijs viuunt, & aspiciant crucem sibi hodie prælatam: interrogent sapientem quid ea sibi portendat. Typus crucis hac in re fuit columna nubis, Exod. 13. quæ velut dux viæ in terram promissam præcedebat Israëlitas, ita vt eam toto itinere per 40. annos semper præ oculis haberent, quocumque irent; quasi omni die ingressum terræ ab eâ expectantes; protecti ab eâ per diem ab æstu Solis, per noctẽ verò illuminati. Nos si consimili modo crucem, quæ nos ad sepulchrum ducet, præ oculis semper habeamus; protegemur vtique ab eâ tam in die prosperitatis, quàm in nocte aduersitatis.

virtutum supernaturalium & donorum Spiritus sancti. Assuerus, vbi intellexit Mardochæum Reginæ suæ patruum & cognatum esse, certatim omni bonorum genere cumulare eum cœpit. Nam admisit eum in familiaritatem & intimam amicitiam suam: dedit ei annulum Amanis, vnà cum dignitate & officio, nec non eius domum diuitem & magnificam: accessit Mardochæo splendidus ornatus, quo egrediebatur de conspectu Regis, vt habetur Esth. 8. Denique potestas scribendi litteras ad placitum, & suo annulo signandi ad opprimendos hostes suos. Non absimili modo Deus, quos gratiâ suâ ornauit. Primò recidit in ami-
1. cos, vti dixit Christus Ioan. 15. ad discipulos suos: *Iam non dicam vos seruos*, &c. *Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à patre meo nota feci vobis.* Quantum illud est, amicũ esse Dei? Dauid capere non poterat, quòd ipse, puer pastoritius, Regis gener esset futurus; dicebat enim: *Num parum videtur vobis generum esse Regis?* 1. Reg. 18. Et quomodo capiat aliquis, hominem luteum, miserum, fragilem, rudem & rusticum, fieri DEI amicum? Quid enim amicitia, nisi bonorum communionem, arcanorum communicationem, animorum denique coniunctionem importat? Quis verò est ho-
2. mo, vt apponat ei Deus cor suum? Secundò. Ornat eorum manus annulo suo, dum eorum opera dignificat, & quasi cælestia reddit, vt cælestem mercedem, augmentum gratiæ & gloriæ promereri, nec non satisfacere pro præteritis culpis possint. Quemadmodum enim nobile germen decerptum ab arbore & insertum ignobili & siluestri stipiti facit eum producere supra vires naturæ suæ nobiles fructus, v. g. poma aurea trunco pomi siluestris: ita gratia inserta & infusa animæ euehit opera eius ad ordinem supernaturalem, vt progignat fructus vitâ æternâ dignos. Tertiò. Addit or-
3. natum etiam coram hominibus, vti inprimis patet in primis Christianis, qui cùm gratiâ Spiritus sancti impleti essent, *habebant gratiam ad omnem plebem*, vt ait Lucas Act. 2. quasi diceret, amabiles erant apud omnes. Parit enim gratia diuina suis possessoribus gratiam etiam humanam & amabilitatem apud omnes, qui non sunt excæcati malitiâ & inuidiâ. *Sicut is, qui fert aromata, etsi nolit, ex odore proditur: ita qui gratiam Dei habet ex verbis suis atque humilitate propriâ agnoscitur*, ait Climachus de discretione gr. 26. Patet idem non modò ex vitis SS. sed etiam quotidianâ experientiâ. Quartò de-
4. nique dat eis quasi saluum conductum & auctoritatem ad sui defensionem contra hostes inprimis inuisibiles, ac sæpe etiam visibiles. Quando Turcarum Imperator donat alicui aureum amiculum, suis insignibus notatum, quasi pro saluâ guardiâ, vt vocant, qui dono id accepit, si eò indutus in publico appareat, nemo vnus è toto exercitu lædere ipsum vel in minimo audet; quin imò Turcæ milites ex equis etiam desiliunt, & vestem illam deosculantur, hominem verò honorant. Aurea vestis gratiæ diuinæ homini collata, terribilis est dæmonibus, adeò vt ne in minimo quidem nocere ei possint. Quin etiam homines, si eos persequantur, Dei vindictam incurrunt, etiam in hac vitâ sæpe. Patuit in Pharaone & Abimelech Regibus, qui læsere Abrahamum; in Pharaone & alijs, qui Moysen; in Saüle, qui Dauidem; in alijs permultis.

III. Nihil eâ delitiosius. Siquidem Apostolus ad Rom. 14. appellat eam *regnum Dei* in hac vitâ, quòd aliud non sit nisi *iustitia, pax & gaudium in Spiritu sancto*. Vbi Deus est, ibi & regnum eius. Vbi regnum Dei, ibi vtique deliciæ & gaudia erunt. Quisquis autem gratiam habet is & Deum habet, quis ergò eo fœlicior? *Fœlix ille*, ait Aug. tract. 25. in Ioan. *habet aurum in arcâ, iste Deum in conscientiâ: compara nunc aurum & Deum, arcam & conscientiam. Ille illud habet, quod perit, & ibi habet, vnde perit: iste Deum habet, qui perire non potest, & ibi habet, vbi auferri non potest.* Comparatione huius boni ac gaudij, quod habet iustus ex gratiâ & bonâ conscientiâ, euanescunt omnia mundi gaudia. *Sicut exortus Sol*, ait S. Ambrosius l. 2. Offic. *& Lunæ globum & cætera stellarum abscondit lumina: ita fulgor honestatis, id est, trãquillæ conscientiæ cætera, quæ putatis bona secundùm sæculum clara aut illustria obumbrat.* Bona huius mundi extorqueri nobis possunt, & extorquentur tandem à morte: at gratiam, & quod eam consequitur, gaudium nemo nobis extorquere potest, nisi ipsi nos eam expellamus. Vnde S. Augustinus serm. 205. de temp. ait: *Fur tibi tollit aurum, quis tollit Deum? Quid habet diues, si Deum non habet? Quid non habet pauper, si Deum habet?* Sed habent, inquis, iusti tribulationes, sunt contempti, derisi, pauperes, malè pasti, afflicti: sed hoc sunt, quod esse volunt. Vnde omnia ista conuertuntur eis in gaudium. *Quemadmodum apis*, inquit S. Macarius senior hom. 16. *secretò fauum conficit in alueo: sic & gratia dilectionẽ suam secretò in cordibus exercet, & quod amarũ est, mutat in dulce: quod autem asperum in planũ.* Quo gaudio sibi applaudunt mundi sectatores, quando se gratiâ Principum plurimùm valere sciunt? Quanto plausu exposuit Aman amicis suis, quòd à Rege Assuero super omnes Principes exaltatus esset, quodque à Reginâ nemo alius præter ipsum cum Rege ad conuiuium vocatus esset? Esth. 5. Qui cùm tantus esset, vilissimum obsequium & quidem hosti suo Mardochæo, in equo circũducendo, præstare ob gratiam Regis non recusauit. Non ergo millies plus sibi gratulabuntur iusti, quòd sint in gratiâ DEI? num grauatè ferent aliquas molestias propter ipsum sustinendas? nonne potiùs eas mutabunt in delicias?

III. Nihil gratiâ delitiosius

Adhæc gratia iustis affert pacem conscientiæ, quæ est iuge conuiuium, & superant omnes delicias. Quantum hoc sit bonum, non intelligit, nisi qui calamitates, quas animi perturbationes causare solent, expertus est: sicut bonum pacis parum apprehendimus, nisi miserias belli priùs experiamur. Quot turbines in bello, tot miseriæ in homine gratiâ destituto. Scriptura S. quando pacis delicias describere vult, solet dicere: *Sedebat* vel *habitabat vnusquisque sub vite suâ & sub ficu suâ*: vti 3. Reg. 4. Mich. 4. Amos 9. vt indicet eos pacem simul & vm-

& vmbram habuisse in præsenti, & spem dulcissimi fructûs in futuro. Iam verò qui in gratiâ Dei est, ille verissimè habitat & quiescit, sub vite & ficu suâ: quia in præsenti vitâ fruitur magnâ pace conscientiæ, & sub Dei præsidio habitat: in futurâ autem expectat dulcissimum fructum nectaris & dulcedinis cœlestis.

IV. Nihil gratiâ magis necessarium.

IV. Accedit ad hoc triplex bonum, quòd nihil homini magis sit necessarium, quàm Dei gratia. Satis id exponit Apostolus 1. Cor. 13. *Si linguis hominum loquar & Angelorum, &c. Et si habuero prophetiam & nouerim mysteria omnia & omnem scientiam, &c. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem* (quæ est eadem cum gratiâ) *non habuero, nihil mihi prodest.* S. Gregorius Nazianzenus orat. de se ipso ait: *Sine Dei gratiâ sumus viua cadauera.* Macarius homil. 44. eandem gratiæ necessitatem sic explicat: *Quemadmodum per se nemo potest traijcere, nec transire mare, nisi leuem & tenuem nauiculam è ligno constructam habeat, quæ sola potest super aquas incedere: quia demergitur & interit quis si ambulet in mari: itidem nequit anima per se transgredi superare aut transmittere acerbum mare peccati, & difficilem abyssum improborum spirituum caligine affectionum, nisi susceperit subtilem, cælestem & volatilem Christi Spiritum ambulantem & incedentem super omnem nequitiam.* Scimus Samsonem, quamdiu auream Nazarei cæsariem habuit, fortem contra hostes suos & inuictum fuisse; at vbi ea detonsa fuit, vires perdidisse & in hostium manus traditum fuisse. Iudic. 16. D. Paulinus in epist. 4. ad Seuerum, agnoscit in capillis gratiam Dei, quâ conseruatâ inuicti: perditâ verò imbelles sumus. *Ita nobis,* inquit, *violatâ Christi gratiâ, vt illi incisâ comâ, hostis illudet, auferet oculos, mittet in carcere, & vertendis molis velut asinos deputabit.* Miramur iure merito & quasi indignamur, quando audimus heroëm illum fortissimum, Samsonem, blanditijs mulieris adeò dementatum esse, vt arcanum suum ei detegeret, & in sinu eius dormiens, sacram suam cæsariem, è quâ omne robur habuit, ei detondendam daret. Interim tamen non indignantur sibi nostrûm quamplurimi, qui hoc idem agunt; imò quod dementius, cœlestem gratiæ decorem, è quo omnes suas vires, splendorem & fortunam habent, tam facilè deperdunt. Vna muliercula; vna ebrietas, vna vindictæ furia gratiæ capillum tondet, & tradit eos tartareis hostibus. Quis non fremat in hos homines? Infrænem illum Esau immanis stultitiæ accusamus, quòd pro vilissimo lentis edulio primogenituræ suæ ius vendiderit; at quantò maior stultitia est, vendere Dei gratiam, bonum pretiosius toto mundo, pro vilissimâ voluptate. Quid non moliuntur homines, vt Principum gratiam acquirant? quid non, vt eam conseruent? Et quàm ea infirma, quamque fragilis est? Gratia Dei tantum valet, vt nec pro regnis totius mundi commutari debeat. Videtur id nobis scriptura per apologum illum insinuare, quem proposuit Ioatham Iudic. 9. dicens, iuisse ligna seu arbores, vt eligerent sibi Regem, & venisse ad tres arbores inprimis, ad oliuam, ficum & vitem. Quæ omnes recusarunt regiam dignitatem. Oliua dixit: *Nunquid possum deserere pinguedinem meam?* Ficus: *nunquid ego dulcedinem fructusq́; suauissimos?* Vitis, *nunquid ego vinum meum, quod lætificat Deum & homines, & inter ligna cætera promoueri?* Denique rhamnus solus, lignum omnium vilissimum, suscepit in se imperium. Quid arbores illæ tres, humano generi salutares significant, nisi animas iustas? & quid vepris, nisi animam vilem, Dei gratiâ destitutam? Iusti ex diuinâ gratiâ, quam possident, habent pinguedinem Spiritus S. & pacem cordis, quam designat oliua: habent dulcedinem iustitiæ, & quâ velut escâ dulcissimâ seipsos consolantur & pascunt spe æternæ illius & supernæ dulcedinis, quam indicat ficus: habent gaudium Spiritus S. quo omnes tristitias pellunt & aduersa mitigant, designatum per vitem, quæ vino suo lætificat Deum & homines. Hæc igitur bona sua, quæ beneficio gratiæ habent, considerantes, respuunt regna & imperia, nullo modo gratiam Dei cum illis commutaturi. Soli rhamni, solæ viles animæ, quæ Dei gratiam nec habent, nec agnoscunt, eâ posthabitâ regna & terrena bona quærunt. Absit hoc à nobis, quin potiùs dicamus cum arboribus illis bonis: non possum, non possum deserere pinguedinem, dulcedinem & lætitiam meam, quam possideo in anima mea. Vocentur alij Zachariæ; vocentur Alexandri Magni, vocentur Reges, vocentur nobiles, diuites, sapientes, potentes: Ioannes sit nomen nostrum.

THEMA SECVNDVM.

Periculosus mundanorum status arguitur à Ioanne.

I. *Quia non credit satis esse, quod in senecta seruire velimus Deo.*

II. *Non credit inter prauos socios posse quem inculpatè viuere.*

III. *Non credit in superbo vestitu latere humilitatē.*

IV. *Non credit inter immodicas opes posse Deo seruire.*

V. *Non credit in fœminarum commercio seruari castitatem.*

VI. *Non credit inter delitias sobrietatem seruari.*

Mirati sunt vniuersi. *Luc. 1.*

In Missa S. Ioan. Bapt. non dicitur Credo.

MIrati sunt vicini S. Zachariæ, quòd cùm priùs mutus fuisset, posteà loqueretur, cùm filio nato nomen daret. Ego è contrario miror Ioannem, quòd cùm ipse in vita vox clamantis in deserto fuisset, Christum prædicans & demonstrans: nunc post mortem in Ecclesia taceat; siquidem in missa sua non profitetur fidem, cùm non habeat *Credo.* Habent *Credo* Apostoli, habent SS. Angeli; habent & Doctores. Ioannes fuit missus à Deo, adeoque Apostolus: fuit etiam Angelus, Christi testimonio: fuit & Doctor Synagogæ: Cur ergò non

non habet *Credo*? Audite, Auditores, Ioannes Euangelium suâ vitâ & verbo docuit; quod mundi Euangelio è diametro est contrarium: cui proinde Ioannes semper contradicit, nec adduci potest, vt id credat, vti nũc videbimus.

I. Quia non credit facis esse, quod in senectâ seruire velimus Deo.

I. Mundi sectatores putant iuuentutem & virilem ætatem mundo consecrandam, nec opus esse à teneris assuescere virtuti, sufficere senectutem ad bene & piè viuendum & pœnitentiam agendam: vel etiam mortis articulum. Quid tu ad hoc Ioannes? Non credo, inquit, Clamat autem hoc non tam verbo quàm facto; siquidem ab infantia Deo seruire cœpit in deserto, sciens quàm difficilè quis seruitium hoc inchoaret in adultâ ætate, qui non cœpisset in tenera. Consentit Ioanni alter Propheta, Ieremias scilicet c. 13. admodum diffidenter de tali mutatione loquens: *Si potest AEthiops mutare pellem suam, aut pardus varietates suas: & vos poteritis bene facere cùm didiceritis malum.* Æthiops & pardus ab ineunte ætate contraxit, ille nigrorem, hic maculas, retinentque semper. Vnde Diogenes senem malum castigans: rogatus quid ageret: *AEthiopem Lauo*, inquit. Ratio est, quia quibus assuescimus, illis adhæremus, & difficilè inde abstrahimur; difficiliùs noua addiscimus, cùm cõtrarijs assueti fuimus. Dauidem interrogamus, quare thorace Saulis ferreo indutus pugnare recusârit cum Goliatho. Num quia ipsi velut puero nõ quadrabat? minimè; nam tunc iam perfectæ staturæ iuuenis erat, alioquin stultè induisset eum Saul armis suis; sed puer tantùm appellatur ob bellandi imperitiam. Cur ergò sic pugnare noluit? Causam ipse dixit: *Nõ possum sic incedere*, inquit, *quia non vsum habeo.* 1. Reg. 17. En quia à pueritiâ non fuit assuetus armis, fortis iam & adultus ne incedere quidem potuit in illis. Si hoc Dauid iuuenis præstare non potuit, quod non didicit puer, quomodo in senio potuisset? Econtrà cur tam dextrè primo fundæ lapide frontem hostis tetigit: Quia nimirum à pueritiâ pastorculus iaculatoriam fundam tractauit, quâ errantes oues ad gregem reuocaret. Dicat mihi iam iuuenculus: quomodo in senio & fine vitæ tractabit rosaria, ieiunia, cilicia, confessionem & communionem frequentem, &c. quæ non didicit puer? pocula potiùs & cantharos, nummos & plumas, execrationes & turpia verba, quibus assueuit, cogitabit & tractabit. Anno 1344. oblatus est Henrico Hassiæ Landgrauio puer captus in silua, qui expolitus, enutritusque à lupâ, quadrupes incedere, & cum lupis currere didicit, idque adeò assueuit, vt vix magno labore rectus incedere valeret. Maiol. tom. 1. Canic. coll. 7. ex Appendice Schafn. Quomodo ergò in senio vel morte erigent cor ad Deum, qui proni semper incedere visi sunt vt pecora? quomodo orabunt cum religiosis, qui nil aliud didicerunt, quàm vlulare cum lupis?

II. Non credit inter prauos socios posse quem inculpatè viuere.

II. Putant inter prauos socios & loca periculosa posse se incontaminatos persistere, sicut Iobum in terra Hus, Tobiam in captiuitate, Danielem in lacu leonum, &c. Sed quid ad hoc Ioannes? Non credo, ait, non credo; siquidem ipse mundo improbo valedicens toto ferè vitæ tempore vixit in deserto, Luc. 1. Causam Ecclesia canit: *Ciuium turmas fugiens petisti: ne leui saltem maculare vitam, famine posses.* Vidit enim Ioannes, à Spiritu S. adhuc puerulus, edoctus, difficillimum ac fermè impossibile esse in prauorum hominum, quorum tunc mundus plenus erat, conuersatione bonum esse. Nouerat scriptum Ecclesiastici 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab eâ, & qui communicauerit superbo, induet superbiam.* Mirantur forsan aliqui non immeritò, Ioannem puerulum in deserto à bestijs deuoratum non esse; sed Cedrenus & Nicephorus scribunt eum ab Angelo non difficilè custoditum fuisse. Multò magis mirum fuisset, si inter homines in mundo degens, deprauatus non fuisset. Hinc enim quasi prodigia mundi celebrãtur Iob, Loth, Tobias, Noë, quòd inter malos boni fuerint. Intellexit etiã hoc Aristippus Philosophus, qui interrogatus quid in vitâ admirandum esset, respondit: *Vir bonus inter improbos.* Stob. serm. 35. Quâ ratione etiam Moyses prodigium fuisse dixit, quòd filij Core in domo rebellis & improbi patris aliorumque domesticorum soli boni fuerint, & cæterorum seditioni se non miscuerint, vnde etiam grandi miraculo, cæteris terrâ dehiscente absorptis; cùm inter illos essent, ipsi penduli in aëre hæserint adeoque non perierint *Factum est grande miraculum*, inquit, *vt Core pereunte, filij eius non perirent.* Num. 26. Habuit etiam sanctus quidam Eremita in Scythi pro miraculo, quod audijt à quodam iuniore & temerario Eremicolâ in Prato spirit. c. 194. Hunc enim cùm vidisset Alexandriæ ingredi cauponam, expectauit egredientem & seorsum monuit: *An nescis Domine frater, quia habitum angelicum fers? ignoras quia iuuenis es? Nescis quia & per oculos, & per aures, & per figuras varias Monachi in ciuitatibus læduntur?* &c. Cui ille: *Perge senior! Deus non quærit nisi cor mundum.* Tunc expandens in cœlum ambas manus senex ait: *Gloria tibi Deus. Ecce enim ego habeo in Scythi annos iam 55. & mundum cor non habeo: hic autem in tabernis conuersans, cordis munditiam possidet.* Voluit dicere, non credo, non credo.

III. Non credit in superbo vestitu latere humilitatẽ.

III. Putant se in splendido & superbo ornatu humilitatem & castitatem non difficilè seruaturos. At quid Ioannes? non credo, non credo. Idcircò enim mollem vestitum fugiens non qualicumque tenui veste, sed pilis camelorum se operuit, asperis & hirsutis vt sic à vestitu molli & nitido quàm longissimè discederet, velut à Diaboli laqueo. Est enim mollis ille & splendidus ornatus laqueus tam ipsi, qui gerit; quàm alijs, qui vident. Ipsi, quia vix contingere potest, vt quis in tali ornatu velut pauo in suo flabello, sibi ipsi vanè non placeat, adeoque non insolescat. Quemadmodum Alexandri M. equus nudatus quemlibet sessorem recipiebat, regijs verò ornatus phaleris neminem, nisi Alexãdrum Regem admittebat, in reliquos omnes ferociebat, teste Plinio l. 8. c. 42. Ita qui splendore vestium nitent, videri volunt & suspici: pannosos verò spernunt. Vidit hoc Sanctus quidam iuuenis, Athanasius

 nomi-

homine, qui cùm religiosum habitum induisset, retractus verò à patre, sericis vestibus oneratus potiùs, quàm ornatus fuisset, eas in frusta dilacerauit. Nouis rursum indutus, rursum eas scidit; donec à patre victoriam desperante dimissus, habitum religiosum repeteret. In vita S. Nicetæ 3. Apr. Sur. Alijs verò laqueus est, quia pronos ad lasciuiam facilè ad se trahit & illaqueat, imò etiam castis animis cogitationes malas ingenerat. Celebre dictum Augusti Cæsaris est apud Sueton. *Vestitus insignis ac mollis superbiæ vexillum est, nidusque luxuriæ.* Ad vexillum conuolant milites, ad vestitum mollem lasciui adolescentes & puellæ. In nidum suum ciconiæ inferunt, ranas, bufones, serpentes: homo superbo cultu infert & trahit ad sui amorem fœdum oculos & corda obscænorum.

IV. Non credit inter immodicas opes posse Deo seruiri.

IV. Confidunt se nullo suo periculo posse inter aceruos diuitiarum seruire DEO & cœlum ingredi. Quid tu ad hoc Ioannes? Non credo, ait; non credo. Propterea enim è nobili parentum domicilio profugit ad Eremum, vbi in summâ rerum omnium penuriâ ad 30. ferè annos vixit sub dio & in spelunca, quia nimirum vidit perdifficile esse diuitias habere & non amare, indeque non extolli. Consentit Ecclesiasticus c.31. dicens: *Beatus diues, qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecunia & thesauris: quis est hic? & laudabimus eum, fecit enim mirabilia in vitâ suâ.* quasi dicat: Miraculum est iste. Nam indicat primò diuites plerosque abire post aurum, hoc est, cupidè & auarè quærere, velut mancipia sequi, nec non per fas & nefas ad se rapere, sicut pisces escam hami, sicque eo capi. Aliud est, si diuitiæ te sequantur: aliud, si tu illas sequàris. In hoc te bonum esse non credo: in illo libens concedo. Secundò indicat eos plerumque sperare in thesauris; vnde incipiunt insolescere, & neminem curare, velut suo thesauro ita vallati ac communiti, vt omnes alios ridere possint: sicut arx inexpugnabilis spernit & ridet hostes. Hinc S. Augustinus serm.5. de verbis Domini ait: *Vermis diuitiarum est superbia.* Et sicut rara poma inueniuntur, quæ non aliquâ saltem parte à vermibus arrosa sunt, ita rari diuites immunes à superbiæ verme. Proptereà Apostolus 1. Timoth. 7. scribit: *Diuitibus præcipe, non superbè sapere, nec sperare in incerto diuitiarum.* Innituntur enim lubrico fundamento, vbi facilis lapsus est.

V. Non credit in fœminarum commercio seruari castitatem.

V. Putant in fœminarum crebro commercio, collusione & conuictu, se castos esse posse, non secus ac inter viros. Quid tu ad hoc Ioannes? Non credo, inquit. Idcircò enim ad syluas & feras, ac denique in carcerem potiùs abij, quàm ad aulam Herodis, ne saltantem ibi puellam & Herodis pellicem aliamue fœminam viderem. Consentit illi Sapiens Prou.6. dicens: *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta eius non ardeant: aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius? sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cùm tetigerit eam,* quasi dicat, miraculum erit, si castus manserit, vti confirmat S. Bernardus serm.65. in Cant. cùm ait: *Cum fœmina semper esse & non cognoscere fœminã, nónne plus est quàm mortuum suscitare? Quod minus est, non potes; & quod maius est, vis vt credam tibi?* quasi & ipse dicat: Non credo, non credo. Exemplo est Iacobus, Eremita sanctissimus, qui vbi puellas sensim admisit ægras in cellam, ac curauit, tandem in fornicationem lapsus est, vti notum.

VI. Non credit inter delicias sobrietatem seruari.

VI. Arbitrantur se inter pocula & dapes lautissimas, in continuis ac splendidis conuiuijs sine periculo versari, temperantes esse ac saluari posse. Sed Ioannes ait: Non credo; proptereà enim ipse non alijs cibis vsus legitur, quàm locustis & melle syluestri. Vinum & siceram non bibit, sicut Angelus de eo prædixit, sed aquam dumtaxat. Mel syluestre à syluestribus apibus in arboribus vel petrarum scissuris confectum, ingrati & amari saporis est, teste Euthymio & Isidoro Pelusiotâ. Nihil ergo comedit vel bibit Ioannes, quod gustum delectare gulamue irritare posset; sed quæ nauseam potiùs & horrorem parerent. Vidit enim quàm difficile sit in delitijs mensarum sobrium & castum esse audire DEI monita & pia cogitare. Sciuit Epulonem illum ideò damnatum, quia *epulabatur quotidie splendidè*, & hinc in alia peccata deuoluebatur quasi necessariò. Quã de causâ Moyses de monte Sinai descendens, cùm videret populum conuiuio indulgentem & vitulum erectum, iratus abiecit tabulas legis, & confregit ad radicem montis? S. Hieronymus exponit causam, quòd cum populo proponere & inculcare legem DEI in tabulis scriptam deberet, actum se acturum videret; quia gulæ seruiẽtes nequaquam capaces legis essent. *Frãgit audacter tabulas Moyses,* inquit, *sciebat enim sermonem Dei audire non posse temulentos.* Quasi diceret Moyses DEO: putásne legem tuam ab istis audiendam & seruandã? Non credo, non credo. Libido, choreæ, ludi, rixæ ab istis expectandæ sunt: sicut contigit. *Sedit* enim *populus manducare & bibere & surrexerunt ludere.* Exod. 32. Qualis iste ludus fuit? Rabini illud ludere exponunt fornicari, pro quo verecundiæ causâ ponit S. scriptura, *ludere*, vt sentit Tertull. l. de ieiunio. Quid enim delicatus cibus ac potus nisi ingluuiem, quid ingluuies illa nisi Venerẽ parit, dum fomenta ei subministrat? Qualis iste ludus fuit? chorus & saltatio vitulina circa vitulum. Saturatus enim venter incipit saltare & luxuriari, vt vel in pecoribus patet. Qualis fuit ludus? rixæ & contentiones; quod videtur indicare textus, dum ait: *Sedit populus manducare: & surrexerunt ludere:* quasi concordes sederint discordes surrexerint: sederint quasi vnus, surrexerint quasi plures. Qualis denique ludus, nisi Idololatria? Eò ergò talia ventris mancipia deueniunt, vt Deus illorum venter sit, teste Apostolo ad Philipp.3. Huic erigunt altaria, mensas omni delitiarum genere instructas: sacrificia sunt epulæ. Vel vt Tertullianus contra Psychicos ait: *Templum est pulmo, aqualiculus altare, sacerdos cocus, Spiritus S. nidor, condimenta charismata, ructus prophetia.* Deo igitur vero seruire aliquis possit, qui huic Deo seruit? non credo, non credo.

Quid ergò tandem credis Ioannes de hominibus?

minibus? Si à teneris incipiant studere pietati, erúntne boni deinceps? respondet: Credo. Si prauos socios fugiant, vestium luxum auersentur, philargyriam, fœminarum commercia, delitias vitent; erúntne inter electos? Credo; credo; alioquin minimè credo.

THEMA TERTIVM.

Quatuor potissimùm ignes non excitandi.

I. *Relapsus post Baptismum.*
II. *Cupiditas diuitiarum.*
III. *Dissensio & discordia.*
IV. *Impietas.*

Factus est timor super omnes vicinos eorum. *Luc.* 1.

Visio S. Fursei. VEnerabilis Beda refert libro 3. hist. c. 9. Anglum quendam Furseum nomine, nobilem genere, sed nobiliorem fide, in ægritudine iam depositum & pro mortuo habitum, deductum fuisse ab Angelo ad spectanda inferorum loca. Intereà; dum pro ipso pugnat Angelus contra malignos spiritus, iubet eum respicere mundum. *Tunc vir sanctus respexit & vidit vallem tenebrosam sub se in imo positam, & vidit quatuor ignes ibidem in aëre aliquibus spatijs à se distantes. Dixitq; rursum S. Angelus: Qui sunt hi ignes? Vir Domini se nescire respondit. Cui Angelus S. dixit: Hi sunt 4. ignes qui mundum succendunt, postquam in Baptismo homini omnia peccata dimittuntur per confessionem & abrenunciationem Diabolo & operibus eius & pompis. Vnus est mendacij, cùm hoc quod in baptismo abrenunciare satanæ & omnibus operibus eius promiserunt, minimè implent. Alter cupiditatis, cùm mundi diuitias amori cælestium præponunt. Tertius dissensionis, cùm animos proximorum & in superuacuis rebus offendere non formidant. Quartus impietatis, cùm infirmiores spoliare & eis fraude facere pro nihilo ducunt. Ignis verò crescens in maius, effectus est vnus, & illi appropinquabat: timensq; ignem minacem: Sancto Angelo secum loquenti ait: Ignis mihi appropinquat. Cui respondit Angelus. Quod non accendisti, non ardebit in te.* Tunc vidit Angelum præcedere & ignē diuidere, quem ipse secutus, sine damno transijt. Solent hodie passim ignes accendi ad publicam lætitiam & honorem, vt opinor, S. Ioannis, qui fuit *lucerna lucens & ardens*, nec non prænuncius veræ lucis, Christi. Non vitupero hos ignes, si hac intentione fiant. Sed video cum S. Furseo, quatuor illos ignes in mundo adhuc ardentes, & in homines quamplurimos dirè grassantes; imò homines in eos vltrò & certatim insilientes, indeque in gehennam miserè desilientes. Hos igitur extinguere hodie conabimur, vel saltem cauere, vt ne ex nobis aliquis in eos desiliat.

I. Relapsus post baptismum. I. Primus est, relapsus post baptismum in peccatum mortiferum, qui est grauis quædam perfidia in Deum commissa, contra fidem ipsi in baptismo datam, designatus per illum ignē, ad quem se calefaciens Petrus Christum negauit. Luc. 22. Cùm enim Christianus post baptismum, qui est mors peccatorum; iterum ad peccata redit, Christum quasi cum Petro contra factam sponsionem negat, & ad hostem eius transfugit. In baptismo enim renunciauit Satanæ & pompis eius, Christoque se addixit in perpetuum. In cuius rei indicium veste candidâ indutus est, quam olim 7. diebus, qui totum vitæ decursum designant, gestare oportebat; deinde nomē eius catalogo baptizatorum, quasi militum Christi, inscriptum est; denique ex antiqua consuetudine, post depositas vestes candidas, agnum Dei cereum accepit, vt moneretur Christi innocentiam conseruare, & præ oculis semper habere, vt refert Baron. anno 692. Pisces reperiuntur qui in aquis licet nati, in terras tamen egrediuntur, apud Maiol. to. 1. Canicul. coll. 9. similes Christianis, qui ex aquis baptismi renati, in eodem lauacro purè ac sine labe viuere deberent: voti tamen sui obliti, in terram & terrena studia se effundunt. Statuæ solùm Christianorum, non veri Christiani sunt, qui post acceptum baptismum, non viuunt Christianè; nec implent quod promiserunt. Propterea vxor Lothi in statuam salis versa est, quia postquā è Sodomis educta fuit, iterum retrospexit, quasi derelictam impiam ciuitatem cupiens repetere. Genes. 19. Sal ex aquâ gignitur, vti Christianus ex baptismo. Salis ergo statua, non verus sal est Christianus, qui postquam per baptismum eductus est ex perditione gentilismi, viuit adhuc more Gentilium. Hebræi etiam quandò ad Ægyptum eiusque ollas carneas cœperunt respectare; Deum ad iram concitarunt, eiusque gladium in se acuerunt, & ignem excitarunt, quo innumeri consumpti sunt. Num. 11. vers. 33. Sic & Christiani, si post baptismum vitijs se rursum dedant; accendunt sibi ignem inferni, nisi pœniteant: vel si pœnitentiam agant, saltem purgatorij aut similium plagarum in hac vitâ, quas vitare possent, si baptismi gratiam retinerent. Perfidus est seruus, qui fidem Domino dedit, nec tamen eum custodit, id quod Dauid exprobrat seruo Saulis Abner, principi militiæ Saulis: *Nunquid non vir es tu?* 1. Reg. 26. Simili modo deridebuntur in inferno, à dæmonibus perfidi Christiani, qui nomen Christo dederunt, nec tamen ei seruierunt, nec gratiam ab eo acceptam in se custodierunt. *Nunquid non viri*, nunquid non Christiani estis vos? Et vbi dominus vester, quem deseruistis?

II. Cupiditas diuitiarum. II. Secundus est cupiditatis, quo diuitiæ huius mundi amori cælestium præponuntur. Grassitur ignis iste per totum ferè mundum, estque insatiabilis, quemadmodum & *ignis nūquam dicit sufficit.* Prouerb. 30. Accedit S. Basilius hom. in varia script. loca: *Auarus*, inquit, *igne vehementior est, omnia cōtinuando finibus suis occupat: ea quæ sunt vicini sibi aufert. Mox vbi alium sortitur vicinum, & quæ illius sunt, ad se rapit. Non ea, quæ retrò sunt, attendit, sed quæ hi desunt, quæve ante se prospicit, à vicinis possessa, desiderat. Nō ob ea, quæ possidet, lætatur, sed ob ea, quibus caret, angitur.* Exemplo est Achab Rex, qui capere quietem non potuit, donec vineam Naboth, sibi vicinam ad se raperet. 3. Reg. 21. Et quemadmodum

admodum pueri hodiernâ die ligna ad focum excitandum cantu commendicant: ita & auari quasi mendicando de paupertate suâ queruntur, vt plures nummos conquirant, quod exemplo illius Achab ostendit S. Ambrosius lib. de Naboth. c. 2. in illa eius verba: *Da mihi vineam tuam. Quæ alia vox stipem publicè postulantis, nisi, Da mihi. Hoc est, da mihi, quia egeo: da mihi quia aliud viuendi subsidium habere non possum*, &c. Et quemadmodum pueris illis non dantur ligna, nisi ferè inutilia, distorta, putrida: ita & auari vilissima tantùm bona ambiunt & sectantur, qualis est pecunia, à Deo in visceribus terræ abscondita, ideoque nec inter creaturas Dei à Moyse commemorata. Proinde videntur auari facere, quod canes, qui domum aliquam ingressi, pretiosa omnia negligentes: ossa duntaxat, quæ in angulis domûs & sub mensis abscondita iacent, & sordes inquirunt, vt de illis dictũ videatur id Psalm. 16. *De absconditis tuis adimpletus est venter eorum.* Adhæc sicut lychnus ardens nutritur oleo, idque ad se trahit vndique, quà contingere potest, sed tandem igne suo & ipse consumitur: ita auarus ardens cupiditate, ad se quæcumque potest, trahit: interim tamen se ipsum exedit curis & anxietatibus, vti pulchrè describit S. Basilius loco suprà citato. *Iudex expectatur*, inquit, *& auarus cogitat, ne in ius trahatur, ne orphanus suas lachrymas in foro palam faciat. Nocte consultat, quomodo mane acerbos aduocatos quosdam sibi præparet: quomodo persuasa testimonia conducat: quomodo & potentiam præualendo & in iudicio mentiendo pauperem destitutum ac solitarium opprimat, & vtrosque expugnet, & Iudicem decipiens, & pupillum circumueniens. Eius animum continuò hæ curæ mordaces absumunt. Canis latrat, auarus putat furē esse. Mus fortè perstrepit, & auari cor salit, quemlibet vel puerum suspectum habens. Filios iam grandes vt insidiatores aspicit, quòd eorū iam ætas successionem expetere videtur. Quin auaris aliud oritur incommodum. Vitam victumq́, suum in digitis expendit: Ex opibus aliàs palam, aliàs verò clam habet, ad spes incertas seponens: spes, inquam, non spes.* Sic ille. Vnde benè Ecclesiasticus c. 14. dixit: *Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis, non satiabitur, donec consumat arefaciens animam suam*, curis scilicet & solicitudinibus: Hugo tamen exponit, quòd arefaciat animam suam, curis exsiccando velut ligna, vt aptus fiat ad incendium gehennæ, iuxta id Isai. 33. *Spinæ* (diuitiarum) *congregatæ igni comburentur.*

Denique sicut pueri à foco hodierno nihil prorsus emolumenti capiunt (neque enim se calefaciunt, neque aliquid coquunt aut cudũt,) nisi quòd ipsum transilire pro delectatione habeant, etsi sæpe suo damno, dum se aut vestes adurunt: ita & diuites nihil ferè vtilitatis capiunt è nummis suis, nisi quòd eos aspicere & numerare gaudent. Quis ergo ignem hunc auaritiæ non futilem & inanem dicat?

III. Dissensio & discordia. III. Est dissensionis, quo proximorum animi in rebus etiam superuacaneis offenduntur; qui rectè exprimitur per ignem, quem inter colligatarum vulpium caudas ligauit Samson, quo & agros ac vineas Philisthinorum dispersis vndique vulpibus incendit ac vastauit. Iudic. 15. Sic nimirum discordia inflammat mutuo odio nos, quorum capita in contrarium nituntur, & maximam, non solùm inter ipsos, sed etiam in Republica & communitate stragem edit, dum amicos partium eodem igne inuoluit & in factiones distrahit. Vnde sicut est vnius domus incendio ignis sæpe integram plateam aut vrbem totam inuadit: ita duorum discordia sæpe totam communitatem corripit & disperdit quemadmodum factum à Guelphis & Gibellinis olim in Italia, vt proinde *ignis inuoluens*; qualem vidit Ezechiel cap. 1. v. 4. appellari possit discordia, quia plurimos inuoluit. Duo illi infantes Iacob & Esau in vtero matris inter se collisi & quasi rixantes, tantos matri dolores fecerunt, vt diceret; *Si sic mihi futurum erat, quid necesse erat concipere?* Genes. 25. Non minùs angustatur mater nostra Ecclesia ex discordijs filiorum, ita vt optare possit potiùs sterilitatem, quàm tales filios.

Deinde ignis, quidquid corripit, vastat & deuorat, quod non fit in alijs elementis. Aquarum enim inundatio, quod vni adimit, alteri dat: terra solùm sepelit: ventus aliò transfert, aut ad summum frangit. Sic & discordia prorsus omnia deuastat, etiam ipsos dissidentes, vt verè eis prædici possit id Oseæ 10. *Diuisum est cor eorum: nunc interibunt.* Sicut lapis Thyrreus, qui integer natat diuisus mergitur, teste Plin. lib. 2. c. 106. Intellexit hoc & docuit suum Ducem Nicolaus, Friderici Saxonis morio. Cùm enim fratres inter se agerent de diuidendâ inter se regione, veste principis indutus in consessum procerum venit, & Fridericum an placeret, interrogauit. Laudante eum Duce, in cubiculum exiuit & forfice vestē dissecuit: mox alteram partem indutus Principi se obtulit, & num iam etiam placeret, rogauit. Principes & factum eius virgis coërcendum minantur. *Vt libet*, ait ille Friderico, *modò & te virgis cædam, qui regionem tuam pulchriorem hac veste dilacerare conaris.* Caussin. lib. 3. symb. Sensit hoc patria nostra, cùm hæresin admisit, è quâ fœda Germaniæ dilaceratio & vtriusque partis eneruatio secuta est.

Adhæc dum ignis in domos grassatur; adsunt interim fures sæpe, qui domos expilant. Sic dum duæ partes inter se litigant, sæpe hosti in prædam cedunt: non secus ac nauis in tempestate, si vectores inter se dissideant, fluctibus hauritur. In Monomotapa superiori sæculo leo bubalum insecutus est. Bubalus ad mare cucurrit, ibi à crocodilo in littore mordicùs comprehensus est, dumque inter se colluctantur, leo insecutus aduenit, & bubalum pede correptum sternit, simulque crocodilum rostro bubali inhærentem è mari eijcit, qui collapsus ventre rupto crepuit. Sic leoni ambo in prædā cesserunt. Refert P. Nicolaus Godignus (olim meus in Theol. Professor) in vita P. Gonsali Syluerię l. 2. c. 8. Idem multis contingit, & habemus certè quod oremus, ne idem sentiat patria nostra, dum dissensione Principum inter se depugnat: ne, inquam, leo ille Turcicus adueniat & dissidium dirimat. Denique sicut ignis, vbi semel inualuit, difficillimè extinguitur: ita

&

& discordiæ, præsertim inueteratæ; adeò vt deprehensæ sint, quandoque inter mortuos etiam durasse, non secùs ac inter pellem pantheræ & hyænæ, lupi item & agni, è quorum pellibus si tympana, vel intestinis fides fiant, nunquam cohærent. Mirum huius rei exemplum refert Cæsarius lib. 11. cap. 56. *In episcopatu Coloniensi duæ generationes rusticorum inimicitias mortales exercebant. Habebant autem duo capita, duos videlicet rusticos magnanimos ac superbos, qui semper noua bella suscitabant, suscitata fouebant, nullam fieri pacem permittentes. Diuino igitur nutu factum est, vt ambo vno die morerentur: & quia de vnâ erant parœciâ, nomine Neuenkirchen, quia sic Domino placuit, qui per illos dissensionis malū ostendere voluit, in vna fossa corpora eorum sunt posita. Mira res & inaudita cunctis, qui aderant videntibus, corpora eadem dorsa verterunt ad inuicem, capitibus, calcibus ipsisque dorsis tam impetuosè collidentibus vt caballos indomitos putares. Mox vnum extrahentes, remotius in alio sepulchro tumulauerunt, & facta est rixa eorundem mortuorum causâ pacis & concordiæ viuorum.*

IV. Impietas. IV. Quartus est impietatis, quo infirmiores per vim & fraudem opprimuntur & spoliantur. Ignis hic appellari potest *deuorans*, qualis erat Chaldæorum, deuorans Iudæos & substantiam eorum, Ioëlis 2. *Sicut sonitus flammæ ignis deuorantis stipulam*, quasi diceret; sicut ignis stipulam comburens strepit & crepat: sic strepent Chaldæi, cum arua Iudææ instar stipularum arrodent & adurent, vt exponit Cornel. à Lap. Ignes ergo sunt Tyranni; qui *deuorant plebem* DEI *sicut escam panis*, Psalm. 13. sicut equi Chaldæorum deuorantes pascua & agros Iudæorum; denique sicut ignis stipulam. Audiamus Ecclesiasticum cap. 13. *Venatio leonis onager in Eremo: sic & pascua diuitum sunt pauperes*; quasi dicat, quod est onager leoni, hoc est pauper diuiti & crudeli domino, pabulum videlicet obuium & nullo negotio parabile. Quàm facilè enim leo sternit onagrum, tam facilè diues pauperem, subditum præsertim. Quid facilius igni, quàm deuorare stipulam aut ligna arida? potenti infirmum? Ignis dum stipulam aut ligna vorat, strepit & crepat: ita & oppressores pauperum, nequaquam precibus aut verbis placidis, sed violentiâ & cōtentione agunt, minis & terrore, iuxta id Prouerb. 28. *Leo rugiens & vrsus esuriens, Princeps impius super populum pauperem.* Adhæc sicut pueri ignem ligna deuorantem cum gaudio transiliunt: ita & Tyranni, dum pauperes exossant, sibi applaudunt, nullo penitus habito Dei timore, nullâ legis diuinæ aut humanæ habitâ ratione, sicut dicitur Prou. 14. *Sapiens timet & declinat à malo: stultus autem transilit & confidit.* Transilit, inquam, leges & iura, confidens nihil inde sibi euenturum mali, imò se dominaturum legibus ac legislatoribus. Verùm quemadmodū ignis, vbi pabulum suum deuorauit, & ipse tandem deuoratur, atque in fumū primùm, deinde in auram euanescit: ita & prædones illi ad extremū, ipsi quoque ab alijs deuorantur, & qui oppresserant alios, opprimuntur. Cuius exemplū domesticum refert B. Petr. Dam. in Ep. ad Guillam Marchionissam l. 7. Ep. his verbis: *Vt autem hanc Domini sententiam non ex longinquo sed ex domestico potius astruamus exemplo, soceri tui Vguzonis scilicet Marchionis vterinus frater fuit olim Comes Vbertus: eius vxor, dum in castro, quod Sciffena dicitur, habitaret, cuidam vidua porcum tulit, eoq; per coquorum industrias ad edulium præparato, pransura discubuit. Vidua verò quia victimam sibi reddi iam sæpe rogauerat sed ne hoc quidem, vt patienter audiretur, obtinere potuerat, mulieri solemniter conuiuanti, dolore transfixa, se mulier obtulit & vt tenue saltem frustulum de suo sibi nutrimento porrigeret, postulauit, quia non merueram, inquit, de nutricio spei meæ consueto more gaudere, liceat saltem extremi gustū saporis attingere. Quam petitionem fluens atque superbiens matrona despexit: eiq; quia nunquam ex illo manducaret, non sine contumeliæ iurgio denunciauit. Sed ô diuina iustitia ad plectendam impietatem atque superbiam gladio semper vltionis accincta! eodem planè die post prandium, dum præfata Comes in castrensis valli sederet secura crepidine, & saginatis ex alienâ calamitate visceribus, nullius ruinæ periculum formidaret, repentino mox subsiciuio munitionis agger obruitur, & super infœlicem mulierem immensa ruentis promontorij congeries cumulatur, perstrepentes vndique phalanges hominum confluunt, fossores accedunt, terræ viscera perscrutantur, & dum diuersis ferramentorum generibus collapsa terræ moles hinc inde perfoditur, vix tenue contriti cadaueris vestigium reperitur. Ossium ergo artuumq; particulas, quas non sine magni laboris instantiâ, vt ita loquar, exculpere potuerunt, sepulturæ tradiderunt. Sic sit diuidi per frusta sui corporis meruit, qui frustum suinæ carnis petenti viduæ denegauit.*

Denique qui pauperes deuorant velut ignis, & ipsi aliquando ab igne deuorabuntur, Ita testatur Isaias c. 9. dicens: *Omnis violenta prædatio cum tumultu: & vestimentum mixtum sanguine* (pauperum scilicet expilatorum sanguine aspersum) *erit in combustionem, & cibus ignis.* Quo modo videlicet pauperes pascua & cibus eorum fuerunt, sic ipsi erunt pascua & cibus ignis tartarei. Non malè huc allusit Ludouicus XII. Franciæ Rex; qui dixit: *Credite: plebs & rustici sunt pascua Tyrannorum: Tyranni autem sunt pascua diabolorum*, Beyrl. in Apopht. ex Annal. Franc.

Vidimus quinam ignes & quantâ hominum strage grassentur in hoc mundo: nec non quanto ipsorum grassantium periculo. Vos Audit. fugite hos ignes; & non modò eos nolite excitare, sed potiùs, si potestis, conemini extinguere, aut si non potestis, ne propè quidem accedere. *Quod non accendisti, non ardebit in te*, ait Angelus Furseo. At si peccata peccatis addere, si auaritiæ seruire, si dissensiones excitare, si infirmos premere, & eorum bonis vos ditare velitis; quid nisi ligna congeritis ad rogum excitandum, in quo ardeatis? Audite Isaiam c. 50. *Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis quas succendistis.* quasi diceret; Quomodo ambulabitis in æterno igne? Et vt idem c. 33. dixit: *Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?*

THEMA

THEMA QVARTVM.

Ignis Purgatorij quomodo transiliendus.

I. *Deponendæ sarcinæ.*
II. *Impetus præripiendus.*
III. *Nitendum baculo.*
IV. *Equus conscendendus indulgentiarum.*

Exultauit in gaudio infans in vtero meo. *Luc.* 1.

VBiuis ferè locorum hodiernâ die excitari solent ignes, & à iuuenculis transiliri. Vnde hoc ortum sit iam non disputo. Videtur mihi tamen originem Christianis dedisse saltus S. Ioannis in vtero matris ad Christi aduentum editus: vel certè gaudium patris eius in natiuitate filij, cui dixerat Angelus; *Erit gaudium tibi & exultatio.* Verùm quidquid de hoc sit, saltus hic puerorum est & ludicrus. Video ego alium rogum ardentem, minimè ludicrum, quem homines adulti sibi temerè accendunt, necessariò aliquando ab ipsis transiliendum; nisi magno labore adhibito malint præterire, estque ignis purgatorij obsidens fores cœli, de quo S. Paulus 1. Cor. 3. *Ipse saluus erit, sic tamen quasi per ignem.* Quem quidē fæliciter transiliit Ioannes, eiusque parentes, transiliunt omnes paruuli baptizati & adulti innocentes: sed alij plerique eheu incidunt in illum, tenenturque in eo, pro cuiusque merito. Ait enim Dominus: *Nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum.* Quid igitur? Estne modus aliquis transiliendi focum istum, vt ab eo non vramur? Est sanè & non vnus: quos nunc proponemus; sed quia focus altus & latus est, vires intendendæ sunt, industrię excogitandæ.

I. Deponendæ sarcinæ. — I. Qui transilire volunt, deponunt sarcinas, exuunt calceos, & quæ impediunt, vestes. Faciemus nos hoc primò si per crebram confessionem, v. g. hebdomadariam aut saltem menstruam deponamus peccata: alioqui *quanta erit peccati materia, tanta erit pertranseundi* (purgatorium) *mora*, ait S. Aug. homil. 16. lib. 50. homil. (1. Peccatorum per crebram cōfessionem.) Neque solùm grauia sed etiam leuia ac venialia, vti monet Apostolus ad Hebr. 12. *Deponentes omne* (ergo etiam leue ac veniale) *pondus & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen*: quasi diceret: sicut cursores expoliant se vestibus & impedimentis omnibus: sic nobis exuenda peccata omnia, si expeditè & sine retinaculo currere ad agonem mortis & cœlum velimus. Peccata instar vestium nos cingunt & grauant, ac tenaciter nobis adhærent, ideoque nisi crebrâ confessione deponantur, ignem in eo cursu & transultu, quem in morte faciemus ex hac in alteram vitā, concipient & vrent nos. Vidi in fusorijs ferri officinis fabros ignitas ferri massas, nudos vsque ad femoralia elaborare, quia si vel indusium vel alias vestes gererent, ignita ferri ramēta, quæ inter tundendum vndique prosiliunt, eorum vestibus adhærescerent, sicque eos vrerent; at dum nudi sunt, minimè adhærent; ita ipsi nil patiuntur. Ergo volumus ignem istum transilire, vt nobis non adhæreat, nihilq; damni adferat? Exuamus crebrò vestes peccatorum quorumcumque, quia hæ sunt, quæ flammam concipiunt aluntque. Certum est autem per iniunctam & persolutam sacramentalem satisfactionem nostrique voluntariam confusionē, non solùm culpas, sed etiam pœnas, grauiorum etiam peccatorum, bona saltem ex parte deleri: Hoc ni fallor est, quod Anachoreta quidam interrogatus: Quam potissimùm viam ad cœlum inuenisset, respondit: *Si se homo semper accuset*, apud Dorotheum doctr. 7. Quod fiet eò certiùs, si se coram Confessario accuset, quàm si coram Deo solùm: maximè, si sæpiùs & generali confessione.

2. Gladius vindictæ. — 2. Si deponamus etiam gladium, id est, appetitū & ius vindictæ, quod habemus, cùm ab aliquo grauiter læsi sumus. Hoc enim facientes deponemus etiam debita, quæ contraximus apud Deum, adeoque nil soluendum restabit, Dominus enim iussit nos orare: *Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Et Luc. 7. *Dimittite & dimittemini.* Atqui nos pœnam dimittere proximis iubet, (quia culpam ipse dimittit) ergo etiam promisit se pœnam nobis dimissurum. Hinc Stephano oranti pro inimicis, aperitur cœlum isque effusâ illâ oratione mox obdormit in Domino. *Fœlix somnus & requies vera. Ecce quid est requiescere pro inimicis orare:* ait Aug. serm. 2. de S. Stephano. Requiem ergo quam precamur defunctis, ille obtinuit per orationem pro inimicis. Exempla volumus, Engelbertum Episcopum Colon. in viâ à sicarijs dum occideretur, orasse pro occisoribus suis: *Pater ignosce illis*; ideoque eius animam ab Angelis susceptam & in cœlum delatam, scribit Cæsarius Heisterbac. apud Sur. 7. Nou. Ipse enim cùm pro eo exequiæ fierent, apparuit celebranti dicens, se in choro Martyrum assumptum non egere illis precibus. Contrà B. Hanno itidem Colonien. Episcopus per iniuriam eiectus à Coloniensibus cùm reos adhuc detineret & bona eorum, non recipitur statim post mortem à Sanctis in consessum, apud Sur. 4. Dec. Quare si inoffenso Deo fieri posset, deberet sibi vnusquisque optare multos inimicos, à quibus læsus esset, quia hoc esset habere multos debitores, quibus si parua debita dimittas, dimittentur tibi à Deo magna.

II. Impetus præripiendus. — II. Præcursione impetum sibi imprimunt, vt magis procul saltent. Hoc faciemus 1. si timeamus Deum offendere deliberatè seu deditâ operâ, etiam venialiter. (1. Statuendo non delinquere deliberatè.) Nam si ex ignorantiâ & inaduertentiâ labamur in venialia, vel ex fragilitate (quales lapsus etiam viri timorati subinde committunt) spes est habituros purgatorium leue & fortè solùm priuatiuum seu desiderij: quale admittit probabili sententiâ Bellarminus tractans de Purgatorio, P. Crombecius dè stud. perfect. & ostendere videntur historiæ quædam probatæ: vna Drithelmi apud V. Bedam, alia apud D. Gregor. libr. 4. Dial. alia apud Dion. Carthusianum tr. de Purgat. (Trip. in F. Animar. C. 7. B.) Quale etiā fuisse videtur S. Hugonis Abb. Cluniac.

niac. qui per triduum in vineâ detentus sedisse velut ex itinere fatigatus, dum resumeret vires, & pedum pulverem abstergeret, scribitur apud Sur. 29. Apr.

2. Statuendo præ oculis pœnas Purgatorij. 2. Si prius pœnas purgatorij præ oculis habeamus ac deprecemur. Ratio esse videtur, quia sic videmur Purgatorij timore iam luere, ex parte saltem, pœnas, quas meruimus, partim exaudiendi esse in nostris precibus. Ad hæc facit, quod Hadrianus Iunius de Crinib. c. 10. scribit Osorium Diego Hispanum incarceratum & morti addictum, cùm eius rei certior fieret vnâ illâ nocte iuuenem totum incanuisse, ac proinde vitâ donatum, eò quòd mortem iam gustâsse censeretur.

Qui ergo pœnas illas sedulò præ oculis habent, iam eas delibare iudicantur: quemadmodum fecerunt viri sancti, Hilarion & Barlaam, vt de illo Hieron. de hoc refert Damascenus in vitâ Iosaphat & Barlaam. Hic enim morti proximus petijt preces Iosaphati: *Vereor enim*, inquit, *ne tenebrosum dæmonum agmen animo meo propter ignorantiarum mearum multitudinem impedimentum afferat.* Qui postridie mortis gloriosus ei apparuit. Sic Patriarcha Iacob valde timendo occursum fratris sui Esau, meretur eum reperire placatum. Gen. 32. Sed quæ nostra est miseria? Perfecti viri plerumque timent purgatorium, peccatores verò graues non timent; qui causam timendi vix habent, timent: qui quam maximè habent, non timent.

III. Nitendū baculo. III. Baculo nixi saltum faciunt, de quo id Ps. 22. possumus intelligere: *Etsi ambulauero in medio vmbræ mortis: non timebo mala, quoniam tu mecum es. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* Faciemus hoc 1. præueniendo Dei iustitiam & voluntarias castigationes assumendo.

1. Voluntaria castigatione. *Si enim nos ipsos dijudicaremus*, (id est, puniremus) *non vtique dijudicaremur*, ait Apostolus 1. Cor. 11. Et S. Augustinus in sententijs, Sent. 210. *Cessat vindicta diuina, si conuersio præcurrat humana.* Et B. Petrus Damiani l. 7. Epist. vlt. voluntarias castigationes per flagella appellat quoddam purgatorij genus, quod suo tempore non monachis solùm, sed & nobilibus feminis consuetum fuisse asserit. Et lib. 6. epistol. 1. *O quàm iucundum, ô quàm insigne spectaculum, cùm supernus Iudex de cœlo prospectat, & homo semetipsum in inferioribus pro suis delictis mulctat! Vbi reus ipse in pectoris sui tribunalibus præsidens trifarium tenet officium: in corde se constituit Iudicem, in corpore reum manibus gaudet se exhibere tortorem, ac si Deo sanctus pœnitens dicat: Non opus est Domine, vt officio tuo punire me præcipias, non expedit vt ipse me iusti examinis vltione percellas: ipse mihi manus iniicio, ipse de me vindictam capio vicemque meis peccatis reddo, &c. Hæc est hostia quæ viva mactatur, ad Deum per Angelos oblata defertur.* Sic ille. Sanè l. 50. hom. hom. 16. S. Augustinus asseruit de purgatorij tormentis: *Omnia hîc ab animâ separari per eleemosynas & lachrymas compendiosâ transactione potuissent.* S. Bernardus videns vltra vires metentem in agro conuersum fratrem: *Eia frater; age quod agis*, inquit, *nullū aliud post hanc vitam purgatorium sustinebis.* Refert Thom. Cantipr. lib. 2. Apum. cap. 5. Malè igitur sibi consulunt, qui hîc eximi ab operibus mortificationis volunt, & dispensationes in ieiunio quærunt: quia ligna, quibus vrentur in purgatorio, ne sibi subtrahantur, petunt.

2. Si hoc alicui asperum videtur, amplectatur saltem obuijs vlnis & patienter ferat morbos, inopiam, afflictiones sibi hîc immissas. Sic Deus de Hebræis in Babylone à peccatis suis per paupertatem & captiuitatem expurgandis ait Isai. 48. *Excoxi te, sed non quasi argentum: elegi te in camino paupertatis.* quasi diceret: non cremaui te, sicut merebaris, in camino ardentissimo, sed in tolerabiliori paupertatis. Sic purgatum à leuioribus maculis Lazarum mendicum, continuò absque alio purgatorio in sinum Abrahæ deportatum ait Sanctus Gregorius hom. 40. in Euang. *Mala Lazari purgauit ignis inopiæ*, inquit. Idem à potiori dico de doloribus mortis, qui ad hoc à Deo immittuntur sæpe iustis, vt ijs purgatorium redimant; quod testatur imprimis Monachus quidam Cisterciensis apud Cæsarium lib. 12. cap. 151. qui Prælato suo post mortem mox gloriosus apparuit, asserens peracerbos mortis dolores sibi purgatorij loco fuisse. *Ægrotabat vnus è nostrâ Societate iuuenis* (scribit Benedictus Fernandius Soc. nostræ Theologus Comm. in Gen. c. 35. sec. 10. *necdum initiatus, sed sensu ille quidem ac virtute senilem supergressus ætatem. Igitur ingrauescente indies morbo dicit ad aurem familiari socio: Heus tu mi frater, ora obsecro ad Dominum; grandis enim mihi imminet tempestas. Ecce subitò ingruit multiplex dolorum cruciatuumque procella, æstuare pectus, ardere, premi, frangique scapulæ, humeri, terga: caput totum quantum est tremere, perpungi, lancinari. Quid plura? omnibus membris, ossibus, neruis, visceribus atque medullis intimis corporis desæuire malorum nec audita nec visa colluuies. Stupere interim omnes, condolere laboranti, precibus ad Deum iuuare, blandisque vocibus consolari æstuantem, ipse patienter agere, Dei clementiam, Virginis matris opem implorare. Perdurauit hoc malum integras 24. horas: illo exacto spatio disserenauit vndique tempestas: æger tandem in portu consistens atque in se rediens tantæ rei causam explicuit: petisse nimirum se obnixè à Deo, vt purgatorij pœnas sibi ante mortem præstitueret: quibus tandem perfunctus liberè in cœlum subuolaret, postulatisque annuisse Dominum. His tandem expletis placide sancteque obdormiuit in Domino in Collegio nostro Eborensi.* Sic ille. Quare ne æstimemus eos, qui in morte magnis affliguntur doloribus, ideò statim à Deo desertos & inferno destinatos: sed potiùs si bonam vitam duxerint, hîc à Deo clementer expurgari, vt grauissimas purgatorij pœnas euadant. Eandem ob causam Mauritius Imperat. optione sibi datâ, num in hoc aut altero sæculo expiare peccata vellet, hoc elegit, ideóque Phocæ traditus cum quinque filijs, videre debuit eos coram se plecti, seque vltimum subsequi. Baron. anno 602. ex Cedreno.

2. Patientia in ferendis calamitatibus.

THEMA QVARTVM.

Ignis Purgatorij quomodo transiliendus.

I. *Deponendæ sarcinæ.*
II. *Impetus præripiendus.*
III. *Nitendum baculo.*
IV. *Equus conscendendus indulgentiarum.*

Exultauit in gaudio infans in vtero meo. *Luc.* 1.

VBiuis ferè locorum hodiernâ die excitari solent ignes; & à iuuenculis transiliri. Vnde hoc ortum sit iam non disputo. Videtur mihi tamen originem Christianis dedisse saltus S. Ioannis in vtero matris ad Christi aduentum editus: vel certè gaudium patris eius in natiuitate filij, cui dixerat Angelus; *Erit gaudium tibi & exultatio.* Verùm quidquid de hoc sit, saltus hic puerorum est & ludicrus. Video ego alium rogum ardentem, minimè ludicrum, quem homines adulti sibi temerè accendunt, necessariò aliquando ab ipsis transiliendum; nisi magno labore adhibito malint prææterire, estque ignis purgatorij obsidens fores cœli, de quo S. Paulus 1. Cor. 3. *Ipse saluus erit, sic tamen quasi per ignem.* Quem quidẽ fæliciter transiliit Ioannes, eiusque parentes, transiliunt omnes paruuli baptizati & adulti innocentes: sed alij plerique eheu incidunt in illum, teneturque in eo, pro cuiusque merito. Ait enim Dominus: *Nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum.* Quid igitur? Estne modus aliquis transiliendi locum istum, vt ab eo non vramur? Est sanè & non vnus: quos nunc proponemus; sed quia locus altus & latus est, vires intendendæ sunt, industriæ excogitandæ.

I. Deponendæ sarcinæ.

I. Qui transilire volunt, deponunt sarcinas, exuunt calceos, & quæ impediunt, vestes. Faciemus nos hoc primò si per crebram confessionem, v.g. hebdomadariam aut saltem menstruam deponamus peccata: alioqui *quanta erit peccati materia, tanta erit pertranseundi* (purgatorium) *mora*, ait S. Aug. homil. 16. lib. 50. homil. Neque solùm grauia sed etiam leuia ac venialia, vti monet Apostolus ad Hebr. 12. *Deponentes omne* (ergo etiam leue ac veniale) *pondus & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen*: quasi diceret: sicut cursores expoliant se vestibus & impedimentis omnibus: sic nobis exuenda peccata omnia, si expeditè & sine retinaculo currere ad agonem mortis & cœlum velimus. Peccata instar vestium nos cingunt & grauant, ac tenaciter nobis adhærent, ideoque nisi crebrâ confessione deponantur, ignem in eo cursu & transultu, quem in morte faciemus ex hac in alteram vitã, concipient & vrent nos. Vidi in fusorijs ferri officinis fabros ignitas ferri massas, nudos vsque ad femoralia elaborare, quia si vel indusium vel alias vestes gererent, ignita ferri ramẽta, quæ inter tundendum vndique prosiliunt, eorum vestibus adhærescerent, sicque eos vrerent; at dum nudi sunt, minimè adhærent; ita ipsi nil patiuntur. Ergo volumus ignem istum transilire, vt nobis non adhæreat, nihilq; damni adferat? Exuamus crebrò vestes peccatorum quorumcumque, quia hæ sunt, quæ flammam concipiunt aluntque. Certum est autem per iniunctam & persolutam sacramentalem satisfactionem nostrique voluntariam confusionẽ, non solùm culpas, sed etiam pœnas, grauiorum etiam peccatorum, bona saltem ex parte deleri: Hoc ni fallor est, quod Anachoreta quidam interrogatus: Quam potissimùm viam ad cœlum inuenisset, respondit: *Si se homo semper accuset*, apud Dorotheum doctr. 7. Quod fiet eò certiùs, si se coram Confessario accuset, quàm si coram Deo solùm: maximè, si sæpiùs & generali confessione.

1. Peccatorum per crebram cõfessionem.

2. Si deponamus etiam gladium, id est, appetitũ & ius vindictæ, quod habemus, cùm ab aliquo grauiter læsi sumus. Hoc enim facientes deponemus etiam debita, quæ contraximus apud Deum, adeoque nil soluendum restabit, Dominus enim iussit nos orare: *Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Et Luc. 7. *Dimittite & dimittemini.* Atqui nos pœnam dimittere proximis iubet, (quia culpam ipse dimittit) ergo etiam promisit se pœnam nobis dimissurum. Hinc Stephano oranti pro inimicis, aperitur cœlum isque effusâ illâ oratione mox obdormit in Domino. *Fælix somnus & requies vera. Ecce quid est requiescere pro inimicis orare*: ait Aug. serm. 2. de S. Stephano. Requiem ergo quam precamur defunctis, ille obtinuit per orationem pro inimicis. Exempla volumus, Engelbertum Episcopum Colon. in viâ à sicarijs dum occideretur, orasse pro occisoribus suis: *Pater ignosce illis*; ideoque eius animam ab Angelis susceptam & in cœlum delatam, scribit Cæsarius Heisterbac. apud Sur. 7. Nou. Ipse enim cùm pro eo exequiæ fierent, apparuit celebranti dicens, se in choro Martyrum assumptum non egere illis precibus. Contrà B. Hanno itidem Colonien. Episcopus per iniuriam eiectus à Coloniensibus cùm reos adhuc detineret & bona eorum, non recipitur statim post mortem à Sanctis in consessum, apud Sur. 4. Dec. Quare si inoffenso Deo fieri posset, deberet sibi vnusquisque optare multos inimicos, à quibus læsus esset, quia hoc esset habere multos debitores, quibus si parua debita dimittas, dimittentur tibi à Deo magna.

2. Gladius vindictæ.

II. Impetus præripiendus.

II. Præcursione impetum sibi imprimunt, vt magis procul saltent. Hoc faciemus 1. si timeamus Deum offendere deliberatè seu deditâ operâ, etiam venialiter. Nam si ex ignorantiâ & inaduertentiâ labamur in venialia, vel ex fragilitate (quales lapsus etiam viri timorati subinde committunt) spes est habituros purgatorium leue & fortè solùm priuatiuum seu desiderij: quale admittit probabili sententiâ Bellarminus tractans de Purgatorio, P. Crombecius dè stud. perfect. & ostendere videntur historiæ quædam probatæ: vna Drithelmi apud V. Bedam, alia apud D. Gregor. libr. 4. Dial. alia apud Dion. Carthusianum tr. de Purgat. Quale etiã fuisse videtur S. Hugonis Abb. Cluniac.

1. Statuendo non delinquere deliberatè.

Trip. in F. Animar. C. 7. B.

niac. qui per triduum in vineâ detentus sedisse velut ex itinere fatigatus, dum resumeret vires, & pedum puluerem abstergeret, scribitur apud Sur. 29 Apr.

2. Statuendo præ oculis pœnas Purgatorij. 2. Si prius pœnas purgatorij præ oculis habeamus ac deprecemur. Ratio esse videtur, quia sic videmur Purgatorij timore iam luere, ex parte saltem, pœnas, quas meruimus, partim exaudiendi esse in nostris precibus. Ad hæc facit, quod Hadrianus Iunius de Crinib. c. 10. scribit Osorium Diego Hispanum incarceratum & morti addictum, cùm eius rei certior fieret vnâ illâ nocte iuuenem totum incanuisse, ac proinde vitâ donatum, eò quòd mortem iam gustâsse censeretur.

Qui ergo pœnas illas sedulò præ oculis habent, iam eas delibare iudicantur: quemadmodum fecerunt viri sancti, Hilarion & Barlaam, vt de illo Hieron. de hoc refert Damascenus in vitâ Iosaphat & Barlaam. Hic enim morti proximus petijt preces Iosaphati: *Vereor enim*, inquit, *ne tenebrosum dæmonum agmen animo meo propter ignorantiarum mearum multitudinem impedimentum afferat.* Qui postridie mortis gloriosus ei apparuit. Sic Patriarcha Iacob valde timendo occursum fratris sui Esau, meretur eum reperire placatum. Gen. 32. Sed quæ nostra est miseria? Perfecti viri plerumque timent purgatorium, peccatores verò graues non timent; qui causam timendi vix habent, timent: qui quam maximè habent, non timent.

III. Nitendû baculo. III. Baculo nixi saltum faciunt, de quo id Ps. 22. possumus intelligere: *Etsi ambulauero in medio vmbræ mortis: non timebo mala, quoniam tu mecum es. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* Faciemus hoc 1. præueniendo DEI

1. Voluntaria castigatione. iustitiam & voluntarias castigationes assumendo. *Si enim nos ipsos dijudicaremus*, (id est, puniremus) *non vtique dijudicaremur*, ait Apostolus 1. Cor. 11. Et S. Augustinus in sententijs, Sent. 210. *Cessat vindicta diuina, si conuersio præcurrat humana.* Et B. Petrus Damiani l. 7. Epist. vlt. voluntarias castigationes per flagella appellat quoddam purgatorij genus, quod suo tempore non monachis solùm, sed & nobilibus feminis consuetum fuisse asserit. Et lib. 6. epistol. 1. *O quàm iucundum, ô quàm insigne spectaculum, cùm supernus Iudex de cœlo prospectat, & homo semetipsum in inferioribus pro suis delictis mulctat! Vbi reus ipse in pectoris sui tribunalibus præsidens trifarium tenet officium: in corde se constituit Iudicem, in corpore reum manibus gaudet se exhibere tortorem, ac si Deo sanctus pœnitens dicat: Non opus est Domine, vt officio tuo punire me præcipias, non expedit vt ipse me iusti examinis vltione percellas: ipse mihi manus injicio, ipse de me vindictam capio vicemque meis peccatis reddo, &c. Hæc est hostia quæ viva mactatur, ad Deum per Angelos oblata defertur.* Sic ille. Sanè l. 50. hom. hom. 16. S. Augustinus asseruit de purgatorij tormentis: *Omnia hîc ab animâ separari per eleemosynas & lachrymas compendiosâ transactione potuissent.* S. Bernardus videns vltra vires metentem in agro conuersum fratrem: *Eia frater; age quod agis*, inquit, *nullū aliud post hanc vitam purgatorium sustinebis.* Refert Thom. Cantipr. lib. 2. Apum. cap. 5. Malè igitur sibi consulunt, qui hîc eximi ab operibus mortificationis volunt, & dispensationes in ieiunio quærunt: quia ligna, quibus vruntur in purgatorio, ne sibi subtrahantur, petunt.

2. Patientia in ferendis calamitatibus. 2. Si hoc alicui asperum videtur, amplectatur saltem obuijs vlnis & patienter ferat morbos, inopiam, afflictiones sibi hîc immissas. Sic Deus de Hebræis in Babylone à peccatis suis per paupertatem & captiuitatem expurgandis ait Isai. 48. *Excoxi te, sed non quasi argentum: elegi te in camino paupertatis.* quasi diceret: non cremaui te, sicut merebaris, in camino ardentissimo, sed in tolerabiliori paupertatis. Sic purgatum à leuioribus maculis Lazarum mendicum, continuò absque alio purgatorio in sinum Abrahæ deportatum ait Sanctus Gregorius hom. 40. in Euang. *Mala Lazari purgauit ignis inopiæ*, inquit. Idem à potiori dico de doloribus mortis, qui ad hoc à Deo immittuntur sæpe iustis, vt ijs purgatorium redimant; quod testatur imprimis Monachus quidam Cisterciensis apud Cæsarium lib. 12. cap. 151. qui Prælato suo post mortem mox gloriosus apparuit, asserens peracerbos mortis dolores sibi purgatorij loco fuisse. *Ægrotabat vnus è nostrâ Societate iuuenis* (scribit Benedictus Fernandius Soc. nostræ Theologus Comm. in Gen. c. 35. sec. 10.) *necdum initiatus, sed sensu ille quidem ac virtute senilem supergressus ætatem. Igitur ingrauescente indies morbo dicit ad aurem familiari socio: Heus tu mi frater, ora obsecro ad Dominum; grandis enim mihi imminet tempestas. Ecce subito ingruit multiplex dolorum cruciatuumque procella, æstuare pectus, ardere, premi, frangique scapulæ, humeri, terga: caput totum quantum est tremere, perpungi, lanciari. Quid plura? omnibus membris, ossibus, neruis, visceribus atque medullis intimis corporis desæuire malorum nec audita nec visa colluuies. Stupere interim omnes, condolere laboranti, precibus ad Deum iuuare, blandisque vocibus consolari æstuantem, ipse patienter agere, Dei clementiam, Virginis matris opem implorare. Perdurauit hoc malum integras 24. horas: illo exacto spatio disserenauit vndique tempestas: æger tandem in portu consistens atque in se rediens tantæ rei causam explicuit: petisse nimirum se obnixè à Deo, vt purgatorij pœnas sibi ante mortem præstitueret: quibus tandem perfunctus liberè in cœlum subuolaret, postulatisque annuisse Dominum. His tandem expletis placide sanctéque obdormiuit in Domino in Collegio nostro Eborensi.* Sic ille. Quare ne æstimemus eos, qui in morte magnis affligantur doloribus, ideò statim à DEO desertos & inferno destinatos; sed potiùs si bonam vitam duxerint, hîc à DEO clementer expurgari, vt grauissimas purgatorij pœnas euadant. Eandem ob causam Mauritius Imperat. optione sibi datâ, num in hoc aut altero sæculo expiare peccata vellet, hoc elegit, ideóque Phocæ traditus cum quinque filijs, videre debuit eos coram se plecti, seque vltimum subsequi. Baron. anno 602. ex Cedreno.

IV. Equus conscendendus indulgentiarum.

IV. Quòd si ista tibi duriora videntur, facilius adhuc subsidium superest; conscende equum & alienis pedibus transili. Equus hic indulgentia est, quæ Christi & Sanctorum meritis velut robustis pedibus nixa te facilè traijciet: si tamen fortiter equo adhæreas, & præscripta accurata exequaris.

Grauiter offenderat Mauritius Imp. qui captiuorum aliquot millia à Chagano Auarum Rege redimere noluit. Licet enim Rex primò pro singulis animabus singula tantùm numismata, posteà singulos nummos petijsset; dare tamen Imperator abnuit, imò & quatuor siliquas daturum se negauit. Vnde irâ incensus Chaganus omnes occidit; qui pòst in visione Mauritium accusauerunt, & pœnas exegerunt coram Christi imagine, in foribus palatij existente. vt Baron. ex Cedreno & Nicephoro refert anno 600. Cogitate jam quàm parum exigatur à nobis pro redimendis peccatis nostris per indulgentiam. Confessio & communio & oratio breuis, denique forsan vnum ieiunium: 4. siliquæ nimirum. Si ergo numisma debitæ satisfactionis dare nolumus, aut non possumus, demus vel siliquas illas: ne alioquin iratus nobis Deus, vel hîc pœnas infligendo, vel ibi purgatorium accendendo iure nobiscum agat.

Trip.do. 2.quadr. C.8.D.

Quando ergo nobis tam varij modi offeruntur redimendi animas nostras, sicque ignem illum transiliendi, ijque perfaciles, demus operam, vt facillima hæc media obuijs vlnis amplectamur, ne serâ nimis pœnitentiâ in ipsum ignem insiliamus, ibique serò nimis ignauiam nostram deploremus.

THEMA QVINTVM.

Ioannes quomodo alter Elias.

- I. *Quia similis ei in infantiâ.*
- II. *In habitu & vestitu.*
- III. *In victu & habitatione,*
- IV. *In virginali castitate.*
- V. *In Officio & zelo prædicationis.*
- VI. *In fœminarum insidijs.*
- VII. *In martyrio.*

Si vultis recipere, (Ioannes) ipse est Elias. *Matth.* 11.

MEmini me vidisse ac nouisse duos adolescentes nobiles patricios, eosdemque geminos fratres, adeò sibi per omnia ferè similes, vultu, capillo, staturâ, voce, incessu, vt ipsa eorum mater in ijs dignoscendis subinde erraret, & vnum pro altero euocaret. Nisi scirem Christum ipsam Dei sapientiam adeoque infallibilem esse, subire in mentem posset, ipsum planè errâsse in dignoscendis à se mutuò duobus illis Prophetis, Ioanne & Eliâ. Ita enim loquitur Matth. 11. *Omnes Prophetæ & lex vsque ad Ioannem prophetauerunt: & si vultis recipere, ipse est Elias, qui venturus est.* Quomodo Elias, qui Ioannes, quomodo venturus, qui iam venerat? Rursum Matth. 17. *Elias quidem venturus est, & restituet omnia: dico autem vobis, quia Elias iam venit.* Quomodo iam venit si primùm venturus est? Vtique rursum Eliam nominat pro Ioanne, qui fuit præcursor primi, vti Elias erat secundi eius aduentûs. Nimirum duo hi præcursores adeò sibi similes erant, vt vnus ab altero difficilè discerni posset. Et certè errârunt in illis Iudæorum sacerdotes & Legis periti, qui ipsum interrogârunt, an Elias esset. Eliam ergo Ioannem Dominus appellat, primò propter Iudæos, qui secundum Christi aduentum cum primo confundentes, non credebant iam venisse Messiam, quòd Elias iuxta Malach. 4. Prophetiam nondum apparuisset: quibus respondet Ioannem esse Eliam alterum, qui, vt Elias secundum, ita ipse primum Christi aduentum præcedere habeat. Deinde, *non quòd eadem anima*, inquit Sanctus Hieronymus ibi & epist. 151. ad Algasiam, *vt hæretici suspicantur, & in Eliâ & in Ioanne fuerit, sed quòd eandem habuerint Spiritûs Sancti gratiam; zonâ cinctus vt Elias: viuens in eremo vt Elias: persecutionem passus ab Herodiade, vt ille sustinuit à Iezabele: vt quo modo Elias secundi præcursor aduentûs est, ita & Ioannes venturum in carne Dominum Saluatorem non solùm in eremo, sed etiam in matris vtero salutarit & exultatione corporis nuntiârit.* Quæ hîc expendemus.

I. Quia similis ei in infantia.

I. Elias alter fuit in infantiâ, quæ miraculoso omine demonstrauit, qualis & quantus aliquando Ioannes esset euasurus; siquidem miranda in eius ortu contigerunt. Natus est à sterilibus parentibus, prænunciatus ab Angelo, os muti patris aperuit nomine suo, mentem prophetico lumine repleuit, nomen nouum miro parentum consensu accepit: à Deiparâ in vtero matris salutatus exilijt, ac denique in eodem adhuc existens Spiritu Sancto repletus & vsu rationis donatus fuit. Quæ omnia indicabant fore ipsum insignem & admirandum Dei prophetam: dignum cuius testimonium de Christo ferendum ab omnibus admitteretur. Iam verò & Elias suâ in infantiâ diuino non caruit ostento, quo denunciaretur qualis & quantus aliquando propheta futurus esset. Tradit enim Sanctus Epiphanius in vitis prophetarum (in Eliâ) eum flammâ enutritum, in signum ardentis eloquij. Sic & Dorotheus in synopsi: *Cùm nasciturus, inquit, esset Elias, pater eius Sabacha, vidit illum ab Angelis albicantibus salutari & igne tanquam fascijs inuolui, & flammâ ignis velut cibo ali. Et Ierosolymam profectus rem istam indicauit, dictumque est illi ex oraculo, ne timeret: fore enim vt puer nasciturus in luce habitaret, & quæ diceret, firmam sententiam haberent, iudicaretque Israëlem in gladio & igne.* Hoc ergo ostento Deus Eliæ quoque, non secus ac prædictis illis Ioanni, conciliare auctoritatem voluit, vt eius dictis & mandatis, veluti diuinitùs

uinitùs acceptis, fides haberetur. Frequens, illud accidit viris eximijs, quos ad reformandos populos mittere DEO placuit: diuino testimonio ab infantiâ eos condecorare atque inauthorare. Sanctus Dominicus sæculi sui Elias, matri per ardentem faculam infans in vtero demonstratus fuit; vt in eius vitâ. Manus rubri nitoris, cœlitùs extensa & ad ostium domûs, in quâ nascebatur Sanctus Guthlacus Anachoreta, miro fulgore coruscabat. in eius vitâ 11. April. Matri Sancti Vrsmari Episcopi grauidæ panis de cælo, quo filium aleret, porrigi visus. 18. April. Sur. Taceo alia. Quia igitur Ioannes æquè ac Elias, imò multò magis præco diuinæ veritatis & morum corruptorum reformator futurus erat, voluit DEVS vtrumque ab ipsâ statim infantiâ suo communire testimonio: quo modo Principes tabellarios suis ornant insignibus, in balteo gestandis, vt fides eis adhibeatur.

II. In habitu & vestitu.

II. In habitu seu vestitu. Elias enim *vir pilosus*, hoc est, barbâ & capillo prolixo atque intonso, & zonâ pelliceâ accinctus erat renibus; 4. Reg. 1. velut homo Eremicola, pœnitentium habitum gerens. Similiter & Ioannes vestitus erat pelle & pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos gerebat Matth. 3. Nimirum vterque virtutum præco, & vitiorum redargutor esse debebat; quocirca etiam habitum virtuti congruum, qui non est nisi asper & inculcus, assumere ac gerere.

Primò, vt ipsi hac ratione carnem suam castigarent, atque in officio continerent. Interrogatus de hoc aliquando B. Ægidius, vnus è primis S. Francisci socijs, cur S. Ioannes, qui nulli peccato obnoxius erat, tam austeram egisset vitam, præcingendo carnem veste tam aspera, respondit: *Sicut carnes condiuntur sale, ne putrescant: ita corpus Baptistæ conditum fuit pœnitentiâ.* vt in Annalib. Franciscan. Ioannes ergo, qui tam edomitam ac penè emortuam habuit carnem, cilicio eam frænat; qui verò ad omne malum prurientem habent, mollibus eam vestiunt; ille in pilis camelorum, carni suæ metuit; isti in serico & bysso præsidunt.

Secundò, vt hac ratione peccatores excitaret ad pœnitentiam & à vitijs abstraheret. Solet enim vel aspectus ipse habitûs austeri animum concutere, & pudore suffundere eos, qui in delitijs viuunt. Hoc artificio coniux S. Faronis, de viri consensu DEO sacrata, cùm ab ipso, dæmonis suggestione tentato, ad priores coniugij voluptates pertinaciter euocata esset; tonsis capillis, horrido se cilicio induit, eâque deformitate viro se visendam obtulit, sicque eius cupidinem fregit, abhorrentis à tam deformi habitu; vt in eius vitâ. 28. Oct. Baptistam imitata est B. M. Oigniacensis. *Sciens enim beatissimum Ioannem ab asperitate vestium à DEO commendatum, & dictum esse à Christo: Qui in domibus Regum sunt, mollibus vestiuntur: subuculâ ad carnem vti noluit, sed aspero sacculo cilicino: tunicam habuit laneam coloris albi, & eiusdem coloris pallium simplex, absque vllâ vel pellium vel alterius panni subductione: non ignorans primos parentes nostros post ruinam à Domino cùm nudi essent, non vestibus pretiosis, vel multâ arte tinctis, sed tunicis pelliceis indutos fuisse. Harum ergo vestium simplicitate contenta, cùm intrinsecùs ferueret, nullum æternum metuebat frigus, nec opus habebat igne, quo frigus hyemis depelleret: imò mirandum in modum cùm hyems asperior glaciali frigore aquas constringeret, vti feruebat intus spiritu, sic foris corpore, præsertim inter orandum calebat, adque adeò, vt ex sudore eius aromatico nonnunquam etiam vestes redoleret. Et erat plerumque sanè odor vestimentorum eius, sicut odor thuris, cùm ex cordis thuribulo preces Domino offerret. Quid hîc dictura estis vanæ & fastuosæ mulieres, quæ multâ indumentorum varietate oneratis cadauera vestra, & vestibus longas caudas trahentibus, degeneres vos & belluinas declaratis, circumornatæ templorum instar? Vestra vestimenta comeduntur à tineis, & putent: sanctæ huius mulieris vestes in reliquijs habentur & suauiter redolent. Sunt hæ nimirum pretiosæ vestes, quas licet admodum tenues nullum potuit penetrare frigus, atque ideò propter frigus sanctificatæ sunt: propter sanctificationem autem post eius obitum ab hominibus pijs & diligenter asseruantur & pietatis affectu honore afficiuntur.* Fabri auctuarium de Sanctis. Ita Iacobus à Vitr. Card. in vitâ, 23. Iun.

III. In victu & habitatione. III. In victu & habitatione. Elias ferè in locis tantùm solitarijs, vt in speluncâ Oreb, ad torrentem, & in monte Carmelo, habitabat, vbi non nisi vilissimo victu herbarum & radicum vitam tolerabat: ad torrentem verò Carith à coruis pascebatur. 3. Reg. 17. Ioannes Baptista & ipse à tenerâ ætate eremum incoluit, vbi locustis & melle syluestri, apum opere confecto, se sustentabat. Eliam ergo corui, Ioannem alunt apes. Ita nimirum militantibus Deo stipendia non desunt & ministrant etiam bruta animalia ministrantibus Deo. *Coruis præcepi*, inquit ad Eliam DEVS, *vt pascant te ibi*; pane scilicet & carnibus; cùm tamen corui suosmet pullos pabulo destituant, & carnibus maximè inhient. Quare qui diuinæ se fidei & curæ committunt, Deum pro se solicitum experientur. Interim mirandum valde, quòd viri isti sancti non contenti foris aspero vestitu impugnâsse carnem, eam etiam intùs inediâ & vili cibo aggredi & conficere voluerunt. Quàm malè igitur sibi consulunt, qui carnem, hostem suum intestinum, delitijs impinguant, & contra se ipsos nutriunt ac corroborant? Multi hodiernâ die ad rogos excitatos festiua gaudia celebrant, potibus & saltibus vacant, ijsque vehementiorem libidinis ignem in seipsis excitant. Hoccíne est colere festum Ioannis, quem sciunt Deo placuisse ieiunio & inediâ?

IV. In virginali castitate. IV. In virgineâ castitate. De Ioanne nullum in hac re dubium. De Eliâ idem sentit communis veterum Patrum constansque sententia, & satis indicat solitaria eius vita, quam ferè in monte Oreb, aut in alienis ædi-

dis, de quibusdam post se rumusculis, de nullius momenti reculis soliciti sunt & anxij: cùm de re omnium maximè necessariâ, de ratione Deo iam reddendâ, de peccatorum expiatione aut nullam aut leuissimam suscipiant cogitationem. Fatui & illi qui ex ipsis etiam gladijs, venenis, alijsque, quibus moriendum, instrumentis aucupantur gloriolam. Et quàm sæpe falluntur; De Alexandro Imp. Lampridius; *Tantùm*, ait, *animi habuit, vt putaret se Dijs comparandum si in bello periret.* Sed res eum fefellit. Nam gladio quidem barbarico cecidit, & suo in tentorio, ab impurâ imbellique barbari scurræ manu. De Heliogabalo Imperatore idem Lampridius: *Parauerat funes blattâ & serico & cocco intortos, quibus si necesse esset, laqueo vitam finiret. Parauerat & gladios aureos, quibus se occideret, si aliqua vis vrgeret. Parauerat & in cerauneis & hyacinthis & in smaragdis venena, quibus se interimeret, si quid grauius immineret. Fecerat & altißimam turrim, substratis aureis, gemmatisque ante tabulis, ex quâ se præcipitaret, dicens, etiam mortem suam pretiosam esse debere, & ad speciem luxuriæ, vt diceretur, nemo sic perijsse.* Sed nihil ista valuerunt. Nam contra votum suum & occisus est per scurras, & per plateas tractus, sordidissimè per cloacas ductus, & in Tiberim submissus est. Erratis ergo impij erratis. Quomodocunque fiat, ferro, saxo, ligno, manu; semper gloriosa, nobilis, pretiosa est sanctorum mors in conspectu Dei: vestra verò semper ignobilis, obscœna & infamis.

VII. In martyrio.

VII. In martyrio. Ioannes quidem gladio Herodis occubuit, & verè martyr fuit, quia velut præco iustitiæ & defensor castitatis, reprehensor verò incestus Herodiani, conjugis incestuosæ instinctu necatus est. Elias verò martyrium & ipse cum socio suo Enoch subibit, machinatione Anti-Christi in ciuitate Ierosolymitanâ, vt habetur Apoc. 11. Ioannes, quia Herodis scelus liberè redarguit, vitam martyr amisit: Elias, quia Anti-Christum eiusque asseclas liberrimè & ipse per vrbes & pagos, ipsamque Anti-Christi regiam reprehendet, & Christum prædicabit, vitam suam martyr amittet. Sic vterque victima Christi, ille castitatis fuit, hic religionis erit: vterque in cælo similem aureolam ob similem vitam, zelum & certamen obtinebit. Ipsorum verò hostes Herodes & Anti-Christus suas quoque fortè non dissimiles in inferno sortientur pœnas.

THEMA SEXTVM.

Rogi solstitiales typus vanitatis mundi.

I. *Mundus mendicat bona sua.*
II. *Pueri sunt, qui mundum amant.*
III. *Non fruuntur bonis suis.*
IV. *Non diu gaudent.*
V. *Exacto gaudio solus manet cinis.*

Super omnia montana Iudææ diuulgabantur omnia verba hæc. *Luc. 1.*

VIdeo per hos dies Audit. passim in montibus circumiacentibus, nec non in plateis vrbium ignes festiuos, ad vesperam accensos. Quid illi sibi volunt? Si Germanos audimus, indicant, (ex vocabulo Sonnwend-Fewer/ hoc est, ignis solstitialis) Solem iam attigisse summum altitudinis gradum, adeoque iam cœpisse declinare & à nobis recedere, sensim subducendo suum calorem, suam amœnitatem, suam actiuitatem. Quâ in re cum rogis, quos nunc excitamus magnam affinitatem habet. Illi enim cùm accenduntur, ignis paulatim in altum exurgit: deinde sensim deficit, subsidit & extinguitur: ad instar nimirum Solis, paulatim ascendentis, iterumque descendentis. At verò, ô filij hominum, quomodo in Sole, quomodo & in rogo, quem vos accenditis, non videtis nec palpatis vanitatem & inconstantiam gloriæ huius mundi? Quod speculum nitidius proponi vobis potest, quàm hic ipse rogus? Et tamen in hoc speculo, quod ipsi sibi proponunt miseri mortales, seipsos non agnoscunt. Ergo ad instar Socratis, qui ingenuos adolescentes ad speculum ducebat, vt in eo se contuerentur, ego quoque ducam filios huius sæculi ad rogos illos suos, vt in illis se inspiciant, & vnà mundi vanitatem.

I. Ad hunc rogum excitandum solent per vicinas domos emendicari ligna. Qui in mundo effulgere & splendorem suo nomini & familiæ excitare volunt, coguntur in hunc finem omnia emendicare; quæ commoda & necessaria sunt. Inprimis magnam dotem à parentibus non tam accipiunt, quàm mendicant ac sæpenumerò extorquent, aut etiam lachrymis emungunt; quandoque etiam furto. Scimus illos duos fratres Iacob & Esau paternam hæreditatem, partim astu, partim lachrymis exorâsse & pro eâ contendisse atque odia concepisse. Gen. 27. Axa illa filia Calebi, cùm in dotem accepisset agrum, edocta à marito petere augmentum dotis, cum suspirijs id emendicauit: *Terram australem & arentem dedisti, iunge & irriguam.* Ios. 15. Et quid aliud agunt sponsi, quando in suis nuptijs ad fidem con- I. Mundus mendicat bona sua.

conuiuij apponunt scutellam in mensâ, quàm vt munera nuptialia, velut honoraria sibi emẽdicent? Audimus Regem Achab ab vno ciue mendicantem quasi vineam 3. Reg. 21. *Da mihi vineam tuam vt faciam mihi hortum olerum; quia vicina est & prope domum meam.* In quæ verba S. Ambros. l. de Naboth c. 2. *Quæ alia*, inquit, *vox egentis est? Quæ alia vox stipem publicè postulantis, nisi, Da mihi. h. e. Da mihi, quia egeo: da mihi, quia aliud viuendi subsidium habere non possum? Da mihi, quia non est mihi panis ad victum, nummus ad potum, sumptus ad alimentum, ad indumentum substantia?* Denique ius Regis, quod describitur 1. Reg. 8. nónne aut ex tyrannide, aut ex mendicabulo constat? *Filios vestros tollet & ponet in curribus suis* &c. Omnia nimirum Reges à subditis vi quadam extorquent, quasi iure regio. Vnde enim nisi ex vectigalibus & contributionibus subditorum viuunt? Nónne illi ad Reginarũ cultum olim contribuere debebant, & alicubi adhuc debent? Testatur illud Cicero Act. 5. in Verrem, quem accusat, quòd in quæsturâ suâ sit ausus consuetudine vti regiâ, quâ reginis ad ornatum attribuebantur ciuitates: *Hæc ciuitas mulieri redimiculum præbeat, hæc in collum, hæc in crines*, &c. Hoc verò Tursellinus in vitâ S. Xauerij de Reginâ Lusitaniæ in cuius soccos emendos contribuebant Indi. Quid ad extremum dicam de dignitatibus, titulis nobilitatis, officijs, beneficijs, præbendis? nónne hæc omnia multis obsequijs, muneribus, precibus & quandoque lachrymis, togatorum prensationibus, amicorũ intercessionibus emendicantur veriùs quàm comparantur?

II. Pueri sunt qui mundum amant.

II. Pueri ferè & iuuenculi tantùm sunt, qui rogos illos excitant, transiliunt & circumeunt: non viri & adulti multò minùs senes. Qui sunt illi, qui ad parandum sibi in mundo splendorem, delitias & diuitias, adeò mendicant, cantant, currunt, laborant? Paruuli sunt & pueri, teste Sapiente Prou. 1. exclamante: *vsquequo paruuli diligitis infantiam?* Non hoc ad infantes ætate (qui non nisi infantilia sciunt tractare) loquitur, sed ad viros & maturos. Infantes tamen appellat, quia quod agunt infantes, ludendo par impar, ædificando è luto casas, equitando in arundine, sufflando bullas: hoc agunt mundi amatores, dum negotiantur, ædificant, equitant, monumenta sibi pomposa excitant. Pueri in campis ludunt, viri in curijs & officinis suis: illi crepundia, hi fluxa & caduca tractant. Demonstrata fuit Ilij Alexandro M. lyra Paridis, tanquam res magni momenti; sed ille desiderabat potiùs lyram Achillis, quâ fortium virorum laudes canerentur. Quid lyrâ vilius? quid puerilius? apud Ælian. 9. var. hist. c. 38. qui immediatè subdit c. seq. *Quis neget hos amores & ridiculos esse, & absurdos? Primum Xerxis, quòd plãtani amore capiebatur. Deinde cuiusdã adolescentis Atheniensis, honesto loco nati, qui statuã bonæ fortunæ ad Prytaneum stantem, deperibat, & sæpe in complexus eius se insinuans, oscula dabat: atque inde raptus in furorem, æstroque percitus, propter cupiditatem, in senatum venit, & enixè rogauit, vt sibi eam liceret vtcumque magno emere. At quum nihil proficeret multis redimitã tænijs & coronis imagine coronatã oblato sacrificio ipsaque pretioso vestitu exornatã, profusis innumerabilibus lachrymis ipse sibi mortẽ consciuit.* Meritò hic auctor ridet hunc adolescentem: sed nónne magis ridendi sunt illi, qui pro fortunatissimo virtutis ac veræ fælicitatis statu exanimẽ & frigidam instabilis fortunæ statuã tam furiosè amplectuntur & exosculantur? cumque mundo desiderato nequeant potiri, sibi mortẽ animæ stultissimè cõsciscunt? nónne hi pueri dicendi, stultiores isto puero? Et pueri quidem vbi maturiores fiunt, rogos illos & crepundia spernunt: non ita tamẽ sectatores mundi; quin imò ad sepulchrum vsque suis nugis immorantur. Audiamus de hoc B. Nilum in libro ascetico: *A pueris discamus ad præstantiora contendere. Nucibus exempli gratiâ & talis & pilâ ludunt, his illi se ludis oblectant, & sibi honori ducunt hæc comparare, quoad prudentiâ sunt imperfecta. At cum aliquis eorũ in virum euaserit, ea abijcit, & ad gerendam Rempublicam omne studium confert. Nos autem in infantiâ persistente, ludicra & risu digna suscipimus, neglectisque melioribus, prudentiã viris conuenientẽ sumere recusamus, & terrenis in rebus studium ac delectationem nostrã collocantes risum mouemus his, qui naturâ duce rectè iudicant. Quemadmodũ enim turpe est, virũ ætate prouectum in cinere aut puluere considentẽ, puerilia describere: Ita turpe, imò longè turpius est eos, qui de rebus alterius sæculi perfruendis deberent esse solliciti, in rerum terrenarum puluere volutari & studiorum turpitudine professionis suæ fœdare perfectionẽ.*

III. Non fruuntur bonis suis.

III. Ex lignis illis vndique conquisitis luculentum rogum accendunt, sed nulli prorsus vsui. Neq; enim ad illum se calefaciunt, neque laborant, neque coquunt aliquid; sed præcisè eum aspicere, transilire & cum choro atq; cantu circumire gaudent. Per ignem veteres nominis splendorem & gloriam designabant, teste Pierio l. 46. hierogl. Vnde Persarum Regibus ignem præferre solebant. Et hoc est, quod potissimùm quærunt mundi asseclæ, nominis splendorem, familiæ suæ exaltationem, ac deniq; potentiam. Verùm in primis non semper nec continuò exoritur hic ignis; multis sufflationibus, multis fomentis opus est, donec flammas in altũ mittat, donec splendor hic acquiratur. Deinde licet inualescat; quid inde vtilitatis habent, qui eum accendunt; circumstant & aspiciunt illum. Et hoc vnum ferè mundani habent, quòd honores, prædia, thesauros, vestes suas splendidas aspiciant. Ita enim clarè Ecclesiastes c. 5. asserit: *Quid prodest possessori nisi quod cernit diuitias oculis suis?* Quod & bene indicauit ille primus, qui ad cœnam magnam inuitatus excusauit se; *quia*, inquit, *villam emi, & necesse habeo exire & videre illam.* Luc. 14. Tota ferè delectatio, totus vsus est in videndo. Ignẽ aspicere potes, & parumper inde lætari; sed tangere non audes. Quàm multi intuentur solùm aureos suos nummos, aurea sua vina, aureas vestes & similia; tangere tamen non audent? non expendere? non haurire? non induere? Deinde ignem hunc in choro & cantu circumeunt: interim tamen eundo nihil proficiunt, licet toto die ambulent. Rotæ molendini diu noctuque gyrantur, nullo tamen progressu

progressu: Samson excæcatus molam & ipse vertens, totis ambulauit diebus: nunquam tamen è molendino egressus; nec ad terram suam, vnde miser abductus erat, regressus est: sed eodem semper loco hæsit. Iudic. 16. Qui molam huius mundi vertunt: honores, opes, delicias quærunt; nónne & ipsi continuò laborant, currunt, discurrunt, cogitant, excogitant vsque ad vitæ periodum? Sed quid ibi demum inueniunt? quos ad veram fælicitatem progressus faciunt? Nullos omninò; sed inueniunt seipsos eodem planè loco; æquè miseros, nudos, inopes, famelicos, desolatos, vt anteà erant. Sic redeunt in terrã, vnde exierunt. Atque istud est quod Ps. 11. dicitur: *Impij in circuitu ambulant. Qui rerum magis specie quàm auctore delectati prius vniuersa percurrere & de singulis cupiunt experiri, quàm ad ipsum curent vniuersitatis Dominum peruenire*, ait S. Bernardus in illum locum in l. de diligendo Deo; velut si quis hinc Viennam ad Imperatorem iturus, ciuitatem nostram semper circumiret & omnia lustraret; nec tamen hinc egrederetur.

Denique pueri ignem illum transilire gaudent. Idem agunt mundi asseclæ, dum splendorem suum, quem sortiti sunt in honore, opibus, voluptatibus, quasi minùs ijs contenti transcendere laborant, & altiùs altiusque supra alios saltare. Quis enim suis bonis ita contentus esse cernitur, vt non plura & plura desideret, quasi nihil adhuc habeat? Certè etiam in ipso Christi collegio Iacobus & Ioannes, postquam in consortium & familiaritatem Christi specialem asciti sunt, necdum suâ fortunâ contenti, altiùs exsilire suprà alios condiscipulos ad Christi dextram & sinistram cupiebant. Quantò faciliùs credas, non à Christi sed mundi sectatoribus huiusmodi saltus edi, vt statum suum euehere supra alios laborent? At verò vti illis saltibus multi incauti pueri sese comburunt: ita etiam ac sæpissimè, qui sorte suâ non contenti, ad altiora contendunt. Deprehendunt se inuidiæ expositos, curis & solicitudinibus oppressos, laboribus oneratos, casui propinquos. Hinc Sap. 5. fatentur ex inferno: *Lassati sumus in viâ iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles.*

IV. Non diu gaudent.

IV. Ignis ille parum durat, forsan ad horam vnam aut mediam, tum sensim extinguitur, & omnibus ad sua abeuntibus destituitur, nec ab vllo fouetur ampliùs aut curatur. Sic se habent mundi gaudia & alia bona omnia. Nam vt ait S. Bernardus serm. 4. in Oct. Epiph. *cùm de transitorijs quis lætitiam quærit, non poterit non lætitiâ ipsâ transire trãseuntibus his, de quibus erit. Sicut enim deficientibus lignis, deficit quoque ignis: sic quia mundus transit & concupiscentia eius, haud dubium, quin & lætitia quoque.* Sic illi. Gaudent filij huius sæculi in conuiuijs, musicis instrumentis, ludis, venationibus, prædijs & hortis suis: venit luctuosa mors, quæ omnia hæc aufert, & sic omne gaudium perit. Audiant hi Iobum cap. 21. *Egrediuntur quasi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant* (velut pueri transilientes rogum) *lusibus. Tenent tympanum & citharam & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos & in puncto ad inferna descendunt.* Videmus hîc ad viuum depictos puerorum rogos? Sed non videtur Iob loqui de paruulis ætate (hi enim nesciunt musicam) sed potiùs de huius sæculi filijs, qui insipientiâ sunt pueri. In vitâ hi fælices putantur, quia saltant & lasciuiunt in bonis suis, vti greges hœdulorum in campis: repentinâ interim obruuntur morte; quasi icti ab aspide, qui non sentiunt se ictos adeoque nec cruciantur, donec repente concidant. Sic icti erant Iudæi, qui, teste Domino Ioan. 5. lucernam illam Ioannem Bapt. videntes voluerunt *ad horam exultare in luce eius*; sperantes ab ipso, si Messias foret, regnum temporale fælicissimum & opulentissimum: mox tamen se delusos viderunt, & posteà vt Ioannes eis prædixit, è regno suo excisos.

Quin etiam quandoque dum in viuis sunt, à statu fælicitatis deijciuntur, & in summas angustias incidunt: quemadmodum & pueris sæpe, dum adhuc præsentes sunt, necdum finitâ suâ lætitiâ rogus extinguitur; quo casu vndique discurrunt & ligna conquirunt, quibus deficientem ignem foueant ac conseruent, nec tamen inueniunt. Scimus in nuptijs Canæ, dum adhuc considerent conuiuæ & sibi mutuò propinarent, necdum peracto conuiuio vinum defecisse, Ioan. 2. ita sanè permultis dum adhuc in mundi huius delicijs & gaudijs sedent, deesse vinum seu materia gaudij incipit. Deijciuntur forte ab officijs, vel nimio luxu aut ignauia sua bona prodegerunt, vel à Deo puniti magnâ aliquâ clade, rerum iacturam fecerunt. Primum accidit Carolo 3. Imp. dicto Crasso, qui Francofordiæ deiectus ab imperio, desertus ab omnibus etiam famulis triduo integro, fame perijsset, nisi Luitbertus Moguntinus Archiepiscopus commiseratus hominis fortunam, aliquot eum diebus pauisset. Is posteà ab Arnulpho, imperij successore patruele suo victum saltem expostulans, obtinuit pagum vnũ in Sueuiâ, dictum Neyding, vbi degeret & vici reditibus victitaret; priùs Occidentis locupletissimus Imperator. Rhegino lib. 2. Auentinus l. 4. Annal. Boiorum. Alterum Dionysio iuniori Siciliæ Regi, qui cùm imperium haberet optimè constitutum, ignauiâ tamen & ebriositate ac crudelitate perdidit, exul Corinthi in extremâ paupertate miseram ducens vitam, teste Æliano l. 6. var. hist. c. 12. Tertium Boleslao 3. Regi Poloniæ, qui ob interemptum S. Stanislaum, conscientiæ stimulis agitatus & omnibus exosus è regno profugit, atque (vt aliqui volunt) errabundus in Carinthiæ montes venit, vbi in Monasterio Osiach occultus ministeria culinæ obijsse vitamque finijsse inter coquos ex traditione eius loci fertur, & scribitur à Matth. Michouiâ lib. 2. rerum Polon. cap. 20. Cromero lib. 4. Quod si etiam Regibus accidit interdum, quantò faciliùs & frequentiùs contingere priuatis & potest & solet? Sic nimirum fatuæ virgines, vbi oleum suum absumpserunt, mendicare coguntur ab alijs: *Date nobis de oleo vestro.*

V. Exacto gaudio solus manet cinis.

V. Ad extremum rogo illo extincto desinit omne gaudium omnisque festiuitas, nec

remanet in medio nisi cinis è tam festiuo & luculento igne. fatentur hoc idem de se filij huius sæculi Sap. 2. *Quâ extinctâ* (scintillâ sermonis & vitæ nostræ) *cinis erit cor nostrum & spiritus diffundetur tanquam mollis aër, & transibit vita nostra tanquam vestigium nubis & sicut nebula dissoluetur &c.* Festiuè sanè Darium Persarum Regem Semiramis regina Assyriorum elusit: constructo enim suo loculo hæc verba insculpsit: *Siquis Rex pecuniâ indiguerit, is recluso hoc monumento sumet quantum volet.* Aduolauit illicò Darius post Reginæ mortem, nec aliud in eo inuenit, quàm cineres & ossa extinctæ Semiramidis. Plut. in apopht. 165. Mundi hæc delusio est promittentis tibi nescio quos aureos montes; at verò post mortem non exhibet nisi cineres: quia aliud nil remanet. Eò itaque desinit mundi pompa & lætitia, in cinerē, in nebulam, in nihilum. Quod expendens S. Bernardus in Meditat. *Dic mihi*, ait, *vbi sunt amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum fuerunt? Nihil ex eis remansit nisi cineres & vermes. Attende diligenter qui sunt & fuerunt: sicut tu, comederunt & biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderūt.* Reges Nabathæorum in sterquilinio defodiebantur, & cum illis ingentes etiam thesauri, vt auctor est Strabo. Quis hæc considerans illos æstimabit? Bene de his Ezech. 7. dicitur: *Argentum tuum foras projicietur, & aurum tuum in sterquilinium erit.*

Quanquam, ne erremus, extincto solstitiali rogo, remanere aliquid solet. Sed quid illud? area terræ in quâ arsit, vndique exusta & quasi stigmate notata, sterilis & atra. Tale etiam vestigium relinquitur ab ijs, qui mundi vanitatem & gaudia sectati sunt: terra peccatis eorum contaminata, domus sceleribus infamis, fama nominis denigrata, patrimonium parentum absumptum, hæreditas liberis relinquenda absorpta, subditi pauperes exossati, animæ seductæ, exempla putida. De his loquitur cit. c. 2. Sap. *Nemo nostrûm exors sit luxuriæ: vbique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra.* Chersydros serpens est, qui quacunque serpit, fumum emittit, Lucano lib. 9. teste, sic illi fumum infamiæ & dedecoris & viuentes vbique spargunt, & mortui relinquunt. Quid de Sodomitis superest, nisi lacus sterilis, teterrimum fumum exhalans; *quibus in testimonium nequitiæ*, ait Sapiens Sap. 10. *constat fumigabunda terra deserta & incerto tempore fructus* (inanes prorsus) *habentes arbores; & incredibilis animæ memoria stans figmentum salis? Sapientiam enim prætereuntes nō tantùm in hoc lapsi sunt, vt ignorarent bona, sed etiam insipientiæ suæ reliquerunt hominibus memoriam, vt in his, quæ peccauerunt, nec latere potuissent.* Teter ille fumus è lacu illo exiens, quo deferente pertingit vento, cūcta sterilefacit, teste Borcardo de loc. sanct. 1. p. c. 7. n. 38. Iosepho, Egesippo & Tertulliano. Et quid tandem manet istos qui tales excitant rogos? Ad hoc respondet Isaias c. 50. *Ecce vos omnes*, inquit, *accendentes ignem, accincti flammis*, (Hebr. *cincti scintillis*, quas scilicet vndique sparsistis vestrâ luxuriâ) *ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis, quas succendistis. De manu meâ* (Christi Iudicis) *factum est hoc vobis. In doloribus dormietis.* Pueri post extinctos rogos suos cubitum eunt ad lectos suos. At vos impij quò ibitis? vbi dormietis? *In doloribus dormietis*, in flammis gehennæ: quale stratum obtinuit Baltasar Rex occisus noctu in conuiuio, de quo dicitur Isa. 24. *Subter te sternetur tinea & operimentum tuum erunt vermes.* Hæc pars, hæc sors illorum. *Pluet super peccatores laqueos: ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum.* Psal. 10.

IN FESTO SS. PETRI ET PAVLI.

THEMATA.

I. Christiani & ipsi sint petra, sicut Petrus & Paulus.
II. Quomodo Petrus suâ morte clarificârit Deum.
III. Variæ quæstiones circa Petrum eiusque sedem Rom.
IV. Quid debeamus summo Pontifici.
V. Petrus & Paulus duo Eccl. Architecti.

THEMA PRIMVM.

Christiani & ipsi sint petra, sicut Petrus & Paulus.

I. Sint refugium miserorum.
II. Sint patientes iniuriarum.
III. Defleant iugiter peccata sua.
IV. Sint solidi in fide & charitate.
V. Sint munimentum & defensores Ecclesiæ vti Petrus & Paulus.

Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Matth.* 16.

PRopheta Isaias, vt Hebræorum populum officij sui admoneret & ad meliorem frugem efficaciter perduceret, proposuit illis in exemplum simul & stimulum Patriarcham suum Abrahamum, & matrem Saram; vt eos velut filij non degeneres imitari conarentur. *Attendite ad petram*, inquit, *vnde excisi estis, & ad cauernam laci, de quâ præcisi estis.* Isa. 51. moxque indicans petram illam, subdit: *Attendite ad Abraham patrem vestrum & ad Saram, quæ peperit vos.* quasi diceret: Videte qua-

quales parentes habueritis. Abraham scilicet & Saram, instar petræ solidissimos in fide, pietate & iustitiâ: vos igitur ne degeneres eorum filij sitis: petræ estote, quemadmodum & parentes vestri petræ fuerunt. Non possum ego vos, Audit. meliùs exhortari ad officium vestrum, quod est hominis Christiani, nisi proponendo vobis Patriarchas vestros Petrum, cui velut petræ & fundamentali lapidi suam Christus inædificauit Ecclesiam: è quo velut patre (post Christum) vos omnes excisi estis, quia à Romanâ eius sede fidem accepistis: Deinde Paulum velut matrem, qui 1. Cor. 3. ait: *Lac vobis potum dedi, non escam*; à quo velut matre solidissimum fidei lac suximus omnes nos. Attendite ad hos parentes vestros & videte, vt filij eorum sitis, adeoque etiam petræ, quoad fieri potest. Quâ verò ratione, id nunc videndum.

I. Sint refugium miserorum. I. Petræ asylum quoddam & refugium sunt tum hominum, tum bestiarum. De his testatur Ps. 103. *Petra refugium erinaceis*. Et Prouerb. 30. Sapiens: *Lepusculus plebs inualida collocat in petrâ cubile suum*. Et Cant. 2. columba inuitatur ad foramina petræ. De illis testem habemus Dauidem, qui fugiens Saulem ascendit super abruptissimas petras, vt lateret in speluncâ 1. Reg. 24.

Sicut Petrus. Petra talis fuit S. Petrus miseris & errantibus. Nam primò in Pentecoste cùm territi ac

1. compuncti essent Iudæi Ierosolymis sub aduẽtum Spiritûs sancti, cum spiritu vehementi, in formâ ignis de cælo emissi &c. dixerunt ad Petrum & alios discipulos: *Quid faciemus viri fratres?* Act. 2. *Sicuti* enim *caci ducibus se contradunt*, ait gl. vel sicut ægri medico, naufragi gubernatori se committunt ab ijsque opem expetunt. Quid ageret hîc Petrus? Petram se exhibuit, refugium erinaceis, dum ad pœnitentiam eos & baptismum adhortatus est, sicque Christo reconciliauit. Ad hanc eandem petram

2. confugit seque affixit ille claudus, qui à Petro erectus tenuit Petrum & Ioannem, *tanquam salutis sua auctores & conseruatores*, (vt ait Oecumenius) ambulans cum eis. Act. 3. Posteà homines illi, qui in plateas eijciebant ægros, vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret eos ac sanaret. *Concurrebat & multitudo vicinarũ ciuitatum Ierusalẽ afferentes ægros & vexatos à spiritibus immundis, qui curabãtur omnes*. Act. 5.

Sicut & Paulus. Quid verò de sancto Paulo dicemus? Nónne & ipse miseris tale refugium fuit? Fuit certè, nam de eo scribitur Act. 19. homines eius corpori abstraxisse sudaria & semicinctia, & posuisse super ægros, qui mox curabantur: multosque credentes ad eum venisse, *confitentes & annunciantes actus suos*.

Ergo & vos Christiani date operam vt huiusmodi petræ miseris & afflictis sitis. Sint domus ditiorum refugia & asyla pauperum: scientiæ doctorum asyla ignorantium. Exemplo præiuit sub lege naturæ S. Iob habitans inter Idololatras, qui de se ait c. 29. *Oculus fui caco & pes claudo. Pater eram pauperum*. Iuuit enim & defendit causas eorum, qui calumnijs opprimebantur, vt paulò antè dixit. Consulamus & nos cæcis, subleuemus pauperes. Iudæi hanc legem habebant: *Ingressus vineam proximi tui, comede vuas, quantum tibi placuerit foras autem ne efferas tecum, si intraueris in segetem amici tui, frãges spicas & manu conteres, falce autem non metes*. Deut. 23. Eadem ratio erat de fructibus hortorum, vt vult Abulensis. Et hoc in gratiam pauperum, qui vineas, agros & hortos non possidebant, vt haberent pro solatio in necessitate famis, refugium ad diuites. Quòd si hoc Iudæis mandatum fuit: an non decebit potiùs Christianos, quibus tam seriò præcipit Christus: *Hac mando vobis, vt diligatis inuicem*? Et cur, rogo, DEVS in petris tot speluncas & cauernas, tot meatus & foramina fecit, nisi vt in ijs refugium quærere, tam homines quàm bestiæ possent? Et cur diuitibus tot domos, agros, vineas, hortos, horrea, cellaria dedit, nisi vt in illis refugium suum pauperes quærant & inueniant?

II. Petræ omni sensu ac motu carent; vnde hominem stupidum & sensibus destitutum, lapidem aut petram appellamus. Itáne verò tales Petrus & Paulus? Sanè tales erant, quando audierunt probra & contumelias, nec non & laudes suas. Sanctus Antonius eduxit aliquando Ammonem discipulum suum foras ad vnum saxum dicens: *Vade & iniuriare lapidem hunc, & indesinenter cade illum*. Quod cùm is fecisset, interrogauit eum Antonius, quid lapis ei respondisset: At ille: *nihil*, inquit. Rursum vt eum laudibus extolleret. Et pòst: *nunquid tibi respondit?* ait, *Non*, inquit ille. Cui Abbas: *Ita & tu fac*. Auct. græco incerto in vitis Patr. l. 7. apud Rosweidum. Simile refertur de Abb. Anub ibid. libro 5. libello 15. II. Sint patientes iniuriarum.

Talis petra Petrus, qui vnà cum collegis cæsus à Iudæorum magistratu ibat cum illis gaudens à conspectu Concilij, *quoniam digni habiti sunt pro nomine IESV contumeliam pati*. Act. 5. Sicut Petrus.

Non solùm ergo patienter, sed & lætanter verbera tulit. Ad quod etiam nos hortatur in epist. 1. c. 4. *Communicantes Christi passionibus, gaudete, vt & in reuelatione gloria eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis &c.* Quin etiam à collegâ Paulo reprehensionem ob errorem vel leuem vel materialem tantùm, patientissimè accepit, licet eo superior; ad Gal. 2. A Christo etiam non semel reprehensus, & *Satanas* appellatus; humiliter acquieuit, nec verbo se defendit. Matt. 16. v. 23. Similiter & Paulus in suis tribulationibus & vinculis ait: *Repletus sum consolationẽ, superabundo gaudio in omni tribulatione nostrâ*. 2. Cor. 7. Viciſsim etiam laudibus nihil mouebatur; Sicut & Paulus. vti indicat 1. Cor. 4. verbis illis: *Mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer aut ab humano die &c.* Petrum cùm populus admiraretur & intueretur tanquam virum quemdam stupendum, post claudi erectionem: mox gloriam hanc à se amolitus est dicens: *Quid miramini in hoc aut uos, quid intuemini? quasi nostrâ virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare? Deus glorificauit filium suum IESVM &c.* Act. 3. Paulus verò, cum Lycaones vellent ipsi ac Barnabæ tanquam Dijs immolare tauros, conscissis

tuni-

tunicis exilierunt in turbas clamantes: *Viri quid facitis? & nos mortales sumus; similes vobis homines* &c. Act.14. Denique quando dæmon in puellâ Pythonissâ sequebatur Paulum & socios Philippis, clamans adulatoriè: *Isti homines serui DEI excelsi sunt.* Dolens Paulus eiecit dæmonem, nec ab eo voluit quidquam laudis accipere, veluti suspectum. Actor. 16. Et sanè mox expertus est in quem finem commendârit eos dæmon, nimirum vt expulsus à Paulo heros Pythonissæ iam priuatos suo diuinationis quæstu, quem ex puellæ responsis perceperant, concitaret aduersus Paulum, vt eum vel mulctarent, vel ciuitate eijcerent. Pauli enim caput petebat hac laudatione dæmon, vt eius prædicationi & proinde Gentium conuersioni poneret obstaculum, vt obseruat ibi P. Cornelius à Lapide. Notate hoc Auditores. Quando vos diabolus in suis instrumentis laudibus prosequitur, tunc vos persequitur, & in ruinam impellere nititur.

III. Defleant iugiter peccata sua. Vti Petr.

III. Petræ nubiloso tempore aquas stillant, iisque iugiter destillantibus rimas & sulcos contrahunt: suâ enim frigiditate contiguum aërem in aquas mutant; vt obseruat Berchorius in suo Repertorio. Talis S. Petrus, qui post negationem totâ quasi vitâ, licet sciret condonatum sibi peccatum, flere consueuit, præsertim audito gallicinio, adeò vt oculi eius apparerent quasi sanguine respersi & genæ eius sulcatæ, vt testatur S. Clemens eius discipulus.

Et Paul.

Similiter S. Paulus, qui post conuersionem suam passim inter pœnitentes se collocat, vti 1. Cor. 15. *Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus; quoniam persecutus sum Ecclesiam DEI.* Quò etiam spectare potest, quod ad Rom. 9. ait: *Tristitia mihi magna est & continuus dolor.* Nimirum sicut Gentilium figmento (adeò etiam ipsis naturæ lumen hoc dictauit) Prometheus à Ioue liberatus è vinculis Caucasi montis, quibus erat ligatus, annulum semper ferreum gestare debuit in memoriam sui delicti & vinculorum, quibus pedes eius erant constricti, vt refert Pierius l. 36. Sic illi memoriam suorum peccatorum semper circũferebant, & lachrymis lauabant; quasi semper animo reuoluentes id Ps. 50. *Ampliùs laua me ab iniquitate meâ.* Igitur id ipsum nobis quoque faciendũ, & post dimissa peccata semper eorũ pœnitentia retinenda. (Vnde dicitur *pœnitentia* quasi *pœnæ tenentia.*) Ita monet Ecclesiast. c. 5. *De propitiato peccato noli esse sine metu.* Hinc Deus Iudæis vincula & seruitutem, quâ in Ægypto tenebantur, sæpiùs inculcat, vti Exod. 20. *Ego sum Dominus DEVS tuus, qui eduxi te de terrâ Aegypti, de domo seruitutis.* Et rursum Leuit. 26. *Ego Dominus DEVS vester, qui eduxi vos de terra Aegyptiorũ ne seruiretis eis: & qui confregi catenas ceruicum vestrarũ, vt incederetis erecti.* Vincula & seruitus illa, peccata designãt, teste Orig. ho. 16. in Gen. Huiusmodi autem vinculis quis nõ aliquando constrictus fuit? Quis gloriari potest se nõ fuisse vnquã vnũ ex illis, qui ore fatentur se nôsse Deum, factis autẽ negant, adeoq; Petro neganti, aut Paulo persequenti similem? Qui ergo secutus es delinquentes, sequere & flẽtes.

IV. Sint solidi in fide & charitate. Vti Petr.

IV. Petræ solidissimæ sunt, rident omnia tormenta, omnes fluctus, omnem impetum, adeoque sunt immobiles. Talis erat post acceptum Spiritum S. Petrus tam in fide, quàm in charitate. Sic enim Act. 4. denuncianti Magistratui Iudæorum, ne in nomine IESV loquerentur ampliùs aut docerent, respondit: *Si iustum est in conspectu DEI vos audire potiùs quàm DEVM, iudicate.* Quasi dicat: *non possumus, non volumus*, ait glossa. Et cum posteà iterum docentes retraherentur ad concilium & denuò reprehenderentur, respondit eis: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Act. 5. Quâ sententiâ perstringit etiam Iudices, quod cum Deo pugnent; vt aduertit S. Chrysostomus eo loco.

Et Paul.

De Paulo quid dicam? Vnum id nunc sat erit, quod Act. 21. legimus. Cùm enim proposuisset ire Ierosolymam ex Asiâ, licet eum discipuli Tyri ab eo itinere, velut sibi periculoso, dehortarentur; vti & Propheta Agabus Cæsareæ, prædicẽs illi vincula & tribulationes Ierosolymæ sustinendas: simulque alij flentes circa ipsum; Paulus in proposito persistens: *Quid facitis*, inquit, *flentes & affligẽtes cor meum. Ego enim non solùm alligari, sed & mori in Ierusalem paratus sum, propter nomen Domini IESV.*

Ergo & nos Christiani simus immobiles in fide, in amore Dei & in virtutum proposito; sit cor nostrum petra solida ad tuenda Dei mãdata, iuxta id Ecclesiastici 26 *Fundamenta æterna super petram solidã, mandata DEI in corde mulieris sanctæ.* Ergo & mulieres petræ esse possunt si velint. Et fuit certè talis B. Anastasia, Publij viri clarissimi, sed Gentilis, coniux, quæ vt abnegaret Christum, ab Vlpiano ad tertium diem dilata pro responso dando, moræ impatiens: *Iam*, inquit, *existima hos tres dies elapsos esse. Nam eadem quæ nunc est, animi tunc sententia erit.* Lipel. 15 Dec. At non omnes sunt huiusmodi. Deprehensa fertur aliquãdo puella quædam, quæ accusabat adolescentem stupri per vim allati. Condemnato ad mulctam, quam ea petebat, iuuene; subornauit Iudex aliquos, qui abeunti puellæ pecuniam vi extorquerent velut prædones. Quo acto illa vociferari & opem transeuntium magnis clamoribus implorare. Quare ad Iudicem retracta & pecunia ei adempta iuuenique restituta est dicente Iudice: *Si cùm timuisti perdere nummos, vociferari & opem implorare, ac resistere potuisti, cur non idipsum, cùm iuuenis te sollicitaret, fecisti?* Ioan. Paulus in Ioco-serijs. Multi huic puellæ similes, sunt petræ, quando esse volunt; non sunt, quando nolunt. Dicamus nos, cùm iniquum aliquid à nobis petitur, cum Isaia c. 50. *Posui faciem meam vt petram durissimam.*

V. Sint munimentũ & defensores Ecclesiæ vti Petrus & Paulus.

V. Petræ munimentum sunt præsidijs, vrbibus & arcibus. Ita SS. Petrus & Paulus munimentum erant Ecclesiæ, dum contra varios Tyrannos Maxentium, Maximinum, Liciniũ defenderunt eam duce Constantino, cui in somno apparentes salutis viam ostenderunt. Munimentum vrbis Romanæ, dum eam muri partem, quæ ad portam Pincianam, ruinam minabatur, defendit Petrus contra Gothos, vt Procopius l. 1. belli Gothici refert. Munimentũ

Cathedræ

Cathedræ Apostolicæ; de quo Sanctus Gregorius Pp. ad Rusticanam patriciam scribens ait: *Solicitè debetis aspicere, quanta B. Petri Apostolorum Principis in hac vrbe protectio est, in quâ sine magnitudine populi & sine adiutorijs militum, tot annis inter gladios illæsi, DEO auctore, seruamur.* Munimentum Italiæ, dum Attilam terruerunt, in Italiam tendentem adstantes Sancto Leoni & strictis gladijs Attilæ minitantes. Baron. tom. 6. Annal. Denique Petrus conuersus confirmauit omnes fideles, prout iussus fuit à Christo: *Tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*; vti fecit in epistolis suis; in quarum 1. cap. 4. ait: *Christo igitur in carne passo, & vos eâdem cogitatione armamini.* Ac licet omnem carnalem affectum erga vxorem exuisset, spiritualem tamen non exuit, sed cùm illa duceretur ad martyrium, eam confirmans ait: *Heus tu, memento Domini*, vt refert Clemens Alexandrin. lib. 7. Strom. Possumus & nos multoties, modò velimus petra & munimentum esse miseris & afflictis, viduis & pupillis; de quo Sanctus Iacobus cap. 1. ait: *Religio mundâ & immaculata apud DEVM & patrem, hæc est: Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum.* In qua religione eminuit S. Iuo, quem Clemens VI. Pontifex retulit in Sanctorum album anno D. 1347. de quo auctor vitæ grauis inter alia hæc: *Pupillos & orphanos egregiè tuebatur, & eorum causâ in diuersis locis adibat iudicia, patronum se illis exhibens; neque tamen id spe alicuius muneris aut præmij, sed pietate & iustitia permotus, imò verò suis impendijs illorum causas defendebat apud Iudices, vt posset à Domino audire: Quod vni ex minimis meis fecisti, mihi fecisti. Inde factum est, vt in illâ regione meritò appellatus sit Aduocatus pauperum.* Et anteriùs: *Orphani, afflicti, calamitosi homines eius fouebantur humanitate & patrocinijs: inter discordes conciliabat pacem & amicitiam: eos, qui carceribus detinebantur, hortabatur ad patientiam; & cùm proferenda ab ipso esset in iudicio sententia, sine lachrymis id non faciebat.* Et inferiùs: *Alienigenas, pauperes, item egenos malâ affectos valetudine, deformes, haud secus ac fratres suos humaniter excepit, ad mensam sibi assidere voluit, de cibis suis apposuit, lectos apparauit, proprijs manibus illorum pedes abluit.* Hinc meruit, vt panes eroganao in pauperes diuinitùs ipsi multiplicarentur: Christus aut certè Angelus, pauperis specie socium se præbuerit. Huic iure accensemus Antisidorensem illum Archidiaconum, in vitâ S. Genouefæ apud Lipel. 2. Ian. qui Parisios adueniens, cùm videret populum magno concursu de certo mortis genere, quo S. Virginem Genouefam pia suadentem perdere moliebantur, consultantem; vultu imperterrito eos dehortari ab immani scelere; & delinire satagens: *Nolite, inquit, ô ciues, nolite tantum facinus mente concipere. Hanc siquidem Genouefam S. Pontifex Germanus venerabili voce laudare & vita eius merita prædicare crebrò consueuit. En quas à memorato Antistite ad eam eulogias* (panes benedictos) *defero.* Hac voce malignantium illorum consilium penitus dissipauit.

Quare ô Christiani, attendite ad petram, è qua excisi estis: attendite ad Petrum eiusque socium Paulum. *Isti sunt patres tui* (ait S. Leo Pp. serm. 1. in nat. horum Apost. *verique pastores, qui te* (ô Româ; imò & Germania) *regnis cælestibus inserendam condiderunt.* Videte, vt pro modulo vestro & vos quoque petræ sitis &c.

THEMA SECVNDVM.

Quomodo Petrus suâ morte glorificârit Deum.

I. *Clarificauit, vitam & sanguinem pro Christo dando.*
II. *Morte ignominiosâ & acerbissima crucis.*
III. *Corpore inuerso volens crucifigi.*
IV. *Ecclesiam suo martyrio illustrando.*
V. *Magistrum in difficillimo itinere perfectè sequendo.*

Tu es Christus filius Dei viui.
Matth. 16.

GRata quidem est vox bene & suauiter canens: si tamen ei accinas cytharâ alioue instrumento musico, multò gratior fiet. Hinc Dauid vt speciosam valde Deo laudem caneret, cantilenæ suæ cytharam addidit Ps. 42. *Confitebor tibi in cytharâ Deus Deus meus.* Pulchra etiam fuit confessio S. Petri, quam in hodierno Euangelio Christo dedit: *Tu es Christus filius DEI viui.* Verùm vocalis tantùm, non etiam instrumentalis fuit, non vox cytharœdi. Cytharæ cantus carnis mortificatio est, teste Beda, Remigio & alijs eo loco: extensio membrorum est in catastâ, eculeo & cruce. Non admodum difficile est, confiteri Deum voce; sed cum cytharâ confiteri, expansis neruis in catastâ & cruce, inter flagella & scorpiones: hoc vti maioris est suauitatis, ita & maioris longè difficultatis. Lucia virgo coram Paschasio præfecto accusata, Christianæ fidei laudes canebat. Cui præfectus: *Cessabunt verba, cùm ventum erit ad verbera.* Sed deceptus fuit; quia & inter verbera Christum confessa est. Forsan & Petro dicere quis potuisset: Tu quidem nūc Magistrum tuum Dei filium confiteris; sed voce canis non cytharâ: *Cessabunt verba, cùm ventum erit ad verbera.* At verò Petrus hodie contrarium demonstrauit. Quem enim olim voce solâ confessus est Dei filium, eum hodiernâ die in morte quoque & cruce adeoque in cytharâ etiam glorioso martyrio glorificauit. Quod quidem illi Christus prædixit Ioan. 21. *Cùm esses iunior, cingebas te & ambulabas vbi volebas: cùm autem senueris extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò tu non vis.* Addit Ioannes: *Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus* (græcè *glorificaturus*) *esset DEVM.* Ergo Petrus in morte demum & cruce Deum plenè clarificauit, quia voce simul

Confessio quæ fit voce simul & martyrio, gratissima.

&

& cythará, expansus & pulsatus in cruce, quando clauis & malleo affixus. Ibi demum dicere poterat: *Confitebor tibi in cythará DEVS DEVS meus.* Cæterùm quâ ratione DEVM in martyrio suo glorificârit, pleniùs nunc videbimus.

I. Clarificauit, vitam & sanguinem pro Christo dando.

Clarificauit I. Quia pro Christo eiusque fide vitam & sanguinem suum dedit. Qui pro gemmâ aliquâ magnum pretium dare renuit, non magni eam æstimat: atqui ingentem auri summam offert, hic illam magni æstimat, eoque magis, quò plus dare paratus est. Hinc Matth. 13. proposuit Christus parabolam de margaritâ pretiosâ, inuentâ à mercatore, quam vt emeret, vendidit omnia, quæ habuit. Margarita illa Christus est eiusque fides. Hanc inuenit Petrus, quando Christum agnouit & secutus est: emit deinde, quando pro eo in corde per amorem retinendo, dedit quidquid habuit, vitam ipsam & sanguinem. Quis iam non pluris æstimet Christum, quàm totum mundum omnesque eius opes, quem vitâ suâ emit tam prudens mercator? Quis enim omnia mundi regna vellet emere dispendio vitæ suæ? Ad quid illi prodesset emptio illa? Et quid pretiosius vitâ possidemus? Vidit autem Petrus in Christo thesaurum toto mundo maiorem, adeoque vitâ etiam suâ. Glorificauit ergo DEVM & clarificauit Christum, extollendo eius dignitatem super omnia creata. Atque hic est triumphus ille, de quo Apostolus 2. Cor. 2. ait: *DEO gratias, qui semper triumphat nos in Christo*, hoc est, triumphum suum agit per nos, vt exponit S. Hieron. epist. 150. ad Hedibiam. *Cùm enim quis viderit*, inquit, *tantâ perseuerantiâ stare martyres atque torqueri, atque in suis cruciatibus gloriari, odor notitiæ DEI dissemnatur in Gentes: & subit tacita cogitatio, quòd nisi verum esset Euangelium, nunquam sanguine defenderetur.* Neque hoc solùm, sed, vt dixi, gloria ipsius DEI mirè amplificatur, pro quo lucrifaciendo tantum pretium offertur. Othonem Imp. Gentilem, quanti æstimârint eius milites, demonstrârunt aliqui per hoc, dum eo mortuo prope rogum eius seipsos occiderunt: alij absentes nuncio de eius morte accepto, pari modo vim vitæ suæ intulerunt, quasi sine eo viuere nec vellent nec possent. Cuspinian. Barbarum quidem hoc; indicium tamen est, quantū amârint quantique æstimârint suum Imperatorem. Christianè & sapienter Petrus sanguinē pro Christo dedit ijs, qui Christum ipsi auferre de corde moliebantur. Sic glorificauit eum, quem velut summum bonum vitæ suæ adeoq; rebus omnibus & toti mundo anteposuit.

II. Morte ignominiosa & acerbissima crucis.

II. Quia non qualicunque morte sed acerbissimâ & contumeliosissimâ glorificauit Deū morte scilicet crucis, quæ tunc suppliciorum omnium erat dirissimum: vt quemadmodum ipse à Christo non quacunque morte, sed morte crucis emptus fuit, sic & ipse Christum eiusque visionem in cælo emeret eodem crucis pretio. Patroclus in bellum proditurus, reliqua Achillis arma sibi assumpsit; solam hastam eius, vt grauem valde & præualidam non attigit, auct. Plutarcho in Moral. Multi quidem reperti sunt, qui pro Christo probra aliqua vel iacturam bonorum suorum sustinuerunt: mortem tamen oppetere timuerunt, grauium præsertim suppliciorum, quorum infamiâ aut acerbitate absterriti vel ad Eremos fugerunt, vel quandoque tormentis victi Christum negârunt. At verò sanctus Petrus non solùm alia, quæ inferebantur ei, Christi tormenta, vti falsas criminationes, confusionem & flagella sustinuit, sed etiam hastam crucis eius admodum ponderosam, in ciuitate totius mundi celeberrimâ. Quia enim petræ nomen commune sibi cum Christo nactus fuit, communem etiam crucem sustinere eum decuit. Christus in monte Caluariæ, Petrus in monte aureo crucifixus fuit. Ludouicus Thuringiæ Princeps amorem suum erga Elisabetham sibi desponsatam ostensurus præferebat eam monti aureo. Vicissim ipsa dicebat, se amore Ludouici non ægrè per totam vitam victuram in paupertate. Vt in vitâ S. Elisab. Sur. in Nou. Vlteriùs adhuc progressus est S. Petrus, qui amorem suum in Christum contestaturus, opprobrium crucis subijt maximo suo gaudio. Hic est aureus ille perfectæ charitatis mons, quem ascendere paucorum est. Plerique in *Segor*, hoc est, *paruâ* & humili dilectione cum Loth manere volunt. Gen. 19.

III. Corpore inuerso volens crucifigi.

III. Quia inuerso corpore crucifigi petijt, & quod petijt, obtinuit, indignum sese ratus eo, quo diuinus suus Magister in cruce pependit, modo crucifigi; vt testatur intèr alios S. Augustinus serm. 28. de Sanctis & S. Chrysost. hom. in princ. Apost. Miranda prorsus Apostoli obseruantia erga Christum. Itáne vero gloriæ & honori in infami etiam cruce locus est, vt eum cedere Christo velit? Deprehendit locum Petrus, & vidit sibi in cruce non deberi locum, nisi inuerso capite. 1. Quia intellexit se esse arborem rectam, quæ radices in terrâ & ex terrâ habeat: Christum esse arborem inuersam, quæ radicem in cælo habeat: se esse de terrâ terrenum, Christum verò de cælo cælestem. *Qui est de terrâ, de terrâ est, & de terrâ loquitur: qui de cælo venit super omnes est*, ait præcursor Domini Ioan. 3. 2. Christum de cælo ad nos saluandos venisse tanquam peregrinum: se verò de terrâ peregrinari ad cælum, vt indicat S. Chrysost. loco citato. 3. Christum quæsiuisse in terrâ prædam suam, salutem animarum, se verò in cælo quærere prædam suam: Christum instar gallinæ expandisse alas suas in cruce, vt sub eas reuocaret pullos suos: se verò velut pullum confugere debere subter alas Christi. Denique (secundū Theodoret. orat. de charitate) *rogauit carnifices ne similiter atque Dominus trabi figeretur, sed contrario modo: veritus (quod est verisimile) ne eadem passio eundem sibi ab insipientibus honorē conciliaret.* Quanta sapientia huius piscatoris! Vidit humani generis hostem hominis calcaneo, in horâ scilicet mortis maximè insidiari, idcircò in suâ cruce pedes & calcaneos sursum porrexit, nè in vltimo illo conflictu morsui serpentis esset obnoxius, quasi orans id Ps. 35. *Non veniat mihi pes superbiæ & manus peccatoris non moueat me.* Bone Deus! Quis in splendore & honoribus à vanâ gloriâ securus erit, si Petrus in

in probrosâ cruce incidere in illam timuit? Ac licet totâ vitâ fortiter pugnandum sit contra bestiam illam; maximè tamen exerendæ vires in articulo mortis, vbi serpens ille antiquus viris perfectis maximas ponit insidias. Hinc S. Cathar. Senens. in morte confligens cum dæmonibus, atque vt videtur, de inani gloriâ tentata vel accusata, ijs respondit: *Vanam gloriam, nunquam, sed veram vtique gloriam & laudem præpotentis DEI.* vt in eius vitâ 29. Apr. l. Hoc sciens S. Mart. S. Franc. & alij quidam sancti morientes in terram deponi voluerunt, adinstar scilicet bubonis, qui in terram se resupinans vnguibus cōtra hostes dimicat. S. Laurent. Iustin. moriens petebat micas tantùm in cœlo de Sanctorum mensâ colligere, addens: *Nimium mihi fuerit, & heu quàm nimium, si subtus calceos infimi electi tui loculum aliquem hic pusillo seruulo tuo non negaueris.* Vt in vitâ 8. Ian. S. Fulgent. Episcop. Ruspen. in morte petijt veniam à fratribus suis, si cui fortè molestus & difficilis, aut modum seueritate suâ transgressus fuisset. In vitâ 1. Ian. Similiter S. Godefr. Comes Cappenb. Ordin. Præmonstrat. & alij.

IV. Ecclesiam suo martyrio illustrando.

IV. Quia summus Ecclesiæ pastor & caput Ecclesiæ sui martyrij exemplo totam Ecclesiam illuminauit, & simul in fide corroborauit. Non est par conditio capitis & membrorum, principis & subditorum. Quod enim princeps facit, longè plus momenti habet, & potentiore vinculo subditos post se trahit: *In te oculi respiciunt totius Israël*, ait Bethsabee ad Regem Dauid 3. Reg. 1. Dum ergo S. Petrus in capite orbis, Roma, & sede suâ Apostolicâ, martyrio & sanguine suo Christi fidem consignauit, in eâdem fide vniuersam Ecclesiam roborauit, nec non ad similem confessionem animauit. Multò igitur maximè per hoc exemplum suum planè heroicum Dei gloriam amplificauit. Præludium quoddam huius rei præmisit Ioan. 20. quando vnà cum Ioanne cucurrit ad sepulchrum. Prior enim Ioannes venit ad monumentum, sed non intrauit: siue reuerentiâ erga Petrum, siue timore & horrore sacro præpeditus. Venit Petrus posterior, sed prior ingressus est. *Tunc ergo*, ait Ioannes de se, *introiuit & ille discipulus, qui venerat primus ad monumentum.* Exemplo igitur suo traxit post se Ioannem, vt indicat vox *ergo*. Pari ratione, quando idem Petrus præcessit ad martyrium, præsertim tale, & passioni Christi tam conforme, quis dubitare potest corroborâsse eum suo exemplo totam Ecclesiam & animâsse quamplurimos ad simile certamen? Quò enim præcedit pastor, eò sequuntur & oues: quò caput, eò & membra. Vnde S. Hieron. ad Heliodor. *Domus*, inquit, *Episcopi & conuersatio, quasi in speculo posita, magistra est publicæ disciplinæ; quidquid fecerit, id sibi oues faciendum putant.* Duo hîc videamus luculentissima exempla. Primum est V. T. in Eleazaro, qui cùm esset è primoribus Scribarū, seu, vt Ioseph. lib. de Machab. cap. 5. ait, *caput & princeps Sacerdotum*, præiuit alijs exemplo suo, malens excruciari exquisitis tormentis, quàm contra legem patriam porcinis vesci carnibus. Quo suo exemplo animauit ita Iudæos alios, iuuenes præsertim, vt mox 7. Machab. fratres eâdem constantiâ resisterent impio Antiocho, & acerbissima quæq; supplicia sustinere mallent, quàm prohibitis escis pollui. 2. Machab. 5. & 6. Quam ob causam appellatur eorum *pater* à Gregor. Nazianz. orat. 22. non naturâ sed institutione; qui sic inducit loquentes: *Eleazari discipuli sumus: pater priùs decertauit filij posteà certabunt.* Et D. Ambros. l. de Iacob c. 11. *sequimur patrem filij, discipuli Doctorem.* Quòd si hoc potuit exemplum Eleazari, quid non putamus effecisse in Ecclesiâ exemplum S. Petri? Quot filios hunc patrem secutos existimabimus? Alterum est ex N. T. de S. Cypr. celeberrimo Carthag. Episcopo, in quem totius ciuitatis imò & Africæ oculi respiciebant. Qui cùm ad tribunal vocatus, intrepidus comparerer, tota penè ciuitas eum secuta est, vsque ad martyrij locum, ad sextum ab vrbe lapidem, eiusque fortitudine ac cōstantiâ adeò confortata, vt plerique omnes cum ipso mori optarent, dicerentque: *Doleo, quòd non comes fuerim. Sed illius victoria triumphanda est. De victoria triumphabo? sed doleo quòd comes non sim. Multùm ac nimis multùm de gloriâ eius exulto: plùs tamen doleo quòd remansi.* Baron. anno 261. Erat autem primus Episcoporum Carthaginensium, qui sanguine suo subscripsit fidei Christianæ. At multò adhuc plus erat summum Ecclesiæ pastorem & primum Christi Vicarium præire gregi suo ad sequelam Crucis Christi; longè igitur magis per ipsum glorificatus fuit.

V. Magistrū in difficillimo itinere perfectè sequendo.

V. Quia Magistrum suum in difficillimo passionis itinere seipsum abnegando perfectè secutus est; quod vtique in gloriam non discipuli tantùm, sed inprimis Magistri cedit. Quemadmodum enim armiger Ionathæ herum ad difficillimam expeditionem se vocantem sequens, & post eum ad stationem Philisthinorum per dentatas petras in montem adrepens, & Philisthæos inuadens atque cædens; ita vt alij ante Ionatham caderent, alios ipse sterneret, non modicam domino suo gloriam & victoriam pro parte suâ parauit. 1. Reg. 14. Ita & S. Petrus vocatus & ipse à Domino suo ad sequelam Crucis, & post ipsum in eam ascendens, sicque Gentiles suâ confessione sternens, magnificè Christi Domini gloriam adauxit. Christus cùm in monte Oliueti secundùm appetitum sensitiuum à passione abhorreret, eum tamen coërcuit, & rationi ac voluntati subiecit. Petrus etiam è carcere ad instantiam Christianorum fugiens, dum latebras quærens Christum obuium habet dicentem: *Vado Romam iterum crucifigi*; mox diuinam eius voluntatem intelligens, suam ei tradidit, & in carcerem ad martyrium redijt, quasi iam ab alio cinctus, iuxta prædictionē Domini, & ductus quò non volebat. Adhæc sicut Christus innocentissimus per falsas criminationes ad mortem condemnatus fuit, subijtque libens iniquissimum iudicium: ita & S. Petrus cùm esset prorsus vitæ inculpabilis; partim fictis calumnijs oppressus quòd scilicet auctor incendij Romani fuisset; partim odio pietatis, quòd Simonem Magum volantem deiecisset, ad supplicium

plicium raptus est. Denique sicut Christus cruci affixus, multos è circumstantibus ad se traxit & conuertit: ita & Sanctus Petrus vnà cum Sancto Paulo in custodiâ Mamertini multos suos custodes, vti Processum & Martinianum velut primarios cum asseclis, ad Christum conuertit & in carcere baptizauit. Neque dubium ad crucem eius nō paucos à Gentilismo ad Christianismum transiisse, visâ eius patientia & fortitudine, lumine cælitùs demisso &c. licet ea vel non satis authenticè scripta, vel omninò prætermissi sint. Sic igitur ad extremum glorificatus in Petro Christus fuit, dum in eo impletum est, quod prædixerat: *Cùm senueris, alius te cinget, & ducet quò tu non vis.* Et rursum: *Sequere me.*

Vidimus ergo Petrum non voce solâ, sed & cytharâ adhibitâ Deo laudem cecinisse, cumque glorificâsse, suâ scilicet cruce. Nos Audit. si in hoc difficili instrumento ludere non possumus, demus saltem operam, vt quem voce confitemur, saltem manu seu opere simul glorificemus.

THEMA TERTIVM.

Variæ quæstiones circa Petrum eiusque sedem Romanam.

- I. *Cur vno eodemq; die celebratur Festum Petri & Pauli.*
- II. *Vter eorum maior.*
- III. *Cur diuersis affecti supplicijs.*
- IV. *Cur Petrus inuerso capite crucifixus.*
- V. *Cur Paulus decollatus lac pro sanguine stillauit, & alia diuersa quæstiones circa B. Petrum & sedem Romanam.*

Interrogauit eos: Quem dicunt homines esse filium hominis? *Matth. 16.*

Qvandoquidem Christus Dominus in hodierno Euangelio interrogationes instituit, primò quid de se dicerent homines; deinde quid discipuli; volumus & nos instituere quæstiones aliquot in gratiam rudiorum. Et primò quid de Petro & Paulo, quid de Petri successore, S. Pontifice scribatur & dicatur: siquidem alij bene, alij malè de his loquuntur. Circa vtrumque.

I. Cur vno eodemque die celebratur Festum Petri & Pauli.

I. Cur vno eodemque die celebrat Ecclesia festum Petri & Pauli? R. Primò, quia duo Apostolorum Principes, quorum vnus Petrus primatu & potestate summus, alter Paulus, laboribus & prædicatione fuit: hic Gentium, ille Iudæorum maximè prædicator & Apostolus. *Petro claues potentiæ, Paulo claues scientiæ datæ*, ait August. serm. 27. de Sanctis. 1.

2. Secundò, quia charitate intimi simul Romæ laborârunt in Euangelio, meritò non impares: Vnde Petrus in epistolâ suâ Paulum *charissimum suum fratrem* appellat.

Tertiò, quia simul eodem anno & die Romæ passi, teste Baron. Vnde S. Leo serm. 1. de natiuit. Apost. ait: *De eorum meritis atque virtutibus nihil diuersum, nihil debemus sentire discretum; quia illos & electio pares, & labor similes, & finis fecit æquales.*

II. Vter eorum maior?

II. Vter eorum maior? Res clara est ex Euangelio. Petrus iurisdictione maior, quia à Christo claues accepit, eique soli oues commendatæ: sed quoad labores, prædicationem & gratias Apostolicas, non impar ei Paulus; qui alioquin ipsi semper cedit, eumque Ierosolymis bis adijt, vt cum eo conferret Euangelium suum, eumque videret ac veneraretur, vt testatur ipse ad Gal. 1. & 2.

Cur ergo in antiquis aliquot picturis Paulus à dextris Petri pictus? Respondet ad hoc Beatus Petrus Damiani Card. lib. 2. Epistolarum epistolâ decimâ sextâ, quia Paulus ex tribu Beniamin, verus Beniamin, id est, filius dextræ ex Saulo Paulus, è lupo agnus factus. Secundo, quia Petrus senior iuniorem Paulum præmittit, ita vt Paulus claudat Petri dextram ac tegat, vti in sigillis pontificijs apparet. Sic Imperator sequitur electorem, à latere eum præmittens. Denique incuriâ pictorum, modò ad dextram, modò ad sinistram positus videtur. Sic Bellarm. Controu. de Pontif.

III. Cur diuersis affecti supplicijs.

III. Cur diuersis affecti supplicijs? Respondeo: Paulus quia ciuis Romanus erat, decollatus est; Petrus quia externus, crucifixus, velut impietatis adeòque immanis supplicij reus. 1. Secundò, quia Petrus ob Simonem Magum è volatu deiectum, quem maximi fecerat Nero, studiosus magorum: 2. Paulus autem ob pellicem Neroni abstractam & ad fidem ac pudicam vitam deductam, potissimùm incarcerati & occisi sunt; vt habet Baron. ann. 68. Itaque ob diuersas causas diuersa subierunt supplicia.

IV. Cur Petrus inuerso capite crucifixus.

IV. Sed cur Petrus inuerso capite crucifixus? Respondeo, quia id petijt, primò ex humilitate, quasi indignus esset crucifigi eodem modo, quo pependit Magister eius. Honoris ergo prærogatiuam etiam in cruce agnoscit, & certat ibi cum Magistro de inferiore loco. 1. Miratur hanc humilitatem in atroci supplicio S. Augustinus serm. 29. de Sanctis & meritò. Secundò, quia Petrus velut *è terrâ ad cœlum iter parabat.* 2. Vt ait S. Chrysostomus hom. in princ. Apostol. Christus autem è sepulchro in terram rediturus per resurrectionem. Tertiò, quia 3. veritus est Petrus, *ne eadem paßio eundem sibi ab insipientibus honorem conciliaret*, ait Theodoretus orat. de charit. Quartò, quia Christus prædam 4. suam moriens in terrâ quæsiuit, animas scil. redemptas: Petrus autem in cœlo gloriam suam & Dominum suum.

V. Cur Paulus decollatus lac pro sanguine stillauit, &c.

V. Cur Paulus decollatus lac pro sanguine stillauit, & tres saltus edidit, ad singulos nomen Iesv enuncians, & tres fontes eliciens? Ad primum respondit S. Ambrosius sermon. 68. *Quid mirum si abundat lacte nutrator Ecclesiæ, sicut ipse ad Cor. ait: Lac vobis potum dedi non escam?* Ad secundum respondeo, quia illi commissum erat nomen Christi portandum coram

Genti-

Gentibus & Regibus, & filijs Israël. Hoc quia fecit viuens, voluit facere & moriens, ostendendo quòd in tres orbis partes nomen Iesv & suam doctrinam esset delaturus. Dum verò duceretur ad mortem, tres milites apparitores conuertit, & martyres fecit, Longinum, Acestum, Megistum: nec non percussorem suum, cùm is vidit vestem suam non sanguine sed lacte aspersam Baron. ann. 60.

I. Cur primatus Petro, non Ioanni commissus.

I. Cur Petro potiùs primatus commissus, quàm Ioanni? Respondet S. Hieronymus l. 1. contra Iouin. quia *Petrus senior erat, ne Ioannes adhuc adolescens & penè puer progressæ ætatis hominibus præferretur.* Similiter Sanctus Hidelbertus epist. 12. *Nam coram discipulis offendiculum ponere noluit, nec maioribus anteponere iuuenem. Detulit igitur ætati, non meritis.* Secundò, vt Petrus qui semel lapsus fuit, sciret compati lapsibus & infirmitatibus aliorum, adeoque se non extolleret supra alios, in supremâ illâ dignitate. Quam etiam ob causam ambulans supra mare, permissus est mergi paulùm. Tertiò ob maiorem eius fidem & animositatem, quâ primus ipsum Dei filium confessus fuit.

II. Quid sunt Claues Petri.

II. Quid sunt claues Petri? Respondeo iurisdictio claudendi & aperiendi cœlum seu soluendi & ligandi. Vnde duæ ipsi appinguntur, aurea & argentea. Ex quo patet necessitas confitendi in specie peccata; quæ requirit, vt animarum Iudex sciat, claudere-ne debeat, an aperire confitenti cœlum.

III. Cur petra appellatus.

III. Cur eum *Petram* appellauit Christus? Respondeo primò, quia & ipse Christus *Petra* fuit ac dictus est, vti Isa. 8. *Petra scandali*; vt quem sui gregis relicturus erat vicarium pastorem, eundem suo nomine insigniret. Ita Tertullianus, Basilius, Hieron. apud Baron. an. 31. num. 26. Secundò quia fundamentum Ecclesiæ stabile, ad instar petræ futurus erat. Hinc Romanus Pontifex gestat in pectore crucem ex adamante. Sæpiùs euersa est Roma, capti aliquot vel eiecti Pontifices: nunquam omninò extincti.

IV. Cur pingitur caluus.

IV. Cur pingitur caluus? Respondeo, quia Antiochiæ prædicanti caput attonsum & rasum fuit ab impijs, *quasi homini seruili*, vt ait Beda lib. 5. Ang. hist. cap. 22. quod posteà vertit Ecclesia ad eius honorem, dum iussit Clericos attonderi, partim ad eius opprobrium imitandum, partim ad Christi coronæ spineæ memoriam.

V. Cur Romam transtulit cathedram.

V. Cur Romam Cathedram suam transtulit? Respondet primò S. Leo I. Serm. 1. de SS. Petro & Paulo: *vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficaciùs se ab ipso capite per totũ mundi corpus effunderet.* Erat enim tum Roma omnium gentium domina simul & hospitium quasi. Secundò vt in capite orbis Cathedram suam velut omnium Ecclesiarum caput constitueret, & successori relinqueret. Tertiò vt ibi Simonem Magum & hæresiarcham opprimeret, velut venenum Christianorum.

I. Cur vocatur Papa.

I. Cur vocatur *Papa*? Respondet primò Remigius Antisiod. de celebratione missæ, quòd sit pater Patrum, id est, Episcoporum. Secundò Baron. quia Græcum Πάππας, significat patrem, sicut Hebraicum *Abba*. Id olim Episcopis etiã alijs fuit commune vsque ad annum 850. sed pòst ex decreto Gregor. VII. solis Romanis Pontificibus attributum. Baron. in Martyrol. 10. Ianuar.

II. Cur mutare nomen solet electus.

II. Cur mutare nomen solent electi Pontifices? Respondeo primò ad imitationem Petri, qui electus etiam à Christo nomen aliud sortitus est. Secundò, vt nôrint se iam aliam personam, Christi videlicet, non suam repræsentare; aliter perinde etiam vitam sibi instituendam. Falsum ergo est, quod Platina tradit & quidam alij, id fieri ad imitationem Sergij secundi, qui *os porci* seu Boccaporco, appellatus sit. Sergius enim quartus, quia vocabatur Petrus, ad honorem S. Petri, nomẽ id in Sergium mutauit, vt docet Baron. Inde hucusque ad honorem S. Petri, nemo id nomen assumpsit. In prædictionibus S. Malachiæ Episcopi vltimus, qui est trigesimus ab hodierno Innocentio X. dicitur vocandus Petrus Romanus. Id quod Deus nouit.

III. Cur appellatur sanctissimus.

III. Cur appellantur sanctissimi? Respondeo primò, quia repræsentant Christum. Secundò, quia plurimi in eâ sede sancti fuerunt, Martyres & Confessores, paucissimi mali, ijque ferè intrusi potentiâ Principũ sæcularium. Tertiò vt admoneantur officij sui, qui sunt pastores tot millionum animarum, vt eas perducant ad sanctitatem. Et si olim Christiani omnes vocabantur sancti, quia tales ferè erant & esse debebant; quid mirum si Pontifices dicerentur sanctissimi.

Interim memores humilitatis suæ nominant se *seruos seruorum DEI*; quod primus cœpit S. Greg. Magnus, signantque literas suas hac formulâ; *Sub annulo piscatoris.*

IV. Cur patiatur pedum oscula.

IV. Cur patiuntur pedum oscula? Respondeo, quia hoc non ipsi quidem experierunt, sed primi Christiani, non priuati solùm, sed & Reges excogitârunt, in eo non personam hominis priuati, sed Christi venerantes. Ita in Actis Apostolorum cap. 4. dicuntur Christiani venisse & posuisse possessionum suarum pretia *ad pedes Apostolorum.* Pòst Iustinus Imp. accidit ad Pedes Ioannis Pp. Constantinopoli, obuiam ei procedens: Iustinian. Imp. ad pedes Constantini Pp. Pipinus Galliæ Rex ad pedes Stephan. 2. &c. vti refert Tho. Boz. tom. 2. de sign. Eccl. sign. 86. Atque vt ostendat Pontifex suæ priuatæ personæ hoc nec fieri, nec deberi, in holoserico eoque rubro dextri pedis calceo crucem auro affigiatam gerit, quam osculandam porrigit, vt is honor cruci & Christo, non sibi impendatur. Quid, quòd olim Reges & Principes etiam ad aliorum inferiorum Episcoporum pedes se aduoluere solebant? vt ex Augustino, Ambros. Hieronymo & Historicis ostendit Corn. in Isa. c. 49.

V. Cur nullus hactenus 25. annis sedit, vt Petrus.

V. Cur nullus hactenus 25. annis (propè quidem ex 245. accessit S. Syluester & S. Leo I. nec non Vrbanus VIII. hoc anno 1644. primũ defunctus, qui annos 21. & Adrianus I. qui 24. ferè attigit, nullus tamen ex omnibus æquauit) rexit Ecclesiã Romæ, sicuti S. Petrus? Requi-

Requisitus de hac re fuit B. Petrus Damiani Card. ab Alexandro II. PP. cui respondet, id à Deo ordinatum, *vt humano generi metum mortis incutiat, & quàm despicienda sit temporalis vitæ gloria, in ipso gloriæ principatu euidenter ostendat, quatenùs dum præcipuus hominum tam angusti temporis compendio moritur, tremefactus quisque ad præstolandi sui obitûs custodiam prouocetur, & arbor humani generis, cùm cacumen & verticem suum tam facilè corruisse considerat, flatu concussa formidinis, in suis vndique ramusculis contremiscat.* Addit non esse parem rationem cum Regibus, quia nullus toti orbi imperat; sicque mors vnius aut alterius Regis non scitur nec curatur ab alijs regnis.

2. Secundò vt ipsi admoneantur humilitatis & modestiæ, dum breuì se morituros nôrunt, sicque magis strenuè laborent & breue illud tempus heroicis actibus impendant. Hinc S. Bernardus epist. 237. ad Eugenium Pp. scribit: *Quantorum in breui Rom. Pontificum mortes tuis oculis aspexisti? Ipsi prædecessores tui tuæ certissimæ & citissimæ decessionis admoneant, & modicum tempus dominationis eorum paucitatem dierum tuorum nuntiet tibi.*

3. Tertiò vt ne facilè aliquis Papatum ambiat, quam tam breuem nouit.
4. Denique ad honorem & prærogatiuam D. Petri.

Iam verò quis non agnoscit Christi Domini nostri potentiam & gloriam, qui Apostolos suos ad tãtam etiam in terris prouexit gloriam & honorem? Petrus piscator fuit, Paulus coriarius, & iam à tot sæculis in summo honore sunt. Ad eorum memoriam augustissima templa extructa sunt. Eorum corpora & monumenta supersunt. Locus martyrij S. Petri Ianiculus ab eo mons aureus dictus est. Locus martyrij S. Pauli ad tres fontes, adhuc celebres, appellatus, hodieque apparet & colitur. Ad illorum pedes & templorum vestibula sepeliri sibi honori ducunt Reges.

Vos ergo ô cœli Principes, aspicite nos ex alto & clientes vestros per huius mundi pelagus dirigite ad salutis portum, & tu quidem Paule hostes nostros debella, tu verò Petre cœli portam nobis resera.

THEMA QVARTVM.

Quid debeamus summo Pontifici.

I. Debemus honorem & reuerentiam in terris summam.
II. Timorem reuerentialem.
III. Obedientiam.
IV. Preces assiduas.
V. Adhærentiam.

Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.
Matth. 16.

Obsequium Regis Hispan. SOlet hodiernâ die Romæ pulchrum exhiberi spectaculum in quo Rex Hispaniarum per legatum suum offert ac præsentat summo Pontifici paruulum & gratiosum equum, candidissimi coloris, pulcherrimè instratum atque adornatum, in recognitionem feudi, quod habet Rex Hispaniarum à Sede Apostolicâ, in regno Neapolitano. Nos quoque Auditor. quia Christiani sumus, Sedis Apostolicæ vasalli & subditi sumus, ex quo baptismum suscepimus. Iustum igitur est, vt & nos hodiernâ die, qui primo Pontifici Romano, Petro, sacer est, homagium Sedi eius præstemus, ac quod debemus, munus exhibeamus. Id verò quale sit, breuiter videamus. erga S. Pontificem.

I. Debemus ei honorem & reuerentiam in terris summam: quia summum Regem gloriæ, Christum, nobis ob oculos ponit. Angli dicuntur sedem Regis vacuam, positam ad mensam, ita honorare ac si Rex in eâ præsens adesset; quia scilicet Regem quasi præsentem refert. Iure igitur & nos Sedem Pontificiam, & qui in eâ sedet, Papam, summo honore veneramur, quia repræsentat nobis Regem nostrum Christum. Nemo etiam nescit veteris Testamenti Pontificem summo in honore fuisse; ideò iunxisse sæpe cum Regibus connubia, & tandem sceptrum regni obtinuisse. Machabæi siquidem eorumque posteri fuêre simul Reges & Sacerdotes, teste Iosepho 13. Antiquit. cap. 19. Atqui noui Testamenti Pontificatum longè digniorem esse quis in dubium reuocet? Sublimior enim longè est potestas & latior, diffusa per totum orbem; imò nullius Regis aut Imperatoris tam excelsum & spatiosum & imperium, atque est Pontificis, qui est Monarcha perpetuus totius Ecclesiæ. Hinc igitur *Petro*, (ait Sanctus Cyrillus in thesauro) *omnes iure diuino caput inclinant & primates mundi tanquam ipsi Domino IESV obediunt.* Fecere hoc olim & faciunt hodieque Christiani Principes ipsique Imperatores, qui etiam ad pedes eius deosculandos se submittunt, quasi cum Ioanne Bapt. Christum in ipsis intuentes dicerent: *Non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius.* Christus est vniuersalis Rex totius orbis, & Pontifex vniuersalis eius vicarius; quam ob causam gestat triplicem coronam, quia tribus orbis terræ partibus (quarta olim nota non fuit) continetur eius imperium. I. Debemus honorem & reuerentiam in terris summam.

II. Timorem reuerentialem, vt sic dicam, quia habet claues cœli, quibus claudere id & aperire potest; cuius typum in hoc gessit summus Pontifex V. T. qui solus in Sanctum Sanctorum poterat introire. Iam verò Pontifex ille sic honorandus erat, vt maledicere ei graue piaculum foret. Vnde Actorum capite vigesimo tertio, cùm Paulus summum Sacerdotem, à quo per nefas cædi in faciem iussus fuerat, *parietem dealbatum* appellâsset, vbi cognouit eum esse summum Pontificem, veniam dicto petijt: *Nesciebam*, inquit, *fratres, quia Princeps est sacerdotum.* Itaque malè etiam agenti Pontifici maledicendum non putabat Paulus. Alex. Magn. quantumuis in alios ferox, quando in Iudæam, armis eam expugnaturus venit, & Iaddum summum Pontificem sibi obuium cum II. Timorem reuerentialem.

cum agmine sacerdotum venientem vidit, Dei nomine in fronte insignitum, ipse licet Gentilis nomen illud adorauit & salutauit Pontificem, mirantibus qui circumstabant, Syriæ Regibus, quòd ab omnibus adoratus vnum Hebræum Pontificem adoraret. Ioseph. libro 11. Antiq. capite octauo. Similem reuerentiam exhibuit S. Leoni Pp. Attila, flagellum orbis, territus aspectu Apostolorum Petri & Pauli, qui Leonem ex vtroque latere stipabant terribili facie minantes, nisi Leonis postulata admitteret. Eutrop. libro decimo quinto de Rebus Romanis. Scimus Dauidem passum à corde suo remorsum quòd Regiæ Saulis chlamidis vel oram vnam detraheret, quia scilicet meminisset ipsum esse *Christum Domini*. 1. Reg. 24. Quantò grauius erit detrahere famæ & honori summi Pontificis, qui longè potiori ratione *Christus Domini* est, quàm quicumque Rex sæcularis? Inter alia præcipuè timenda eius clauis, excommunicatio, quæ excludit & priuat hominem communibus Ecclesiæ bonis & Sanctorum communione, & si in pertinaciâ reus persistat, etiam vitâ æternâ. Sæpiùs demonstratum est quantum ista clauis possit. Diximus alibi Gregorium IX. Pp. misisse Apostolicæ Sedis Legatum quemdam in Lombardiam ad conciliandos dissidentes duos magnates, & alterum quidem, qui submittere se noluit sanctæ Sedi, excommunicatum fuisse: quod cùm ille, qui dissensionis auctor erat, sperneret, sensisse ciconias, quæ in domo eius nidificare solebant, ad alterius domum migrâsse, donec errorem agnoscens, obtemperauit; tum verò reuersas esse. Habemus etiam in historiâ Sancti Thomæ Cantuariensis mart. eius interfectores à Pontifice excommunicatos, adeò exosos etiam canibus factos esse, vt panem ab eis accipere detrectarent; vt scribit Baronius ad annum 1172. Sufficere hæc pro tempore possunt ad metuendam eam censuram.

III. Obedientiam. III. Obedientiam. Scimus enim illud Domini Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Vbi verò, Ecclesia magis quærenda, quàm in capite eius, Pontifice? Et si summi Pontificis decretis in V. T. standum erat, vt habetur Deuteron. 17. v. 10. quantò magis illius, quem Christus posuit suo loco? pro quo etiam orauit, vt non deficiat fides eius? Qui proinde habet ac habere debet infallibilem Spiritûs sancti assistentiam, vt nihil contra fidem & bonos mores docere Ecclesiam queat? Considerauit hoc Oswin Angliæ Rex, qui, cùm de paschate disceptatio fieret: an cum Hebræis, an potiùs more Romanæ Ecclesiæ celebrandum esset, vbi audijt Petro eiusque successoribus Pontificibus Romanis claues regni cœlorum creditas esse, mox Romanæ Sedi se accommodauit, ne, vt aiebat, fortè veniens ad cœli fores à Petro ianitore excluderetur; vt refert Ven. Beda libro 3. Hist. Angl. cap. 25. Baron. ann. 664. (Trip. in hoc Festo C. 2. G.)

Ad hanc obedientiam spectat, vt mandatis ac decretis summi Pontificis, nec non Ecclesiæ præceptis strictè obediamus. Diximus aliàs Carolum V. Imperatorem cùm Neapolim transiens videret passim in ianuis ædium equum album absque fræno, audiretque ideò fieri, quòd hæc essent insignia Neapolitanorum: subiecisse, se huic equo frænum iniecturum: struxitque castrum supra ciuitatem, quo compesci posset. Vidit etiam Christus Dominus hominem fræno indigere & iugo obedientiæ; quare loco suo pastorem nobis visibilem reliquit, qui subditos imperij & potestatis suæ fræno contineret in officio. Bonum & salutare est hoc frænum, nemini detrectandum. Quod si quis detrectet, sciat is habere Petrum duplex frænum, vnum ad laxandum, alterum ad constringendum; clauem ad aperiendum & absoluendum, & clauem ad claudendum & retinendum. (Tripart. Dom. 15. post Pent. C. 2. D.)

IV. Preces assiduas. IV. Preces assiduas, vt tam arduum munus, quod pro nobis gerit, sustinere possit. Meritò existimamus obligari nos ad precandum pro Principibus nostris sæcularibus: quia perugilant pro nobis; at cur non potiùs pro Pontifice? *Tantò enim facilius est munus Imperatoris aut Ducis, quàm Episcopi, quantò difficilius esset, quæ non videas regere, quàm quæ videas*; aiebat S. Laurentius Iustinian. in vitâ 8. ianuar. Agnouit hoc inter alios Hadrianus IV. Pp. cuius hæc sunt verba: *Romano Pontifice nemo est miserabilior, conditione eius nulla miserior. Totius eius vita lætitia & felicitas, amaritudo est. Cathedra Romana Pontificis est spinosa, iter vndique cõsertum aculeis: pondus tantæ molis, vt robustissimos premat & confringat humeros.* Quæ verba relegens Marcellus Secundus Pontifex manu mensam pulsans exclamauit: *Non video, quomodo qui locũ hunc altissimum tenent, saluari possint.* Similiter Pius V. Pont. dicebat ex humilitate, se penè in Pontificatu de salute desperare, vt alibi diximus, refert Cornel. in cap. 32. Ecclesiastici. Sed hæc illi ex modestiâ & per exaggerationem, optimi alioquin & pijssimi viri. Vidit hoc Ecclesia prima, quæ proinde Petro in carcere detento, *sine intermissione orabat pro eo*, Actor. 12. impetrauitque per miraculum eius liberationem. Pari modo pro S. Clemente Pp. cùm ad mare duceretur demergendus, Christiani, qui ad littus stabant, orantes dicebant: *Domine IESV Christe salua eum.* Et obtinuerunt, vt mare ad tria milliaria recederet, ipsique corpus martyris in ædiculâ marmoreâ reperirent.

V. Adhæsionem. V. Adhæsionem, ita vt ab eius sede nullâ ratione diuelli nos patiamur. *Debemus enim nos*, ait Sanctus Cyrillus in thesauro prædicto, *vt qui membra sumus capiti Romano Pontifici & Apostolicæ Sedi adhærere.* Polypus piscis, notus ciuitatibus maritimis, in tempestate adhæret petræ, quam apprehendit adeò fortiter, vt potiùs membra sua dilacerari patiatur, quàm inde se diuelli; quin & cum colore petræ colorem mutat. Pier. lib. 27. Hierogl. Equulus ille Pontifici donatus solet plerumque adhiberi ad portandum Venerabilem Eucharistiam, quando aliquò proficiscitur Pontifex; & ex eo tempore nemo ampliùs tergum eius conscendit,

quasi non deceat alium sedere in iumento, in quo Christus sedit. Quin imò de Sancto Ioanne Pp. scribit Sanctus Gregorius M. libro 3. Dial. capite secundo, eunti Constantinopolim equum ad Corinthum à nobili viro pro itinere accommodatum fuisse: qui pòst à Ioanne domino remissus repulit, quam priùs vehere solebat, dominam suam; tanquam indignaretur mulierem recipere, ex quo sedisset in eo Iesv Christi vicarius à cuius etiam obedientiâ & seruitio nollet recedere. Quod aduertens dominus donauit equum Pontifici. Suscepimus nos omnes suaue Christi & Vicarij eius iugum, velut veri & vnici pastoris nostri: non ergo id excutiamus, nec alterum sessorem recipiamus; quia non expedit nobis. Qui non est cum hoc Noë in arcâ, necesse est vt pereat: qui non est cum ipso, contra ipsum est: qui non colligit cum eo, dispergit. Accepimus nos Germani fidem à Romano Pontifice per Sanctum Bonifacium missum ad nos à Gregorio II. Pp. Accepimus & Imperatorem à Ioanne 12. qui Othonem primum vocauit è Germania in Italiam, & Imperatorem coronauit, teste Luitprando, eius temporis scriptore. Rhegin. Sigeb. & alijs. Non deseramus petram nostram, non discedamus à nostro Noë. Scimus Græciam, postquam à Sede Romana desciuit, barbaris depopulandam esse datam, nec non alias quoque regiones ob eandem causam, vti quatuor Patriarcharum sedes. Idem nobis metuendum foret, si, quod absit, ab hac petra discederemus. Simus igitur ac maneamus fideles S. Petri subditi ac vasalli perpetui. Quod nobis donet Deus.

Tripart. Dom. Palm. C. 2. F.

THEMA QVINTVM.

Petrus & Paulus duo Ecclesiæ Architecti.

I. *Ædificârunt eam sapientiâ cælesti.*
II. *Indefesso prædicationis labore.*
III. *Vita & morum sanctitate.*
IV. *Precibus & lachrymis.*
V. *Virtute miraculorum.*
VI. *Pastorali curâ & solicitudine.*
VII. *Martyrio & sanguine suo.*

Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. *Matth.* 16.

Tabernaculum veteris Testamenti, quod Dei mandato struxit Moyses in deserto, Ecclesiæ Christi fuisse typum dubium non est, & testatur S. Augustinus in Psalm. 41. *Tabernaculum eius in terrâ,* inquit, *Ecclesia est adhuc peregrina* Et lib. 6. contra Faustum. V. Beda & alij. Tabernaculi huius structor Christus est, in hodierno Euangelio audimus: *Aedificabo Ecclesiam meam;* quo modo veteris & typici illius structor erat Moyses. Verùm vti Moyses non proprijs suis manibus, sed per Architectos duos Beseleel, & adiunctum ei socium Ooliab, tabernaculum extruxit: (vt habetur cap. 31. Exodi) ita etiam Christus Dominus in cœlum assumptus, non iam proprijs manibus, sed duorum, quos constituit, Architectorum, Ecclesiam suam ædificauit & per vniuersum orbem extendit. Quinam verò sint illi, exponit nobis glossa (quam composuit Strabo Monachus Fuldensis, ex scriptis Rabani Archiepisc. Mogunt. Magistri sui anno 840.) in locum cit. *Beseleel*, inquit, *& Ooliab sunt Petrus & Paulus, qui duo post Christum ædificârunt Ecclesiam Iudaeorum & Gentium. Beseleel enim, qui interpretatur vmbra DEI, significat Petrum: nam ad tactum vmbra eius virtute diuinâ sanabantur infirmi.* Act. 5. *Ooliab, qui interpretatur protectio vel habitatio mea. Pater, est Paulus, qui mente habitabat in DEO patre omnium.* Vnde ait ad Philip. 3. *Nostra conuersatio in cælis est.* Addo, quia eius protectio fuit Christus, qui Act. 18. ei dixit: *Noli timere, quia tecum sum.* Superest nunc vt videamus, quá ratione duo hi primarij Architecti Ecclesiam extruxerint, quod hîc faciemus.

I. Ædificârunt eam cælesti sapientia diuinitùs sibi tradita. Petro ante omnes Apostolos reuelatus est Christus Dei filius, vt in hodierno Euangelio audimus. Ipsi præ cæteris reuelata est vocatio Gentium per cælestem visionem in demissione lintei, Act. 10. Ipsi reuelatum Ananiæ & Saphiræ mendacium & dolus, Act. 5. aliaque plurima. Præter hæc accepit à Deo mirificam sapientiam, quâ Scripturas sacras citauit, intellexit, explanauit; decreta constituit: eloquentiam ad prædicandum tantam, vt prima concione tria millia, secunda quinque millia hominum conuerterit. Et sanè admiranda sunt ea, quæ in Actis Apostolorum dixit, & in epistolis suis scripsit, vt doctissimi cuiusque sapientiam longè superent. Quis hæc à piscatore expectare posset, nisi Deus cælesti lumine eum perfudisset? Atque hoc inprimis erat, quod mirati sunt Hebræorum Magistratus in Petro cum tantâ libertate loquente ac Ioanne, *comperto quod homines essent sine litteris & idiotæ,* vt dicitur Act. 4.

I. Ædificârunt eam sapientiâ cælesti.

Paulus & ipse cælesti sapientia illustratus in sua conuersione; rursum quando in tertium cœlum raptus fuit, 2. Corinth. 12. asseuerat se Euangelium non ab homine accepisse & didicisse, sed per reuelationem Iesv Christi, ad Galat. 1. Mysterium vocationis Gentium & ipse mox à conuersione sua diuinitùs agnouit, Gentium doctor electus. Actor. nono. Moyses, in monte Sina Dei legem & accepit & edoctus est: Paulus in ipso cœlo à Deo instructus: ita vt eius sapientiam in Epistolis elucentem nemo satis admirari queat. Quare Sanctus Dionysius Areopagita capite septimo de diu. nom. eum appellat *communem nostrum Solem*; & alibi sæpè *abyssum*. S. Chrysostomus hom. 4. de laudibus Pauli, *mare sapientiæ purissimum & profundissimum.* Sanctus Hieronymus epist. 61. ad Pammachium, *tubam Euangelij, flumen eloquentiæ Christianæ, rugitum leonis nostri.* Origenes affirmat fuisse aliquos, qui crederent Paulum esse

esse spiritum veritatis à patre missum & à Christo promissum apud Cornelium in procemio Epistol. Sancti Pauli. Admiranda igitur hæc & cælestis sapientia Petri & Pauli; in stuporem rapuit orbem, conuicit mundi sapientes, conuertit mundum, euertit Idololatriam: quo modo in V. T. tubæ inflatæ à sacerdotibus, qui tamen arte tubicines non erant, tam potentes fuerunt, vt muros Iericho deijcerent. Iof.6.

II. Indefesso prædicationis labore.

II. Constanti & indefesso prædicationis labore ac zelo. Petrus inprimis Ierosolymis maximo feruore Christum prædicauit coram Magistratibus, eorum minas contemnens, & contra inhibitionem magno animo pergens, Actor. 4. & 5. posteà varijs peragratis vrbibus sedem suam Antiochiæ posuit, inde post septennium Romam transtulit: vnde etiam subinde in regiones alias, Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, Bythiniam excurrit & Ecclesias visitauit. Aliqui vti S. Gregorius, in Hispaniam & quidam etiam in Angliam profectum esse volunt. Labores eius velut summi Ecclesiæ pastoris maximos fuisse nemo in dubium vocare potest. Vnde S. Chrysostomus homil. 3. in Acta de ipso ait: *Quàm est feruidus! quàm cognoscit creditū sibi à Christo gregem! quàm in hoc choro princeps est & vbique primus omnium incipit loqui!* Et alibi: *Vide vbique Petrum circumcursare & primum inuenirit quando eligendus Apostolus, hic primus; quando loquendum Iudæis, non esse Apostolos ebrios, quando curandus claudus; quando concionandum, hic præ alijs est; quando agēdum contra Principes, quando contra Ananiam, quando ab vmbrâ sanationes fiebant, hic erat, & vbi quidem periculum, hic; & vbi gubernatio; vbi à tranquillitate res, erant plena, communiter omnes.* apud Boz. de sign. Eccl. lib. 18. cap. 1.

De Paulo quid dicam? Testantur eius labores & prædicandi zelum, tot carceres, tot catenæ, tot tribunalia, tot lapides, tot naufragia, tot verbera & flagella, tot vrbes & regiones ab ipso peragratæ, ab Ierusalem per Syriam, Asiam minorem, Græciam vsque ad Illyricum, inde vsque in Italiam & Hispaniam. Adhæc in ipsis vinculis, in qua ob prædicationis munus coniectus fuit, non cessauit prædicare. Vnde S. Chrysostomus de patientia Iob hom. 5. *Videre Paulum,* inquit, *licet in vinculis ipsis, in catena habitantem, docentem atque in iudicio idipsum facientem.* Patet ex Act. 24. vbi vinctus sua concione tremefecit Fælicem præsidem. 3. & c. 26. vbi commouit Regem Agrippam. Ex ipsis denique vinculis consolatus est & instruxit Ecclesias à se fundatas, crebris & prælongis suis epistolis. Non ergo Petrus & Paulus dirigendo & imperando solùm, quemadmodum alij Architecti solent, Ecclesiam ædificârunt, sed etiam colloborando & quidem ante omnes & supra omnes alios. Quales hi Architecti! *Qui sunt isti, qui vt nubes volant,* inquit Isaias cap. 60. per vniuersam scilicet terram, eamque sua prædicatione rigant?

III. Vitæ & morum sanctitate.

III. Vitæ sanctitate & innocentia morum. Tunc maximè fit potens verbi prædicatio, quādo confirmatur vitæ exemplo. Hoc autem in Petro eximium & prorsus admirādum fuit; siquidem non verbo solùm, sed opere etiam ouibus suis præiuit, vitamque inter fideles Apostolicam instituit, quâ omnibus suis venditis in commune viuerent. Denique ob sanctitatem eius exposuerunt homines passim ægros in plateas, vt eius saltem vmbrâ tangerentur, (qui & tacti conualescebant) quasi ipsum etiam tangere nefas esset. Ipsi verò Magistratus quæsierunt varios modos, quibus eum velut reum alicuius delicti punirent: nec tamen inuenerunt. Act 4. & 5.

Paulus similiter omnium virtutum & totius sanctitatis illustre fuit speculum, ita vt seipsum non dubitârit proponere alijs in exemplum, ad Philip. 3. scribens: *Imitatores mei estote fratres; & obseruate eos, qui ita ambulāt, sicuti habetis formam nostram.* Quod certè dicere non posset aut deberet, nisi perfectum virtutum exemplar foret. Quare de ipso S. Chrysost. homil. 12. in Genes. ait: *Quasi in Archetypum aliquod exemplar, ita in illius animam respiciens, obstupesco in hoc viro miram affectionum calcationem, fortitudinis excellentiam, amoris in DEVM feruorem: & arbitror quod vnus homo omnes virtutes congregârit & perfecerit: verùm nos ne vnum quidem bonum opus vel mediocre facere volumus.* Et alibi apud Cornel. in procem. Epist. eius c. 4. *Paulus omnium virtutum fuit arca, adeò vt etiamsi quis totum contra eum iustorum chorum sigillatim appendat, inueniat trutinam virtutum ponderibus à Pauli parte depressam.* Ea verò passim elucent ex eius epistolis, velut flores è paradiso delitiarum: vt videre est fusè apud Cornel. loco cit. Denique de se & alijs Apostolis ait 2. Cor. 2. *Christi bonus odor sumus.* De quo S. Bernardus serm. 12. in Cant. *Paulus vas electionis, reuerà vas aromaticum, vas odoriferū & refertum omni puluere pigmentario. Christi enim erat bonus odor in omni loco.* Hoc suo odore Petrus & Paulus imbuerunt & ad se traxerunt Iudæos & Gentiles: nō secus ac columbæ suaui odore imbutæ pelliciūt in decipulā & columbare alias colūbas, vt scribit S. Basilius in epist. 175. De quibus Isaias c. 60. dixit: *Qui sunt isti, qui vt nubes volāt, & quasi colūbæ ad fenestras suas.*

IV. Precibus & lachrymis.

IV. Precibus & lachrymis. Petrus quàm addictus fuerit orationi, testatur eius sudarium, semper impletum lachrymis; & facies sulcata lachrymarum imbre penè continuo; testantur Acta Apostolorum, in quibus refertur statas orationū horas obseruasse, & orandi causâ modò hora nona ad templum ascendisse, Act. 3. modò hora sexta in superiora domus cùm à templo abesset, Act. 10. modò cum cæteris fidelibus in oratione perseuerâsse Act. 1. & 2. modò positis genibus orando Tabitham resuscitâsse Act. 9. modò per orationem impetrâsse & impertijsse alijs Spiritum S. vti Act. 8. adeò vt hinc colligas nihil eum attentâsse, nihil perfecisse sine oratione.

De S. Paulo idem testantur eadem Acta, nunc eum cum Sila media nocte, Act. 16. nunc ingressurum nauim positis genibus, Actor. 20. nunc rursum nauigaturum cum fidelibus orâsse, Act. 21. nunc in templo orationibus vacâsse, Act. 22. modò oratione infirmum, pa-

trem Publij, sanâsse Act. 28. Denique ipse fatetur, quomodo precatus sit pro Ecclesiæ incremento ad Ephes. 3. *Flecto genua mea*, inquit, *ad patrem Domini nostri IESV Christi, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtute corroborari per spiritum eius &c.* Sed audiamus de ipso eximium amatorem eius Chrysostomum; qui homil. 30. in Gen. scribit: *Specta & Doctorem orbis in carcere compeditum, vnà cum Silâ orantem totâ nocte, neque dolore, neque vinculis prohiberi: sed eò magis ingentem feruidumque amorē declarare erga Dominū.* Et l. 2. de orando DEVM: *Paulus ille insatiabilis DEI cultor & cōmunis pater ac progenitor seruorum Christi. Ille igitur custos orbis terrarum per deprecationem ac assiduam obsecrationem, omnes gentes saluas fecit.* Et homil. 1. de laudibus eius. *Hinc & iuges lachrymarum fontes ex eo non diebus solùm, sed etiam noctibus effluebant, omniq; muliere parturiente vehemētiùs affligebatur in singulis, propter quod dicebat: Filioli mei, quos iterum parturio.* Quomodo his lachrymis rigata recens Ecclesiæ plantula crescere non potuit? Notat S. Bernardus serm. 2. de resurrect. Christum dū suas oues Petro commendaret, ter ingeminare, *Pasce oues meas.* Ioan. 21. vt significaret triplici ratione pascendas ab eo oues, scilicet, *Pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione.* Et Epist. 201. *Pasce verbo, pasce exemplo, pasce sanctarum fructu orationum.* Omnia hæc tria præstitit vterque Ecclesiæ Architectus, Petrus, inquam, & Paulus: hic tantùm & tam præclarum Ecclesiæ ædificium.

V. Virtute miraculorum. V. Virtute miraculorum. Petrus quidem vt docet S. Ambrosius serm. 2. de SS. Petri & Pauli encomijs, primum edidit miraculum in claudo erigendo, *vt sicut*, inquit, *in Ecclesia fidei fundamentum continet: ita & in homine membrorum fundamenta (quæ sunt pedes) confirmet: vt iam non trepidus nec imbecillis possit supra Petram Ecclesiæ, sed robustus & fortis incedere.* Æneam paralyticum verbo sanauit: Tabitham ad vitam reuocauit. Act. 9. Vmbram eius sanâsse ægros iam indicauimus. In carcere Mamertino fontem (qui adhuc Romæ ostenditur) è saxo impetrauit ad baptizandos carceris custodes, Processum & Martinianum. Simonem denique Magum oratione suâ ex aëre volantem deiecit. Taceo alia de catenis eius & similia, quibus omnem Christianam religionem miro modo propagauit, & Gentilismum ac Iudaismum sepeliuit. Vnum hoc, quia rarum nec vulgo notum, non tacebo. Describit id Fabianus Iustinianus è Congreg. Oratorū Episcopus Adiacensis in c. 4. Tobiæ v. 1. in hæc verba: *Vetustissimo multorum tam annorum serie continuato miraculo, fidei quantitati respondere DEVM, in meâ hac Regni Corsicæ Adiacensi Diœcesi quotidie conspicitur. Nam prout vetutissimo fidissimóque testimonio non tantùm oppidanorum, sed etiam finitimorum, iure etiam iurando confirmato; visitando cognoui, distat ab oppido Mela passuum millibus duodecim templum D. Petri Apostolorum Principis, vetustate iam semirutum, cui DEVS hoc peculiare contulit, vt ipsius forium clauis mirabilem vim ad sananda pecora contineat. Est morbus satis periculosus, quo guttura ouium turgent (quod etiā in bobus ac suibus euenit) eiusmodi naturæ, vt si aliquando afficiat aliquam, per totum gregem illicò peruagetur, neque desistat, donec omnes ad interitum perduxerit. Quodq; in humanis incolæ non inuenere remediū, præsens attulit DEVS. Nam voto concepto Melani, vbi penes Curionem præfati templi clauis asseruatur, contendunt, clauemque arreptam ad gregem deuotè deferunt, vniusque ex infectis pecudibus gutturi applicant, & morbi vis in omnes subitò deficit, omnibusq; penitùs saluis euanescit: nisi quòd ea, quæ claui tangitur, aliquando moritur. Imò sæpè ita fidei vouentium respondet DEVS, vt vix itinere ab eis arrepto ad capessendam clauem, pecudes liberentur. Atque adeò accepto de ouium salute nuntio, actis DEO ac S. Petro gratijs, irrequisitâ claue ad greges læti reuertuntur. Neque si fortè clauis amittatur, propterea deficit donum DEI, sed vbi aliam in deperditæ locō, ijsdem foribus accommodatam sufficiunt, vim eandem recepisse experiuntur, vt semel iam accidit. Et quæ nunc extat, octoginta abhinc annis aliquando amissa, semper inuenta perseuerat.* Sic Episcopus ille de re suæ Diœcesis sibi perspecta.

Paulus quoque miraculorum virtute non inferior, inprimis Elymam Magum Euangelio resistentem excœcauit, Actor. 13. Deinde claudum ex vtero matris in pedes erexit, Actor. 14. Dæmonem è puella pythonissa eiecit. Act. 16. Patrem Publij, vt diximus, ægrum sanauit, Act. 28. Eutychum adolescentem à morte suscitauit, Act. 20. viperam à manu illæsus excussit, Act. 28. à quo tempore Insula Melite (vbi id fecit) innoxia gignit animalia, quæ alibi venenata sunt, vt refert & cōfirmat P. Cornelius in proœmio Epist. S. Pauli c. 7. Denique *super languidos deferebantur à corpore eius sudaria & semicinctia, & recedebant ab eis languores & spiritus nequam egrediebātur*, ait Lucas Act. 19. Quibus alijsque vtique plurimis, accedit triplex ille saltus capitis eius in martyrio: plures quoque apparitiones & auxilia Ecclesiæ ab vtroque Apostolo exhibita, à varijs conscripta; quibus veluti sigillis suam subsignârunt ac confirmârunt prædicationem, Ecclesiamque ædificârunt, propagârunt, illustrârunt.

VI. Pastorali cura & solicitudine. VI. Pastorali cura & solicitudine, optimoque regimine. Pugnârunt enim inprimis strenuè contra lupos, hæreticos, vti Petrus contra Simonem Magum, eum excommunicando, Actor. 8 Paulus contra Elymam Magum, eum cœcando, Actor. 13. Vterque simul Romæ contra prædictum Simonem. Prouiderunt deinde Ecclesijs de optimis Episcopis ac pastoribus. Petrus Alexandriæ dedit S. Marcum, Thebis Rufum, Siciliæ Pancratium, alijs Italiæ ciuitatibus ferè singulis singulos (quos refert Corn. in proœm. Epist. S. Petri) Gallijs S. Martialem, Germaniæ S. Eucharium & Maternum, Hispanijs Torquatum &c. Similiter S. Paulus Ecclesijs à se fundatis suos dedit & insignes quidem Episcopos. Prouiderunt etiam pauperibus de victu necessario & collectas à fidelibus eleemosynas ad eos ablegârunt; de quo maximè solicitus erat Paulus. 2. Corinth. 8. & Petrus dispensando commune Ecclesiæ ærarium in egentes Act. 4. Purgârunt quoque Ecclesiam à scandalosis & scabiosis ouibus.

VII. Mar-

VII. Martyrio & sanguine suo. VII. Martyrio & sanguine suo, Petrum præter flagella à Iudæis accepta Actor. 5. ab Herode in carcerem coniectum & vinctum custoditum vt post Pascha occideretur, scimus ex Act. 12. Posteà ab impijs in capite ad ludibriũ attonsum antiqua fert traditio; Romæ quanta à Iudæis & Gentilibus pertulerit, quis non facilè diuinet? Paulus labores & persecutiones suas ipse magnâ ex parte recenset 2. Corinth. 11. & alibi; partim describit in Apostolorum Actis Lucas vsque ad eius ingressum in Vrbẽ. Quibus omnibus accedit demũ sanguinis profusio, quâ duo hi Architecti tabernaculum Ecclesiæ à se constructum purpurarunt ac solidârunt. Firmissimum fertur ædificium, quod viuo calci affuso est extructum: longè firmius est Ecclesiæ tabernaculum, ipsorum Architectorum sanguine solidatum. Quis enim adhærere dubitet illi Ecclesiæ, pro cuius incremento & structurâ tanti isti viri tanta fecerunt & perpessi sunt; neque dubitârunt sanguinẽ profundere? Quid enim vitâ charius habemus? quid magis quàm supplicia & tormenta exhorremus? Neque verò in fide solùm confirmârunt isti cæteros fideles, sed etiam ad martyrium suum imitandum innumerabiles pertraxerunt, vt testatur S. Leo serm. 2 de Natiu. Apost: *Duo*, inquit, *isti præclara diuini germina seminis in quãtam sobolem germinârint, beatorum millia martyrum protestantur, qui Apostolicorum æmuli triumphatorum vrbem nostram purpurârunt.* Anastasius Persa cùm relictâ sæculari militiâ tẽpla Christianorum Hierapoli obiens, martyrum certamina aspiceret in tabulis depicta, consideratione tantæ virtutis adeò in Dei amorem exarsit, vt ad similem gloriam statim aspirârit, quæ & ipsi tandem obtigit; vt in eius vitâ 22. Ian. Aspiciamus nos Architectos Ecclesiæ nostræ, Petrum crucifixum, Paulum decollatum, vtrumque suo sanguine Ecclesiam irrigantem, & si ad similem gloriam aspirare non valemus, saltem ardentioribus animis Ecclesiæ adhæreamus; & si res ita ferat, pro eius etiam defensione occumbere non dubitemus.

IN FESTO S. MARIÆ MAGDALENÆ.

THEMATA.

I. Magdalena similis viti.
II. Quatuor etyma Magdalenæ.
III. Magdalena cur peccatrix dicta.
IV. Cur se Magdalena à solo Christo absconderit.

THEMA PRIMVM.

Magdalena similis viti

I. *Quia foris apparuit vilis, intus erat nobilis.*
II. *Quia pergratum virtutum odorem dedit.*
III. *Quia celerrimè profecit.*
IV. *Quia voluptatum instrumenta vertit in virtutum organa.*
V. *Quia Christo fortiter adhæsit.*
VI. *Quia per contemplationem in cœlum cõscendit.*

Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris. *Eccli.* 24.

Vitis ex ore Magdalenæ creuit. REm miram recenset Doctor celebris, Syluester Prieras Ordinis S. Dominici de S. Mariâ Magdalenâ, in aureâ Rosâ, apud Sur. 22. Iulij. Carolus Rex Siciliæ secundus & Comes Prouinciæ circa annum Domini 716. nauali prælio cum Aragonũ Rege congressus, victus & Barcinone diro carceri mancipatus fuit. Ibi à M. Guilielmo de Tonnanis Ord. Prædic. Confessario suo monitus est, vt quia humana præsidia nulla expectaret, commendaret se B. Mariæ Magdalenæ, vt quæ in terris sibi subiectis vixerit & obierit. Placuit Regi consiliũ, & executus est. Ecce igitur in Vigiliâ Festiuitatis Magdalenæ, apparuit ei matrona insignis, quæ Regem cõpellans sequi se iubet, eductumque è custodiâ cum familiâ suâ statuit prope Narbonam Galliæ, distantẽ Barcinone leucis ferè 30. adeoque intra terminos principatus eius, asserens se, quam inuocârat, Magdalenam esse. Ille gaudio plenus & perfusus lacrymis, quid ei gratiâ rependere possit, interrogat. Cui Magdalena, corpus suum ob instans bellũ, aliò translatum iam ignorari: eat igitur & requirat reliquias suas; inuenturũ vitem, quæ ex ore capitis eius excreuit, additis alijs indicijs, è quibus Rex rẽ, vt erat, deprehẽdit & iussa omnia peregit. Quid putamus Auditores? Num absque DEI consilio è capite Magdalenæ vitem prodijsse? Ego sanè neutiquam; sed voluisse eum nobis ostendere, fuisse Magdalenam quandam vitem, qualẽ describit Ecclesiasticus c. 24. *Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris.* Ea verò an conueniat Magdalenæ, nunc videamus.

I. Lignum vitis, si quod vllum, admodũ vile & deforme est aspectu, tortuum, nodosũ, lacero cortice opertum, vt planè sit contemptui; intùs tamen pretiosum humorem habet, qui se suo tempore prodit. Ecce tibi Magdalenam, viti in hoc simillimam. Secundũ aspectum enim tam vilis & abiecta erat, vt Pharisæus eam non nisi *peccatricem* appellet, & miretur, quòd eã Christus ad se venire permittat. Adhæc habitus eius erat squalidus, sparsi capilli, oculi lachrymãtes & deiecti, ipsa retrò se abscondens. Verùm iam tunc Christus in eius animo pretiosum pœnitentiæ — I. Quia foris apparuit vilis, intùs erat nobilis.

tentiæ & amoris diuini humorem vidit, quem alij non viderunt. Hoc ipso igitur suo squalore Christi gratiam inuenit, eiusque oculis placuit. Scimus Deum Exodi 33. per Hebræorum idololatriam irritatum, tandem eorum lachrymis rursum placari cœptum, imperasse eis vt pretiosum vestitum exuerent, *vt sciam, quid faciam tibi*, inquit; quasi per hoc exploraturus, an componere se ad pœnitentiam vellent. Fecerunt illi vt imperatum, & Deum sibi placārūt. Egregiè in eum locum scribit Oleaster: *Non libenter videt Dominus peccatorem festiuis vestimētis indutū, sed quemadmodum dedecent iustum vestimenta lugubria: ita peccatorem indumenta iucunditatis. Considerate, quaso, peccatricem illam, cuius sacra meminit historia, qualiter ad Saluatorem non ornata, sed solutis crinibus venerit verecunda, vt non ausa fuerit faciem Christo ostendere, sed eam capillis suis operuerit, vt retrò steterit. Tu ergo qui à Domino DEO tuo veniam requiris, ornamenta depone.* Sic ille. Quin etiam seipsam derisui exposuit Magdalena, dum in consessu virorum ingressa, se in terram abiecit & lachrymari cœpit: volens hac suâ confusione peccata sua punire, vt gratiam inueniret. Omnis ergo eius gloria fuit ab intùs, quo magis squalor foris.

II. Quia pergratum virtutum odorem dedit. II. Vitis dum floret, pergratum fundit odorem. Sed quis odor in Magdalenâ, dices, quæ audit & scitur peccatrix? Imò verò dum sub conuiuio habitu pœnitentis tam luculento ingreditur, hoc ipso dat odorem variarum virtutum gratissimum. En tibi odorem humilitatis, quâ ad pedes Domini, catelli instar se collocat: odorē verecundiæ, quâ retrò ipsum se abscondit, quasi indigna eius aspectu: odorem deuotionis, quâ pretiosum vnguentum in eius pedes fundit: odorē taciturnitatis, quâ linguam adeò pressit ac si muta foret, nec digna quemquam alloqui: odorem pœnitentiæ, quâ peccata sua iam actu ipso confiteri & expiare lachrymis cœpit. Quòd si compta & phalerata venisset, si mensæ assedisset, si oculos circumtulisset, si loquaculam se præbuisset, si ridentem ac lasciuientem: tetrum vtique odorē sparsisset & eijci meruisset. Verùm dum contrario incedit modo, Christum suo odore suauitatis & recreauit & occupauit. Vnde bene ipsi conuenit, quod in prædicto loco Sapiens dixit: *Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris.* Vitis dum floret odorem dat, nōdum fructificat: at Magdalena, dum primos pœnitentiæ flores ostendit, odorē suum spargit, adeóque iam fructificat. Qui sanè odor in cœlum vsque ascendit, quia & Angelos recreauit, qui super vno peccatore gaudent pœnitentiam agente. Vnde S. Bernardus in eum locum: *Et domus repleta est ex odore vnguenti: Hos ergo pedes*, ait, *primò vngit anima peccati ix illo primo vnguento, quod dicitur compunctionis: denique Maria quæ peccatrix erat, vnxit pedes IESV, nec mediocre sanè hoc vnguentum videbatur, de quo scriptū est: & domus repleta est ex odore vnguenti. Nec mirum, cum etiam in cælestibus sentiatur huiusmodi vnguenti fragrantia, veritate attestante, quæ ait: Gaudium erit Angelis DEI super vno peccatore pœnitentiam agente.* Non igitur fœtent coram Deo & Angelis grauium peccatorum confessiones, si contritionē comitem habeant, sed suauissimè potiùs olent, & odore ipsum cœlum replent. Sic caput Holofernis, quod Hebræis priùs terrori atque horrori erat, præcisum posteà voluptati fuit.

III. Quia celerrimè profecit. III. Vitis auidissima est ad crescendum & fructificandum, ita vt malit parere, quàm viuere; vnde quod à ramis superfluis demitur, fructui accedit, teste Berchorio in Reduct. lib. 12. c. 175. Adhæc etsi tardiùs floret, quàm arbores aliæ, solstitio nimirum; post flores tamen fructū accelerat, & multas sæpe arbores, quæ dudum floruerūt, celeritate præcurrit. Idē in Magdalenâ cernere est. Tardiùs quidem illa pœnitentiæ flores edidit, posteà tamen magnis passibus ad virtutum culmen perrexit & celerrimè peruenit, Quantùm nos laboramus, donec vnum vitium exuamus, & contrariæ virtuti assuescamus! Magdalena simul & semel omnia deposuit, & sanato morbo suo perfectam repentè sanitatē consecuta est, quod indicauit Dominus, cùm ei dixit: *Fides tua te saluam* (non sanè in corpore, quia ægra nō fuit, sed in animâ) *fecit, vade in pace.* Quemadmodū enim eos, quos corpore sanauit, perfectè sanauit: sic & quos animo. *Dei enim perfecta sunt opera.* Deut. 32. Ergo Magdalena post pœnitentiæ flores, quos sub hoc conuiuio edidit, mox fructus virtutū maturare cœpit, abolitis vitiorū habitibus, & cōcepit rerū mundanarum contemptum, virtutū amorē, desiderium rerum cælestium, perfectam castitatē, ardentem Christi dilectionē & constantē sequelam ad omnes eius peregrinationes & labores, quasi facta discipula & Apostola eius. Vnde bene Ecclesiasticus *flores* eius appellet *fructus: Flores mei fructus honoris & honestatis.* Quasi simul cum floribus aut immediatè pòst edidisset fructus. Thebani cū primùm Lacedæmonios, qui anteà existimabantur inuincibiles, vicerunt, ab ijs postea nunquā victi sunt; teste Plut. lib. de cohib. irâ. Qui indè colligit vitia sic posse superari, vt nunquā ab illis posteà superemur. Confirmat id opinio Sancti Thomæ Aquin. qui ait vnico actu posse acquiri habitū. Id quod sanè ipsi contigit, quando pulsa impudica muliere apprehenso titione, deinceps nullum amplius turpis concupiscentiæ motū seu igniculum sensit. Tanta est vis gratiæ diuinæ.

IV. Quia voluptatum instrumenta vertit in virtutum organa. IV. Vitis aquas pluuiarum turbidas & lutosas hauriendo, Solis accedēte beneficio, mutat in præstans vinum, quod fundit ex vuis. Quid Magdalena? nihilo minus fecit; voluptatum enim carnalium illecebras & mundi vanitates cōuertit in Dei obsequia & animæ ornamēta: instrumenta lasciuiæ, nempe oculos, capillos, odores, in instrumēta pœnitētię. Corporis ornatus & delitiæ vaníque amoris illecebræ, quid nisi aqua insipida & turbida sunt, luto peccati & turpitudinis aspersa; de qua Ieremias capite secundo: *quid tibi vis in viâ Aegypti, vt bibas aquā turbidam?* Has vanitates & sordidas voluptates bibunt mundani, quasi aquas, attestante Eliphaz, Iob 15. *Abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquā iniquitatem*; tum quia nihil inde satietatis, nihil virium, nihil solidæ consolationis accipiunt: tum quia conscientiæ sibi non

ducunt,

ducunt, vanitatibus illis studere & delitias sectari; v.g. faciem fucare, corpus & vestes vnguentis atque odoribus imbuere, capillos crispare, oculos impudicè circumferre, & similia, quasi pro his nugis veluti pro aquis nullum sit soluendum pretium, nulla DEO reddenda ratio. Et has aquas hauriunt, non sicut Magdalena, sed sicut aliquis canalis: quales hauriunt, tales & fundunt & in alios transfundunt. At nō ita Magdalena, quæ eiusmodi viles aquas quidē olim, dum sæculo studeret, hausit, at postea verò per pœnitentiam adinstar vitis conuertit in vinum; quod & vires animæ, & solidam dat consolationem. Ex oculis priùs lasciuis pretiosas effudit lachrymas, de quibus Sanctus Bernardus serm. 30. in Cant. ait: *Lachrymæ pœnitentum, vinum sunt Angelorum; quod in illis vitæ odor, sapor gratiæ sit, indulgentiæ gustus, reconciliationis iucunditas, sanitas redeuntis innocētiæ, serenata suauitas conscientiæ.* Capillos priùs amatis adornatos in tersorium pedum Christi mutauit: vnguentum quod vsurpabat ad vanitatem, effudit in pedes Christi. Sed audiamus Sanctum Gregorium hom. 33. in Euangelia. *Quod sibi turpiter exhibuerat,* inquit, *hoc iam DEO laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat, sed hos iam per pœnitentiā conterens, flebat. Capillos ad compositionem vultus exhibuerat: sed iam capillis lachrymas tergebat. Ore superba dixerat: sed pedes Domini osculans, hoc in Redemptoris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamenta, tot de se inuenit holocausta. Conuertit ad virtutum numerum, numerū criminum; vt totum seruiret DEO in pœnitentiā, quidquid ex se DEVM contempserat in culpa.*

V. Quia Christo fortiter adhæsit. V. Vitis suis capreolis quasi funiculis alligat se fortiter ad arborem vicinam, vt non nisi vi & falce inde auelli queat. Hinc à quibusdam dictam volunt *vitem* quasi *vi tenentem.* Non aliter Magdalena Christo veluti arbori vitæ se alligauit; hinc enim non solùm crebrò ad eius pedes sedebat, sed etiam cùm resuscitatum vidit, statim eis se aduoluit, imò etiā circumuoluere, Christumque retinere voluit, ita vt ab eo arceri deberet: adhæc peregrinationis eius comes, curâ familiæ sorori relictâ, ei quasi ministra seruijt, & semper à tergo adfuit, etiam ad crucem & sepulchrum; adeoque firmiter, vt nec Marthæ interpellatione auelli à Christi pedibus, nec Iudæorum furore à Crucifixo, nec militum custodiâ à sepulchro eius depelli se pateretur. Vitis naturâ debilis per se assurgere nequit, vti arbores: humi si repat fructus suos perdet ac putrefiet; idcircò palo aut arbore indiget, cuius beneficio à terrâ assurgat. Idem experitur natura nostra lapsu primo deprauata & ad terram incuruata; nisi ad Christum se affigat, humi repet, & fructus inanes gignet. Quò etiam pertinet, quod ait Dominus: *Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite: sic & vos, nisi in me manseritis.* Ioan. 15. Itaque à Christo vires & succum gratiæ accipere nos oportet, vt possimus producere opera bona, præsertim supernaturalia & meritoria vitæ æternæ. Reliqua, quæ à nobis & nostris tantùm viribus producimus, humi repūt & putrescunt, Vidit hoc Magdalena & propterea tam fortiter ac constanter alligauit se ad Christum, quasi dicens id sponsæ Cant. 3. *Inueni quem diligit anima mea: tenui eum nec dimittam.* Et id Psalm. 72. *Mihi autem adhærere DEO bonum est, ponere in DEO spem meam.* Qui Christum fortiter tenet, fortiter etiā tenebitur, nec dimittetur vnquā. Sensit hoc adolescens Neophytus à sene homicidâ falsò de eodem crimine accusatus, dum in supplicio ad orientem, vt scilicet Christum (more Christianorum orantium) crucifixum & verum orientem præ oculis haberet, petijt suspēdi, quod refertur in Prato spirituali c. 72. his verbis: *Senex quidam, qui homicidium fecerat, detentus est à Magistratu in Alexandriā. Qui cum cruciaretur, dicebat, & aliū fuisse secum cædis illius socium. Is autē, de quo senex dicebat, adolescens erat viginti ferme annorum. Multis ergo supplicijs ambo affecti sunt. Et senex quidem dicebat: Mecum fuisti, quando perpetraui homicidium. Adolescens verò denegabat, nihil se conscium esse homicidij, neque cum illo se fuisse asserens. Cùm ergo cruciati fuissent sententiam ambo acceperunt, vt furcis suspenderentur. Abierunt ergò quinto extra vrbem milliario, illic enim huiusmodi reos punire consueuerant. Distabat autem ab eo loco ferè vno stadio Saturni templum euersum. Cùm igitur ad locum venissent & populus & milites adolescentem primò in ligno suspendere voluerunt. Adolescens autē prostratus in solo milites orabat, dicens: Per Dominū facite charitatem, & ad orientem me suspendite, vt illum videam, quando suspensus ero. Dicunt ei milites: Quam ob causam? Quibus adolescens: Verè domini mei, non habeo infælix ego plusquam septem menses ex quo sanctum baptisma suscepi, Christianus factus sum Cùm hoc audissent milites, lachrymati sunt super adolescente. Senex autem cùm hoc audisset, fremens grauiter dixit militibus: Serapi facite, vt ego aspiciam contra Saturnum. Cùm verò audissent blasphemiā senis omisso adolescente senem primò suspenderunt. Cùm verò illū in ligno suspenderent, ecce eques ab Augustali celeriter missus ait militibus: Adolescentem nolite interficere, sed reducite illū. Factum est autē ingens gaudium militibus, & cunctis assistentibus Et reducentes eum introduxerunt in prætorium. Absoluitque illum Augustalis. Adolescens verò præter spē saluus factus, abiens monachus effectus est. Hoc autem ad nostram & legentium vtilitatem scripsimus, vt sciamus, quia nouit Dominus pios à tentatione liberare.*

VI. Quia per contemplationem in cælum conscendit. VI. Vitis odio habet brassicas, caules, raphanos, & similes herbas acidas terræque affixas, adeò vt palmites suos abstrahat ab illis; & si fugere eas nequeat, quandoque emoriatur, teste Pierio l. 58. & Plinio varijs in locis. Amat etiam in altum ascendere, modò adminiculum habeat, adeò vt etiam altissimis arboribus se implectens, vnà cum illis succrescat. Magdalena etiam, vbi semel Christum velut sustentaculum suum amplexa est, humi repere noluit, nec rebus culinarijs cum sorore suâ vacare, sed verbi Dei auditui, deuotioni & contemplationi se tradidit. Post Ascensionem Christi in Gallias delata, vrbes & commercia hominum fugit, eremū quæsiuit: vbi sola cum Christo ageret, in cœlo veriùs quàm in terrâ. Vidit enim quanta in ter-

in terrena hominum conuersatione essent salutis pericula, quanta amarities transeuntium bonorum. Vidit Dauidem quamdiu in montibus & solitudine latitabat, inculpabilem fuisse: in vrbe demum inter homines lapsum esse. Et quia primum ætatis florem sæculo libârat, voluit saltem reliquam vitam Deo transcribere; quod sanè fecit tot annis, quot ferè Christus in terrâ vixit. Verùm dicet aliquis, sibi in mundo & cum mundo conuersandum esse, nec licere, vt cum Magdalenâ se includat in solitudine. Quid igitur consilij? Id profectò, vt, quod Thomas Morus solebat respondere, *è duobus malis minimum eligendum*. Quando igitur necessitas cogit, cum mūdo conuersari, videat vnusquisque, vt quàm potest minimùm eo vtatur, *tanquam non vtatur*, vt ait Apostolus: ne in medio illius habitet, quasi in ipso foro: sed quasi in recessu & angulo quodam: ne in aquas eius se immergat vsque ad os. Cogitet viduam Iudith, quæ quidem in Bethuliâ habitabat, sed quasi non habitabat, quia *in superioribus domûs suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur*. Cogitet Danielem & Iosephum in aulâ Regum habitâsse, & tamen inculpatam ibi vitam duxisse. Denique si omninò fugere mundum eiusque sectatores nequit, abstrahat saltem ab eorum familiaritate se suosque sibi commissos quærat cum bonis & in cœlo suam conuersationem; & si non septies in die cum Magdalenâ eleuari potest in cœlum, saltem aliquoties suas eò cogitationes dirigat.

THEMA SECVNDVM.

Quatuor etyma Magdalenæ.

I. Est educata seu nutrita.
II. Est magnifica seu magnificata.
III. Est vexillo insignita.
IV. Est turrita vel turrigera.

Vides hanc mulierem. *Luc. 7.*

VIdetur hic Pharisæus cœcutijsse in Magdalenâ, quemadmodum cœcus ille Marci 8. nondum plenè illuminatus à Christo, cœcutijt in hominibus, quos aspiciens quasi per nebulam, dixit: *Video homines velut arbores ambulantes*. Homo iuxta tritum illud Philosophi, est *arbor inuersa*. Et talem primo aspectu censuit Pharisæus esse Magdalenam: hominem inuersum & mulierem peruersam seu peccatricem. Verùm errauit bonus vir, necdum satis illuminatus. Itaque sicut Christus cœco illi rursum manus imposuit? vt is planè ac plenè videret, ita Pharisæi lumen accendit, vt Magdalenam meliùs cognosceret. Ergo Pharisæe, quam priùs aspexisti vt peccatricem: rursum eam aspice iam conuersam, & vide vt Magdalenam. Hoc nomen tibi aliam de ipsâ pariet opinionem. Sonat enim *educatam*, sonat *magnificam*, sonat *vexillo insignitam*, sonat *turritam*. vt ex Pagnino docet Cornelius in capite 8. Luc. Quæ nunc contemplabimur. (*Quatuor etyma Magdalenæ.*)

I. Magdalena idem est, quod *educata* seu *nutrita*, à radice Hebr. *Gadal*, quod est *nutrire* vel *educare*. Talis fuit Magdalena, educata & nutrita verbo Dei ad pedes Christi, quibus vndique ferè adhæsit, quoties eius meminit Euāgelium. (*I. Est educata seu nutrita.*) Inprimis in hodierno Euangelio stet & iacet secus pedes Domini, dum eos vngit & lauat. Rursum Lucæ decimo, sedens secus pedes Christi, audit verbum eius. Denique Ioan. vigesimo, vers. decimo septimo, accidit ad pedes eiusdem resuscitati. Nimirum *Optimam partem elegit sibi Maria*, teste Domino, dum elegit pedes Domini, simulque eius verbum. Nemo sanctiùs educabitur & suauiùs enutrietur, magisque saginabitur, quàm qui humili mente audit frequens & meditatur verbum Dei. Vnde Psalm. 1. dicitur: *Beatus vir, qui in lege Domini meditabitur die ac nocte; & erit tanquā lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo*. Quemadmodum ergo arbores iuxta aquas plantatæ citò & in altum crescunt, fructusque plures afferunt ob continuum aquarum affluxum & irrigationem: ita qui verbo Dei audiendo, legendo, meditando quasi innutriuntur & affixi hærent, citò in perfectum crescent virum, & pinguescent spiritu, plurimumque bonorum operum fructum afferent. Est enim Dei verbum instar mannæ, vt docet Origenes homiliâ octauâ in Exod. habentis omnem saporem suauitatis, quem quisque optabat; seruiens ad omnia, quæ quis ad vitam sibi vtilia & necessaria desiderat. Aspicite Magdalenam quæ priùs arbor sterilis, imò pestilens, transplantata ad pedes Domini & irrigata eius verbo, quàm citò immutata est, & ad quantam sanctitatem ascendit? Idem de alijs Sanctis videre est, qui in lege Domini & verbo Dei innutriti sunt. Hebræi legem Dei in phylacterijs suis & in fronte circumferebant. Christiani aliqui, vt testatur S. Chrysostomus in Matth. 23. partem Euangelij ex collo dependentē apud se gerebant. Verùm rectiùs agunt ij, qui in corde illud gerunt, meditando & ruminando; quemadmodum S. Cæcilia Virgo & Martyr, de quâ Ecclesia in eius officio ait: *Virgo gloriosa semper Euangeliū Christi gerebat in pectore suo, & non diebus neque noctibus à colloquijs diuinis & oratione cessabat*. Atque vt humor sapientiæ diuinæ magis in Magdalenā influet, ideo ad pedes Domini sedens verbum eius audiebat. Solent discipuli ad pedes Magistri, editiore loco sedentis, audire doctrinam. Vnde Paulus ad pedes Gamalielis educatum & edoctum se ait, Actorum 22. Debent enim qui discere volūt, humiliter audire; quod etiam Moyses insinuauit, filijs Israël moriturus benedicens: *Qui appropinquans pedibus eius, accipient de doctrinâ eius*. Dei scilicet, Deuter. 33. Ratio est, primò, quam dat sanctus Augustinus serm. 27. de verbis Domini dicens: (*Humilitas sapiētiam capit.*) 1. *Quantò humilius* (Magdalena) *sedebat, tantò ampliùs capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem conuallis, denatat de tumoribus collis*.

2. Secundò, quia cùm Deus non permittat dari va-

ri vacuum, vti in naturalibus, ita & in moralibus; quò magis quis se coram eo demittit, eò magis ad eum ipse descendit.

3. Tertiò, quia humilis est vas vacuum, per humilitatem se exinaniens, adeoque capax liquoris cælestis: superbus est vas plenum tumore & vanitate. Scimus autem vasa illius viduæ pauperculæ oleo impleta fuisse, quousque vacua ad manum erant. 4. Reg. 4. Vnde Elisæus ei dixerat: *pete mutuò vasa vacua*. Plena alijs sed vilioribus rebus oleum non capiebant.

II. Est magnifica seu magnificata.

II. Idem est quod *magnifica* seu *magnificata*, ab eodem *Gadal*, quod etiam *magnificum* sonat. Huiusmodi autem Magdalena est. Si enim ille *probatus est, quem DEVS commendat*, teste Apostolo. 2. Corinth. 10. vtique etiam magnifica erit, quam Deus magnificauit. Magdalena verò ab ipso Christo commendata & magnificata est, non semel, sed tribus vicibus. Primò in hodierno Euangelio, & quidem magnificè. Secundò, Lucæ 10. *Maria optimam partem elegit*. Tertiò, Matth. 26. *Opus bonum operata est in me*. Non à quouis, sed à magnis commendari, magnum est: à Deo commendari, id omninò maximum & incomparabile. Laus enim & commendatio, quæ ab homine venit, multis de causis parua & exilis est. Primò, quia sæpè mendax est: homines enim iudicant secundum faciem; vnde sæpè falluntur. Deus autem intuetur cor, vnde laus eius verissima est. Secundò, quia inanis, nihil homini conferens, in ore tantùm laudantium non in laudato posita: gloria verò quæ à Deo datur, & in Deo & in glorificato est. Tertiò, quia sæpè fucata est; & qui in faciem laudat, sæpè à tergo irridet: gloria Dei fidelis & syncera est. Quartò, quia instabilis; qui te hodie laudant, cras vituperabūt: gloria Dei stabilis est & constans. Quintò, quia breuis; laudant enim te homines breuì morituri, & sic vnà cum illis moritur laus tua: laus quæ à Deo venit perpetua est & mori nescit. Sextò, quia manca & mutila: qui laudatur ab his, vituperatur ab illis; quot enim capita, tot sententiæ: laus Dei integra & perfecta est quem ipse laudat, omnes laudare cælites debent. Denique, parua est, quia qui laudant & laudantur parui sunt. Quid curant Reges terræ, quòd pueri in scholis inter se creent Reges, Dictatores, Consules, Senatores? extollant doctiores in cathedras, honorent sceptris, coronis, vexillis, deprædicent laudibus? nónne eos rident & despiciunt? Laus quæ à Deo datur immensa & incomparabilis est, quia ab immenso datur. Talis igitur laus fuit, quâ commendata est Magdalena, vera, efficax, sincera, stabilis, perpetua, perfecta, diuina. Verè igitur *magnifica*; quia à Christo *magnificata* est Magdalena.

(Margin: Laus, quæ ab homine venit, exilis est. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.)

Laudata est coram à Christo.

Auget verò non parum eius magnificentiam, quod à Christo Domino coram & in faciem laudata sit, tribus, vt dixi, vicibus; quod non fecit Centurioni, quem conuersus ad suos, adeoque auersus ab ipso, laudauit de præstantiâ fidei, Matth. 8. imò nec Ioanni Baptistæ quem non modò non in os, sed neque præsentibus eius discipulis (nempe *illis abeuntibus*) laudauit Matth. 11. Quæ huius rei causa?

1. Prima est, ni fallor, vt ostenderet Dominus, quàm beneuolo animo efficiatur erga pœnitentes; vt eos innocentum numero inserat & pari honore à nobis habendos & amore complectendos esse insinuet. Hoc vt Magdalenæ, quæ per lapsum famam suam perdiderat, contingeret, singulari ratione eius pœnitentiam ac virtutum opera consequentia ipsa audiente cōmendare voluit. Sic militiæ dux iubet agitari vexillum supra militem, qui ex delicto infamis factus, vitam amittere debuit, in gratiam tamen receptus, militiæ suæ restituitur (Laßt den Fahnen ober jhn schwingen) quod tamen alijs, qui nunquam deliquerunt fieri non solet.

2. Secunda, vt in maiorem spem ac confidentiam erigeretur Magdalena, nec ob lapsus suos præteritos animo deijceretur. Certè in lege veteri holocausta, quæ à iustis fiebant, & victimæ pro peccato, quæ à peccatoribus offerebantur, eodem in loco offerri solitæ erant, Leuit. 6. *ad demulcendos oblatores*, inquit, Theodoretus q. 6. *vt cognoscant se non esse alienos à Sanctis, cùm per pœnitentiam sanantur*. Vnde intelligunt peccatores se, si verè resipiscant, non inferiori apud Deum loco futuros, quàm sunt alij, qui non deliquerunt.

3. Tertia, quia iustus aliquis & innocens, v. g. Ioannes Baptista faciliùs poterat ad superbiam tentari, si coram laudaretur, quàm Magdalena, quæ suorum peccatorum, etiam dimissorum, pondere adhuc pressa & humiliata nullis laudationis flatibus in altum tolli facilè poterat. Vnde innocentes sancti magis vanæ gloriæ vento sunt obnoxij, quàm pœnitentes, qui præteriti sui lapsus memores, quasi pondere affixo se defendunt contra ventos illos.

4. Quarta, & potissima, vt reor, quia viderat Dominus Magdalenam suæ pœnitentiæ alijsque pijs operibus adeò intentam, vt suis laudibus audiendis minimè vacaret: & proinde nullum erat periculum, ne de illis inaniter exultaret. Quæ certè eximia est laus Magdalenæ ac nouus laudum accessus. Ac proptereà quia ipsa ad suas laudes non attendit, celebrari eam voluit Christus toto mundo: *Vbicumque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mundo, dicetur, & quod hæc fecit in memoriam eius*. Matth. 26.

III. Est vexillo insignita.

III. Idem sonat quod *vexillo insignita*. Non malè hoc etymon congruit Magdalenæ, imò verò optimè. Ipsa enim est vexillifera & antesignana omnium pœnitentium, quos exemplo suo, non solùm ad sui sequelā, & pœnitentiam, obuijs vlnis amplectendam, excitat & animat verùm etiam instruit & rationem docet recuperandi amissam gratiam Deique beneuolentiam. Quemadmodum enim Rahab meretrix in ciuitate Iericho, quia binos Iosue nuncios exploratores beneuolè & humaniter habuit, deuinxit sibi per hoc Iosuen, vt ipsi cùm expugnaret & vastaret ciuitatem, vnà cum omni eius

eius familiâ salutem & incolumitatem donaret, adeoque inter Hebræos eam viuere permitteret, (quod vt fieret, publicè proclamauit: *Sola Rahab meretrix viuat cum vniuersis; qui cum eâ in domo sunt.* Iof.6.) ita & Magdalena, quia Domini pedes tanto amore & honore complexa est, vnguento pretioso vngendo, lachrymis rigando, capillis suis tergendo, ore suo osculando, deuinxit sibi verum Iosuen & Saluatorem IESVM, vt audire ab eo meruerit: *Fides tua saluam te fecit: vade in pace.* Neque hoc ipsi soli dictum voluit Christus, sed omnibus qui exemplo ipsius pœnitentiam amplectuntur, adeoque eius vexillum sequuntur quasi commilitones. Quantum hoc Magdalenæ, quantum alijs peccatoribus & peccatricibus solatium: *Viuat Rahab meretrix!* Viuat Magdalena meretrix! *Fides tua te saluam fecit: Vade in pace!* Erigant hîc animos & reuiuiscant omnes peccatores, quia & ipsi viuent, si ad Magdalenæ vexillum transeant. Verùm expendere debent, quale id vexillum sit. Vexillum est pœnitentiæ; sed quemadmodum capitale seu primarium Ducis vexillum alia sibi adiuncta & subordinata habet, ita & vexillum Magdalenæ. Habet enim primò vexillum heroicæ fidei, quâ credit Christum dimittere peccata posse, adeòque Deum esse; vt vult S. Augustinus homil. 23. inter 50. quem tamen Scribæ & Pharisæi agnoscere nolebant: quemadmodum & Rahab agnouit Hebræorum DEVM: *Noui quanta DEVS vester fecerit*, inquit; quem plerique Hebræi negârant in deserto dicentes de Vitulo illo: *Hi sunt Dij tui, qui eduxerunt te de Aegypto.* Primum hoc vexillum est, quia fides fundamentum salutis.

Vexillo fidei.

Secundò, vexillum verecundiæ, quâ impuram se agnoscens, retrò Christum accessit, velut indigna eius conspectu. Pulchra valde auis est porphyrio à purpuræ colore sic appellata. Ea verò tam pudica est, vt inspicientibus & præsentibus hominibus non comedat, & si scortum videat, fame intereat; quod ex Tretze & Polemone refert Aldrouandus libro 20. Ornith. capite 28. Talem esse hostem impudicitiæ Dominum IESVM persuasit sibi Magdalena, ideoque in eius conspectum prodire non est ausa, ne pudicitiæ omnis fontis ad indignationem prouocaret. Sectentur Magdalenæ pudicitiam, qui secuti sunt priorem eius impuritatem.

Vexillo verecundiæ.

Tertiò, vexillum religionis & deuotionis, dum tot pietatis obsequijs Christum honorat, vngendo, lauando, tergendo, osculando, & quæ posteà ei exhibuit: verbum eius audiendo, cruci astando, ad sepultum aromata ferendo, rediuiuum quærendo &c. sequantur eam pœnitentes, tantumdem seruitij impendendo Deo, quantum priùs impenderunt mundo.

Vexillo religionis.

Quartò, vexillum perfectæ pœnitentiæ, dum instrumenta peccatorum suorum conuertit in instrumenta virtutum: satisfaciens pro delictis suis tot holocaustis, quot peccarat oblectamentis: lauat Christi pedes, quos fœdârat quasi suâ impudicitiâ, lauat, inquam, lachrymis defluentibus ex oculis, quos in amatores coniecerat: tergit capillis, quos mundo ornârat: osculatur ore; quo amasium basiârat: vngit vnguento, quo perunxerat vanè corpus suum. Sequantur hanc vexilliferam pœnitentem, qui secuti sunt errantem.

Vexillo pœnitentiæ perfectæ.

Quintò, vexillum amoris DEI, quo inflammata Magdalena spreuit derisores, penetrauit ad suum medicum, resoluta est in lachrymas & oscula, adhæsit deinceps Christo vsque ad crucem; spretò Iudæorum furore: posteà annis 30. viuendo in amore & contemplatione crucifixi, imò vi amoris tandem moriendo; vt in eius vitâ habetur. Huc huc pœnitentes, sequamini vexilliferam vestram, & tantum nunc amoris impendite Saluatori vestro, quantum priùs impendistis mundo seductori & carnifici vestro.

Vexillo amoris Dei.

IV. Idem sonat, quod *turrita* vel *turrigera*, ab Hebr. *Migdal*, quod est *turris*. Talis Magdalena etiam rectè appellatur, ob vitam contemplatiuam, quam post conuersionem suam, præsertim post Christi ascensionem, duxit in monte Massiliæ & Baumâ suâ quasi in altissima turri, sola cum Deo versans in diuinis meditationibus per 30. annos. Vita contemplatiua instar turris est, teste Diuo Francisco de Paulâ, qui dicebat: *Homo DEI contemplator præ cæteris hominibus est profectò tanquam qui ex altâ turri homines humi iacentes, stratos, ambulantes despiceret. Hos vt pusillos & se ipsis breuiores (sic enim videntur, licet non sint) aspiciendo contemneret.* Id quod in se ipso sanctus iste demonstrauit addictissimus contemplationi, *quâ cum frueretur stratoribus, qui ad fores cubiculi clausas adsistebant & Carolum VIII. Gallorum Regem aduentare atque propè esse clamabant, præ cælestibus omnia terrena irridens & contemnens, nihil respondit. A sacerdote, deinde, cui de omnibus confiteretur, quid fuerit causæ, cur Regem in cubiculum non admiserit, interrogatus, de hac ipsâ re narrauit, & se indicando rem demonstrauit.* Ita Lipelous in eius vitâ 2. April. Verùm video Auditores prægaltam esse hanc turrim, nec facilè ab alijs posse conscendi. Quid igitur nos agamus, si imitari in hoc Magdalenam non possumus? Imitemur Axam illam, filiam Caleb desponsam Othonieli, cui in dotem dederat, pater terram arentem. Itaque suspirans filia petijt ab eo etiam irriguam. Dedit itaque pater ei irriguum (seu scaturiginem) superius & inferius. Iof. 15. Similes plerique nos Axæ sumus: terram arentem cordis nostri accepimus, aridos nos sentimus in oratione & meditatione. Multis igitur suspirijs petamus à Deo etiam irriguam; & si fieri potest, duplicem, scilicet (vt exponit Sanctus Gregorius lib. 3. Dial. c. 34.) compunctionem superiorem, quæ ex amore Dei; & inferiorem, quæ ex timore procedit. Exerceamus nos subinde saltem nunc in amore Dei, contemplando eius maiestatem & beneficia: nunc in timore eiusdem, & gehennæ, quæ expectat impœnitentes.

IV. Est turrita vel turrigera.

Sic

Sic quadantenùs licebit vnà cum Magdalenâ ascendere turrim illam, indeque ad alteram æternæ visionis gradum facere.

THEMA TERTIVM.

Magdalena cur peccatrix dicta.

I. *Ob peccati luxuria fœditatem, non nominandam.*

II. *Ob peccati huius furorem & tyrannidem.*

III. *Ob vitij huius monstrositatem.*

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. *Luc.* 7.

Qualis peccatrix fuerit. CONueniunt SS. Patres peccatum Magdalenæ, cuius gratia in hodierno Euangelio *peccatrix* appellatur, fuisse impudicitiam seu luxuriam. Vnde Sanctus Augustinus serm. 58. de Temp. eam appellat meretricem. Alij similiter propter ipsam dixisse Christum volunt: *Meretrices & Publicani præcedent vos in regno DEI.* Quod si ita est, cur non etiam à Luca expressè vocatur meretrix: Imò ne publicanus quidem, tam seuerus alioquin censor, eam hoc nomine compellare voluit, sed *peccatricem* solùm, generico vocabulo dixit. Denique pudici omnes abhorrent ab eâ voce, nec nisi ex zelo & indignatione eam pronuntiare solent; alioquin verbis obscurioribus, velut tenebris inuoluendam, circumscribere. Huius igitur rei causas inuestigemus.

I. Ob peccati luxuriæ fœditatem, non nominandam. I. Sic appellata est, ob peccati, cui addicta fuerat, fœditatem: quæ tanta est, vt verecundiæ causâ nominare etiam pudeat, idque præcipit inprimis Apostolus ad Ephes. 5. *Fornicatio autem & omnis immunditia nec nominetur in vobis, sicut decet Sanctos.* Ratio est primò quia sicut res aspectu fœdæ ab oculis remouentur, ne horrorem & nauseam concipiamus: ita etiam meritò ab auribus remouendæ sunt: non enim minùs intrant in cor per aures, quàm per oculos. De Israële, varia gentium superstitione corrupto, ait Oseas capite octauo. *Deuoratus est Israël* (ab Assyrijs scilicet) *factusque est quasi vas immundum.* Hebraicè *matula*, ait Sanctus Hieronymus, *quâ ad proijcienda stercora vti solemus.* Tales matulæ sunt libidinosi, æquè ac Hebræi Idololatræ. Quin imò *stercus* appellatur, Ecclesiastici nono. *Omnis mulier quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur.* Vt ergo stercus & matulas suo nomine non pronunciamus, sed alio circumscribimus: ita nec libidinosi nominari debent. Notû est illud Spartani adolescentis factum, qui ab Antigono Rege iussus afferre matulam, priùs de tecto se præcipitem dedit, quàm id faceret, apud Plutarch in Apopht. Sic hic ingenuus adolescens matulam manu tangere noluit: multò minùs decet Christianum cœlo natum, ore suo proferre verba, quæ sonant fornicationem aut immunditiam. Hanc ob causam casti refugiebant, quantum poterant, proferre eiusmodi vocabula & libidini affinia nomina, vti Moyses lasciuiam Hebræorum circa vitulum saltantium, quam appellauit *ludum.* Genesis trigesimo tertio. Sanctus Matthæus præterit nomen Bethsabeæ, & circumscriptione vsus: *Dauid genuit Salomon*, inquit, *ex ea quæ fuit Vriæ.* capite primo. Filius etiam ex ea natus nullo nomine exprimitur. Princeps ille de tribu Simeon, qui ad scortum Madianiticum intrauit, sine nomine describitur, quasi indignus notitia. Numer. 25. Et putat Abulensis Deuteron. 33. quæstione 2. propter ipsum fuisse etiam in benedictione tribuum solam tribum Simeon à Moyse præteritam, ne vir sanctus moriens os suum contaminaret memoriâ impurissimi hominis, ex tribu illâ nati.

Accedit vitij fœditati sanctum quoddam odium, & antipathia castorum erga impuros, vt indicat Apostolus loco suprà citato: *Sicut decet Sanctos*, quasi diceret: sanctimonia & immunditia sibi mutuò aduersantur, vnde nec nomen quidem aduersæ partis audire volunt. Hinc Iacob benedicturus filios, primogenitum Ruben econtrà maledixit, dicens: *Effusus es sicut aqua: non crescas.* Gen. 45. quasi dicat: Vnà cum pudicitiâ effudisti per incestû, commissum in Balam coniugem meam, primogenituram & omnem fortunam tuam, velut aquam è vase, in quo nihil ampliùs remanet, ne odor quidem vllus: quia perdidisti honorem, famam, incrementum familiæ, nomen. Vnde ex odio incestûs illius imprecatur ei maledictionem potiùs, quàm benedictionem: *Non crescas*, inquit, quasi diceret; neque nomine neque dignitate aut prærogatiuâ, neque sobole augearis inter fratres, quia tam fœdo peccato inhonorâsti patrem tuum & commaculâsti statû eius. Idque euenit tribui Ruben, quod legitur contigisse iunipero, quam plantauit frater Sancti Francisci Iuniperus. Cùm enim is vocatus à S. Francisco, intentus plantandæ iunipero, non statim comparuisset, donec opus perficeret: maledixit Franciscus plantulæ illi, ne cresceret; idque protinùs factum est, vt ne latum quidem vnguem creuerit: quæ etiamnum visitur Carinulæ Campaniæ fælicis in monasterio Minorum, teste Waddingo in Annal. Minor. anno 1222. num. 111. Contingit hoc idem ferè alijs etiam deditis libidini. Perdunt enim honorem, famam, familiam, sobolem, substantiam, nomen & fortunam omnem, vt quasi maledicti decrescant potiùs quàm crescant. Simili ex odio huius fœdissimi vitij arbitrari possumus Saulem Regem iratum iactâsse conuitium illud in Ionatham filium: *Fili mulieris virum vltrò rapientis.* 1. Reg. 20. quasi eum non habeat pro filio suo, sed pro spurio, ex adultero aliquo genitum. Non appellat filium meretricis aut adulteræ, quasi abhorrens ab ipso turpi vocabulo. Denique DEVS ipse odium suum erga hoc vitium demonstrauit, quando id primò deleuit

deleuit diluuio: deinde incendio Pentapolis & mari mortuo, ibidem exorto perpetuum fœtorem exhalante, vt & locus, quo illud vitium inualuit, infamis & inaccessibilis fieret.

II. Ob peccati huius furorem & tyrannidem.

1. II. Ob peccati huius furorem & tyrannidem, qua hominem impellit in peccata alia, ita vt fons & mater omnium peccatorum dici queat. Eam ob causam S. Ambrosius libro secundo de Abraham cap. 7. comparat eam equo feroci & impetuoso, qui omnia perrumpit, & sessorem per deuia & auia in præceps rapit, vsque dum ad equam, quam insequitur, perueniat. Rapit in superbiam ad ornandum corpus, quod in amorem sui alios pelliciat; quod fecisse Magdalenam, admodum probabile est, siquidem capillis & vnguento suo punire voluit præteritam superbiam suam. Rapit in auaritiam, vti Salomonem, qui vt satisfaceret, postulatis suarum mulierculárum, iniquis exactionibus grauauit subditos suos. Rapit in rapinas alienarum coniugum, vti Pharaonem in raptum Saræ, Genes. 12. Sichem in raptum Dinæ, Genes. 34. Rapit in prodigalitatem, vti Iudam, filium Iacob, qui propter hœdum, promissum meretrici, dedit etiam annulum & armillam, Genes. 38. Rapit in ebrietatem, vti Holofernem, Iudith. 13. Rapit in homicidium, vti Dauidem in necem Vriæ, 2. Reg. 11. Herodem in necem Ioannis Baptistæ. Rapit in inuidiã, vti Liam erga Rachel, Genes. 30. Rapit in mendacia & calumnias, vti vxorem Putipharis ad calumniandum Iosephum, Genes. 39. Senes illos duos ad calumniandum Susannam, Dan. 13.

Quemadmodum igitur panthera (Græcè, *omne animal* significans) nomen id accepit, quia venatur penè omne animal: ita & libido antonomasticè vocatur *peccatum*, quia in omnia peccata præcipitat: & libidinosæ *peccatrices*, quia in omnia facilè præcipitantur. Hinc voluptas carnis ab Eusebio libro 7. præparat. Euang. cap. 2. *Hydra multorum capitum*: à Clemente Alex. libro 2. strom. *Metropolis vitiorum* appellatur.

Deinde nullum penè vitium tantam in homine stragem edit, atque illud. Mentem enim & rationem obcæcat, captiuamque carni subijcit. Voluntatem carceri mancipat, vt nisi magnâ adhibitâ vi & Dei accedente gratiâ eluctari nequeat; non secus ac qui in profundam foueam cecidit. Infamiâ quoque aspergit: in rixas & contentiones implicat: corpus fœdâ lue inficit; bona fortunæ exhaurit; animam gratiâ & bonis omnibus spoliat. Simile bestiæ crocutæ, è cane lupoque genitæ, quæ omnia dentibus frangit deuoratque, apud Pierium in Gen. cap. 6. Rectè etiam S. Iob de eodem dixit cap. 31. *Nefas est & iniquitas maxima. Ignis est, vsque ad perditionem deuorans & omnia eradicans genimina.* Frangit enim & eneruat omnes animi vires ipsumque adeò sibi subijcit, & deuorat iudicium, sapientiam, boni nominis curam, Dei timorem, verecundiam.

Quia igitur libido pessimum est vitium adeoque pessimos facit homines, iure eorum nomen tacetur: ait enim Isaias c. 14. *Non vocabitur in æternum semen pessimorum.*

III. Ob vitij huius monstrositatem, quæ tanta est, vt vix proprio nomine designari queat. Conuenit inter Doctores, Dagonem illum Azotiorum, Idolum lasciuiæ & Veneris fuisse; & quidem monstrosum ex diuersorum animalium figuris compositum. Certè ex parte piscem repræsentâsse indicat nomen *Dagon*, quod piscem significat: ex parte verò hominem docet sacer textus, dum ait eum manus habuisse; adeoque videtur à capite vsque ad vmbilicum hominis, inde verò piscis formâ constitisse. Eidem ab alijs virilis, ab alijs fœmineus sexus tribuitur. Nimirum cœca libido tale monstrum est, quod inprimis eum, quem occupauit, hominem quidem foris, secundum faciem ostendit: interim tamen dum in aquas voluptatis immergit, quasi piscem facit, qui nec aurâ liberâ fruitur, sed in aquis quasi captiuus tenetur, nec cœlum intuetur. Talis est enim homo libidini addictus & voluptatibus immersus, Veneris scilicet captiuus, à cælestium rerum intuitu longè remotissimus. Et quæ conuentio hominis cum pisce? animalis sapientissimi cum stolidissimo & nullius disciplinæ capace? Nimirum Spiritus sanctus per insipientes illos Philisthæos, velut per os asinæ, indicare voluit, hominem per libidinem à sapientiâ in summam degenerare stultitiam. Et quemadmodum piscis ex omnibus animalibus mutum est animal: ita non decere vt Veneris aut meretricis nomen ore proferatur; quam etiam ob causam peccatum Sodomorum *mutum* appellatur.

III. Ob vitij huius monstrositatem.

1.

2. Deinde tam pudendum est, vt sexum quasi variet: modò virum in fœminam, modò fœminam in virum mutet. Id quod in Gentilibus taxat Apostolus ad Romanos 1. Videmus etiam quandoque viriles personas adeò se comere, vestire, incedere, quasi fœminæ essent, & econtrà fœminas viriles imitari mores, vestitum, incessum. Quis non dicat istos esse Dagas & Dagones? neque viros neque fœminas? Et quæ huius mutationis causa, nisi fœda & cœca libido? Eandem vitij huius monstrositatem indicauit Raphaël Angelus Tobiæ, cùm libidinosos Saræ maritos equo & mulo comparauit. Tob. 6. Quale illud monstrum, ex equo & mulo compositum? Equus enim salacissimus est, teste Aristotele lib 6. hist. animal. cap. 22. & ferè toto anno, cùm aliæ bestiæ certum anni tempus habeant, quo ad libidinem stimulantur. Mulus verò, etsi ad libidinem etiam intemperans est, sterilis tamen est. Incitatur ergo mulus non amore prolis, sed merâ voluptate ad libidinem. At hoc monstrosum est: cæteræ enim animantes, non nisi prolem è congressu quærunt. Ergo libidinosi tale monstrum sunt: vnâ ex parte equi, quia maximo impetu numquam non feruntur ad lasciuiam: alterâ ex parte muli, quia non quærunt bonum prolis, sed meram

ram & fœdissimum voluptatem,& quia ex illo vitio prorsus stupidi fiunt, magis quàm asini, ad omnem sanam disciplinam capessendam plumbei: qualis factus est ille filius Hemor, hoc est, *asini*, (id enim significat Hemor) qui amore Dinæ se circumcidi passus est. Gen 34. Vtrumque illis exprobrat DEVS per Ierem. c. 5. dicens: *Mœchati sunt & in domo meretricis luxuriabantur*. En secundum, nam mœchi & scortatores solam voluptatem quærunt, prolem non quærunt. *Equi amatores & emissarij facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat*. En primum; emissarij enim equi maximo furore feruntur ad equas. S. Basilius lib. de vera virg. scribit, hominem iuxta antiquam physiologiam creatū quasi centaurum, vt superâ parte sit homo, inferâ equus. At libidinosus præter equum etiam asinum assumit, sicque fit onocentaurus, quod confirmat S. Gregorius 7. Moral. cap. 12. qui ait: *Onocentauri* (de quibus Isaiæ 34. dicitur: *Occurrent dæmonia onocentauris*) *lubrici & elati, qui subiecti luxuriæ vitijs, inde ceruicem erigunt, vnde humiliari debuerant*. huiusmodi ergo monstris & onocentauris, quid nisi monstra & dæmonia occurrent in mortis articulo? Ita enim Raphaël dixit in tales, qui sicut equus & mulus vacant libidini, habere potestatem dæmonum. Tale monstrum refert B. Petrus Damiani in Epist. ad fratres Eremi, & ex eo Baronius anno 1054. fuitque anima Benedicti IX. Pp. inuasoris Sedis Apostolicæ, in specie vrsi cum auribus & cauda asininis, qui Vasso cuidam iter agenti apparuit, asserens tali specie se rapiendum per dumeta & loca horrida ac sulphurea vsque ad diem iudicij, & post illum à gehenna deglutiendum; eò quòd bestialiter vixisset, vt alibi recensui. Quærit deinde Damianus cur miser ille ad asini & vrsi formam damnatus sit, ac respondet: *Quia miserabilis ille ab ipso Pontificatus primordio vsque ad finem vitæ in luxuriæ cœno conuersatus est, non incongruè visus est, & ab auribus incipere & in caudâ asini desinere. Asinus quippe luxuriosum est animal, sicut Propheta ait: Et carnes asini carnes eorum*. (Ezech. 23.) *Quod autem per cætera membra vrsi tenebat speciem, vitam in omnibus docetur duxisse carnalem. Vrsa enim cum parit, non catulum, sed frustum carnis effundit, quod lingendo lambendo componit*; & quia vti mel vrsi insano prosequuntur amore, sic voluptatem libidinosi. Eant igitur nunc impudici & inspiciant se ipsos in imagine illa, quæ olim tanta in dignitate sedens, ab hominibus adorata fuit, post in tam tetram bestiam commutata est. Nimirum fornicatio talem metamorphosin peperit, & à summo honoris culmine ad infimum turpitudinis locum hominem detraxit. Fugite ergo, fugite Auditores, horrendum istud monstrum: *fugite fornicationem, & omnis immunditia nec nominetur in vobis*.

Trip. Dom. 2. Quadr. C. 6. 4.

Fabri Auctarium de Sanctis.

THEMA QVARTVM.

Cur se Magdalena à solo Christo absconderit.

I. *Quia eum solum agnouit suum dominum.*
II. *Quia eum solum agnouit summum benefactorem suum.*
III. *Quia vidit ipsum solum peccatorum suorum conscium.*
IV. *Quia expendit ingens discrimen inter se & Christum.*
V. *Quia eum solum agnouit suum Iudicem.*

Stans retrò secus pedes eius. *Luc. 7.*

MIram quæstionem proposuit Salomon Prou. 31. quando dixit: *Mulierem fortem quis inueniet?* Et quasi talis reperiri non posset, addit: *procul & de vltimis finibus pretium eius*. Magis mira euadit quæstio iuxta translationem 70. Interpretum, qui legunt: *Mulierem virilem quis inueniet?* Vbi talis mulier? Si enim virilis, quomodo mulier? si mulier, quomodo virilis? Quidquid tamen sit reperta est, talis mulier: Maria Magdalena. De hac enim legit illud dictum Salomonis Ecclesia in hodierno officio, quasi Magdalena talis inuenta sit, qualem Salomon desiderauit. Mulieres sunt timidæ, viri non item. Mulieres sunt verecundæ, viri non tantoperè. Magdalena vtrumque habet: timet & non timet, erubescit & non erubescit; mulier ergo & vir est, seu mulier virilis. Quomodo verò? Ecce hæc peccatrix intrat in publicum, & interim se absconditretrò Christum se abscondit, in aliorum oculos prodit: fugit oculos Christi, non curat oculos & aspectum reliquorum conuiuatum: vnicum Christum timet, cæteros omnes pro nihilo habet. O virum & mulierem! ô mulierem virilem! At quis iam nobis dicet, cur solius Christi, alioquin tam amabilis fugiat aspectum? Dic nobis Magdalena, cur abscondis te propter Christum solum? Audiamus respondentem.

Magdalena mulier fortis & virilis.

1. Quia solum ipsum absolutum meum Dominum, à quo omnis mea salus dependeret, esse cognoui. Eius ergo respectu omnes alias iniurias in homines admissas v.g. in parentes, fratrem & sororem aliosque, nullas esse reputaui: ipso verò offenso, totum mundum me habere offensum. Vidit hoc etiam desperabundus ille Cain, qui eiectus à DEI facie, totum mundum se habere sibi contrarium putabat; vnde vbique profugus fuit. *Ecce eijcis me hodie à facie terræ, & à facie tuâ abscondar: omnis igitur, qui viderit me, occidet me*, inquit Genes. 4. Si enim DEVM offensum habeamus, nihil nos defendet, licet totus mundus stet pro nobis. Et contrà si DEVS stet pro nobis, nihil nos euertet, licet totus mundus nobis aduersetur. Non ante multos annos cùm magnæ authoritatis vir in aulâ

I. Quia eū solum agnouit suum dominum.

aulâ Cæsaris iuberetur esse captiuus domûs Austriacæ interrogauit; *Etiamne Cæsaris?* quasi diceret; si etiam ille me captiuum esse iubet, actum est de me. Ita Aman quando à Regina coram Rege se accusari audijt, quòd nimirum etiam Regis hostis esset, vtpote cuius crudelitas in extinguendis tot millibus ei subditis Hebræis redundaret in Regem: *obstupuit, vultum Regis ac Reginæ ferre non sustinens.* Esth. 7. Itaque in faciem Regis tam grauiter à se offensi aspicere nõ potuit. Et quid mirum? Si enim Esther ipsamet aliquando Regem non vocata adiens, eius aspectu ita consternata fuit, vt in terram corruere inciperet, faciem Regis iratam non ferens, Esther. 15; quantò minùs eam sustineret reus, & hostis Regis? Et si Angeli coram Deo tremunt & tegunt facies suas, quomodo apparebit impius?

II. Quia cũ solum agnouit summum benefactorem suum.

II. Quia cognoui ipsum esse summum benefactorem meum, cui animam & omnia mea deberem; à me tamen ingrata tam grauiter offensum. Agnoui enim esse Dei filium, qui me & creâsset, & pro mea salute de cœlo descendisset: sciui me per ipsum paulò ante à dæmonibus liberatam: Lucæ octauo. Agnoui igitur ipsum esse patrem meum amantissimum; me verò filiam eius ingratissimam: vnde cum prodigo filio in lacero centone, dissipata omni substantia à parente accepta, coram patre apparere timens dicere volui: *Pater peccaui in cœlum & coram te, iam non sum*, digna vocari filia tua. Quomodo in cœlum? Quia est thronus Dei, à quo nobis omnia bona proueniunt. *Peccant homines sub cœlo* (ait Sanctus Augustinus in id Ps. 102. *secundum altitudinem cœli à terrâ) faciunt omnia mala sub cœlo, cœlo tamen proteguntur, inde lux ad oculos, inde aër, inde spiritus, inde pluuia ad terram propter fructus, inde omnis misericordia à cœlo.* Mirum ergo quomodo peccatores aspicere in cœlum audeant, à quo omnia bona acquirunt, interim sub ipso tanta mala faciunt. Hinc publicanus in templo orans à longè stabat, *& nolebat nec oculos in cœlum leuare.* Lucæ decimo octauo. Et hæc causa esse videtur, ob quam Deus præcepit Moysi, vt Hebræos, qui cum Madianiticis puellis in castris suis fornicati erant, suspenderet contra Solem, Num. 25. vt qui in conspectu Solis, à quo tanta nobis bona, peccare non erubuissent, pœnas etiam darent in conspectu Solis. Habet hoc ingratitudo, vt vultum benefactoris sui, cui malum pro bono reddidit, fugiat; quasi seipsum damnans tam apertæ iniquitatis, adeò vt etiam bestiæ videãtur hoc apprehendere. Aspis in Ægypto mensâ hospitis sui nutrita, cùm enixa esset catulos, eorumque vnus filium hospitis necâsset, & catulum occidit, & domum hospitis fugit, quasi ipsa ingrata coram nutritore suo apparere ampliùs non auderet, apud Plinium lib. 10. cap. 47. Quid mirum igitur si & Magdalena Christi faciem verita est, & quodammodò fugit, cui se tam ingratam agnouit?

III. Quia vidit ipsum solum peccatorum suorum conscium.

III. Quia cognoui ipsum solum omnium meorum peccatorum & quidem fœdissimorum esse conscium. Tametsi enim iam infamiâ peccatricis apud Pharisæum & alios laborabam, illos tamen parum curaui; quia ipsi peccata mea perpetrari non viderant, nec quot & quanta essent, nouerant; at Christum & ea vidisse & nouisse omnia distinctissimè intellexi; hinc ipsius vnius vultum erubui. Nullum scelus adeò lucem fugit ac luxuria; & licet meretrices tandem impudentes fiant, publicè tamen scortari non audent, sed latibula quærunt. At quæ hæc iniuria Deo; timuisse hominum oculos, & non timuisse oculum Dei? Vnde Sanctus Chrysostomus in 1. Corinth. 4. ait: *In sceleribus DEO contempto homines formidamus; & homine præsente nemo scortaretur, sed licet maiorem in modum libidine flagraret, affectus tamen violentiâ pudore hominum vinceretur. Cùm autem DEVS videat, non modò adulterantur, non modò scortantur, verùm & alia longè grauiora & ausi sunt & audent. Nónne hoc vel solùm satis esset, quo cælitùs innumeris peteremur fulminibus?* Quãtus enim est hic contemptus Dei, homines vereri, & Deum non vereri? Erubescit ergo Magdalena vel nunc serò ante vultum Dei omnia videntis, quæ priùs non erubuit, quia præsentem non aduertit: & erubescit vel hoc ipso, quòd in hominum, non in DEI oculis erubuerit. Sanè Samaritana illa, quandò audijt Christum sibi dicentem: *Bene dixisti, quia non habeo virum, quinque enim viros habuisti, & hic, quem habes, non est tuus vir.* Ioan. 4. mox, vt vultum præ rubore à Christo auerteret, ad montem Garizim oculos & sermonem diuertit, ne Christum aspiceret, & plura sua peccata ab eo audiret; atque vbi intellexit ipsum esse Messiam relictâ hydriâ præ pudore & timore se proripuit, forsan ne plura sua peccata audire cogeretur. Sic & accusatores adulteræ, vbi legerunt peccata sua in terram à Christo scripta, vt vult Sanctus Hieronymus libro 2. contra Pelag. omnes profugerunt, qui priùs validè instabant, vt eam condemnaret. Atque vt sine rubore fugere possent, iterum inclinauit se in terram Christus.

IV. Quia expendit ingens discrimen inter se & Christum.

IV. Quia vidi & expendi ingentem difformitatem inter Christi puritatem & meam impuritatem; vnde in conspectu eius me, vt potui, abscondi. Si enim stellæ alioquin lucidissimæ in conspectu & aduentu Solis se occultant, quid mirum si in conspectu Sancti Sanctorum impuritas se celet? Hispala scortum Romanum, Bacchi impurissimis sacris deuotum, accersita à Sulpitiâ Romanâ matronâ, omnium iudicio castissima & grauissima, adeò conspectum eius timuit ac subterfugit, vt eius præsentiâ penè exanimata sit. Liuio lib. 30. teste. Vidit Magdalena suam fœditatem, eaque cum purissima Christi virginitate collata horruit seipsam, & aspicere eum ausa non est, dicens quasi in corde suo: *Quæ societas luci ad tenebras? quæ conuentio Christi ad Belial?* 2. Corinth. 8. Alios præsentes, quia & ipsos peccatis aliquibus obnoxios esse cogitare poterat, non curauit: in Christo nullam maculam

am, sed merissimam lucem; in se verò verissimas tenebras vidit; Christum esse filium Dei, se verò filiam Satanæ & Belial intellexit. Eandem ob causam mulier illa, sanguinis fluxum patiens, ob morbi fœditatem clam retrò accessit, & tetigit fimbriam vestis Christi; quòd expendens sanctitatem Christi cum sua impuritate, non auderet apparere coram eo, nec vestem, imò & fimbriam vix tangere Matth. 9. At verò ea infirmitas quia corporis erat, nullum Christo Domino horrorem afferebat: luxuria affert multò maximum, quia animam fœdat.

V. Quia solum ipsum agnoui iudicē meum. V. Quia solum ipsum agnoui iudicē meum, summâ potentiâ & maiestate præditum, qui possit & animam & corpus mitterre in gehennam. Hoc est, quod & Iob timuit dicens: *Manum tuam longè fac à me* (iuxta 70.) *tu solus manum tuam à me abstine, in cuius conspectu non potero me abscondere.* Iob. 13. De S. Romualdo scribit B. Petrus Damiani in eius vita apud Sur. 19. Ian. quòd quicumque peccatores, præsertim potentes sæculi in eius præsentiam deuenissent, mox velut ante maiestatem Dei tremefactis visceribus formidarent. Fassúsque est Raynerius Tusciæ, in quâ degebat Romualdus, Marchio, qui consanguinei sui à se enecti vxorem habebat: *Quia non Imperator; non aliquis mortalium tantum mihi metum valet incutere, quantum me Romualdi terret aspectus. Ante eius quippe vultum neque quid dicam scio, neque quibus me defendere valeam, vllas excusationes inuenio.* At hic tamen Romualdus non nisi homo erat, Iudex Raynerij non erat. Quòd si coram paupere Eremitâ tremunt Principes terræ: quid erit apparere coram Christo Deo, Iudice vniuersorum? Audite Isaiam c. 2. hac de re loquentem: *Introibunt in speluncas petrarum & in voragines terræ à facie formidinis Domini, & à gloria maiestatis eius, cùm surrexerit percutere terram.* Et Apoc. 6. *Tunc dicent montibus: Cadite super nos; & collibus: operite nos.*

Non ergo metuamus hominum iudicia, metuamus Christi iudicium; à quo pendet salus nostra, dubiâ adhuc lance.

Hæc omnia, quæ diximus indicare voluit Dauid, cùm deplorans peccata sua Psal. 50. ait: *Tibi soli peccaui.* Tibi soli, quia tuam vnius iniuriam à me tibi factam plus doleo, quàm si totum mundum offendissem: *Tibi soli*, quia tu solus benefactor meus summus & vnicus, à quo omnia mea habeo, cui ingratissimus fui. *Tibi soli*, quia tu solus ex omni parte sanctus, omnium peccatorum hostis capitalis. *Tibi soli*, quia tu solus Iudex meus; alium neminem timeo, nemini alteri subiectus. Idem & nos dicamus vnà cum Dauide: *Tibi soli peccaui* Domine, & cum Magdalenâ stemus retrò Christum & confundamur de peccatis nostris, vt in gratiam recepti; cum ipsâ in lucem produci à Christo mereamur & audire: *Dimittuntur tibi peccata tua, vade in pace.*

IN FESTO S. IACOBI.

THEMATA.

I. Varij Supplantatores.
II. Qui malè petant cum filijs Zebedæi,
III. Boanerges seu filij tonitrui qui & quando esse debeant.
IV. Qui malè vel bene suos ad honores promoueant.
V. Quâ ratione ad mortem quisque paratus esse debeat.

THEMA PRIMVM.

Varij Supplantatores.

Supplantatores seu fratres Iacobi multi:
I. In emendo & vendendo.
II. In soluendo.
III. Fictè & subdolè loquendo.
IV. In deposito.
V. In exequendis testamentis.

Accessit ad eum mater filiorum Zebedæi. *Matth. 22.*

NIHIL est tam bonum & inculpatum, quod non in sinistrum sensum trahi possit à maleuolis. Ecce enim nomen *Iacob* à primæuâ suâ origine illibatum est, datum ei à patre Genes. 25. eò quòd teneret plantam fratris in suo ortu, inde dictus *Iacob* quasi *plantam tenens, ein Fersenhalter.* Sed ecce quando Esau frater eius deceptum se ab eo credidit, in prauum sensum id detorsit, dicens: *Iustè vocatum est nomen eius Iacob supplantauit enim me in alterâ vice.* Genes. 27. sensum proprium in metaphoricum trahens, (vt aduertit ibi Ben. Pererius) quasi deceptor esset, sicut qui ambulantis plantam tenet, vt eum in lapsum impellat. Quam ob causam forsan voluit Angelus, quo cum luctatus fuit, vt nequaquam ampliùs vocaretur *Iacob* sed *Israël*, Genes. 32. Videtur etiam S. Matthæus in hodierno Euangelio nomen id declinâsse, cum *Matrem filiorum Zebedæi* non Iacobi & Ioannis commemorat. Sunt igitur aliqui Iacobi seu Iacobi fratres (Jacobs Brüder) qui non sunt laudandi, sed vituperandi potiùs: qui nimirum iuxta sensum ab Esau excogitatum supplantatores sunt Et quemadmodum peregrini S. Iacobi omnes mundi angulos peruagantur; ita & isti. Quos proinde inuestigabimus. Supplantatores seu fratres Iacobi multi.

I. In emendo & vēdendo. I. Quidam Iacobi seu supplantatores sunt in emptione & venditione, quod inprimis innumeris modis contingit, è quibus paucułos videa-

1. In mensura & pondere videamus. Primus est in mensurâ & pondere. De quibus Sapiens Prou. 20. ait: *Pondus & pondus, mensura & mensura, vtrumque abominabile est apud DEVM.* hoc est, mercator qui vtitur pondere maiore, dum emit: minore dum vendit; vel maiore, quod magistratui ostendat: minore, quo vtatur; vel mensurâ maiore, quâ metiatur amicis, conciuibus, officialibus: minore quâ plebi vel externis. De qua fraude Michæas cap. 6. *Mensura minor iræ plena.* quia cùm Deus, vt in natura, ita & in moribus, vacuum non patiatur, quod deest mensuræ iustæ, supplet Deus ira & vindicta sua. v. g. grandine, pruina, siccitate, sterilitate, frigore & alijs plagis; iuxta id Isa. 27. *In mensura contra mensuram iudicabis eam.*

2. In monopolijs. Alter est in monopolijs, cùm vnus vel pauci aliqui trahunt ad se certam negotiationem sub tanta æstimatione, vt nemo minori pretio vendat. Similiter in emptione, cùm aliqui inter se dolosè conueniunt, vt nemo pro re venali plus offerat, quàm alter & iniquum omnes; imò qui posteriores licitatum accedunt, semper minus & minus offerant, ita vt venditor quasi in desperationem actus cogatur rem vendere ei, qui prior venit & plus obtulit, licet reuerà iniquum. Quod factum noui à fraudulentis quibusdam ciuibus. Dolus hic scorpionum Lybicorum est, qui vt pungant dormientem, è laqueari sese demittunt, implexi mutuis caudis in catenæ modum, vt scribit Clemens Alexand. lib. Strom. 1. Ælianus de animal. lib. 6. cap. 22. Dolosæ prorsus bestiæ, quibus fraudatores illi planè sunt simillimi, dũ mutua inter se conuentione alios defraudant. Quibus acriter minatur Deus Amos 8. *Attendite hoc, qui conteritis pauperem & deficere facitis egenos terræ &c. Si oblitus fuero vsque in finem omnia opera eorum!*

3. In mixtura mercium. Tertius est in mixtione mercium adulterinarum cum genuinis. Quod exprobrat Hebræis Isaias cap. 1. *Argentum tuum versum est in scoriam: vinum tuum mistum est aquâ.* Quem posteriorem dolum in caupone, qui vinum aquâ mixtum vendiderat, castigatum legimus (apud S. Gregor. Turon. de Gloria Confess. cap. 109.) à miluo, qui aurum eius leporinæ pelle inclusum rapuit: & in Ararim flumen deiecit. Huiusmodi enim fraudes intuetur Deus & castigat suo tempore; egestate plerumque, quam per fraudes suas effugere conabantur, iuxta id Prouerb. 10. *Egestatem operata est manus remissa.* Hebr. *remia*, quæ vox tam *fraudulentam*, quàm *remissam* significat.

II. In soluendo. II. Alij in soluendo, 1. quando non omne debitum soluunt, sed per fraudem aliquid reticent, sibique retinent, quod fecisse legimus Ananiam & Saphiram. Actor. 5. ideoque morte subitaneâ plexos esse; quòd factâ conuentione fraudâssent Apostolos de pretio agri venditi, Deo promissi, nec totum numerassent, sed partem sibi reseruâssent: Putant aliqui Patres morte solùm temporali plexos. At Sanctus Basilius serm. 1. de Institut. Monach.

1. Quando non totum soluitur per astum.

& Sanctus Augustinus serm. 27. de verbis Apostoli, censent eos æternùm anima & corpore perijsse. Terribile prorsus exemplum; si enim ita puniti sunt, qui de suo, quod vouerant Ecclesiæ, aliquid detraxerunt in priuatum vsum suum: quantò magis pœnâ digni, qui de alieno detrahunt? *Si qui ex prædijs proprijs*, inquit Antiochus Monachus homil. 41. *suppilârunt, talem reportârunt ex furto exitum: quantò atrocius illos manet supplicium, qui ex alieno compilant & arrodunt peculio?* Deinde si Sanctus Petrus fraudem illam modicam diuinâ reuelatione tam citò cognouit, aliorum fraudes latebunt?

2. Quando non fideliter numeratur. 2. Quando in ipsâ debiti persolutione dolum committunt, non fideliter numerando; quemadmodum trapezites ille, qui (vt refert S. Bernardinus tom. 2. serm. 33. artic. 2. factum suo tempore) cùm alicui rustico numeraret pro floreno solido monetam, cœpit numerando dicere Italicè: *Al nome di dio & delli Santi: in nomine Domini & omnium Sanctorum sex, septem, octo; nouem & decem &c.* Rusticus fraudem suspicans, numerat ipse quoque seorsim pecuniam & deprehendit quinque grossos sibi deesse. Itaque refert eam ad trapezitem, & denuò numerari iubet. Numerat is vt antea, sed agricola rursum quinque grossos desiderat. Reuersus igitur ad fraudatorem: *Numera denuo,* inquit, *& omitte DEVM cum omnibus Sanctis.* Sic tandem recepit summam suam: & fraus alterius detecta fuit. Quid non audet auaritia? Ipsum Dei & Sanctorum nomen seruire illi debet ad nequitiam.

III. Fictè & subdolè loquendo. III. Alij fictè & subdolè loquendo vel promittendo. De quibus legimus Ecclesiastici 37. *Qui sophisticè loquitur, odibilis est: in omni re defraudabitur*, quasi diceret, qui fraudare alios captioso sermone conatur, ipsemet fraudabitur & capietur. Sophisticus supplantator fuit, qui venditurus equum, iussus edicere defectus equi, hos prodidit: quod in arbores nollet ascendere, quòd nimis multum comederet, & aquæ nimis appetens esset. Emptor hæc pro nihilo habens, emit equum. Sed ecce dum in eo sedens pontem vult transire, nullâ vi adigere bestiam potuit, vt lignei pontis trabes calcaret: itaque intellexit in quas arbores nollet ascendere. Rursum dum in stabulo ei frænum detrahit, videt se ab eodem morsibus peti, & per brachia apprehendi; sic intellexit eius nimiam voracitatem. Denique vbi in eo vectus riuum transit, equus in medio aquæ procubuit, & bibendi auidus cum sessore se immersit; sic qualem equus haberet aquæ appetentiam, dominus deprehendit. Quis iam dubitabit equi venditorem ipsi odibilem esse factum, à quo tot imposturis delusus est? Alius emit equum eo pacto, vt dimidium mox venditori solueret, dimidium deberet. Posteà de dimidio soluendo requisitus, negauit solutionem; siquidem ita emisset, vt dimidium deberet, non vt persolueret. Vultis alium? Fur quidam abstulerat piscatori piscem, & socio suo,

suo, qui propè stabat, dederat. A piscatore comprehensus iurauit se neque piscem habere neque alium, qui piscem sustulisset, nosse, Socius econtrà, se neque piscem sustulisse, nec alium, qui haberet, nosse. Sic vterque euasit. Eustathius Odysseæ. T. Euaserunt, inquam, simplicem piscatorem, sed non euadent Deum huiusmodi Sophist. *Scriptum est enim*, ait S. Paulus 1. Corinth. 3. *Comprehendam sapientes in astutiâ eorum.* Sic deprehendit duos illos perfidos senes, qui calumniam malitiosè composuerant contra Susannam; comprehendit, inquam, per Danielem, qui eos separauit, & in examine dolum eorum deprehendit, itaque eidem lapidationis supplicio adiudicauit, quod ipsi Susannæ struxerant. Dan. 13. Sic deprehendit Alexander Mediceus primus Florentiæ Dux dolum alicuius auari, qui proclamari iusserat perditam sibi bursam cum 60. aureis, è quibus inuentori numerare vellet decem. Inuentor pauper retulit bursam, petijtque promissos decem aureos. Auarus tergiuersatus fingit in bursâ suâ fuisse 70. aureos, decem igitur ab inuentore sublatos esse, nihil proinde ei ampliùs deberi. Quid ad hoc Dux? Bursa hæc 60. aureorum proclamata non est illius, qui dicit in suâ bursâ fuisse 70. sed alicuius alterius. Itaque inuentor eam sibi retineat, donec veniat alius, verus eius dominus. refert Cornelius à Lapide in illum Dan. locum. Ita nimirum impletur in fraudulentis, quod Ecclesiasticus capite 27. ait: *Qui in altum mittit lapidem supra caput eius cadet & plaga dolosa dolosi diuidet vulnera. Et qui foueam fodit, incidet in eam: & qui statuit lapidem proximo, offendit in eo: & qui laqueum alij ponit, peribit in illo.* Ratio est, quam audiuimus, quia *dolosi odibiles sunt* DEO, qui est veritatis & iustitiæ amator, cùm dolosi sint iustitiæ & veritatis hostes. Itaque in eo, in quo peccant, ordinariè plectuntur, & dolis suis ipsi capiuntur: quemadmodum Vetronius Thurinus, quia in aulâ Seueri Imp. multos vanâ gratiarum Imperialium impetrandarum spe ac promissione delusit, munera interim pro labore suo accipiens, cùm reuera nihil ageret, fumo perire iussus est, dicente Imper. *Fumum vendidit, fumo pereat.* Auct. Lamprid. Multò adhuc iustiùs plectuntur Christiani, qui candidis induti vestibus in baptismo, candidi & synceri esse deberent. Et scire volumus, quomodo etiam inter illos lapis in alium proiectus recidat in proiectorem? Exemplum appositum refert S. Gregorius 3. Dialog. cap. 15. de S. Sabino Canusino Episcopo, ad quem eius Archidiaconus, ambiens Episcopatum eius, potum veneno infectum misit per puerum, velut munus beneuolentiæ & obseruantiæ. Cui Sabinus, fraudem diuinâ reuelatione præsentiens: *Da mihi*, inquit, *ego bibo: sed vade, dic ei, qui tibi illum dedit: Ego quidem venenum bibo, sed tu Episcopus non eris. Facto igitur signo crucis venenum Episcopus bibit securus, eademque horâ in loco alio, in quo erat, Archidiaconus eius defunctus est, ac si per os Episcopi ad Archidiaconi viscera illa venena transissent. Cui tamen ad inferendam mortem venenum quidem corporale defuit, sed hunc in conspectu æterni Iudicis venenum suæ malitiæ occidit.*

IV. Fraudant aliqui in Deposito. Exemplum refert Conon apud Photium tale. Deposuit quidam aurum apud Tauromeniensem ciuem, ac pòst repetijt. Ciuis reddidisse se affirmat. Ergò cùm ad iuramentum adigeretur, excauatæ arundini depositum suæ fidei aurum indidit, quâ pro baculo vtebatur, atque ad iudicem vocatus ab aduersario ad iuramentum præstandum, quod reddiderit, iuraturus scipionem, in quo erat aurum collocatum, tantisper aduersario committit, donec sublatis manibus iurâsset se depositum reddidisse; quo facto mox baculum simul cum inditâ pecuniâ recipit. apud Caussin. libro duodecimo Symbol. Multi tales periuri, qui si nòn isto modo, alijs certè verborum ambagibus aut æquiuocationibus caliginem oculis seu actorum seu Iudicum offundunt, tumque demùm euasisse se putant; sed nunquid oculos Dei fallunt, cuius vindicta à tergo eos sequitur: *Scriptum est enim*, ait Apostolus citatus primo Corinth. tertio. *Comprehendam sapientes in astutiâ eorum.* scilicet in libro Iob capite quinto. Sic comprehensus est Giezi, dolosè emungens munera à Naaman, idque domino suo pernegans. Cui Elisæus: *Nonne cor meum in præsenti erat, quando occurrit tibi homo? sed & lepra Naaman* (vnà cum argento) *adhærebit tibi*, quarto Regum quinto. Qui bonis alienis sua commaculant, quid mirum si corrupto & putrido sanguine sanguinem suum perdant, dum alienum hauriunt? IV. In Deposito.

V. Alij in exequendis testamentis & persoluendis legatis. Cuius exemplum refert Ioann. Paulus in Spudopœdiâ de viduâ, cuius vir argricola ante obitum mandârat, vt pretium bouis venditi pro ipsius anima expenderet in pauperes. Illa bouem ad forum producit, eique gallum gallinaceum imposuit, & bouem quidem vno solùm, gallum autem viginti florenis venalem proposuit, eâ lege vt vnus sine altero non emeretur. Itaque pretium bouis, vnum scilicet florenum, pro viro defuncto expendit, reliquum sibi retinuit. Variæ nimirum ab hæredibus quæruntur artes & prætextus ad fraudandam testatorum voluntatem; quod bene præuidit Iacob Patriarcha, qui propterea moriens seriò adiurauit filium suum Iosephum, sub iuramento obtestans, ne se in Ægypto sepeliret, sed in sepulchro patrum suorum, cùm ad id peragendum iter longum suscipiendũ & sumptus multi faciendi essent. Genes. quadragesimo septimo. Nouerat enim prudens senex, quòd propinqui ferè vnà cum sepultis maioribus suis etiam memoriam eorum & obseruantiam atque fidem erga eos sepeliant, nec mandata adimplere magnoperè curent, sed fraudibus eludant. Non est res tanti sepeliri in alienâ terrâ, vt sensit Sancta Monica dicens: V. In exequendis testamentis.

Ponite

Ponite matrem vestram vbicumque. Cur ergo Iacob adeò vetat sepeliri se in Ægypto? Intellexit vtique Ægyptum significare *angustias & tribulationes*, adeoque designare purgatorium, in quo angustiantur parentes, si pias eorum voluntates non exequantur filij. Propterea bene dicitur Psalm. 48. *Relinquent alienis diuitias suas.* Quibus alienis? Nónne hæredibus legitimis? Et hi quomodo alieni dicuntur? quia scilicet ita se gerunt parente defuncto, ac si alieni forent, & ipsum non nouissent, adeò non curant mandata eius implere, debita soluere, exequias procurare, quibus in alterâ vitâ iuuetur. Intelligunt hæredes, quod Gregorius Magn. libro nono Ep. capite vigesimo ad Ianuarium Episcopum Calaritanum scribit: *Vltima voluntas defuncti modis omnibus curari debet.* Imò hæres non implens defuncti patris voluntatem priuari successione hæreditatis meretur, vt ostendit Gratianus 11. quæstione prima, cap. decimo tertio: & ex iure ciuili (de fideicom. l. vlt.) Obligantur enim adhuc quarto præcepto de honorandis parentibus. Boni igitur filij mox & fideliter implent mandata parentum.

Vos ergo Auditores nolite esse tales Iacobi sodales, quales Esau finxit, sed qualis fuit Apostolus Iacobus, plantam quidem Christi, Magistri sui tenens ac sequens in vita & martyrio, sed minimè supplantans.

THEMA SECVNDVM.

Qui malè petant cum filijs Zebedæi.

I. *Qui orationi opera non iungunt.*
II. *Qui pro se ipsis non orant.*
III. *Qui non instanter orant.*
IV. *Qui non orant in tempore.*
V. *Qui non petunt quod debent.*
VI. *Qui in peccatis hærentes orant.*

Nescitis quid petatis. *Matth.* 20.

DE Cosmo Medico Florentino refertur (à Io. Botero de dictis memor.) venisse aliquando duos patres Franciscanos ad ipsius ædes mendicatum eleemosynam, fortè candelas & huiusmodi: qui cùm vsque ad vesperum expectarent, prodiens tandem dominus aduertit in quodam conclaui candelam, frustrà ardere; quam ob causam dirè satis diuque famulos obiurgauit. Quod vbi fratres illi mendicantes, non procul inde expectantes, audierunt, mox velut desperata eleemosyna è palatio discesserunt. Cogitabant enim boni viri: si hic dominus ob candelam vnam tam grauiter expostulat cum famulis, quid nobis sperandum? Verùm reuocatos ille liberaliter accepit & cum eleemosynâ dimisit, rationem reddens, cur famulos obiurgâsset: quòd nimirum boni patrisfamilias sit, etiam ad minima attendere. Forsan etiam nostrûm aliqui terrebuntur hodie, & timebunt petere à Christo aliquid, postquam audierunt eum tam difficilem fuisse in dandâ sessione dextræ & sinistræ suæ, & quidem dilectis suis ac sanguine iunctis discipulis, Ioanni & Iacobo. Si enim hoc negat suis propinquis, non sine reprehensione aliqua: *Nescitis quid petatis*; actum erit de nobis, nihil nobis dabit, frustrà gratiam expectamus. Verùm ne terreamini, Auditores, nouit Dominus, cur seuerior erga duos hos discipulos fuerit. Videntur enim leges bonæ orationis non seruâsse; quas si nos seruauerimus, vtique repulsam minimè patiemur. Videamus ergo in quo errârint.

I. Inter orandum non leuarunt manus: quia vt Sanctus Marcus ait cap. 10. *timebant* Christum sequi Ierosolymam ad passionem. Coronari ergo cupiebant, sed pati nolebant. Scimus Moysen pro victoria orantem eleuâsse etiam manus: quibus eleuatis auditus fuit, cadentibus non auditus, Exo. 17. Manus ergo leuandæ sunt vnà cùm oratione ad Deum, hoc est, opera bona iungenda orationi. Sic enim ait Ieremias Thren. 3. *Leuemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos.* In quem locum Sanctus Gregorius 18. Moral. capite 3. ait: *Corda cum manibus leuat, qui orationem suam operibus roborat. Nam quisquis orat, sed operari dissimulat, cor leuat, & manus non leuat: quisquis verò operatur & non orat, manus leuat & cor non leuat.* In Musicâ non auditur solùm vox, quæ cantat: sed videtur etiam manus præcentoris, quæ canentes dirigit, vt bene inter se concordent. Oratio quidam psalmus seu Musica est, teste Apostolo 1. Corinth. 14. *Orabo spiritu, orabo & mente, psallam spiritu, psallam & mente.* Ergo vt bene sonet nostra oratio, manu bonæ vitæ & actionis regenda est. Manus malè dirigens Musicos, peruertit totam Musicam, redditque auribus grauem: ita opera discrepantia ab oratione destruunt orationem, & grauant aures Dei. I. Qui orationi opera non iungunt.

II. Non per se, sed per matrem petierunt primas sedes: vnde non matri, sed ipsis respondet Christus: *Nescitis quid petatis.* promisit Christus auditurum patrem preces nostras, sed quâ ratione? Audiamus Augustinum tract. 102. in Ioannem: *Exaudiuntur quippe omnes sancti pro se ipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur, vel amicis, vel inimicis suis, vel quibuslibet alijs: quia non vtcumque dictum est, dabit: sed dabit vobis.* Quod saltem videtur intelligendum, si ipsi pro quibus alij orant, de suo nihil addant. Orat pro communibus calamitatibus Ecclesia mater in viris sanctis & religiosis; sed si filij non orant, quid mirum si nil impetrent? Saul in Samuelis pro se faciendâ oratione totam suam fiduciam posuit dicens: *Porta, quæso, peccatum meum:* sed pro se ipso non orauit, proinde nil obtinuit. Cùm enim apprehenso Samuelis pallio retinere eum secum vellet, quò per ipsum impetraret veniam II. Qui pro se ipsis nō orant.

niam delicti, Samuel discessit, & scissâ veste remansit Saüli in manu sola vestis lacinia, 1. Reg. 15. Multi ponunt spem & salutem suam præcisè in piorum & Ecclesiasticorum precibus, apprehendunt vestem illorum, quasi sub illâ perfugium reperturi, cùm ipsi nihil adlaborent. Sed parum hoc eos iuuat, & Sancti eos deserunt. S. Elisabetha, Thuringiæ Princeps, interpellata à nobili ephebo, vt ipsi gratiam & contemptum mundi à Deo impetrare vellet, duxit eum ad templum Franciscanorum & iussit vnà secum orare; moxque tanto ardore iuuenem accendit, vt is deserto mundo ordinem Sancti Francisci intraret. Vt in vitâ. Putant multi Ecclesiæ tantùm matris nostræ, & Ecclesiasticorum esse orare & impetrare nobis pacem, fruges, sanitatem &c. sed frustrà sunt: filij etiam cum matre orare debent, siquid impetrare volunt.

III. Qui non instanter orant.

III. Non instanter orârunt. Semel dumtaxat Christum interpellârunt: non perseuerârunt pulsando, quemadmodum Chananæa illa orans pro filiâ; quæ sæpiùs repulsam passa, non cessauit à precibus, donec audiretur. Multi instar leopardi sunt, qui nisi tertio aut quarto saltu apprehendat leporem, iam desinit insequi. Non ita orandum, sed, *Qui diligit DEVM, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in oratione dierum exaudietur*, ait Ecclesiasticus capite tertio, non in vnius aut alterius diei, sed *in oratione* plurium *dierum*. Isaaco promiserat Deus sobolem, sed Isaac non nisi post viginti annorum orationem eam impetrauit vt censet Chrysostomus Genes. vigesimo quinto, homilia quadragesimâ nonâ. vnde in Hebr. est: *multum & instanter orauit*: Anno ætatis 40. duxit Rebeccam, & 60. primùm illa peperit, viginti igitur annis Isaac orauit, donec prolem impetrauit. Similiter Genes. 17. Abrahæ adhuc iuueni semen à Deo promissum fuit, sed non est datum nisi seni, post diuturnam orationem, vt aduertit Sanctus Basilius in lib. Constitut. Monast. cap. 21. *Nos verò annum oramus*, subdit Sanctus Basilius, *& desistimus postea: biennium ieiunamus, & ieiunandi postea facimus finem.* Nemo ergo dicat, diu iam multumque orauimus, nec tamen auditi sumus. Etenim languidus ille ad piscinam per annos triginta octo, quoties aqua mota fuit, toties ipse è lecto prorepsit, & in aquam descendere conatus fuit, frustrà tamen; quia semper ab alijs præuentus est, nec tamen ideò desperauit, aut à piscinâ discessit, vt obseruat S. Chrysostomus hom. 35. in Ioan. Vnde factum, vt tandem corpore & animo sanaretur à Christo.

IV. Qui non orant in tempore.

IV. Non orârunt tempestiuè, vti putat Sanctus Chrysostomus, quia nimirum petierunt Christi dextram & sinistram imminente iam passione eius, cùm lugendum & ad crucem potiùs, quàm ad honores ascendendum erat. *Vos*, inquit, in personâ Christi, *de honoribus & coronis mecum agitis: ego verò de luctamine atque sudore dissero. Non præmiorum hoc tempus est, sed cædis ac periculorum.* Ergo qui vult audiri, tempestiuè orat iuxta id Prouerb. 8. *Qui manè vigilant ad me, inuenient me.* Ortum fuit aliquando bellum durum inter duorum exercituum duces, Ioab & Abner, & fugatus Abner à Ioab, feriente terga fugientis Abner tota die. Post occasum Solis clamauit Abner ad Ioab: *Num vsque ad internecionem tuus mucro desæuiet? vsquequo non dicis populo, vt omittat persequi fratres suos?* Cui Ioab: *Viuit Dominus: si locutus fuisses, manè recessisset populus persequens fratrem suum.* 2. Regum 2. manè recessisset, si manè petijsses: quia serò petis, stragem passus es. Florentiæ quidam Concionator recensuit fuisse agasoni asinum, qui deuorata largiùs cicuta, membris omnibus consopitus fuit. Pulsatus subinde ab agasone, vt surgeret è somno, cùm se non moueret, pro extincto habitus est. Quare arrepto cultro herus pellem ei scindere & detrahere incipit: tum dolorem sentiens asinus euigilat & rudit. Cui herus: serò nimis iam conquereris, priùs rudere oportuit: actum est; morieris. Multis hoc contingit. Dum hostis longè abest, profundo in sopore iacent, nec excitari ad orandum possunt, pace sua consopiti. Contingit insperatò hostem aduentare, ibi tum clamare & orare volunt, ne in manus hostium veniant. Sed quid si frustra? Quid si non audiantur, quia orare priùs cùm stimularentur, noluerunt? *si locutus fuisses manè recessisset* hostis.

V. Non petierunt quod debebant; quia existimantes Christi regnum fore pompolum & terrenum, quale fuit Dauidis & Salomonis, progenitorum eius, terrenam etiam dignitatem petierunt. *Nihil spirituale petebant*, ait Sanctus Chrysostomus. Diximus Moysen orantem pro victoriâ sui exercitûs nihil impetrâsse, cùm permisit manus suas collabi versus terram: impetrâsse successum bonum, cùm sustulit versus cœlum Exod. 17. Quid hoc significat? Cùm ad cœlum dirigimus orationem & ad Dei gloriam, tunc vincemus hostes nostros: cùm ad terram demittimus, vincent inimici nostri. Quàm multos esse putamus, qui manibus ad cœlum erectis orant? *Omnes quæ sua sunt, quærunt, non quæ IESV Christi*; non quæ Ecclesiæ Christi, non quæ salutis nostræ. Pacem quærimus nostram, non Ecclesiæ: exaltationem nostram, non Ecclesiæ: terrena, non cælestia: sicque nos ipsos, non Christum eiusque gloriam quærimus. V. Qui non petunt quod debent.

Plerique igitur petunt sessionem ad sinistram, hoc est, vt in hoc sæculo bene habeant in pace & rerum abundantiâ viuant. Quibus ait Chrysostomus in personâ Dei: *Ego vos vocaui ad partem dextram: & vos vestro consilio curritis ad sinistram.*

Alij petunt sessionem ad dextram & sinistram, vt scilicet ibi & hîc bene habeant. Quibus ait S. Hieronymus in reg. Monach. cap. 29. & alibi: *Delicatus es miles, si hîc vis gaudere cum sæculo, & ibi regnare cum Christo.*

Alij

Alij ponere volunt hostes & inimicos nostros ad sinistram Christi iudicantis, adeoque inter hœdos; se verò ad dextram inter oues. Nec isti bene: orandum potiùs vt inimici nostri à sinistrâ transeant ad dextram & ex hœdis fiant oues: amici ex inimicis.

Alij petunt primò dextram, posteà sinistrã, hoc est, primùm quærunt terrena & primariò; deinde secundariò cælestia. Nec isti bene. *Quærite primum regnum DEI & iustitiam eius*, ait Dominus, *& hæc omnia adijcientur vobis*. Matth. 6.

VI. Qui in peccatis hærentes orant.

VI. Denique videtur, quòd non lauerint manus, priusquam eas ad orandum tollerent. Scimus Apostolum 1. Tim. 2. dicere: *Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus sine irâ & disceptatione.* Agnoscit autem S. Chrysostomus homil. 66. in Matth. in hac petitione labem aliquam. *Volebant, vt ego conijcio*, ait, *quoniam super 12. sedes sessuros discipulos audierunt, primatum huius consessus impetrare, & præponi quidem se cæteris, præterquam Petro, sciebant: Petrũ verò sibi præferri formidantes dicere ausi sunt: Dic vt vnus à dextris, alter à sinistris sedeat.* Cupiebant ergo & Petrum præcedere, & ita vtrumque latus Christi in regno eius stipare, vt nemo nisi per ipsos accessum ad eum haberet, nemo nisi per ipsos aliquid impetraret. Quod si ita est, fuit macula ambitionis aliqua. Quamquam eos excusat Chrysostomus: *Nondum enim mysterium crucis*, inquit, *erat consummatum, nondum gratia Spiritus in corda ipsorum infusa.* Quidquid sit, videtur saltem importuna quædam cupiditas eos momordisse: vel non optima æmulatio. Quòd si tamen hæc orationem discipulorum labefactauit, quid faciet ira, odium disceptatio, discordia? Sanè Chrysostomus homiliâ 8. in citatum Pauli locum ait: *Puras, inquit, manus (leuantes) id est, mundas, non aquâ lotas, verùm cupiditate, rapinâ, cædibus mundas.* Et mox: *nullus adeò audax sit, vt inimicitias exercens ad DEVM pergat orandum.* Lauabant olim Christiani manus oraturi, quemadmodum & Iudæi; vt cor priùs eluere à peccato meminisset. Sensit in hac re diuinam vltionem Warinbertus Episcopus Suessionensis, qui Monasterium Sancti Medardi, læsum se ab eo immeritò causans, cum irâ & armis intrare ausus fuit, vindictam expetiturus. *Cùm enim sanctuarij regias irreuerenter concuteret, eos, qui pro subitaneâ tormentorum expectatione aditum obstruxerant, exprobrationibus contumeliosis insequeretur, furibundus ipse Pontifex per medium eorum irrumpens, præsumptuosè nimis & cum multâ superbiâ excruciari custodes minabatur, nisi citò sibi ianuæ aperirentur. In tam imminente mortis discrimine serui DEI trementes, DEO & Sancto Medardo, non sine multâ lachrymarum profusione animas suas commendant, & sic diuinitùs animati aperiri furentibus illis iubent Ecclesiam. Mox infœlix Episcopus ingressus monasterium, vt eum qui sibi aperuerat, præ nimio timore secus ianuas percepit delitescere tam validè illi baculum, quem manu gestabat, illisit in capite, vt penè totum eius vestimentum exundanti cruentaretur sanguine. Stupefactus frater & penè decidens ad DEVM suspirauit, & querimoniæ huius causam, cùm aliter non præsumeret, intimo cordis murmure lachrymabiliter commendauit. Audiant Tyranni seruorum DEI reclamationes, & reuereantur: audiant fideles quique celerrimam DEI consolationem & confortentur. Statim enim infœlicissimus ille VVarinbertus excors & impœnitens, mox vt ante sanctissimi Confessoris memoriam tanquam oraturus genua flexit, diuino terribiliter percussus iudicio, diffusis per alui secreta visceribus miserabiliter expirauit.* Ita in vitâ S. Medardi 8. Iun. apud Sur. Terribile hoc supplicium iure merito omnes terreat & absterreat, ne cum irâ aut odio ad precandum accedant.

Postquam igitur vidimus, quinam defectus petitionem illam duorum Apostolorum euanidam reddiderint, ex eorum errore sapere nos discamus & orare sicut oportet: illorum defectus sit noster profectus.

THEMA TERTIVM.

Boanerges seu filij tonitrui qui & quando esse debeant.

I. *Concionatores contra peruicaces.*
II. *Magistratus contra improbos.*
III. *Patresfamilias in pestiferos domesticos.*
IV. *Parentes in filios contumaces.*
V. *Proximi contra proximos.*
VI. *Quisque in seipsum.*

Imposuit eis nomina Boanerges, quod est filij tonitrui. *Marci* 3.

Simeon & Leui typi Ioannis & Iacobi.

PErpulchrè sanè expressi fuêre 12. Christi discipuli in 12. filijs Iacob, à quibus descendit omne genus Hebræorum, sicut ab Apostolis omnis natio Christianorum. Inter illos 12. Iacobi filios fuêre duo admodum feruentes & zeloſi Simeon & Leui, qui raptam à Sichem & stupratam sororem suam, eidem eripuerunt, ipso occiso; tametsi malè & contra fidem datam. Genes. 24. Quam ob rem Iacob moriens appellauit eos *vasa bellantia*, seu bellatores: *Simeon & Leui vasa iniquitatis bellantia.* Genes. 49. Fuêre etiam inter discipulos Christi duo quidam zelotes, cæteris feruentiores, Iacobus & Ioannes; qui videntes Christum Magistrum suum excludi à Samaritanis, zelo armati: *Vis dicimus*, inquiunt, *vt ignis descendat de cælo & consummat illos?* Luc. 9. sed errârunt & isti in zelo suo, quia humano tantùm impatientiæ spiritu ducti erant; vnde audierunt: *Nescitis cuius spiritus estis.* Bene igitur Christus omnia præuidens eosque cognoscens, imposuit eis nomen *Boanerges*, hoc est, *filiorum tonitrui.* Verùm vti tribus Simeon & Leui zelum illum parentum suorum malum mutârunt posteà in bonum; dum Simeonitæ dispersi per omnes passim tribus docuerunt reliquos Hebræos veluti Magistri, vt ostendit Cornelius à Lapide in cap. 49. Genes. Leuitæ verò zelo honoris diuini

diuini iunxerunt se Moysi & occiderunt Idolatras, Exod. 3. ita illi duo Apostoli deinceps fuere optimi Zelotes pro Euangelio Christi disseminando, boni *filij tonitrus:* Iacobus prædicando maximo cum zelo, ob quem primus omnium Apostolorum ab Herode necatus creditur (vti reuelauit Christus S. Gertrudi lib. 4. Insinuationum cap. 48.) Ioannes autem scribendo & prædicando diutissimè atque efficacissimè ad multam vsque senectam, in qua postremus Apostolorum obijt. Hinc igitur habemus, bonum imò necessarium esse aliquando tonare contra vitia & rebelles: siquidem Christus inter suos discipulos, duos habere voluit, qui *tonitrui filij*, hoc est, tonantes essent. Atque vtinam inter Christianos non duo, sed plures forent, qui cùm opus est, tonarent! Quàm hi boni & Deo chari filij essent! Igitur videamus, qui & quando tales esse debeant.

I. Concionatores contra peruicaces.

I. Concionatores tametsi primò quidem & vt plurimùm suauitate vti debent, & oleum plagis infundere: vbi tamen vident, nihil se proficere, imò Dei verbum negligi, tenentur etiam vini acrimoniam adhibere, & tonare contra peruicaces. Sic enim mandat Deus Isaiæ cap. 58. *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum. Quasi tuba*, inquit, bellica, quæ hostem terrat & pugnantes excitet: non quasi tibi ad voluptatem & plausum modulans. Qualis, non tibia, sed tuba fuit Ioannes Baptista, qui non cessabat intonare Herodi: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Clamare ergo iubemur*, ait Sanctus Augustinus serm. 106. de tempore. *Et vehementer clamare. Ne parcas*, inquit. *peccatoris iniquitati, ne tacendo parcas, & dum verecundiæ eius consulis, non consulas sanitati, ne vulnera illius, quæ clamando resecare poteras, reticendo in peius enutrias. Scitis, quia tuba non tam oblectationis esse soleat, quàm terroris: non tam delectationem proferre, quàm inferre formidinem.* Idem Propheta cap. 56. latrare vult Concionatores adinstar canum, & reprehendit eos, qui non latrant. Huiusmodi canes misit Deus in mundum, quo tempore admodum peruersus erat, SS. Bernardum & Dominicum, quorum matres dum in vtero gestarent proles illas, visæ sibi sunt gestare catulos: mater quidem Bernardi latrantem, Dominici verò facem ore præferentem, & orbem flammis incendentem, vt in eorum actis. Similiter & mater Sancti Vincentij Ferrarij, magnæ illius tubæ, grauida filio, audiuit vocem eius, in vtero latrantis; quod indicium erat, fore, eum insignem vitiorum reprehensorem, apud Sur. 5. April. Et præstitere illi quidem strenuè officium suum, quemadmodum & S. Poppo Abbas Stabulensis, qui cùm intelligeret aliquando Henricum Imper. crudelibus ludis se delectare, contra eum tonare cœpit. Etenim pugil quidam membra melle perunctus, in certamen cum vrsis nudus descendebat ingensque vitæ periculum cum Regis voluptate subibat. Quod videns Poppo, zelo Dei accensus: *Tu*, ait ad Imp. *aliorum sanguine* *oculorum tuorum voluptati deseruies?* Quid multis? effecit vt Imp. eliminatis his spectaculis, saniores delectationes quæreret. Vt in vita 15. Ian. Sed Apostolum Paulum audiamus, prædicatorem veritatis. Hic cùm verba faceret ad proconsulem Sergium Paulum, videretque sibi resistere in conuersione illius Elymam magum, quærentem auertere Sergium à fide, repletus Spiritu S. cœpit contra eum tonare dicens: *O plene omni dolo; & omni fallacia, fili Diaboli, inimice omnis iustitiæ, non desinis subuertere vias Domini rectas?* Huic tonitruo mox addit fulmen: *Et nunc ecce manus Domini, & eris cæcus non videns Solem vsque ad tempus. Et cecidit in eum caligo & tenebræ, & circumiens quærebat; qui ei manum daret.* Actor. 13. Bene igitur Paulus à Sancto Hieronymo appellatur *tonitru Gentium*, apud Corn. in c. 19. Exodi. Debent igitur Concionatores suo tempore tonare, nisi velint aliquando audire tonantem Deum in se & auditores suos.

II. Magistratus contra improbos.

II. Magistratus contra improbos legum præuaricatores, præsertim contumaces & rebelles. Hac enim de causa Deus, quando legem in monte Sinai promulgauit, & Moysi tradidit, fecit resonare tonitrua & micare fulgura, Exod. 19. vt Moyses populi Dux intelligeret, legem populo cum seueritate inculcandam, & præuaricatores terrore compescendos puniendosque esse. Quod etiam Carolus M. indicare voluit, quando capulo ensis sui signabat decreta sua, quòd ense & seueritate ea custodiri vellet. Pastoris est gregem suum defendere & insidiantes ei lupos aut canes clamoribus obiurgare ac fustibus depellere. Sic egit Dauid pastoritius adolescens: percutiebat enim vrsum & leonem rapientes ouem, tenens mentum eorum; eruensque illis prædam. 1. Reg. 17. Idem agere Magistratus debet, tonare & fulminare in eos, qui subditos conturbant. Cuius rei egregium specimen dedit Saül contra Naas Ammoniten, qui oculos dextros ciuibus Iabes eruere moliebatur. *Insiluit enim Spiritus Domini in Saül, cùm audisset verba hæc, & iratus est furor eius nimis & assumens vtrumque bouem, concidit in frusta*, quò nimirum efficaciùs populum ad arma conuocaret & subditos suos à tyrannide Naas vindicaret, quod & fecit magna illius strage. 1. Reg. 11. Instigatus aliquando à Deo fuit Alaricus Rex Gothus, in Italia dominans, ad puniendos Romanos ob grauia eorum scelera; quod ille fecit quidem, sed mitiùs, permittendo vt quicumque in templa confugerent tam Ethnici quàm Christiani, cum omnibus quæ secum inferrent, salui & incolumes essent. Quam ob lenitatem paulò pòst punitus est naufragio & apud Cosentiam morte subita. Oros. libro 7. cap. 28. Io. Magnus lib. 15. cap. 11. Et quia præcipua vrbis loca Gothi incendere non potuerunt, Deus posteà fulminibus eam incendit & vastauit. Ita nimirum Magistratus, qui non punit sceleratorum peccata, facit ea sua. Id intelligens Godefridus Comes Cappenbergius, adhuc sæcularem militiam sectatus durissimis

simis verbis increpabat milites suos circumcursantes & prædas agentes, dicebat enim orans: *Scio arbiter iustißimè quòd in meum redundat caput, quidquid à meis delinquitur; omnisque dißimulationis meæ negligentia tuâ meritò districtione punietur:* Vt in eius vita 13. Ian. apud Lipel. ex Sur.

Neque sibi tantùm nocent, si non tonent in reprobos, sed etiam suis subditis. *Nocet* enim *bonis*, ait Seneca, *qui parcit malis*: imò etiam nocet malis, dum eos non emendat. Testatur id B. Petrus Damiani Cardin. in Epist. ad Gothifredum Ducem & Marchionem Tusciæ, nimiam eius arguens clementiam: *Illud mihi*, inquit, *non mediocriter displicet, quia in plectendis flagitijs & temerarijs iniquorum hominum ausibus coërcendis remissior cerneris esse quàm debeas: & dum peccatoribus parcis, augere peccata conuinceris. Eneruato igitur rigore iustitiæ, status euertitur disciplinæ: & dum vltoriæ seueritatis censura reprimitur, temeraria delinquendo licentia relaxatur. Inordinata sanè pietas nutrit impietatem, & timida manus medici, vulnus auget ægroti. Facit enim exuberare putredinem, dum non secando, sed palpando quotidie superducit vulnusculo cicatricem. Pharmacopola denique qui mollibus vnguentis non permiscet acredinem, tumoribus exsiccandis nullam potest adhibere virtutem.* Confirmat id ad finem præclaro documento & exemplo, quæ alibi retulimus. Hæc causa est, cur Sanctus Petrus Ecclesiæ præses contra Simonem illum, quærentem Spiritum sanctum emere pecuniâ, adeò tonârit? *Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum DEI existimasti pecuniâ possideri.* Actor. 8. In quæ verba Sanctus Bernardus Epist. 237. exclamat: *O vox tonitrui! ô vox magnificentiæ & virtutis! ad cuius terrorem confundantur & conuertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.* Iisdem Sancti Petri verbis fulminantibus Leo IX. Pp. presbyterum quendam, qui nomine Episcopi cuiusdam in Gallia, ob Simoniam suspensi, absolutionem pecuniâ impetrarat, percussit, adeoque perculit, vt is amissa mente vndique vagari cogeretur, nullibi consistere posset, apud Baron. anno. 1047.

Vide supra in F. circumcis. Conc. 1. n. 1.

III. Paterfamilias in pestiferos domesticos.

III. Paterfamilias in domesticos pestiferos & grauiter Deum offendentes. Tametsi enim ordinariè suauitate magis quàm austeritate erga suos vti debet, iuxta monitum Ecclesiastici capite quarto: *Noli esse sicut leo in domo tua, euertens domesticos tuos & opprimens subiectos tibi*; tamen vbi res postulat, in delinquentes rugire & tonare opus est, præsertim quando Dei honor aut proximorum salus ab eis impugnatur aut impeditur. Fecit hoc imprimis ipse Christus Dominus, quando Petro passionem sibi dissuadenti respondit: *Vade post me Satana, non sapis ea, quæ DEI sunt, sed quæ hominum.* Matth. 16. Fuit certè hoc tremendum tonitru, iustum tamen; quia vitæ Christi temporali tantùm, non eius gloriæ & saluti generis humani Petrus consulebat. Rursum quando eidem Petro lotionem detrectanti dixit: *Nisi lauero te, non habebis partem mecum.* Ioan. 13. quale tonitru id fuit. Sic nimirum imprudentes & immorigeri domestici, cùm se patrifamilias opponunt, terrore & minis ad officium compellendi sunt. Quod & Sanctus Iob fecit vxori, (Iob 2.) quando eam sibi insultantem (quasi frustra DEVM coluisset, à quo tam seuerè castigaretur, ideoque dicentem: *Benedic DEO & morere*) corripuit hoc tonitru: *Quasi vna de stultis mulieribus locuta es.* quasi diceret, videris hanc stultitiam didicisse, ab Idumæis mulieribus, quæ si parum propitios habeant Deos suos, conuitijs & quandoque verberibus eos obiurgant atque inuadunt, quæ stultissima insania est. Iisdem verbis obiurgauit Thomas Morus coniugem, suggerentem sibi, vt impio Regis Henrici decreto subscriberet ad redimendam vitam: appellando eam *stultam mercatricem*, quæ suaderet vitam 10. aut 20. annorum præferendam æternæ. Staplet. in vita. Non minori laude obiurgauit Dauid filios Saruiæ, seruos suos, quando ei vindictam de Semei, derisore suo, sumendam suadebant, seque ad id offerebant: *Quid mihi & vobis est filij Saruiæ?* 2. Regum 16. in quæ verba Sanctus Bernardus sermone 34. exclamat: *ô verè hominem secundum cor DEI, qui se vlciscenti potius, quam exprobranti succensendum putauit!* Tonabat idem in familiam suam, quando dicebat: *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam.* Psalm. 100. quasi diceret, proripiant se è domo mea capitosi, insolentes, inflati, & qui vestium luxui addicti sunt. Hac tonandi ratione resecantur putrida membra, & seruatur corpus.

IV. Parentes in filios contumaces.

IV. Parentes in filios contumaces. Quod adeò iustum est, vt Deus Deuteron. 21. præceperit, filios eiusmodi ab ipsismet parentibus ad portam iudicij sistendos & coram senioribus accusandos esse, quò lapidarentur ab omni populo. Horrendum est hoc tonitru, quòd proprios filios accusari iubet & tradi lapidandos populo; æquum tamen & iustum. *In causa enim DEI nec filium pater sapiens agnoscit*, ait ibi Rupertus. Et præstat filium hîc puniri, quàm in altero sæculo, aut deduci ad grauiores insolentias. Pia hæc est & paterna filiorum obiurgatio, impia verò & crudelis conniuentia. Scimus Noën maledixisse Chanaan, filium Cham, quòd in ebrietate malè coopertus à Cham derisus esset. Sed cur Chanaan & non Cham? Causam ex Hebræo Doctore offert Theodoretus quæstione 57. quòd Chanaan aui sui nuditatem prior aspexerit & deluserit, moxque patri indicarit, qui filium sicut debebat, non obiurgauit, sed ipsum potiùs secutus, accessit & patrem discoopertum adspexit. Ergo quia Cham filium non corripuit, causa ipsi extitit auitæ maledictionis; à qua eum si tonare voluisset, liberasset. Idem expertus est Hemor vir potens, qui filium suum Sichem ob Dinæ raptum mox reprehendere & absterrere debuisset, quod quia non fecit, & se filium

lium in gladios filiorum Iacob impegit. Genes. 34. Quod etiam sensit Heli 1. Regum 2. & 4. Filius viduæ Sareptanæ vbi mortuus est? in blando matris sinu; vbi resuscitatus? in lectulo Eliæ duro & aspero. 3. Reg. 17. Ita nimirum blanditiæ parentum necant liberos, quos saluaret dura obiurgatio & disciplina.

V. Proximi contra proximos. V. Proximus in proximum; sed quando? Respondit ad hoc Abbas Pastor in vitis PP. libro 5. *Si aliquis voluerit te separare à DEO, pro hoc irascere.* Hac de causa tonabant plurimæ virgines contra tyrannos & procos, qui earum pudori insidiati sunt, vti Sancta Agnes dicens proco: *Discede à me pabulum mortis.* Sancta Agatha Quintiano: *Impie, diræ & crudelis tyranne, non te pudet amputare in fœmina, quod ipse in matre suxisti?* (Trip. in F. S. Cathar. C. 1. E. 2.) Quæ proinde Apocal. 14. dicuntur habere vocem *sicut tonitrui magni.* Quemadmodum enim apes non permittunt tangi alueare suum, sed spiculis id defendunt: ita debent virgines, si tangantur, defendere pudorem suum, tonando, fulminando. Similiter si quis te consilio prauo, aut per adulationem ab æquo & bono abducere conatur, tu contra eum tonare incipe. Sic obiurgauit Christus Dæmones, quando eum vana adulatione laudare cœperunt. Ladislaus Rex Poloniæ assentatores suos etiam colaphis excipiebat, solitus dicere: *Percutientes me repercutio.* Ad. Cozen lib. 6. Polit. cap. 1. Denique quemadmodum Moyses multoties detonuit contra Pharaonem detinentem à Dei seruitio populum, sanctâ quadam irâ contra illum accensus: ita qui se retineri in statu periculoso vel in seruitute Dæmonis deprehendit, tonare in detentorem & fulminare debet, si aliter se liberare ab illo nequeat. Sancta hæc est iracundia, qualem etiam exercuit Sanctus Franciscus Xauerius in præfectum Malacensem, qui eius ad Sinas profectionem & tot animarum lucrum malitiosè impediuit: tonando in eum verbis ac minis, fulminando denique excommunicatione, quæ certè hominem confecit, vt paulò pòst catenis vinctus velut perduellis in Lusitaniam abduceretur, ibique in leprâ simul & infamiâ pauper obiret, vt in eius vitâ.

VI. Quisque in seipsum. VI. Denique in seipsum quisque securissimè simul & saluberrimè tonabit, si in effrænes suas passiones & vitia inuehatur. Id nos docere Christus voluit, quando increpauit ventum & tempestatem maris, & secundum Marcum capite quarto, comminatus est vento & dixit mari: *tace, obmutesce.* Exurgit ventus, cùm te tentatio pulsat: commouetur mare, cùm inflammaris ira vel alia turbaris passione. Hic te Boanergem ostende, impera mari & fluctui tuo, compesce te ab iracundia & redi ad quietem mentis tuæ. Sic egere viri illi Sancti Benedictus & Franciscus, quorum ille in spinis, hic in aquis niue & glacie gelidis sese castigauit, verberibus insuper se obiurgans: *Eia frater asine, sic te decet manere, sic subire flagellum.* Sanctus Romualdus, *quando eum,* inquit Petrus Damiani in eius vita, *ex aliquo esculentiori cibo gulæ vitium titillaret, mox, accuratè illum praeparari præcipiens, ori & manibus apponebat, & solum captans odorem dicebat: O gula, ô gula, quàm dulcis, quàm suauis tibi modò sapit iste cibus! sed væ tibi, ex eo nunquam gustabis: & sic intactum ad cellarium remittebat.* Illi sunt Boanerges, quos pro viribus saltem vestris imitamini vos Christiani.

Fabri auctuarium de Sanctis.

THEMA QVARTVM.

Qui malè vel bene suos ad honores promoueant.

I. Promouent aliqui per viam potentiæ, sed malè.
II. Alij per viam consanguinitatis.
III. Alij per viam munerum.
IV. Alij per viam humilitatis & virtutis.

Dic vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dextram, & vnus ad sinistram tuam. *Matth.* 20.

Viæ in terram promissam Hebræis interclusæ tres. IN itinere, quo duxit DEVS Hebræos per desertum versus terram promissionis, inuenio eum tres vias, per quas penetrare conabantur, ipsis interclusisse. Primò viam montis, per quem ascendere volebant ad Chananæos & Amalecitas, & per illos vi ac potentiâ suâ perrumpere in terram promissam. Quam viam cùm inirent contra Dei mandatum, cæsi ac repulsi sunt, Num. decimo quarto. Secundò per viam Edom seu Idumæorum, quos tanquam fratres suos pro transitu rogabant compellabantque dicentes: *Hæc mandat frater tuus Israël: obsecramus vt nobis trāsire liceat per terram tuam.* Sed renuit Edom, nec voluntas Dei fuit, vt per fratres suos transirent, Numer. vigesimo. Tertiò tentarunt per exploratorum viam penetrare ad Regem Arad, & per illum in Chanaan. Nec istud voluit Deus, nam occurrit eis Arad, & victor existens duxit ex eis prædam. Num. 21. Videtur in his vijs mysticum quid latere. Volunt sæpenumero magnæ authoritatis viri clientes suos inducere ad honores & dignitates, quasi in terram promissam, lacte & melle manantem; sed multoties inducunt per vias Deo non placentes. Alij per viam potentiæ & violentiæ: alij per viam propinquitatis, quam in hodierno Euangelio tentauit, frustrà tamen, mater filiorum Zebedæi: alij per viam munerum. Prima est via montis, secunda via fratrum, tertia via exploratorum. Non vult Deus per has vias induci homines ad honores. Quod nunc videbimus.

I. Promouent aliqui per viam potentiæ, sed malè. 1. Promouent suos aliqui per potentiam, quibus contradicere nemo facilè audet. Hi sæpè indignos euehunt iuxta id Prouerb. 26. *Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij: sic qui tribuit insipienti honorem.* Olim in Mercurij statuas ponebant viatores lapides ad honorem eius, sicut nunc quidam simplices mittunt lapides in sacras viarum columnas. Mercurius

quia scilicet ipse spiritus & corda nouit solus: Deinde *vt sciremus principatum in populos non sanguini deferendum esse, sed vitæ*, ait Sanctus Hieronymus in cap. 1. Epist. ad Titum. Qui mox subdit: *At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficium facere vt non quærant eos, qui possunt Ecclesiæ plus prodesse, & in Ecclesia erigere columnas, sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequijs deliniti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, & vt deterio a ta eam, qui vt clerici fierent, muneribus impetrarunt.*

III. Alij per viam munerum.

III. Per opes alij & munera. Sic promouit filium Wenceslaum 15. annos natum Carolus IV. Imperator ad Imperij culmen, qui singulis Electoribus centum millia aureorum spopondit, vt filium eligerent. Cumque tantam summam ad diem soluere non valeret, publica vectigalia, Imperatori ad subsidia relicta, eis non tam oppignorauit, quàm perpetuò abalienauit ob filium turpissimum, posteà ab Imperio ob ignauiam deiectum. Dubrau. lib. 22. Produntur isti hoc ipso, quòd sic promoueantur, indigni esse promotione, vt qui suis virtutibus ad culmina dignitatum euolare nequeant, ideoque auri adminiculo debeant sustolli.

Laudandus hîc Theodoricus Franciæ Rex, qui mortuo Quintiano Aruernorum Episcopo, cùm Clerus de successoris dignitate consuleret, Theodoricus Gallicum virum religiosum & zelo Dei plenum, diuino spiritu impulsus Aruernis Episcopum tradidit, muneribusque repudiatis, datis de publico expensis, festiuo conuiuio ciues ob Galli futuri Episcopi honorem exhilarauit. Ita Gallus summo sacerdotio initiatus posteà gloriabatur & sanctè, non plus se pro Episcopatu donasse, quàm vnum trientem coco, qui prandium parârat: Gregorio Turon. eius patruo, auctore lib. 7. hist. Franc. apud Sur. & Lipel. 1. Iulij.

IV. Alij per viam humilitatis & virtutis.

IV. Superest ergo vltima via, vt qui fugiunt dignitates, ad eas capessendas eligantur; quam suadet Sanctus Bernardus loco citato. Quemadmodum vmbra accedentem ad se fugit, fugientem sequitur: ita honor & dignitas desiderantem debet fugere, fugientem desiderare & insequi. Ita Chrysostomus homilia trigesimâ quinta op. imperf. *Primatus fugientem se desiderat, desiderantem se fugit*, ait. Cæmentarius, vt murum rectum & stabilem construat, lapides qui nimis prominent, intrudit: & qui nimiùm intùs latent, protrudit, vt fiat murus æqualis. Sic agendum videtur cum honorum collatione: qui honores fugiunt, ad eos protrahendi sunt: qui eos ambiunt & seipsos offerunt, arcendi & deprimendi. Sic Abrahamum in tabernaculo suo latentem Deus eduxit foras, promittens ei semen iuxta multitudinem stellarum. Genes. 15. In quem locum Origenes homil. 21. in Num. ait: *Intuere quomodo iustus intùs est, & in interioribus semper consistit; quia intùs in abscondito orat patrem, & omnis gloria filiæ Regis intrinsecùs est; sed tamen DEVS educit eum foras &c.* Sic eduxit foras ad Episcopatum Lugdunensium è specu S. Eucherium, Deo seruientem. Defuncto enim Lugdun. Episcopo cùm successor quæreretur, ecce cuidam puero Angelus apparens dixit: Eucherium quærendum tali loco, & Episcopum constituendum. Quæsitus & inuentus est. Verùm eo nuncio cohorrescens dixit Archidiacono ad se misso, se nisi vi & vinculis è specu sua extrahatur, nunquam exiturum ad capessendum illud munus. Ergo Archidiaconus effracto speluncæ muro vi eum extraxit, & vinculis coërcitum Lugdunum perduxit, omniumque consensu in cathedra Pontificali collocauit. Refert Ado Archiepiscopus Treuir. Sur. 16. Nouemb. Bene ergo Sanctus Bernardus Epist. 248. scribit: *Si rebus raritas pretium facit, nihil in Ecclesiâ pretiosius, nihil optabilius bono vtilique pastore, proinde sicubi talis reperiatur: confestim iniicienda sunt manus, & totis viribus satagendum, nequa vi, nequa arte, aut malitia fructuosa promotio valeat impediri.* Sic elegit Deus Moysen inuitū & recusantem, in Ducem populi sui. Sanctus Bernabas Sanctum Narnum in Episcopum Bergomatum, quem etiam refugientem ab onere, illo Moysis, tandem Deo vocanti cedentis, exemplo vicit, vt in se susciperet munus, vt in eius vita 27. August. Sic Eugenius Pp. Sanctum Laurentium Iustinianum vocans ad Episcopatum Venetorum, bina vice dictis factisque resistentem, litteris tandem impulit. Qui Laurentius dicebat, *tantisper gloriæ cupiditati ignoscendum, dum virtutem velut ancilla sequeretur, non autem quasi domina præcederet.* Vt in eius vita 8. Ian. Bernard. Iustinianus apud Surium. Atque isti demum præclarè vt plurimùm rem gerunt, qui inuiti & coacti ad honorum culmina euecti sunt.

Quando igitur vidimus non placere DEO, vt per vias illas vetitas inducantur homines ad honorum culmina, superest vt per viam DEO placitam promoueantur, qui honores fugiant, indignos sese reputantes, cùm reuerà digni sunt.

THEMA QVINTVM.

Quâ ratione quisque ad mortem paratus esse debeat.

I. *Si liber à mundi amore.*
II. *Si purus ab omni peccato graui.*
III. *Si liber à pœnarum debito.*
IV. *Si instructus bonis operibus.*
V. *Si dispositam habeas domum.*
VI. *Si paratam in cœlo habeas domum.*

Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?
Matth. 20.

MAgnus ille & Sanctus Cœnobiarcha Thedosius cùm aliquot sibi adiunxisset discipulos, & probè intelligeret quantùm ad

ad eorum institutionem memoria mortis valeret, iussit eos fodere & struere sepulchrum: quo facto eos gratiosè, vt solebat, allocutus, dixit: *Sepulchrum quidem paratum est; quis autem est ex vobis encœnia eius celebraturus?* Ibi è discipulorum numero prodijt vnus, Basilius nomine sacerdos, qui ad pedes Abbatis accidens: *Ego*, inquit, *huius sepulchri primus celebrabo encœnia.* Hic petijt, ille dedit. Iussit enim Theodosius omnia ipsi fieri, quæ pro defunctis solent, tertias, nonas & quadragenas vigilias, quibus peractis Basilius sine omni morbo ac dolore sopitus obdormiuit in Domino, & sepulchro suo encœnia dedit; nec sine approbatione diuini numinis: quadraginta enim diebus posteà visus est in Choro fratrum horas sacras vnà cum eis decantare. Baron. & Metaphrast. apud Surium 11. Ianuar. Simile aliquid videre mihi videor in hodierno Euangelio. Dixerat Christus suis discipulis ascendere se Ierosolymam ad suam passionem, quo audito accedunt eum duo discipuli, Iacobus & Ioannes fratres, petuntque ab ipso primas dignitates, ad dextram & sinistram eius. Quid ad hæc Magister Christus Calicem passionis & mortis eis proponit adeoque propinat, an ipsum encœniare & præ cæteris haurire parati & expediti sint. Ad hoc illi sine morâ: *Possumus*, inquiunt. Et sanè quod promiserunt, consecuti sunt. Primi enim illi duo è numero Apostolorum biberunt calicem Domini sui: Ioannes secundùm animam, quando crucifixo adstans dolores eius simul cum illo sensit: Iacobus secundùm corpus, quando primus ex Apostolis martyrium subiuit. Quid nos ad hæc Auditores? Quod discipulis suis Christus dixit, hoc omnibus nobis dictum arbitremur: *Potestisne bibere calicem meum?* Estisne parati omni die & horâ ad hauriendum mortis calicem, quandocumque vos euocauero? Certè esse debetis: quia *qua hora non putatis, filius hominis veniet.* Quare videamus, quid ad istam resolutionem à nobis requiratur, vt semper ad hoc parati simus.

I. Sis liber à mundi amore.

I. Libérne & expeditus es ab omni mundi amore? Hic enim si te ex parte aliqua affixum tenet, non es aptus regno Dei. Audimus enim Ioannem dicentem 1. Ioan. 2. *Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo.* Non potest Deus amari simul & mundus, qui autem Deum non amat, cœlo, Dei habitaculo, indignus est. Qui in lucta vincere vult, vestimenta exuere debet, ne retineri queat. Cum morte luctandum est, nudo luctatore, nudus igitur & ille sit, qui vincere eam vult. Cur Elias è mundo discedens pallium abiecit? Ad hoc Sanctus Hieronymus Epist. 34. ad Iulianum ait: *Elias ad cælorum regna festinans non potest ire cum pallio, sed mundi in mundo vestimenta dimittit.* Cõsentit S. Ambrosius libro 3. de virginibus, vbi explicans id sponsæ Christum quærentis: *Tulerunt palliũ meum*, inquit: *Bene tollitur ei pallium: qua ad Christum propinquat, vt Deum visura mundo corde gradiatur.* Ergo quâ facilitate exuis vestes, cùm vadis cubitum: eâdem exuere mundum oportet, cùm moriendum est, quo modo Reginaldus Polus laudatissimæ vitæ Cardinalis dixit: *Iam dudum huius vitæ medio affectus, mortem optaui:* & cum Henricus (Angliæ Rex ipsius vitæ insidians) *tanto eam studio efficere contendat, nihil aliud facit, quàm si eunti dormitum vestimentum detrahere conetur*, Sander. lib. 1. schism. Angl. Erant etiam tales, & vel maximè SS. Nereus & Achilleus cum Domitillâ martyres, de quibus Sanctus Gregorius homil. 28. in Euangel. scribit: *Sancti isti ad quorum tumbam consistimus, florentem mundum mentis despectu calcauerunt. Erat tunc vita longa, salus continua, opulentia in rebus, fœcunditas in propagine, tranquillitas in diuturna pace, & tamen cùm in seipso floreret, iam in eorum cordibus mundus aruerat.* Quamdiu racemorum styli nondum aruerunt, non sperandum dulce vinum, styli enim virides, acri succo pleni, dulcedinem vini, cùm premuntur, corrumpunt. Ita prorsus cor tuum, si mundo necdum aruit, sed eius succo acerbo adhuc imbutum est, acerbam simul & funestam tibi faciet mortem. Vi✱iam abrumpi debent ab arbore poma, velut immatura, quæ nexibus adhuc viribus arbori adhærent: matura verò, quorum styli iam aruerunt, sponte sua decidunt. Ægrè quoque & difficulter moritur, qui mundo adhuc addicti sunt, facilè econtrà & cum gaudio, quibus mundus aruit; qualis Sancta Monica, quæ mori cupiens filio Augustino dixit: *Fili, quantum ad me attinet, nulla re iam delector in hac vita, quid hic facio?* Augustinus lib. 9. Confess. cap. 10. Vide iam an hoc ipsum dicere & tu possis; an econtrà te retineat vxor, liberi educandi, aut matrimonio collocandi, opes, honor, nominis celebritas, familiæ propagatio & exaltatio, chari amici, voluptates & delitiæ huius sæculi. Vide an adhuc respicias ad Sodomam, sic enim cœlo immaturus & ineptus es, statua huius mundi es.

II. Sis purus ab omni peccato graui.

II. Mundúmne est cor tuum ab omni graui peccato, & rectum erga Deum? Habuit aliquando Iehu Rex Israël obuium sibi Ionadab, & ait illi: *Nunquid est cor tuum rectum, sicut cor meum cum corde tuo? Et ait Ionadab: Est: Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille leuauit eum in currum, dixitque ad eum: Veni mecum.* 4. Reg. 10. Nemini Deus porriget dextram, neminem leuabit in currum gloriæ suæ, nisi qui habuerit *cor rectum*, cum corde eius per omnia consentiens, quod ipsum tamen non ore tantùm, sed manu quoque & opere demonstrandum est. Nullum ergo peccatum graue, quod Dei amicitiam tollat, in te esse debet, nullus pugio, quo eius vitam seu honorem petas: Sanè Matth. 18. regulam hanc proponit Christus ad capiendam beatitudinem: *Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum.* Marci verò 10. *Quisquis non receperit regnum DEI velut paruulus, non intrabit in illud.* Scimus enim paruulos nescire peccata, nec ad ea affici quidem. Vide nunc an tu huiusmodi paruulus sis. Certè Sapiens Prouerb. 20. apertè dixit: *Quis potest dicere: Mundum est cor meum? purus sum à peccato?* Nemo

enim hoc scit infallibili certitudine. Quis etiam seipsum iustificare facilè audeat, quòd nihil habeat simultatis contra aliquem? nihil prorsus boni iniusti? nullum peccatum alienum? nullum occultum? Hinc enim Dauid sibi metuens Psalm. 18. ait: *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo.* Rursum Psalm. 24. *Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris Domine.* Licet enim hæc in nobis non cernamus, cernit tamen, si adsint, perspicacissimus Christi Iudicis oculus, vt apparet ex Apocal. cap. 1. & 2. vbi penè in omnibus Asiæ minoris Episcopis (primis illis tam sanctis) repetit næuum aliquem, & exprobrat verbis illis: *Sed habeo aduersum te pauca,* & similibus.

III. Sis liber à pœnarum debito.

III. Nihilne pœnarum debes pro dimissis tibi tanto numero peccatis? Tantáne sunt opera satisfactionis tuæ, quanta sunt peccata tua? Grandi ære Deo obstrictus es; aut hic, aut ibi solues, & ibi quidem rigidissimè. Vide si iam solueris. Ioannes ille sanctus & celeberrimus Monachus, cognomento Antiochus, in quodam Ponti monasterio, vti refert B. Climachus gr. 4. *primâ nocte, qua cœnobium ingressus est, vidit quosdam per somnium à se rationem exigere. Tandem post terribile id horrendumq; examen, debere se reperit, centum auri libras. Experrectus itaque, visumque diiudicans ait: Humilis Antioche (hoc enim erat ipsi nomen) verè graui ære oppressi sumus alieno, plurimaq; persoluenda restant. Sic igitur in cœnobio, inquit, permansi annos tres, obediens omnibus nihilq; discernens cùm me omnes spernerent, atque vt peregrinum iniurijs afficerent. Neque enim erat ibi præter me peregrinus alius monachus. Post triennium verò rursus in somnis aspicio quemdã, qui decem debiti mei libras abolitas ostendit. Expergefactus itaque intellexi visionem & dixi: Decem solummodò libras persolui, & quãdo impleturus sum reliquum debitum? Tunc ad meipsum dixi: Humilis Antioche, ampliore labore & ignominiâ opus habes. Ex tunc itaque me amentem & fatuum simulare cœpi, nihil tamen ministerij mei penitùs omittens. Quocirca in tali me ordine atque alacritate cernentes, immites patres cuncta mihi monasterij grauia opera iniungebant. Cùm verò in hoc instituto vita 13. annis perdurassem, vidi eos, qui anteà mihi apparuerunt, rursus ad me venire, totiusque debiti solutionem impletam ex integro ostendere. Cùm igitur in aliquo me vexabant monasterij monachi, debiti mei statim reminiscebar, atque ita fortiter ferebam. Ista mihi sapientissimus Ioannes, veluti ex alterius persona enarrauit, ideoq; se esse Antiochum cognominauit.* Sic ille. Non minori debito plurimi videbunt se obstrictos esse, & parum exoluisse vsque ad hanc horam, plurimum adhuc debere: si intrare suas conscientias velint. An igitur cum tanto ære audebunt bibere calicem mortis & coram rigido illo Iudice, qui etiam nouissimum quadrantem exigit, sistere se in iudicium? Intellexit hoc sancta illa virgo Constantinopolitana Euphrasia, quæ in monasterio sanctissimè Deo seruiens ad alteram, tametsi beatam vitam euocata, instanter petijt, vt vel vno adhuc anno posset agere pœnitentiam & delere culparum suarum reatus; dolens vehementer quòd necdum, vt putabat, satis eos expiasset; *Domine IESV, dicebat, dimitte vel vnum annum, quatenùs defleam peccata mea, quia sine pœnitentia sum: non est in me opus salutis, &c.* vt habet, noster Rosweidus apud Sur. 13. Martij num. 31. & in vitis PP. lib. 1.

IV. Sis instructus bonis operibus.

IV. Tantúmne tibi æris, hoc est, bonorum operum est, vt emere cœlum possis? Nimis frequenter audimus in SS. literis cœlorum regnum labore expugnandum, & meritis comparandum esse, vt non opus sit testimonijs. Virgines illæ fatuæ cur expulsæ sunt è nuptijs cœli, nisi quia oleo bonorum operum sufficienti caruerunt? Quæ autem oleo instructæ adeoque paratæ erant, intrauerunt cum sponso ad nuptias. Iustiniano Imperatori mortuo instrata vestis stragula fuit, in qua phrygio opere textæ victarum vrbium & barbarorum Regum, quos ipse suis auspicijs debellarat, effigies erant. Baron. ad annum Iustin. trigesimum nonum. Toti mundo hoc documentum erat, nemini fidelium, tametsi Imperatori, ad alteram & beatam vitam aditum patere, nisi per virtutum strenua opera, quæ quis designarit viuens. Quid igitur? fidis tibi & meritis tuis, vt possis bibere calicem mortis eisque cœlum emere? Petro illi teloniario, qui ex indignatione panem vnum proiecerat in mendicum, sequenti nocte in visione, cùm appenderentur in bilancem vnà cum pane illo peccata eius, & lancem adæquarent, dictum esse diuinitùs scimus, vt iret, & adijceret plures alios panes; si saluari cuperet Maurosque illos euadere, qui eum rapere ad gehennam moliebantur; apud Leontium in vita Ioannis Eleemosynarij. Grauissimè impegerunt Ephratæi illi, qui vada Iordanis à Galaaditis, aduersarijs suis, occupata transituri non rectè pronuntiarunt vocem Scibboleth, quæ significat *spicam.* Omnes enim iugulati sunt in ipso Iordanis transitu, si vel vnicam litteram C. omiserunt, dicendo Sibboleth pro Scibboleth. Iudic. 12. Iordanis *flumen iudicij* exponitur, & quid nisi Dei iudicium repræsentat? Ibi omnes Ephratæi, (Latinè *frugiferi*) omnes Christiani, qui fructiferi esse debent, de spica bonorum operum interrogabuntur. Quam nisi proferre & quidẽ sine errore queant, væ illis, in ipso enim mortis transitu peribunt. Habent quidem & designant penè omnes Christiani sua quædam opera bona: orant, ieiunant, dant eleemosynas, templa frequentant, confitentur &c. sed an ex omni parte sana & illibata? an bona intentione, an liberè & hilariter, an ex motiuo cælesti facta? Quid enim si vitientur vana gloria, quæ plerumque insidiatur bonis operibus? spicæ erectæ, vacuæ & inanes sunt: curuatæ desiderantur: talia etiam opera Deus requirit, humilitate ornata; alioquin non erunt *Scibboleth*, sed tantummodò *Sibboleth*. Quis verò promittere sibi ausit, se opera sua bona fecisse omnia bene & sine aliquo næuo? Possumus ergo bibere calicem?

V. Dispositam habeas domum.

V. Disposuistine iam domui tuæ, ita vt nihil rei domesticæ tibi impedimento ad salutem sit? Audimus certè hoc à Deo mandatum Ezechiæ Regi Isai. trigesimo octauo. *Dispone domui tuæ, quia morieris tu & non viues.* Quæ hæc dispositio? testamentum, vbi necesse est aut expedit, condendum, debita indicanda & soluenda, inimicitiæ deponendæ, & concordia stabilienda, bona aliena restituenda, læsis satisfaciendum, seruis quoque & operarijs merces assignanda, denique præ omnibus animæ prouidendum de salutaribus remedijs summa cura & industria. Fecistine hæc omnia? O quàm rari tales! quanta in confusione & rerum turbatione plerique moriuntur; de illis quæ diximus, nihil planè soliciti! Conuenit his prædictio aut imprecatio illius Eliu apud Iob cap. 36. *Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effaminatos.* Vbi Diuus Hieronymus ait: *Vitiosos & vitia esse nouerimus, quæ sicut de virtutibus animi nihil in se habent quietum, virile & frugi, sed totum turbulentum, remissum & fragile: ita necesse est, vt velut tempestate animam semper suis illecebris inquietent, portumque virtutum hominem non sinant apprehendere; & fit istis talibus fluctibus, quod Salomon ait, vt iaceat anima tanquam in corde maris velut gubernator in magna tempestate.* Vt ergo talis gubernator despondet animum & omnis consilij inops tandem cum naui sua perit: sic isti heu! contingat necesse est. Quas enim maledictiones sibi parit apud homines, quibus damno fuit & non satisfecit? non minores sanè, quàm is qui non solutâ hospitali tesserâ ex hospitio discessis. Et quos gemitus in cœlum non emittunt liberi, quorum hæreditatem parentes prodegerunt? Quomodo hi Deum ad iram non prouocabunt? Quomodo non ipsi seipsos condemnabunt, qui in extrema vitæ periodo de animæ remedijs sibi non prouiderunt, vel languidè nimis & obiter? Quis tam stultus est vt inermis hosti se objiciat? Maxima sanè fuit Hebræorum incuria & stultitia, qui habentes à tergo Philisthæos hostes, & prælium sibi instare sentientes, suorum tamen defectum armorum aut non videbant, aut non curabant; siquidem fabros nullos sibi constituerunt, qui arma ipsis cuderent. 1. Regum 13. Multò grauiùs desipiunt, qui diem mortis (quem meritò diem prælij omnium periculosissimi dixeris) sibi breuî affuturum, non dubitantes, nulla sibi comparant spiritualia præsidia, quorum inopiâ laborant: nec procurant sibi fabros talium armorum, confessarios videlicet. Et quâ ratione audent, sine his se armis tanto prælio committere? quomodo calicem illum bibere? At fortasse dices: Remitto hanc præparationem ad ipsum mortis tempus. O miser & insane! quomodo hoc ages, cùm tibi inter angustias nullus penè erit sensus? Dic enim sodes, si cui bellum adeunti suaderet amicus condere testamentum & prouidere domui suæ: ille verò diceret, se sub ipso prælio hæc bene peracturum, inter armorum strepitus & cadentium catervas; quis hunc non rideret? Nihilo magis sapis, si in ipso demum mortis conflictu disponere velis domui tuæ.

VI. Paratam in cœlo habeas domum.

VI. Prouidistine domui tuæ, quam in altero sæculo sortiturus es? Vt enim hinc in Dei gratia discedas; valde tamen probabiliter in purgatorio tibi ad tempus diuertendum erit ob reatus aliquos nondum persolutos. Quid igitur prouisionis huic domui præmisisti? Iacobum illum Patriarcham scimus, cùm quatuordecim annis socero seruijsset, abiturientem dixisse: *Iustum est, vt aliquando prouideam etiam domui meæ.* Genes. 30. Multò iustius est, vt nostrûm vnusquisque breuî hinc migraturus prouideat domui suæ, in quam ibi se diuersurum metuit. At verò plerique diuites liberis & amicis omnia sua relinquunt, parum aut nihil pro salute sua egenis legant, qui profectò malè sibi consulunt: Quid enim sperent remedij à filijs, cùm ipsi sibi non prouideant? quomodo ab amicis obtineant, quod à seipsis, dum viuerent, obtinere non potuerunt? Nemo teipso tibi est propinquior; nemo ergo tibi fidelior. Perspicuum huius rei exemplum in Lusitaniâ tritum recenset Pater Benedictus Fernandius in cap. 50. Genes. in his verbis. *Mortuus quispiam est, qui summis in vitâ laboribus ac sudoribus copiosam admodum filio substantiam reliquit: lætus quidem sibique blandiens, quòd filium relinquebat diuitem, qui & patris conscientiæ onera leuaret, & animæ in purgatorio agenti per eleemosynas diuinaq; sacrificia opem ferret, atque adeò patris testamentum exequeretur integrè. At miserum sua fefellit opinio. Filius quippe prorsus immemor patris, nec illius testamentum curauit, nec animæ vel vnum sacrum, aut obolum stipis erogauit. O planè saxum! ô stipitem! ô feram! Vicinus ergo, qui patri mortuo amicus fuerat, adolescentem obiurgat, quòd nullam defuncti patris, à quo amplum acceperat patrimonium, haberet curam, nullam omninò recordationem. Quid verò iste? non patris* (inquit) *memini, patris curam non habeo; nec vbi & quomodo agat, mea interest. Nam si iam cælo pater donatus fruitur DEO, nullius à me indiget subsidij: si verò damnatus apud inferos cruciatur, nulla iam est redemptio; frustra fient, quæcumque pro illius animâ fieri efficiam. Denique si lustralibus flammis in purgatorio torquetur, cùm sit iam sempiternæ salutis omninò securus, patienter ergo sustineat, quoadusque solutus in cœlum euolet. O dedecus! ô barbariem! ô insaniam! sed tamen ô dignam tam stulto homine pœnam, qui seipsum viuum negligens sui demortui curam alijs commendat!*

Quando igitur vidimus non esse parui rem momenti, morti se exponere, adeoque cum Iacobo & Ioanne dicere *possumus* bibere calicem mortis, superest vt nobis eas vires comparemus, quæ ad haustum hunc faciendum necessariæ & proficuæ sunt. Magna & stulta temeritas est illorum, qui parum aut nihil de morte sua cogitant, quasi ludus paruulorum sit & paucis expediri possit, cùm contrarium viderimus. *Vigilate, vigilate*, ait Dominus, & sæpiùs idem repetit, cum de mortis hora loquitur. Publij illius mimi sapientissima vox est, *Deliberandum est diu, quod statuendum est semel.*

de

de morte autem Apostolus ait: *Statutum est omnibus hominibus semel mori*; ad Hebr. 9. Diu ergo deliberandum, quomodo moriendum sit. Bene morimur si præmeditatè cum debitâ prouisione; malè, si improuisò. Errauit ergo Augustus Imperator, qui improuisam mortem velut fœlicissimam sibi optauit. Improuidos enim mors aggreditur vt latro & prædo: vigilantes autem & prouidos non aggreditur vt prædo, sed euocat vt regius nuncius ad bona æterna. Ita ait Sanctus Chrysostomus serm: *Ne desperemus* tom. 5. *Dies Domini non secus, ac fur quispiam dormientibus nobis inopinatò incumbit: vigilantibus verò nihil obsistit, neque abducet imparatos, neque excitatos & abstinentes aggredietur vt prædo: quin vti regius nuncius euocabit ad bona illa longè antea parata, &c.* quæ nobis largiatur DEVS.

IN FESTO SANCTÆ ANNÆ.

THEMATA.

I. Virtutes Sanctæ Annæ gemmis expressæ.
II. Parentum exemplar S. Anna.
III. Signa inhabitantis gratiæ in homine.
IV. Quis modus seruandus in vtraque fortunâ.

THEMA PRIMVM.

Virtutes Sanctæ Annæ gemmis expressæ.

I. *Iaspis magnanimitatis.*
II. *Hyacinthus conformitatis cum* DEO.
III. *Chrysolitus, orationis studium.*
IV. *Chrysophasus liberalitatis.*
V. *Saphyrus Sanctitatis & amoris rerum cælestium.*
VI. *Smaragdus, bona liberorum educatio.*

Simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas. *Matth.* 13.

Corona gemmea debita B. Annæ.

NIHIL ferè communius quàm mittere ac donare corollas in die alicuius natalitio. Hodie celebramus natalem S. Annæ; iure igitur merito coronam ei damus capitique eius imponimus. Verum, quia variæ sunt corollæ, ex floribus, auro, gemmis; qualem Sanctæ Annæ dabimus? Olim qui coronas aliquas in vita meruissent, ijs & mortui condecorabantur, permissu legis 12. tabularum, vti factum in funere Scipionis memorat Plinius l. 21. cap. 3. Nos igitur quâ Beatam Annam coronâ condecorabimus, nisi quam ipsa meruit sibique comparauit, dum viueret, è gemmis & margaritis? Ipsa enim velut sapiens negotiatrix quæsiuit & coëmit non vnam sed complures easque pretiosas virtutum margaritas, quibus nunc ei sertum contexemus & debiti honoris gratiâ imponemus.

I. Iaspis magnanimitatis.

I. Gemmam primam voco Iaspidem, quæ ostendit nobis magnanimitatem Sanctæ Annæ, in humili & paupere statu, in quo degebat, tametsi è regia Dauidis domo oriunda. Iaspis enim gemma virens & firmissima est, in argento virtuosior quàm in auro, vt refert Barthol. Angl. lib. 16. propriet. cap. 53. Vincent. in spec. nat. lib. 8. c. 77. qui ait: *Virtus est in argento.* Nobilissima de familia fuit Sancta Anna, sed vna cum familia in humilem & plebeiam conditionem deiecta est, vbi tamen virtutibus clariùs eluxit, quàm omnes Reginæ, quæ in stirpe Dauid olim fuerunt. Illæ in auro dignitatis & abundantiæ obscuræ fuerunt. Anna in argento paupertatis, vel certè mediocritatis splendidissima, toti orbi conspicua. Non potuit hoc Satan sibi persuadere, vt deiectus è fœlici in aduersum statum Deo benediceret: idcircò petijt Iobum è supremo loco deuolui in imum, sperans illum haud dubiè à Deo auertendum. Verùm deceptus fuit, & Iobus in sterquilinio Deum glorificans, magis resplenduit, quàm priùs in senatu & rerum copia, adeò vt Deus in Iobo tanquam victore gloriaretur aduersus Dæmonem: *Nunquid considerasti seruum meum Iob, quòd non sit ei similis in terrâ, vir simplex & rectus?* Planè rectus, qui etiam in aduersâ fortunâ rectam & ad Deum erectam tenuit mentem, nec ab æquo vel latum vnguem deflexit. Non passim occurrunt gemmæ tales: nam *tange cuncta, quæ possidet*, inquit Dæmon ad Deum, *nisi in faciem benedixerit tibi*, hoc est mox valedicet tibi, quasi diceret: *tange montes & fumigabunt* Psal. 141. Plerique enim magna aduersitate tacti deijciuntur animo, murmurant, indignantur, blasphemant, desperant. Non ita Iob, non ita S. Anna, quæ etiam in humilem & pauperem deiecta statum Deum strenuè colebat ac laudabat sicut acanthis in spinis cantans, & regulus in hyemali frigore. Annam secuta est S. Elisabetha, quæ ex filia Regis & Principatu Thuringiæ in priuatum ac plebeium deuoluta statum, eiecta ex aula (procerum iniuriâ) & vili in domo habitans, labore manuum victitabat, eoque in statu longè clariùs emicabat virtutum splendore, quàm priùs in aulâ, magis gaudens de paupertate,

tate, quàm de opibus. Has Iaspides imitemur nos, tam recti & erecti ad Deum in calamitate, quàm in prosperitate, iuxta id Abac. 3. *Ficus non florebit (*hoc est, etiamsi ficus non floruerit) *& non erit germen in vineis: mentietur opus oliuæ & arua non afferent cibum. Abscindetur de ouili pecus, & non erit armentum in præsepibus. Ego autem in Domino gaudebo.*

II. Hyacinthus conformitatis cum Deo. II. Secundam dico Hyacinthum, quæ est conformitas voluntatis cum Deo. Etenim hyacinthus (qualis olim fuisse describitur ab antiquis authoribus: nunc enim melleus ostenditur) cœli sereni colorem refert, eiusque variationem sequitur; sereno serenus & hilaris: fusco obscurus, & quasi mœrens ac marcescens. Hac ratione S. Anna conformem se exhibuit voluntati diuinæ ac cælesti. Nam inprimis sterilis erat, teste Diuo Damasceno in orat. de Mariæ Natiuit. & orat. de eiusdem dormit per multos annos, quod apud Hebræos probrum erat, interim tamen *omni virtutum genere florebat*, ait Damascenus ibi. Post 20. annorum sterilitatem (vt habet auctor lib. de ortu Virg.) exaudita, prolem suscepit, sed præter consuetudinem fœmineam; aliæ enim proles sterilibus parentibus, singulari Dei beneficio in senectute concessæ, omnes leguntur masculæ, vti Isaac, Iacob & Esau, Samson, Samuel, Ioan. Baptista. Hoc ergo contristare poterat Sanctam Annam, quia tales parentes masculam prolem desiderant, quæ familiam conseruet. At nihil hoc dimouit Annam à comprobandâ & exosculandâ Dei voluntate quandoquidem accepit talem filiam, qualem Deus voluit, & qualis inter natos mulierum nec antè fuit, nec pòst futura est. Habent hîc Christiani parentes, quam imitentur, & sibi comparent gemmam; si fortè prolem non acquirant, vel non qualem volunt, vel si illa extinguatur; vt cœlo per omnia se conforment, dicantque cum Iuda Machabæo: *sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat.* 1. Machab. 3. Ita docuit S. Petrus apud Clementem lib. 1. recognit. *Nos Christiani*, inquit, *de nulla re vel euentu soliciti sumus, sed in DEI prouidentia plenè conquiescimus, scientes nos illi curæ esse, ac ab eo per omnia dirigi, vt cuncta nobis cedant in bonum.* Tiberius secundus designatus Cæsar, à pio Imperatore Iustino, ipse quoque pijssimus: *Si volueris, sum*, dicebat, *si nolueris, non sum.* Euagr. lib. 5. cap. 13. Niceph. lib. 17. c. 40. Idem nos dicamus Deo, & hyacinthi erimus. Sic orabat pijssimæ memoriæ Ferdinandus secundus Imp. cùm de eius successione in regna & hæreditarias prouincias ageretur: *Domine si est ad laudem & gloriam tuam, vt maior sim; exalta me, & glorificabo te. Si vt persistam in gradu meo; conserua me, glorificabo te. Si vt in humiliori gradu sim; humilia me & glorificabo te.* P. Guil. Lamorm. in eius virtut. cap. 6.

III. Chrysolithus, orationis studium. III. Tertiam Chrysolithum appello, quasi dicas, *aureum lapidem*, quia aureum colorem, cum marino mixtum habet, ardentes scintillas diffundens; ideò Græcis *aureus lapis*, Hebræis *Tharsis*, hoc est, *Mare* dictus ob marinum colorem, mixtum aureo. Debetur hæc gemma Beatæ Annæ propter orandi studium, quod ardentes desideriorum scintillas effundit in cœlum, præsertim in mari, hoc est, tempestate & tribulatione, iuxta tritum illud: *Qui nescit orare, eat ad mare.* Iam verò Beata Anna per orationis studium continuum filiam à Deo lectissimam, Mariam impetrauit, teste Sancto Epiphanio, Gregor. Nyssen. Damasceno. Illa domi in horto suo, Ioachim foris in monte orare consueuerunt pro impetrandâ prole, vouentes se illam Dei obsequio dedicatos. Germanus Patriarcha Constantinopol. ait, addidisse eos ieiunia 40. dierum. *Tandem post longa sterilitatis opprobria* (ait Iudocus Clichtouius Theolog. Parisiens. Commentator in Damascen. lib. 4. Orthod. fidei) *& reiecta ipsius Ioachim in propatulo munera, quæ templo obtulerat, cum exprobratione infœcunditatis; vterque ipsorum, Ioachim, inquam, & Anna, nuncium de cœlo accepit, nascituram eis filiam, quam Mariam vocare debeant, & DEO ab ineunte consecrent ætate, vt constituerant.* Videmus hîc piorum preces sæpè diu differri, nec tamen incassum fieri; sed tandem cum fœnore audiri. Sic Isaacum pro tollendâ Rebeccæ sterilitate 20. etiam annis, non minùs quàm parentes Deiparæ, orâsse scribit Sanctus Chrysostomus, siquidem anno ætatis 40. duxit Rebeccam 60. demùm accepit non vnam, sed duos simul proles. Ita nimirum Deus dilationem petitionis, si perseueremus orando, compensare solet, dando plus quàm petitur.

IV. Quarto Chrysoprasum do, ex auro & porro, quorum colorem refert, sic appellatam Germanicè Goldtlauch. Fertur hæc gemma dilatare spiritus, ideoque ex arcto & auaro facere liberalem & Iouialem, apud Cornel. à Lap. in cap. 21. Apocal. Quod bene cum eius nomine concordat, composito ex auro & porro; quasi faciat aurum non plus æstimare quàm porrum, adeoque liberaliter dispergere. Debetur hæc gemma Sanctæ Annæ, quæ in suâ etiam paupertate liberalis & diues in Deû fuit. Refert enim auctor de ortu Virg. tom. 4. Sanctus Hieron. quod vnà cum marito omnem suam substantiam trifariam diuiserit: vnâ partem templo eiusque ministris, alteram peregrinis impenderit: tertiam proprijs vsibus reseruarit. Sed quonam fructu? pro tam liberali eleemosynâ, quam cum Viduâ illa paupere misit in Gazophylacium, accepit filiam nobilissimam, Dei Genitricem. En fructum eleemosynæ. *Da & accipe*, inquit Ecclesiasticus cap. 14. quod explicans Iansenius ait: *Da pauperi eleemosynam, & accipe à DEO beneficentiæ tuæ meritum, & hîc, & in futurâ vitâ.* Da parum, & accipe multum: da bonum corporale, & accipe spirituale. Duæ istæ sorores simul se comitari solent: *Da & accipe:* si priorem pellas, non veniet ad te altera. Lingua & aures in homine naturalem connexionem habent, vt qui mutus nascitur, fit & surdus: vnde Græcum κωφὸς vtrumque significat. Linguâ damus verba & vos, aure accipimus: qui ergo linguâ non dat alijs, aure nihil accipit. Sic se habent duo illæ

IV. Chrysoprasus liberalitatis.

Da &

Da & accipe. Das eleemosynam, accipies remunerationem & gratiam: non das, non accipies.

V. Sapphirus sanctitatis & amoris rerum cælestium.

V. Quintam voco Sapphirum, hoc est, sanctitatem & amorem rerum cælestium, nec non odium peccatorum. Etenim Sapphirus colore cæruleo, punctis quasi stellulis interstincto cœlum repræsentat noctu serenum. Deinde veneno est contrarius, teste Dioscoride, & araneæ iunctus eam occidit. Ita Sancta Anna sanctitatis speculum, hostis omnis peccati fuit. Adhæc eius tam vita, quàm familia quasi cœlum serenum, illa quidem quot virtutibus, hæc quot personis, totidem quasi stellis plenum erat. Quid enim non sanctum in domo Sanctæ Annæ? Sanctus eius maritus Ioachimus, sancta eius ex sorore neptis Elisabetha cum coniuge Zacharia & horum filio Ioanne Baptista; sanctus eius gener Iosephus, Sanctus Iosephi frater Cleophas eiusque coniux Maria, & horum filij Iacobus minor, Ioseph cognomine iustus, Iudas Thaddæus, Simeon Episcopus Ierosolymitanus & Martyr, ac filia Maria & Salome, quæ mater fuit SS. Iacobi Maioris & Ioannis: sanctissimæ Annæ filia Maria, Dei genitrix: Sanctus Sanctorum eius nepos Christus. Videte quid momenti sit habere parentes bonos. Sanctum enim hoc par coniugum, Ioachim & Anna, sanctissimam genuere filiam Mariam. Sanctus Zacharias & Elisabetha, Sanctum Ioannem Baptistam. Sanctus Cleophas & Maria coniuges quot sanctos liberos. Nimirum filij saltant plerumque, sicut à parentibus cani vident. Hinc cùm saltaret Saül in cuneo Prophetarum, stupentes alij dicebant; *Quænam res accidit filio Cis?* 1. Regum 10. Sciebant enim patrem eius Cis hominem fuisse rusticum & rudem ab omni vrbana disciplina alienum; vnde mirabantur, quomodo filius prophetaret & saltaret vnà cum Prophetis: quod nec viderat vnquam, nec didicerat à parentibus. Miraculū ergo id erat. Communiter enim partus sequitur vterum, & filij imitantur parentes. Quod vicino exemplo demonstrat Ioannes Baptista, qui excipiens Christum ad se venientem illis verbis: *Tu venis ad me?* Matth. 3. canit planè eodem modo, quo prius mater eius Elisabetha, quando excepit venientem ad se Christi matrem: *Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me?* Luc. 1. A matre ergo præcentrice canerè simili modo didicit Ioannes. Quare filij & filiæ stimulent se ad virtutem & fugam vitiorum intuitu parentum suorum, si pios & sanctos habuerunt: quemadmodum fecit Tobias, increpans suos cognatos temerè loquentes: *Nolite ita loqui: quoniam filij Sanctorum sumus.* Tob. 2. Sic egit Boleslaus Rex Poloniæ, qui cùm patris sui imaginem collo appensam & in laminâ aureâ expressam ferret, quando aliquid magni momenti dicendum ei vel faciendum erat, illam osculabatur dicens: *Pater mi ne finas, vt quid vecors indignumq; tuo nomine admittam.* Caussin. in Aula S. l. 1. c. 2.

VI. Smaragdus bona liberorum educatio.

VI. Sextam affero Smaragdum, qui est bona liberorum institutio. Smaragdus enim viridi suo colore res, quibus admouetur, aërem que ipsum circumfusum imbuit, ac viride reddit: politus verò instar speculi omnia repræsentat, adeò vt Imperat. Nero gladiatorum pugnas in Smaragdo inspiceret, teste Plinio lib. 37. cap. 5. Eodem modo S. Anna filiam suam sanctis suis moribus imbuit, adeoque perpoliuit, vt in ipsâ omnium virtutum specimina relucerent, ipsiusque matris eius effigies sanctissima: Ex tam sanctâ enim filiâ patet sanctitas matris, quæ filiam sic instituit, iuxta id Ecclesiastici 11. *In filijs suis agnoscitur vir.* Et mulier illa ex Christi sanctitate mox coniectauit sanctitatem matris eius, quando exclamauit: *Beatus venter, qui te portauit.* Luc. 11. Nam *solent plerumque filiolæ ad rationem educationis componi & mores imitari maternos* ait S. Chrysostomus homil. 10 in Epist. ad Coloss. Qualis ergo est institutio accepta à parentibus, tales erunt & liberi. Hinc S. Ignatius Martyr in suis Epistolis crebrò monet parentes, vt epist. 7. ad Tarsenses: *Educate liberos vestros in disciplina & exhortatione Domini.* Et Epist. 12. ad Antiochenses: *Erudite liberos vestros sacris disciplinis.* Plinius lib. 8. cap. 47. & ante eum Aristoteles de hist. anim. lib. 6. cap. 19. *colorem futuri fœtûs* (sic enim loquitur, de pecoribus agens) *non ex ipsius villi colore, sed ex eo, qui sub lingua in vena patris reperiatur color animaduerti.* Qualis igitur erit lingua, sermo, admonitio & instructio patris, talis erit & filius. Sed & mater plurimum potest, ac ferè plus quàm pater suâ institutione. Scimus enim Hebræorum, qui in captiuitate duxerunt vxores Gentiles, liberos, non linguam patrum sed matrum potiùs didicisse, ideoque Azoticè non Iudaicè locutos. 2. Esdr. 13. Scimus etiā Deum filios ab Osea procreandos appellasse *filios fornicationum.* Oseæ 1. eò quòd iussus erat in matrimonium accipere fornicariam, ad cuius imitationem magis, quàm ad patris continentiam, procliues fore filios præsciuit. Vt ibi Corn. quod pluribus exemplis ostendi potest. Salomon tot mulierum amator vnde? matrem habuit adulteram. Nero Imper. cur in omnem libidinem proiectus? matrem habuit sibi similem, Agrippinam. Sic & Afra ante conuersionem suam matris Hilariæ vitam impudicam secuta fuit. Sugunt enim proles vnà cum lacte matrum propensiones & indoles, præterquam quòd ab ijs teneriùs educantur & maiori cum labore. Videant ergò parentes, quantum in filiorum institutione situm sit; quantam proinde Deo reddere rationem habeant, si per ipsos peruertantur pereantque liberi; quantam econtrà consolationem & apud Deum remunerationem habituri sint, si bene illos instituant. Expectat enim illos corona, non absimilis illi, quam meruit Sancta Anna, de qua Christus ait Apocal. 2. *Esto fidelis vsque ad mortem & dabo tibi coronam vitæ.*

THEMA

THEMA SECVNDVM.

Parentum exemplar Sancta Anna.

I. *S. Anna à teneris filiam instituit ad pietatem.*
II. *Remouit filiam à mundi laqueis.*
III. *Magno consilio sponsum filiæ quæsiuit sanctum.*
IV. *Filium DEI seruitio vouit & educauit.*

Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro. *Matth.* 13.

Boni filiorum institutores, parentes magnus thesaurus.

DIximus heri de fratribus Iacobi spurijs & malis, nec paucos deprehendimus. Dicemus hodie de Annæ fratribus & sororibus bonis ac legitimis. Vtinam ergo tam multos hodie inuenirem bonos, quàm heri inueni malos. Bonos, inquam, parentes & imitatores S. Annæ. Existimarem sanè me tot thesauros reperisse. A parentum enim bonâ institutione pendet salus liberorum, quin imò disciplina & decor Cleri, Rectorum, subditorum, salus & fortuna reipublicæ totius. Sed en thesaurus hic videtur esse absconditus & paucis notus, paucæ repeiuntur Annæ pauci Ioachimi. *Mulierem fortem quis inueniet?* ait Ecclesia de S. Annâ. Non tamen despondebimus animum, sed sperabimus complures, si fortè necdum sunt, fore saltem imposterùm tales parentes, quales in S. Annâ nunc describemus.

I. S. Anna à teneris filiam instituit ad pietatem.

I. S. Anna cum coniuge à teneris instituit suam filiam ad virtutem & pietatem. Colligo hoc infallibili argumento, quòd filia vix trimula Deo à parentibus oblata sit in templum, vt inter virgines sacras Deo seruiret: deinde ex eiusdem virginis sanctitate. Quomodo enim tantos in virtute progressus tamque citò fecisset, nisi à parentibus optimè instituta fuisset? pulcherrima imago esse debet, quæ Deo sic placuit, vt Deipara fieret: nec non pictor optimus qui eam pinxit: quemadmodum mirabilis structura templi Salomonici, sapientissimum indicat Architectum, Salomonem. Infirmæ plantulæ sunt liberi, quales hedera & vitis, quæ per se assurgere nequeunt, sed arbori alicui inniti, & se implectere debent. Iam si arbor recta sit, recta & ipsæ ascendent: si curua, & ipsæ in obliquum crescent. Sic omninò liberi sequuntur conditionem & institutionem parentum. Vnde Psal. 111. *Generatio rectorum* (parentum) *benedicetur*, ait Dauid.

Quare si parentes desiderant rectos & virtute præditos liberos à teneris eos instituere & curuare debent. Sæpè hoc inculcant SS. litteræ, vti Ecclesiasticus cap. 7. *Filij tibi sunt? erudi illos & curua illos à pueritia illorum.* Et cap. 30. *Curua ceruicem eius in iuuentute; & tunde latera eius, dum infans est, ne fortè induret, & non credat tibi* (non obediendo) *& erit tibi dolor animæ.* Alludit ad ramusculos arborum teneros, qui quaquauersùm flecti, & in varias figuras efformari queunt; non item inueterati. Vel ad iuuencos, qui vt iugo collum submittant, à iuuentute assuefieri debent. Vel ad oliuas, quæ vt oleum dent, premi immaturæ debent, teste Plinio l. 15. cap. 3. de quibus Psalm. 127. dicitur; *Filij tui sicut nouellæ oliuarum.* Bene verò addit Ecclesiasticus: *ne fortè non credat tibi* (quod Syrus vertit, *ne fortè proteruiat in te:*) *& erit tibi dolor animæ.* proteruire est petulanter agere & insurgere in aliquem, quod certè rependunt tandem parentibus filij indisciplinati. Addit: *Et erit tibi dolor animæ*; si nimirum videris eos iam induruisse & indomitos euasisse. Belgæ dicunt: *Filij dum pueri sunt, afferunt parentibus capitis dolorem, dum adoleuerint cordis dolorem.* Capitis dolor facilè curari potest, curato scilicet stomacho: sed non item cordis dolor. Sic puerorum prauitas facilè emendari potest, sed non adultorum. Inde cordis dolor, quem serò sensit Dauid in filijs suis prauis, Amnón & Absalon, quos bellicis negotijs distentus non corripuit suo tempore. Trip. in F. Innocent. C. 5.

II. Remouit filiam à mundi laqueis.

II. Sancta Anna remouit filiam à mundo & malis societatibus, eamque addixit sacro gynecæo, vbi sanctissimè erudiretur inter virgines sacras, in templo scilicet, procul ab omni mundi strepitu: non secus ac Samuel ab vbere matris ablactatus, circiter triennis etiam iuxta votum matris adductus ad domum Domini in Silo. 1. Regum 1. Quod inprimis omnibus suadet Sanctus Chrysostomus homil. de Anna & Sam. *Oportet filios*, inquit, *ab vberibus carnis protinùs transferri ad vbera spiritualia, vbi rebus diuinis assuescant.* Docuit hoc etiam Ecclesiasticus cap. 7. citat. *Filiæ tibi sunt? serua corpus illorum*, quod vtique de filijs etiam intelligendum. *Serua*, inquam, à consortio iuuenum & lasciuarum puellarum, à tripudijs, conuiuijs, spectaculis parum honestis. Qui nummum aureum recenter cusum vult in suo splendore & nitore conseruare, includit eum in pixide mundâ. Si enim distrahatur & per hominum manus vagetur, citò perdet suum splendorem & nitorem, imò & valorem. Vnus cum sordidis manibus fœdabit, alius ponderabit, alius curabit, alius etiam fortè Iudæus circumcidet, adeoque informem reddet, vt ab omnibus repudietur, velut adulterinus. Sic contingit filiabus passim liberè vagantibus. Bene igitur Psalm. 127. citat. mater viti comparatur, filiæ palmitibus. *Vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.* Quis enim nescit palmites vitium domesticarum alligari ad latera & parietes domûs, sed ita altè vt nemo transiens uvas queat decerpere? Sic nimirum filiæ ad domum alligandæ, & ibidem etiam sedulò custodiendæ, in superiori siue secretiori loco, à prauis comitibus: quemadmodum Iudith fecit sibi secretum cubiculum in superioribus domûs suæ, vbi cùm puellis suis clausa morabatur. Iudith. 8. morabatur, inquam, semper exceptis Sabbathis & festis

diebus

diebus in quibus inferiorem partem domus descendebat, vt synagogam frequentaret, quod asserit Græcus textus cap. 10. vers. 2. Sanctus Hieronymus epist. ad Lætam scribit, etiam cùm ad templum eunt filiæ, à matribus non deserendas: *Nusquam sine matre in publicum procedant*, ait, *Basilicas martyrum sine matre non adeant*. Ideò Dina quia à matre sua Lia digressa est ad videndos homines regionis, à Sichem rapta & violata est. Gen. 34. Habet etiam hoc vitis à natura sua, vt palmites suos abstrahat à brassicis, raphanis & alijs plantis amaritiem continentibus, ne eandem contrahat, teste Plinio, Pierio & alijs nat. hist. Scriptoribus sæpiùs à me citatis. Fecit hoc Sara, quæ videns filium Agar Ismaelem ludentem cum filio suo Isaac, dixit ad Abraham virum: *Ejice ancillam hanc & filium eius*. Genes. 21. Quis verò hic ludus fuerit, plures sunt sententiæ. Sanctus Hieronymus in Tradit. Hebr. lib. Genes. ait exponi ab Hebræis ludum pro Idolis, quæ ludo fecerit, quo modo Hebræi vitulo conflato, *surrexerunt ludere*, id est, idololatrari. Vel certè ludus ille erat, saltare, vociferari, cantare, vt vult Abulensis. Vel significat illusionem, pugnam & contemptum. Quidquid sit, nihil boni fuit, quod egit Ismael, ideò prudens Sara vult remoueri eum à consortio filij, ne per eum peruertatur; non attenta cognatione sanguinis. Habemus etiam in lege gratiæ præclarum huiusmodi exemplum in matre Sancti Melitonis Mart. qui inter 40. milites Cappadoces natu minimus sub Licinio in lacum frigidissimum propter fidem iniectus, cum frigore non prorsus, vt alij, enectus, & idcircò viuus ab impijs relictus esset; cæteris ad rogum abductis, quòd speraret impia turba puerum, si vixisset, ad Idolorum cultum reuocari posse, mater ne filius superstes ab impijs euerteretur, ipso semiuiuo in humeros sublato vehicula martyrum corporibus onusta strenuè prosecuta est, & cùm in eius amplexu filius spiritum reddidisset, eum in eundem rogum cæterorum iniecit, vt cum illis coronaretur, cum quibus pugnarat. Metaphrastes apud Sur. 9. Martij, & Sanctus Basilius homil. 20. quæ est de. 40. istis martyribus. Hanc ob causam olim Christiani parentes, Principes ac potentes liberos suos in monasterijs educari curarunt ad pietatem simul & doctrinam perdiscendam, vti hodieque in Italia crebrò fit.

III. Magno consilio sponsum filiæ quæsiuit sanctum.

III. Anna filiæ suæ sponsum quæsiuit magno consilio, non qui opibus, forma & decore vel dignitate præstaret, sed qui virtute & sanctitate; sanctum scilicet Iosephum, virum eius ætatis omnium integerrimum. (nam Sanctam Annam vsque ad Christi natiuitatem vixisse volunt communiter apud Ribadeneiram in Floribus SS.) Hoc idem præscribit Ecclesiasticus capite cit. mox subijciens: *Trade filiam, & grande opus feceris, & homini sensato da illam. Sensato*, id est, prudenti. Verus est Themistoclis Ducis Atheniensis dictum, filiam viro tenuis fortunæ sed prudenti elocantis: *Malo virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem*. Valer. Maxim. libr. 7. Cùm ramus vnius arboris alterius trunco inseritur, non quæruntur in eo flores aut poma (imò hæc abscinduntur) sed vis vegetandi & proueniendi: sic in coniugio ineundo, non opes, forma, nobilitas spectanda; sed virtus & prudentia, quibus omnia parari non difficilè possunt. Attendit ad hoc sedulò inter alias matres Rebecca Genes. 27. quæ cùm vidisset, quòd Esau filius eius duxisset vxores alienigenas, improbas, Chananæas & Hethæas, quæ erant posteræ impij illius & maledicti Chanaan, cauit diligenter, ne Iacob alter filius, ei dilectus, tales acciperet; dicebat enim: *Si acceperit Iacob vxorem de stirpe huius terræ, nolo viuere*. Hebr. *ad quid mihi vita?* ad quid enim viuunt parentes, nisi vt filijs quasi baculo innitantur & conseruent vitam?

Ex nouo etiam testamento audiamus exemplum, quod habetur ad longum apud Metaphrastem & Sur. 15. Nouembr. in vita SS. Samonæ, Guriæ & Abibi. Venerat tempore Constantini Magni Imper. cum exercitu Romano miles Gothus Edessam, qui hospitatus apud viduam Christianam, Sophiam; vidit ei esse filiam vnicam speciosissimam nomine Euphemiam. Institit ergo modis omnibus, vt à matre filia in matrimonium ipsi traderetur, fingens nescio quas diuitias domi se habere, promittens ingentia, mentiens insuper se cœlibem. Vix tandem promissis victa mater filiam ei tradit, ita tamen vt adductus ad corpora SS. Martyrum prædictorum iuramentum præstaret, se filiam non deserturum, sed comiter & honestè habiturum. Iurauit improbus, & adduxit eam imprægnatam in patriam. Ibi indicat ei se vxorem & liberos habere, gerat se proinde vt famula, ni mori velit, quod & facere compulsa est. Mortua vxore, ancillam Euphemiam in suspicionem necatæ vxoris trahit, & viuam in defunctæ sepulchrum includit. Vbi deserta inuocat prædictos Sanctos fideiussores suos, à quibus liberata mox reducitur in patriam. Impius eodem fortè postliminiò nihil de Euphemiæ, quam in sepulchro perijsse credebat, liberatione somnians, reuersus & mendacij reus ac perfidiæ deprehensus, pœnas dedit capite abscisso.

IV. Filiam Dei seruitio vouit & educauit.

IV. Anna filiam suam Deo ac diuino cultui deuouit atque educauit, vt scribunt Sanctus Gregorius Nyssenus orat. de Natiuitate Christi. Sanctus Germanus Archiepiscopus Constantinopolit. in orat. de oblatione V. Nicephorus & alij, indeque non solùm filia ad summam euecta dignitatem, sed etiam per ipsam mater maximam consecuta est gloriam. Omnes ferè parentes contendunt, vt magnos efficiant liberos, & simul in illis magni fiant. Quâ autem meliori ratione id consequentur nisi ea, quam dixi? Miratus sum heri cum in Euangelio legi: *mater filiorum Zebedæi*. Cur filij tantùm Zebedæi, & non etiam

etiam filij matris dicuntur? Quia mater petijt illis terrenam dumtaxat dignitatem, pater autem Zebedæus, si (vt videtur) defunctus aliquid eis peteret, vtique cælestem peteret. Quid videtur vobis? an auis illa præferenda quæ gignit oua & derelinquit ea;an ea,quæ posita fouet & excludit? nónne hæc illi præferenda? Atqui matres & patres, qui terram solùm liberis quærunt, oua ponunt, sed non viuificant. Planè instar struthionis Iob 39. *Derelinquit oua sua in terra, obliuiscitur quòd pes conculcet ea,aut bestia agri conterat.* Aspicit quidem struthio subinde oua, & arena contecta, Soli committit fouenda. Sed quid iuuat hoc si conculcentur, vtpote in terra posita? Sic parentes aliqui ponunt liberos suos in terra, tegunt arena temporalium bonorum, fouent calore Principum: sed interim permittunt eos à mundo peruerti & conculcari. Omnes nos in hoc mundo quasi pulli in ouo sumus, nondum exclusi & formati sumus,vt euolare in cœlum possimus, vitam mortuam viuimus. Quid ergo prodest liberis: si velut oua ponantur in terra, & contegantur sabulo, exponantur calori Solis? si inquam,abundent rebus temporalibus, interim non excludantur, non acquirant plumas & pennas, quibus aliquando exclusi ex hac vita euolare in cœlum, ibique viuere queant? si conculcentur à mundo & diabolo, bestia illa? si fœtore compleantur? Scimus enim oua, quæ supposita non excluduntur, fœtere & abijci:

Quid effecit Herodias in filia sua,cùm bellè eam saltare docuit? quid sibi & filiæ comparauit? Ipsa mater cum Herode ab Imperatore missa est Lugdunum in exilium:inde profugientes in Hispaniam multis afflicti calamitatibus perierunt. Filia autem cùm aliquando flumen glacie concretum transiret pedes,glaciem rupit, & cadendo caput glacie resectum perdidit: quod & in pœnam saltationis suæ funestæ, & postulati capitis Baptistæ, supra glaciem saltus edidisse fertur. Nicephorus libro 1.capite 20. Econtrà verò Sancta Anna quantam suæ filiæ & sibi per eam comparauit gloriam? Deipara non esset Regina cœli, si non fuisset à tam sancta matre tam sanctè instituta: Anna nesciretur,in tenebris lateret, si non habuisset talem filiam. Ergo, ô parentes, vt vnà cum filijs & filiabus vestris exaltari & ad cœlum euolare possitis,estote similes Annæ.

THEMA TERTIVM.

Signa inhabitantis gratiæ in homine.

I. *Odium & horror peccati.*
II. *Virtutes cum humilitate.*
III. *Morum commutatio luculenta.*
IV. *Promptitudo ad obsequendum Deo in omnibus ex amore.*
V. *Lumen internum.*
VI. *Contemptus mundi.*

Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro.
Matth. 13.

AVdimus interdum non neminem sic loquentem. Si thesaurum inuenirem,iam absolutus dominus forem, & gaudijs circumfluerem in omni vita mea. Et quid si vobis Audit.thesaurum aliquem ostenderem,vt possitis esse domini,pleni omni gaudio? Ecce vobis S.Annam matrem ditissimá, thesauro onustam,cuius si vos filij sitis, thesaurum inuenistis,& domini opulentissimi eritis. Quâ verò ratione? Audite S.Ioan.Damasc.l.4.Orthod. fidei c. 15. *Gratia (nam hoc sonat Annæ vocabulum,)*inquit,*Dominam parit*; etenim Mariæ nomen dominam significat. Anna Mariam, gratiæ Dominam parit. Igitur qui Annam habet, thesaurum habet,quia gratiæ Dei thesaurus est, de quo Sap.7.dicitur: *Infinitus enim est thesaurus hominibus:quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ DEI.* Quisquis igitur filius, aut filia S. Annæ, hoc est,diuinæ gratiæ est,is certè infinitum inuenit thesaurum; quomodo igitur dominus aut domina non erit, qui gratiam inuenit; siquidem *Gratia Dominam parit?* Bene est, dicet aliquis; sed vnde nobis constabit, quòd Annæ filij simus, in Dei gratia constituti?Hoc enim si sciremus,nequaquam dubitaremus,thesaurum nos inuenisse, adeoque verè dominos futuros. Quis verò ostendet nobis thesaurum hunc in nobis esse! Ad hoc respondet Euangelium hodiernum, thesaurum hunc absconditum esse; itaque fidei certitudinem adeoque infallibilem de hoc haberi non posse. *Nescit homo,*inquit Eccles. c.7. *vtrum amore an odio dignus sit.* Et Apost. 1. Cor. 4. *Nihil mihi conscius sum,sed non in hoc iustificatus sum.* Moralem tamen certitudinem, quæ anxietatem & perplexitatem tollat, possumus habere, quam indicat idem Apostolus ad Roman. 8. dicens: *Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro,quod sumus filij DEI.* Quis ergo saltem hoc testimonium nobis ostendet?Patres & Doctores,quos hîc referam. Anna gratiam sonat.

I. S.Basilius in regulis breuioribus interrog. 296.quærens,qua ratione persuaderi possit animæ cuipiam, quòd à peccatis libera sit & expiata,hoc dat responsum: *Si quis in seipso animi affectio-* I. Odium & horror peccati.

affectionem illam similem David inesse animaduerterit, apud quem est. Iniquitatem odio habui, & abominatus sum. aut assecutum se præceptum illud Apostoli, qui dixit, Mortificate igitur membra vestra, quæ sunt super terram: fornicationẽ, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiã &c. Et mox: *porrò intelligit aliquis se in huiusmodi affectione positum, si etiam aduersus peccantes admirabilem & horrore plenam sanctorum virorum misericordiam illam imitatus sit, velut David quidem, apud quem est: Vidi præuaricantes & tabescebam; Apostoli verò, qui ait: Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur & ego non vror? &c.* Et infrà: *Quandocumque igitur quis vel in suis, vel in alienis peccatis eo modo, quemadmodum diximus, animo affectum se esse animaduertit, tunc sine dubio credat se liberum esse à peccato.* Probat id ex similitudine corporis, quod vtique mundum nos habere colligi potest, si ab omni fœditate & sordibus magnoperè abhorreamus. v. g. qui munditiei valde studens abhorret vehementer à pediculis, & si vel vnum aspiciat, vultum auertit; hic indicium dat se vestes suas ab his bestiolis immunes conseruare atque mundas habere: qui verò eas non horret neque curat, suspectum se reddit de earum commercio. Rursum quando ægrè & cum horrore aspicimus alios torqueri, vulnerari, excarnificari, à bestiâ laniari, signum est, quòd nos ab effusione sanguinis & crudelitate procul absimus: pari modo quando non sine commotione & tristitiâ videmus alios peccare, Deum & proximos offendi; vtique demonstramus nos ab omni peccandi voluntate & pronitate longè distare. Quis credat Sanctum Anselmum Cantuar. Episcopum non fuisse in statu gratiæ, de quo Edinerus eius conuictor scribit in eius vita (21. April. apud Sur.) se multoties audisse cum sub veritatis testimonio profitentem: *Quoniam si hinc peccati horrorem, hinc inferni dolorem corporaliter cerneret, & necessariò vni eorum immergi deberet, priùs infernum quàm peccatum appeteret.* Et rursum: *malle se purum à peccato & innocentẽ gehennam habere, quàm peccati sorde pollutum cælorum regna tenere?* Addit auctor: *Propter hæc magno studio semper nitebatur peccatorum contagia deuitare, & quidquid eis aliquam nascendi occasionem poterat ministrare ab intentione sua omni sollicitudine propulsare.* Quomodo enim peccatũ in se admittat, qui ab eo tantoperè abhorret?

II. Virtutes cum humilitate.

II. Sanctus Gregorius lib. 1. Dialog. cap. 1. hoc indicium proponit: *Mens quæ diuino spiritu impletur, inquit, habet euidentissima signa sua, virtutes scilicet & humilitatem, quæ si vtraque in vnâ mente perfectè conueniunt, liquet, quòd de præsentia Spiritus sancti testimonium ferat.* Secura illa ciuitas vel arx est, quæ vigilantissimam in suis mœnibus, turribus, vallis & propugnaculis custodiam habet: similiter qui virtutis humilitate munitas habet, de inhabitante Spiritu sancto sibi gratulari potest. Humilitas enim est fundamentum simul & custos virtutum optima, teste Sancto Bernardo serm. 1. in natali Domini. Templum Ierosolymitanum *in summo aureis verubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus auibus pollueretur*, inquit Iosephus l. 6. de bello cap. 6. Aureæ igitur illæ cuspides mundum conseruabant templum ab auium sordibus: similiter humilitas custodit cor virtutibus ornatum, quod est Dei templum, ab insidijs Dæmonum & sordibus. Vbi ergò virtutes sunt huiusmodi verubus humilitatis armatæ, ibi vix esse dubium potest, quin thesaurus gratiæ in corde mundo sit reconditus. Qui habet thesaurum sub fida & firma custodia, nónne diuitem se appellare potest? Quare qui virtutes sub custodia humilitatis habet, confidere etiam poterit, se in gratia Dei esse.

III. Morum commutatio luculenta.

III. Sanctus Bernardus in serm. de 4. orandi modis: *Quæras, inquit, vnde aut quando nosse poteris, vtrum hanc consecutus sis indulgentiam.* Et respondet: *Ait Dominus paralytico: surge, tolle lectum tuum & ambula. Et tu ergo primò, si iam surgis desiderio supernorum. Secundò si grabatum tollis, corpus scilicet à terrenis eleuans voluptatibus, vt iam non feratur anima concupiscentijs eius: sed magis ipsa, vt dignum est, regat illud & ferat, quò non vult. Tertiò si demum ambulas, quæ retrò sunt obliuiscens, & ad ea, quæ antè sunt, te extendens, desiderio & proposito proficiendi; curatum te esse non dubites: Neque enim surgere poteras, si non aliquatenùs onus esset alleuiatum: nec grabatum tollere, nisi exoneratus magis: quia nec ambulare in feruore conuersationis cum peccatorum graui mole possibile est.* Mira hæc mutatio morum, de peruersis in sanctos, satis etiam manifestè indicat hominem de castris Dæmonis transijsse ad castra Christi, cuius iam insignia & arma gerit. Idem Bernardus epist. 170. confirmat his verbis: *Spiritum nouum aduenisse, certissimè noua conuersatio testatur.* Hoc etiam inter alia signa dedit Samuel Sauli, 1. Regum 10. *Insiliet in te spiritus Domini & mutaberis in virum alterum.* Moxque subdit: *Quando ergo euenerint signa hæc omnia tibi, fac quæcumque inuenerit manus tua, quia Dominus tecum est.* Sciat igitur qui ex iracundo mitis, ex ebrioso sobrius, ex auaro liberalis, è superbo humilis, ex impudico castus euasit, sciat, inquã, Dominum secum esse, seque iam non iræ, sed Annæ & gratiæ Dei filium esse.

IV. Promptitudo ad obsequendum Deo in omnibus ex amore.

IV. Cardinalis Caietanus in cap. 8. Epistolæ ad Roman. duo alia indicia depromit. *Media, inquit, quibus vtitur Spiritus sanctus, quæ assumit Spiritus sanctus simul cum nostro in testimonium, quòd sumus filij DEI, sunt regulariter duo. Alterum est amor Dei promptus ad obsequendum Spiritui sancto quem efficit Spiritus sanctus in ijs, qui Spiritu DEI aguntur: alioquin non ageretur spiritu DEI nisi ad momentum. Alterum est experta continuatio diuinæ gubernationis: custodiendo à damnabilibus, illustrando, inspirando, excitando, mouendo, fouendo & huiusmodi. Nam cùm experimur tam promptè nos diligere DEVM, & tali tantaq; cura gubernari à DEO, testimonium à Spiritu sancto & nostro habemus sufficientissimũ, ad hoc vt credamus, quòd simus filij DEI.* Sic ille. Primum illud feré coincidit cum eo, quod dat Origenes in eundem Sancti Pauli locum ad Rom. 8. *Ipse spiritu adoptionis, ait, per quem in filiũ qui adoptatur, reddit testimonium & confirmat Spiritum nostrum, quòd sumus*

sumus filij DEI, postea quam à Spiritu seruitutis in adoptionis spiritum venerimus, cum iam nihil inest timoris, id est, nihil propter pœnam gerimus; sed propter amorem patris cuncta perficimus. Sic ille. Quare sicut promptitudo obsequendi cum amore demonstrat filium non seruum, qui timore magis ducitur: sic quando quis deprehendit se alacriter ferri ad faciendum ea, quæ Deus præcipit, indicium habebit se esse filium Dei, in gratia constitutum.

Quando currum stridere audimus, vnguem ei deesse non vanè coniectamus; inesse vicissim, cùm expeditè pergit: pari modo cùm quis ægrè & stridula voce seu murmurando peragit, quod iubet Deus: indicat sat superque se Dei gratiâ, quæ est vncti Spiritus sancti, facitque hominem promptum ad obediendum, esse destitutum, eadem verò inunctum, cùm promptè & absque omni renitentia viam mandatorum Dei currit cum Dauide Psalm. 118. Angeli boni à malis inter alia hoc discrimine discernuntur, quòd illi Dei voluntatem promptissimo semper animo exequantur, mali verò inuito, cum murmure & indignatione. Raphael, quem Deus misit vt esset comes Tobiæ, in foro stetit præcinctus & paratus ad ambulandum, se ipsum quasi Tobiæ offerens in comitem itineris. Tob. 5. Vnde bene se appellauit *Azariam*, hoc est, *auxilium DEI*, *filium Ananiæ*, hoc est, *nubis DEI*, quia in auxilium Tobiæ nubis instar promptissimus aduolauit. At econtra Dæmon ille Marci 1. & Lucæ 4. quem exire ab obsesso Christus iussit, exclamans voce magna & discerpens hominem proiecit in medium, vt ostenderet quàm inuitus & indignabundus Christo pareret. Quod ergo discernit honor Angelos à malis, hoc idem non obscurè discernit filios Dei & gratiæ à filijs tenebrarum: promptitudo scilicet ad parendum Deo.

Experiētia singularium Dei beneficiorū constans.

Non minoris momenti alterum indicium est, si quis diuinæ gubernationis singularia beneficia constanter in se experiatur. Tametsi enim Deus etiam peccatores & tepidos suo tempore excitat stimulatque beneficijs, castigat flagellis, hortaturque ad frugem: multò tamen magis pluribusque modis id præstat iustis, adeò vt Sanctus Ambrosius lib. 4. in Lucam dicat, *Dominum dormire tepidis, vigilare perfectis.* Patet inprimis in eo quem diximus Tobia, cui dedit socium itineris vnum è septem Angelis, qui stant coram ipso, vt eum custodiret in omnibus periculis, præueniretque benedictionibus. Patet in Abrahamo, Elia, Daniele, Ioanne Baptistâ in deserto, Paulo Eremita, alijsque innumeris, quorum Deus maiorem habuit curam, vt eos aleret, protegeret, solaretur, quàm multorum millium impiorum. Vnde Beatus Laurentius Iustinianus de triumphali Christi agone cap. 25. ait: *In tribulatione DEVS iustos comitatur vt illos impræsentiarum eripiat & glorificet in futuro: comitatur ipsos in negotijs, ne delinquant; in periculis ne cadant: in dubijs ne errent: ne huius vitæ consolationem amittant.* Qui ergo hæc in se constanter experitur, næ ille gratulari sibi potest de inuento apud se thesauro.

V. Lumen internū.

V. Alexander Halensis celeberrimus Doctor tria alia signa adducit. 3. p. q. 71. Primum est, lumen, quo replentur iusti, vt mysteria diuina & agenda omnia, se ipsos denique pleniùs possint cognoscere. Scimus enim vbicumque habitabant filij Israël in Ægypto, ibi lucem fuisse: tenebras verò apud Ægyptios, Exo. 10. eosdem etiam à columna ignis ductos per desertum, Exodi 13. Hinc quandoque sancti viri, alioquin parum docti, plus vident & annunciant de rebus altissimis, quàm doctissimi alij.

Lætitia cordis.

Alterum est lætitia & gaudium, quo replentur, corda iustorum. Non enim habet amaritudinem conuersatio eorum, sed lætitiam & consolationem. Sanè Sanctus Antonius ex animi lætitia dignoscebatur ab alijs fratribus; quantò magis noscetur iustus ab iniusto per eandem viam?

Trāquillitas conscientiæ.

Tertium est pax & tranquillitas cordis, carentis omni remorsu aut conscientia alicuius peccati mortiferi. Hæc enim tranquillitas sequi solet aduentum Spiritus S. quia *in pace factus est locus eius.* Psalm. 75. Sic bona disciplina & tranquillitas in domo indicat præsentiam boni patrisfamilias: dissolutio & tumultus, eiusdem absentiam.

VI. Contemptus mūdi.

VI. Andreas Vegas præstans Theologus in lib. de Iustificatione tria alia suppeditat. Primum est, Despicientia mundi & bonorū eius, honorum, voluptatum, opum: ac desiderium cælestis patriæ. Qui enim spernit vilia bona, sibi fortè oblata, hoc ipso indicat se possidere longè præstantiora; & qui talia habet, spernit viliora. Ita Abraham, quia Deum secum habebat, spreuit oblata sibi munera à Rege Sodomorum. Genes. 14. *Ne dicas*, inquit, *ego ditaui Abraham*, quasi dicat, nolo diuitias, quæ ab homine veniunt *Habeo DEVM, qui innumera mihi suppeditet bona, superna gratiæ innitor*, ait ibi Chrysostomus.

Dolor de peccatis omnibus.

Alterum est, *dolor de peccatis omnibus contra DEVM commissis* Hæc est Bulla illa & attestatio diuina de remissis peccatis, quam petijt à B. Catharina Senensi sibi impetrari Confessarius eius Raymundus. Quando enim oblata eius menti fuit insolita peccatorum suorum consideratio, adeò vt præ nimio dolore lachrymarum vim profunderet, ac rugitus ederet, timeretque ne pectore rumperetur, tum ait illi Virgo, hanc esse Bullam & testimonium diuinum, quod petierat. Vt in vita Sanctæ Catharinæ Senens. 29. April.

Propositum vitandi omnem Dei offensam.

Postremum, *propositum vitandi omnem DEI offensam & seruandi per omnia, cuncta diuina mandata. Hi probabilissimam sanè suæ iustificationis coniecturam habent, & meritò toto pectore totisque præcordijs de tanto & tam præcellenti beneficio possunt intra se exultare*, inquit Vegas. Certè firmum conceptæ pietatis ac virtutis propositum plurimum valet ad perseuerandum in pietate & virtute: sicut Iudicum sententiæ definitiuæ semel pronunciatæ & in tabulis conscriptæ,

scriptæ, stabiles & fixæ manent, quod vel Pilatus ostendit, qui semel scriptā iudicij sententiam vt mutaret, nullis Iudæorum clamoribus adigi potuit; qui tamen priùs eorum postulatis cesserat: *Quod scripsi, scripsi*, inquit: quod iam relatum est in tabulas, mutare nefas est. Quod si igitur, nos pari animi robore mentem obfirmauimus ad persistendum in æquitate, signum est, ab ea nos nullis machinis & molitionibus facile esse dimouendos.

Christi imitatio. Denique si adhuc aliquod signum desideratis, Christi mores & vitam in vobis repræsentate. Pomum odoriferum in sacco reclusum prodit se odore suo: ita Dei gratia in corde recondita per bonam vitam tuam. Hinc Apostolus 2. Corinth. 2. *Christi bonus odor sumus*; vnde, nisi à Christo eiusque gratia in corde reclusa? Ergo Christophori simus (cuius Sancti festum heri celebrauimus) semper Christum eiusque vitam in nobis circumferentes, & sciemus quòd filij Annæ & in gratia Dei simus: sic thesaurum inueniemus; sic domini euademus & omni gaudio perfruemur, hîc in gratia, ibi in gloria.

THEMA QVARTVM.

Quis modus seruandus in vtraque fortuna.

I. *Qui in dextera sedent, beneficium agnoscant & DEO gratias agant.*
II. *Qui in dextera sedent, non se extollant.*
III. *Qui in dextera sedent, moderatè vtantur fortunâ suâ.*

Mulierem fortem quis inueniet? *Prou.* 31.

MEritò Ecclesia de Sancta Annâ legit & intelligit, quod Prouerb. 31. dicitur: *Mulierem fortem quis inueniet*? Quis enim non dicat Sanctam Annam mulierem esse fortem; quæ in suis brachijs (ita enim pingi solet) gestat fortissimas duas proles, filiam Mariam & nepotem Christum? Hic enim Idololatriam euertit, mortem vicit, infernum destruxit, Satanam regno exuit, cœlum occupauit. Illa caput serpentis contriuit. Deinde Anna sonat *Gratiam*. Gratia duplices gestat proles, & ambas ad cœlum effert; in dextra eos, qui hîc prosperâ vtuntur fortunâ, & quidem plurimos: in sinistra, qui aduersam patiuntur, longè adhuc plures: adeò vt nemo de hac matre queri possit. Quamquam attendere debent proles istæ, vt ne è matris huius brachijs culpâ suâ excidant. *Cadent* enim *à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis*, ait Psalmista. Ne hoc fiat, audiamus.

I. Qui in dextra sedent, I. Qui in dextrâ sedent, beneficium agnoscant & Deo gratias agant. Licet enim prosperitas, honor, opes, generis nobilitas, velut Beneficiū agnoscant & Deo gratias agant. 1. res periculosæ passim homines perdant; id tamen non ex natura illarum, sed ex errore vtentium accidit. Malè enim vtentibus plumbum sunt, demergens ad interitum: bene vtentibus pennæ sunt, eleuantes eos ad cœlum. Inprimis enim qui his bonis à DEO muniti sunt, ab innumeris curis & anxietatibus se suosque sustentandi (quæ hominem à Dei cultu multùm auocant) liberi sunt, remotique à periculo, necessitatis gratia rapiendi, fallendi, furandi; cui subiacent miseri, vt agnouit Salomon Prouerb. 30. dicens, *mendicitatem ne dederis mihi, ne necessitate compulsus furer & periurem.* Quemadmodum ergo Adam in paradisum omnibus ad victum necessarijs rebus instructum positus fuit, vt faciliùs Deum coleret: ita qui in hoc mundo degunt fælices, facillimè Deo seruire possunt.

2. Deinde lapidem habent philosophicum ad vertendum lutum in aurum, si nimirum dent eleemosynas; quod facere nequeunt pauperes. Possunt ergo diuites & magnates quasi in curru & lectica, sine molestia ascendere ad cœlum, si currui suo applicent pauperes, quo modo Sesostres Rex Ægypti iunxit currui suo Reges. Iungent autem si in eos fuerint liberales.

3. Denique si & bona, quæ possident, calcauerint per contemptum, tunc ex ijs facient sibi quasi scalam ad cœlum. Quod licet etiam suo modo facere possint egeni, non tamen pari merito. Quis enim nescit plus esse spernere opes, quæ habentur, quàm quæ non habentur? Vnde talibus Sanctus Hieronymus ep. ad Demetriad. dixit: *Vestri generis est & habere & calcare diuitias.*

Qui in sinistra sibi etiam gratulentur. Vicissim qui in sinistra sedent, habent & ipsi, quod Deo gratias agant, & sibi gratulentur. Nam primò omnibus spectatis planior & securior est ad cœlum via per aduersitatem, 1. quàm per prosperitatem. Pauci enim sunt, qui prosperis bene vti sciunt. Vnde Psalm. 90. dicitur: *Cadent à latere tuo* (sinistro) *mille, & decem millia à dextris tuis.* Decem ergo in prosperitate pereunt, antequam vnus in aduersitate. Demonstrari id multis posset, vti exemplo Dauidis, qui dum exularet à Saulis aula, oberrans pauper in montibus & alienis terris bene sibi attendit ne delinqueret. Factus Rex, & quietem ac diuitias nactus, in peccatum lapsus est. Hinc Tyranni, cùm Christianos tormentis superare non possent, blanditijs & voluptatibus aggressi sunt, vti Decius & Iulianus, multamque stragem ediderunt. Nabuchodonosor quamdiu fœlix erat, Dei contemptor fuit: vbi è regno eiectus miser in bestiam quasi deformatus fuit, tum agnoscere Deum & laudare cœpit. Vnde Daniel appellat eum leænam, quæ priùs alas aquilæ habebat; at vbi euulsæ sunt ei alæ, tum super pedes stetit vt homo, & cor hominis accepit. Daniel. 7. v. 4.

Deinde ad virtutes & scientias capessendas magis

magis idonei & dispositi sunt. Sunt humiles, mansueti, obedientes, laboriosi, vnde plerumque plus quàm diuites proficiunt in studijs & alijs disciplinis. Sic acanthis in spinis viuens summâ cantûs amœnitate floret.

II. Qui in dextra sedent nō se extol. lant.

II. Qui in dextra sedent, non se extollant, multò minùs alios spernant, sed potiùs se humilient ac timeant, ne excidant & ad sinistram transferantur.

1. 1. Quia *vt in rerum natura, quæ spectatissimè florent, celerrimè marcescunt: veluti rosa, viola, cùm alia durent. Ita in hominum vitâ, quæ florentissima sunt, citissimè vertuntur in diuersum*, inquit Plinius libro 21. cap. 1. Notum est à veteribus fortunam rotæ insistentem depingi solitam, cui consonat id Psal. 82. *Pone illos* (Principes fortunatos) *vt rotam & sicut stipulam ante faciem venti.* Et id Prouerb. 12. *Verte impios, & non erunt.* Exemplo sunt Adonibezec, Iudic. 1. Abimelech, Nabuchodonosor, Holofernes, Herodes, Actor. 12. Antiochus & alij.

Vide Tripart. Dom. 3. post Pasc. C. 3. B.

Dionysius iunior, vt scribit Ælianus lib. 6. variar. histor. cap. 13. humili loco natus astu tyrannidem Syracusanorum ac Siciliæ parauit, imperiumque optimè constructum habuit, scilicet naues non pauciores quadringentis, pedestres copias ad 100000. hominum, equitum 9000. Ciuitas Syracusana portubus & mœnibus optimis erat instructa, omnique bellico apparatu, frumento ad 100000. medimnorum. His rebus confidens adamante firmatum imperium habere se putabat, sed deceptus miser ipse primùm fratres suos morte affecit: vidit etiam filios suos crudelissimè mactari, pudorem filiarum eripi, atque deinde nudas trucidari. Breuiter nemo ex eius propagine sepulturam iustam adeptus est. Nam alij viui combusti sunt, alij dissecti, & in mare proiecti. Id ei euenit, cùm Dion Syracusanus imperium eius inualit. Ipse demùm cœcutiens, priuatus sedit in sonstrinis, risum scurriliter hominibus commouens, in mediâ Græciâ turpiter versatus miserrimam vitam duxit: atque vt alij scribunt, iterum quod antea fuerat, Ludimagister factus est. Plutarchus in Dione refert, quâ fortunâ regno à Dione exutus sit. Cùm enim Dionysius cùm 80. nauibus abesset in Italiâ: Dion Syracusas cum classe mouit. Cuius rei nuncius mittitur ad Dionysium. Nuncius in via allatæ carnis frustum à quodam acceperat, & peræ suæ alligarat: qui cùm noctu in sylua paululùm requiescere vellet, peram iuxta se deposuit. Eo dormiente lupus carnem odoratus, abstulit vnà cum pera & inclusa epistola. Ergo vbi euigilauit, & peram abesse vidit, non ausus ad Dionysium pergere, epistola perdita, fugam inijt: sicque nesciente Dionysio regnum eius à Dione occupatum est. En fortunæ rotam. Bene igitur Sapiens Prouerb. 1. dixit: *Prosperitas stultorum perdet eos*; qui scilicet vti fortunâ suâ nesciunt.

2. 2. Quia in prosperis faciliùs Deum obliuiscimur, quo modo Pharaonis pincerna succedentibus rebus secundis oblitus est Iosephi Oedipi sui Genes. 40. Faciliùs etiam insolescimus & limites moderationis egredimur, indeque in pericula incidimus, quemadmodum limaces, quando humore aliquo cælesti in se delapso exeunt è domunculis suis in vias publicas, ibique pedibus transeuntium proteruntur. Ita Nabuchodonosor post victoriam de Medorum Rege Arphaxad obtentam nimiùm elatus, voluit omnes Reges sibi subiugare Iudith capite 1. Suaue quidem & iucundum est iter per mare, sed periculosum: vicissim molestum & laboriosum iter per terram, sed multò interim securius. Vnde Sanctus Bernardus sermone de obitu Malach. *Nemo*, inquit, *nostrûm charissimi, planâ mollioris via superficie delectatus, iter illud marinum sibi commodius arbitretur.*

3. Quia forsan hîc tam bene habentur, quòd in altero sæculo nihil habituri sint nisi miserias & pœnas. Timeant ergo ne sint oues ad pingua pascua ductæ destinatæ ad macellum; quod indicant impij Sapientiæ 2. *Coronemus nos rosis, antequam marcescant, nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra: vbique relinquamus signa lætitiæ; quoniam hæc est pars nostra.* Quasi dicant, aliam non expectamus. Et confirmat Abraham Epuloni dicens: *Memento fili, quia recepisti bona in vita tua, &c.* Theramenes cùm in quadam domo versatus, inde prodijsset, illa subito lapsu corruit. Atque cùm Athenienses alij aliunde ad eum confluerent, & inopinatæ saluti congratularentur, ille præter omnium opinionem respondit: *ô Iupiter, cuinam me tempori reseruas?* Nec multò pòst à 30. tyrannis de medio sublatus est, coactus cicutam bibere. Ælian. libro 9. variar. histor. cap. 21. Cogitet etiam, qui hîc bene semper habetur, ne æternæ infælicitati reseruetur: expauescat, cùm res prosperè eunt. Ita monet Sanctus Gregorius Magnus homil. 40. in Euang. *Si qui estis, inquit, qui in hoc mundo exterioris boni aliquid accepistis, ipsum, vt ita dicam, donum exteriùs pertimescere debetis, ne nobis pro quorumdam vestrorum actuum recompensatione sit datum &c.* 3.

Vicissim qui in sinistra sedent, non deijciantur, sed bene sperent. 1. Facilè mutari posse fortunam, vt cras ad dextram transeant. Soldanus quidam à Rege Franciæ Ludouico II. Capuam captiuus abductus, cùm toto biennio non risisset, tandem aliquando ridere visus, causam Regi interrogatus, hanc dedit; *Currum contemplabar eiusque rotas, vt earum aliæ partes in imum, aliæ in summum obuerterentur, neque hanc inconstantiæ hominum felicitatis imaginem sentiens risi, quòd in mentem mihi veniret, posse fieri vt quo modo ex summo infimus factus sum, ita ex humili rursum loco ad prius attollar fastigium.* Quo audito Rex de suo quoque statu cogitans, Soldanum virum iudicans sapientem, liberè secum versari permisit. Zonaras tom. 3. Annal. Cedrenus & Glycas, Ludouicus XII. Franciæ Rex delectabatur symbolo crateris illius cælestis, qui aureis radijs refulgens inter eclipses oritur, hac inscriptione: *Inter*

Qui in sinistra, non deijciantur. 1.

eclipses

eclipses orior. Caussin. in Aula Sancta. Contigit id inter alios Iacob Patriarchæ, cui postquam subtractum esset quidquid dilexerat, Rachel, Ioseph, Beniamin; tum ecce adfertur ei nuncium lætissimum: *Ioseph filius tuus viuit & ipse dominatur in omni terra Aegypti.* Sic reuixit spiritus eius. Genes 45. sic inter eclipses ortus est.

2. 2. Licet in sinistra per hanc vitam hæreant, consolentur se spe futuræ fælicitatis, quam in altera vita accipient, quia in hac nullam habuerunt. Ita Sanctus Basilius homil. 13. in Psalm. 48. *Ne sis pusillanimis erga præsentia,* inquit, *sed expecta beatam illam & perpetuam vitam, videbis enim tunc, quod in commodum iusto datur paupertas, ignominia, & priuatio deliciarum, &c.* Hac ratione Iob in sinistra gestatus se consolabatur: *Cunctis diebus quibus nunc milito,* inquit, *expecto donec veniat immutatio mea.* Abraham dedit filijs concubinarum, id est, seruilium coniugum, munera; mobilia scilicet bona, aurum, argentum, vestes &c. Sed vicissim Isaaco filio Saræ dedit cuncta, quæ possederat, hoc est, immobilia & vinculata bona, seu ius maioratus, tanquam hæredi totius substantiæ suæ, Genes. 25. Cogitent hi se filios Saræ, illos verò filios concubinarum esse.

III. Qui in dextra sedent, moderatè vtantur fortuna sua.

III. Qui in dextra sedent, moderatè vtantur fortuna sua, non se dedant delitijs, non proluant voluptatibus, ne ijs inuiscati hæreant captiui, sicut muscæ, cùm vasi melle pleno insident. Delibent potiùs moderatè fortunam suam, vt semper auolare ad Deum & animæ curam possint, iuxta id Prouerb. 25. *Mel inuenisti: comede quod sufficit tibi, ne fortè satiatus euomas illud.* Satietas enim mellis nauseam parit. Nouimus sub Gedeone Duce, iussu Dei reprobatos à militia eos, qui proni ad bibendum è flumine procubuerunt, sesèque proluerunt: electos econtrà illos, qui stantes manu aquam ad eos proiecerunt, & velut canes è Nilo obiter ac moderatè biberunt, Iudic. 7. Priores imitantur, qui suis cupiditatibus fræna laxant, semper in conuiuijs hærent, semper in bysso & purpura incedunt, & dormiunt in lectis eburneis ad instar illius epulonis, qui epulabatur quotidie splendidè, quotidie vestiebatur purpura & bysso, nihil vnquam remisit aut dedit pauperibus, ideò perijt miser. Iactant illi se prouinciarum columen & defensores esse. Verùm delitijs assueti, nec arma tractare, nec quidquam pro patria defendenda sustinere possunt. In hac dextra peruersus est Salomon, dum omnia sibi comparauit, quæ desiderauit cor eius; sicque scidit & perdidit regnum suum in delitijs & pace, quod pater eius parat & seruarat in persecutione & bello. Sic periere Romani in delitijs, qui creuere in paupertate, laboribus ac militiâ, teste Liuio lib. 1. dec. 1.

Qui in sinistrâ, patienter ferant sortem suam.

1. Vicissim qui in sinistra sedent, patienter ferant sortem suam, & cogitent. 1. se forsan eam promeruisse; id quod indicat Deus Ierem. 4. populo Hebræorum, præuaricatori: *Via tua & cogitationes tuæ fecerunt tibi hac;* vt scilicet à Chaldæis tam arctè obsidereris. Bene in Apologo, conquerentibus de securi, à qua tot exscinderentur, arboribus, dixit vna: *quid querimur, cùm nos ei porrigamus manubrium?* Pari modo infælices quid queruntur contra Dei iram & seueritatem, cùm ei manubrium dent, peccatum? Descendant cum nautis illis tempestate iactatis Ion. 1. ad interiora nauis, hoc est, in conscientiam suam & inuenient ibi Ionam, tempestatis suæ causam. Aperiant cum fratribus Iosephi saccos suos, & inuenient scyphum alienum, persecutionis causam; tunc dicent: *meritò hac patimur.* Genes. 42. Deinde Deum velut optimum patrem præuidisse, quid vnicuique conducat: sicut mater vni filio fortioris stomachi permittit poma, pira, cerasa &c. quæ alteri debilioris stomachi filio negat. Sic medicus vni infirmo permittit vinum & carnes, alteri prohibet & illorum loco dat amaras potiones, &c. Quòd si hic queratur contra medicum, ille respondebit: Poteris quidem, si velis, etiam vino & carnibus vti, sed ad tuam perniciem. Nouit Deus pauperes, ægros & plebeios homines ad meliorem fortunam ferendam inidoneos esse, in eaque facilè perituros: vnde sinistram illis dedit. 2.
Exemplo sunt Hebræi, qui in captiuitate positi vnum Deum verum inuocabant: in patria verò sua variorum sæpe Deorum opem implorabant. Exemplo est domus illa paupercula, in vita Sancti Antonini, quæ postquam ab Antonino ditata fuit, mox peruersa fuit.
3. Nesciunt etiam plerumque pauperes vti rebus prosperis, vt in vita Sancti Columbæ presbyteri Confess. Scoti scribit miro prorsùs, non tamen incredibili, exemplo Adamannus Abbas Huensis apud Surium 9. Iunij cap. 24. his verbis: *Alio in tempore quidam ad Sanctum plebeius venit pauperrimus, qui in ea habitabat regione, quæ stagni littoribus aporiei est contermina. Huic ergo miserabili viro, qui vnde maritam & paruulos cibaret, non habebat, vir beatus petenti miseratus, vt potuit quamdam lagitus eleemosynam, ait: misella homuncio, tolle de sylua contulum vicina, & ad me citiùs defer. Obsecundans miser iuxta Sancti iussionem, detulit materiam, quam Sanctus excipiens, in veru exacuit, quódque propria exacuminans manu benedicens, & illi aassignans inopi dixit: Hoc veru diligenter custodi, quod, vt credo, nec homini, nec alicui pecori nocere poterit, exceptis feris bestijs quoque & piscibus. Et quamdiu talem habueris sudem, nunquam in domo tua ceruinæ carnis cibatio deerit abundans. Quod audiens miser mendiculus valde gauisus, domum reuertitur, veruque in remotis terræ infixo locis, quæ syluestres frequentabant feræ, & vicina transacta nocte mane primo pergit reuisitare volens veru, in quo miræ magnitudinis ceruum cecidisse reperit transmissum. Quid plura? Nulla, vt nobis traditum est, transire poterat dies, qua non aut ceruum, aut aliquã reperiret in veru infixo cecidisse bestiã, repleta quoque tota de ferinis carnibus domo, vicinis superflua vendebat, quæ hospitium suæ domûs capere non poterant. Sed tamen diaboli inuidia per sociam, vt Adam, & hunc etiam miserum inuenit, quæ non quasi prudens, sed fatua taliter ad maritum*

locuta est: Tolle de terrâ veru. Nam si in eo homines, aut etiam pecora perierint, tu & ipse, & ego cum liberis nostris aut occidemur aut captiui ducemur. Ad hæc maritus inquit: Non ita fiet. Nam Sanctus vir mihi benedicens sudem, dixit: quòd nunquã hominibus, aut etiã pecoribus nocebit. Posthac verba mendicus vxori consentiens, pergit, & tollit de terra veru, inter domum quasi amans illud secus parietem posuit, in quo mox domesticus eius incidens canis disperijt. Quo pereunte, rursum marita. Vnus, ait filiorum tuorum incidet in sudem, & peribit. Quo audito eius verbo maritus veru de pariete remouens ad syluam portat, & in densioribus infixit dumis, vt putabat, vbi à nullo posit animante offendi: sed postera reuersus die capream in eo cecidisse & perijsse reperit. Inde quoque illud remouens in fluuio, qui Latinè potest dici Nigra Dea, iuxta ripam sub aquis abscondens infixit. Quod alia reuisitans die esocen (Salmling.) *mira magnitudinis in eo transfixum & retentum inuenit, quem de flumine eleuans vix solus ad domum reportare poterat: veruque secum de aqua simul reportans extrinsecùs in superiore tecti affixit loco, in quo & coruus de volatus impetu lapsus disperijt iugulatus. Quo facto miser fatuæ consilio coniugis deprauatus veru tollens de tecto, assumpta securi, in plures concidens particulas, in ignem proiecit, & postea quasi suæ paupertatis amisso non mediocri solatio, remendicare, vt meritus, cœpit. Quod videlicet penuria rerũ solamen sæpe superius in veru memorato dependebat. quod pro pedicis & retibus, & omni venationis & piscationis genere seruatum posset sufficere, beati viri donatũ benedictione, quodque amissum miser plebeius eo ditatus pro tempore ipse cum tota familiola serò licet omnibus de cætero deplanxit reliquis diebus vitæ.* Patet hinc egenos plerumque impotentes esse ad ferendã fortunam ditiorẽ, ideoque eam illis consultò negari à Deo: quo modo militiæ dux dat vnicuique arma, quæ quis ferre potest. Et hoc est, quod Dominus dicit Matth. 25. data vnicuiq; seruo talenta *secundũ propriam virtutẽ.* Quare bene Apostolus: 2. Corint. 6. ait: *Exhibeamus nosmetipsos sicut DEI ministros per arma iustitiæ à dextris & à sinistris.* Potens est enim Anna, id est, gratia Dei in vtroq; brachio sustinere nos & ad cœlum deportare: si nobis ipsi non defuerimus.

IN FESTO
SANCTI LAVRENTII.

THEMATA.

- I. Laurentius verè vrbanus & aulicus Hispanus.
- II. Seruire DEO optimum.
- III. Eleemosyna commendatur.
- IV. Dilectissima quæque odio habenda, cùm à cœlo nos impediunt.
- V. Laurentij craticula, lectus nobilissimus.

THEMA PRIMVM.

Laurentius verè vrbanus & aulicus Hispanus.

- I. *Quia amicum non deseruit in necessitate.*
- II. *Quia vltro dedit munera.*
- III. *Quia potentes sapienter admonuit.*
- IV. *Quia cessit paribus & inferioribus.*
- V. *Quia etiam malè acceptus gratias egit.*

Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus.
Ioan. 12.

NOTVM est in aulis Regum neminem æstimari nec admitti facilè ad Principem, multò minùs promoueri, nisi qui vrbanitatem & mores aulicos didicerit: rusticos & inurbanos exsibilari & extrudi. Habet etiam Christus Rex Regum suam aulam, in quâ & ipse quoque desiderat viros aulicos & vrbanos: hos promouet & extollit, adeò vt in hodierno Euangelio dicat: *Vbi ego sum, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus.* Inurbanos verò & inciuiles negligit ac contemnit. Quid videtur vobis de Laurentio? fuitne ipse aulicus? Sanè Ildephonsus Giron Hispaniarum Regis Concionator in Festo Sancti Stephani refert Sanctum Laurentium Martyrem ab Italis appellatum, *Il cortese spagnuolo*, vrbanum seu aulicum Hispanum, hac de causâ. Cùm enim corpus Sancti Stephani Romam deferretur in Basilicam & sepulchrum Sancti Laurentij, adeò id honorificè excepit Sanctus Laurentius in templo & sepulchro suo, vt ei digniorem locum cesserit, loculum suum in sinistram transferens, dextram Stephano concedens. Magna hæc est laus non tantùm Sancto Stephano, sed etiam Sancto Laurentio, qui in suo domicilio Protomartyri Stephano primas detulerit; iure propter hoc appellatus aulicus. Sed non est hæc vna huius rei causa: plures alias reperiemus.

I. Verè aulicum, & exculti moris est, amicum non deserere in necessitate, sed tum vel maximè ei assistere. Hoc enim ingenui hominis est, non fortunam sed amicum diligere: illiberalis verò non amicum sed fortunam eius. Laurentius noster adhæsit Sancto Xysto, domino & Pontifici suo, etiam cùm is ad mortem duceretur, quantum in ipso fuit, volens cum *I. Quia amicum non deseruit in necessitate.*

cùm in ipso mori. Ita enim ei loquitur planè aulice: *Quò progrederis sine filio pater? quò Sacerdos sancte sine ministro properas? Num paternitati tuæ aliquid in me displicuit? Experire vtrum idoneum ministrum elegeris, &c.* En tibi verè aulicum: quales certè non vbique reperias: nam *rara fides, vbi iam melior fortuna ruit*, ait Seneca in Herc. Oeteo. Plures enim in aulâ adorant ad Orientem Solem, quàm ad Occidentem: Principem fortunatum, quàm deiectum ad infortunium. Sic Alphonsus Rex Aragon. nauigans è Sicilia & videns aues garrias, nauim circumuolantes, dum cibi eis proijcerentur; similes dixit aulicis suis, qui mensam tantùm sectarentur & fortunam suam. Panormitan. de dict. & fact. eius. Mercurius auri amantissimus, fortiter ei adhæret: attamen cùm aurum in fornacem mittitur, statim illud deserit. Tales amicos describit Nahum cap. 3. *Custodes tui quasi locustæ, & paruuli tui quasi locustæ locustarum, quæ considunt in sepibus in die frigoris: Sol ortus est & auolarunt.* Vult dicere, Duces tui, milites tui. O Niniue, dum bene tibi est, te defendunt: at vbi venerit Chaldæus, eius timore perculsi fugient: sicut locustæ noctu sub sepium calore se defendunt; Sole orto auolant. Tales experta fuit ciues suos Sancta Agatha Virgo; quæ cùm è Panormitanâ ciuitate Catanam duceretur, Iudici sistenda, paulùm progressa; dum ei calceamentum pedis solueretur, id restringere volens, sese inclinauit & ligauit: postea retrò conuersa, cùm neminem ciuium, qui eam secuti fuerant, vidisset, sed solis militibus se stipatam, omnes alios ad sua regressos esse, magno dolore affecta orauit: *Domine DEVS ostende, quæso, ciuibus meis, qui non crediderunt ancillæ tuæ, nec perfectè me secuti sunt, signum aliquod.* Et statim orta est sterilis olea, quæ mentes Panormitanorum steriles publicâ ignominiâ notabat. Vt in eius vita 5. Februar. Quid enim olea illa sterilis designauit, nisi sterile & inane Christianorum nomen, carens fructu operis boni? fructu fortitudinis & constantiæ, quâ martyrij prælum vt oliua non refugiat.

II. Qui vltro dedit munera.

II. Verè aulicum est dare etiam non petentibus, & vltrò offerre munera, quærere insuper occasionem dandi. Præstitit hoc Sanctus Laurentius, qui accepta à Sixto Papa potestate dispensandi thesauros Ecclesiæ, mox pauperes perquisiuit in eorum domunculis & distribuit eis eleemosynas, ac de nocte quidem, ne aduerteretur à Gentilibus. Talis elargitor erat etiam Dauid, qui euectus ad regnũ, inquisiuit vtrumne superesset aliquis de domo Saül, cui benefaceret propter amicum suum integerrimum, Ionatham. Et cùm inuentus esset Miphiboseth, filius Ionathæ, restituit ei omnes agros Saulis, promisit insuper mensam suam in perpetuum. 2. Regum 9. Quærendi ergo sunt pauperes nec expectanda eorum postulatio, sed præuenienda; quia *fæneratur Domino, qui miseretur pauperis* Prouerb. 19. recipiens fœnus millecuplum & quidem securissimum. Quis autem non offerret Principi mutuum, à quo censum expectaret centuplum certissima fide refundendum: Ac licet sint filij Saül, id est, inimici tui, qui hoc mutuum à te petunt: benefac eis propter Ionatham, Christi amore. Maximè verò hîc aulicismus exercendus est erga illos pauperes, quæ ægritudine detenti foras prodire nequeunt, vt mendicent: nec non erga eos, qui absque culpâ suâ inciderunt in pauperiem ex honesto loco, adeoque mendicare erubescunt. Cuius exemplum pulcherrimum præbuit Apollinaris, Patriarcha Alexandrinus in Prato cap. 193. qui prædiuitem adolescentem varijs infortunijs ad pauperiem redactum miro prætextu iuuit, fingens repertum chirographum, quo parenti eius obligaretur ad quinquaginta libras auri persoluendas, quas proinde adolescenti velut filio eius numerari iussit.

III. Quia potentes sapienter admonuit.

III. Aulicum & vrbanum est, potentes sapienter admonere de salute sua. Fecit hoc Laurentius Valeriano Imperat. qui cùm ab eo requisisset thesauros Ecclesiæ, promisit Laurentius post bidui aut tridui inducias. Arrisit Valeriano pactum; & post exactas inducias submisit ad Laurentium camelos & currus ad thesaurum asportandum. Sed intereà Laurentius congregauit pauperes, cæcos, claudos, quoscumque habere potuit, (quibus iam antea distribuerat thesaurum) eosque in camelos & currus Imperatoris impositos, ad cõspectum illius duxit, iisque ostensis dixit: *Ecce isti sunt thesauri Ecclesiæ*; (vt refert Metaphr. in eius vita, & indicat Sanctus Ambrosius, nec non Augustinus in homil. de Sancto Laurentio) quasi diceret: In his, & tu si velles, thesaurum inuenire posses. Nam vt Sanctus Ambrosius libr. 2 Offic. cap. 28. ait: *Verè thesauri; in quibus Christi fides est: quorum manibus eleemosynæ nostræ cælum penetrant, & nos thesauris potimur æternis.* Sed nihil profecit Laurentius apud inurbanum & rusticum Imperatorem; quemadmodum & ipse Deus, quando Epuloni ad ostium triclinij sui submisit mendicum Lazarum, vt per illum sibi diues opum, sed inops meritorum compararet veniam peccatorum & thesaurum in cœlo. Et ô quoties hoc Deus exhibet opulentis? Satis etiam vrbanè, simul tamen & salsè correxit eundem Valerianum, vbi iam obstinatum in malo vidit, positus in craticula & iam semitostus, heroicâ illâ voce: *Versa in aliud latus & manduca.* Voluit enim dicere: Quid inde lucri habes, quòd merâ sæuitiâ incitatus inermem & innocentem ita tractas? Num caro hæc assata gulæ tuæ sapiet? num ingluuiem tuam saturabit? túne vnus è barbaris illis Anthropophagis es Imperator? hócne Imperatori gloriosum? Sic arguit olim Dauid hostem suum Saül Regem quærentem eius vitã: *Quem persequeris Rex Israël? quem persequeris? Canem mortuum persequeris, & pulicẽ vnum.* 1. Reg. 24. Et rursum c. 26. *Egressus est Rex Israël, vt quærat pulicem vnum.* quasi diceret: Quæ gloria est Regis, persequi tam ignobilẽ hostem, qui ei tam parum nocere potest, atque canis mortuus aut pulex vnus? Permo-

Permouit hoc dicto Saulem Dauid: sed non mouit Valerianum Larentius.

IV. Quia cessit paribus & inferioribus.

IV. Vrbanum est & aulicum, alijs cedere etiam paribus, nec non inferioribus. Solent enim & digniores, bene morati, deferre honorem & digniorem locum minus dignis. Fecit hoc Laurentius, inprimis mortuus in sepulchro, cedendo S. Stephano, vt diximus. Deinde, quando contendit vt Iustino presbytero pedes ablueret, & oscularetur velut Diaconus sacerdoti: Iustinus contrà, Laurentio velut sanctiori & Ecclesiæ thesaurario id officij præstare voluit. Ambo enim in terram se proijcientes inter se certabant. Sed vicit ad extremum Laurentius & pedes Iustino abluit. Altè nimirum impressit sibi id, quod Paulus ad Rom. 12. docuit: *Honore inuicem præuenientes*. Idque non forinsecùs tantùm ac palliatè, sicut ferè contingit inter aulicos, sed ex corde & syncerè, *superiores sibi inuicem arbitrantes*, vt idem ad Philip. 2. ait: Habuit nimirum præ oculis exemplum Christi, qui de cœlo ad nos terræ vermiculos venit in Bethlehem alijs hospitia concessit, ipse stabulo contentus: ad Ioannem venit, vt ab eo baptizaretur, qui ipsum potiùs baptizare debebat: in cruce denique maximè infamem locum inter latrones elegit. Considerauit exemplum Deiparæ, quæ ad Elisabetham, in montana abijt, vt ei seruiret, mater Dei matri hominis. Hoc denique præclarissimum exemplum, secuti sunt viri alij sancti, vti Paulus Eremita & Antonius contendentes inter se, vter panem à coruo allatum frangere deberet, reputans alter alterum se longè digniorem.

Si quæras, quomodo hoc facere dignior sine fuco & falsitate queat, respondet D. Thomas 2. 2. quæst. 161. artic. 3. Primò humiles aspicere in se, quæ à se ipsis habent, mala: in aliis verò bona, quæ à Deo habent. Secundò vnumquemque ferè excellere in aliqua dote, in qua non excellit alter: sicut apparet in hominum ingenijs, artibus & opificijs: item in regionibus, quarum singulæ aliqua re abundant, quibus aliæ carent. Tertiò cogitant posse in altero latere occultam virtutem, qua ab ipso superentur.

V. Quia etiam malè acceptus gratias egit.

V. Vrbanum est à domino suo supremo v. g. Rege cum patientia & gratiarum actione acceptare etiam correptiones & vexationes, præter meritum inflictas, veluti cùm Rex domum tuam destruit, vt inde sibi horium plantet: vel equos aufert, vt currui suo iungat, &c. Cogitandum enim tibi, te mancipium esse Regis, pleno iure ei subiectum. Sperare etiam potes magno aliquo munere iacturam rerum tuarum à Rege tibi compensandam.

Hinc quidam aulicus rogatus, quomodo in aula consenuisset, quod rarissimum, respondit; *Iniurias accipiendo & gratias agendo*; teste Seneca lib. 2. de ira cap. 33. Ita egit Laurentius, qui in ipsâ craticulâ vstus Christo gratias egit, quòd se dignum tali martyrio; & per id cœli ciuem efficere dignatus sit. *Assatus gratias ago*, ait, Apud Parthos Regis amicus humi subsidet, Rege in sublimi thoro accumbente, atque more canum ijs vescitur cibis, qui ab ipso Rege proijciuntur. Sæpiùs etiam vel minima de causâ ab extensâ illâ in terram cœnâ distractus loris tessellatis virgisque cæditur: atque cùm factus est sanguinolentus, humi pronus procumbens, tanquam benefactorem, verberonem veneratur. Athenæus lib. 4. cap. 14. Et cur hoc iste tolerat, nisi conseruandæ Regis amicitiæ causâ, & spe alicuius gratiæ, quæ miserias illas largiter compenset? Et tamen miseri, persæpe spe ista deluduntur. At non ita, qui à Deo flagella sibi immissa cum gaudio excipiunt; nôrunt enim sibi flagra omnia in æternas & immensas coronas aliquando commutanda; vnde ea cum gaudio & gratiarum actione suscipiunt, quasi non flagra sed rosæ forent, vti S. Tiburtius, qui in candentibus carbonibus ambulare iussus Fabiano iudici dicebat: *Carbones tui mihi flores videntur*. Et Sanctus Laurentius, cùm à Valeriano cæderetur: *Infœlix has epulas semper optaui*. Crocus *calcari & atteri gaudet pereundoq́; meliùs prouenit; ideò iuxta semitas latißimus*, vt ait Plinius lib. 21. cap. 6. Nunquam Laurentius tãtum gloriæ odorem spargeret, nisi priùs ita cõculcatus fuisset Filij, qui à parentibus seueriùs educantur, maturè excitari ad studia obeunda iubentur, ob admissos lapsus seueriùs castigantur, duris militiæ laboribus, humicubationi, fami, frigori assuescere coguntur, posteà adultâ ætate gratias illis agunt, quia per talem educationem & disciplinam ad Magistratus gerendos & fortia patranda idonei facti sunt. Contrà execrantur parentes suos illi, qui postquam indulgentiùs habiti, nihil didicerunt, nisi vitijs indulgere; vident enim se negligi & odio haberi. Hinc profectò filioli, cùm à parentibus castigati sunt, deosculari virgam iubentur; quia nimirum virga illa, non secus ac virga Aaron germinabit aliquando ei flores honoris & virtutis. Hinc Arcadius Theodosij Imper. filius à præceptore Arsenio semel ob delictum graue flagris exceptus, insidias primò quidem ei struxit: posteà tamen Imperator factus per litteras ei gratias egit, veniam petijt, & totius Ægypti vectigalia pro munere obtulit, vt in vita Sancti Arsenij 19. Iulij Metaphr. apud Sur.

Vidimus Laurentium non inani vocabulo aulicum appellatum, sed verè talem fuisse, ideoque vel hoc nomine gloriosum coram Deo meritò æstimamus. Quid verò nos? An rusticani in aulâ & Ecclesiâ Dei, an inurbani esse volumus? Timendum nobis erit, ne ex aula extrudamur. Ergo si pulchrum esse putamus viuere moribus aulicis, nôsse debemus, millies pulchrius esse, viuere more Christi. Sic igitur viuamus, & tunc audiemus: *Vbi ego sum, illic & minister meus erit.*

THEMA SECVNDVM.

Seruire Deo optimum.

I. *Nihil honestius & gloriosius, quàm seruire Deo.*
II. *Nihil iucundius.*
III. *Nihil vtilius.*

Si quis mihi ministrat, me sequatur.
Ioan. 12.

ANtisthenes Philosophus teste Æliano l. 10. variæ hist. c. 16. Philosophiæ ludum aperuit, sed cùm nemo accederet, tandem indignatus nemini potestatem audiendi se permisit. Quare Diogenem etiam à sua conuersatione repulit, verùm cùm is recedere nollet, baculũ ei in caput impegit. Qua re nihil motus Diogenes: *Tu,* inquit, *percute tantùm, ego tibi caput præbebo; neque verò tam durum fustem inuenies, quo me à tuis disputationibus abigas.* Quod cùm audisset Antisthenes, intimus ei amicus factus est. Simile quid agere videtur Christus Dominus in hodierno Euangelio. Inuitat enim ad sui sequelam homines: *Si quis mihi ministrat, me sequatur.* Interim tamen accedentes absterrere & repellere videtur, dum addit: *Qui amat animam suam, perdet eam:* nec non mortem sustinendam esse suis sectatoribus ait. At his nihil obstantibus nos Diogenem imitemur, nec à sequela Christi vllis fustibus nos repelli patiamur; neque inueniet Christus tam durum baculum, qui nos ab ipso abigat. Audimus enim ab eodem & ista. *Vbi ego sum, illic & minister meus erit.* Et: *Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus.* Quis auditis his promissis, seruire Deo metuat: imò quis non ad seruiendum animetur, tametsi mille baculi ipsi intententur. Igitur videamus quàm bonum sit seruire Deo.

Tria omninò bona hominem alliciunt ad prosequendum aliquid, honestum, vtile, iucundum. Quæ si coniuncta simul sint, potenter etiam trahunt, & fiunt funiculus triplex, qui difficilè rumpitur. Ecclesiastici 4.

I. Nihil honestius & gloriosius, quam seruire Deo.

I. Nihil seruitute Dei est honestius nihil gloriosius. Quid enim honorificẽtius, quid gloriosius, quàm honorari à Deo? At in hodierno Euangelio audimus: *si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus.* Accedit Ecclesiast. c. 23. dicens, *Gloria magna est sequi Dominum,*

1. Ratio est primò, quia quò altior est dominus, eò iuxta proportionem nobiliores sunt serui eius. Qui titulum gerunt seruorum Imperatoris, Dess Kaysers Diener, hoc ipso nobiles habentur; quid igitur nobilitatis accedet ijs, qui Dei altissimi serui sunt? illi titulum quidem nobilitatis acquirunt, non verò sanguinem aut animam nobilem: at Dei serui vnà cum titulo, etiam animam nobilem, Dei gratia eleuatam, accipiunt.

2. Secundò qui Dei serui sunt simul etiam amici eius sunt; (quod in humanis non fit) faciunt enim per omnia Dei voluntatem, amore amicitiæ, quo Deo bene volunt, eiusque bonũ quærunt: non amore concupiscentiæ, quo se ipsos quærant; quod faciunt serui hominum. Hinc Deus de Dauide ad Nathan, ait: *Vade & loquere ad seruum meum Dauid* 2. Reg. 7. quia vir erat *secundum cor Dei; faciens omnes voluntates eius.* Act. 13. Eodem titulo velut omnium speciosissimo cohonestauit Abrahamum Gen. 26. *Multiplicabo semẽ tuum propter seruum meũ Abraham.* Et Iobum c. 1. *Nunquid considerasti seruum meũ Iob.* Moysen Ios. 1. *Moyses seruus meus mortuus est,* quasi diceret, vt ibi Caietanus aduertit, *mortuus est in statu seruitutis meæ: quidquid erat, quidquid operabatur, meum erat: seruus enim totum quod est, Domini est.* Hinc Dauid eo titulo quasi gloriatur Psal. 115. *O Domine! quia ego seruus tuus sum, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ,* quasi diceret, nõ mercenarius, sed hæreditarius. Similiter & Paulus in Epistolis suis & S. Iacobus eum titulum sibi præfigunt: *Paulus seruus IESV Christi, Iacobus DEI & Domini nostri Iesu Christi seruus.* S. Agatha obiecta sibi tanquã nobili genere natæ, Christiani nominis vilitate: *Multò nobilior est,* inquit, *Christianorum humilitas, Regum opibus ac superbia.* Denique tantæ dignitatis est hic titulus, vt S. Greg. M. Pp. eum sibi vsurpare non sit ausus sed solummodò *seruus seruorum DEI* scribere se voluerit, quasi hæc magna dignitas sit, seruire Dei seruis.

Tertiò, quia Dei seruitus facit nos Deo similes, similes dico, non æquales. Ita enim testatur Clemens Alex. 7. strom. quòd *sicut qui Homero dat operã fiet poëta, qui Demostheni, orator: qui Chrysippo, Dialecticus: qui Aristoteli, Physicus: qui Platoni, Philosophus; ita qui paret Domino, efficitur ad Magistri imaginem, Deus, qui in carne versatur.* Quare sicut discipuli vnà cum doctrina Magistri induunt etiam mores & opiniones eius; vt planè Magistrum suum repræsentent, sicut Eliseus Eliam Magistrum & dominum suum, cuius spiritum acceperat, ita serui Dei Deum in seipsis referunt. Quæ causa est cur Paulus & Barnabas à Lystrensibus pro Dijs haberentur. Act. 14. quia diuinum quid spirabant in vultu, voce, moribus, miraculis. 3.

Has ob causas Deus seruos suos ita honorificat, vt eundem ferè honorem ipsis impertiat, qui ipsi debetur Etenim sicut templa ipsi ædificamus, ita voluit, vt non quidem Sanctis propriè (vt docet D. Thom. 2. 2. q. 85. art. 2. ad 3.) sed ad memoriam Sanctorum seruorum suorum templa & altaria erigeremus. Deinde festa Deo instituimus: similiter & Sanctis Sacrarum horarũ officia Deo persoluimus, suo modo etiã sanctis, vt dixi. Quot verò quãtisque miraculis Deus illos glorificat? nónne ijsdem, quibus Christus à patre glorificatus est, imò & maioribus sicut ipse prædixit? Testatur id vmbra Petri & semicinctia ac sudaria Pauli: chorda S. Francisci varios morbos sanans aqua, qua idem manus & pedes abluit, pestem animalium depellens imò fœnum, de quo iumentũ eius comedit, mulieri in partu periclitanti opem ferens. Asellus S. Petri Cælestini Pp. cui impositus puer, vtroque pede claudus mox sanatus est. Quid de reliquijs eorum? Quanto in honore etiam apud Reges non solùm eorum ossa, sed etiam attrita vestimenta; & quibus vsi fuere, instrumenta sunt? sed de his alibi diximus. Iam quis vnquam mundi huius seruus tãto honore Trip. in Dom. Trinit. C. 3.

affectus est quanto afficiuntur serui Dei?

II. Nihil ea iucundius. Quid enim iucundius quàm esse cum Deo? At in hodierno Euangelio audimus dicentem Christum: *Vbi ego sum, illic & minister meus erit.* In quem locum Sanctus Augustinus tractat. 3. in Ioannem, ait: *Gratis ametur vt operis, quo ministratur illi, pretium sit, esse cum illo. Vbi enim bene erit sine illo, aut quando malè esse poterit cum illo.* Hinc habemus primò securitatem sub tanto protectore, deinde spem mercedis æternæ, nihilo minùs quàm magnus ille Dei seruus, Abraham, cui dixit Deus, *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Genes. 15.

II. Nihil iucundius.

1. Quod ad prius illud spectat, quàm lætus & securus degeres, si quemadmodum Sancta Cæcilia, vel Sancta Francisca Romana in tutelâ & custodiâ Angeli esses, qui assiduè te custodiret? Vel si leonem cicurem te custodientem, in hostes verò tuos sæuientem haberes, vti Sancta Daria in Lupanari inclusa & custodita à leone, qui salacem iuuenem ad eam ingressum prostrauit & pede calcans ipsam aspexit, quid fieri cum eo vellet expectans? apud Sur. 25. Octob. similiter Ioannes Silentiarius Episcopus, defensus in cella à leone contra Alamundarum; qui adeò non timuit ingruentem hostem, vt cùm posset, fugere nollet, sed diceret: *Si DEVS mei curam non habet, quid viuo?* Sur. 13. Maij. Atqui tali protectione gaudent omnes serui DEI: DEVS illorum protector est. Sensit hunc hyperaspisten suum Abraham inter barbaras nationes in omnibus necessitatibus suis; vt cùm ei Pharao abstulit vxorem: flagellauit enim Dominus Pharaonem eiusque domum propter ipsum, donec restitueretur ei Sara, interim ipse à Pharaone bene habitus fuit. Genes. 12. Rursum quando Rex Abimelech eandem illi rapuit; Deo enim comminante restituere intactam compulsus est. Gen. 20. Tanti fuit apud Deum Abraham, vt flagellaret & corriperet pro eo Reges. Sensit eundem protectorem Isaac filius eius, qui simile periculũ cum vxore adijt. Genes. 26. Et nepos Iacob, custoditus peculiari Dei præsidio ab insidijs Laban soceri. Gen. 31. fratris quoque Esau Genes. 32. Illi enim præcepit Deus: *Caue ne loquaris contra Iacob quidquam durius:* hunc verò ex inimico in amicum, ex lupo quasi in agnum mutauit. Vnde de illis dicitur Psalm. 104. *Pertransierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum: non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis Reges.* Quid dicam de plagis Ægypti & submersione Pharaonis? quid de inclytis victorijs, impertitis contra Amalec, Chananæum, Sehon, Og, Reges; denique de 31. Regibus occisis propter Dei seruos, Hebræos? Iosu. 12. Sed parua hæc sunt, si cùm ea protectione comparentur, quam habuere à Deo in tormentis Martyres nouæ legis, summâ animæ tranquillitate & incredibili gaudio supplicia omnia tolerantes; imò spernentes & deridentes nec non ad diriora Tyrannos prouocantes. Marcus & Marcellianus fratres dicebant in tormentis: *Numquam tam iucundè epulati sumus, quàm hæc libenter Iesu Christi causâ perferimus.* Tiburius in candentibus prunis abundans, *prunæ*, inquit, *mihi flores videntur.* Similiter & Erimicolæ extrema in paupertate varijsque Dæmonũ tentationibus summa pace perfruebantur, adeò vt eorum minas & verbera deriderent, veluti Antonius, alijque. Quis seruorum huius mundi tam iucundam ac securam vitam in delicijs vixit vt illi in certamine? Habent Reges huius sæculi satellitum custodias, sed ab ipsis sibi timere, nolint velint, coguntur. Habuit Maximilianus II. Imperat. & Ioannes Austriacus leonem sibi morigerum & adhærentem pro custodia: sed non absque timore, ne ab ipso custode aliquando inuaderentur. Lectum Salomonis 60. armati circumstabant propter timores nocturnos. Canticorum 3. Mithridates Ponti Rex somnum capiens, non modò satellitibus excubitoribus, sed etiam tauro, equo & ceruo vtebatur, vt in periculo suis vocibus insidiatores proderent. Ælian. l. 7. cap. 66. Adeò misera est vel summorum Regum vita, vt nuspiam tuti sint. Denique mundi seruis nunquam esse bene potest: quia sunt extra centrum suum, Deum: sicut brachium luxatum extra iuncturam suam, aut piscis extra aquam: quemadmodum & columba extra arcam non inuenit requiem.

2. Quod ad alterum pertinet, quid iucundius esse potest, quàm habere Deum pro mercede simul & fideiussore? *Ego*, inquit, *merces tua magna nimis.* Quæ maior esse merces ipso Deo, summo bono, potest, & quam ipse Deum *magnam nimis* appellat? Solent enim magni viri parui æstimare, etiam quæ vulgus maximo loco habet. Est ergo merces infinita, omnium bonorum aggregatione perfecta, mensura coagitata, superfluens & æterna. Quàm lætantur milites, cùm magnæ prædæ spe ad expugnandas opulentas vrbes incitantur. At illi tamẽ spe sua sæpè sæpiùs frustrantur. Iam *sit aliquis*, inquit S. Chrysost. homil. 18. ad pop. *bona fretus conscientia ad futura anhelans, & expectans beatam illam spem; quis hunc quæso, poterit in tristitiã adducere?* Ad hęc igitur Abbas Apollo suos crebrò adhortans dicebat: *Tristentur mundani, tristentur Iudæi, tristentur peccatores, qui aliam spem non habent: nos verò, qui tanta spe cælestis gloriæ digni habiti sumus, quomodo non perpetuò lætabimur?* refert Palladius in histor. Lausiaca cap. 52. qui addit: *Vnde licebat eos videre exultantes in solitudine, adeò vt nullam huiusmodi exultationem in terrâ videre liceat, nec lætitiam corpoream, neque enim erat inter eos aliquis mœstus.* Quod idem de S. Antonio prædicat S. Athanasius in eius vita. Iam verò quid mundus pro mercede suis seruis dat? Qui serui non queruntur nimis angustam, sæpè & incertam, quandoque etiam subtractam sibi esse mercedem suam? Quemadmodum enim venatores cani venatico, postquam is perdicem, coturnicem vel leporem cepit, non dant nisi fortè caput auiculæ, vel cruorẽ leporis: sic domini huius mũdi non nisi vilissimam & modicam dant seruis suis mercedem, quorum opera ipsi interim ditantur. Blandiuntur initio canibus venatores

natores, donec prædam apprehenderint; quo facto fessis & anhelantibus captam è dentibus eripiunt. Sic Vespasianus Imperator rapacissimos quosque suos promouebat ad quæsturas; vt rapinis repletos raptor ipse expoliaret; vnde dicebatur Quæstoribus suis vti pro spongijs, quas primò impleret, deinde impletas exprimeret, Suet. Sabell. l. 2. Enn. 7. Neque dicat aliquis mercedem seruorum Dei diu expectandā esse. Quàm multi enim serui expectant mercedem suam vsque ad mortem heri sui! tu igitur expecta mortem tuam, quæ non longè abest, & forsan hodie aut cras aderit.

III. Nihil vtilius.

III. Sed forsan Dei seruitus vtilis non est? Imò nihil eâ vtilius, quod etiam indicant citata Christi verba: *Vbi ego sum, illic & minister meus erit.* Quid enim ille non habebit, qui Christum secum habet? Lucæ 22. cap. interrogauit Christus post vltimam cœnam suos discipulos: *Quando misi vos sine sacculo & perâ & calceamentis nunquid aliquid defuit vobis?* At illi responderunt: *nihil.* Magna & mira res, nullâ re eguisse cum paupere patrefamilias in summâ egestate! Quis hoc etiam ditissimus in mundo dicere potest, nihil sibi defuisse aliquādo? Quò enim maior & potentior quisque est, eò pluribus non tantùm seruis, sed & alijs rebus indiget. Soli igitur Dei serui dicere possunt, nihil sibi deesse, vnà cum Dauide Psalm. 22. dicente: *Dominus regit me* (Hebr. & Græc. *pascit me*) *& nihil mihi deerit.* Quid enim ei deesse potest, qui Deum pastorem secum habet? Vnde Sanctus Fulgentius nauigationē longam iniens & nullos ferè sumptus secum ferens, in Deo spem suam ponens, illum psalmi versiculum suauiter cantabat: *Dominus pascit me, & nihil mihi deerit.* In vitâ c. 12. Similiter & S. P. noster Ignatius Ierosolymam nauigaturus, non nisi panes aliquot, quia nauta sic iusserat, naui imposuit; interim ob hoc ipsum suam in Deum diffidentiam redarguit, & nummos in portu reliquit. In vitâ libro primo. Quod enim inconstanti & rebelli populo propter aliquos bonos præstitit Deus in deserto, vt quadraginta annis eos pasceret & nihil eis deesset (2. Esdr. 9. vers. 21.) quomodo non præstabit seruis suis fidelibus & morigeris? Quæramus ex Petro: Cur in monte Thabor Christo, Moysi & Eliæ dumtaxat tabernacula ædificare voluit, sibi autem & socijs nullum? Respondet Abulensis quæst. 64. quia non dubitauit se & socios suos mansuros cum Christo in ipsius tabernaculo: quia ipse dixit: *Vbi ego sum, illic & minister meus erit.* Non assident heris suis in conuiuijs & lecticis, non contingit hoc seruis aliorum dominorum, non cubant ijsdem lectis: sed pedibus sequi currum heri coguntur, foris ossa rodere, in scamno cubare, in stabulo manere. Deinde quod labore suo lucrantur, non sibi sed hero lucrantur: quod metunt & vindemiant, non sibi sed hero quærunt. At non ita serui Dei, qui similes sunt fratribus Iosephi, ementibus frumentum, & pecuniam pro eo expensam simul in saccis frumento plenis secum reportantibus. Genes. 42. Quidquid pro cœlo expendimus, in nos redundat vnà cum beatitudine: honor, gloria, fama, augmentum gratiæ &c. quæ inferunt secum merita.

Denique serui hominum exiguo valde tempore fruuntur bonis herorum; nam si ægrotare incipiant, deseruntur aut eijciuntur: post mortem verò ab eis nihil ampliùs sperare possunt. Vnde bene Aulicus quidam Eduini Angliæ Regis, licet adhuc Ethnicus, comparauit Regum seruos passeri volanti in hyeme ex aurâ frigidâ per calefactum triclinium, qui dum per illud transuolat, nonnihil calefit & pascitur nidore ciborum, verùm ob insidias mox per alterum ostium cogitur euolare. In vitâ Sancti Paulini Eborac. Episcopi apud Sur. 10. Octob. Sic nimirum serui è frigore miseriarum intrant in domos magnatum, vbi paululùm refocillantur, nidore potiùs quàm gustu mensarum, (**warmen sich ein wenig**) & mox iterum vel euolant in pristinam miseriam, vel ob vnicum delictum extruduntur post præstita obsequia. Non ita serui Dei; quia *vbi ego sum, illic & meus minister erit*, ait Dominus; ergo & in cœlo. Horum enim merces vera in morte primùm incipit, iuxta id Psalm. 126. *Cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, filij merces.* Serui enim Dei sunt etiam eius, qui manent in domo in æternum. Ioan. 8. Nil igitur melius quàm seruire Deo. Vnde Sanctus Antoninus moriens crebrò ingeminabat illud: *Seruire DEO regnare est.* (vt habetur in eius vitâ 2. Maij apud Sur.) quasi iam tunc apprehendens desideratam prædam & mercedem seruitutis suæ; quam & nobis largiatur is cui seruimus, Dominus noster. Vide exempla in Trip. in hoc F. C. vlt.

THEMA TERTIVM.

Eleemosyna commendatur.

I. *Quia est monile & torques nobilium.*
II. *Est ludus pilæ.*
III. *Est puteus inexhaustus.*
IV. *Est semen seu granum frumenti.*

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. *Ioan.* 12.

EST vtique res vtilis generi humano spargere in terram semen. Et tamen vbi sparsum est, mox aduolare solent aues & semen sparsum carpere atque deuorare. Pari modo vtilissima res est eleemosyna, ea tamen vbi sparsa est, patitur inimicos, qui eandem carpant, vel dispersæ indigentur. Sensit hoc Laurentius, qui velut Thesaurarius Ecclesiæ, iussus à Valeriano Imperatore depromere thesauros, dispersit eos in pauperes. Vnde in tantum exarsit Imperator, qui iam camelos & currus ad auehendos thesauros adduxerat, vt exquisitissimis pœnis torquere eum statuerit. Nimirum Laurentius *dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in sæculum sæculi. Peccator* verò Vale-

Valerianus, *videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet;* sed *desiderium peccatorum peribit.* Psal. 111. Ipse demùm Sapori Regi Persarum scabellum pedũ factus & viuus excoriatus est, vt alibi dictum. Itaque ad solatium eorum, qui Laurentij exemplo sua liberaliter communicãt pauperibus, videamus quàm id salutare sit.

Tripart. Dom. 4. post Epiph. C. 3. K.

I. Est monile & torques nobilium.

I. S. Chrysostomus homil. 36. ad pop. Antioch. appellat hanc liberalitatem seu eleemosynam *monile* & *torquem nobilium. Sicut diuitum liberi,* inquit, *monilia circa collum aurea gestant, nec vnquam ea deponunt, sed tanquam nobilitatis insigne circumferunt: sic & eleemosynam, charissimi, oportet nos ipsos semper induamus, ostendentes quòd misericordis patris simus filij.* Sic enim Deus dixit Lucæ 6. *Estote misericordes sicut & pater vester misericors est.*

Facit ergo primò eleemosyna hominem Deo similem; dum enim ille miseros in vitâ conseruat, fit eis quasi Deus, vti dixit. S. Gregorius Nazianz. orat. de curâ paup. *Fias infortunato DEVS,* inquit, *misericordiam DEI imitando.*

2. Notat hominem charactere electorum, quasi vnum ex illis, cœlo adscriptis; quod etiã tangit Eccl. c. 17. *Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso.* Antichristus signabit seruos suos charactere bestiæ in dexterâ manu. Apoc. 13. sed in manu contractâ, sterili & auarâ, qualem describit Christus Matt. 25. *Esuriui & non dedistis mihi manducare &c.* Christus vicissim signat suos charactere suo in manu extensâ erga pauperes, fœcundâ & liberali iuxta id: *Esuriui & dedistis mihi manducare &c.*

3. Gloriam homini etiam in hoc sæculo parit; quod indicat Sapiens Prou. 3. *Misericordia & veritas te non deserant: circumda eas gutturi tuo & inuenies gratiam coram DEO hominibus.* Nihil magis quærunt potentes, quàm euehere nomen suum. Hoc autem multò meliùs & solidiùs facient, conferendo eleemosynas in pauperes & opera pia, quàm qui turrim Babel extruere conati sunt ad celebrandum nomen suum, vt ostendit S. Chrysostomus in Gen. cap. 11. *Sunt multi,* inquit, *etiam hodie, qui illos imitantur & talibus operibus celebrari volunt, qui splendidas domos ædificant, & lauacra, & porticus, & deambulacra: quorum si aliquem rogaueris, quare ita laboret, tam miser sit, tantosq́; pecuniarum faciat sumptus, eosq́; inutiles: nihil aliud audies, quàm hæc verba, vt immortalem seruet memoriam, & audiat quòd illius est hæc domus, illius hic ager. Sed hoc non est tam laudem, quàm crimen sibi parere. Nam statim ad hæc subiungentur plurimarum contumeliarum verba: Domus hæc huius est, huius auari, huius rapacis, viduarum & orphanorum spoliatoris &c. Quòd si omninò æternam memoriam amas, ego tibi viam monstrabo, qua poteris semper celebrari, & qua dabit tibi fiduciam in futuro sæculo &c. si has pecunias in manus inopum dispenses &c. Hæc memoria immortalis &c.* Pompæ aliæ in vestitu, famulorum catervâ, opiparis mensis, equis, canibus, diuitias prædicant, non diuites, & habentur etiam ab alijs ac splendidiùs quidem: post mortem euanescunt. Longè melius eleemosynarij nomen sibi pariunt, vti Sanctus Laurentius, qui de thesauris interrogatus, numerosum gregem pauperum produxit dicens: *Ecce isti sunt thesauri;* quẽ maximâ suâ gloriâ imitatus est dux Sabaudiæ, S. Amedeus, qui à Legatis quibusdam interrogatus, an canes etiam venaticos haberet, asseruit, & altero die magnum pauperum, quos alebat, gregem produxit: *Hi sunt,* inquiens, *canes mei, quibus cœlum me venaturum spero: qui si alios canes alerem, vnum leporem aut ceruum centum aureis deberem comparare.* Ægid. Corozetus de dict. & fact. memor. Quãto maior est hæc gloria Amedei, quàm illius Ducis Silesiæ, qui testamentũ condens egregiam domum ædificari curauit, in quâ canes, qui vtiles venationi fuissent ob senectam & corporis debilitatem à suis relicti dominis, vsque ad mortem alerentur, designatis ad eam rem etiam agris. teste Æneâ Sylvio l. 4. in Com. Panorm. c. 6. Quid enim hic suis canibus venatus est, nisi ludibrium & immortale dedecus? Et quid aliud venantur, qui in pompam sæculi, in conuiuia, vestes, personarũ metamorphoses quamplurima impendunt? At de misericorde dicitur Psal. 111. *In memoria æterna erit iustus: ab auditione mala non timebit.*

II. Est ludus pilæ.

II. Clemens Alexandrinus lib. 1. pædagogi comparat eleemosynam ludo pilæ, in quo pila proiecta per verberationem redit ad eum, qui proiecit. In hoc ludo inprimis est datum & acceptum, nam vnus proijcit pilam, alter eam repercutit: ita homo dat bona sua pauperi, & pauper bona data repercutit ac compensat bonis alijs. Vnde Ecclesiasticus cap. 14. diuites ad eleemosynas hortans ait: *Da & accipe, & iustifica animam tuam.* Habent aliquid diuites, quod non habent pauperes pecuniam videlicet, vestes, cibos. Vicissim habent aliquid pauperes, præsertim religiosi & pij, quod non habent diuites scilicet oculos illuminatos, doctrinam, merita, preces efficaces & neruosas, tabernacula in cœlis ædificata. Ergo faciant commutationem bonorũ suorum. Ita in Græcorum fabulâ cœcus claudum gestauit, & sic ambo pergere potuerunt. Pauperes sunt claudi, diuites sunt cœci. Isti suis opibus inopiam illorum subleuent; illi suis meritis, doctrinis, consilijs, precibus cœcutientes diuites in cœlũ dirigant. Sic monet Apostolus 2. Corinth. 8. *Vestra abundantia illorum* (pauperum) *inopiã suppleat, vt & illorum abundãtia vestra inopia sit supplementum.* Quod si pauperes in hac vitâ ditare possint opulentos, multò tamen magis ditati iam in cœlo & possidentes æterna tabernacula; quod sanè Sanctus Laurentius præstitit Imperatori cuidam Constantinopolitano, qui, vt refert B. Petrus Damiani lib 8. Epist. ep. 5. ad Petrum Senatorem vrbis, cùm cœcus esset, monitus est per somnium, vt adiret Eccl. S. Laurentij, quæ est Romæ. Quò dum abit, iubet eum coniux per ambages circumduci & detineri per vicinum mare, interim Constantinopoli ædificat Sancto Laurentio Basilicam; quâ perfectâ iubet maritum reduci, quasi ad Romanum Sancti Laurentij templum; sicque ille mox vt pedem in id intulit, putans esse Romanum S. Laurentij, recepit visum.

Deinde

Deinde in ludo pilæ est iucunda quædam recreatio. Ita in misericordiâ, teste Psalmistâ Psal. 111. *Iucundus homo, qui miseretur & commodat.* Vnde S. Cyprianus serm. de eleemosynâ, vocat eam *grande solatium credentium.* Quis enim non percipiat solatium & lætitiam, cùm videt pauperes è manu sua refocillatos, recreatos, lætitia perfusos, è mœrore & esurie ereptos? Turcis maxima consolatio est & gaudium, emere captas auiculas & libertati restituere; quæ vbi dimissæ præ gaudio cantillant: *ecce*, inquiunt, *quomodo gaudent & gratias agunt?* teste Busbequio in suâ Legat. Quanto magis lætari Christianus debet, quando homines captiuos redimit, famelicos pascit, pauperes Ecclesias vestit & ornat?

III. Est puteus inexhaustus.

III. Sanctus Basilius hom. in diuitem Luc. 12. Puteo comparat eleemosynam. Audiatur ipse: *Putei continuò exhausti, & copiosiore & pulchriore admodum fluunt aquâ neglecti verò & quieti facilè putent: sic & opes conditæ quiescentesve, inutiles: motæ autem & translatæ publicum commodum & fructum pariunt, quarum gratiâ ô quanta tibi laus ex ijs, qui beneficium acceperunt, prouenit!* Idem attestatur Isaias c. 58. *Cùm effuderis esurienti animam tuam &c. eris sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ.* Negant Mathematici fontem effici posse, qui aquas emittendo easdem recipiat, quas iterum euomat, ita vt continenti aquarum eductione reductioneque perennis sit. At hoc eleemosynarum proprium. Licet enim fontes diuitiarum in pauperes erogentur, rursum ita in dantes immittuntur, ac si nunquam effusi fuissent; itaque semper erit materies dandi noua. Testem adduco Salomonẽ, qui Prou. 19. ait: *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei.* Posset id ostẽdi plurimis exemplis veteris & noui testamenti, si opus foret. In veteri nónne hydria farinæ & lecythus olei mulieri Sareptanę, quæ pauerat Eliam in summâ egestate, stillauit semper, donec pluuia immissa esset terræ post diuturnam siccitatem. 3. Reg. 17. Addit præclarum aliud, (quod nescio cur in margine appelletur fabula) Georgius Cedrenus in hist. Cõpendio de quodam Israëlita, qui inter abductos à Salmanasar Rege vnus, diues & auarus fuit. Hic cùm sacerdotem conuenisset, ea, quæ dixi verba (*fœneratur Domino, qui miseretur pauperis*) legentem, pœnitentiâ ductus omnia sua pauperibus distribuit: duobus tantùm nummis aureis seruatis. Ad summã ergo redactus pauperiem, iter Hierosolymam instituit, vt cum Deo coram ageret, & quasi delusus fœnus id repeteret. In itinere obuios habuit, duos mendicos inter se contendentes de gemmâ, quam inuenerant, sed pretium ignorabant, colorem tantum admirabantur. Reprehendens ergo illos offert eis duos, quos, retinuerat, nummos aureos pro gemmâ & litẽ dirimit. Eam aurifici, mox Pontifici ostendit, qui edoctus ab Angelo, gemmam esse ex Pontificali Ephod amissam, magnoque auro redimendam; numerat aurum Israëlitæ, simulque alapam impingit dicens: *Hæc Angelus Domini me tibi nunciare iussit, vt pro bonis in pauperes distributis triplum tibi diuinitùs redditum agnoscas, neue DEO ampliùs diffidas.* Ille gaudio plenus discessit relictis ad diuinum cultum omnibus. In nouo habemus innumeros, è quibus multos alibi produximus; inprimis verò celeberrimum illum S. Ioannem eleemosynarium, qui cùm Deo quasi certabat liberalitate, an ipsi plus in pauperes expendere, an Deus refundere posset; vti notum est.

Fabri auctuarium de Sanctis.

IV. Est semen seu granum frumenti.

IV. S. Paulus 2. Cor. 9. comparat eam semini, seu grano frumenti, de quo in hodierno Euangelio. *Qui parcè seminat*, ait, *parcè & metet; & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus metet*, id est, qui liberaliter dat, liberaliter etiam accipiet. Seminant agricolæ frumentum hoc anno, altero metunt & cum fœnore multiplici. Eleemosynarij seminant in hoc sæculo, metent in altero copiosissimè. Audiamus Sanctum Basilium orat. 13. de eleemosynâ & benignitate: *Quemadmodum frumentum in terram cadens lucrum proijcienti parit: sic & panis in esurientem proiectus multam in posterum tibi reddet vtilitatem.* Et Chrysost. homil. 55. in Gen. *Si agricolæ penu suum euacuant & semina terræ concredunt, & collecta dispergunt, idq; cum voluptate faciunt spe maiora recipiendi se solantes, & quamuis sciant, quod aëris intemperies nonnunquam & terræ sterilitas & alia multa accidentia, vt locustarum exercitus & rubiginis insidiæ, spe excidere faciant, attamen bonâ spe sese alentes, ea quæ sunt in promptuarijs collecta, terræ concredunt; multò magis nos, quæ absque vsu recondita sunt, dispergere in pauperum vsus & educationem conuenit.* Poterat Adam, primus agricola, dubitare primâ seminatione de prouentu sementis: sed post tot experimenta nullo modo. Quot verò argumenta habemus retributæ eleemosynæ? Quare sicut sementis non fit propter terram, sed propter satorem, vt inde alatur: ita eleemosyna non tam pauperi, quàm diuiti danti prodest. Ita S. Chrysost. hom. 37. ad Antioch. pop. occurrens obiectioni diuitum, quòd pauperes aliunde à communibus Ecclesiæ bonis iuuari possint, respõdet: *Nescis, quòd non tam pauperes eleemosynam DEVS, quàm propter ipsos impendentes instituit?* Vnde idem homiliam trigesimã tertiam scripsit super hoc argumento, quòd eleemosyna sit ars omnium quæstuosissima. Nam aliæ artes omnes aliarum indigent adminiculo, v. g. agricultura eget fabrili, carpentariâ, lignariâ, coriariâ, &c. at eleemosyna simul omnia præstat & cum fœnore refundit, si vel duo minuta, quæ habes, des. Multi dicunt se non posse vendere vinum suum. Quid? Eccur non conuocant pauperes & distribuunt in illos? Illis enim vendere possunt, & quidem maximo pretio; si non in hoc sæculo, (quod non desiderandum,) certè in altero illo certissimè numerando. Vidimus quantum omni ex parte bonum sit eleemosyna. Desideratis enim bonum honestum? Ecce est vobis torques & monile aureum. Desideratis iucundum? Est vobis ludus pilæ. Desideratis vtile? Est vobis fons bonorum perennis, fœcundus in hac vitâ & in futurâ messis millecupla. Ergo seminate, seminate, non curate aues semini huic infestas, vt ibi cum gaudio metatis.

THEMA QVARTVM.

Dilectissima quæque odio habenda, cùm à cœlo nos impediunt.

I. *Coniuges.*
II. *Parentes.*
III. *Filij.*
IV. *Mundi fauor & honor.*
V. *Opes & diuitiæ.*
VI. *Forma pulchritudo.*
VII. *Amor vitæ propriæ.*

Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. *Ioan.* 12.

Mira quidem videtur hæc Christi doctrina: *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam*; ea tamen adeò vera & perspicua est, vt vel rustici eam intelligant. Etenim si interroges eos, quamobrem grana tritici, è quibus optimas placentas, optimum sibi panem possent conficere, proijciant in agrum adeoque in lutum, vbi macerabitur ac morietur, respondebunt illi, hoc sibi plurimùm prodesse, quòd è paucis granis, in agrum abiectis, breui plurimam messem sperent. Hunc ferè in modum etiam respondit S. Agatha Quintiano præsidi, cùm inter tormenta incredibili exultaret gaudio. Dicebat enim: *Vt frumentum nisi paleâ nudatum tutò in horreo conseruari non potest: ita nec anima meâ tutò cœli penetralia priùs subire potest, quàm corpus hoc varijs affectum supplicijs fuerit.* Vt in eius vitâ 5. Febr. Quemadmodum ergo granum proijciendum est in agrum, vt cum fœnore resurgat: rursum flagellis tundendum, vt à paleâ separetur; sicque in horreo repositum conseruetur: sic & homo in hac vitâ variè mortificari & cruciari, ac quidquid ipsi amore terreno adhæret exuere debet, vt vitæ æternæ particeps fiat. Neque enim terrena simul & cælestia amari & possideri queunt. Itaque qui his gaudere vult, illis se denudet, omniaque salutis impedimenta eliminet odioque habeat. Horum verò potissima nunc videamus.

I. Coniu-ges. I. Inprimis negari non potest, coniuges sibi inuicem sæpè impedimentum esse salutis, & causam perditionis. Scimus enim Adamum naturâ & gratiâ integerrimum, à suâ Euâ in diuinæ legis præuaricationem suauiter illectum, indeque in exilium expulsum esse: Sampsonem fortissimum à suâ Dalilâ deceptum & Philisthæis traditum, indeque in miseram seruitutem impulsum: Salomonem sapientissimum à suis vxoribus dementatum, vti & Achabum à suâ Iezabele, adeò, vt illarum Idola colerent: Herodem ab Herodiade euersum. Valens Imp. vxoris lenocinijs à Catholicâ fide ad Arianam pertractus est, vt in vitâ S. Basilij 1. Ianuar. Ottocarus Bohemiæ Rex ad rebellionem contra Rudolphum Imper. indeque ad ruinam, apud Gerard. de Roo. Sæpè etiam vxores seu fraude seu imperio in peccatum trahuntur à viris. Quid igitur hîc consilij? nil aliud, nisi vt coniux odio habeatur, increpetur, compescatur, & si alia via euadendi non sit, deseratur potiùs quàm Deus. In hoc enim casu, *qui non odit vxorem, non potest meus esse discipulus*, ait Dominus Lucæ 14. Et, *si oculus tuus scandalizat te, erue eum & proijce abs te; & si dextera manus tua scādalizat te, abscinde eam & proijce abs te.* Matth. 18. Præstat enim amittere membrum vnum, quàm totum corpus & vitam. Ita sapuit Iob, qui vxori rem detestabilem suadenti respondit: *Quasi vna de stultis mulieribus locuta es.* Iob 2. Idem fecit Sanctus Saturus ab Arianis in persecutione Wandalicâ captus, vt aliàs dixi. Trip. hoc Festo C. 7. B. Vicissim beata Natalia cùm Hadrianum coniugem sub Maximiano captiuum, vidisset è carcere domum redeuntem, putans eum fidem negâsse, ideoque è vinculis dimissum, domo exclusit summâ indignatione, perfidumque appellauit. Vbi verò intellexit eum, corruptis pecuniâ custodibus, ideò solùm venisse, vt ipsam ad certamen suum spectandum inuitaret, Deo gratias agens, virum ad carcerem prosecuta est, ibique tonsis capillis, virili habitu ei seruiuit, quin etiam pedes manusque viri, super incudem amputandas extendit, ipsum strenuè confortans vsque ad beatam mortem. Vt in vitâ S. Hadriani, 4. Martij.

II. Parentes. II. Sæpè obstant parentes saluti filiorum, cœco quodam amore ducti, vti patet S. Francisci, & mater S. Thomæ Aquinatis, retrahentes filios à perfectionis statu: pater Iosaphati, apud Damascenum, & Sanctæ Barbaræ apud Sur. 4. Decemb. impedientes eos à fide Christi. Contra hos est, quod dicitur Deut. 33. *Qui dixit patri suo & matri suæ: Nescio vos & fratribus suis, ignoro vos; & nescierunt filios suos: hi custodierunt eloquium tuum.* Loquitur de Leuitis, qui ad Dei præceptum occiderunt in turbis etiam proprios parentes Idololatras, adoratores vituli aurei. Exodi 32. Igitur in hoc casu odio potiùs haberi, quàm amari debent; quia plùs amandus Deus & propria salus. Aristoteles 9. Ethic. c. 2. cùm multa de filiorum erga parentes obligatione dixisset, asserit tamen, si filius ægrotet, magis eum Medico obtemperare debere in ijs, quæ ad sanitatem conferunt, quàm parentibus. Multò igitur magis Deo, cùm de salute filij æternâ agitur, cui longè plùs obligatus est filius, quàm parenti. In cuius rei documentū Christus inscijs parentibus remansit in templo, magis obtemperans Patri suo æterno: cumque de huius obedientiâ agebatur, matrem appellauit mulierem, non matrem. Discipulo etiam illi, qui ad paternas exequias abire volebat, dixit: *sine mortuos sepelire mortuos suos.* Lucæ 9. Sic oderat parētes Sanctus Franciscus, vt dixi, patri sibi obstanti, nō solùm omnia cedens, sed etiam vestem adijciens, vt veriùs posset dicere: *Pater noster, qui est in cœlis.* S. Thomas Aquinas cùm ordinem S. Dominici esset ingressus, à matre intercipi iussus & inclusus, quò religioni nuntium mitteret, eius iussa contempsit, vt Deum vocantem sequeretur. S. Barbara ab impio patre dira quæque tormenta & mortē denique

denique ipsam sustinere maluit, quàm impio eius postulato parere. Sic alij quàm plurimi.

III. Filij.

III. Non rarò filiorum amor auocat parentes à virtutis tramite. Sensit hoc Heli, qui nimiùm indulgens filijs, Deum offendit, ideoque cum illis morte subitâ plexus est: ipse domi ex sede corruens, filij in prælio occisi: quia *magis honorâsti filios tuos, quàm me*, ait ei Dominus 1. Reg. 2. Quam ob causam Ecclesiasticus cap. 32. monet parentes. *Et à filijs tuis caue*; ne scilicet amore eorum abducaris ab amore Dei. Summus sacerdos olim debebat quidem in pectore gerere nomina filiorum Israël: at nomen Dei in fronte & capite. Exodi 28. docens amandos quidem & in corde gerendos esse filios: sed magis amandum Deum, & supremo loco habendum. Vaccæ illæ, quæ trahebant Arcam fœderis in plaustro, pergebant recto itinere in Bethsames, tametsi audirent mugientes in stabulo vitulos; ac licet ipsæ mouerentur affectu vitulorum adeoque etiam mugirent, non tamen idcircò à progressu se retineri permiserunt. 1. Reg. 6. Hunc in modum parentes, cùm ad Dei voluntatem perficiendam vocantur, spernant odioque habeant liberos, sibi quomodocumque obstantes, nec audiant eorum vagitus; ac licet affectum naturæ sentiant, superent tamen per gratiam. Præclarum huius rei & heroicum planè exemplum in ciuitate Tyburbitanorum, sitâ in Mauritania, edidit S. Perpetua, quæ cùm ob fidem Christi in carcerem missa esset; venerunt parentes & vir eius, cum lachrymis ei suadentes, vt Præsidi consentiret; paruulum quoque ipsius lactentem ad collum eius iactârunt: illa verò fortissimo animo, paruulum abijciens, & parentes, ac virum contemnens, in Christi in confessione inuictissimè perstitit: sicque vaccæ primùm (appositè, quia nimirum ipsa vaccis illis vitulos spernêtibus similis erat) obijcitur, à quâ grauiter quidē percussa, ictum non sentit, extra se posita; deinde à leone occiditur. Vt in eius vitâ 7. Martij. Baron. ann. 205. Quis hanc matrem satis laudet?

IV. Mundi fauor & honor.

IV. Retrahit multoties mundi fauor & honor delatus; quis enim non mouetur honore? Motus certè Antiochi Regis impij fauore & promissis Iudæus quidam resilijt à patrijs legibus & sacrificauit Idolis in ciuitate Modin. Sed non mouebatur Mathathias, ad idem faciendum prouocatus, quinimò Iudæum illum trucidauit super aram. 1. Machab. 2. Intellexit Moyses adhuc infans non commutandam gloriam, quæ à Deo est, cum eâ, quæ ab hominibus venit: ideoque coronam sibi à Pharaone impositam, sensim delabi de capite passus, pedibus calcauit, vt scribit de eo Ioseph. lib. 2. Antiq. cap. 2. Simili modo S. Pionius & socij martyres, coronas, quas persecutores illis imposuerunt, discerptas abiecere 1. Febr. Sur. Athanasius quoque adolescens è monasterio à patre extractus, vt mundo seruiret, & sericis vestibus ad sæculi pompam ornatus, eas semel iterumque dilaceraauit, sicque tandem parentem vicit & propositum suum tenuit. In vitâ S. Nicetæ 3. April.

V. Opes & diuitiæ.

V. Abstrahunt opes & diuitiæ cùm ad suadendum peccatum vel auferuntur vel offeruntur; vti Baalamum illum à Dei mandato sibi iniuncto. Num. 24. v. 14. sed profectò ipsius malo; nam aurum accepit, & vitam animamque perdidit, occisus in prælio inter Madianitas. Num. 31. Quis tam stultus est, vt non malit perdere aurum quàm vitam? *Narrauit quidam Patrum*, (ita scribit Moschus in Prato spir. cap. 203.) *quod aliquando lapidarius quidam habens lapides pretiosissimos & gemmas & margaritas, nauē conscendit cum filijs suis peregrè ire cupiens & negotiari. Contigit autem illum ex dispositione DEI puerum quendam, qui erat in naui, diligere, qui illi quoque in naui ministrabat, & ipse etiam ab eo reficiebatur, comedens ex his, quæ ille comedebat. Die verò quadam audiuit nautas puer submurmurantes inter se, & statuentes illum in mare proijcere pretiosorum lapidū causâ. Venit autem puer ille mœrens ad virū prædictum, vt ex consuetudine suâ ipsi ministraret. Qui ait illi: Cur hodie ita mœstus es, fili? Ille verò dissimulabat dolorē & tacebat. Rursum interrogauit eum dicens: Dic mihi veraciter, quid habes? Tunc ille erumpens in fletū ait illi: Sic & sic consiliū fecerunt nautæ de te. Dixit autem ei: Nosti hoc diligenter? Ait: Vtique sic de te apud se ipsos statuerunt. Tunc aduocans filios suos dixit eis: Quodcumque dixero vobis, impigrè, & absque vllâ disceptatione perficite. Tunc explicans sindonē cœpit eis dicere: Afferte capsulas. Quas cum tulissent, aperiens eas cœpit educere lapides. Et cùm omnia explicuisset & in omniū conspectū posuisset sic dicere cœpit: Hæc vita est? propter ista periclitor? & cū mari pugno? & post modicum morior? nihilq; mecū ex isto sæculo fero? Dixit autem filijs suis: proijcite in mare ista omnia. Mox itaque vt locutus est, tulerunt ea & in mare proiecerunt. Porrò nautæ obstupuerunt, consiliū suum dissipatū esse cognoscentes.* Vidit hic lapidarius præstare gemmas amittere quàm vitam: & non videat Christianus, præstare opes perdere quàm vitam æternam? *Abite pessimæ diuitiæ*, (dicebat Crates ille Thebanus, cùm aurum suum in mare abijceret) *ego vos mergam, ne à vobis mergar*. Philostr. in vitâ Apollonij, Diocles & alij.

VI. Formæ pulchritudo.

VI. Impedit nonnunquam formæ elegantia, quæ ad insaniam deperitur, trahitque possessorem sæpè in salutis pericula, de quâ Petrarcha l. 6. de Remed. Dial. 2. *Tu, qui in corporis pulchritudine gloriam tuam constituis, habes hostem tuum domi, delectabilem & blandum: habes raptorē quietis, terroremq; perpetuum, habes materiā laboris vberrimam, discriminum causam, fomentum libidinum, nec minorē quærendi odij, quàm amoris aditum. Habes laqueum pedibus, velum oculis, alis viscū &c.* Senserunt partim insidias, vti Sara, Gen. 12. partim damna vti Dina, Gen. 34. propter formæ pulchritudinem quàm plurimi. Castus etiam Ioseph insidias graues passus est à dominâ suâ, ob eandem causam, ac licet victor existeret, in diuturnum tamen carcerem compactus est, Genes. 39. Quid igitur? nónne præstat vultum deformare, quàm animam? *Interroga iumenta*, ait Iob cap. 12. *& docebunt te*. Hebr. habetur: *Interroga Behemoth*, hoc est, *elephantes*. Et quid docent illi? Cùm venatores eos insequuntur propter eburneos dentes (quod ipsi aduer- Trip. hoc F.C.7.E.

aduertunt)ecce tibi dentes illos allidunt & excutiunt ad arbores, vt venatores capto ebore persequi eos desinant, teste Plinio l.8.c.3. Præstat sanè dentes quantumuis speciosos perdere quàm vitam. Præclarò & inaudito facinore hoc idem imitatus est S. Bernardus Caluonius dictus, Abbas SS. Crucium, qui formâ admodum decorus, cùm castrum quoddam ad rem diuinam faciendam intraret, fœminæ aliquot curiosiùs eum aspexêre, inter quas vna dicere non erubuit se amore eius ardere ob liberalem eius formam, & inprimis ob miram dentium albedinem; quod idem aliæ confirmabant, mirantes quomodo absque impensâ operâ tam nitidos dentes haberet, cùm ipsæ tales multâ industriâ facere sibi non possent. Eo intellecto Abbas de passionum mortificatione concionē habuit, explicans id: *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum.* Diuinâ ergo inspiratione permotus, lapide, qui propè iacebat, accepto omnes sibi dentes excussit, eosque in feminas illas proiecit; simul turpia earum desideria reprehendens dixit: *Respicite misera pulchritudinem dentium, qui iam nihil aliud sunt, nisi ossa putrida sepultura, sicut hac pulchritudo mea, quam laudatis ita, in cibum vermium tandem conuertenda est. Potiùs igitur spirituales orationis dentes quarite, qui cibum anima digerunt, vitamq́, castam, honestam & virtuosam ducite vt sic tabernaculum & templū, in quo DEVS inhabitet, efficiamini.* Miratæ plurimùm mulieres, confusæ ac contritæ, secretò remissionem ac pœnitentiam ab eo cum lachrymis petierunt, duæ verò ex ipsis præcipuæ religiosum statum amplexæ sunt. Doluerunt eâ de re fratres eius, quòd iam difficulter cibum sumere & loqui posset: sed ipse respondit, maius fuisse damnum, quod ex eius dentibus homines capiebant, Deum sibi posse remedium afferre: quod & factum, nullum enim defectū inde siue in loquelâ, siue in comestione passus est. Refert Chrysostomus, Henriquez in Fasciculo SS. Ord. Cisterc. l.2. dist.9. cap.3. Huc referri possunt Alexander Episc. qui in iuuentute ob formæ elegantiam, ne in mundo periclitaretur, carbonarium egit, in vitâ S. Gregorij Thaumat. 17. Nouemb. S. Brigida Scotiæ Virgo, quæ vt nuptias effugeret, precibus à Deo impetrauit, vt alter oculus eius creparet ac difflueret. Sur. 1. Febr. S. Andragesina, vt lepram contraheret decora eius facies, similem ob causam. Sur. 9. Febr.

VII. Amor vitæ propriæ.

VII. Amor vitæ propriæ trahit potentissimè & abstrahit à Deo, cùm in salutis periculo versamur. Verùm Christus constanter ingerit: *Qui amat animam suam* (hoc est, vitam suam) *perdet eam*, propter fidem scilicet & amorem meum, vt vitam cōsequatur æternam pro temporali. Quid non faciunt ac patiuntur captiui, vt è carceribus eluctentur adeoque vitam seruent? Egesistratus Eleus, vt refert Plutarch. in Laconicis, à Lacedæmonijs captus & in vinculâ coniectus, cùm se compedibus aliter liberare non posset, dimidium pedem abscidit, atque ita pede altero claudicans euasit. Nimirum *si pes tuus scandalizat te, abscide eum, & proijce abs te.* Ipsi quoque lupi, si, cùm noctu prædis insidiantur, pes fortè strepitum edat; morsu eum castigare dicuntur; quid mirum si irascatur homo carni suæ, quæ eum Dæmoni prodere conatur? *Qui amat animam suam* (plusquam Deum, ipsi blandiendo) *perdet eam*, in gehennam scilicet. *Quid verò prodest homini, si vniuersum mundum lucretur*, vitam temporalem, quantumuis longam: formam, famam, honores, opes, amicos: *anima verò sua detrimentum patiatur*? Nónne tandem, si propter hæc à salute excidat & in gehennam eat, ea omnia execrabitur? nónne velut lupi aut rabidi canes, morsibus inuadent membra sua, à quibus illecti & pertracti sunt in interitum? Ita enim de illis Ioannes Apocal. 16. ait: *Commanducauerunt linguas suas pra dolore.* Miseri nos! dicent, qui ob tam breues voluptates, ob tam exigua bona, ob mortalium hominum amorem & fauorem in tam horrenda & perpetua mala nos coniecimus. Ibi demùm sentient, quàm verum illud sit: *Inimici hominis domestici eius.* Hi enim velut canes in se inuicem ringent, sibióue maledicent atque improperabunt dicendo: Maledicta sis coniux, quæ me seduxisti: Maledictus pater, qui me impediuisti: Maledicti filij, qui me retraxistis à salute meâ: Maledictæ opes, honores, forma, vita mea, &c. Vicissim qui seipsos hîc oderunt & mortificauerunt membra sua quæ sunt super terram, ibi mirum in modum sibi applaudent: quo modo Virgo illa mirabilis Christina, quæ cùm miris ac tremendis modis afflixisset corpus suum, posteà apprehensas manibus suis cùm ingenti affectū osculabatur plantas suas, ita dicens: Age nunc, comitèr sustine optimum mihique grauissimum corpus meum: aderit propediem finis laboris tui &c. vti refert Thomas Cantiprat. in Sur. 23. Iun.

THEMA QVINTVM.

Laurentij craticula, lectus nobilissimus.

- I. *Lectus Laurentij pretiosus.*
- II. *Lectus mollis & delicatus.*
- III. *Lectus fortis & infractus.*
- IV. *Lectus securus.*
- V. *Durus & asper sed salutaris.*

In lectulo meo per noctes, quæsiui, quem diligit anima mea.
Cant. 3.

VIta humana si rectè consideretur, aliud nihil est quàm continua quædam inquisitio. Omnes enim homines eò adlaborant, id totâ vitâ quærunt, vt suam felicitatem consequantur & quàm optimè habeant. Sed heu! plerique errant, nec inueniunt quod quærunt; quia non quærunt vbi debent: in lecto eam quærunt, in carnis desiderijs & commodis terrenis,

renis, iuxta id Cant. 3. *In lectulo meo per noctes quæsiui, quem diligit anima mea: quæsiui illum & non inueni.* Alius eum quærit in lecto superbiæ & honoris specioso: alius in lecto auaritiæ aureo: alius in lecto deliciarum molli: alius in lecto ignauiæ otioso. Non reperitur in his lectis Christus, sed in lecto crucis. Vnde sponsa subdit: *Paululum cùm pertransissem eos* (vigiles ciuitatis) *inueni quem diligit anima mea; tenui eum nec dimittam.* In quem locum Sanctus Ambrosius libro tertio de Virginibus *Si vis*, inquit, *& tu tenere Christum, quære iugiter nec pœnam metuens: inter supplicia enim frequenter corporis, inter ipsas persecutorum manus Christus meliùs inuenitur. Quàm modicum*, inquit, *fuit, cùm transiui ab ipsis, donec inueni eum: Exiguo enim spatio breuique momento cùm persecutorum manus euaseris, nec succubueris tempestatibus mundi, tibi Christus occurrit; nec te diu tentari patitur.* In hoc lecto Laurentius Christum inuenit, quando in craticulam assandus incubuit, durum quidem lectum, sed non diuturnum; interim omnibus totius mundi lectis longè nobiliorem: quòd hîc ostendemus.

I. Lectus Laurentij pretiosus.

I. Præparârunt sibi aliqui lectos pretiosos ex ebore vel auro, vti optimates Israëlis, quibus dicitur Amos 6. *Væ, qui dormitis in lectis eburneis.* Et Assuerus, qui parauit in conuiuio suo lectulos aureos & argenteos. Esther 1. Sed nihil hi ad lectum Laurentij, qui dum pro gloriâ & amore Christi in craticulam decubuit, lectum omniũ nobilissimum sortitus est. Quid enim gloriosius, quàm imitari mortem Christi, qui & ipse in durum & infamem crucis truncum, quasi in lectum, cùm affigeretur, detrusus, in eoque mortuus est? Quid etiam honorificentius, quàm pro eo vitam in atrocissimis tormentis ponere, qui suam pro nobis posuit, atque adeò vicem tanto liberatori modo aliquo rependere? Quid enim habemus dignius & nobilius, quod Christo retribuamus, quàm nostrum sanguinem pro sanguine eius dandum? Vidit hoc regius Vates, quando Psal. 115. dixit: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris* (h.e. Saluatoris) *accipiam*; calicem passionis scilicet, subditque: *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius*; qui videlicet calicem salutaris (vt præmiserat) accipiunt & bibunt per martyrium. Vnde S. Ambrosius lib. de bono mortis cap. 3. in eum locum ait: *Sciebat enim gloriosius esse pro Christo mori quàm regnare in hoc sæculo. Quid enim præstantius quàm fieri Christi hostiam?* Consonat huic Ambrosiano dicto, quòd in Prato spirit. cap. 112. venerabilis quidam senex ex Cappadociâ, nomine Leo, præuidens ex Dei reuelatione martyrio se coronandum, dixit ad suos: *Credite mihi filij, quia regnare habeo.* Illis verò dicentibus: *Crede nobis Abba Leo: quia nullus ex Cappaciâ vnquam regnauit*, adiecit: *Veraciter filij regnare habeo.* Paulò pòst cum Barbari captiuos abduxissent tres Abbates, eorum loco se, velut sanum pro infirmis, Barbaris in seruitutem dedit: quos cùm præ debilitate sequi diutiùs non posset, ab eis decollatus est. Tunc agnouêre eius fratres, quid sibi voluisset, cùm asseret: *Quia regnare habeo. Veraciter enim regnauit*, subdit auctor, *qui posuit animam suam pro amicis suis.* Eò denique prouecta est gloria Laurentij ex martyrio, vt ipsa eius craticula, & saxum ei suppositum, vndique perforatum, imò & locus, vbi passus & sepultus est, templis ibi exstructis maximo habeantur in honore. Vnde S. Leo in serm. de ipso habito, ita alloquitur Valerianum Imp. eius tortorem: *Quid non ad victoris gloriam ingenium tuum reperit, quando in honorem transierunt triumphi instrumenta supplicij.*

II. Lectus mollis & delicatus.

II. Alij parârunt sibi lectos delicatos & molles; vti Smindyrides Sibarita, qui in rosarum folijs recumbens, somnumque in ijs carpens, expergefactus questus est se tubera ex nimiâ lecti duritie inflicta habere, apud Ælian. lib. 9. variar. hist. cap. 24. Heliogab. Imp. qui non cubuit nisi in culcitris leporino pilo, vel perdicum plumis subalaribus repletis, apud Cælium lib. 26. cap. 29. Alij plumis anserum delicatissimis suos farciunt lectos, vt quàm suauissimè dormiant. Sed ego audacter dico craticulam Laurentio molliorem fuisse lectum, quàm sint illi plumacei vel quicumque alij, in quibus voluptuarij dum se volutant, suas interim querelas & afflictiones habent. Colligo verò hoc ex animi alacritate, quam in craticula monstrauit, cum Tyranno illusit, quasi ipse non ignitos carbones, sed plumas aut rosarum folia vel pilos leporinos ei substrauisset. Colligo ex desiderio, quo craticulæ ascensum anhelauit. *Hanc mensam*, inquit, *appeto, hanc sitio. Non est famelicus, qui escam: nec sitiens, qui potum desideret tam auidè, quam ego, hæc omnia tormẽta ambio & sitio, vt amorem amori, dolorem dolori, mortem morti rependam Christo meo.* Quâ de causâ Sanctus Augustinus tract. 27. in Ioan. ait de ipso: *In illâ ergo lentâ morte, in illis tormentis, quia bene manducauerat & bene biberat, tanquam illâ escâ saginatus & illo calice ebrius, tormenta non sensit.* Sed quâ ratione, dicet quis, non sensit, continuâ vstulatione cruciatus? Respondet ad hoc regius Vates Psalm. 40. cùm ait: *Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius; vniuersum stratum eius versâsti in infirmitate eius.* q.d. Hinc dolores non curat in tam duro lecto; quia Dominus instar seduli famuli eum sternit, versat, excutit, ventilat, emollit, vt martyr molliùs habet. Sed quâ hoc ratione facit?

Primò mentem eius è corpore ad se auocando; quod testatur S. Flauianus martyr expertus: *Nulla caro patitur*, inquit, *dum animus in cælo est; & nequaquam corpus hoc sentit, cùm se Deo tota mente deuouit.* apud Sur. 24. Febr. Et S. Bernardus serm. 61. in Cant. *Non mirum, si exul à corpore, dolores non sentiat corporis, neque hoc facit stupor, sed amor.* 1.

Secundò mentem illius solatio perfundendo, de quo S. Thomas de veritate q. 13. art. 3. *Dicendum, inquit, quod martyres in tormentis existentes percipiebãt aliquid de diuina gloria nõ quasi eam in suo fonte bibentes sicut illi, qui Deũ per essentiã vident; sed aliqua illius gloriæ aspersione refrigerabantur.* Confirmatur hoc exemplo inprimis trium adolescentum Dan. 4. quorum fornacem ardentissimam Angelus Domini refrigerauit 2.

quasi vento roris flante; deinde Theodori adolescentis Antiocneni qui à præfecto Iuliani Apostatæ cruciatus dixit, adstitisse sibi adolescentem, qui sudorem absterserit & animum confirmarit, adeoque plus voluptatis quàm angoris se sensisse, apud Socratem lib. 3. hist. c. 16. Et S. Victoris Mauri martyris sub Maximiano; qui cum Mediolani plumbo bullienti perfunderetur, sensit Angelum ita plumbum refrigerantem, vt ipse nullâ corporis parte læderetur; vti narrat oculatus testis Maximianus notarius in eius vita 8. Maij apud Sur.

3. Tertiò Gehennæ incendium æternum eius menti obijciendo, cuius respectu suauis & delicatus lectus videbatur ei craticula. Hanc causam indicare voluit S. Ambrosius in Psal. 118. Octon. 21. vbi dicitur in persona martyris: *Principes persecuti sunt me gratis, & à verbis tuis formidauit cor meum.* Quærit enim quomodo martyr timeat, cùm id infirmitatis sit. Deinde respondet: *Pone martyrem circumspectantem omnia plena supplicijs: deinde cogitantem mandata diuina, illum ignem perpetuum, illud sine fine incendium perfidorum, illam pœnæ recrudescentis ærumnam; trepidare corde, ne dũ præsentibus cedat, perpetuis se dedat exitijs &c. Dicit ergo martyr: Principes quidẽ me persecuti sunt, sed nõ timeo eorum minas & verba: à tuis, ô Christe Iudex, verbũ formido ne mihi aliquando dicas: Discede à me maledicte.* Cui consentit Augustinus serm. 30. de Sanctis, cùm ait: *Quis nolit ad horam vri Laurentij igne, vt æternum gehennæ non patiatur incendium?* Taceo spem coronæ cælestis immarcessibilis aliaque plura, quæ lectum Laurentij versârunt, ventilarunt & suauem reddiderunt.

III. Lectus fortis & infractus.

III. Alij procurârunt sibi lectos fortes & infractos; vti Rex Basan, Og, qui lectum habuit ferreum, vti legimus Deuter. 3. vers. 11. Huiusmodi lectus fuit etiam Laurentio, craticula scilicet ferrea, & quidem ignita, demonstrans animum eius ferreum & in fide Christi inuincibilem; qualis & in alijs infinitis pæne martyribus fuit, de quibus Sanctus Chrysostomus in Isai. cap. 2. ait: *Tunc emicuerunt numerosæ turbæ martyrum, animæ tum ipsa ferri duritie rigidiores se esse declarabant, eoque expressiùs astris ipsis secum diffundebant splendorem.* Non potuit Valerianus expugnare Laurentij animum ferreo in lecto, quasi in propugnaculo, pugnantẽ; quinimò sicut ferrum, quò magis tunditur, eò magis induratur & stringitur (vt habetur Iob 41. *Cor eius stringetur quasi incus*) omnesque malleatorum ictus deridet: ita Sanctus Laurentius in craticulâ ex Tyranni supplicio, fortior euasit & infractior, omnesque insani vires delusit. Bene de hoc Theodoretus lib. 9. de Græc. affect. curatione: *Martyrum interfectores*, inquit, *similes sunt his qui flammam quidem extinguere concupiscunt, oleum verò fatui instillantes; ardentiorem illam efficiunt. Etenim hi quoque contra pietatem bello suscepto, piæ veritatis robur manifestius declararunt.* Sic ille. Quæ etiam causa videtur esse, quod Ioannes Apocal. 7. in Martyrum manibus palmas conspexerit, dicens: *Et palmæ in manibus eorum*; siquidem palmæ apud omnes gentes signum victoriæ erant. Causam dat Plutarchus in sympos. capite quarto in fine. *In certaminibus*, inquit, *placuit palmam esse signum victoriæ; quoniam eius indoles est, vt vrgentibus oprimentibusque non cedat.* Adhuc etiam Romæ in cryptis Martyrum sepulchra, palmæ figurâ lapidibus incisâ, cernuntur insignita. Huiusmodi palma siquis alius S. Laurentius fuit, qui proiectus in craticulam adeò non cessit furori & insaniæ Valeriani, vt contra eum insurgeret, non armis se defendendo, sed animi alacritate inuictum se ostendendo, & ad plura sua tormenta Tyrannum prouocando. Huiusmodi & alij martyres qui vt in eorum actis passim legimus, dum in tormentis Christi opem implorârunt, mox præsentem habuerunt, & magis ac magis corroborati sunt non secus ac tres illi iuuenes in fornace Babylonicâ, vbi Deum inuocarunt dicentes: *Erue nos in mirabilibus tuis*; illicò Angelum Dei ad se missum viderunt, qui excussit flammam ignis & fecit medium fornacis, quasi ventum roris flantem. Dan. 3. v. 49. & 50.

IV. Lectus securus.

IV. Alij prouiderunt sibi de lectis securis ab omni hostilitate & inimicorum insidijs. Salomon lectum suum custodiri voluit à sexaginta armatis propter timores nocturnos Cant. 3. Mithridates Ponti Rex præter excubitores etiam bestias adhibuit, taurum, equum, ceruum, lecti sui custodes, teste Æliano lib. 7. cap. 66. apud Caussin. lib. 4. symbol. cap. 47. Brasilij in retibus ad duas vicinas arbores suspensis, ob incursum bestiarum, nõctu somnum capere solent. Sed in vanum hi laborant, si malæ vitæ conscientiam in lectum secum inferant. Securissimus lectus est bona conscientia. *Sicut enim in laboribus pressi*, inquit Diuus Gregorius in Psalm. 6. *in lecto quiescentes reficimur: ita dum huius mundi aduersitatibus premimur, in bonâ conscientiâ interiùs delectamur.* Huiusmodi lectus erat craticula Sancti Laurentij, foris quidem à latronibus & carnificibus vndique obsessa, intùs verò à Deo vallata & custodita. Vnde Sanctus Leo in citat. sermon. de Sancto Laurentio ait: *Segnior fuit ignis, qui foris vssit, quàm qui intùs accendit.* ignis, scilicet amoris Dei, qui bonam conscientiam fouet & refrigerat. Hinc Ecclesia applicat ei versum illum Psalmi 16. *Probasti cor meum & visitâsti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.* Noctu enim Laurentius assatus fuit, & fidelis Deo inuentus. Quis autem sibi metuat, qui per ignem examinatus, purum sine scoriâ aurum inuentus est? Neque dubium videtur Christum in hoc examine ei adstitisse, seu vt psalmus dixit, eum visitâsse: quemadmodum & tribus pueris in fornace Babylonicâ adfuit quartus, similis filio Dei, qui refrigerio ignem temperauit, Daniel. 3. vt inde colligit Rupertus in eum locum: *Num quia Laurentius*, inquit, *igne assatus super craticulam emisit spiritum, ideò illi filius DEI absens fuit? Imò præsentior illi fuit? & gloriosiùs in eo triumphauit, quàm si excussisset carbones & ignitam craticulam, quasi ventum roris flantem fecisset.* Quàm securus igitur in suo lecto Laurentius, qui talem custodem habuit!

Etenim

Etenim si Agis, vltimus Lacedæmonum Rex ab Ephoris seu iudicibus damnatus, dum ad supplicium raperetur, videns quendam sortem suam deflentem, dicere potuit: *Noli flere propter me, quia præter ius & æquum ad dirum hoc supplicium ducor, meliorq́; sum ijs, qui ad mortem me damnârunt*, teste Plut. in Lacon. quantò veriùs Laurentius hoc dicere potuit, ideoque omnem metum ac tristitiam longissimè à se repellere? Timeant illi, qui malè sibi conscij expectant gehennæ incendium; vti reuerà timent, nec vsquam securi degunt.

V. Durus & asper sed salutaris. V. Alij quæsierunt sibi lectos duros & asperos, pro expiandis peccatis & asserendâ salute animæ suæ; vti inprimis Pharisæi, qui in asseribus cubabant, tametsi forsan cum hypocrisi: S. Martinus, qui non nisi humi, & ad summum in stramine somnum capiebat. S. Franciscus, Hilarion, Paula & alij. Bene isti quidem; sed parum adhuc id erat, si cum Laurentio conferatur, cubante in craticulâ. Quò verò asperior hic lectus fuit, eò & salubrior; extinxit enim igne suo ignem inferni & purgatorij; meruitque in cœlo lectum tantò delicatiorem, quantò asperior ille fuit. *Hoc est Baptisma*, inquit Sanctus Cyprianus ad Fortun. Præf. de exhort. mart. *in gratiâ maius, in potestate sublimius, in honore pretiosius. Baptisma in quo Angeli baptizant, Baptisma in quo DEVS & Christus eius exultant: quod fidei nostræ incrementa consummat, quod nos de mundo recedentes statim DEO copulat.* Hinc Laurentius in craticulâ ostium cœli sibi, vti Christus in baptismo suo & Stephanus in agone suo (vt conijcere licet) vidit apertum, ideoque dixit: *Gratias tibi ago Domine, quia ianuas tuas ingredi merui.* Valerianus Imperator eum è mundo expulit; sed hoc ipso in cœlum intrusit: & dum eum assauit; gratissimum Deo ferculum in ipso præparauit: & dum igne ei subiecit, coronam fabricauit. Ita nimirum Tyranni seruiunt martyribus, dum eos perditū eunt. Granum frumenti ex odio in terrâ proijciunt, sed maximo eius bono; nam dum in terrâ moritur, in cœlo renascitur & exurgit ingenti cum fœnore. Nos itaque & gratulemur Sancto Laurentio lectum nobilissimum, & discamus eius exemplo patientiam cõseruare in mitiori longè, quàm fuit eius craticula. Non desideremus mundi lectos, aureos, plumaceos, ferreos, stipatos, in quibus nulla quies; quæramus potiùs cum Laurentio incumbere in breui duraturum ignem, vt euitemus illum æternum.

IN FESTO ASSVMPTIONIS B. V. MARIÆ.

THEMATA.

I. Virgo assumpta sacro Falconi comparatur.
II. B. Virgo in cœlo quasi platanus exaltata.
III. B. Virgo exaltata vt palma: Causa tantæ exaltationis.
IV. Protectio Deiparæ quã salutaris.
V. Maria Virgo per omnia meliorem partem elegit.

THEMA PRIMVM.

Virgo assumpta sacro Falconi comparatur.

I. *Quia renouauit iuuentutem suam.*
II. *Rectà in cœlum euolauit.*
III. *Euolauit supra omnes Sanctos.*
IV. *Nobilissima prædatrix est.*

Soror mea reliquit me solam ministrare: dic ergo illi vt me adiuuet. *Luc.* 2.

Falco hodie oblatus ad altare. IN historiâ Partheniâ Carnotensi refertur nobilem quemdam in hodierno Deiparæ assumptæ Festo Falconem ad prædas edoctum, pro recognitione fundorum, quos ab Ecclesiâ Carnotensi possidet, singulis annis offerri altari ad S. Missæ Offertorium. Miratus sum initio miræ & insolitæ oblationis conditionem, cur nimirum falco & non potiùs columba aliáve prædæ nescia auis Deiparæ offerretur. Vbi tamen rem expendi, reperi non abs re falconem oblationi electum esse, velut Deiparæ ad cœlum euolantis, elegantem typum, quem hîc clariùs intuebimur.

Inter falcones quædam species est, cæteris nobilior, eorū, qui *sacri* dicuntur Latinis, Græcis ἱέρακες (quod idem sonat) Germanis **Sacker Falck**, eò quòd cæteris nobiliores & sublimiores, corpore maiores, volatu celeriores & sublimiores, denique omnibus fortiores, ac proinde terrori sint. Hunc ergo non in paucis similem reperio Deiparæ in cœlum assumptæ.

I. Falco renouat iuuentutem suam excussis veteribus pennis, & tunc volacior ac nobilior fit. Scribit de hac re S. Iob cap. 39. *Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad Austrum?* quasi diceret: hanc rem tam miram tu quomodo efficies? Non enim de pullis plumescentibus loquitur, cùm alas nondum habeant, quas extendere queant; sed de adultis, qui flante austro alas expandunt & ventilant, vt tepentem sibi auram faciant, sicque laxatis poris veteres pennas eijciant, & nouas succrescentes acquirãt, vt explicat ibi Sanctus Gregorius. Simili quoque ratione suam renouauit iuuentam Deipara. Cùm enim iam 72. anno- I. Renouauit iuuentutem suam.

annorum (iuxta communiorem sententiam) esset & mortem sibi instare diuinitus intellexisset, præ studio & desiderio videndi filij sui exclamâsse dicitur: *Fiat mihi iterum secundum verbum tuum*; sicque manus reuerenter & grauiter eleuans, vt scribit Nicephorus lib. 2. hist. c. 21. quasi ad cœlum volaturiens, emigrauit: post triduum resuscitata, & immortalitate alijsque gloriosi corporis dotibus instaurata ad cœlum euolauit. Præter testimonia aliorum Patrũ & Scriptorum in reuelationibus S. Brigittæ l. 6. c. 26. ait ipsa: *Paraui me ad exitum circumiens omnia loca more meo, in quibus filius meus passus fuerat. Cumq; quadã die animus meus suspensus esset in admiratione diuinæ charitatis, tunc anima in ipsâ contemplatione repleta fuit tanta exultatione, quòd vix se capere poterat, & in ipsa consideratione anima mea à corpore fuit soluta.* Duabus igitur alis potissimùm ventilatis se in sublime librauit, meditatione passionis filij sui, deindè desiderio eiusdem videndi, sicque celerrimo volatu ad cœli culmen peruenit primò quidem secundùm animam, post triduum etiam secundùm corpus, eo ferè modo, quo Regum Legati Româ primò sine pompâ, quasi etiam & soli cum paucis ingrediuntur, pòst cum ingenti & publico apparatu. Cõsiderate iam discrimen inter matrem cruci astantem & in gloriâ cælesti residentem. Ibi lachrymis oppleta, & gladio transfixa stetit: in cœlo gaudijs cælestibus vndique perfusa. Ibi filium aspexit summis in doloribus & probris: in cœlo aspicit gloriâ & honore circumdatum. Ibi audijt filij contumelias, vidit circa se canes feroces, in filiũ latrantes: in cœlo audit laudes & filij & suas, videtque circa se choros Angelorum & Sanctos sibi applaudentes. Ibi à filio mulier tantùm compellata fuit, ne grauiùs sauciaretur nomine *matris* audito: in cœlo audit *mater*, & quantũ ibi vulnerata fuit, tantum in cœlo nunc recreatur. Ibi horridum cadaueribus montem, cœlum obscuratum, turbam circumfrementem, latrones iuxta filium vidit: at modò cœlum splendidissimum, filium Solis instar rutilantem cœlumque illuminantẽ, Angelos cantantes, Cherubim & Seraphim filium stipantes videt: se ipsam verò corporis dotibus quasi aureis monilibus circumornatã.

II. Recta in cœlum euolauit.

II. Falco seu accipiter hoc peculiare habet, quòd *aues aliæ si cursum arripuerint in sublime, obliquo ferri tractu curuatisq; spatijs agi coguntur, neque rectà possunt cursum intendere: solus autem accipiter sublimipeta recto meatu volat*, inquit Pierius Hierogl. l. 21. Hunc in modum Deipara corpore & animâ rectâ in cœlum euolauit, non obliquè vt nos, qui plerique saltem priùs ad purgatorium diuertere cogimur propter labes aliquas, nobis adhærentes; à quibus Deipara immunis fuit. Cùm enim in omnibus suis cogitationibus, verbis & operibus rectâ semper intentione Deum aspexerit, nec vnquã ad creaturam aliquam inordinato amore deflexerit; quid mirum, si rectà in cœlum iuit? Nos ad res terrenas aliquas perperam dilectas subinde cõuertimur: nos in oratione distracti cogitationem mox à Deo deflectimus: in bonis operibus facilè nimis ad vanam gloriolam nostraq; commoda aspicimus; vnde nõ mirum, si obliquâ etiam viâ ad cœlum eamus. Nihil tale in Deiparâ fuit, rectà igitur cœlum petiuit. Mirantur hoc in ipsâ SS. Angeli verbis illis Cant. 3. *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ & thuris? Ascendit* enim continuò, nunquam sedit aut quieuit; quia semper profecit in gratiâ: *per desertum*, id est, per mundum, incultum & horridum: *Sicut virgula*, id est, rectà non obliquè. *Fumi*, id est, leuissima, gracilissima, ab omni terrenæ labis pondere libera: insuper *diuinis extenuata disciplinis, & concremata intùs in holocaustum incendio pij amoris*, inquit Alanus ibi. Fumus enim iste odorifer erat ex aromatibus myrrhæ & thuris, omnis scilicet generis virtutum. Fumus noster, anima nostra aliquid semper fœtoris & terreni amoris habet. Ergo vt ex ardente cereo rectà ascendit fumus, cœlum versùs: sic Deipara post mortẽ ascendit ad thronũ gloriæ suæ. Vnde S. Ioan. Damascenus orat. 2. de dormit. B. V. ait: *Huic recta plana & facilis ad cœlũ parata est via.*

III. Falco præsertim sacer euolat altissimè adeoque super nubes, vt videri nequeat, & supra omnes alias aues, vnde *aëriphilus* dicitur, seu *amicus aëris*, teste Alb. M. Et quousque dicemus euolâsse Dei matrem? Ad chorum SS. coniugum? At licet coniugata esset, virgo tamẽ fuit, altiùs ergo ascendere debuit. Ad chorum SS. Virginum? At præter virginitatem, quam sine exemplo vouit Deo, eminentissimã, longè plura alia merita habuit, iuxta id Prou. 31. *Multæ filiæ congregauerunt diuitias: tu supergressa vniuersas.* Ad chorum SS. Monachorũ & Eremitarum? At longè illis pauperior, longè accuratior Christi imitatrix fuit, quæ continuò illũ præ oculis habens exactissimè secuta fuit. Ad chorũ Sacerdotum? Atqui longè illos superat, quæ propriũ filium Patri in cruce cruentum obtulit. Ad chorũ Episcoporum? At illa per multos annos præses totius Ecclesiæ fuit. Ad chorum SS. Martyrum? At plus quàm martyr est, teste S. Bernardo serm. in id: *signum magnum*; quia in animâ passa; quia omnes filij cruciatus sensit; cocta in lacte filij, eiusq; sanguine aspersa. Ad chorum Apostolorũ? At ipsa Apostolorum Doctrix erat. Ad Patriarcharum & Prophetarum? At ipsis multò humilior fuit; posuit enim se vltimo loco. *Ecce ancilla Domini.* Ad choros Angelorum? At ipsis longè purior fuit: Angeli enim extra corporis lutũ cõstituti puritatẽ seruârunt, Maria in corpore & luto. Ad choros Cherubim & Seraphim? At charitate Dei longè eos præcessit, quæ Deum amauit, nõ vt patrem & creatorem dumtaxat, sed etiam vt filium. Omnes ergo istos choros transcendere debuit omnes, ei dicunt: *Ascende superiùs.* III. Euolauit super omnes Sanctos.

IV. Falco prædandi robore & industriâ omniũ nobilissimus est. Sed quid hoc ad Deiparam? num & ipsa prædatrix est? Ita sanè, sed falconis instar ad venationem, vt dixi, edocti, qui ad oblectandos Principes terræ, prædas suas agit. Sic enim & Maria Deum totumque cœlum suis aucupijs delectat. Falco sacer inprimis prædatrices etiam aues persequitur & deijcit ex alto, ita, vt nemo sciat vnde deciderint; IV. Nobilissima prædatrix est.

rint;

rint;quam ob causam ab omnibus illis timetur, etiam ab aquilis: adeò, vt eo conspecto vel audito inter frondes se abscondant, & potiùs capi ab hominibus, quàm prodire in lucem velint, vt scribit Alb. M. Sic B. Virgo terror est Dæmonibus, quos pedibus premit & exarmat atque in fugam compellit. Vnde S. Bernardinus serm. 51. art. 3. c. 2. ait: *Sicut magnus ignis effugat muscas: sic ardentissimâ Virginis mente & inflammatissimâ charitate effugabantur dæmones, & pellebantur in tantum, quòd solùm in modico non erant respicere mentem eius, nec de magno spatio illi propinquare.* Et si hoc viuente & adhuc militãte Virgine, quantò magis iam triumphante? Inter plura exempla audiamus vnum de filio S. Brigittæ, Carolo, militari homine, qui Deiparæ interuentu; à Dæmonum insidijs in agone & iudicio mirè defensus est, quòd illam impensè amâsset & de bonis ac gloriâ eius ita lætari consueuisset, vt potiùs inferni cruciatus sustinere, quàm eius offensionem vellet. Ita Dæmoni in articulo mortis non est permissum à Deiparâ vt eum tentaret; dolores etiam ita mitigati sunt, vt ne deficeret aut desperaret. In iudicio cùm Dæmon duos producere libros accusatorios vellet, in primo omnia Caroli peccata deleta, secundum omninò perditũ deprehendit. In B. Brigittæ reuel. l. 7. c. 13. Aliud exemplum recenset Petrus Damiani l. 2. Epist. ep. 14. de Basso quodam Brugundione qui B. Virgini deuotus cùm obijsset, antequam graue quoddam peccatum confiteretur, Dæmonum manibus ereptus Virginis vitæque restitutus est, quoad peccatum in confessione elueret.

Alias aues innoxias capit falco ad suum vel domini sui cibum. Ita & Deipara eripuit inprimis animas multas è purgatorio. Paulò antè nominatus B. Petrus Damiani narrat Ep. lib. 3. ep. vlt. mulierem quamdam Romæ defunctam, Maroziam nomine, commatri suæ, post annum ferè à morte suâ hac ipsâ Assumptionis Deiparæ nocte apparuisse, cumque ab eâ rogaretur, quid haberet: *Vsque hodie*, inquit, *non leuis me pœna cruciauit ob peccata quadã leuitatis in iuuentute patrata, quæ confessa quidem fui, sed culpam iniunctam oblitam non peregi, at hodie Regina cœli pro nobis preces fudit, meq; cum multis alijs de locis pœnitentialibus liberauit, totq; inde eripuit, vt numerum Romanæ plebis excedant.* Cumque de rei veritate dubitaret mulier altera: *Scito*, inquit, *in signum veritatis, quam tibi modò aperio, te hac ipsâ die post annum morituram.* Quod & factum est. Et quis dicere nobis possit, quot animas peccatorum viuentium quotidie è dæmonum vnguibus eripiat & ad cœlum euehat, filio suo in cibum quasi & delectationem iucundissimam?

Quando igitur vidimus Virginem Deiparam non absque ratione falconi comparatam, superest vt nos, qui alis destituti sumus, eam, quo possumus, modo, amplectamur, & fortiter apprehendamus; quò nos secum cœlo inferat. Amplectemur autem si cultu peculiari eam veneremur & constanter inuocemus, quodque efficacissimum est, pro viribus imitemur.

THEMA SECVNDVM.

Beata Virgo in cœlo quasi platanus exaltata.

I. *Chlamyde aureâ corporis glorificati.*
II. *Torque aureâ summa in cœlo inter beatos gloriæ.*
III. *Armillâ summa potestatis.*

Quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis.
Ecclesiast. 24.

DE Persarum Rege Xerxe scribit Herodotus lib. 7. & Ælianus lib. 2. var. hist. c. 14. venisse eum cum exercitu in Lydiam & vidisse ibi proceram admodum & pulcherrimam platanum, cuius pulchritudine delectatus in amorem eius raptus est adeò, vt in eius gratiam castra posuerit in solitudine circa illam; nec non multiplicem & pretiosum ornatum ex eâ suspenderit, videlicet chlamydes, torques aureas & armillas. Inuenimus etiam nos in lectione hodiernæ Missæ speciosam valde platanum, descriptam ab Ecclesiastico his verbis: *Quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis.* Platanus vmbrâ suâ, quam proijcit, omnes arbores præcellit, proinde contra æstum longè optatissima. Iure igitur designat Virginem Deiparam; quæ vmbram & refrigerium generi humano attulit, Christum Dominum. Ita enim eius carnem sanctissimam appellat S. Bernardus ser. 20. in Cant. (Hanc inuenit & ob virtutum omnium eximiam pulchritudinẽ adamauit cælestis *Xerxes*) hoc est, *bellator*, (id enim sonat Xerxes) Rex cœli & terræ, Dei filius, adeoque exaltauit in cœlo iuxta aquas delitiarum, in plateis ciuitatis cælestis coram omnibus cælitibus; & tribus potissimùm ornamentis condecorauit planè aureis & pretiosissimis, chlamyde corporis gloriosi, torque summæ inter omnes cælites post Christũ gloriæ, armillis summæ potestatis in mortales & creaturas omnes. Quæ nunc explicabimus.

I. Primum est chlamys aurea corporis glorificati, quâ tertio ab obitu die cõdecorata fuit, vti cõmunis Eccl. sensus habet; & SS. PP. Damascenus & Iuuenalis alijq; docent, experientia cõprobat, cùm eius solius reliquiæ nuspiam inuentæ sint: Scriptura sacra cõfirmat Psal. 44. *Adstitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato*; immortalitate scilicet corporis gloriosi, vt exponunt Eusebius & Hugo. Rursum Apoc. 12. appellatur *amicta Sole*, hoc est, stabili & perfectâ gloriâ, quæ tam corpus quàm animã glorificat. Meritò autem hoc ornamentum ei collatũ est: Primò, quia fuit mater Dei, quæ vestijt inprimis filium carne humanâ, priùs quidem corruptibili: post triduũ verò mortis, incorruptibili: Deinde veste inconsutili (secundũ Euthymium & alios) *desuper contextâ per totum*; quã ne impij quidem milites scindere voluerunt; (cùm tamen

[Margin: I. Chlamyde aurea corporis glorificati.]
[Margin: Iure meritò. 1.]

tamen alioquin ipsum templi velum in morte Christi scissum sit) quæ etiam vsque hodie religiosè asseruatur incorrupta & visitur Treuiris. Igitur Deo ordinante vestis illa Christi scindi non debuit, quæ à tali textrice elaborata fuit, quantò magis ipsam sanctissimam textricem, non discindi aut dissolui, sed integram decuit seruari; ita saltem, vt post solutum mortis debitum non vt aliorum corpora in cinerem resolueretur, sed gloriâ vestiretur? Et si vestem illam tineæ non tetigerunt vsque hodie, textricem ipsam consumere debuerunt? Manus S. Oswaldi Angliæ Regis, postquam ille discum argenteum cibis refertum sustulit è mensâ & pauperibus, qui foris aderant, distribuit ac donauit, arrepta à S. Aidano Episcopo, dicente: *Nunquam inueterescat hæc manus*; post mortem eius incorrupta, reliquo corpore absumpto, conseruata est, & in vrbe regiâ & templo Sancti Petri deinceps asseruata, vt in eius vitâ Surius 5. August. Eccur non etiam manus & mater illa, quæ Dei filium vestijt carne simul & tunicâ, integra & incorrupta conseruari debeat?

2. 2. Secundò, quia viua filij Dei arca & domus fuit. Scimus arcam fœderis Domini ex lignis Setim imputribilibus (vt vertunt 70.) iussu Dei compactam fuisse. Est enim Setim arbor, quæ vti nitore & pulchritudine, ita fortitudine & soliditate omnes arbores superat. Eadem arca vsque ad diem iudicij occultata, conseruabitur illæsa, vt habetur 2. Machab. 2. Quod si arcam illam, quia legis, non nisi ad Christum vsque duraturæ, receptaculum fuit, integram permanere voluit Deus vsque ad finem mundi: nónne magis decuit viuam illam Arcam, Deiparam, in quâ ipsemet Legislator Deus requieuit, incorruptam conseruari? Confirmatur id ex Lauretana Virginis æde, quæ per 16. sæcula adhuc integra perseuerat, neque fulcimenta requirit aut admittit, licet è lateribus constructa alicubi rimas agere videatur. Quanto plus honoris debetur Dei matri, quàm ædiculæ eius? Augustus Cæsar Pisone domum à fundamentis vsque ad tectum accuratè exædificante: *Animum*, inquit, *meum exhilaras, ita ædificans, ac si Roma sis futura sempiterna*; apud Corn. Exod. 25. Sic extruxit Deus ædiculam matris suæ, ac si futura esset sempiterna. Longè igitur magis exhilarabit Deum, corpus eiusdem virginis, ita constructum, vt in æternum duret.

3. 3. Tertiò. Quia immunis ab omni peccato fuit, propter quod Adamo dictum; *Puluis es, & in puluerem reuerteris*. Cæteri mortales ad Dei conspectum accessuri, exuere cum Moyse calceos mortalis sui corporis debent, & in sepulchro relinquere, adeoque nudis pedibus seu nudatâ à corpore animâ ad Deum pergere, quia inquinauerunt calceos suos. At Virgo Maria nunquam. Ei enim dicitur Cant. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*. Vnde mox subditur: *Veni de Libano sponsa mea: veni de Libano: veni coronaberis*. Ter, inquit Christus, *veni*: & tertio ab obitu die ad coronam euocata est in cœlum Maria corpore glorioso.

II. Secundum est Torques aurea, hoc est, summa in cœlo, post Christum gloria & beatitudo. Torques aurea nobilitatis insigne est. Iam vti maior nobilitas esse non potest, quàm esse Dei matrem: ita maiorem in cœlo gloriam post Christum nemo obtinet, quàm eiusdem mater. Consentiunt in hoc SS. Patres. Chrysost. in Liturgiâ vocat eam *honorabiliorem Cherubim, gloriosiorem incomparabiliter Seraphim*. Ven. Beda orat. de laudibus Virg. *sanctiorem Cherubim & Seraphim, sanctis omnibus sine comparatione gloriosiorem*. D. Epiphanius serm. de laudibus Virginis, *solo DEO excepto cunctis superiorem*. S. Bernardus serm. de Assumptione Virginis: *Nec in terris*, inquit, *locus dignior vteri virginalis templo, nec in cœlis regali solio Virginis*. Confirmatur ex Apoc. 12. vbi dicitur *amicta Sole, & Luna sub pedibus eius*; quasi ita superet gloriam aliorum beatorum, sicut Sol Lunam: & gloria illorum quam Lunæ dimidiatæ formâ in capitibus eorum pingimus, sit subiecta eius pedibus, adeoque longè infra gloriam ipsius Virginis. Accedit testimonium Psalmi 44. *Adstitit Regina à dextris tuis*; filij videlicet. Quis autem nescit dextram Regis honoratissimum ab ipso locum esse? Causam rogatis? II. Torque aurea summæ inter beatos gloriæ.

Prima est, quia Dei mater est. Scimus autem Salomonem sapientissimum Regem posuisse matri suæ Bethsabeæ sedem à dextrâ suâ, 3. Reg. 2. Nemini enim in terrâ plus debent filij, quàm parentibus. Vnde Guarricus Abbas serm. de Assumpt. Virginis, ait in personâ Christi ad eam: *Veni electa mea, & ponam in te thronum meum. Nullus plus mihi ministrauit in humilitate meâ, nulli etiam abundantiùs ministrare volo in gloriâ meâ. Communicâsti mihi, quòd homo sum; communicabo tibi quòd DEVS sum.* Meritò. 1.

Secunda. Quia eiusdem ministra & socia in laboribus & Cruce fuit. Scimus illud Christi: *Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus*. Ioan. 12. At quis maiori amore, studio, humilitate, solicitudine Christo vnquam ministrauit, quàm eiusdem mater? Adstitere Christo in cruce patienti Ioannes, Magdalena & quædam aliæ piæ fœminæ; at nemo tanto cum dolore, atque eius mater. Vnde illud S. Bonauenturæ dictum: *Nullus dolor amarior, quia nulla proles charior*. Quæ ergo calicem passionis filij ad fundum vsque exhausit, nónne eiusdem gloriam in cœlo præ cæteris maximè omnium participabit? Quæ passionum socia maximè propinqua fuit, non erit gloriæ? 2.

Tertia. Quia humillimo in loco sese collocauit; merebatur igitur vt ad dignissimum præ cæteris Beatis locum eueheretur. Magdalena ad pedes Domini sedit adeoque humilis fuit, sed iure merito: quia post admissa peccata; at Virgo Maria cùm peccatum nullum admisisset, *ancillam* se Domino obtulit & præstitit in stabulo Bethlehemitico totâque reliquâ vitâ, bona est humilitas cum peccatis, at longè melior cum virtutibus & tantâ sanctitate, quâ tam habuit Dei mater. Arbores quò profundiores agunt radices, eò altiùs excrescunt, vt resistere ventis possint, teste Plinio lib. 16. capite 31. Sic & iustus *mittet radicem deorsum & faciet* 3.

faciet fructum sursum. Isa. 37. At quis post tantam exaltationem, quanta contigit Mariæ in salutatione Angelicâ, tam profundum humilitatis fundamentum iecit, atque ipsa, quando dixit: *Ecce ancilla Domini?* Quis igitur dubitare queat, in summam gloriæ altitudinem hanc arborem ascendisse?

III. Armillâ summæ potestatis.

III. Tertium est Armilla manum adornans, & summam quiduis impetrandi & agendi potestatem in cœlo & in terrâ significans. Hanc etiam SS. Patres Mariæ attribuerunt, vti B. Damascenus orat. 2. de Assumpt. vbi ait, ipsam *rerum omnium conditarum Dominam effectam.* S. Bernardus in serm. super signum magnum: *propterea facta est omnium Domina quæ se exhibebat ancillam.* S. Anselmus lib. de excell. Virg. cap. 11. appellat eam *Dominam rerum omnium.* S. Epiphanius in serm. de laudibus Virg. ait eam *dotis gratia accepisse cœlum & terram.* D. Athanasius in serm. Euang. de Deipara vult eam & *Reginam & Dominam & Deiparam propriè & verè* censeri. S. Gregorius Nicomediensis Archiepiscopus orat. de præsent. B. V. ipsam sic affatur: *Nihil resistit tuæ potentiæ, nihil repugnat tuis viribus; omnia cedunt tuo iussui, omnia obediunt tuo imperio, omnia tuæ potestati seruiunt.* Arnoldus Carnot. tract. de laudibus Virg. *constitutam* ait *super omnem creaturam.* Et hoc iure merito.

Meritò. 1.

Primò, quia mater Dei. Cùm autem filij ex naturâ suâ parentibus subiaceant, & sint præterea pars aliqua parentum; quantum crescit dignitas & imperium filiorum, tantum crescit & parentum; ne subiecti fiant filijs, quod esse contra naturam asserit Aristoteles 8. Ethic. cap. 11. Retinent enim parentes prærogatiuam semper & ius aliquod in filios. Confirmat hoc Salomon, qui iam emancipatus & Rex constitutus matri suæ dixit: *Neque enim fas est, vt auertam faciem tuam*, hoc est, vt exposuit Adonias: nihil tibi negare possum. 3. Reg. 2. Vnde Sanctus Antoninus: *Filius*, ait, *non tenetur tantùm audire matrem, sed & obedire.* Non ergo multum errauit deuotus ille & simplex Fr. Conuersus in Monasterio Hemmerode apud Cæsarium lib. 6. Mirac. & hist. cap. 30. qui in tentatione sic orabat: *Vere Domine si non liberaueris me de hac tentatione, ego matri tuæ conquerar. Pius enim Dominus*, subdit Cæsarius, *Magister simplicitatis & amator humilitatis, ac si timeret apud matrem accusari, Conuersi querimoniam præuenit, tentationem eius mox mitigans.* Quam eius orationem alius Conuersus retrò ipsum stans audiuit & alijs narrauit. Putauit nimirum bonus Frater fieri non posse, vt matris suæ preces, ad quam appellare voluit, filius non audiret.

Solent Principes suis coniugibus, cùm syncerè eas amant, suam communicare potestatem, vti Assuerus Estheri, cui dedit potestatem scribendi litteras, quas vellet, & signandi annulo suo, Esth. 8. Dux quidam Sabaudus cùm in coniugem accepisset Infantem Hispan. Catharinam, tanti eam fecit, vt cùm subditis ac famulis beneficium conferret, omnibus & singulis dicere soleret: *Infanta facit vobis hac gratiam*, refert Biuerus tract. de priuil. B. V. dissert. 3. Ergo dubitabimus similem potestatem matri Dei collatam esse à filio?

Secundò. Quia videtur ei hoc deberi ex iustitiâ; siquidem ipsa contra ius & fas iniquissimè à Iudæis spoliata est filio suo innocentissimo; deinde etiam à Deo patre per quandam violentiam, qui eum pro humano genere in victimam depoposcit. Non ausa est Deipara Deo patri se opponere, iustitiam exposcenti: Iudæis non potuit, furore & rabie percitis. Interim mater patitur & immerita perdit filium suum præstantiorem mille mundis, chariorem omnibus thesauris. Quàm hoc acerbum sit, testatur illa Thecuitis, quæ etiam filio reo (in parabolâ) impetrauit vitam à Dauide, ne extingueretur scintilla familiæ eius. 2. Reg. 14. Quid igitur Deipara? nihilne compensationis accipiet pro filio suo? Indignum simul & iniquum istud foret. Igitur de iure debetur ei saltem, quantum pro tali filio dari potest, ius in omnes filios hominum, vt quoscumque ad se confugientes veluti ad matrem, recipere in filios & promouere ad salutem possit. Fatendum quidem hanc retributionem necdum adæquatam & pro tali filio sufficientem esse; tantò igitur magis ei debetur. Nam si Deus Annæ, matri Samuelis, pro vno filio sibi oblato dedit quinque alias proles, tres filios & duas filias; 1. Regum 2. & si terra pro vno semine sibi tradito reddit quandoque centuplum; quomodo non Deiparæ DEUS munificentissimus reddat pro tali tantoque filio sibi oblato, alios innumerabiles; præsertim cùm innumerabiles etiam non æquiualeant illi vni? Hoc absque dubio est, quod ipsi Christus crucifixus in Ioanne dedit: omnes scilicet homines, quotquot ipsam recipere in matrem & confugere ad eam velint, vt docet Toletus in Ioan. Quamobrem securè dicere possumus neminem periturum, qui in matrem & patronam suam recipiat ac retineat Mariam. *Ipsa enim est, quæ velut alterum Solem induit sibi*, ait S. Bernardus de verb. Apocal. *Signum magnum &c. Quemadmodum enim ille super bonos & malos indifferenter oritur: sic ipsa quoque præterita non discutit merita; sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam præbet, omnium denique necessitates amplissimo miseratur affectu.* Nec pertimesco dicere, neminem damnatorum in inferno fore, si ad Mariam confugissent, seque ei veluti matri in filios consignâssent. 2.

Iam verò Audit. postquam intelleximus, quâ ratione Platanus ista, Deipara, exornata sit à filio, superest vt nos quoque, si eius patrocinio frui, & sub vmbrâ eius protegi contra æstum Solis illius iustitiæ volumus, ipsam debito prosequamur honore. Sanè antiqui platanum vmbræ causâ præ foribus suis plantabant, vti Dionysius Siciliæ Rex; deinde etiam vectigal pro eius vmbrâ pendebant; adhæc vt firmiores ageret radices & viuacior esset, vino eam rigabant vt scribit Plinius lib. 12. cap. 1. Pari modo nos Deiparam primò in patronam

nostram eligamus; quemadmodum S. Stephanus Vngariæ Rex in suam & totius Regni tutricem eam delegit. Deinde vectigal aliquod seu diuturnum seu hebdomadarium aut menstruum ei impendamus, rosarium, ieiunium, confessionem, communionem. Vino eius radices, pauperes, perfundamus; pro his etiam orat: *Vinum non habent*. Denique nihil in nostris ædibus contra eius honorem fieri permittamus. Sic fiet, vt cùm in articulo mortis nostræ Sol iustitiæ nos aspexerit, habeamus quâ ratione nos protegamus, sub vmbrâ videlicet platani & pallio Mariæ, quando impij dicent montibus & petris: *Cadite super nos & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab irâ agni*. Apocal. 6.

THEMA TERTIVM.

Beata Virgo exaltata vt palma: Causæ tantæ exaltationis.

I. Ob profundissimam eius humilitatem.
II. Ob summam paupertatem.
III. Ob maximam in tribulationibus patientiam.
IV. Ob amorem DEI intentissimum.

Quasi palma exaltata sum in Cades. *Ecclesiast*. 24.

SVetonius in Augusto refert Imperatori illi enatam aliquando palmam inter iuncturas lapidum ante domum suam. Quare id pro omine habens transtulit eam in compluuium Deorum Penatium seu patriorum, locum honorificentissimum, medium scilicet atrium domûs suæ, vbi è tectis pluuia confluebat, vt arbor irriguis gaudens, ibi in altum cresceret. Fuit hic Imperator, sub quo & nata est Deipara, & Christum enixa. Quid si igitur ominosa hæc palma Deiparam designâsset? Ea sanè inter obscuros parietes, humili domunculâ nata est; verùm quia palmæ instar nobilissima virtutibus fuit, in cœlum hodie à Deo translata est, & quidem loco post Christum omnium honorificentissimo, & tali quo omnis omnium Sanctorum gloria, quasi in centrum confluit, implantata. Bene huic rei conuenit, quod Nicephorus lib. 2. hist. Eccles. cap. 21. refert. B. Virgini palmam ab Angelo porrectam fuisse, cùm ei dissolui cupienti responsum est è cœlo allatum, quòd iamiam ad filium migratura esset. Huc igitur nî fallor, respexit Ecclesiasticus, quando de ipsa prophetans dixit: *Quasi palma exaltata sum in Cades*; sicut intelligit Ecclesia, dùm ea verba in hodierna legit Missa. Cades exponitur *sancta*, & quid nisi Sanctum Sanctorum, seu thronum cœli sublimissimum indicat, super alios Sanctos eleuatum? Verùm vt videamus nihil hinc inuidiæ in cæteris Sanctis oriri posse, adeoque meritissimò deberi ei locum illum, ostendamus id compluribus rationibus.

I. Palma profundas habet radices, ideoque altissimè excrescit, cedri tamen altitudinem non attingit, vt scribit Bercorius in Reduct. Moral. lib. 11. c. 112. & Geminianus de similitudine rerum l. 3. cap. 37. Sic etiam Deipara profundissimas humilitatis egit radices, plusquam alij Sancti: ideoque iure merito exaltata est supra omnes post altissimam illam cedrum, Christum Dominum. Quò altiùs crescit arbor, eò profundiùs in terram infigere radices solet, vt contra ventos firma consistat: quò altior erit turris, eò profundiori eget fundamento: quò altiùs aqua ascendere debet, eò profundiùs priùs descendat oportet: pari ratione quò humilior quis in terrâ fuerit, eò sublimior in cœlo erit, quod ostendit Dominus Matth. 18. statuens paruulum in medio discipulorum, addensque: *Quicumque se humiliauerit, sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorum*. Accedit S. Bernardus lib. de modo bene viuendi, serm. 39. *Quantò humilior fueris, tantò te maior sequitur gloriæ altitudo*. Et ratio est, quia quò magis quis se coram Deo deprimit, eò magis eius maiestatem agnoscere & æstimare censetur, ac proinde magis reueretur & colit, ideoque etiam magis meretur exaltari: quemadmodum & Luna quò longiùs à Sole recedit, eò Solari lumine plenior fit & splendet magis. Iam verò nemo post Christū magis se humiliauit, quàm Beata Virgo, quia nemo ex altiori culmine se demisit ad ancillare officium; quæ cùm esset ab Angelo, imò à Deo tam honorificè salutata: *Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus*: turbata est in hoc sermone, quasi laudes istæ nulla ratione ad se pertinerent; deinde electa in Dei matrem, (quæ tanta est dignitas: vt maior homini contingere non possit) dixit: *Ecce ancilla Domini*; talemque se exhibuit semper. Iure igitur super omnes creaturas exaltata fuit. Vnde non abs causa de ipsa prædictum videri potest, quod Deus Ezechiæ Regi dixit 4. Reg. 19. *Quodcumque reliquum fuerit de domo Iudâ, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum*. De domo Iuda fuit Maria quasi reliqua; & quia misit radices deorsum, plusquam alij omnes; ideò fecit fructum sursum, super omnes alios. Misit etiam Abigail, vxor Nabalis relicta, nobilis & diues ac famosa, profundas in terram radices, cùm postulata à Dauide, strenuo duce, in vxorē, adorauit prona in terram & respondit: *Ecce famula tua sit in ancillam, & lauet pedes seruorum Domini mei*; ideoque mox deducta ad Dauidem, vt ei desponsaretur. Sed parum est hoc, imò nihil respectu B. Virginis, quæ non in sponsam Ducis, sed in matrem Dei petita, se ancillam appellauit & exhibuit. Misit etiam ipse Dauid capite præcedenti profundas in terram radices, quando è Saulis manibus ereptus, sic ad eum locutus est: *Quem persequeris Rex Israël? quem persequeris? Canem mortuum persequeris & pulicem vnum*. Quare meritò etiam fecit fructum sursum, vt Rex inaugurandus à Saule nosceretur mox quasi prophetante: *Et nunc quia scio, quòd certissimè regnaturus sis & habiturus in manu tuâ regnum Israël.*

Quia

I. Ob profundissimam eius humilitatem.

Quia se canem mortuum & pulicem appellat, inde mox agnoscitur Rex inaugurandus. Verùm quantò sanctior Maria Dauide fuit, tantò maior eius demissio fuit, ideoque etiam tantò altiorem ad thronum in cœlo eleuata. Misit etiam Ioannes profundas valde radices deorsum, cùm præcusor Domini electus, indignum se protestatus est, qui procumbens solueret corrigiam calceamentorum eius, vel vt Matthæus 3. cap. habet, calceamenta eius portaret; ideoque fecit fructum sursum, vt à Domino vocaretur *Angelus* & *maior inter natos mulierum*; sed non attigit Ioannes Mariæ humilitatem, quæ sanctior Ioanne cum esset, ad Christi ancillare officium se defecit. Vnde addit Christus ad illam Ioannis commendationem Ioan. 11. *Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo*, quasi reseruans altiorem in cœlo locum matri suæ, vt quæ demissione Ioannem longè excessit. Quid ergo mirum si præ omnibus Sanctis in cœlo exaltata, fecit fructum sursum, quæ præ omnibus alijs radicem misit deorsum?

Quare qui in cœlo magnus esse vult, hanc viam ineat necesse est. *Qui se humiliat, exaltabitur:* & quò magis se humiliat, eò magis exaltabitur. Vti vicissim quò magis quis se exaltat, eò magis humiliabitur, quod vel in Lucifero patet, qui in cœlum volens conscendere ad ipsum Dei thronum, in abyssum inferni deiectus est.

II. Ob summam eius paupertatem.

II. Palma contra naturam aliarum arborum, stipitem habet in caudice tenuem, & corticis scabritie perplexitateque visu minimè iucundum: superiori verò in parte crassum, ramorum amplitudine amœnaque pulchritudine viriditatis expansum. Sic B. Virgo secundum hæc temporalia & infima pauper & tenuis fuit, angusta ei domuncula, pauper & vilis sponsus, angusta & curta supellex, quam etiam in fugâ Ægypti facilè deseruit; nulla apud homines huius sæculi existimatione. Vnde Iudæi per contemptũ de Christo aiebant: *Nónne hic est faber, filius Mariæ?* Marci 6. Et rursum: *Nónne mater eius dicitur Maria?* Matth. 13. q. d. obscura illa & paupercula fœmina? Adhæc ipsa nunquam petijt à filio, vt opes paupercule domui pararet, quod facilè potuisset. Quæ paupertas & abiectio tantò maior fuit, quantò ipsa genere nobilior, vtpote regia de stirpe: quam ob causam verè omnium hominum pauperrima & abiectissima dici potest. Quis enim nescit sobolem regiam ad imam paupertatem depressam, acriùs longè sentire suam calamitatem, quàm de plebe aliquam? Sed neque de terrenis rebus aliquid concupiuit, sua paupertate semper contentissima, adeò vt aurũ à Magis oblatum vel dederit pauperibus, vel modicè tantùm delibârit; siquidem munus pauperũ in purificatione obtulit. Ædiculam suam nec ornauit, quia simplex nec incrustata visitur; nec difficile deseruit, fugiens in Ægyptum. Iam verò quò magis quis à se relegârit bona mundi, eò magis se dignum reddit bonis æternis. Vnde Dominus Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* In quẽ locum S. Ambrosius lib. 5. in Lucam ait: *Quia qui contempserit sæcularia, ipse merebitur æterna.*

Ideò summam accepit gloriam.

1. Ratio est primò, quia sicut natura nullum patitur vacuum, sed omnia vult implere: ita Deus appetitum hominis, quem ipse dedit quasi infinitum ad consequendum bonum immensum. Quò magis igitur homo euacuauerit animum suum à terrenis bonis, eò magis implebitur cælestibus & diuinis: quemadmodum vas vacuum plus recipit, quàm quod ex parte repletum est. Hinc B. Virgo canit: *Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes:* quia scilicet illi vacui, hi repleti sunt, sed rebus vilibus & terrenis.

2. Deinde qui amore cælestium nihil ducit terrena, cælestium bonorum præcellentiam agnoscit & æstimat, adeoque se illis dignum reddit: quia omnia in Deo ponit. Vti contrà, qui aliquid extra Deum quærit, minùs eum agnoscit, minùs appetiat & amat. Vnde celebre illud S. Augustini: *Domine minùs te amat, qui tecum aliquid amat.* Non meretur gemmas, qui earum pretium nescit, dono accipere.

III. Ob maximam in tribulationibus patientiam.

III. Palma prócera & erecta est, nec imposito ramis pondere fatiscit; quare victoriæ symbolum semper fuit, quia *opprimentibus non cedit, sed fortiùs assurgit*, vt ait Plut. in Sympos. quæst. 4. Clarum est ex scripturis, pro mensurâ tribulationum forti animo superatarum fore mensurâ gloriæ in cœlo. Hinc enim duobus discipulis considere cum Christo cupientibus proponitur calix passionis eius, Matth. 20. Et Apostolus. 2. Corinth. 1. ait: *Sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis.* Et 2. Timoth. 2. *Si sustinebimus & conregnabimus.* At quis alius ita fortis & ad ferenda pondera inuictus fuit, vti Maria Virgo? Quis ita calicem Christi bibit, vti ipsa, quæ sola passionis eius socia in mente excepit omnia probra, verbera, vulnera, cruciatus & aculeum mortis: quæ filius accepit in corpore? Imò Sanctus Ambrosius homil. 5. de Virg. grauiùs ait eam afflictam, quàm si dolores Christi in suo corpore excepisset, quia filium plus quàm se ipsam amabat, vt *grauius est parentibus videre filios suos supplicio affici, quàm si ipsi forent ijs obnoxij*, ait S. Chrysostomus homil. 29. in Genes. Quale ergo pondus huic palmæ impositum putamus, cùm à Simeone audiuit: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*? Luc. 2. Quale pondus, cùm imminentem ei passionem semper & continuò præ oculis habuit, quoties eum aspexit? Abrahæ acerbissimum fuisse iure credimus, cùm filium dilectum duxit in montem immolaturus; at quis sensus esse debuit Deiparæ, quæ 33. annis præuidit filij longè charioris tam diram immolationem? Hic erat fasciculus ille myrrhæ, de quo Cant. 1. *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur*; hoc est, sine cessatione cor meum affligit: & ipse dilectus meus mihi myrrha fuit, quia sic dilectus. Qui vehementer amat hortum, quem omnibus plenum delicijs sibi præparauit, cùm audit eum necessariò destruendum, quantùm putatis, is dolebit? Pauci anni

sunt

sunt cùm audiui diuitem aliquem ob huiusmodi causam in ægritudinem incidisse, cùm eius hortus amœnissimus, varijs & peregrinis plantis, aquarum ductibus, imaginibus illustris subruendus ei nunciaretur, vt vallum inde pro tuendâ ciuitate fieret. Et quis animus Virgini fuit, cùm iam de facto filium suum, paradisum speciosissimum, ab hostibus diripi, cædi, conspui, crucifigi, in cruce mori vidit! Quantum pondus ei impositum, cùm pro eius vestibus, quas ipsa ei fecerat, ludi à militibus! Cùm in cruce sitienti quem olim lacte suo potârat, vidit acetum porrigi? Cùm sibi pro filio discipulum dari audijt? Palmæ folia gladij figuram referunt; Et video ibi Deiparam, nôn vt pingi solet septem, sed 700. gladijs onustam & convulneratam. Neque hic eius dolor consolationi mixtus facilè esse potuit, sicut factum in martyribus, quia præter filium nil amauit: cum ipso omnia ei erepta sunt. Quare meritò Sanctus Anselmus lib. de excellentiâ B.V.c.5. ait, leue fuisse respectu passionis ejus, quidquid martyres pertulerunt.

Porrò hoc tantùm pondus forti & constanti animo tulit, neque palma hæc confracta aut collapsa est, quia *stabat iuxta crucem*, ait Sanctus Ioannes; vt verissimè de eâ dici queat id Cant.7. *Statura tua assimilata est palmæ.* Quando igitur in monte Caluariæ tot ponderibus onusta stetit ac perstitit inuicta iuxta filium, nônne meritissimè in summo cælestis gloriæ culmine supra omnes Sanctos stabit iuxta filium?

IV. Obamorem Dei intensissimum.

IV. Palma est Solis amantissima, nec fructum fert nisi in loco feruido; teste Plinio lib. 17.cap.44.& lib.13.cap.4. Vnde in Italia fructus non gignit, saltem maturos. At nemo alius ita Dei amans fuit, nemo ita in perpetuo amoris feruore vixit ac B.Virgo; iure igitur & corona eius omnium SS. coronas quàm longissimè superat. Qui plus in cœlo gloriæ sibi comparare vult, plus monetæ adferre debet. Plus autem monetæ adfert, qui plus auri adfert. Aurum charitas est, argentum cæteræ virtutes sunt. Hinc Apocal.3. Episcopo Laodicæ tepido scribitur: *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum, vt locuples fias, vt vestimentis albis* (gloriæ scilicet) *induaris.* Aurum ignitum charitatem feruentem notat, vt optimè exponunt, Beda, Richardus, Ansbertus, & alij. Qui ergo plus charitatis & quidem feruentioris habuerit locupletior in cœlo fiet, & stolâ candidiore ac splendidiore induetur. Quæramus iam, an B. Virgo plusquam alij Sancti de hoc auro habuerit.

1\. Id certè probatur primò. Quia amauit Deum non solùm vt creatorem, conseruatorem, redemptorem & patrem suum, quemadmodum alij Sancti: sed etiam vt filium. Hunc autem longè excellentiùs amauit, quàm solent aliæ matres amare filios suos. Primò, quia totus erat solius matris, non item patris terreni filius. Secundò, quia in illum omnis eius amor ferebatur, non in plures alios diuidebatur. Aliæ enim matres præter filios suos, amant etiam coniugem, parentes suos, alios liberos suos, fratres & sorores. At Maria totû amorẽ suum impendit vni filio, quia simul erat filius & Deus: Tertiò, quia filius erat nobilissimus vtpotè Deus: item speciosissimus à tot Sanctis desideratus: adhæc matri simillimus tam in vultu, quàm in moribus ac virtutibus.

Probatur secundò, quia plurimis ab eo, velut Deo gratijs ac donis præuenta & in matrem eius electa fuit. Quo enim plura quis beneficia accipit, si æquus eorum æstimator est, vti fuit Maria, eò plus benefactorem diligit. 2.

Tertiò, quia amor illius restrictione non eguit, vt aliorum parentum amor erga filios egent, ne scilicet eos magis vel æquè ac Deum ament; quia filius erat Deus. 3.

Quartò, quia ex diuturnâ cum filio conuersatione magis semper & magis in eius amorem incanduit. Quòd si duo illi discipuli ad horam ambulantes cum Magistro suo in Emmaus exarserunt in amorem eius, quid dicamus de B. Virgine, quæ tot annis ei conuixit? 4.

Quintò, ex effectibus & indicijs amoris eius. Duo hîc expendamus: amorem eius, quo stimulante Caluariæ montem fugientibus discipulis ascendit, ac inter furentes canes filio adstitit, vitamque pro eo mortis periculo exposuit. Deinde quòd præ amoris filij sui incendio sine vllo morbo aut dolore extincta sit, vt scribit S.Hieronymus serm. de assumpt. Suarez, Canisius & alij. Iam verò quis alius Sanctorû tali amore, tali auro præditus fuit? Ac sicut aurum suæ dignitate naturæ superat omne argentum, quamuis infinities congestum: ita amor B.Virginis amorem aliorum Sanctorum; quia altioris ordinis est, vt vidimus. Erant in conuentu Leuchouiæ simul Vladislaus Vngariæ & Albertus Poloniæ Reges fratres cum magna multitudine Vngarorum & Polonorum anno 1493. Ibi Polonus quidã Princeps veste vnionibus vndique repletâ prodijt, quasi prouocãs Vngaros ad vestitûs certamen. Id videns Stephanus Vngariæ Palatinus vnicum lapidẽ, sed eum tam pretiosum in veste suâ spectandum proposuit, vt totum Poloni gemmeum ornatû longè superaret. Viso eo Polonus victû se fassus mox gemmatam suam vestem, quâ Vngaros prouocârat, deposuit. Bonfin. lib.4.dec.5. Pari modo B. Virgo si vel vnicum amorem, quo Deum prosequebatur, depromeret; omniû Sanctorum virtutes longè transcenderet. 5.

Vidimus igitur Deiparam iure meritissimo in summo cœli fastigio & gaudiorum compluuio constitutam esse, quia reuerà palma fuit. Sed si ita exaltata est: quomodo nos pusilli infrà constituti apprehendemus fructus eius? Sanè palma dactylos suos in sublimi quidem gerit; versus humum tamen inclinat, vt vitis botros. Sic B. Virgo in cœlo meritorum verticem ad summum gloriæ thronum erexit eadem tamen fructus meritorû suorum in terram inclinat, dum velut mater filijs panem, quasi manibus porrigit, etiam indignis. Vnde cùm Cant.7. statura eius assimilata esset palmæ subditur: *Et vbera tua botris.* Quid vbera, nisi

materna

materna eius beneuolentia ad lactandos filios? Vt ergo botri à vite & dactyli à palmâ dependent, quasi obuiantes prætereuntibus carpere volentibus: Sic vbera Deiparæ nemini non ad ipsam recurrenti promptissimè se exhibent.

Experta est Maria Ægyptiaca, cùm adhuc infamis fœmina ingredi templum Ierosolymis conaretur, ab imagine Deiparæ ter quaterve repulsa, donec ad se rediens vitæ emendationē Dei matri promitteret, apud Sophron. Hierosol. Episcopum in eius vitâ. Simillimum est, quod refert Hier. Maiorica in annuis Goënsibus de Indo (fol. 203.) qui 13. annis non confessus, in sabbato tamen audito pulsu ad *Salue Regina*, in nostro templo cantari solito, accedere voluit. Verùm ad portam templi pedibus se impeditum sensit. Quare reuerti domum volens non potuit, pedibus velut plumbo aggrauatis. Repens ergo ad proximum parietem seque inclinans videt imaginem Deiparæ: quam alloquitur & causam sciscitatur cur templo excluderetur. Interim aduenit vnus de nostris Patribus, qui rem intelligens admonet eum rationis cum Deo faciendæ per confessionem. Quâ voce mox permotus Indus, fatetur necessariam sibi confessionem, seque ad eam paratum. Vix emisit hanc vocem: soluuntur pedes expediteque sequitur Patrem ac confitetur, sanatus animo & corpore: petijtque à Patre vt hoc factum promulgaret vbicumque vellet ad Dei & sanctissimæ matris eius gloriam.

THEMA QVARTVM.

Protectio Deiparæ quàm salutaris.

I. *Latissima, extendat se ad omnes.*
II. *Potentissima & efficacissima.*
III. *Paratissima ad iuuandum.*
IV. *Fidelis & constans.*

Quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis. *Ecclesiast.* 14.

SOlemus Audit. in æstiuis caloribus, quales ferè hoc tempore, vmbras adamare, & sub illas nos recipere contra ardorem Solis. Sed ô nos delicatos homines! Si enim breuem ac leuem Solis huius calorem; corpus affligentem, ferre nequimus: quâ ratione sustinebimus feruorem Solis iustitiæ, Christi, quando ad iudicandum venerit, qui & corpus & animā vret? De hoc enim Isaias cap. 25. ad litteram, secundum Christi aduentum describens, ita ipsi loquitur: *Sicut æstus in siti, tumultum alienorum humiliabis: & quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies*, quasi dicat; impios tumultuosos, qui pios vexârunt: & se à te alienârunt, torrebis in die iudicij veniens in nube & æstu iustitiæ tuæ, velut in terrâ aridâ, vbi nulla est vmbra. Quid igitur, Auditores? quid faciemus nos, vt æstum illius diei euitemus? Vmbra nobis quærendâ est, & vbi melior, nisi sub Deiparâ Virgine, cui obumbrauit Spiritus sanctus? De hac enim audimus Sapientem hodie in S. Missâ loquentem: *Quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis.* Teste enim Plinio l. 12. c. 1. *commendatio platani non alia maior est, quàm Solem æstate arcere, adeò vt aliqui trans maria & à remotis regionibus eam vmbræ solius gratiâ ad ædes suas duxerint.* Non reperitur arbor, quæ magis arceat Solis ardorem & iucundiorem præstet vmbram; quàm platanus: nec protectio securior à venturâ irâ Iudicis; quàm protectio Deiparæ. Ea hodie in cœlum exaltata est, vt inde vmbram protectionis suæ in nos iaciat. Quam vt auidiùs quæramus, meliùs explicabimus.

I. Vmbra platani est latissima; adeò platanus à Græco πλάτος, id est, latitudine dicitur, quòd ramos suos spaciosè expandat, quibus viatoribus gratiosissimam vmbram exhibeat. Inde olim quidam vmbræ causâ intra & supra platanum cœnabant: Licinius cum 18. Caius cum 15. conuiuis. Plin. 12. cap. 2. Pari modo pallium protectionis Deiparæ spatiosissimum est, diffundens se ad omnes, quotquot ad eam confugiunt & opem eius implorant. Cæteri Sancti ad certos limites expandunt vmbram suam, vbi scilicet vixerunt, vel vbi requiescunt, vel vbi eorum templa & altaria sunt, vel peculiaris deuotio est, & ferè ad iustos tantùm. Sed B. Virgo extendit vmbram suam ad omnes homines, vbicumque terrarum sint, vt docet Idiota in contempl. Virginis c. 2. Hinc Toletus Card. vult ipsi à Christo sub cruce commendatam esse in Ioanne vniuersam Ecclesiā, vt esset omnium mater. Et iure primò quia sicut eius filius omniū mediator & redemptor est: ita ipsa omnium mater & aduocata, per quā habemus redemptorem. Propterea, vt vult S. Bernardus serm. super signum magnum, Apoc. 12. dicitur: *Mulier amicta Sole:* filio videlicet Quis autem nescit Solem vniuerso orbi communicare lumen & colorem suum: oriri super bonos & malos? Et si iuxta Iuriscōsultos vxores coruscant radijs maritorum, cur non & matres radijs filiorum? Quare sicut Deus appellatur *pater misericordiarum*: ita ipsa *mater misericordiæ*. Denique si à Christo commendata est ei cura Ioannis, filij sani & robusti: cur non & cura filiorum ægrorum & debilium, quales sunt peccatores?

2. Quia hanc gloriam & potestatem protegendi, & in filios recipiendi omnes, qui eam receperint in sua, commeruit heroico illo charitatis, obedientiæ & patientiæ actu, quo filium suum innocentissimum vnicum & dilectissimū sibi præter ius auferri & pro humano genere immolari passa est. Fuit is actus charitatis respectu cælestis patris, filium immolare volentis: actus patientiæ respectu Iudæorum, qui filium ipsi iniquissimè ablatum, iniquissimè tractârūt, ipsâ spectante, nec tamen contra violentiam illam protestante. Iustitia igitur exigebat, vt fieret ei compensatio, saltem qualis fieri potest. Porrò pro tanto ac tam dilecto filio, si totius mundi filij, ipseque mundus detur, nequaquam sufficiens adhuc erit compensatio. Ergo dandum

I. Latissima, extendit se ad omnes.

Iure merito. 1.

2.

dum saltem, quantum dari potest, omnes scilicet homines, quotquot ad eius vmbram fugiũt. Si enim Deus Abrahæ pro dilecto suo filio Isaac sibi immolando, (licet non reipsâ, sed voluntate solâ parentis immolatus sit) dixit: *Quia fecisti rem hanc, & non pepercisti vnigenito filio tuo:* (hoc est, dare eum voluisti) *multiplicabo semen tuum, sicut stellas cœli, & sicut arenam maris*, Gen. 22. quasi dicat: dabo tibi pro vno filio tuo, filios & nepotes innumerabiles: cur non potiori iure det Deus matri filij sui, pro ipso verè immolato, innumeros alios filios; cùm etiam innumeri nequaquam æquiparari vnico illi possint? Et quemadmodũ Abrahæ promissi sunt filij sicut stellæ cœli, in quibus intelliguntur iusti: & sicut arena maris, in quâ peccatores: ita B. Virgo meruit ius protegendi & in filios recipiendi iustos & iniustos, quicumque eius opem inuocarunt.

II. Potentissima & efficacissima. II. Vmbra platani est densissima. Vnde Plinius lib. 14. c. 12. *Vmbra platani iucunda est, quãquam crassa*, inquit. Quò crassior eò iucundior, Sole æstuante: nam & æstum arcet & pluuias; & hoc oblata eius folia, quæ peltæ figuram referunt. Aliæ arbores, quia minora habent folia, non ita ex omni parte prohibent Solem & pluuias. Hinc in magnis Solis caloribus Romani sub platano iucundissimè epulabantur. Et quid densius, quid potentius vmbrâ protectionis Marianæ? Aliorum enim Sanctorum preces coram Deo impetrant, Deiparæ verò imperant. Ita enim B. Petrus Damiani serm. 2. de natiuitate B. V. ait. *Accedis aute illud aureum humanæ reconciliationis altare, non solùm rogans, sed etiam imperans: Domina non ancilla.* Et hoc primò, quia

Meritò. 1. filij, quem rogat, mater est, matrem autem filius ex lege naturæ iubetur honorare. Non videretur autem honore afficere, sed pudore potiùs, si petenti gratiam negaret. Testem audiamus primò Adoniam filium Dauidis, qui interuentu Bethsabeæ, petiturus aliquid ab eius filio Salomone, dixit ad Bethsabeam: *Neque enim negare tibi quidquam potest*, filius scilicet matri. Deinde ipsum Salomonem, qui venienti ad se matri ait: *Pete mater mea: neque enim fas est, vt auertam faciem tuam.* 3. Reg. 2. Parentes in filijs seipsos intuentur velut in imagine suâ, indeque delectantur, iuxta id Prou. 3. *Pater in filio complacet sibi.* Vnde si contingat eos à filijs offendi aut sperni, certè tunc coguntur auertere ab eis vultum suum, nõ absque magno dolore & cõfusione suâ. Hócne facere me decet, vult dicere Salomon, vt confundam & à mei amore auertam faciem matris meæ? Absit: Et si hoc filij hominum, num aliter faciet filius Dei matri suæ?

2. Secundò, quia suis obsequijs filio exhibitis vtique cõmeruit, vt filius vicissim obsequatur matri suæ in eius postulatis. Sanè matres ori suo detrahunt, quod filijs impertiant (quemadmodum & gallinæ vt dent pullis suis) nec facilè negant filijs, quod non obest illis. Et quid non præbuit Deipara filio? quid vnquam ei negauit? Igitur sicut ciconiæ reddunt vicem parentibus, implumes succollando: sic seruire decet filios parentibus, iuxta præceptum: *Honora patrem & matrem.* Quomodo igitur fieri possit vt talis filius neget aliquid tali matri? Certè quando in nuptijs Canæ sponso vinũ petijt, licet minùs opportuno tempore, (vti Christus obseruauit) audita tamen fuit, & vinum impetrauit. Quid enim, si filio dixisset: Nónne ego tibi sitienti lac præbui? nónne nudum vestij? nónne totâ vitâ seruiui? quid respondere filius poterat? Putat SãctusChrysostomus & Theophylactus, quòd primum miraculum Ierosolymis facere statuisset, velut in metropoli: ad preces tamen matris mentẽ mutârit. Vnde Chrysostomus ait: *Licet hoc dixerit: Nondum venit hora mea: maternis tamen precibus obtemperauit, &c. Vt matri honorem exhiberet & non contumax videretur matri, néve genetricẽ tam multis præsentibus pudore afficeret.* homil. 21. in Ioan. Nemo alius Sanctorũ tam potentes & armatas preces corã Deo afferre potest. Quare sufficit causæ nostræ aduocatam habere Dei matrem. Iam obtinuit, quod petijt, qui hanc aduocatam habet.

Quid ergo dæmones nobis nocere sub hac aduocatâ poterunt? Sanè vmbra platani dicitur vespertiliones fugare, teste Pierio lib. 25. Hierogl. Deiparæ patrocinium primo conspectu fugiunt dæmones; nec quidquam moliri hostile audẽt, vbi eius vmbram clientibus imminere vident. Vbi Regina patrocinatur, non opus est argumentis: frustra ei resistitur. Verũ tamen est, tunc potentem, imò potentissimam esse intercessionem eius, quando clientes eius monitis obediunt: non verò cùm refractarij sunt. Hinc enim cùm pro vino supplicâsset, mox addidit ministris: *Quodcumque dixerit vobis facite.* Hi ergo nisi imperio eius obedientes hausissent aquam iussu Christi, vinum non accepissent. Morigeris ergo succurrit.

III. Vmbra platani publica, & vbi hæc arbor crescit, passim obuia est, non intra septa, sed in vijs publicis, sicut arbores aliæ syluestres, fructu carentes. Vnde dicitur ab Ecclesiastico stare *iuxta aquas in plateis*. Adhæc in cæteras quasque regiones, deuehi & plantari sese patitur, quod nõ faciunt omnes arbores, vt palmæ, cupressi, cedri, &c. quæ non ferunt frigidum solũ. Huiusmodi est protectio Deiparæ, quæ ad opitulandũ omnibus pronissima & paratissima est, imò omnes ad se vocat in Ecclesiast. cap. 24. citato; vbi postquam velut medicatrix & mercatrix omnes suas merces & herbarum vires vænales proposuit ac dilaudauit dicendo: *Quasi cedrus, cupressus & palma exaltata sum: quasi oliua speciosa in campis sicut cinnamomũ & balsamum aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris, & quasi storax & galbanus, &c. Ego quasi terebinthus: ego quasi vitis: ego mater pulchra dilectionis, &c.* Tandem omnes ad suas merces capiendas, ad suam vmbram & protectionẽ vocat dicens: *Transite ad me omnes qui concupiscitis me & à generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis est, &c.* Ecce quàm amanter vocat ad se omnes! quàm vehementer cupit se impertiri omnibus! Proni quidem sunt & alij Sancti ad opitulandum miseris, sed non tantâ tamque vniuersali propensione,

III. Paratissima ad iuuandum.

sione, vti mater Christi. Lego enim Sanctum Lambertum Episcopum Leodiensem impudicitiæ hostem, etiam post mortem negâsse impuris fœminis osculum manuum suarum, alijs omnibus concessisse. 17. Sept. apud Surium. Homicidam non admisisse à Sancta Walpurgâ peregrinantem ad sepulchrum suum in eius vitâ 1. Maij. Elfridam ad sepulchrũ S. Eduardi Regis Britanniæ, velut sanguinariam; in vitâ 18. Martij. Et facilè quis sibi persuadeat superbos peccatores non audiri à sanctis; qui humilitatem summè amârunt, auaros à liberalibus, iracundos à mansuetis, gulosos à sobrijs. *Debent enim in nobis aliquid de suis virtutibus recognoscere, vt pro nobis dignentur Domino supplicare*, ait S. Augustinus serm. 30. de Sanctis. At B. Virgo merita vel demerita nostra non examinat, sed miserias tantùm aspicit nostras; vnde suam opem liberalissimè & promptissimè impendit. Primò, quia est summa & potentissima cœli Regina. Decet autem Reges ac multò magis Reginas clementia, liberalitas & misericordia. Vnde qui in Regis iram inciderunt, Reginæ pedibus se aduoluunt; vti Aman, qui Regem sibi iratum videns, ad Reginæ pedes accidit gratiam postulans. Esth 7. Certè filia Pharaonis, quando Mosen infantem in fiscellâ aquis innatantem & vagientem vidit, miserta eius extraxit illum, ac licet eum de pueris Hebræorum, vtpote circumcisum, adeoque ex mandato patris submergendum deprehenderit, nihilominùs tamen educari iussit, & loco filij sui habuit. Exo. 1. Si hoc fecit filia Regis impij, quia scilicet regium est miseris succurrere; quid non speremus à Deipara. Licet enim quis de Hebræis, id est, peccatoribus & infidelibus, æternæ morti obnoxius, sit; si tamen eius opem vagiens imploret, opitulantem reperiet; quia ipsa considerat miserum peccatorum statum, quo velut infantes aquis innatant & sensim abripiuntur in abyssum: non attendit quales sint, sed quò miseri eant.

1. (margin)

2. Secundò. Quia mater & aduocata communis omnium miserorum à Deo constituta est, quod vel nomen eius indicat. Quid enim Maria nisi *stellam maris* sonat? Et quid stella maris, nisi directrix & consolatrix periclitantium in mari! Et *numquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui*? Isa. 47.

IV. Fidelis & constans.

IV. Vmbra platani Gortynæ in Cretâ nunquam folia dimittit: teste Plinio lib. 12. cap. 1. Fidelis etiam & constans est protectio Deiparæ illis, qui eam nunquam deserunt. Templo Ierosolymitano concessit Demetrius hoc priuilegium, vt *quicumque ad id confugerint obnoxij Regi in omni negotio, dimittantur, & vniuersa quæ sunt eis in regno eius, libera habent*. 1. Mach. 10. v. 43. Cur non idem priuilegium concesserit Deus matri filij sui, quæ ipsius templum fuit? Quemadmodũ ergo templum defendit & tuetur omnes, (vnde templum à *tuendo* dictũ volunt aliqui) qui ad id confugerint, quamdiu ipsi templũ non deseruerint: ita & Deipara vmbrâ suâ proteget clientes suos, quamdiu ipsi adhæserint.

Exemplum refert Abbas Palladius in Prato spirituali Ioan. Moschi cap. 75. *Erat*, inquit, *in Alexandriâ vir quidam fidelis, religiosus valde & misericors & hospitio suscipiens monachos. Habebat autem vxorem & ipsam humilem valde & ieiunantem quotidie. Erat autem illis filiola quasi annorum sex. Quadam verò die vir ille piùs profectus est Constantinopolim. Erat enim negotiator. Relictis ergò domi vxore & puellâ & vno seruo, abijt vt nauigaret. Cùm verò iret ad nauim, ait ad illum vxor: Cui nos commendatos relinquis Domine? Respondit vir eius: Dominæ nostræ sanctæ Dei genitrici. Die verò quadam cùm sederet vxor & operaretur, habens & puellam secum, seruus ille ex suggestione diabolicâ voluit necare dominam & eius filiam, & diripere quidquid haberent & fugere. Sumpto igitur ex coquina cultro perrexit in triclinium, vbi erant ambæ. Cùm verò venisset ante ianuam, comprehensus est cæcitate, ita vt neque triclinium ingredi, neque ad coquinam reuerti posset. Cùm autem vnâ fermè horâ perstitisset, frustraq́ conaretur ingredi, cœpit vocare dominam suam dicens: veni huc usque; illa admirans quod in medio ianuæ persistens ad illam non graderetur, sed clamaret ait illi: Tu magis huc veni: ignorans, quia cæcitate teneretur, puer autem incepit illam adiurare, vt iret prope illum. Illa verò iurauit non se ituram; tunc ait illi, mitte vel puellam. Quæ noluit, sed ait: Si quid vis, ipse potiùs veni. Videns autem seruus quòd nihil potuisset agere, seipsum gladio percussit, & corruit. Domina verò illius, cùm vidisset, quid egerat, clamauit, continuoq́ vicini accurrerunt. Ingressi sunt autem & ex officio prætorij nonnulli, puerumq́ reperientes adhuc viuum didicerunt ab ipso omnia, & glorificârunt Dominum qui ostenderat miracula & matrem saluauerat cum filiâ.*

Fida igitur protectrix suorum clientum est Deipara, constans vmbra illius, vti vidimus. Idcirco Audit. si ab æstu iræ diuinæ securi esse volumus, ad vmbram hanc fugiamus. Diximus: *In vmbrâ tuâ viuemus*: aiunt illi Thren. 4. Dicamus & nos hoc Deiparæ: *In vmbrâ tuâ viuemus*. Non fidamus vmbræ huius sæculi, Principum & amicorum fauori ac tutelæ. Sunt enim velut vmbra illius hederæ vel cucurbitæ (vt 70. legunt) quæ in æstu protexit vnico die Ionam: repentè vero corrosâ à verme hederâ desijt: hinc æstuare Ionas Solis radijs percussus, ac præ dolore mortẽ sibi optare dicens: *Melius est mihi mori quam viuere*. Ion. vlt. Veniet aliquando vermis sepulchri, mors, & corrodet Principes atque amicos, in quibus confidebas, vires quoque tuas, & quid si tunc iustitiæ Sol, Christus Iudex, feriat te radijs suis, & incipias æstuare ac mortem optare, ne ardorem gehennæ æternũm sustinere cogaris? Igitur si sapimus, ad vmbram Deiparæ nunc fugiamus, dum fugæ locus est: nõ expectemus cum Pharaone, donec marini illi parietes, mortis, inquam dolores, serò sapientes obruant, vt cum ipso frustrà clamemus: *Fugiamus Israëlem*. Exod. 14. Actum est, mi Pharao, in profundum ibis; quia serò fugisti. Quod ne & nobis accidat, potentissimo & liberalissimo suo patrocinio auertat à nobis cœli Regina clementissima, MARIA.

THEMA QVINTVM.

Maria Virgo per omnia meliorem partem elegit.

I. *Elegit virginitatem potiùs, quàm DEI maternitatem præcisè.*
II. *Elegit sponsum habere potiùs, quàm non habere.*
III. *Elegit sponsum humilem, & fabrum potiùs, quàm nobilem ac diuitem.*
IV. *Elegit adesse filio crucifixo potiùs, quàm abesse.*
V. *Elegit post filij ascensionem remanere aliquandiu in terra, potiùs, quàm eum comitari in cœlum.*

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. *Luc.* 10.

QVæ causa est Audit. quòd hoc Euangelium legatur in hodier. Festo? Vtique hæc vel sola vel potissima, quia dicitur in eo: *Maria optimam partem elegit*. At hoc de Mariâ Magdalenâ Christus effatus est, non de matre suâ. Ita est, sed Ecclesia imitatur Rebeccam, quæ filio suo Iacob vestem odoriferam, quam fecerat Isaac pater fratris eius Esau, induit & aptauit, ad benedictionem patris obtinendum: quia potiori iure debebatur ipsi, qui obtenturus erat ius primogenituræ, quàm fratri, qui perditurus. Genes. 27. Hunc ergo in modum pulchrâ fragrantissimâque veste ornauit Magdalenam Christus in hodierno Euangelio, quando dixit: *Maria optimam partem elegit.* Sed Ecclesia mater nostra, Spiritu sancto edocta, intellexit vestem hanc odoriferam longè potiori iure deberi Deiparæ; idcircò hunc Magdalenæ ornatum applicuit Dei matri. Magdalena in vno tantùm meliorem partem elegit, dum verbo Dei audiendo potiùs, quàm curâ rei domesticæ sese occupauit; adeoque vitam contemplatiuam prætulit actiuæ, non in alijs omnibus; castitate enim à sorore Marthâ longè superata fuit. At verò Maria Deipara non in vno solùm, sed in omnibus omninò meliorem semper partem elegit. Iure igitur potiori ipsi hoc encomium datur: *Maria optimam partem elegit.* Quibus verò in rebus? Audiamus.

I. Elegit virginitatem potiùs quàm Dei maternitatem præcisè.

I. Elegit potiùs virginitatem quàm fœcunditatem, imò & quàm Dei maternitatem præcisè. Addo præcisè, quia matrem esse Dei, cùm sit dignitas incomprehensibilis, trahit ad se iure suo omnis generis gratias, adeoque etiam virginitatis florem. Posito tamen, quòd eum non attraheret, & præcisa à virginitate esset; elegit potiùs Maria conseruare suam virginitatem, quàm cum eius iactura fieri Dei mater; quia virginitas virtus est, Deo acceptissima & heroica planeque Angelica; maternitas autem Dei præcisè virtus non est; sed gratia gratis data dumtaxat, non gratum faciens; quæ proinde matrem Dei præcisè non facit beatam, vt fruatur Dei visione & gloriâ cælesti: sicut nec Pontificatus facit Papam sanctum. Quòd verò hæc Mariæ mens & sensus fuerit, satis ipsa indicat, cùm Angelo respondet: *Quomodo fiet istud?* Quia scilicet *castitatem prætulit Angelico nuncio*, ait Gregorius Nyssenus; ac virgo esse maluit, quàm præcisè Dei mater. Prætulit etiam virginitatem fœcunditati, quæ in V.T. tanti æstimabatur; vt expendit Sanctus Anselmus: *Illa quidem duo*, inquit lib. de excellent. virg. cap 4. *iucundiùs amabat; scilicet virginitatem & fœcunditatem. Virginitatem, quia hanc placere DEO per omnia intelligebat: fœcunditatem, quia sine hac maledictum legis, quæ adhuc carnaliter custodiebatur, incurrere metuebat. Vicit tamen amor in eâ seruandæ virginitatis, & exclusit ab ea timorem incurrendæ maledictionis. Virgo itaque & tenera & delicata, & speciosissima regali stirpe progenita, totum amorem suum, totum studium suum, ad hoc intendit, vt corpus & animam suam DEO virginitate propriâ consecraret. Sciebat enim, quod quantò sanctiùs eam seruaret, tantò sublimiùs ei, qui omnium castissimus, imò qui ipsa castitas est. appropinquaret. Amplectendo igitur quod acceptabilius Domino esse cognouit, legem superauit, spreuitque maledictum datæ legis. Denique vbi Dominus tam sanctam eius intentionem vidit misericordiæ suæ intuitu egit circa illam, vt nec sanctitas intentionis eius frustraretur, nec castitas propositi eius violaretur. Dedit ergo illi, vt & virgo, quod magis optabat, permaneret: &, vt nemo illam à maledicto legis liberam dubitaret, fœcunda fieret.* Cui accedit S. Ildephonsus serm. :. de Assumpt. *De istâ*, inquit; *dicitur: Optimam partem elegit; quia prima omnium fœminarum DEO virginitatem obtulit & idcircò promeruit, vt DEI filius ex ea corpus nostræ redemptionis susciperet.* Audiamus & Gregoriũ Nyssenum orat. de Natiuit. Christi: *Audi*, inquit, *pudicam Virginis vocem. Angelus partum nunciat: at illa virginitati inhæret & integritatem Angelicæ demonstrationi (Ecce concipies & paries filium) anteponendam iudicat* Et pòst: *Quia carnem Deo consecratam tanquam sanctum aliquod oblatum munus oportebat intactam integramq; præstare, idcircò licet Angelus sit, licet è cœlo veniat, licet id quod ostenditur, naturam superet humanam, tamen me virum cognoscere nefas est.* Comprobatur hæc Virginis resolutio ex illâ Christi sententiâ, quâ beatiores esse asseruit auditores verbi Dei matre suâ præcisè nimirum acceptâ, Luc. 11. *Beatior ego Maria*, ait S. Augustinus lib. de Virg. cap. 3. *percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi Nam & dicenti cuidam: Beatus venter, qui te portauit: ipse respondit: Imò beati qui audiunt verbum DEI & custodiunt. Denique fratribus eius, h e. secundum carnem cognatis, qui non in eum crediderunt quid profuit illa cognatio? Sic & materna propinquitas nihil Mariæ profuisset, nisi fælicius Christum corde quàm carne gestâsset.* Sic August.

II. Elegit

II. Elegit sponsum habere potiùs, quam non habere.

II. Elegit habere sponsum, virginitati suæ nihil obfuturum, potiùs quàm eo carere, Et hoc sapientissimè. Primò vt cum virginitate etiam matrimonium velut à Deo institutum, & aliquando sacramenti dignitatem habiturum condecoraret, quod obseruat D. Ambrosius in Lucam, plus etiam est, adeoque melius virginitatem seruare in coniugio, quia difficilius, quàm extra. Secundò vt haberet virginē, virginitatis suæ custodem & nutricium; quæ si alioquin sola degere & sibimet victum, quærere deberet, insidias inter homines facilè pateretur, quas vt declinaret, sponsum virginem sibi delegit.

3. Tertiò ex Dei consilio & occultâ dispensatione, *ne* (mater filij affecta) *temerata virginitatis adureretur infamiâ, cuius grauis aluus corruptelæ videretur insigne præferre. Nec decuit sinistrâ virginibus opinione viuentibus velamen excusationis relinqui, quòd infamata mater quoque Domini videretur*; inquit idem D. Ambrosius lib. 2. in Lucam.

4. Quartò *ne tanquam adultera à Iudæis lapidaretur*, inquit S. Hieronymus in cap. 1. Matth. *Quis enim ei crederet*, ait Eusebius Emissenus homil. in Virg. Natiuit. Domin. *sine viro concepisse? quis enim ei crederet, de Spiritu sancto, eius vterum intumuisse? Erat enim hoc inusitatum & sine exemplo. Melius ergo fuit, quòd virgo ad tempus non virgo putaretur, quàm quòd accusata lapidaretur; non enim violatur virginitas falsâ opinione, occiditur autem innocens plerumque falsâ accusatione.* Quòd si fortè non vt adultera, saltem velut corrupta in domo paternâ poterat lapidari, ex lege Deuteron. 22. sic statuente: *Si non est in puellâ inuenta virginitas, lapidibus obruent eam viri ciuitatu illius & morietur; quia fecit nefas in Israël, vt fornicaretur in domo patris sui*, vt obseruat D. Thomas 3. part. quæst. 29. art. 1. ad 4.

5. Quintò Ex eodem Dei consilio, vt Ioseph ipsi eiusque filio esset adiumento & custodiæ, sacræque illius familiæ in temporalibus administrator. Virga florem aut rosam emittens habet sua folia aut spinas, quibus defendatur: atqui Maria Virga illa erat, de quâ Isaac cap. 11. prædixit: *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet*; vt exponit S. Hieronymus. Debuit igitur habere sponsum protectorem.

III. Elegit sponsum humilem, & fabrum potiùs, quam nobilem ac diuitem.

1. III. Elegit sponsum humilem & fabrum potiùs, quàm diuitem & nobilem. Primò, quia & ipsa humillima fuit; quæ autem bene nubere vult, nubat pari: sic maior inter coniuges erit concordia. Secundò, id actum Dei dispensatione, vt Christus futurus eius filius patrem haberet sibi consimilem; siquidem & ipse humiliauit semetipsum, formam serui indutus. *Ego*, inquit, Can. 2. *flos campi & lilium conuallium*, hoc est, (vt Rupertus Matth. 1. exponit) decus parentum humilium. *Non est flos regij alicuius horti Christus; non enim Regem aliquem, hominum existimatione patrem habere voluit, sed Ioseph fabrum &c.* Fabrum verò primò ex eodem Dei consilio, quia ad quærendum victum sibi & vxori in stabulo Bethlehemetico & fugâ Ægyptiacâ, ars fabrilis lignaria magis erat idonea, & paucioribus instrumentis egebat. Secundò vt esset analogia quædam inter ipsum, & Deum patrem, mundi fabricatorem, cuius filius naturalis erat Christus, Iosephi solùm matrimonialis, vt obseruat D. Augustinus serm. de natiuit. & S. Petrus Chrysologus serm. 48.

Fabrum. 1. 2.

Magnum bonum est bonus coniux, vti coniugi suæ Annæ Elcana insinuat. 1. Reg. 1. *Anna, quam ob rem affligitur cor tuum nunquid non ego melior tibi sum, quàm decem filij?* Quod etiam dicere poterat Iosephus coniugi suæ, si afflicta ipsa fuisset. Sed non potuit affligi sub tam sancto coniuge, qualis erat Iosephus. Quod si alij quoque desiderant, quærant sibi coniuges virtutibus insignes, magis quàm opibus, formâ, stirpe, & similibus; quæ plus sæpè nocent, quàm prosint.

IV. Elegit adesse filio crucifixo potiùs quam abesse.

IV. Elegit adesse filio crucifixo potiùs quàm abesse. Primò vt materno affectui & amori erga tam dilectum filium satisfaceret. Agar illa filium moribundum *abiecit subter vnam arborem & abijt seditq; è regione procul, quantum potest arcus iacere. Dixit enim: non videbo morientem puerum.* Genes. 21. secuta affectum naturalem, & ne ipsa vnà cum puero nimiùm affligeretur ac quodammodo moreretur. Non improbo hoc quidem, sed meliorem partem elegisse dico Mariam, quæ naturalem affectum transcendit vicitque seipsam, volens vnà cum filio suo, quando eum seruare non poterat, pati, ac si liceret, etiam mori; non timens sese ingerere in furentem turbam, & tam mœsto filij spectaculo in corde lancinari. Laudatur meritò ab Episcopo Abulensi 2. Reg. 21. quæst. 30. Respha, quæ duobus filijs suis crucifixis tamdiu assedit strato subter se cilicio, eosque à ferarum morsibus defendit, donec delapsâ è cœlo pluuiâ de crucibus tollerentur. Quanto asperiori in cilicio stetisse putamus Mariam ad crucem filij, vt eum si quo modo posset, defenderet à rabidis illis feris & latrantibus Iudæis! nec dubium à cruce non fuisse discessuram, donec filius depositus, sepulturæ mandaretur, licet multis mensibus & annis ibi penderet. Discant hîc parentes adesse filijs suis inter tentamenta & defendere eos à feris, deprauatis socijs & Magistris.

2. Secundò vt ipsa præsens filium suum Deo patri secundùm eius beneplacitum ad mortem efferret. Quemadmodum enim filius eius *in mortem à discipulo suis tradendus æmulis, priùs in vita ferculo se tradidit discipulis*: ita mater filium morti in prædam offerendum priùs obtulit patri cælesti in redemptionem generis humani: longè ardentiore zelo & amore, quàm mater Machabæorum, aut S. Symphorosa, vel S. Fælicitas septem filios suos coram torqueri & immolari Deo in holocaustum viderit. Licet enim hæc immolatio cor matris acerbissimè sauciârit ac dilacerârit, præualuit tamen amor Dei & conformitas matris cum diuinâ voluntate; quemadmodum & in

& in Abrahamo filium immolaturo. B. Natalia coniugis sui Adriani pedes & manus supra incudem amputandas ipsamet extendit, vt eum Deo in martyrem & hostiam offerret; in vitâ S. Adriani 7. Septemb. apud Sur. Maria etiam, *ita diuina voluntati conformis erat*, inquit D. Antoninus 4. p. Theol. fol. 25. c. 41. §. 1. *vt si oportuisset, ad implendam voluntatem DEI, ipsa filium in crucem posuisset: neque enim minoris obedientiæ fuit, quàm Abraham.*

V. Elegit post filij ascensionem remanere aliquamdiu in terrâ potiùs, quã cum comitari in cœlum.

V. Elegit denique post filij in cœlum ascensionem remanere adhuc ad tempus in terrâ; quod sanè mirum est. Passa enim iam erat vnà cum patiente filio, magis spiritu quàm carne: resurrexit spiritu cum resurgente; cur ergo non ascendit cum ascendente? Verùm & hìc quoque meliorem partem elegit, dum in terris aliquantisper remansit. 1. Primò in solatium Apostolorum & Ecclesiæ primitiuæ; vt ab eius præsentiâ recrearentur, & sapientiâ plusquam Angelicâ in multis edocerentur. *Quid enim tam iucundum*, inquit Simon Tiletanus Episcopus Yprensis in tract. de Assumpt. V. *quid tam decorum, quam matrem plasmatoris & Redemptoris omnium intueri? Nam si sepulchrum eiusdem nostri Saluatoris ita visu delectabile est; si lapis, in quo stirps sancta Iesse requieuit, tantâ expetibilis celebritate, vt animos & affectus cunctorum prouocet in te; & quadam pietatis arte trahat ad se omnia: quæ vel qualis erat lætitia, DEI genitricem cernere, quamdiu eam diuina pietas communi sorte degentem nobiscum concessit in terris?* Et mox: *Denique Virgo mater omnium in se charissimatum commercia deferebat. Primo namque aspectu scintillans sacri amoris ignibus, proximorum pectora suauiter exurebat, animis fidem suggerebat, suadebat verecundiam, inflectebat ad pietatem, spirabat florem virginitatis, seminabat nouale castitatis, depingens oculis habitum humilitatis, præferens iudicium veritatis &c.* Durum certè fuisset Apostolis, si vtroque parente, Domino suo & matre eius, simul orbarentur; quod etiam ne fieret, præcauit Rebecca in filijs suis, Iacob & Esau, cùm illi ob insidias fratris fugam suasit dicens: *Cur vtroque orbabor filio in vno die?* Genes. 27. Durum esset mundo in recessu Solis, Luna carere, quæ quidem Sol nocturnus est. Ergo recedente Sole Christo ex hoc mundo, saltem Luna, mater, ei relinquenda erat: donec ipsa Ecclesia tunc quidem adhuc tenella, sensim adolesceret & fieret pulchra vt Luna plena, magistra & illuminatrix suorum filiorum. Cuius rei typum exhibet nobis Elcana, qui obtento filio Samuele, solus ascendit in Silo cum domo suâ, vt immolaret Deo hostiam solemnem: Anna autem coniux eius non ascendit; dixit enim viro suo: *Non ascendam donec ablactetur infans & ducam eum.* 1. Reg. 1. Ascendit in cœlum solus Saluator cùm familia sua è limbo erepta: mater adhuc in terra remanere voluit, donec teneram Ecclesiam lacte suo educaret & confortaret: volens ad tempus sua se beatitudine defraudare, vt Ecclesiæ deseruiret.

2. 2. In bonum ipsius sanctissimæ Dei matris; vt merita sua amplissima alioquin ampliùs cumularet, & ita tandem cumulatiore gloriâ ad filium ascenderet, itaque ab ipsomet filio sibi occurrente in cœlum induceretur. Debebatur ei velut matri Dei summa in cœlo gloria post filium; ne verò illa dono merè gratuito adscribi posset, voluit eam condignè & cumulatè promereri, laborando vsque ad senectam. Gothi Reges filios ad mensam suam non adhibebant, sed ad quadram seruorum ponebant, donec opima spolia ab hostibus reportarent, & testimonia fortitudinis suæ ab externis Regibus acciperent, vti factum cum Alboino Odwini, Gothorum Regis filio, scribit Paulus Diaconus lib. 1. cap. 23. Huiusmodi opima spolia vt Deipara sibi pararet, & ab vniuersa Ecclesia testimonium acciperet suæ fortitudinis, diutiùs adhuc in terris militare voluit, vtpotè collocanda ad filij dexteram in cœlo. Quòd si decuit matrem Dei post tot alioquin tantosque meritorum cumulos, ampliores alios adijcere, quis iam dicere poterit, se pro cœlo nimium pati? nimis diu laborare? S. Euphrasia virgo, sanctimonialis meritis cumulatissima & miraculis corusca, cùm responsum mortis haberet ad Christum assumenda, instanter orabat, vt vel vno adhuc anno militare in terris, & quasi parum aut nihil laborasset, cœlo se digniorem reddere posset, apud Sur. 13. Martij. Ita nos comparati esse debemus, vt semper existimemus nondum satis cœlo nos maturos esse, plus vltrà adhuc laborandum, vt tanto fruamur bono. Intellexit hoc præclarè S. P. N. Ignatius, qui asserere non dubitauit: si optio sibi daretur, hinc iam emigrandi cum certâ spe salutis, vel diutiùs commorandi ad seruiendum Deo cum non æquè certâ spe, se in hanc iturum partem; quo & Dei gloriam magis promouere, & sua augere merita posset. Atque hæc est inprimis optima illa pars, quam & nos, si sapimus, eligemus in hac vitâ: non honores, non opes, non delicias, quæ ad modicum durant, & pòst auferuntur nobis: sed virtutes & bonorum operum merita veræque pietatis officia. Hæc enim nobis inuitis, auferri nunquam possunt, sed comitantur nos vsque ad vitam æternam: illa crepundia sunt & nugæ pueriles. Deciderat aliquando Athenis aurea lamina de coronâ Dianæ, sustulit eam puer. Quod vbi Magistratus intellexit, puero proposuit ex vnâ quidem parte crepundia puerilia; ex alterâ verò laminam illam auream; vt alterutrum eligeret. Quid ad hæc puer? Ad aurum extendit manum, spretis puerorum nugis; adeoque velut intelligens, sacrilegij reus iudicatus & capite plexus est. Ælian. lib. 5. cap. 16. Ecce vobis, puer spernit crepundia, & partem coronæ aureæ, à Deâ gestatæ, præripere sibi satagit; & nos tam stulti erimus, vt posthabita Diuorum in cœlo corona aurea & immarcessibili, eligamus infima hæc & puerilia nugamenta, terræ glebas fulgentes, honorum fumos & inanes hominum opiniones, vacuos emolumento titulos, momentaneas voluptatulas & de-

& delectatiunculas, luteas domos & fugaces amicos? Absit, absit; ad coronam vitæ & Virginis Mariæ manum extendamus. Hoc enim qui fecerit, non vt puer ille reus fiet, sed vt prudens negociator gloriam & vitam æternam sibi comparabit.

IN FESTO S. BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

THEMATA.

I. Documenta ex pelle S. Bartholomæi.
II. Vsus linguæ malæ varius.
III. Apostoli cur præ cæteris tanta passi.
IV. Bona iniusta spiritus sunt immūdi.
V. Cultro seu gladio Iustitiæ quî vtendum.

THEMA PRIMVM.

Documenta ex pelle Sancti Bartholomæi.

I. *Angusta porta & arcta cœli via est.*
II. *Pellis & omnia danda pro anima.*
III. *Expoliandus vetus homo cum actibus.*

Elegit Bartholomæum. *Luc. 6.*

Minimum S.Bartholomæi Euangelium.

CIRCVMFEREBATVR olim Euangelium sub nomine Bartholomæi, quod tamen Papa Gelasius velut apocryphum reiecit iure meritoque, vt habetur p. 1. Decret. dist. 15. c. *Sancta Romana.* Ego tamen pace Gelasij arbitror Bartholomæum Euangelium scripsisse, & nobis reliquisse, magno nostro bono. Quale verò illud? Vtique id ipsum, de quo S. Bartholomæus teste S. Dionysio Areopagitâ in libro de mysticâ Theologiâ scripsit, *Euangelium esse latum & magnum, & iterum angustum.* Huiusmodi Euangelium, inquam, maximum & minimum, latum & angustum Bartholomæus scripsit: paruum & angustum mole, magnum & latum rerum pondere. Sed qua in charta scripsit? in propria sua pelle. Quo calamo? cultro carnificis. Quo atramento? sanguine suo: Iustum igitur est, vt hoc Euangelium perbreue legamus, scriptum in Bartholomæi pelle. Sunt autem tres sententiæ S. Scripturæ.

I. Angusta porta & arcta cœli via.

I. In eo legimus in Matth. 7. *Quàm angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam!* patet hoc Christi verbum ex pelle Bartholomæi. Si enim nudus ipse, & pauper atque innocens ad vitam non intrauit, qui in pellem ipsam perderet, quomodo intrabunt, qui sarcinis onusti sunt opum & peccatorum? Idem videre est in alijs Apostolis, qui non nisi per varia supplicia & tribulationes plurimas eò penetrârunt. Hac via & non alia, etiam omnes alij Sancti ad cœlum peruenerunt. Vnde Apocal. 7. visuntur *palmæ in manibus eorum*, quia scilicet pugnando victores euadere debuerunt. Quare vnus de senioribus cælitibus ibi, monstrato Sanctorum exercitu, interrogat Ioannem: *Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt & vnde venerunt?* Cui Ioannes: *Domine tu scis.* Et ille. *Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas & dealbauerunt eas in sanguine agni. Ideò sunt ante thronum DEI?* Quare sunt ante thronum Dei? Quia scilicet venerunt ex tribulatione magnâ. Idipsum ostendit Deus S. Perpetuæ Martyri propter fidem in vinculis detentæ per visionem, cuius meminit Tertullianus ei contemporaneus in lib. de animâ cap. 55. & Sanctus Augustinus lib. de animâ, sub Seuero Imperatore. Vidit enim scalam auream ad cœlum vsque porrectam, cultris & gladijs acutis à dextris & sinistris armatam, & angustam, vt non nisi vnus & gracilis quispiam per eam inter gladios ascendere posset. Sub eâ draco teterrimus & ingens iacebat, quem cuncti ascendere volentes formidabant. Vidit porrò Satyrum puerum (vnum è socijs) per scalam ascendentem, sociosque vt & ipsi sequerentur, nec draconem formidarent, hortantem. Quam visionem cùm cæteris concaptiuis recitâsset, omnes Deo gratias agentes, ad martyrium se vocari cognouerunt. Paulò pòst experta est Perpetua, quod vidit dum Satyrus primò, deinde ipsa leoni obiecta & ab eo occisa est. Baron. anno 205. Sur. 7. Martij. Leo hic draco ille fuit: cultri vtrimque fixi, parentes & vir eius à martyrio eam reuocantes, & filium eius lactentem in sinum eius iactantes, quem ipsa tamen fortissimo animo à se reiecit. Non timemus quidem nos draconem illum, quia ad sanguinem pro Christo fundendum pro tempore non vocamur, nihilominus tamen per angustam aliam scalam, & ipsam quoque cultris (qui sunt mundi, carnis, & dæmonis tentationes) circumseptam ascendendum nobis est. Vbi sunt ergo, qui sine omni difficultate & contentione se ingressuros cœlum putant, cùm Dominus omnibus dicat: *Contendit intrare per angustam portam.* Admonuit hac de re Cardinales aliquos B. Ægidius socius S. Francisci, qui audito eius sermone, rogabant vt pro ipsis oraret. Quibus ipse: *Quid opus, Reuerendissimi Domini, vt pro vobis orem, quando vos longè maiore fide & spe præditi estis,*

estis, quàm ego? Et quomodo? dicunt illi. Quibus Ægidius: *Vos in tantis opibus, honoribus & prosperis successibus putatis vos saluos fore, cùm ego in miseriâ & rebus duris atque aduersis me damnatum iri formidem.* Quo verbo ipsi non parum ædificati fuere. Sur. 23. April. Noluit vir sanctus damnare eorum honores, sericas vestes, opiparas mensas & opes, sed monere tantùm, vt sibi attenderent & cogitarent, hanc non videri arctam illam viam, quam ostendit Christus: videri potiùs spatiosam ac saltem periculosam.

II. Pellis & omnia danda pro animâ.

II. Id Iob: *Pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro animâ suâ.* Iob 2. Satanæ quidem hæc vox est, sed à Deo tamen approbata, dum ad hanc petitionem data est ei potestas in S. Iob percutiendi eum, non in bonis tantùm externis & liberis, vt anteà, sed etiam in propriâ carne. Ostendit autem tanta esse electorum præmia, vt nihil non pro ijs homo sustinere debeat; etiam atrocissima quæque & vitam ipsam dare: quasi diceret pro pelle immortali & gloriosâ, cur non dabit homo pellem suam mortalem & miseram? Spoliârat iam bonum Iob omnibus armentis & pecoribus suis, occiderat ei omnes liberos, necdum tamen satis eum pertulisse putat pro cælesti gloriâ, nisi eum in carne etiam miserrimè conficeret. Atque hoc obtento, insuper vxorem eius instigat, vt tam miserè affecto illudat & mortem imprecetur. Nimirum parũ esse putauit, quidquid homo daret pro cælesti beatitudine. Hoc ipsum etiam est, quod in Bartholomæi pelle lusum est. Reliquit is, quæ habuit propter Christum: secutus est Christum: peragrauit citeriorem Indiam & maiorem Armeniam, plurimaque perpessus est: nec tamen adhuc putauit se sufficiens pretium numerâsse pro beatitudine, nisi etiam pellem daret. Romæ cùm quis Cardinalis in Pontificem electus proclamatur, illicò plebecula in palatium eius inuolat, & quidquid intus est, rapit & asportat, teste præter Cranzium lib. 10. Metrop. cap. 11. ipsâ experientiâ. Censet enim Papatum ei facilè rursum suppeditaturum, quidquid ablatum est. Audierat Satan Iobum ob eximiam sanctitatem magno apud Deum loco esse, adeoque procul dubio cœli hæredem fore, quare omnia ei diripit, idque parum esse putat, perpensâ gloriâ ipsi paratâ. Dixit quidam vir religiosus & eximiè doctus Electos, si noscerentur, omni plagarum genere in hac vitâ exagitandos: vicissim reprobos omni delitiarum copiâ demulcendos esse; eò quòd illis plagæ, præmiorum; his deliciæ, pœnarum cumulo abundè compensandæ forent in altero illo sæculo. Sanctis ergo Martyribus palmâ condecorandis parauit Deus prius acerbissima quæque supplicia, quæ ipsi nihili æstimabant respectu coronæ sibi propositæ. Vnde SS. Ionas & Barachisius à Saborio Rege propter fidem torti & flagellati: *Pauca,* inquiunt, *pro multis patimur.* Iterum glebis ardentibus vstus Barachisius: *Adiuro vos per DEVM vt cruciatibus his maiores addatis.* Apud Sur. 29. Martij. Id ipsum docuit Martyrum omnium Rex Christus, qui non solùm bonis exutus, sed & in crucem actus, insuper acerrimè illusus fuit. Quare si bona tua pauperibus communicas, parum adhuc dedisti: si virtutum studio perpetuò incumbis, parum adhuc est: si etiam dira patiaris, necdum multùm est: irrideri insuper & sperni post hæc omnia desidera, si quid dignum cœlo dare vis.

III. Expoliãdus vetus homo cũ actibus suis.

III. Id S. Pauli: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum.* Ad Coloss. 3. Quis vetus homo? Ille, in quo ancilla dominatur heræ, & Agar Saræ. Ancilla concupiscentia est, ratio domina. Vbi illa huic imperat, ibi vetus homo est: nouus, vbi paret. Ille Adami peccato vitiatus, hic gratiâ Christi reformatus est. Malum regimen domûs est, vbi ancilla dominæ imperat, vt in domo Henrici octaui Regis Angliæ, in quâ odio habita Regina, amata verò ancilla fuit. Quid igitur? exuendus est vetus homo & excoriandus hoc ipso, quòd vitiatus prauâ concupiscentiâ in bestiam degenerauit. Et quam aliam ob causam iussit Deus Leuit. 1. detrahi pellem hostiæ immolandæ, nisi quia pellis comedi nequit; sacrificium autem quasi cibus Dei esse debebat? Mahometes, qui anno 1453. per proditionem ciuis cuiusdam Constantinopolitani cepit Constantinopolim, pactus est ei vas auri vnà cum filiâ: vbi ciuitatem occupauit, aurum vnaque filiam in forum produci iussit: verùm priùs imperauit, vt si filiâ circumcisi vellet potiri, priùs & ipse pellem deponeret, sicque miserum per carnificem excoriari iussit, pòst sale & cineribus conditum poni in lectum, donec noua ei pellis, vt dicebat ludens, succresceret, sicque hoc ludibrio proditorem extinxit. Cuspinian. in Constantino VIII. Imper. Funestum & impium facinus satis nos informat, iure à Deo peti, vt si sponsâ cælestis gloriæ gaudere velimus, terrenam & brutam pellem exuamus; quia Deus spiritus est, non caro: gloria cælestis spiritualis, non carnalis. Igitur exuenda pellis veteris consuetudinis. Qui iuramentis & execrationibus assuetus est, exuat pellem linguæ: qui ebrietati, pellem gutturi: qui rapinis & vsuris, pellem manibus detrahat. Ita enim S. Hieronymus in Epist. ad Paulum & Eustochium ait: *Aula cælestis non suscipit nisi sanctos, simplices & iustos.* Et Ambrosius in Luc. lib. 5. ait: *Tenerâ corporis curâ luxuque & lasciuiarum cupiditate mollitos nequaquam cælestis aula suscipit, ad quam duris laboriosæ virtutis gradibus ascenditur.*

At durum, inquies, est pellem suam exuere. Esto hoc; sed pulchrum est, pro veteri pelle mortali nouam immortalem induere. Serpens, teste Tertulliano lib. de pallio, *vt senium persensit, in angusta se stipat, pariterq; specum ingrediens & cute egrediens, ab ipso statim limine erasus, exuuijs ibidem relictis, nouum se explicat cum squamis, & anni recurantur.* Addit Aristoteles lib. 8. animal. c. 17. renasci quasi & de nouo vegetari ei oculos & visum, qui priùs obtusi erãt. Quis ergo non similiter exuat veterem pellem, vt nouam &. immortalem accipiat? vestiatur lumine gloriæ ad videndum Deum?

Deinde

Deinde si, vt comœdiam vnam spectemus, per confertam multitudinem nos intrudimus, At quandoque pallium laceremus aut perdamus, quid non facere nos decet, vt cælesti illi spectaculo possimus interesse? Audiamus Augustinum loquentem in Manuali cap. 4. *O anima mea, si quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam longo tempore tolerare, vt Christum in gloria sua videre possemus, & sanctis eius sociari, nónne dignum esset pati omne quod triste est, vt tanti boni tantæq; gloriæ participes haberemur? Insidientur ergo dæmones, parent suas tentationes, frangant corpus ieiunia, premant carnem vestimenta, labores grauent, vigiliæ exsiccent, clamet in me iste, inquietet me ille vel ille, frigus incuruet, conscientia murmuret, calor vrat, caput doleat, pectus ardeat, infletur stomachus, pallescat vultus, infirmetur totum corpus, deficiat in dolore vita mea & anni mei in gemitibus. Ingrediatur putredo in ossibus meis & subter me scateat, vt requiescam in die tribulationis & ascendam ad populum accinctum nostrum.*

THEMA SECVNDVM.

Vsus linguæ malus, varius.

I. *Vsus otiosus.*
II. *Vsus temerarius & incautus.*
III. *Vsus furiosus.*
IV. *Vsus maledicus & contumeliosus.*
V. *Vsus iniquus & crudelis.*

Virtus de illo exibat & sanabat omnes. *Luc. 6.*

Lingua culter. TRisti & horrido schemate pingitur Sanctus Bartholomæus, excoriatus scilicet cum pelle in brachio sinistro & cultro in dextrâ; quasi monstrans instrumentum quod eum sic deformâsset. Eiusmodi culter lingua est quæ homines sæpè, & innocentes quidem, miserè conficit & excoriat. Culter fabricatur in hominum vtilitatem; non in perniciem, vti fiunt gladij: sed homines ex cultro faciunt sibi gladium; dum lingua, qua sibi & alijs seruire, Deumque laudare deberent, abutuntur ad iniuriam hominum, Deique offensionem. Vulgò iam mos obtinuit vt lingua hominis appelletur culter & gladius. Dicuntur enim qui multa friuolè garriunt, cultro vti & præscindere: **Auffschneiden / Fursichneiden / das Messer brauchen etc.** Consonatque id cum modo loquendi Sacræ scripturæ, quæ & ipsam linguam appellat *gladium*, Psal. 56. *Lingua eorum gladius acutus.* Et Psalm. 63. *Exacuerunt vt gladium linguas suas.* Et Psalm. 51. *Sicut nouacula acuta fecisti dolum.* Quare vt culter Bartholomæi sanet linguas nostras, videbimus quantum mali causent linguæ malæ.

I. Vsus otiosus. I. Quidam vtuntur hoc cultro otiosè, ad fallendum tempus; quo modo Persarum Rex iter faciens cultello philyriam, id est, membranam tiliæ tenuem, inter truncum & corticem latentem, scindebat ad fallendum tempus; neque enim libellum habebat ad legendum, neque aliam dignam occupationem, teste Æliano de variar. hist. lib. 14. cap. 12. & quo Domitianus paruo cultello muscas configere certo horarum penso solebat. Sic vtuntur multi linguâ suâ ad verba otiosa; quibus pretiosum tempus perdunt, & simul linguam suam grauiter sæpè inquinant. Vt enim qui multa diuersa edulia, fructus præsertim, comedunt, necesse est, vt interdum aliquid inter ea noxium sumant, quod diu in stomacho hærens concoqui nequeat: sic qui multa vana loquuntur, sæpè noxia loquuntur, quæ diu mentem cruciant, vt ait P. Damiani serm. 74. de Sanctis. Terribile est Domini verbum, Matth. 12. *Dico enim vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij.* De talibus verò Iob cap. 6. ait: *Ad increpandum tantum eloquia concinnatis & in ventum verba profertis.* In quem locum Sanctus Gregorius ait: *In ventum verba proferre, est otiosa dicere. Nam sæpè dum ab otiosis verbis nequaquam lingua compescitur, ad meritum quoque stultæ increpationis effrænatur, &c.* Certè qui in ventũ seminat & iure ridetur, quasi stultus, & increpatur quasi prodigus: sic qui inania loquitur.

II. Quidam vtuntur hoc cultro temerè & sine ratione, dum priùs non expendunt, quod loqui volunt; sed quidquid in buccam venit, effundunt. Isti lingua sua vtuntur, sicut infantes cultro, qui plerumque sibi ipsis plùs nocent quàm alijs. Ostendamus hoc exemplis. II. Vsus temerarius & incautus. Anno 1551. in Megalopolicis finibus non procul à Wildstadio in ferijs Pentecostes plebem cereuisiæ poculis indulsisse scribitur, cui mulier intererat, quæ sæpenumerò diabolum suis immiscebat iuramentis: ergo is spectantibus omnibus eam per ostium in aërem altiùs sustulit. Reliqui perterriti insequuntur, visum quò deduceretur fœmina, cernuntque eam extra pagum in aëre aliquamdiu pendulam, inde in agro præcipitatam compererunt mortuam. Vierus lib. 3. de præstig. dæm. Non ergo temerè compellandus dæmon. Sed & magnis cum dominis nihil temerè loquendum, quod expertus tonsor Pragensis, Ianda nomine, anno 1461. qui, cùm Georgius Podiebraz Rex Bohemiæ pro more balneum adijsset, dum tondet eum, interrogat, cuius nunc regnum Bohemiæ esset. Respondit Rex: *Cuius, nisi tuum, in cuius manu Rex?* Approbato hoc dicto; Rex iam attonsus interrogat Iandam: *Quis nunc Rex Bohemiæ?* Respondet ille: *Vestra maiestas regia.* Tum ei colaphum impegit Rex & prostratum calcauit, vt miser octauo die extinctus sit. Wencesl. Hagecus in Chron. Bohem. Pene igitur Pythagoras monuit: *Coronam ne carpito:* Et, *in astrum digitum ne intendito.* Sapienter etiam Dauid Psalm. 36. ait: *Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Os meditetur antequam loquatur. Loqui autem iudicium debet, quia priùs ratio velut Iudex, audire partes & ex-

dum saltem, quantum dari potest, omnes scilicet homines, quotquot ad eius vmbram fugiūt. Si enim Deus Abrahæ pro dilecto suo filio Isaac sibi immolando, (licet non reipsâ, sed voluntate solâ parentis immolatus sit) dixit: *Quia fecisti rem hanc, & non pepercisti vnigenito filio tuo:* (hoc est, dare eum voluisti) *multiplicabo semen tuum, sicut stellas cœli, & sicut arenam maris*, Gen. 22. quasi dicat: dabo tibi pro vno filio tuo, filios & nepotes innumerabiles: cur non potiori iure det Deus matri filij sui, pro ipso verè immolato, innumeros alios filios; cùm etiam innumeri nequaquam æquiparari vnico illi possint? Et quemadmodū Abrahæ promissi sunt filij sicut stellæ cœli, in quibus intelliguntur iusti: & sicut arena maris, in quâ peccatores: ita B. Virgo meruit ius protegendi & in filios recipiendi iustos & iniustos, quicumque eius opem inuocarunt.

II. Potentissima & efficacissima. II. Vmbra platani est densissima. Vnde Plinius lib. 14. c. 12. *Vmbra platani iucunda est, quanquam crassa*, inquit. Quò crassior eò iucundior, Sole æstuante: nam & æstum arcet & pluuias; & hoc oblata eius folia, quæ peltæ figuram referunt. Aliæ arbores, quia minora habent folia, non ita ex omni parte prohibent Solem & pluuias. Hinc in magnis Solis caloribus Romani sub platano iucundissimè epulabantur. Et quid densius, quid potentius vmbrâ protectionis Marianæ? Aliorum enim Sanctorum preces coram Deo impetrant, Deiparæ verò imperant. Ita enim B. Petrus Damiani serm. 2. de natiuitate B. V. ait. *Accedis ante illud aureum humanæ reconciliationis altare, non solùm rogans, sed etiam imperans: Domina non ancilla.* Et hoc primò, quia

Meritò. 1. filij, quem rogat, mater est, matrem autem filius ex lege naturæ iubetur honorare. Non videretur autem honore afficere, sed pudore potiùs, si petenti gratiam negaret. Testem audiamus primò Adoniam filium Dauidis, qui interuentu Bethsabeæ, petiturus aliquid ab eius filio Salomone, dixit ad Bethsabeam: *Neque enim negare tibi quidquam potest*, filius scilicet matri. Deinde ipsum Salomonem, qui venienti ad se matri ait: *Pete mater mea: neque enim fas est, vt auertam faciem tuam*. 3. Reg. 2. Parentes in filijs seipsos intuentur velut in imagine suâ, indeque delectantur, iuxta id Prou. 3. *Pater in filio complacet sibi.* Vnde si contingat eos à filijs offendi aut sperni, certè tunc coguntur auertere ab eis vultum suum, nō absque magno dolore & cōfusione suâ. Hócne facere me decet, vult dicere Salomon, vt confundam & à mei amore auertam faciem matris meæ? Absit: Et si hoc filij hominum, num aliter faciet filius Dei matri suæ?

2. Secundò, quia suis obsequijs filio exhibitis vtique cōmeruit, vt filius vicissim obsequatur matri suæ in eius postulatis. Sanè matres ori suo detrahunt, quod filijs impertiant (quemadmodum & gallinæ vt dent pullis suis) nec facilè negant filijs, quod non obest illis. Et quid non præbuit Deipara filio? quid vnquam ei negauit? Igitur sicut ciconiæ reddunt vicem parentibus, implumes succollando: sic seruire decet filios parentibus, iuxta præceptum: *Honora patrem & matrem.* Quomodo igitur fieri possit vt talis filius neget aliquid tali matri? Certè quando in nuptijs Canæ sponso vinū petijt, licet minus opportuno tempore, (vti Christus obseruauit) audita tamen fuit, & vinum impetrauit. Quid enim, si filio dixisset: Nónne ego tibi sitienti lac præbui? nónne nudum vestij? nónne totâ vitâ seruiui? quid respondere filius poterat? Putat SāctusChrysostomus & Theophylactus, quòd primum miraculum Ierosolymis facere statuisset, velut in metropoli: ad preces tamen matris mentē mutârit. Vnde Chrysostomus ait: *Licet hoc dixerit: Nondum venit hora mea: maternis tamen precibus obtemperauit, &c. Vt matri honorem exhiberet & non contumax videretur matri, néve genetricē tam multis præsentibus pudore afficeret.* homil. 21. in Ioan. Nemo alius Sanctorū tam potentes & armatas preces corā Deo afferre potest. Quare sufficit causæ nostræ aduocatam habere Dei matrem. Iam obtinuit, quod petijt, qui hanc aduocatam habet.

Quid ergo dæmones nobis nocere sub hac aduocatâ poterunt? Sanè vmbra platani dicitur vespertiliones fugare, teste Pierio lib. 25. Hierogl. Deiparæ patrocinium primo conspectu fugiunt dæmones; nec quidquam moliri hostile audēt, vbi eius vmbram clientibus imminere vident. Vbi Regina patrocinatur, non opus est argumentis: frustra ei resistitur. Verū tamen est, tunc potentem, imò potentissimam esse intercessionem eius, quando clientes eius monitis obediunt: non verò cùm refractarij sunt. Hinc enim cùm pro vino supplicâsset, mox addidit ministris: *Quodcumque dixerit vobis facite.* Hi ergo nisi imperio eius obedientes hausissent aquam iussu Christi, vinum non accepissent. Morigeris ergo succurrit.

III. Vmbra platani publica, & vbi hæc arbor crescit, passim obuia est, non intra septa, sed in vijs publicis, sicut arbores aliæ syluestres, fructu carentes. Vnde dicitur ab Ecclesiastico stare *iuxta aquas in plateis*. Adhæc in cæteras quasque regiones, deuehi & plantari sese patitur, quod nō faciunt omnes arbores, vt palmæ, cupressi, cedri, &c. quæ non ferunt frigidum solū. Huiusmodi est protectio Deiparæ, quæ ad opitulandū omnibus pronissima & paratissima est, imò omnes ad se vocat in Ecclesiast. cap. 24. citato; vbi postquam velut medicatrix & mercatrix omnes suas merces & herbarum vires vænales proposuit ac dilaudauit dicendo: *Quasi cedrus, cupressus & palma exaltata sum: quasi oliua speciosa in campis sicut cinnamomū & balsamum aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris, & quasi storax & galbanum, &c. Ego quasi terebinthus: ego quasi vitis: ego mater pulchræ dilectionis, &c.* Tandem omnes ad suas merces capiendas, ad suam vmbram & protectionē vocat dicens: *Transite ad me omnes qui concupiscitis me & à generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis est, &c.* Ecce quàm amanter vocat ad se omnes! quàm vehementer cupit se impertiri omnibus! Proni quidem sunt & alij Sancti ad opitulandum miseris, sed non tantâ tamque vniuersali propensione, III. Paratissima ad iuuandum.

sione, vti mater Christi. Lego enim Sanctum Lambertum Episcopum Leodiensem impudicitiæ hostem, etiam post mortem negâsse impuris fœminis osculum manuum suarum, alijs omnibus concessisse. 17. Sept. apud Surium. Homicidam non admissum à Sancta Walpurgâ peregrinantem ad sepulchrum suum in eius vitâ 1. Maij. Elfridam ad sepulchrũ S. Eduardi Regis Britanniæ, velut sanguinariam; in vitâ 18. Martij. Et facilè quis sibi persuadeat superbos peccatores non audiri à sanctis; qui humilitatem summè amârunt, auaros à liberalibus, iracundos à mansuetis, gulosos à sobrijs. *Debent enim in nobis aliquid de suis virtutibus recognoscere, vt pro nobis dignentur Domino supplicare*, ait S. Augustinus serm. 30. de Sanctis. At B. Virgo merita vel demerita nostra non examinat, sed miserias tantùm aspicit nostras; vnde suam opem liberalissimè & promptissimè impendit.

1. Primò, quia est summa & potentissima cœli Regina. Decet autem Reges ac multò magis Reginas clementia, liberalitas & misericordia. Vnde qui in Regis iram inciderunt, Reginæ pedibus se aduoluunt; vti Aman, qui Regem sibi iratum videns, ad Reginæ pedes accidit gratiam postulans. Esth 7. Certè filia Pharaonis, quando Mosen infantem in fiscellâ aquis innatantem & vagientem vidit, miserta eius extraxit illum, ac licet eum de pueris Hebræorum, vtpote circumcisum, adeoque ex mandato patris submergendum deprehenderit, nihilominùs tamen educari iussit, & loco filij sui habuit. Exo. 1. Si hoc fecit filia Regis impij, quia scilicet regium est miseris succurrere; quid non speremus à Deipara. Licet enim quis de Hebræis, id est, peccatoribus & infidelibus, æternæ morti obnoxius, sit; si tamen eius opem vagiens imploret, opitulantem reperiet; quia ipsa considerat miserum peccatorum statum, quo velut infantes aquis innatant & sensim abripiuntur in abyssum: non attendit quales sint, sed quò miseri sint.

2. Secundò. Quia mater & aduocata communis omnium miserorum à Deo constituta est, quod vel nomen eius indicat. Quid enim Maria nisi *stellam maris* sonat? Et quid stella maris, nisi directrix & consolatrix periclitantium in mari? Et *numquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui*? Isa. 47.

IV. Fidelis & constans. IV. Vmbra platani Gortynæ in Cretâ nunquam folia dimittit: teste Plinio lib. 12. cap. 1. Fidelis etiam & constans est protectio Deiparæ illis, qui eam nunquam deserunt. Templo Ierosolymitano concessit Demetrius hoc priuilegium, vt *quicumque ad id confugerint obnoxij Regi in omni negotio, dimittantur, & vniuersa quæ sunt eis in regno eius, libera habent*. 1. Mach. 10. v. 43. Cur non idem priuilegium concesserit Deus matri filij sui, quæ ipsius templum fuit? Quemadmodũ ergo templum defendit & tuetur omnes, (vnde templum à *tuendo* dictũ volunt aliqui) qui ad id confugerint, quamdiu ipsi templũ non deseruerint: ita & Deipara vmbrâ suâ proteget clientes suos, quamdiu ipsi adhæserint.

Exemplum refert Abbas Palladius in Prato spirituali Ioan. Moschi cap. 75. *Erat*, inquit, *in Alexandriâ vir quidam fidelis, religiosus valde & misericors & hospitio suscipiens monachos. Habebat autem vxorem & ipsam humilem valde & ieiunantem quotidie. Erat autem illis filiola quasi annorum sex. Quadam verò die vir ille pius profectus est Constantinopolim. Erat enim negotiator. Relictis ergò domi vxore & puellâ & vno seruo, abijt vt nauigaret. Cùm verò iret ad nauim, ait ad illum vxor: Cui nos commendatos relinquis Domine? Respondit vir eius: Dominæ nostræ sanctæ Dei genitrici. Die verò quadam cùm sederet vxor & operaretur, habens & puellam secum, seruus ille ex suggestione diabolicâ voluit necare dominam & eius filiam, & diripere quidquid haberent & fugere. Sumpto igitur ex coquina cultro perrexit in triclinium, vbi erant ambæ. Cùm verò venisset ante ianuam, comprehensus est cæcitate, ita vt neque triclinium ingredi, neque ad coquinam reuerti posset. Cùm autem vnâ fermè horâ perstitisset, frustraq; conaretur ingredi, cœpit vocare dominam suam dicens: veni huc usque; illa admirans quod in medio ianuæ persistens ad illam non graderetur, sed clamaret ait illi: Tu magis huc veni: ignorans, quia cæcitate teneretur, puer autem incepit illam adiurare, vt iret prope illum. Illa verò iurauit non se ituram; tunc ait illi, mitte vel puellam. Quæ noluit, sed ait: Si quid vis, ipse potiùs veni. Videns autem seruus quòd nihil potuisset agere, seipsum gladio percussit, & corruit. Domina verò illius, cùm vidisset, quid egerat, clamauit, continuoq; vicini accurrerunt. Ingressi sunt autem & ex officio prætorij nonnulli, puerumq; reperientes adhuc viuum didicerunt ab ipso omnia, & glorificârunt Dominum qui ostenderat miracula & matrem saluauerat cum filiâ.*

Fida igitur protectrix suorum clientum est Deipara, constans vmbra illius, vti vidimus. Idcirco Audit. si ab æstu iræ diuinæ securi esse volumus, ad vmbram hanc fugiamus. *Diximus: In vmbrâ tuâ viuemus*: aiunt illi Thren. 4. Dicamus & nos hoc Deiparæ: *In vmbrâ tuâ viuemus*. Non fidamus vmbræ huius sæculi, Principum & amicorum fauori ac tutelæ. Sunt enim velut vmbra illius hederæ vel cucurbitæ (vt 70. legunt) quæ in æstu protexit vnico die Ionam; repentè verò corrosâ à verme hederâ desijt: hinc æstuare Ionas Solis radijs percussus, ac præ dolore mortẽ sibi optare dicens: *Melius est mihi mori quam viuere*. Ion. vlt. Veniet aliquando vermis sepulchri, mors, & corrodet Principes atque amicos, in quibus confidebas, vires quoque tuas, & quid si tunc iustitiæ Sol, Christus Iudex, feriat te radijs suis, & incipias æstuare ac mortem optare, ne ardorem gehennæ æternũm sustinere cogaris? Igitur si sapimus, ad vmbram Deiparæ nunc fugiamus, dum fugæ locus est: nõ expectemus cum Pharaone, donec marini illi parietes, mortis, inquam dolores, serò sapientes obruant, vt cum ipso frustrà clamemus: *Fugiamus Israëlem*. Exod. 14. Actum est, mi Pharao, in profundum ibis; quia serò fugisti. Quod ne & nobis accidat, potentissimo & liberalissimo suo patrocinio auertat à nobis cœli Regina clementissima, MARIA.

II. Elegit sponsum habere potiùs, quam non habere. II. Elegit habere sponsum, virginitati suæ nihil obfuturum, potiùs quàm eo carere. Et hoc sapientissimè. Primò vt cum virginitate etiam matrimonium velut à Deo institutum, & aliquando sacramenti dignitatem habiturum condecoraret, quod obseruat D. Ambrosius in Lucam, plus etiam est, adeoque melius virginitatem seruare in coniugio, quia difficilius, quàm extra. 1. Secundò vt haberet virginē, 2. virginitatis suæ custodem & nutricium; quæ si alioquin sola degere & sibimet victum quærere deberet, insidias inter homines facilè pateretur, quas vt declinaret, sponsum virginem sibi delegit.

3. Tertiò ex Dei consilio & occultâ dispensatione, *ne* (mater filij affecta) *temeratæ virginitatis adureretur infamiâ, cuius grauis aluus corruptelæ videretur insigne præferre. Nec decuit sinistrâ virginibus opinione viuentibus velamen excusationis relinqui, quòd infamata mater quoque Domini videretur*; inquit idem D. Ambrosius lib. 2. in Lucam.

4. Quartò *ne tanquam adultera à Iudæis lapidaretur*, inquit S. Hieronymus in cap. 1. Matth. *Quis enim ei crederet*, ait Eusebius Emissenus homil. in Virg. Natiuit. Domin. *sine viro concepisse? quis enim ei crederet, de Spiritu sancto, eius vterum intumuisse? Erat enim hoc inusitatum & sine exemplo. Melius ergo fuit, quòd virgo ad tempus non virgo putaretur, quàm quòd accusata lapidaretur; non enim violatur virginitas falsâ opinione, occiditur autem innocens plerumque falsâ accusatione.* Quòd si fortè non vt adultera, saltem velut corrupta in domo paternâ poterat lapidari, ex lege Deuteron. 22. sic statuente: *Si non est in puellâ inuenta virginitas, lapidibus obruent eam viri ciuitatu illius & morietur; quia fecit nefas in Israël, vt fornicaretur in domo patris sui*, vt obseruat D. Thomas 3. part. quæst. 29. art. 1 ad 4.

5. Quintò Ex eodem Dei consilio, vt Ioseph ipsi eiusque filio esset adiumento & custodiæ, sacræque illius familiæ in temporalibus administrator. Virga florem aut rosam emittens habet sua folia aut spinas, quibus defendatur: atqui Maria Virga illa erat, de quâ Isaac cap. 11. prædixit: *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet*; vt exponit S. Hieronymus. Debuit igitur habere sponsum protectorem.

III. Elegit sponsum humilem, & fabrum potiùs, quam nobilem ac diuitem. III. Elegit sponsum humilem & fabrum potiùs, quàm diuitem & nobilem. 1. Primò, quia & ipsa humillima fuit; quæ autem bene nubere vult, nubat pari: sic maior inter coniuges erit concordia. 2. Secundò, id actum Dei dispensatione, vt Christus futurus eius filius patrem haberet sibi consimilem; siquidem & ipse humiliauit semetipsum, formam serui indutus. Ego, inquit, Can. 2. *flos campi & lilium conuallium*, hoc est, (vt Rupertus Matth. 1. exponit) decus parentum humilium. *Non est flos regij alicuius horti Christus; non enim Regem aliquem, hominum existimatione patrem habere voluit, sed Ioseph fabrum &c.* Fabrum. 1. Fabrum verò primò ex eodem Dei consilio, quia ad quærendum victum sibi & vxori in stabulo Bethlehemetico & fugâ Ægyptiacâ, ars fabrilis lignaria magis erat idonea, & paucioribus instrumentis egebat. Secundò vt esset analogia quædam inter ipsum, & Deum patrem, mundi fabricatorem, cuius filius naturalis erat Christus, Iosephi solùm matrimonialis, vt obseruat D. Augustinus serm. de natiuit. & S. Petrus Chrysologus serm. 48. 2.

Magnum bonum est bonus coniux, vti coniugi suæ Annæ Elcana insinuat. 1. Reg. 1. *Anna, quam ob rem affligitur cor tuum? nunquid non ego melior tibi sum, quàm decem filij?* Quod etiam dicere poterat Iosephus coniugi suæ, si afflicta ipsa fuisset. Sed non potuit affligi sub tam sancto coniuge, qualis erat Iosephus. Quod si alij quoque desiderant, quærant sibi coniuges virtutibus insignes, magis quàm opibus, formâ, stirpe, & similibus; quæ plus sæpè nocent, quàm prosint.

IV. Elegit adesse filio crucifixo potiùs quàm abesse. IV. Elegit adesse filio crucifixo potiùs quàm abesse. 1. Primò vt materno affectui & amori erga tam dilectum filium satisfaceret. Agar illa filium moribundum *abiecit subter vnam arborem & abijt sedítq; è regione procul, quantum potest arcus iacere. Dixit enim: non videbo morientem puerum.* Genes. 21. secuta affectum naturalem, & ne ipsa vnà cum puero nimiùm affligeretur ac quodammodo moreretur. Non improbo hoc quidem, sed meliorem partem elegisse dico Mariam, quæ naturalem affectum transcendit vicitque seipsam, volens vnà cum filio suo, quando eum seruare non poterat, pati, ac si liceret, etiam mori; non timens sese ingerere in furentem turbam, & tam mœsto filij spectaculo in corde lancinari. Laudatur meritò ab Episcopo Abulensi 2. Reg. 21. quæst. 30. Respha, quæ duobus filijs suis crucifixis tamdiu assedit strato subter se cilicio; eósque à ferarum morsibus defendit, donec delapsâ è cœlo pluuiâ de crucibus tollerentur. Quanto asperiori in cilicio stetisse putamus Mariam ad crucem filij, vt eum si quo modo posset, defenderet à rabidis illis feris & latrantibus Iudæis! nec dubium à cruce non fuisse discessuram, donec filius depositus, sepulturæ mandaretur, licet multis mensibus & annis ibi penderet. Discant hîc parentes adesse filijs suis inter tentamenta & defendere eos à feris, deprauatis socijs & Magistris.

Secundò vt ipsa præsens filium suum Deo patri secundùm eius beneplacitum ad mortem efferret. 2. Quemadmodum enim filius eius *in mortem à discipulo suis tradendus amulis, priùs in vitæ ferculo se tradidit discipulis*: ita mater filium morti in prædam offerendum priùs obtulit patri cælesti in redemptionem generis humani: longè ardentiore zelo & amore, quàm mater Machabæorum, aut S. Symphorosa, vel S. Fælicitas septem filios suos coram torqueri & immolari Deo in holocaustum viderit. Licet enim hæc immolatio cor matris acerbissimè sauciârit ac dilacerârit, præualuit tamen amor Dei & conformitas matris cum diuinâ voluntate; quemadmodum & in

& in Abrahamo filium immolaturo. B. Natalia coniugis sui Adriani pedes & manus supra incudem amputandas ipsamet extendit, vt eum Deo in martyrem & hostiam offerret; in vitâ S. Adriani 7. Septemb. apud Sur. Maria etiam, *ita diuina voluntati conformis erat*, inquit D. Antoninus 4. p. Theol. fol. 25. c. 41. §. 1. *vt si oportuisset, ad implendam voluntatem DEI, ipsa filium in crucem posuisset: neque enim minoris obedientia fuit, quàm Abraham.*

V. Elegit post filij ascensionem remanere aliquamdiu in terrâ potiùs, quã cum comitari in cœlum.

V. Elegit denique post filij in cœlum ascensionem remanere adhuc ad tempus in terrâ; quod sanè mirum est. Passa enim iam erat vnà cum patiente filio, magis spiritu quàm carne: resurrexit spiritu cum resurgente; cur ergo non ascendit cum ascendente? Verùm & hìc quoque meliorem partem elegit, dum in terris aliquantisper remansit. Primò in solatium Apostolorum & Ecclesiæ primitiuæ; vt ab eius præsentiâ recrearentur, & sapientiâ plusquam Angelicâ in multis edocerentur. *Quid enim tam iucundum*, inquit Simon Tiletanus Episcopus Yprensis in tract. de Assumpt. V. *quid tam decorum, quàm matrem plasmatoris & Redemptoris omnium intueri? Nam si sepulchrum eiusdem nostri Saluatoris ita visu delectabile est; si lapis, in quo stirps sancta Iesse requieuit, tantâ expetibilis celebritate, vt animos & affectus cunctorum prouocet in te; & quadam pietatis arte trahat ad se omnia: quæ vel qualis erat lætitia, DEI genitricem cernere, quamdiu eam diuina pietas communi sorte degentem nobiscum concessit in terris?* Et mox: *Denique Virgo mater omnium in se charismatum commercia deferebat. Primo namque aspectu scintillans sacri amoris ignibus, proximorum pectora suauiter exurebat, animis fidem suggerebat, suadebat verecundiam, inflectebat ad pietatem, spirabat florem virginitatis, seminabat nouale castitatis, depingens oculis habitum humilitatis, præferens iudicium veritatis &c.* Durum certè fuisset Apostolis, si vtroque parente, Domino suo & matre eius, simul orbarentur; quod etiam ne fieret, præcauit Rebecca in filijs suis, Iacob & Esau, cùm illi ob insidias fratris fugam suasit dicens: *Cur vtroque orbabor filio in vno die?* Genes. 27. Durum esset mundo in recessu Solis, Luna carere, quæ quidem Sol nocturnus est. Ergo recedente Sole Christo ex hoc mundo, saltem Luna, mater, ei relinquenda erat: donec ipsa Ecclesia tunc quidem adhuc tenella, sensim adolesceret & fieret pulchra vt Luna plena, magistra & illuminatrix suorum filiorum. Cuius rei typum exhibet nobis Elcana, qui obtento filio Samuele, solus ascendit in Silo cum domo suâ, vt immolaret Deo hostiam solemnem: Anna autem coniux eius non ascendit; dixit enim viro suo: *Non ascendam donec ablactetur infans & ducam eum.* 1. Reg. 1. Ascendit in cœlum solus Saluator cùm familia sua è limbo erepta: mater adhuc in terra remanere voluit, donec teneram Ecclesiam lacte suo educaret & confortaret: volens ad tempus sua se beatitudine defraudare, vt Ecclesiæ deseruiret.

2. In bonum ipsius sanctissimæ Dei matris; vt merita sua amplissima alioquin ampliùs cumularet, & ita tandem cumulatiore gloriâ ad filium ascenderet, itaque ab ipsomet filio sibi occurrente in cœlum induceretur. Debebatur ei velut matri Dei summa in cœlo gloria post filium; ne verò illa dono merè gratuito adscribi posset, voluit eam condignè & cumulatè promereri, laborando vsque ad senectam. Gothi Reges filios ad mensam suam non adhibebant, sed ad quadram seruorum ponebant, donec opima spolia ab hostibus reportarent, & testimonia fortitudinis suæ ab externis Regibus acciperent, vti factum cum Alboino Odwini, Gothorum Regis filio, scribit Paulus Diaconus lib. 1. cap. 23. Huiusmodi opima spolia vt Deipara sibi pararet, & ab vniuersa Ecclesia testimonium acciperet suæ fortitudinis, diutiùs adhuc in terris militare voluit, vtpotè collocanda ad filij dexteram in cœlo. Quòd si decuit matrem Dei post tot alioquin tantosque meritorum cumulos, ampliores alios adijcere, quis iam dicere poterit, se pro cœlo nimium pati? nimis diu laborare? S. Euphrasia virgo, sanctimonialis meritis cumulatissima & miraculis corusca, cùm responsum mortis haberet ad Christum assumenda, instanter orabat, vt vel vno adhuc anno militare in terris, & quasi parum aut nihil laborâsset, cœlo se digniorem reddere posset, apud Sur. 13. Martij. Ita nos comparati esse debemus, vt semper existimemus nondum satis cœlo nos maturos esse, plus vltrà adhuc laborandum, vt tanto fruamur bono. Intellexit hoc præclarè S. P. N. Ignatius, qui asserere non dubitauit: si optio sibi daretur, hinc iam emigrandi cum certâ spe salutis, vel diutiùs commorandi ad seruiendum Deo cum non æquè certâ spe, se in hanc iturum partem; quo & Dei gloriam magis promouere, & sua augere merita posset. Atque hæc est inprimis optima illa pars, quam & nos, si sapimus, eligemus in hac vitâ: non honores, non opes, non delicias, quæ ad modicum durant, & pòst auferuntur nobis: sed virtutes & bonorum operum merita veræque pietatis officia. Hæc enim nobis inuitis, auferri nunquam possunt, sed comitantur nos vsque ad vitam æternam: illa crepundia sunt & nugæ pueriles. Deciderat aliquando Athenis aurea lamina de coronâ Dianæ, sustulit eam puer. Quod vbi Magistratus intellexit, puero proposuit ex vnâ quidem parte crepundia puerilia; ex alterâ verò laminam illam auream; vt alterutrum eligeret. Quid ad hæc puer? Ad aurum extendit manum, spretis puerorum nugis; adeoque velut intelligens, sacrilegij reus iudicatus & capite plexus est. Ælian. lib. 5. cap. 16. Ecce vobis, puer spernit crepundia, & partem coronæ aureæ, à Deâ gestatæ, præripere sibi satagit; & nos tam stulti erimus, vt posthabita Diuorum in cœlo corona aurea & immarcescibili, eligamus infima hæc & puerilia nugamenta, terræ glebas fulgentes, honorum fumos & inanes hominum opiniones, vacuos emolumento titulos, momentaneas voluptatulas & de-

& delectatiunculas, luteas domos & fugaces amicos? Absit, absit; ad coronam vitæ & Virginis Mariæ manum extendamus. Hoc enim qui fecerit, non vt puer ille reus fiet, sed vt prudens negociator gloriam & vitam æternam sibi comparabit.

IN FESTO S. BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

THEMATA.

I. Documenta ex pelle S. Bartholomæi.
II. Vsus linguæ malæ varius.
III. Apostoli cur præ cæteris tanta passi.
IV. Bona iniusta spiritus sunt immūdi.
V. Cultro seu gladio Iustitiæ quî vtendum.

THEMA PRIMVM.

Documenta ex pelle Sancti Bartholomæi.

I. *Angusta porta & arcta cœli via est.*
II. *Pellis & omnia danda pro anima.*
III. *Expoliandus vetus homo cum actibus.*

Elegit Bartholomæum. *Luc.* 6.

Mirum S. Bartholomæi Euangelium.

CIRCVMFEREBATVR olim Euangelium sub nomine Bartholomæi, quod tamen Papa Gelasius velut apocryphum reiecit iure meritoque, vt habetur p. 1. Decret. dist. 15. c. *Sancta Romana*. Ego tamen pace Gelasij arbitror Bartholomæum Euangelium scripsisse, & nobis reliquisse, magno nostro bono. Quale verò illud? Vtique id ipsum, de quo S. Bartholomæus teste S. Dionysio Areopagitâ in libro de mysticâ Theologiâ scripsit, *Euangelium esse latum & magnum, & iterum angustum*. Huiusmodi Euangelium, inquam, maximum & minimum, latum & angustum Bartholomæus scripsit: paruum & angustum mole, magnum & latum rerum pondere. Sed qua in charta scripsit? in propria sua pelle. Quo calamo? cultro carnificis: Quo atramento? sanguine suo: Iustum igitur est, vt hoc Euangelium perbreue legamus, scriptum in Bartholomæi pelle. Sunt autem tres sententiæ S. Scripturæ.

I. Angusta porta & arcta cœli via.

I. In eo legimus in Matth. 7. *Quàm angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam!* patet hoc Christi verbum ex pelle Bartholomæi. Si enim nudus ipse, & pauper atque innocens ad vitam non intrauit, quin pellem ipsam perderet, quomodo intrabunt, qui sarcinis onusti sunt opum & peccatorum? Idem videre est in alijs Apostolis, qui non nisi per varia supplicia & tribulationes plurimas eò penetrârunt. Hac via & non alia, etiam omnes alij Sancti ad cœlum peruenerunt. Vnde Apocal. 7. visuntur *palmæ in manibus eorum*, quia scilicet pugnando victores euadere debuerunt. Quare vnus de senioribus cælitibus ibi, monstrato Sanctorum exercitu, interrogat Ioannem: *Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt & vnde venerunt?* Cui Ioannes: *Domine tu scis.* Et ille. *Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas & dealbauerunt eas in sanguine agni. Ideò sunt ante thronum DEI?* Quare sunt ante thronum Dei? Quia scilicet venerunt ex tribulatione magnâ. Idipsum ostendit Deus S. Perpetuæ Martyri propter fidem in vinculis detentæ per visionem, cuius meminit Tertullianus ei contemporaneus in lib. de animâ cap. 55. & Sanctus Augustinus lib. de animâ, sub Seuero Imperatore. Vidit enim scalam auream ad cœlum vsque porrectam, cultris & gladijs acutis à dextris & sinistris armatam, & angustam, vt non nisi vnus & gracilis quispiam per eam inter gladios ascendere posset. Sub eâ draco teterrimus & ingens iacebat, quem cuncti ascendere volentes formidabant. Vidit porrò Satyrum puerum (vnum è socijs) per scalam ascendentem, sociosque vt & ipsi sequerentur, nec draconem formidarent, hortantem. Quam visionem cùm cæteris concaptiuis recitâsset, omnes Deo gratias agentes, ad martyrium se vocari cognouerunt. Paulò pòst experta est Perpetua, quod vidit dum Satyrus primò, deinde ipsa leoni obiecta & ab eo occisa est. Baron. annô 205. Sur. 7. Martij. Leo hic draco ille fuit: cultri vtrimque fixi, parentes & vir eius à martyrio eam reuocantes, & filium eius lactentem in sinum eius iactantes, quem ipsa tamen fortissimo animo à se reiecit. Non timemus quidem nos draconem illum, quia ad sanguinem pro Christo fundendum pro tempore non vocamur, nihilominus tamen per angustam aliam scalam, & ipsam quoque cultris (qui sunt mundi, carnis, & dæmonis tentationes) circumseptam ascendendum nobis est. Vbi sunt ergo, qui sine omni difficultate & contentione se ingressuros cœlum putant, cùm Dominus omnibus dicat: *Contendite intrare per angustam portam.* Admonuit hac de re Cardinales aliquos B. Ægidius socius S. Francisci, qui audito eius sermone, rogabant vt pro ipsis oraret. Quibus ipse: *Quid opus, Reuerendissimi Domini, vt pro vobis orem, quando vos longè maiore fide & spe præditi estis,*

estis, quàm ego? Et quomodo? dicunt illi. Quibus Ægidius: *Vos in tantis opibus, honoribus & prosperis successibus putatis vos saluos fore, cùm ego in miseriâ & rebus duris atque aduersis me damnatum iri formidem.* Quo verbo ipsi non parum ædificati fuere. Sur. 23. April. Noluit vir sanctus damnare eorum honores, sericas vestes, opiparas mensas & opes, sed monere tantùm, vt sibi attenderent & cogitarent, hanc non videri arctam illam viam, quam ostendit Christus: videri potiùs spatiosam ac saltem periculosam.

II. Pellis & omnia danda pro animâ.

II. Id Iob: *Pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro animâ suâ.* Iob 2. Satanæ quidem hæc vox est, sed à Deo tamen approbata, dum ad hanc petitionem data est ei potestas in S. Iob percutiendi eum, non in bonis tantùm externis & liberis, vt anteà, sed etiam in propriâ carne. Ostendit autem tanta esse electorum præmia, vt nihil non pro ijs homo sustinere debeat, etiam atrocissima quæque & vitam ipsam dare: quasi diceret pro pelle immortali & gloriosâ, cur non dabit homo pellem suam mortalem & miseram? Spoliârat iam bonum Iob omnibus armentis & pecoribus suis, occiderat ei omnes liberos, necdum tamen satis eum pertulisse putat pro cælesti gloriâ, nisi eum in carne etiam miserrimè conficeret. Atque hoc obtento, insuper vxorem eius instigat, vt tam miserè affecto illudat & mortem imprecetur. Nimirum parũ esse putauit, quidquid homo daret pro cælesti beatitudine. Hoc ipsum etiam est, quod in Bartholomæi pelle lusum est. Reliquit is, quæ habuit propter Christum: secutus est Christum: peragrauit citeriorem Indiam & maiorem Armeniam, plurimaque perpessus est: nec tamen adhuc putauit se sufficiens pretium numerâsse pro beatitudine, nisi etiam pellem daret. Romæ cùm quis Cardinalis in Pontificem electus proclamatur, illicò plebecula in palatium eius inuolat, & quidquid intus est, rapit & asportat, teste præter Cranzium lib. 10. Metrop. cap. 11. ipsâ experientiâ. Censet enim Papatum ei facilè rursum suppeditaturum, quidquid ablatum est. Audierat Satan Iobum ob eximiam sanctitatem magno apud Deum loco esse, adeoque procul dubio cœli hæredem fore, quare omnia ei diripit, idque parum esse putat, perpensâ gloriâ ipsi paratâ. Dixit quidam vir religiosus & eximiè doctus Electos, si nóscerentur, omni plagarum genere in hac vitâ exagitandos: vicissim reprobos omni delitiarum copiâ demulcendos esse; eò quòd illis plagæ, præmiorum; his deliciæ, pœnarum cumulo abundè compensandæ forent in altero illo sæculo. Sanctis ergo Martyribus palmâ condecorandis parauit Deus priùs acerbissima quæque supplicia, quæ ipsi nihili æstimabant respectu coronæ sibi propositæ. Vnde SS. Ionas & Barachisius à Saborio Rege propter fidem torti & flagellati: *Pauca*, inquiunt, *pro multis patimur.* Iterum glebis ardentibus vstus Barachisius: *Adiuro vos per DEVM vt cruciatibus his maiores addatis.* Apud Sur. 29. Martij. Id ipsum docuit Martyrum omnium Rex Christus, qui non solùm bonis exutus, sed & in crucem actus, insuper acerrimè illusus fuit. Quare si bona tua pauperibus communicas, parum adhuc dedisti: si virtutum studio perpetuò incumbis, parum adhuc est: si etiam dira patiaris, necdum multũm est: irrideri insuper & sperni post hæc omnia desidera, si quid dignum cœlo dare vis.

III. Expoliãdus vetus homo cũ actibus suis.

III. Id S. Pauli: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum.* Ad Coloss. 3. Quis vetus homo? Ille, in quo ancilla dominatur heræ, & Agar Saræ. Ancilla concupiscentia est, ratio domina. Vbi illa huic imperat, ibi vetus homo est: nouus, vbi paret. Ille Adami peccato vitiatus, hic gratiâ Christi reformatus est. Malum regimen domûs est, vbi ancilla dominæ imperat, vt in domo Henrici octaui Regis Angliæ, in quâ odio habita Regina, amata verò ancilla fuit. Quid igitur? exuendus est vetus homo & excoriandus hoc ipso, quòd vitiatus prauâ concupiscentiâ in bestiam degenerauit. Et quam aliam ob causam iussit Deus Leuit. 1. detrahi pellem hostiæ immolandæ, nisi quia pellis comedi nequit; sacrificium autem quasi cibus Dei esse debebat? Mahometes, qui anno 1453. per proditionem ciuis cuiusdam Constantinopolitani cepit Constantinopolim, pactus est ei vas auri vnâ cum filiâ: vbi ciuitatem occupauit, aurum vnaque filiam in forum produci iussit: verùm priùs imperauit, vt si filiâ circumcisi vellet potiri, priùs & ipse pellem deponeret, sicque miserum per carnificem excoriari iussit, pòst sale & cineribus conditum poni in lectum, donec noua ei pellis, vt dicebat ludens, succresceret, sicque hoc ludibrio proditorem extinxit. Cuspinian. in Constantino VIII. Imper. Funestum & impium facinus satis nos informat, iure à Deo peti, vt si sponsâ cælestis gloriæ gaudere velimus, terrenam & brutam pellem exuamus; quia Deus spiritus est, non caro: gloria cælestis spiritualis, non carnalis. Igitur exuenda pellis veteris consuetudinis. Qui iuramentis & execrationibus assuetus est, exuat pellem linguæ: qui ebrietati, pellem gutturi: qui rapinis & vsuris, pellem manibus detrahat. Ita enim S. Hieronymus in Epist. ad Paulum & Eustochium ait: *Aula cælestis non suscipit nisi sanctos, simplices & iustos.* Et Ambrosius in Luc. lib. 5. ait: *Tenerâ corporis curâ luxuque & lasciuiarum cupiditate mollitos nequaquam cælestis aula suscipit, ad quam duris laboriosæ virtutis gradibus ascenditur.*

At durum, inquies, est pellem suam exuere. Esto hoc; sed pulchrum est, pro veteri pelle mortali nouam immortalem induere. Serpens, teste Tertulliano lib. de pallio, *vt senium persensit, in angusta se stipat, pariterq́; specum ingrediens & cute egrediens, ab ipso statim limine erasus, exuuijs ibidem relictis, nouum se explicat cum squamis, & anni recurantur.* Addit Aristoteles lib. 8. animal. c. 17. renasci quasi & de nouo vegetari ei oculos & visum, qui priùs obtusi erãt. Quis ergo non similiter exuat veterem pellem, vt nouam &, immortalem accipiat? vestiatur lumine gloriæ ad videndum Deum?

Deinde

Deinde si, vt comœdiam vnam spectemus, per confertam multitudinem nos intrudimus, vt quandoque pallium laceremus aut perdamus, quid non facere nos decet, vt cælesti illi spectaculo possimus interesse? Audiamus Augustinum loquentem in Manuali cap. 4. *O anima mea, si quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam longo tempore tolerare, vt Christum in gloria sua videre possemus, & sanctis eius sociari, nónne dignum esset pati omne quod triste est, vt tanti boni tantæq; gloriæ participes haberemur? Insidientur ergo dæmones, parent suas tentationes, frangant corpus ieiunia, premant carnem vestimenta, labores grauent, vigiliæ exsiccent, clamet in me iste, inquietet me ille vel ille, frigus incuruet, conscientia murmuret, calor vrat, caput doleat, pectus ardeat, infletur stomachus, pallescat vultus, infirmetur totum corpus, deficiat in dolore vita mea & anni mei in gemitibus. Ingrediatur putredo in ossibus meis & subter me scateat, vt requiescam in die tribulationis & ascendam ad populum accinctum nostrum.*

THEMA SECVNDVM.

Vsus linguæ malus, varius.

I. *Vsus otiosus.*
II. *Vsus temerarius & incautus.*
III. *Vsus furiosus.*
IV. *Vsus maledicus & contumeliosus.*
V. *Vsus iniquus & crudelis.*

Virtus de illo exibat & sanabat omnes. *Luc. 6.*

Lingua culter.

TRisti & horrido schemate pingitur Sanctus Bartholomæus, excoriatus scilicet cum pelle in brachio sinistro & cultro in dextrâ; quasi monstrans instrumentum quod eum sic deformâsset. Eiusmodi culter lingua est quę homines sæpè, & innocentes quidem, miserè conficit & excoriat. Culter fabricatur in hominum vtilitatem; non in perniciem, vti fiunt gladij: sed homines ex cultro faciunt sibi gladium; dum lingua, qua sibi & alijs seruire, Deumque laudare deberent, abutuntur ad iniuriam hominum, Deique offensionem. Vulgò iam mos obtinuit vt lingua hominis appelletur culter & gladius. Dicuntur enim qui multa friuolè garriunt, cultro vti & præscindere: **Auffschneiden / Fürschneiden / das Messer brauchen etc.** Consonatque id cum modo loquendi Sacræ scripturæ, quæ & ipsam linguam appellat *gladium*, Psal. 56. *Lingua eorum gladius acutus.* Et Psalm. 63. *Exacuerunt vt gladium linguas suas.* Et Psalm. 51. *Sicut nouacula acuta fecisti dolum.* Quare vt culter Bartholomæi sanet linguas nostras, videbimus quantum mali causent linguæ malæ.

I. Vsus otiosus.

I. Quidam vtuntur hoc cultro otiosè, ad fallendum tempus; quo modo Persarum Rex iter faciens cultello philyriam, id est, membranam tiliæ tenuem, inter truncum & corticem latentem, scindebat ad fallendum tempus; neque enim libellum habebat ad legendum, neque aliam dignam occupationem, teste Æliano de variar. hist. lib. 14. cap. 12. & quo Domitianus paruo cultello muscas configere certo horarum penso solebat. Sic vtuntur multi linguâ suâ ad verba otiosa; quibus pretiosum tempus perdunt, & simul linguam suam grauiter sæpè inquinant. Vt enim qui multa diuersa edulia, fructus præsertim, comedunt, necesse est, vt interdum aliquid inter ea noxium sumant; quod diu in stomacho hærens concoqui nequeat: sic qui multa vana loquuntur, sæpè noxia loquuntur, quæ diu mentem cruciant, vt ait P. Damiani serm. 74. de Sanctis. Terribile est Domini verbum, Matth. 12. *Dico enim vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij.* De talibus verò Iob cap. 6. ait: *Ad increpandum tantùm eloquia concinnatis & in ventum verba profertis.* In quem locum Sanctus Gregorius ait: *In ventum verba proferre, est otiosa dicere. Nam sæpè dum ab otiosis verbis nequaquam lingua compescitur, ad meritum quoque stultæ increpationis effrænatur, &c.* Certè qui in ventū seminat & iure ridetur, quasi stultus, & increpatur quasi prodigus: sic qui inania loquitur.

II. Vsus temerarius & incautus.

II. Quidam vtuntur hoc cultro temerè & sine ratione, dum priùs non expendunt, quod loqui volunt; sed quidquid in buccam venit, effundunt. Isti lingua sua vtuntur, sicut infantes cultro, qui plerumque sibi ipsis plùs nocent quàm alijs. Ostendamus hoc exemplis. Anno 1551. in Megalopolicis finibus non procul à Wildstadio in ferijs Pentecostes plebem cereuisiæ poculis indulsisse scribitur, cui mulier intererat, quæ sæpenumerò diabolum suis immiscebat iuramentis: ergo is spectantibus omnibus eam per ostium in aërem altiùs sustulit. Reliqui perterriti insequuntur, visum quò duceretur fœmina, cernuntque eam extra pagum in aëre aliquamdiu pendulam, inde in agro præcipitatam compererunt mortuam. Vierus lib. 3. de præstig. dæm. Non ergo temerè compellandus dæmon. Sed & magnis cum dominis nihil temerè loquendum, quod expertus tonsor Pragensis, Ianda nomine, anno 1461. qui, cùm Georgius Podiebraz Rex Bohemiæ pro more balneum adijsset, dum tondet eum, interrogat, cuius nunc regnum Bohemiæ esset. Respondit Rex: *Cuius, nisi tuum, in cuius manu Rex?* Approbato hoc dicto; Rex iam attonsus interrogat Iandam: *Quis nunc Rex Bohemiæ?* Respondet ille: *Vestra maiestas regia.* Tum ei colaphum impegit Rex & prostratum calcauit, vt miser octauo die extinctus sit. Wencesl. Hagecus in Chron. Bohem. Penè igitur Pythagoras monuit: *Coronam ne carpito:* Et, *in astrum digitum ne intendito.* Sapienter etiam Dauid Psalm. 36. ait: *Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Os meditetur antequam loquatur. Loqui autem iudicium debet, quia priùs ratio velut Iudex, audire partes & expendere

pendere rem iudicandam, antequam ferat iudicium; quod enim loquitur iudex, inscribitur in protocollum vt vocant, nec mutari potest; proinde priùs diligenter ex omni parte expendendum. Victis ad Methonem Genuensibus & Gallis, quidàm è numero Gallorum, qui capti in custodiâ habebantur, tædio loci irâ accensus dixit, sperare se quandoque fore, vt Veneto sibi sanguine manus ablueret. Quo verbo ad Venetos delato, ita omnes offendit, vt eum suspendio adiudicârint, ad geminas columnas. Sabellicus lib. 8. Dec. 2. De his Ecclesiastici 9. dicitur: *Temerarius in verbo suo odibilis erit.* Mare omnium maximè oderunt Ægyptij. teste Pierio lib. 31. & Plutarc. in Symp. qq. tum quia omnia dulcia amaricat: tum quia nauigantibus mortem semper minatur. Idem facit lingua temeraria; omnia in malam partem trahit, dentes in omnes acuit: iure igitur odibilis est.

III. Vsus furiosus. III. Alij furiosè. Sic vsus cultro Bartholomæus Elias honesto aliàs loco inter ciues Patauinos, qui postquam litigando diu multumque cum quibusdam Monachis, semper causâ cecidisset, indeque æs alienum contraxisset, & paupertatem incurrisset, vt tres filias, Laurentiam, Helenam, Lauram, dotare iam non posset pro familiæ dignitate, arreptâ nouaculâ anno 1542. quarto Idus Iunij, lecto cubantes occidit, specie misericordiæ in crudelitatem lapsus. Sed pòst, quod pium putârat, sceleratum agnoscens, ad alpes profugit in vicum Grignæum, vbi à sacerdote etiam inuito absolutionem extorsisset, falce messoriâ rubiginosâ guttur repetitis ictibus sibi secuit, sicque infœlix obijt, vti Iacobus Ruffinus in carmine de hoc edito canit. Simili modo aliqui furiosè prorsus vtuntur linguâ suâ, quemadmodum Eudoxia Imperatrix Constantinopolitana, alioquin Christiana & Catholica, quæ cùm odio S. Chrysostomi inflammata, Epiphanium Cypri Episcopum trahere ad suas partes in odium Chrysostomi niteretur, illeque obniteretur, furijs agitata exclamauit. *Nisi tu Epiphani manum adiutricem porrexeris, vt Ioannes exilio mulctetur, ego clausa Idolorum templa aperiam, omnibusque ea adoranda proponam.* In vitâ S. Chrysostomi apud Lipel. 15. Septemb. Volebat ergo suæ linguæ nouaculâ mactare secundùm animam omnes subditos suos Christianos. O insania mulieris & odium serpentis! Recentius exemplum recenset Cæsarius Ordin. Cisterciens. in Mirac. & Histor. lib. 5. capite 11. de muliere obsessa in prouincia Aquensi, quæ oblata Abbati eiusdem Cæsarij in monte Saluatoris iuxta Aquisgranum missam celebranti, post missam dum exorcizatur, Dæmon tremendum exclamauit, omnesque præsentes terruit. Adiuratus vt exiret: *Nondum vult altissimus*, ait. Interrogatus quî intrâsset: non respondit, nec mulierem respondere permisit. Tandem illa confessa est, quòd ad vocem mariti sui in commotione animi sibi dicentis: *Vade diabolo*, seu ad diabolum, senserit illum intrare per auriculam. Erat autem fœmina passim nota. Sequenti capite addit patrem quemdam dixisse filio: *Vade diabolo*; moxque filium abreptum non comparuisse. De his intelligo dictum Psal. 39. *Acuerunt linguas suas, sicut serpentis: venenum aspidum sub labijs eorum.*

IV. Alij maledicè & contumeliosè. Sic vsus fuit cultro barbarus & inhumanus ille Hanon Rex Ammonitarum, qui cùm Dauid per Legatos eum consolaretur super morte patris, Legatis dimidiam barbam abrasit, & vestes vsque ad nates decurtauit, vt confusi turpiter apparerent. Quam contumeliam adeò sensit Dauid, vt instructo contra Ammonitas exercitu, occiderit 40000. equites & 700. currus eorum perdiderit, 2. Reg. 10. Habuit talem linguam Diogenes, qui obuios quosque mordere & maledictis incessere nôrat, ideoque *Cynicus*, Id est, *caninus* dictus. Sed quo peccauit eo & punitus est. Cùm enim Corinthi crudum polypum canibus diuideret, ab vno eorum in cruce sauciatus, eodem die, quo Alexander M. Babylone, obijt. Laërt. in vitâ. Volater. lib. 15. Anthrop.

Memorabile est, quod ex ore Leonis IX. Papæ exceptum refert B. Petrus Damiani Epist. lib. 6. epist. 21. in hæc verba, *Amita mea*, ait Leo, *sanctimonialis effecta, in quodam virorum monasterio constituta, ibique in propriâ degens cellulâ cum quadam pigmæâ quotidianæ laudis officia patienter & humiliter persoluebat. Quadam verò nocte cum ante nocturnam synaxin maturiùs surrexisset, comitemque suam more solito inclamâsset sæpius, illaque graui sopore depressa nullatenus responderet, tandem in irâ commota, quid diceret non attendit: Diabole*, inquit, *surge. Ad quam vocem præsto diabolus eius, quæ dormiebat, effigiem repræsentans accessit, & mutuos reddendo versiculos psallere simul cœpit. Cumque ad illum psalterij locum modulatione continuâ peruenisset, vbi dicitur: Exurgat DEVS & dissipentur inimici eius, & fugiant à facie eius, qui oderunt eum: sicut deficit fumus, deficiant &c. hîc illicò malus spiritus substitit, & hos exprimere versiculos non præsumpsit. Hoc sancta mulier cùm apud se miraretur, expauit, & quod erat non inaniter suspicans, signum sibi Sanctæ Crucis imposuit: statimque malignus hostis euanuit, & quis esset, qui S. mulieri comes exstiterat, se fraudulenter occultando monstrauit.*

Contra hos Apostolus ad Rom. 12. ait: *Benedicite persequentibus vos: benedicite & nolite maledicere.*

V. Alij iniquè & crudeliter. Sic vsus nouaculâ tonsor quidam Erfordiensis, qui num tonderet Canonicum quemdam, patrinum suum, vidit in mensâ marsupium bene nummatum ab eo depositum, vnde motus auaritiâ vt bursâ potiretur, gulam ei præscidit, eumque domi suæ sepeliuit, refert Buthnerus in Epit. hist. Sic vtuntur linguâ ij, qui calumnijs & detractionibus insontes lædunt ac vita ciuili spoliant, vti pessimus ille Doeg, qui innocentissimum sacerdotem Achimelech detulit ad Saulem, quasi is conspiraret cum Dauide; qui ab ipso exceptus, panem dumtaxat & gladium

gladium acceperat. Vnde Psalm. 51. Dauid ei hoc exprobrans ait: *Sicut nouacula acuta fecisti dolum.* Sicut enim nouacula dolosa vnà cùm capillis etiam cutem & vitam aufert: ita calumnia & detractio etiam innocentes lædit, vti sanè læsit Doëg, qui vnà cum Achimelech, etiã alios 85. Sacerdotes, facti omninò inscios, circumuenit ac peremit. 1. Reg. 22. Verùm nũquid linguæ hæ tam virulentæ abibunt impunes? Minimè. Punitus certè fuit Betellinus aulicus Regis Guntrunni qui depeculatus fiscum regium, Austregisilum, & ipsum in aulâ Regis illius existentem, calumniatus est esse reum. Quare cùm singulari certamine res definienda esset, & Betellinus expectaretur, nuntiatur eum ab equo alioquin mansuetissimo, quo ad certamen venire parabat, repentè deiectum, & pedibus eius esse conculcatum. Vt in eius vita. Sur. 20. Maij.

Ex his satis opinor videmus, quantum malum sit abuti linguâ. Nemo non indignè ferret, si quem cultro videret armatum per ciuitatem discurrere, ita vt ab eo nemo tutus esset. Talis autem est homo linguâ venenatâ præditus. Vnde Ecclesiastici 9. dicitur: *Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus.* Iure igitur tales & odio habentur, & ab omnibus vitantur, & à Deo puniuntur.

THEMA TERTIVM.

Apostoli cur præ cæteris tantà passi.

I. *Vt eorum virtus innotesceret.*
II. *Vt doctrinam Christi mirâ suâ patientiâ comprobarent.*
III. *Vt posteris fidelibus essent exemplum fortitudinis & patientiæ.*
IV. *Vt Christi gloriam & potentiam demonstrarent.*
V. *Vt cælesti gloriæ principatu dignos se redderet.*

Descendens cum illis stetit in loco campestri. *Luc.* 6.

QVid est Audit. quod Saluator noster, postquam elegit & sanctâ instructione armauit discipulos suos in monte, deducit eos in campum? Ita enim refert S. Lucas in hodierno Euangelio: *Descendens cum illis stetit in loco campestri.* An fortasse elegit eos, vt velut milites descenderent in campum & pugnarent contra aduersarios Christi, mundum Idololatriâ plenum? Ita sanè videtur, nam quo alio fine iussit eos aliquando vendere tunicam & emere gladium? Lucæ 22. Gladium, inquam, non quo ipsi cæderent & mactarent (hoc enim Petro paulò pòst inhibuit) sed quo cæderentur & mactarentur. An fortè in campum duxit eos, vt mundum hunc sterilem & incultum colerent & ararent, mutarentque in fœcundum agrum? Neque istud displicet. Hac enim ratione appellat Apostolus Corinthios DEI *agriculturam*, hoc est, agrum Dei; 1. Corinth. 3. quòd ab ipso velut steriles agri exarati excultique sint, vt Deo fructum referrent. Verùm illud maximè placet, quòd in campum educti sint, vt ipsi intelligant sese velut campos vomere persecutionis aliquando proscindendos & varijs tormentis concidendos, sicque in fœcundissimos Ecclesiæ agros conuertendos esse. Quadrat huic rationi nomen *Bartholomæi*, quod *filium sulci*, qui aratro fit, significat; quasi aratro proscissus & sulcatus sit, dum Tyranni cultro scissus in membris suis & excoriatus est. Eodem vomere & alij Apostoli variè versati sunt: Petrus, Andreas & Philippus cruce: Paulus & Iacobus maior gladio: Thomas telis; Iacobus minor fustè fullonis, Bartholomæus, vt dixi, cultro, Simon serrâ, Iudas clauâ, Ioannes olei vase, Matthias securi. Sed quis non miretur tam fideles Christi sectatores & amicos tam dirè excarnificatos, proscissos, aratos, occatos, sulcatos esse? Quæ huius rei causa esse potest? videamus. *Apostoli varia passi.*

I. Vt eorum virtus magis innotesceret, non Deo, qui omnes nouit; sed hominibus, Angelis, Dæmonibus, ac denique illis ipsis hominibus, vt imitarentur: Angelis, vt gauderent: Dæmonibus, vt non causarentur de Deo, quasi gratis & immeritis tantam gloriam contulisset: ipsis Apostolis, vt Deo gloriam tribuerent. Virtus herbarum medicinalium & seminum, dum franguntur, enitescit: silex non nisi percussus ignem dat; æs ferrumque non nisi attritum splendet: *optimum thus cùm igni inhæserit, tum odoris sui suauitatem emittit*, ait Cyrillus Alexandrinus libro 10. in Genes. *Sed anima sancta cùm laboribus periculisque velut igne examinata est, tum clariorem perfectioremque suam virtutem certissimè reddit.* Moschus (die Bisemkatz) Zibbettum non fundit, nisi vexatus & stimulatus. Denique sicut lampades seu tœdæ militum Gedeonis emicuerũt confractis demùm lagenulis fictilibus, & tunc Madianitas terruerunt, Iudic. 7. sic etiam virtus & ardor Apostolorum in eorum supplicijs potissimùm coruscauit. Effulsêre quidem miraculis, sed hic splendor alienus, & Dei potiùs quàm Apostolorum erat; siquidem & improbi habere gratiam miraculorum possunt: enituêre etiam virtutibus & vitæ sanctitate, sed hæc an vera & solida sint, probari ad cotem tribulationis debent; & eò magis, quò maiora apparent. *Adamas*, inquit Origenes homilia 3. in Ierem. *quantò plùs cæsus fuerit, tantò plùs eius virtutem splendescere scias.* Scimus ollas fictiles digiti tantùm pulsu probari & examinari, æreas verò mallei ictu. His similes erant Apostoli, proinde malleo probandi, velut solidissimi in fide & amore Dei nos velut infirmi digito pulsamur leuium tribulationũ. Itaque fidem & amorem suum sat superque demonstrârunt Apostoli, dum omnibus sentati machinis & tormentis non modò fracti nõ sunt, sed fortiores & feruentiores in illis se præbuerunt. Cum in Melite Insulâ vipera adhæreret *I. Vt eorum virtus innotesceret.*

reret manui Pauli, barbari dicebant: *Vtique homicida est homo hic, qui cùm euaserit de mari, vltio non sinit eum viuere.* At vbi excussâ bestiâ nihil mali passum viderunt, *conuertentes se dicebant eum esse DEVM.* Actor 28. En ex viperæ inuasione innotescit virtus Pauli, quæ alioquin latuisset. Sic & *Iob*, ait S. Chrysostomus homil. 1. ad pop. *quando omnibus diuitijs circumfusus erat, quis esset, non multis manifestus erat, postquam verò ipsas velut vestimentum exutus athleta abiecit, & ad pietatis certamina nudus intrauit: sic spoliatus spectatores omnes percussit, vt & ipse Angelorum Dominus super animi eius tolerantiam vehementer acclamaret.* Tribulatio ostendit, quòd nequaquam ob mercedem, vti Satan cauillatus erat, Deum timeret.

II. Vt doctrinam Christi miram suâ patientiâ comprobarent.

II. Vt doctrinam Christi, quam prædicabant, nouam & stupendam, patientiâ suâ comprobarent. Reipsâ enim ostenderunt; quàm vera & salutaris esset, cùm pro ea non solùm mori, sed extrema quæque pati minimè dubitarunt. Fuit sanè hoc necessarium credituris res tam difficiles, quales Apostoli prædicârunt. Illorum enim confessioni velut secundario fundamento innititur fides nostra iuxta id D. Pauli ad Ephes. 2. *Superædificati estis supra fundamentum Apostolorum ipso summo angulari lapide Christo Iesu.* Ergo sicut Salomon Rex latomis *præcepit vt tollerent lapides grandes pretiosos, in fundamentum templi, & quadrarent eos: quos dolauerunt cæmentarij:* (ponderosis vtique malleis) 3. Regum 5. ita voluit Christus, vt Apostoli, qui sunt lapides fundamentales Ecclesiæ, manibus cæmentariorum, (hoc est, Tyrannorum) elaborarentur varijs suppliciorum instrumentis; quo firmius super eos statuerentur ac solidarentur cæteri fideles, qui audiunt Apostolos omnes tot tantaque passos robore inuictissimo, pro tuendâ & firmandâ Christi fide. Magnis lapidibus quadrandis & dedolandis magni & ponderosi mallei necessarij sunt, ideo etiam Christus Apostolos suos velut fortes atque inuictos fidei Confessores grauibus tentari cruciatibus & supplicijs voluit, vt inde confirmarentur magis, qui posteà credituri erant. De his prædixit Zacharias cap. 9. *Lapides sancti eleuabuntur super terram eius.* Hebr. *vexillabuntur*, quasi diceret, erigentur in vexillum, vt ad ea confluant populi: vel in viarum indices, vt demonstrent viam cœli: vel in signum victoriæ, quam obtinuerunt deuictâ Idololatriâ & fidei persecutoribus. Vnde Sanctus Augustinus Serm. 5. de Dedicat. Ecclesiæ ait: *Per illos,* (Apostolos) *ergo est salus confirmata credentium; quia videmus eos veritatem, quam annunciauerunt prædicando, confirmasse moriendo: rebus non sermonibus declarantes, quantum sit bonum illud spe certum, in retributione gloriosum, in possessione iucundum, pro quo lux negligitur, gladius non timetur, anima incunctanter afficitur.* Hinc factum vt sanguis Martyrum, fieret semen Christianorum.

III. Vt posteris fidelibus essent exemplum fortitudinis & patientiæ.

III. Vt posteris fidelibus essent exemplum fortitudinis & patientiæ, ad ferendum leuiores tribulationes, dum aspiciunt Apostolos, qui tam grandia pertulerunt tantâ fortitudine & constantiâ. Hoc est, quod ait Apostolus 1. Corinth. 4. *Spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus.* Angelis bonis spectaculum admirationis & venerationis: malis terroris & confusionis: hominibus verò patientiæ & fortitudinis. Quare de illis prædictum Isa. 8. *Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum & in portentum Israël.* In portentum, hoc est, in stuporem & admirationem: quando scilicet audimus eos tanta & tam dira patientissimè sustinuisse: nos autem videmus vix leues tribulationes posse sufferre. In signum, velut miraculum; quòd homines rudes & plebeij tales euaserint heroës, mundi triumphatores periculorum omnium contemptores. In signum, veluti in vexillum; vt essent vexilliferi & Duces agminum, adeoque præcedentes aciem, primi se ad excipienda hostium tela exponerent. In signum, vt essent in scopum & exemplum posteris secuturis; vt primi glaciem frangerent; primi mundum vitijs omnibus & Idolorum insano cultu ac Cimmerijs tenebris inuolutum aggrederentur, dissoluerent, dissiparent. Qui in onerarijs nauibus aduerso flumine trahendis præcedit vectores alios, appellatur à Germanis **der Wagenhals**, vitæ suæ prodigus, quia præsenti vitæ periculo vada omnia prior explorare & transire debet. Tales erant Apostoli primi efferas omnes nationes & barbaras præsentissimo vitæ suæ periculo, continuis in laboribus, iniurijs, ludibrijs peruadere ac traijcere debebant, vt posteri eorum exemplo tracti faciliùs sequerentur, & similia aut saltem leuiora pro Christo ferre non dubitarent. Itaque præfigurati sunt in sacerdotibus illis, qui Arcam portantes, primi ingressi sunt Iordanem, tempore messis valde inundantem: primi tinxerunt pedes aquis & Iordanem cohibuerunt stantes in medio, donec filij Israël sequentes sicco pede pertransirent. Iosu. 3. Sic enim & Apostoli mundum flagitijs & erroribus inundantem primi ingressi, lauerunt stolas suas in sanguine suo: graue onus & immanes persecutiones furibundæ fastuque intumescentis Idololatriæ sustinentes humeris suis: exponentes se eorum gladijs, cultris, ferris, crucibus, fustibus, securibus, lapidibus, ignibus. Quod dum nos audimus & cogitamus, quâ ratione timeamus aut dubitemus sicco quasi pede Iordanis alueum ingredi, transire sine onere, sine sanguine, cum leuibus nostris sarcinulis, exiguisque cruculis? leuia, inquam, incommoda tolerare? in pace mortem oppetere? Sanè omnis Hebræorum populus per arentem Iordanis alueum posito metu transijt, dum viderunt in eius medio consistere sacerdotes, Arcam sustinentes: quid ergò metuamus nos Christiani, viso tanto portento tamque heroicâ virtute in Apostolis, Christi Euangelium per vniuersum orbem suis humeris portantibus?

IV. Vt Christi gloriam &

IV. Vt Christi gloriam & diuinam potentiam mundo demonstrarent, velut inuicti eius armi-

potentiā mundo demonstrarent.

armigeri & satellites, pro defensione Domini sui ad omnia agenda & patienda parati; quales lectulum Salomonis circumstabant, stipatores corporis eius, *omnes tenentes gladios & ad bella doctissimi.* Cant. 3. Gladius Apostolorum erat verbum Dei ipsi non ad bella inferenda sed sustinenda, & quæuis pro Christo exantlanda doctissimi, gloriam eius ostendunt, non secus ac milites illi Gedeonis, primò ex omni populo, deinde ex decem millibus trecenti solùm electi. Iudic. 7. Hi enim nouis & in speciem omninò ludicris armis instructi, laguncülis scilicet fictilibus, dum eas colliserunt & confregerunt clamantes interim: *Gladius DEI & Gedeonis*; innumerabilem Madianitarum exercitum in fugam compulerunt, vt mutuâ se cæde obtruncarent. Quæ sanè victoria longa magis Dei gloriam & potentiam illustrauit, quàm si multo & robusto exercitu, armis & cædibus hostes oppressisset. Milites illi ex omni numero selecti typus Apostolorum fuerunt, qui primò ex omni Hebræorum populo, deinde ex 72. discipulorum numero electi in Apostolos; solo Dei verbo armati velut gladio, non cædendo hostem, nec lagenas confringendo, sed cædibus & supplicijs sese exponendo, adeoque corpora sua varijs tormentis quasi confringendo, subiugârunt totum mundum, & fugârunt Idololatriam. Ita Sanctus Gregorius lib. 30. in Iob cap. 17. *Tales*, inquit, *secum Dux noster in prædicationis prælium duxit, qui despectâ salute corporum, hostes suos moriendo, prosternerent: eorumq; gladios non armis, non gladijs sed patientiâ superarent. Armati enim venerunt sub Duce suo ad prælium Martyres* (Apostoli imprimis) *nostri: sed tubis, sed lagenis, sed lampadibus. Qui sonuerunt tubis dum prædicant; confringerunt lagenas, dum soluenda in passione suâ corpora hostilibus gladijs supponunt: resplenduerunt lampadibus, dum post solutionem corporum miraculis coruscauerunt. Moxque hostes in fugam conuersi sunt, quia dum mortuorum martyrum corpora miraculis coruscare conspiciunt, luce veritatis fracti, quod impugnauerunt, crediderunt.* Sic ille. Gloriabatur Scipio Africanus 300. suorum militum fortitudine, quando interrogatus, quâ re fretus auderet in Africam traijcere, demonstrauit 300. viros, dicens: *Nullus horum est, qui non sit me iubente, conscensâ hac turri, præcipitem se in mare deiecturus.* Plutarc. in Apopht. Rom. Gloriabatur & Chasiorum Princeps, quod tales haberet subditos, qui ad ipsius imperium de rupibus se præcipitent, in enses irruant, in vndas desiliant, in ignem se conijciant, apud Nicæum lib. 2. de Imper. Isaacij. Priore etiam sæculo Dux Albanus Capitaneus Generalis exercitus Philippi II. habebat 400. iuuenes animosos & resolutos; quos vocabat *prodigos vitæ & perditos* vulgò *Enfans perdus*. Hos in conflictu immittebat seorsim in latus hostium fortius, illi vt audacissimi & pugnacissimi certique mori, turbabant ordines hostium, eosque rumpendo, ordinariè pariebant victoriam, vt scribit P. *Fabri Auctarium de Sanctis.*

Cornel. in Matth. cap. 10. Huiusmodi milites Christi erant Apostoli, eò magis mirandi ac laudandi, quòd non eligendo sibi mortis genus, sed permittendo se Tyrannorum furori & libidini; neque etiam spe vanæ gloriæ aut remunerationis huius sæculi, sed præcisè amore Ducis sui Christi omnibus vitæ periculis & mortis generibus sese exposuerint, prodigi vitæ suæ; vt amorem suum erga ipsum demonstrarent: quo adeò æstuabant, vt tormenta omnia despicerent. *Quemadmodum enim igneus homo*, inquit S. Chrysost. in cap. 2. Act. homil. 4. *si in medias incidat stipulas, nihil læditur, sed magis vim exeret suam: nec enim ille quidquam patitur mali, sed qui his reluctantur, ipsi seipsos perdunt: ita nunc euenit. Imò potiùs ac si quis ignem gestans luctetur cum eo, qui importat fœnum. Itidem videlicet & Apostoli illos abo. ti sunt multâ cum fiduciâ. Quid enim, obsecro, læsit eos tanta multitudo? Num illis cum egestate & fame fuit cōflictatio? num cum ignominia & infamia?* Et mox: *Nónne perinde fuerunt affecti, quasi in somnis vidissent hæc mala aut in picturâ?* Et infrà: *Atque illud interim mirabilius, quòd Apostoli nudo corpore consistebant aduersus armatos, aduersus Principes, qui publicum in ipsos ius habebant, imperiti & elingues ac simplices idiotæ aduersus impostores & circumuentores &c.*

V. Vt cœlestis gloriæ principatu dignos se redderent.

V. Vt excelsâ illâ gloriâ & principatu, quem in cœlis obtinent, dignos se præstarent. Prædictum de illis erat Psalm. 44. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.* (Prouerb. 12. Patriarchis 12. Apostoli, ait ibi Arnobius) *constitues eos principes super omnem terram.* Igitur nunc Principatum promereri debebant; & vt filiorum instar Christo fierent proximi, priùs strenuè pugnare. Scimus Ephebos illos nobiles apud Dan. 1. non priùs in conspectum & seruitium Regis Nabuchodonosoris admissos esse, quàm benè pasti, omnibus disciplinis excolerentur; hinc enim Hebr. maskilim h. e. *erudibiles* appellatur; vt H. Pintus, & Pineda lib. 3. de rebus Salom. cap. 13. obseruant. Igitur & Apostoli, vt in tantâ dignitate coram Deo stare cum honore possent, erudiendi ad hoc erant; nec aliâ ratione, quàm varijs tribulationibus. Ita enim testatur Sapiens Sap. 3. *In pau is vexati* (Græcè *eruditi*) *in multis bene disponentur. DEVS tentauit eos,* (probatione, tribulatione, vt explicat Augustinus epist. 146.) *& inuenit eos dignos se.* Hanc dignitatem vnde acceperunt, nisi à cruce & martyrio? *Qui enim non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus*, ait Matth. 10. Dominus. Audierat Satan Iobum in magnâ apud Deum existimatione esse, appellarique ab eo *seruum* ipsius, *cui* non sit *alter similis*. Igitur mox petijt, vt eum vexare & ventilare posset; quasi alioquin mercenarius tantùm seruus esset, fuco Deum colens ob collata sibi beneficia. Itaque spoliauit eum omnibus bonis, nec non liberis suis, adeò vt dicerent Deus Iobum hæc immeritò passum esse. Verùm non contentus Satan: *Pellē pro pelle*, inquit, *& cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua.* Itaque eum percutit etiā in carne & pessimo quidem vlcere, à plantâ pedis

dis vsque ad verticem; indicans Dei seruum pro magnâ, quam expectat, gloriâ cœlesti, omnibus plagis vexandum ac versandum esse, vt tanto bono dignus fiat. Neque his contentus, insuper & vxorem eius instigauit, vt coniugem derideret. Quid igitur iam quærimus, quā ob rem Apostoli tanta sustinuerint? Christi familiares & domestici erant, imò & quasi *filij* erant, *Principes* in cœlo constituendi erant. Debebant igitur Patri & Magistro suo præ alijs assimilari etiam in passione & tribulatione, qui eidem præ cæteris similiores futuri erant in gloriâ, sessuri vnà cum ipso in thronis 12. ad iudicandum mundum. Quemadmodū igitur Magister eorum Christus, postquam extrema omnia & mortem acerbissimam perpessus est, insuper conuitia adhuc & derisiones sustinuit: lanceâ vulneratus & seductor appellatus est: ita conueniebat vt Apostoli præ alijs acerbissima quæque pro Christo exantlarent. Sanè Bartholomæus non solùm cum S. Iobo pellem suam exuit, sed insuper crucifixus esse scribitur, & diu post à Tyrannis erutus è sepulchro & in mare proiectus; vt in eius vitâ habet Metaphrastes, Lapides, qui in ædificio eminere & conspicui esse ad ornatum domûs debent, meliûs quàm cæteri elaborandi, tundendi & dedolandi sunt. Huiusmodi erant Apostoli cœlum ornaturi suo splendore, multâ igitur tunsione & pressurâ opus habebant. Hinc cùm de Paulo dixisset Christus ad Ananiam: *Vas electionis est mihi iste*; mox subiunxit: *Ego enim ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati*. Act. 9. q. d. quia vas electum futurus est, ideò multis persecutionum malleis tundendus, multo igne excoquendus est. Simili ratione dictum à Raphaële Tobiæ: *Quia acceptus eras DEO, necesse fuit, vt tentatio probaret te*. Tob 13. Agrum vt bonos fructus proferat, bene arare & excolere, nec semel dumtaxat sed sæpiùs oportet. Bartholomæus vt diximus, *sulcum agri* significat, bene ergo sulcandus atque exarandus fuit, vt messem Apostolo dignam ferre mereretur & coronam.

Iam verò nos si per omnia heroes istos non possumus imitari, conemur saltem eorum exemplo aliquid præstare, quantum vires nostræ ferent Deique gratia dabit. Scimus Iulium Cæsarem visâ Alexandri M. statuâ illachrymatum esse, quòd ipse adultâ iam ætate nihil simile præstiterit, quale Alexander gessit iuuenis. Doleamus etiam nos, quòd nec minima ferre possimus, qui videmus Apostolos Christi tanta pertulisse. Ergò vt vel leuiora æquo animo feramus, proponamus nobis heroicam ipsorum in patiendo fortitudinem. Non habuit Mathathias Machabææ gentis auctor iam moriturus, ad confirmandos filios suos in tribulatione positos, aptius argumentum, quàm vt hortaretur eos ad inspicienda maiorum præclara facinora. *Nunc ergò ô filij*, inquit, *mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis: & accipietis gloriam magnam & nomen æternum*, 1. Mach. 2. Hunc in finem antiqui Christiani solebant circumire sepulchra Apostolorum & martyrum (vti de se & alijs scribit S. Hieronymus in cap. 40. Ezech.) vt illorum trophæis excitati atque extimulati discerent & ipsi pro Christo aliquid pati. Idem nos faciamus, & vnà cum ipsis euntes eamus & fleamus, vt cum ipsis venientes veniamus cum exultatione, portantes manipulos nostros.

THEMA QVARTVM.

Bona iniusta expellenda velut Spiritus immundi.

I. *Perdunt substantiam.*
II. *Perdunt DEI gratiam & bona supernaturalia.*
III. *Turbant animæ quietem & pacem conscientiæ.*
IV. *Difficilè restituuntur.*
V. *Sæuient maximè in articulo mortis.*

Qui vexabantur à spiritibus immundis, curabantur. *Luc. 6.*

Mirabitur forsan aliquis, quòd in Euangelio passim reperiamus vexatos à Diabolo; vti in hodierno non paucos liberatos à Christo, qui vexabantur à spiritibus immundis: nostro verò tempore rarò valde audiamus, vexari aut obsideri aliquem à Dæmone. Verùm meliùs aperiendi nobis sunt oculi, & tunc inueniemus etiam hoc tempore non vnum sed plures ab immundis spiritibus planè possessos & miserè vexatos. Tales autem sunt inter cæteros, qui à mammonâ iniquitatis occupati tenentur. Quid enim est, quod Apostolus ad Ephes. 4. ait: *Nolite locum dare Diabolo: qui furabatur, iam non furetur*? Nónne apertè indicat, furtum & omne iniquum lucrum, malum esse Dæmonem, qui in auaro hospitatur? Et cur Christus Dominus Iudam aliquando Diabolum, hoc est, Diabolicum, seu à Dæmone agitatum, nominauit Ioan. 6. Nónne quia fur erat (nondum enim proditor erat) & mercedem iniquitatis possedit? Quod enim est Dæmon in homine, hoc est iniquum lucrum & mammon in domo. Immundus spiritus, immundum bonum; imò præstaret à Dæmone obsideri, quàm ab immundo bono. Tales autem Dæmoniaci timeo ne complures adhuc reperiantur, qui non modò hospitem illum ad se diuertentem libenter admittant, sed vltrò etiam aduocent, imò vi ac dolo attrahant. Quod ne fiat, eorum execranda pernicies explicanda est.

Videntur mihi iniusti rerum possessores idē ferè pati ab iniustis bonis, quod iustus & S. Iob passus est à Dæmone, se vexante. Nam Iniusta bona.

I. Perdunt propriam substantiam, vt Dæmon filios, opes & substantiam Iobi perdidit. Putant aliqui, quòd his bonis possint ædificare domum suam. Sed ipsum Iob hi audiant c. 27. vbi I. Perdunt substantiam.

27. vbi loquens de huiusmodi iniquo possessore ait: *Aedificauit sicut tinea domum suam; Et sicut custos fecit vmbraculum.* Tinea dum in ligno domum sibi struit, lignum erodit & debilitat ac dênique corrumpit: sic qui ædificat domum suam de alienis bonis, magis eam destruit: ad summum struit vmbraculum, breuî deuastandum. Olitor seu hortulanus cùm in oleribus vel arboribus videt bruchos vel erucas, tantum abest, vt eas horti sui incrementum esse putet, vt potiùs inde graue plantis suis malum immínere timeat. Quamprimum ergò laborat, vt hortum suum ab illis expurget. Nihilo meliora domus incrementa sunt bona iniusta. Expertus est mercator quidam Alexandrinus, qui perditis rebus suis, auxiliũ à S. Ioanne Patriarchâ Alexandrino petijt, vt rursum negotiari posset. Accepit ergò quinque libras auri, & nauim mercibus onerans nauigare cœpit; sed tempestate fractus merces omnes perdidit, solâ naue seruatâ. Rursum accepit à Sancto libras 10. sed rursum naufragio facto, etiam nauim vnâ cum mercibus amisit. Redijt ergo ad Patriarcham, infœlicitatem suam deplorans. Vidit causam Sanctus ac dixit, hæc eum ideò passum, quòd nauim illam suam ex malè partis comparâsset. Dat ergò nauim aliam ex Ecclesiæ bonis iustis frumento onustam, & nauigare iubet. Vela igitur ventis dedit & breuissimo tẽpore in Britanniam appulit, vbi caro pretio vendidit frumentum, & stannũ eius loco emit, quod in naui posteà reperit, mirâ DEI virtute, versum in argentum vtique S. Ioannis precibus. In eius vitâ 23. Ian. apud Sur. Leontius.

II. Perdunt DEI gratiam & bona supernaturalia.

II. Perdunt atque auferunt homini gratiam Dei & bona supernaturalia, dum ipse spoliat alium bonis temporalibus, adeoque plus sine comparatione adimunt, quàm dent; quo modo Dæmon spoliauit etiam Iobum sanitate corporis, & percussit insuper vlcere pessimo. Giezi, seruus Elisæi, dum à Naaman Syro, leproso, argentum vestes per fraudem & mendacia emunxit, vnà cum donis lepram eius in se deriuauit: idem secundùm animam contingit iniquis his mercatoribus. *Accepisti argentum, accepisti & vestes: sed & lepra Naaman adhærebit tibi*, inquit Elisæus 4. Reg. 5. Accepisti auare rẽ alienam: sed & lepra peccati tibi velut pestis adhærebit. B. Petrus Damian. Card. in Epistolâ ad Landulfum. 16. lib. 5. Epist. scribit Romanum quendam sibi notum nomine Pambonem, clarum genere, sed tenuem facultate, dum grex porcorum per porticum ageretur, astu surripuisse porcum & cum socijs deuorâsse nocte verò sequente, dum ipse equum suum fræno tenens obdormisceret, equum ei à fure de manu, quâ porcum pridiè rapuerat; clanculum subductum esse. Hic igitur equum perdidit pro porco, quem paulò ante subduxerat. Longè pejus contingit eis, qui lucra iniqua parant: quia perdunt Dei gratiam pro vilissimâ pecuniâ, à pecude nomen sortitâ.

III. Turbant animæ quietem & pacem conscientiæ.

III. Turbant animæ quietem & pacem conscientiæ, quemadmodum & Dæmon turbauit Iobum per vxorem, inferendo ei domesticum bellum. Arotanus piscis est, quem gignit Arotan fluuius Zeilam; hic astu se permittit capi: verùm capiens mox ipse febri capitur; nec desinit morbus, donec piscis dimittatur. Caussin. in symb. lib. 8. c. 16. Quod hic piscis piscatori, hoc mammona facit raptori. Ita enim Sapiens Prouerb. 20. ait: *Suauis est homini panis mendacij*, (hoc est, fraude & iniuriâ partus) *& posteà implebitur os eius calculo.* Sensit hoc Episcopus quidam Commiaclensis nomine Ioannes, teste Petro Damiani loco citato, qui cùm pauperi viduæ porcum auferri præter fas iussisset, & cœnam inde sibi parâsset, inter comedendum percussus est in gutture, ita vt posteà quamdiu vixit, etiam deposito Episcopatu & assumptâ professione monasticâ, semper laboraret in deglutiendo cibo, adeò vt hærere semper ad primam & secundam mensam deberet, quo se reficere posset, vixque tantum cibi capere, vnde recrearet stomachum. Audi S. Augustinum in ser. de 10. plagis: *Nemo habet iniustum lucrum sine iusto damno*, inquit, *v.g. qui furatur, acquirit vestem, sed perdit fidem. Ibi lucrum, ibi damnum. Lucrum in arcâ, damnum in conscientiâ.* Quis tale lucrum acceptet, nedum ambiat?

IV. Difficilè restituuntur.

IV. Difficilè restituuntur; quemadmodum & Dæmones non facilè expelluntur, Iobum non deseruit Dæmon nisi postquam omninò de victoriâ desperauit; vti indicant 70. Interpretes, qui addunt eum *tempore multo transacto* incitâsse vxorem contra virum: deinde vxor ipsa, cùm ait: *Adhuc tu permanes in simplicitate tua?* quasi diceret: post tot vexationes tanto tempore exantlatas? Sic & res alienæ difficilè deseruntur. Vnde Hab. 2. dicitur: *Væ ei, qui multiplicat non sua. Vsquequò & aggrauat contra se densum lutum?* E denso luto difficulter extrahis pedes: ita ex alienis bonis ægerrimè tua separas. Pisces facilè in nassam seu sagenam intrant, sed non facilè rursum exeunt: os enim latum habet sagena ad ingressum, angustum ad egressum: ita & bona aliena placidè admittuntur: sed perægrè restituuntur; nemo enim vult prodere furtum suum. Vnde puer ille apud Plut in Laconicis, vulpeculam furatus, aduenientibus, qui amiserant, ad quærendum, vestibus eam occuluit: ac licet bestia latus eius morderet, ac vsque ad intestina laceraret, dimittere tamen eam noluit. Posteà reprehensus à pueris, quod feram non dimiserit, respondit: *multò satius est mori, quàm in furto deprehendi.* Malunt ergò possessores alienorum bonorum in conscientiâ lancinari, imò malunt mori aliquando, quàm restituere, ne iniustitiam suam prodant.

V. Sæuient maximè in articulo mortis.

V. Maximè verò affligent & sæuient in hominem in articulo mortis ac iudicij die. Ita enim monet Ecclesiasticus cap. 5. *Noli anxius esse in diuitijs iniustis; non enim proderunt in die obductionis & vindictæ.* Vult dicere meâ sententiâ: noli committere, vt fias anxius ob diuitias iniustas in die mortis. Sic enim paulò post simili phrasi ait: *Non appelleris susurro*, hoc est,

noli committere susurrum, vt susurro appelleris. Ait igitur: Noli parare tibi anxietatem, quæ prodit è diuitijs iniustis, maximè in die mortis cùm sensus obducentur & cœlum quasi nubibus obductum fulmina & tonitrua tibi minabitur. Tunc enim non proderunt, sed oberunt quàm maximè. Quemadmodum enim Iobo in suis afflictionibus venerunt funesti nuncij, vnus post alium, nunciantes ei clades singulas à Dæmone illatas; quas S. Gregorius ipsosmet Dæmones fuisse putat: ita possessori iniusterum bonorum occurrent in die vindictæ Dæmones illi, bona scilicet aliena, & obijcient ei varias clades, quas propterea passus est in bonis fortunæ, in bonis propriæ famæ, in bonis animæ & gratiæ, in pace conscientiæ. Hæc nuncia quasi arctâ obsidione prement animam eius: hæc ipsa, quæ priùs ita amauit, incurrent in ipsum, velut tauri furiosi; quo modo Anno 1594. armenta boum, quæ rapuerant Tartari, cùm ea ante suum exercitum præmisissent & concitassent in Polonos, vbi tormentorum impetum in se exclusum aduerterunt, verterunt se & in ipsos Tartaros irruerunt eosque ingenti numero strauerunt. Sic illi prædatores à suapte prædâ extincti sunt; simulque ab insequentibus Polonis cæsi ad 30000. Bona malè parta velut boues illi rapinâ abacti, incurrent simili modo in suos possessores, quando in vltimo conflictu cum Dæmonibus præliandum erit, adeoque ipsa præda dabit prædatores suos hostibus in prædam.

Quando igitur tam mali hospites sunt iniqua bona, quid cum ijs agendum? Eijciendi sunt hi Dæmones, restituenda suis dominis bona, & quidem omnia. Quemadmodum enim Christus nullum omninò Dæmonem in obsessis reliquit, sed quotquot illos inhabitabant, omnes eiecit: de Magdalenâ septem, de duobus alijs legionem: ita omnia aliena restituenda sunt. Satis foret homini ab vno Satanâ possideri: & satis foret auaro propter vnum furtiuum bonum damnari. Nemo erubescit euomere, si noxium quid comedit; nemo ergò erubescat restituere, si quid alieni accepit. Ac sicuti domui Zachæi salus facta est, vbi is quæ fraude parârat, restituturum se promisit: ita salutem consequetur, qui aliena euomuerit. Optimè verò agit, qui ab illis se custodit.

THEMA QVINTVM.

Cultro seu gladio iustitiæ quî vtendum.

I. *Personarum acceptio vitanda.*
II. *Considerate & tardè processus fiant.*
III. *Moderatio adhibenda.*
IV. *Passiones seponendæ.*
V. *Munera non accipienda iudici.*

Omnis turba quærebat eum tangere. *Luc. 6.*

CAuere diligenter solent parentes, ne filiolis infantibus cultros permittant, manibus tractandos. Facilis enim & grauis sæpè læsio à cultris timetur illis, qui eis vti nesciunt. Par omninò ratio cum gladio vindictæ, qui & ipse interdum culter appellatur, vti 2. Reg. 12. v. 31. Facilè quis errat & seipsum lædit, qui gladio isto vtitur sine ratione. Cultrum hunc in corpore suo sensit Bartholomæus, per summum scelus Iudicis sibi pellem detrahentem; quem & manu gestat, non vt eum turbæ & priuatis hominibus, sed Magistratui solùm porrigat, cautè adhibendum. Certè Christus Dominus Petro eum ademit: & magistratui tradidit. Matth. 26. *Conuerte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Infantes dici possunt, qui priuatâ auctoritate seipsos vindicare volunt; quia mentem iracundiâ perturbatam habent: Magistratui hoc agendum est, qui & ipse tamen cautissimè tractare cultrum istum debet, ne vnà cum insontibus seipsum offendat. Rex erat Dauid, summâ in humanis potestate præditus; qui tamen, quando viros Rabbath serrauit, circumactis super eos carpentis, diuisitque cultris, (quod & alijs ciuitatibus Ammonitarum fecit) 2. Reg. 12. non apparet, quâ ratione ab immani barbaræ crudelitatis scelere, nimioque vindictæ excessu excusari queat; vt ibi aduertit noster Gaspar Sanctius. Possunt ergò non priuati solùm, sed etiam Magistratus hoc cultro seipsos lædere vnà cum innocentibus; quod ne contingat aliquando, regulas aliquot dabimus, ad vsum gladij iustitiæ vtiles ac necessarias.

I. Personarum acceptio seponenda. Ita præcipit Deus Iudicibus Deut. 1. *Nulla erit distantia personarum:* (Hebr. *non agnoscetis facies in iudicio*) *ita paruum audietis vt magnum: non formidetis à facie viri; quia iudicium* DEI *est*, q. d. quia Dei vices geritis. Cuiusmodi executionem mandauit Leuitis Exod. 32. *Occidat vnusquisque fratrem & amicum & proximum suum.* Quid idcircò commendantur Deut. 33. *Qui dixit patri suo & matri suæ: nescio vos; & fratribus suis: ignoro illos, & nescierunt filios suos* (in occisione illâ Idololatrarum) *hi custodierunt eloquium tuum & pactum tuum seruauerunt.* I. Personarum acceptio vitanda.

Quam ob causam etiam aliqui existimant Moysen, cùm de monte legem portans descenderet, faciem velâsse, ne in hunc potiùs quam in illum oculos intendere videretur, cùm legis præuaricatores puniendos statueres. Exod. 34. Fuit certè hoc receptum apud gentes quoque nonnullas, vt Iudices nunquàm capitalem sententiam ferrent, nisi obductâ cortinâ aut interiecto velo tegerentur, teste Clemente Rom. lib. 2. Constit. S. Basilio epist. 79. ad Eustathium. Ideò & Thebani clausis oculis Iudices pingebant, auctore Plut. in l. de Iside & Osir. quod etiam de Ægyptijs scribit Diodorus Siculus. Nota est illa multorum querela, quam alij Anacharsi, alij Soloni tribuunt;

tribuunt; quòd leges, non suo sed iudicum vitio, similes sint aranearum telis, in quibus infirmiora animalia irretiuntur & hærent, validiora verò perrumpunt, apud Valer. lib.7. cap.2.& Laert.lib.1.cap.3. Nec æquum esse videtur, vt pauperes tantùm & pannosi fures in furcis pendeant, diuites & potentes in auro & serico incedant. Contra hoc enim tonat Deus Psalm. 81. Deus *stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat. Vsquequò iudicatis iniquitatem & facies peccatorum sumitis? Iudicate egeno & pupillo &c.* Facies peccatorum sumit, qui ad ipsorum mentem se conformans, peccata excusat aut iustificat; sicque & ipse fit peccator, similis ei, quem absoluit. Non ita, sed in medio stet Iudex.

II. Considerate & tardè processus fiant.

II. Tardè & pensiculatè procedendum, præsertim in causâ sanguinis & bonorum confiscationibus. Docuit hoc imprimis Deus Opt. Max. quando ob immania flagitia vastaturus Pentapolim, priùs dixit: *Descendam & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere cõpleuerint: an non est ita, vt sciam.* Gen. 18. *Veritatem* enim *dies aperit*, ait Seneca lib.2.de irâ, *potestq; pœna dilata exigi, exacta reuocari non potest.* Rectè etiam Philo de confus. ling. *Deus dicitur ad visendum descendere, qui omnia priusquã fiant, prouidet manifestissimè, vt doceamur, nequis homo de absentibus & futuris & in certis putet se posse coniecturam facere; sed priùs maximè prospicere debet &c.* Notus est Dauidis error, in prædijs Miphiboseth, ex facili nimis credulitate ipsi ademptis & seruo eius donatis 2. Reg.16. & 19. Notus Theodosij Imp. lapsus in praeproperâ adeoque iniquissimâ cæde Thessalonicensium imperatâ; qui propterea à S. Ambrosio grauiter reprehensus statuit ad trigesimum semper diem differre executionem in iudicio sanguinis, apud Euseb. lib.11. hist. Eccl. cap. 17. Denique & Gentilibus res ista cordi erat, qui apud Athenienses ante Iudicum cõsessum, mactari porcellum iubebant, moxque eius sanguine sedilia iudicantium aspergi, vt scirent innocentum sanguine se aspersum iri, si innocentem funderent. Sigon. apud Caussin. l.5. Symb. Præclarè etiam correctus ab vxore Ptolemæus fuit, qui cùm ad tesseras sederet & aleâ luderet, *assistens quidam condemnatorum ipsi nomina recitabat, & crimina in eos collata referebat, vt ille quinam mortis supplicium commeruissent, decerneret. Berenice verò vxor eius accepto libello è pueri manibus, non permisit vt ad finem vsque legerentur: dicens non sic obiter aduertendum animum esse, quum de hominis salute quæritur, sed altiùs cogitandum, & relinquenda ludicra. Non enim similem esse casum tesserarum & corporum. His auditis delectatum Ptolemæum ferunt, neque posteà vnquam inter ludendum de capitalibus causis audiuisse.* Refert Ælianus lib. 14. var. hist. cap. 43.

III. Moderatio adhibenda.

III. Moderamen adhibendum, ne mensura delicti excedatur; iuxta id Deut. 25. *Pro mensurâ peccati erit & plagarum modus; ita dumtaxat, vt quadragenarium numerum* (verbera) *non excedant.* Remittendum igitur potiùs aliquid, quàm addendum pœnis commeritis: *Ne fœdè laceratus*, inquit ibi sacer textus, *ante oculos tuos, abeat frater tuus.* Quod adeò obseruarunt Iudæi vt etiam de 40. plagis vnam semper remiserint, vti se expertum fatetur S. Paulus 2. Cor. 11. *Quinquies quadragenas vnâ minùs accepi.* Deliquit in excessu Saul, quando pœnam capitis statuit in milites, qui comedissent panem vsque ad vesperam, quam & in filio exequi stultè & iniquè cogitabat. Et iure putatur à S. Chrysostomo & alijs ob nimis seueram illam legem à Deo ita punitus, vt ipsius filius solus eam transgredi permitteretur 1. Reg. 14. vt ibi aduertit Sanctius. Grauiùs adhuc excessit Dauid, quando, vti suprà indicaui, viros vrbis Rabbath, & populum Ammonitarum, ob acceptum ab eis grauem quendam in suis legatis despectum (2. Reg. 10.) multis in locis *serrauit & circumegit super eos* (nouo & inaudito supplicio) *ferrata carpenta, diuisitq; cultris, & traduxit in typo laterum*, hoc est, velut lateres in fornace lateritiâ coxit & afflixit. 2. Reg. 12. Fuit sanè hoc crudele nimis supplicium, eò vel maximè, quòd etiam multis innocentibus propter aliquos nocentes irrogatum. Sed eò crudelitatis degenerâsse videtur Dauid, quando iam lapsus in adulterium & homicidium, adeoque adhuc in statu peccati fuerat, vt obseruat ibi Sanctius. Qui ergò semel grauiter lapsus est, facilè in aliud grauius peccatum impellitur: & qui semel innocentem sanguinem fudit, facilè aliorum plurium sanguinem haurit; vt taceam quòd libido, quâ tunc laborabat Dauid, hominem excœcet & aliùm à se constituat; qualis certè tunc erat Dauid, qui aliorum peccatum plexit, sua interim scelera longè grauiora non correxit: vnde & reum mortis pronunciauit diuitem, qui ouem pauperi abstulerat: de seipso verò quòd vxorẽ Vriæ abstulisset, nullas exegit pœnas, neque reum se agnouit.

Econtrà minùs seuerè, quàm debuerat, correxit filios suos, grauiter delinquentes, Heli sacerdos; quia verbis solùm non verberibus & vinculis, prout merebantur, castigauit, 1. Reg. 3. *Namque & minas*, ait Chrys. tract. aduers. vitup. vitæ monast. lib. 3. *addere debuerat & à suo eos conspectu amouere atque abdicare etiam & verberibus afficere, multoq; illis grauiùs & duriùs instare &c. cumque improbè & intempestiuè filijs parceret & suam simul & illorum salutem perdidit.* Ipsi enim in prælio vnâ die simul perierunt, & parens accepto nuncio cum sella corruit & ceruicem fregit, 1. Reg. 4. Cecidit verò iuxta ostiũ templi, in quo filios suos tam multa in sacrilegia ruere permisit, vt vbi culpa commissa est, ibi infligeretur pœna. Vnde ibi S. Gregorius. *Ibi cecidit vbi deliquit.* Fregit autem ceruices ex ruina, quia duras filiorum ceruices non fregit. *Idcircò*, ait P. Damiani lib. 7. Epistolar. epist. 3. *ceruicibus effractis occubuit, quia peccantibus inclementer indulsit.*

IV. Passiones seponendæ.

IV. Passiones à iustitiæ gladio omnes resecandæ. Et 1. amore iustitiæ, non propriæ vindictæ gladius exercendus; quia causam Reipublicæ, non propriam agere debet, qui iustitiæ administer est. Hoc argumento suasit Abigail Dauidi,

Dauidi, ne vindictam sumeret de viro Nabal ob iniuriam priuatam: *quia prælia Domini, Domine mi, tu præliaris.* 1. Reg. 25. q. d. pro Dei gloriâ & publicâ salute tu prælia inire soles: priuatas iniurias negligis. Iustum hoc ac decens etiam Gentilibus visum est. Notum illud Hadriani Imper. qui vnum ex inimicis suis, in quem infestiore fuerat animo, iam Princeps factus, cùm sibi timentem esset intuitus: *Sis,* inquit, *bono animo, euasisti:* indicans velle, vt se principe incolumis esset, quem priuatus perditurus fuerat. Sabell. lib. 4. En. 7. Perdomuit hic Imperator vltimâ cæde Iudæorum omnium pertinaciam, præcepitque ne cui Iudæo facultas introeundi Ierosolymam daretur, Christianis tantummodò ciuitate permissâ, quam vastatam nouis inclusit mœnibus & à suo nomine *Aeliam*, appellauit; iure merito, quia Iudæorum principes ex priuato suo odio Christum necârunt; quo peccandi genere ipse Hadrianus minimè deliquit. Platina ex Suetonio.

2. 2. Non in fauorem propinquorum; quod vel ab Alexandro M. discere possumus, qui cùm Olympias mater, vt necem insonti inferret, nouem mensium in vtero gestationem insusurraret: *Aliam,* inquit, *optima parens reposce mercedem, hominis salus nullo beneficio pensatur.* Cælius lib. 16. cap. 6. Deliquit econtrà Putiphar, qui coniugis amore, nimiùm credulus iniquissimæ & stultissimæ delationi, Iosephum condemnauit & tradidit in carcerem. Genes. 39. Poterat enim ex veste Iosephi, ab vxore sibi demonstratâ, aduertere non Iosephum sed vxorem esse ream, vt quæ fortior Iosepho vestem ei detraxerit, adeoque vim à debiliore pati non potuerit, vti aduertit Philo. Sed nim. cœcus amor coniugis præcipitauit eum in tam iniquum iudicium.

3. 3. Non ex timore humano euaginandus aut recondendus in vaginam. *Noli quærere fieri Iudex,* ait Ecclesiasticus cap. 7 *nisi valeas virtute irrumpere* (h. e. perrumpere) *iniquitates; ne fortè extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tuâ.* In huius rei symbolum Samuel in conuiuio armum ex victimâ Sauli *de industriâ* reseruauit & apposuit 1. Reg. 9. Sauli, inquam, quia ab armo seu humero altior vniuerso populo designandus erat Rex; qui animi sui robore, quod per armum significatur, perrumpere debebat omnia scelera, & plectere sine timore. Grauiter in hoc deliquit Pilatus, qui timore furiosæ plebis Iudæorum & offensi Cæsaris, stulto & ignauo territus Christum, quem innocentem deprehenderat & toties pronunciârat, ad mortem condemnauit. Qui proinde sicuti peccârat, ex timore irati sibi Cæsaris seipsum occidit. Nam à Cæsare relegatus Viennam in Gallias, *tantis irrogante Caio angoribus coarctatus est, vt sua se transuerberans manu, malorum compendium mortis celeritate quæsierit,* ait Paulus Orosius lib. 7. cap. 5. Non absque causâ Salomon *Porticum in qua tribunal erat, texit lignis cedrinis à pauimento vsque ad summitatem, & domunculam, in qua sederetur ad iudicandum fecit simili opere,* 3. Reg. 7. Indicare enim volebat Iudices velut cedros sedere in iudicio debere quæ enodes sunt & rectissimæ, solidissimæ & quasi osseæ denique cariem, tineam & vetustatem non admittunt.

V. Non hebetandus auro gladius iustitiæ. Ita præcipitur Exodi 23. *Insontem & iustum non occides, quia auersor impium: nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes & subuertunt verba iustorum.* Accedit Ecclesiasticus cap. 8. *Multos enim perdidit aurum,* inquit, *& argentum, & vsque ad cor Regum extendit & conuertit.* Quòd si Reges etiam peruertit aurum donatum, quantò magis minores Iudices? Vrsum, ait Liranus ibi, si laminam splendentem aspiciat, obcœcari: sic cœcantur Iudices propositâ sibi aureâ laminâ, ne veritatem in iudicando aspiciant. Rursum Isidorus lib. 16. cap. 2. ait vrsum, si in os eius vitrum immittatur, vim omnem mordendi amittere. Idem præstat aurum Iudicibus, in bursam iniectum, ne pronuncient veritatem. Quamobrem veteres pinxerunt imagines iudicum absque manibus, & summi Iudicis oculos conniuentes, eò quòd iustitia nec muneribus capiatur, nec hominum vultu flectatur, vt scribit Plut. lib. de Iside. Moyses & Aaron virgas gestârunt, indices regiminis; sed aridas, quæ ex terrâ nihil humoris attrahere poterant. Tales sint & iudices, nihil emolumenti trahant, ad se ex partibus litigantium. Audiant alioquin comminantem sibi Deum Isa. 5. *Væ, qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo.* Quo loco inter plures comminationes hanc postremam dirigit in iudices; quemadmodum etiam Moyses in monte Habal maledictiones plurimas eiaculans in peccatores, postremam iacit in munerum susceptores: *Maledictus, qui accipit munera, vt percutiat animam sanguinis innocentis. Et dicet omnis populus, Amen.* Deuter. 27. quasi isti vltimam iniquitatis lineam attigissent; idcircò vltimò maledicti. Quin & principes etiam Gentiles grauiter animaduerterunt in Officiales suos, munerum acceptores; vti Alexander Seuerus Imp. qui palàm edici iussit, ne vllus qui in Magistratu munera acciperet aut aliter aliena raperet, coram se appareret, conuictosque huius delicti capite se mulctaturum dixit: quin & si furem huiusmodi vidisset Iudicem, paratum habebat digitum, vt illi oculum erueret; vnum etiam è seruis suis, cruci affigi iussit, quia centum aureos nummos, propter nauatam alicui in aulâ suâ operam, acceperat. Fulgos. lib. 6. cap. 3. ex Lampridio. Meritò excœcauit eos, qui muneribus priùs excœcari voluerunt. Notum illud Cambysis, Persarum Regis, terribile iudicium, quo iudici iniquo & muneribus corrupto pellem detrahi, eaque tribunal iudicum insterni præcepit. Iure etiam iste Iudex pellem suam amisit, quia munera capiendo pellem pauperibus detraxit. *Nuper in Saxoniâ quidam Decretista nominatus,* inquit Cæsarius lib. 11. histor. cap. 46. *mortuus est; qui cùm hiaret, lingua in ore defuncti non est inuenta. Et merito linguam perdidit moriens, qui il-*

V. Munera non accipienda Iudici.

lem sæpè vendiderit viuens. Quia *non licet Iudici vendere iustum iudicium*, ait Sanctus Augustinus vt refertur 11. quæst.3 Econtrà in eadem linguâ iustus quidam Iudex licet Ethnicus miram accepisse à Deo remunerationem scribitur à Petro de Palude in 4.sentent.apud S. Antoninum in summa Theol.part.2.tit.1.cap.10. §.in hæc verba: *In Francia dum quidam foderet in agro suo inuenit humanam linguam, viuam loquentem. Et interrogatus quis esset; respondit fuisse hominis pagani, qui Iudex fuerat à diu in paganismo mortuus & sepultus: & quia nunquam dederat sententiam iniquam, ideò Deus reseruauerat illam animam in illo membro suæ linguæ quousque baptismum reciperet. Vnde rogauit, quòd significaret hoc Episcopo loci, vt veniret ad baptizandum eum: & hoc esset signum veritatis prædictorum, si ipsa lingua baptizata subitò in puluerem reuerteretur. Aduocatur itaque Episcopus cum clero & populo: & post locutionem ipsius lingua de prædictis coram omnibus baptizata subitò resoluta est in puluerem.* Non potuit lingua huius corrumpi à vermibus; quia nunquam potuit corrumpi muneribus. De his & Isaias capite 33.ait: *Qui ambulat in iustitijs & loquitur veritatem: qui proijcit auaritiam ex calumniâ, & excutit manus suas ab omni munere: qui obturat aures suas, ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos, ne videat malum: iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius: panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt. Regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longè*, h.e.sublimis & honoratus erit in Ecclesiâ, sustentationem quoque vitæ habebit sufficientem, denique DEVM in cœlo videbit, inde terram hanc aspiciet & velut punctum ac nihilum despiciet.

IN FESTO S. ÆGIDII.

THEMATA.

I. Mirus venator S. Ægidius.
II. Quomodo colendus noster Patronus S. Ægidius.
III. Lac ceruæ Ægidianæ salutare.

THEMA PRIMVM.

Mirus venator S. Ægidius.

I. Fugiendo prædam cœpit.
II. Prædam è retibus suis exclusit atque eiecit.
III Vulnera non inflixit sed accepit.
IV. A cerua non nisi lac accepit.
V. Pauperibus loco canum prædam comprehendit.

Quasi Nemrod robustus venator coram Domino. *Gen.* 10.

CERVORVM venationi hodierna Sancti Ægidij dies, communi venatorum lege, finem imponit, ideoque venatorum quin & ceruorum Patronus habetur. Et iure quidem, meo iudicio. Nam ipse in syluis vnà cum ceruâ vixit, eius lacte se pauit, canibus eam defendit, denique velut venator precibus à sanctitate suâ cœpit, cicuremque reddidit; vt verè ipsi applicare possimus id prouerbium. Genes.10. *Quasi Nemrod robustus venator coram Domino.* Fuit Nemrod robustus venator, sed magis coram hominibus quàm coram Deo: cuiusmodi venatores plerique sunt in mundo, qui temporalia bona venantur. Atqui S. Ægidius verè *coram DEO robustus venator* fuit, qui prædas suas non in terrâ, sed in cœlo indagauit; vnde factum vt non solùm cùm viueret, coram Regibus in honore esset, sed & nunc post mortem coram Deo & omnibus cælitibus adeoque toto mundo. Verùm vt hanc prædam assequeretur, non venatorum huius seculi, sed aliam longè, ac contrariam venandi rationem tenuit; vt videbimus.

I. Venatores alij persequendo capiunt feras: sed non ita Sanctus Ægidius, qui fugiendo prædam cœpit. Venatores mundi miro modo laborant, vt gloriam sibi parent, sed non assequuntur, nisi fortè vanam & momentaneam coram paucis, Sanctus Ægidius fugiendo vanam gloriam, comparauit sibi veram & immortalem gloriam. *Contemne gloriam & eris omnibus gloriosior*, ait Sanctus Chrysostomus homil. 4. in Matth. Honor est instar timidi canis; insequeris illum, fugit: fugis illum, insequitur. Sic honor Episcopalis S. Syluestrum, Gregorium, Augustinum, fugientes secutus est: fugit alios insequentes. Hanc ad honores consequendos viam, fugam scilicet docuit nos Christus, dum, ne raperetur ad regiam dignitatem, fugam cœpit: inde exaltari meruit & accipere *nomen super omne nomen*. Hunc secutus noster Ægidius, magnus coram Deo & hominibus euasit. Solent feræ cùm in latibulis suis deprehenduntur à venatoribus, aliò migrare: vti leæna illa, quæ in antro quodam à Malcho Monacho inuenta, illicò catulos suos mordicus prehensos in aliam specum extulit; teste D. Hieron. in vitâ eius. Pari modo S. Ægidius, è regiâ stirpe factus humilis, vbi miracula patrare, famâque coruscare cœpit, ne stygio venatori præda ipse fieret, mox aliò se contulit: Athenis in Galliam ad S. Cæsarium; inde ad Veredemium Eremicolam: vbi rursum proditus inde in densissimam Eremum, ad Rhodani ostium confugit. Moyses à filiâ Pharaonis Thermut, nuptâ sed sterili, adoptatus & regiè educatus vt esset regni hæres, quid egit adhuc puerulus? Coronam à Rege sibi comiter impositam de capite prolabi passus pedibus calcauit, teste Iosepho lib. 2. Antiquit. c. 5. Grandior

I. Fugiendo prædam cœpit.

dior autem factus profugit ex aulâ ad Hebræos, inde in Madian, negans se filium Pharaonis (ex Philone lib. de Moyse, & Apostolo ad Hebr. 11.) eligens magis affligi cum populo Dei, ibique dum honorem fugit, ad maximum euectus, & Deus Pharaonis constitutus est: Hæc igitur via, hæc industria est venandi veros honores, fuga honorum; quam tenuit & Ægidius.

II. Prædam è retibus suis exclusit atque eiecit. II. Venatores alij feras in retia cogunt: S. Ægidius econtrà prædam è retibus suis exclusit atque eiecit. Ridetur in prouerbio simplex quidam rusticus, qui in venatione vulpium lepores reti implicitos eiecit dicens, non institutam venationem pro leporibus. At hoc egit S. Ægidius, sed omninò sapienter. Nam opes & munera sibi à Rege Clodoueo amplissima oblata auersatus respuit ac reiecit, monens Regem, vt ea egenis potiùs alijs conferret vel inde monasterium conderet, in quo seruos Dei cælestibus ornandos disciplinis congregaret. Periculosa præda sunt munera, quæ capientes se capiunt, ad instar illius arcæ ornatissimè & elegantissimè elaboratæ, quam Typhon Osiridis, Regis Ægypti, frater ad eum capiendum regnoque exuendum fieri curauit ea longitudine, qualis erat Osiridis. Hanc enim in conuiuio inter pocula allatam cùm conuiuæ admirarentur, promisit Typhon se dono daturum illi, qui longitudinem eius exæquaret. Cumque varij subintrâssent, nullique quadraret, Osiris tandem & ipse in eam procubuit. Mox Typhô cum subornatis suis operculo arcam clausit, clauis affixo & plumbo liquido superfuso, fratremque inclusum in Nilum proiecit. Plut. in Osiride. Hunc in modum munera fortiter alliciunt, vt in causam offerentis turpiter te demittas, sed dum offeruntur, auferunt: dum capiuntur, capiunt. Sensit id Balaam ille, quando legati Balac ad eum venerunt, *habentes diuinationis pretium (*Hebr. habetur, *diuinationes*; quia scilicet ipsa pecunia incantare solet eum, cui offertur) *in manibus*. Eâ enim illecebrâ tandem victus malum dedit consilium regi Balac contra Hebræos, Num. 24. sed sibi pessimum; quia inter Madianitas ab Hebræis occisos & ipse occubuit. Quicumque igitur sapuerunt, munera excusserunt, quod præstitit noster Ægidius, exemplo magni illius Abrahæ, qui oblatam sibi prædam à Rege Sodomorum, licet sua manu ab hostibus recuperatam, respuit, ita vt nec filum subtegminis, aut corrigiã caligæ, seu minimum quidpiam accipere vellet, ne dicere posset Rex: *Ego ditaui Abraham*. Gen. 14. Quare in mercedem tantæ continentiæ, mox illi Deus dixit cap. seq. *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.*

III. Vulnera non inflixit, sed accepit. III. Venatores alij vulnerando, iaculando, & venabulum infigendo prædam venantur. Contrà S. Ægidius vulnus accipiendo, idque purulentum conseruando, & medicinam respuendo coronam in cœlo sibi comparauit. Venatores mundi prædam ex vindictâ & iugulatione quærunt; sed nil assequuntur nisi perniciem & ignominiam suam. Sic Pharao, dum insequitur Hebræos dicens: *Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, diuidam spolia, implebitur anima mea &c.* demergitur cum exercitu suo in abyssum maris. Georgius Fraispergius hæreticus Caroli V. inter Germanos milites in Italia Dux, laqueum vnum inauratum in sinu secum Romam gestauit, quo summũ Pontificem: alios purpureos, quibus Cardinales manu sua suspenderet, quod erat comminatus; spe tamen sua delusus, in paralysin incidit Iouius lib. 6. Elogior. viror. bellic. Nõ hoc Christus docuit, sed econtrà: *mitto vos sicut oues in medio luporum.* ait. Item: *non veni pacem mittere sed gladium.* Matth. 10. non ad infigendum, sed excipiendum, vti mox explicat. Hanc doctrinam secutus est S. Ægidius, vulnus ita accipiens, vt curari nollet. Secutus Simeon Stylites qui cùm in pœnam alicuius leuis peccati per annum in vno pede stetisset, vulnus accepit in femore vermibus scatens, ita vt inde excidentes subinde in terram caderent. Quid ille? iussit sibi eos iterum sursum porrigi, & reposuit in vlcus dicens: *Manducate, quod vobis Dominus dedit*; vt refert Antonius eius discipulus apud Rosweid. in Vitis PP. Conformiter illi, quod habetur Habacuc 3. *Ingrediatur putredo in ossibus meis & subter me scateat* (scilicet vermibus) *vt requiescam in die tribulationis, & ascendã ad populum accinctum nostrum*; id est, ad Sanctos in fasciculo viuentium colligatos, quasi diceret: Vermes illi deuorabunt peccata mea: & lectum mihi in cœlo suauissimum parabunt, plumarum instar futuri.

Quare si quis te vulnerauit sagittâ alicuius probri, contumeliæ, derisionis, detractionis &c. si te ipsum vindices, aut famam tibi restitui contendas: si læsus fortè in corpore, vel fortunis tuis, par pari referas aut damnum tibi resarciri facias, lucraberis aliquid in terrâ, sed perdes aliquid in cœlo, quod alioquin lucratus fuisses, longè excellentius. Vicissim si iniurias patienter feras, parum aliquid damni accipies in terrâ, & prædam ingentem comprehendes in cœlo. Hinc Apostolus 1. Corinth. 4. reprehendit Corinthios, quòd iudicio contendant, & quidem apud infideles, addens: *Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini?*

IV. Venatores alij feras occidunt & deuorant, at S. Ægidius lac solùm à ceruâ accepit, ipsam innoxiam seruauit, & à canibus tutatus est; lac ceruæ hausit, non sanguinem. Venatores pecuniarum subditos suos exactionibus exhauriunt, nec tondent solùm oues, sed & deglubunt, quod Tiberius Cæsar Gentilis prouinciarum suarum præsidibus prohibuit, apud Sueton. cap. 13. Seuerè olim vetuit Deus sanguinem comedi Genes. 9. Deuteron. 12: *Hoc solùm caue, ne sanguinem comedas*, quia voluit Deus absterrere homines à pauperum oppressione. Qui enim nimis eos premunt, sanguinem eorum sugunt; (quia sicut vita conseruatur sanguine; sic & rerum substantiâ) imò exsugunt etiam illis salutem animarum, dum cogunt eos blasphemare, furari, prostituere IV. A ceruâ non nisi lac accepit.

corpus,

corpus. Vnde Genes. 9. sanguis ille vocatur *sanguis animarum*, cùm alioquin anima sanguinem non habeat; *Sanguinem animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum.* Et si de manu bestiarum, (vti Exod. 21. vbi bouem homicidam iussit lapidari) multò magis de manu hominum. Sanè Dauid aquam illam, quæ à tribus viris cùm periculo vitæ eorum ipsi conquisita & allata fuit, effudit, nolens bibere; quòd putaret se eorum sanguinem bibere: *Propitius mihi sit Dominus*, ait, *ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorum, qui profecti sunt, & animarum periculum bibam?* 2. Reg. 23. At qui pauperes nimiùm premit, cogitque afferre sudorem ac victum suum, nónne sanguinem eorum & animarum periculum bibit, dum vel ad desperationem, vel ad execrationes, vel ad prostitutionem corporum vel ad furta eos impellit?

V. Pauperibus loco canum prædam comprehendit.

V. Venatores alij canibus comprehendunt feras; at Sanctus Ægidius pauperibus vsus pro canibus prædam in cœlo comprehendit. Notus est ex insigni facto, & à nobis alibi etiam celebratus, non tamen omninò hîc prætereundus, Amedeus tertius Sabaudiæ Dux, qui ab oratoribus apud se morantibus interrogatus, an & canes venaticos haberet; respondit, *Cras eos vobis exhibebo.* Interim de more ingentem pauperum turbam cogit eisque cibos dari mandat, tunc ait oratoribus: *Hi sunt canes mei* (pauperes monstrans) *quos alo quotidie, quibusque spero me gloriam cælestem venaturum.* Bzouius anno 1472. His iisdem canibus Ægidius cœlum venatus est. Multò certiores sunt hi canes, quàm venatici alij, qui & prædam sæpè non assequuntur, & quandoque apprehensam dominis non seruant aut afferunt, sed ipsimet deuorant. Diuites amici, in quos opes tuas confers, infidi tabellarij sunt: pauperes fideles sunt, teste Sancto Laurentio, cum Tyranno dixit: *Facultates, quas requiris, in cælestes thesauros manus pauperum deportauerunt.* Mundus ea, quæ pauperibus dantur, perdita esse putat, sed fallitur; quod docet nos idem Sanctus Ægidius, qui duo ostia cypressina, in quibus imagines Apostolorum erant affabrè facta, à Papâ Romæ impetrata, misit ibi in Tiberim, omnibus id spectantibus non solùm admirantibus, sed etiam stultitiæ virum sanctum arguentibus. Verùm vbi is terrestri itinere domum rediit, in suo aduentu nunciatur ei duo illa ostia in portu fluminis ante monasterium ipsius hærere. En per tot maris interiecti spatia, per tot tempestates & scopulos deferuntur Ægidio ostia, vastissimo mari commissa, Angelorum vtique ductu; idem expecta de pauperibus, qui datam sibi eleemosynam securè ad cœlum deuehent. Hoc est, quod Ecclesiasticus cap. 11. suasit: *Mitte panem tuum super transeuntes aquas; quia post tempora multa inuenies illum.* Mittuntur ligna in fluuios; & denatantia colliguntur in rastro. Idem fit cum eleemosynâ: **Im rechen**/ in die rationum inuenies eam: in rastro iudicij diuini, quod intercipiet & rastrabit omnes mortales.

Fabri Auctarium de Sanctis.

Atque hæc est venatio, iucunda simul & vtilissima ars, quam vobis Audit. suadeo. De B. Macedonio scribit Theodoretus Cyri Episcopus in vitis PP. inuentum cum aliquando in solitudine à quodam Duce venationi incumbente atque interrogatum, quid illic ageret? Quem vicissim Macedonius: quid ipse illic moliretur? *Venaturus*, inquit, *huc veni.* Et Macedonius, *Et ego venor hîc DEVM meum, & capere eum cupio per contemplationem, nec ab hac pulchrâ venatione vnquam cessabo.* Idem nos dicamus: non cessemus à venatione nostrâ, donec prædam in cœlo consequamur.

THEMA SECVNDVM.

Quomodo colendus noster Patronus, Sanctus Ægidius.

I. *Confugiendum ad patronum in necessitatibus.*
II. *Patronus honorandus à clientibus est.*
III. *Prosequendus in eleemosynis in pauperibus clientibus.*

Cerua charissima: vbera eius inebrient te in omni tempore.
Prou. 5.

S. Ægidius multorum protector.

MAiores vestri Audit. haud dubiè non absque magnis rationibus S. Ægidium in protectionem huius vrbis elegerunt. Si enim percurramus eius vitam, reperiemus eum, dum viueret, communem quasi omnium afflictorum fuisse protectorem. Protector fuit pauperum, quãdo illis distribuit suum patrimonium: protector nauigantium, quando suis precibus eripuit eos à naufragio, sibi imminente: protector ægrotorum, quando eos sanauit, ad se recurrentes: protector peccatorum, quando Clodoueo Regi suorum notitiam peccatorum & pœnitentiam impetrauit: protector denique etiam ferarum, quando ceruam, cuius lacte subinde sustentabatur, à canibus agitatam & ad se confugientem tutatus est ab iniuriâ. Bonum itaque & magnum protectorem ac Patronum habetis ô Græcenses. Verùm bonus Patronus bonum etiam clientem quærit. Nos ergo si eius protectione frui & gaudere volumus, demus operam necesse est, vt boni eius clientes simus. Hoc verò quis docebit nos? Cerua Ægidij: si enim hæc obsequia ei exhibeamus, quæ cerua ipsi præstitit, boni, vt spero, clientes erimus: iuxta id Prou. 5. *Cerua charissima: vbera eius inebrient te omni tempore.* Multi non satiantur nisi planè inebrient se. Hîc datur vobis occasio simul & licentiâ, bibendi ad ebrietatem vsque; sed ab vberibus ceruæ.

I. Confugiendum ad Patronum in necessitatibus.

I. Cerua S. Ægidij ad ipsum velut ad tutorem suum in necessitate recurrit. Cùm enim à canibus agitaretur venaticis, præpeti fugâ cellam eius petijt, & trepida ac solito mœstius immugiens ante eius pedes se prouoluit, vt

cuius

cuius humanitatem diu experta fuerat, eius ope à præsenti periculo liberaretur. Sic omninò decet nos in nostris necessitatibus confugere ad protectorem & patronum nostrum. Cùm enim Sancti aliqui in patronos eliguntur, non dubium, quin suorum clientum singularem tutelam habeant; decet igitur clientes, vt in suis necessitatibus ad ipsos imprimis recursum suum habeant. Displiceret iure meritò Medico perito & celebri, si homines ciuitatis, cuius ipse Medicus est cooptatus, ipso neglecto currerent ad alios longè dissitos, licet alioquin iuxta se & alios consuli non ægrè pateretur. Sanctus noster Ægidius, cùm in terris viueret, quoscumque morbos miraculo sanauit: quid iam in cœlis sanare non poterit? Tametsi ergo ad alios quoque Sanctos in nostris necessitatibus possimus recurrere; non decet tamen vt Patronum, quem ipsi elegimus, in hoc prætereamus. Vixit in Syriæ eremo S. Hilarion, discipulus S. Antonij, sanctitate & miraculis magistro suo non impar. Qũdo ergo Syri excurrerunt pro impetrandis gratijs & sanitatibus vsque in solitudinem Ægypti ad S. Antonium, dicebat illis Antonius: *Quare vos tam longè vexare voluistis, cùm habeatis ibi filium meum, Hilarionem?* In vitâ Hilarion. 21. Octobr. apud Sur. Idem opinari licet nobis dicturos Sanctos alios, si præterito patrono nostro in ipsis solis spem reponeremus. Quamquam vti Antonius non repulit venientes Syros: ita sperandum etiam de alijs Sanctis. Prima tamen precum instantia vel primaria saltem deferenda videtur loci Patrono. At si prætereà aliqui in suis morbis vel periculis spreto Deo & Sanctis eius recurrere ad ariolos, magos, & veridicos vellent; quanta, quæso, hæc iniuria foret? Nónne id exprobrandum illis diceres, quemadmodum Deus per Eliam exprobrauit Ochoziæ Regi Israël ægroto, mittenti ad Deum Accaron: *Nunquid non est DEVS in Israël, vt eatis ad consulendum Beelzebub, DEVM Accaron? Quamobrem hæc dicit Dominus: De lectulo, super quem ascendisti, non descendo, sed morte morieris.* 4. Reg. 1.

Gentilium mos fuit ponere lares seu tutelares Deos suos post fores domorum suarum, eosque cereis venerari ac lucernis, vt notat S. Hieronymus in Isac. cap. 57. & Alexander ab Alexandro lib. 5. Gen. cap. 24. Errârunt illi in hoc, quod fictitios Deos pro vero coluerunt. Non ita nos Christiani, qui Sanctos non vt Deum, nec pro Dijs colimus, sed vt Dei amicos tantùm & seruos. Rectè tamen faciunt pij Christiani, qui Sancti tutelaris imaginem domi suæ habent, & certis temporibus venerantur accensis cereis. In vsu apud eosdem veteres erat, vt in magnâ præsertim calamitate, Deos suos funibus manicisque vincirent; ne discederent ab eis. Ob hanc causam Tyrij ab Alexandro M. obsessi Herculem vinxerunt; apud Curt. l. 4. Lacedæmonij Martis statuam; apud Pausan. l. 3. Superstitiosè isti, non tamen omninò stultè: quia Patroni nobis deuinciendi sunt, ne nos deserant in periculis. Nos ergo precibus longè saniùs & fortiùs eos alligabimus, quando aliqua nos premit calamitas.

II. Patronus honorandus à clientibus est.

II. Cerua illa ad Ægidij pedes prouoluta iacuit, vt diximus. Ita decet nos honorare Patronum nostrum, velut omnium communem patrem. Ac primò eius Festum solemniter celebrare, non secus ac si ab Ecclesiâ præceptum foret; quandoquidem patronorum festa vbique ferè vim præcepti ex consuetudine habent. Sed iam SS. Patronorum festa (quod dolendum) occasione nundinarum, quę ob confluxum hominum ad rem diuinam, instituebantur, in nundinas transierunt, vt passim cernere est. Admisit honesta matrona ancillam comptam in domum: quæ vbi placuit viro, domina domûs facta est, & dominam ancillari fecit: sic contigit festiuitatibus SS. Patronorum. Ad eorum SS. Missas & laudes in concione audiendas priùs confluxerunt Christiani: occasione eius confluuij nundinę excitatę sunt; quæ iam ita præualent, vt pietatem ferè extinguant, certè multùm opprimant.

2. Eius templum humiliter frequentare pijs operibus. Placuit Magdalena Christo, dum ad eius pedes sedit, eosque osculis, lachrymis & vnguento perfudit, vt propterea ab eo magnoperè commendaretur. Cur non placeat Sanctis, si ad eorum domos & reliquias, (quæ quasi eorum pedes sunt) crebrò consideamus? humili oratione, lachrymis & piis alijs operibus eosdem honoremus? S. Ægidius ceruam ad pedes suos iacentem defendit à canibus & venatoribus? Christus Magdalenam ad pedes suos abiectam, & Pharisæo & proditore eam allatrante. Idem per virtutem Christi sibi communicatam præstare nobis possunt SS. Patroni, & præstabunt inuocantibus.

3. Spectat etiam ad ipsorum honorem nomina eorundem indere filijs; quòd sanè antiquus Christianorum mos habet. Inde in Austria tot Leopoldi, in Bohemia tot Wenceslai, Stephani in Vngaria, Galli in Heluetia & Sueuia, Wilibaldi & Walpurgæ in Eystetensi, Chiliani in Herbipolensi, Vdalrici in Augustano, Wolfangi in Ratisbon. Episcopatu, &c. Per hoc enim videntur parentes deuouere filios velle protectioni sui patroni, vnaque ad illius cultum, venerationem & imitationem incitare. Nisi hoc placeret Sanctis; certè S. Stephanus Protomartyr non postulâsset à coniuge Regis Geisæ, vt filio nomen suum, Stephani, imponeret: nec S. Nicolaus Episcopus matronæ Amatę, vt filio (Nicolao Tolentino) idẽ suum nomen inderet. Sed nunc ferè potentum Patronorum nomina quęruntur filijs, quia ferè etiam temporalia tantùm, non æterna & cælestia bona: hominum fauores potiùs quàm Sanctorum; quasi verò diuites plus boni conferre liberis possint, quàm Sancti. malè & imprudenter ageret, qui peregrinaturo filio daret baculum arundineum, & non potiùs solidum. Reprehenduntur Iudæi, quòd in auxilio Ægypti confisi sint aliquando, velut in baculo arundineo. Isa. 36. Huiusmodi autem baculi patrocinia humana sunt.

III. Prosequendus eleemosynis in pauperibus clientibus.

III. Cerua S. Ægidij statis horis ad eum venit,& lac ei porrexit. Quomodo nos in hoc facto ceruam imitabimur? Num adhuc lacte aliquo eget Ægidius? Eget sanè in pauperibus huius ciuitatis suæ clientelæ commissis. Quàm multos ego in hoc eius templo, singulis ferè Concionibus vobis, Auditores, eius nomine commendo? Cogitate me ex ore Patroni vestri mendicare pro pauperibus. Vos diuites estis, lacte redundantes. (Quid enim diuitum plena horrea & cellaria, nisi turgentia vbera?) pauperes sunt Ægidius vester, desolati & famelici. Et cur putatis replentur fœtæ matres, seu hominum, seu brutorum, nisi vt fœtus alant? Et cur diuites à Deo replentur bonis, nisi vt pauperes sustentent? Nescio quid matres responsuræ sint Deo, quæ filios suos non lactant; cùm ad hoc à naturæ auctore lac accipiant. S. Ambrosius lib.5. hexam. multis feris eas inhumaniores asserit. Et quid respondebunt diuites, si ex tot bonis sibi datis non aluerint fratres suos pauperes, quorum gratiâ ditati sunt?

Ac licet vobis omnes vniuersim pauperes commendatos velim, præcipuè tamen eos cupio, qui honesto loco nati per ineuitabiles calamitates inciderunt in pauperiem. Hi enim quasi in Ægidij antro & eremo latent, nec sine confusione prodire ad petendum necessaria possunt; similes misero illi paralytico, iacenti ad piscinam, qui non poterat se iuuare, sicut alij poterant; vnde ait: *Domine hominem non habeo, qui mittat me in piscinam.* Idcircò Christus ipsius præ omnibus misertus, sanitatem ei contulit, licet non rogatus. Deinde religiosos pauperes, qui vi professionis suæ Deo seruiunt, adeoque manuum labore sibi victum parare nequeunt; qualis fuit & Sanctus Ægidius, cui proinde Deus per ceruæ lac succurrit; quod certè non fecisset, si eius vita sibi displicuisset. Ac quemadmodum cerua frustra lac non dedit, sed ab Ægidio suo defensa est contra canes & venatores: ita ne dubitate, religiosi pauperes suis precibus vos & vrbes ac fines vestros defendent contra hostium insidias. Testatur id Hermas Pauli discipulus lib.3. cap. 3. cùm ait: *Sicut vitis vlmo fulcitur: sic diues oratione pauperis iuuatur.* Iustinianus Imperator in nouell. Constitut. 133. Imperium, militiam, agros ipsos, & quidquid habent homines sæculares per orationes conseruari Sanctorum Eremitarum ait. S. Teresia etiam idcircò erexit monialibus monasteria, vt cùm aliter non possint, precibus defendant rempublicam. Si enim dixit Deus Isa. 37. *Protegam ciuitatem hanc* (Ierusalem contra Sennacherib) *propter me & Dauid seruum meum*: cur non defendet istam propter plures seruos suos? Obtulit S. Ægidio Clodoueus opes & munera, quę ille respuit, & in pauperes alios eroganda consuluit: deinde monasteriolum ei extruxit cum duplici Ecclesiâ. Ægidius vicissim suis precibus impetrauit Regi alicuius sceleris pœnitentiam & remissionem. Idem exspectandum à religiosis: vos date eis temporalia, illi dabunt vobis spiritualia.

Fabri Actuarium de Sanctis.

Sic erimus S. Ægidio *cerua charissima*: sic inebriabimus eum lacte nostro: ipse vicissim defendet nos à canibus, & venatoribus, hæreticis & dæmonibus: impetrabit nobis denique vitam æternam à cœlorum Rege.

THEMA TERTIVM.

Lac ceruæ Ægidianæ salutare.

I. *Quàm bonum DEI præceptis per omnia obedire.*
II. *Quàm obligentur diuites ad faciendas eleemosynas.*
III. *Quàm non deserat DEVS seruos suos, & qui aliquid ei dederunt.*
IV. *Quid in morte nobis euenturum sit.*
V. *Quorsum nobis in tribulatione confugiendum sit.*

Cerua charissima: vbera eius inebrient te in omni tempore.
Prou. 5.

ANtiquus & celebris Historicus Iustinus lib.44. histor. suæ scribit Curetum (populi sunt in Cretâ Insulâ) Regem, Habidem; in infantiâ expositum & lacte ceruæ enutritum fuisse. *Inde deniq; conuersatione nutricis eximia puero pernicitas fuit*, inquit, *interque ceruorum greges diu montes saltusq; haud inferior velocitate peragrauit.* Habis ergo iste à ceruæ lacte ceruinam ad currendum velocitatem acquisiuit; quid dicemus de sancto nostro Patrono Ægidio; qui & ipse lacte ceruę diu in syluâ enutritus fuit? Nunquid non & ipsum cerui velocitatem ad currendum adeptum esse asseremus? Vtique profectò; sed quia cerua illa diuino beneficio in nutricem illi data fuit, inde Sanctus Ægidius non ad montes & saltus, sed ad regnum cœlorum & iustitiam eius currendi virtutem accepit, vt posset dicere cum psalmistâ: *Perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuens me.* Ps. 17. Nos omnes in stadio currimus, 1. Cor. 9. *Omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium: Sic currite vt comprehendatis.* Igitur vt patroni nostri velocitatem imitari pro viribus possimus, & super excelsa statui, contendamus etiam ipsi sugere lac de ceruâ eius. Eò nos videtur mittere Sapiens Prouerb. 5. vbi ait: *Cerua charissima: vbera eius inebrient te in omni tempore.* Prorsus *charissima*, si quale lac Ægidio dedit, nobis quoque offerat. Quodnam verò illud? Præclaræ quædam doctrinæ, quas à ceruâ Ægidianâ hauriemus.

I. Quàm bonum Dei præceptis per omnia obedire.

I. Videte & à ceruâ istâ discite, quàm sit bonum Dei voluntati ac præceptis per omnia obedire. Ecce enim cerua ista seruiit Ægidio pro matre seu nutrice; ad quem statis temporibus venit, & vbera ei præbuit: fugit interim Regem Franciæ, ac totam eius aulam. Eccur verò, nisi quia Ægidius vir sanctus, Deo per omnia obediens fuit, Rex (saltem eo tempore) cum suis non item? Quamdiu

Adam in paradiso innocentiam suam seruauit, Deoque obediens fuit, tamdiu & animalia omnia ad nutum ei paruêre, at vbi is spretâ Dei voluntate, suam fecit adeoque innocentiam perdidit; tunç & bruta animalia rebellare ei cœperunt. Hinc quamplurimi Sancti, qui vitam prorsùs innocentem duxerunt, imperium hoc in animantia iterum receperunt; vti Noë in omnia animalia suæ Arcæ, Daniel in leones, Sanctus Franciscus in pisces & aues; & nostro æuo Iosephus Anchieta in Brasiliâ, qui auibus Quaracies dictis præcepit, vti sibi nauigantibus vmbram facerent: auibus aquatilibus, ne pisces captos inuaderent: pantheris duabus, vt se monstrarent: simiis vt interfectos suos exequiis, saltibus & lamentis sepelirent: & ad nutum ei paruerunt. (vt in eius vita Sebast. Beretarius lib. 4) aliisque, vt dixi alibi. Imò *si voluntati DEI obtemperes*, ait Origenes homil. 5. in Exod. cap. 14. *si legem eius sequaris, ipse tibi elementa etiam contra naturam suam seruire compellet*, quomodo scilicet mare se diuisit ad imperium Moysis. Exod. 14. petra aquas dedit &c.

Trip. in F. Om. SS. C. 4. B. nu. 5.

Pari ratione Magistratus habebit obsequentes sibi subditos, quamdiu ipse obtemperauerit Deo. Ita enim loquuntur subditi Hebræi ad Ducem suum Iosuen: *Omnia quæ præcepisti nobis, faciemus & quocumque miseris, ibimus; sicut obediuimus in cunctis Moysi, ita obediemus & tibi; tantùm Dominus DEVS tuus tecum, sicut fuit cum Moyse*, Ios. 1. Patet in Salomone, qui quamdiu Deo obtemperans fuit, omnes vbi subditos obtemperantes habuit; vbi verò Deo rebellem se exhibuit, sensit sibi rebellare seruum suum Ieroboam, vnà cum decem tribubus: aduersari quoque vicinos Reges, audiitque à Deo: *Quia non custodisti pactum meum & præcepta mea, quæ mandaui tibi, disrumpens scindam regnum tuum, & dabo illud seruo tuo.* 3. Regum 11. Sic & Sanctus Ambrosius libro 5. epist. 33. scripsit Valentiniano Imperatori. *Si vis diutiùs imperare, esto DEO subditus.* Iniquum est à subditis requirere, quod quis suo superiori non præstat. Contrà verò subditi timent dominum suum, quem Deo cordi esse vident.

II. Quam obligentur diuites ad faciendas eleemosynas.

II. Videte & à ceruâ hac discite, quanto iure diuites obligentur ad faciendas eleemosynas. Ecce enim ceruа ista, quæ vbera lacte impleta habebat, quia vel hinnulum non habuit, vel si habuit, nihilominùs lac redundans habuit, esurienti Ægidio id communicauit. Quid sunt, quæso, diuites nisi ceruæ, lacte diuitiarum prægnantia vbera gerentes? Et quo fine ea acceperunt, nisi vt pauperes alant? Quid sunt, nisi nubes aquis plenæ, vt sitientem terram rigent? Ita enim Ecclesiastes capite. 11. ait. *Si repletæ fuerint nubes, imbrem super terram effundent.* Non enim propter se, sed propter terram irrigandam coguntur & circum feruntur imbriferæ nubes. Sic etiam persuasum habere diuites debent, diuitias ipsis non propter se, aut propter corporis sui abdomen, fastum & luxuriem datas, sed ad subleuandam pauperum inopiam. *Accepisti*, inquit D. Chrysostomus homilia 34. ad populum, *non vt in delicijs absumeres, sed vt in eleemosynam erogares.* Et Sanctus Leo sermone de Collectis: *Idcircò DEVS te abundare voluit, vt per te alius non egeret.* Iam sicut in magnâ siccitate terræ auidè expectamus nubem roridam ac si ea præteruolet, nec pluuiam in nos effundat, dolemus & ingemiscimus: ita pauperes quando vident aduentantem diuitem, gaudent & expectant ab ipso eleemosynam. At si spe frustrati, videant eum prætereuntem, nihil ab eo accipientes, cogitate quàm acriter hoc sentiant, quamque ingemiscant! Quòd si nubes illa tonaret tantùm & fulminaret, pluuiam interim non daret, grauiùs adhuc sentiremus: similiter si diues calumniaretur pauperem, aut verbis asperis obiurgaret, nec interèa iuuaret: qui pauperes id ferrent? Nube super bonos & malos fundit aquas suas: sic etiam diues omnibus aperiat misericordiæ suæ viscera.

III. Quam non deserat Deus seruos suos, & qui aliquid ei dederunt.

III. Videte & à ceruâ hac discite, quàm non deserat Deus eos, qui ipsi seruiunt, & qui aliquid ipsi dederunt. Etenim Ægidius priusquam ætatem virilem intraret, omne patrimonium suum in pauperes erogarat, & pauper Deo seruire cœperat. Quis non diceret: Iste adolescens iam peribit & fame morietur, præsertim in tam vastâ solitudine? At ecce Deus parauit ei ceruam; quæ eum lacte suo aleret. Nimirum bene Ecclesiastes, vti diximus, eleemosynam comparauit pluuiæ, pauperes terræ aridæ, diuites verò nubibus. Quemadmodum enim terra semel irrigata vapores subministrat nubibus, è quibus illæ rursum imbrem terræ infundant, ita vt inter cœlum & terram quædam videatur esse concertatio, vter vincat, cœlumne pluendo: an terra, quasi gratitudinis ergo, vapores reddendo: pari modo quod opulentus homo impendit egenis, iterum ab his redit ad diuitem, non sine fœnore; hoc tamen discrimine, quòd sicut terra visibiliter à cœlo compluitur; at vapores inuisibiliter, aut saltem vix sensibiliter, è terrâ ad cœlum redeunt: ita diuitis eleemosyna videtur ac sensu percipitur; eleemosynæ verò fructus non videtur. Nam vel spiritualis est, & sub sensum non cadens; vel si corporalis est, communiter etiam minùs attenditur & sentitur; qualis est prolongatio vitæ, diuturna sanitas, pax, pij liberi, conseruatio & augmentum bonorum temporalium, prouentus agrorum ac vinearum &c. Talis concertatio cum Deo eniтuit in Zacharia Ioan Eleemosynarij discipulo (vti refertur à Leontio Neapoleos in Cypro Episcopo, in vita S. Ioan. Eleemosyn. cap. 1. apud Rosweid. lib. 1. fol. 180.) qui cum insigni animi exultatione aliquando inuentus est cum Deo colloquens: *Si sic, aut tu mittendo aut ego dispergendo, videbimus quis vincat.* Simili modo certauit aliquando cum diuite quodam Alexandrino Sanctus Ioannes Eleemosynarius. Ille enim diues cùm misisset Ioanni vestem, seu, vt alij volunt, lecti oper-

operculum, Ioannes ad forum vænum misit, vt pretium pauperibus daret. Emit is, qui donarat, & iterum Ioanni mittit. Is rursum ad forum mittit, alter rursum emit & Ioanni remittit, idque cùm sæpiùs faceret, Ioannes: *Videamus*, inquit, *quis ex nobis prius defatigabitur ego quidem ipsum vendens, tu autem emens & offerens.* In vita Ioannis Eleemosynarij 23. Ianuar. capite 24.

IV. Quid in morte nobis euenturum sit.

IV. Videte & à ceruâ discite, quid nobis aliquando eventurum sit in articulo mortis; id nimirum quod huic ceruę contigit, quando à canibus agitata & vndiq; cincta atque allatrata mugiit & inuocatura opem Ægidij ad antrum eius confugit. Ita enim in articulo mortis circumdabunt nos canes illi tartarei, qui, vt timendum, vndiq; circumsistent & allatrabunt, & forsan infigent diros ac tremendos morsus, qualis est timor instantis mortis & iudicij, amor charorum iam iam deserendorum, vita malè acta, dolores corporis &c. præsertim si in malo animæ statu fuerimus. Vidit & deplorauit hoc aliquando sanctus Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis, ad villam suam Heysem equitans quando pueri eius leporem, fortè deprehensum, canibus insecuti sunt. Lepus cùm iam fugę locus non esset, recepit se infra equum sancti Anselmi, vbi firmante equum Episcopo, canes leporem vndique latratibus impetierunt, lædere tamen ob Sancti preces non poterant. Rident ad spectaculum famuli, Sanctus verò in lachrymas solutus: *Ridetis?* inquit, *At verò infelici huic lepusculo nullus risus, nulla lætitia est. Hostes eius circa eum sunt, & ipse de vitâ solicitus confugit ad nos, præsidium flagitans. Hoc planè est & animæ; nam cùm de corpore exit, mox inimici sui, scilicet maligni Spiritus, qui eam in corpore degentē per anfractus vitiorum multis modis persecuti sunt, crudeliter adsunt parati eam rapere, & in mortem æternam præcipitare. At ipsa nimis anxia huc illucq; circumspicit, & quâ se tueatur, defensionis & auxilij manum sibi porrigi ineffabili desiderio concupiscit. Dæmones autem à contrario rident & magno gaudio gaudēt, si illam nullo fultam adminiculo inueniant.* Sic discessit & canibus bestiam persequi prohibuit, quæ mox ad syluas cucurrit. In eius vita 21. April cap. 21. Huius igitur ærumnosi temporis sedulò meminerimus; iuxta id Ecclesiastis 11: *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis.*

V. Quorsū nobis in tribulatione cōfugiendum sit.

V. Videte & à ceruâ hac discite, quorsum nobis in tribulatione confugiendum sit. Illa nequaquam pedum suorum celeritati confisa ad montes vel aquas aut densa dumenta se recepit, sed ad tutorem suum Ægidium; eius opem mugitibus inuocans. Id quod etiam alij cerui dicuntur facere, vt in necessitate positi ad homines confugiant. Sic ergo & nos in tribulatione non ad proprias aut aliorum hominum vires, sed ad diuinam opem recurramus; & si propriis meritis diffisi Deum ipsi adire non audemus, ad Sanctum aliquem conuertamur, eiusque merita interponamus. Ita Iobo in tribulatione posito consuluit Eliphaz: *Voca ergo, si est, qui tibi respondeat: & ad aliquem Sanctorum conuertere.* Iob 5. hoc est (vt S. Thomas explicat) *inuoca DEVM, si fortè tibi ad hanc dubitationem respondere voluerit: & si per merita propria hoc à Deo obtinere non putas, ad aliquem Sanctorum conuertere, vt eo mediante huius rei veritatem à Deo cognoscere possis.* Iacob (Genes. 27.) quia in propriis vestibus benedictionem à patre obtinendam non sperabat, fratris sui primogeniti, patri perchari, vestes valde bonas & odoriferas induit; ita benedictionem non suo sed fratris nomine obtinuit. Nos etiam quia propriis meritis fidere non audemus, merita alicuius Sancti Deo valde chari imploremus, & sub eius nomine ad Deum accedamus.

Porrò maiores nostri vestem S. Ægidij induere voluerunt, & sub eius patrocinio accedere ad precandum Deum; non vnâ, vt arbitror, de causâ. Nam imprimis ipse adhuc puer ad templum vadens, cùm ægrum humi iacentem & petentem eleemosynam vidisset, lacerum sua veste induit, adeoque mox sanauit. Potuit hoc puer in terris constitutus: non poterit nos operire veste suâ, & sanctitate donare regnans in cœlo? Deinde qui ceruam ad se confugientem tutatus est à canibus, vt ne propè quidem accedere possent; non faciet hoc Christianis & suis clientibus? Canes nos persequentes sunt Turcę & Hæretici, sunt grando & tempestas, sunt fames & pestilentia, sunt dęmones & peccata. Contra istos igitur vt nos defendamus, conuertamur ad Sanctum Ægidium, ad eius vmbraculum fugiamus, cum ipsius ceruâ mugiamus, & miserias nostras ei conqueramur. Aderit ipse velut aduocatus & defensor noster, præsertim, vt speramus, in articulo mortis, velut patronus noster contra canes illos tartareos, vbi perficiet pedes nostros sicut ceruorum, suoque patrocinio super excelsa statuet nos.

IN FESTO NATIVITATIS B. V. MARIÆ.

THEMATA.

I. Exempla mala progenitorum Christi cauenda.
II. Poma seu exempla bona huius arboris distribuuntur.
III. Doctrinæ ex hodierno Euangelio.
IV. Ignis hoc die de cœlo lapsus quid sibi voluerit.
V. Maria Virgo stella matutina.

THEMA PRIMVM.

Exempla mala progenitorum Christi cauenda.

I. Magnates caueant sibi à Roboam.
II. Magistratus & Consiliarij caueant sibi à Iuda.
III. Parentes ab Achaz.
IV. Liberi à Ioram.
V. Senes à Salomone.
VI. Iuuenes ab Amon.
VII. Litterati ab Abia.
VIII. Illitterati ab Iechonia.
IX. Coniugati à Bethsabea.
X. Viduæ & virgines à Thamar.
XI. Aegroti ab Asa.

Liber generationis IESV CHRISTI. *Matth. 1.*

Genealogia Christi arbori similis.

INCIPIMVS hoc tempore egredi in hortos & fructus arborum legere. Scriptura S. vt ostendit S. Bernardus ser. 23. in Cant. hortus quidam est, varijs arboribus consitus, varijs constans personis, quarum exempla velut poma, vel decerpimus & gustamus, si sint bona: vel abiicimus, si mala. In hodierno Euangelio videmus magnam arborem, in varios generationum ramos diffusam, variis pomis onustam: Christi, inquam, Genealogiam: quæ si in chartâ depingatur, arborem repræsentat, cuius rami sunt 42. generationes, poma sunt progenitores Christi. Ea verò nequaquam omnia bona sunt: quædam enim ex illis, (etsi pauciora) vel omninò putrida sunt, hoc est, reprobata & damnata, vel saltem vermiculosa & næuis deformata; è quibus vermes seu næui exscindendi & abiiciendi sunt. Quia igitur defectuosa poma priùs ab arbore decidunt, quam sana & integra; priùs illa non tam colligemus, quàm spectabimus, vt ab illis nobis caueamus.

I. Viri principes & magnates cauent sibi à Roboamo, putrido valdè pomo. Hic enim succedens patri Salomoni in regnum, posthabito seniorum consilio bono, suadentium ne grauaret subditos, secutus est potiùs consilium adolescentum, qui nutriti fuerant cum eo, & aggrauauit iugum subditorum; vnde factum, vt decem tribus ab eo recederent & alium Regem sibi constituerent. 2. Reg. 12. Bene dictus *Roboam*, hoc est, *dilatans populum*; quia stultum consilium secutus dispersit gregem, quem congregare debebat. Sic deceptus fuit Clotarius Franciæ Rex à pessimis consiliarijs Farulso & Medegisilo, vt S. Lupum Senonensem Episcopum nullâ iustâ causâ mitteret in exilium. Posteà reuocato Episcopo, videns eum malè in exilio habitum, macie & squalore confectum, suum errorem planxit, & delatoribus dira imprecatus est: Medegisilus in templo à populo indignante occisus est. In vita S. Lupi 1. Sept. Rursum cùm piæ coniugi Radegundi permisisset vt sibi monasterium Pictauis construeret in eoque Deo seruiret, persuasus à maleuolis consiliariis, vt eam reuocaret, flexus tamen à S. Germano vt consilium mutaret, veniam à coniuge petiit & conatus suos malis consiliarijs imputauit; quos vltio diuina secuta, vt quemadmodum Arius intestina, in cloacam effunderent, in vita S. Radegundis 13. August. Vnde monet Ecclesiasticus cap. 8. *Cum fatuis consilium non habeas.* Si auriga dominum à viâ abducat, vel per imprudentiam currum euertat, mox irascitur herus, & aurigam mille execrationibus onerat: quid si is studio aberrâsset, aut currum nequiter euertisset? At hoc faciunt mali consiliarij suis Principibus.

I. Magnates caueant sibi à Roboam.

II. Magistratus & Consiliarij caueant sibi à Iuda, pomo vermiculoso. Hic enim in iudicio ferendo contra Thamarem adulteram, vt combureretur, dupliciter peccauit: Primò quando audiuit Thamarem filio suo desponsam, alteri se substrauisse, statim præcipitat sententiam, & iubet eam produci ad comburendum velut adulteram, nec expectat donec prolem pariat, cum qua tribus mensibus adeoque iam animata ibat grauida; quod est cōtra ius. Deinde, quia adulteram iubet comburi, cùm ipse fornicarius eam (haud licet sibi notam) priùs impræguâsset. Gen. 38. In primum errorem incidit etiam Theodosius senior Imp. præcipitando sententiam in Thessalonicenses ob interfectum iudicem suum puniens innocentes vnà cum nocentibus; qui posteà multis lachrymis errorem defleuit, & pœnitentiam publicam egit, edictoque iussit reorum condemnationem semper in trigesimum diem differri. Fertur etiam deinceps, si forsan irâ percitus esset, priùs alphabe-

II. Magistratus & Consiliarij caueāt sibi à Iuda.

tum

tum percurrisse, quàm aliquid statueret; Platina teste & Nicephoro lib. 12. cap. 41. In secundum incidit Saul, qui cùm edicto regio abstulisset magos & ariolos de terra, ipsemet immutato habitu (erubescens nimirum id agere, quod aliis prohibuisset) consuluit Pythonissam. 1. Reg. 28. Quod quàm turpe sit, indicauit ipsemet Saul, dum non nisi personato habitu, vt dixi, consuluit strigem. Nihilominus confusus fuit Iudas, postquam conuictus reum agnouit dicens: *Iustior me est*; Thamar scilicet; sicque ex pomo vermem exscidit. Quoties verbera instigunt domini seruis ebrijs, cùm ipsi tamen inebrientur assiduò? Quàm hoc fœdum!

III. Parentes ab Achaz. III. Parentes caueant sibi ab Achax, putrido pomo ac reprobo, qui prætcr alia scelera *insuper & filium suum consecrauit, transferens per ignem, secundùm idola Gentium.* 4. Reg. 16. vbi vocula, *Insuper*, notat grauissimum hoc fuisse eius scelus. Idem alios filios suos lustrasse per ignem dicitur 2. Paralyp. 28. Quare secundum Liran. vnum omninò idolo immolauit, ab eo comburendum; cęteros saltem per ignem duxit. Hoc imitantur parentes illi, qui liberos suos instituunt ad superbiam & vanitatem; ducunt ad choreas, ludos, compotationes, aliasque peccandi occasiones, vinolentię assuefaciunt: illud verò qui etiam peruersa eos docent & in peccata inducunt. Quid enim est hoc aliud, nisi liberos in brachia igniti illius Idoli impellere? Tales certè Leuit. 20. lapidari iussit Deus; *Et ego ponam faciem meam contra illum, succidamq́; illum de medio populi*, inquit. Quare Achaz ille grauissimis pœnis à Deo plexus & quasi lapidatus est, datusque in manus Regis Syriæ, qui percussit eum: nec non in manus Phacee Regis Israël: qui vno die de exercitu eius cecidit 120. millia. 1. Paralyp. 28. Idumæis item & Philisthæis. Quia enim velut Rex à populo non est lapidatus, ideò tot hostes ipsi immissi sunt, qui cum suis armis quasi lapidarent.

IV. Liberi à Ioram. IV. Liberi caueant sibi à Ioram, putri ac fœtido pomo. Hic enim optimi patris Iosaphati, & optimi aui Asæ filius, ab vtroque degener secutus est impij Achab Regis Israël, cuius filiam, impiam Athaliam, in vxorem duxit, vestigia. Cumque velut primogenitus à patre constitutus esset in regno successor, vt esset pater sex fratrum suorum, eos immeritos & meliores se necauit; ne cogeretur sustentare, vel ne ipsi aliquando aduersarentur. 4. Regum 8. Quamobrem à Deo grauissimè punitus est, irruptione Philisthęorum & Arabum, qui omnem Iudæ terram diripuerunt, vxores quoque & liberos eius, præter minimum natu abduxerunt; insuper & alui dolore correptus, vti per literas ab Eliâ iam subtracto, & ex paradiso missas ei prędictum fuit: *Quoniam non ambulasti in vijs Iosaphat patris tui & in vijs Asa Regis Iuda (aui scilicet) sed incessisti per iter Regũ Israël & fornicari fecisti Iudam & habitatores Ierusalẽ, insuper & fratres tuos, domum patris tui, meliores te occidisti: ecce Dominus percutiet te plagâ magnâ cum populo tuo & filijs & vxoribus tuis vniuersaq́; substantiâ tuâ. Tu autem ægrotabis pessimo languore vteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies.* 2. Paral. 21. Longâ ergo tabe consumptus egessit viscera sua, & sine honore, imò cum insultatione populi, vt addit Iosephus, sepultus est extra sepulchrum patrum suorum; quibus dignus non erat, quia dissimillimus: filij eius pręter vnum ab Arabibus interfecti. Iure quidem; nam & bestię oderunt degeneres proles, aquila abiicit, coruus albicantes pullos deserit. Scipionis Africani clarissimi filio ignauo & degeneri Senatus Rom. annulum, cui paterna effigies insculpta erat, adimi iussit. Valerius Maximus lib. 3. cap. 5.

V. Senes à Salomone. V. Senes caueant sibi à Salomone, si non prorsùs putrido & reprobato, certè admodum suspecto & vermiculoso. Hic enim *cùm iam esset senex, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos.* 3. Regum 11. In senectute sapientia aliàs crescit, libidinis vis decrescit; nihilominùs tamen Salomon in senio peruersus est. Quàm hoc turpe fuit! post emensum maris iter in portu naufragium facere, vbi nec syrtes nec tempestas! *Quomodo non est absurdum*, ait S. Chrysostomus homiliâ in Epist. ad Hebr. *& supra veniam, quod fit vt senex in tabernâ sedeat, senex ad circum festinet, senex ad theatrum ascendat, velut pueri currentes cum plebe? Verò confusio est & irrisio, vt canitie quidem ornetur extrinsecùs, intrinsecùs autem intellectum habeat puerilem.* Tanquam rem portentosam & abominabilem monstrat Deus Ezechieli cap. 8. seniores *stantes ante imagines reptilium & animalium, faciem conuertentes ad ortum Solis, & ramum applicantes naribus.* Quid enim portentosius, quàm seniores adorare reptilium imagines, spectare non occasum mortis sed orientem iuuentutis, flores applicare naribus? De Salomone sic dementato ait Ecclesiasticus cap. 47. *Inclinâsti femora tua mulieribus; dedisti maculam in gloria tua.* Quanta macula in canâ barbâ libidinosa petulantia!

VI. Iuuenes ab Amon. VI. Iuuenes caueant sibi ab Amon, putrido valde pomo. Hic enim 22. annorum iuuenis ad regnum euectus, patrem Manassen, maximis sceleribus contaminatum, statim imitatus est imò superauit. 2. Paralyp. 33. Causam adfert Glycas p. 2. Annalium, eò quòd vidisset, patrem suum in senectâ pœnitentiam egisse, vnde cogitauit iuuentutem suam similiter libertati vitiorum tradere, senectutem Deo consecrare, *secum ita loquens: Pater meus à puero multa scelerata fecit, ac in senecta pœnitentiam egit. Quamobrem & ipse hac in ætate pro animi libidine me geram, deinceps ad Dominum me conuertam. Hac igitur de causa Deus pœnitentiam illius non expectauit, quando paternis calamitatibus nullo modo factus est melior.* Sic Glycas. Idem refert Auctor operis Imperf. in Matth. cap. 1. Quare ineunte secundo anno regni sui nondum 24. annorum iuuenis à seruis domesticis occisus est. 4. Reg. 21. Non acceptat Deus tam iniquum pactum, tam malam solutionem, quâ pro totius vitæ debito partem ei obtrudimus. In reuelatione S. Brigittæ lib. 8. cap. 48. res hæc sic declaratur:

tur: *Debuit quis alteri 20. libras auri: noluit soluere: quid egit? instructus ab alio, accepit vnam libram auri, eaq; 20. libras cupri inaurauit. Has creditori dedit, sicq; 19. libras auri sibi retinuit. Sic fac & tu (ait adolescens) decem & nouem horas temporis dispone ad delectationem & voluptatem tuam, & vna tantùm hora sufficit tibi ad compungendum. Sic opera peccati, quæ designantur in cupro, deaurata contritione delebuntur, & omnia opera tua fulgebunt vt aurum.* Verùm non decipies creditorem tuum, Deum, mi adolescens.

VII. Literati ab Abiâ. VII. Literati & studiosi fugiant Abiam, filium Roboami, putridum pomum. Non fuit is primogenitus, sed sapientior reliquis fratribus, ideò Rex constitutus. 2. Paral. 11. Habuit etiam perdoctam & grauissimam orationem ad exercitum suum, quâ eum excitauit ad summa omnia à Deo speranda, obtinuitque insignem victoriam. Verùm probitatem sapientiæ non coniunxit, sed ambulauit in omnibus peccatis patris sui, ideoque non integro triennio regnauit, percussus à Deo, vt indicatur 2. Par. 13. & explicat Chronologia Hebræorum cap. 16. eò quòd victo Ieroboamo & capto Bethel, vitulos eius aureos reprobârit quidem, sed non sustulerit ac cõfregerit. Ergo non sat est habere sapientiam: addenda ei virtus est. Neque satis est vitia reprehendere: oportet etiam tollere, cùm in tuâ potestate est. Sanè Ezechieli præcepit Deus, vt librum, quem manu gestabat, etiam comederet, Ezech. 3. *Comede volumen istud.* Sed cur librum? pane enim, non libris nutriuntur homines. Nimirum quod comeditur in hominis substantiam conuertitur, quare vt scientiam ad vtilitatem nostram conuertendam esse intelligamus, præcepit Deus edi librum. Qui multa quidem bona nouit, sed non facit: librum manu gestat, sed absque fructu; quia non comedit, nec sibi sed aliis sapit. Viderint ergo parentes, qui in libris quidem cupiunt proficere suos filios, de pietate verò eorum nihil soliciti sunt.

VIII. Illiterati à Iechoniâ. VIII. Rudes & illiterati cauēat sibi à Iechoniâ, qui & Ioachim appellatur, putrido etiam pomo. Hic enim cùm impiè vixisset, & audisset coram se legi librum Ieremiæ diuinas continentem comminationes, iratus sacrum volumen cultello conscidit & in ignem misit ac combussit. Ierem. 36. Quamobrem misit Deus Nabuchodonosorem in Iudæam, qui captum Regem occidit & ante muros Ierusalem insepultum canibus ferisque deuorandum abiici iussit, iuxta prophetiam Ierem. 22. *Sepulturâ asini sepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Ierusalem.* Nimirum, quia vixit sicut asinus, nec audire voluit Dei verbum, ideò sepultus est vt asinus. Simile exemplum legimus in vita Sancti Bernardini Senensis, apud Sur. 20. Maij, cap. 50. de lasciuo adolescente; qui concionante S. Bernardino stabat ex parte fœminarum, animo libidinem suam explens, splendido vestitu. Sensit id vir sanctus & monuit vt assideret inter mares. At is contempto monitore mansit propè fœminas. Itaque palam ad eum Bernardinus: *Ecce ego tibi dico adolescens, qui isthic stas impudenter, auratis indutus vestibus, non parum vereri me malâ te morte periturum.* Idque sic accidit, quando posteà ob sua flagitia & maleficia tanquam latro apud Anconam capite plexus est.

IX. Coniugati à Bethsabeâ. IX. Coniugati caueant sibi à Bethsabeâ, pomo vermiculoso. Hæc enim dum non satis cautè se lauat lòco patulo, nec vndique circumspicit, visa est à Dauide, in otio degente, è solario euocataque in eius domum, nimis facilè secuta est, & consensit in adulterium. 2. Reg. 11. Duplex in hoc pomo vermis latet, sedulo cauendus. Honestorum igitur virorum est non aspicere alienas, & apes imitari, quę non patiuntur assessores aut inspectores operum suorum, quin protinùs feriant ad se propiùs accedentes. Et cùm quidam alueare vitreum eis fecisset, vt per id laborantes aspiceret, illarum primus labor fuit, aluearе cerâ intùs obducere. Deinde alienas domos non nisi cum testibus frequentent. Hinc bene Prophetissa illa sapiens *Debbora* nomen, hoc est, *apis* accepit, Iudic. 4. ad instructionem aliarum matronarum, vt & ipsæ apes in pudicitiâ imitentur.

X. Viduæ & Virgines à Thamar. X. Viduæ ac Virgines caueant sibi à Thamar vidua, quæ & ipsa vermem aluit, dum meretricio habitu se ornauit & in biuio sedit, ad inescandum Iudam, quo facto parum abfuit, quin sibi exitium & rogum comparâsset, vti suprà visum. Caueant ornatum meretricium & leuiculum; hac enim quasi suspensâ hederâ produnt se vænales, & exponunt insidiatoribus castitatis, qui despoliant miseras & nudatas turpiterque confusas repellunt: sicque contingit eis, quod Ezechiæ Regi, qui cùm legatis Regis Babyloniorum ostendisset thesauros suos, aromata, aurum, argentum, pigmenta varia, vnguenta, & quidquid in thesauris habebat, illecti Babylonij venerunt cum potentia & omnia illa abstulerunt, in pœnam vanæ illius ostentationis, vt prædixit ei Isaias 4. Reg. 20.

XI. Ægroti ab Asâ. XI. Denique ægroti caueant sibi ab Asa Rege, qui cùm dolore pedum, podagra scilicet, grauissimè laboraret, non quæsiuit in infirmitate sua Dominum, sed magis in Meditorum arte confisus est, vnde & ægritudine illa extinctus est. 2. Paral. 16. Implorari sanè Medicorum opera potest, magis tamen à Deo velut potiore causa expectari medela debet. Hanc ob causam *libros Salomonis, qui scripti erant de prouerbijs & odis, in quibus tractabatur de naturâ plantarum & omni genere animalium, & de curatione omnium morborum, de medio sustulit Ezechias: propterea quòd morborum medelas inde acciperet populus, & nihili facerent à DEO petere curationes,* inquit Eusebius citatus ab Anastasio Niceno Episcopo, quæst. 39. in Scripturam. Graue nimirum damnum putabat religiosus Rex, si homines spem salutis in creaturis potiùs, quàm in creatore ponerent.

Sed quid si aliquis de his noxijs pomis iam quid comedisset? recurrat pro remedio ad aliam huius horti arborem: MARIAM scilicet: quæ tulit nobis salutiferum illud pomum IE-

SVM.

svm. In Malabaricâ prouinciâ arbor est, Cicara dicta, quæ fert vnicum pomum singulis annis, sed tam magnum vt oneret quemuis robustum hominem: continens intra se 300. fructus, teste Nicol. de Comitibus. Talis est Maria, quæ vnicum pomum, Christum tulit, qui quemuis robustum hominem non onerat sed ornat, satiat & sanat, sufficitque ad medelam & saturitatem omnibus mortalibus, continens intra se omne bonum.

THEMA SECVNDVM.

Exempla bona progenitorum Christi imitanda.

I. *Virginibus Deipara Virgo.*
II. *Coniugatis Rahab.*
III. *Opificibus S. Ioseph.*
IV. *Rusticis Booz.*
V. *Seruis Iacob.*
VI. *Magistratibus Naason.*
VII. *Subditis Aminadab.*
VIII. *Senibus Abraham.*
IX. *Iuuenibus Dauid.*
X. *Parentibus Iosias.*
XI. *Filijs Isaac.*
XII. *Fratribus Iudas.*
XIII. *Sodalibus Iosaphat.*
XIV. *Lapsis Manasses.*
XV. *Afflictis Iesus.*

Abraham genuit Isaac &c. *Matth.* 1.

Cant. 5. inuitat sponsa dilectum suum in hortum suum his verbis: *Veniat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum suorum.* Diximus aliàs ex Sancto Bernardo serm. 23. in Cant. S. Scripturam esse hortum quendam varijs arboribus consitum. In horto illo elucet magna vna inter cæteras arbor, quæ est Beatæ Virginis Genealogia, varijs instructa pomis, partim malis & putridis: partim bonis & sanis. Mala in priore sermone iam abiecimus: bona nunc legenda sunt. Ad hæc inuitat nos Deipara. Veniant ergo in hortum iustum, quotquot eam diligunt, & de pomis istis comedant.

I. Virginibus Deipara Virgo. I. Pomum primum do virginibus, Virginem Deiparam: pomum longè speciosissimum & sapidissimum. Virgo Hebreis appellatur *Alma*, id est, *abscondita*, ab *alam*, quod est *abscondere*, Et sic appellatur Beata Virgo Isa. 7. cùm de eâ dicitur: *Ecce Virgo concipiet.* Heb. *Alma*: quæ vox Latinis *sanctam* significat; & bene, quia virgines si absconditæ sint, iure sanctæ haberi possunt.

1. Fuisse Beatam Virginem absconditam mundo colligit primò ex Angelicâ salutatione S. Ambrosius & alij, quod Angelus ad eam ingressus dicatur. *Sola in penetralibus*, inquit, *quam nemo virorum videret, solus Angelus reperiret.*

2. Secundò, quia de eius vitâ tam pauca scribere Euangelistæ; & cur, nisi quia vitam ducebat ferè semper absconditam, nec nisi vrgente necessitate in publicum prodibat? Cur nihil scribitur de eius puellari ætate? quia in sacro gynecæo iuxta templum fuit, quasi in monasterio abscondita. Cur nihil ab anno Christi 12. vsque ad trigesimum? quia fuit abscondita. Cur nihil ab eius ascensione vsque ad obitum? quia fuit abscondita. Et vnde scimus eam toto illo tempore sanctissimè vixisse? quia fuit abscondita. Affige in publico speciosam imaginem vel mappam Georgraphicam, & post annum aspice: tunc videbis deformatam, & sibi prorsùs dissimilem. Alius eam digito perforauit, alius fœdauit, alius lacerauit, omnium denique manus attriuerunt; vt vix ampliùs nosci queat. Include eandem per totidem annos scrinio mundo, & post annum reperies tam recentem ac splendidam, atque erat initio. Par ratio cum virginibus.

II. Coniugati Rahab. II. Coniugatis damus Rahab meretricem, hoc est, cauponariam, vt vertit Pagninus & volunt aliqui, ductam à Salomone. Hæc admodum benefica fuit erga legatos Hebræorum hospitio receptos, eosque ab insidiatoribus abscondit ac seruauit, vt habetur Ios. 2. Hanc sequantur patres & matresfamilias: sint benigni & misericordes erga aduenas & peregrinos, maximè egenos; præbeant hospitium, defendant à frigore, nuditate & fame. Sic seruabunt domos suas incolumes, quemadmodum & Rahab per opus illud pium impetrauit, vt vastatâ licet totâ ciuitate Iericho, sola eius domus ab omni infestatione immunis esset.

III. Opificibus S. Iosephus. III. Opifices accipiant S. Iosephum. Hic arte lignarius faber, cœli ac terræ dominum habuit pro filio, nec tamen ab eo vnquam petiit diuitias, vt verbi gratiâ per miraculum pararet aurum, vestes, cibos; sed maluit quærere victum sibi, coniugi & filio, labore manuum suarum; contentissimus nimirum suâ paupertate. Sic ergo & opifices non insidientur multis opibus per vsuras aut mercimonia, neque per census annuos ex pecuniis mutuò datis, quo nimirum absque labore vacent quieti suæ; hoc enim eis non expedit; sed pergant opere manuum quærere victum suum: hoc enim est tutissimum pro salute eorum. Certè illuminatissimus Cardinalis Bellarminus interrogatus, quod hominum genus crederet magis esse idoneum ad salutem consequendam, respondit statim: *nisi me fallit animus, opifices ij sunt, quorum vitâ labor est, qui diuturno quæstu propulsant famem; nam hi manè quod incipiunt opus, hoc totum diem procedit, itaque eis laborantibus nihil ad otium superest, ad virtutem nihil deest. Possident verò vt se & familiam alant tenuem illam siue copiam siue inopiam, quam sudore vultûs sui sibi pepererũt, qui titulus possessionis omnium est æquissimus & optimus.* Addidit tamen hoc intelligi, dummodò ipsi ex opere compendium vberius quàm iustius non fecerint. Totum hoc exemplo Christi Domini cõfirmabat, *qui vtiq; sapientia æterna, cùm in terris statum eligeret, parentẽ adoptauit opificẽ, exercuitq; operam fabri, creditus ex eo etiam faber & fabri filius.*

lius. Ita Iac. Fuligatus in eius vitâ lib. 6. c. 4.

IV. Rusticis damus Boozum. Fuit hic agricola agricolarum speculum. Inprimis humanus valdè erga seruos & messores suos, ad agrum egressus eos salutabat, *Dominus vobiscum*; non vt quidam solent, tetro vultu, rugatâ fronte & inflatis buccis seruos aspicientes, nec placabili verbo dignantes. Deinde liberalis erga pauperes erat, inuitans Rutham ad colligendas spicias in agro suo, atque vt plus colligere sine rubore posset, præcepit operariis, vt de industriâ proiicerent de manipulis suis, deditque ei licentiam accedendi ad merendam illorum. Quare meruit fieri vnus de progenitoribus Christi, & ad summam peruenire senectutem (vt volunt Iudæi) 400. annorum. Tales si sint agricolæ, certam à Deo expectent benedictionem.

V. Seruis Iacob. V. Seruis damus Iacobum. Hic enim 20. annis socero suo Laban pro pastore ouium fidelissimè seruiens *die noctuque æstu vrebatur & gelu, fugiebatque somnus ab oculis eius*; damna gregi illata de suo compensabat, domum eius locupletauit: durum & iniquum dominum ęquo animo tulit. Genesis trigesimo primo. Seruorum hæ pulchræ dotes sunt, vt pro seruandâ & locupletandâ domo herorum dura quæque sustineant, eorum damna auertant, commoda procurent. Veterum consuetudo fuit, vt cùm seruus in domum admitteretur, herus, super caput eius spargeret nuces, poma, ficus dactylos, legumina, nummos, Pierius lib. 56. & Cælius libr. 26. Antiq. cap. 6. Quâ re indicabant seruum hero eiusque domui vtilem ac fructuosum esse debere, ita vt familiam suo labore sustentet ac recreet, simul verò sciat sibi foris in agro sedulò manendum, gelu & æstum sustinendum, quo modo fruges illæ sustinent omnis generis tempestates, ventos, pluuias, æstum, pruinam. Vnde Germanis appellantur coniugum seruatores, Ehehalten / quia ipsorum est patrem & matrem familias suo labore seruare.

VI. Magistratibus Naason. VI. Principibus & Magistratibus damus Naason, principem tribus Iuda, vt habetur 1. part. cap. 2. Princeps hic ad omne opus semper primus fuit, siue in castrorum metatione. Num. 2. versu 3. siue in oblatione munerum ad altare, Num. 7. versu duodecimo; siue in profectione & processione exercitûs, Num. 10. versu 14. Hoc ergo facere & Magistratus debent, primi opus aggredi & templo suo præire subditis; sic potentissimè trahent eos ad officium & virtutem. Vnde enim *Princeps* dicitur, nisi quia *primum capit locum*? Non egent imperio apes, solùm rex pręcedat, mox omnes eum sequentur. Agesilaus Lacedęmoniorum Rex, si quid esset, quod celeriter per milites confici volebat, primus ipse sub oculis omnium opus aggrediebatur, quò vel pudore ad idem stimularentur subditi. auct. Plut. in Lacon.

VII. Subditis Aminadab. VII. Subditis damus Aminadab, patrem Naason. Is cùm videret Ducem exercitûs, Moysen, primum ingredi diuisum mare rubrum, vt scribit Iosephus libro 2. Antiquit. capite 7. cæteris sequi trepidantibus, ipse primus omnium Ducem suum, Moysen, secutus est, vti tradunt Hebræi cum Lirano. Bonorum hoc subditorum est, sequi ad quæuis pericula, cum ratione adita, Ducem vel Magistratum suum. Sic enim & apes sequuntur regem suum, & grues ducem, & oues arietem vel pastorem.

VIII. Senibus Abrahâ. VIII. Senes capiant Abrahamum. Hic enim, vt ait Scriptura Genesis vigesimo quinto, *mortuus est in senectute bonâ, & plenus dierum*; *viuendi* nimirum *satur*, vt habent Hebræa, & cupiens dissolui. Item *plenus dierum*, quia dies non vacuos, sed plenos meritorum vixit, annos scilicet 175. Ergo videant senes, vt moriantur in senectute bonâ & sanctâ, plenique dierum. Non desiderent viuere diutiùs, sed potiùs cum Simeone dimitti in pace & dissolui cum Paulo. Videant, vt, cùm incipiunt curuari in terram, sint velut spicæ plenæ & granis prægrauatæ, ad sepulchrum propendentes. Cogitent id, quod Ioan. quarto Christus ait: *Videte regiones: quia iam albæ sunt ad messem*. Videte canos vestros, quia breuî metentur: videte ergo, vt sitis ad messem parati.

IX. Iuuenibus Dauid. IX. Iuuenes accipiant Dauidem. Hic fratrum licet minimus, non solùm greges patris sui sedulò custodiuit, leoni & vrso raptas oues eripiendo: sed etiam missus ad militiam præ omnibus se obtulit ad singulare cum Goliatho certamen, pro populi Israëlitici, cui insultârat Goliath, gloriâ & salute; confisus in nomine Domini; vnde & in belli Ducem, deinde in Regem euectus est. Discant hîc iuuenes non domi in Gynecæo sedere, vel lepores tantùm insequi aut auiculas capere, sed pro Ecclesiæ & patriæ bono, potiùs ad militiam pergere; & confisi, non in magicis amuletis aut armorum solis præsidiis, sed potiùs in nomine Domini strenuè dimicare.

X. Parentibus Iosias. X. Parentibus damus Iosiam. Hic inprimis nequaquam patris sui Amon idola coluit, sed cùm esset iuuenculus Rex, natus annos sedecim, cœpit Deum verum colere, & confringere Idola patris sui, totumque regnum suum ab ijs expurgare. Audierat enim ex libro legis fortè reperto comminationes Dei: vnde perterritum est cor eius, & scidit vestimenta sua ac fleuit, ideoque à Deo audiuit, non visurum se mala gentis suæ, sed moriturum in pace. 4. Regum 22. & 2. Paralyp. 34. Ne ergo parentes malis maiorum suorum vestigijs insistant, dicendo verbi gratiâ: parentes mei fuerunt Acatholici, volo igitur & ego talis mori: sed Deum potiùs sequantur & fidem veram amplectantur. Deinde Iosias vocatur ignis Dei, & vt filios suos in timore Dei contineret, singulis eorum nominibus nomen Dei affixit; vti habetur 2. Paralyp. 36. vbi tres nominantur filij, Dei nomine insigniti: *Ioachaz*, qui exponitur *Dominus videns*: *Eliachim*, *DEVS vindicans*: *Matthanias*, *DEI donum*. Voluit nimirum pius pater, vt filii ex nomine suo crebrò meminissent Deum omnia videre, omnia scelera vindicare, omnia bona dare. Sic

ergo

ergo & parentes alij inculcent bene filiis suis Dei timorem, præsentiam, iustitiam, munificentiam, vti fecit & Tobias filio suo: *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto DEVM, & caue ne aliquando peccato consentias & prætermittas præcepta Domini DEI nostri.* Tobiæ 4.

XI. Filij Isaac. XI. Filijs Isaacum. Hic enim cùm ad immolandum à patre duceretur, patri obedientissimus, passus est se ligari licet innocentissimus, poni super struem lignorum & ad gladium aptari. Quid obedientia nisi vinculum? Hoc ligari se patiantur filij, ne parentibus vllatenus resistere queant, etiam dura imperantibus: vti passus Isaac, quasi ouis esset ad victimam deputata. Cogitauit enim se vitam Deo & patri debere à quibus vitam acceperat. Vincula hæc necessaria sunt filiis, sicut infantibus fasciæ, quibus ligantur in cunis, ne in duram humum excidant, vitæ suæ periculo.

XII. Fratribus Iudas. XII. Fratribus damus Iudam. Hic enim præ cæteris suis fratribus amorem Germanum ostendit primò erga Iosephum, quem, ne in cisternâ necaretur à fratribus, suasit extrahendum & vendendum, vt vitam ei seruaret. Genes. 37. Deinde erga Beniamin, pro quo in seruitutem ire voluit, vt ipsum patri restitueret. Genesis 44. Canis alteri couterino cum leone pugnanti & succumbenti, abrumpens catenam succurrit coram Cambyse Persarum Rege, teste Herodoto lib. 3. & Iustino; & frater non succurret fratri in necessitate constituto?

XIII. Sodalibus Iosaphat. XIII. Sodalibus damus Iosaphatum. Hic vir integerrimus, diuino cultui deditus, & zelo eius ardens misit de suis principibus, vt docerent in ciuitatibus Iudâ, vnà cum sacerdotibus legem Dei: reuocauitque ab Idololatriâ populum; vnâ tantùm in re incautus fuit, quòd societatem belli inierit cum impio Achab contra Syros. Vbi in prælio interceptus, nisi exclamâsset, seque prodidisset planè perijsset. Tandem ictus sapuit & cum filio eius Ochoziâ, vbi primò naues iunxisset ac perdidisset. 1. Paralyp. 20. noluit deinceps classem suam iungere. Videant Sodales cum quibus societatem ineant, ne simul cum ipsis in laqueum incidant.

XIV. Lapsis Manasses. XIV. Lapsis damus Manassen, qui in Idololatriam aliáque scelera grauissimè lapsus, ita vt impleret Ierusalem *sanguine innocentum vsq; ad os*, neque audiret monentem Deum per Prophetas; ad extremum tamen, qui verba non audijt, verbera audiuit. Captus enim & catenis vinctus ductus in Babylonem cœpit ibi deflere scelera sua, & pœnitentiam egit valdè; per quam obtinuit, quod nullis viribus obtinere potuisset, vt dimissus reduceretur in regnum suum: vbi totus immutatus, constanter Deo seruijt pièque obijt. 2. Paral. 33.

XV. Afflictis Iesus. XV. Afflictis omnibus damus pomum omnium præstantissimum, IESVM Saluatorem. Pomi præsuaui odore prorogatam aliquamdiu ægrotanti Aristoteli vitam in libro de pomo Aristotelis habetur, vt refert Cælius libro 24. capite 21. Odor solus nominis IESV reficere ægros & sanare vitáque æterna donare potest. *Nomen IESV lymphatos sanat*, inquit Origenes libro 1. contra Celsum, *& dæmones exigit, morbis etiam præsentaneum adfert auxilium. Inserit enim miram quandam mansuetudinem, morumque honestatem, humanitatem, bonitatem, placiditatem omnibus, qui nõu propter vitæ curas humanásve aliquas necessitates fucatè, sed ex animo amplectuntur prædicationem DEI Christique atq; futuri iudicij.* Et S. Bernardus serm. 15. in Cant. *Tristatur aliquis vestrum? veniat in cor IESVS, & inde saliat in os, & ecce ad exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando; nónne si inuocet nomen vitæ; confestim respirabit ad vitam? &c.*

THEMA TERTIVM.

Doctrinæ ex hodierno Euangelio.

I. *Vera nobilitas in propria indole & virtute sua.*
II. *Malorum parentum communiter mali filij & econtrà.*
III. *Quandoque etiam boni parentes malos babent filios & econtrà: sed rarò.*
IV. *Quantò securiùs degere in bumili quàm in alto statu.*
V. *Quanta vis sit pœnitentiæ.*
VI. *Quàm difficilè corrigantur inueterati peccatores.*
VII. *Qui malè viuunt, malè moriuntur.*

Liber generationis IESV CHRISTI. *Matth.* 1.

NOn eodem modo & fructu versant libros infantes, & homines eruditi. Infantes pictas literas solùm mirantur, & delectantur imaginibus: scripturas non intelligunt adeoque negligunt: denique imagines, si quæ in libro sunt, inde exscindunt. Hic totus eorum fructus est. At non ita literati, qui picturis neglectis scripturas legunt & sensum penetrant, indéque varia sibi virtutum documenta excerpunt. Librum hodierni Euangelij, si indocti aspiciant, nihil nisi imagines Patriarcharum, Regum, Principum in eo mirabuntur, quia nihil aliud continere videtur. At verò eruditi sensum huius libri penetrabunt, & præclara documenta in eo reperient. Quare posthabitis nunc imaginibus illis, librum hunc profundiùs inspiciamus.

I. Liber hic docet veram nobilitatem non tam in auorum & progenitorum stemmate, quàm in propriâ indole & virtute consistere. Vide enim Regem Dauid, qualem & quantum? At is tamen ex vili parentelâ & proauiâ Ruth, paupere & Gentili, progeniem suam duxit; virtute tamen suâ mirè nobilitatus est. Vnde I. Vera nobilitas in propriâ indole & virtute sita.

Vnde in eum locum Sanctus Chrysostomus homil. 3. in Matth. ait: *Non est omnino, non est nec de virtute, nec de vitio parentum aut laude aliquis dignus aut culpâ: nemo inde verè aut obscurus aut clarus est: imò, vt quòd incredibile videtur, dicamus, nescio quomodo magis ille resplendet, qui ex parentibus à virtute prorsus alienis, ipse tamen fuerit de virtute mirabilis. Nullus igitur in superbiam de gloriâ parentum eleuetur, sed considerans progenitores Domini, omnem reprimat mentis tumorem & de solis virtutibus glorietur.* Laudandi igitur, qui Taprobanem Insulam incolunt, & Regem eligunt, non qui nobilitate, sed qui virtute cæteris præstet, teste Solino capite 66. Sanguinis nobilitas aliena virtus est, quæ maiores tantùm, nos posteros adornat. Emit aliquis Epicteti Stoici lychnuchum fictilem 300. denariis, sperans futurum scilicet, vt si noctu ad istam lucernam legisset, mox Epicteti sapientiam somniaret & similis efficeretur venerando seni; at longè deceptus fuit. Lucian. aduersus indoctum. Nil aliud agunt, qui ex maiorum insignibus magnos se fore existimant, cùm ipsi parum valeant. Huiusmodi fuit, qui Anacharsi patriæ barbariem exprobrârat. Cui ille: *Mihi patria dedecori est, tu autem patriæ.* Galen. in exhortat. ad bonas artes, & Laërt. Simile responsum tulit Huldricus Ciliæ comes à Ioanne Hunniade regni Vngariæ Gubernatore, quando ad eius colloquium euocatus venire noluit, dicens se altâ familiâ natum ad hominem nouum minimè debere venire. Cui Ioannes: *Non tuis maioribus, sed tibi me comparo, quamquam neque illis cedam, qui pugnando pro Christianâ religione nobilitatus, maius lumen posteritati meæ comparaui, quàm illi, qui ad te detulerunt. Atq; vt in te Ciliensis Comitatus turpiter extinguitur: ita in me Cistricensis gloriosè exoritur.* Æn. Sylu. lib. 2. in Comment. Panorm. cap. 28.

II. Malorum parentum communiter mali filij, & econtrà.

II. Malorum parentum communiter malos esse filios, vti bonorum bonos. Patet hoc in plerisque huius Genealogiæ filijs. Boni plerique filij Iacob, quia optimos habuêre parentes, auos & proauos: Sanctissima Deipara & Ioseph, quia sanctos habuêre maiores. Contrà malus filius Roboami, Abias, tribus tantùm annis regnauit, *& ambulauit in omnibus peccatis patris sui, quæ fecerat ante eum.* 3. Reg. 25. Notate hoc parentes: *In omnibus peccatis patris ambulauit* Abias. Aduertit Auctor Operis imperfecti homil. 1. in capite 1. Matth. Abiam bene sic appellatum; quod Latinè sonat *pater meus veniens*, quia scilicet patrem suum Roboam in peruersis moribus ita repræsentauit, ac si alter pater suus esset. *Prouidentia autem Dei*, inquit, *sic ordinauit eum vocari: quia scilicet Roboam cœpit rectè, postea autem extitit peccator in Deum, sic & Abias.* Idem patet in Ochozia filio Iorami, peruersi patris, & Athaliæ peruersioris matris, quæ erat Achabi & Iezabelis pessimorum parentum pessima filia. Ochozia itaque mali corui malum ouum, *ingressus est per vias domûs Achab: mater enim eius (Athalia) impulit eum, vt impiè ageret.* 2. Paralyp. 22. Sicut enim filij plerumque patrum institutum & opificium sequuntur eorumque artes discunt: ita & eorumdem mores. Pastor Iacob filios omnes pastores habuit, qui etiam in ipsâ Ægypto artem pecuariam exercere voluerunt. Sic Ethelredus Northumbrorum Rex, impiissimus pater, septem filios genuit, qui se mutuis vulneribus conciderunt. Hect. Boëtius lib. 2. Quare Sanctus Ambrosius lib. 5. Exhameron c. 22. cur philomela eo tantùm tempore suauiter canat, dum pullos excludit & educat, respondetque: *Mihi videtur hæc summa eius esse intentio, quò possit non minùs dulcibus modulis, quàm fœtu corporis animare in fœtus oua, quæ foueat.* Ergo sicut pulli philomelæ audiunt præcinentem matrem, sic eam posteà cantu suo imitantur.

Patet verò ex propositis exemplis, matris institutionem plus plerumque posse in filios quàm patris. Vti enim Athalia ex impiâ Iezabele potissimum hausit venenum: sic & Ochozias ex matre Athaliâ. Hinc & filia Herodiadis, impudica saltatrix fuit, quia matris adulteræ sedula imitatrix, ab eâ non ad saltum modò, sed etiam ad impudicitiam probè instituta; ideò impuro Herodi tam filia placuit, quàm mater. Marc. 6. Vnà enim cum lacte sugunt filij mores matrum, in quarum etiam sinu & blanditijs à teneris adolescunt. Vnde Osee 5. reprehenduntur Hebræi, quia filios alienos genuerunt, ex alienigenis scilicet matribus seu filiabus Gentium, quas contra legem Exod. 34. & Deuteron. 7. duxerunt: quæ proinde filios suos peruerterunt & ad Idolorum cultum pertraxerunt; sicut illæ, quæ in Babylone ab Hebræis ductæ docuerunt liberos suos loqui azoticè; quia plus poterant in filios instituendos, quàm patres à quibus illi nihil Hebraicè loqui didicerunt. 2. Esdr. 13.

III. Quandoque etiã boni parẽtes malos habent filios & econtrà: sed rarò.

III. Quandoque etiam contingere, tametsi rariùs, vt bonorum parentum mali sint filij, & malorum boni. Ecce enim Dauid, pater sanè optimus filios habuit malos: incestuosum Amnon, fratricidam & rebellem filii Absalon, Adoniam ambitiosum, Salomonem in senio peruersum. Rursum Iosaphat pater religione præstans & zelo Dei insignis, impium habuit filium Ioram, qui, vt dixi, impiam Achabi Regis filiam duxit, Athaliam; cuius Idola coluit, & ad illa populum pertraxit. Iosias quoque sanctus Rex, qui in omni corde suo adhæsit Deo, vt non esset ei similis, tres tamen reprobos habuit filios, Ioachaz, Ioachim & Sedeciam. Denique Ezechias optimus pater, filium impiissimum Manassen, qui tamen ad finem resipuit. Plura alibi exempla reperimus in Scripturis, vti filios Heli, & Samuelis, bonarum arborum mala germina: Abimelech importunissimum filium Gedeonis, præstantissimi Herois. Quod sanè mirum est, non secus atque illud, quod scribit Ælianus lib. 10 c. 38. Lusiam fluuium, cùm pellucidis manet liquoribus, pisces nigerrimos procreare. Causas eius rei plures adfert

fert. Nic. Serarius in cap. 6. Iudic. quæst. 35. Potissimæ sunt, nota vel occulta quædam parentum peccata, quæ in filiis plectuntur: neglecta filiorum institutio ob parentum occupationes: quod vtrumque in Dauide locum habet. Acriores talium filiorum impetus &c. Vicissim mali patris Abiæ filius bonus fuit Asa, qui *fecit rectum ante conspectum DEI, sicut Dauid pater*, hoc est, abauus eius, 3. Regum 15. Oziæ, superbi & sacrilegi Regis, bonus filius erat Ioatham. 2. Paralyp. 27. qui tamen filium Achaz habuit dissimilem, cap. 28. ex quo impio Achaz rursum filius bonus, Ezechias, velut rosa è spina. Amon improbus probum habuit filium Iosiam, omnibus laudibus celebrem. 4. Reg. 22. Quod maius adhuc priore miraculum est, cùm ad imitandum malum longè proniores simus, quàm ad bonum. Vnde Num. 26. de filijs Core dicitur: *Factum est grande miraculum, vt Core pereunte filij eius non perirent.* Quomodo id factum sit Glossa Hebræa in Psal. 45. vt Liranus refert, explicat: terram videlicet aperuisse os suum, & Coren cum suis deuorâsse, filios autem eius sublimes in aëre perstitisse, quousque terra subsidit. Fecit autem Deus grande hoc miraculum, quia grandi etiam miraculo simile erat, quòd filij Core patrem, Deo & Moysi rebellem, in rebellione non sint imitati; ob quam causam ipsi ab interitu seruati sunt. Quare in gratiarum actionem Psal. 45. scriptus est, eo titulo: *In finem filijs Core pro arcanis.*

IV.
Quanto securius degere in humili quàm in alto statu.

IV. Quanto securius sit degere in humili statu, quàm in alto. Videmus enim Christi progenitores, quamdiu priuatam & humilem egêre vitam ab Abraham vsque ad Dauidem, (quo tempore pastores & agricolæ fuerunt) penè omnes bene & inculpatè vixisse; quemadmodum & illos, qui post captiuitatem Babylonicam iterum in ordinem redacti & ad priuatam pauperemque vitam deuoluti sunt; contrà verò eos, qui à tempore Dauidis vsque ad captiuitatem in regiâ dignitate floruerunt, plerosque in grauissima peccata lapsos, plures omninò peruersos esse; vix vnum aut alterum vitam absque næuo peregisse. Inter illos Dauid cùm adhuc priuatus degeret, innocens & rectus fuit; vbi ad regnum euectus est, grauissimè impegit; quemadmodum & antecessor eius Saul, qui *filius vnius anni erat, cùm regnare cæpisset.* 1. Reg. 13. hoc est, tam integris & candidis moribus, quasi filius vnius anni esset; secundo regni anno iam grauiter lapsus, diuino iudicio exauthoratus est; deinceps verò semper in peius vergens peccata peccatis addidit. Quemadmodum ergo in tempestate periculosa est nauigatio, secura in tranquillitate: ita in publicis muneribus plurima sunt salutis pericula, perturbationes plurimæ; paucæ in priuatâ & humili vitâ. Vnde Sanctus Gregorius 1. part. past. cap. 9. ait: *Quid est potestas culminis, nisi tempestas mentis?* Quantò securius est in humili ambulare, quàm in tecto & loco edito! Tectum in templo Salomonis, aureis sed acutissimis verubus, quibus aues inuolantes facillimè lædebantur, erat horridum, teste Iosepho 6. de bello cap. 6. Sic horrent dignitates cuspidibus & verubus, tametsi aureis & argenteis. Quàm facilè vulneratur, qui in hoc tectum inuolare eique insidere vult! Securè se in terrâ volutabat ille iuuenis, ex consilio senis (apud S. Hieronym. in Reg. Monach. cap. 15.) periculosè verò supra mensam; quo edoctus fuit, ne susciperet Episcopatum. Qui posteà defunctus seni gratias egit, dicens: *Quia nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum.* Simile responsum dedit quidam Carthusianus, ad Pontificatum postulatus; qui post mortem dixit, se damnandum fuisse, si Pontificatum acceptâsset, in hist. Carthus. Petri Dorlandi lib. 4.

V.
Quanta vis sit pœnitentiæ.

V. Quanta vis sit pœnitentiæ. Ecce Dauid lapsus in adulterium & homicidium, postquam ea peccata seriâ pœnitentiâ & lachrymis deleuit, assumitur in progenitorem Christi & quidem per Salomonem ex eâdem Bethsabeâ, cum quâ priùs adulterium commiserat, sibi natum; quem & regni sui hæredem sapientissimum & potentissimum obtinuit; tametsi alios filios haberet, ex alijs natos vxoribus, nullâ simili labe contaminatis. Quid hoc rei? nónne nostro iudicio præferendi videbantur isti eorumque matres, Salomoni & matri eius? At non ita placuit Deo, vt demonstret nobis, quantum ipsi placeat & valeat verâ & seria pœnitentia, quæ peccatorem adeò in integrum restituit, ac si is nihil mali patrâsset; quandoque etiam pluribus bonis ditat. Vide etiam Manassen, qui cùm egisset vitam omni scelere contaminatam, adorando omnem cœli militiam seu astra, traducẽdo filios suos per ignem, sectando maleficos, seducendo populum, sanguine innoxio replendo Ierusalem vsque ad os. 4. Reg. 21. & 2. Paralyp. 33. tandem captus à Rege Assyriorum & vinctus catenis, ductus in Babylonem, ibi demum aperuit oculos inter angustias, *egitque pœnitentiam, deprecatusque est ad Dominum, & obsecrauit intentè*; & ecce DEVS *exaudiuit orationem eius, reduxitque eum Ierusalem in regnum suum.* Quod igitur nullo quantumuis numeroso exercitu obtinere potuisset, hoc pœnitentiæ beneficio obtinuit, vt è vinculis ereptus restitueretur regno suo. Parem efficaciam habuit pœnitentia illorum latronum, qui socios S. Adalberti, religiosos quinque, in suo tugurio occiderunt, ideoque à Boleslao Rege capti & ad illorum sepulchrum catenis alligati fuerunt, vt ibi fame interirent. Vbi enim per pœnitentiam ad Deum confugerunt, diuino miraculo soluti vinculis fuerunt. Crom. lib. 3.

VI.
Quàm difficilè corrigantur inueterati peccatores.

VI. Quàm difficilè corrigantur inueterati peccatores. Discimus hoc primò ex Ioramo Rege, qui ductâ, vt suprà diximus, Achabi Regis filiâ, ambulauit in vijs impij Achab, & occidit sex fratres suos. Porrò Deus immisit illi varia flagella, primò Philisthæos & Arabes, qui diripuerunt omnem eius substantiam, cum filiis & vxoribus &c. *Et super hæc omnia percussit Ioram Dominus alui languore insanabili,* I.

ita vt egererat viscera sua per biennium: nec tamen is resipuit. Denique allatæ sunt ei literæ comminatoriæ scriptæ ab Eliâ, iam tum defuncto, quibus eius peccata redarguta & supplicia prædicta erant. Verùm neque literæ illæ apud obstinatum hominem quidquam effecerunt. 2. Paral. 21.

Secundò ex Rege Achaz, qui & ipse ambulauit in viis Regum Israël, Idololatriâ scilicet, ideoque multis & ipse flagellis à Deo contusus est, à Rege Syriæ Razin, à Rege 10. tribuum, Phacee; qui occidit illi vno die 120. millia bellatorum, captis 200000. de populo. Nihil tamen hæc apud illum potuerunt; 2. Paral. 28. Sed dum verberaretur, crimina augebat, *insuper & tempore angustiæ suæ auxit contemptum in Dominum*; ianuas quoque templi clausit, ipsisque hostium suorum Dijs cœcus planè immolauit, denique signum victoræ sibi dandæ petere iussus ab Isaia, petere noluit. Isa. 7. Sic nimirum obstinati, cùm semel obfirmant animum, nullis ampliùs commouentur flagellis, imò nec miraculis, vti etiam patuit in Radbodo Frisonum Duce, qui duobus grandibus miraculis, quibus puer vnus strangulatus per duas horas incolumis seruatus precibus Wulfranni: alij duo inter fluctus maris intacti ab aquâ vndique circumfluente fuerunt: commotus quidem, non tamen permotus fuit, vt baptismum susciperet. In vitâ S. Wulfranni 20. Martij. Hi nimirum sunt, qui dicuntur *vanundati sub peccato, vt faciant malum*, qualis Achab, 3. Reg. 21. quasi libertatem & seruitutem suam Dæmoni transcripserint adeò, vt non sit eis integrum, reuerti ad DEVM.

VII. Qui malè viuunt, malè moriuntur.

VII. Qui malè viuunt, malè etiam mori, & sæpè etiam cum ignominiâ sepeliri. Quod inter alios contigit imprimis obstinato illi, quem diximus Ioramo, qui regnauit annis 8. ambulauitque non rectè 2. Paral. 21. Vbi 70. legunt: *Mortuus est sine laude*, alui dolore & diuturnâ tabe, egerendo viscera sua, vt suprà dixi. Pagninus vertit: *Ambulauit absque desiderio*, scilicet populi, quasi diceret: nemo seu in vitâ, seu post mortem eius desiderauit ipsum, dicendo v.g. vtinam viuat, vel vtinam resurgat Ioram Rex noster! Potiùs ergo de ipsius interitu omnes gauisi sunt. Vnde *non fecit ei populus secundùm morem combustionis exequias, sicut fecerat maioribus eius. Et sepelierunt eum in ciuitate Dauid: veruntamen non in sepulchro Regum*, 2. Paralyp. 21. In exequiis aliorum Regum comburebantur varia aromata, vngebantur eorum corpora, sepeliebantur in sepulchro Regum perhonorifico. Nihil tale actum Ioramo, quia sicut vixit absque laude, sic & mortuus & sepultus est. Contigit & Iechoniæ, dicto Ioachim, filio degeneri, (pater enim eius Iosias lecto libro legis, scidit vestimenta & fudit lachrymas, filius autem Iechonias librum Ieremiæ sibi allatum scidit cultello & proiecit in ignem.) Ductus hic ob peccata sua anno tertio regni in Babylonem captiuus, indéque dimissus rursum rebellauit Nabuchodonosori, qui proinde reuersus eum occidit & insepultum abijci iussit, vt prædixerat ei Ieremias cap. 22. cuius phrophetias spreuerat & combusserat; in quibus hęc inter alia: *Sepultura asini sepelietur putrefactus & proiectus extra portas Ierusalem.* En quàm verum illud Sap. 3. *Nationis iniquæ diræ sunt consummationes*! Quale corpus, talis vmbra, & qualis vmbra tale corpus: vmbra asini repræsentat asinum, hominis hominem. Quid verò vmbra mortis, nisi vita peccatoris? Viuis vt asinus; morieris & sepelieris asinus; viuis vt homo, morieris & sepelieris vt homo. *Vita in dilicijs agens*, ait Bernardus serm. 48. in Cant. *& mors est & vmbra mortis.*

Econtrà verò mortem piorum & sanctorum pretiosam & honorificam esse ostendit inter paucos Iosias laudatissimę vitę Rex, cùm in pręlio occubuisset, ab vniuerso populo magnâ lamentatione deploratus est; deque eo scripsit Ecclesiasticus capite 49. *Memoria Iosiæ in compositione odoris facta opus pigmentarij, in omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, & vt Musica in conuiuio vini.* Similem laudem obtinuit Ezechias & Dauid Rex, Abraham, Isaac, Iacob alijque quot quot sanctitati studuerunt; quorum nomina adhuc viuunt & virent in terrâ virebuntque in cœlo per omnem æternitatem.

THEMA QVARTVM.

Ignis hoc die supra ædem Lauretanam de cœlo lapsus quid sibi voluerit.

I. *Publicum Ecclesiæ gaudium, hodie allatum.*
II. *Protectionem Deiparæ singularem erga suos cultores.*
III. *Acceptum esse DEO cultum B. Virginis.*
IV. *Cultum Deiparæ signum esse electorum.*

Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie. *Prou.* 8.

Ignis supra ædem Lauretanam visus.

HOratius Tursellinus lib. 1. histor. domus Lauret. cap. 17. refert paulò postquàm ædes Lauretana è syluâ Lauretanâ in vicinum collem delata fuit, vidisse quemdam vicinum solitarium, Paulum nomine, abstinentię & sanctimoniæ notâ venerabilem, in nocte natiuitatis Deiparæ, quartâ circiter vigiliâ, copiosum ignem, quasi ingentem cometam de cœlo super ædem Lauretanam delapsum, eam totam illustrâsse, nec ita multò post sublimem, vnde venerat, se recepisse. Quod cùm pluribus annis factum videret, tandem post multas preces cœlitùs per quietem didicit, natalem Deiparæ diem igne illo condecorari, quòd vellet ipsa à Christianis omnibus eum diem ibi solemniter celebrari. Quod & Recinetenses vicini ex eo tempore fecerunt, confluxeruntque ad eam deinde festiuitatem longinqui etiam populi. Durauit ea flammæ descensio quotannis in hac

nocte vsque ad tempora Pauli 3. Pp. adeò conspicuè, vt Recinetenses è mœnibus & tectis nocte illâ vigilantes, ignem expectare & conspicere solerent. Habemus hinc Audit. placere Dei Matri, vt dies eius natalis solemniter celebretur; sed nondum intelligimus; quamobrem tam copiosum ignem demittere super ædem suam voluerit, quidq; hoc igne nunciârit. Hoc ergo nunc inuestigemus.

I. Publicũ Ecclesiæ gaudium, hodie allatum.

I. Significabat absque dubio publicum Ecclesiæ gaudium, ipsi hodiernâ die allatum per Natiuitatem Virginis. Solent enim in natiuitate regiæ prolis excitari passim ignes festiui in Regis ditioni subiectis ciuitatibus. Canit verò de B. Virgine Ecclesia: *Natiuitas tua Dei genitrix Virgo gaudium annuntiauit vniuerso mundo, &c.* Et B. Petrus Damiani Cardin. Serm. 2. in Natiuit. B. Virgin. *Exultemus*, inquit, *in hac die præcipuâ & totis visceribus in Domino delectemur: in qua dum redemptoris nostri recolimus matrem, reliquarum festiuitatum celebramus originem. Quæ enim cunctis solennitatibus est antiquior tempore, nequaquam esse debet inferior dignitate. Nam si Salomon cum Israelitico populo in Dedicatione templi ex lapidibus facti, tam copiosum & magnificum sacrificium solenniter celebrauit: quale quantumque gaudium B. Virg. natiuitas populo Christiano debet afferre, in cuius vterum, velut reuerà sanctissimum templum DEVS ipse descendens, & humanam naturam ex ea suscipere, & cum hominibus dignatus est visibiliter habitare? &c.* In illud descendit nebula, ita vt non possent sacerdotes stare & ministrare: at in ædem Deiparæ descendit ignis, quia illi in caligine erant, nos in luce sumus. Gaudium verò hæc natiuitas attulit Deo, Angelis, Patribus, mundo vniuerso, vt alibi diximus.

Trip. in hoc Festo C. I.

II. Protectionem Deiparæ singularem erga suos cultores.

II. Protectionem singularem B. Virginis erga domum suam & domesticos, scilicet cultores suos. In V. T. Deus duxit & protexit Hebræos in deserto per igneam columnam. In nouo S. Ambrosium igne circumdedit contra Dæmones, quos Magus Innocentius ad eum internecadum immiserat; qui & propter ignem illum ne propè quidem accedere ad eum potuerunt. Paul. in vita S. Ambrosij. Ignis fouet & vrit; fouet amicos ac protegit, vrit verò hostes. Fouet ergo Deipara suos & filii cultores; hos enim ei Christus in Ioanne, qui solus matrem ad crucem filij tanquam eius sodalis comitatus fuerat, è cruce commendauit, vt S. Antoninus docet 4. p. Reliquias S. Cæciliæ defendit contra Longobardos, vt eas inuenire & absportare non possent, (vti reuelatum Paschali Pp. apud Baron. anno 821.) quantò magis defendit cultores suos viuentes? Si defendit emortui corporis reliquias, quantò magis tuebitur cultui suo addictorum animas? Verùm quemadmodum B. Virgo cultores suos fouet ac tuetur: ita quandoque hostes suos punit & castigat. Quâ de causâ Cant 6. progredi *velut aurora, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies* dicitur. Luna, aurora & Sol suauis est hominibus, vti & animatibus lucis amantibus ac mansuetis: terribilis prædonibus & furibus, efferis & prædacibus bestiis, lucem fugientibus noctuque rapientibus veluti lupis, leonibus, noctuis, vespertilionibus. Ita B. Virgo terribilis est dæmonibus, prædatoribus animarum vt ait loco citato Damianus, nec non eorum asseclis, hæreticis & blasphemis. Exempla duo refert post Lipsium de Virg. Hallensi & Sichenensi P. Cornelius à Lap. in Leuit. cap. 24. v. 14. tanquam recentia & bene sibi perspecta, de Hollandis duobus militibus, quorum vnus ad vrbem Hallas statuam miraculosæ Deiparæ celebrem blasphemans: *Ego*, ait, *meis manibus mulierculæ Hallensi nasum abscindam.* Audit Virgo & procurat vt ei plumbeâ glande ex vrbe emissâ nasus auferretur. Nomen illi Ioannes Zwikius; qui ob id suis etiam commilitonibus ludibriũ fuit dicentibus; vt eat Hallas & nasum suum requirat. Alter Sichenensem Virginem itidem deridens: *Si Maria*, inquit, *hic miracula facit, illuminet meum equum*; Moxque equos illuminatus, ipse verò excæcatus est.

Quomodo punitus sit Nestorius & Constantinus Copronymus diximus alibi. Et notandum quòd videtur Christus Dominus celeriùs & acriùs punire iniurias matris suæ, quàm proprias. Quemadmodum enim Assuerus tum demum vehementissimè exacerbatus fuit in Amanem ac sententiam mortis tulit, quando videbatur reginam velle violare, cadens super eius lectulum: (dicebat enim: *Etiam Reginam vult opprimere me præsente in domo mea?* Esth. 7.) Sic etiam Christus Dominus acriùs sentire videtur iniurias matris suæ, quam proprias; quod confirmat Cæsarius lib. 7. hist. c. 44. hoc exemplo. *Legitur*, inquit, *in libro miraculorum Clareuallis de duobus lusoribus terribile quid; cùm vni malè succederet, fortunæ alterius inuidens vt furori suo satisfaceret, in Deum euomere cœpit verba contumeliosa: quem socius eodem maligno spiritu afflatus compescens ait; Sile, tu enim nescis maledicere; statimq; Deum nimiùm blasphemans, cùm in matris eius iniuriã erumperet; vox desuper audita est: Meam iniuriam quocumque modo sustinui, matris autem meæ contumelias nequaquam potero tolerare: moxq; super ipsam tabulam vulnere visibili percussus, spumans exspirauit.*

Trip. in hoc Festo C. 6. E.

III. Acceptum esse Deo cultum B. Virginis.

III. Acceptum esse Deo cultum B. Virginis. Sic enim igne cælitùs delapso ostendit Deus gratum sibi fuisse sacrificium Abelis, vt tradit Sanctus Hieronymus & alij Genes. 4. Item sacrificium Aaronis, Leuit. 9. Gedeonis, Iudic. 6. Manue, Iudic. 13. Eliæ, 3. Regum 18. Dauidis, 1. Paralyp. 21. Salomonis, 2. Paral. 7. Nehemiæ, 2. Machab. 1. Sibi factum Deus reputat, quod minimis eius facimus; quantò magis id, quod maximis & matri eius? Confirmat hoc imprimis Sanctus Bernardus serm. 1. in hodierno Festo inquiens: *Totis medullis cordiũ, totis præcordiorũ affectibus & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius: qui totum nos habere voluit per Mariam.* Et paulò suprà: *Altiùs intuemini quantò deuotionis affectu à nobis voluerit Mariam honorari, vt proinde siquid spei in nobis est, siquid gratiæ, siquid salutis ab ea nouerimus redundare, quæ ascẽdit delicijs affluẽs.*

Tradit Adricomius in descript. terræ S. hortum balsami in Ægypto irrigari ex quodam fonte, qui Iesv *fons* appellatur; in quo B. Virgo dicitur Iesvm sæpe abluisse, indeq; aquam hausisse; & quia solus horto non sufficit, debent aliunde aquæ adduci in hortum, quæ tamen nisi priùs ducantur in *fontem* Iesv, & per illum transeant, nequaquam salubres sunt. Fontem hunc si Deiparam appellemus, quis mirabitur, cùm illa verè aquam vitę nobis propinârit? Et quid mirum, si per matris suæ interuentum nobis gratiarum suarum fluenta communicare velit? Faciunt enim vnum quoddam alueus fontis & aqua in eo contenta: quemadmodum Deipara & filius eius. Quare sicut Pharao suas opes omnes distribuit per Iosephum: *Ite ad Ioseph*, inquit, *& quidquid ille vobis dixerit, facite*; Gen. 41. Sic omnia commisit Deus matri suæ, nobis distribuenda.

S. Hermannus, qui & Iosephus dictus Ord. Præmonstrat. audito B. Virginis nomine terram osculabatur, eique diutius adhærere consueuerat. Causam interrogatus à fratre fideli, dicebat sentire se prodeuntem è terra suauissimum odorem, quasi florum & aromatum in eo osculo; ita vt ægrè abstraheret labia. Idem cùm aliquando languidus omnes in templo Sanctos existentes inuocaret pro remedio, nullum sensit leuamen. Ad Chori igitur accedens altare, vidit ibi sedentem fœminam speciosam, quam cùm interrogâsset quid illic ageret; agnouit esse Deiparam, quæ eum affata: *Si me perinde*, inquit, *vt alios Sanctos inuocâsses, forsitan iam sanâssem te.* Ergo ad pedes eius accidens & remedium flagitans, audit: *Ecce iam sanus factus es.*

Eidem, cùm ob curam thesauri sacri cessâret à solitâ deuotione erga matrem, apparuit velut vetula, quasi iam ab eo minùs dilecta. Vt in eius vitâ 7. April. Surius.

IV. Cultum Deiparæ signum esse electorum.

IV. Cultum B. Virginis signum esse electorum. Idcircò enim stella illa, vbi aliquamdiu luxisset, sublimem se recepit in cœlum, vnde venerat, quasi nuncians eos, qui Deiparæ sunt deuoti, simili modo in cœlum recipiendos, nec in fumum abituram eorum deuotionem. Sic Act. 10. linteum plenum bestiis purificandis scimus receptum esse in cœlum, ad gentium electionem indicandam. Et in hunc sensum de B. Virgine exponunt aliqui, quod Ecclesiastici 1. dicitur de sapientiâ Dei increatâ: *Præbuit illam diligentibus se.* Si enim Rex aliquis amat pomarium suum, in eo serendas curat arbores, quibus maximè omnium delectatur. Delectatur autem Rex cælestis procul dubio, omnium maximè matre suâ; quare eam in cordibus electorum suorum radices agere iubet, iuxta id Ecclesiastici 24. *Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo, & dixit mihi: In Iacob inhabita, & in Israël hæreditare, & in electis meis mitte radices.* Iacob typus electorum est, iuxta id: *Iacob dilexi: Esau autem odio habui*; ad Rom. 9. Igitur qui signum aliquod electionis suæ desiderat, Deiparæ se cultui constanter addicat. Aquila Æriten lapidem prægnantem (quia intra se alium paruulum, quasi fœtum, qui & iactari auditur, continet) nido suo inædificat siue ei firmando, siue tutando contra venena. Plin. lib. 10. c. 3. Nos inædificemus cordi nostro Deiparam, quæ lapidem angularem Christum intra se continuit & suo modo adhuc continet, quo firmari in gratiâ & defendi contra venena peccatorum mereamur.

THEMA QVINTVM.

Maria Virgo stella matutina.

I. *Lucifer præit solem & sequitur.*
II. *Lucifer quasi alter Sol.*
III. *Lucifer tenebras & tenebriones fugat: lucis amantes recreat.*
IV. *Lucifer alias stellas præcellit.*
V. *Lucifer propitium sidus est & beneuolum.*

De quâ natus est Iesvs. *Matth.* 1.

Videmus inter cœli sidera vnum aliquod cæteris eminentius fulgore & magnitudine, quod orientem præcurrit Solem, aduentum eius nuncians; eamque ob rationem mortalibus acceptissimum atque iucundissimum: estque stella Veneris, quam nos, cùm oritur quidem, appellamus Luciferum & stellam matutinam: cùm occidit verò, Hesperum seu stellam vespertinam. Non video quod aliud sidus expressiùs repræsentet sanctissimam Dei matrem, quàm hoc ipsum Veneris. Ipsa enim & præcessit natiuitate Solem iustitiæ, Christum, velut mater filium: & subsecuta est eundem ad cœlos abeuntem, post aliquot annos, vt in Festo Assumptionis eius diximus. Mecum sentit imprimis Ecclesia, quæ in Litanijs eam appellat *stellam matutinam*; deinde B. Petrus Damiani, qui serm. 40. de Mariâ loquens: *Hæc est*, inquit, *stella matutina in medio nebulæ, quæ in cœli cardine summo splendore coruscans orbem subditũ splendidioribus radijs incolorat.* Deinde Franciscus Mayro Doctor, cognomento *Illuminatus*, in serm. de creat. animæ Virg. *Ista est*, ait, *ista stella, quæ vnicuique promittitur.* Apoc. 2. *Vincenti* (inquit) *dabo stellam matutinam; quia omnes sancti in patriâ de plenitudine fælicitatis Virginis participant.* Hæc stella matutina hodie orta est, hodie suo ortu mundum priùs errorũ tenebris obsitum illustrare atque exhilarare cœpit. Iure igitur merito in aspectu huius stellæ exultamus; quod vt maiori nostro fructu fiat: paulò accuratiùs eam contemplabimur.

I. Lucifer præit Solem & sequitur.

I. Mirandum est in Lucifero, quòd Orientem Solem præcedat, non præcedat tamen occidentem, vt faciunt alia sidera; sed sequatur, adeoque oriatur vesperè & manè; quidquid contradicant aliqui. Id enim & videmus & testatur Plato in Epinom. Cicero lib. 1. de natur. Deorum. Plinius lib. 2. capite 8. vbi ait: *Infra Solem ambit ingẽs sidus appellatum Veneris, alterno meatu*

meatu vagum, ipſiſq; cognominibus æmulum Solis ac Lunæ. Præueniens quippè & ante matutinum exoriens, Luciferi nomen accipit, vt Sol alter, diem maturans: contra ab occaſu refulgens, nuncupatur Veſper, vt prorogans lucem, vicemq; Lunæ reddens.

In Deipara etiam mira contrariorum combinatio eſt.

Itaque ſtella hæc diei principium & finis eſt, prima apparet in occaſu Solis, & vltima in ortu: præcurrit Solem & ſequitur, mirâ & difficili combinatione. Pari modo in Deiparâ cernere erat triplicem combinationem rerum diſparatarum ac planè contrariarum. Erat enim humillima, quia ſe ancillam offert: & ſimul celſiſſima, quia Dei mater & Regina Angelorum Sanctorumque omnium. Dein circumfluebat gaudijs ſpiritualibus ob filii ſui præſentiam & pacem cordis; & ſimul erat afflictiſſima, toto vitæ ſuæ tempore gladio transfixa, quaſi in amariſſimo pœnitentiæ ſtatu degens. Denique erat pauperrima, pauperis fabri coniux; & ſimul ditiſſima, omnium cæleſtium gratiarum theſauraria. Poteſt ergo cum ſumma maieſtate ſimul ſtare ſumma humilitas; cum ſummis aulicæ vitæ delicijs, ſumma afflictio & mortificatio; cum ſummis diuitijs ſumma paupertas. Quis iam diffidat de ſalute, quando inter honores poteſt quis deiectus eſſe, contritus & afflictus inter delicias, pauper inter opes? primus ſimul & vltimus?

II. Lucifer quaſi alter Sol.

II. Matutina ſtella *Luciferi nomen accipit, vt Sol alter diem maturans*; inquit Plinius citatus. Soli quidem de iure debetur nomen *Luciferi*, tanquam fonti lucis; quia tamen ſtella illa infra Solem ambulat, ab eo nunquam abſiſtens (vt ibidem ait Plinius) adeóque plurimum lucis participat, & pari ferè ſpatio temporis cum eo curſum ſuum abſoluit, ideò velut Solis æmula, *Lucifer* nomen accepit.

Maria alter quaſi Ieſus.

Maria Virgo & ipſa filio ſimillima & ſic alter quaſi IESVS erat.

1. In vultu.

1. Vultu & ſpecie corporis. Chriſtus *ſpecioſus forma præ filijs hominum* vocatur Pſalm. 44. & deſcribitur à Nicephoro lib. 1. capite 40. qui etiam addit matri fuiſſe ſimillimum. Nec mirum, quia à Spiritu Sancto artifice excellentiſſimo corpus Chriſti ita fuit organizatum, vt ex vultus ſimilitudine ab omnibus agnoſceretur verus huius matris filius; quòd omninò neceſſarium erat contra Iudæorum obtrectationes & futuras hæreſes. Adhæc aliorum filiorum lineamenta; à patre & matre accepta, ab vtroque parente aliquid participant & ſic ad vtrumque imitandum diuiduntur: at in

Trip. in F. Concept. B.V. C. 5.

Chriſto, qui non patrem, ſed matrem tantùm in terris habuit, non item: ſolius enim matris lineamenta accepit & expreſſit.

2. In virtutibus.

2. In virtutibus, vt alibi oſtendimus. Imprimis verò clementiâ & pietate refert IESVM filium ſuum. Ab ipſo nemo vnquam triſtis diſceſſit, quin conſolationem aliquam acceperit: ita ab eius matre quincumque eam inuocat, nemo triſtis abit. Audiamus ipſam loquentem in Reuelat. Sanctæ Brigittæ, libro 6. cap. 10. *Nulla*, inquit, *pœna eſt in purgatorij igne, quæ propter me non remiſſior erit & leuior ad ferendum, quàm aliter eſſet. Nullus eſt adeo maledictus, qui quamdiu viuit, careat miſericordiâ meâ, quia propter me leuiùs tentatur à Dæmonibus, quàm aliter tentaretur. Nullus ita eſt alienatus à DEO, niſi omninò fuerit maledictus, qui ſi me inuocauerit, non reuertatur ad Deum & habeat miſericordiam.*

3. In paſſione.

3. In paſſione & tribulatione. Quid enim Chriſtus paſſus eſt, quod in animam matris deriuatum non ſit; ſiquidem anima magis eſt vbi amat, quàm vbi animat? Qui matrem vult affligere, non poterit acerbiùs, quàm affligendo eius filium vnicum & dilectiſſimum. Hinc Proconſul Bithyniæ ſub Diocletiano Imp. S. Theodoram cùm minis & blanditiis auertere à fide non poſſet, accerrimum medium tentauit; vnum enim è filijs eius, Euodium nomine, ante matris oculos virgis crudeliter cædi mandauit. Quæ tamen filium confortans, hanc tentationem fortiter ſuperauit. In vitâ S. Anaſtaſiæ Lipel. 25. Decembr. Sanctus Laurentius Iuſtinianus libro de triumph. Chriſti agone capite 21. *Clariſſimum*, inquit, *ſpeculum paſſionis Chriſti effectum erat Virginis cor & perfecta mortis imago. In illo agnoſcebantur ſputa, conuitia, verbera & vulnera redemptoris.* Quare in eius corde veluti in ſpeculo expreſſi erant omnes cruciatus filij. Galenus dicitur in digito annulum iaſpide inſignitum geſtâſſe, in qua cernebatur homo, faſciculum herbæ collo implicatum gerere, apud Rueum libro 2. de gemmis. Quid nî iaſpidem hanc Deiparam exprimere dicamus, quæ ſemper in corde ſuo gerebat filium cruce onuſtum?

4. In gloria.

4. Conſequenter & in gloriâ. Quo ſpectat id Guerrici Abb. ſermone 2. de Aſſumpt. Virgin. vbi ait in perſonâ Chriſti. *Nullus mihi plus miniſtrauit in humilitate mea, nulli abundantiùs miniſtrare volo in gloria mea. Communicâſti mihi quòd homo ſum; communicabo tibi, quòd Deus ſum.* Et Arnoldus Carnotenſis tract. de laudibus Virg. *Eſt illa*, inquit, *conſtituta ſuper omnem creaturam: & quicumque IESV curuat genu, matri quoque pronus ſupplicat & acclinis; nec à dominatione vel potentiâ filij mater poteſt eſſe ſeiuncta. Vna eſt Maria & Chriſti caro, vnus ſpiritus, vna charitas; & ex quo dictum eſt ei: Dominus tecum, & inſeparabiliter perſeuerauit promiſſum & donum & filij gloriam cum matre non tam communem iudicio, quam eandem.*

III. Lucifer tenebras & tenebriones fugat: lucis amantes recreat.

III. Stella matutina tenebras diſpellit & tenebriones fugat, vti rapaces beſtias, fures & nocturnos graſſatores; quos luce ſuâ prodit ideoque terret ac percellit: viciſſim amicos lucis, homines & alia animantia lætificat & ad labores euocat.

Similiter Deipara.

Non diſſimili modo Virgo Maria exortu ſuo longæ noctis, quæ ſub veteri teſtamento erat, & figuratum, nec non & errorum, qui in Gentiliſmo vigebant, tenebras cœpit diſpellere: & beſtias tartareas perterrefacere: econtrà verò Dei ſeruos exhilarare & ad virtutum ſtudium excitare, ita vt de ipſa iuſtius dici poſſit, quàm de Simone Pontifice, quod ait Eccleſiaſticus capite 50. *Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ.* Non potuit latere Dæmones venturam aliquando mulierem, quæ caput eorum contereret; quia

hoc à Deo prædictum audierunt; iure etiam merito metuere potuerunt, quando Mariam in vtero matris sanctificatam, suo imperio prorsùs ereptam & à communi peccati lege exemptam viderunt; ne hæc ipsa mulier esset, quæ ipsos contritura esset. Vnde necesse est nefarios illos spiritus, ortu huius stellæ mirum in modum tremefactos esse; qui & paulò pòst graues ab ea plagas accipere; quando ipsa vitam ab omni labe immunem duxit, alios exemplo suo ædificauit, Dei filium denique in terras euocauit. Hinc vel solum Mariæ nomen intolerabile eis factum est, vt testatur ipsa imprimis in Reuelat. Sanctę Brigittę: *Omnes Dæmones audito nomine meo aufugiunt.* Et S. Bonauentura in Speculo B. Virg. cap. 3. *Non sic,* inquit, *timent hostes visibiles castrorum multitudinem: pereunt sicut cera à facie ignis.* Nec mirum; maximâ enim potentiâ regnum Satanæ inuasit, cùm à teneris statim vitam instituit sanctissimam, eandemque suo exemplo & hortatu viuendi rationem tradidit, vti imprimis Ioseph sponso. Ipsa Angelos è cœlo euocauit, vt cum hominibus familiariter conuersari inciperent: quod aliquot retrò sæculis intermiserant; nam & ipsa in sacro Gynecæo dum educabatur, Angelorum visionibus & conuersationi assueta erat, testantibus non paucis SS. Patribus: & posteà ijdem frequentes alijs apparuêre, vti Zachariæ, Iosepho, Pastoribus, Apostolis, alijsque; ipsa ergo luce sua mundum hunc illustrans cælestibus illis auiculis, lucis amantissimis, aditum aperuit in hunc mundum, eosque ad hominum commercium inuitauit. Deinde ipsâ duce & vexilliferâ prodire cœperunt in lucem Sancti alij quamplurimi, priùs admodum rari: sensimque peruaserunt vniuersum orbem. Ante ipsam mundus quid nisi terra sterilis & penè omni virtute destituta erat; qualis erat terra Israël sub Eliâ, quando tribus annis & medio non pluerat, donec nubecula è mari ascenderet & copiosam pluuiam in terram effunderet? 3. Regum 18. In nubeculâ illâ agnoscit B. Virginem Ioannes Episcopus Ierosolymitanus de Institut. Mon. capite 33. & bene, quia de eadem Isaias cap. 19. vaticinatus est: *Ecce Dominus ascendet super nubem leuem* (hoc est, in vlnas matris suę) *& ingredietur Aegyptum.* Nubes è mari oritur, nihil tamen amaritudinis contrahit ab illo: & B. Virgo orta & concepta est è sobole Adami labefactâ, nihil tamen labis ex ea contraxit. Ante exortum illius nubeculæ nihil pene germinis videre erat in terrâ, nihil penè sanctitatis & eximiæ virtutis: vbi verò illa prodiit, & pluuiam, Christum filium, in mundum effudit, ibi omnis terra germinare viros sanctos cœpit.

IV. Lucifer alias stellas præcellit.

IV. Stella matutina splendore, magnitudine, pulchritudine omnes alias stellas præcellit, adeò vt propè illam in maximo spatio nullæ prorsùs appareant, quasi earum fulgor ab huius claritate nimiùm eminente absorbeatur. Ita enim Plinius loco citat. *Magnitudine extra cuncta alia sidera est, claritatis quidem tantæ, vt vnius huius stellæ radijs vmbræ reddantur. Itaque & in magno nominum ambitu est. Alij enim Iunonis, alij Isidis, alij Matris DEVM appellauêre.* Ita Plinius. Quid Sancti de Mariâ Virgine? Gabriel Angelus imprimis, deinde S. Elisabeth appellat eam *benedictam in mulieribus*, hoc est, præ omnibus mulieribus. Lucæ 1. Quidquid enim sanctitatis cæteri Sancti habuerunt, minus est & obscurum, si cum Mariæ sanctitate comparetur. Ita Sanctus Hieronymus in Prologo super Sophoniam. *Taceo,* inquit, *de Anna & Elisabeth & cæteris sanctis mulieribus, quarum velut igniculos clarum Mariæ lumen abscondit.* Et cur SS. litterę nihil omninò scribunt de SS. eius parentibus, Ioachimo & Anna alijsque eius progenitoribus vsque ad Zorobabelem, quos nemo facilè dubitet saltem plerosque claros & eximios virtutibus fuisse? Quia nimirum lumen huius stellę matutinę tam eximium & illustre paruos illorum igniculos penitùs obscurauit. Hinc *iure,* inquit, Isychius orat. 2. *omnis grati animi lingua salutat Virginem & Deiparam, ac pro viribus Gabrielem Angelorum principem imitatur. Itaque hic quidem dicit ei: Aue; ille verò acclamat, Dominus ex te. Iste cognominat eam matrem lucis, ille stellam vitæ, alius Dei thronum appellat, alius templum maius cœlo, alius cathedram non inferiorem cathedrâ Cherubicâ: alius item hortum non seminatum, fertilem, incultum: turturem mundam, columbam impollutam, nubem pluuias incorruptas continentem: fodinam, vnde prodijt lapis totam terram tegens, à nullo incisus: nauem mercibus refertam, thesaurum locupletantem: alij arcam arcâ Noë latiorem, longiorem & illustriorem,* sic ille. De eius magnitudine B. Petrus Damianus in serm. de Natiuit. *Quid,* inquit, *grandius Virgine, quæ magnitudinem summæ diuinitatis intra sui ventris cõclusit arcanum? Attende Seraphim & in illius superioris naturæ superuola dignitatem, & videbis quidquid maius est, minus Virgine; solumque opificem opus istud supergredi &c.* Similiter Sanctus Laurentius Iustinianus in ser. de Natiuitate Virgin. *Nullus,* inquit, *mortalium, quamuis donorum cælestium numerositate sit præditus, Virgini valet coæquari: Patriarcharum vtique, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, omniumque Sanctorum merita B. Maria transcendit.* Denique Maria præ omnibus mulieribus ita benedicta est, vt splendorem virginitatis conseruans, vmbram proijceret, in quâ mortales omnes refrigerium inuenirent, filium scilicet mundi Saluatorem: Vmbram, inquam, illam, de quâ Thren. 4. dicitur: *Diximus, in vmbrâ tuâ viuemus in gentibus.* In quem locum S. Ambros. ser. 19. in Ps. 118. *Vmbra tua, ô Christe, caro fuit, quæ nostrarum æstus refrigerauit cupiditatum, quæ compescuit insolentiam vitiorũ, quæ restinxit ignes libidinum, quæ auaritiæ diuersarumque passionum incendia temperauit.* Si caro Christi vmbra fuit, vnde nisi à matre vmbra ista prodijt? vnde nisi à Mariâ?

Maria omnes Sanctos.

V. Lucifer proprium sidus est, & beneuolum.

V. Stella matutina grata simul & propitia terrę est *cuius natura cuncta generantur,* ait Plinius cit. *namque in alterutro exortu genitali rore consper-*

conspergens non terræ modò conceptus implet, verùm animantium quoque omnium stimulat. Hinc *beneuola* appellatur, quia maximè temperata in qualitatibus, ait Vincentius Belluac. libro 25. cap. 29. Stellæ aliæ frigora causant, vti Saturnus: aliæ calores & æstus, vti canicula: aliæ pluuiarum frequentiam, vt hyades: aliæ flatus & ventos, vt Mercurius: nihil horum Lucifer adfert. Consimili modo Patres loquuntur de B. Virgine: per eam scilicet dari, quidquid gratiarum à Deo effunditur in homines. Rupertus lib. 4. in Cant. in id: *Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum, cum pomorum fructibus,* ait: *Quidquid gratiarum, quidquid virtutum, quidquid operationum cælestium mundus accepit: emissiones tuæ sunt,* hoc est, per te ô Virgo velut de paradiso in Ecclesiam deriuantur. S. Bonauentura in psalterio, in id Ecclesiastici 24. *Gyrum cæli circuiui sola,* ait: *Gyrum terræ sola circuis, vt subuenias inuocantibus te.* Quomodo verò sola? nónne etiam SS. Angeli custodes terram circumeunt, vt hominibus subueniant? Circumeunt quidem, sed vt singuli singulis succurrant: Deipara verò ita sola circuit, vt omnibus & singulis opem ferre parata sit. Benignum sidus est, nihil austerum nihil formidabile continet. Vnde Sanctus Bernardus de Verb. Apocal. *Mulier Amicta Sole,* ait: *Ea est (MARIA) quæ velut alterum Solem induit sibi. Quemadmodum enim ille super bonos & malos oritur: sic ipsa quoque præterita non discutit merita: sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam præbet &c.* Et rursum: *Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suauis est. Reuolue diligentiùs Euangelicæ historiæ seriem vniuersam, & siquid fortè increpatorium, siquid durum, siquod denique signum vel tenuis indignationis occurrit in Maria; de cætero suspectam habeas & accedere verearis.* Angeli sæpè formidabiles apparuerunt, & vindictam sumpserunt de peccatoribus, aut saltem terruerunt eos. Non ita Maria, quæ vti in terris degens, ita & nunc in cœlo regnans nemini terrorem adfert, sed misericordiæ sinum aperit omnibus. Cōfirmemus hoc exemplo vno, quod quidam Presbyt. Cardinalis, Stephanus nomine, refert apud Beatum Petrum Damian. Cardin. epist. 14. ad desiderium Cardin. libro 2. Epist. in hæc verba: *Clericus quidam fatuus erat, nauci, friuolus & ineptus. Huc accedit, quia nullam religionis dotem, nullam canonicæ disciplinæ, grauitatis, siue modestiæ videbatur habere virtutem: inter hos tamẽ emortuos inutilis vitæ cineres hic perexigui somtis tenuis viuebat igniculus, vt ante sacrosanctum altare quotidie Beatæ Dei Genetricis accederet, & reuerenter verticem curuans, Angelicum hunc atq; Euangelicum versiculum decantaret: Aue Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Cùm itaque tantæ fatuitatis ineptiam nouus deprehendisset Episcopus, ab inutili persona vtilitatem Ecclesiæ detineri indignum duxit: eiq; prebendam, quam à nuper elato suo decessore perceperat, abstulit. Sed cùm hunc rei familiaris egestas opprimeret, & propter hoc aliud quid, vnde posset viuere, non haberet, nocturno silentio pia Dei Genitrix Episcopo dormiret, apparuit, quam scilicet præcedebat vir in vnâ manu ardentem faculam, in altera ferulam portans. Cui mox B. Virgo præcepit, vt Episcopum delinquentem aliquantis ferulæ, quam gerebat, verberibus castigaret: Cur, inquiens, Capellano meo, qui mihi quotidianas impendebat excubias, stipem Ecclesiæ, quam non ipse contuleras, abstulisti? Moxque sacerdos tremefactus euigilans, Clerico beneficium reddidit, & quem ignotum Deo fortè crediderat, iam quasi charum propensiùs honorauit. Si igitur ille vnum duntaxat laudis canendo versiculum, corporei victus alimenta promeruit, quàm fideliter æterna sperabunt, qui Beatæ Reginæ mundi quotidiana horarum omnium vota persoluunt?* Ita ille.

Maria omnibus beneuola & propitia.

Superest nunc, vt nos hanc Stellam non modò contemplemur, sed etiam cultu singulari propitiam nobis reddamus. Robertus Franciæ Rex sub annum Christi 1022. in honorem B. Virginis, cui mirè addictus erat, instituit hoc ipso Natiuitatis eius die 8. Septemb. ordinem, qui stellam in veste pro insigni gerebat, vt ipsa sui regni ac præsertim nobilitatis ductrix esset, velut stella præuia. Quare 30. equites è prima nobilitate in eum ordinem adlegit, singulisque torquem aureum cum stella ad pectus dependente in collum iniecit; vt habent Annales Parisienses Iacobi Broulij. Huius exemplo Regis instituamus etiam nos ordinem militarem sub præsidio huius stellæ, vt stabili & peculiari ratione certum aliquod pietatis pensum Deiparæ persoluamus; quo mereamur & ipsi ab hac stellâ dirigi in hac terrâ desertâ, inuiâ & inaquosâ, eaque duce tandem peruenire ad vmbram & refrigerium nostrum Christum.

IN FESTO S. MATTHÆI.

THEMATA.

I. Conuiuium cur instruxerit Christo Matthæus.
II. Quale conuiuium exhibuerit Christo Matthæus.
III. Ad sequelam Christi incitamenta.
IV. Non sedendum seu hærendum in peccati telonio.
V. Pro diuinis beneficijs gratiæ agendæ.

THEMA PRIMVM.

Conuiuium cur instruxerit Christo Matthæus.

I. *Vt animi sui lætitiam indicaret.*
II. *Vt Christo se gratum ostenderet.*
III. *Vt socios publicanos ad Christum attraheret.*
IV. *Vt facta renunciationis suæ indicium daret.*
V. *Vt valediceret amicis & familiaribus.*

Discumbente eo in domo, ecce multi Publicani & peccatores venientes discumbebant cum IESV. *Matth. 9.*

CAMPANAM resonantem audimus in hodier. Euangelio, sed non scimus in quo loco, iuxta nostram parœmiam, Wir hören leütten/wissen aber nit in welchem Dorff. Conuiuam audimus Christum fuisse in quadam domo: sed in quâ domo? Non exponit hoc Matthæus; vtique ex modestiâ, ne quâ ratione, si se auctorem proderet, vel minimam gloriolam captare videretur. Quod tamen ille tacuit, manifestauit Lucas, qui ait Matthęum fecisse Christo conuiuium & quidem *magnum in domo suâ.* Magnum certè fuit hoc conuiuium, è cuius reliquiis saturati & recreati sunt in cœlo omnes Angeli, qui, Saluatore teste, *gaudent super vno peccatore pœnitentiã agente.* Sed dicet aliquis: spirituale hoc conuiuium & cæleste est; quid verò conuiuio spiritus cum conuiuio carnis? quid cælesti cum terrestri? quid conuiuio mentis cum conuiuio ventris? An fortè hoc conuiuium tale in terris fuit, vt ad cœlum conuiuas dirigeret? an ita ventrem pauit, vt mentem etiam saginaret? Ita omninò, tale fuit; vti mox videbimus.

Instruxit hoc conuiuium Matthæus Christo & Publicanis.

I. Vt animi sui lætitiam indicaret & alacritatem, vt qui tam à mundi laqueis expeditus securâ ad cœlum viâ ingredi cœpisset; quod insinuat S. Chrysostomus homil. 31. in Matth. Videmus auiculas cùm fortè è caueâ eluctatæ vel dimissæ sunt auolantes præ gaudio cantillare, quòd libertatem suam recuperârint; quæ causa est, cur Turcæ sæpiùs in foro vænales emant aues, vt libertati eas restituant, & dimissas gestire audiant, vti Busbequius in suâ legat. Turc. refert Matthæus in telonio quasi auicula erat in caueâ, auaritiæ vinculo alligatus, & duram seruitutem in mundo velut in Ægypto seruiens; quod iam tum intelligere cœpit, vti indicauit B. Brigit. Amalphi ad sepulchrum suum oranti, in eius reuelat. lib 4. cap. 29. Et cupiebat quidem eluctari; sed non poterat suis viribus, donec manum ei porrexit Christus & vinculum deripuit. Quo facto quomodo non cantaret, non iubilaret Matthęus? Ita enim Hebræi è manu Pharaonis liberati cecinerunt duce Moyse carmen illud lætitiâ plenum: *Cantemus Domino: gloriosè enim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare.* Exod. 15. Equus est mundus, carnalis, superbus, iniustus: ascensor eius & domitor quis nisi Dęmon? Vterq; persecutor Matthæi fuit; vterque demersus est, quando ipse à Christo vocatus est. Ergo Matthæus videns se ab his liberatum, suam ostendit instructo conuiuio magnifico lætitiam, quasi inuitans conuiuas suos ad congratulandum sibi, & intonans: *Cantemus Domino: equum enim & ascensorem deieci in mare*; quod ego, sedens adhuc in telonio, magno cum timore transiui. Video penè ante oculos meos infinita Ægyptiorum corpora in hoc mari demersorum, qui seruientes Pharaoni, Dęmoni & mundo, perierunt in diuitijs, deliciis & honoribus suis: ego nunc euasi. Huiusmodi auicula capta & illaqueata etiam Dauid erat, quando in luto peccati hærebat, qui postquam Dei ope erutus est, cantauit Psalmum 115. in quo inter alia: *Dirupisti vincula mea,* ait: *tibi sacrificabo hostiam laudis.* Illam plures aliæ secutæ. Psalm. 123. canunt: *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium.* Iam audi epinicium: *Laqueus contritus est & nos liberati sumus: adiutorium nostrum in nomine Domini.* His addamus Tyrones sacri Ordinis S. Dominici, quos in ordinem suscepit ipsius in Generalatu successor B. Iordanes Saxo, de quo ita Leander Albertus Bononiens. in eius vitâ apud Sur. 14. Februar. *Accidit vt vir DEI plures tirunculos nostræ religionis, per ipsum sancta conuersationis togâ indutos, ad quoddã cœnobium secum duceret: fortè illos ad habitũ receperat in loco, vbi fratres non habebant ædes. Igitur cũ his ad meritoriam tabernam diuertens, & pro consuetudine, horâ id petente, officium persoluens, quod* I. Vt animi sui lætitiam indicat.

Comple-

Completorium dicunt, accidit vt quidam ex ijs in risum prorumperet. Cæteris verò id cernentibus, vehementer & ipsi ridere cœperunt. Animaduertens autem quidam ex sodalibus viri DEI, nutibus adnitebatur eos compescere; at illi magis ac magis ridebant. Tunc Iordanes dimisso Completorio, & dicto Benedicite, ad socium conuersus: Frater, inquit, quis horum tyrunculorum tibi curam demandauit? Quid ad te attinet de eorum risu? Et ad illos conuersus: Filij, inquit, vehementer ridete, ne ineptum omittatis, quia hoc vobis concedo. Et verò ridere benè, & gaudere vos oportet, eò quòd è diaboli carceribus existis, fractis vinculis illius, quibus multo tempore vos ligatos tenuerat. Ridete igitur, filij, ridete. Porrò illi hoc in sermone consolati in animo, deinceps ridere in ore effuso nequiuère.* Conuiuium Matthæi huiusmodi risus fuit, quo sibi gratulatus mundum derisit.

II. Vt Christo se gratum ostẽderet.

II. Vt Christo Domino & Magistro suo qualemqualem vicem rependeret, & gratum se ostenderet ob acceptum vocationis beneficium, quod indicat Victor Antiochenus in Marci cap. 2. Inuitârat Christus, dum transiret, Matthæum in suum contubernium: gratus huic tàm nobili inuitatori, inuitat etiam ipse Christum ad domum suam, tametsi valde impari sorte. Christus enim ad epulas spirituales, hic ad materiales: ille ad cælestes, hic ad terrenas inuitauit. Fecit tamen quod potuit Matthæus, ne tanto benefactori ingratus foret. Imitatus est hanc Matthæi gratitudinem egenus quidam homunculus, S. Hereberti Coloniensis Archiepiscopi quotidianis eleemosynis sustentari solitus, auctore Ruperto Tuitiensi Abbat. apud Sur. 16. Mart. quòd paulò succinctiùs ita refert Lipelous: *Erat pauperi & abiecto cuidam homini natus infantulus; quem cum nemo è sacerdotibus de sacro fonte leuare dignaretur, & pauper iste Pontifici suam miseriam cum multis lachrymis exponeret; vir sanctus; Citò, inquit, eum ad me deferto; Ego enim puerum sacro latice tingere, & Christo pro eo spondere* (velut patrinus) *debeo. Tinxit itaque infantem, & sacerdotem superbiam præclaro humilitatis exemplo confudit. Paucis tamen pòst diebus, cùm celebratâ apud S. Seuerinũ statione, magno sacerdotum & populi comitatu circumseptus pauperis huius tugurium pertransiret, ille domo prorumpens, alacri vsus confidentiâ, frænum equi, cui Præsul insidebat, corripuit, & benignè Præsulem* (velut compatrem suum) *ad prandium inuitauit. Nec abnuit vir sanctus pauperis subire tuguriolum; vbi nihil præter panem cum asso pullo, tenuiq; cereuisiâ inuenit; quæ tamen quibusuis ipse delicijs, vt humilitatis, benignèq; faciendi disciplinam alios doceret, longè præposuit.* Ergo hic pauperculus vt raro & eximio tanti Pontificis gratum se quomodocumque ostenderet, inuitare eum voluit ad suam qualemcumque cœnulam; plus vtiq; exhibiturus, si plus habuisset: nec vir tantus detrectauit. Idem quoq; Matthæus Christo exhibuit, & ipse talis ac tantus, summus cœli terræque Monarcha libens accepit, adeoque gratum habuit; neque enim datum, sed dantis animum aspexit; & acceptando hoc conuiuium, plus ei rependit; suâ diuinâ præsentiâ ipsum honorando, quàm ille dederit. Fuisse autem inuitationem Christo pergratam facilè apparet; quia ex eo conuiuio occasionem captauit conuertendi alios Publicanos, qui simul inuitati erant; quos dubium non est ad meliorem frugem reductos esse.

III. Vt socios Publicanos ad Christum attraheret.

III. Vt socios & amicos Publicanos hac illecebrâ traheret ad Christi notitiam & amorem, adeoque ad conuersionem & sequelam suam. Signum enim veræ conuersionis est, satagere vt proximi ab ijsdem vel similibus peccatis conuertantur; quia bonum est sui diffusiuum, & charitas instigat ad aliorum perditorum salutem procurandam, cùm quis eam in se expertus est. Ergo sicut vna auicula capta & caueæ inclusa aduocat suo cantu alias, vt in subiectam aream & retia descendant: sic egit Matthæus; pabulum & illecebram conuiuij proposuit amicis Publicanis, vt exemplo suo in retia Christi caderent. Munus hoc vocandi ad salutem alios omnium quidem Christianorum est, maximè tamen Apostolorum erat, quibus speciatim dixit Christus Matth. 5. *Vos estis sal terræ: vos estis lux mundi.* Sal autem nisi condiat cibos, suam acrimoniam illis impertiendo, ad nihil vtilis est; quis enim sine cibo salem comedit, cùm nec sitim nec famem pellat? Vnde Sanctus Gregorius homil. 7. ait: *Si sal sumus, condire mentes fidelium debemus.* Similiter & lux nisi aliis lumen præbeat, ad quid prodest? Quare S. Leo serm. de S. Laurentio: *Nullus verè bonus, inquit, sibi soli bonus est, nec cuiusquam sapientis sibi tantùm amica sapientia; & hæc verarum natura virtutum, vt multos è tenebroso abducant errore.* Ponamus Solem in sphærâ suâ ita vndiq; circumseptum opacis corporibus, vt nullum ad alios cœlos & elementa deriuare lumen queat; ad quid ipsi lux erit? Denique in formâ ignis misit Christus Spiritum sanctum in primos Christianos, num. 120. vt quemadmodum ignis quidquid tangere potest, in suam conuertere naturam contendit: ita ipsi Spiritus sancti igne succensi, alios sibi etiam reddere similes, fideles nimirum & sanctos, toto pectore niterentur. Quâ de re Sanctus Augustinus serm. 185. de temp. *Sedit,* inquit, *super singulos quasi ignis, de quo Saluator noster testatur.* (Luc. 12.) *Ignem veni mittere in terram. De quo dictum est, Deus noster ignis consumens est, Ipse itaque Apostolos suos* (imò & alios cum eis, vt dixi) *viua lucis fonte perfudit, vt ipsi postmodum vniuersum mundum tanquam duodecim Solis radij ac totidem lampades veritatis illuminent.* Similiter etiam in rubo igneo ardente, sed non comburente, apparuit Deus Moysi, quando eum misit ad eripiendum ex Ægypto populum suum; vt hoc symbolo eum doceret, qualis esse populi rector deberet, ardens nimirum igne charitatis; non comburens populum, aut consumens nimiâ seueritate; sed conseruans & fouens calore, illuminans splendore. Qualem certè se effectum esse ostendit, quando pro eis orauit: *Aut dimitte eis hanc noxam; aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Exodi 32. q. d. malo potiùs ego perire, quàm vt videam

per-

percuntem populum meum. Pulchrè Sanctus Bernardus serm. 12. in Cant. in illa verba Moysis: *Verè*, inquit, *hominem vnctum vnctione misericordiæ, loquitur planè parentis affectu, quem nulla possit delectare fœlicitas extorribus, quos parturiuit: Verbi gratiâ, si diues quispiam mulieri pauperculæ dicat: Ingredere tu ad prandium meum, sed quem gestas, infantulum, relinque foras, quoniam plorat & molestus est nobis: nunquid faciet? nónne magis eliget ieiunare, quàm exposito pignore charo sibi prandere cum diuite? Ita nec Moysi placet solum se introduci in gaudium Domini sui, foris scilicet remanente populo, sed tolerabiliorem sibi iudicat torsionem, quàm auulsionem.* Simili amore flagrans Mattheus, parum suaue sibi iudicaret conuiuium, nisi etiam ad illud vocaret alios sibi notos publicanos, vt & illi Christum nosse, audire & sequi vnà cum ipso inciperent.

IV. Vt factæ renunciationis sui indicium daret.

IV. Vt factæ mundo renunciationis indicium præberet. Hoc fine etiam Elisæus vocatus ab Eliâ ad mundi contemptum & Eliæ sequelam, ecce quid fecit? *Tulit par boum & mactauit illud, & in aratro boum coxit carnes & dedit populo, & comederunt.* 3. Reg. 19. Igitur & aratrum confregit eiusque ignis coxit vicinis suis carnes; & cur hoc, nisi ad indicandum, quòd nuncium iam remitteret ruri rusticisque prouentibus, neque aliquid habere vellet, à quo postcà de medio reuocaretur cursu? Ita enim ibi Gaspar Sanctius. In hunc etiam finem Matthæus conuiuium vicinis & amicis suis instituit, vt coram ijs renunciaret omnibus possessionibus suis, restitueret aliena, cætera in pauperes elargiretur, & reliquias in hoc conuiuium impenderet; vt iam nihil ampliùs haberet, quo reuocari ab instituto ad priorem vitæ statum posset. Quod idem obseruare debent quicumque à Dæmonis laqueis per pœnitentiam euaserunt, vt ne vel pede vno eis adhuc inhæreant. Laborat enim Satan vt elapsos retrahat: quo modo laborauit Pharao, vt Hebræos etiam dimissos ad se reuocaret. Postulabat primò, vt relinquerent in Ægypto saltem fœminas & paruulos suos; eoque negato, saltem oues & pecora sua. Sed respondit Moyses: *Cuncti greges pergent nobiscum, non remanebit ex eis vngula.* Exod. 10. Si enim ista reliquissent, vtique in Ægyptum redire debuissent. Eâdem de causâ vitulum aureum, quem ipso absente erexerat populus, combussit, vt in massam liquaretur, & quasi in carbonem redigeretur; nec hoc contentus, insuper *contriuit*, seu vt in Hebræo habetur, *moluit* eum vsque ad tenuitatem, ne redintegrari posset: denique ne etiam ramenta populus colligeret & rursum in Idoli formam eliquata conflaret, sparsit in aquam, & dedit ex eo potum filijs Israël, vt nimirum deuorata illa ramenta & rursum egesta, colligere horrerent in suis excrementis; tanti interest, aditus omnes præcludere ad degustatam olim peccati dulcedinem. Expertus est in Stettinensibus S. Otto Episcopus Bambergensis, Pomeranorum Apostolus, cùm Idola eorum, quæcumque reperire poterat, omnia confregisset. Quidam enim ciues pauca hinc inde disiecta rapuerunt & absconderunt; posteà vbi Episcopus, quasi iam perductâ ad fidem Christi totâ ciuitate, discessit; Idola illa rursum produxerunt in tripudio, eorumque ostensione populum ad pristinam superstitionem magnâ ex parte retraxerunt, vt in eius vitâ 2. Iul. apud Sur. Nullum ergo Idolum peccati conuersor retinendum.

V. Denique vt hoc conuiuio valediceret amicis & familiaribus suis, adeoque sine turbis & maleuolentiâ se ab eis expediret. Hanc causam inter alias etiam passim adducunt interpretes, & comprobatur exemplo Elisæi, qui & ipse secuturus Eliam conuiuium exhibuit rusticæ ac populari turbæ, quâ cum vixerat anteà; siue vt familiarium amicitiam conseruaret: siue vt bonâ eorum pace, quin etiam applausu & congratulatione discederet. Non sunt culpanda conuiuia, sed laudanda potiùs, cùm amicitiæ comparandæ vel stabiliendæ causâ instituuntur, seruato interim decore & honestate. Scimus enim per conuiuia coire amicitias & multa alia bona fieri. Vnde celebris illa vox Alphonsi Regis Neapolitani: *amicitiam conseruari vrnâ vini pileo, & papyri libro,* hoc est, liberalitate, reuerentia seu honore, conuersatione & humanitate. Ergo vt amici & familiares Matthæi propositum comprobarent ac laudarent, meritò in eorum gratiam instructum est conuiuium. Solent ad nuptialia conuiuia amici vocari, vt suâ præsentiâ nuptias cohonestent & confirment: vocantur & ad parentalia, cùm vitâ functis iusta persoluimus. Vtrumque festum celebrauit Matthæus: nuptias, quas inijt fœlicissimas cum Christo, eligendo eum in sponsum, familiarem cum eo & intimum conuictum deinceps habiturus. Parentalia, quia mundo mortuus, Christo viuere cœpit, vt dicere posset cum Paulo: *Viuo ego, iam non ego: viuit verò in me Christus.* Iure igitur merito conuocauit vicinos & amicos, dicens quodammodò illud: *Congratulamini mihi, quia inueni drachmam* salutis æternæ, vt ita etiam ipsi inuitati participes huius gaudij essent, & Mattheo congratularentur.

V. Vt valediceret amicis & familiaribus.

Hæ potissimùm videntur rationes fuisse, quæ Matthæum instigârunt ad parandum hoc conuiuium; sanctæ & honestæ. Felices Christiani forent si similibus ex causis conuiuia celebrarent. Verùm in hoc pauci imitantur Matthæum. Quæruntur propria commoda eaque ferè terrena solùm: profana lætitia, mutua inuitatio, fauor humanus, pompa & ostentatio vana: non inuitatur Christus, non pauperes, non errantes, vt ad viam reducantur. Quibus dici potest illud, Amos 6. *Væ, qui comeditis agnum de grege & vitulos de medio armenti: qui canitis ad vocem psalterij: bibentes vinum in phialis, & optimo vnguento delibuti: & nihil patiebantur super contritione Ioseph*; hoc est, super Israëlitis, qui atterebantur ab optimatibus sese ditantibus & saginantibus ex rapinis & pauperum sudore: qui quotidie epulantur splendidè, & Lazarum præ foribus esurire inter canes & perire sinunt. *Ecce hæc fuit*

iniquitas

iniquitas Sodoma: ait Ezechiel cap. 16. *superbia, saturitas panis, & abundantia & otium ipsius & filiarum eius: & manum egeno & pauperi non porrigebant*; quia putabant suo ventri decessurum id, quod in pauperes expendissent. Ex aduerso pij cum egenis mensam suam communicant: ciues etiam & vicinos suos inuitant, vt amicitiam stabiliant, pacem inter dissidentes concilient &c. Hæc sunt conuiuia, quibus vnà cum hominibus pascuntur etiam ac recreantur Angeli; quin & Angelorum gaudium, ipse Dei filius, Christus Dominus noster.

THEMA SECVNDVM.

Quale conuiuium exhibuerit Christo Matthæus.

I. *Quale Carolo IV. Imp. ciuis Pragens. donando ei omnia sua.*
II. *Quale Romæ quidam diues, offerendo etiam affectum.*
III. *Quale S. Laurentius proposuit Valeriano, offerendo seipsum.*
IV. *Quale exhibuit DEVS Petro Publicanos & peccatores offerendo.*

Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat Magister vester. *Matth. 9.*

MOs est Audit. omnium ferè gentium, vt amicos & gratos hospites conuiuio excipiant. Gratissimus amicus venit ad Matthæum Christus, cùm de telonarij infami officio euocatum adlegit in suorum discipulorum sanctissimum Collegium. Itaque Matthæus *fecit ei conuiuium*, & quidem *magnum* in domo suâ, vt scribit Lucas cap. 5. Fortò sicubi magnum aliquod habitum est conuiuium, proni statim sunt ad interrogandum homines: quale tandem illud fuerit: quæ ciborum fercula, quæ epulæ appositæ, vt vel ex auditu satiare nonnihil & ipsi appetitum suum possint, qui gustu non potuerunt. Non potuimus nos interesse illi conuiuio & satiare appetitum nostrum: satiemus ergo auditum, audiendo & expendendo, quale fuerit id conuiuium. Solet etiam nidor boni cibi nonnihil dare virium & refectionis forsan etiam nidor huius conuiuij reficiet animas nostras.

I. Quale Carolo IV. Imp. ciuis Pragens. donando ei omnia sua.

I. Fuit conuiuium, quod Carolo IV. Imp. exhibuit quidam Pragensis ciuis. *Auri nummum centum millia recepto chirographo dederat is mutuò Imperat. Carolo. Eum postridie ad prandium inuitauit, conuocatis aliquot Regulis: conuiuium more Bohemico splendidissimum apparauit. Cùm verò potioni & caseo, vt illi consueuerunt, locus esset (neq; enim sacchareis confectionibus vtuntur) chirographum in catino aureo iussit adferri admirantibus conuiuis, & quid hoc sibi vellet, quærentibus. Cætera*, inquit, *fercula Cæsar communia tibi cum hisce optimatibus fuêre, hoc tui solius erit. Nam aurum, quod mutuaui nudius tertiùs, tibi dono, omneq; debitum remitto.* Ita Æn. Syluius in Comment. Panorm. lib. 4. c. 42. Dico iam Matthæum non absimile ferculum apparâsse Christo. Quando enim ipsius amore valedixit vxori & domui suæ, telonio & diuitijs ac delicijs suis, ex diuite & famoso officiali factus pauper & humilis Christi discipulus, nónne hæc omnia bona sua auro pretiosiora ipsi quasi donauit & obtulit, adeoque igne amoris combussit? Quis nescit, quanti æstiment homines suas coniuges, parentes, liberos, domum, patriam, amicos, ciues? nónne pro eis pugnant, litigant & extrema quæque pericula adeunt? Nec mirum: ipsa natura hoc docet etiam animalia ratione destituta. Vis ergò inferri naturæ debet, cùm hæc deserenda sunt. Magnis laudibus & meritò extollitur Abraham à SS. Patribus, quòd ad Dei vocantis vocem: *Egredere de terrâ tuâ & de cognatione tua & de domo patris tui*; illicò paruerit, nesciens certum & definitum locum, ad quem eundum esset. Quàm dulcis enim patria sit; patet ex Græcorum prouerbio, qui aiunt: *Patriæ fumus igne alieno luculentior.* Patet in Vlysse qui Ithacam patriam suam, in asperis licet saxulis tanquam nidum affixam, immortalitati anteposuit, teste Cic. libro 1. de Orat. In Vespasiano Imperat. qui Cossana prædia crebrò excursionibus repetebat, quia natale solum erant, teste Sueton. in Galeno, qui suum Pergamum adeò diligebat, vt nullis Imperatorum & Principum promissis aliò transferre domicilium vellet. Denique Sanctus Augustinus serm. 68 de temp. *Cur*, inquit, *non est dulce magis patrium tugurium, quam palatia peregrina, & voluntaria casa, quàm digesta prætoria? cui non est durum illos conscios natalium parietes, dulcia illa limina, atque amabilem larem, quem & parentum memoria & ipsius infantiæ rudimenta commendãt, vbi cunabula illa noui & mox orientis hominis famulabantur, vbi secura alludens infantia inter lucis primordia, aut pueriles anni simplicitate fœlices, quos sibi inter lasciuos atq; ipsius ætate lusus, vernaculo genuina solo necessitas exhibebat! &c.* Sed parum est relinquere patriam respectu charæ coniugis, dulcissimorum pignorum & parentum, dilectæ familiæ possessionum, commoditatem deliciarum, quæ velis remisque quæruntur & mordicùs retinentur, & acerbiùs relinquuntur. Omnia hæc Matthæus simul & semel vno disco apposuit Christo, & coram ipso concremauit: nullâ allectus promissione magnificæ mercedis; quam tamen habuit Abraham & expectant homines alij. Quale & quantùm est hoc ferculum? Quantùm laborant sæpè pauperes; vt vel vnum nummum emendicent ab auaro! Matthæus ad vnam Christi vocem simul omnia dedit; adeoqne holocaustum obtulit Deo gratissimum, nihil sibi & suo vsui de victimâ reseruans.

II. Quale Romæ quidam diues, offerendo etiam affectum.

II. Fuit conuiuium, quale fertur exhibuisse Romæ Trapezites quidam Romanus, cuius nomen taceo, apud Had. Iunium animad. l. 4. cap. 8. Is enim quoties nouæ mensæ seu ferculorum missus inferebantur, toties antiqua vnà

vnà cùm patinis & calicibus *argenteis* proiici in præterfluentem Tiberim per fenestram iussit. Tale dico fuisse etiam conuiuium Matthæi; non enim solùm quæ habuit, reliquit; sed etiam vasa, hoc est, affectum, facultatem & cupiditatem habendi vel acquirendi abiecit, nihil ampliùs desiderans vel quærens in hoc mundo. Poterat Matthæus in sæculo sperare honores, diuitias & delicias, quas acquirere licebat: vasa illa vacua erant, quæ impleri poterant, sed & hæc à se abiecit & proiecit quodammodò in flumen, vt recipere non posset. Paucorum istud est; multi enim sua distribuunt, sed spem plura acquirendi retinent. Ita Alexander M. Profecturus in Asiam cum exercitu regias opes suas penè omnes in milites ac Duces distribuit. Rogante verò Perdiccâ: *Quid tibi Rex nunc superest? spes*, inquit, *& bona Persarum*. Plutarch. in Alexandro. Insidiabatur enim Persidi. At hoc non est sua relinquere, sed cum melioribus commutare velle. Multi inuitant alios ad conuiuia, vt vel rursum inuitentur, vel aliam maiorem gratiam venentur. Dissuasit istud Dominus Lucæ 14. cum iussit potiùs inuitari eos, *qui non habent retribuere*. Noster Matthæus inuitauit etiam discipulos eius, à quibus nihil lucri reciproci sperabat; & si publicanos inuitauit, ideò id fecit, vt similes sibi redderet, non vt ab ipsis quid reciperet. Legimus Matth. 8. accessisse quemdam Scribam ad Christum ac dixisse: *Magister sequar te quocumque ieris*. Verùm Dominus respondit: *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*. Quibus verbis, vt volunt Sanctus Hyeronymus & Augustinus, vlcus illius detegit, indicans eum sequi Christum velle, vt vel honores quærat, cum quibus sibi nidum in alto structurus: vel opes conquirat, vt cum vulpe in foueâ auaritiæ conquiescat. Intellectâ ergo Christi paupertate vanus homo se subduxit; vt tacitè innuere videtur Matthæus. Vtinam non plures similes huic forent, qui spe lucri aut honoris omnibus se abdicant, vt meliora capiant! *Effunde sicut aquam cor tuum*, inquit Ieremias Tren. 2. ita scilicet vt nec odor priorum bonorum, quæ pro Christo reliquisti, in te remaneat. Qui affectum ad ea retinent, effundunt cor suum vt vinum vel vnguentum, cuius odore adhuc pascuntur. Totum cor vult Deus, non dimidiatum. Tritum est illud Sancti Basilij ad senatorem sæculo renunciantem eâ lege, vt aliquid è bonis sibi reseruaret, vnde otiosus degeret: *Et senatorem perdidisti & monachum non effecisti*, quod laudat citatque Cassianus tract. de spiritu philargyriæ cap. 19. Idem illi dici potest, qui rebus renunciat, affectum verò retinet.

III. Quale S. Laurentius proposuit Valeriano, offerendo seipsum.

III. Fuit conuiuium, quale Sanctus Laurentius Martyr proposuit Valeriano Imper. quando semiassatum corpus suum obtulit ei in cibum. Vel potiùs quale Christus Dominus nobis proponit in S. Eucharistia, dum seipsum nobis in cibum dat. Hac ratione, inquam, Sanctus Matthæus dedit Christo non tantùm sua, sed seipsum quasi in cibum, vt in ipsum conuerteretur, & totus quantus esset ipsius, eique assimilaretur in vitæ sanctitate. Simili quodam modo Æschines se Socrati Magistro suo obtulit in discipulum, ad omnia paratum, apud Senecam libro 1. de Benef. cap. 7. quamquam ad disciplinas tantùm humanas capessendas & mores ciuiles addiscendos; vt melior à Magistro redderetur. Matthæus verò noster ad cœlestes disciplinas & virtutes cœlo dignas perdiscendas Christo Magistro suo se tradidit vnàque omnes suas actiones, intentiones, voluntates, desideria, labores, opera, ad omne eius obsequium, ad omnem voluntatem, ad ipsam quoque mortem; vti expendit Sanctus Basilius in Regulis fusior. interrog. 8. *Matthæus*, inquit, *non lucra modò reliquit, sed pericula etiam contempsit, quæ ipsi totiq; eius familiæ à ciuitatis Magistratibus imminebant, quòd redemptorum à se vectigalium rationes discedens non confectas reliquisset*. Quòd si propter hoc à Magistratibus Iudęorum nihil sustinuit; certè posteà à Gentilibus mortem pro Christo pertulit, & sustinuit libenter, ad altare obtruncatus, victima Christi pro tuendâ eius fide & dilectione factus. Denique non parum est abnegare semetipsum, & propriam voluntatem alteri subijcere; quod etiam Matthæus fecit. Multi parati sunt offerre Deo sua & dare munera, sed non seipsos. Horum antesignanus Cain obtulit Deo sacrificium de frugibus terræ à se excultæ, sed non obtulit seipsum: ideò Deo displicuit vnà cum suo munere; quia vt 70. indicant, malè diuisit dando Deo fruges, sibi seipsum. Vnde illi sic vertunt: *Nónne si rectè offeras, non rectè autem diuidas, peccasti?* Quomodo malè diuisit? quia *seipsum sibi retinuerat*, ait Rupertus libr. 4. in Gen. capite 2. *Cain cor suum retinuit sibi, & fructus terræ obtulit DEO; Abel autem primò cor suum, deinde rem suam*. Sic ille. Indicat hoc sacer textus, dum ait Deum respexisse *ad Abel & ad munera eius*: priùs ergo ad Abel, quàm ad munera: priùs ad offerentem, quàm ad oblationem respexit. Non bene diuisit & obtulit ille, qui vouens dimidium rei inueniendę Mercurio se oblaturum; posteà inuento sacculo nucibus referto, sibi nucleos omnes, Idolo cortices dedit. Idem agunt, qui offerunt munera templis & hospitalibus, seipsos autem subtrahunt Deo, persistentes in peccato. Non quærit Deus nostra, sed nos. Fames in Ægypto non solùm durauit biennio, donec subditi omnem suam pecuniam expenderent pro frumento & traderent Iosepho: ne solùm quadriennio, donec etiam pecora sua darent; sed durauit vlteriùs vsque ad sextum & septimum annum; donec etiam terram suam ac denique seipsos vendere Pharaoni in seruitutem cogerentur. Genesis 47. Septenarius numerus perfectus est, perfectam renunciationem indicans, quæ consistit in resignatione sui ipsius. Hanc quęrit Deus, non pecuniam, nec pecora nostra: & fames Christi non quiescit, donec ipsi nos in seruitutem ei tradamus. proptereà ipse tam expresè dixit Lucæ 14.

Siquis

Siquis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem & vxorem & filios & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Quod suo modo facere omnes possunt ac debent, dando DEO cor, amorem & voluntatem suam ad faciendam voluntatem ipsius.

IV. Quale exhibuit Deus Petro, Publicanos & peccatores.

IV. Fuit conuiuium, quale exhibuit DEUS Petro Apostolo in visione quadam Actor. 10. quando ei in excessu mentis posito proposuit *vas quoddam velut linteum magnum, quatuor initijs de cælo submissum in terram, in quo erant omnia quadrupedia & serpentia terræ, & volatilia cæli,* addita voce: *Occide & manduca.* Linteum hoc, cùm Petrus iamiam vellet cœnulam degustare, instar mappæ fuit, epulis spiritualibus instructæ, vt ante refectionem corporis sumeret refectionem spiritûs. Quænam igitur erant epulæ? Quadrupedia, feræ seu bestiæ (vt addit Græcus) serpentia & volatilia; adeóque multa immunda animalia, quæ significabant ad litteram Gentiles ad Christum, Petri operâ, conuertendos: tropologicè omnes peccatores. Huiusmodi ergo immunda animalia erant Publicani & peccatores publici, quos ad conuiuium Christi inuitauit Matthæus, sed quo fine? vt Christi beneuolentiâ, humanitate & doctrinâ allecti, ad ipsum pari modo sequendum traducerentur. Vnde non dubitat sanctus Chrysostomus & Hieronymus in hunc Matthæi locum, & ipsos ab auaritiâ auocatos resipuisse. Hoc igitur erat conuiuium longè nobilissimum & Christo acceptissimum, cuius epulæ erant peccatores, ipsi ad hoc propositi & adducti, vt eos ore doctrinæ suæ cælestis contereret, & in stomachum, hoc est, cumulum electorum suorum traijceret, adeóque sibi incorporaret & suos faceret. Vidit, opinor, Matthæus Christum Dominum ab Isaaco præfiguratum fuisse, qui non tam domesticis quàm syluestribus & ferinis delectabatur carnibus, vti habetur Genesis 27. ideoque diligebat Esau filium suum, quòd de venationibus eius vesci soleret. Genes. 25. Sed cur de venationibus: cum domi haberet agnos & pullos & similia? Quia nimirum feræ typus sunt peccatorum, qui extra DEI domum vagantur, in libertate suâ absque iugo & obedientiâ, prædæ dæmonum, quasi luporum, vrsorum & leonum expositi; ac siquidem capiantur, & ipsi ab interitu eripiuntur & mensæ diuinæ velut gratissimus inferuntur cibus, merâ industriâ inde comparatus, vnde nihil sperabatur: magis quoque sapidus; quia rarus; & quia peccatores conuersi sæpenumerò plus proficiunt in virtute & sanctitate, quàm qui nunquam lapsi sunt. Quare sicut Isaac dilexit valdè filium Esau, quòd ipsius industriâ vesceretur ferinis: ita non dubitandum est Matthæum promeruisse suo hoc conuiuio, quo ferinam Christo quasi apponebat, vt ab ipso Domino magnoperè amaretur. Quod etiam pronuntio de quibuscumque alijs, qui lucro animarum student & conuertendis peccatoribus. Quemadmodum enim Principes nullâ magis delectatione afficiuntur quàm venatione, & venatores illos maximè diligunt, qui plures eis inuestigant indicantque feras: ita Christi Domini delectatio quasi vnica & summa est conuersio peccatorum; quos vt venatu caperet, de cœlo in terram descendit. De huiusmodi venatoribus loquitur per Ieremiam capite 16. *Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, & piscabuntur eos: & post hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte & de omni colle, & de cauernis petrarum.* Piscatores fuerunt Apostoli, & sunt adhuc prælati & Concionatores, qui verbi DEI reti, in confertam multitudinem expanso, piscantur peccatores. Venatores sunt zelotæ sæculares, præsertim Magistratus, qui non vti prædicatores, verbo DEI; sed vti venatores, vi & potestate sibi demandatâ, capiunt publicos & graues peccatores, fures, latrones, mœchos, maleficos, in montibus, siluis, cauernis, prostibulis latentes ac vagantes: capiunt, inquam, cum canibus seu apparitoribus, sternunt venabulis & sclopetis, torquendo, supplicijs afficiendo, vt vel hac ratione conuersi moriantur in pœnitentiâ, ad exemplum & cautelam aliorum. Gratam hi venatores DEO prædam offerunt, escamque sapidissimam. Quod etiam priuati suo modo præstare possunt, correctione, adhortatione, instructione, precibus conuertendo peccatores, sibi subditos vel notos. Si enim iuxta Michæam capite 7. *Omnes in sanguine insidiantur: & vir fratrem suum ad mortem venatur*: si, inquam, hoc agunt mali, cur boni non venentur alios ad vitam? Ergo qui nequeunt esse venatores sicut Esau, vi capiendo & sternendo peccatores, vti faciunt Magistratus: sint structores velut Iacob, iugulando hœdos, hoc est, peccatores domesticos; inde cibos parent patri suo, Christo; vt benedictionem eius accipiant.

THEMA TERTIVM.

Ad sequelam Christi incitamenta.

1. *Maiestas Christi vocantis.*
2. *Splendor virtutum eius.*
3. *Miser & periculosus huius mundi status.*
4. *Beatus finis & merces immensa.*
5. *Baptismus & promissio nostra DEO facta.*

Sequere me. *Matth.* 9.

MIranda res videtur Matthæi promptitudo ad sequendum Christum & telonium deserendum; non diffiteor. Existimo tamen Matthæum, non tam ad Christum accurrisse, quàm ab alijs adductum vel gestatum fuisse. Describit ipse Matthæus vocationem suam post sanationem paralytici, qui (vt notauit Marcus cap. 2.) gestabatur in grabato à quatuor portitoribus; pòst subiungit imme-

diatè vocationem suam. Igitur existimo idem contigisse Matthæo, quod contigit paralytico; adeoque & ipsum à quatuor baiulis portatum esse ad Christum. Fuit namque & Matthæus paralyticus secundùm animam: ideò in telonio *sedebat*; *vtique quia stare non poterat*, inquit B. Petrus Chrysologus serm. 29. *pondere cupiditatis oppressus, & ipsâ totus conscientiâ fraudis incuruus*. Quòd si pressurâ & debilitate suâ stare non potuit, quomodo currere potuisset? Opus ergo & ipse suis habuit baiulis, à quibus gestaretur ad sequelam Christi. Quinam verò illi? Quatuor insignia motiua, quæ, meo iudicio, ipsum excitârunt, vt vocantem Christum surgens mox sequeretur; quæ si & nos expenderemus, vehementer excitarēt omnes ad eandem Christi sequelam & imitandam eius vitam, quę hîc expendemus.

I. Maiestas Christi vocantis.

I. Primum est Maiestas Christi vocantis. Ipse est enim Rex & Dux noster Dominus & Devs noster, qui summam & supremam in nos habet potestatem velut in mancipia sua. Quis autem ciuis detrectet sequi præcedentem & vocantem Regem suum? quis miles Ducem suum? quis seruus dominum? Cogitauit itaque Matthæus diuino lumine collustratus, Maiestatem Christi siue ex miraculis, siue ex ipso eius vultu resplendentem: interim à tam paupere & humili statu, qualem Christus duxit, minimè abhorrentem; adeoque non decere, vt ipse in telonio suo quasi in equo aut lecticâ splendidus & diues sederet, tanto Rege & domino suo pedibus incedente & degente in egestate; *surgens* igitur *secutus est eum*. Non eguerunt Dauidis aulici multâ exhortatione, vt sequerentur Regem suum exulantem à Ierosolymâ operto capite & nudis incedētem pedibus: ipsi sponte suâ simili habitu Regem prosecuti sunt. 2. Reg. 15. Quis enim horreat nauim aut etiam lintrem intrare, quem Rex ingressus est? fluuium pedibus traijcere, quem Dux transuadauit? Non eguerunt Hebræi admonitione, vt sequerentur Dominum (hoc est, Angelum Domini) præcedentem in columnâ ignis, Exod. 13. Sufficiebat illis, quòd columna se moueret & præire inciperet; tum enim omnia Hebræorum castra se mouebant, ipsamque sequebantur. Quis enim non sequeretur tam mirabilem & planè cælestem columnam? Angelum Ductorem? At quanto plus est habere ipsum Angelorum Dominum, pro Duce viæ suæ? quis eo mouente non se moueat?

Quamquam etsi Ducem nostrum præeuntem non cerneremus, satis superque nobis esse deberet vox ipsius inuitantis. Quis enim Rex non indignè ferret, si quem subditorum postularet ad sectanda castra sua, & ille nullâ iustâ causâ impeditus sequi detrectaret? Sanè Darius Rex Persarum proficiscens contra Scythas, cùm Oeobazus nobilis Persa duos ei filios suos ad militiam concederet, tertium sibi relinqui in senectutis baculum peteret; promisit se omnes ei relicturum, sed mox eos occidi iussit. Herodot. lib. 4. Similiter Xerxes Darij filius, cùm mouenti in Græcos Pythius Lydiæ Rex comites daret quatuor filios, quintum velut primogenitum apud se detineret: illicò Xerxes eum per medium dissecari iussit, perque media eius membra exercitum transire. Herodot. lib. 7. Fuit ista, fateor, nimia crudelitas; verùm si hoc Devs statueret cum hominibus, sequi se renuentibus, nullam eis iniuriam inferret; millies enim magis Deo subiecti & obstricti sumus, quàm Regi cuiuis mortali. Quòd si huc accedat illa cogitatio, quæ in mentem nobis reuocat, Dei filium de cœlo propter nos descendisse, vt nos aberrantes oues ad se, pastorem nostrum, vocaret & reduceret; quis tam acri stimulo ad sequendum non moueatur? Certè talis cogitatio occupauit adeoque expugnauit pertinaces Indorum & Iaponum animos adeoque ad fidem pertraxit, quando expenderunt Sanctum Xauerium ex Europâ per tot vasta maria & terrarum spatia, nullo suo commodo aut spe lucri, ad se enatâsse quodammodo, vt eos Christo lucrifaceret; adeò vt planè manus darent suauique Christi iugo capita submitterent, & Xauerio se regendos committerent. Quid non possit igitur labor Christi & iter eius de cœlo in terram propter nos susceptum, ad trahendos post se homines.

II. Splendor virtutum eius.

II. Secundum est splendor virtutum eius & sanctissimorum operum, quæ patrauit. Solent grato odore trahi non solùm homines, sed etiam feræ in societatem. Pantheræ odorifero suo anhelitu dicuntur ad se allicere, etiam à longè, feras alias. Pier. libro 11. hierogl. Columbæ vnguento delibutæ trahunt secum ad columbarium alias columbas, vt scribit S. Basilius ad Iulittam. At in humanis rebus gratior odor non est quàm virtutis, quæ non solùm amicos, sed etiam inimicos rapere ad amorem sui solet. Scimus in amorem & venerationem S. Antonij tractum Constantinum M. Imper. eiusque filios, vt pro magno ducerent, se eius precibus commendare, & litteras ab eo accipere: Maximum Imper. eiusque coniugem in venerationem S. Martini, vt sibi gratularentur, si vel haustum vini ab eo prælibatum accipere, vel aquam manibus dare & mensam apparare: Pontifices & Cardinales honori sibi duxisse, si Sanctum Franciscum, Dominicum & similes sanctos ad mensam suam adhibere possent. Et quid mirum? sunt enim virtuosi homines viua quædam Dei simulachra, adeò vt Lystrenses Pauli & Barnabæ virtutibus atque operibus perspectis, dicerent: *Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos*; & sacrificare illis vellent. Act. 14. Quin & aliena virtus tantum potest, vt ad honorem & amorem sui homines polliciat. Eccur enim Gabelus ille de Rages Medorum tanto cum honore & amore salutauit iuuenem Tobiam, ita vt fleret præ gaudio super collum eius? Tob. 9. Causam ipsemet explicat: *Quia*, inquit, *filius es optimi viri & iusti ac timentis* DEVM *& eleemosynas facientis*. Denique ipsum Devm trahit virtus in amorem eius, qui eâ præditus est, vt patuit in adolescente illo, qui dixit se adimplesse omnia mandata à iuuentute suâ.

suâ. Id enim audiens Christus, *intuitus eum, dilexit eum*; signum aliquod amoris sui ipsi demonstrans. Marci 10. Quid iam igitur non possint virtutes Christi Domini ad trahendum nos in obsequium & sequelam suam, in quo omnium virtutum fons est? in quem Spiritus S. omnium gratiarum charismata & virtutum vnguenta copiosissimè effudit? Hinc igitur sponsa Cant. 1. ait ad Christum, sponsum suum: *Trahe me post te: curremus in odorem vnguentorum tuorum*; quasi diceret, fac me solùm accipere odorem virtutum tuarum, & mox potenter trahes non me solam, sed meo exemplo etiam plures alios mihi adhærentes, ad sequendum te. Traxit immenso illo amore suo, quo *propter nos homines descendit de cœlis & incarnatus est*, ad fidem & sequelam suam pastores & Magos, aliosque, qui ab illis de Christo edocti sunt. Traxit humanitate & suauitate suâ non solùm discipulos, sed etiam Samaritanam, & per eam totam ciuitatem. Sichar. Ioann. 4. Suâ sapientiâ & mansuetudine inter calumniatores mulierem illam, quæ exclamauit: *Beatus venter, qui te portauit*. Lucæ 11. Suâ liberalitate & misericordiâ esurientem populum illum, qui cupiebat eum rapere & Regem facere, Ioan. 6. Effusa sua erga omnes ægros bonitate & opitulatione, regiones integras, Matth. 14. Sua sapientia & vi dicendi ministros Pontificum. Ioann. 7: ita vt eum capere non auderent, sed caperentur ab eo potiùs. Suâ dulci conuersatione Zachæum eiusque domum & alios innumeros, Luc. 19. Sua patientia & oratione pro inimicis fusa latronem in cruce. Lucæ 23. Denique odore totius vitæ suæ traxit ad se post ascensionem suam mundum adeò totum ad fidem, amorem, imitationem, & cultum suum. Fuit igitur hic secundus Matthæi baiulus qui gestauit eum ad Christum, odor sanctitatis & virtutum eius, cui quoad posset, similis fieri cupiebat. Si enim Alexander magnus visâ Diogenis heroicâ virtute & magnanimitate res omnes humanas flocci pendente dixit: *Nisi Alexander essem, Diogenes esse vellem*, teste Plut. in Alexand. cùm tamen illa virtus fucata solùm esset; quantò magis Christianus præ omnibus mundi bonis optare & simul conari debet, vt virtutum verissimarum exemplar, Christum, imitetur, adeoque velut alter Christus fiat?

III. Miser & periculosus huius mundi status.

III. Tertium est miser & periculosus huius mundi status. Fuit hic, ni fallor, tertius Matthæi baiulus. desiderabat enim iam tum (vti reuelauit S. Birgittæ Amalphi ad sepulchrum eius oranti lib. 4. reuelat. capite 129.) liberari ab officio teloniarij, velut odioso & periculoso, vili & molesto. *Voluntas mea*, inquit, *talis erat eo tempore, quòd neminem defraudare volui, sed desiderabam inuenire viam, quâ separarem me ab officio isto, & toto corde adhærerem Deo soli. Prædicante igitur amatore meo Iesu Christo, tunc inflammabatur sicut ignis verbum vocationis suæ in corde meo: sic dulciter sapuerunt verba sua mihi, quòd de diuitijs & honoribus non plùs cogitarem quàm de paleis: imò mihi magis flere placuit & gaudere, quòd DEVS meus tantillum & tantum peccatorem vocare voluit ad gratiam.* Cogitabat ergò primò, aut certè cogitare potuit sedere se in cathedrâ pestilentiæ, & tali officio, quod à grauibus iniustitiæ peccatis vix immune esse potest: quemadmodum & manus, quæ argentum & nummos tractant, nigredine quin inquinentur fieri nequit. Secundò expendit vilitatem auri & argenti, quòd non plus sint, quàm vilis terra & limus, è quo sibi casulas, altariola & tempella extruunt infantes; si absit hominum æstimatio. Altaria Idolis extructa ridicula planè & stulta erant; vnde Amos cap. 6. v. 9. appellantur *altaria Idoli*, Hebr. *altaria risûs* seu *derisionis*. (Erant enim structuræ ex auro & argento affabrè factæ, sed quibus insiderent turpissimæ figuræ vituli, aut piscis aut Priapi, canis, felis aut crocodili) ita etiam cistę & crumenæ nummis impletæ, quæ velut Idola coluntur ab auaris, non sunt nisi *altaria risûs* & meræ nugæ, curis & molestiis plenæ, quæ veram homini salutem & fælicitatem conferre minimè possunt. Hinc 1. Reg. 8. dicuntur filij Samuelis *declinâsse post auaritiam*. Chald. *in mammonam falsitatis*, quia auaritia promittit, sed non confert vitam beatam: dat potiùs infælicem. Tertiò Publicani munus omnibus Hebræis summè esse exosum, vti & auaros omnibus hominibus. Videmus aues rapaces, bubones & accipitres in summo odio esse apud omnes auiculas, ab illis quoque imperi rostris & clamoribus. Nihilominùs exosi sunt auari apud homines. Vnde Plautus solet eos appellare *accipitres pecuniæ*; quia non minùs sanguini pauperum insidiantur, quàm accipitres sanguini auium. Eandem ob causam S. Chrysostomus homil. 46. Op. Imperf. in Matth. Pharaonem vocat *accipitrem*, propter oppressionem Hebreorum. Porcos viuentes auersamur, mactatos solùm amamus: ita & auari cùm viuunt odio habentur, mortui verò amantur cùm aliorum prędà fiunt. Econtrà verò qui sequuntur Christum, securo loco sunt, & sub eius vmbrâ placidè conquiescunt. Anthias piscis quemcumque locum in mari incolit, is & belluarum est expers & ab vrinatoribus tutus. Itaque eius fiduciâ confirmati pisces audacter fœtificant & pariunt: delphini ipsi præsentiâ exhilarati tripudiant; inde sacer piscis dicitur. Ælian. lib. 8. c. 28. Sacer piscis Christus est, cuius præsentia sectatores suos ab omnibus Dæmonum vitiorumque insidiis defendit, sedatisque tempestatibus serenitatem affert. Quis è tot tantisque periculis sub talem protectorem non ocyùs se recipiat? Illum qui sequuntur, in summâ pace & absque periculo ambulant: quia *pax multa diligentibus legem tuam; & non est illis scandalum*, hoc est, impedimentum. Fruuntur etiam vero & solido gaudio, quod omnem absorbet tristitiam & aduersitatem, quia pignus gloriæ cælestis habent. Denique possident iustitiam, quæ etiam hominibus quibuscumque reddit eos amabiles. Vno verbo possident regnum DEI, quod non est esca & potus, sed *iustitia, pax & gaudium in Spiritu S*, ad Rom. 14.

IV. Beatus finis & merces immensa.

IV. Quartum est beatus finis & immensa merces, parata Christi sectatoribus; regnum videlicet æternum in cœlo. Qui militiam sectantur, non solùm promissione stipendij, sed etiam spe magnæ alicuius prædæ alliciuntur; tametsi sæpenumero & plerumque defraudantur. At qui Christum sequuntur, securam eiusdem Domini promissionem habent, non solùm de sufficienti stipendio in hoc sæculo, sed etiam de immensis spolijs in futuro. Hinc Matt. 16. cùm dixisset Dominus: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me*; mox addit spem mercedis, dandæ in cœlo gloriæ, dicens: *Filius enim hominis venturus est in gloriâ patris sui cum Angelis suis, & tunc reddit vnicuique secundùm opera eius*, quasi diceret: Agite ô fideles, sequimini me fortiter & tollite cruces vestras: quia ob hæc opera vestra laudabo vos in die iudicij & gloriæ meæ consortes faciam: sicut econtrà increpabo & à facie meâ abijciam in pœnas, qui sequi me detrectauerint. Ac ne dicerent discipuli regnum id longè abesse, & nullam sibi interim in terris dari arrham, stipendium, consolationem, subiungit: *Amen dico vobis, sunt quidam de hîc stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno suo.* Itaque post sex dies duxit illorum tres in montem Thabor, & ostendit illis gloriam suam. Vbi Ven. Beda ait: *Pia prouisione factum est, vt contemplatione semper manentis gaudij ad breue tempus delibata fortiùs aduersa tolerarent.* Arrham igitur futuræ & promissæ illius gloriæ acceperunt non solùm discipuli, sed & omnes nos in Christi transfiguratione, quæ intereà sufficere nobis debet. Balaam ille visâ pulchritudine castrorum Israëliticorum, & populi à Deo benedicti, exclamauit: *Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia*, Num. 23. In quæ verba S. Bernard. serm. 7. in Psalm. *Qui habitat*, ait: *Tantus est pietatis fructus, tanta iustitiæ merces, vt ne ab ipsis quidem non desiderari queat impijs & iniustis.* Quæ virgines apud Romanos Deæ Vestæ se consecrabant per tricennalem virginitatem, magnis ad id institutum sectandum prouocabantur præmijs. Nam summus eis honor in vrbe deferebatur, carpento vehebantur, Magistratusque illis assurgebant, lictores præcedebant, ac fortuitò occurrentem reum supplicio eximebant. Verùm grauis etiam pœna voti violatrices manebat, defossio in terram. Cælius lib. 15. cap. 14. Pari modo duo illa, quæ proposuit Christus, cùm nos ad sequelam sui vocauit, efficaciter sanè mouere neminem non debent: gloria scilicet & gehenna. Quæ eadem Achilles Abbas, magnæ sanctitatis vir, Monacho cuidam sibi conquerenti, quòd in cellâ suâ præ tædio perdurare non posset, in mentem reuocauit his verbis: *Praeoccuparis ab acedia mi frater, quia necdum expendisti gloriam cœli, ad quam aspiramus; nec inferni tormenta, quæ timemus. In veritate autem dico tibi, quòd si hæc probè intelligeres, cellam tibi tuam, quamuis collo tenùs scateret vermibus, nequaquam tamen futuram molestiam.* In vitis PP.

Addo licet nullum aliud præmium expectaremus, sufficere nobis pro præmio deberet, quòd ipsum habeamus Ducem nos præeuntem, qualemcumque tandem fortunæ aleam cum ipso subituri. Insinuauit hoc populo Hebræorum Samuel, dato ipsis Rege, 1. Reg. 12. *Si timueritis Dominum & seruieritis ei*, inquit, *eritis & vos & Rex, qui imperat vobis, sequentes Dominum DEVM vestrum*, quasi dicat: hoc erit vestrum præmium, quia sequimini Dominum vos præcedentem. Magnum istud præmium est, quia vt ait Ecclesiasticus cap. 23. *Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.* Græca habent: *longitudo dierum suscipite ab eo.* q. d. hoc ipsum pro vitâ æternâ & beatâ computandum est, si quis à Deo suscipiatur vt ipsum sequi, tantum scilicet Dominum, possit. Quanti Dynastæ mittunt in aulas Regum filios suos, vt suis impensis ipsis seruiant, hoc vnum pro mercede & honore reputantes, quòd eorum filij seruire Regi possint? Magna ergo merces nobis esse deberet, quòd vel gratis Devm sequi possimus; quia hoc magna gloria est.

V. Baptismus & promissio nostra Deo facta.

V. Præter hæc, quæ diximus, habemus nos Christiani aliud prætereà & peculiare motiuum ad sequendum Christum; quia ipsi hoc promisimus in baptismo, inuiolabili Sacramento ad hoc obligati. Quid enim est Christianismus? Respondet ad hoc Gregorius Nyssenus initio operis epist. ad Harmonium dicens: *Christianismus est imitatio diuinæ naturæ*, vt cogitationes & actiones nostræ actionibus Dei similes sint. *Qui dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare*, ait Ioannes epist. 1. cap. 2. Ita inter alios egit S. Malachias Hyberniæ Episcopus, qui specie pacis sanciendæ ad insidias & manifestum necis periculum euocatus à potente Principe, suadentibus amicis ne iret, ipse pacis cupidus & mortis non timidus dixit: *Sinite fratres, sinite me imitari Magistrum meum. Sine causa sum Christianus, si Christum non sequor*, refert S. Bernard. in eius vitâ. Dicat hoc & sibi quiuis Christianus: *sine causa sum Christianus, si Christum non sequor.* Certè Iosue moriturus vehementer inculcauit Hebræis iusiurandum, quo se Deo obstrinxerant ad seruiendum ipsi & non alteri. *Testes*, inquit, *vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum, vt seruiatis ei. Responderuntq; testes.* Neque his contentus, *scripsit quoque omnia verba hæc in volumine legis Domini: & tulit lapidem prægrandem, posuitque eum subter quercum, quæ erat in sanctuario Domini: & dixit ad omnem populum: En lapis iste erit vobis in testimonium, quòd audierit omnia verba Domini, quæ locutus est vobis: ne fortè posteà negare velitis & mentiri Domino Deo vestro.* Iof. 24. Vobis etiam hoc dicitur ô Christiani. Elegistis enim in baptismo Dominum Deum vestrum, vt seruiretis ei, & renunciâstis Satanæ ac pompæ eius. Negare non potestis: testes sunt patrini vestri: testes nomina vestra inscripta in album baptizatorum: testis ipse lapis Baptisterij, qui, si opus sit, loquetur & proferet testimonium, iuxta id Habacuc. 2.

Lapis de pariete clamabit. Clamabit, inquam & accusabit vos, si relicto Deo vestro adhæseritis creaturis velut Diis alienis. Hi ergo sint baiuli vestri, qui vel renuentes etiam & paralyticos portent vos cum Matthæo ad sequendum Christum &c.

THEMA QVARTVM.

Non sedendum seu hærendum in peccati telonio.

I. *Cunctatio pœnitentiæ DEO iniuriosa.*
II. *Peccatori ipsi valde perniciosa.*
III. *Horrenda prorsus.*
IV. *Admodum periculosa.*
V. *Signum est hominis in peccato morituri.*

Surgens secutus est eum. *Matth. 9.*

Sapientissimus fuit Matthæus, Dominum mox sequens.

DIuus Hieron. super hodiernum Euangelium scribens refert Porphyrium Gentilem & Julianum Imper. Apostatam insultâsse B. Matthæo, quòd vel imperitè de se mentitus sit, secutum se esse mox ad vnâ vocantis Christi vocem; vel stultè saltem egerit, dum adeò facilè paruit vocanti. Verùm ego dico arguendos potiùs esse impios illos de maximâ stultitiâ, Matthæum verò commendandum de maximâ sapientiâ. Quid enim vobis videtur, ô insani? Debebatne Matthæus tam esse rusticus & inurbanus, vt non assurgeret transeunti Domino cœli & terræ, quamprimùm ab eo vocatus erat? vultisne vt dominus seruum suum expectet? aut seruus non nisi in senectâ, cùm iam viribus nihil valet, domino suo seruire incipiant? Vultisne vt seruus mercedem suam minuat, & verbera sibi accumulet? Vultisne vt Mattheus in pestiferâ sede hereat, & non quamprimùm inde profugiat? Vultisne vt fronte capillatâ negligat occasionem captandæ salutis suæ, & caluam pòst arripiat? Vultisne vt insidiantem sibi sicarium sedens expectet, & non potiùs fugâ quamprimùm sibi consulat? Vos miseri stulti estis: sapientissimus Matthæus, quem qui sequuntur festinando ad pœnitentiam, hi reuerà sapiunt: desipiunt econtrà, qui remoras nectunt; quòd hîc ostendemus.

I. Cunctatio pœnitentiæ Deo iniuriosa.

I. Remora illa Deo maximè est iniuriosa, licet aliquando conuersio sequatur: fœcem enim & finem ætatis tuæ illi dare, florem iuuentutis Dæmoni & mundo vis consecrare. Siquis alteri, etiam paris conditionis homini, flores offerret, cùm iam languent & deflorescunt, dum vigent verò ac bene olent, secum retineret; quam gratiam, putatis, ab illo reportaret? Iuuentus flos est vernans, hæc dum floret, Deo danda; vbi ea defloruit, quid magni Deo damus, si serò conuertamur? Anna illa Samuelem filium Deo offerens: *Ego*, inquit 1. Reg. 1. *commodaui eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit commodatus DEO*; hoc est, vtilis & idoneus; non diebus, quibus erit ei inutilis. Similiter si quis alterum inuitaret ad vineam suam peractâ iam vindemiâ, quando non nisi exigui & neglecti aliqui botri remanserunt, quæ hæc esset ciuilitas? Nihilo ciuiliùs agit cum Deo, qui reliquias ætatis ei donat. Queritur hac de re Deus Mich. 7. *Væ mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ:* hoc est, post vindemiam, vt habet Chaldæus. Barbari in nouo orbe inueniuntur, qui putria veteramenta, veluti detritos calceos montibus & viis dedicant, vt prosperum iter obtineant; apud Caussin. lib. 5. Symb. cap. 23. Quid aliud agunt, qui florentem ac robustam ætatem sibi, Deo inueteratam & detritam offerunt? Egregiè S. Basilius orat. 4. de pœnit. *Quid facis, ô homo?* inquit, *cum multum valeas in agendo, iuuentutem tuam in peccatis traducis, vbi verò labore fracta fuerint instrumenta, tunc ipsa ad DEVM adducis, cum iam nullus sit vsus, sed necessariò labant ac torpent ob longi temporis tabem firmitate ac labore eorum dissoluto. Temperantia in senectâ non est temperantia, sed potius incontinentiæ quædam impotentia. Mortuus coronis non ornatur &c.* Hoc est, quod Ecclesiast. c. 17. docuit: *Confiteberis viuens, viuus ac sanus confiteberis, & laudabis Deum, & glorificaberis.*

Adhæc inuisum Deo spectaculum exhibet, qui vel vnum diem in peccato hæret. Si quis tibi præ foribus tuis erigeret patibulum, & suspenderet in eo maleficum, quanta tibi hæc molestia & ignominia foret? At qui in peccatis pendulus hæret, coram oculis Dei crucem sibi erigit, & in eâ pendens manet. Nónne Deuteron. 21. præceptum fuit: *Non permanebit cadauer eius (rei) in ligno, sed eâdem die sepelietur?* vbi Gloss. ait: *Non est de die in diem differenda pœnitentia, sed statim agenda, vt per pœnitentiam fructuosam ab oculis DEI abscondantur delicta.* Inciuilis admodum fuisset Matthæus, si transeunti atque alloquenti se Christo non assurrexisset. Multò inciuilior est, qui in cathedrâ est pestilentię coram Deo sedet, & in cruce pendet. Iniuriam fieri sabbato suo interpretati sunt Iudęi, si Christi & latronum corpora in cruce per id temporis remanerent; vnde ea deponi curarunt; & non erit iniuria, pendere per tot sacratos dies in cruce peccati, probrosa & maledicta?

II. Peccatori ipsi valdè perniciosa.

II. Ipsi peccatori supra modum perniciosa. Matthæus, si Christi vocationem non statim secutus fuisset, sibi vehementer nocuisset. Primò enim plurimis bonis, veluti Christi exemplis, doctrinis aliisque gratiis gratis datis se priuâsset. Ita & qui in peccatis hæret, tempus perdit, opera sua perdit, prædam alijs eam diripientibus amittit. Nautæ sanè qui commodam tempestatem ad diuitias parandas nauigandi nacti sunt, eam mox arripiunt, & si qui vectores alibi diutiùs se detineant, ipsos negligunt; qui nî festinemus potiùs ad opes cęlestes comparandas?

Secundò conuersionem suam difficiliorem reddidisset. Venisset vxor, liberi, vicini & dissuasissent ei sequelam Christi, quibus resistere difficile erat. Creuissent deinde diuitiæ, & cum illis sitis nouarum opum & amor. Creuisset

uisset habitus & consuetudo lucrandi. Funiculum hunc triplicem quando abripuisset? Hac de causâ Christus Matth. 9. discipulo cuidam volenti ipsum sequi, priùs tamen petenti, vt posset sepelire patrem suum, respondit: *Sequere me & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Eccur hoc? Quia si ad suos rediisset & moram traxisset, difficulter se ab ijs expedijsset, ob testamenti executionem, conuiuia, conuersationem propinquorum, dissuasiones, patriæ amorem &c.

3. Tertiò peccata & iniqua lucra semper auxisset, sicq; ex funiculo funem texuisset, & thesaurum iræ sibi comparâsset, iuxta id ad Rom. 2. *Secundum impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram in die iræ.* Quemadmodum enim is, qui ad vsuram accepit nummos, dum non reddit, auget semper debitum; vt tandem soluere nequeat, & *scrutetur fœnerator omnem substantiam eius.* Psalm. 108. ita qui in peccati delectatione, quam à Dæmone quasi mutuò sub vsurâ accepit, hæret, debitum multiplicat persistendo in peccato. Exemplum est in Dauide, à quo delectatio adulterii vsuram exegit, vt inebriaret Vriam, deinde, vt eundem gladio hostili objiceret, & cum eo multos alios innocentes expediret: adhæc vt illo ipso vteretur pro ministro & latore iniqui huius decreti: pòst vt Ioabum eius executorem iniquum constitueret & peccato suo implicaret: denique vt cædem admissam fuco palliaret. Vnde Psalm. 68. orans lamentatur: *Saluum me fac DEVS, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam: Infixus sum in limo profundi & non est substantia;* quasi diceret: bibi sicut aquam iniquitates, alias & alias, quasi nullo pretio constarent, soluendo aliquando: & defixus in meis fœcibus penè demersus sum, vt fundum & finem non inueniam.

III. Horrenda prorsus. III. Horrenda prorsùs est. Vbi enim sedet peccator, dum in telonio peccati sedet? In *mensâ dæmoniorum & in cathedrâ pestilentiæ* sedet. Ita enim Ps. 1. dicitur: *Beatus vir, qui nō abijt in consilio impiorum:* (hoc enim graue foret) *& in viâ peccatorum non stetit:* (hoc adhuc grauius) *& in cathedrâ pestilentiæ non sedit* (hoc grauissimum foret) S. Eduardus super iniustâ pecuniâ à Quæstoribus suis collectâ vidit sedere & ludere Dæmonem; vt in eius vitâ. Quis ergo dubitabit in telonio Zachęi tot sedisse cum eo Dæmones, quot iniusta vectigalia accepit? Et quis in tali telonio sedere vel ad horam vellet? Quis non metuit habitare in domo peste correptâ? quis non fugit eos, qui cum pestiferis morantur? Lugduni in Galliâ, cùm non ita pridem pestis grassaretur, & pueri in Arari flumine se lauarent, vestes in cymbam deposuerant; quam vbi viderunt ingredi aliquos pestiferorum vespillones, vestibus in cymbâ derelictis, velut iam pestiferis, nudi profugerunt domum: quod fide dignissimâ relatione accepi. Sic & adolescens ille, tentus à satellitibus, qui Christum in monte Oliueti ceperant, *reiecta sindone nudus profugit ab eis.* Marci 14. Atquî peccator in peccato hærens cum ipsâ morte & Dæmonibus, hostibus infensissimis, sedet, comedit, bibit, dormit: tentus ab iisdem velut à satellitibus diuinæ iustitiæ & ad supplicium tractus. Quis hîc vel nudus & quamprimùm non aufugiat? Ducitur enim peccator captiuus à Diabolo, & quò putas ducitur, nisi ad supplicium æternum; nisi se magnâ vi & auxilio diuino adiutus ab iisdem explicet?

IV. Nimiùm quantùm periculosa: quia incertum vtrum Deus postero tempore daturus ei sit gratiam, vt surgat à peccati telonio. Commodum transiuit Christus Matthæi telonium; quid enim si posteà non transisset ampliùs? quid si Matthæum ibi præsentem non vidisset? quid si non vocâsset? quid si Matthæus aliis cogitationibus implicitus, vocanti aures non dedisset? quid si viuere desiisset? Dolens lamentatur sponsa Cant. 5. *Pessulum ostij mei aperui dilecto meo, at ille declinauerat atque transierat:* Idem fortè Matthæo contigisset, si non mox pulsanti aperuisset. Omni igitur ex parte pœnitentiæ dilatio plena est periculo. Qui serica fila è bombycum folliculis eruunt, nisi citò eruant, vermis qui intùs latet, discisso carcere indutus alas foras euolat eosque suo labore ac spe colligendi ampliùs sericum frustratur: ita etiam dum in hac vitâ sumus, tanquam è serico orbe possimus colligere ingentes cælestium gratiarum aceruos: at nisi id citò fiat, auolat inprimis occasio, quæ pòst sæpè calua est. Deinde fortè animus noster quasi scisso corporis folle alas induet, & auolabit in alterum sæculum nosque prouentûs nostri spe fraudabit. Hinc Psal. 89. cùm dixisset Psalmista: *Conuertimini filij hominum;* inter alias causas subiicit hanc: *Quoniam transibimus citò & auolabimus;* vt S. Hieronymus epist. 139. & Victor ex Hebręo legunt. Nemo rem pretiosam committit latori incerto. Quid salute nostrâ pretiosius? quid vitâ nostrâ fragilius & incertius? Vnde eodem Psalm. subditur alia causa accelerandæ conuersionis nostrę: *Anni nostri sicut aranea meditabuntur,* quasi dicat: vita nostra quasi araneę tela & textura est: quid autem hac fragilius? hodie texitur, cras fortè scopis aut à vento deiicitur & pedibus conculcatur. Sic contigit diuiti illi cogitanti, demoliri horrea sua & maiora facere. In eâdem enim nocte audit: *Stulte hac nocte repetunt à te animam tuam.* Luc. 12. sequenti ergo die in sepulchro omnium pedibus calcatus fuit. IV. Admodum periculosa.

V. Signum & omen malum est, hominis scilicet in peccato morituri, vt qui telonio Dæmonis velut carceri affixus detinetur ad supplicium. Quid enim indicant catenæ hominis in carcere detenti, nisi mortis supplicium ei pertimescendum? Auis quæ diu eodem loco sedet, iaculis exposita est, & iuxta Iuristarum regulam: *non censetur hæres, qui non festinat adire hæreditatem.* Quare prodit se non esse hæredem cœli, qui moras in eo quærendo trahit. B. Iordanus Ordin. Sancti Dominici Generalis Magister secundus, dicebat de illis, qui diu valdè in peccatis hærent: *Si quispiam hodie, cras & postcras & pluribus diebus ad cœnobium veniens; præ foribus* V. Signum est hominis in peccato morituri.

foribus aliquem continuò sedere adolescentem animaduerteret, nonne de facili ipsum ordinem ingredi velle putaret? (olim enim petentibus ingressum religionis pre foribus Monasterij pro experimento diu sedendum erat, decem scilicet aut pluribus diebus, teste Cassiano libro 4. de Institut. renunciat. cap. 3.) *Quomodo igitur non est credibile, quod intrent in infernum, qui tamdiu sedent in porta?* Ita in eius vitâ 13. Febr. apud Sur. Leander Albertus. Accedit insuper testis non spernendus, S. Isidorius, qui ait: *Indies pœnitentiam differre signum manifestum reprobationis est.*

Vicissim quandò quis post lapsum statim surgere conatur, bonum est indicium, non moriturum hunc in peccato. *Sacarum equi,* inquit Ælianus de variar. histor. lib. 12. cap. 38. *si qui sessorem excusserint, subito consistunt, vt rursum ascendere posit.* Quisquis ita agit, si fortè Deum suum à se excussit, mox tamen subsistit, sine eo progredi ac viuere nolens, donec eum rursum in sessorem sui per gratiam acquirat, bene de salute suâ speret. *Optimè malagma vel fibula calidis adhuc vulneribus adhibetur: & citò vulnus sanatur, quod diu putrescere non permittitur,* inquit Cæsarius Arelat. homil. 16. *& ideò si aliquis ex vobis cuiuslibet peccati vulnus acceperit, antequam longâ consuetudine putrescat & fœteat, omni celeritate ad pœnitentiæ medicamenta confugiat.* Sic egit Matthæus; vnde sanitatem integram mox recepit. Matthæum secutus est Prædicans ille Polonus, Romæ anno 1575. repentè conuersus, postquam 23. annis Satanæ minister fuisset, qui à conuersione suâ intra triduum mortuus cœlum sibi parauit sub Gregor. 13. Pp. vti refert Florimundus Ræmundus de origine hæresum libro 4. capite 13 in hæc verba. *Anno M. D. LXXV. qui Iubilæus fuit, senex quidam Lutheranæ religionis Minister Polonus natione nō tam ex deuotione quàm ex curiositate quadā Romanam illam Babylonem Anno isto Confusionis (sic Iubilæum & Romam appellabat) visendi quum Romam proficisci decreuisset, eodem quo cæteri religionis ergo peregrinantes habitu iter ingressus, & cum ijsdem commune, S. Trinitatis nomine appellatum hospitium ingressus, triduum in eo, vt exactè omnia contemplaretur, permansit. Eius verò societatis curam tum gerebat Ferdinandus Medices, is qui hodie magnus Hetruriæ Dux est: qui vnà cum multis alijs proceribus hospitiū pedes abluere solebat. Inter quos cùm Minister hic fortè esset, tantam in tantâ dignitate humilitatem, vt & Pontificis in visitandis Ecclesijs deuotionem & pietatem demiratus, ac tandem loca sacra in quibus SS. Apostolorum & aliorum Sanctorum reliquiæ asseruantur, ipse contemplatus, totius denique velut mundi vndique ad reddenda Deo vota & fundendas ad SS. Apostolorum & Martyrum tumbas preces eò concurrentis religione obstupefactus: diuino monente spiritu ad pedem altaris genibus innixus oculos aperire cœpit, ijsq; ad cœlum eleuatis, quamuis aliud animo volueret, vt qui spectandi causâ tantùm eò venerat, vehementer ingemiscens, & consilium de vitâ & religione mutandis amplexus, properè è mediâ turbâ se proripuit, & ad Sancti Petri Basilicam accurrens, ad pedes Pontificis, qui in sacello tum ibi erat, procidit; eos iterum atque iterum deosculatus, lachrymis & singultibus interim voce interclusâ, ne verbum quidem proloqutus. Pontifex ratus hominem fortè esse, qui nefarij facinoris sibi conscius, id alijs audientibus propalare nollet, præsentes aliquantò secedere iussit, vt solum audiret: at ille recuperatâ voce exclamans: Minimè, inquit, Pater sancte, sed iube hos manere: quippe peccati mei magnitudo pœnitentiam postulat publicam. Viginti tres iam sunt anni, ex quo Satanæ fui Minister: at iam posthac IESV Christi eiusq; Ecclesiæ seruus esse cupio: ad quam Sanctitatem Tuam humillimè rogo, vt me admittere & transscribere velit. Tum Papa hominem de singulis diligenter interrogatū, ipse quoq; illachrymans, impertitâ benedictione ad Cardinales quosdam remisit: à quibus ille examinatus & absolutus & sacra Eucharistiæ communione munitus, quum æstu ardentissimo pleraq; loca sacra visitâsset, non multò post in morbum incidit, & in Xenodochium S. Spiritûs delatus, post triduum animam Deo reddidit, vnicè gaudere se dicens, quòd post tot tantaque pericula ad portum salutis tandem appulisset. Eius audita morte Pontifex, apud quem tum erant P. Hieronymus de Marca, & P. Bernardinus de la Poste, Capuzini, sublatis in cœlum oculis, in hac verba cum D. Apostolo prorupit: ô altitudo sapientiæ! Quàm multi miseri peccatores vel in monasteria vel in deserta se cōferunt, vt peccata sua pœnitentiæ & vitæ austeritate eluant: & hic tantus peccator tribus tantùm diebus vera animi contritione peccatorum remissionem & paradisum promeruit.* Videte igitur Audit. ne multi ab oriente & occidente veniant, & recumbant cum Abraham & Isaac & Iacob in regno cœlorum: filij autem regni (si surgere à telonio & cathedrâ pestilentiæ non festinârint) eijciantur in tenebras exteriores.

THEMA QVINTVM.

Pro diuinis beneficijs gratiæ agendæ.

I. *Docet id ipsa rei æquitas.*
II. *Multiplex fructus gratiarum actionis.*
III. *Grauis culpa ingratitudinis.*

Vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine.
Matth. 9.

IN Bœotiâ iuxta Orchomenon duos esse fontes, quorum alter memoriam, alter obliuionem affert inde nominibus inuentis scribit Plinius libro 31. cap. 2. Orchomenos sedes est gratiarum. In gratiis autem duo spectabilia sunt: obliuisci, si quid dederis: meminisse, si quid acceperis. Ex vtroque hoc gratiarum fonte bibisse videtur S. Matthæus. Beneficium enim vocationis ad Apostolatum à Christo accepit, & meminit; nam in grati animi significationem fecit ei conuiuium magnum in domo suâ, vt scribit S. Lucas c. 5. Et tamen huius conuiuij, Christo à se exhibiti, oblitus esse vi-

detur, dum nihil de se scribit, quasi Christo hoc præstiterit. Præclarè ergo docet beneficia data obliuisci, accepta verò grato animo meminisse: iure & apposité *Matthæus* appellatus, hoc est, *donum* ab Hebræo *Matthan*, vt Pagninus docet: vel *donatus*, vt Origenes; quia enim diuinum sanè donum à Christo accepit, mox ei conuiuium instruxit; vt donatori suo gratum se exhiberet. Nemo nostrûm est, cui non competat hoc nomen. Quis enim non innumeris donis à Deo affectus est, & adhuc quotidie, imò omnibus horis ac momentis afficitur ac donatur? Nónne igitur & nos conuiuium gratiarum instruemus Deo, & quotidie quidem? Ita quidem confido; quod tamen vt exactiùs præstemus, videamus rationes, quibus ad hoc vrgemur.

I. Docet id ipsa rei æquitas. I. Prima est ipsa rei æquitas, naturæ lumine dictans, gratias pro beneficio agendas esse: sicut *non referre beneficijs gratiam & est turpe, & apud omnes habetur*, ait Seneca lib. 3. de benefic. 1. Docent enim hanc gratitudinem ipsa vitâ carentia elementa. *Copiæ aquarum*, ait S. Bernard. sermone 13. in Cant. *secretis subterraneisq; recursibus incessanter æquora repetũt, vt inde rursus ad visus vsusque nostros iugi & infatigabili erumpant obsequio: cur nõ etiam spirituales riui, vt arua mentium regare nõ desinant, proprio fonti sine fraude & sine intermissione reddantur? Ad locum, vnde exeunt, reuertantur flumina gratiarum, vt iterum fluant. Qualiter, inquis? qualiter dicit Apostolus: In omnibus gratias agentes. Quidquid sapientiæ, quidquid te virtutis habere confidis, DEI virtuti & DEI sapientiæ deputa, Christo.* Idem quoque terra docet: *spontaneos fructus*, inquit Sanctus Ambrosius lib. de offic. cap. 31. *ministrat, quos non seueris; multiplicatum quoque reddit, quod acceperit. Negare tibi pecuniam numeratam non licet; quomodo licet acceptam non referre gratiam?* Et paulò superiùs: *Imitanda nobis est natura terrarum, quæ susceptum semen multiplicatiori solet numero reddere, quàm acceperit.* Sic ille. Aër quoque vapores & exhalationes tenues, quas è terrâ sursum trahit, multiplici fœnore vberrimarum pluuiarum refundit. Solus ignis deuorat accepta, & nihil redonat; ideóque vt Rupertus libro 1. de Gen. capite 8. aduertit, in creatione mundi siletur & præteritur, quasi ingratitudinis typus. Quod tamen ignis natura non docet, compensare voluit Deus, dum eius iugem conseruationem in V. T. præcepit, vti docet Philo in lib. de offerent. victimas. *Quia*, inquit, *perennes Dei gratiæ, neque deficiunt neque intermittuntur, sed interdiu noctuq; fruendas se præbent nobis hominibus; gratiarum actionem sacra flamma figurat, semper instaurandam, ne quando extinguatur.* Sic ille. Sed nos ipsos interrogemus. Quis agros suos agricolæ colendos permittit, & non annuum censuum ab eo requirit? Quis pontem viatoribus per aliquod flumen struit, & vectigal inde non exigit? Ipsæ vrbes transeuntibus pro stratis silicibus pensum imponunt & accipiunt. Quid mirum si & Deus, cuius beneficijs vbique & semper fruimur, tributum suum exigat? At hoc aliud non est, quàm præcisè gratiarum actio. Quare sicut illi, qui telonium non soluunt, aut circumeundo subterfugiunt, spoliari omnibus suis mercibus merentur & solent: ita qui Deo vectigal gratitudinis pro mercibus è cœlo aduectis soluere negligit, toto eo, quod accepit, in pœnam spoliari meretur. Atque hac de causâ putat Rupertus lib. 2. in Gen. cap. 39. Adamum ad lapsum fuisse dispositum ac denique labi permissum, quòd acceptis tot beneficijs in laudes Dei non erupit statim ac debebat. *Peremptoria enim res est ingratitudo*, inquit D. Bernardus ser. de Euang. 7 panibus, *hostis gratiæ, inimica salutis. Vias enim obstruit gratiæ &c.*

II. Multiplex fructus gratiarũ actionis. II. Multiplex fructus, qui inde ad nos redundat. Nam primò quò gratiores fuerimus, eò pluribus beneficijs de nouo cumulabimur. 1. Pluribus beneficijs perfundemur. Hanc enim ob causam beneficia Dei crebrò appellantur *retributiones*, quia per gratiarum actionem rursum tribuuntur, vti Psalm. 102. *Benedic anima mea Domino & noli obliuisci omnes retributiones eius.* Et Psalm. 115. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* In quem locum Sanctus Basilius orat. in martyrem Iulittam: *Etenim rursus*, ait, *magnificus dator haudquaquam dictus est tribuisse, sed retribuisse, ac si is non cœpisset prior in nos gratiam conferre, sed resolueret acceptam his, qui priores contulissent. Quam enim pro accepta gratia rependis gratiarum actionem, in numerum refert & habet beneficij loco.* Eam reciprocationem Clemens Alexand. lib. 1. Pædagogi comparat ludo pilę, qui tamdiu durat, quamdiu pila ab excipiente repercutitur. Quod experta est inprimis Eua, mater nostra, quę vbi Cainum, primum filium peperit, dixit: *Possedi hominem per Deum.* q. d. non natura paruulum mihi dedit, sed diuina gratia; vt explicat Chrysostomus. Quare rursum peperit filium alterum, Abelem. Vnde ibidem Sanctus Chrysostomus: *Quia pro nato filio grata fuit, & prius beneficium agnouit, assecuta est & aliud. Talis enim est Dominus noster, quando inprimis gratitudinem declaramus & benefactorem agnoscimus, largiùs sua dona nobis erogat.* Experta est & Anna illa, cùm pro primo filio Samuele, precibus obtento, gratias egisset & laudem Deo decantâsset, post illum quinque alias proles accepit; cùm vicissim Phenenna eius æmula, quia pro filijs suis Deo ingrata fuit, non solùm plures non acceperit, sed etiam acceptos amiserit; vt multi cum Hebræorum traditione sentiunt apud Mendozam 1. Reg. 2. v. 5.

2. Continebimur in officio. 2. Grata beneficiorum Dei memoria continet nos in officio, ne Deum offendamus; quod indicat ipse Isa. 48. dicens: *Propter nomen meum longe faciam furorem meum; & laude mea infrenabo te, ne intereas.* Infrenabo, quando laudabis me; quòd misericorditer eripuerim te à captiuitate Babylonicâ. Qui enim Dei beneficia tot tamque gratâ mente recolit, quomodo fieri potest, vt offendat benefactorem suum? Communis Patrum sententia est, quam tradit Iosephus lib. 1. Antiquit. D. Cyprianus lib. de vanit. Idol. D. Isidorus lib. 8. Etymol. & alij, in primâ mundi ætate, ab Adamo vsque

ad

ad diluuium, nullam extitisse Idololatriam. Cui sententiæ etiam fauet Sapiens Sapient. 14. v. 13. *Neque enim*, inquit, *erant ab initio Idola*, & paulò pòst docet ea à parentibus in gratiam & memoriam defunctorum filiorum primùm constructa, atque ita coli cœpta esse. Sed quæ causa ætatem illam ab Idololatriâ immunem conseruauit? D. Thomas 2. 2. quæst. 49. art. 2. ad 2. ad hoc respondet: *In primâ ætate non fuit Idololatria propter recentem memoriam creationis mundi: ex quâ adhuc vigebat cognitio vnius DEI in mente hominum.* Potuit ergo memoria recentis beneficij creationis continere homines ab Idololatriâ; quid non poterit prætereà recordatio redemptionis, S. Eucharistiæ & aliorum quamplurimorum benefactorum frequens memoria & gratiarum actio. Quid enim si ingrato Deus exprobret beneficia tam multa & tam magna, quemadmodum exprobrauit Saüli per Samuelem 1. Regum 14. *Nónne cùm paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? vnxitque te Dominus in Regem super Israel? Quare ergò non audîsti vocem Domini?* Et Dauidi per Nathan, 2. Regum 12. *Ego vnxi te in Regem super Israël, & erui te de manu Saül, & dedi tibi domum domini tui &c. Quare ergo contempsisti verbum Domini? &c.* Quid respondebit Deo ingratus homo? Magnum igitur peccati frænum est, iugis meditatio beneficiorum Dei; quali sanè retentus fuit Iosephus, ne consensum daret insolenti solicitationi dominæ suæ: *Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis ignorat, quid habeat in domo suâ &c. quomodo ergo possum hoc malum facere?* Genes. 39. Dic enim si quis medicus tibi lusco alterum oculum, vel cœco lumen, vel præcisam manum aut pedem restitueret, quantùm te ipsi obligatum diceret? quomodo eum vel vno lædere verbo auderes? *Nam si hæc merita ab homine aliquo in nos collata fuissent*, inquit Chrysost. homilia 5. in Epist. ad Roman. *nónne illi sæpissimè seruitutem addixissemus nostram?* At cùm nobis iugiter tot tantaque conferat, *nónne* (subdit idem auctor) *infinitis supplicijs digni sumus: vtpotè qui sic tenues & abiecti à tanto tamq; mirabili supra omnem modum cùm adamemur à Domino, illius erga nos amori sic illudamus?*

3. Incrementum virtutis capimus.

3. *Nihil æquè facit in virtute crescere, atq; cum DEO assiduè versari & colloqui eique perpetuò gratias agere & psallere*, ait Sanctus Chrysostomus in Psal. 49. Iosephum benedicens Iacob dixit: *Filius accrescens Ioseph, filius accrescens*, hoc est, valdè accrescens, in virtute æquè ac potentia. Genes. 49. Sed vnde putamus eum sic creuisse? vtique ex iugi recordatione beneficiorum Dei & gratiarum actione; quod hinc colligimus; quia vbi seruitute iam perfunctus & extractus est è vinculis, suscepit duos filios, quibus nomina imposuit, quæ ipsum acceptarum à Deo gratiarum immemorem esse non finerent. Etenim *vocauit nomen primogeniti Manasses, dicens: obliuisci me fecit DEVS omnium laborum meorum & domûs patris mei. Nomen quoque secundi appellauit Ephraim dicens: Crescere me fecit DEVS in terrâ paupertatis meæ.* Genes. 41. Eodem medio ad summam perfectionem & cum Deo familiaritatem peruenit Moyses, qui Dei beneficia sibi collata extare in suis filiis voluit, vt in eorum aspectu semper ea relegeret quasi, & meminisset. Primum etiam vocauit *Gersam*, h. e. *peregrinum illic*, dicens: *Aduena fui in terrâ alienâ.* Alterum, *Eliezer.* h. e. *DEI adiutorium*, dicens: *DEVS patris mei, adiutor meus, eripuit me de manu Pharaonis.* Exod. 2. vers. 22. Et quid mirum? Quis enim non excitetur ad Dei cultum & amorem, virtutumque studium, quando Dei quotidiana beneficia præ oculis semper habet?

4. Dæmonem procul arcebimus.

4. Dæmonem procul arcet. Hinc Luc. 8. legimus energumenum illum iam liberatum & petentem, vt cum Christo esset, ab eo non admissum; sed hoc remedij accepisse: *Redi in domum tuam & narra quanta tibi fecit DEVS.* Timebat miser, ne iterum à dæmonibus inuaderetur & seduceretur. Sed Christus hoc remedium ei præscribit, iugum beneficij acceptam memoriam & laudem; sic eum fore immunem ab infestatione dæmonum, qui Dei laudes ferre nequeunt, sed blasphemare solent; vt ibi aduertit Euthymius. *Quemadmodum enim canis*, ait D. Chrysostomus conc. 3. de Lazaro, *assistens mensæ si viderit hominem vescentem subinde aliquid eorum, quæ in mensâ sunt, ipsi proijcientem, manet assiduè: quòd si semel atque iterum sic astitit, vt discesserit nihil adeptus, protinùs abstinet, veluti qui iam frustrà & in cassum assistat. Itidem & Diabolus iugiter nobis inhiat, si quod blasphemum verbum ipsi ceu caui proijciamus: hoc accepto rursus aggreditur: Quòd si perseueraueris gratias agere, iugulaueris illum fame, celeriterq; abegeris & aufugere coëgeris.*

III. Grauis culpa ingratitudinis.

III. Tertia est grauis culpa si Dei beneficiorum memoriam deposuerimus. Quid enim magis contra naturam quàm ingratitudo? Scimus enim & bruta animalia gratiam referre, aut saltem non nocere suis benefactoribus; tametsi in alios feua: & barbaros quosque homines beneficijs deuinciri. Quare vt ait Guilielmus Parisiensis libr. 1. de Rhet. diuinâ cap. 4. *ingratitudo magnum Diaboli est miraculum.* Moyses pro miraculo & quidem magno habuit, rubum ardere & non comburi. *Vadam*, inquit, *& videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus.* Exod. 3. At nihilominùs mirandum est, hominem tot prunis & flammis diuini amoris diuinorumq; beneficiorum circumdari atque obrui, nec tamen ardere amore Dei reciproco, imò comburi præ amore; nec resolui in laudes & gratiarum actiones. Miraculum illud rubi causauit Deus, qui in rubo erat: miraculum hoc ingratitudinis quis causabit nisi Dæmon, qui proinde in ingrato existit? *Magnum ergo Diaboli miraculum est ingratitudo.* Et certè Christus ipse qui omnium rerum causas perspiciebat, miratus est velut rem insolitam, Luc. 17. quòd decem quidem leprosos sanâsset, ex eis tamen non nisi vnus rediret, qui Deo gloriam daret gratiasque ageret. *Nónne decem mundati sunt, & nouem vbi sunt?* q. d. fieríne potest vt vel vnus inter eos sit ingratus?

gratus ? & sint nouem ingrati inter decem ? Miraculum est hoc. Et tamen hoc miraculum inter homines valdè vsitatum est, vti inter alios questus est Fridericus Imperat. de quo Æneas Syluius lib. 2. Comment. in Panormit. num. 35. scribit: *Audiui Fridericum Imperat. sæpenumerò dicentem ex ijs, quos extulisset, quàm paucissimos gratos fuisse; idque muneribus suis datum esse, vt ex fidelibus infideles fierent.* Multò veriùs & iustiùs queri de hoc DEVS potest, quòd paucissimos habeat gratos ex ijs, quos extulerit & gratiis cumulârit. Quid verò de his Sanctus Augustinus? *Si non laudauerint serui Dominum,* inquit in Psal. 134. *ingrati, irreligiosi erunt. Quid faciunt non laudando Dominum, nisi vt seuerum sentiant Dominum?* Et quid mirum? Cùm enim DEVS ad bona largienda sit pronissimus, ingratitudo, quæ hanc eius propensionem ligat, non potest ei non esse ingratissima. Ingrati ergo ligant DEO manus, quò minùs in posterum benefacere eis queat; non secus ac improba illa cohors, quæ funibus constrinxit & ligauit Christo in olīueto manus, quibus ipse priùs Malcho, vni ex cohorte, restituerat aurem præcisam. Stulti! itáne vobis consulitis fontem occludendo, vnde paulò antè bibistis? Medicum ligando, à quo sanati & sanandi estis? Quid enim siquis vestrûm rursum perdat aurem aliúdue membrum? Hæc igitur attendentes viri probi & sapientes nihil magis obseruârunt, quàm vt DEO summo benefactori suo pro singulis beneficiis singulas redderent gratiarum actiones. Ita Iacob excitauit altare, vbi illustrationem aliquam accepit à Deo: Iosue notatum voluit esse locum, per quem sicco pede Iordanem transiuit, erigendo 12. lapides: Samuel erexit lapidem adiutorij, quo loco Deus hostes populi Hebræi cælesti fragore coniecit in fugam. 1. Reg. 7. alij pro acceptis diuinis muneribus carmina panxerunt & decantârunt; vti filij Israël pro liberatione suâ de manu Pharaonis, demersi in mare, Exod. 15. Debbora pro victoriâ obtentâ de Sisarâ, Iudic. 5. Ezechias Rex pro recuperatâ valetudine, Isa. 38. Iudith pro extincto & debellato Holoferne, Judith 16. Anna pro obtento filio Samuele, 1. Reg. 2. Tres pueri pro conseruatione suâ in fornace, Dan. 3. Et in nouo Testamento, Zacharias, Simeon & Maria Virgo. Denique quod Moysi Deus olim præcepit, vt pro accepto mannâ, in gratiarum actionem & memoriam beneficij impleret eo modium vnum seu Gomor, & custodiret in futuras retrò generationes, Exod. 16. hoc omnibus nobis mandat, vt nimirum memoriam diuinorum beneficiorum in cor nostrum reponamus. Non permisit Deus, vt reseruatum illud manna putresceret aliquando, nec sine miraculo, vt obseruat ibi Abulensis quæst. 14. quo nos monemur iugiter Deo gratias agere; ne memoria benefactoris nostri Dei in nobis vnquam computrescat.

IN FESTO S. MICHAELIS.

THEMATA.

I. Nomine Michaelis terrentur quatuor Luciferi.
II. Cur Angeli iuuenili ferè specie tantùm appareant.
III. Germani sint Michaeles.
IV. Astrologia iudiciaria reprobatur.
V. Angelorum lapsus terribilis eruditio nostra.

THEMA PRIMVM.

Nomine Michaelis terrentur quatuor Luciferi.

I. Qui arcana DEI inuestigare volunt.
II. Qui iudicare audent proximos.
III. Superbi & libertini.
IV. Qui peccato mortali DEVM offendunt.

Mi cha El? Quis vt DEVS? *Apoc.* 12.

Pauo typus quidam S. Michaëlis.

De Pauone scribit Vlysses Aldrouandus lib. 13. Ornithologiæ cap. 1. cum voce suâ terrere venenata animalia adeò vt in iis locis, in quibus auditur, morari diu nequeant. Pauo auium Regina est pulchritudine omnes superans; quam etiam ob causam vulgò dicitur vestem habere Angeli. Michaëlis igitur Archangeli typus quidam est, tum quia ipse Angelorum Princeps, pulchritudine omnes superat: dum quia voce suâ *Mi cha El,* hoc est. *Quia vt DEVS?* terruit & è cœlo exturbauit Luciferum & socios, peccati veneno infectos Angelos. Iure igitur ab eâ voce nomen accepit: sicut Pauo à pauore, quo corripit serpentes. Porrò Cacodæmones, quos è cœlo expulit Michaël videntur non in orcum dumtaxat, sed & in terram corruisse. Reperiuntur enim inter homines etiam venenata quædam animalia, non absimilia Lucifero & cohorti eius; quæ & ipsa clamant: *In cœlum conscendam: super astra DEI exaltabo solium meum: Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis: Ascendam super altitudinem nubium; Similis ero altissimo.* Isa. 14. Hos igitur terrere, & si fieri potest, eliminare volumus voce Michaëlis.

I. Qui arcana Dei inuestigare volunt.

I. Reperiuntur, qui arcana Dei quædam, soli Deo perspecta, inuestigare & nôsse volunt. Videntur isti dicere: *In cœlum ascendam;* adeoque velle Deo pares esse: vti sunt primò, qui altiora se, quæ Deus reuelare noluit, inuestigare conantur; veluti suam prædestinationem, & alia Dei secreta, prouidentias

tias ac consilia: item qui mysteria altissima suo intellectu metiri & penetrare sensibus: denique quæ cuiusque statum & captum transcendunt, scire volunt. Contra quos ait Ecclesiasticus cap. 3. *Altiora te ne quæsieris: sed quæ præcepit tibi* DEVS, *illa cogita semper*. Similes hi sunt secundum Philonem lib. de confus. linguarum, filiis Noë, qui dicebant: *Venite faciamus nobis turrim cuius culmen pertingat ad cœlum*. Quasi enim ad cœlum vsque ædificare & ascendere volunt, qui suo intellectu inuestigant, quæ DEVS in cœlo occulta esse voluit. Verùm sicut tota terra non sufficeret, etiamsi in modum turris supponeretur, vt cœlum attingere posset: ita etiam si omnes humani intellectus & ingenia in vnum coirent, nequaquam tamen arcana DEI penetrare possent. Quare sicut structores Babel linguarum confusione puniti sunt, vt se mutuò non intelligerent; ita & scrutatores illi, quò plus scrutantur, eò minùs inueniunt, & quandoque incidunt vel in stultitiam, vel in hæresin. Scriptum enim est Prouerb. 25. *Scrutator maiestatis opprimetur à gloria*: quomodo scilicet infans Soli expositus fit luscus aut cœcus: quomodo pelui ignitâ excæcantur oculi: quomodo lucipetæ se adurunt, propè nimis lumini aduolantes: quomodo denique auri fossores, cùm nimis profundè fodiunt, ruinis opprimuntur. Petrus Sanchez tract. de Regno DEI lib. 5. cap. 4. scribit Regem quemdam fieri curâsse alueare vitreum hoc fine, vt in eo labores apum spectaret. Sed ingressæ apes mox totum aluearе cerâ obduxerunt, ita vt bonus Rex nihil omninò videre posset. Ergo apes non patiuntur inspici suam artem; & DEVS, qui Salomone teste 3. Reg. 8. *dixit vt habitaret in nebulâ*, patietur inspici arcana sua? In vitâ S. Winoci Abb. refert Surius 6. Nouemb. quemdam eius fratrem curiosiùs inspexisse molam, quæ ob sancti merita diuinitùs gyrabatur. Verùm ad eius obtutum illicò stetit mola, & ipse inspector cœcitate plexus est. Scimus denique, quid contigerit Bethsamitis 1. Regum 6. quando 50000. occisi sunt, ob introspectam curiosiùs fœderis Arcam. Neque mirum tam grauiter puniri hanc præsumptionem, quia tales ambiunt quodammodò conscendere in cœlum, & quasi DEO se æquare, imò & præferre, conantes mare illud immensum includere in vasculo cordis seu intellectûs sui, quis autem nescit continens maius & capacius esse contento? Ergo *Mi cha El*? *quis vt DEVS*?

2. 2. Qui multa nimis, adeoque ad se non pertinentia, scire volunt: quid in hac vel illâ ciuitate vel domo fiat; quid isti inter se colloquantur; quid struant vel machinentur vicini: quid consultent Senatores; quid Imperator; quid in mundo fiat. De huiusmodi curiosis dicere solemus: **Er wil alles wissen.** *Iste debet omnia scire*. Si omnia, ergo DEO similis esse cupit: solus enim Deus omnia scit. Contra hos Ecclesiasticus cap. cit. addit hoc præceptum: *In superuacaneis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus eius operibus non eris curiosus*. Et Salomon Prou. 25. cit. *Qui mel multum comedit, non est ei bonum*. Denique Apostolus ad Roman. 12. *Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*. Vt enim nimia cibi potusque ingurgitatio vires corporis & animi debilitat, morbosque accersit: & sicut mel nimium comestum nocet, corpus grauat, bilem ciet & vomitum prouocat: ita curiosa rerum inutilium & nihil ad nos pertinentium inquisitio mentem dissoluit, & sui obliuiosum facit, grauat superfluis curis, prouocat ad garrulitatem, detractiones, censuras &c. Præcepit Deus Exod. 12. *Si minor est numerus* (in aliquâ domo) *vt sufficere possit ad vescendum agnum, assumet vicinum suum*. Maluit enim Deus vt vicinus vocaretur ad cœlum agni, quàm vt parua familia sacro illo epulo se infarciret nimiùm; quo disceremus non implere nimis stomachum seu appetitum nostrum in scrutandis rebus etiam sacris, quarum capaces non sumus: *nec plus sapere quàm oportet, sed ad sobrietatem*, ad Rom. 12.

3. Qui futura contingentia, etiam quæ à libero arbitrio dependent, vaticinari præsumunt: veluti quæ sors vel mors cuique obuentura sit. Hi enim impudenter Deo similes esse volunt, vti expressè eis obijcit Isaias cap. 41. *Annunciate quæ ventura sunt*, inquit, *in futurum, & sciemus quia Dij estis vos*, quasi diceret: Dei istud est; requiritur enim ad hoc infinita vis cognoscendi, quæ tempora omnia ambiat & præcurrat. Vnde Deus hanc cognitionem adeò sibi reseruauit, vt nec quid in crastinum, imò quid proximo instanti futurum sit, aperire nobis voluerit. Vt verò aliqua præuideri possint, quæ necessarias habent causas, vti eclipses: non tamen ea, quæ à libertate hominum dependent; atque vt possint aliquid sidera in humana corpora, disponenda vel immutanda; eæ tamen impressiones facilè immutari & elidi possunt per liberum arbitrium, disciplinam, preces, virtutum studium &c. Vnde Card. Reginaldus Polus Astrologo cuidam, altiores adhuc honores ex horoscopo sibi prædicenti respondit, eum falli, nec rem bene perspexisse; *eò quòd secunda eius natiuitas (quâ Christianus factus est) primam deleuisset*. Boter. de dictis memorab. Et tamen reperiuntur adhuc quamplurimi Christiani, qui diuinam hanc scientiam æmulantur cum primis suis parentibus, quibus instillauit serpens: *Eritis sicut Dij, scientes bonum & malum*. Et sanè qui has artes sectantur, profitentur quidem scientiam, quasi valdè lucrosam; interim tamen semper egent, & abiecti sunt, proscribuntur & derindentur, non solùm à Christianis, sed etiam à Gentilibus. Nam & Tiberius Imperator Christo in terris agente annum 18. exteros quidem Astrologos necauit, ciues verò extorres fecit, teste Dione lib. 57. Et Ecclesia præcipit Episcopis, vt tales è communione fidelium eijciant, velut Diaboli mancipia. Causâ 26. quæst. quinta, cap. *Non liceat*.

II. Qui iudicare audent proximos. II. Qui iudicare audent proximos, præsertim de internis actionibus & intentionibus.

bus. Cùm enim ſolus DEVS ſit Cardiognoſtes ſeu cordium ſcrutator; (teſtante ipſo Ierem. 17. *Prauum eſt cor hominis & inſerutabile; quis cognoſcet illud? Ego Dominus ſcrutans cor & renes probans*) qui alios de occultis cogitationibus iudicant, planè ſe DEO æquare conantur, & videntur dicere cum Lucifero: *Aſcendam ſuper altitudinem nubium: ſimilis ero altiſsimo*. Nubes quaſi velata ſunt hominum corda, eorumque cogitationes & intentiones, quas naturaliter nec Angeli poſſunt cognoſcere, niſi voce aut ſigno prodantur. Cùm verò actiones hominum, quæ ex naturâ ſuâ malæ non ſunt, pendeant ex intentione agentium: conſequens eſt, vt qui de illis prauum fert iudicium, nubes tranſcendere & DEI ſimilitudinem ſibi attribuere velit. Vnde Sanctus Auguſtinus ſentent. 21. ait: *De occultis cordis alieni temerè iudicare peccatum eſt: & eum, cuius non videntur niſi bona opera, iniquum eſt ex ſuſpicione reprehendere, cùm eorum, quæ hominis ſunt incognita, ſolus DEVS iudex ſit*. Diogenes fertur aliquem, qui mira quædam de cœlis & ſideribus aſſeuerabat, ſic interrogâſſe: *Quàm nuper tu de cœlo veniſti?* Pari modò interrogari poſſet, qui de cordis intentionibus proximum diiudicat: Quàm nuper tu prodiiſti de illius pectore? Et hinc fortaſſis eſt, quòd legamus ſæpiùs à Dæmone correptos atque obſeſſos, qui aliorum animos temerè iudicârunt, vt haberent ipſi malum genium, corporis ſui hoſpitem, qui eum ſine causâ in alijs quæſiuerunt: & qui DEI ſimilitudinem affectabant, Dæmonis acciperent. Ita ſanè iis, qui Sanctum Vitalium, meretricum expugnatorem, pro fornicario habuit & alapa cecidit, à Dæmone viciſſim & alapam accepit & obſeſſus eſt tamdiu, donec in Vitalij cellâ, ipſo iam defuncto, ſupplex ei fieret, vbi & in pauimento cælitùs ſcriptum inuenit: *Viri Alexandrini nolite ante tempus iudicare, quoadusque Dominus veniat*. In vita Sancti Ioannis Eleemoſynarij c. 35. Taceo Totilam Gothorum Regem, qui cùm S. Caſſium Narnien. Epiſcopum è rubicundâ facie vinolentum iudicâſſet, mox eius ſpatharium Dæmon inuaſit ac vexauit loco heri ſui, apud S. Gregor. 3. Dialog. cap. 6. Ac licet nôſſet aliquis mentem alterius prauam in ſuis actionibus, necdum tamen liceret ei ipſum iudicare; ait enim Apoſtolus ad Roman. 14. *Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum?* Et Iacobus cap. 4. *Vnus eſt legiſlator & Iudex, qui poteſt perdere & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum?* quaſi diceret: quàm temerarius! cùm nec legiſlator nec Iudex ſis, nec perdere aut ſaluare, ſed potiùs ipſe iudicandus, perdi & ſaluari queas: quare DEI ius vſurpas? Hinc in Vitis PP. legimus Eremicolam, qui ex falſis indiciis fratrem iudicârat, hanc ex alto audiſſe vocem: *Homines mihi rebelles facti in meam iuriſdictionem perditè inuolârunt*.

Tripart. Dom. 18. poſt Pent. c. 4. C.

III. Superbi & libertini.

III. Superbi & libertini, qui nullo modo iugo ſe ſubijcere, ſed exleges & liberi ab omni ſubiectione eſſe volunt, quales non paucos reperies hoc tempore, inter nobiles præſertim, iuxta Saluſt. in Iugurth. *Superbia commune nobilitatis malum*. Inuadunt hi priuilegium DEI, qui ſolus ſuperiorem nec habet, nec habere poteſt, cùm ſit ipſe ſupremus omnium Legiſlator, *Ego Dominus, & non eſt alter*, inquit Iſa. 45. Dicunt hi illud Luciferi. *Super aſtra DEI exaltabo ſolium meum*. q.d. aſtra tranſcendam & imperabo ipſis. Non tulit, hoc in Lucifero DEVS, nec in aliis ferre poteſt; quia *Deus ſuperbis reſiſtit*, 1. Petr. 5. *Tanquam ſuæ contumeliæ propulſator*, ait Sanctus Ambroſius in Pſalm. 118. *quoddam veluti ſuſcepit aduerſus ſuperbiam ſpeciale bellum, tanquam dicat: Meus eſt iſte aduerſarius: mihi debetur iſta congreſſio*. Talis erat inprimis ſuperba illa Babylon, velut mundi Domina & Regina, quæ ait Iſa. 47. *Ego ſum & præter me non eſt altera*; quia omnibus Regibus imperare & nulli ſeruire voluit. Talis eius Rex Nabuchodonoſor, qui in ſtatua aurea, à ſe erecta, adorari. Dan. 3. Tales inſani illi & faſtu pleni Imperatores: Diocletianus, qui ſe fratrem Solis & Lunæ haberi: Heliogabalus, qui, nomine à Sole deſumpto, quaſi alter Sol videri & coli: Caligula, qui Lunæ maritus reputari, & pro DEO haberi: Coſrhoës Perſarum Rex, qui in curru aureo triumphali, tonitrua, fulmina, pluuias emittente velut alter DEVS trahi voluit. Denique omnes filij *Belial*, hoc eſt, *abſque iugo*: qui ſolo viuunt arbitratu ſuo & dicunt cum Pharaone: *Neſcio Dominum*, Exod. 5. & cum exlegibus illis: *Non ſeruiam*. Ierem. 2. Quid hi aliud agunt, niſi quòd ſeipſos & proprium ſuum caput ac iudicium fingunt & conſtituunt ſibi in DEVM ſeu potiùs Idolum? Ita enim Samuel 1. Reg. 15. ait ad Saulem: *Quaſi ſcelus Idololatriæ eſt, nolle acquieſcere*. Qua ratione? *Quia*, inquit S. Greg. in eum locum, *inobedientiæ ſuæ obſtinatione nemo perſiſteret, ſi propoſiti ſui, figmentum in corde quaſi Idolum non geſtaret. Et dum conceptum mentis propoſitum ſe acturum deliberet, quaſi ad adorandum ſimulachrum ſe inclinat*. At quemadmodum mundus non fert duos Soles, vti dixit Alexander M. Dario Regi: ita nec Deus alium ſibi ſimilem. Arca Dei noluit iuxta ſe ferre Idolum Dagon, (quem aliqui Iouem putant fuiſſe:) ſed proſtrauit ſemel & iterum, ita vt Dagon velut victus terram oſculari coactus fuerit, dum Arca in ſublimi velut victrix ſtaret 1. Regum. 5. ita & filij Belial, qui Idolum libertatis in corde ſuo erigunt, ſtare coram Arca, (in qua Lex Dei continebatur) ſeu coram Deo nequeunt, ſed turpiter tandem corruunt. Vnde Apoſtolus 2. Corinth. 6. ait: *Quæ conuentio Chriſti ad Belial?* Eius ſcilicet, qui ad mortem vſque patri fuit obediens, cum homine exlege & abſque iugo? Perdet hic, vt Dagon, caput ſuum, in quo Idolum iudicij proprij conſtituit: & duas palmas manuum, quibus vincula legum rupit & iugum confregit; cùm ad inferos proſtratus fuerit. Quamquam hi filij Belial, etiam in hoc ſæculo ſæpè proſternuntur ac decapitantur ſuperbo ſuo ſupercilio. Senſit inprimis id Saul

id Saül Rex, ad quem verba illa: Samuel locutus fuit, mox adijciens hoc fulmen; *Pro eo ergo quòd abiecisti sermonem Domini, abiecit te Dominus, ne sis Rex.* Abiecit, inquit, velut sputum ex ore, aut mucum è naribus, cadauer & carcinomia è domo & manibus. Sensit superba illa Babylon, quæ non semel sed quinquies prostrata & solo æquata, adeoque ferarum tantùm habitaculum facta fuit, apud Cornel. in cap. 50. Ierem. Sensit Nabuchodonosor, quando è regno eiectus & ad bestias in syluas damnatus est, similis eis effectus. Dan. 4. Sensit Diocletianus; nam qui priùs, vt dixi, animo superbissimo intumuerat, demùm corpore etiam inflatus est, eoque disrupto emarcuit, & linguâ vermibus scatente ac fœtente, canis instar latrans expirauit, teste Nicephoro lib. 7. cap. 20. Sigonio anno 297. Sensit Heliogabalus, qui licèt morti spontè sibi inferendæ parâsset funes sericos, gladios aureos, venena in gemmis, quibus se occideret, si vis vrgeret: altissimam turrim substratis aureis gemmatisque tabulis, in quas se præcipitaret, (dicebat enim mortem suam pretiosam esse debere, vt diceretur nemo sic perijsse,) nihil tamen ista valuerunt. Nam præuentus ab insidiatoribus, cùm non haberet, quò fugeret, in latrinam se demersit: tractus posteà sordidissimè per plateas. Lamprid. Herodian. Sabell. Sensit Caligula, qui pridie quàm periret, somniauit se in cœlo iuxta Iouis solium stantem (planè sicut Dagon iuxta Arcam) pedis eius dextri pollice impulsum, & in terram exturbatum fuisse. Postridie 30. vulneribus à suis occisus est. Sueton. Sensit Rex Cosrhoës, qui ab Heraclio victus, post fugam à proprio filio trucidatus est. Baron. anno 614. Sensit impius & inflatus Iulianus, qui deturbata Christi imagine è domo Hæmorrhoissæ, suam in Christi D. locum reposuerat; quando ea fulmine deiecta est, Sozom. lib. 5. cap. 20. Sensit Herodes Agrippa, quando populum sibi acclamantem. *DEI voces, & non hominis*; non compescuit, sed assentiendo, Dei honorem sibi tribuit; ideoque confestim ab Angelo percussus est; Act. 12. & à vermibus consumptus. Sic nimirum nouit Deus humiliare & prosternere filios Belial, iugi omnis ipsiusque Dei contemptores.

IV. *Qui peccato mortali Deum offendũt.* IV. Alij sine numero, qui peccato mortali Deum impugnare, & quasi è sede suâ exturbare conantur. Videntur hi dicere cum Lucifero: *Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis*, q. d. in Dei throno vel in æquali: vt in templo Salomonis, quod erat in monte ad Aquilonem vrbis. Sed dicetis: Quomodo per peccatum mortiferum, vult homo sedere in Dei throno? Respondeo dum quis vt suæ vel alienæ voluntati seruiat, diuinam legem contemnit & violat, is suæ aut alienæ voluntati potiùs obsequitur quàm diuinæ; itaque interpretatiuè suam voluntatem Deum sibi constituit, ipsique Deo præfert & opponit. Sic enim ad Heli per virum Dei ait Dominus: *Magis honorasti filios tuos quàm me.* 1. Reg. 2. Nec enim corrigendo delinquentes, contristaret filios, maluit quantum in ipso erat, contristare Deum Legislatorem, cuius templum permisit violari filiorum sacrilegio. Hoc verò quid est aliud, quàm exturbare velle Deum è throno suo, & quum seipsum in eo collocare? Hic est veterum Patrum sensus, & frequens dicendi modus: Vnus in præsentiâ sufficiat Hieronymus in id Psalm. 80. *Non erit in te DEVS recens. Cui DEVS, inquit, venter est, DEVS ei recens est. Quæcumque vitia habemus, quotcũque peccata, recentes tot habemus DEOS. Iratus sum, ita mihi DEVS est. Vidi mulierem & concupiui; libido mihi DEVS est, vnusquisque enim quod cupit & veneratur, hoc illi DEVS est.* Sic ille. Eodem modo si quispiam præcepta Dei contemnit, vt hominis obsequatur imperio, aut vt hominem opibus vel honoribus augeat atque nobilitet; ille hominem magis respicit & honorat quàm Deum. Certè etiam apud Politicos, qui Regis edicto se opponit hoc ipso Regni insidiator habetur. Hinc Rex Nabuchodonosor, cùm regiones, quas suo subiugare volebat imperio, mandato eius contradixissent & legatos sine honore vacuos remisisset atque abiecissent, *indignatus iurauit per thronum & regnum suum, quod defenderet se de omnibus regionibus his.* Quare *defenderet*? contra quem inuasorem? quia hoc ipso, quòd regiones illæ mandato eius contradicebant, potentiæ eius insultare adeoque aggressores esse ab ipso censebatur, & regni insidiatores. Iudith cap. 1 Quisquis igitur suam voluntatem diuinæ anteponit, videtur Deum verum è throno suo velle deponere, & Idolum aliquod in eo collocare, siue ea sit Venus impudicitiæ siue Mars inimicitiæ, siue Mammona iniquitatis, siue Bacchus ebrietatis, siue quis alius. Quæ sanè grauissima Dei non solùm iniuria, sed etiam derisio est; qualem SS. Trinitati irrogauit impijssimus Cosrhoës, quando in fano suo residens haberi pro Deo patre voluit, Crucem Christi bello captam iuxta se loco Filij, gallum loco Spiritus S. posuit, apud Baron. anno 611. Quis autem talem irrisionem ac contempum non omnibus supplicijs dignum pronuntiet?

Quid enim solent facere Reges, quando quis illorum coronæ aut etiam coniugi insidiatur? Nonne omni tormentorum genere eum excarnificari iubent? Sanè Henricus VI. Imp. insidijs quorundam in Siciliâ appetitus, cùm eorum conatus anteuertisset, omnes miserabiliter cruciatos interfecit. Alium feruenti aquâ excoctum in canistro pro missu ad suos remisit, alium in ingentem rogum coniecit, alium culeo insutum in profundum maris abiecit. Factionis principem, Iordanum nobilem Siculum (quod Constantiæ Imp. amasius haberetur, munera ab eâ accepisse & vicissim misisse diceretur, vt deleto Imperatore ipse succederet) in sede ferreâ candenti collocari, coronam deinde æneam ignitam ipsi imponi, & quatuor clauis affigi, ac tum demum hominem abire iussit his verbis: *Habes homo coronam, quam venatus es; nemo tibi inuidet, fruere vsque adeò desideratâ re.* Is verò correptus vertigine concidit, & paulò post in miserabili illo diademate expi-

expirauit. Nicetas lib. 2. de rebus Alexij Angeli. Cranz. in Saxoniâ lib. 7. cap. 9. Ergo insidiatores regni fluxi & terreni, plurimisque miserijs referti ita cruciantur & plectuntur; quid merebuntur illi, qui Regi sæculorum immortali coronam eripere quoquomodo conantur? Quis iam miretur peccatores in gehēnâ æternis ignibus vri, & omni genere ludibriorum subsannari, cùm coronæ Dei insidias moliti sint? Sapienter igitur monuit Pythagoras, Ethnicorum Sapiens: *Coronam ne carpito.* Coronam Regum intelligit; sed infinities magis caue quisquis es, ô homo, ne carpas coronam Dei: ne præcepta eius violes. Quis vt Devs? ait S. Michaël.

THEMA SECVNDVM.

Cur Angeli iuuenili ferè specie tantùm appareant.

I. *Quia eorum dotes iuuenum dotibus conformes.*
II. *Quia vident iuuenes maximè egere suâ aßistentiâ.*
III. *Quia sciunt iuuentutē DEO maximè curæ esse.*
IV. *Vt ostendunt nobis, quales in resurrectione futuri simus.*

Angeli eorum semper vident faciem Patris mei. *Matth.* 18.

Angeli apparent ferè iuuenili specie.

Videmus passim SS. Angelos non aliâ pingi specie, nisi iuuenili, speciosos, florentes atque imberbes. Ac ne hoc quis tribuat licentiæ pictorum, quibus quidlibet audendi semper fuit æqua potestas, intercedit S. Dionysius Areop. qui cap. 15. de cæl. hierarchia docet bonos Angelos vt plurimùm iuuenili formâ apparere. Sic apparuit Raphaël Angelus, ductor Tobiæ, Tob. 5. *Inuenit iuuenem splendidum &c.* Sic Angelus resuscitati Christi nūcius pijs mulieribus, Marci 16. *Viderunt iuuenem sedentem, coopertum stolâ candidâ.* Denique si in alijs quibusdam apparitionibus appellantur viri; intelligēdum, quòd virili sexu, iuuenes tamen, non barbati apparuerint, vt docet Lorinus in Psal. & alij. Habent ergo iuuenes, quò sibi gratulentur, de Angelorum quadam similitudine; sed & alij omnes, quò sibi gaudeant. Causas porrò videamus, cur tali specie appareant.

I. Quia eorum dotes iuuenum dotibus conformes.

I. Tali formâ apparent, quia ipsorum dotes, cum iuuentutis quàm aliarum ætatum dotibus magis sunt conformes. Etenim primò pura à grauioris labe peccati ferè est iuuentus: (tametsi enim infantes magis sunt innocentes, eorum tamen innocentia virtus non est, sed natura; quia cum rationis vsu & libero arbitrio non coniuncta). Ita enim Angeli vnà cum summo intellectu summâ sunt puritate prædîti. Vt enim fœda & impura omnia fugiunt apiculæ: sic Angeli abhorrent à turpi hominum vitâ.

1. In puritate.

2. Ingenio.

Secundò iuuenes præ cæteris ætatibus perspicaciori sunt ingenio, & ad disciplinas perdiscēdas aptiori, propter calorem sanguinis. Hinc dicimus Germani non addisci à Iohanne, quod non discitur à Iohannello. Similiter & Angeli mentem habent perspicacissimam, & cælestis sapientiæ non capacissimam tantùm, sed etiam cupidissimam. Tertiò adolescentes sunt amabiles, blandi, mansueti: nemo eos affari metuit; quin amamus potiùs. Viri, præsertim ignoti, timorem aliquem incutiunt suo aspectu & affatu infirmioribus: adolescentes minimè; sed amorem, affabilitatem, amicitiam spirant. Tales sunt Angeli boni, gratiosi, amabiles, ad exhilarandum & solandum facti, pacem denique spirantes. Quartò iuuenes sunt viuaces, vegeti, celeres, excitati ad labores; vnde *iuuenes* à *iuuando dicti*, quia laboribus suis adiuuant senes & parētes suos. Pari ratione & Angeli viuacissimi & ad Dei mandata exequenda celerrimi sunt (ideò alati pinguntur:) nunquam lassescunt aut deficiunt, ac quemadmodum iuuenes pro vna auicula aut lepusculo capiendo plurimos labores ac fastidia suscipiunt maxima cum voluptate: sic etiam Angeli sancti pro vna animula quacumque immensos labores sine defatigatione subeunt.

3. Amabilitate.

4. Viuacitate.

Conentur ergo se similare Angelis.

Iam verò si Angeli Dei propter istas iuuenum dotes eorum speciem induunt, cùm apparent, quasi amore iuuentutis quadantenus sibi similis: quis dubitabit eos magnoperè desiderare, vt & ipsi iuuenes Angelorum speciem, quoad fieri in terris potest, in se suscipiant? Amantis enim est amatū sibi similem reddere. Hinc Ionathas Dauidem cùm tenerrimè amaret, suis induit vestibus; vt quasi alterum se aut fratrem suum efficeret, 1. Reg. 18. Ergo primò sicut Angeli auersantur peccati impuritatem, præsertim impudicitiæ: ita decet iuuenes velut terrestres Angelos eandem velis remisque fugere. Angelus, qui in persona Dei cum Agar loquebatur, nō faciem, sed dorsum ipsi interim vertebat. Ita enim testatur Agar: *Vidi posteriora videntis me.* Genes. 16. Bone Devs! Angelus qui carnem non habet, faciem auertit à muliere, dum cum eo loquitur Dei mandata: & iuuenis carne effrænis calensq; sanguine vultus muliebres spectare audeat? Possunt quidem Angeli in assumpta carne inter homines conuersari, non tamen à carne mutari, aut pati quidquam: sic erimus Angeli, si in carne quidem cōstituti, nihil tamen à carne moueamur; quasi ea non nostra, sed assumpta & aliena esset.

1. In puritate animi.

2. In Dei conspectu.

2. Quemadmodum Angeli inter alia negotia, quæ inter se & circa nos in terris agunt, mentem interim in Devm semper intentam habent: ita optant vt iuuenes, nec non omnes homines, semper in conspectu Dei versari se considerent, quidquid tandem agant. Mirum hoc & forsan impossibile videbitur alicui, simul attendere ad Devm & ad res terrenas. At nōnne testatur Dominus Angelos custodes, etiam dum inuigilant & adsunt clientibus suis versari in conspectu Dei? Itaque velut limaces aut testudines cœlum suum & Dei conspectum semper portant secum, dum vbique eum vident. Ita ergo possumus & nos inter alia negotia,

gotia, si non continuò, saltem crebrò repetitis obtutibus mentem flectere in DEVM, vbique nobis præsentem. Sic filioli parentem mensæ assidentem: sic catelli herum comitantes, identidem respiciunt: sic cum DEO egit Abraham, cum eo semper ambulando; vnde illa eius vox Genes. 24. *Dominus in cuius conspectu ambulo*. Sic Elias 3. Reg. 17. *Viuit Dominus DEVS, in cuius cõspectu sto*. Et Elisæus 4. Reg. 5. *Viuit Dominus exercituum, in cuius conspectu sto*.

3. In concordiâ. 3. Sicut inter Angelos contrarijs etiam functionibus occupatos summa est concordia: ita inter nos, etiam opposita studia tractantes, cupiunt vnionem & concordiam conseruari. Quàm diuersi, quàm contrarij sunt inter se cœlestium orbium motus! Vnus in occidentem, alter in orientem: vnus seriùs, alter citiùs tendit: & tamen inter se maximè conueniunt, gubernati ab Angelis iuxta multorum sententiam. Ipsorum Angelorum multi milliones sunt, & species penè innumeræ: inter eos tamen perpetua & summa concordia est. Vnde Iob 38. ait DEVS: *Concentum cœli quis dormire faciet*? hoc est, quis tollet aut interuertet cœlorum ordinem & symmetriam? Quòd si igitur hos imitaremur, cœlum inter nos haberemus.

4. In viuacitate. 4. Quemadmodum Angeli viuaces & excitati sunt ad peragenda DEI mandata, & tuendos clientes suos: ita cupiunt, vt nos quoque eorum imitatione ferueamus amore DEI & proximi. Raphaël specie iuuenis, comes Tobiæ, inuocatus in auxilium contra immanem piscem, non ipse arripuit piscẽ aut extraxit, sed Tobiam animauit ad arripiendam bestiam: *Apprehende branchiã eius, & trahe eum ad te*; inquit, Tob. 6. Et cur hoc? Vt clienti suo hâc palmam cederet simulque animum adderet ad fortiora deinceps aggredienda. Sic optant SS. Angeli nos ad inuicem animari atque excitari ad patranda virtutum opera, fugienda vitia. Cùm aliquando S. Cuthbertus Episcopus Lindisfarnensis, adhuc puer, luderet in campo cum alijs suis coætaneis; accurrit paruulus triennis cæpitque senili constantiâ dehortari eum à ludis & iocis. Quod cùm ille sperneret, luget paruulus corruens in terram & lachrymans. Accedunt alij solantes eum, vti & ipse Cuthbertus, rogans cur ploraret. Cui paruulus: *Quid sanctissime Antistes & presbyter Cuthberte, & naturæ & gradui tuo hæc contraria geris? Ludere te inter paruulos non decet, quem DEVS etiam maioribus natu Magistrum virtutis consecrauit*. Sic à ludo & luctamine cohibuit Cuthertum, factum postea insignem & sanctissimum Episcopum; vt refert Ven. Beda tom. 3. in vitâ eius cap. 1. Quid hîc dicemus? Homóne an Angelus custos fuit iste paruulus? Si homo, vtique ad hoc agendum ab Angelo custode instigatus fuit: & decet certè, vt maiores natu præstent suis proximis, quod egit hic triennis puer: dehortentur, cohibeant, repellant, saltem à grauioribus peccatis. Si Angelus: decet etiam nos ipsum imitari, & hunc amorem impendere fratri, quem ille impendit homini, se inferiori.

II. Quia vident iuuentutis certamina maximè egere suâ assistentiâ & operâ. II. Quia vident iuuenes maximè egere suâ assistentiâ. Qui alteri in certamine aliòve opere suppetias ferre vult, ipsius assumit habitum, ne ei suspectus fiat, v.g. qui Austriaco Duci succurrere vult in prælio cum nouis copijs, Austriaca insignia & vexilla sumit. Iam verò nulla ætas tam periculosa est, tamque grauia sustinet certamina ac pericula, quàm iuuentus. Tunc enim sanguis, velut hostis intestinus, maximè feruet: foris ei Sathanas maximè insidiatur & passim laqueos tendit; quia nouit eam lubricam, cæcutientem & improuidam, ac sequi præeuntem, sicut aqua digitum in areolâ sequitur præcedentem. Hinc S. Ambrosius de Interp. Iob cap. 7. ait: *Adolescentia sola est inualida viribus, infirma cõsilijs, vitio calens, fastidiosa monitoribus, illecebrosa delicijs*. S. Chrysostomus hom. 4 in Epist. 1. ad Tim. appellat eam *equum indomitum* & *veluti feram belluam*. Hinc denique iuuenibus potissimùm adhibentur pædagogi & præfecti, qui eos regant ac refrænent. Cùm ergo in tam periculoso statu sit iuuentus, Angeli custodes in ea defendendâ plurimùm occupantur; quam si lucrentur, ætatem consequentem facilè conseruabunt, iuxta id Poëtæ: *Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu*. Atque huc spectent verba Christi in hodierno Euangelio dicentis: *Angeli eorum*, quasi dicat, proprij pusillorum (non vtique solo corpore sed & animo; & horum multò magis) *semper vident faciem patris mei*. Sunt verò adolescentes animo pusilli, iudicio paruo; voluntate labili: quibus proinde Angeli velut pædagogi maximè inuigilant. Cuius rei typum exhibet Angelus ille similis filio DEO, (adeoque specie iuuenili) qui tunc descendit ad seruandos tres SS. iuuenes in fornace, quando ea inflammatissima fuit, naphtâ, stuppâ, pice & malleolis seu vitium sarmentis; & quando Nabuchodonosor vehementissimè ijs iratus erat. Dan. 3. Sic enim Angelus custos tunc maximè assistit & opitulatur homini, quãdo in calore iuuentutis valde exæstuat: & quando eum Dæmon summâ inuadit iracundiâ. Sensit hoc auxilium D. Thomas Aquinas adhuc iuuenis in pugnâ illâ, quam habuit cum impudica fœmina, titione à se fugata: cùm enim victor se prosterneret in lachrymas, castimoniæ donum à DEO petens, ingressi duo eximij splẽdoris Angeli cingulo renes eius strinxerunt & fomitem libidinis prorsùs extinxerunt, vt in eius vitâ 7. Martij.

III. Quia sciunt iuuentutem Deo maximè curæ esse. III. Quia nôrunt iuuentutem & ætatem hominis tenerã, à cuius institutione tota reliqua vita pendet, à DEO maximè amari & quæri ad obsequium eius. Hinc primitias in V. T. agnos anniculos, vitulos, pullos columbarum adeoque victimas ætate tenera potissimùm offerri sibi voluit. Colligitur etiam ex eo, quòd Ioannem Christus velut iuniorem & innocentiorem, & qui ei à pueritia seruire cœperat, præ cæteris discipulis præcipuè dilexerit. Quando igitur hæc ætas tam Deo cordi est, quid mirum si & Angeli eam affectent & quasi æmulentur, assumpta eiusdem similitudine, vt eam Deo lucrentur? Sic enim ipse Christus Dominus vt duos

duos ex suis peregrinantes in Emmaus ad fidem perduceret, peregrini formâ se eis adiunxit. Raphael speciem viatoris assumpsit, vt Tobiam iter facturum comitari & seruare posset. Ruben Iacobi primogenitus, considerans fratrem suum Iosephum plusquam cæteros à patre diligi, conatus est eum eripere è manibus fratrum, necem illi machinantium, & seruare in cisternâ siccâ, donec patri incolumem restitueret. Genes. 38. Quid non facient Angeli custodes, vt iuuenes custodiant, quos tanto esse in pretio apud Deum vident? De Persarum Rege Xerxe scribit Herodotus lib. 7. quòd cum in Lydiâ reperisset platanum arborem pulcherrima & amplissimâ specie, eam varijs donis appensis adornârit, addito custode vno ex suis, qui immortales vocabantur. Quantùm, putamus, amauit hominem Deus, qui ei custodem attribuit ex immortalibus suis Angelis? Hunc amorem expendentes Angeli maximo amore nos custodiunt, iuuenes præsertim, à Deo sic ornatos atque amatos. Hinc SS. litteræ sæpiùs commemorant iuuenes pios & innocentes Angeli præsidio seruatos, vti Isaacum iuuenem à gladio parentis, Genes. 22. filium Tobiæ à deuoratione piscis & dæmonio: Danielem in lacu à leonibus: tres iuuenes in fornace Babylonicâ. Nec dubito quin pro ijs feruentiores etiam preces interponant, apud Deum; quod videtur ostendi posse ex parabolâ ficulneæ, quam, quia tertio anno fructum non attulerat exscindi herus iussit. Luc. 13. Cur enim exscindi iubetur ficus tam iuuencula, non maturior triennio? Quia ea est natura ficus (vt ibi Corn. à Lap.) vt si tertio anno non ferat fructum, nunquam proferre soleat. Quod ergo tertius annus est ficui, hoc est iuuentus homini. Primus annus est infantia, secundus pueritia, tertius adolescentia. Si in iuuentute non incipias amplecti virtutem, non amplectêris in senectute. Quid igitur cultor ficus illius ad heri præceptum? *Domine*, inquit, *dimitte illam & hoc anno, dum fodiam circa illam, & mittam stercora.* Quis ille cultor vineæ? Angelus custos, ait quidam recens Doctor (P. Bened. Fernandius in cap. 31. Gen. sect. 10.) *qui pro illo, quem custodit, homine intercedit, qui vitam peccatori ad pœnitentiam petit & impetrat producendam, qui opem suam & industriam in excolendâ ficulneâ sedulò collocandam pollicetur.* Fodit ille circa nos, quando varijs inspirationibus, consilijs, impulsibus, impedimentis remotis, appositis auxilijs ad bonum promouet: mittit stercora, cùm timorem aut pudorem inijcit, fœdos aliorum lapsus ostendit &c.

IV. Vt ostendant nobis, quales in resurrectione futuri simus.

IV. Vt demonstrent nobis, æmulis suis, quales post resurrectionem in cœlo futuri simus: nimirum velut iuuenes Angelici semper florentes, speciosi, splendidi, agiles, vegeti, hilares, liberi, immortales. Quòd indicauit Christus; cùm dixit beatos fore sicut Angelos Dei, Matth. 22.

1. Primò, Ergo quis nescit iuuenes vitam degere liberam ab omni solicitudine? sic erimus in cœlo. *Absterget DEVS omnem lachrymam ab oculis eorum & mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra.* Apoc. 21.

Secundò, Quis nescit iuuenes delectari rebus iucundis? vestibus multicoloribus, auiculis variegatis, ludis, recreationibus, ambulationibus? omnibus huiusmodi delicijs, imò longè sublimioribus perfundemur in cœlo. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Psal. 35.

Tertiò, Quis nescit iuuentutem esse ætatem temperatissimam, sanissimam, robustissimam? Tales erimus in cœlo, semper sani, vegeti, virentes. Audite quãtum recreârit aspectus vnius Angeli piam quandam fœminam: *Erat vidua quædam venerabilis, quæ importunis precibus petebat à S. Lydwinâ Virgine Schiedamensi, vt sibi Angelũ eius videndi copiam à Domino impetraret. Annuit Virgo sacra, monuitq́, viduam vt clauso ostio secum in precibus persisteret. Et ecce adest Angelus incredibilis pulchritudinis splendore coruscans, adeò vt ex eius conspectu ineffabili gaudio perfusa vidua, prorsus in amorem pulchritudinis illius absorpta esset. Cumque Angelus rogatis Lydwinæ oculorum obtutum in eam defigeret, animus viduæ tam vehementi amoris flamma exarsit, vt cibi potúsque penitùs oblita, à lachrymis præ nimio gaudio temperare non posset.* Ita Lipelous in vitâ Lydw. 14. April.

THEMA TERTIVM.

Germani sint Michaeles.

I. *Honorem DEI & iustitiam tuendo.*
II. *Superbiam calcando.*
III. *Scandala amoliendo & impediendo.*
IV. *Maledicentiam cauendo.*
V. *Discordias tollendo & conciliando.*

Quicumque humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorum. *Matth.* 18.

NOn constat Audit. quis fuerit iste paruulus, quem in medium statuit Christus ad exemplum discipulorum. Fuit absque dubio innocentissimus puerulus, veluit quidam Angelus. Ego pro exemplo & imitatione vestrâ statuo vobis in medium, cœlestem quendam paruulum, S. Michaëlem, Paruulum dico, quia humillimus fuit, & sua humilitate Luciferi superbiam strauit, ideoque ad summum Angelorum principatum iure euectus est. Hunc vos imitamini paruulum, si in cœlo esse magni vultis & & vos imprimis Germani. Vulgò enim de Germanis, maximè rudibus & illiteratis, dici solet; **Er ist ein Teutscher Michel.** Est Germanus Michaël. Vtinam nos omnes tales Germani Michaëles, inquam, simus! tunc enim magni in cœlo vtique fieremus. Sed quâ ratione tales euadere possumus? Audiamus.

I. Honorem Dei & iustitiam tuendo. I. Honorem Dei, & iustitiam, prævaricatores puniendo; quod imprimis Principum & gubernatorum, qualis Michaël est inter Angelos, officium est. Michaëlem Angelorum Princi-

Principem adeoque primum etiam è Seraphinis esse, satis ostendit prælium eius cum Lucifero: & Ecclesia, quæ eum *Præpositum paradisi* appellat. Quid autem *Seraphim*, nisi *ardentes?* Arsit Michaël zelo, quãdo honorem Dei sui contra Luciferum defendens exclamauit: *Quis vt DEVS?* simulque eum cœlo exturbauit. Vnde B. Petrus Damianus epist. 6. ad Nicolaum Pp. Zelum honoris Dei *Angelicam falcem* appellat; & qui illum habent, Angelos Dei amore ardentes se demonstrant. Sic enim in parabolâ Matth. 13. dicunt serui, id est, Angeli: *Vis imus & colligimus ea?* Zizania videl. Quales imprimis esse decet rectores, exemplo Dauidis, qui Psal. 100. ait: *In matutino interficiebã omnes peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem*, hoc est, tempestiuè & summâ vigilantia studui expurgare ciuitatem, in quâ Deus colitur ab impijs. De eodem celebratur S. Engelbertus Archiepisopus Colon. qui nomine Friderici Imp. adhuc impubis, imperium gubernans, tantâ iustitiâ & sapientiâ rem egit, vt vias omnes securas redderet à prædonibus ac militibus, & mercatori saluum conductum petenti, aliud nil præter chirothecam suam dederit, pro signo ostendendam, si qui eum inuaderent, dicens se damnum omne de suo resarturum, si quid in viâ à prædonibus pateretur. Refert Cæsarius in eius vitâ apud Sur. 7. Nou. Rectè Angelico vocabulo dictus Engelbertus, quia Angelico zelo plenus. Sic purgauit & Michaël cœlum à prædonibus Angelis. Sic pacauit Imperium Otto tertius Imp. tribus proceribus, bonorum alienorum direptoribus, eruendo oculos, teste B. Petro Damiano Epist. lib. 7. epist. 11. vti dixi alibi.

Suprà in F. Circũcis. C. 1. n. 1.

II. Superbiã calcando.

II. Superbiam calcando; & quidem tantò magis, quantò quò maior est, iuxta id Ecclesiastici 3. *Quantò magnus es, humilia te in omnibus*, Sic enim & Michaël, cùm esset Princeps inter Angelos, humilitate præcelluit, eaque fastum Luciferi calcauit; quem idcircò pedibus premere pingitur. Ratio est, quia qui magnis donis præditus est, multorum inuidiæ obnoxius est; debet igitur se modestè gerere, vt inuidiã declinet. Primò cogitet quis olim fuerit. Indorum gens quædam in regno Mogor more receptum habet, vt si quando è tonstrinâ aliquis in sublimem honorem erigitur, præferat semper instrumenta suæ artis. Quod etiam probare visus est Deus, cùm Moysi in Ducem populi electo illam ipsam virgam, quâ soceri sui oues priùs rexerat, pro sceptro vtendam dedit. Æthiopum Christianorum Antistites nõ crucem modò sed & vas aureum terrâ refertum sibi præferri curabant, vt eâ inspectâ, vilitatis & mortalitatis suæ meminissent. Sabell. l. 8. Enn. 10. Amicus Episcopus Aquilæ & Cardinalis à Paulo II. creatus, patris imitatione opilio fuit, qui vt in tantâ gloriâ suæ humilitatis memor esset fastumque calcaret, agnum cum libro pro insignibus suis gerere voluit. Hieron. Garimbertus lib. 2. de Vitis Pontificum.

1.

Tripart. Dom. 10. post Pent. C. 7. E.

2.

Secundò, *cum augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Tantò ergo humilior, atque ad seruiendum DEO promptior quisque de bet esse ex munere, quantò se obligatiorem conspicit in reddendâ ratione*, inquit, S. Gregorius hom. 9. in Euangel. Nemo insolescit facilè, quòd multa sibi credita sint, quia multa reddere debet.

Tertiò. *Vt in nauigijs, qui vacuam habent nauim, non metuunt pyratarum insultum, sed qui onustam habent: sic & Diabolus non adeò persequitur peccatorem; sed iustum, cui multæ sunt opes. Quanto maior ergo es, tantò magis submitte teipsum*, ait S. Chrysostomus homil. 4. in id Isaiæ: *Vidi Dominum.* 3.

Diogenes videns Platonis aulæa & peristromata, pedibus ea calcauit. Causam rogatus: *Fastum Platonis calco*, inquit. Sic calcet mundi fastum pius Germanus: vti S. Michaël calcauit fastum Luciferi.

III. Scandala amouendo & impediendo.

III. Scandala amouendo & impediendo. Ad hoc præiuit nobis S. Michaël, quando restitit Diabolo, prodere volenti corpus Moysis, vt pro Numine coleretur ab Hebræis; vti docent communiter interpretes in Epistolam Iudæ. Hãc enim ob causam videtur Deus voluisse, vt locus sepulchri eius esset incognitus, Deut. 34. Idem Archangelus putatur fuisse; qui obstitit Balaamo pergenti ad ponendos laqueos Hebræis, filias scilicet Moabitidas; quando stricto gladio ei minatus fuit. Num. 22. Erat enim Michaël præpositus Synagogæ, sicut nunc est Ecclesiæ. Hunc in modum qui bonus Germanus esse vult, scandala non modo non det, sed nec dari ab alijs permittat. Sic egit imprimis Moyses, vitulum aureum, Hebræorum scandalum, confringendo & in cineres redigendo. Exod. 32. Ezechias *confregit serpentem æneum, quem fecerat Moyses: siquidem vsque ad illud tempus filij Israël adolebant ei incensum*, vt dicitur, 4. Regum 18. Sensim enim populus pro numine eum amplexus erat. Atque vt nihil omninò diuinũ in eo fuisse doceret, nomen ei mutauit, & appellauit eum *Nohestan*, id est, *æs*: seu vt est in Hebræo, *Nechustan*; id est, *ærulum*, vt eodem capite. Addit Eusebius apud Anastas. Nicenum, sustulisse Ezechiam libros Salomonis de curatione morborum, propterea quòd inde sumerent morborum medelas, & nihili facerent à Deo petere curationes. Constantinus M. Episcoporum quorumdam libellos contentiosos (vti notum) combussit, ne perlecti scandalo forent. Carolus M. cùm in aulâ suâ quotidie pasceret 12. pauperes, ad honorem 12. Apostolorum, vbi intellexit Aigolandum Saracenorum Principem ad se inuitatum, in ipsis scandalizatum, quò minùs religionem Christianam amplecteretur; eò quòd ipsos humi sedentes & sordidè vestitos cerneret; mox fategit huic quali quali scandalo occurrere, eosque meliùs vestiuit, ac honestiore loco discumbere voluit. Sabell. l. 8. Enn. 8.

Idem faciunt nunc Angeli custodes facientque vltimis temporibus, cùm *de regno DEI colligent omnia scandala*. Matth. 13. Quis non ambiat imitari Angelicum hoc munus?

IV. Maledicentiam cauendo.

IV. Maledicentiam cauendo. Cauit certè S. Michaël, etiam contra Dæmonem in prædicto

dicto casu, quando is reuelare voluit corpus Moysis. Audite S. Iudam de hoc loquentem: *Cùm Michaël Archangelus cum Diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore, nō est ausus iudicium inferre blasphemiæ* (hoc est, maledicere ei, dicendo verbi gratiâ: Vale maledicte Satan: abi iniquissime in tartarum) *sed dixit: Imperet tibi Dominus.* **Godt gebiette dir.** Non **Godt schande dich.** Distinxit S. Michaël inter naturam Dæmonis & malitiam eius. Natura ex se bona est, quia Dei creatura. Ad hanc ergo respexit, vnde ei maledicere noluit. Alcon sagittarius videns filium à serpente inuolutum, arcu arrepto serpentem interfecit, puero illæso; teste Victore libro 16. cap. 8. Idem faciant & Germani: abstineant imprecationibus & maledictis: distinguant inter homines & vitia; hæc, non illos persequantur. Nouerint hominem ad imaginem Dei formatam; vnde qui ipsi maledicit, Deo maledicit.

V. Discordias tollendo & conciliando.

V. Discordias tollendo & discordes conciliando. Præiuit ad hoc S. Michaël. Cùm enim Angelus Persarum & alter Angelus Hebræorum Præses, Gabriel, amicè inter se disceptarent duodecim diebus, quamdiu voluntas Dei nondum eis perspecta fuit, pro Hebræis in captiuitate Babylonicâ detentis: & hic quidem reduci eos vellet, alter verò remanere cuperet. Venit Michaël & diremit controuersiam, Dei voluntatem eis exponens, vt reducerentur Hebræi; sicut habetur Dan. 10. Dæmonem est pacem turbare & animos dispergere: Angelorum est pacem facere, & animos congregare. Vnde *beati pacifici, quoniam filij DEI vocabuntur.* Matth. 5. Talis inter alios fuit celebri exemplo S. Theodosius Cœnobiarcha, qui cùm dissidium duorum fratrum verbis conciliare non posset, supplex ad eorum pedes se abiecit; & tamdiu in terrâ coram eis iacuit, donec ad pacem redirent. In vitâ apud Sur. 11. Ianuar. Sed Germanos videamus. Tigurini duo fortunas suas litigando attriuerant. Alter eorum cordatior suam & aduersarij demētiam serò tandem perspiciens, armatus cum filio ad ædes aduersarij descendit. Is ad vim repellendam cum seruo accurrens, causam aduentûs rogat. Tum ille: Et religione sacrosanctâ & priuatis incommodis adductus, contentionem tanto iam tempore magno vtriusque nostrûm cum discrimine alitam & conseruatam depositurus adsum. Filium habeo animo probrum, manu strenuum, ei filiam tuam bene moratam virginem in connubium deposco: vt his veluti obsidibus beneuolentia mutua sanciatur. Inexpectatâ aduersarij mansuetudine obstupescens alter, amicis conuocatis filiam suam aduersarij filio despondit, sicque in amicitiam transijt inimicitia. Ioan. Paulus in iocoserijs. Hæc & similis ratio optima & germana foret conciliandi inimicos. Quid? in nouo orbe deprehensæ sunt Insulæ, inter quas si bellum incidat, honestissimus est & habetur, qui pacem ab hoste rogat: alter scelestus & in commune hostis, qui rogatam negat; indignissimè etiam ferunt, si hostes in postulandâ pace eos anteuerterint, refert Ludouicus Viues in Epist. ad Ioan. Episcopum Lincolniensem. Si hoc gentes à fide alieni: quid agant Christiani?

Ergo Audit. *si conuersi fueritis & efficiamini sicut Michaël*: verè germani eritis; & maiores in regno cœlorum.

THEMA QVARTVM.

Astrologia iudiciaria reprobatur.

I. *Est temeraria.*
II. *Est stulta.*
III. *Est impia.*
IV. *Est exitiosa.*
V. *Est odiosa & fraudulenta.*

Michaël & Angeli eius præliabantur cum Dracone. *Apoc. 12.*

Sanctus Ioannes Apoc. 12. recenset executionem perquàm funestam Michaëlis contra Draconem, serpentem antiquum. Causam delicti explicat Isaias cap. 14. Lucifero dicens: *Dicebas in corde tuo: In cœlum ascendam: supra astra DEI exaltabo solium meum. Ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo.* Sceleratā hanc vocem indignè ferens Michaël exclamauit: *Quis vt Deus?* & hoc quasi telo ex Dei mandato deiecit Luciferum in abyssum; factáque est in cœlo pax. Videtur Draco ille, seu serpens antiquus licet iam deiectus adhuc moliri id, quod initio suæ creationis machinatus est; & quia ipse per se non potest, per suos saltem asseclas & seruos, super astra velle ascendere, per astrologos, iudiciarios videlicet; serpens, inquam, ille antiquus, qui in paradiso parentibus nostris instillauit appetitum scientiæ boni & mali diuinæque similitudinis: *Eritis sicut Dij.* Verùm frustra est, nec tolerat hoc Michaël. Quare Draco ille debellandus & exturbandus est. Quod antequam fiat, priùs eius delictum examinandum est, tum sententia ferenda. Homines sunt isti Astrologi, qui pœnitere & immutari possunt; non Angeli. Quare proponamus eis delictum eorum, si fortè resipiscant.

I. Luciferi conatus fuit temerarius; vt patet ex eius voce: *Similis ero altissimo.* Quanta enim temeritas, cum Deo velle se comparare eiusque thronum occupare? Temerarius etiam est conatus Astrologorum; quia præsumunt scire, quæ Dei solius est nôsse. Deus enim ex præscientiâ futurorum contingentium demonstrat suam Deitatem, Isa. 41. *Annuntiate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia Dij estis vos.* Præsumunt scire, quæ nec Dæmones nôrunt, qui tamen totum stellarum orbem perambulare & inspicere possunt. Fatetur enim ipse Porphyrius Ethnicus apud Euseb. libro 6. de præparat. Euang. Dæmones in simulachris interrogatos sæpè mentiri, & quidem coactos à curiosis hominibus, fateri se respondere vera nescire. Et sanè si sciuissent Dæmones Christum

I. Est temeraria.

stum esse Dei filium, nunquam impulissent Iudæos ad ipsius necem. Ratio verò est, quia non penetrant cogitationes nostras. Præsumunt denique scire, quod nec ipsi homines, quibus diuinant, de se præsciunt futurum. Nescit enim homo quid cras facturus sit & mutat in momenta ferè sua proposita, mutaturque insuper à Dei inspirationibus & aliorum consilijs. At isti volunt sæpè prædicere audentque, quis sit futurus S. Pontifex; cùm hæc electio à plurium consensu constet, quorum omnium horoscopos scire deberent. Item quando bellum & inter quos futurum, cùm hoc pendeat ab electione similiter plurium. Rursum quis euentus futurus sit ciuitatis, cùm ædificatur; vti Romæ fecit Tarutius apud Plut. in Romulo. Præsagiunt diem Iudicij, qui tamen, scripturâ teste, omnibus est absconditus.

II. Est stulta. II. Fuit stultus. Quid enim stultius quàm velle Deo esse similem? Vnde sentiunt Theologi Luciferum hoc reuerà non appetijsse, nec adeò desipuisse; sed voluisse tantùm esse à Deo independentem. Iam vero stultissimum est, velle ex astris prænôsse ventura circa homines. Nam

1. 1. Nesciunt Astrologi illi, saltem perfectè, singularum stellarum virtutes in sublunaria. Nesciunt situm siderum, cùm perpetuò variet, & situm rapidissimo motu mutent. Sol enim vno quadrante percurrit 300000. ferè milliaria. Vnde vsque hodie nondum deprehenderunt punctum æquinoctij veri; consequenter nec cæterorum astrorum situm aut ingressum in certa signa nôrunt: nec sciunt veram natalis horam, cùm horologia fallant.

2. 2. Cur astra in ortum potiùs hominis vires suas exerant, quàm in conceptum vel animationem fœtus? Plus enim videntur operari in fœtum, cùm primùm existit, teste Ptolemæo lib. 4. cap. 2.

3. 3. Cur ex solis ferè planetis, & non etiam ex stellis fixis diuinant? hæ enim cum 1022. sint, quarum singulæ terræ globum excedunt, cur non etiam vires suas habeant? cur non refrangunt influentias planetarum? cur etiam planetæ non agunt in reliquam ætatem hominis?

4. 4. Cùm Sol aliaque astra vniuersales tantùm causæ & indeterminatæ sint, sicut brachiũ ad omnis generis artificia & opificia, labores & opera: vel lumen candelæ; causæ etiam particulares cognoscendæ sunt, vti subiectum seu corpus bene vel malè organizatum, eius qualitas & compositio. Adhæc parentum vitia aut virtutes, lac, nutricum sedulitas, victus, labores, sedes & domicilium, cõsuetudo, Magistri, medicamenta: prouidentia diuina, modò puniens peste, fame, & bello: modò remunerans, consideranda sunt; denique aliæ potentes constellationes, non procul dissitæ, aliorsum hominem inclinare possunt: ergo nec probabiliter aliquid de hoc colligi potest. Quis autem certi aliquid colligat ex vnius voce senatoris, non auditis alijs plurimis? Denique si vel anni tempestates & frugum prouentum prædicere nôrunt, cur nõn sibi prouident, v.g. vini copiam, pro hoc anno 1641. quo non creuit? nónne stulti sunt, cùm tam facilè ditari possent?

III. Fuit impius; quia diuinæ maiestatis reus, cuius coronam pedibus suis subijcere voluit. Genethliaci nihilo meliores sunt. 1. quia Christianam religionem euertunt. Primò dum Ecclesiam, quæ ipsos reprobat & persequitur, contemnunt. 2. quia vaticinia Prophetarum & Christi eneruant, potentissimum fidei nostræ argumentum; possent enim dicere infideles, ea omnia in astris præuisa fuisse à Christo & Prophetis. 3. possent hoc modo impij peccata sua Deo adscribere, si astra inclinarent voluntatem in peccata. III. Est impia. 1.

2. Quia hominem subijciunt astris, quæ tamen ad seruitium hominis creata sunt. Vnde Alphonsus Aragoniæ Rex solos Astrologos aulâ exclusit, Rex sapientissimus dicens: *Stultos astra regunt, sapientes dominantur astris*, Æn. Sylu. lib. 4. Comment. Adhæc hominum vitia cœlo adscribi poterunt, ipsique adijcient animum ad ea superanda. Præterea cœlum est causa corporea & materialis, ergo in animam nostram, quæ est spiritualis agere non potest. Denique potentia illa siderum vel potest ab homine impediri, ita vt non sequatur effectus: vel non potest. Si potest, ergo sicut effectus est incertus, & potest non euenire, ita prædictio eius incerta erit, si non potest, ergo nullum est liberum arbitrium. 2.

3. Quia prouidentiam diuinam euertunt. Constat enim è SS. litteris à Deo immitti flagella pro ratione peccatorum, pestem, bella, famem, grandinem: pluere Deum super vnam ciuitatem, super aliam non pluere, Amos 4. Si autem ista ex astrorum vi proueniunt, frustra adscribuntur prouidentiæ diuinæ. Neque dicant Deum pro libitu eorum influxus impedire v.g. ad preces nostras; sic enim essent signa inania & fallacia, quæ tamen à Deo ad euentus præsignificandos esse in cœlo quasi in libro posita contendunt; itaque tunc Deus aut ignorans futurorum aut fallax esset. 3.

IV. Fuit exitiosus Lucifero; nam in exitium eum impulit. Sic & studium Astrologorum perniciosum est. 1. Ipsismet Astrologis, quibus non modò graue peccatum mortale infert, verum etiam sæpè exitium. Certè à sapientioribus semper despicatui habiti & derisi, à terris expulsi, & ob delusiones plexi sunt vel eiecti ex vrbibus. Ioan. Galeatius Mediolan. Dux Astrologum, qui ipsi breuem, sibi longam vitam prædixit, in malam crucem suspendit. Corozett. de dictis memorab. Barthol. Cocles Bononiensis Astrologus à Capono, quem homicidam fore prædixit, in occipitio securi percussus perijt. Lucas Gauricus à Ioan. Bentiuolo, Bonon. viro principe, quòd fatalem eius horam vulgâsset, magnis cruciatibus extinctus est, vti refert meus olim Theologiæ Professor eruditissimus, Alexander de Angelis in tract. de Astrol. IV. Est exitiosa. 1.

2. Consulentibus, qui & ipsi cooperantur & alliciunt eos ad hoc studium, sicut Angeli qui 2.

qui cum Lucifero conspirârunt, proinde etiam ipsi cum duce suo in tartarum deiecti; vt taceam quòd deludantur sæpè ab illis miserè, vti Ludouicus Sfortia, Dux Mediolan. vt alibi dixi. Committunt ergo peccatum mortale, vt tradit Lucas Pinellus in spec. Confessionis; & colligitur ex tam seueris decretis Pontificum & Canonibus, nec non legibus Cæsareis: quibus sub graui pœnâ exclusionis à communione fidelium, & ab vrbibus ars illa interdicitur: Sanè Nicolaus III. Pp. clericum, qui ob furtum consuluit Astrologum, per annum suspendit.

Tripart. Dom 7. post Pent. C. 6.

Adhæc vel triste est & malum, quod prædicitur; vel lætum & bonum. Si primum, afferet perpetuum futuri mali metum & conduplicabit malum. Si secundum, pariet partim impatiens desiderium, partim formidinem mendacis prædictionis.

Accendunt etiam cupiditates humanas anxiè, sed frustrà: causant timores: auertant à bonis studijs.

3. §. 3. Alijs innocentibus, qui in suspicionem venire possint alicuius criminis patrati, vel patrandi per tales prædictiones, verbi gratia; si prædicant dominum aliquem gladio insidiatoris aut inimici, vel veneno tollendum. Tunc enim ille in suspicionem trahet domesticos suos; vel alios, quicumque ei aliquando aduersantur. Sic Valens Imp. cùm ab Astrologis sparsum esset, futurum ei successorem, cuius primæ litteræ essent *Theod.* suspectos habuit & occidit omnes Theodoros, Theodulos, Theodosios, adeoque vnum Theodosiolum ex Hispaniâ adductum necauit. Vnde parentes filiis suis talia nomina dare non sunt ausi, & data mutauerunt. Sozom. libro 6. capite 35. Sic & Iacobus III. Stuartus, Scotiæ Rex, cùm audisset ab Astrologo sibi à suis cædem imminere, omnes propinquos & officiales amouit, & alios ignotos substituit, in tyrannidem degenerans; totumque se voluptatibus dedit. Henniges in Geneal.

4. 4. Ipsi generi humano. Quis enim plantaret vineas & hortos, quis ædificaret domos, si scirent homines, vel breui se morituros, vel ea post paucos annos vastanda incendio, bello, grandine, fulmine? Quis coleret agros & vineas, si præsciret eas tempestate vel steriles futuras vel grandine mactandas? vnde viuerent pauperes operarij? Quodque maximum est, nemo ferè ageret bene, aut pœnitentiam ante vicinam mortem. Hac enim de causâ voluit Devs incertam nobis esse mortis horam, vt semper vigilaremus bene operando.

V. Est dolosa & fraudulenta. V. Addo & hoc (quòd in Luciferi conatu non reperio) dolosum & fraudulentum esse Astrologorum studium. 1. enim de Imperatoris vitâ, & reipublicæ statu nihil diuinandum præcipit eis Iulius Firmicus; quòd solus Imperator stellarum cursibus non subiaceat, cùm tamen mortalium idem sit ortus & interitus. Timent igitur ne non liceat Imperatori & reipublicæ gubernatoribus impunè mentiri. Deinde de diuitibus solùm, à quibus lucrum sperant, diuinant, de satrapis & heroinis: de plebeijs verò & tenuioris fortunæ hominibus nihil dicunt. Similiter & de stirpibus atque animantibus (quæ tamen longè magis astris subijciuntur quàm homines) de eorum vitâ & morte, prouentu, fœcunditate, nihil diuinare audiuntur; sed de hominibus tantùm, à quibus lucrum sperant.

Adhæc suas prædictiones ferè ænigmaticè proponunt, per symbola obscura, quæ ipsi variè exponere possint: item per amphibologias & terminos genericos aut dubios. Rursum fabricant in cœlo domos, cùm nullæ sint, nisi quas ipsi confingunt.

Denique scribit Leuinus Lemnius Medicus Zirizæus in lib. de Astrologiâ; tales Vlysseâ calliditate perlustrare regiones omnes & studia populi obseruare, in quem fauor hominum inclinet, qui rumores disseminentur vel in laudem, vel in probrum cuiusque: quæ huic Regi cum finitimo controuersiæ aut simultates, quæ sit inter fœderatos conspiratio, inter ciuiles contentio, inter competitores concertatio: sic illis ferè astra minari aiunt, qui opibus minùs valent, qui armorum aut amicorum præsidio destituti &c. Cumque huiusmodi rerum experientiam comparârunt, migrant de regione & scribunt quæ alibi, vbi priùs fuerunt, vel fiunt, vel facta sunt aut rationabiliter futura putantur.

Verùm quis hos tales tolleret? Impingunt in astra, quæ Devs tam longè à nobis remouit, & vt seruirent nobis, creauit: impingunt in Scripturam sacram: impingunt in SS. Canones & iura Cæsarea: impingunt in religionem, in liberum arbitrium, in bonos mores, ne plura dicam. Iudicate nunc Audit. quid cum talibus agendum sit. Nónne cum Lucifero tartarum merentur? Sed mitiùs agamus, & libros tantùm eorum igni demus, ipsos autem saluare conemur, quomodo Sanctus Augustinus in Psalm. 61. talem saluauit, eâ lege, vt libros Genethliacos ante Ecclesiam combureret & pœnitentiam ageret.

THEMA QVINTVM.

Angelorum lapsus terribilis eruditio nostra.

I. *Qui lapsi sunt Angeli erant.*
II. *Nec vni eorum parsum.*
III. *In flagranti delicto mox correpti sunt.*
IV. *E cœlo in abyssum deiecti.*
V. *Vita eiecti sunt vt redire in gratiam nequeant.*
VI. *Propter vnicum peccatum mentale.*

Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. *Matth.* 11.

Lvctuosus Audit. & lamentabilis casus accidit. Rex quidam potentissimus offensus vnico insolenti verbo à tertia parte aulæ suæ,

suæ, & quidem nobilissimâ: nimirum à præfecto aulæ, cui adhærebant multi Comites & Barones, Camerarij & Consiliarij, Dapiferi & Ephebi: in tantam exarsit iracundiam, vt eos è conspectu & aula suâ continuò exturbârit,& in profundissimum ac teterrimum carcerem detruserit, varijs tormentis illic cruciandos, nec vnquam redimendos. Quo animo, quo terrore putatis hoc inaudisse ciues, illius Regis subditos? quis neget omnes & singulos hoc seueritatis exemplo consternatos, sibi timuisse à Regis sui irâ, & imposterum cauisse cum omni diligentiâ, ne vel vnico verbo eum offenderent? Ita sanè opinor. Quis verò iste Rex? Deus omnipotens creator & Rex omnium nostrum. Offensus ipse fuit à tertiâ parte aulæ suæ cœlestis, ab Angelorum principe & innumeris alijs ex omnibus eorum choris & ordinibus, cum eo conspirantibus: offensus, inquam, vnico insolenti verbo: & reus mox cum suis asseclis, nullo excepto è cælo exturbatus & in profundissimam terræ cloacam, in tartareum carcerem deiectus est, nunquam inde rediturus, sed omni tormentorum generè illuc cruciandus. Quid nos ad hoc mortales? An Deum nostrum non timebimus? non summo studio cauebimus, ne ipsum offendamus? Non dubito Audit. nos hoc facturos. Quod tamen vt essi aciùs fiat, tragicum hoc spectaculum meliùs considerabimus.

I. Qui lapsi sunt Angeli erant. I. Qui lapsi & damnati sunt, Angeli fuerunt, præ omnibus creatururis nobilissimæ; & iuxta communem Patrum sententiam Angelorum omnium supremus Lucifer cum adhærentibus sibi; de quo dicitur Iob 40. *Ipse est principium viarum Domini*, q.d. prima & præstantissima Dei creatura, vt sentit Sanctus Gregorius in II. Reg. lib. 4. cap. 1. Isaiæ verò 14. appellatur *Lucifer*, à stellâ illâ lucidissima, quæ præcedit orientem Solem, & sequitur occidentem, quasi ei à latere proximè adhærens: *Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui manè oriebaris!* Denique Ezech. 18. sub typo Regis Tyri dicitur de ipso: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientiâ & perfectus decore, in delicijs paradisi DEI fuisti: omnis lapis pretiosus operimentum tuum &c.* Ergo talis ac tantus cum cohorte sua non multò inferioris nobilitatis, velut aulæ Dei cœlestis præfectus cum illustrissimis quibusque ephebis iram Dei incurrit, & mox posthabitâ tam excelsæ naturæ præstantiâ & cum Deo propinquitate, ex aulâ cœli exturbatus est in carceres perpetuos, teterrimos & omnibus ærumnis plenissimos. Quis hîc non totis artubus contremiscat? Hinc enim Sanctus Petrus Epist. 2. cap. 2. ita ratiocinatur? *Si DEVS Angelis peccantibus non pepercit, sed ridentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reseruari*, non absoluit sententiam; quia sequelam velut per se claram relinquit; hanc videlicet: multò minùs igitur hominibus, vt qui Angelis longè inferiores & viliores sunt, parcet: sed in iudicium reseruabit; cruciandos in tartaro. Quis enim ex plebe non metuat Regem offendere, si intelligat proceres aulæ ob læsam eius maiestatem supplicijs enectos esse? *Vlula abies*, inquit Zacharias c. 11. *quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt*, hoc est, vlulate senatores, & magistratus, minores Ierosolymitæ, quia ceciderunt vestri Principes. Quid nos respectu Angelorum, abietes respectu cedrorum, ciues respectu Principum? Quòd si primus locus à lapsu & ira Dei securus non est, quomodo erunt medij & infimi? Lucifer primus Angelorum cecidit, Saül primus Regum Hebræorum reprobatus & damnatus est. Petrus primus Apostolorum cecidit; quis sibi non timebit? Vnde propositis illorum trium exemplis subdit Sanctus Gregorius lib. 4. in II. Reg. cap. 1. *cautela minorum sit ruina maiorum.*

II. Omnes quotquot cum Lucifero conspirârunt vel eius consilium approbârunt, vnà cum ipso damnati sunt, nec vni quidem parsum; tametsi tertia pars Angelorum cum eo cecidisse insinuatur Apoc. 12. *Cauda eius* (Draconis) *trahebat tertiam partem stellarum*, q.d. innumerabilem multitudinem. Quis hic non exclamet cum Propheta Psal. 89. *Quis nouit potestatem iræ tuæ & præ timore tuo iram tuam dinnumerare? Dexteram tuam sic notam fac*, q.d. voluisti nimirum hoc exemplo seuerissimi iudicij notam facere potentiam & iustitiam tuam. Etenim Principes terræ & Duces militiæ, quando integra ciuitas, vel militum legio eis rebellat, non solent plectere omnes rebellionis complices: sed paucos aliquos ac ferè capita & malorum incentores tantùm; quia nimirum Princeps opus habet subditis, Dux militibus. Sic egit Maximianus Imp. cum S. Mauritij legione, quando hæc ad illius imperium Dijs sacrificare renuit. Præcipit enim primò, vt ex ea decimus quisque gladio feriretur; cumque reliqui adhuc abnuerent Maximiani Imperium, iterum decimati; ac demum, vbi nec sic, qui remanserant, parerent, eius iussu à toto exercitu obtruncati sunt, apud Baron. anno 297. Non sic agit Deus; sed *anima quæ peccauerit, ipsa morietur*, ait Ezec. 18. quia nimirum Deus nemine opus habet. Vnde sapienter sacerdotes illi Hebræorum manus in cœlum protendentes contra Nicanorem extrema eis minantem, orant: *Tu Domine vniuersorum, qui nullius indiges &c.* 2. Machab. 14. II. Nec vni eorum parsum.

III. In flagranti delicto comprehensi mox correpti & cœlo eiecti sunt instar fulguris, vt ait Dominus Luc. 10. *Videbam Satanam sicut fulgur de cœlo cadentem.* Quemadmodum enim fulgur, si lapidem ferat, simul in ictu oculi & micat & ferit seu fulminat: & sicut ictu sclopi fragor dum editur, simul homo aut fera sternitur (Knall vnd Fal zugleich/) ita peccantes Angelos mox sententia damnationis prostrauit & supplicium corripuit. Non datum eis vel minimum resipiscendi spatium; nec admissi intercessores Angeli boni; quales admissi & auditi, Moyses pro populo Hebræo præuaricatore, Exodi 32. populus pro Ionathâ morti adiudicato 1. Regum 13. Poterant Angeli illi absolutè loquendo retractare errorem suum, III. In flagranti delicto mox correpti sunt.

suum,) quia liberi natura adeoque flexiles sunt, vt euincit Scotus in 2. distinct. 6. quæst. 2. & Gabriel ibidem quæst. 1. art. 2. non tamen ad hoc agendum accepére terminum aliquem; quia nimirum non ex infirmitate aut ignorantia (vt plerumque nos delinquimus) sed ex certâ malitia adeoque plena voluntate peccârunt. Ex quo discimus imprimis quàm periculosum sit peccare deliberatè & dedita opera ex mera libidine. Qui enim sic delinquunt, meritò timent seu repentinum supplicium, seu subtractionem gratiæ diuinæ ad resurgendum necessariæ. Vt enim canem magnum nos inuadẽtem sine mora impetimus baculo aut lapidibus: catellum non item, nisi pergat esse molestus: & vt contumelias à viro irrogatas mox vindicamus, à puero toleramus: ita & peccata ex malitia merentur celerem pœnam: quæ contingunt ex ignorantia aut infirmitate, aliquamdiu tolerantur.

Deinde quantum pondus sit peccati; quod tam robustos spiritus in momento è cœlo depressit, seu vt Sanctus Petrus loquitur, *rudentibus inferni* detraxit in tartarum, tam potenter quàm rudentes nauim trahunt quocumque & retinent. Hinc profectò iure peccatum toties nominant Prophetæ *onus*; vti Isaias: *Onus Moab, onus Damasci &c.* Nahum, *onus Niniue.* Habacuc, *onus quod vidit Habacuc*, & alij. Quin & nos Germani grauia peccata appellamus **Laster /** quasi grauia onera. In vita S. Simeonis Treuirensis Monachi refert Euerwinus Abbas Doleiensis, apud Sur. 1. Iunij, iuuenem ad eius Sancti templum & solemnitatem ascendere voluisse, sed pondere inuisibili aggrauatum pergere non potuisse: impulsum, tractum ac denique portatum, sed interim magis ac magis grauem effectum, adeò vt à multis viris tolli non posset; donec proposuit per confessionem se conscientiam expiaturum. Voluit in hoc iuuene DEVS rudi plebi sensibiliter ostendere, quanta grauitas sit peccati; quo, nisi DEI miseratione peccator sustineretur, vtique mox ad inferos deprimeretur, terra dirupta, cum Core, Dathan & Abiron.

IV. E cœlo in abyssum deiecti. — IV. E cœlo in abyssum & inferni incendium deiecti sunt: è summo honoris loco ad infimum ignominiæ: è pulcherrimis fœdissimi effecti. Terribile seueritatis exemplum statuit Assuerus Rex Persarum, quando Aman, primum in aula principem, ob vnum delictum ex ipsa regia regioque conuiuio repentè extrahi & rapi iussit in crucem, ad summam ignominiam è summo honore, Esth. 7. Sed parum hoc aut nihil erat, eius respectu quod DEVS statuit in Lucifero, quando eum cum suis è cœli regia trahi iussit ad orcum. Amanis facies à ministris operta fuit, quasi indigni, qui aspiceret Regem; & digni, qui oppleretur tenebris ac confusione: Lucifero etiam vultus obuelatus est, ne videret Dei gloriam: gratia quoque expoliatus, tenebris & horrore perfusus est. Aman in altissimam crucem, 50. cubitorum, extra vrbem Susan appensus est: Lucifer ad imum inferni detrusus & ludibrium toti mundo factus. Aman cruci affixus est, vt in ea diutiùs viueret, (vt ex simili colligitur 1. Esdr. 6. v. 11.) Lucifer cum suis in ignem iniectus, vt in eo semper viueret; neque in crucem actus est, sed in ignem potiùs, quia sacrilegus erat, ipsam diuinitatis coronam sibi arrogans; itaque pœnam ignis omnium grauissimam commeritus. Ignis ille tartareus quasi animatus tortor & carnifex est peccatorum, minister diuinæ iustitiæ; qui vbicumque peccatum aliquod subolfacit, illuc statim grassari iure suo, & deuorare impium vult; adeò vt in cœlum etiam violentas manus iniecerit & præuaricantes Angelos inde extraxerit. Tantùm igitur malum est peccatum, vt ne in cœlo quidem asylum inueniat contra illum satellitem, qui etiam sacra loca inuadit extrahitque reos.

V. Ita eiecti sunt vt redire in gratiam nequeant. — V. Ita à cœlo in abyssum deiecti sunt, vt nequeant inde ampliùs remeare aut à peccato suo resipiscere per omnem æternitatem: subtracto nimirum eis concursu gratiæ diuinæ. Ait enim Sanctus Iacobus *rudentibus inferni* in tartarum detractos & traditos ad cruciatum. Nulla autem ex inferno datur redemptio: fortissimi illi rudentes perpetuò eos alligant; quod enim est mors homini, hoc erat lapsus Angelo: homo ad mortem vsque viator est, Angelus vsque ad lapsum erat. Nec mirum, cùm enim sint perfectissimæ & intelligentissimæ creaturæ, perfectissimæ Dei obedientiæ obstricti sunt; quemadmodum & in bello milites, vt si vel semel vnum articulum transgrediantur, statim rei capitis fiant. Hinc ille Atheniensium Dux Lamachus castigauit quendam centurionem, qui deliquerat nescio quid. Et cùm ille dixisset: *Non iterum istud committam: Ne possis quidem*, inquit, *in bello peccare bis: Error enim in bello mors est.* Plut. in Regum Apopht. Pari ratione error in Angelis mors est. Sunt enim ipsi Dei milites strictissimæ alligati obseruantiæ, velut eius milites, qui pro Dei gloria potentissimè pugnent. Vnde eorum exercitus appellatur *militia cælestis*, Lucæ 2. & *Castra DEI*, Genes. 32. Ipse verò DEVS, *DEVS Sabaoth*, hoc est, *exercituum*, Audiamus vnum è Dæmonibus hac de re interrogatum à Sancto Bernardo in muliere ab ipso obsessa. Hunc enim cùm Papiæ in Ecclesia S. Syri Bernardus percontatus esset inter alia. *Vnde Iesum nosti, & si vnquam eum vidisti? Vidi*, inquit, *Vbinam eum vidisti? In gloriâ. Et tu in gloriâ fuisti? Fui quidem. Et quomodo inde existi? Cum Lucifero*, inquit, *multi cecidimus*. Hæc autem omnia voce lugubri per os vetulæ audientibus omnibus loquebatur. Respondente autem S. Abbate: *Nunquid in illam gloriam redire velles, & restitui in gradum pristinum?* Rursum voce mutata & miro modo cachinnans: *Hoc*, inquit, *tardum est.* Et nihil vltra loquens, orante attentiùs viro Dei, nequissimus ille victus abscessit. O miseri vos Dæmones, quibus redire ad gratiam & cœlum, iam nimis tardum est! Fœlices contra nos, quibus adhuc patet aditus ad gloriam; si tamen intrare in tempore cõtendimus.

Væ il-

Væ illis, qui cum Dæmonibus dicent aliquando: *Nimis tardum est*, ad superos redire.

VI. Propter vnicum peccatum mentale.

VI. Propter vnicum peccatum mentale, seu cogitationem superbam, quâ vel appetebat proprijs viribus supernaturalem beatitudinem: vel eam spreuit & naturalem suam tantùm retinere: vel alijs Angelis independenter à Deo imperare voluit, vel, vt alij existimât, vnionem hypostaticam ambijt, Christo eam inuidens. Quidquid verò illud sit, aliquid Deo soli debitum, sibi attribuere, sibi rapere voluit, ad instar alicuius ministri, qui fruges aliúmve cibum domino suo debitum adeoque afferendum, priùs ipse vel delibat, vel omninò deuorat. Quis verò hoc audito non contremiscat? Ob vnicam ambitiosam cogitationem tanti cœli proceres tanto numero tantis addicuntur pœnis! Edixerat Saül sub pœnâ mortis, ne quis militum aliquid gustaret vsque ad vesperam; hoc mandatum Ionathas fuit transgressus sed leuissimè: virgæ enim suæ apicem intinxit in mel fluens applicuitque ori & mel gustauit. Quod vbi resciijt Saul filium morti addixit. Ad quod Ionathas: *Gustans gustaui paululum mellis, & ecce ego morior.* Verùm intercessit populus, ne pœnas daret Ionathas, 1. Reg. 14. Videte nunc Luciferum cum cohorte suâ. Vnicâ honoris sibi interdicti appetitione lactauit se paulisper, quasi summitate virgæ gustans parum mellis, & in æternæ morti & stygis incendio adiudicatur: nec ex tanto reliquo Angelorum numero vel vnus est, qui pro reis intercedere & Devm iudicem mitigare audeat. Vbi iam sunt, qui dicere non verentur cogitationes malas parum aut nihil curandas, adeoque à vectigalibus esse liberas (Die Gedancken seyn Zoll frey!) Vbi, qui ob vnicum lapsum parum sibi timent, quasi primi errores condonari debeant? Quid verò de illis dicam, qui peccata eadem toties conduplicant? Bene igitur monet Ecclesiasticus cap. 21. *Fili peccasti? non adijcias iterum*, quia scilicet iteratio facit; vt peccatum humanum fiat quasi Angelicum, adeóque veniâ indignum; & tales *nonnunquam ita præueniuntur repentino DEI furore, vt nec conuersionis tempus, nec beneficium remissionis inueniant*, ait S. Fulgentius de fide ad Petrum cap. 3. Præ cæteris verò fugiamus superbiam, quæ prostrauit supremum Angelum & cum ipso alios innumeros. Hac de causâ Dominus Luc. 13. proponit exemplum illud iustitiæ diuinæ de turri in Siloë, quæ casu suo obtriuit homines octodecim, addens: *Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis*, q. d. in cautelam vestram id permisit Devs. Turris erat Lucifer, qui casu suo obtriuit Angelos innumerabiles. Casus hic permissus est ad cautelam hominum. Nisi ergo conuersi fueritis, omnes similiter peribitis.

IN FESTO S. SIMONIS ET IVDÆ.

THEMATA.

I. Quando Iudæ seu Confessores esse debeamus.
II. Iudæ proditori qui non absimiles.
III. Cur, quomodo & quando Zelotæ esse debeamus.
IV. Obedientia quibus maximè commendata esse debeat.
V. Inferiores ne dominentur superioribus.

THEMA PRIMVM.

Quando Iudæ seu Confessores esse debeamus.

I. *Quando fides profitenda.*
II. *Quando veritati testimonium perhibendum.*
III. *Quando confessio peccatorum facienda.*
IV. *Quando quis conuictus de peccato arguitur.*
V. *Quando innocentes pro nobis affliguntur.*
VI. *Quando à DEO punimur ob peccata nostra.*

Hæc omnia facient vobis propter nomen meum. *Ioan. 15.*

Scimvs Audit. multa passos esse Apostolos propter nomen Christi; neque hoc miramur. Id verò mirandum est, quòd vnus Apostolus pati debeat propter nomen alterius. Quomodo? dicetis. Nónne Iudas Thaddæus sanctus Christi Apostolus est? Hic tamen pati debet propter Iudam proditorem; quia Christiani cùm aliorum Apostolorum nomina assumant & venerentur, solum nomen Iudæ vitant. Nec enim facilè reperitur aliquis, qui hoc vocetur nomine: odio proditoris Christi. Non nisi vnus eius nominis commemoratur Christianus Act. 15. & alius quidam scriptor Ecclesiasticus apud S. Hieronym. lib. de script. Eccl. Et tamen nomen Iudæ honorificum & speciosum est; significat enim Confessorem seu Confessionem, vt patet Genes. 29. vbi Lia cùm peperisset vltimum filium, dixit: *Modò confitebor Domino:* Et hoc vocauit eum *Iudam*. Tales verò Christus Dominus magnoperè desiderat, Christianos, inquam, confitentes, odit verò negantes.

Iudas idē quod Cōfessor.

Ita

Ita enim loquitur Matth. 10. *Omnis, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo, qui in cælis est: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo.* Ergò si non nomine, propter odium scilicet proditoris, volumus esse Iudæ, simus saltem re; propter Iudam Thaddæum, qui gloriosam Christi confessionem & suo calamo scripsit, & sanguine subscripsit. Sed quâ in re & quando potissimùm tales esse nos oportet? Audiamus.

I. Quando fides profitenda.

I. Quando fides profitenda est. Ita enim testatur Apostolus ad Hebr. 10. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura: Omnis qui credit in illum, non confundetur.* Isaiæ videlicet 28. vbi paulò aliter ex 70. dicitur: *Qui crediderit, non festinet*, hoc est, non trepidet, sed instar leonis, etiam coram canibus, tardè & grauiter incedat, fidem profitendo. Accedit Christi sententia iam dicta. Et iure: si enim turpe est militibus negare fidem Duci datam, cur non etiam & magis, negare fidem Deo datam? At qui cùm Dei aut proximi salus id exigit, non confitetur; hoc ipso iam ad defectionem inclinare videtur. Hinc nec linguâ solâ Christum negare, nec tacendo dissimulare fidem voluere martyres, S. Gordius miles productus in theatrum, instar leonis, vt scribit S. Basilius, intrepido prodijt animo: monitus vt ore tantùm negaret, nō corde; respondit: *Ego sanè ne lingua quidem meum vnquā negabo auctorem. Corde namque credimus ad iustitiam ore autem confitemur ad salutem. Nolite errare, DEVS nequaquam irrideri potest. Ex ore nostro nos iudicat. Nónne tremendam Christi sententiam audistis: Qui me negabit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo! Mihi consulitis, vt DEVM nôsse dissimulem? &c.* apud S. Basil. orat. Paneg. Sur. 3. Ianuar. S. Mamas iuuenis ab Aureliano Imp. flagris cædi iussus, audijt: *Si vel solis labris te sacrificaturum dixeris, continuò ab omni supplicio liberaberis.* Cui ille: *Nec labris nec corde verum DEVM & Regem Christum vnquam negabo.* Metaphr. apud Sur. 17. Aug.

Et quid mirum hoc facere Christianos propter Christum, si hoc fecit sub antiquâ lege Eleazarus ille Iudeus, qui contra leges Dei patrias iussus ab Antiochi præfecto carnes porcinas edere, cùm astātes aliqui amici alias ei carnes, quibus vesci liceret, obtrudere vellent, respuit; nolens etiam simulare vetitam comestionem, in contemptum legis suæ, 2. Mach. 6.

Ratio est, quia qui negat fidem suam; hoc ipso improbat eam, adeoque ipsum Christum, cui adhærere erubescit; quasi id nefarium sit. De malo enim erubescimus, non de bono. S. Iustinus Martyr in Apologiâ primâ pro Christianis ait: *Qui se esse negat, is aut rem, quā improbauit negat, aut certè re indignum se & ab ea alienum sciens, vitat confessionem: quorum neutrum in verum Christianum cadit.*

II. Quando veritati testimonium perhibendum.

II. Quando veritati testimonium perhibendum exigit Dei honor vel proximi salus. Ita præcipit Ecclesiasticus cap. 4. *Pro anima tua ne confundaris dicere verum*, hoc est, vt animam tuam à peccato illæsam serues, vel pro animâ, hoc est, vitâ tuâ; ita vt malis vitam perdere, quàm veritatem supprimere. Veritas enim deprimi aut abscondi renuit: olei instar semper enatare cupit. Hinc lamentatur Isaias cap. 6. *Va mihi quia tacui; quia vir pollutus labijs ego sum.* Sed cur? *quia non audacter Oziam impium Regem corripuit*, inquit Sanctus Hieronymus in eum locum; vt videlicet ei diceret: Non licet tibi adolere incensum aut sacrificare; cùm non sis sacerdos. Qui tamen posteà calculo ignito purgatus & confortatus impium Manassem audacter reprehendit vsque ad dirissimos cruciatus, quibus medius sectus est. *Fertur ei in carcere posito*, ait Sanctus Ambrosius lib. 12. in Psalm. 118. *Diabolum dixisse: Dic quia non à Domino locutus es, quæ dixisti; & omnium in te mentes affectusque mutabo, vt qui indignantur iniuriam, absolutionē conferant. Sed ille gratius iudicauit pro veritate supplicium, quàm pro adulatione beneficium.* Talis & Daniel fuit, quando ductâ ad necem innocente Susannâ exclamauit: *Innocens ego sum à sanguine huius*, moxque increpans populum: *Sic fatui filij Israël*, inquit, *non iudicantes neque quod verum est cognoscentes, condemnâstis filiam Israël?* Dan. 13. Talis Ioannes Bapt. qui Herodi inculcabat: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Talis in nouo testamento mulier illa de turbâ, dum alij Christum appellant Beelzebub, eiusque mancipium, extollens vocem dixit: *Beatus venter, qui te portauit.* Luc. 11. Talis etiam in Cruce latro, qui Christi innocentiam contra iniquos Iudices & Principes Iudæorum, blasphemias in ipsum euomentes, tutatus ac professus est, non sine maioris tormenti sui periculo. Poëmen Eremita sanctus dixit se à feris deuorandum, quòd peregrinum à canibus lacerari videns, non defendisset; quod etiam ipsi contigit. In prato spirituali cap. 167. Viderit is, qui innocentes videt laniari à canibus maleuolis, nec defendit testimonio, quid ipse mereatur.

III. Quando confessio peccatorum facienda.

III. Quando confessio peccatorum sacramentalis facienda est. De quo Ecclesiasticus cit. 4. cap. subdit: *Non confundaris confiteri peccata tua. Est enim* (vt paulò ante v. 25. dixerat,) *confusio adducēs peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam.* Qualis reuerà est confusio in confessione; gratiam & gloriam adducens. Quid enim magis tibi foret gloriosum, à Dæmone te constrictum vinculis peccatorum tuorum circumduci: an Dæmonem à te? nónne hoc posterius? Cogitauit Baiazetes Turcarum Imper. Tartarorum regem Tamerlanem caueæ ferreæ includere, & secum vndique circumducere, vti ipsi victus posteà confessus fuit; sed hoc ipsummet ei suppliciū irrogatum posteà à Tamerlane est. Dæmon peccatorem ante confessionem, catenis peccatorum eius ligatum, vndique circumducit. At vbi is confiteri incipit, tum iisdē vinculis suis Dæmonem vincire & circumducere incipit. Vtrum ei gloriosius? Audi Sanctum Gregorium Nazianz. Orat.

Orat. in S. Baptisma: *Ne peccatum tuum confiteri grauueris, sciens, quo pacto Ioannes baptizauerit, vt per huius vita pudorem futuri sæculi pudorem ignominiamq; fugias (nam hæc quoque sempiterni supplicij pars est) ac perspicuum facias te seriò, atque ex animo peccatum odisse, dum illud tanquam contumeliâ dignum traducis ac velut ludibrio exponis, de eoq; triumphum agis.* Per confessionem educis Dæmoni gladium, quo contra te accinctus venit, eique caput amputas, velut alter Dauid giganteo illi Goliath. Quàm id gloriosum Dauidi fuit, tam tibi est hoc honorificum. Huius rei exemplum refert B. Ioan. Climachus gradu 4. de latrone quodam famoso, qui receptus in cœnobium hortatu Abbatis in præsentiâ 230. Monachorum omnia sua peccata eaque grauissima publicè in templo die Dominico confessus est, vt per hanc confusionem mereretur euadere æternum: & pleniorem obtineret indulgentiam. Visus autem tunc à fratre quodam est homo nigerrimus illi astare, & quoties latro peccatum aliquod confitebatur, id è suâ tabulâ delere.

IV. Quando quis conuictus de peccato arguitur.

IV. Quando extra confessionem de peccato quis conuincitur & arguitur; tunc enim meliùs infamiam non absterget, quàm reum se confitendo. Quemadmodum enim naturalium defectuum pudorem faciliùs opprimimus, si eos liberè confiteamur aut prodamus; quàm si negare aut fuco tegere conemur: ita & moralium quoque. Agesilaus Rex, suam clauditatem per iocum ridendo, vitium non mediocriter emendabat, tantoque magis, quo nulli parceret labori, claudus licet. Plut. in Agesilao. Sic etiam, qui ingenuè suam fatetur culpam, cum iustè reprehenditur, magnâ ex parte eam delet coram Deo & hominibus. Exemplum habemus in Iudâ, filio Iacobi, qui de stupro conuictus à nuru suâ, ingenuè confessus est, eamque se iustiorem pronunciauit, Genes. 38. Hinc Iacob moriens ei benedixit his verbis: *Iuda te laudabunt fratres tui.* Causam explicat Paraphrastes Chald. sic exponens: *Iuda tu confessus es & non erubuisti, in te confitebuntur fratres tui.* Quod factum est, quando reum se confessus, verè Iudas seu confitens fuit; te igitur ob hoc, inquit, *laudabunt fratres tui.* Genes. 49. Denunciatus diuino oraculo fuit de furto Achan, Ios. 7. cui proinde Iosue. *Fili mi da gloriam Domino DEO Israël & confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas mihi.* Responditque Achan Iosue & dixit ei: *Verè ego peccaui Domino DEO Israël & sic & sic feci.* Profuit hæc confessio reo, quamuis extorta: quia hinc sentiunt Doctores condonatam ei pœnam saltem æternam, velut pœnitenti: deinde mitigata est pœna temporalis; cùm enim Dei mandato comburi deberet, priùs lapidatus est. Vnde etiam colligimus eos, qui culpam suam fatentur, dare gloriam Deo, quia sanctum & iustum eum fatentur, contra quem peccârunt. Dauid quando à Nathan redargutus est de peccato suo, culpam mox confessus: *Peccaui*, inquit, *Domino.* Vnde illicò audiuit: *Dominus quoque transtulit peccatum tuum* (hoc est, supplicium mortis quod tibi comminatus fuit) *non morieris.* Quid vult vocula *Quoque?* quis alius præter Deum transtulit peccatum Dauidis? Ipse nimirum Dauid per humilem & contritam confessionem transtulit à se culpam, & Deus transtulit ab eo pœnam. Contrà verò Saul redargutus à Samuele, quòd non obedisset mandato Dei, cùm negaret culpam dicens: *Imò audiui vocem Domini*, (1. Reg. 15.) reprobatus est à Deo.

V. Quando innocentes pro nobis affliguntur.

V. Quando alij innocentes propter nos, vel loco nostri affliguntur. Tunc enim eorum innocentiam tueri nostrâ confessione tenemus. Sic egit Dauid secundo Regum vltimo, quando videns cædi peste subditos, ob peccatum numerati à se populi, dixit ad Dominum: *Ego sum, qui peccaui, ego, iniquè egi: isti, qui oues sunt, quid fecerunt? vertatur obsecro manus tua contra me.* Et en quid hæc confessione effecerit. Statim enim misit ei Deus Prophetam Gad, monens quomodo dirum illud supplicium à se & populo suo posset amoliri, & Dei gratiam rursus inire; scilicet ædificando altare & offerendo sacrificium. Quo facto mox cessauit plaga. Idem fecit Ionas, quando vidit propter suam culpam fuisse ortam tempestatem & periclitari alios: *Tollite me & mittite in mare, & cessabit mare à vobis: scio enim ego quoniam propter me tempestas hæc grandis venit super vos.* Ioan. 1. vnde obtinuit, vt viuus seruaretur in ceto. His non absimilis fuit Sanctus Sozon pastor ouium, qui cum Pompeiopoli videret sub Maximiano Gentilium Idola coli & Christianos opprimi, zelo fidei incensus, fanum intrauit ac statuæ cuiusdam Idoli aureæ dextram amputauit, eoque auro pauperes Christianos aliquamdiu sustentauit. Inquisitum mox in reum, & in suspicionem tracti aliqui innocentes, carceribus inclusi & miserè excruciati sunt. Quod cùm audiret Sozon, propter suum factum scilicet torqueri innoxios, intrepidè Magistratum adit, seque eum esse, qui statuæ manum subripuisset, vtpotè muto & stulto Idolo, eamque in pauperes erogâsset, indicauit rogans vt ipso prehenso innocentes dimitterentur. Placuit id factum Deo ita, vt Sozonti non solùm robur ad ferendos pro Christo cruciatus impertiret, sed etiam carnifices, qui enectum flammis absumere volebant, terribili tempestate fugaret, & cœlesti splendore noctis tenebras discuteret, quoad corpus eius à Christianis honorificè sepeliretur. Metaph. apud Sur. 7. Septemb.

Denique cum Deo aut Sanctis gloria danda est, eorumque honor defendendus. Fuit matrona quædam, vt refert Cæsarius libro 8. Mirac. cap. 61. quæ è duodecim Apostolis singularem vnum Patronum sortitò volens eligere, iuxta antiquam consuetudinem, extraxit per candelam Beatum Iudam Apostolum. Indignata verò nomini huic, candelam vnà cum nomine retro cistam iactauit. In nocte apparuit ei S. Iudas querens se ab ea contemptum, & retro cistam indignè proiectum, nec sic acquieuit, donec verbis additæ sunt pla-

gæ. Integro igitur anno lecto paralytica decubuit.

VI. Quando à Deo punimur ob peccata nostra.

VI. Quando à Deo punimur ob peccata nostra. Tunc enim decet causam flagellorum nobis ipsis adscribere & Dei iustitiam laudare, quæ nemini iniuriam facit. Plurimùm ad cohibendam Dei manum vltricem hoc iuuat, si nos reos fateamur, tametsi fortè ex alienâ culpâ. Tobias in captiuitatem ductus cum alijs, & percussus cœcitate confitetur culpam suam & suorum: *Quoniam non obediuimus præceptis tuis, ideò traditi sumus in direptionem, &c.* Denique iustitiam prædicat: & tunc mittitur Angelus Raphael, qui eum consoletur & curet. Tob. 3. Daniel item in captiuitate positus sibi suisque culpam adscribit: *Peccauimus, iniquitatem fecimus: impiè egimus & recessimus & declinauimus à mandatis tuis, &c.* Et adhuc eo loquente mittitur Angelus Gabriel, qui consoletur eum de liberatione populi. Dan. 9. Vbi enim aduertit Devs, quòd incipiamus per agnitionem & confessionem scelerum nostrorum confundere & flagellare quasi nosmetipsos; (quod vnicum optat) tunc desinit ipse nos flagellare. Sanctus Lupus Trecassinæ vrbis Episcopus, Attilâ ciuitatem obsidente, ad eum progressus interrogauit, quis esset, qui sic suos armis lacesseret? Vbi ille respondit, *flagellum se DEI esse:* ingemiscens intulit: *Et ego Lupus, vastator gregis DEI, dignus flagello eius.* Et protinùs portas reserari iussit. Ingressus Attila rectà vrbem pertransijt, nihil hostiliter agens, ne respiciens quidem ad quemquam oppidanorum; quasi neminem vidisset. Hanc tantam tutandæ ciuitatis gratiam Devs contulit Lupo vt qui se dignum flagello confessus fuerat, à flagello liber esset. Marulus libro 5. capite secundo. Multò verò magis reos nos fateri debemus, cùm reos esse scimus. *Ducebatur Olisippone*, inquit Benedict. Fernandez in capite 38. Genes. *vbi hæc scribo, ob homicidium vnus ad supplicium; ingenti (vt fit) apparitorum turbâ constipatum, copiosa vulgi multitudo reum sequebatur: Ergo ventum est ad plateam, vbi parochia Sancti Martyris Sebastiani visitur, iacebat verò prostrata ad parietem templi marmorea columna, hîc reus subsistit sedetque paulisper vt vires reliquo itineri resumat. Substitit quoque vniuersa illa pompa Ille igitur oculis locum designans vocem in hunc modum contendit: O viri! qui adestis, audite obsecro. DEVM supremum omnium Iudicem, cuius tribunali mox sistendus ducor ad patibulum, obtestor ego infœlix, immunem me prorsusque innocentem esse ab hoc homicidio, cuius reus in iudicio conuictus suspendio mortem paulò pòst subiturus sum. At (ô DEVS mundi rector, quem nihil latet eorum, quæ vel in tenebris vel in latebris agimus) hoc eodem lapide sedentem hominem, quem ne noueram quidem, noctu præteriens adacto in pectus gladio demens ac furens occidi. Solum tunc habui testem mei facinoris DEVM, nunc verò Iudicem. Ille pœnas exigit de homicidâ. Ille me suspendio addicit, vt iniustam immerentis necem, cuius ille cõscius fuit, iustâ ego & promeritâ luam morte. Discite hinc mortales DEI, cuius oculis nuda sunt omnia, cuius iustitiam nullus peccator effugit, reuereri conspectum, reformidare iudicium. Ita res habuit, eamq; ab ipso ex nostris, qui misero adhærebat ad latus, Confessario accepi.* Hæc Fernand.

Itaque simus Iudæ & confiteamur hîc delicta nostra, ne tibi coram toto mundo confiteri sine fructu cogamur.

THEMA SECVNDVM.

Iudæ proditori qui non absimiles.

I. *Qui de alieno sensim aliquid sublegunt.*
II. *Qui templorum ornatui inuident.*
III. *Qui Christi gratiam pro exiguo lucro aut voluptate perdunt.*
IV. *Qui ore se amicos dicunt, odium in corde gerunt.*
V. *Qui de venia peccatorum desperant.*

Odio habuerunt me gratis.
Ioan. 15.

A moribus nomina dantur hominibus.

Sapientissimus Aragoniæ Rex Alphonsus, cùm Syracusanum equitem, truculentis moribus hominem, appellâsset *barbarum*, atque ille, quod præclarâ patriâ, Græcâ origine esset, nomen *barbari* abhorrens, iniquo animo ferre iniuriam videretur: *Ego,* inquit Rex, *non à patriâ soleo, sed à moribus barbaros definire.* Panorm. lib. 1. de gest. Alph. Non dubito Audit. si quem vestrûm appellarem *Iudam*, quin id ægrè valdè acciperet. Adeò enim exosum factum est illud nomen, vt nemo reperiatur, qui sic appelletur aut appellari velit. Et tamen minimè desunt, qui Iudæ mores habent; vel certè non absimiles. Iudæ nomen honestum est, magno illi Patriarchæ, & S. Iudæ Thaddæo, cuius hodie festum agimus, commune. Gratis igitur & sine causâ nomen istud Iudæ odio habemus; vt meritò S. Iudas queri de hoc posset cum Christo in hodierno Euangelio: *Odio habuerunt me gratis.* Quid igitur est illud, quod horrent Christiani, dum vitant nomen Iudæ? Vtique nihil aliud, nisi improbos mores alterius Iudæ, qui Christi fuit proditor, ne cum ipso habeant quidquam commune, non tantùm in moribus, sed etiam in nomine. Bene est, & laudo hoc. Verùm quia hominem non ex patriâ vel baptismo, sed ex moribus potiùs definire & appellare solemus, videat vnusquisque; ne cum pessimo illo Iuda in moribus conueniat. Quinam verò sint, qui eius mores imitantur, hîc ostendemus.

I. Qui de alieno sensim aliquid sublegunt.

I. Qui de alienis bonis clam suffurantur, & si non adeò multum ac simul, aliquid tamen sensim ad se trahunt. Mos hic proditoris Iudæ fuit, vt testatur S. Ioannes cap. 12. *Fur erat & loculos habens, ea, quæ mittebantur, portabat*; quasi diceret: ex loculis Christi & collegij eius, quos administrabat, subinde aliquid suffurabatur. Non ergo grandia, sed parua solùm erant furta illa; ex paruis tamen paulatim audacior factus,

ipsum

ipsum Dominum suum furari quodammodò & vendere ausus est. Vnde Sanctus Chrysostomus homilia 82. in Matth. ait Satanam sensim, non simul ac semel intrâsse in Iudam: scilicet tentando & alliciendo eum per furta. Et homil. 87. *Sic in Iudâ maximum proditionis malum exortum est. Nisi enim putâsset parum esse pecuniam inopum surripere, in tantam proteruiam non deuenisset.* Parua igitur furta aditum faciunt ad magna: sicut paruus furunculus irrepens in domum per foramen, fenestram aut ostium aperit magno furi. Sic Ibis sensim deuorans aliquid de veneno, tandem gignit basiliscum, apud Pier. libro 17. Hierogl. Etenim licet minuta furta singula sint tantùm peccata venialia, ex communi tamen Theologorum sententiâ, quando eam quantitatem materiæ efficiunt, quæ simul ablata sufficeret ad peccatum lethale; tunc vltimum furtum, quod illam quantitatem complet, faciunt mortale. Itaque cùm existimat homo talis, se ob rei paruitatem venialiter solùm delinquere, delinquit mortaliter; sicque ingreditur in eum Satanas, non secus atque in Iudam. Refert Sanctus Gregorius libro 3. Dialog. capite 14. S. Isaaco Monacho missas fuisse sportas duas alimentis plenas; quarum vnam baiulus sibi reseruans clam abscondit, alteram sancto attulit. Is verò diuinitùs edoctus de pueri furto, monet ne attingat sportam, clam sepositam; siquidem in eam serpens ingressus esset. Deprehensus miser & confusus abijt, atque inuenit serpentem in sportâ. Ecce quomodo in furta insinuat se Diabolus, qui, vt videtur, in hoc serpente latuit. Sic intrat in cor furis; & quo fructu? Sanè Iudam plus cruciauit iniquè accepta pecunia pro vendito Magistro, quàm laqueus & patibulum. Etenim *cùm non posset ferre iudicij conscientiæ dolorem, adaptato sibi laqueo, vitam finiuit*, ait Chrysostomus in Psalm. 7. additque eiusmodi peccata lacerare conscientiam, quemadmodum fœtus viperini vterum matris discerpunt. Denique Iudas bolum illum iniquum concoquere non potuit, sed cum ingenti nauseâ euomere coactus fuit; vnde non modò non remissionem consecutus est, sed potiùs maledictionem: *Quid ad nos? tu videris.* Cui simile est, quod Sanctus Ethelwoldus Episcopus Wintoniensis, quendam Monachum, furti reum, nec volentem restituere notans in Capitulo dixit: *Noluit sacrilegus pecuniam reddere cum benedictione, reddat ergo eam cum DEI maledictione, & sit ligatus corpore & animâ.* Fuit ergo ille brachijs intra cucullum ita colligatus, vt dissoluere ea non posset, donec furtum confiteretur. In vitâ 1. Aug. Viderint qui alienis bonis gaudent, ne eadem aliquando euomere cum maledictione cogantur.

II. Qui templorum ornatui inuident, &, cùm possunt, obstant. Id enim & Iudas fecit, quando Magdalena pretiosum vnguentum super Christi caput effudit Matth. 26. & Ioan. 12. Dicebat enim sub prætextu charitatis erga pauperes: *Quare hoc vnguentum non venijt 300. denarijs & datum est egenis? Dixit autem hoc*, ait Ioannes, *non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat.* Hunc ergo imitantur, qui ea, quæ ad templi ornatum impenduntur & donantur, ægrè aspiciunt, sub prætextu quidem charitatis aut simili; reuerà tamen quia cum Iuda optarent ea cadere in crumenam suam. Scarabæus qui fimo innascitur & innutritur, nec non & vultur, si rosaceo vnguento perungantur, illicò elanguent & emoriuntur, vt scribit Clemens Alexander libro 2. Pædag. capite 8. Vnguenti illius, quod Magdalena effudit super Christum, odore domus repleta fuit, nec non recreata: solus Iudas offensus, adeò vt tunc abiret (vt narrat Sanctus Matthæus) ad principes sacerdotum, proditurus Christum. Ergo qui velut scarabæi auaritiæ fimo innutriuntur, & bonis alienis, adeoque sanguini pauperum velut vultures insidiantur, hi soli sunt, qui templis Christi ornatum suum inuident. Non tulit Christus in Vicario suo, Pontifice, vt de altari Sancti Petri lampadem auferret; quomodo id feret in alijs? Rem narrat Beatus Petrus Damianus libro 1. Epist ad Cadaloum Antipapam epistol. 20. *Quod*, ait, *mihi à senioribus intimatum est, refero: In Babylonia partibus possessionem Apostolica sedes habebat, vnde tantum balsami redditum per annos singulos capiebat, quod indeficienti fomite sufficeret lampadi, quæ videlicet ante altare beati Apostolorũ principis rutilabat appensa. Quam possessionem acceptâ pecuniâ Papa distraxit, canonemque aromatis, quem recipere solebat, amisit. Aliquanto post, cùm praducto Sacrosancti altari idem Papa assisteret & oraret, ecce quidam terribilis & grandæuus senex, in cuius etiam facie barbirasium videbatur, elato brachio colaphum sibi vehementer incussit & ait: Tu extinxisti lucernam meam ante me, & ego extinguam lucernam tuam ante DEVM: mòxque disparuit, ille verò protinùs corruit, & paulò pòst diem extremum clausit. Sic sic nimirum meretur corripi, qui illi se præbet aduersum, qui cœli terraque primus pastor obtinet principatum.*

Verùm dicet aliquis: nónne Iudas templo donauit 30. argenteos? Ita est, non abnuo? sed quid ait Ecclesiasticus? cap. 34. *Qui offert sacrificium ex substantiâ pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patru sui.* Deinde quid iuuat nummos proijcere in templum, si quis interim animam suam proijciat in infernum? *Vide*, inquit Drogo Ostiensis libro 1. de Passione Domini; *quàm magni ponderabat argenteos; non proiecit eos in sterquilinio, sed in tẽplo.* Et paulò pòst: *Ecce infœlix qualiter excæcatus est: Maluit seipsum perdere, quàm denarios perire: denarios templo, seipsum laqueo addixit.* Parum ergo aut nihil templo dat, qui seipsum DEO subtrahit, licet cætera donet.

III. Qui Christi gratiam pro exiguo lucro aut breui voluptate aliôve terreno bono perdunt, adeoque vendunt; quo modo Iudas 30. argenteis vendidit Magistrum & saluatorem suum. Fuit sanè ingens hæc, non modò insipientia, sed etiam ingratitudo erga tam bene-

II. Qui templorum ornatui inuident.

III. Qui Christi gratiam pro exiguo lucro aut voluptate perdunt.

beneficium Dominum. Et quis satis exaggerabit insaniam & ingratitudinem peccatorum; qui Dei gratiam, donum omnium excellentissimum, immeritis collatum, adeò vilipendunt, vt pro vilissimis rebus commutare audeant? Verùm dicent se nequaquam vendere Dei gratiam, sed oppignorare tantùm, quasi post breue tempus eam redempturi per pœnitentiam, quam breui se acturos asserunt; similes pictori illi bibulo, apud Æn. Sylu. in Comment. Panorm. qui imagines Christi à se pictas cauponibus oppignorabat, pro debitis contractis, asserens non decere, vt more Iudæ Christum vendat. Verùm isti miserè sibi imponunt, nec cogitant se Dei iram magis in se prouocare, dum eius misericordiâ abutuntur. Quemadmodum enim Iudas, cùm ad extremum videns agi de morte Christi, voluit quidem eum redimere rescindendo contractum, & restituendo argentum; minimè tamen auditus est, siue à Iudæis, siue à Deo; quia scilicet priùs sæpè monentem Magistrum suum minimè audiuit: ita metuendum illis, qui Dei gratiam tam temerè prostituunt, ne cùm aliquando redire ad pœnitentiam velint, minimè possint. De pœnitentiâ Iudę dicitur Psalm. 108. *Oratio eius fiat in peccatum*; quia *vbi pœnitentia festinauit ad portum, ibi incidit in æternum & sine reparatione naufragium*, ait Sanctus Chrysostomus serm. 4. de pass. tomo tertio. Caruit enim spe & syncerâ pœnitentia, quibus Dei donis ipse obicem posuerat, & indignum se reddiderat.

Tripart. Dom. 14. post Pet. C.4.C. nu.2.

IV. Qui ore se amicos dicunt, odium in corde gerunt.

IV. Qui ore quidem amicitiam præ se ferunt, in corde verò odium & inimicitiam gerunt; id quod egit Iudas, quando ficto amicitiæ osculo Christum in mortem tradidit. Capras scribit Plinius libro 8. cap. 50. Varro, libro 1. de re rustic. cap. 2. Athen. libro 13. capite 19. lambendo sterilem facere vitem & oleam aliaque nouella germina. Quod lingua capræ viti est, hoc fuit lingua Iudæ, hirci fœtidissimi, Christo, qui dixit: *Ego sum vitis*. Salutando & osculando eum velut amicum, quasi lambendo vitam ei eripuit. In Hispaniola arbor est, quam Xaquam incolæ vocant, quæ aquam distillat instar lactis candidissimam; quâ tamen quidquid aspergitur vel oblinitur, nigrescit; ita vt nullâ elui lotione possit. Ouet. histor. libro 8. & in Summ. capite 77. Typum hîc habemus fictorum amicorum, qui dant verba candida, sub quibus tamen nigrorem infamiæ & mortis infundunt, iuxta id Prouerb. 16. *Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non bonam.* Hedera suis ramis quasi brachijs arborem amplexatur, velut amicam sibi; interim exsugit & tandem strangulat. Huiusmodi etiam amplexu perfidus ille Iudas Magistrum suum vitâ spoliauit. Quare Sanctus Chrysostomus homilia 1. de passione ait, Iudam meritò gutture strangulatum interijsse, vt fictæ linguæ & mendacis gutturis pœnas daret: *Guttur profanum*, inquit, *quod hodie Christo extendis ad osculum, crastino illud extensurus ad laqueum.* Fictas blanditias Diogenes appellauit *laqueum melleum*. Hunc tetendit Iudas Christo: iure igitur incidit in laqueum, non melleum; sed felleum. Viderint ergo qui ipsum imitari non verentur, ne idem experiantur; quòd sanè minatur Psalm. 9. *In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.*

V. Qui de venia peccatorum desperant.

V. Qui de venia peccatorum desperantes, ad salutaria remedia non recurrunt. Quo extremo errore perdidit se Iudas, & deliquit grauiùs desperando, quàm Christum prodendo. Si enim ad Christum, quamuis iam damnatum recurrisset & veniam petijsset, vtique mox inuenisset, non minùs quàm Petrus. Sed quia auxilium è cœlo non petijt, in terrâ verò à Principibus sacerdotum non obtinuit; hinc suspensus inter cœlum & terram, velut illo indignus, hac exclusus mansit. Graui iniuria & ludibrio Christum affecerunt, qui pro sceptro regio cauam ei arundinem in manus dederunt; quasi eius potentia & regnum inane foret. At nihil aliud agunt, qui de eius misericordiâ desperant; putant enim eam inanem esse, nec magis ei innitendum quàm baculo arundineo. Grandis hæc ignominia, Christo illata, punita & compensata est in Iuda alia simili, vt nimirum *suspensus* creparet *medius*, & effunderentur *omnia viscera eius*. Actor. 1. Vnde factum esse dicunt Auctores Græci ex Papia apud Baron. anno 34. vt locus etiam, in quo sepultus est, præ fœtore non solùm inhabitabilis, sed etiam inaccessabilis redderetur, quasi in cautelam & monumentum posterorum, ne quis hoc exemplum desperationis imitari præsumeret. *In Manariâ Insulâ mulieres gentium leuissimâ de causâ* (scribit P. Sacchinus in Lainio libro 7. numer. 117.) *in desperationem actæ vitam epoto veneno finiebant. Huic malo remedium repertum est tandem, fortassis ex antiquitatis memoriâ repetitum, eaq; solertiâ per quam & Roman. plebis à Prisco Tarquinio & à Milesijs virginum suarum consilijs furor sanatus fertur. Inducto enim præfecto, vt quæ ita morerentur, earum cadauera concidi iuberet in frusta, ille ignominiæ & supplicij metus, quod manebat mortuas, ab immani scelere viuas absterruit.* Pari ratione, vt in posterum omnes abhorrerent à tam fœdo desperationis scelere, diuina dispensatione factum credimus, vt suspensus ille proditor medius creparet, & ad perpetuum loci fœtorem sua viscera effunderet. Id enim *notum factum est omnibus*, ait Sanctus Lucas Actor. 1. *habitantibus in Ierusalem; ita vt appellaretur ager ille* (emptus 30. argenteis, à Iuda proiectis) *Haceldama, hoc est, ager sanguinis.* Bene actum vt ex illo Iudæ peculio emeretur ager, commutandus in cœmiterium seu sepulturam peregrinorum. Quia enim Iudas ex Apostolo factus est Diabolus, ex fœcundo agro sterilis; ideò ex peculio eius fertilis ager coëmptus, versus est in sterilem, viuens quodammodò in emortuum. Quia etiam Iudas omnem Christi, cœlestis sui agricolæ, culturam respuit, tandem ab eo, velut ager sterilis deser-

desertus est, ita vt cælestis ille Medicus ipsi nõ obuiaret, nec obtutum gratiæ impenderet, sicut obuiauit & impendit Petro. Ager bene subactus & pluuijs irrigatus, si loco frugum bonarum spinas ferat & tribulos, deseritur à colono, & bestijs conculcandus relinquitur; prout de vineâ Synagogæ sterili dicitur Isa. 5. *Diruam maceriam eius, & erit in conculcationem:* Sic Iudas tam sedulò à Christo excultus, tot monitionũ fossionibus, lauacro pedum irrigatus, pane cælesti saginatus, vbi post tot labores non nisi spinas protulit, tandem desertus & in conculcationem datus est. Vnde aliqui ex cit. Papiâ scribunt eum de arbore decidisse, & curru obtritum fuisse, quod facilè credo factum esse tandem, postquam laqueus ruptus est. Quidquid verò sit, conculcatur ille saltem omnium pedibus, dum totius mundi horror, ludibrium & catarma factus est.

Quando igitur vidimus detestanda illius Iudæ scelera, superest vt eius non tam nomen, quàm flagitia toto pectore vitemus. Præclarum nomen est Iudæ, quia confessorem vel laudatorem significat, & talis fuit S. alter Iudas, cuius hodie festum agimus, qui nõ solùm prędicatione, scripto, vitæque suæ sanctitate, sed & morte pretiosâ per martyrium Christum laudauit, & confessus est. Hunc imitemur, eiusque nomen, quantùm in perfido illo Iudâ execramur, tantùm in fideli isto veneremur. Certè hic in amoribus Sancto Bernardo fuit; adeò vt eius reliquias, quas vltimo vitæ suæ anno Ierosolymis acceperat, summâ in veneratione habuerit, & moriturus iusserit eas secum sepeliri suoque pectori imponi, vt habet Auctor vitæ eius lib. 5. cap. 2. Sit ergo nobis quoque in amore Sanctus iste Iudas, sit in corde, sit in ore, vt hìc quidem vnâ cum ipso simus Dei Confessores, ibi verò laudatores per omnem æternitatem.

THEMA TERTIVM.

Quare, quomodo & quando Zelotæ esse debeamus.

I. *Quare.*
II. *Quomodo.*
III. *Quando.*

Hæc omnia facient vobis propter nomen meum. *Ioan.* 15.

Simon & Iudas duo zelotæ.

DVos hodie zelotes, si D. Hieronymo in cap. 4. ad Gal. & alibi, credimus, vnâ solemnitate celebramus: Simonem, qui cognominatus est *Zelotes*, quia à *Canâ* (quæ *Zelum* significat) oriundus: & Iudam Iacobi minoris fratrem; qui & ipse ab Hieronymo *Cananæus* appellatur, siue quia etiam ex Canâ prodijt, siue quia excellentem pro Christo zelum habuit, vti ex eius Epistola Canonica elucet, in qua zelo quasi igneo insectatur hæreticos. Non immeritò igitur applicare illis possumus, quod Apocal. 11. legimus de Enoch & Elia scriptum: *Hi sunt duæ oliuæ & duo candelabra, in conspectu Domini terræ stantes.* Duæ quidem oliuæ, quia pinguedine Euangelij & gratiæ Dei magnam orbis partem, hic Mesopotamiam, ille Ægyptum condierunt. Duo candelabra; quia luce prædicationis & zelo animarum ardentissimo mundum illuminârunt, Deique amore accenderunt. Ac quemadmodum bina candelabra solent poni super altare ad peragendum diuinum sacrificium: ita duo hi zelo ardentes Apostoli in Perside demùm conuenientes quasi ad altare Christi, glorioso martyrio simul eius nomen illustrârunt. Nos igitur horum exemplo stimulati, videamus qua ratione & ipsi quoque zelotæ fieri possimus.

I. Quare. Primò, quia sine zelo & feruore non superabimus facilè difficultates & obstacula salutis nostræ. Beatitudo & salus nostra sursum & in cœlo est; conatu igitur opus, & violenti rapiunt regnum cælorum. Hostes etiam & impedimenta multa sunt: mundus maximè & caro nostra, deorsum rapiens nos ad voluptates & otium. Contra fluuium natamus; luctandum ergo contra aquas, continuò nos deuoluentes; vbi luctari cessauerimus, ibi decidemus. Vnde Venerab. Beda in Luc. cap. 3. ait: *Nisi mentis contentio ferueat, vnda mundi non vincitur, per quam anima semper ad ima reuocatur.* Confirmat id Ecclesiasticus capite vlt. dicens: *Zelatus sum bonum* (veram scilicet sapientiam quæ in summi boni consecutione consistit) *& non confundar*; hoc est, non excidam spe meâ. Sed qua ratione id tibi promittis? *Colluctata est anima mea in illa*; hoc est, pro illâ consequendâ. Luctandum igitur contra aquam ei, qui conniti ad salutem vult. Sicut enim Iacob non nisi fortiter luctando & pertinaciter retinendo Angelum, benedictionem ab eo obtinuit. Genes. 32. Sic mysticus luctator & *supplantator* (hoc sonat *Iacob*) vitiorum luctari cum sapientiâ & salute suâ debet, si Dei benedictionem consequi desiderat. Ferueat igitur in oratione omnibusque pijs operibus, & cùm luctatur contra vitia, ne ab ijs superetur. I. Quare. 1.

2. Quia sine illo Dæmon nos infestabit, nec difficilè superabit. Zelus & æmulatio igni comparatur ab Apostolo ad Hebr. 10. vers. 27. quia ardere facit. Iam verò *sicut ad succensam ollam* (inquit Abbas Pimenius in vitis PP. apud Rosweid. libro 7. cap. 39.) *muscæ non appropinquant; si verò tepida fuerit, insidunt in eam & faciunt vermes: ita & succensum igne diuini spiritus Dæmones fugiunt: tepidum verò illudunt & insequuntur.* Et cur præcepit olim Devs Leuit. 6. *Ignis in altari meo semper ardebit?* nisi vt admonerentur fideles feruoris in operibus bonis nunquam remittendi? Ad hunc ignem non accedent facilè Dæmones, aut otiosæ cogitationes, si continuò foueatur, teste Sancto Chrysostomo homilia 52. in Acta: *Qui igne Christi captus fuerit,* inquit, *talis fit, qualis esset homo solus habitans super terram; adeò nihil curæ est ei glo-* 2.

ria & ignominia tentationes autem sic contemnit, & flagella & carceres, quasi in alieno corpore pateretur, vel quemadmodum si adamantinum possideret corpus. Et sicut muscæ in medium flammæ non incidunt, sed fugiunt: ita & affectiones illas accedere non audent. Iussit eodem capite DEVS exusto holocausto veteres cineres deponi & ignem innouari; quia, vt ibid. Origenes addit, *oportet etiam nos dicere: ecce vetera transierunt, & facta sunt omnia noua.*

3. 3. Quia vnà cum tepiditate nostrâ subtrahit sensim DEVS gratiam suam, & *quia tepidus es, incipiam te euomere*, scribit Ioannes Episcopo Laodiceno, Apocal. 3. Cùm enim duplex sit DEI gratia, alia sufficiens, alia abundans & efficax; si nos cum DEO tam remissè agamus, remissam etiam gratiam nobis dabit, quæ tepidè nos mouebit adeoque non peruincet. Sensit hoc quidam Eremita, de quo recensuit S. Ioannes Abbas in Vitis PP. libro 8. cap. 46. ad tantam sanctitatem eum ascendisse, vt Angelus ei quotidie panem candidissimum ad mensam apponeret. Verùm vbi is aliquando à feruore suo cœpit intepescere in oratione primum, reperit panem illum solito nigriorem: cumque inualescente in eo fœdâ cogitatione tepidiùs resisteret, altero die reperit panem prorsus rancidum ac marcidum, multoque magis tertio die, planè à muribus corrosum; denique victus ad sæculum redire constituit, vnde tamen à fratre in viâ retractus est. Bene igitur monet Apostolus scribens ad Hebr. 2. *Propterea abundantiùs oportet nos obseruare ea, quæ audiuimus, ne fortè pereffluamus:* sicut vinum scilicet è dolio malè & negligenter compacto, resolutis circulis.

4. 4. Quia sine zelo & feruore facilè in peccata labimur. Quam ob causam quæso hoc autumni tempore defluunt passim folia arboribus? quia deficiente arboris humore arescunt. Eâdem ratione, dum torpemus spiritûs feruore, destituimur humore gratiæ diuinæ, excidimusque à DEO & labimur in peccata. Hinc Iudæi cum Synagoga sua sensim in vigore & obseruantia legis torpescentes dicunt. Isa. 64. *Cecidimus sicut folium vniuersi* (Septuag. habent, *defluximus*, humoris scilicet defectu) *& iniquitates nostras quasi ventus abstulerunt nos*, quod explicans S. Gregorius in cap. 13. Iob ait, *quia nullo fixos pondere in vanam elationem leuauit.* Atque hæc est causa, cur Eua lapsa sit, quia scilicet torpidè respondit serpenti: *De fructu ligni, quod est in medio paradisi, præcepit nobis DEVS ne comedamus, ne fortè moriamur.* Genes. 3. Diffidenter ac dubitanter de diuino loquitur decreto & cum serpente fabulatur, quem fugere quamprimùm atque execrari debuisset, inde in laqueum incidit, & sicut folium defluxit, quia caruit humore & feruore spiritûs.

II. Quomodo. II. Quomodo? Primò cum moderamine, ne perdamus animas, dum saluare volumus.

1. Cum moderamine. Errauerunt circa hoc duo illi Boanerges, quando Lucæ 9. postularunt à Christo, vt ignem de cœlo euocare possent ad perdendos Samaritanos. Zelum pro honore Magistri sui, quem excluserant Samaritani illi, habuerunt, sed immoderatum; non enim debet zelus perdere animas (quod istis contigisset) sed saluare, vti illis dixit Dominus. Simili zelo laborabat Sanctus Carpus apud S. Dionysium ep. 8. ad Demophilum, vt alibi retuli: & Acacius Episcopus in Concilio Nicæno, qui cùm duriorem se præberet in recipiendis ad pœnitentiam ijs, qui à fide aberrauerant, audijt à Constantino M. Imperatore: *O Acaci, scalam à terrâ in cœlum constitue, solusque per illā in cœlum ascende*; vt refert historia Eccl. p. 2. cap. 4. Excesserunt & quidem grauius Simeon & Leui; quando stuprum sororis suæ contra datam fidem gladio vlti sunt. Genes. 34. Errauerunt serui illi parabolici, Matth. 13. qui zizania ante tempus, quæ in triticum verti poterant, eradicare voluerunt. Tripart. Dom. 5. post Epiph. C. 1. F.

2. Cum constantiâ. 2. Cum constantiâ & perseuerantiâ donec euincamus, quantum in nobis est, adhibendo omnia remedia. Docuit hoc Christus, quando videns Scribas offensos, quòd languidum ad piscinam sanâsset in sabbatho Ioan. 5. & rursum quòd discipuli eius in alio sabbatho fricarent spicas, Luc. 6. vt hunc errorem eorum confutaret, rursum in altero sabbatho (vt habet Lucas 6. v. 6.) sanauit illum, qui habebat manum aridam. Tam enim veritatem amauit libereque prædicauit ad errantes corrigendos, vt non cessaret eam ipsis instillare, licet sciret sibi propterea mortem imminere. Hinc nihil non remedij adhibuit, vti conciones, miracula, orationes, reprehensiones, redargutiones ac denique lachrymas.

3. Cum debito fine. 3. Cùm debito fine ad DEI gloriam, non ad bonum proprium. Qua in re errauit nonnihil Ionas, qui videns Deum parcere Niniuitis & pœnam interminatam ob eorum pœnitentiam remittere, afflictus est vehementer, adeò vt mortem sibi precaretur: *quia melior est mihi mors, quàm vita*, inquit Ion. 3. Optârat enim vt Niniuitæ punirentur iuxta prædictionem suam, ne vanus ac mendax propheta inueniretur; cùm potiùs Deum laudare & gaudere deberet, ob pœnitentiam & salutem Niniuitarum. Deique maiorem honorem, qui inde oriebatur. Meliùs egit Michæas propheta, cùm certum exitium prædicens impijs, indoluit eorumque vitam suo honori præposuit dicens: *Vtinam non essem vir habens spiritum* (propheticum) *& mendacium potiùs loquerer!* Mich. 2. vers. 11. Optabat hoc ex amore erga ciues suos, ne perderentur ab Assyrijs, tametsi cum dispendio honoris sui vanus tunc propheta habendus esset. Debet enim zelus ad honorem Dei tendere, etiam cum iacturâ proprij; quo modo Moyses deleri de libro vitæ, Paulus fieri anathema cupiebat pro suorum salute & Dei honore.

4. Non cum propriæ salutis neglectu. 4. Non tamen cum propriæ salutis neglectu. Non enim iubemur diligere proximum plusquam nosipsos, sed sicut nosipsos; *& nos de plenitudine* (non de inanitate) *DEI omnes accipimus.* Ioan. 1. *Disce igitur & tu*, ait D. Bernardus, *nō nisi de pleno effundere, nec DEO largior esse velis.*

Concha imitetur fontem: Non manat ille in riuum, nec in lacum extenditur donec suis satietur aquis. Non pudeat concham non esse suo fonte profusiorem: serm. 18. in Cant. Hinc prudentes illæ virgines pro oleo rogatæ: *Ne fortè non sufficiat nobis & vobis*, aiunt; *ite potiùs ad vendentes & emite vobis.* Matth. 25. Ita prudens Iacob, priusquam fratri suo obuiam iret mansit solus (vtique in oratione) & luctabatur cum Angelo Genes. 32. Sic Christus antequam descenderet ad discipulos in mari fluctuantes, pernoctauit solus orans in monte. Matth. 14. Idem suadet Sanctus Bernardus Eugenio Pp. lib. 1. de Consid. illis verbis: *Omnes de fonte bibunt, pectore tuo, & tu seorsum sitiens stabis? Qui sibi nequam cui bonus? memento proinde, non dico semper, non dico sæpè sed interdum reddere teipsum tibi.* Econtra è fatuis virginibus ostendit se fuisse sponsa, cùm ait Cant. 1. *Posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodiui*, quasi diceret: alienas animas curaui, meam neglexi. Quod miratur in eum locum Sanctus Bernardus serm. 30. *Miror audaciam plurimorum*, inquit, *quos videmus de suis vineis non nisi colligere spinas & tribulos: vineis tamen Dominicis etiam se ingerere non vereri.* Huiusmodi custos fuit Saül, de quo ad Samuelem Dominus: *Unges eum Ducem super populum meum Israël, & saluabit populum meum.* 1. Reg. 9. Et quidem Saül id conatus est, multa periculosa prælia pro suis suscipiendo; interim tamen neglexit propiam salutem, & seipsum perdidit.

III. Quando. 1. III. Quando? Primò quando agitur de Dei gloriâ. Cuius rei insigne specimen dedit Christus, quando non semel sed bis ementes & vendentes expulit è templo; tametsi sciret se proptereà Iudæorum odium & vitæ discrimen incursurum, iuxta illam prophetiam Psalm. 68. *Zelus domûs tuæ comedit me*, hoc est consumpsit vel absorbuit me. Quærit ibi Augustinus: *Quis comeditur zelo domûs DEI? Qui omnia quæ fortè ibi videt peruersa, satagit emendare; non quiescit; si emendare non potest, tolerat, gemit & apud se dicit: Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.* Psalm. 118. Æternam hac in re meruit laudem Asa Rex Iuda, dum ipsius Dei honorem & amorem parentum amori anteposuit, & *Maacham matrem ex augusto deposuit imperio, eò quòd fecisset in luco simulachrum Priapi: quod omne contriuit & in frusta comminuens combussit in torrente Cedron.* 2. Paralyp. 15. Vbi Theodoretus de ipso: *Adeò ardenter diuinas leges est amplexus, vt etiam matrem suam, quæ maluit colere Astarten, regno priuauerit.* Non minorem laudem è suo zelo reportauit Amphilochius Iconij Episcopus, quando ad Christi diuinitatem & cultum defendendum Imperatorem Theodosium graui stimulo impellere solus è numero Episcoporum nihil trepidauit. Cùm enim à Theodosio petijsset vt Arianos ex vrbibus eijceret, & Imperator id fieri absque periculo non posse diceret: quodam tempore cum alijs Episcopis in regiam venit, vt Arcadio eius filio, recèns Imperatori designato, gratularetur. Reliqui Episcopi Imperatori primò, deinde & filio Arcadio gratulantur. Solus Amphilochius Theodosium salutabat, neglecto filio. Id quod cùm Theodosius obliuione eum facere arbitraretur, monuit eum, vt filium quoque salutaret. Respondet Amphilochius, satis esse, quòd honorem habuisset ei, tanquam patri. Theodosius indignatus eum expelli iubet. Tunc ergo Amphilochius: *Siccine Imperator grauiter fers contemptum filij tui? Reuoca tibi in mentem quæso, odisse & DEVM eos, qui per blasphemiam honoris aliquid adimunt vnigenito suo filio.* Hanc senis Episcopi prudentem libertatem miratus Imperator edictum illicò conscribit, vt ex vrbibus Ariani (qui Christum verum DEVM esse negabant) eijcerentur. Theodoretus libro 5. cap. 6. Cedrenus.

Sed quid miramur fecisse hoc Pontificem Christianum pro Christi gloriâ tuendâ, quando etiam Ethnicus Pontifex pro fictitiæ Deæ simulachro seruando incendium perrupit? Is fuit Metellus Pontifex, qui Vestali æde fortuito igni flagrante per medias flammas Palladium incendio subtraxit. Cessit illi audax conatus prosperè, nam Deæ simulachrum seruauit: sed fœliciùs cessisset, si visum non amisisset. Fuit tamen clades illa religiosæ mentis & immodicæ charitatis in Deam, testis locupletissima, fuit & ornamento; datum est enim ei à Romanis tantæ pietatis admiratoribus, vt curru veheretur in curiam: qui honor nulli eius ordinis ad id tempus contigerat. Sab. libro 5. cap. 1. & Plinius lib. 7. cap. 45.

Ecce Deorum inanium sacerdos per medios ignes ruit, vt ligneum Deæ truncum subtrahat. Quis ex nobis Christianis hoc pro Deo vero & immortali tuendo aget? Vbi zeli nostri ignis, qui per ignem penetrare ad Dei honorem tuendum audet? Confundit etiam nos rusticanus puer Dauid, qui audiens Goliathum incircumcisum exprobrare nomini Dei Israël, zelo Dei repletus ad certamen prosilijt ineundum cum Philisthæo & vindicandam Dei gloriam. Quàm sæpè enim audimus blasphemari nomen Dei non ab infideli nec giganteo homine, sed à Christiano & vili sæpè humuncione, nec tamen facilè reperitur, qui se moueat ad corrigendum vel dehortandum illum, nedum ad pugnandum pro Dei gloriâ.

2. Quando agitur de fide & Ecclesiâ tuendâ. Docent hoc vel apiculæ; quæ pro suis domicilijs contra violentos inuasores spiculis suis vsque ad mortem pugnant, adeòque animas ponunt (refert Berchorius libro 10. reduct. cap. 6.) neque ea facilè tangi patiuntur. Cur non pugnant Christiani pro Ecclesiâ suâ, tanto mellis & ceræ thesauro refertâ? Certè Iudæi, quando Caius Imperat. Iouis simulachrum in templo Ierosolymitano collocauit, adeò id senserunt, vt cedere potiùs vrbibus & omnibus suis possessionibus mallent, quàm eam abominationem cernere. Vnde dicebant: *Id si nõ impetramus, necandos nos præbemus, ne videamus viui, quod est morte grauius.* Refert Philo lib. de

legat. ad Caium. Quantò pluris est Ecclesia Catholica, quàm templum illud Iudæorum! Nullum ergo Idolum, nullam hæresin inferri in eam patiamur. Talis in veteri lege zelotes Ecclesiæ DEI fuit Elias, qui *surrexit quasi ignis,* (Ecclesiastici 48.) suoque ardore ac zelo extinxit idololatriam per Salomonem inuectam & per Ieroboamum inter Iudæos propagatam. In noua S. Ambrosius, qui pro Ecclesia DEI murum se opposuit, tum contra Gentiles & Senatum Romanum petentem ab Imperatore, vt Aram victoriæ destructam restaurare posset; quàm contra hæreticos Arianos, etiam Impp. & Principes, Ecclesiam ipsius inuadere conantes, & vasa sacra repetentes; paratus mille mortes pati potiùs, quàm ea concedere, apud Baron. ann. 536. & alibi. Talis S. Chrysostomus, S. Thomas Cantuariensis & alij, exilia & supplicia pro tutandâ Ecclesiâ eiusque iuribus perferentes.

3. 3. Quando de animarum lucro & ereptione è Dęmonum laqueis agitur. De quo Sanctus Bernardus serm. in Natiuit. Ioannis Bapt. ait: *Ferueat in nobis zelus, ferueat amor iustitiæ, odium iniquitatis. Nemo vitia palpet, peccata dissimulet nemo; nemo dicat: Nunquid custos fratris mei sum ego? &c.* Et Sanctus Augustinus tract. 10. in Ioan. *Vnumquemque Christianum*, inquit, *zelus DEI comedat, v.g. vides fratrem currere ad theatrũ, prohibe, mone, contristare, si zelus DEI comedit te. Vides alios currere & inebriari velle &c. probibe, quibus potes: terre quos potes: quibus potes blãdire, noli quiescere.* Et S. Bonauentura in pharetra diuini amoris p. 2. cap. 1. *Quomodo potest quis dicere se DEVM diligere, & eius amorem appetere, qui eius imaginem videt iacere in sterquilinio & non curat? aut si cogitat, quòd filius DEI pro animabus redimẽdis mortuus est, quomodo & ipse pro animabus mori non cupit? &c.* Et infrà: *Quomodo credis te sponsi amicitiam habere, qui eius sponsam ab adulterio non custodis? aut eam festinanter ad sponsum nõ reducis?* Fuit hac in re igneus planè zelotes Sanctus Paulus, qui dixit: *Optabam anathema esse à Christo pro fratribus meis*; ad Roman. 9. Fuit talis & S. Cyprianus, qui imminente sibi martyrio, optabat inter prædicandum necari. In vita 14. Sept. Talis Sanctus Gregorius Nazianzenus, qui contubernalem suum Basilium, Rhetoricam docentem, de Doctoris cathedra detraxit & in monasterium suum iniecta manu perduxit, teste Ruffino lib. 2. cap. 9. Idem posteà fecit Basilius Præceptori suo Eubulo, abducendo eum non modò à Gentilismo ad Christianismum, sed etiam ad rerum omnium abdicationem: & ambo tendentes Ierosolymam, conuerterunt gentium multitudinem, vt Amphilochius in vita Sãcti Basilij refert. Talis S. Bernardinus Senensis, qui cum suis concionibus acriter vitia perstringeret, Principis Mediolanensium animum offendit, vt is malâ morte se eum perditurum minaretur, nisi stylum dicendi mutaret. At vir sanctus tantùm abfuit, vt illius minis cederet, vt etiam infracto animo ipsum Ducem in magna populi frequentia horrendo verborum tonitruo ita fregerit, vt ne minimam quidem molestiam ab eo pateretur. Vt in eius vita 20. Maij. Lipel.

4. Quando de salute propria tuenda vel paranda res est. Tunc enim ignem spirare & in aduersarios eiaculari oportet, omniaque sternere, perrumpere, & exurere. Cuius rei specimen nobis exhibuit Christus Dominus, quando Petro passionem sibi dissuadenti dixit: *Vade post me satana; scandalum es mihi.* Matth. 16. Satan aduersarium significat, qualem se hîc Christo Petrus exhibuit, non intelligens ipsius & patris eius voluntatem. Eodem sensu & zelo B. Petrus Damianus Cardinalem Hildebrandum (qui postea Pontifex factus, Gregorius VII. appellatus) suum *Satanam* vocauit; quia ipsi aduersabatur, ne Cardinalatui renunciaret, vt ad suam Eremum Camaldulensem rediret, l. 1. Epist. 16. ad Alex. 11. PP. Sic Beata Agnes iuueni nobilissimo eam procanti: *Discede*, inquit, *à me, fomes peccati, nutrimentum facinoris, pabulum mortis, quia iã ab altero amatore præuenta sum qui mihi satis meliora te obtulit ornamenta, longè te nobilior & genere & dignitate &c.* ex Ambrosio apud Sur. 20. Ianuar. 4.

Ad extremum nemini dubium esse potest, tales zelotas fuisse Simonem & Iudam, qui vtique nisi pro DEI gloriâ Christi fide disseminandâ, Ecclesiâ propagandâ, propriáque salute comparandâ strenuè & ardenter dimicâssent, seque contra impios Gentiles murum opposuissent, diræ mortis supplicijs enecti non fuissent. Non solet odisse & torquere mundus nisi eos, qui sibi aduersantur & vitia reprehendunt. Quod cum maximo zelo fecisse hos Apostolos indicat vtriusque martyrium sanè peracerbum, quod vulgò existimatur, serra S. Simonis & claua S. Iudæ. Quorum zellum nos si pro fragilitate nostrâ non possumus adæquare, saltem demus operam, vt æmulemur & pro viribus imitemur.

THEMA QVARTVM.

Obedientia quibus maximè commendata esse debeat.

I. Subditis erga superiores.
II. Vxoribus erga maritos suos.
III. Liberis erga parentes.
IV. Seruis erga heros suos.
V. Omnibus Christianis erga Ecclesiam.

Hæc omnia facient vobis propter nomen meum. *Ioan.* 15.

Mirum quid de Delphinis scribit Plinius libro 9. cap. 8. mirè delectari eos nomine *Simonis*; id enim agnoscere, & gaudere hac appellatione, eoque nomine à piscatoribus euocari ad littus, capi & mactari. Gellius apud Aldrou. libro 1. de cetis, id se expertum asserit, cumque apud Antipolim vrbem prouin-

Delphini gaudent appellari Simones.

prouinciæ Narbonensis nauigaret, & Delphinum vel longinquo interuallo contentâ voce *Simonem* appellaret, confestim propè accessisse, vt manibus attingere posset.

Ecce ad nomen *Simonis* veniunt & obediunt pisces, qui nesciunt, quid hoc nomen sibi velit. Quid si intelligerent nomen *Simonis* significare *obedientem?* quid si nôssent obedientiæ bona ac præmia? Nos ergo, qui id scimus, multò magis *Simones* esse & appellari decet: ita vt de nobis *S. Simon* dicere queat id hodierni Euangelij, licet meliore sensu: *Hac omnia,* (quæ scilicet imperabuntur) *facient propter nomen meum.* Ac licet omnibus Christianis nomen hoc conuenire debeat; speciali tamen iure conuenit.

I. Subditis erga Superiores.

I. Subditis. Sint hi Simones suo Magistratui. Ita enim mandat Sanctus Paulus ad Hebr. 13. *Obedite Præpositis vestris & subiacete eis: Ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri; vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis.* Quem in locum audiamus Sanctum Chrysostomum homilia 34. sic perorantem: *Malum quidem est, vbi est nullus principatus, & multarum cladium hac res existit occasio & confusionis est turbationumque principium. Sicut enim si ex choro ipsum coriphaum auferas, nequaquam modulatus chorus vel ordinatus existit: & phalanx militum, si ducem non habeat nullo modo numero acies illa vel ordine procedit; & nauis si gubernatore priuetur, pessum eat necesse est: sic & gregi si pastorem abstuleris, cunctus dispergetur & peribit. Malum igitur est, vbi nullus est principatus, subuersionis quippe hoc est argumentum. Malum autem est non minus & inobedientia eorum, qui reguntur à principe: idem malum quippè contingit. Populus enim si non obsequitur principi, similis est populo principem non habenti, imò & deterior. Illi quidem saltem veniam habent eius, quod indispositè atque inordinatè versantur, siquidem ordinatore priuati sunt: hi autem veniam non merentur, quin etiam punientur.* Et infrà: *Gemitus illius* (præpositi) *omni erit vltione deterior. Quando enim ipse nihil proficit, ingemiscens inuocat Dominum. Et sicuti cùm Doctor aut nutritius contemnitur, vocatur qui seueriùs aggrediatur puerum: sic etiam hic; papæ quantum periculum!* Ita Sanctus ille Doctor. *Gens,* inquit Nicetas, *Chasiorum suos Principes ita vereri & obseruare atque iussis eorum exequendis adeò alacris esse dicitur, vt si tantum supercilio Magistratus innuerit, statim de rupibus se præcipitent, in enses irruant, in vndas desiliant, in ignem se conijciant, ad hostes missi eos occidant, nullâ habitâ ratione supplicij.* Non tam multum petitur à Christianis; qui faciliorem multò obedientiam non pro vanâ & terrenâ, sed verâ & cœlesti gloriâ præstare iubentur, eâ cautione, vt Magistratus pro eis rationem reddere teneantur; non ipsi pro se. Quis non obedire & subesse quàm præesse malit, tali conditione.

II. Vxoribus erga maritos suos.

II. Vxoribus. Hæ sint Simones viris suis. Ita enim mandat Sanctus Petrus Epist. 1. capite 3. *Mulieres subditæ sint viris suis,* & Sanctus Paulus ad Coloss. 3. *Mulieres subditæ estote viris, sicut oportet, in Domino.* Neque illi hoc ex se, sed ex DEI ordinatione, qui Euam Adamo, & in Euâ omnes fœminas viris suis subiecit; dicens: *Sub viri potestate eris.* Hebr. *ad virum recursus tuus.* Septuag. *ad virum conuersio tua.* Quin & Cato apud Liuium libro 34. *Maiores nostri,* ait, *nullam ne priuatam quidem rem agere fœminas sine auctore voluerunt, sed in manu esse virorum.* Et Aristoteles libro 1. Oecon. capite 1. vult mores viri legem esse vitæ vxoris: sicut ergo seruus priusquam disponat aliquid in rebus domini sui, recurrit ad dominum, & voluntatem eius exquirit: & sicut pictor antequam penicillum sic vel sic ducat, inspicit exemplar; sic aget & vxor cum marito suo; alioquin perdet suauem harmoniam & pacem inter ipsam & virum, iuxta id Ecclesiastici 25. *Mulier si primatum teneat, contraria est viro suo,* id est, rebellis: Hebr. si chorum ducat, (Was sie Capellmaisterin seyn will vnd den Tact geben auff den Mann) perdet cantum. Debet ergo vir choragus esse, & ipsa velut succentrix ad mensuram & tactum viri interim attendere.

Vicissim si viro se obsequentem exhibeat, tunc quasi domina imperabit, teste Seneca dicente: *Casta ad virum matrona parendo imperat.* Ratio, quia accommodando se voluntati viri facilè deuinciet sibi eius voluntatem. Ita Sara quia virum suum Abraham appellauit *dominum suum,* vt patet Genes. 28. vicissim ab ea appellata est *Sarai,* id est, *domina mea,* Genes. 17. idque tam apud Hebræos, quàm apud Græcos & Latinos olim moris erat; quid ni igitur sit etiam apud Germanos? Archippa viro suo Themistocli adeò se ad omnia eius obsequia & imperia accommodabat, vt vicissim ipse prudentissimus Princeps in omnibus penè eius voluntati obsequeretur; vnde Græcorum iocus ortus, *Archippam dominari Themistocli, Themistoclem Atheniensibus, Athenienses Græcis, Græcos orbi; sicque Archippam Imperatricem orbis esse,* ad Plut.

III. Filijs & filiabus. Simones etiam isti esse respectu parentum debent. Ita edicit Paulus ad Ephes. 6. *Filij obedite parentibus vestris in Domino; hoc enim iustum est. Honora patrem & matrem &c. In Domino,* hoc est, Domini amore & reuerentiâ, qui præcepit nobis honorare patrem & matrem & in ipsis DEVM intueri, velut in genitoribus nostris. Rectè Deuter. 25. Ruth. 4. & alibi dicuntur parẽtes ædificare domum suam; quia sunt quasi fabri liberorum, teste Plauto in Mostellariâ. Ergo sicut lapides & ligna, ex quibus fieri domus debet, architecto subijci debent, & pati tunsiones, sectiones, dedolationes: alioquin domus aut non fiet, aut non stabit diu: ita filij in manibus parentum versari se patiantur; nisi domum paternam subruere velint. Vnde forsan mandauit DEVS filios immorigeros ac proteruos obrui lapidibus, Deuteron. 21. quòd lapidibus, qui se in omnem figuram effingi patiuntur duriores essent. Bonus & tractabilis lapis inter alios fuit Ioseph,

III. Liberis erga parentes.

qui

qui vocatus à patre, vt iret ad fratres suos: *prastò sum*, ait; tametsi sciret se odio haberi à fratribus. Genes. 37. Sit hæc eadem vox in ore liberorum, quoties vocantur à parentibus: *Prasto sum*.

IV. Serui erga heros suos. IV. Seruis. Sint hi Simones dominis suis. Ita enim iubet Apostolus ad Coloss. 3. *Serui obedite per omnia dominis carnalibus*. Rursum ad Ephes. 6. dicens: *Serui obedite dominis carnalibus cum timore & tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo. In simplicitate*, ait, quia plerumque simplices sunt serui & hebetes, ac proinde egent directore. Vnde rectè Ecclesiasticus capite 33. asserit seruos similes esse debere asino cùm ait: *Cibaria & virga & onus asino: panis & disciplina & opus seruo*. Iam verò asini quantumuis stupidi, docentur tamen vsu ad nutum obedire domino. Hoc ergo præstent & famuli. Habuit certè tales Centurio ille gentilis: *Dico huic, vade*, inquit, *& vadit; Et alij: Veni; & venit. Et seruo meo fac hoc, & facit*. Matth. 8. Puto sanè Christum hoc insinuâsse Petro, quando iussit eum ducere nauim in altum, Lucæ 5. appellauit enim tunc non Petrum, sed Simonem. Ita enim Lucas ait: *Dixit ad Simonem: Duc in altum*. Rursum quando ei oues suas commisit, ter appellauit eum *Simonem: Simon Ioannis diligit me: pasce oues meas*. Ioan. 21. quasi diceret, si vis esse pastor ouium mearum, esto Simon & obediens mihi.

Idem dicendum de discipulis respectu Magistrorum suorum, siue artes litterarias, siue mœchanicas discant. Vt enim bonis artibus expoliantur, obedire Magistris debent: quo modo is, qui tondetur, quietus sedere & caput in omnem versare partem, ad nutum tonsoris, solet: vel quo modo tabula pictori, aut lapis sculptori paret, vt in imaginem effingatur; tametsi plurimos ictus sustinere & increpationes necesse sit. Huiusmodi fuit Achatius ille, dictus Innocentius, discipulus senioris cuiusdam Sabbaitæ in Asiâ apud Ioan. Climachum gr. 4. Vbi Ioannes Opanij Sabbaites ipsi recenset hæc: *Erat*, inquit, *in monasterio meo, quod est in Asia, (inde enim iustus ille aduenerat) senex quidam negligentissimus ac parum moderatus, quod non iudicandi causâ, sed veritati studens dico. Huic erat discipulus minor Achatius nomine, quē nescio quo pacto sibi acquisierat, simplex quidem animo ac voluntate, sed sensu ac cogitatione prudētissimus. Qui tanta ab huiusmodi sene passus est, quanta (si referre voluero) plurimis fortè videbuntur incredibilia. Non enim iniurijs solùm atque contumelijs, verùm etiam verberibus eum quotidie afficiebat. Erat autem hæc illius tolerantia non sanè irrationabilis. Ego igitur cùm illum quotidie, vt emptitium seruum supremâ in ærumnâ degere aspicerem, obuiam illi sæpissimè dicebam: Quid est frater Achati? Quomodo tibi est hodie? Ille verò continuò, nunc quidem liuentem tumidumq́; oculum, aliquando verò faciem fractam & ceruicem, sæpè ictum caput ostendebat. Ego itaque sciens eum patientiæ operarium, aiebam illi: Bone sustine viriliter & proderit tibi. Cùm igitur egisset annos nouem sub immiti & acerbo sene: migrauit ad dominum, sepultusque est in patrum cœmeterio. Post quinque autem dies abijt ad magnum quendam illic senem Achatij magister, dixitque illi: Pater Achatius mortuus est. Quod cùm audisset senior, respondit: Verè senex non id mihi persuades. Qui ait: Veni & vide. Continuò surrexit senex, venitque cum beati pugilis magistro ad cœmeterium. Clamauit tanquam viueret, ad eum, qui verè in beatâ requie viuebat. Dicens: frater Achati putásne mortuus es? Tum verò gratus ille obediens, etiam post mortem obedientiam ostendens magno illi, ita de sepulchro respondit: Et fieri quomodo potest pater, vt moriatur homo obedientiæ deditus?* Eâ voce territus Magister eius, iuxta tumulum discipuli cellam sibi struxit & pœnitentiam egit, crebrò se accusans atque dicens: *Homicidium feci*.

V. Omnibus Christianis erga Ecclesiam. V. Omnibus Christianis cuiuscumque dignitatis aut status. Simones hi seu obedientes sint Ecclesiæ eiusque præceptis omnibus. Seriò edicto & quasi peremptorio, mandauit hoc Paulus ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*. Et ipse Christus Dominus: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*, Matth. 18. Idem Ecclesiam suam *ouile*, appellat, Ioan. 10. quia vult vt fideles omnes sint oues, quæ vocem pastoris audiunt, imò vnico pastoris sibilo reguntur & reuocantur ad gregem, (quod non faciunt boues, capræ, equi, porci) sequuntur etiam præcedentem pastorem, cùm aliæ pecudes à pastore ponè sequente agi & scuticâ coërceri debeant. Quisquis ergo in Ecclesiâ esse vult, ouis sit necesse est. Audiant Christiani Basilium Macedonem, Græcorum Imp. qui in Concilio 8. Oecumenico sic inter alia perorabat: *Quantacumque religionis & sapientiæ laicus existat, ouis vocari non desinet*. Et cur, putatis, Christus quando in Iudæâ & Ierosolymis agebat, ordinarium suum diuersorium in Bethaniâ, vicino Ierosolymis loco, habuit? quia nimirum *domus obedientiæ* exponitur, & Ecclesiam repræsentat. Et cur bis ibidem legitur Christus accubuisse in domo Simonis Pharisæi, (qui & leprosus dicitur) Luc. 7. & Matth. 26. quia Simon *obediens* exponitur. Vult ergo Christus Ecclesiam, diuersorium suum, esse *domum obedientiæ*: hospites suos & incolas eius *Simones* seu *obediētes*, tametsi sint patresfamilias, Principes & Magistratus ac sapientes. Viderint ergo Magnates illi, qui Ecclesiæ præcepta & Prælatorum imperia parui aut nihili æstimant quasi ab eis exempti sint. Sanè reperio etiam Gentiles Principes ac Reges sacerdotum imperijs parere religiosè solitos. Apud Æthiopum Reges tanta erat sacerdotum auctoritas, vt si dicerent Regum vitam Dijs inuisam esse, illi sibi mortem consciscerent: malentes sacerdotibus obediendo mori, quàm Dijs inuisis viuere. Diod. Siculus l. 3. de Antiq. fabr. Turcarum etiam Imperator in rebus grauibus vtitur & stat consilio sui Muffti, qui est quasi summus eius Pontifex, vti notum.

Quare si rectè rem expendamus; omnes quotquot sumus, vocari *Simones* debemus; spopondimus enim in baptismo nos obedientes Ec-

tes Ecclesiæ filios futuros. Delphini sumus & pisces è baptismi aquis renati: *Simones* ergo simus, ad omnia parati, prompti & morigeri propter nomen istud; postremùm verò propter nomen DEI.

THEMA QVINTVM.

Inferiores ne dominentur superioribus.

I. *Officiales aliqui.*
II. *Subditi aliqui.*
III. *Mulieres aliquæ.*
IV. *Filij aliqui.*
V. *Homines alij sæpè.*

Mementote sermonis mei, quem ego dixi vobis: Non est seruus maior domino suo. *Ioan.* 15.

Multi regulam illam non obseruãt.

CErtus quidem & irrefragabilis est sermo Christi, cuius nos in hodierno Euangelio meminisse iubet: *Non est seruus maior domino suo.* Quis enim est, qui hoc nesciat? Attamen hic tam verus sermo non ab omnibus obseruatur. Certè Salomon in Ecclesiastæ cap. 10. ait: *Vidi, seruos in equis, & Principes quasi seruos, ambulantes super terram.* At quomodo hoc contingit? quomodo non erubescunt serui? Nimirum ea causa est, quia non meminerunt sermonis, quem dixit Dominus: *Non est seruus maior domino suo.* Huiusmodi verò homines adhuc reperiemus, qui regulam hanc, quamuis luce clariorem, minimè obseruant, vti videbimus.

I. Officiales aliqui.

I. Nunquámne contingit, vt officiales Principum nimium ab eis ditati & exaltati insolescant; ita vt dominos suos spernant, iisdémque terrori sint? Sanè inter infideles tales erant Fœlix & Pallas, serui Claudij Cæsaris, qui ab eo adeò locupletati atque euecti fuerunt, vt eo causante inopiam fisci, vulgò diceretur: *curaret se ab eis adoptari in hæredem.* Quamobrem ijs addictus non Principem sed ministrum agebat, illique pro libitu in imperio omnia administrabant ac turbabant. Cuspin. & Fulgentius ex Dione & Suetonio. Pari ratione Eutropius seruus Arcadij Imperatoris, eunuchus & Gentilis, in tantum exaltatus fuit, vt in eum potiùs quàm in Imperatorem omnium oculi conuersi essent; ipséque potentiæ sæuitiam miscens omnia perturbaret. Baron. anno Christi 399. Quare à furente populo ad necem postulatus, confugere ad Ecclesiam coactus, ibi à Sancto Chrysostomo oratione, cuius exordium est: *Vanitas vanitatum & omnia vanitas,* defensus est. At hoc certè indignissimum est; *non enim est seruus maior domino suo.* Confirmat Apostolus Petrus in Epistola 1. capite 2. *serui subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam discolis;* hoc est, fastidiosis & asperis. Quare Salomon Prouerb. 30. de hoc ait: *Per tria mouetur terra, & quartum non potest sustinere: per seruum cùm regnauerit,* hoc primum; quod vltimum seu quartum? *Per ancillam cum fuerit hæres dominæ suæ:* seu, vt vertunt 70. *serue cùm dominam suam eiecerit.* Mouent isti terram, qui turbant totam familiam; sicuti aër & venti, quia ex naturâ suâ, terrâ altiores sunt, in terræ cauernis inclusi, cum violentiâ erumpunt, terram concutiunt, & alicubi dirumpunt, pestilentique aëre vicinas regiones inficiunt ac perterrent. Id verò inprimis indignum & intolerabile est; denique periculosum ac perniciosum, cùm serui & ancillæ magis ducantur passione quàm ratione, suíque impotentes sint. Hinc queritur contra seruum suum Sibam optimus dominus Miphiboseth, qui exulanti Dauidi occursurus, non potuit obtinere à seruo suo Siba, vt sterneret sibi claudo asinum. Quin imò seruus contempto domino cum duobus asinis commeatu onustis, vtique ex bonis domini sui, occurrit ipse Regi & accusauit herum suum, quasi insidiaretur regno Dauidis. Cui facilè nimis credens Dauid, donauit bona Miphibosethi. 2. Reg. 16. & 9. Sic & Agar cernens se fœcundam contempsit dominam suam, Saram scil. sterilem; vnde lis in domo, donec ancilla eijceretur. Gen. 16. Sæpè etiam videre est seruos vsque ad multam lucem stertere dominis vigilantibus: sibi optima quæque vina vel cibaria suffurari, domino deteriora apponere: ancillas plus valere apud heros, quàm proprias coniuges. Quæ sanè indigna sunt & terram mouere deberent.

II. Nunquámne contingit, vt subditi rebellent ac sese opponant dominis suis? imò & arma contra eos sumant vel ijs saltem obloquantur? Vidimus nostro æuo non semel tales rebelliones; sed qui placuerunt DEO? *Non est seruus maior domino suo,* ait Dominus. Et Sanctus Petrus vbi suprà: *DEVM timete, Regem honorificate.* Et Paulus ad Roman. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas nisi à DEO. Quæ autem sunt à DEO, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* quasi diceret: qui se opponunt Magistratibus, inuertunt ordinem rerum à DEO præscriptum, militem gregarium faciunt imperare Duci militiæ perduntque exercitum: inuertunt corpus humanum, supra manus ambulant & oculos humo fixos gerunt, pedes in altum erigunt; qualis hæc ambulatio? qualem vtique vidit cœcus ille necdum omninò illuminatus à Christo, cùm dixit: *Video homines velut arbores ambulantes.* Marci 8. Subditi quia cœci vt plurimùm sunt, infrà esse debent, velut pedes: Magistratus quia oculati, suprà, velut oculi, vt corpus dirigant: alioquin sibi exitium creant, qui aliter incedunt. Sed quid si mali & iniqui sint, iniusta imperent, grauissima onera imponant, rempublicam euertunt, contraria DEO iubeant? Onera potiùs omnia ferenda, iniuriæ quoque; peccata tantùm non facienda, sed moriendum potiùs. Præstat mori in causâ iustâ & innocentem, quàm superiori rebellare. Habuit

II. Subditi aliqui.

Dauid

David iniquum sibique infensissimum dominum, Saülem, à quo dura omnia & mortem sibi imminere nouerat, nihilominùs tamen cùm ab eo ad mortem quæreretur, ipsumque in manibus haberet, iuxta prædictionem DEI, quòd vellet eum tradere in manus eius, noluit ei vim inferre; insuper repressit milites suos, necem ei machinantes: *Propitius sit mihi Dominus*, ait, *ne faciam hanc rem domino meo, & mittam manum meam in eum.* 1. Regum 24. Cùmque iterum quæsitus in manu suâ illum haberet, non tantùm non læsit, sed: *Viuit Dominus:* inquit, *quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies eius venerit vt moriatur, aut in prælium descendens perierit; propitius sit mihi Dominus, ne extendam manum meam in Christum domini.* Sed quid si pergat te prosequi? *Viuit Dominus, quia non extendam manum meam in eum.* Quid si occidere te, & tormentis excruciare tentet? *Viuit Dominus, quia non extendam manum meam in eum.* Quid si te proscribere, familiam tuam exterminare, regnum Israël euertere, innocentes omnes perimere? *Viuit Dominus, &c.* Verè magnus, qui mori potiùs paratus fuit, quàm dominum suum offendere; nimirum quia rebelles non solùm ordinariè malè pereunt, sed etiam damnationem æternam incurrunt.

III. Mulieres aliquæ.

III. Nunquámne accidit, vt imperiosa mulier marito suo dominetur? At *non est seruus maior domino suo.* Quare prudens illa Abigail postulata à Dauide in vxorem dixit: *Ecce famula tua sit in ancillam, vt lauet pedes seruorum domini mei.* 1. Regum 25. Et Sara appellat Abrahamum *dominum suum.* Genes. 18. Beata Virgo præfert sibi sponsum: *Pater tuus & ego.* Lucæ 2. Sancta Monica *seruiebat marito suo quasi domino*, ait Sanctus Augustinus libro nono Confess. capite nono. *Quæuis pudica mulier est viri serua*, ait Euripedes apud Clemen. Alexandr. libro quarto strom. Quamquam mihi videtur iste nimiùm dixisse; modiam viam tenendam; non enim ex pedibus, sed ex latere viri mulier facta est; vt mulier nec seruiat nec regnet, sed viro quidem subdita sit iuxta primæuam DEI institutionem: *sub viri potestate eris*; tum quia sexûs infirmioris est & inualidioris consilij; tum quia magis subiecta passionibus & sui impotentior quàm vir. Patet in Semiramide Nini Assyriorum Regis coniuge, quæ videns Regem amore sui captum, petijt quinque tantùm dierum imperium; Quo concesso, primo die conuiuium instituit principibus & proceribus; quos vbi sibi deuinxit, altero die tentatis ad imperia satellitibus, iubet virum vinciri, vinctum in custodiam compingi, vbi eum vsque ad mortem tenuit. Diodorus libro secundo, capite quinto. Quare Ecclesiasticus capite vigesimo quinto ait: *Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo*, id est, rebellis & hostis. Græcè habetur: *mulier si chorum ducat*, id est, si choraga sit & præcentrix. Vnde Prouerbium: **Es stehet ein Chevolck nicht wol an/ wann die Hin kræet vor dem Han.** Neque id turpe solùm, sed etiam perniciosum est. Vnde Augustinus de Cateche. rud. ait: *Cùm fœmina dominatur in virum, misera & peruersa domus est.*

IV. Filij aliqui.

IV. Nunquámne contingit, vt filio dilecto omnia ad nutum concedant & permittant parentes? Itaque talis filius imperabit suis parentibus. Sic fassus est Themistocles, Dux Atheniensis, Athenienses dominari Græcis, se dominari Atheniensibus, vxorem sibi, filium vxori: sicque filium suum dominari toti Græciæ. Atquî *non est seruus maior domino suo.* Filij suo modo parentum serui sunt, vt testatur Ecclesiasticus capite tertio dicens: *Qui timet Dominum, honorat parentes, & quasi dominis seruiet his, qui se genuerunt.* Est enim filius possessio parentum, quia vitam ab eis accepit. Vnde Eua primum filium suum appellauit *Cain*, id est, *possessionem*; dicebat enim *Kaniti*, id est, *possedi hominem per DEVM.* Quare in necessitate parentes possunt vendere liberos in seruos, vt colligitur Exod. 21. vers. 7. Sic Isaac seruijt patri Abrahæ, cùm fascem lignorum ab eo sibi impositum portauit. Sic Alphonsus Aragonum Rex. patri Ferdinando obuiam progressus, equo desiliit ac pedibus eum comitatus est; vt si opus foret, humeris suis lecticam eius sustolleret. Cumque è lecticâ pater identidem hortaretur, vt exemplo procerum iuxtà adequitantium ipse quoque equum ascenderet: *Alij, pater*, ait, *quid ad se attineat, ipsi viderint. Ego quidem adduci neutiquam potero, quin Regem, quin patrem eumque ægrotum pedibus sequar.* Panormit. libro secundo Comment. de rebus eius gestis. Quid igitur dicamus filijs, qui parentum voluntatem suam esse volunt? nónne illis imperare attentant? Quid parentibus, qui id tolerant? nónne filijs seruire volunt? At quàm hoc absurdum! Audiamus quid dicat Iacob, quando audiuit filium Ioseph narrantem: *Vidi per somnium Solem & Lunam & stellas vndecim adorare me.* Ait enim: *Quid sibi vult hoc somnium, quod vidisti? Num ego & mater tua & fratres tui adorabimus te super terram?* Genes. 37. Recitauerat ille priùs somnium de 11. manipulis fraternis se adoraturis; nec ob id correptus à patre fuit. At vbi narrat se à parentibus etiam adorandum, ibi rei indignitate motus pater, increpauit eius puerilem audaciam; quasi diceret: caue ne vnquam hoc tibi in mentem mi puer veniat: trade potius obliuioni visiones istas, vt ait Philo libro de Iosepho. Malè cedit parentibus æquè ac filijs tam inordinatum imperium. Andronicus Iunior, Michaelis filius, auo Andronico seniori ita charus fuit iuuenculus, vt ne noctu quidem illius absentiam ferre posset. Adolescentiam egressus libidini habenas laxauit, & auo parcè sumptum præbente, æs alienum ingens contraxit, tandemque per coniuratos auum imperio deturbauit. Gregoras libro octauo. Ingratus scilicet cuculus; hic enim ab alienâ matre nutritus & præ cæteris pullis amatus vtpotè grandior, pòst vbi adoleuit, ipsam matrem deuorat. Aldrou. lib. 5. Ornith. cap. 17.

V. Nón-

Homines alij sæpè. V. Nonne sæpissimè contingit homines fieri impatientes ob paupertatem, contemptum, opprobria, aduersarios, morbos, afflictiones; ita vt irascantur, insaniant, desperare velint? At *non est seruus maior domino suo.* Nonne hæc omnia Christus Dominus noster sustinuit? Et huc potissimùm tendit sermo Christi, vt ipsius exemplo hæc omnia toleremus. Non fuit aliquando memor huius sermonis Sanctus Petrus Martyr Dominicanæ familiæ. Visæ cum hoc erant aliquando tres cœlo lapsæ virgines in cubiculo loquentes. Delatus ergo est ad superiorem, quòd nescio quas mulieres in cellam admisisset. Id cùm Petrus non negaret, & magnum se peccatorem fassus, cælestes hospites silentio tegeret, ad Esinum cœnobium relegatus est. Ibi cum nocte quadam in templo coram Crucifixi imagine suum tristis secum dedecus animo agitans, amice Christo conquereretur: *Quare bone IESV permittis vt tanta ignominia seruus tuus innocens afficiatur?* Christum audiuit de cruce respondentem: *Et ego quid feci, vt tantis onerarer opprobrijs & morte turpissimâ cōdemnarer? Ex me disce opprobria & ignominiam patienter tolerare.* Refert Doultremā in Pædag. Christ. p. 1. capite 8. §. 3. Memor econtrà fuit Sanctus Martinus, qui cùm inter suos discipulos haberet vnum Brictium nomine, qui ipsi Sancto sæpè insultabat, cœli suspicem & fanaticum appellabat, gestaque eius carpebat, Martinus tamen patienter omnia ferebat, dicens: *Si Christus Iudā tolerauit in suo collegio & mensa, cur ego non tolerem Brictium?* quasi diceret: *non est seruus maior suo domino*, Martinus Christo. Sulpit. in eius vitâ. Ac ne putetis hoc sanctorum tantùm & religiosorum esse, audite quid homo sæcularis egerit, Lambertus Consul Harlemensis à tumultuātibus Caluinistis, quòd Romanæ Ecclesiæ auctoritatem defenderet, in vincula coniectus, & tandem patibulo adiudicatus. Id enim cùm à longè intueretur: *Quid,* inquit, *extimescimus lignum? Etenim si olim Dominum gloriæ crucifixerunt, quid nobis eius seruis expectandum? Annè maior seruus Domino suo?* refert P. Opmerus in Martyrol. Holland. MS. Denique huius verbi Christi memores Apostoli Dominum suum per varia martyria secuti, lapidati sunt, secti sunt, crucifixi, excoriati, contis & fustibus contusi sunt: quia *nō est seruus maior domino suo.* Huius ergo verbi simus & nos memores & conformemus nos Domino nostro in Ecclesiâ militante, vt conformes ei simus in tiumphante.

IN FESTO OMNIVM SANCTORVM.

THEMATA.

I. Octo beatitudines distribuuntur in varios.
II. Merces Beatorum in cœlis quāta.
III. Quales cœli ciues.
IV. Octo beatitudines totidem signa prædestinationis.
V. Fructus huius Festi.

THEMA PRIMVM.

Octo beatitudines distribuuntur in varios.

I. In pauperes regnum cælorum.
II. In diuites misericordia.
III. In ciues gloria filiorum DEI.
IV. In Magistratus saturitas.
V. In Dominos possessio terræ.
VI. In seruos & subditos consolatio.
VII. In coniugatos & virgines visio DEI.
VIII. In Christianos omnes regnum cœlorum.

Aperiens os suum docebat eos. *Matth. 5.*

CONSVETVDO est huius patriæ quā hodiernâ die panes dulciarij, quos appellant *panes Sanctorum*: (Heyligen Strikl) per familias distribuuntur & ad mensam apponuntur? Quare ad huiusmodi panem alter alterum inuitat, vel ab altero inuitatur. Originem huic ritui videtur mihi dedisse Christus Dominus noster in hodierno Euangelio, in quo dicitur aperuisse os suum, & docuisse suos discipulos octo beatitudines; quæ sanè nihil aliud sunt, quàm dulcissimi Sanctorum, adhuc militantium panes, quibus ad prosequendam suam militiam ac laborem mirè confortantur & recreantur. Si enim teste ipso Domino, Matth. 4. *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore DEI:* certè etiam ex his Christi verbis, quibus octo beatitudines proposuit, omni dulcore & solatio plenis, viuent Christiani. Et propterea existimo Matthæum sic locutum: *Aperiens os suum docebat eos.* Voluit enim dicere, Christum aperuisse os suum *velut thesaurum sapientiæ, vt bona diuidat suis,* ait Glossa interlin. Ex hoc igitur thesauro, ex hoc penu oris Dominici desumemus hodie panes Sanctorum dulciarios, & diuidemus per octo classes, iuxta id Ecclesiastici 11. *Da partem septem, nec non & octo,* scilicet egentibus; quos qui cum gustu comederint ac ruminārint, spes est peruenturos ad numerum Sanctorum, qui iam in cœlis regnant & fruuntur pane Angelorum.

I. In paupetes re-[pe]res. I. Primum dabimus pauperibus: *Beati pauperes*

peres spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Quid dulcius, ô pauperes, quid gratius vobis dari potest regno cœlorum? Ecce vobis Christus legat regnum illud, si hîc paupertatem vestram propter DEVM & salutem vestram patienter toleraueritis. Leontius Atheniensis Philosophus cùm filiam Athenaidem, splendidam fortunam ex variâ disciplinarum eruditione consecuturam cognouisset: testamento suas opes duobus filijs reliquit, filiæ non nisi centum aureis legatis; hac adiectâ clausulâ, quòd fortuna eius suffectura ei esset. Ergo à fratribus patrimonium sibi vendicantibus, paternâ domo exactâ, à matertera Canstantinopolim perducta est; atque ibi baptizata, nomine in Eudociam mutato, ob formæ elegantiam & insignem eruditionem Theodosio Imperatori desponsata. Quo facto accersitis ad se fratribus multas egit gratias, quòd paternâ eiecissent se domo; alioquin nunquam ad regni solium peruenturam fuisse. Zonaras & Cuspinianus in Theod. Quid videtur vobis pauperes? Vobis contingit quod contigit Athenaidi. Pater vester cælestis omnes penè opes suas dedit diuitibus, vobis parum aut nihil dedit; sed en prædicit ac promittit hodie vobis regium cœli solium, ob vestram patientiam, si eam cum paupertate vestrâ coniunxeritis. Durum asseretis hoc esse testamentum: expellimini enim à diuitibus, deserimini, patimini. Verùm expectate paulùm, cœlorum regnum vos expectat. Hánccne conditionem cum diuitibus, fratribus vestris, commutabitis? exiguas terræ glebas eis inuidebitis? Imò verò aliquando summas gratias agetis, quòd vos expulerint, deseruerint, contempserint. Hæc enim expulsio, desolatio & contemptus fortuna vestra est & cœli regnum vobis parat. Audite D. Augustinum in serm. de patientiâ (apud Octau. de Tufo in Ecclesiasticum capite 2. vers. 2.) *Ne indignemini fratres*; inquit, *si vos aduersa patimini; quia non est Christianæ religionis in temporalibus exaltari, sed potiùs deprimi. Mali enim nihil habent in cœlis, & vos nihil habere debetis in terris; sed spe illius boni, ad quod tenditis, quidquid in vitâ contigerit, gaudere debetis.*

II. In diuites misericordia.

II. Secundum damus diuitibus: *Beati misericordes; quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Quid hoc pane suauius? Dicite mihi diuites: Quid desiderabitis, quando in articulo mortis constituti, citabimini ad tribunal Christi, vt reddatis rationem de omnibus vestris bonis, quomodo ea impenderitis; an in luxum & superbiam, in comessationes & conuiuia, in canes & equos, in scurras & pellices: an ea in thesauris absconderitis; quid tunc optabitis? nónne Christi misericordiam in tam seuero examine, tot delictorum rei? Et promittit eam vobis Christus hac lege: *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.* Ioannes Baptista Christum prædicans ait: *De plenitudine eius omnes accepimus: gratiam pro gratiâ.* Ioann. 1. Sanctus Augustinus & Beda explicant gratiam gloriæ æternæ, pro gratiâ bonorum operum; quia & ipsa sunt dona DEI. Ergo qui desiderat obtinere gratiam in iudicio à Christo, gratiam ei exhibeat nunc in pauperibus: gratiam charitatis & misericordiæ pro gratiâ indulgentiæ & gloriæ. Misericordia misericordiam, gratia gratiam impetrat. Agrippa Iudæorum Rex à Tiberio Cæsare ad arborem ante palatium Imperatoris alligatus, cùm siti æstuaret, conspicatus quendam è Caij seruis, nomine Thaumastum, gerentem hydriam, poposcit potum; & cum libenter oblatum hausisset, inquit: *Certè, tuo bono, puer, exhibuisti mihi hoc ministerium.* Pòst enim à Caio Tiberij successore liberatus & regno restitutus, Thaumastum à Caio impetratum manumisit & bonorum suorum dispensatorem constituit. Iosephus libro decimo octauo Antiquit. capite octauo *Fulgos.* libro quinto capite secundo. Ecce vobis seruum pro modicâ aquâ misero & captiuo Regi porrectâ, regni procuratorem constitutum. Quàm magna gratia pro tam paruâ gratiâ! Retulit hanc homo profanus; quantò certius referet Christus? Is nunc in pauperibus suis quasi vinctus hîc tenetur, fame & siti pressus. Diuites ei gratiam (cibum, potum, vestem) impertiri possunt, & pro hac gratia recipient regnum cœlorum: nam *quicumque potum dederit vni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ, tantùm in nomine discipuli: amen dico vobis, non perdet mercedem suam,* ait Matth. 10. Hinc mirabilis illa virgo Christina, vt in eius vitâ scribit Thomas Cantipratensis, bonis proprijs abdicatis, cibum à magnis potissimum peccatoribus mendicabat, vt ipsi per eleemosynam acquirerent DEI gratiam. Dicebat enim ad hoc se diuinitùs impelli, vt peccatores per illam viam ad peccati horrorem & pœnitentiam perducerentur, addens, nullâ re DEVM magis flecti ad misericordiam, quam exhibitâ pauperibus eleemosynâ. Vnde *die quodam intolerabili siti vexata, DEO eam instigante, ad mensam cuiusdam sceleratissimi hominis splendidè apparatam occurrit, potum ab illo petens. Ille præter morem suum insolita humanitate permotus, vinum ei obtulit; vnde illa parum bibit. Eâ causâ contra omnium opinionem, qui virum nouerant, Christina affirmauit eum in morte ad pœnitentiæ & contritionis gratiam peruenisse.* En gratiam pro gratia; imò gloriam æternam emptam haustu vini.

III. Tertium Ciuibus: *Beati pacifici, quoniam filij DEI vocabuntur.* Quid suauius, quàm vocari & esse filium DEI, hoc est, DEO quàm simillimum & charissimum? Hoc esse vos, ô ciues & subditi, potestis, si pacem inter vos tenere & facere, conseruare & conciliare volueritis. Quemadmodum enim filius tunc censetur patri similis & genuina esse proles, quando patrem imitatur in moribus & actibus suis: sic & vos DEI filij eritis quàm simillimi, si eum imitemini. Ipse autem est & appellatur DEVS *pacis*; tum quia inter tres personas summam semper tenet pacem & concordiam: tum quia pacem mundo rebelli obtulit, mittendo ei filium Mediatorem & principem pacis, qui

III. In ciues gloria filiorum Dei.

vt in

vt in medio ferè semper repertus est, ita etiam dixit: *Vbi sunt duo vel tres consentientes in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Matth. 18. Similis enim simili gaudet, vti pater præsentiâ filiorum. Vnde Sanctus Hilarius in eum locum. *Ipse enim*, inquit, *qui pax & charitas est, sedem atque habitationē in bonis atque pacificis voluntatibus collocabit.* Sensit hoc cœtus fidelium, qui in sacello aulico Clodouei Francorum Regis, dum à Sancto Remigio Catechesi imbueretur, vnà cum ipso congregati erant. Delapsa enim cœlitùs luce copiosa vox Christi audita est: *Pax vobis, ego sum: nolite timere; manete in dilectione mea.* Vt in vitâ Sancti Remigij apud Sur. 13. Ianuar. Ergò vultis esse filij DEI, eumque velut patrem inter vos habere, pacem habetote. Hinc Clemens Alexandrinus libro tertio Pædag. capite 11. monet Christianos, vt ne in annulis quidem suis armorum figuras, veluti enses aut arcus insculpant; quo ab omni discordiâ quàm remotissimi fiant. *Neque enim Idolorum*, inquit, *sunt imprimendæ facies; quibus vel solùm attendere prohibitum est; sed nec ensis vel arcus ijs qui pacem persequuntur.* Vt enim consentientib us se iungit Christus: ita dissentientes fugit & odit. *Sicut in Musicis*, ait in cit. Matthæi locum Origenes tract. 6. *nisi fuerit harmonia & conuenientia vocum, non delectat audientem: sic Ecclesia nisi consensum habuerit, non delectatur DEVS in eâ.*

IV. In Magistratus saturitas.

IV. Quartum Magistratibus: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Quid hoc pane optatius, qui satiat appetitum? Saturari quærunt opibus, delitijs & honoribus, qui Magistratus ambiunt: quærunt otium, libertatem, imperium, potentiam, pompam. Vnde illis hæc saturitas proueniet? Esuriem & ardentem appetitum iustitiæ administrandæ habeant. Saturent ipsi inprimis famem & sitim iustitiæ diuinæ, quæ, donec plectantur grauia scelera, præsertim contra iustitiam admissa, satur & contenta esse non vult nec potest. Patet ex sacrilego furto illius Achan de quo ait Dominus Ios. 7. *Non ero vltra vobiscum, donec conteratis eum, qui huius sceleris reus est.* Patet in Ionâ transfugâ, in quem mare sæuiens insurrexit nec priùs stetit à furore suo, quàm à nautis eijceretur in mare. Ion. 1. Neque verò DEI iustitia per hoc reorum perditionem, sed salutem potiùs sitit ac desiderat: dum enim trahuntur ad supplicia, compelluntur ad pœnitentiam; qui alioquin, si inulti pergerent grassari in suis sceleribus, æternum perirent. *Mors enim*, inquit Cyrillus Hierosolymit. (vt refert Petrus Damianus Epistol. 12. ad Godifredum libro septimo Epistol.) *quæ pœna causa infertur pro peccato, purgatio est peccati ipsius, pro quo iubetur inferri.* Vnde sapiens quidam non temerè dixit, seruatâ proportione plures è patibulo, quàm è lecto ad cœlum ascendere. Famet igitur & appetit DEVS maleficorum pœnas & supplicia, cupitque eam famem suam exsaturari à Magistratibus quos hunc in finem gladio accinxit, vti scribit ad prædictum Godifredum Ducem Damianus Epistola vndecimâ. *Non*, inquit, *ad hoc præcingeris gladio, vt violentorum mala debeas palpare vel vngere, sed vt ea studeas vibrati mucronis ictib. s obtruncare.* Et Mox: *Scaber ensis efficitur, qui dum conditur semper à vulnere, non limatur. Quo contrà per Ezechielem dicitur: Gladius exacutus est & limatus, vt cadat victimas exacutus est.* Quam ob causam Sanctus Vincentius Ferrarius, Valentinus Ordinis Prædicatorum cùm Ianuæ, in vrbe Italiæ, vir quidam Valentiâ oriundus, ob quædam scelera fuisset vltimo supplicio adiudicatus, & complures eum rogarent, vt ei vitam impetraret à Ianuensium Duce: *Absit* inquit, *vt ope à meâ iustitiæ locus impediatur, & sceleratis hominibus impunitas concedatur. Illud verò lubenti animo faciam, vt genus mortis permutetur*, quod & facilè impetrauit, apud Surium 5. Aprilis. Ergò si Magistratus saturari bonis omnibus in cœlo voluerint saturent ipsi vicissim famem & sitim diuinæ iustitiæ.

V. In dominos possessio terræ.

V. Quintum dominis & dominabus: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Non sanè hanc crassam, opacam istam, sed illam subtilem, lucidam, cælestem in cœlis; terram viuentium, non morientium; nouam, non antiquam; vbi sempiterna quies & stabilis est possessio. Quid hac promissione suauius? Hac verò frui imprimis poterunt domini dominæque, si imperando subditis se mites exhibuerint. Quin imò Sanctus Chrysostomus homiliâ decimâ quintâ in Matthæum & breui enarratione super hunc locum, putat eis etiam promitti possessionem huius terræ, ita videlicet vt terrenorum hominum (maximè subditorum) animos arctissimo amoris vinculo sibi deuincturi sint, quod est terram possidere. Iustinianus Genuensis historiographus libro sexto præclarum refert lenitatis in subditos documentum. *Franciscus Marcio*, inquit, *iurisconsultus egregius, missus à Republica Genuensi orator ad Ducem Mediolanensem; cùm is nollet eum dimittere, nec pactis conuentis cum Genuensibus stare, captâ occasione obtulit eidem Duci manipulum herbæ ocymi: (Basilien) qui admirabundus quid sibi hoc demum vellet, quæsiuit quid ei esset. Cui ille respondit, talem esse huiusmodi plantæ naturam, vt leniter ac suauiter contrectata, gratum odorem spiraret; nimis autem duriter compressa & attrita, non solùm omnem suauitatem deperderet, sed etiam ineunte tempore scorpios generaret: habere autem se ingenia Genuensium eodem planè modo. Dux hoc ingenioso admodum responso delectatus, & sententiam priorem mutauit, & legatum honorificè dimisit.* Refert Caussinus libro decimo, Symbol. capite vigesimo primo. Expertus hoc est in subditis suis, quibus se mitissimum præbuit, Hugo Tusciæ Dux, quem eo nomine laudat Beatus Petrus Damiani in Epistol. 12. supracit. his verbis: *Hic prætereà sæpè dum equitaret, comitum cuneos post se dimittere consueuerat, & vel solus, vel vno contentus asseclâ, longiùs præcedebat, & tunc agricolas,*

las, vel opiliones hic compellabat affatibus: Quid vobis, inquit, *videtur de Marchione isto, quem dicunt? Nunquid non crudelis & impius pauperes opprimit, terram dissipat, & cuncta ditionis suæ bona profligat? Ad quod illi: absit, aiunt, absit: falsum est penitus, ô homo, quod loqueris. Non est enim potestas talis super terram, quæ sic violentijs & rapinis abstineat, quæ in tantâ pace & securitate subiectum sibi populum regat. Viuat, optamus, viuat illa potestas ad refugium pauperum, & prosperè floreat ad omnium custodiam subiectorum. Quod ille audiens exultabat in Domino. Vnde sæpè dicebat: In tantâ volo semper erga subiectos, & præcipuè rusticos mansuetudine viuere; vt annona, quæ caballi mei rodentis ore delabitur, à rusticorum procellis è vestigio colligatur.* Pari modo, *Si Roboam*, (scribit idem Cardinalis in Epistolâ decimâ sextâ ad Alexandrum Pp. libro primo Ep.) *senum consilijs acquiescens, populo mitiùs respondisset, totum Israël sui iuris imperio subdidisset; sed quia tonuorum suorum superbia credidisset, diuisis à se decem tribubus, sublimem regni potentiam humilem fecit.* Itaque asperitate sua terram amisit, quam mansuetudine conseruâsset & possedisset: sicque scorpiones, quos subditis minatus est, ex nimiâ eorum pressurâ incautus expressit atque in se concitauit.

VI. In seruos & subditos consolatio.

VI. Sextum seruis & subditis, viduis & pupillis: *Beati qui lugent; quoniam ipsi consolabuntur.* Lugent si non omnes, saltem plerique subditi sub grauibus oneribus sibi impositis, sub multis laboribus & exiguis stipendijs, sub grandi censu & paruo prouentu, sub pressuris & iniurijs & nullis auxilijs. Sed en ipsis panem, qui luctum istum temperet: *quoniam ipsi consolabuntur.* Magnam iucunditatem luctus aliquis præcedere debet, *Nisi tentatio*, inquit Sanctus Chrysostomus homiliâ quartâ ad populum: *nec corona: nisi certamen, nec præmia: nisi studia, nec honores: nisi tribulatio, nec remissio: nisi hyems, nec æstas. Et hoc non in omnibus hominibus tantùm, sed in seminibus quoque ipsis intueri licet: & in his etiam multam quidem pluuiam, multam verò nubium collisionem, multam denique glaciem fieri oportet, si vernans spica exurgere debet: vbi verò sementis tempus, tempus & pluuia. Postquam igitur & nunc ingruit hyems animarum, non aëris, seramus & nos in hac hyeme, vt in æstate metamus; seminemus lachrymas, vt metamus exultationem. Non meus hic sermo, prophetica denunciatio est: Qui seminant in lachrymis*, inquit Psalm. 125. *in exultatione metent.* Sic ille. Qui agriculturam non vidit, mirari sanè posset, si videret agricolam aratro vertere terram, & proscindere floridum ac speciosum aliquod pratum; deinde rubicundum & saluberrimum triticum abijcere in lutosum agrum; insuper & cespite iniecto sepelire; interim stiuam tenere, pluuias, frigora & æstum sustinere: boues & equos eo labore fatigare: denique cum fame & sudore domum redire; stultum fortè rusticum diceret, qui nunquam rura coli vidit. At longè aliter agricola sentit, qui omne illud damnum & labores suos parui pendit, spe lætitiæ futuræ in copiosâ messe. Sic ferè Sanctus Chrysostomus loco citato; subditque: *Cùm agricola semina cum multo labore collecta seminauerit, ignarus quidem omnia quæ fiunt, cernens admirabitur, forteq; apud seipsum dicet: Quid hic homo tandem facit? collecta dissipat, nec dissipat tantùm; sed & terræ cum multâ curâ commiscet, ne facilè colligi possint; nec commiscet tantùm terræ, sed & optat vehementem fieri pluuiam, vt proiecta omnia marcescant & lutum fiant: & turbabitur cernens fulmina & coruscationes deferri: agricola verò non ita, sed lætatur & gaudet tempestatem cernens: non enim præsentia respicit, sed futura spectat: non respicit fulmina, sed manipulos computat: non morientia semina, sed vernantes spicas: non grauem imbrem, sed iucundissimam areæ ventilationem. Itidem & nos non præsentem spectemus tribulationem aut dolorem, sed orientem ex ipsâ vtilitatem, ex ipsâ nascentem fructum.* Sic ille. Nónne Iacob seminauit cum luctu, quando vt fratrem fugeret, paternam domum deserere, & solus cum baculo in Mesopotamiam migrare, ibidem seruire in æstu & gelu viginti annis debuit? At vide inde reuertentem cum diuitijs & gaudio: *In baculo meo*, inquit, *transiui Iordanem istum, & nunc cum duabus turmis* (filiorum & famulorum ac gregum) *regredior.* Genes. trigesimo secundo. Nónne Ioseph seminauit cum luctu, quando à fratribus in cisternam depositus, inde in Ægyptum venditus, & seruire coactus, ibidem innocens in carcerem detrusus est? At vide reuertentem cum honoribus: quando in aulâ Pharaonis primus à Rege factus, & toti Ægypto præpositus dixit: *Obliuisci me fecit DEVS omnium laborum meorum.* Genes. 41. Idem ergo vos sperare, qui nunc in seruitute & sub iugo ingemiscitis.

VII. In coniugatos & virgines visio Dei.

VII. Septimum coniugatis & virginibus: *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEVM videbunt.* Quid iucundius quàm DEVM videre, in quo omnia sunt? Verùm *quemadmodum lumen* (Solis) *videri non potest nisi oculis mundis: ita nec Deus videtur, nisi mundum sit illud, quo videri potest*, ait Sanctus Augustinus libro 1. de serm. Domin. in monte. Iam verò Christum in cœlo regnantem vident beati oculis externis & internis: humanitatem enim eius vident externis corporis oculis; diuinitatem verò eius oculis mentis internis. Igitur coniugati & Cœlibes si ad hunc duplicem Christi aspectum pertingere volunt, mundi sint non corpore solùm, sed & mente. Pulchrè hoc docetur Cant. 3. vbi dicitur: *Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël: omnes tenentes gladios & ad bella doctissimi: vniuscuiusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos.* Lectulus Salomonis quid nisi lectus castitatis seu cor castum, in quo verus noster Salomon Christus requiescit? Hunc ergo diligentissimè custodiri sibi vult à fortissimis castitatis propugnatoribus; qui duplicem gerant gladium, vnum euaginatum in manu, alterum in vaginâ reconditum, ex femore pendentem. Prior ille externam corporis puritatem, in manibus, oculis,

oculis, linguâ, auribus & toto corpore designat, posterior internam, vt nè cogitatione, desiderio vel concupiscentiâ aliquâ lectum illum contaminemus; de quo Sanctus Gregorius libro 10. Moral. capite 3. ait: *Nocturni timores sunt insidiæ tentationum occultæ. Ensis verò super femur est custodia vigilans, carnis illecebram premens.* Prior gladius resecet externam carnis immunditiam, posterior internam. Duo fuere latrones, qui ingressi domum Isboseth, occiderunt ipsum dormientem in strato suo; quia ostiaria domûs obdormiuerat, 2. Reg. 5. Duo etiam sunt insidiatores castitatis, diurnus & nocturnus, externus & internus: contra vtrumque vigilet ostiaria domûs Castitas, si DEVM vult videre.

VIII. In Christianos omnes regnum cœlorum.

VIII. Octauum omnibus pijs Christianis: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Hoc regnum omnes pij quærunt. Sed quæ ad illud via? Audite Apostolum 2. Timoth. 3. *Omnes, qui piè volunt viuere in Christo IESV persecutionem patientur*; siue à Dæmone tentante, siue à carne blandiente, siue à mundo subsannante, vexante, alliciente, iniurioso, spoliante. Qui enim à mundi consuetudine se subtrahere incipit, statim sibi aduersantem experietur. Regia igitur ad cœlum via non est nisi crucis, persecutionis & tribulationis. Vnde Sanctus Augustinus super Psalm. 55. ait: *Si putas te non habere tribulationes, nondum cœpisti esse Christianus. Et vbi est vox Apostoli: Omnes qui volunt in Christo piè viuere, persecutiones patiuntur? Si ergo non pateris pro Christo vllam tribulationem, vide ne nondum cœperis in Christo piè viuere.* Sanctus Clemens Alexandrinus libro 6. Stromatum scribit: *In locis, quæ in Magorum regione sunt eminentiora referunt tres montes in spacioso campo esse positos: eos autem qui locum transmittunt, cùm ad primum quidem montem peruenerint, audire vocem confusam veluti clamantium, non paucorum millium hominum, perinde ac si essent in acie. Ad medium autem cùm venerint, maiorem simul & euidentiorē strepitum apprehendere: tandem autem audire in fine canentes pæana, perinde ac qui vicissent.* Quid isti montes nisi vitæ nostræ cursum notant? primum percurrimus, dum in perpetuo conflictu & persecutionibus versamur. Secundum tempore mortis, vbi pugnæ & gemitus pereuntium magis inualescunt. Per hos tamen vltimò perueniemus ad tertium, in quo sine fine Pæana concinemus inter Beatos. *Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit*; nec in cœlo regnabit, nisi qui persecutiones sustinuerit, vulnera & vibices (hi sunt **die Heyligen Striemen**) è conflictu retulerit.

Hi sunt panes dulciarij ex ore Christi deprompti, è diuite sanè penu ac thesauro, quos cùm Simeon à columnæ statione dictus Stylites, dum adhuc opilio esset, promulgari in templo & decantari audiret: flentes scilicet ac lugentes dici beatos, ridentes verò miseros: fortunatos eos, qui mundam possiderent animam &c. relictis ouibus ad vitam monasticam se contulit, indéque columnam ascendit; in quâ perdius ac pernox, supra annos 40. (vt habet anno Domini 460. Baronius Cardin.) stetit; quotidie bis concionem ad confluentem turbam habens, in quâ assiduè id inculcabat: *Contemnite terrestria, amate & ambite cælestia, quæ sola vos beabunt.* Refert Theodoretus testis oculatus in Philotheo. capite 26. apud Sur. 4. Ianuar.

THEMA SECVNDVM.

Merces Beatorum in cœlis quanta.

I. Beati misericordiam consequentur.
II. Ipsi consolabuntur.
III. Possidebunt terram.
IV. Saturabuntur.
V. DEVM videbunt.
VI. Filij DEI vocabuntur.
VII. Ipsorum est regnum cœlorum.

Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.

NArses Dux militiæ sub Iustino II. Imp. (sicut refert Paulus Diaconus apud Baron. anno 566.) agens Neapoli in Campaniâ, vt Longobardos è regionis suæ squalore & pauperrimo rure ad fertilissimos Italiæ campos cum armis inuadendos euocaret, nuncium præmisit, qui lectissima Italiæ poma aliarúmque frugum species eis afferret, quarum specie delectati Longobardi, & ex eâdem opimam terræ fœcunditatem conijcientes, magno statim & horribili exercitu Italiam inundârunt. Saluator noster Audit. Dux militiæ nostræ, quam in terris militamus, in hodierno Euangelio è pauperrimo nostro rure & exilij squalore ad opimam & fertilissimam cœli regionem inuadendam nos extimulat; atque vt alliciat, lectissimos cæli fructus & amplissimam mercedem militaturis repræsentat, octo videlicet beatitudines; è quibus velut paucis pomis aureis cæteras regionis cælestis ac Beatorum delicias conijcere possemus. Quare si pauci Italiæ fructus excitare Longobardos potuêre ad petendam bello Italiam; quomodo non promissa à Christo merces copiosissima in cœlis nos euocabit ad expugnandum cœlum? Quod vt animosiùs aggrediamur, lustrare priùs & delibare volumus fructus illos octo beatitudinum.

I. *Misericordiam consequentur*: non qualem ipsi miseris impenderũt, sed absque omni comparatione longè maiorem, qualem promisit Dominus Luc. 6. *Date & dabitur vobis. Mensuram bonam & confertam & coagitatam & superfluentem dabunt in sinum vestrum.* Regales remunerationes dare solent Reges, maxima pro minimis, vti Artaxerxes Rex Sinetæ pro pugillo aquæ, phialam auream & stolam persicam, & mille Daricos argenteos; apud Ælian. lib. 1. variar. — Beati in cœlis. I. Beati misericordiam consequentur.

variar. histor. capite 32. Agrippa Rex Thaumasto seruo Caij pro haustu frigidæ procuraturam regni sui; apud Ioseph. libro 18. Antiq. capite 8. Ludouicus XI. Franc. Rex Cononi rustico pro vnâ rapâ mille aureos; apud Corozett. de dictis & factis memorab. Conradus Imperat. plebano in Cazenhausen pro hospitio & cœnâ præbitâ Episcopatum Monasteriensem, apud Cranx. in Metropol. libro 2. capite 29. Qualis remuneratio, qualis misericordia erit, quam rependet DEVS ijs, qui in ipsum eiusque pauperes fuerint liberales ac misericordes! Reges mundi rependunt munera, sed in arcam & marsupium, vnde facilè auferri possunt, vbi & putrescunt; DEVS verò munera sua rependit *in sinum* & cor nostrum, vt intimè nobis adhæreant & auferri nequeant. Qualem ergo misericordiam consequentur in altera vita beati? Qualem consecutus ille, qui descendens ab Ierusalem in Iericho, incidit in latrones. Sanabit enim Christus verus Samaritanus omnia vulnera eorum, tollet omnes miserias, *absterget omnem lachrymam ab oculis eorum, & vltrà non erit neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltrà*, Apocalyp. 21. Tollet eos insuper in equum gloriæ suæ & introducet in diuersorium regni sui. Qualem misericordiam consequentur? qualem consecutus est filius prodigus, quando in se reuersus redijt ad patrem suum. Occurret enim illis Christus & cadet super collum eorum, vestiet eos stolâ gloriæ suæ, excipiet conuiuio cælestium deliciarum, exhilarabit symphoniâ Angelorum; dum alij præsciti foris stabunt ac murmurabunt, & *famem patientur vt canes*. Qualem misericordiam consequentur? Qualem consecutus est Paulus, cùm è naufragio enatans in Meliten, benignè acceptus à Publio Principe Insulæ, datis alimentis alijsque necessarijs & multis honoribus affectus est. Act. 28. Sic enim cùm electi è naufragio huius corporis eijcientur in alteram vitam, benignissimè excipientur à Christo: suppeditatis omnibus, quæ desiderant; & honoribus plusquam regijs cumulabuntur. Qualem misericordiam consequentur? Qualem consecutus est Loth, quando ex incendio Sodomæ ereptus, in tuto collocatus est. Gen. 19. Sic enim Beati in die iudicij, quando *pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur & spiritus procellarum, pars calicis eorum* erit, Psal. 10. ipsi è medio eorum separati, statuentur in loco securo, à dextris Christi & saluabuntur in monte Sancto. Denique consequentur misericordiam, quæ est ipsa vita æterna; tum quia gratis est promissa bene operantibus; tum quia beneficio gratiæ eam promeruerunt. Consequentur misericordiam; quæ est ipse DEVS, iuxta id Psal. 58. *DEVS meus misericordia mea.* quia DEVS erit illis omnia in omnibus, cibus, potus, vestis, sanitas, libertas & quæcumque alia. Hanc promisit DEVS Abrahæ Genes. 45. *Ego merces tua magna nimis.*

II. Ipsi consolabuntur.

II. *Ipsi consolabuntur*. Quale hoc erit solatium Beatorum? 1. Quale est mercenarij, cùm venerit optata dies eius, quo à laboribus quiescit & mercedem accipit, vbi Iob dixit cap. 14. *Donec optata veniat sicut mercenarij dies eius*, dies quietis & mercedis, tantò vtique suauior, quantò præcedentes laborum fuerunt amariores. Quis nescit cibum post longam inediam atque esuriem: potum post vehementem sitim: quietem post ingentes labores esse longè dulcissimam? Artaxerxes Persarum Rex, cùm in prælio siti confectus è sordido egeni cuiusdam vtriculo fœtentem ac putridam bibisset aquam, seriò protestatus est nunquam sibi vllius vini poculum tantoperè sapuisse. Plutarc. in Artax. Denique *opportunè* ait Sanctus Bernardus serm. 68. in Cant. *post tristitiam gaudium subit; post laborem quies, post naufragium portus; placet cunctis securitas, sed ei magis, qui timuit: iucunda omnibus lux, sed euadenti de potestate tenebrarum iucundior. Transisse de morte ad vitam, vita gratiam duplicat.* Quantum igitur solatium erit Beatorum, cùm è tot laboribus in tantam quietem, è tot periculis ad patriæ portum, è tot timoribus ad tantam securitatem, è tantis ignorantiæ tenebris ad tam claram scientiæ lucem emigrabunt! Maius vtique & dulcius, quàm Angelorum: non enim Angelis, sed illis dicere licebit: *Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* Psalm. 65. De Lazaro quidem in sinu Abrahæ quiescente dicitur. Luc. 16. *Nunc hic consolatur.* Verùm illud solatium non erat aliud, nisi finis & cessatio miseriarum. Longè excellentius est solatium Beatorum, quod non tantùm finem miserijs imponit, sed insuper initium & continuationem dat omnibus delicijs.

2. Quale fuit viduæ in Naim, cùm restitutus est ei filius rediuiuus: vel Archisynagogi, cùm filia. Quantum esse putamus, naufragi solatium, cùm depressâ naui, non solùm vitam propriam enatando seruauit, sed etiam recuperat ex eodem periculo vxorem & liberos ac denique merces suas! Dicant experti: dicat Tobias, cùm reducem excepit filium, Tob. 11. Dicat Eustachius, quando coniugem & liberos, quos dudum extinctos putabat, viuos & incolumes sibi restitutos vidit, apud Surium 20. Septemb. Dicant, quibus post sententiam mortis vita donatur, quantum sit solatium, recuperare chara pignora, vitamque iam depositam. Quidquid hîc amârunt & charum habuerunt, ibi magno cum fœnore recipient Beati; quod erat etiam solatium 7. Machabæorum, cùm membris truncarentur vitâque spoliarentur. Denique restituentur eis vires animæ, & in resurrectione corporis, de quâ re B. Prosper libro 1. de vitâ contemplat. capite 4. sic scribit: *Humana substantia ad Conditoris sui similitudinem sublimata omnia bona, quæ naturaliter accepta peccato corruperat, reparabuntur in melius: id est, intellectus sine errore, memoria sine obliuione: cogitatio sine peruagatione: charitas sine simulatione: sensus sine offensione: incolumitas sine debilitate: salus sine dolore: vita sine morte: facilitas sine impedimento: saturitas sine fastidio, & tota sanitas sine morbo: quoniam quidem quidquid hîc corporibus humanis vitiandis aut ferarum morsus ademerit, aut impro-*

ussitasus abstulerint, aut malarum valetudinum genera diuersa discerpserint, aut humana crudelitas amputauerit, aut si ignis, vel qualibet alia res aliquid debilitatis intulerit, aut ipsa senectus etiã sanis onerosa negauerit, hæc & his similia corporum damna vna ibi resurrectio reparabit, atque ea corpora membris omnibus instaurata, incorruptibilis sanitas obtinebit.

3. 3. Quale habuit Abraham, quando ablatâ ipsi coniuge à Pharaone, interim bene habitus fuit & beneficiis delinitus, donec inuiolatam reciperet vxorem. Genes. 12. Spoliantur quidem ad tempus Beati charis suis coniugibus, corporibus videlicet. Verùm interim non dolent, sed consolatione demulcentur sub certissimâ spe, quòd in resurrectione ea recepturi sint, non modò inuiolata, verùm etiam puriora longeque nitidiora; quam proinde resurrectionem Syri appellant *Consolationem.*

III. Possidebunt terram. III. *Possidebunt terram.* Sed qualem terram?

1. 1. *Terram viuentium* (cùm hæc nostra sit morientium potiùs) de qua dicitur Psal. 36. *Credo videre bona Domini, in terrâ viuentium.* Et Psalm. 141. *Portio mea in terrâ viuentium.* Ea verò non est qualis nostra, crassa & opaca; sed subtilis, lucida & supra paradisum omnibus delicijs, etiam quæ in sensus incurrunt & corpora recreant; alioquin corpora Beatorum, quæ hîc tanta exantlârunt, carerent ibi promeritis suis oblectamentis. Itaque decor & ornatus terræ nostræ quantus quantus est, non nisi vmbra quædam & rudis delineatio est illius terræ viuentium. Quemadmodum ergo in nuptijs domini, etiam serui illius suas habent delicias & gaudia: sic in beatitudine non solæ deliciantur animæ, sed etiam corpora suis fruuntur voluptatibus, non carnalibus & terrestribus, quales in terrâ morientium sunt: sed cælestibus & sibi proportionatis, vti sentiunt Sanctus Anselmus lib. de similitud. capite 57. Sanctus Laurentius Iustinianus de disciplin. monast. conuers. capite 23. Sanctus August. lib. Medit. cap. 25. & 26.

2. 2. Terram seu territorium vastissimum, quale est totus terrarum orbis, possidebunt (si vt Hebræis terra Sancta, in sortes distribuatur eis cœlum) singuli, velut domini, ita videlicet vt nullus vastiorem possessionem desiderare queat. Si enim minima in Firmamento stella aliquoties maior terrâ est, quanta erunt spatia in cœlo empyreo? Audiamus Augustinum in Psalm. 83. *Possident Ierusalem cælestem,* ait, *sine angustia, sine pressura, sine diuersitate & diuisione limitum; omnes habent eam, & singuli habent totam; non angustat frater fratrem.* Miseri mortales hîc pro vno agello dimicant, & Achab Rex ditissimus propter vnam vineam sibi denegatam insanire & lamentari cœpit, 3. Reg. 21. Cur pro terrâ illâ non pugnant, quæ tam amplum singulis dabit latifundium, vt nequeant plus optare?

3. 3. Terram seu habitaculum stabile & immotum, qualis sola terra est inter elementa. Nôrunt enim Beati suam beatitudinem esse possessionem perfectam adeoque inamissibilem. Quæ sanè notitia ineffabile eis gaudium parit: sicut econtrà in hoc mundo quidquid iucundum est, mœrore mox confunditur, dum breue & fluxum esse cogitatur. Nullus hac in terra locus est tam munitus, qui non expugnari queat. Iebusæi arcem Sion inexpugnabilem esse rati, ad eius defensionem cæcos tantùm & claudos, aut alioquin mutilos imposuerunt, in contemptum Regis Dauid, dictitantes eos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate, vt scribit Iosephus libro 7. Antiquit. capite 2. & tangitur, 2. Reg. 5. Tyrij quoque suam vrbem in mari sitã inuincibilem iactabant; vnde in eius turribus pygmæos collocârunt, vt habetur Ezech. 27. quò nimirùm hostes irriderent, vt ibi vult Lyranus. Verùm & arx Sion à Dauide; & Tyrus à Nabuchodonosore primùm, deinde ab Alexandro M. occupata & vastata est. Sola Beatorum tellus est, quam vel cœci & claudi adeoque tripalmares pygmæi propugnare possent. Quantam hoc Beatis pariet lætitiam? quantùm insultare poterunt omnibus inferorum portis & Dæmonibus?

IV. *Saturabuntur.* Qua ratione? 1. tali, vt quidquid eorum appetitus seu rationalis seu sensitiuus desiderare potest, habituri sint. Ita enim Apocal. 2. dicitur: *Vincenti dabo manna absconditum:* in cœlo videlicet æternam fœlicitatem, vt exponit Richardus de S. Victore. Quemadmodum ergò manna omnium ciborum, quoscumque desiderâsses, habuit sapores, continens *omne delectamentum & omnis saporis suauitatem, & deseruiens vniuscuiusque voluptati.* vt dicitur Sapient. 16. ita DEVS in cœlo erit Beatis omnibus omnia, quidquid tandem desiderent. Audiamus de hoc Sanctum Anselmum in prosologio capite 25. In cœlo *qui hoc bono fruetur, quid illi erit? & quid illi non erit? certè quidquid volet, erit: & quod nolet, non erit. Ibi quippè erunt bona corporis & animæ, qualia nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis cogitauit. Cur ergò per multa vagaris homuncio quærendo bona animæ tuæ & corporis tui? Ama vnum bonum, in quo sunt omnia bona, & sufficit. Desidera simplex bonum, quod est omne bonum, & satis est. Quid enim amas caro mea? quid desideras anima mea? Ibi est, Ibi est, quidquid amatis, quidquid desideratis. Si delectat pulchritudo, fulgebunt iusti sicut Sol: si velocitas aut fortitudo, aut libertas corporis cui nihil obsistere possit; erunt similes Angelis DEI: quia seminatur corpus animale & surget corpus spirituale, potestate vtique, non natura. Si longa & salubris vita, ibi sana est æternitas, & æterna sanitas: quia iusti in perpetuum viuent, & salus iustorum à Domino. Si satietas, satiabuntur, cùm apparuerit gloria DEI. Si ebrietas, inebriabuntur ab vbertate domûs DEI. Si melodia, ibi Angelorum chori concinunt sine fine DEO. Si qualibet non immunda, sed munda voluptas; torrente voluptatis tuæ potabis eos, DEVS. Si sapientia ipsa DEI sapientia ostendit eis seipsam. Si amicitia, diligent DEVM plusquam seipsos, & inuicem tanquam seipsos & DEVS illos, plusquam illi seipsos: quia illi illum, & se, & inuicem per illum, & ille se* IV. Saturabuntur. 1.

ille se & illos per seipsum. Si concordia, omnibus illis erit vna voluntas: quia nulla illis erit, nisi sola DEI voluntas Si potestas, omnipotentes erunt suæ voluntatis, vt DEVS suæ: nam sicut poterit DEVS, quod volet per seipsum: ita poterunt illi; quod volunt per illum: quia sicut illi non aliud volunt, quàm, quod ille: ita ille volet, quidquid ille volent: & quod ille volet, non poterit non esse. Si honor & diuitiæ, DEVS seruos suos bonos & fideles supra multa constituet: imò filij DEI & Dij vocabũtur, & vbi erit filius eius, ibi erunt & illi, hæredes quidem DEI, cohæredes autem Christi. Si vera securitas, certè ita certi erunt, nunquam & nullatenùs ista, vel potiùs istud bonum sibi defuturum, sicut certi erunt, se non suâ sponte, illud amissuros, nec dilectorem DEVM illud dilectoribus suis in vitis ablaturum, nec aliquid DEO potentius inuitos DEVM & illos separaturum. Gaudium verò quale & quantum est, vbi tale aut tantum bonum est? Cor humanum, cor indigens, cor expertum ærumnas, imò obrutum ærumnis, quantum gauderes si his omnibus abundares? Hæc Anselmus.

2\. 2. Ita vt nemo illorum plus gloriæ petat aut expetere possit, sed omnes ac singuli suâ fœlicitate contenti sint & saturi: in quo stat perfecta beatitudo. Non reperitur hæc in terris, tametsi totum quis orbẽ terrarum, & quidquid in eo est, possideret; quin imò quò plura possidemus, eò plura appetimus. Fuit quidam in aulâ Alphonsi Aragonum Regis, cùm à Quæstore Regi deferrentur aureorum decem millia, fortè præsens, ac dicebat: eâ duntaxat summâ se diuitem ac beatum fore. Cui Rex: *Accipe, quantacũque ea est, & beatus esto.* Panorm. lib 4. rerum eius gest. cap. 2. Stultitiam illius notare voluit Rex, cùm pecunia præsertim tantilla minimè reddere beatum queat. Econtrà Gelon Syracusius, cùm Carthaginem subiugâsset & Siciliæ regnum sibi tributarium fecisset, necdum tamen se saturum esse sentiens, sibi ipsi indignatus, nudus in plateas exiliens, regno se opibusque omnibus, quæ nunquam satiant, renuntiare dixit. Ælian. lib. 6. var. hist, c. 11. Non ita erit in cœlo; sed *Satiabor cùm apparuerit gloria tua* inquit David Psal. 16.

3\. 3. Ita vt satietas non pariat fastidium. Manna tradunt Hebræi apud Genebr. in Psal. 77. fuisse talem cibum, qui in ipsis membris (nedum in stomacho) digerebatur, vnde non onerabat stomachum grauedine, nec caput fumis; non creabat excrementa, eratque facilis digestionis. Quâ in re iterum typus fuit cibi iustorum in cœlo, qui ita eos satiat, vt minimè grauet, nec tædium exsuscitet. Nihil est sub Lunâ, quod non tandem fastidium generet, nec ipsæ quidem voluptates. Grata semper est nouitas, licet nihil sub Sole nouum, & quod nunc est, non fuerit priùs. Sola beatitudo semper eadem, simul tamen absque tædio semper veluti noua est, vt edentes adhuc esuriant & bibentes adhuc sitiant. Rationem dat Sanctus Augustinus in serm. de Verbis Apostoli: *quia quantumcumque sibi mens humana exaggerauit bonum quod DEVS est, minus agit, & valde infrà est. Et necesse est, plus inueniat adeptio, quàm formabat cogitatio.* Non ita fit in alijs rebus, quæ absentes desiderantur, acquisitæ fastidiuntur, quia v.g. mulier non talis apparet ducta, qualis apparuit ducenda.

4\. Ita satiabuntur, vt singuli mercede suâ contenti sint futuri; *Sicut enim corporalis saturitas*, ait D. Prosper lib. 1. de vitâ contempl. c. 4. *omnes saturos æqualiter habet, quamuis singuli cibũ non æqualiter, sed pro possibilitate perceperint: ita omnes sancti, etsi fuerint aliquâ graduum suorum diuersitate distincti, vnâ beatitudine perfecti erunt, quia & vnâ perfectione beati saturi sunt.* Sic ille. 4.

V. *DEVM videbunt.* Sed quid ex hac visione acquirent? 1. omnem beatitudinem. Nam vt docet S. Augustinus lib. 8. de Ciuitate cap. 8. DEVM videre non est sicut amicum videre quem cùm vides diuitem, sanum, honoratum, potentem, formosum, tu non propterea efficeris diues, sanus, ex paupere, infirmo &c. sicut ipse est. Sed visio DEI similis est visioni lucis, quæ cùm aspicitur, oculo cõmunicat suas virtutes, claritatem, calorem, amœnitatem. Beati ergo DEVM videntes cuncta desiderabilia, quæ in ipso sunt, etiam ad se trahunt & deriuant: eius sapientiam opes ac delicias, gloriam, incorruptionem & æternitatem. Vnde bene Philippus dixit: *Domine ostende nobis patrem & sufficit nobis.* Ioan. 14. V. Deum videbunt. 1.

2\. Ex DEI visione rerum omnium cognitionem ac visionem. *Quid enim non vident, qui videntem omnia vident?* ait S. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 33. Cui addamus B. Prosperum. qui loco paulò antè citato ait: *Ibi (in cælo) ita patebunt singulorum singulis mentes, sicut corporalibus oculis subiacet facies corporales: quia humanorum pectorum tanta ibi erit & tam perfecta munditia, vt habeant vnde mundatori suo DEO gratias agant. non vnde offensi aliquibus peccatorum sordibus erubescant: quia nulla peccata ibi nec peccatores erunt, & qui ibi fuerint, iam peccare non poterunt. Nec latebit iam perfectè beatos aliquid secretorum, qui, quod est longè præstantius, ipsum visuri sunt mundis cordibus DEVM: quandoquidem humana creatura ita perfecta erit, vt in melius aut deterius vltra mutari non possit.* 2.

VI. *Filij DEI vocabuntur.* Quâ verò ratione? 1. quia erunt DEO quàm simillimi velut adoptiui filij, qui cùm naturales filij non sint, pro filijs tamen habentur, penè naturam filiorum imitantes. Filius naturalis trahit à patre similitudinem eius per naturam: filius adoptiuus trahit ad se patris similitudinem per gratiam. Iam sicut Luna & stellæ lucem suam mutuant à Sole: sic filij adoptiui accipiunt filiationis DEI nomen & dignitatem à Christo filio DEI naturali. Et sicut Luna, illuminata à Sole, videtur esse quidam Sol nocturnus: & stellæ paruuli quidam Soles: ita filij adoptiui sunt quasi alter DEI naturalis filius, cui participatione sunt simillimi. Sic ferrum ignitum, totum videtur transisse in ignem, licet adhuc ferri naturam retineat. Incomparabilis est ista Beatorum gloria & merces nimis copiosa, cui planè nihil posse superaddi videtur. Quò enim altiùs possint ascendere, nisi fiant & ipsi filij DEI naturales quod impossibile est? pro magno olim habitum VI. Filij Dei vocabuntur. 1. Quia Deo simillimi.

tum fuit adoptari ab Imperatore & ad nominis communionem assumi. Maxima Iosephi dignitas fuit, appellari *Saluatorem* & secundum Regis currum ascendere; Genes. 41. maxima Amanis gloria, *secundùm à Rege* appellari, Esth. 10.& 15.&, *Patrem Regis*, cap. 16. Dauid etiam capere non poterat, quòd ipse gener Regis fieri deberet, 1. Reg. 18. At hæc omnia exigua imò nihil sunt, comparata cum dignitate & appellatione *filiorum* DEI immortalis; Regum omniū Domini. Placuit sibi, vanissimè licet, Alexander M. in ficta appellatione, qua Iouis filius dici amabat & volebat; quasi ea appellatio plus valeret, quàm totum eius imperium. Quid erit Beatis; quæ gloria, quis honor, appellari in cœlo filios DEI?

2. Quia Deo charissimi. 2. Quia erunt DEO charissimi, sicut filij Patri. Et huius præmij magnitudinem quis comprehendere queat? Si enim filij charissimi, ergo & hæredes bonorum paternorum: ergo & commensales, Patri semper proximè adhærentes: ergo summâ agendi libertate præditi: ergo summo decore & gloriâ adornati: ergo omnibus gaudijs, delicijs, bonis, voluptatibus affluentes & circumfluentes. Hæc omnia consequuntur filios Regis charissimos. Vnde meritò Ioannes dixit: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij DEI nominemur & simus.* 1. Ioan. 3. Nos quidem hîc promissione beati verò etiam possessione.

I. Ipsorum est regnū cœlorum. VII. *Ipsorum est regnum cœlorum.* Quid regnum hoc importat? 1. summam potestatem 1. dominandi in cœlo & vniuerso mundo, agendi quidquid lubet; quod alijs quidem filijs sub patriâ potestate constitutis non ita licet. Dominabuntur ergo non vni Hispaniæ, non vni Asiæ aut toti terræ, sed vniuerso orbi, cœlo, terræ, elementis, inferis, Dæmonibus: quia quidquid ipsi fieri volent, hoc approbabit DEVS.

2. 2. Summos honores, quos accipient non à plebe aut quibuscumque, sed à SS. Trinitate, & inprimis à Christo Domino, sub cuius vexillo militârunt, cum quo in tentationibus permanserunt, cuius calicem biberunt, deinde à SS. Angelis, qui ipsorum egregia facta collaudabunt ac prædicabunt; nec non à Beatis alijs, præsertim ijs, quos vel singulariter imitati sunt vel coluerunt, vel ad consequendam beatitudinem quomodocumque promouerunt.

3. 3. Summam bonorum omnium & regalium deliciarum abundantiam. Quid enim Samuel ad Saülem iam Regem à DEO designatum? *Et cuius erunt optima quæque in Israël? nónne tibi?* inquit 1. Reg. 9. quasi Regibus debeantur omnes regni deliciæ & selectissima quæque, siue ad victum & vestitum, siue ad pompam & voluptatem spectent. Et si hæc Regibus terrenis, quid erit regnantibus in cœlo? Hæc igitur sunt poma, hæ deliciæ Italiæ illius cęlestis, hęc merces militantium Christo. Inspiciat hęc qui vult, & videat an alibi talem mercedem, tales delicias militando, vel seruiendo cuicumque tandem Regi, comparare sibi possit. Pergite igitur vos, quicumque Christo militare cœpistis: gaudete & exultate, etiam occumbentes, *quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.*

THEMA TERTIVM.

Quales cœli ciues.

I. *Omnes sapientissimi.*
II. *Omnes amici sunt sincerissimi.*
III. *Omnes nobilissimi.*
IV. *Omnes speciosissimi.*
V. *Omnes bene morati & aulici.*
VI. *Omnes ditissimi.*
VII. *Omnes iucundissimi & latissimi.*

Gaudete & exultate quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.
Matth. 5.

NOn parum offensus fuit DEVS; cùm Hebræi iam educti ex Ægypto & in medio itineris, ad terram sibi promissam melle & lacte manantem instituti, fastidio languere & regredi in Ægyptum voluerunt, spretâ dulcissimâ illâ patriâ. Iratus enim Dominus: *Vsquequò*, ait, *detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi in omnibus signis, quæ feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentiâ atque consumā.* Num. 14. Neque introduxit quemquam illorum in Palæstinam, præter Iosuen & Caleb, qui restiterunt populo. Similiter etiam displicuit DEO, quòd captiui in Babylone assueuerint Chaldæis, ita vt reuerti in patriam non curarent. Vnde toties eos monuit per Prophetas, & gladium Persarum eis minatus est, vti Isa. 48. *Egredimini de Babylone, fugite Chaldæos.* Et Ierem. 51. *Egredimini de medio eius* (Babylonis) *populus meus, vt saluet vnusquisque animam suam ab ira furoris Domini.* Scimus patriam nostram in cœlo nobis promissam, & conciues nostros ibi iam degentes: nos à Dæmonis seruitute ereptos, cœptoque in itinere constitutos, non habere hîc manentem ciuitatem; quàm ergo displicebit DEO, si ad beatam illam patriam & conciues nostros non aspiremus, sed hîc inter Ægyptios & Chaldæos potiùs viuere appetamus! Videmur sanè nescire qualis illa patria, quales ciues sint. O si hoc sciremus? Quàm sorderet nobis terra ista? quàm illuc festinaremus? Quare vt hoc desiderium in nobis accendatur consideremus ciues illos.

Si esset aliqua ciuitas, in quâ omnes ciues essent sapientissimi, fratres amantissimi, nobilissimi, speciosissimi, aulici seu comes ditissimi, iucundissimi: quis non appeteret esse cœlorum conciuis? At tales sunt cœli ciues omnes & singuli.

I. Ciues cœli omnes sunt intelligentissimi. Nam 1. omnes se inuicem nôrunt & intelligunt; quasi semper intimi amici fuissent. Colligitur ex eo, quòd aliqui illorum adhuc in terris positi se inuicem nouerunt priùs non visos, I. Omnes sapientissimi. 1. Se inuicem nôrunt.

visos, uti S. Antonius & Paulus Eremita, S. Dominicus & Franciscus, qui se mutuò salutantes agnouerunt, & suis nominibus appellârunt, licet priùs sibi ignoti. Si ergò hoc in terra quibusdam concessum fuit, non concedetur in cœlis? Iam verò cùm quis peregrinam ciuitatem ingreditur, quoties notum aliquem amicum offendit, toties nouo gaudio perfunditur. Quid erit tot millibus Sanctorum, toties desideratorum, occurrere in cœlo? Quid notis parentibus & amicis?

2. 2. Omnes sunt sapientes & eruditi, plusquam Adam aut Salomon. Iam si Regina Saba tanto itinere venit ad Salomonem, vt eius sapientiam perciperet: si Philosophi ad S. Antonium, licet illiteratum, audiendum in solitudinem excurrerunt: si iucundum versari cum sapientibus, quid erit cum tot tantisque? Sanè Cercidas ciuis Megapolitanus ex Arcadiâ dixit se libenter mori, quòd inuenturum se speraret Pythagoram Philosophum, Hecatæum historicum, Olympum Musicum, Homerum Poëtam; apud Ælian. libro. 13. variar. histor. cap. 10. Similiter & Socrates mori optabat, vt cum talibus viris conuersari posset. Nos non aspirabimus vt videamus Christum, Apostolos, Martyres, Confessores &c, qui illis terræ filijs tanto sapientiores sunt, quantum à terrâ cœlum distat?

Hîc in mundo plerique sunt rudes, quibuscum fastidiosum est agere: quorum vel vnus molestus est sapientum consessui: non omnes nouimus, nec omnium linguas intelligimus. At ibi omnes doctissimi & sapientissimi: *quoniam ipsi DEVM videbunt. Quid autem non vident*, ait Sanctus Gregorius, *qui videntem omnia vident?*

II. Omnes amici sunt synceriſſimi. II. Omnes sunt amici synceriſſimi. Themistocles Atheniensium Dux prædium venditurus, ex hoc potissimùm id commendari à præcone iussit, quòd haberet bonos vicinos: Stob. serm. 35. indicans hoc eximium esse bonum inter ciues. In cœlo omnes vicini sunt optimi, omnes amicissimi.

1. Sine vllo aduersario. 1. Sine vllo aduersario; quale fuit regnum Iudææ sub Salomone Rege pacifico dicente: *Nunc non est Satan neque occursus malus*. 3. Reg. 5. *Et sedit vnusquisque sub vite suâ & sub ficu suâ*. 3. Reg. 4. In terrâ hîc multi Satanæ & Iudæ sunt, qui perturbant vicinos & conciues, sicut vna fistula in organo dissona totum cantum. Nullus ibi Satan, nullus Iudas sedebit inter Christi discipulos & amicos. *Beati pacifici, quia filij DEI vocabuntur*; ergò omnes fratres erunt, quia tales amat DEVS. Romæ in vna domo habitabant sedecim Ælij, omnes de eadem familiâ, summâ animi concordiâ, quibus erat vnicus fundus; è quo viuebant, paucioribus seruis indigens, quàm erant heri, quibus proinde ob hanc animorum vnionem publica domus in Circo Flaminio maximo, ad spectacula visenda aptissima à Senatu Romano donata est. Valer. lib. 4. c. 4. In cœlo omnes erunt tales Ælij, id est, *Soles* vnius voluntatis & animi, & quidem constanter; nimia familiaritas non pariet odium, vti Dauidi contigit, qui priùs Saüli dilectissimus, pòst factus est exosissimus. 1. Reg. 16.

2. Sine omni inuidiâ. 2. Sine omni inuidiâ & æmulatione. *Foris* enim *canes*, clamat Ioannes Apocal. vlt. Fistulæ in organo omnes bene consonant; licet vna minor, altera maior; proinde hæc plus venti, illa minus habeat, quia plus minor non requirit; ita cœli ciues omnes & singuli suâ sorte contenti sunt. Non ita fit in terrâ, vbi cùm quis bono aliquo reliquos superat, mox à tergo habet æmulos, & patitur prædones.

III. Omnes nobiliſſimi. III. Omnes sunt nobilissimi, 1. quia filij Dei & Reges: *quoniam ipsorum est regnum cœlorum*. Ideò vincenti promittitur *corona vitæ*. Apocal. 2. Ideò 24. illi Seniores coronati aiunt: *Regnabimus super terram*: scilicet viuentiū. Constantius Imp. Romam primò ingrediens, visâ Romanorum Maiestate, dicebat, *videri sibi omnes ciues esse Reges, & domus palatia*. In cœlo Beati verissimè *singuli erunt perfecti Reges*, ait S. Anselmus Epist. 2. ad Hugonē, *quia quod singuli volent, hoc erit, & omnes simul cum DEO vnus Rex, &c.* Nulli tales Reges in mundo; nam & qui reuerà ad regni gubernacula sedent, non omnia quæ volunt impetrant: plerique miserijs subiecti sunt ac grauibus pressi sarcinis.

1. Quia filij Dei & reges.

2. In maiestate omnes. 2. Quia in maiestate omnes. Si enim Moyses & Elias nondum glorificati, *visi* sunt *in maiestate* supra montem Thabor, cùm ad gloriæ Regem conuenerunt, quis dubitare potest ciues cœli omnes in maiestate plusquàm regia apparituros? Hîc in terrâ plerique malè vestiti, malè habitant & comedunt; quia non in patriâ, sed in exilio sumus.

IV. Omnes speciosiſſimi. IV. Omnes speciosissimi. Primò quia gloria corporis & animæ decorati. *Erunt enim sicut Angeli DEI*, ait Dominus Matth. 22. Angelus quidam architectum Carthusiæ Erfordiensis præcedens in dimensione ædificij struendi, ita eum rapuit sua pulchritudine, vt is oculum capitis sui perdere vellet, si rursum eum videre posset. Serar. in rebus Mogunt. Vidua quædam venerabilis multis precibus à Sancta Lydwina virgine Schiedamensi postulabat vt sibi Angelum eius videndi copiam impetraret. Annuit virgo & monuit vt secum clauso ostio in precibus persisteret. Et en adest Angelus incredibili pulchritudine, vt eius conspectu vidua planè absorpta, & oculis splendorem mirificum, & naribus odorem, & gustu saporem mellifluum perciperet. Vt in eius vitâ. 14. Ianu. Tales erunt cœli ciues. Omnis mundi splendor euanescit coram cœlesti, vti stellæ coram Sole.

1. Quia gloriâ corporis & animæ decorati.

2. Ab omni labe puri. 2. Ab omni labe puri erunt. Homines in terris sordent penè omnes: hic fœtore halitûs, vel vlceris; ille ex sordido opificio, vti ex corio, furno, ferro, limo, macello: alius ex senio, alij ex pauperie &c. Ibi omnes *sine maculâ sunt ante thronum DEI*. Certè S. Hanno Colon. Episcopus à consessu beatorum exclusus ad tempus fuit, propter vnicā maculam, quam in pectore habebat; quemadmodum & Sanctus Vdalricus Episcopus Augustanus, vt in eorum gestis.

V. Om-

V. Omnes bene morati & aulici. V. Omnes sunt aulici, optimis moribus imbuti. 1. Supra modum comes & humani; ita vt alter alterum honoret, sibique præferre conetur. Patet ex S. Paulo & Antonio, qui inter se honore certabant, vter eorum panem à coruo delatum frangeret. Ex S. Laurentio Mart. qui S. Stephano in sepulchrum suum illato, remouendo se ad sinistram, dextram cessit. Ex S. Petro, qui Moysi & Eliæ tabernaculum vult ædificare, de se nil solicitus. Ex duobus Episcopis qui in eodem sepulchro positi recessere ad latera vtrimque & medium locum dedere S. Ioanni Episcopo Eleemosynario, 3. Februar. Lipsl.

1. Comes & humani.

2. Conuersationis optimæ. 2. Conuersatio & colloquia erunt tantùm de rebus ingenuis & magnis, quemadmodum & Regum colloquia sunt de rebus regijs: *Qui de terrâ est, de terrâ est, & de terrâ loquitur*, ait S. Ioã. Baptista. Cœli ciues de cælestibus loquuntur. Nos sicut rustici de rusticanis rebus, agris, bobus, porcis, frugibus: illi de DEO & diuinis rebus agunt, velut aulæ cælestis incolæ.

VI. Omnes ditissimi. VI. Omnes sunt ditissimi. Radbodus Frisiæ Dux gentilis, ad baptismum iam paratus, quæsiuit à S. Wulfranno, vbinam esset maior numerus Principum & nobilium gentis Frisoniæ in cœlóne an in inferno? Cumque audisset in inferno, propter eorum infidelitatem, retraxit pedem dicens, malle se esse in inferno cum Principibus suis Frisonibus, quàm cum exiguo pauperum numero in cœlo: apud Ionam Fontanellen. in Lipsl. 20. Martij. Sed ô miserum te Radbodum & cœcum? nónne audimus hodierno in Euangelio *quoniam ipsi possidebunt terram*; vtique viuentium? si regnabunt in cœlo, si possidebunt cœlum, quomodo erunt pauperes? qui DEVM ipsum possident, quâ re indigebunt? *Hic quod est aurum, non potest esse argentum, quod est vinum non potest esse panis. Ibi DEVS tuus totum tibi erit: manducabis eum ne esurias, bibes eũ ne sitias, illuminaberis ab eo ne sis cæcus, fulcieris ab eo ne deficias &c.* ait Augustinus in Psal. 36. Vnde Apocal. 2. *vincenti* promittitur *manna absconditum*. Id autem omnium saporum & ciborum dulcedinem continebat. Hîc in mundo omnes sunt pauperes, quia plerisque rebus carent & egent, nec vnquam satis habent; semper plus desiderant. In cœlo omnes saturabuntur.

1. Bonis cælestibus.

2. Operibus bonis. 2. Ditissimi erunt operibus bonis & factis heroicis, quibuscum apparent in cœlo semper, velut in aulâ Regis præclari belli Duces, qui plurimas obtinuêre victorias, seruârunt ciues, eliminârunt hostes, ditârunt patriam, defenderunt Regem, è varijs denique ludis coronas reportârunt. Si Babo ille comes Abensbergensis cum 32. filijs scitè ornatis & optimè educatis, Henrico II. Imp. ad obsequia oblatis, gratum valde Imperatori spectaculum & simul munus exhibuit teste Auent. l. 5. Annal. Boiòr. quantò magis sancti DEO placebunt, cùm ei filios suos spirituales, quos ipsi genuerunt; cùm alia præclara opera, ad eius honorem patrata, coram eo producent? Et hæc sunt illorum maximæ diuitiæ, respectu quarum opes mundanæ omnes mera sunt inopia.

VII. Omnes denique iucundi, hilares, gaudijs affluentes; *quoniam ipsi consolabuntur & saturabuntur*. Si enim Sanctus Franciscus adhuc in terrâ degens responso cœlitùs audito, se vnum ex cœli ciuibus fore, ita per octo dies integros exultauit, & gaudijs perfusus incessanter exclamauit: *Benedictus DEVS*; interim cibi & potûs ac sui ipsius oblitus: quid erit ipsa gaudiorum cælestium fruitio? Adhæc communicabunt sibi inuicem bona & gaudia sua, & gaudebunt de alienis æquè ac de suis tanquam fratres, quo modo 7. filij Iob faciebant conuiuium per domos, vnusquisque in die sua & vocabant fratres & tres sorores suas, ita, vt mensa ipsis communis esset. Iob 1. Hunc enim in modum quæ quisque beatus habet bona vel gaudia propria, ea communicat & alijs. Sic augentur in immensum gaudia eorum; quemadmodum aquæ in balneo, quo plures in eam descenderint. Quid esset si singuli ciues quotidie conuiuæ essent modò apud hunc, modò apud illum Principem? At hoc in cœlo erit, in terra non est. VII. Omnes iucundissimi & lætissimi.

1. Ob gaudia communia.

2. Gaudium hoc illis perenne ac perpetuum erit. Qualiacumque in mundo gaudia fiat, ea fluxa & momentanea sunt, ideóque vana & futilia. Hinc Ægyptij in conuiuijs cadauer hominis proponebant aut cranium, vt ea in morte saltem finienda cogitarent. In tertiis nuptijs Alexandri Scotorum Regis, dum choreæ ducerentur, visa est ad finem choreæ mors saltando agmen claudere, eâ specie osseâ & horridâ, qua pingi solet, designans Regem eo anno moriturum, vti factum, auct. Hect. Boëtio in Scot. Annal. Hæc nimirum est clausula omnium mundi gaudiorum, nuptiarum, chorearum, ludorum, conuiuiorum, spectaculorum, venationum &c. At ibi *DEVS præcipitabit mortem in sempiternum*. Isa. 25. 2. Ob gaudia perennia.

Quando igitur videmus, quantò beatiores sint cœli ciues ciuibus terrenis, superest vt spreta hac ciuitate ad cælestem aspiremus. Hebræi sedentes in captiuitate inter Babylonios cantare iussi plorabant, suspensis organis suis ad salices, quod extra patriam & ciues suos inter hostes exularent, vti queruntur Psal. 137. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Ita & nos in terra nunquam in lætitiam effundi deberemus, ob desiderium patriæ nostræ & ciuium cælestium. Vnde Paulus ad Philip. 3. deflet eos, *qui terrena sapiunt*, additque: *Nostra autem conuersatio in cœlis est*. Græc. πολίτευμα quod Tertull. lib. de Cor. milit. vertit. *municipatus noster in cœlis est*. Idem nos Christiani cogitemus ideoque mundi ciuibus spretis, ad cælestes aspiremus. Dina rapta à Sichem & inter Sichimitas vi detenta; licet blanditijs deliniretur, semper tamen tristis erat & ad domum patris suspirabat, Gen. 34. Sic nos si ciues cœli & DEI filij sumus, non delectemur mundi blanditijs, nec cum mundo gaudeamus, sed ad cælestem patriam nostram continuò suspiremus: sic nos cœli ciues ostendemus.

THEMA QVARTVM.

Octo beatitudines totidem signa prædestinationis.

I. *Contemptus mundi.*
II. *Æquanimis iniuriarum tolerantia.*
III. *Desiderium cælestis patriæ.*
IV. *Esuries verbi DEI.*
V. *Misericordia.*
VI. *Cordis munditiees.*
VII. *Pacis amor & studium conciliandæ.*
VIII. *Hilaris persecutio, patientia.*

Aperiens os suum docebat eos. *Matth. 5.*

NEscio Audit. an hodierna festiuitas potiùs gaudendi, an verò lugendi causam nobis afferat. Lætitiæ causam afferre videtur, quia Beatorum omnium gloriam nobis proponit, & ad eam consequendam spem nostram erigit. Viciſſim tamen tristitiam nobis ingerit, dum nos adhuc suspensos tenet & incertos, an ad eam peruenturi simus. *Si enim vocati sumus, scimus: si electi sumus, nescimus*, ait Sanctus Gregorius homil. 38. in Euang. Fuit quidam à S. Dominici familiâ non ita pridem beatus vir, Aloysius Bertrandus, qui assiduè plorabat, causamque rogatus aiebat: *Cur non amariſſimè fleam, cùm non certò sciam, an æternæ salutis compos sim futurus?* Vt in eius vitâ capite 4. refert Iustinianus. Atquî nónne omnes nos de hoc ipso incerti sumus? Cur igitur cum ipso non pariter fleamus? Verùm consolatur nos in hodierno Euangelio Saluator noster, qui ex bonâ parte librum vitæ nobis aperit, & ex eo signa aliquot, quamquam non infallibilia prorsus, satis tamen certa monstrat; vnde colligi queat, an & qui de electis sint. Id quod meo iudicio indicat Matthæus, cùm de eo ita scribit: *Aperiens os suum docebat eos.* Aperuit enim nobis octo hominum genera, quos beatos enunciat, quia suæ electionis magna dant indicia, vt ostendit doctiſſimus quidam Theologus, Andreas Vegas in lib. de Iustificat. cap. 11. & seq. Ea siquidem continent præstantiſſimas cœloq; dignas virtutes: ideoque à Christo *Beati* pronunciantur, qui illis sunt prædití. Quos nunc videbimus.

I. Contemptus mundi. I. *Beati pauperes spiritu.* Per hos intelliguntur primò contemptores opum & sæcularium bonorum, quibus promittitur regnum cœlorum, adeoque ad illud certa spes datur; quia, vt ait Sanctus Ambrosius in illum locum lib. 5. in Luc. capite 6. *qui contempserit sæcularia, ipse merebitur sempiterna.* Ostendit enim se ad maiora natum, ad vera nimirum & solida æternaque bona, qui fluxa hæc & inania spernit: sicut Moyses infans à filiâ Pharaonis nutrici datus, respuit lac Gentilium fœminarum? Hebrææ lac admisit, Iosepho teste libro 2. Antiq. cap. 5. ostendens se de Hebræis, non de Gentilibus esse. Idem diadema Pharaonis sibi impositum delabi passus, pedibus calcauit; vnde coniectauit mox ariolus, hostem Ægyptiorum fore, vt ibidem refert Iosephus. Nobiles & excelsi animi vilia auersantur, quia ad magna se natos indicant. Cùm Sanctus Bernardus vnà cum fratribus suis ad monasterium pergeret, solo Niuardo natu minimo domi relicto, Guido primogenitus ei dixit; *Eia frater Niuarde, ad te solum respicit omnis terra poſſeſſionis nostræ.* Ad quod puer non pueriliter motus. *Vobis ergo*, inquit, *cœlum, & mihi terra? Non ex æquo diuiſio hæc facta est.* Ita Guilielmus Abb. in vitâ S. Bernard. lib. 1. cap. 3. En puer mox cognouit, cœlum fratres petere, qui terram sibi relinquerent. Hoc agunt, qui terrenas opes spernunt, & mundi sectatoribus cedunt: cœlum ergo petunt. B. Petrus Damianus Episcopus & Cardinalis creatus, cùm vix multis lachrymis obtinuiſſet à Papa, vt dimiſſâ eâ dignitate ad monasterium se conferre poſſet, scribit ad Nicol. II. Pp. *Plerique Pontificatus iura non deserunt, & de sinistris sunt: quotquot autem legimus rectâ intentione dimiſiſſe, certa spes est, eos de æternâ cum Christo societate gaudere.*

2. Humiles, ex multorum PP. sententiâ. Et iure, quia coniuncti sunt pauperes & humiles. Et humilitas. Isti etiam dum contemnunt & fugiunt honores huius sæculi, dignos se honoribus cœli faciunt ac demonstrant. Ita S. Gregorius 34. mor. cap. 21. *Quia redemptor noster corda regit humilium & Leuiathan rex dicitur superborum, apertè cognoscimus, quòd euidentiſſimum reproborum signū est superbia, & contrà humilitas electorum.* Iustinus Thrax in aula Anastasij Imper. versatus, cùm sequens Imperatorem casu eius paludamentum calcâsset, eo animaduerso collegit & prædixit ei Anastasius fore eum successorem suum in imperio, vti factum, (refert Cauſſinus in Polit. Christiano) non minus omen est fore Regem cœli, qui calcat fastum terrenum per humilitatem. Sic explicat Hugo Card. & alij id Deut. 11. *Omnis locus, quem calcauerit pes vester, vester erit.*

II. Æquanimis iniuriarum tolerantia. II. *Beati mites*; qui nimirum aliorum iras & iniurias non solùm æquanimiter, sed & cum dulcedine & amœnitate ferunt. Hi etiam ostendunt se de electis esse, vt docet S. Bonauentura lib. de profectu religiosi, non esse scilicet euidentius prædestinationis signum, quodq; magis DEO aſſimilet hominem, quam mansuetudo. Saul Rex quando intellexit (1. Regum 24.) non solùm vitam sibi ab hoste suo capitali donatam in speluncâ, sed insuper se defensum fuiſſe contra insidiatores, ne ab ipsis occideretur, mox inde collegit eum post se regnaturum: *Et nunc*, inquit, *quia scio quòd certiſſimè regnaturus sis, & habiturus in manu tuâ regnum Iſraël; iura mihi in Domino ne deleas semen meum.* Adhæc appellauit eum filium suum, quem priùs appellare filium Isai tantùm solebat: *nunquid vox hæc tua est fili mi Dauid?* Pari coniecturâ deprehenduntur etiam mites futuri in cœlo Reges, quia dixit Chri-

Christus: *Beati mites, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Et paulò pòst: *Diligite inimicos vestros &c. vt sitis filij patris vestri*, si filij & hæredes regni. Orauit etiam in cruce pro suis inimicis, eaque ratione confregit quasi ac continuit creaturas ad vltionem iam armatas contra impios Iudæos. Ex quâ Christi mansuetudine videtur collegisse Centurio ipsum esse filium DEI. Filium ergo DEI se ostendit, qui inimicos diligit. DEVS etiam super inimicos Solem suum oriri facit; adhæc imperturbabilis est: mites verò in his eum imitantur, filij ergo sunt: quia non absimiles. Oues quoque sunt: (quid enim oue mitius?) ergo à dextris Iudicis in iudicio collocandi.

III. Desiderium cælestis patriæ.

III. *Beati qui lugent*; præsentis scilicet vitæ exilium, & aspirant ad patriam. Per hoc enim ostendunt se ciues cœli esse. Qui extra patriam peregrinantur, desiderio tenentur redeundi in patriam suam, adeoque indicant se alterius terræ incolas esse: (quo modo Adad Idumæus licet in Ægypto à Rege bellissimè haberetur, institit tamen: *Dimitte me, vt vadam in terram meam.* 1. Reg. 11.) ita qui prædestinati sunt, cœlum tanquam patriam suam intuentur, terram velut exilium: & hoc ipso demonstrant se non huius mundi sed cœli ciues esse. Certè quando Hebræi in captiuitate positi flentes sederunt, & suspenderunt in salicibus organa sua, iussique cantare: *Hymnum cantate nobis de canticis Sion:* responderunt: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Psalm. 136. satis superque demonstrârunt se non esse Babylonios, sed Hebræos. Hunc in modum qui in hac vita suspendunt & relinquunt salicibus, hoc est, infructuosis mundi amatoribus organa sua profana, lætitiam, choreas, ludos, compotationes &c. ostendunt se hîc in exilio esse, in cælesti verò Ierosolymâ patriam habere. Ferunt autem esse de paradiso nomen sortitam, omnium penè colorum, voce tam dulci ac piâ, vt in hominibus deuotionem excitet: quæ si fortè capta detineatur, incessanter gemit, donec dimittatur; vt refert ex lib. de nat. ret. Rob. Holcot. in lib. Sap. lib. 44. Electorum animæ tales aues sunt, quæ quia de paradiso cælesti sunt, detentæ in terra canere non possunt, sed continuò gemunt cum Dauide: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est.* Et cum Apostolo: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?*

IV. Esuries verbi Dei.

IV. *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam.* Sub iustitiæ nomine intelligo etiam Verbum Dei, in quo docetur ac discitur omnis iustitia. Esuries verbi Dei & auditio cum fructu & gustu signum est electorum ex sententia S. Gregorij 18. homil. & Sanctus Bernard. serm. 1. in septuag. Nec difficilè ostenditur ex illo Christi verbo; *Qui ex DEO est, verba DEI audit.* Ioan. 8. Idem insinuat Deus Isa. capite 55. vbi ait: *Verbum meum, quod egredietur de ore meo, non reuertetur ad me vacuum.* Trahet enim secum pium auditorem ad cœlum; quod indicat Clemens Alexandr. lib. 1. Strom. cùm ait: *Qui in verbis veritatis germanè & sincerè sunt educati, accepto vitæ æternæ viatico, sublimes in cœlum feruntur.* Accedit S. Bernardus serm. 1. in septuag. *Inter ea,* inquit, *quæ fiduciam præstant & materiam spei, vnum illud maximum est, de quo nunc cœpimus loqui: Qui ex DEO est, verba DEI audit.* Constat enim vnumquemque libenter audire ea, quæ desiderat, v.g. res patriæ suæ: cœli ergo se ciuem prodit, qui cœlestia cum gaudio, gustu & fructu audit.

Tripart. Dom. 2. post Pascha C. 6. F.

V. Misericordes.

V. *Beati misericordes.* Habent isti à Deo nimis magnas promissiones de æternâ retributione, & iure, tum quia misericordes paciscuntur quasi cum Deo; vt pro terrenis, quæ ipsius nomine dant pauperibus, recipiant æterna, sibi ab eo promissa; tum quia suis largitionibus & profusionibus in pauperes, ostendunt se terrena bona spernere, & habere animum ab illis alienum, nec nisi cælestia quærere. Quando Rahab illa Ierichuntina fecit misericordiam cum exploratoribus Hebræorum, occultando eos in domo suâ ac dimittendo per funiculum, vt effugere possent manus insidiatorum, vitamque tueri, adiurauit eos (nec immeritò) dicens: *Iurate mihi per Dominum, vt quomodo ego misericordiam feci vobiscum: ita & vos faciatis cum domo patris mei detisque mihi verum signum, vt saluetis & eruatis animas nostras à morte:* quando scilicet ciuitatem istam occupaturi & euersuri estis. Iurârunt illi & dederunt hospitæ signum: vt funiculum illum coccineum, quod demissi ab ea fuerant, appenderet fenestræ, per quam demiserat eos. Iosf. 2. Fecit illa vt iussa erat, & statim (vt vult Lyranus) funiculum illum ligauit ad fenestram indicatam, (vt viderent illum, & quia de aduentu eorum incerta erat) pendulumque reliquit; itaque sola eius domus incolumis permansit in euersione Iericho, edicente Iosue; *Sola Rahab meretrix viuat.* Iosf. 6. Non putamus facturum Christum misericordibus, quod fecit misericordi mulieri Iosue, Christi typus re & nomine? Ergo qui misericordiam Christi pauperibus exhibuerint, habeant hoc verum & indubitatum saluationis signum: ligent ac ligatum constanter teneant funiculum coccineum charitatis & misericordiæ (de quo Ose. 11. *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis*) ante domum suam: studeant seruare animas egenorum; & haud dubiè seruabuntur à venturâ Iudicis irâ animæ ipsorum.

VI. Cordis mundities.

VI. *Beati mundi corde.* Principes ac Reges desiderant in aulis suis ministros forma præstantes ac decoros, non deformes aut fœda aliqua macula notatos. Vnde Prouerb. 22. dicitur: *Qui diligit cordis munditiam, habebit amicum Regem.* Externa enim species & compositio corporis index est interni animi. Os distortum ac deformatum nescio quid infaustæ ac distortæ mentis indicat: facies contrà venusta & rubore suffusa animum syncerum & pudicum. Hinc Nabuchodonosor ad aulam suam ex Hebræorum pueris non nisi forma decoros omnique macula carentes assumi voluit. Dan. 1. Multò magis immaculatos homines Deus in aula sua cælesti exigit; qui etiam ab altari

remouit omnes, quicumque corporis aliquo defectu aut labe fœdati erant. Forma illa & nitor non corporis sed animæ, munda est conscientia. Quotquot ergo illius munditiei valdè student, eam semper conseruando, vel vbi labe aliqua aspersi fuerint, mox emundando, magisque semper & magis puriorem reddendo per frequentem Confessionis & Eucharistiæ vsum, hi præclaram in se prædestinationis notam habent. Georgius Cedrenus in Salomone scribit, propositos ei à Reginâ Sabæ formosos pueros ac puellas eodem vestitu & ornatu, vt inter sexum internosceret. *Rex omnes lauare faciem iussit: itaque discrimen sexûs deprehendit, cùm mares fortiter atque validè facies tergerent, fœmellæ teneriter & timidè.* Vultis scire quinam masculos animos cœlo dignos inserendosque habeant? & qui muliebres cœlo excludendos? Videte quinam fortiter ac validè conscientias suas abluant & abstergant, per frequentem ac seriam confessionem & communionem, per crebra pœnitentiæ opera, per examen quotidianum, per assiduam sui accusationem ac reprehensionem; hi de electis sunt. Contrà verò qui timidè & teneriter, hoc est, obiter, rarò, neglectè & indignè vtuntur sacris illis mediis, non abstergunt omnes maculas in confessione &c. reprobationis suæ non leue indicium præbent: quia nullam aut exiguam salutis suæ curam habere dignoscuntur.

VII. Pacis amor & studium conciliandæ. VII. *Beati pacifici.* Habent certè isti, qui pacem colunt & conciliare student, non obscurum suæ electionis argumentum, quia gerunt nomen DEI, velut patris sui, qui ab Apostolo toties appellatur DEVS *pacis*, ad Roman. 15. & 16. 1. Corinth. 14. 2. Corinth. 13. ad Philipp. 4. & 1. Thessal. 5. 2. Thessal. 3. ad Hebr. 13. Christus etiam *Rex pacificus* appellatur; quia pacem inter cœlum & terram fecit, secumque è cœlo attulit. *Quod si filij, & hæredes* erunt. Abraham quando pacis causâ cessit Lotho Pentapolim, vt sopiretur iurgium inter ipsos & pastores eorum, tum DEVS monstrauit & promisit illi totam Palæstinam seu terram promissionis, lacte & melle manantem. Genes. 13. Ea verò typus erat cælestis beatitudinis. Quâ re, nî fallor, indicauit DEVS cœlum se daturum ijs, qui pacis sanciendæ aut conseruandæ causâ terrenum aliquid alteri cesserint. Ad Pambonem Abbatem venerunt duos fratres, & rogârunt an salutem sperare possent, alter biduo ieiunando, alter duas siliquas labore diurno lucrando & pauperibus dando. Quibus ipse: *Bonum quidem operaris, sed si custodias conscientiam tuam cum proximo tuo*, (pacem scilicet conseruando) *ita saluaberis.* Rosweid. l. 5. Vitæ SS. PP. libello 10.

VIII. Hilaris persecutionum patientia. VIII. *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*, cum patientiâ videlicet & hilaritate. Luculentum hoc est electorum signum, vt ostẽdi potest varijs similitudinibus Sanctus Gregorius lib. 21. Moral. cap. 4. duas adducit: Primam de vitulis duobus, quorum vnus sibi & suæ libertati relinquitur in pratis, vt saginetur; alter iugo applicatur & trahere cogitur: nónne hîc ad vitam, ille ad mortem destinatur? Alteram de duobus ægris, vno desperato; altero non desperato: nónne illum medicus deserit, & quidquid appetit, edere ac bibere sinit? hunc verò potionibus, clysteribus, emplastris affligit, & à cupitis cibis retrahit? Addamus aliud simile. Habet statuarius duos ante fores suas truncos iacentes; vnus sculpturæ idoneus secatur, tunditur, versatur manibus & vexatur: alter ineptus foris relinquitur; nónne signum est, quòd prior ille exsculpatur in speciosam statuam? posterior verò putredini permittatur vel ad ignem destinetur? Qui vineam suam fodit, putat, sepit; hoc ipso ostendit, quòd eam sibi conseruare pro solatio suo velit. Qui verò eam negligit, non fodit nec putat; satis demonstrat, quòd deserere eam velit. Pari modo cùm videmus exerceri aliquos varijs tribulationibus, iure existimamus eos esse de electis, quos ad gloriam DEVS præparet. Sic pater filijs legitimis, quos amat, constituit pædagogum; spurios verò negligit & sibi permittit.

Iam inspiciat quisque librum conscientiæ suæ, ac videat an hæc signa, saltem aliqua, si non omnia in se deprehendat. Quòd si ea non inueniat, totis viribus diu noctúque laboret, vt acquirat, atque adeò in hodiernâ festiuitate non flendi sed gaudendi causam habeat, cùm audit dulcissimam philomelæ nostræ vocem: *Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.*

THEMA QVINTVM.

Fructus huius Festi.

I. *Excitat nos ad desiderium cœli.*
II. *Excitat ad spem consequendi bona cælestia.*
III. *Labores huius vitæ dulces facit, & omnes iniurias.*
IV. *Mortem reddit optabilem.*

Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. *Matth. 5.*

FEstum hodiernum Audit. non minore lætitiâ, quàm alia, quæ per annum celebramus, peragere nos decet. Alia enim festa propriè ad Christi tantùm & aliquot Sanctorum gloriam spectant, hoc verò ad gloriam etiam nostram. Etenim dum hodie Sanctorum omnium gloriam recolimus, non eorum dumtaxat, qui iam in cœlis triumphant, sed eorum etiam, qui in terris militãt, gaudia celebramus; vt docet Sanctus Bernardus sermon. 5. huius festi. Idem enim exercitus est, qui partim mœnia iam conscendit, partim infrà adhuc pugnat. Itaque gaudium Sanctorum in cœlo, gaudium etiam nostrum est. Quod enim illi iam possident, hoc nos speramus. Et sicut vinum in cellario & dolio iam existens, exultat quasi & mouet se, quando vites efflorescunt: cæpæ & allia

allia in penu iam recondita, germina quædam edunt, quando alia consita in agris germinare incipiunt: ita militans Ecclesia hodie lætitiâ perfunditur, cùm audit triumphantem in cœlo gaudijs circumfluere. Sed quid nobis confert festiuum istud gaudium? Ad hoc respondebimus in præsentiâ.

I. Excitat nos ad desiderium cœli. I. Excitat nos ad desiderium cœlestis patriæ & contemptum rerum huius mundi. Quemadmodum enim fructus illi gratissimi terræ promissæ, botrus ingens, ficus & malogranata allata & ostensa à Legatis excitare debuerunt Hebræos ad prosequendum iter in terram illam, eamque expugnandam (Numer. 13.) ita etiam deliciæ cælestes, quibus fruuntur in cœlo beati, ostensæ nobis à Christo, qui de cœlo venit easque vidit & gustauit, accendere nos iure meritoque debent ad desiderandum & occupandum cœlum. Fructus autem illi & deliciæ sunt, quas recenset in hodierno Euangelio: regnum cœlorum ab ipsis possidendum, DEI visio, saturitas, consolatio, titulus filiorum DEI. Xerxes Persarum Rex cùm gustâsset aliquando ficus Græcanicas, suauitatem earum miratus, iurauit se imposterum non comesturum, nisi Athenienses ficus, sicque exercitum parauit & in Græciam duxit. Monstrat nobis hodie Christus & quasi delibandas exhibet ficus & delicias cœlorum vt & ipsi animemur ad eas nobis comparandas vnaque cum cœlitibus percipiendas. Ceruos aiunt à canibus agitatos & fatigatos, concitato cursu, viridibus pratis contemptis, ad aquas festinare. Nobis in hac vita miserè agitatis ostendit hodierna festiuitas fontem aquarum viuentium, vt spretis mundi paludibus & bestiarum pabulis, cælestes beatorum aquas appetamus. Has appetijt Dauid Psalm. 41. dicens: *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te DEVS.* Et mox: *Transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum DEI, in voce exultationis & confessionis, sonus epulantis* (vel secùndum Hieronymum; *multitudinis epulantis*) id est, in domum DEI, vbi est festiuitas & sonus multitudinis Sanctorum epulantis in sempiternum, vt exponit Sanctus Augustinus in eum psalmum. Sanè phasides aues (quod vidi non semel) quando audiunt sonitum aliarum phasidum comedentium, licet eas non videant, illicò alliciuntur & accurrunt, vt & ipsæ simul escâ fruantur; adeò vt si aucupes vngue pulsent asserem, admodum gallinarum, grana colligentium, statim eas ad se congregent. Monstrat nobis hodie Christus Beatos in cœlo bonis omnibus affluentes; epulantes & exultantes, vt & ipsi spretis huius mundi miserijs illuc festinemus. Prodigus ille filius fame pressus, dum cogitat tot mercenarios in domo patris sui abundare cibis: Ergò *surgam*, inquit, *& ibo ad patrem meum.* Lucæ 15. Intelligimus hodie nos, innumeros operarios in domo patris nostri cælestis affluere omnibus delicijs; quid igitur nos in huius mundi inopiâ moramur? Eamus ad domum patris nostri; vt & ipsi saturemur; qui hîc fame premimur. Quid in hoc mundo reperitur, quod cælestibus illis bonis comparari possit? Quis hîc non aspicit & audit plures vndique miserias & calamitates, quàm iucunditates? At ibi DEVM vident Beati & in ipso omnia desiderabilia; vnde exulat omnis miseriá. Quis hîc satiatur vnquam honoribus, opibus, voluptatibus? At ibi beati omnes saturantur omnibus bonis. Quis hîc reperit solatium aliquod solidum & stabile, quod non citò desinat? At ibi Sancti perpetuâ consolatione perfruuntur. Quis hîc plus acquirere potest, quàm vt amicus Cæsaris dici queat? At ibi Sancti omnes sunt & vocantur filij DEI. Denique in mundo quid resonat passim vndique nisi clades, pestes, bella, fames, naufragia, incendia, pruina? Nihil horum in cœlo est. In mundo lites, inuidiæ, odia, iniuriæ, contentiones, æmulationes, iurgia, insidiæ. Nihil in cœlo simile. In mundo morbi, paupertas, miseriæ corporis, infamia, senectus, mors, cruciatus. Nihil in cœlo simile.

II. Excitat ad spem consequendi bona cælestia. II. Excitat ad spem consequendi bona cælestia, eoque perueniendi, vbi iam sunt beati. Ostendit enim nobis innumerabilem beatorum multitudinem, præsertim in Lectione hodiernâ ex Apocalypsi Ioannis cap. 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerat nemo poterat, ex omnibus gentibus & tribubus & populis & linguis, stantes ante thronum & in conspectu agni.* Idque facilè patet primò ex amplitudine cœli, & cælestis Hierusalem cuius duodecim portæ describuntur in Apocal. cap. 21. Quis autem architectus pro paucis inhabitatoribus amplissimum excitaret palatium, aut vrbem longè vastissimam? Secundò ex infinitis Christi meritis, quæ vtique innumerâ electorum multitudine compensari aliquo modo debent. Tertiò inductione; quanta enim fuit multitudo martyrum? quanta est sanctorum aliorum? quàm multi moriuntur post baptismum in statu innocentiæ; quorum tamen numerum minimam in cœlo partem esse, quis dubitet? quàm multi plebeij simplices viuunt in summis miseriis; & tamen DEO gratias agunt, suis contenti miserijs qui vtique vitam fœliciorem merentur? denique plerique Catholici sacramentis muniuntur saltem in articulo mortis, vbi etiam maximi peccatores communiter anxiâ cogitatione ad vitam futuram se disponunt. Hos in cœlo omnes triumphare patet partim ex martyrio eorum; partim ex sanctissimâ vitâ & miraculis; partim ex innocentiâ, in quâ decesserunt; partim ex eorum pœnitentiâ, in quâ abierunt. Horum ergo numerus ingens iam cœli muros conscendit, & vexillum ibi fixit: nosque ad se euocat & suis precibus adiuuat, non secus ac Godefridus Bullionius conscenso Hierosolymæ muro, reliquo exercitui aditum patefecit ad portam vrbis reserandam ac penetrandam apud Tyrium in descript. belli sacri. Testantur enim tot beatorum exercitus, quidquid est in mundo discriminum, superari posse, si ipsorum vestigijs insistere velimus. Vt enim qui in vlteriore ripâ consistunt, ipso suo

Ingens multitudo beatorum. 1. 2. 3.

suo exemplo loquuntur flumen transuadari, tranari aut certè nauigando traijci posse: sic qui cum palmis virentibus & stolis candentibus in cœlo conspiciuntur, clarissimè demonstrant, omnia salutis obstacula facilè à nobis posse perrumpi. *Ibi enim tot pueri & puellæ: ibi iuuentus multa & omnis ætas & graues viduæ & anus. Tu non poteris quod isti & istæ?* ait S. Augustinus lib. 8. Confess. cap. 11. qui & hac cogitatione animauit se ad ineundam cœli viam.

III. Labores huius vitæ dulces facit.

III. Dulces nobis labores huius mundi facit, & tolerabiles iniurias, quas patimur ab impijs. Ostendit enim hæc beatorum festiuitas, sudores & labores nostros finem aliquando habituros & in gaudium ac coronam conuertendos; quemadmodum finem habuerunt & gloriosè præmiati sunt in beatis illis, qui in cœlo iam festum agunt. Vt ergo Dauid primò pastoritio sago indutus, posteà splendidis Ionathæ vestibus decoratus est: & sicut Mardochæus priùs sacco indutus, posteà regio equo impositus: & vt arca priùs habitauit sub pellibus, posteà in magnificentissimum Salomonis templum illata est: Lazarus priùs mendicans iacuit inter canes præ foribus, posteà manibus Angelorum in sinum Abrahæ delatus est: ita sudores & miseriæ nostræ tandem in gloriam desinent, cùm in beatorum cœtum assumemur. Ergò vti septem anni, quibus seruiuit Iacob pro Rachele, pauci dies ipsi videbantur & leues omnes labores; dum subinde oculos in promissam sibi sponsam conijciebat, Genes. 29. Ita labores omnes suaues; & dies, quibus hîc militamus, pauci nobis videri debent, dum ad gloriam beatorum aspicimus. Solent in hastiludijs & pugilum certaminibus præmia in conspectum proponi, aurea argenteaque pocula, torques & cymelia, quibus animentur, qui in agone certant, & labores spernant. Henricus Landgrauius Thuringiæ ex metallinis fodinis ditissimus circa annum 1227. Northusiæ hastiludium instituens, arborem aureis & argenteis folijs erexit, singulisque concurrentibus & lanceas frangentibus, in sessione tamen permanentibus, argenteum folium: si quis autem aliquem, vt caderet, deiecisset, aureum folium dedit. Vt habetur in Chronico Misnensi. Simili modo proponit hodie Christus, coronas Sanctorum omnium, cælestium diuitiarum præmia, gemmea, aurea, argentea: Martyrum, religiosorum, sæcularium, Virginum, viduarum, coniugum, vt eorum aspectu excitati, pro ijs fortiter pugnemus. Proponit nobis arborem octo beatitudinum, & in eâ varia præmia, quasi totidem folia aurea & argentea, variè vincentibus.

Omnes etiam iniurias.

Tolerabiles item ac leues facit omnes, quas patimur iniurias: siquidem illæ in die Sanctorum omnium, cùm ad illorum cœtum perueniemus, abundè compensabuntur, & quæcumque nobis per iniuriam ablata sunt, cum fœnore restituentur. Audistis forsan aliquando nobilem Germanum à simplici rustico equum emisse, & dimidium pretij mox quidem soluisse, dimidium alterum ad sancti *Neminis* diem dolosè promisisse. Rusticus post interualla repetit pretium; sed alter diem istius sancti ait nondum venisse. Accusatus ergò nobilis apud Iudices Constantienses condemnatur, vt in die Sanctorum omnium, pretium venditori numeret, siquidem illa dies sit Sanctorum omnium, proinde & illius S. *Neminis*, quicumque tandem ille sit. Multi hunc ludum ludunt cum pauperibus, qui nullo vnquam tempore sua recuperare à direptoribus possunt; omnia differuntur ad diem *Neminis*. Sed enim veniet aliquando dies illa: & quando, nisi in die omnium Sanctorum; quando omnibus Sanctis in cœlo sua merces dabitur, & quidquid per nefas ablatum est, restituetur? Sic se solati sunt septem illi Machabæi, dum linguâ, manibus, pedibus truncarentur ab impio Antiocho; quòd nimirum membra illa abscissa in æternæ vitæ resurrectione restituenda eis essent. 2. Machab. 7.

IV. Mortem reddit optabilem.

IV. Mortem reddit optabilē vt quæ educit nos velut obstetrix ex hoc tenebricoso mundi carcere in admirabile lumen & cælestem patriam, ad conciues nostros, Beatos. Balaam ille impius, cùm vidisset & miratus esset castra Hebræorum dicens: *Quàm pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israël! vt valles nemorosæ, vt horti iuxta fluuios irrigui; vt tabernacula, quæ fixit Dominus; quasi Cedri prope aquas &c.* desiderauit cum ijs mori: *Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia.* Num. 23. & 24. Quid dicat Christianus, cùm attollit oculos in tabernacula Sanctorum & fœlicissimam eorum societatem? cùm intuetur ibi Prophetas, Apostolos, Martyres, Confessores, Anachoretas, Virgines, Coniugatos, parentes & fratres atque amicos suos? Elephas quem misit Emmanuel Rex Lusitaniæ Romam Leoni X. Pp. (apud Pier. lib. 1.) priùs ab ingressu nauis abhorrens, vbi à Magistro audijt se in celeberrimam totius orbis vrbem, pulcherrimo loco sitam, ad summum orbis dominum ducendum, ibique se honorificentissimè excipiendum & habendum, sine morâ parauit, vltrò nauim ingressus. Quid Roma respectu cœli? quid Papa respectu Christi? Quid ornatus mundi respectu cælestis? Difficulter quidem patriam deserimus; sed quando extra patriam quid habemus, quod maximè desideramus, & sine quo miseri in patriâ sumus, tunc libenter eâ relictâ ad desideratum bonum emigramus. Certè Iacob magnæ etiam famis tempore in Ægyptum non descendit pro emendis frugibus, sed misit filios suos. At vbi audiuit ibi viuere & dominari filium suum dilectissimum & desideratissimum, Iosephum: *Sufficit mihi*, inquit, *vadam, & videbo eum antequam moriar.* Itaque deseruit patriam dulcissimâ, & quidquid præ- diorum ac fundorum habuit, migrauitque ad Iosephum suum. Verè quidem hîc in exilio magis quàm in patriâ sumus: demus tamen hîc patriam esse; certè caremus re desideratissimâ, Christi & Sanctorum consortio. Cur igitur nō libentissimè eò commigramus, vbi summum nostrum bonum & tota nostra parentela est?

Fuit

Fuit in Persidis regno circa annum Domini 1250. Tyrannus quidam Alodinus dictus, qui Muletam regionem occupauit multosque sicarios, dictos Assassinos, hoc astu sibi adiunxit, & ad quæuis adeunda belli pericula ac prælia animauit. In valle quadam amœnissimâ, præruptis montibus cinctâ, paradisum omni delitiarum genere, qualem suis promisit Mahumetes, instruxit; arce in faucibus extructâ, ne cui adeundi, nisi per ipsius admissionem, potestas esset, affirmans interim se Mahumetici paradisi claues habere. Quare potione soporiferâ sopitos in eum locum inferri curabat, & ibi genialiter haberi, iterumque soporatos educi. Sic eos ad omnia imperia mortemque ipsam obeundam paratissimos habuit, & horum operâ non paucos Christianorum Principes insidijs circumuentos oppressit. Paul. Venetus libro 1. capite 28. histor. Orient. Potuit hæc ficta paradisi terrestris species animare barbaros ad pericula adeunda spernendamque mortem; non poterit nos animare ad mortem obuijs vlnis excipiendam paradisi cælestis verissima promissio, & realis iam possessio tot millium millenorum? Hoc igitur est, quod fecit plurimos iustos gaudere & iubilare denunciatâ sibi morte. Quod vt & nobis contingat faxit DEVS & impetrent omnes Sancti.

IN FESTO S. MARTINI.

THEMATA.

I. Anser boni serui DEI typus: Martinus exemplar.
II. Ab ansere & Martino multi instruuntur.
III. Anseres aliquot assati vitandi.
IV. S. Martinus quo iure Martyr appellari queat.
V. Cœlum quî aspiciendum.

THEMA PRIMVM.

Anser boni serui DEI typus: Martinus exemplar.

I. *Seruus DEI sit humilis.*
II. *Sit obediens.*
III. *Sit sobrius.*
IV. *Sit fidelis dispensator.*
V. *Sit vigil.*

Beati serui illi, quos, cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes.
Luc. 12.

ATHENÆVS lib. 13. cap. 29. refert à quodam pictore anserem tam ad viuum fuisse depictum, vt alios anseres viuos vitæ imagine ad sui amorem, accessum & sequelam pelliceret. Nescio quî fiat, quòd Sancti Martini Festum semper anser comitetur. An forsitan anser cum Martino quid commune habet? Habet sanè. Quare hodie propono vobis anserem ad viuum depictum, S. Martinum, adeoque amandum & imitandum. Inter alios honorificentissimos titulos, quibus condecoratur S. Martinus, non est infimus ille, quo vocatur seruus DEI, quem dedit ipsi Angelus, qui apparens Auitiano Comiti dixit: *Seruus DEI Martinus ad tua limina iacet, & tu quiescis?* vt in eius vitâ Sulpitius. Vulgus etiam hodie, quem à pietate vult laudare, appellat *seruum DEI*. In sacris quoque litteris nomen hoc pro magno honore datur illustribus sanctis, vti Iobo, Dauidi, Calebo, Danieli, Zorobabeli, & inprimis Moysi Deut. vlt. *Mortuus est Moyses seruus DEI*. Indicat enim non subiectionem tantùm sed familiaritatem etiam cum DEO & amicitiam. Et quis nostrûm erit, qui hunc titulum non ambiat? Habebimus autem, si Martinum ducem pro viribus imitati fuerimus. Quid dico Martinum? Etiam anserem, qui hoc die solet ornare mensam, si imitari velimus, serui DEI erimus. Quod quî faciendum, videbimus.

Fabri Auctarium de Sanctis.

I. Serui boni dos est humilitas & subiectio, iuxta id 1. Petr. 2. *Serui subditi estote in omni timore dominis.* Tales etiam requirit DEVS. Qui enim humilis non est, obedire nescit. Docemur hoc ab anseribus, qui licet alati & pennati sint, rarò tamen in altum se librant, nec nisi coacti; plerumque terræ adhærent: ac siquidem interdum euolent: nec altè, nec diu volant; cumque humi graues resident, in caput ferè corruunt: iidem si per ostium horrei quantumlibet altum ingrediantur, nescio quâ persuasione, collum caputque inclinant. Videamus iam Martinum; qui cùm Episcopus esset, non nisi humi in cilicio vel stramine iacebat, planè anserum more: moriens etiam in humum & cinerem deponi voluit, dicens: *Non decet Christianum nisi in cinere & cilicio mori.* Peregrè verò profectus, humillimo asello vehebatur: cumque adhuc miles esset, vnico seruo contentus erat, cui & ipse vicissim seruiebat adeò, vt plerumque ei calceamenta detraheret atque extergeret. Ridet hoc mundus; quo modo Romani riserunt Constantium Imp. Romam cum pompâ ingredientem, quando viderunt eum staturâ paruum per præaltos triumphales ingredientem arcus, anseris instar caput inclinare, apud Platinam aliosque. At in seruo DEI gloriosum istud est, defenditque Sanctus Bernardus: *Quemadmodum enim si per ostium transeas*, inquit sermone 37. in Cant. *cuius superliminare nimiùm bassum sit, non* I. Seruus DEI sit humilis & subiectus.

nocet quantumuis te inclinaueris; nocet autem si vel transuersi digiti spatio, plusquam ostij patitur mensura, erexeris, ita vt impingas & capite quassato collidaris. Sic in animâ non est timenda quantalibet humilitas, horrenda autem nimiumq́; pauenda vel minima temerè præsumpta erectio. Scimus multos, qui altiùs euolare conati sunt, in caput turpiter corruisse, vti inprimis Luciferum, deinde Amanem, Nabuchodonosorem, Antiochum, Herodem Agrippam. Primus in orcum deiectus est, secundus ad syluas & feras, tertius ad patibulum, quartus vermibus consumptus, quintus ab Angelo percussus. Actor. 12. Econtrà maxima demissio Constantini M. ad exportãdos duodecim terræ cõphinos, S. Eduardi Angliæ Regis ad portandum in dorso claudum, S. Ludouici Franciæ Regis ad abluendos pauperum pedes. S. Elisabethæ regiæ filiæ ad abstergendas leprosorum sordes & vlcera, non modò eis non obfuit, sed immortalem gloriam peperit.

II. Sit obediens.

II. Seruum decet obedientia eáque ad nutum prompta. Hanc ab eo requirit S. Paulus ad Ephes. 6 *Serui obedite dominis carnalibus cum timore & tremore sicut Christo*, quasi diceret: ad nutum & vocem eorum timete ac tremite, Christum in illis vobis præcipientem contemplãtes. Habemus & in ansere huius rei vmbram aliquam; is enim frequenter vno oculo terram, altero cœlum simul ac semel aspicit; quasi docens seruos vnum oculum in herum, cui seruiunt: alterum in Christum, propter quem ei seruiunt, conijcere. Sanctum Martinum aspiciamus, qui oculis ac manibus in cœlum semper intentus erat; sicuti oculi videlicet serui in manibus Domini sui, vt voluntatem eius semper obseruaret, adeò vt à Brictio discipulo per derisum *suspex cæli* appellaretur, Quod idem æger faciebat, nolens conuerti ad latus, ne à cœlo cœlique Domino oculos auertere cogeretur. Vtinam, Christiani, si non semper possumus, crebrò saltem idem faceremus. Hoc nimirum est, quod Psalm. 122. dicitur: *Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum: ita oculi nostri ad Dominum DEVM nostrum, donec misereatur nostri.* Sed quomodo oculi nostri possunt esse in manibus Dei nostri? Si ad eius nutum etiam, quasi ad motum manûs vel digitorum eius attendamus: sicut faciunt prompti ad obediendum famuli, qui ad nutum oculi vel digiti domini sui mandata obseruant eaque statim peragunt.

Quatuor aulici Henrici IV. Angliæ Regis vbi audierunt Regem de S. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo his verbis conquerentem: *Inertes ac miseros homines enutriui & erexi in regno meo, qui nec fidem seruãt domino suo, quem à plebeio quodam Clerico tam probrosè patiuntur illudi*; illicò mentem Regis intellexerunt & ad nutum illius S. Thomam crudeliter occiderũt. Vt in eius vitâ Eduardus. En impium & crudelem heri nutum tam obseruant famuli: & ad sanctissimam Dei voluntatem faciendam cogere oportet seruos eius? Quantò enim maior est merces obedientiæ, quam præstamus Deo, quàm quæ præstatur hominibus? Quænam verò illa? Citatus indicat Psalmus verbis illis? *Donec misereatur nostri.* Ipsa enim mandata Dei misericordia sunt & gratiæ; quia ingens meritum nobis parant. Officiales Regum pro summâ gratiâ habent, siqua Legatio aut commissio aliàs etiam laboriosa & periculosa, v. g. ad Turcarum Imperatorem, eis demandetur; quia inde sperant magnum emolumentum. Nos à Deo nostro pro seruitio ei præstito quid non speremus?

III. Sit sobrius.

III. Seruum decet sobrietas. Ita enim præcitatus Apostolus 2. Timoth. 4. præcipit discipulo suo: *Ministerium tuum imple: sobrius esto.* Quasi sobrietas maximè necessaria sit ad implendum ministerium. Et Lucæ 12. ait Dominus seruum inebriatum diuidendum & hypocritis adnumerandum, hoc est, separandum à familiâ domini & cum infidelibus seruis eijciendum. Nec immeritò, nemo enim dominorum amat seruum ebriosum; cùm talis nulli vsui sit. Docet hanc virtutem & anser, qui vilissimis herbis, vti gramine & vrticis viuit: aquam duntaxat & non nisi guttatim bibit, licet ijs innatet. Martinum iam videamus. Inprimis in Gallinariâ Insulâ, quò propter furorem Arianorum secesserat, radicibus herbarum & gramine, in quo & helleborum, venenosam herbam, per errorem sumpserat, victitauit. Pòst in Monasterio suo non nisi tenuissimo victu se & suos sustentauit: vbi vinum nemo bibit, nisi quem ægritudo coëgisset. Necessaria est seruo Dei sobrietas: quomodo enim aliàs vigilans esse poterit, quod ab eo requirit Dominus, vt mox audiemus? Ciuitas cuius murus euersus est, an non hostibus vndique exposita est? Hoc verò homo est sobrietate destitutus. Lege caput vlt. lib. 4. Reg. & videbis quis destruxerit muros Ierusalem: Nabuzardan videlicet princeps militum, quem 70. appellant *principem coquorum*; quia præfectus culinæ in aulâ Nabuchodonosoris fuit. Quid præfecto coquorum cum muris Ierusalem, vt eos destrueret? Ad nostram hoc doctrinam factum est: *Muros Ierusalem coquorum princeps destruxit; quia virtutes animæ, dum non restringitur venter, perdit*, ait Sanctus Gregorius 30. Moral. cap. 26. Sobrietas potissimus animæ murus est; eo destructo actum est de salute eius.

IV. Sit fidelis dispensator.

IV. Seruus esse debet fidelis dispensator bonorum domini sui. Ita enim Dominus Matth. 24. *Quis, putas, est fidelis seruus, quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Alludit ad veterem morem, ait Maldonatus, quo fidelissimus seruus alijs præponebatur, vt eis cibum (qui mercedis loco dabatur) seu annonam admetiretur & distribueret. Ergo *tuarum es, ô homo*, inquit Sanctus Chrysostomus homilia 34. ad pop. *pecuniarum dispensator non minùs, quàm qui eleemosynæ bona dispensat. Sicut igitur ille potestatem non habet ea quæ propter pauperes à vobis erogantur, & vt casu venit, dispergendi, quoniam in pauperum data sunt alimentũ: ita neque tu tua.* Et mox: *Hæc enim propterea*

pterea tibi (DEVS) concessit, vt dares illis escam in tempore opportuno, egenis, esurientibus, sicut tu conseruo dispensanda dedisti, &c. Parentes in Hispaniâ primogenitum filium instituunt vnicum suum hæredem, commendant ei tamen cæteros eius fratres quàm strictissimè, vt eorum curam habeat: sic Deus tibi *cùm auferre posset*, (subdit ibi Chrysostom.) *ea bona tibi dimisit, vt exhibendæ virtutis occasionem habeas, vt alterum alterius indigentem constituens, mutuam charitatem redderes feruentiorem.* Ecce ducem vobis anserem, qui cùm multas plumas in vestem acceperit à Deo, eas singulis annis semel, & alicubi bis, vt scribit Plinius loco supra cit. diuidit cum egentibus: (Inde enim nobis lectos paramus, in quibus calefiamus & somnum capiamus (tametsi plumis illis non sine dolore spoliatur.) Plumæ istæ superfluæ; quid nisi redundantes opes sunt? Tibi superfluæ, sed pauperi necessariæ. His non solùm pauperes calefacies & fouebis, sed etiam tibi ipsi simul lectum præparabis in cœlo longè suauissimum. Nocte quâ Sanctus Anselmus Archiepiscopus Cantuariens. in Angliâ, & Sanctus Hugo Abbas Cluniac. mortuus fuit, *vidit Abbas Nouiomensis duos lectulos ab Angelis in cœlum deferri, qui molliori cultu solicitudinis obliuionem & somnum prouocarent. Angeli autem qui lectulos deferebant, huiusmodi clamabant verbis: Duos illustres viros in his collocabimus lectis, Anselmum scilicet Cantuariensem Archiepiscopum, atque Hugonem Cluniacẽsis Abbatem Monasterij, qui post terras cœlum, post labores requiem, gaudium post lachrymas meruerunt.* Post hæc Abbas visionem retulit suis fratribus, & deprehensum ambos illos Sanctos eâ nocte obiisse. En tibi lectulos duos suauissimos pro duobus Sanctis, qui in pauperes viscera misericordiæ effuderant. Anselmus *supra posse etiam* (vt ait Edinerus in eius vita 21. April. apud Sur.) in eos profusus fuit, ac sæpè fratrum Monachorum cibum necessarium subtraxit, iisque impertiuit. Hugo verò circa lectum suum immensam vestium congeriem semper habebat, quas ipse partim sarciebat & resarciebat pro egenis, panes item ac carnes in vsum pauperum erogandas semper in parato habuit. Quid mirum ergo si tam delicatos in cœlo lectos sortiti sunt, qui eos tot plumis infarserunt? Sed quid Martinus noster? nónne & ipse dimidium pallij sui, & posteà iam Episcopus totam suam tunicam ad fouendum pauperem mediâ hyeme in summo frigore dedit? Hinc videre meruit nocte sequenti Christum eâ veste indutum. Hinc moriens visus est à Seuero Monacho cœlum petere in veste niueâ, vultu rutilo, coruscantibus oculis; vt in eius vitâ Sulpitius. Hinc mota etiam S. Ida Comitis Egberti vidua, sarcophagum suum marmoreum quotidie bis impleuit panibus aliisque cibis in pauperes distribuendis, vt sic quasi plumis lectulum sibi post mortem placidum pararet. Vt in eius vita Sur. 4. Sept. Imitamini hos Audit. & expendite pauperes nunc magis quàm æstate egere; quia dies breues sunt, frigora magna, vnde & fames maiores in agris nil reperitur: laborandi occasio deest; penus diuitum pleni iam sunt, pauperum verò inanes &c.

V. Decet seruum esse vigilem; vti docet Christus Luc. 12. dicens: *Beati serui illi, quos cùm venerit Dominus inueneriti vigilãtes.* Huius virtutis en magistrum anserem. Hic enim præ cæteris animantibus vigilantior, etiam minimos strepitus sentit & clamore prodit, vti & homines ad se accedentes; denique anseres suâ vigilantiâ Capitolium Romæ, à Gallorum irruptione seruârunt, excitando Manlium eiusque milites contra hostes noctu irrumpentes. Simili ergò studio vigilet DEI seruus & expectet Dominum suum, qui veniet *tanquam fur in nocte*, vt subdit loco citato Dominus. Additque; *Si venerit* (Dominus) *in secundâ vigiliâ, & si in tertiâ vigiliâ venerit, & ita inuenerit: beati sunt serui illi.* At cur tacet primam & quartam vigiliam? Causam dat Toletus: *Quia prima vigilia est pueritia, secunda iuuentus, tertia virilis ætas, quarta senectus.* Primam tacet, quia pueritia ferè innocens esse solet: vltimam verò, quia senectus parum apta & rara est ad pœnitentiam; rarissimi enim sunt, qui in senectâ primùm bene operari incipiunt. Quare ne sinamus nobile tempus sine fructu nobis elabi, nec moremur acceptare oblatam nobis gratiam; ne serò aliquando desideremus vnum diem Domini & non obtineamus. In primâ vigiliâ vigilauit Martinus, cùm puer 10. annorum à parentibus ad Ecclesiam confugit & baptismum petijt. In secundâ militiam, quamprimùm potuit, deseruit & ad S. Hilarium se contulit. Dæmonem sibi insidiantem mox agnouit ac prodidit in tertiâ. In quartâ ad mortem se sanctissimè composuit, in cœlum iugiter aspirando. *Vigilat, qui seruat operando quod credit; vigilat, qui à se torporis & negligentiæ tenebras pellit,* ait Sanctus Gregorius homilia 13. in Euang. Fertur Carolus Gallorum Rex consueuisse à cibo pomum decorticatum comedere. Assistentibus ergò tribus filiis ingenium, & obedientiam illorum exploraturus, maximo natu Gobando particulam pomi cultello porrigens: *Accede*, inquit, *& è manu patris bolum sume:* Ille verò aulico more recusare, seséque indignum, cui Rex ministraret, dicere. At Carolus medium similiter allocutus, cùm is omnia se paternæ pietati & prudentiæ debere fateretur, & pomum aperto ore susciperet, pro eâ obedientiâ Regem Galliæ declarauit. Inde natu minimum, Lotharium, fratris exemplo cautiorem factum, & vocatum accedentem, Regem Lotharingiæ fecit. Gobandus aulicismi pœnitens patrem reconciliaturus accedit, &: *Quando ita vis, ô pater, mihi quoque pomi partem largire.* Cui Carolus: *Tibi verò nec pomum nec regnum superest,* respondit. Hinc prouerbium apud Gallos ortum: *Gobande serò os aperuisti.* Ioan. Paulus in Spudopædiâ. Tale est quod nos Christus docet, cùm vult, vt quacumque vigiliâ seu ætate, adeóque semper vigilemus. Offert nobis nunc in tempore gratiam suam, vt hæredes cœli faciat. Quod si per aulicismum, nescio quo præ- IV. Sit vigil.

 textu,

textu, negligamus, culpa nostra erit: *serò os aperiamus*. Vigilate ergo & videte, ne alij coronam vestram auferant.

Anseres quia vigilantiâ suâ Capitolium seruârunt hanc mercedem tulerunt, vt certo numero ex publico alerentur, & singulis annis anser vnus in lecticâ per vrbem cum pompâ circumduceretur. Quid non exhibebit DEVS seruis suis strenuè vigilantibus? *Amen dico vobis*, ait apud Matth. cap. 24. *super omnia bona sua constituet eum*. Hoc præstitit S. Martino, quem cum Angelorum cantu in cœlum deduci audijt S. Seuerinus Episcopus. Nos ergo adnitamur vt boni serui DEI simus. B. Petrus de Morono, Papa Cælestinus dictus, adhuc puerulus sæpè matri suæ dicebat: *Volo esse bonus seruus DEI*. Vt in vita 19. Maij. Dicamus hoc & nos: *Volo esse bonus DEI seruus*. Volo, inquam, & conabor.

THEMA SECVNDVM.

Ab Ansere & S. Martino multi docentur.

I. *A pectore anseris multi clerici.*
II. *A corde magistratus.*
III. *Subditi à dorso.*
IV. *Patresfamilias à capite.*
V. *Matresfamilias à linguâ.*
VI. *Serui à ventriculo.*
VII. *Magnates à collo.*
VIII. *Diuites à iecinore.*
IX. *Rustici ab alis.*
X. *Studiosi à pennis.*
XI. *Senes à pedibus.*
XII. *Pueri ab osse pectoris.*

Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.

Luc. 11.

NOn dubito plerosque hîc præsentes aliquid hodie gustaturos de ansere (vt vocant) Martiniano, valdè autem dubito vtrum medicè & salubriter comesturi sint. Si enim Medicos audimus, non omnes anseris partes omnibus æquè prosunt, sed aliæ alijs magis, vti cor & pulmo phtisicis, stomachus stomachicis, hepar hepaticis, teste Kiradine apud Gesn. Sed quid mihi cum re medicâ? Vellem Audit. vt vnà cum materiali ansere spiritualem quoque ederetis. Hîc verò multas etiam partes habet, quarum aliæ alijs magis vel minùs prosunt. Quare si Principes patiuntur Medicos ad mensam, qui illis quid edendum vel non edendum sit, insinuent: spero etiam vos passuros, si vobis indicauero, quid vnicuique de hoc ansere expediat, imò & debeatur.

I. A pectore anseris clerici. I. Sacerdotibus & clero prodest & debetur pectus. Id enim appellari à Germanis solet portio sacerdotum (der Pfaffenstuck) siue quia in veteri lege ex victimis pectusculum iussit DEVS dari sacerdotibus; Exod. 29. & Leuit. 7. vbi dicitur: *Pectusculum autem erit Aaron & filiorum eius*. Cuius rei causam dat Sanctus Gregorius 2. p. pastor. cap. 3. *Recipit à populo*, inquit, *sacerdos pectus, vt meminerit se DEO debere reddere pectus suum, vt non nisi quæ recta sunt cogitet*. Et Origenes in eum locum homil. 5. *Pectus sacerdotis plenum sit sapientiâ, plenum scientiâ, plenum omni diuinâ intelligentiâ, imò plenum DEO*. Siue quòd meliorem partem merentur; quia dant vicissim Laicis saluberrima & optima: doctrinam cælestem & sacramenta. Ita enim Apostolus 1. Corinth. 9. ait: *Si nos vobis spiritualia seminauimus: magnum est, si nos carnalia vestra metamus?* Sunt enim patres vestri spirituales, gignunt vos per baptismum, alunt verbo DEI & S. Eucharistiâ: sanant absolutione, armant extremâ vnctione &c. Sanè S. Martinus cùm ad conuiuium Maximi Imper. victus tandem precibus accessisset; pateram, vbi bibit, non Imperatori, vti is sperabat, sed sacerdoti suo tradidit: plus deferens sacerdotio, quàm sceptro. Placuitque hic quasi contemptus Regis & honor sacerdotis Maximo magis, quàm si ipsi tradidisset poculum.

II. Magistratibus cor damus, quia cor in medio animalis principium & fons est spirituum vitalium, quos diuidit per omnia membra, sicque omnia vegetat & animat; vnde & animositatis typus est: cordatus enim idem est, qui magnanimus; Beherzt oder herzhafft. Talis autem esse dicitur & anser. Anseres enim nihili faciunt canes & altos struthiocamelos: accipitrem tamen vel minimum timent, ait Ælianus apud Gesn. lib. 3. homines verò adeò non metuunt, vt etiam sibilis prosequantur. Huiusmodi ergò Magistratus sit: in medio æquitatis consistens, vim suam æquo iure exserat in omnes, non timeat allatrantes obtrectatores, nec plumatos Gigantes (die tolle Jeberhannsen) sed exsibilet eos: solum, qui desuper nos aspicit & acutissimè quidem, DEVM metuat inspectorem & vindicem. Ita monet Ecclesiasticus cap. 7. *Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates*. Fuit talis Martinus, qui à Maximo Imperatore Tyranno sæpiùs ad mensam vocatus semper abstinuit & intrepidè respondit, se mensæ eius participem esse non posse, qui duos Imperatores, vnum regno, alterum vitâ spoliâsset. Regno Valentinianum, vitâ exuerat Gratianum Lipel. 11. Nou. II. A corde magistratus.

III. Subditis quadrare dorsum videtur, quod osseum est & *carrus* appellatur (der Karrn.) III. Subditi à dorso. Illorum enim est dorsum iugo submittere & carrum trahere. Osseum igitur dorsum habeant, & mandata superiorum libenter in se suscipiant, nec non & onera sibi imposita, licet ea grauia sint & penè importabilia. Id enim & Martinus fecit, qui dimissione petitâ à Iuliano, ignauiæ & timiditati id tribuente, iussus seruari, vt postero die solus & inermis hostium cuneis obijceretur; non detrectauit onus, sed paratum se ad hoc protestatus est, quamquam id hostium deditione impeditum fuit.

IV. Pa-

IV. Patresfamilias à capite.

IV. Patrifamilias caput debetur. Anser enim vigilantissimus parum dormit, & diligentes agit excubias, fures & hostes clangore prodit, hominem accedentem ex olfactu cognoscit. Romæ Capitolium noctu inuadentes Gallos soli anseres aduerterunt, & clangore suo prodiderunt. Officium hoc est boni patrisfamilias, parum dormire, summo manè surgere, iuxta regulam Aristotelis in Oecon. *Expergisci prius dominum decet quàm seruum & cubitum ire posteriùs:* familiæ suæ diligenter attendere, delinquentes notare & corrigere, Romanam fidem defendere. Fuit etiam Martinus talis paterfamilias; quoniam suo monasterio diligentissimè inuigilans, Dæmonem sibi insidiantem passim vidit & agnouit, ac discipulis suis prodidit, cauendumque monuit. Semel cum frequentissimo discipulorum comitatu iter agens mergos in flumine conspicatus piscium prædas sequi, iisque interceptis ingluuiem satiare. Tum: *Forma*, inquit, *hac est Dæmonum. Insidiantur incautis, capiunt nescientes, captos deuorant, exsaturariq; nequeunt deuoratis.*

V. Matresfamilias à linguâ.

V. Poterit paterfamilias communicare matrifamilias aliquid de capite, linguam videlicet. Nam vt anser clamosus est, & nocturnas vigilias celebrat, cantusque assiduitate testatur, dumque clamat, versus cœlum caput erigit: Sic materfamilias & vigil in domo & frequens in oratione sit: quia *nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui ædificant eam. Nisi Dominus custodierit ciuitatem: frustrà vigilat, qui custodit eam.* Psalm. 126. Nôrunt etiam anseres syluestres vocem cohibere lapillo in os inserto, cùm Taurum montem præteruolant, aquilis infestum. Pari ratione matresfamilias, cùm aduertunt maritos esse ebrios aut irâ æstuantes, claudere os debent, ne magis eos exasperent. Notum illud, quo edocta mulier, cochlear distillatâ aquâ plenum in ore continere, cùm vir fulminaret, remedium experta est. Sanctus Martinus tam assiduus in oratione fuit, vt etiam inter legendum, aut si quid aliud fortè agebat, nunquam animum ab oratione laxaret, sed *vt fabris ferrariis mos est, qui inter operandum pro quodam laboris leuamine incudem suam feriunt: ita Martinus etiam dum aliud agere videretur; semper orabat,* ait Sulpitius in eius vitâ. Adhæc tacere nouit Martinus, cùm alij in ipsum tonarent, vti Brictius; & verberibus etiam sæuirent, vti viatores quidam, qui posteà pœnitentiâ ducti supplices ab eo veniam petierunt.

VI. Serui à ventriculo.

VI. Seruis conuenit ventriculus, qui anseribus est calidissimus, vnde frigidis tantùm gaudent, teste Æliano apud Gesn. Ita decet seruos habere stomachum calidum, qui frigidâ & aspera quæque digerat. Audiunt enim ab heris crebras obiurgationes, probra, conuitia: accipiunt quandoque verbera & iniurias, quibus concoquendis sanè requiritur fortis & robustus stomachus. Habuit talem stomachum Martinus, qui non solùm à Duce suo Iuliano contumeliam adhuc miles patienter tulit, vti diximus? sed etiam posteà iam Episcopus à discipulo suo Brictio, à quo delirus habitus, *cæli suspex* & *insanus* vocatus, omnibus sæpè conuitijs onerabatur: nec tamen contumelias rependit, sed verba placida, addens: *Si Christus Iudam passus est, cur ego non patiar Brictium?* Iulianus appellauit eum *ignauum militem*, cùm dimissionem petijsset. Deuorauit & hoc Martinus, seque ad penetrandos hostium cuneos, paratum ei obtulit: cur non offerant se serui ad obsequia leuiora?

VII. Magnates à collo.

VII. Collum congruit Magnatibus. Tametsi enim anser erecto collo caput suum efferat, quando tamen per ostium quantumuis altum ingreditur, ceruicem suam deprimit. Collum erectum superbiæ typus est, Iob 15. *Cucurrit aduersus DEVM erecto collo.* Quare licet Magnates cæteris altiores sint, & supra plebem sese efferre possint, quando tamen in Ecclesiam eiusque sacra audienda vel percipienda ingrediuntur, deprimere supercilium, Ecclesiæ præcepta seruare, coram DEO ac sacerdotibus eius se humiliare minimè grauentur. Certè Constantinus Magnus Imperator per baptismum in Ecclesiam intraturus audijt à Sancto Syluestro Pp. prius ponendam purpuram & diadema, precibus & lachrymis DEVM sibi placandum; quod is animo sanè demisso vnà cum ieiunio septem diebus præstitit. In vitâ Sancti Syluestri. Sic Clodoueus Rex Galliæ, cui baptismum suscepturo dixit Sanctus Remigius: *Mitis depone colla Sicamber: adora quod incendisti, incende quod adorâsti:* paruit ad nutum. In vitâ Sancti Remigij. Denique S. Martinus, etsi meritis & Episcopali dignitate tam sublimis, humillimus tamen interim fuit, ita vt nemo vnquam sedere eum in Ecclesiâ cóspexerit; sed vel stare, vel genu flectere semper. Eâ de re causam interrogatus respondit: *Non vultis vt hîc DEVM timeam?* Ribad. in eius vitâ. Notent hoc Magnates, domini & dominæ, qui sub sacrâ missa semper sedere, vix vnquam flectere genua conspiciuntur.

VIII. Diuites à iecinore.

VIII. Iecur dandum diuitibus. Iecinoris enim officium est sanguinem conficere, & confectum in omnes venas corporis dispertire. Hoc ipsum diuitum munus: opes conquirere, conquisitas in egentes diuidere. In delicijs multorum sunt iecinora anserina. In delicijs etiam sunt coram DEO diuites liberales; in laudibus quoque hominum. Patet in Sancto Martino, qui postquam vestem suam dissecuit & cum paupere diuisit, Christus sequenti nocte eâ indutus ipsi apparuit, & quasi in illâ sibi valde placeret, dixit: *Martinus hac me veste contexit.* Idem necdum baptizatus stipendia sua in egentes distribuere solebat: nihil sibi inde, nisi quotidianum victum reseruans; quam ob causam eius commilitones miro eum venerabantur affectu. Nimirum quia *dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi.*

IX. Rustici ab alis.

IX. Alæ quadrant rusticis. Alati quidem sunt anseres, ferè semper tamen in terrâ & aquis morantur: at nonnunquam etiam ad volatum se erigunt, tametsi eum diu non continuant. In terrâ item & agris ferè conuersantur

rustici:

rustici: scire tamen debent se quoque Christianos esse; adeoque subinde à terrâ euolandum, templum adeundum & sacramenta suscipienda esse, pòst ad labores solitos redeundum. Neque tamē vrgentur ad volatum diuturnum. Anseres cùm à tergo incursantes sentiunt canes, tum volare incipiunt, & interim validè clamant: ita quando audiunt rustici monentes Concionatores vel pastores suos, ad rem diuinam se attollere debent & feruorem suum ostendere. Non est opus hoc ostendere in Martino, qui vix vnquam in terrâ, sed in cœlo ferè continuò suam conuersationem habuit; idemque tam oculis quàm mente in cœlum semper intentus fuit.

X. Studiosi à pennis.

X. Studiosis nihil ex ansere conducit, proinde nihil dandum. Est enim anser stolidum & indocile animal. Vnde parum sapientem appellamus **ein witzige Gannss**. Rursum: **Ein Gennss vber Meer/ein Gannss wider her**. Alij. **Ein Gannss flog vber Rhein/vnd kam ein Gaga wider heim**. Non dicatur hoc de studiosis. Non ideò ad scholas missi sunt à parentibus, vt ijdem redeant, sed vt doctiores & meliores, nouis linguis ac litteris instructi. Quòd si tamen aliquid inde habere volunt, pennas anserum arripiant, & sedulò manibus tractent. Imitentur anserem illum, qui Lacyden (vel Lycaden.) Philosophum peripateticum vbique comitabatur indiuiduus eius comes, apud Ælian. & Plin. Adhæreant sedulo Magistris suis, & cum illis de suis studijs conferant. Ita Sanctus Martinus relictâ militiâ adijt Sanctum Hilarium Pictauiensem Episcopum præclarissimum, cui & studiosè adhæsit, ab eo creatus exorcista: ægrè quoque & mœstus ab eo tandem discessit, diuino oraculo iussus ire in patriam; postque reuersus ad eundem Hilarium, ibi monasterium sibi collocauit, vbi eo Magistro in omnibus vteretur.

XI. Senes à pedibus.

XI. Senibus pedes congruunt. Primo enim omnium, pedibus apprehenduntur à morte senes. Iam verò pedes anserum patientissimi sunt frigoris, vnaque solidissimi adeò vt vel vno in pede diu stare in glacie queant. Horum ergò exemplo senes firmiter persistant in senij miserijs, etiam super vno pede, spe nimirum cœli, tametsi vel sola ea supersit & alia mundi huius absint solatia. Cogitent paulò pòst frangendam esse glaciem. Sic se solabatur B. Thomas Vischerus Episcopus Roffensis cùm ob fidei Catholicæ defensionem ab Henrico VIII. Anglo gladio adiudicatus esset. Theatrum enim supplicij ascendens cùm podagrâ laboraret, senioque confectus difficulter ascenderet, sic allocutus est pedes suos: *Eia facite officium pedes, parum vobis via restat*. Nicol. Sand. de schis. Angl. lib. 1. Cogitent & senes hoc. Ita enim & Martinus laboribus iam exhaustus, 81. annorum in mortis conflictu dicebat: *Domine si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem*: paratus adhuc tot laboribus addere labores.

XII. Pueri ab osse pectoris.

XII. Os pectoris communiter arripiunt sibi pueruli, idque ad saltus edendos adhibent. Detur igitur illis, vt habent in eo quandam etiam mortis imaginem, sciantque mortem incertos & inexpectatos facere saltus: neque solummodò in senes, sed etiam in iuuenes ac puerulos insilire. Qui in acie militari stantes cum hoste confligunt, omnes in periculo ac timore sunt; quia nesciunt in quos cadant æneæ pilæ è bombardis hostilibus emissæ. Par ratio de mortis iaculis, quæ velut cœca in incertum iaculatur. Quid facilius quàm mortiferum cibum aut potum sumere? Sanctus Martinus adhuc iuuenis in Gallinariâ Insulâ helleborum, venenatam herbam, in cibum inscius sumpsit, indeque enectus fuisset, nisi vicinam iam mortem precibus auertisset. Idem contingere cum mille alijs periculis potest tam iuuenculis quàm decrepitis.

Sic ergò Audit. sic comedendus anser hodie: vt anser materialis sit vobis solùm patina, S. Martinus verò seu virtutes eius sint vobis cibus. Cibum edite, patinam relinquite. Deinde vnusquisque suam, non alienam, partem comedat, seipsum non alios naso, vt loquimur, apprehendat. *Comedite amici & inebriamini* hoc cibo *charissimi*.

THEMA TERTIVM.

Anseres aliquot assati vitandi.

I. *Magnatibus nimia austeritas.*
II. *Ecclesiasticis impudicitia.*
III. *Ciuibus auaritia.*
IV. *Filijs contumacia.*
V. *Coniugatis perfidia.*

Nemo lucernam accendit & in abscondito ponit. *Luc.* 11.

Sanctus Wolstanus Episcopus Wigorniensis in Angliâ, qui vixit circa annum Domini 1064. die quadam ad placitum exiturus, missâ celebratâ cibum sumere statuit, cumque appositâ igni aucâ seu ansere, nidor adustæ carnis nares celebrantis oppleuisset: odor mentem auocauit. Sed cùm diu reluctans, cogitationem auertere non posset, iuramentum ad sacramenta, quæ tractabat, fecit, nullo se ampliùs pacto id genus cibi comesturum. Completâ igitur missâ ieiunus ad negotium discessit. Ita Brauonius Monachus Wigorni. apud Sur. 19. Ianuar. Consuetum est hoc die anserem assare & in cœnam dare. Huius anseris nidor forsitan iam nunc nares aliquorum replet; dum rei diuinæ intersunt: neque tamen illi propterea, vt arbitror, anseres abiurabunt. Sed non decet, vt hoc nidore mens à cogitationibus pijs in templo auocetur. Quare ne vos vexet talis nidor in hoc loco, aut etiam in mensâ lædat, exhibebo vobis anseres alios, quorum nidorem si olfeceritis, spero fore vt anseres tales perpetuò abiuretis. Varios varijs dabo, non vt eos comedant, sed vt tetro eorum nidore percepto, ab ijs abhorreant.

I. Pri-

I. Magnatibus nimia austeritas.

I. Primus spectat ad Magnates, nimiùm seueros erga suos subditos. Ex horum numero Carolus Nauarræ Rex, Francorum Regis gener, cùm innumeris tributis subditos oneraret, conquesti frustrà licet optimates; alij compedibus vincti, alij extrema metuentes nihil non ausuri per desperationem erant, & solâ morte Nauarri liberari poterant. Quare cùm is libidine exhaustus calefieri non posset, linteis aquâ viuâ perfusis insutus, dum qui insuerat, filum candela abrumpit, flamma grassante correptus, toto corpore ambustus adeoque tostus est, vt post biduum expirârit, magno subditorum gaudio, non magno suorum luctu; anno Domini 1387. Æmilius libro 9. Iusta, vt apparet, fuit hæc punitio. Quia enim immanis iste Princeps subditos deplumauit nimijs exactionibus ac quodammodò assauit deuorauitque, deplumatus & ipse atque assatus est, vt (quod timendum) esca Dæmonum fieret. Audiant optimates Devm conquerentem per Michæam cap. 3. *Comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriauerunt, & ossa eorum confregerunt & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in medio ollæ.* Quod Chaldaica paraphrasis sic explicat: *Rapientes facultates populi mei & pecuniam eorum pretiosam auferentes, & reliquias eorum consumentes &c.* Pecunia enim est hominis anima, sanguis & vita. Quid mirum ergo si talionem recipiant tales pauperum sanguisugæ saltem in altera vita? Eandem ob causam clamorem Sodomorum & Gomorrhæorum ascendisse in cœlum vult Sanctus Chrysostomus homilia 42. in Genesin: *Clamor ille,* inquit, *opinor significat, quod surrexerunt potentiores ditioresque contra pauperes &c.* Vnde & ipsi igne cœlitus lapso assati & combusti sunt, vt & ipsi Dæmonum esca fierent. Bene enim Ludouicus XII. Rex Franciæ dicebat, *plebeios & rusticos esse pascua tyrannorum & militum: tyrannos autem & milites esse pascua diabolorum.* In Annal. Franc.

II. Ecclesiasticis impudicitia.

II. Secundus, ad Ecclesiasticos, qui turpem & Epicuream vitam ducunt. Habent isti anserem horrendum in modum assatum in Flandriæ comitatu, de quo alibi dixi. Quia enim *ignem alienum,* cupiditatis, libidinis, gulæ admiserat in cor suum; iure igne torreri merebatur. In cuius rei significationem filij Aaron, Nadab & Abiu, quia ignem profanum ad sacrificium adhibuerunt, ab igne correpti & assati sunt. Leuit. 10. Terribilius est, quod Petro Cluniacensi teste libro 1. Mirac. capite 25. expertus est sacerdos carnis fœdis voluptatibus deditus, qui in morbum incidens, cùm aliquot horis à sensibus destitutus iacuisset, tandem ad se reuersus, alto & amaro suspirio ducto ait: *Eheu ad iudicium æternum raptus sum, & heu miser æternâ morte damnatus. Ecce ignita sartago, plena bulliente adipe, quam coram me tormentorum ministri tulerunt, eamque ad me fringendum vndique accenderunt.* Simulque exiliens gutta vna inspectante Priore Bonæuallis in manum eius prolapsa est & momento cutem & carnem ad intima ossium

Tripart. Dom. 10. post Pet. c. 5. ad fi.

penetrauit: ipse post pauca reflexâ ceruice expirauit.

III. Ciuibus auaritia.

III. Tertius, ad ciues & opifices plus æquo pecunijs addictos. Ex horum numero videtur fuisse lanius quidam ex Gorcomensi Hollandiæ oppido, nomine Henricus Kock, cætera vir pius, qui cùm anno Domini 1448. domus eius, ex candelâ ardente in stramen incidente, incendio correpta esset, vnà cum filio ægrè admodum incendium euasit. Verùm corpore liberatus pro pecuniæ amissione solicitus, non timuit iterum se furentibus flammis obijcere; (quod sanè indicium fuisse videtur, immodici erga nummos amoris.) Itaque domus iam vndique flammis penè vastata, priusquam ad nummorum conclaue veniret, super eum corruit. Hic dum flammis vritur, iam non de nummis sed de animæ remedijs solicitus, Diuam Barbaram inuocat, quam singulis diebus veneratione aliqua colere consueuerat. Finita prece à Sancta Barbara per tectum stramineum educitur & in tuto collocatur, promissa ei vita vsque ad auroram. Henricus toto corpore fœdissimè adustus, hiantibus in inguine vulneribus, extis nudatis, membris cremore rigescentibus & inflexibilibus ac ferri instar rigidis, capillis cum cute à capite defluentibus & in genis hærentibus ad domum Dietverdæ filiæ solus pergit; atque inter eundum arentes pedicæ à corpore defluebant; horrendum mortis simulachrum. Ibi confluentes ad se populos, confortatus à Deo, hortabatur omnes ad terrenorum contemptum & cælestium amorem, atque vt Devm in sanctis suis laudarent: denique factâ omnium peccatorum confessione, sumptoque sacramento piè Devm precatus, spiritum ei reddidit magnâ omnium ædificatione. Ita scribit Theodoricus Pauli, loci illius sacerdos, qui & confessionem eius se audiuisse, & sacramenta ei administrasse testatur, apud Lipel. in vita Sanctæ Barbaræ 4. Decemb. Ecce quomodo modici argenti sitis assauit miserum hominem! Hoc est quod dixit Sanctus Iacobus capite 5. *Aurum & argentum vestrum manducabit carnes vestras sicut ignis.* Et iustè auaritia igne punitur, quia & ipsa ignis instar *nunquam dicit sufficit;* sed vicina omnia ad se rapit & deuorat, vt exponit Sanctus Basilius homilia 15. de Auaritia. *Igne vehementior est,* inquit, *omnia continuando finibus suis occupat: ea quæ sunt vicini: sibi aufert. Mox vbi alium sortitur vicinum, & quæ illius sunt, ad se rapit.* Exemplo est Achab rapiens ad se vineam vicinam. 3. Reg. 21.

IV. Filijs contumacia.

IV. Quartus ad filios immorigeros ac contumaces. Ex horum numero ann. 564. Chramnus, Clotharij Francorum Regis filius, rebellauit patri, bello Saxonico implicito (eò quòd nollet pater eum ante tempus Regem creare Aquitaniæ) & varia contra eum bella gessit. Tandem filio in Britanniam se recipiente, eum insecutus pater cum suis copijs, implorauit supplex diuinam opem contra incorrigibilem natum. Inito autem certamine

non

non modò fudit fugauitque filij exercitum, sed etiam filium comprehendit, naui iam paratâ fugam molientem, totusque irâ percitus inclusit cum vxore & filiabus in rusticano tuguriolo, scamnoque stolâ alligatum igne vndique circumposito incendit & consumpsit; postquam pridem captum, & ope Sancti Martini, qui inuocato suo nomine sæpiùs eius vincula ruperat, liberatum dimisisset. Belleforet. in Clothario. S. Gregorius Turon. libro 4. histor. Franc. capite 16. & 20. vbi etiam scribit eum, cùm aliquando in Diuionense Galliæ castrum venisset, de futuro suo tristi euentu præmonitum. Ipso enim petente Episcopus tres libros aræ imposuit. Prophetarum vnum, alterum Apostolorum, tertium Euangelij. Aperto primo fortuitò repererunt sententiam illam Isaiæ: *Auferam sepem eius & erit in desolationem.* Aperto secundo, illam Pauli 1. Thessal. 5. *Dies domini sicut fur in nocte, ita veniet: cùm dixerint pax & securitas.* Aperto tertio illam Matthæi 7. *Omnis qui audit verba mea & non facit ea, similis est viro stulto, qui ædificauit domum suam super arenam &c.* His tamen diuinis monitis ille non correctus perrexit in suâ contumaciâ. Omnia ergo hæc ipsi ordine euenerunt. Ablata est ei maceria & mansit desolatus, quando fugatus est eius exercitus. Dies domini sicut fur ei venit, quando à patre, dum naui paratâ fugam cogitaret, comprehensus est. Domus super ipsum cecidit, quando incendio conflagrauit, ipsumetiam cum vxore & duabus filiabus consumpsit.

V. Coniugatis perfidia.

V. Quintus ad mulieres, quæ viris suis infideles sunt. E quarum numero fuit Maria Aragonia, Ottonis tertij Imperatoris coniux sterilis & impudica, circa annum Domini 984. Hæc inprimis iuuenem muliebri habitu secum circumducebat, quo abutebatur, dum cubiculariæ domicellæ officium gereret. Hoc cùm Imperatori innotuisset, iuuenis denudatur & masculus deprehenditur, inde iudicio damnatus viuus exuritur. Maria ad præsens quidem amicorum intercessione veniam impetrauit. Posteà verò Comitem Italicum Mutinensem, præstantis formæ ad stuprum solicitauit: sed cùm vir optimus tantum nefas auersaretur, illa per calumniam & falsos testes de attentatâ violentiâ, non secus ac Iosephum domina, ipsum accusauit. Commotus Imperator eum decollauit, non obstante quauis contradictione. Quid ageret coniux Comitis? Caput innocentissimi mariti, ab ipso priùs edocta, sustulit eoque ad certum Comitiorum diem, quo Imperator omnibus ius dicebat, Imperatorem adijt quærens, quid meruisset ille, qui iniustè condemnâsset & occidisset proximum? Imperator reum mortis asserit. Tunc deprompsit viri caput, eius innocentiam igne comprobatura. Itaque in accenso rogo, vnà cum viri capite illæsa stetit, (alij laminam ignitam tenuisse asserunt.) Conuictum se Imperator videns, inducias poposcit, interim coniugem suam ream deprehendit; itaque eam, quæ Veneris igne malè arserat, carnificis manu in rogum coniectam flammis absumi iussit. Refert Godefridus Viterbiensis. Cranzius lib. 6. Saxon. capite 26. alijque plurimi. Quale spectaculum Audit. videre Imperatricem, filiam Regis in rogo collocatam comburi! Discite quantum malum sit peccatum; nec miremur ampliùs, si DEVS id igne puniat, quando & homines ita plectunt sibi etiam coniunctissimos, maritus vxorem. Eant nunc vxores illæ, quæ iuxta maritos suos alunt adamantque iuuenes, & quid mereantur, iudicent. Viderint mariti, qui tales patiuntur. Dux quidam Oppauiæ, talem iuuenem cum nuptâ suâ ex Lituaniâ pensili lecticâ & molli in lecto adductum, vbi deprehendit, canibus laniandum obijcere voluit: prohibitus tamen ab amicis, confestim abire, vnde venerat, iussit. Æn. Sylu. l. 4. Comment.

Hi sunt, quos promisi, anseres, Audit. Produxi autem non vt inde quid gustetis (absit hoc ab omnibus) sed vt tetro eorum nidore percepto toto pectore abhorreatis, imò eos & horum similes in æternum abiuretis.

THEMA QVARTVM.

Sanctus Martinus quo iure Martyr appellari possit.

I. *Quia in voto Martyr fuit.*
II. *Quia multas persecutiones sustinuit.*
III. *Quia vitæ austeritate seipsum affligebat.*
IV. *Quia in dignitate Episcopali vitam egit pauperem.*

Vide ergo ne lumen, quod in te est, tenebræ sint. *Luc.* 11.

PVlchrum nobis lumen accendit hodie Ecclesia, dum de S. Martino in Vesperis cantat: *O sanctissima anima, quam etsi gladius persecutoris non abstulit, palmam tamen martyrij non amisit.* Quibus sanè verbis Martinum Martyribus accenset; ideòque in Matutino eius Psalmos de Martyribus, non de Confessoribus, legit. Consentit cum Ecclesiâ Sanctus Bernardus, qui in serm. de Sancto Martino appellat eum *Martyrem deuotissimæ voluntatis.* Pulchrum, inquam, hoc lumen est, posse etiam fieri, vt Confessor aliquis, qui pro Christo & iustitia sanguinem non fundit, possit dici Martyr & martyrij palma donari. Sed videndum, ne lumen hoc, quod accenditur nobis, tenebræ sint: videndum, inquam, quo iure & ratione S. Martinus Martyr appellari, martyrumque albo adnumerari possit; quod hîc faciemus. — S. Martinus appellatur martyr.

Sic vocari potest I. quia votum seu voluntatem ac desiderium martyrij habuit, cui se non semel, sed multoties obtulit; nec aliud ei defuit nisi persecutoris gladius. Scimus voluntatem Abrahæ, qua paratum se exhibuit ad immolandum filium, reputatam esse à — I. Quia in voto martyr fuit.

DEO

Deo pro opere: *Quia fecisti hanc rem*, inquit, *& non pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cœli.* Genesis vigesimo secundo. Pepercit sanè Abraham filio, quia non immolauit; verùm quia ad immolandum eum iam se accinxerat, rectè non pepercisse sed immolâsse eum dicitur; nec minorem mercedem reportauit, quàm si actu eum mactâsset. Iam verò quoties Martinus morti se obiecit pro amore Christi? Impio Iuliano, pusillanimitatem sibi exprobranti dixit, se crucis signo armatum, fore paratum ad perrumpendum hostium cuneum. Pinum arborem Dæmonis cultui dedicatam pro conuersione rusticorum, qui eius hortatu, excisuros se illam dicebant, si casuram excipere vellet, stans intrepidus iam in se ruentem expectauit; tametsi signo crucis in aduersam partem deflexit. In pago Heduorum, cùm fanum Idololatricum euerteret, *furens rusticorum turba irruit in eum. Cumque vnus, audacior cæteris, stricto eum gladio peteret, reiecto pallio nudam ceruicem percussori præbuit. Nec cunctatus est ferire Gentilis: sed cùm dexteram altiùs extulisset, resupinus ruit, consternatusque diuino metu veniam precabatur.* Denique Sulpitius in Epistolâ secundâ ad Aurelium Diaconum, hæc de ipso Martino, sibi familiariter noto scribit: *Licet ei ratio temporis non potuerit præstare martyrium, gloriâ tamen martyris non carebit, quia voto atque virtutibus potuit esse martyr & voluit. Quòd si Neronianis Decianisque temporibus in illa, quæ tunc extitit, dimicare congreßione licuisset, testor DEVM cœli atque terræ, sponte equuleum ascendisset; vltrò se ignibus intulisset, Hebræisque pueris æquandus inter flammarum globos, media licet hymnum Domini in fornace cantâsset*, sic ille; addens, nec serram Isaiæ futuram ipsi fuisse terribilem, gladium Pauli verò acceptabilem &c. Itaque non vnam sed plures mortes sustinuit, vt posset dicere cum Apostolo: *In mortibus frequenter*, 2. Corinth. 11. Quemadmodum enim Paulus non nisi vnam pro Christo mortem actu sustinuit, plures tamen, quibus se obtulit, voluntate: ita & Martinus. Vnde Sanctus Chrysostomus homiliâ vndecimâ in Genes. super illa Pauli verba ait: *Estne possibile, vt quis sæpè moriatur? Etiam*, inquit: *quamuis non mortis experientia, attamen moriendi proposito.* Et in id Apostoli 1. Corinth. 15. *Quotidie morior*, homiliâ in Psalm. 95. ait: *Quomodo moreris, qui viuis? Moriebar proposito, sed seruatus sum gratiâ DEI.* Pulchrum & salutare est hoc lumen, scire quòd Devs voluntatem, quantum in ipsâ est, efficacem, accipiat & coronet pro opere. Vnde bene quidam dixit: *Quidquid efficaciter vis, hoc eris.* Vicissim etiam cogitandum in malis propositis solam voluntatem valere pro opere, nihilo minùs pœna dignam. Agnouit hoc docente & redarguente conscientiâ Ruben, cùm dixit fratribus suis: *Nunquid non dixi vobis: nolite peccare in puerum, & non audistis me? En sanguis, eius exquiritur.* Genes. 42. Sed quomodo sanguis, quem non fuderunt? Quia, vt Sanctus Chrysostomus homiliâ 65. in Genes. ait, *quantum ad propositum vestrum occidistis: licet enim non per gulam gladium transmiseritis, barbaris tamen viris eum vendidistis, & difficiliorem ei seruitutem excogitâstis.* Notam puto historiam Guilielmi Tillij Vriensis Helueti, qui à Præfecto Gislero iussus filio suo pomum de capite iaculari; cùm fœliciter tetigisset pomum illæso filio, addidit se, si filium læsisset, in altero iaculo ab ipso Præfecto non fuisse aberraturum. Praua hæc eius voluntas, à Præfecto intellecta, in vincula eum compegit, reum mortis factura, nisi is aliâ fortunâ euasisset. Stumpsius in Chron. Heluet. Vident igitur homines ratam & deliberatam peccandi voluntatem valere & haberi pro opere: non videat id Devs? Quare nemo se decipiat, quasi Devs non voluntatem, sed opus tantùm iudicio suo subiecturus sit. Hoc fecisti, quod facere voluisti.

II. Quia tot persecutiones sustinuit & fortiter deuicit, quot non pauci martyres; tametsi in ijs non occubuit. Certè ob solam patientiam Sanctus Chrysostomus homiliâ quintâ de patientiâ Iob, Iobum martyrem appellat, Et homiliâ vnicâ de Sancto Iob: *Est profectò magna gloria martyrum: sed nescio vtrum minor gloria fuerit Sancto Iobo.* Et homiliâ primâ in 2. ad Corinth. *Qui est martyr, cui hic non possit æquari? Imò martyres innumeros hic vnus æquat.* Denique homiliâ vigesimâ quintâ ad populum. *Multis martyribus grauiora passus est. Et illorum succedentium sibi nunciorum voces omni plagâ sæuiùs percutiebant, & innumeris tortoribus acerbiùs vermium illorum ora eum vndique corrodebãt. Cui non itaque dignus hic sit martyri comparari? Innumeris equidem.* Sic ille. Iam verò Martini nostri patientiam audiamus ex Sancto Bernardo, sermone in eius Festo: *Cæterùm persecutiones*, inquit, *quas sustinuit propter iustitiam, longum est numerare; quomodo apud Iulianum Augustum in ciuitate VVangionum intrepidus, imò & illato terrore constantior, custodia mancipatus est, vt inermis postero die Barbaris opponeretur: quomodo circa alpes sub securi, quam in verticem eius latro vibrabat, securißimus fuit: quomodo illum Mediolani Auxentius Arrianus grauiter insectatus, multisque appetitum iniurijs tandem de ciuitate exturbauit: quomodo & alibi priùs aduersus sacerdotum perfidias acerrimè pugnans, supplicijs fuit affectus, publicè virgis cæsus, inde quoque exire compulsus est &c. & quomodo eum alter cum cultro ferire voluit, sed ferrum de manibus eius elapsum, repentè disparuit. Pro quibus omnibus dubium non est multipliciter coronari eum, qui quidem etsi non semel effectu consummatæ paßionis, sed toties martyr fuit affectu deuotißimæ voluntatis.* Sic Bernardus. His adde plagas, fustes & contumelias, quas à militibus quibusdam in itinere ob eorum equos, aspectu Martini (vtpotè vestitu horridi) pauefactos accepit in via publica, vt planè cruentus & corpore laniatus in terram procumberet, quæ omnia Martinus

II. Quia multas persecutiones sustinuit.

summo silentio pertulit, ita vt percussores inde magis irritarentur. Taceo Brictium, eius discipulum, qui eum contumelijs sæpè onerabat, & velut alter Iudas vexabat; quem tamen ipse patientissimè ferebat. Iam verò *non solùm dilaniari & excarnificari*, ait Sanctus Chrysóstomus in Psalm. 127. *sed etiam cùm dolor impellit ad blasphemandum: toleranter potiùs ferre laborem & nihil turpe & inhonestum dicere, facit martyrem.* Seruit etiam nobis non mediocriter lumen hoc, quando intelligimus posse etiam nos martyrij palmam sine sanguine acquirere, modò in persecutionibus & tribulationibus nostris patientiam conseruemus. Quantum hoc est miserorum solatium! Non possumus sanguinem pro Christo dare, quando non est persecutor; sed possumus iniurias patienter ferre & condonare. *Ferre verò contumelias, odientes diligere, martyrium est in occultâ cogitatione*, ait S. Gregor. homiliâ 35. in Euang.

III. Quia vitæ austeritate se ipsum affligebat.

III. Quia vitæ austeritate & continuis mortificationibus seipsum insuper conficiebat & frangebat, quam vitæ austeritatem martyrio comparant SS. Patres. Diuus Ambrosius sermone vigesimo in Psalm. 118. ait: *Tentatus es spiritu fornicationis: sed veritus Christi futurum iudicium, temerandam mentis & corporis castimoniam non putasti: martyr es Christi. Tentatus es spiritu auaritiæ, vt possessionem minoris inuaderes, indefensæ viduæ iura temerares, & tamen contemplatione cælestium præceptorum, opem magis ferendam, quàm inferendam iniuriam iudicasti: testis es Christi.* Et mox: *Tentatus es spiritu superbiæ, sed videns inopem atque egenum, piâ mente compassus es, humilitatem magis quàm arrogantiam dilexisti: testis es Christi.* Sanctus Bernardus sermone 30. in Cant. *Genus martyrij est, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum, quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius.* Et sermone octauo Paschæ: *Est martyrij genus & quædam effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictione.* Accedit Sanctus Augustinus sermone 46. de Sanctis: *Absque iniuria Sanctorum*, ait, *in persecutionibus defunctorum, dicere liceat carnem affixisse, libidinem superâsse, auaritiæ restitisse, de mundo triumphâsse, pars magna martyrij est.* Iam verò Sanctus Martinus, qua non afflictione macerauit imprimis & subegit carnem suam? Victus ei parcissimus, creberrima ieiunia: in Gallinariâ Insulâ radicibus tantùm victitabat. Vestitus eius asper & horridus, ita vt equos terreret. In eius, quod extruxit, monasterio *cibum vnà omnes post horam ieiunij accipiebant. Vinum nemo nouerat, nisi quem infirmitas coëgit. Plerique camelorum setis vestiebant: mollior ibi habitus pro crimine erat.* Lectus eius nuda humus, ad summum stramine instrata; quod cùm aliquando ignem concepisset, & ipse ostium ad fugam capessendam aperire non posset, medijs flammis totus ad Dominum conuersus incubuit: sicque eas sensit rorantes, quas priùs senserat vrentes. *Apud Parisios dum portam ciuitatis illius, magnis secum turbis euntibus, introiret, leprosum mirabili facie, horrentibus cunctis osculatus est.* Denique *tantam aduersus omnes patientiam assumpserat, vt cùm esset summus sacerdos, impunè etiam ab infimis clericis læderetur: nec propter id eos vnquam à loco amouerit, aut à sua, quantum in ipso fuit, charitate repulerit. Nemo vnquam illum vidit iratum, nemo commotum, nemo mærentem, nemo ridentem: vnus idemque semper &c.* Ita Sulpitius. Ecce vobis nouum lumen. Possumus & nos ista, si volumus ratione martyres euadere; si contra carnem propriam, contra passiones, mundi & Dæmonis tentamenta strenuè pugnauerimus. Quam ob causam Sanctus Hieronymus S. Paulam, quæ ex nobilissimâ matronâ Roman. amore Christi pauper facta asperam in Bethlehem vitam egit, martyrem vocat: *Quo magis gaudeas*, inquit ad filiam eius Eustochium in vitâ Paulæ, *mater tua longo martyrio coronata est, non solùm enim effusio sanguinis in confessione reputatur, sed deuotæ quoque mentis seruitus immaculata quotidianum martyriũ est. Illa corona de rosis & violis plectitur, ista de lilijs. Hoc ergo dico*, ait Sanctus Augustinus sermone 60. ad frat. in Eremo, *quia omni tempore sunt martyria, sunt & persecutiones.* Et suprà: *Omnia quæ in mundo sunt, persequuntur Christianum. Miramur si nos persequuntur alij: si Christo seruire voluerimus, & parentes nostri nos persequuntur. Quicumque dissimilis nostri est, persequitur nos & odio nos habet. Miramur si alij nos persequuntur: ipsum corpus nostrum nos persequitur. Si comedero paululùm & corpusculum meum fuerit robustum, sanitas corporis mei persequitur animam meam. Quocumque me vertero, persecutio mihi est. Si videro mulierem, oculus meus persequitur me: cupit enim interficere animam meam. Si videro diuitias, si aurum, si argentum, si possessionem, si delicias corporales, si pulchra vestimenta, quodcumque videro, persequitur animam meam. Non putemus tantùm in effusione sanguinis esse martyrium; semper martyrium est Christianis.* Sic ille.

IV. Quia in dignitate Episcopali vitam egit pauperem.

IV. Quia in dignitate Episcopali vitam pauperem & religiosam duxit, in monasterio à se ædificato & lignea eius cellula; vili & aspero vestitu, nihil habens proprium, degens inter fratres Monachos, quasi vnus ex illis: Xenium aut munus nullum accepit: centum argenti libras dono sibi oblatas, priusquam Monasterij limites attingerent, captiuis redimendis deputauit, vt in eius vitâ Sulpitius. Iam verò Sanctus Bernardus in sermone primo de omnibus Sanctis ita scribit: *Quod sibi vult, quòd eadem promissio (videlicet quoniam ipsorum est regnũ cælorum) facta est pauperibus & martyribus, nisi quia verè martyrij genus paupertas voluntaria est? Quid mirabilius, aut quod martyrium grauius est, quàm inter epulas esurire, inter vestes multas & pretiosas algere, paupertate premi inter diuitias, quas affert mundus, quas ostentat malignus, quas desiderat noster iste appetitus? An non meritò coronabitur, qui sic certauerit, mundum abijciens promittentem, irridens inimicum tentantem, & quod gloriosius est, de ipso triumphans & cru-*

& crucifigens concupiscentiam prurientem? Denique propterea pauperibus pariter & martyribus regnum cœlorum promittitur, quia paupertate quidem emitur, sed in passione pro Christo absque omni dilatione percipitur. In Musicâ septem discrimina sunt vocum; quarum prima repetitur in octauâ, sed altiore vel humiliore, vt nôrunt Musici, prima & profundissima est paupertas, qualis erat Macedonum quam Apostolus 2. Corinth. 8. vocat *altissimam*, Græcè βάθος, hoc est, *profundissimam*; quia vsque ad fundum exhauserant se, vt succurrerent pauperibus Christianis. Illa ergo deducta in octauam, fit altissima, vt etiam sanguinem pro Christo det: interim tamen eundem cum paupertate tenorem refert, similemque mercedem. Atque vt omnes tenorum varietates videamus; Primi, pauperes spiritu, dant DEO pedes, primam corporis partem; ad portandum corporis molem, ad ingrediendum lutum & gerendas sordes. Secundi, mites dant dorsum ad ferendas plagas. Tertij, qui lugent, dant oculos ad fletum & compassionem. Quarti, esurientes & sitientes dant inanem stomachum. Quinti, misericordes, dant manus ad elargiendum. Sexti, mundi corde dant cor mundum, ab omni peccati labe strenuè defensum ac seruatum. Septimi, pacifici, dant os seu linguam ad conciliandam pacem & concordiam inter dissidentes. Qui demum octauo loco, persecutionem & martyrium patiuntur, dant DEO caput seu vitam; quàm quidem pedes, hoc est, pauperes, non simul & semel vti martyres, sed sensim diuturno labore, contemptu & afflictone DEO impendunt. Habent igitur pauperes spiritu siue sponte eligant paupertatem in religioso statu, siue immissam à DEO libenter ac gaudenter amplectantur, expeditam ad coronas Martyrum viam. Ferant tantùm magno animo egestatem suam, & Martyres habebuntur, quasi proximi eorum agnati: contemptus enim rerum omnium possessarum videtur æquiualere contemptui vitæ & sanguinis.

Triplex aliud martyrium ex S. Bernardo. Denique Sanctus Bernardus in sententijs ait: *Martyrium sine sanguine triplex est. Parcitas in vbertate, quam habuit Dauid & Iob: largitas in paupertate, quam exercuit Tobias & vidua: castitas in iuuentute, quâ vsus est Ioseph in Ægypto.* Si quis ergo nec votum ac desiderium habet martyrij, nec persecutiones magnas sustinet: nec ieiunijs ac plagis conficere corpus potest: nec denique paupertatem colere; quærat sibi viam ad coronam Martyrum, è tribus istis modis: sobriè & temperanter viuat in mensis opiparis: tribuat amanter & hilariter in suâ inopiâ: seruet castimoniam in feruenti ætate: & proximus erit Martyribus.

Iam verò martyrem esse & appellari tanta gloria est, vt vel Angeli in cœlo, si corpora haberent, eam inuidere hominibus possent. Permagni olim æstimabatur gaudere iure ciuitatis Roman. adeoque ciuem Rom. appellari, quique tales nati non erant, multâ sæpè pecuniâ dignitatem illam sibi comparârunt; vti Centurio ille, qui Paulo dixit, Actor. 22. *Ego multâ summâ ciuilitatē hanc consecutus sum.* Habuit hęc ciuilitas aliquot priuilegia, sed quàm vilia & exigua? Posse ad honores & Magistratus gerendos euehi; sed per quot pericula ad quantum periculum! Post admissum crimen non posse plecti cruce & verberibus? nunquid & infamiâ carere? At verò conciuem esse martyrum, qui pro honore Christi vsque ad sanguinem decertârunt, tanta gloria est, vt admirētur eam Angeli, participare verò nequeant. Quare qui hanc dignitatem suo sibi sanguine non potest comparare, ita vt propriè dictus & quasi natus Martyr appelletur; conetur eam alijs modis, quos enumeraui, consequi, quantumuis multa summa persecutionum, pugnarum, mortificationum, eleemosynarum, desideriorum, &c. vt ita Martyrum conciuis & Collega in cœlo esse mereatur.

THEMA QVINTVM.

Cœlum quomodo aspiciendum.

I. *Velut mirificum DEI opus.*
II. *Velut penum nostrum.*
III. *Velut patriam nostram.*
IV. *Velut asylum.*

Lucerna corporis tui est oculus tuus.
Matth. 6.

NOn video quâ in re meliùs Sanctus Martinus comparari cum ansere queat; quàm in eo, quòd quemadmodum anser subinde cœlum altero intuetur oculo? & quodammodò demiratur: ita Sanctus Martinus oculis in cœlum semper intentus erat, ita vt à quibusdam maleuolis *suspex cœli* appellaretur; quemadmodum & à discipulo suo Brictio quærentibus Martinum, demonstratus est non alio, quàm indicio hominis deliri cœlum intuentis. Id quod etiam moriens facere non intermisit. Qua in re vtique laudandus est, nec dubitandum; quin id amore cœlestis patriæ ipsiusque DEI fecerit. S. Martinus cœli contemplator. Iam verò multi quidem Christianorum cœlum subinde aspiciunt, sed non vti Martinus. Alij enim vt siderum cursum obseruent, vti Astronomi; alij vt tempestatum coniecturam faciant, velut agricolæ; alij vt horam diei discant, vti nos passim. Sed alius est aspectus cœli, quem nos Sanctus Martinus & SS. litteræ docent, nosque hîc aperiemus.

I. Cœlum aspicere nos decet velut mirificum DEI opus, ex quo summam Architecti summi virtutem & maiestatem indagare possumus, iuxta id Apostoli ad Roman. 1. *Inuisibilia DEI per ea, quæ facta sunt, intellecta cōspiciuntur.* Id quod Psal. 8. Dauid fecit: *Domine Dominus noster quàm admirabile est nomen tuum! Quoniam videbo cœlos tuos opera digitorum tuorum &c. Cœlos tuos,* ait, quòd ipsius Architectus nemo alius, nisi ipse DEVS esse possit. *opera digitorum*; quia ea summa facilitate, & subtilitate fecit: (Quæ enim I. Velut mirificum DEI opus.

enim digitis fiunt subtiliora sunt, quàm quæ manu & brachio) summa item consonantia & harmonia quasi opus organicum. Cœli verò enarrant gloriam DEI, primò ob naturā suam incorruptibilem; secundò ob immensam magnitudinem; tertiò ob rotunditatem perfectissimam; quartò ob motum celerrimum, perpetuum, ordinatissimum; quintò ob eorum varietatem mirè cohærentem; sextò ob luciditatem & ornatum; septimò ob miram efficacitatem & operationem in sublunaria; octauò ob eorum motores Angelos. Quæ omnia, si quid aliud, DEVM eius opificem admiranda sapientia, potentia, bonitate præditum demonstrant; vt eum inde agnoscere, admirari, colere, laudare, timere & amare super omnia debeamus. Ad hoc enim homo erectus, à DEO creatus est, vt in cœlo velut diuino quodam libro legat & agnoscat suum creatorem; quod vel Ethnici obseruarunt; vti Ouidius canens: *Os homini sublime dedit cœlumq; tueri* Empedocles cur viueret, rogatus: *vt cœlum aspiciam*, ait, *Tolle cœlum & nullus ero.* Quare qui hoc nunquam faciunt, non tam homines quàm bestiæ videntur. Neque tamen sicut Empedocles dumtaxat id aspicere debemus, vt ibi velut in picturâ hæreamus; sed vt inde creatorem agnoscamus, colamus & amemus. Vnde Augustinus lib. 1. Confess. *Cœlum & terra clamant vt te amemus.*

II. Velut penum nostrum. — II. Velut penum nostrum (**vnser Speiszgwolb**) vnde alimenta nostra depromuntur nobis. Ob hanc causam, nî fallor, Christus Dominus Marci 6. pasturus populum quinque panibus, cùm priùs interrogâsset Philippum: *Vnde ememus panes?* mox, quasi penum ostendens, aspexit in cœlum, quòd inde velut è penu depromendus sit panis noster, mediante Solis & pluuiarum ope; quæ duo idcircò velut magna DEI beneficia etiam super iniustos effusa commendat Christus Matth. 5. dicens: *Solem suum oriri facit & pluit super iustos & iniustos.* Solem *suum* vocat; quia absolutè nobis non debetur. Et quid si ad tempus eum nobis subtraheret? quid si pluuias, vti olim tempore Eliæ (vbi præ fame & penuriâ pascuorum ipse Rex Achab cum suis exire ad quærenda pascua coactus fuit) ad tres annos cum dimidio suspenderet, adeoque cœlum (velut penum) vt loquitur ipse Christus Lucæ 4. *clauderet*? Idcircò Ecclesia quater in anno attollit ad DEVM oculos ac manus in quatuor temporibus, petens ab eo in æstate frumentum, autumno vinum, hyeme oleum, vere herbas denique & arborum fructus. Id quod omnes etiam & singulos, exemplo Christi, facere decet, præsertim ante & post mensam: veluti catellos, qui in mensam dominorum defixos habent oculos, cibum præstolantes. Quod qui non faciunt, porci appellantur à Sancto Chrysostomo homiliâ 83. in Matth. qui post cibum mensam calcibus euertunt, & glandibus vescuntur, nunquam tamen oculos ad arborem, à qua gignuntur & decidunt, attollunt. De Ægyptijs scribit Seneca lib. 4. nat. quæst. cap. 2. *Nemo aratorum cœlum aspicit*, quia scilicet non de cœlo pluuias, quæ ibi raræ & modicæ valde, sed de Nili tantùm inundatione irrigationem agrorum suorum expectant; cùm tamen illam ipsam quoque Nili accretionem cœlo adscribere deberent. Ita ad amussim ingrati aliqui immediatas & inferiores tantùm causas suæ sustentationis obseruant, ad cœlum & DEVM nunquam ferè oculos attollunt: agris & vineis suis, culinæ & cellæ suæ adscribunt fructus inde perceptos, vel etiam propriæ industriæ; sicque osculantur manum suam contra id Iob: *Si osculatus sum manum meam!* capite trigesimo primo: & *immolant sagenæ suæ*, Habac. 1. quasi diceret: *Manus nostra excelsa & non Dominus fecit hæc omnia.* Deuteron. 32.

(Tripart. Dom. 21. post Pet. c. 2. K.)

III. Velut patriam nostram. — III. Velut patriam nostram; non enim pro anseribus cœlum extructum esse dici solet. Vnde Paulus ad Philip. tertio ait: Πολίτευμα, id est *municipatus noster*, vt vertit Tertullianus, *in cœlis est.* Eò spectasse videtur Christus, cùm Marci septimo, sanaturus surdum & mutum expuit in terram & *suspiciens in cœlum ingemuit.* Causam dat Euthymius, quòd id fecerit misertus naturæ humanæ quæ ob peccati transgressionem tot infirmitatibus & miserijs in hac terrâ subiaceret. Itaque expuendo in terram videtur eam execrari velut ergastulum miseriarum: suspiciens in cœlum, commendat nobis cælestem patriam: & ingemiscit, quòd adhuc amantes huius exilij ad cœlum non aspiremus. Ita Sanctus Martinus, qui & viuens crebrò & moriens continuò sursum aspexit, nolens conuerti ad latus, vt cœlum potiùs, quò tendebat, quàm terram præ oculis haberet. Ita quoque Sanctus noster Pater Ignatius cœlum subinde aspiciens dicebat: *Heu quàm sordet tellus, cùm cœlum aspicio!* Quin & mater septem Machabæorum ad natu minimùm loquens, sic eum animat ad mortem: *Peto à te nate, vt aspicias ad cœlum & terram* (illud scilicet desiderando, hanc spernendo) *ita fiet, vt non timeas carnificem istum.* 2. Mach. 7. De Daniele legimus Daniel. sexto, eum in captiuitate Babylonicâ detentum ter in die apertis fenestris, non versus Babylonem sed versus Ierusalem flexis genibus orâsse, Sic nimirum & nos non ad huius terræ carcerem, sed ad cælestem Ierusalem sæpiùs aspicere & aspirare decet: cuius pij operis ter in die faciendi admonet nos Ecclesia trino orationis pulsu, matutino, meridiano, vespertino.

At verò non omnes cum Daniele cœlum cogitent & Ierusalem: sed in terrâ potiùs remanere desiderant cœlumque sibi in terram stultè commutant: quemadmodum & Iudæi multi in Babylone iam domicilio posito remanere, sibique principem nomine *Rohe Haggilub*, id est, *principem exulum* (vt Salianus refert) eligere, quàm ad patriam terram redire maluerunt; similes duobus illis fratribus Paduanis de familiâ Liminæâ (apud Bernardin. Scardeonum libro tertio descript. vrb. Pad.) pro cœlo imaginario frustra

(Tripart. Dom. 15. post Pet. C. 3 D.)

stra dimicantes. Sic enim mundani pro cœlo prata, pro stellis boues desiderant & pro ijs litigant, nec tamen quod contendunt acquirunt, atque ita cœlum simul ac terram perdunt.

IV. Velut asylum. IV. Velut asylum in tribulationibus nostris. Hac intentione sanctus Stephanus inter lapides *intendit in cœlum.* Eadem casta illa Susanna à duobus iniquis senibus falsò accusata & ad supplicium iam ducta *flens suspexit in cœlum;* quia fiduciam habebat in Domino; moxque DEVS misit Danielem, qui eius innocentiam tutatus est. Habemus & nos magnoperè, cur hoc tempore ad cœlum suspiciamus & gemamus, videntes Christi Ecclesiam in his terræ partibus abduci ab hæreticis ad macellum, vastari, mactari, spoliari, fugari. Nos ergo saltem vnà cum ipsâ aspiciamus in cœlum & Dei auxilium pro eius ac nostrâ liberatione imploremus. Irascebatur Daniel, quòd nemo Iudæorum Susannæ causam ageret; *sic fatui filij Israël?* ait. Et quis non iure irascatur nobis; si in tantâ afflictione pro matre nostra non flemus neque oremus? Sic stulti filij Israël? sic stupidi Christiani? Oremus ergo Deum, vt mittat Danielem, qui consilio: mittat Martinum aliquem, qui bellicositate suâ eripiat Susannam è manibus iniquorum. *In nobis quidem,* (ait Iosaphat, Rex in simili periculo) *non est tanta fortitudo, vt possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos: sed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui vt oculos nostros dirigamus ad te.* Factúmque vt sine pugnâ præmissis exercitui cantoribus, qui Dei laudes canerent, vincerent Hebræi: hostibus semetipsos mutua cęde consumentibus, 2. Par. 20. Quando ergo nos in pari periculo versamur, quid superest, nisi vt oculos ad Deum dirigamus & oremus? Sanè cùm vel vna domus in ciuitate ardet, omnes confluunt & opem restinguendo incendio conferunt, alius aquam, alius vascula, alius scalas, vncos alius adfert: quia ab vnâ domo periculum imminet pluribus. Cur non magis succurrimus Reipublicæ nostræ Christianæ; maximè cùm immineant etiam nobis clades? Ergo vnusquisque saltem priuatam suam conferat opem, offerat Deo pro illa calamitate preces, missas, eleemosynas, communiones aliaque sua opera bona. *Vt*, ita, *sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati seruiamus Domino in sanctitate & iustitiâ coram ipso omnibus diebus nostris.* Luc. 1.

IN FESTO S. CATHARINÆ.

THEMATA.

I. Puritas mentis quantum bonum.
II. Gladius S. Catharinæ, seu castitas virginalis suadetur.
III. Fuerítne Catharina virgo sapiens.
IV. Magna S. Catharinæ fortitudo.
V. Pœna inferorum cur æterna.

THEMA PRIMVM.

Puritas mentis quantum bonum.

I. *Deum sibi amicum facit.*
II. *Mentem serenat.*
III. *Reddit imperterritum.*
IV. *Priuilegio immunitatis communit.*

Quæ paratæ erant; intrauerunt cum eo ad nuptias. *Matth.* 25.

Equites balnei in Anglia. EQVITES à balneo sunt, vel certè erant in Angliâ, instituti non contemnenda cæremonia, vt in libello de Ordinibus militaribus refertur. Pridie enim quàm initiarentur, post diuinum officium sub noctem secedebant in cubiculum, vbi lectus erat stratus, & labrum balneatorium velis opertum. In hoc abluebantur; vt hoc symbolo discerent munditiem animi & corporis studiosissimè consectari. Ma- *Fabri Auctarium de Sanctis.* nè votis nuncupatis, quibus se DEO & Regi obstringebant ad defensionem Religionis & Imperij, lato insigníque pallio holoserico coloris hyacinthini induebantur, gladiosque Deo consecrantes aræ imponebant. Vtinam Audit. Ordo horum Equitum non modò in Angliâ, sed in toto etiam orbe, præsertim Christiano, instituatur & propagetur! Hoc enim est, quod Deus tam seriò inculcat per Isaiam cap. 1. dicens: *Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere peruersè.* Hoc quoque est, quod requirit à nobis Christus in hodierno Euangelio; dum vult omnes esse virgines, hoc est, puros ab omni labe peccati, nec non prudentes & paratos, hoc est, instructos charitate. Et en occurrit nobis hodie insignis planè huius ordinis Vexillifera, S. Catharina, quæ vti nomen à puritate sortita est, (καθαρὰ enim Græcè puram significat) ita mente & corpore pura fuit, in cuius rei testimonium, cùm capite truncata est, non sanguinem sed lac, puritatis symbolum, pro sanguine profudit; & à purissimis spiritibus, SS. Angelis in montem Sinai humata est. Cùm igitur habeamus & Dei serium mandatum, & tam præclaram ordinis Coryphæam, accingamur etiam nos ad ingressum huius ordinis. Quod vt à vobis impetrem, proferam in medium aliquot eius priuilegia & ornamenta.

Puritas mentis. I. Deum sibi amicum facit. I. DEVM sibi amicum facit. Ita testatur Sapiens Prou. 22. dicens: *Qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum suorum amicum habebit Regem.* Quem verò Regem? ter-

renum quidem imprimis. Scimus enim in aulas Regem non admitti impuros, sordidos, turpes, labe aliqua corporis fœdatos: vt patet ex aulâ Nabuchodonosoris, qui non nisi *formâ decoros* adolescentes sibi ministrare voluit. Dan. 1. ex aula Assueri, qui non nisi speciosissimas in gynæceum suum admisit puellas. Esth. 2. Longè verò plus amabilis est, non modò apud DEVM, sed etiam apud Reges præditos virtute, puritas & integritas animi; tum quia talibus se suaque credere audent & regni gubernationem committere; tum quia inde pendet honor eorum. Si enim homines impuri in aulas irrepant, Regem infamant, quasi similis simili gaudeat: nec aliud agunt, quàm si nummos adulterinos Regiâ imagine insignire & validos reddere velint. Iam si integritas animi conciliat sibi Reges terræ, quanto magis DEVM, qui purissimus est, & fons omnis puritatis? Scimus quò altiora sunt elementa, eò puriora esse: quò depressiora, eò impuriora: cœlum quoque, quia supra omnia elementa est, eis longè purius: Angelos denique, quia mentes incorporeæ sunt, esse purissimos. Vnde colligimus impuritatem nasci ex contactu inferiorum, vt cùm facies aut vestis nostra aspergitur à luto, vel cùm anima per affectum inordinatum inferioribus inhæret: ita puritatem oriri ex contactu superiorum, cùm affectus assurgit ad sublimiora, supremum autem adeoque simplicissimum ac purissimum ens est DEVS. Vnde quò purior quisque ab omni labe est, eò DEO vicinior, adeoque similior est; si similior, & charior, vti diximus. Hinc igitur Dominus Matth. 5. *Beati mundo corde*, inquit, *quoniam ipsi DEVM videbunt*, quasi diceret: Beati velut Ephebi puri & decori coram Deo stabunt, vt in illis sibi complaceat; quales describũtur Apoc. 14. Virgines 144000. quæ cùm sine maculâ essent, stabant ante thronum DEI, & sequebantur Agnum, quocumque iuisset. Econtrà eodem libro capite 22. clamat Ioannes: *Foris canes*, hoc est, immundi, quales habentur canes, exclusi sint à cœlo. Scimus sanè Iudæos etiam legali immunditiâ quomodocumque contaminatos, templum ingredi non ausos; imò nec prætorium, comesturos agnum typicum. Quantò minùs apparere coram Deo debent, qui mentem impuram habent? Neque solùm Deus, sed neque Sancti eius admittere in societatem suam volunt aliquem, qui vel minimâ labe aspersus est, vti aliàs ostendimus in sancto Vdalrico Augustano, & Annone Episcopo Coloniensi; quorum vterque ad tempus ob venialem, quam contraxerant maculam, è sanctorum cœtu repulsus fuit, donec eam abstergerent. Quare qui Deo placere & gratissimum offerre sacrificium vult, cor mundum ipsi offerat. Ita enim S. Iacobus cap. 1. *Religio munda & immaculata apud DEVM & Patrem, hæc est, &c. Immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Propterea etiam in veteri lege hostias requisiuit omni maculâ carentes, vti Leuit. vigesimo secundo. *Immaculatum offeret, vt acceptabile sit; omnis macula non erit in eo.* Quia nimirum DEVS est purissimus & ab omni fæce remotissimus, adeoque per essentiam ipsa sanctitas; qui proinde sui similibus delectatur, non dissimilibus. *Vidimus nos*, inquit Fulgosus libro nono, capite decimo quinto, *Francisco Sfortiæ Mediolanensi Duci, cuius aspectu nihil gratius, nihil principe magno dignius erat, iuuenem in leui ipsius armaturâ, vultu adeò similem, vt aulæ totius consensu ob eam similitudinem cognomento Princeps appellaretur: cùm Franciscus, vtpote omni in re humanissimus, non sine voluptate in eo tanquam in speculo imaginem suam ac plerisque in rebus gestus suos ac vocem agnosceret & nonnunquam contemplaretur.* Ita nimirum DEVS quoque in seruis suis sibi simillimis, qui sunt mundi corde, seipsum quasi in speculo contemplans, sibi vehementer complacet, qui & essentiali suâ beatitudine fruitur, dum contemplatur se in filio suo, sibi per omnia æquali.

II. Mentem serenat, hilarem ac iucundam facit ac conseruat semper. Videmus arbores aliquas, quæ virorem suum perpetuò conseruant, etiam in austerâ hyeme. Videmus Solem semper retinere splendorem ac peragere cursum suum, nec vel minimùm indignari, tametsi à nubibus, quas attraxit, ponatur ei subinde obstaculum, quò minùs terram aspiciat: illis enim longè superior est, nec quidquam ei luminis demi à nubeculis potest. Tales sunt mundi corde: semper in suo virore, sua serenitate & animi tranquillitate; quidquid foris accidat, aut ab aliis sibi irrogetur. Vnde Ecclesiastici 27. dicitur: *Homo sanctus in sapientia manet sicut Sol: nam stultus vt Luna mutatur.* Valetudinem firmissimam habuit Dux Caleb, tam robustus ad bellandum & gradiendum, cum esset 85 annorum, atque fuerat iuuenis. Iosu. 14. Moyses 120. *annorum erat, quando mortuus est: non caligauit oculus eius, nec dentes illius moti sunt.* Deut. 34. seu vt est in Hebr. *non est obscuratus color eius, nec vigor illius emarcuit.* Chald. verò: *neque mutatus est splendor gloriæ vultûs eius.* Vbi indicatur splendorem illum lucis, quem ex consortio DEI acceperat in monte Sinai, ei adhæsisse vsque ad mortem, vti etiam sensit sanctus Ambrosius in Psalm. 118. Abulensis, & Bellarminus libro secundo de reliq. SS. capite quarto. Tales sunt mundi corde: quia enim cœlesti lumine & puritatis diuinæ imagine in animo roborati sunt, semper iuuenile robur, vires & lætitiam retinent, nunquam consenescunt. Cernere id erat in sancto Antonio, qui læto semper animo & vultu vixit ad annum ætatis 105. semper eundem tenorem & rigorem abstinentiæ ac pœnitentiæ tenens, corpore æquè ac animo semper virens, quasi iuuenis, vt in vita sanctus Athanasius. Idem de S. Abraham Eremitâ testatur sanctus Ephrem in eius vita capite decimo octauo. *Erat aspectus eius*, inquit, *quasi flos quidam immarcescibilis, atque in facie eius puritas animi noscebatur. Sed & totum corpusculum eius, quasi nihil egisset, validum ac robustum apparuit, vtpote qui diuinâ gratiâ in omnibus frueretur, & iucunditate spiritualis lætitia po-*

II. Mentem serenat.

tia potiretur, &c. Hic nimirum est splendor ille Moysis, Dei gratia, quæ hunc vigorem ac lætitiam mundis corde semper infundit. Cur enim doleat is, qui se Dei gratiâ præditum atque innocentem nouit?

Econtrà qui hac puritate carent, nunquam verè ac syncerè hilares esse possunt; sicut nec oculus quiescere aut bene habere, in quem puluis incidit. Tenerrima enim est, velut oculus, conscientia, & statim turbatur ac lachrymatur, quando terreno aliquo affectu grauatur. Vnde Dauid Psalm. 6. queritur: *Turbatus est à furore* (quo scilicet paulò vehementiùs exarserat contra inimicos suos, vt exponunt Gregorius, Augustinus & Nyssenus apud Lorinum) *oculus meus: inueteraui inter inimicos meos.* Ecce perditâ animi puritate, non modò quietem conscientiæ perdidit; sed etiam iuuenilem illum suum vigorem ac lætitiam, de qua Psalm. 42. dixerat: *Introibo ad DEVM, qui lætificat iuuentutem meam*; in virili iam ac propè senili ætate. Idem lamentatur Psalm. 37. cùm ait: *Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea.* In quæ verba sanctus Augustinus: *Vnde conturbatum est?* inquit. *Et deseruit me fortitudo mea. Plerumque irruit nescio quid repentinum, fit conturbatio cordis: contremiscit terra, tonitruus datur de cœlo, horribilis fit impetus vel strepitus, leo fortè videtur in viâ, fit conturbatio: latrones insidiantur, fit conturbatio cordis; pauetur, vndique solicitudò incutitur. Vnde hoc? quia deseruit me fortitudo mea. Si enim maneret illa fortitudo, quid timeret? Quidquid nunciaretur, quidquid frenderet, quidquid sonaret, quidquid caderet, quidquid horreret, non terreret.* Hinc perturbatio Adami, vt fugeret subter arbores quasi à Deo posset se abscondere: Caini in terrâ, quasi à suis parentibus & filijs non esset securus: Saulis irati, dum vult stabilire regnum filio Ionathæ, & interim lancea vitam eripere: Iudæ, dum sedaturus conscientiam laqueo se strangulat.

III. Reddit imperterritum.

III. Facit audacem & imperterritum quibusuis in periculis: quia non habeat vnde timeat, Deo teste & Iudice innixa. Vidit hoc Græcorum Sapiens, Bias, qui interrogatus quidnam in vitâ metu careret; respondit: *Bona conscientia.* Meliùs adhuc Sapiens noster, Salomon Prouerb. 28. cùm ait: *Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.* Aristoteles libro 5. animal. capite 13. scribit: *Leo in venatu dum cernitur, nunquam fugit ac metuit; sed etiamsi venantium multitudini cedere aliquando cogitur, sensim pedetentimque discedit, crebrò subsistens atque respectans.* Leo ergo cùm habeat fortissimum caput, & nôrit vires suas, nullum animal metuit: rugitu etiam suo omnia animalia terret, ipse verò à nullo terretur: ita iustus confisus in capite suo, quod est Devs, nouit se inuictum adeoque omnia pericula & tormenta spernit. Huiusmodi leo fuit sanctus Chrysostomus cùm Episcopali throno deiectus ageretur in exilium, de quo ipse in Epist. 9. ad Cyriacum tom. 5. scribit: *Etenim ego cùm à ciuitate fugarer, nihil horum curabam; sed dicebam intra memetipsum: Siquidem vult Regina me exulem; agat in exilium: Domini est terra & plenitudo eius. Et si vult secare; secet: idem passus est Isaias, subscribar illi. Si vult in pelagus me mittere, Ionæ recordabor. Si vult in caminum mijcere: idem passi sunt tres illi pueri. Si me feris vult obijcere; obijciat; Danielis in lacum leonibus obiecti recordabor. Si me lapidare vult; lapidet me: Stephanum habeo primum martyrem socium. Si & caput tollere vult; tollat: habeo socium Ioannem Baptistam. Si & substantiam auferre; auferat: nudus exiui de vtero matris meæ, nudus etiam abibo. Me admonet Apostolus: Hominis personam DEVS non accipit. Et si adhuc hominibus placerem, seruus Christi vtique non essem. Armat me Dauid dicens: Loquebar coram regibus & non confundebar.* Eâdem confidentiâ Samuel, postquam suam innocentiam coram populo attestante comprobauit, depositus ab eo de principatu suo, sic eum allocutus est: *Nunc ergo state, vt iudicio contendam aduersum vos coram Domino.* 1. Regum 12. exprobrans eis ingratitudinem, quod optent Regem hominem, & Devm Regem suum quasi abijciant. Non timet reus reprehendere, qui sceleris est purus: quemadmodum & Chrysostomus non metuit increpare iniquissimam Augustam Eudoxiam, innocentiâ sua fretus.

Econtrà Dauid Rex non est ausus punire, imò nec reprehendere incestum filij sui Amnon, sed tantùm contristatus est eo audito, & *noluit contristare spiritum Amnon*, vt dicitur 2. Regum 13. sed quamobrem? *Quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei*, ait textus. Sed tacet alteram & fortè veriorem causam: quòd nimirum Dauid paulò ante in simili genere grauissimè peccâsset, non quidem incestu; sed adulterio. Idcircò bene contristatus esse dicitur, & noluisse contristare spiritum Amnon. Quomodo contristatus super Amnon, si eum noluit contristare? Qui enim contristatur cum alio tristatur. Nimirum tunc duæ quasi personæ erant, pater Amnonis & reus similis delicti. Itaque in Dauide pater vnà cum reo patiebatur & tristabatur; vnde filium plectere non est ausus. Idem ostendit eodem capite in Absalone, Amnonis parricidâ, quem pro merito non puniuit, quia nôrat à se quoque non absimile peccatum admissum in Vriâ, hostium gladijs sine causâ tradito. Quare ardorem iustæ vindictæ peccati non dissimilis timida conscientia restinxit. Vt enim vitæ innocentia parit audaciam: sic sceleris conscientia adimit reprehendendi & castigandi libertatem.

IV. Priuilegio immunitatis communit.

IV. Munit hominem priuilegio immunitatis, ita vt nemo eum impunè tangere seu affligere possit, quin Dei in se vindictam concitet. Scriptum est enim Exod. 33. *Insontem & iustum non occides*, consequenter nec aliâ quauis iniuriâ afficies. Imò Gen. 9. asserit Devs se requisiturum sanguinem humanum, (innocentum videlicet) etiam de bestijs, ita vt necari debeant, si quem occidissent. Inde etiam accidit, vt innocentum preces & vota

contra iniquos vexatores DEVS exaudire, & vendicare iniurias soleat. Quare viri boni ne interesse quidem volunt, cùm innocentes puniuntur, ne & ipsi rei fiant, iniuriam aspiciendo. Exemplo est Daniel, qui videns innocentem Susannam duci ad mortem, exclamauit: *Mundus ego sum à sanguine huius*, quasi diceret: Ego non consentio nec interesse volo damnationi innocentis huius. Dan. 13. Similiter Gamaliel monet consenatores suos, vt abstineant ab Apostolorum persecutione: *Discedite ab hominibus istis, & sinite illos &c. ne forte & DEO repugnare inueniamini.* Actor. 5. Quin etiam sæui & barbari homines vel innocentibus parcunt; vel certè si vim afferant, non sine horrore id perficiunt. Sultanus Murates, Turcarum Imp. qui anno 1574. initio imperij, quatuor fratres suos iugulari iussit; dum natu minimo velut innocentissimo, neruus in iugulum adhiberetur, illachrymatus est. Beyrl. in Chronol. Addo etiam bestias sæpe deprehensas ab innocentum læsione abstinere; siue miraculo, vti leones à Daniele, Dariâ, Theclâ & alijs martyribus: siue reuerentia innocentiæ ex naturali instinctu, vt lupos ab infantibus subinde expositis. Ophiogenes, sic dicti quasi à serpentibus geniti, in Insulâ Cypro non læduntur à serpentibus; ex qua familia legatus Hexagon nomine, à Coss. Romæ in dolium serpentibus plenum coniectus, experimenti causâ, circummulcentibus anguibus miraculum præbuit. Plin. libro vigesimo octauo c. tertio. Tales Ophiogenes sunt puri & innocentes quibus nocere vel irrationales creaturæ metuunt, nedum homines. Paulus quidem Abbas iuxta Thebaidem tractabat manibus aspides cornutas, serpentes & scorpiones, scindebatque eos per medium absque vllâ noxâ. Interrogatus à fratribus, vnde hanc gratiam haberet: *Ignoscite mihi*, inquit. *Si quis possederit puritatem, omnia subijciuntur ei, sicut Adæ, quando erat in paradiso ante præuaricationem diuini mandati.* In vitis PP. lib. 6. capite 2. Puer etiam duodennis aspidem miræ magnitudinis in deserto obuiam sustulit, & pallio obuolutam in monasterium gaudens sine læsione tulit. Ib. l. 4. capite 3. Denique ipsa elementa sæpissimè refugêre à læsione innocentium. Nam vt taceam tres pueros in fornace Babylonicâ, refert S. Gregorius M. Dial. l. 3. c. 18. Benedictum quendam sanctæ conuersationis iuuenem à Gothis in caminum ardentem ligatis manibus & pedibus iniectum alterâ die illæsis etiam vestibus in igne sanum & integrum repertum. Econtrà qui impuritatis labem aliquam contraxit, iam pœnæ obnoxius est, & vindictam à tergo sequentem vndique expectat, siue vt hîc eluatur per pœnitentiam, siue ibi per purgatorium, aut vt indeletum æternum puniatur in inferno. Sicut vmbra corpus, sic pœna sequitur peccatum. Magnes ad se ferrum, & culpa ad se pœnam trahit. Sensit Cain, cùm vix admisso parricidio pœnam præ foribus adesse vidit, & vndique profugus factus est. Sensit Achab, cùm sagittam iaculatoris, licet in incertum emissam, traxit ad se in eam corporis partem, quâ immunitus erat. 3. Reg. 22. Sensêre alij omnes, vel sentient adhuc. Quæ cùm ita sint, quis non toto pectore amet, quærat & conseruare studeat mentis puritatem? Quis mundorum cordium ordini non adscribi velit? Herminium est animal, mustelæ magnitudine, puritatis adeò amans, vt capi & occidi malit, quàm fugere per foramen luto aspersum? à quo parœmiam sibi desumpsit Ferdinandus 2. Aragonum Rex: *Malo mori, quàm fœdari.* Eadem vobis mens, idem propositum sit Audit. iuxta edictum DEI: *Lauamini, mundi estote.* Audiuit hoc edictum fornicator quidam legi in templo, indeque compunctus & conuersus est, planeque vitam incestam mutauit in castam; quem proinde Paulus S. Antonij discipulus, cùm priùs ingredi in templum vidisset nigrum & nebulosum, tractum à Dæmonibus, fræno in os immisso: ponè sequente Angelo eius custode, mœstitiâ perfuso: iam egredientem vidit clara facie & candidum, comitante Angelo hilari vultu, sequentibus à tergo & mœrentibus Dæmonibus, vti refert Ruffinus in Vitis Pp. l. 3. num. 167. Igitur & vos *lauamini, mundi estote*: ac si quis fortè niger & impurus hoc templum ingressus est, compungatur illicò, vt hinc egrediatur & perseueret candidus ac purus. Sic paratus erit cum virginibus prudentibus ad ingressum cœli.

THEMA SECVNDVM.

Gladius S. Catharinæ seu castitas suadetur virginalis.

I. *Confert dignitatem Angelicam.*
II. *Confert singularem protectionem.*
III. *Confert gloriam immortalem.*

Simile est regnum cœlorum decem virginibus. *Matth. 25.*

VIdemur Audit. nunc eo tempore esse, quo fuit Christus cum discipulis imminente sibi passione, quando dixit: *Qui non habet* (scilicet gladium) *vendat tunicam & emat gladium.* Luc. 22. Quid igitur? dicet aliquis: Num ad militiam nobis eundum? Ad militiam certè, sed spiritualem mittere vos cogito, atque in hunc finem gladio accingere. Et quo gladio, nisi quem S. Catharina nobis porrigit, gladio castitatis? Gladius femori (quod carnis appetitum & illecebras designat sæpiùs in scripturis) accingitur: castitas carnem domat ac defendit. Is verò triplex est ferreus coniugatorum: argenteus, viduarum: aureus, virginum; de quo hîc potissimùm sermo. Verùm qui militarem gladium sibi accingere vult, priùs de stipendio quærit, vti fecit Dauid, Reg. 17. *Quid dabitur viro, qui percusserit Philisthæum hunc?* Quæramus igitur & nos: Quid dabitur virginibus? Respondet Dominus

nus Isa. 56. *Dabo Eunuchis* (virginibus) *in domo meâ & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus. nomen sempiternum dabo eis*. Magna profectò merces, quam nunc explicabimus.

I. Confert dignitatem Angelicam.

I. Gladius hic dat eis locum honorificum & dignitatem, iuxta id Isa. 56. *Dabo Eunuchis* (qui scilicet seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum, Matth. 19.) *in domo meâ locum*, quasi diceret, vt sint de domo & familiâ meâ, seu vt sint Angelorum ciues & confratres. Indicat hoc ipse Christus Matth. 22. *In resurrectione neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut Angeli* DEI. Accedit Tertullianus libro 1. ad vxorem capite quarto, vbi ait: *In terris non nubendo de familia Angelicâ deputantur*. Et Sanctus Hieronymus Epistolâ 22. ad Eustoch. *Statim vt filius* DEI *ingressus est super terram, nouam sibi familiam instituit, vt qui ab Angelis adorabatur in cælo, haberet Angelos in terris, nempe Virgines*. Hinc Angelus in Apocal. capite 19. non vult adorari à Ioanne, quia conseruus eius sit. Plus addit D. Petrus Chrysologus serm. 143. *Semper*, inquit, *est Angelis cognata virginitas; in carne prater carnem viuere non terrena vita est, sed caelestis. Et si vultis scire, Angelicam gloriam acquirere maius est, quàm habere: esse Angelum, fœlicitatis est: virginem esse, virtutis. Virginitas enim hoc obtinet viribus, quod habet Angelus ex natura*. Planè sicut nobilem fieri virtutibus præstantius est, quàm nobilem nasci. Vnde Sanctus Bernardus in Epistolâ 42. ait: *Angeli castitas fœlicior, pudici tamen fortior esse cognoscitur*. Hinc Angeli SS. virginibus maximè addicti & familiares sunt, eosque ad cœlum comitantur mortuos, vti imprimis Heliam de quo Ambrosius sermone 67 de Eliseo: *Helias Angelis ducentibus raptus ad cœlum est, & quadriga ignea impositus quasi in quodam triumpho victor ascendit. Victor enim extiterat non gentium barbararum, sed sæcularium voluptatum*. Georgiam virginē Deo deuotam, dum pòst mortem ad Basilicam portaretur, grex magnus columbarum adueniens comitatus est, super eam volitans: tùm super tectum ædis, in quam deponebatur, consedit, eaque sepultâ ad cœlum euolauit, vt refert S. Gregor. Turon. de Glor. Confess. capite 34. Angelos fuisse columbas illas velut pudicitiæ amantes, dubium non videtur. Hinc iam non mirum, si ab Angelis Catharina in monte Sinai sepulta est; quia sicut ciues sepeliunt conciuem: ita Angeli debebant sepelire conciuem & sororem suam.

II. Confert singularem protectionem.

II. Dat eis singularem protectionem, dum addit: *in muris meis*, quasi diceret, inter muros meos præsidium meum. In Hebr. legitur: *Dabo eis iad*, id est, *manum*. (vbi noster *locum* legit,) Quid verò manus Dei, nisi auxilium, robur & defensionem notat? Et primò vt sint in peculiari tutelâ Angelorum.

1. Ad tutelam Angelorum.

Quod patet inprimis exemplo trium puerorum, qui in fornace Caldaicâ illæsi custoditi sunt ab Angelo, atque vt vult Sanctus Damascenus lib. 4. de fide, capite 25. propter virginalem eorum castitatem; similiter Daniel à leonibus. Refert etiam Sanctus Hieronymus Malchum Monachum in antro à leænâ non modò non læsum, sed etiam defensum esse contra barbarum herum; ob seruatam pudicitiam, cum obtrusâ sibi à barbaro muliere. In vitâ Malchi. Hyæna Pachonem castum seruauit & circumcinxit; apud Pallad. in histor. Lausiacâ cap. 29. Catharina cùm rotis alligata esset, vt discerperetur; ea machina ab Angelo confracta & dissipata est, ipsa verò virgo inde soluta. Denique licet plures Virgines Christianæ à Tyrannis ad lupanaria detrusæ sint, nulla tamen violata fuit: omnes à Deo custoditæ sunt; quod planè miraculosum & diuinæ protectionis luculentum est testimonium.

2. Ad comparandam sapientiam.

2. Vt sint ad sapientiam capiendam magis dispositæ, non secus ac speculum nitidum ad imagines recipiendas, papyrus candida ad characteres. Hinc opinor dedit Ioanni non solùm maiorem intelligentiam rerum diuinarum & suæ diuinitatis aliorumque gestorum, sed etiam vt ipse in naui cum alijs quibusdam discipulis constitutus solus ac primus Christum agnosceret; Ioan. 21. Sanctus Gregorius Nazianzenus, cùm Athenis vacaret studijs, vidit per soporem sedenti sibi & legenti duas decoras dextrâ læuâque fœminas assidere, quas ille castitatis instinctu toruiùs aspiciens, quænam essent, rogauit; at illæ familiariùs eum complectentes: *Ne molestè accipias iuuenis*: inquiunt, *notæ tibi satis & familiares sumus, altera enim ex nobis sapientia, altera castitas dicitur; & missæ sumus à Domino tecum habitare, quia iucundum & mūdum in tuo corde nobis præparâsti habitaculum. Age fili mentibus nostris mentem tuam iunge; ita futurum est, vt singulari splendore præditum feramus ac iuxta immortalis Trinitatis fulgorem collocemus*, vti refert Ruffinus, & ipse Gregorius in Orat. de calamitate animæ suæ; vbi alteram vocat *temperantiam*; quam Ruffinus benè castitatem. Comes ergo castitatis est sapientia, quia castitas supponit in homine temperantiam; quæ prima ad sapientiam dispositio est, mentemque gerit serenam: sicut vicissim etiam *ama studia literarum & vitia carnis non amabis*, ait Sanctus Hieronymus. Hinc Devs ferè castis ac virginibus reuelauit arcana sua, vti Iosepho in carcere, & Danieli in Babylone constituto somniorum interpretationem, aliarumque rerum scientiam. Nec dubium S. Catharinam adminiculo castitatis ad tantam peruenisse sapientiam, vt doctissimos quosque Philosophos superaret: cui etiam promisit in carcere Angelus addendam sapientiam à Deo infusam; quâ 50. doctissimos vinceret.

3. Ad vires corporis conseruandas.

3. Vt sint vegetiores, etiam corporis viribus; tametsi natura ipsa quoque castorum vires conseruare solet, sicut frangere luxuria: vti discere possumus ex Godefrido Bullionio, qui vt refert Th. Sallius cap. 8. prax. spirit. in recuperanda Palæstina tanto manuum robore depugnauit, vt equites cataphractos vno ictu medios secaret. Interrogatus vnde illi tantæ essent vires, respondit: *Nunquam hæc dextera molliori aliquo ac turpiori contactu effeminata est*. Hinc Cle-

Clemens Alexandrinus libro 2. Pædag. cap. 10. meminit olim pugiles, qui se continebant, præ cæteris vincere solitos. Verùm huic naturali castitatis præsidio DEVS aliud supernaturale addere solet, vt sint robustiores & infracti prorsus ad superandas carnis tentationes, nec non visibiles hostes. Patet imprimis in castissimo Ioseph, qui illecebris dominæ suæ tam constanter ac viriliter restitit, atque è manibus trahentis eluctatus est, tunica relicta. Patet in castissima Iudith, quæ non solùm castitatem suam oratione & sobrietate contra salacem Holofernem defendit, sed ipsum etiam plusquam virili robore decollauit, & hoc vi castitatis suæ; vti testatur summus Pontifex Ioachim: *Eò quòd castitatem amaueris, & post virum tuum alterum nescieris: ideò & manus Domini corroborauit te.* Iud. 15. Quòd si hoc meruit vidualis castitas, quid non merebit virginalis? In huius rei figuram Ionathas filius Saül percussit stationem Phisthinorum 1. Regum 13. & sursum cap. seq. 14. solus cum armigero suo, maximamque inter Philisthæos stragem edidit. Ionathas *donum columba* exponitur: Philistini verò *potu cadentes*. Ergò *Ionathas stationem Philisthinorũ percutit: quia electa virginitas de carne: continentia arce sublimata, motus turpes extinguit*, inquit in eum locum Sanctus Gregorius. In vitâ S. Porphyrij Episcopi Gazæ, quidam eius minister, iuuenis Barochas nomine, cùm Idololatrarum clauis enectus putaretur, repentè viribus confirmatus & zelo ac diuino robore armatus, tumultuantes Idololatras fuste inuadit, cæditque ad mille viros instar Samsonis; ita vt vnus super alterum caderet, 26. Februar. apud Sur. Quod videtur sanè zelo & castitati eius datum à DEO fuisse. Quid dicendum de S. Entropiâ Virgine, S Nicasij Rhem. Episcopi sorore? Videns hæc à Wandalis fratrem obtruncatum, se verò ob corporis pulchritudinem reseruari ad turpitudinem: *Crudelis tyranne*, inquit, *me tibi abutendam reseruas?* Itaque eum ad martyrium suum prouocans, saltu repentino, raptis palpebris, non fœmineâ virtute, sed diuina vltione oculos eius euulsit maluitque gladios persequentium sustinere, quàm delectationibus paganorum assentiendo peccare. Vt in vitâ S. Nicasij 14. Decemb. apud Sur. S. Thomas Aquinas iuuenis fœminam impudicam titione fugauit, à DEO procul dubio adiutus & confortatus.

4. Vt perseuerent in Dei gratiâ.

4. Vt perseuerent in DEI gratia. Qui enim de potentissimo hoste carne triumphant, quomodo non facilè superabunt hostes debiliores? Et qui carnem suam commaculare nolunt, quomodo maculare animam poterunt? Accedit DEI singularis assistentia, qui castos à suo latere diuelli non facilè patitur. Idcircò enim Apocal. 14. dicuntur Virgines Agnum sequi, *quocumque ierit*: sicut gynecæum videlicet sequitur Reginam. Vnde Sanctus Ambrosius l. 1. de Virg. ait: *Custodit Dominus Virgines grãdi curâ.* Patet in Catharina, quæ contra omnes tyranni illecebras, promissiones, minas & supplicia stetit immobilis; vnde lac pro sanguine fudit, quia scilicet vnà cum castitate lacteam & infantilem innocentiam semper conseruauit.

III. Confert gloriam immortalem.

III. Dat eis gloriam immortalem coram DEO & hominibus. Ita enim citato loco Isaiæ subditur: *Dabo eis nomen melius à filijs & filiabus* (hoc est, quàm haberent à filijs & filiabus suis, si matrimonio se alligâssent) *nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Quod verò hoc nomen nisi gloria, decus, fama, & memoria gloriosa apud DEVM & homines, non solùm castos, sed etiam impuros atque impios? Hinc enim exclamat Sapiens Sapien. 4. *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate? immortalis est enim memoria illius; quoniam apud DEVM nota est & apud homines.* Honorata à Constantino Magno Imperat. adeò fuit, vt is virgineum chorum tantùm non adoraret, arbitrans isthic habitare DEVM, cui se puellæ deuouerunt, vt refert Eusebius in eius vita libro 4. Teste etiam S. Petro Epist. 1. capite 4. Gentiles impuri admirabantur Christianorum castitatem, *non concurrentibus illis in eandem luxuriæ confusionem*; in quam scilicet ipsi concurrebant. Gloria & memoria, quam parentes à filijs quærunt, imprimis fluxa & breuis est; deinde sæpè fallit, & in confusionem desinit. At memoria castorum & gloria æterna est; vt patet imprimis in S. Catharinâ toto orbe celeberrimâ; quam DEVS varijs illustrauit miraculis, vti immanis rotæ confractione, Gentilium conuersione, lacte è corpore decollato manente, sepultura Angelica, oleo salutifero de corpore eius fluente; ipso denique nomine *Catharina*, quod significat *puram* Græcè. In S. Cæcilia virgine, cuius domus Romæ in templum, prout ipsa à DEO petierat, consecrata est; quod modò 80. lampadibus argenteis exornatum cernitur: corpus verò integrum per annos 1300. conseruatum. In S. Walpurgâ Virgine, è cuius ossibus adhuc stillat oleum salutiferum Eystadij. In alijs denique innumeris. Verùm nihil est hæc gloria virginum, quam in terris sortiuntur, respectu gloriæ & peculiaris illius aureolæ, quam in cœlis paratam habent; vbi *sequuntur Agnum quocumque ierit*, cantantes ei canticum nouum, quod nemo alius præter ipsas nouit.

Atque hoc est stipendium Castitatis, pro quo parando & conseruando tam strenuè certârunt quamplurimi, vt mortem & omnia tormenta perferre maluerint, quàm eius iacturam facere; itaque cum animalculo illo munditiæ amantissimo, Arminio, maluerunt *mori quàm fœdari.* Vti in primis Sanctus Casimirus Poloniæ Regis filius, qui æger mori maluit, quàm matrimonij remedio (de consilio Medicorum) valetudinem recuperare. Alexander venustissimus iuuenis, posteà Romanæ vrbis Episcopus factus, *ne vel sibi ipsi aliquid accideret imprudenti, quod factum noluisset; vel alienis oculis casus & offensionis, materiam praeberet; idcircò se carbonario opificio veluti persona quadam deformi consultè circumdat*, inquit, D. Gregorius Nyssenus in vitâ S. Gregor. Thaumat. S. Maxellendis, nobilis virgo Cameracensis prouinciæ,

uinciæ, ignorans & contra voluntatem Hardwino à parentibus desponsa, ab eo ad raptum quæsita; domi se in cistam inclusit, sed demùm reperta, turpi eius desiderio constanter se opposuit, mortem potiùs admissura, vt Christum sponsum retineret; dumque è manibus eius eluctata, fugam quærit, gladio eius obtruncata, miraculis coruscauit. Sur. 13. Nouemb. Berengarij Italiæ Regis filia ob raram formæ venustatem à multis Imperij proceribus in matrimonium expetita, hoc astu procos delusit. *Duos pulcinos suis vberibus supposuit*, inquit B. Petrus Damian. libro 6. epistol. 21. ad Damian. Monachum, *& tamdiu inter vestem & carnem, donec omninò putrescerent, occultauit. Cumque conspiceret homines ad suum venire colloquium, laxabat occultè vestem, & naribus colloquentium gaudebat exhalare fœtorem. Cumque colloquentes ei hanc quotidie narium paterentur iniuriam, tandem cessauit delusa solicitudo quærentium: & virgo Christi per simulatam carnis alienæ putredinem, inuiolabilem sui corporis seruauit integritatem.* Dauid vbi intellexit virum, qui percussisset Goliathum, ditandum opibus, fore generum Regis, & domum eius à tributo eximendam; fortiter se ad certamen obtulit atque accinxit. At quantò sunt maiora, quæ promittuntur virginibus? Accingite ergò vos gladio; *Gladius* Catharinæ, *gladius* Dei est.

THEMA TERTIVM.

Fueritne Catharina Virgo sapiens.

I. *Sapiens fuit, quia edomita carne virginitatem coluit.*
II. *Quia spreto mundo martyrium subire, quàm ei seruire maluit.*
III. *Quia deuicto dæmone Christo adhæsit.*

Quinque ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. *Matth. 25.*

Avdimus ex Euangelio hodierno non omnes virgines esse sapientes: sed alias quidem prudentes, alias esse fatuas. Quod cùm ita sit, quo loco Audit. ponemus Virginem Catharinam? Certè si carnem, mundum, Dæmonem audiamus, statuendam inter fatuas dicent. Qui enim carnis illecebris, qui mundi huius opibus ac honoribus; qui Dæmonis obsequio strenuè se opponit, insanire ab illis putatur. Ita fratres illi seu amici Iehu dicunt de Prophetâ quodam religioso: *Quid venit insanus ille ad te?* 4. Reg. 9. Ita Festus præses S. Paulo suam conuersionem recensenti: *Insanis Paule: multæ te litteræ ad insaniam conuertunt.* Act. 26. Ita denique inferi de Sanctis, mundi contemptoribus, loquuntur: *Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam.* Sap. 5. En tibi iudicium carnis, mundi, Dæmonis de cultoribus Dei. Quid nî hoc idem ferent de S. Catharinâ? Verùm aliter de ipsa sentit Ecclesia vniuersa; quæ de ipsa canit: *Hæc est virgo sapiens & vna de numero prudentum.* Idque verissimum esse hîc ostendemus.

I. Fatuam Caro diceret, quòd coluerit virginitatem. Quid enim? nónne meliùs est sponsum habere nobilem, diuitem, speciosum? gaudere voluptatibus & matrimonij commodis? possidere gratiosos liberos & post se relinquere hæredes? Poterat certè Catharina genere nobilissima, regiâ de stirpe, hæc omnia habere: verùm omnia contempsit. Nunquid igitur fatua? Imò sapientissima. Nam quod attinet ad primum, nónne præstat habere sponsum cælestem, Dei filium, sapientissimum, ditissimum, nobilissimum, speciosissimum, immortalem; quàm hominem mortalem quantumuis alioquin nobilem, diuitem, speciosum, cum quo breui omnes deliciæ sunt interituræ? Hoc certè argumento persuasére SS. Nereus & Achilleus, baptizati à S. Petro, cubicularij Eunuchi S. Domitillæ, vt cõtempto sponso Aureliano, nobilissimo Consulis filio, Christum sponsum eligeret. Cùm enim illa se sponso suo impensè adornaret, monuerunt illi, vt se sponso Christo potiùs per virginitatem desponsaret: cumque illa prædicaret sponsum suum & matrimonij bona, proposuerunt illi, quòd sponsi terreni initio quidem blandiri soleant puellis & mira eis promittere, ductas verò durè habeant veluti mancipia, ijs pro libitu abutantur, adhæc ob zelotypiam prohibeant conuersationem cum hominibus, etiam cum parentibus & quandoque proprijs cum liberis: ac si libidinosi sint, sæpè ipsis spretis, adhæreant ancillis: Christum autem esse sponsum semper suauissimum, amantissimum, constantissimum; an non præstet igitur tali sponso cum incredibili animi voluptate & certo gloriæ præmio adhærere, quàm mortalis hominis dominio instar mancipij se subijcere? Quibus illa persuasa, continuò Aureliano relicto, Christo per virginitatis votum se despondit coram S. Clemente Pp. vt in vitâ eorum 12. Maij. Quoad secundum, voluptates illæ & commoda coniugij compensantur multò pluribus mœroribus ac molestijs, in gestando vtero, enitendo fœtu, alendâ & educandâ prole, eâdemque si mala sit tolerandâ, elocandâ & per mortem deserendâ; quod vltimum vel vnicum dehortabatur à nuptijs Thaletem Milesium, qui Solonem contrà sentientem conuicit vt alibi diximus. His alijsque miserijs miserè depascitur flos & gaudium coniugij, quod per similitudinem prati à bobus depasti ostendit S. Martinus, vt in eius vitâ refert Sulpitius. Manet vicissim pulcherrima integritas in virginibus, quæ illas Deo & Angelis similes facit, vti etiam notârunt Nereus & Achilleus, in prædictâ sua oratione.

[margin: I. Sapiens fuit quia edomitâ carne virginitatem coluit.]

[margin: Tripart. hæc F. C. 1. D.]

II. Fatuam Mundus diceret, quòd eo spreto vitam perdere & martyrium subire voluerit. Quid enim? Maximinus spondet ei diuitias, honores, regni denique communionem, si Dijs immolaret: adhæc ipsa ex patrimonio ditissima & adhuc iuuencula erat. Nónne

[margin: II. Quia spreto mundo martyriũ subire, quàm ei seruire maluit.]

Nónne præstat frui his tantis mundi bonis, quam immaturâ morte, eaque infami ac suppliciis exquisitis vitam prodigere? At nihil hæc valuerunt apud Catharinam. Non diuitiæ, quia *in vitâ cruciant, in morte deserunt, & in diuino tribunali diuites ipsos accusant*; vt ait S. Chrysostom. Ad hæc in bonis numerari diuitias non debere, intellexit vel Ethnicus Cicero 2. Tuscul. quia eas quiuis indignus habere potest. Ac si bonæ essent, hominem plerumque malum non redderent, quod tamen faciunt. Hinc Phocion cùm ei Alexander Magn. centum talenta auri misisset, interrogauit adferentes, quamobrem ex tanto Atheniensium numero sibi soli ea mitteret? ipsisque respondentibus quoniam Rex existimaret ipsum solum esse bonum virum. *Quin igitur*, ait, *me posthac quoque talem esse permittat*; sicque pecuniam remisit. Stob. sermone 35. Sola virtus est, quæ facit hominem bonum. Adhæc opes quæcumque auferri nobis possunt, virtutes non possunt, vnde solæ hæ veræ diuitiæ sunt, teste Cicerone Paradoxo 1. & vlt. *Si callidi rerum æstimatores*, ait, *prata & areas quasdam magni æstimant, quòd ei generi possessionum minimè quasi noceri possit; quanti æstimãda virtus, quæ nec eripi, nec surripi potest vnquam, neque naufragio, neque incendio amittitur; nec temporum, nec tempestatum permutatione mutatur; quâ qui præditi sunt, soli sunt diuites? Soli enim possident res & fructuosas & sempiternas*. Hinc B. Godefridus Comes in Cappenberg factus Præmonstratensis dicebat: *Nónne stultus esset, qui nollet vnâ siliquâ emere vnam ciuitatem? talis ego fuissem, si maluissem retinere meum comitatum, quàm pro eo emere cœlum*, apud Sur. 13. Ianuar. Non honores; quia & hi onera potiùs sunt & impedimenta quàm emolumenta. Quod expendens S. Pionius Presbyter Smyrnensis & Socij martyres coronas, quas ipsis persecutores imposuerant, discerpserunt & abiecerunt. In eorum Actis 1. Februar. apud Sur. Quod & fecit Catharina, vnde sub eius pedibus pingitur Rex coronam gerens quasi calcatus. Qui enim nôsset, *quid curarum & miseriarum sub regiâ coronâ lateret, ne humi quidem iacẽtem tolleret* ait quidam Rex, apud Valer. l. 7. cap. 2. Sigismundus Imp. asinos dictitabat beatiores esse regibus; quòd illis dum comedunt sarcinæ & clitellæ auferantur; Regibus curæ nunquam. Beyrl. in Apopht. Christ. Et vbi illa corona, quæ capiti tandem non detrahitur? mors certè illam aufert. At quam elegit Catharina, corona vitæ est semper virens. *Dabo tibi coronam vitæ*, ait Dominus Episcopo Smyrnæ, Apoc. 2. id est, semper virentem, nunquam interituram.

III. Quia deuicto Dæmone Christo adhæsit.

III. Fatuam Dæmon clamaret, quod Christo adhærere & pietatem sectari, abiectamque Christianorum seruitutem seruire voluerit. Quid enim? nónne præstat dominum esse, quàm seruum? liberum quàm legibus constrictum? planam & iucundam viam ire, quàm montosam & asperã? At fides & religio Christiana tot legibus homines ligat, vt sui iuris esse desinant. Nihil hoc Catharinam mouit. Sciuit enim primò seruitutem Christianam regnis esse præstantiorem: quemadmodum & Sancta Agatha Quintiano Siciliæ Prætori obiicienti: *Nónne te pudet nobili genere natam humilem & seruilem Christianorum vitam agere?* respondit: *Multò præstantior est Christiana humilitas & seruitus Regum opibus ac superbiâ*. Vt in Breu. lect. 4. Ratio, quia vt Sanctus Antoninus Archiepiscopus Florent. in morte, cùm iam aliud loqui non posset, crebrò iterabat, *seruire DEO regnare est*. Serui enim DEI simul etiam amici eius sunt & participes regni, quod non fit in seruis Regum, quorumcumque tandem. Tali argumento nobilis ille (in Confess. S. August. libro 8. capite 6.) ex aulâ Theodosij Imper. apud Treuiros vsus, cùm legisset vitam S. Antonij, ad socium dixit: *Dic quæso te, omnibus istis laboribus nostris quò ambimus peruenire? quid quærimus? cuius rei causa militamus? Maiórne esse poterit spes nostra in Palatio, quàm vt amici Imperatoris simus? Et ibi quid non fragile plenumq́, periculis? & per quot pericula peruenitur ad grandius periculum? Et quamdiu istud erit? Amicus autem DEI, si voluero, ecce nunc fio*. 1.

Sciuit secundò vitam sæculi carnalem, fœdam & bestialem esse, nec homine dignam. Similis est Dæmon Naas, Ammonitarum Regi, qui premens Hebræos, in fœdus quidem recipere voluit & seruos, sed hac lege, vt omnium eruerentur oculi dextri; quo nimirum ad pugnandum inhabiles fierent; carentes enim dextro, nec iaculari in certum, nec pugnare poterant; cùm scutum operiat sinistrum oculum, 1. Reg. 11. *Naas coluber* aut *serpens* exponitur, secundum D. Bonauenturam in Dietâ salutis tit. de virtut. cap. 2. *Dexter oculus noster*, inquit D. Gregorius in illum locum, *est intuitus æternæ claritatis; sinister verò oculus est concupiscẽtia carnis. Dexter ergò oculus eruitur, quando mens eâ cæcitate percutitur, vt vltrò ad videnda cælestia non aperiatur*. Desiderat ergo Dæmon fide, religione ac pietate Christianâ, quæ DEI seruitus est, nos destituere, vt sinistro tantùm oculo directos seducat ac proiiciat in carnales concupiscentias; itaque cum ipso pugnare nequeamus: sed velut bruta animantia, eiusque iumenta, in sordibus computrescamus. Talis euasit Nabuchodonosor, cùm ei datum est cor beluæ; Dan. 4. nihil enim aliud nisi fœnum & ferinum victum cogitabat, donec datus est illi oculus dexter, quo cœlum aspexit & DEVM glorificauit. Hoc autem fœdus cum Diabolo fœdum & ignominiosum adeoque homine indignissimum esse, vel ipse Naas ostendit, dicens? *Ponam vos opprobrium in vniuerso Israël*. 2.

3. Sciuit tertiò fidem & pietatem ac virtutem initio quidem asperam, in fine verò iucundam esse ac ducere ad vitam. Albula Romanorum aqua, argenteâ perspicuitate, ingredientibus quidem frigida artubus infert horrorem, postmodùm tam leniter calefacit, ac si potionem calidam ebibissent, qui eâdem se abluunt, auct. Strabone. Ita virtus initio quidem nonnihil 3.

nihil

nihil horrida & aspera, desinit in suauissimam consolationem & lætitiam. Vnde dicunt Sancti Psalm 65. *Transiuimus per ignem & aquam* (id est, per graues & leues tribulationes) *& eduxisti nos in refrigerium.*

Econtrà gaudium mundanorum & seruitus Satanica desinit in mœrorem & desolationem; quemadmodum Iordanis fluuius limpidus, amœnus & dulcis, exonerat se & desinit in mare mortuum, fœtidum, graueolens, atque, vt appellatur, Num. 34. *salsissimum.* Testantur id reprobi illi damnati, de quibus initiò dictum: *Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei; & inter sanctos sors illorum est. Ergo errauimus, &c.* De se autem subdunt: *Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, ambulauimus vias difficiles*; & ad extremum; *in malignitate autem nostra consumpti sumus.*

S. Catharina post insignes illas victorias mirificè à DEO coronata & exaltata est, non solùm in cœlo, sed & in terris. Etenim ad glorificandam eius innocentiam & candorem virginitatis, decollata pro sanguine lac fudit. Deinde ne carnificum manibus indignè tractaretur, à SS. Angelis in montem Sinai delata & ibidem tumulata est, vbi DEVS legem Moysi dedit. Denique sacrum eius corpus pretiosum liquorem fundere cœpit, varijs morbis salutarem. Quare ipsi Imperatores cum vniuerso mundo summis eam honoribus coluerunt, & in specie Iustinus Imperat. in loco sepulturæ eius magnificum templum cum monasterio extruxit. Vbi tale quidpiam factum mundi sectatoribus?

Vidimus te, ô Catharina, virginem reuerà vnam è sapientibus fuisse, vidimus te victricem carnis, mundi, Dæmonis; & gratulamur tibi victoriam. Nunc ingressa cum sponso ad nuptias, coronas tibi debitas & palmam fers. Aspice nos de cœlo, & impetra nobis similes victorias contra hostes illos, vt simul tecum intremus ad cælestes illas nuptias.

THEMA QVARTVM.

Magna S. Catharinæ fortitudo.

I. *Vicit carnem.*
II. *Vicit mundum.*
III. *Vicit dæmonem.*

Mulierem fortem quis inueniet? procul & de vltimis finibus pretium eius. *Prou.* 31.

MIrum certè videtur; quòd sapientissimus Salomon mulierem fortem asserat non posse inueniri. Nunquid ante Christi tempora non fortis erat Iahel, quæ Sisaram Ducem gentilem clauo per tempora adacto affixit ad pauimentum? Iudic. 4. Nunquid non illa mulier, quæ fragmẽ molæ deiecit è turri in caput Abimelech Ducis parricidæ? Iudic. 9. Nunquid non fortis Iudith, quæ pugione amputauit caput Holoferni? Iudith 13. Verùm non quæsiuit tales Salomon. Istæ enim fœminæ bellicosæ quidem & magnanimæ fuerunt, sed vicerunt tantum hostes illos, qui corporibus insidiabantur, non eos, qui animabus. Non debellàrunt carnem, non mundum, non Dæmonem. Quid igitur? Quæramus tales post Christi tempora. Reperio in historijs tres miræ fortitudinis fœminas: Cimburgim Ernesti Ducis Austriæ coniugem, Friderici III. Imp. matrem, quæ palmâ potuit clauum adigere in parietem, Cuspin. teste. Elisabetham Caroli IV. Imp. vxorem, quæ potuit ferream soleam manibus lacerare. Domkam denique virginem Bohemicam, quæ ad ictum vsque sagittæ gestare vaccam poterat, apud auctorem Theatri tragici. Sed nec istæ sunt, quas quæsiuit Salomon. Hæ enim corporis robore alias præcellebant, quod nec laude nec vituperio dignum est. Aliam quærebat, quæ heroicâ virtute capitales animi hostes debellare posset. Hodie inuenimus huiusmodi mulierem, S. Catharinam, quæ tres illos hostes in vno Tyranno strauit: carnem, dum eius illecebras & faces libidinis extinxit: mundum, dum oblatas ab eodem diuitias & regni communionem spreuit: Dæmonem, dum eius coniugem, Ducem, Philosophos è Dæmonis faucibus eripuit. In quâ fortitudine non multum ablusit ab illâ trium dictarum fœminarum. Videamus iam quantum illas superârit.

I. Vna è dictis heroinis clauum parieti manu adegit. Multò plus præstitit Catharina. Puella erat iuuencula, formæ pulchritudine florentissima, genere nobilissima. Eius amore capitur Maximinus Imper. optatque eius nuptias. Quomodo non capietur virgo talibus promissis? At verò Catharina clauum carni suæ infigit considerans ac respondens duo: Primum, iam se meliori ac cœlesti sponso affixam ac desponsam esse. Alterum, se quantâcumque formâ præditam, terram esse & cinerem; pulchritudinem morbo & ætate deflorescere. His duobus clauis cordi & animo impressis facilè elusit hostem. Priore illo vsa est etiam S. Domitilla neptis Domitiani Imper. quam cùm Aurelianus trahere ad nuptias suas vellet, vtereturque ad hoc ministerio duarum eius collectanearum, Euphrosynæ & Theodoræ, eis respondit: *Vos habetis sponsos viros nobiles, sed si ignobiles & humili loco nati ab illis vos auocare vellent, num vos illis pareretis?* Responderunt protinus: *Auertat hoc DEVS à nobis.* Tum illa: *Magnum ego sponsum habeo DEI filium, qui se vitam æternam daturam promisit ijs, qui in eius gratiam perpetuam corporis castitatem seruant &c. idque promissum confirmauit tot miraculis.* Quibus auditis non difficulter crediderunt & ipsæ in Christum, Sur. 12. Maij.

I. Vicit carnem.

1.

Nec minùs efficax est alter clauus, meditari scil. quàm fluxa sit corporis forma, & quàm à morte deformanda. Adorârunt Babylonij statuam Beli æream sed inauratam foris, in- 2.

tùs verò luteam. Eâ igitur confractâ ait Daniel: *Ecce numina vestra*: in Græc. Dan. vlt. Si aurum abrasiles statuæ, nil nisi æs & fœdum lutum apparuisset. Videtur homo formosus aurea quædam statua esse, sed si pellem ei detrahas, proh quàm fœdum dabit spectaculum! quàm subitò exosus! quàm abominabilis! quàm omnibus horrori erit! Exierat aliquando Christus è templo Ierosolymitano cum discipulis suis. Tum vnus eorum è numero ostendit ei magnificentiam structuræ templi dicens: *Magister aspice quales lapides & quales structuræ!* Cui respondet Dominus: *Vides has omnes magnas ædificationes?* quasi diceret; putásne admirandas? *Non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruatur.* Marc. 13. Sic se habent res cum hominibus formâ & ornatu conspicuis. Mirantur eos illi, qui mundo huic dediti: Aspice, inquiunt, qualis domina! quàm decora! quàm ornata, sed audi. structura est & pulchra quidem, statua est & pulchra: sed breuî subuertetur, & non manebit in eâ lapis super lapidem, non os super os: tota dissoluetur, & de eâ dicetur: *haeccine est illa Iezabel?*

Tripart. Dom. 15. post Pet. C. 2. C.

II. Vicit mundum. II. Altera, vt dixi, soleam equi ferream suis manibus lacerabat. Maius est facinus, quod Catharina edidit. Proponit ei Maximinus ingentes diuitias, purpuram & communionem regni sui, si ipsi adhærere vellet. Verùm Catharina planè ferream hanc illecebram, heroico contemptu quasi stipulam confregit, asserens se martyrij purpuram regiæ longè præferre. Quamobrem mox neruis bubulis toto corpore cæsa fuit, vt sanguineo colore vndique ruberet. Fortis etiam hic est laqueus. Vt enim ferrum omnia domat: ita pecuniæ omnia obediunt. Sed quî frangendum istud ferrum? Cogita diuitias seu superflua bona non esse nisi soleas ferreas. Nam primò, vt illæ equum lapsui exponunt: & onerant, non ornant: sic & diuitiæ; vnde 1. Tim. 6. ait Paulus, diuitiarum cupidos incidere *in laqueos & tentationes & desideria & noxia & inutilia, quæ mergunt hominem in interitum.* Miraculum est, si ferrum natet: ita si is qui diuitijs prægrauatur, non delectetur, adeoque ad inferni fundum non rapietur.

1.

2. Quia soleis ferreis calceantur equi & muli, non homines; & quidem vt commodiùs ambulent; sed tamen in malum suum, vt grauia onera ferre & fortiùs trahere queant, non sibi sed hominibus. Sic diuitiæ ferè dantur ijs, qui terrena solùm cogitant, vt eas dispensent, augeant, seruent & alijs relinquant. Equis & asinis, qui pretiosas merces portant, non datur nisi vile pabulum, & relinquitur dorsum saucium à sarcinis. Idem ferè contingit diuitibus; cùm enim suo labore & industriâ comparârint opes, non audent attingere vel absumere, vt vidit Plato libro 1. de rep. Hæredes eorum contrà, quia sudore suo eas non parârunt, facilè dilapidant; horum igitur iumenta & asini sunt diuites. Memorabile est, inquit Cornelius in Eccles. capite 14. quod scribit Hugo, Rhemis vsurarium nummos suos anxiè numerantem, vt videret num omnes forent, ne quis quid ex eis decerpsisset, audisse vocem de nummis prodeuntem: *Omnes hic sumus, sed cum Gualthero Budello* (id est, asinario: *baudet* enim Gallis asinum significat) *sumus*: ac paulò pòst defunctum vxorem cum opibus reliquisse Gualthero, qui eas in omnem luxuriam profudit. Itaque vsurarius ille asinus fuit, qui opes suas non sibi, sed asinario suo Gualthero portauit. *Sic vos non vobis fertis opes asini.*

3. Equis & mulis, postquam expirârunt, imò quandoque adhuc spirantibus soleæ abstrahuntur, illorum verò cadauera ad coruos abijciuntur: idem sæpenumerò contingit auaris, vt eorum opes ab hæredibus diripiantur; ipsi verò in vermium pabulum dati, obliuioni mandentur. Ita capite 20. Iobi dicitur: *Diuitias, quas deuorauit, euomet, & de ventre illius extrahet eas DEVS.* Quam sententiam sic illustrat Nicetas: *Quemadmodum qui noxium aliquem cibum sumpsit, vna cum eo probos etiam euomit: sic qui iniquè congerendis opibus studet, non solùm ipsas, sed etiam quas iure possidebat, plerumque amittit.* 3.

III. Vltima heroina vaccam gestauit ad iactum sagittæ. Multò excellentius est quod gessit Catharina. Quidnam verò illud? In mentem nobis veniat somnium illud, sanctum vtique & vatidicum, quo Sanctus noster Xauerius antequam mitteretur ad Indos, somniauit se gestare Indum nigrum, qui valdè eum prægrauaret: quo indicabatur eum Indos docturum, & suâ industriâ ac labore gestaturum ad cœlum. Talem etiam sarcinam gestauit Catharina, multos infideles, rudes quasi vaccas 50. Philosophos, coniugem Maximini, Porphyrionem ducem cum 200. militibus, quos suâ doctrinâ & sapientiâ ad Christum adduxit, imò & martyres fecit, atque ita in cœlum portauit. Maximinum denique ipsum multis rationibus simul & obiurgationibus ab immani Idololatriâ reuocare, atque in humeros suos suscipere contendebat; tametsi frustrà. Quis hoc expectaret à fœminâ eâque iuuenculâ? Nos etiam pro modulo nostro eam imitabimur, si & ipsi studeamus errantes ad viam veritatis reducere. Hoc enim opus maximæ charitatis est, oues errantes requirere, & impositas in humeros ad Christum afferre, qui eas sanguine suo emit. De quâ re Sanctus Iacobus cap. vlt. ait: *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ saluabit animam eius à morte & operiet multitudinem peccatorum*, hoc est, multa peccata tum eius, quem conuertit; tum sua, tum aliorum qui scandalizantur in eis. Maximum beneficium præstares alicui, si quem naufragum natando humeris tuis è mari efferres, vel alium ex incendio eriperes: atqui corrigit errantem, de morte animæ æterna eripit. Vnde Iudas in sua Epist. ait: *Saluate illos igne rapientes.* III. Vicit Dæmonem.

Alphonsus Albuquercius Indiæ Prætor anno 1512. Zamatræ oram prætervectus, coortâ tempestate & naui ad rupem illisâ, puppi in

saxo

saxo subsidente, aduertens infantem aquis in nauem influentibus penè mergi, illum sublatum humeris tantisper sustinuit, dum aliud ex naui auxilium adueniret, sic effatus: *Huius innocentiâ fretus confido me Christi benignitate è fluctibus emersurum.* Idque mox contigit, scaphâ vna ex alia, naui ad prætoriam eius impulsâ, ipsumque eripiente è præsenti naufragio. Osor. lib. 8. rer. Emman. Aderit etiam ac multò magis DEVS singulari gratia & auxilio ijs, qui alios eripiunt è naufragio animæ.

Neque dicat aliquis se illiteratum esse, non posse proinde cum Catharina conuertere errantes. Possunt enim & rudes alios conuertere precibus & lachrymis, nec non sana correctione. Quis nescit quot animas Sanctus Augustinus gestauerit ad cœlum? Et vnde hæ illi vires? ipse eas adscribit precibus & lachrymis S. matris suæ. Vnde verò Augustino tam sancta mater? Ex institutione vnius decrepitæ famulæ, quæ eam in tenera & puellari ætate diligenter ad virtutem instituit, & à vitijs auocauit. *Erat enim in eis puellis coërcendis, cùm opus esset, sancta seueritate vehemens, atque in docendis sobria prudentia*, ait August. 9. Confess. cap. 8. ita vt etiam aquæ potum extra tempus mensæ ei prohibuerit dicens: *Modò aquam bibitis, quia vinum in potestate non habetis; cùm autem ad maritos veneritis factæ dominæ apothecarum & cellariorum, aqua sordebit, sed mos potandi præualebit.* Cumque post aniculæ mortem, paulatim adolescens Monica assuesceret modico licet vini potui, rursum in contentione obiurgatur ab alia ancilla & appellatur *meribibula*. Quo illa stimulo percussa respexit fœditatem suam, confestimque damnauit atque exuit. Sic Augustinus ibidem. Ecce ab vna decrepita & altera ancilla velut à prima origine prodijt Augustinus, tantum Ecclesiæ lumen! Quis hoc diuinare vnquam potuisset? Possunt ergò & de triuio infimaque sorte homines plurimum præstare ad lucrifaciendas animas, suo hortatu & exemplo.

Inuenimus Mulierem fortem, trium hostium domitricem. Superest vt nos quoque victricem imitemur. Quid nobis proderit eius victoria, nisi & nos vincamus? Et quomodo vincere non possumus, qui victricem mulierem eamque ætate teneram, Catharinam aspicimus? Sanè Abimelech quando vidit se à muliere prostratum in terram, petijt ab armigero suo: *Euagina gladium tuum & percute me, ne fortè dicatur, quod à fœmina interfectus sim.* Iudic. 9. At nonne æquè turpe est superari in virtute à muliere, quàm corpore vulnerari? Ne ergo probrum istud cadat super nos, exeramus & ipsi vires nostras, & conemur præstare viri, quod præstare potuit fœmina: conentur sequi fœminæ iam ætate graues, quò præcessit tenera puella, S. Catharina.

THEMA QVINTVM.

Pœna inferorum cur æterna.

I. *Quia diuina Maiestas læsa est infinita.*
II. *Quia peccator suam fœlicitatem in creatura constituit.*
III. *Quia voluisset semper peccare, si semper vixisset.*
IV. *Vt beati semper videant supplicia inferorum.*
V. *Quia peccatum tollit principium vitæ spiritualis.*
VI. *Vt homines à peccatis compescerentur.*

Clausa est ianua.
Matth. 25.

SAncta Catharina claudit plerumque annum Ecclesiasticum, qui incipit ab Aduentu, vnáque lætitiam sæcularem; vnde dicitur, Sanct Catharein / schleust die Thur ein. Sed video aliam insuper ianuam, quam claudit in hodierno Euangelio, ianuam regni cælestis, quæ claudetur reprobis & fatuis hominibus, & quidem adeò fortiter, vt in omnem æternitatem nequeat reserari. Expertæ sunt hoc fatuæ experientur omnes damnati. Qualis heu ista clauis? qualis hæc clausura! Hanc admiratur Ecclesia in Aduentu exclamans: *O clauis Dauid, qua claudis & nemo aperit!* Et quâ tandem ex causa non aperiet ampliùs DEVS reprobis ianuam misericordiæ per omnem æternitatem? Videamus si non causas, saltem congruentias, tam profundi huius mysterij, quas afferunt SS. Patres.

I. Communiter Doctores hanc dant causam. Quia DEVS, qui offensus est, infinitæ authoritatis est. Clarum verò est crescere grauitatem peccati pro dignitate personæ offensæ, vti etiam agnouit Aristoteles 5. Ethic. cap. 5. vbi ait, eum, qui à Magistratu percussus est, repercutere non debere. Qui verò Magistratum percussit, non solùm repercutiendum, sed etiam supplicio afficiendum. Quia verò pœna peccati intensiuè infinita esse non potest, ergo saltem debet esse infinita extensiuè, hoc est, carere omni fine: Declarare istud possumus ex visione Nabuchodonosoris Regis Dan. 2. vbi vidit lapidem abscissum de monte sine manibus incidisse in statuam grandem & intuitu terribilem, eamque contriuisse, moxque creuisse in immensum montem, qui impleuit vniuersam terram. Statua illa grandis & aspectu terribilis, ex auro, argento, ære, ferro, quatuor summas orbis Monarchias designauit ad litteram: mysticè DEVM denotat. Lapis abscissus de monte est peccatum deuians à lege DEI: incidit hoc in DEVM, & quantum in ipso

I. Quia diuina maiestas læsa est infinita.

ipſo eſt, deſtruit illum; ſicque creſcit in immenſum quaſi montem, qui totam terram implet: adeoque inſuperabile eſt ab humanis viribus, & inſolubile, velut immenſum debitum, per omnem æternitatem luendum. Confirmatur, quia tanta eſt malignitas peccati mortalis, vt nullis bonis operibus puræ creaturæ potuerit ex æquo compenſari: ſed ad hoc neceſſarium fuit DEVM incarnari, vt condigna ſatisfactio diuinæ iuſtitiæ exhiberetur; quid ergo mirum ſi dicatur mereri pœnam æternam? Quod enim adeò malum eſt, vt nullis bonis quantumuis longo tempore continuatis compenſari & exæquari poſſit, nónne meretur pœnam quouis tempore longiorem? Ita Leon. Leſſius de perfect. diuinis lib. 13. cap. 26.

II. Quia peccator perpetuam ſuam fœlicitatem in creaturâ conſtituit.

II. Sanctus Auguſtinus epiſtolâ 49. quæſt. 4. dat iſtam: Quia peccator ſic peccat, vt totum ſuum amorem & perpetuam fœlicitatem, quantum in ipſo eſt, in creaturâ conſtituat. Nam, vt explicat Sanctus Thomas libro tertio, contra gentes capite 144. ſi temporalem fœlicitatem & bonum fluxum æterno bono præferre non dubitauit, multò magis id feciſſet, ſi fœlicitas illa ac bonum creatum æternum fuiſſet; cuius rei ſignum eſt, quòd peccator ſæpè etiam vitam & oculos, quibus nil pretioſius habet, pro exiguâ voluptate vendat; ſicut ille, qui apud Martialem oculis potiùs quàm ebrietati valedicere voluit. Audiens enim à Medico, ſe, niſi poculis abſtineat, cœcandum: *Valebis*, inquit, oculo, & ſibi deunces crebrò miſceri iuſſit, ſicque oculos perdidit, libro 6. Epigram. Simile refert Sanctus Ambroſius libro 4. in Luc. de alio Veneri dedito, cui cœcitas prædicebatur à Medico, niſi ſe contineret: *Vale amicum lumen*, ait. Idem dicunt Deo & æternæ fœlicitati, cui præferunt Bacchum aut Venerem ſuam; quid mirum ſi æternum puniantur, qui æternum bonum ſpreuerunt & momentaneo poſthabuerunt?

III. Quia voluiſſet ſemper peccare, ſi ſemper vixiſſet.

III. Sanctus Gregorius libro quarto, Dialog. capite 44. dat hanc: Quia *voluiſſent vtique ſi potuiſſent ſine fine viuere, vt potuiſſent ſine fine peccare. Oſtendunt enim quia in peccato ſemper viuere cupiunt, qui nunquam deſinunt peccare dum viuunt.* Vnde ſtatim infert: *Ad magnam igitur iuſtitiam iudicantis pertinet, vt nunquam careant ſupplicio, qui in hac vitâ nunquam voluerunt carere peccato.* Hinc accedit Sanctus Auguſtinus, qui in epiſtolâ quadrageſimâ nonâ ad Deogratias: *Voluntas*, inquit, *punitur; quæ æternam voluit habere peccati fruitionem: & ideò æternam vindictæ inueniet ſeueritatem.* Rurſum libro de pœnitent. *Qui impœnitens finitur*, ait, *ſi ſemper viueret, ſemper peccaret.* Et Sanctus Bernardus epiſtolâ 253. ad Guarinum: *Si nunquam moreretur, nunquam velle peccare deſineret, imò ſemper viuere vellet vt ſemper peccare poſſet.* Certè praua voluntas reſoluta deliberatè ad peccandum, quandoque ita ſe obfirmat DEoque opponit, vt nullis dehortationibus, præmijs vel pœnis propoſitis tam extenſiuè quàm intenſiuè velit omittere peccatum. Id apparet in Pharaone, qui nullis plagis & miraculis à ſuâ contumaciâ: in Iuda, qui nullis monitis & beneficijs à proditoria voluntate: in ſacerdotibus Iudæis, qui nullis modis ac medijs poterant reuocari ab occiſione Chriſti: non Iudæ atteſtatione & deſperatione, non Pilati reſiſtentiâ, non vxoris eius teſtimonio, non prodigijs &c. Quid mirum ſi Deus viciſſim ita ſe obfirmet, vt nullis eorum precibus, clamoribus, lachrymis moueatur ampliùs ad miſerendum, ſicque claudat ianuam miſericordiæ ſuæ in æternum?

Videmus ſæpè luſores ita ludo addictos, vt finem imponere neſciant, luſuri totâ nocte, niſi lumen eis extinguatur. Sic Mechliniæ anno 1549. conflagrante vrbe ex fulmine, luſores in domo cauponis, nomine Croës, nihilo ſeciùs continuârunt luſum, moxque vi tempeſtatis & turbine auulſa domo, luſores abiecti reperti ſunt adhuc retentis in manibus chartis luſorijs (Gilbert. Cognato libro octauo narrat. auctore) ſolo caupone ſaluo, qui in cellam pro zitho ierat. Optimè his quadrat, quod de ſimilibus ira & odio obfirmatis dicitur Ezechiel. 32. *Deſcenderunt in infernum cum armis ſuis, & poſuerunt gladios ſub capitibus ſuis, & fuerunt iniquitates eorum in oſſibus eorum; quia terror fortium facti ſunt in terrâ viuentium.* Mare retinet ſuam amaritiem, etſi ingens vis aquarum dulcium ex tot tantiſque fluminibus continuò in illud influat: ita reprobati ſuam ſeruant malitiam, licet innumeris Dei beneficijs perfundantur: ac quemadmodum mare nunquam emendaret ſuam amaritiem, licet flumina dulcia per omnem æternitatem hauriret: ita arbitrandum nunquam emendandos fore improbos, ſi eadem gratiarum flumina, per quæ emendati non ſunt, æternum eis affluerent.

IV. Vt Beati ſemper videant ſupplicia inferorum.

IV. Sanctus Gregorius ibid. addit iſtam: *Vt iuſti omnes & in DEO videant gaudia, quæ percipiunt, & in illis* (damnatis) *reſpiciant ſupplicia, quæ euaſerunt; quatenus tantò magis in æternum gratiæ diuinæ debitores ſe eſſe cognoſcant, quantò in æternum mala puniri conſpiciunt, quæ eius adiutorio vicerunt.* Adhæc pars præmij electorum eſt, videre inimicos DEI & ſuos puniri; quia ergò præmium illorum æternum erit, conſequitur vt & pœna reproborum æterna ſit. Cùm Amalec Hebræos per deſertum peregrinantes ad terram promiſſam bello infeſtâſſet ſine cauſa, & extremos agminis laſſos cecidiſſet; DEVS non ſolùm percuſſit eos Duce Ioſue in ore gladij, ſed inſuper iuſſit hanc illorum inſolentiam in Commentarium inſcribi, vt futuris ſæculis rurſum vlciſceretur; iurauit inſuper ſuper ſolium ſuum, quòd *bellum Domini erit contra Amalec à generatione in generationem*, quaſi diceret, immortale odium & bellum. Exod. 17. Idque recoquit & de nouo commendat Moyſi Deuteronom.

teronom. 25. *Memento quæ fecerit tibi Amalec, &c. Delebis nomen eius sub cælo. Caue ne obliuiscaris.* Denique post aliquot secula, *recensuit* quæ fecit Amalec Israëli,& præcepit Sauli, vt omnes exterminaret à maximo ad minimum 1. Regum 15. Pari modo, quia impij persecuti sunt Sanctos in hac vita sine causa & implacabili odio, vult DEVS illos persequi immortali etiam odio, sicque eorum malitiam perpetuò *recenset* quasi Sanctis suis, vt de hostibus suis & ipsi vindictam sumant. Iustinianus II. Imperat. regno simul & naso truncatus à Leontio Patricio, vbi regnum recuperauit, quoties nasum suum emungeret, toties hostium suorum, quorum satis magnum numerum captiuum habebat, vnum produci & mactari iussit. Fulgos. libro 9. Infinities grauius est DEVM offendere, quàm hominem, quid mirum si infinitis pœnis offensa DEI plectatur.

V. Quia peccatum tollit principiũ vitæ spiritualis.

V. Sanctus Thomas 1.2. quæstione 87. articulo 3. dat hanc; quia peccatum ex natura sua tollit principium vitæ spiritualis, scilicet charitatem; & infert mortem animæ, nec potest restaurare ordinem, quem violauit, conuertendo se ad DEVM. Vnde sequitur esse irreparabile & consequenter mereri pœnam æternam: sicut cùm pupilla oculi corrumpitur, irreparabilis est visus. Quia ergo in perpetuâ DEI inimicitiâ maneat inferi, nunquam ei satisfacere possunt: sicque culpa semper stante, stare semper pœna debet, quæ illam sequitur, sicut vmbra corpus. Sic Tiberius Cæsar cuidam inimico pœnæ maturitatem precanti respondit: *Nondum tecum in gratiam redij.* Sueton. libro tertiò, capite 6. Vulgo dicitur: *Lunæ radijs non maturescit botrus.* Nox est apud inferos, quia extra statum gratiæ sunt: nunquam ergo ibi maturescet botrus, nunquam ad maturitatem peruenient gratiæ & satisfactionis. *Venit nox, quando nemo potest operari*, ait Dominus Ioan. 9. Artifex qui non solum bonis suis, sed etiam instrumentis artis suæ spoliatus est ob debita contracta: quando se exsoluet debitis? Et hoc est, nî fallor, chaos illud magnum, quod firmatum est inter inferos & superos, de quo Dominus Luc. 16. vt nemo ab illis vnquam emergere ad istos queat; quia præcipitium ingens & impermeabile omni via caret, qua superari possit.

VI. Vt homines à peccatis compescerentur.

VI. Sanctus Gregorius loco supra citat. *Quid si quis dicat:* inquit, *Idcircò peccantibus æternam pœnam minatus est, vt eos à peccatorum perpetratione compesceret?* Ita sanè arbitror, non solùm ideò comminatum esse, sed reuerà ideò decreuisse & iustè quidem; quia aliàs libidinem hominum tam effrænem & ad peccandum pronam coërcere non potuisset. Si enim modò, cùm sciunt homines decretam peccato esse pœnam æternam, plerique nihilominùs tam enormiter & tam facilè delinquunt; quid facerent, si pœnam non nisi temporalem sibi luendam scirent? Hanc etiam ob causam fures iure per suspendium vitâ priuantur; tametsi alioquin damnum datum compensare possent re æquiualente adeoque pœnâ leuiore, neque præcisè ob furtum mereantur vitam amittere, iuxta Sanctum Thomam 2. 2. quæstione 66. articulo sexto, ad 2. (Vnde & in veteri Testamento Exod. 22. restituere solùm cum fœnore vel venundari iubentur) ad coërcendam nimirum furandi libidinem & conseruandam Reipubl. pacem. Si enim adhuc & sub ipso patibulo furantur, quid fieret si patibulum ipsis decretum non esset? Videtur ergò hæc genuina & adæquata causa esse: Voluntas Legislatoris desumpta ex statu ipsius culpæ, quæ de se æterna & irreparabilis est, sicque iure addicta pœnæ æternæ ad coërcendam peccandi libidinem. Vnde qui eam eligit, censetur eligere pœnam æternam, ei annexam ex natura ipsius peccati & voluntate Legislatoris. Quare indigni commiseratione sunt, & aciui eis potest, quod Iulius Cæsar de noxijs interemptis, in quæstione dixit: *Hoc voluerunt.* Sueton. in Iul. Cæs. Sanè si scirent impij finiendas aliquando ipsorum pœnas, DEO magis insultarent, etiam in inferno, eò quòd expectarent venturam tandem liberationem & subtractionem ab eius iugo & imperio. Hanc enim ob causam vult Christus non metuendos esse tyrannos; quia post occisionem corporum iam non habent, quo eis noceant. Ergo ne cogitare possint de DEO quoque impij, non timendum eum, qui post elapsam pœnarum suarum quantamcumque durationem, non haberet ampliùs: quod eis faceret, debent eorum pœnæ nunquam finiri. Quando igitur tam obserata & occlusa est cœli ianua, quid agendum nobis? Nunc intrandum, dum aperta est. Mouit hæc cogitatio sub initium Ordinis Sancti Dominici virum quendam præclarum, & è sæculo extraxit. Cùm enim Reginaldus vnus ex præcipuis illius familiæ magno hominum concursu & approbatione verbum DEI prædicaret, Monetus (sic enim is appellabatur) de industriâ illius congressum & sermonem fugere consueuerat, multùm sibi ab eo metuens. Tamen in Sancti Stephani Martyris natali ad eius concionem comitum importunitate pertractus, primis statim verbis captus est, cùm illam vocem exponi audiret: *Ecce video cœlos apertos.* Ita enim discurrebat, nunc quidem cœli portas ad beatitudinem patere, ita vt quiuis ingredi possit: qui autem negligentes essent, & qui DEO cor suum clauderent, ijs vicissim cœlos claudi, vt deinde intrare non possint. Nec pluribus opus fuit. Statim enim corde immutato, qui ad eam horam tam alienus fuerat à religione, religionis voluntatem concepit: finitâ concione Reginaldum adijt, animum suum exposuit, eumque voti etiam vinculo confirmauit. Hieronym. Platus libro tertio, de bono stat. religio. capite 38.

Non postulo tam multum à vobis Auditores. Vigilet saltem quisque vt in tempore intret, dum ostium apertum est. Monet enim seriò Christus Luc.13.*Contendite intrare per angustam portam,quia multi, dico vobis, quærent intrare & non poterunt. Cùm autem intrauerit paterfamilias & clauserit ostium, incipietis foris stare & pulsare ostium dicentes : Domine aperi nobis : Et respondens dicet vobis : Nescio vos vnde sitis.* Asperum hoc verbum & omni terrore terribilius, ne contingat nos audire, præparemus lampades nostras vnà cum prudentibus virginibus, dum tempus superest,vt cum Domino IESV, dulcissimo sponso nostro,intrare mereamur ad cælestes nuptias, nunquam finiendas per omnem æternitatem.

Laus DEO DEIq́; *matri semper Virgini.*

F I N I S.

INDEX

LOCA
S. SCRIPTVRÆ,
QVÆ PAVLO ACCVRATIVS
EXPENDVNTVR IN HOC OPERE.

P. partem primam vel ſecundam : f. folium : m:membrum ſeu punctum Thematis maiuſculo numero notatum: n. numerum minuſculum indicat.

3. Reg. 21.

Cap.7.

Ecclesiastes.

Cantica.

Sapientia.

Ecclesiasticus.

Isaias.

Ieremias.

Threni.

Ezechiel.

Daniel.

Oseas.

Ioël.

Amos.

Michæas.

Nahum.

Habacuc.

Aggæus.

Zacharias.

Malachias.

Matthæus.

Marcus.

Lucas.

Ioannes.

Acta.

Ep. ad Romanos.

Ad Corinthios.

INDEX

INDEX
MATERIARVM
ET RERVM PRÆCIPVARVM, QVÆ IN HOC OPERE TRACTANTVR.

Homo

Vinum

FINIS.

FACVL-

FACVLTAS PROVINCIALIS.

EGo GEORGIVS TVRCOVICH Societatis IESV per Austriam Præpositus Prouincialis potestate ad id mihi factâ ab Admodum Reuerend. P.N. MVTIO VITELLESCO p m. Præposito Generali, facultatem concedo, vt Auctarium Operis Concionum Tripartiti à P. MATTHIA FABRO eiusdem Societatis IESV Sacerdote in gratiam eorum, qui pro eruditione plebis minùs instructi sunt, conscriptum, & ab aliquot Patribus eiusdem Societatis lectum & approbatum, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu meâ subscriptas, sigilloque officij munitas dedi. Goritiæ 16. Octobris. 1645.

GEORGIVS TVRCOVICH.

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS IV. Dei Gratiâ Rex Castellæ, Legionis, Arragoniæ, vtriusque Siciliæ, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, &c. Comes Flandriæ, Arthesiæ, &c. Diplomate suo sanxit ne quis citra voluntatem *Hieronymi Verdussen* librum, cui titulus est: *Opus Concionum* MATTHIÆ FABRI *S.Theol. Licentiati, Parochi Neophorensis & Palatinatus Superioris per Diœcesin Aichstadianam Visitatoris, nunc Societatis* IESV, *pluribus in singula Euangelia Argumentis instructum; &c.* proximo decennio imprimat, alibive impressum in hasce ditiones inuehat, venalemve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum, & aliâ graui pœnâ multabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, Die 23. Decemb. 1659.

Signat

LOYENS.